Digitized by Google

37
25 A
14

440 1139

Digitized by Google

Digitized by Google

DE SYNODO DIŒCESANA

LIBRI TREDECIM.

Digitized by Google

Digitized by Google

SANCTISSIMI
DOMINI NOSTRI
BENEDICTI
PAPÆ XIV.
DE SYNODO DIŒCESANA
LIBRI TREDECIM
IN DUOS TOMOS DISTRIBUTI.

TOMUS PRIMUS.

FERRARIÆ. MDCCLVIII.

Impenſis Jo: Manfrè.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

POST exactam vitæ noſtræ partem fere maximam Romæ in iis Congregationibus, ubi graviſſima Religionis, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ negotia tractari ſolent; ut primum honore Cardinalatus per fel. rec. Benedictum XIII. licet immerentes, inſigniti fuimus, cum regendam accepiſſemus Anconitanam Eccleſiam, & inde mox ad Bononienſem Metropolim, natale ſolum, traducti eſſemus, animadvertere jam tum cœpimus, ignorari paſſim, aut certe non ſatis notas eſſe multas ex Apoſtolicis Conſtitutionibus, quibus Eccleſiæ inſtituta graviſſima continentur: decreta autem, & reſponſa Congregationum, aut neſciri penitus, aut non recte intelligi, plura ſiniſtris interpretationibus in ſequiorem partem accipi, atque corrumpi: quæ demum alii ante nos Antiſtites in Diœceſanis Synodis bene, ſapienterque conſtituerant, ea vigere parum, negligi omnino,

ſuam

ſuam vim, pretium, ac dignitatem non obtinere; propterea quod ignoti eſſent fontes, unde ſcita, & conſulta illa omnia deducta, ac corrivata fuiſſent. Id nos perſpicere certo potuimus cum in theologicis conſultationibus, quæ identidem nobis præſentibus habebantur, tum in privatis colloquiis, quæ ſæpe varias ob cauſas cum Eccleſiaſticis hominibus ſerebamus; maxime vero quoties ad examen accedebant ſive minores Clerici, ſive Pœnitentiæ Adminiſtri, ſive Parœciarum petitores, ut de ſingulorum ſcientia cognoſceremus.

Hanc porro tantam, tamque damnoſam inſcitiam conſiderantibus nobis, atque, ut par erat, dolentibus, multa ad eam depellendam obverſabantur. Erant qui opportuniſſimum fore cenſebant, Academiam inſtituere, in qua per intervalla temporum diſputandum eſſet de iiſdem rebus, uti paſſim fieri in litteratorum conventibus ſolet. Verum, præterquam quod haud facile inveniri poterant viri laborioſi, impigri, & idonei, eo numero, qui ad conflandum cœtum Academicum requiritur, id ſemper habent incommodi ejuſmodi Academiæ, quod, uno dumtaxat laborante, otiantur ceteri, quæque ille apte, copioſeque proloquitur, aut non ſubeunt audientium animos (niſi ſi jam eruditi illi ſint, & iiſdem rebus exculti), aut cito effluunt, ad ſummum rudem tantummodo, & indigeſtam poſt ſe notitiam relinquunt: nunquam vero late manant, nec ad notitiam publicam, uti opus eſt, propagantur. Alii alia ſubjiciebant, quæ longum eſſet hoc loco enumerare.

In tanta conſiliorum multitudine, ac varietate, viſum nobis inire viam intentatam hactenus, & qua non alia fortaſſe planior, & expeditior. Uſu enim ipſo edocti, ad recte adminiſtrandam civitatem, atque diœceſim, proponenda ſubinde eſſe populo aliqua Edicta; ea nos exarare inſtituimus, non, ut alii ſolent, ſola præcipiendi formula, ſed arte quadam, & apta ad erudiendum methodo, præceptorum ſcilicet cauſas, & fundamenta commonſtrantes, diſciplinam Eccleſiæ veterem, recen-

tio-

tioremque explicantes, ea demum expromentes omnia, quibus non ſolum permoveri quiſque poſſet ad imperata facienda, verum etiam rationes diſceret, propter quas unaquæque res injuncta eſſet, aut vetita, idque nullo ſuo labore, & incommodo.

Hoc inſtitutum, quod legentibus quidem facile, at nobis, tametſi diu in ejuſmodi rerum tractatione exercitatis, laborioſiſſimum accidebat, brevi intelleximus, Deo noſtra cœpta ſecundante, magnas reipublicæ utilitates afferre. Exceptæ approbatione omnium ſecundiſſima noſtræ illæ Sanctiones, non intra Diœceſeos Bononienſis fines continuerunt ſe ſe, ſed ad circumpoſitas civitates primo, deinde ad remotiores volitare cœperunt, donec aliquot Voluminibus comprehenſæ, & pluribus in locis impreſſæ, ad univerſam late Italiam pervaſerunt. Illud autem nobis optandum maxime, ut, ſiquidem eædem nunc ex Italico in Latinum ſermonem cum fide converſæ ſunt, tam fructuoſæ inveniantur ultra montes, & apud omnes ubique gentes, quam in Italia fuerunt.

Secundum hæc parabamus Diœceſanam celebrare Synodum, certis tamen præfinitis rerum diſcutiendarum capitibus, præter quæ ſpatiari non liceret. Erant pleraque educta ex Edictis noſtris, quæ cupiebamus Synodali auctoritate rata, ac firma eſſe. Et videbamur nobis iis Edictis, & Litteris attigiſſe omnia, quæ graviſſima ſunt, quæque ad Epiſcopi ſolicitudinem, & cognitionem pertinent. Sed, ubi manum operi admovere cœpimus, tot ſimul obortæ voces, tot exauditæ ſententiæ ſunt, ut alio convertenda conſilia noſtra judicaverimus. Negabant aliqui, viri ceteroqui probi, nec indocti, ullum exiturum operis pretium, niſi ad alia multa rerum genera Synodi cognitio traduceretur. Hoc ſcilicet decerni malebant, illud interdici; has, atque illas proponi contumacibus pœnas; hoc, illudve malis publicis remedium adhiberi; res, maximam partem, extra Synodi poteſtatem poſitas, quaſque ipſi nos ſæpe Romæ rejeceramus, & a ſacris Congregationibus improbatas,

a ſum-

a ſummis Pontificibus reprehenſas, atque emendatas videramus.

His ergo tollendis ex hominum mentibus præjudiciis, venit nobis in mentem Commentationem edere *de Diœceſana Synodo*, eaque congerere ſimul, quæ circa hoc argumentum ſparſa multis in Libris invenirentur, additis Patrum, Conciliorum, & Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ documentis: quarum rerum ingentem copiam habebamus in promptu, partim privato ſtudio, partim muneribus publicis, & experientia collectam. Ut rem totam ordinate perageremus, amplam diviſimus materiam in plura capita; omniaque complexi, quæ ad rem ullo modo, & maxime ad praxim facere videbantur, Opus noſtrum ad calcem deduximus. Sed, quo maxime tempore illud relegere, expolire, & multis partibus augere meditabamur, obitu Clementis XII. abrumpere opus coacti fuimus, Romam vocati ſcilicet ad Cardinalium Comitia. Illam igitur rudem hactenus, mancam, & impolitam reliquimus in noſtra Bibliotheca Bononienſi; hac tamen mente, ut, ſimul ac regreſſi eſſemus ad noſtram Sedem, ſupremam illi manum imponeremus.

Verum inter hæc ad ſupremum Eccleſiæ regimen nullo noſtro merito, ac præter omnem opinionem evecti, id unum efficere potuimus primo; ut ſcripta omnia, & adverſaria noſtra Romam exportarentur: in quibus cum eſſet Commentatio, de qua dicimus, eam perdiu nec attingere licuit; tam multis, tam variis, tamque gravibus diſtricti fuimus curis toto hoc præterito tempore noſtri Pontificatus. Nunquam tamen ejus perficiendæ, vulgandæque cogitationem abjecimus. Itaque poſt recognitos, auctos, & iterum typis impreſſos quatuor noſtros *de Canonizatione Sanctorum* Tomos; poſt eumdem laborem adhibitum noſtris Operibus *de Feſtis Domini, & Beatæ Mariæ Virginis, de ſanctiſſimo Miſſæ Sacrificio*, aliiſque, quæ in Latinum converſa, & additamentis pluribus locupletata, vel prodierunt jam, vel prælo parata ſunt; poſt vulgatum præterea Bullarii noſtri priorem To-

mum,

mum, huc poſtremo animum convertimus: nactique ſubinde inter difficillima, & aſſidua Pontificatus negotia aliquid vacui temporis, idque raptim Commentationi noſtræ impendentes, eam aliquando tandem confecimus, ſeu verius fere ex integro elaboravimus: adeo multa ſunt de novo addita partim ex Libris noſtræ Bibliothecæ, partim ex noſtris Bononienſibus Litteris, & Edictis, partim denique ex iis, quæ toto noſtri Pontificatus ſeptennio decreta a nobis, & conſtituta ſunt.

Ita in hanc qualemcumque formam redacta eſt Commentatio; quam nos dum in publicum edimus, aliud nihil ſpectamus, niſi ut Epiſcopi ſuas celebrare Synodos rite, ac laudabiliter poſſint, nullumque præbeant locum querelis, quæ ſæpe contra Synodalia Decreta ad Sedem Apoſtolicam perferuntur. Spe autem certa ducimur, non exiguum extiturum fructum laboris, & induſtriæ noſtræ, ſi modo Præſules Eccleſiarum animo ſuo reputabunt, quod in Concilio Tridentino decretum eſt de Synodis celebrandis, nec leve negotium eſſe, nec temere, aut ſine certis legibus peragendum. Sed ut nullum fore arbitramur, qui velit, ſine juſta cauſa, hanc officii ſui partem graviſſimam prætermittere; ita votorum noſtrorum ſummam conſequemur, ſi deinceps ſuas ſinguli Synodos celebrare inſtituent non ſolum crebro, verum etiam recte, & ex præſcripto illarum rerum, quas toto hoc Opere complexi ſumus.

Et hæc quidem olim præfati ſumus, cum noſtrum hoc Opus *de Synodo Diœceſana* anno Domini MDCCXLVIII. Romanis typis ederetur: eademque leguntur præfixa ceteris editionibus, quæ in hunc uſque diem prodierunt. Sed poſtea, cum certis argumentis nobis innotuerit, labores hoſce noſtros grata utentium approbatione exceptos fuiſſe, quin etiam multorum rogatu excitati fuerimus ad novam hujuſmet Operis editionem curandam, iis auctam additamentis, quæ neceſſaria nobis, aut opportuna viderentur; arduis licet, & aſſiduis Pontificalis officii curis diſtracti, parva quædam tem-

Digitized by Google

poris intervalla captare conati ſumus, quibus nos in domeſticam Bibliothecam abderemus, ibique in manus reſumeremus non ſolum impreſſa prælò Scriptorum volumina, ſed etiam veteres noſtras lucubrationes, tunc maxime calamo exaratas cum in minoribus Romanæ Curiæ miniſteriis verſantes, a Pòntificibus Prædeceſſoribus noſtris beneficentiſſimis ad occurentia adhibebamur negotia, & ſententiam noſtram nunc voce, nunc ſcripto explicare jubebamur: ut his veluti ſubſidiis adjuti, requirentium deſideriis ſatisfaceremus. Lectorum nunc partes erunt, de editione hac, ejuſque additamentis judicium ferre; quod quidem in nos, operamque noſtram ſatis æquum nobis pollicemur, ſi unuſquiſque eorum, qui lecturi ſunt, nobis vel ſcribentibus, vel dictantibus præſens adſtitiſſet, vidiſſetque objectas ſtudiis noſtris interpellationes, quibus multoties inceptum opus abrumpere, ſæpe etiam quæ ſcripta, aut dictata fuerant, relinquere coacti ſumus, donec elapſis pluribus horis, aliquando diebus integris, quandoque etiam hebdomadis, & menſibus totis, eadem reſumere pateretur vel temporis magis commoda opportunitas, vel minus aſpera & difficilis pendentium negotiorum natura.

Jam vero, ut de nova hac editione dicamus aliquid, hoc primum monebimus, nihil nos in ſuperioribus editionibus animadvertiſſe, quod delendum, aut emendandum judicaverimus. Mutatas tantummodo voluimus Operis ſectiones: diviſis nimirum in plures libros materiis, & argumentis, quæ in prioris editionis libro ſeptimo continenter tractata, unum illum librum longiorem ceteris, & plus æquo prolixum effecerant. At vero multis in locis, prout occaſio ſe obtulit, opportuna aptavimus additamenta, quibus ea confirmaremus, quæ in priore editione aſſerta per nos fuerant. Inſuper non pauca ex integro capitula elaboravimus, quibus plures rerum notitias, eaſque non levis momenti, in prioribus editionibus omiſſas, complexi ſumus; quibuſque editio hæc revera auctior, & cumulatior prodibit.

Mo-

Monendi ſunt autem Lectores, qui tam in priore, quam in præſenti hujus Operis editione allatas frequenter offendent reſolutiones Congregationis Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ne in aliquam incidant perplexitatem, & confuſionem, propterea quod hujuſmodi reſolutiones non ſemper eadem ratione, ac methodo allegari conſpicient. Cujus diverſitatis hæc cauſa eſt. Cum nos olim munere Secretarii prædictæ Congregationis ornati fuerimus, eam inſtituimus conſuetudinem, quæ deinde a Secretariis ſucceſſoribus noſtris ſervata fuit, ut in foliis cauſarum, quæ ante ſingulas ipſius Congregationis ſeſſiones typis impreſſa diſtribuuntur, antiquiores ejuſdem Tribunalis reſolutiones adnotaremus, ſi quæ ad alicujus controverſiæ tunc vertentis deciſionem facere viderentur; adjectis etiam nonnullis præſtantiorum Canoniſtarum auctoritatibus, quæ ad propoſitam quæſtionem illuſtrandam conferrent. Hinc factum eſt, ut hujuſmodi folia tam a nobis, quam a ſucceſſoribus noſtris exarata, utpote ſtudioſorum uſibus proficua, deinde in unum veluti corpus collecta ſimul ederentur, hoc inſcripta titulo: *Theſaurus Reſolutionum Sacræ Congregationis Concilii*: cujus Theſauri jam plura Volumina extant: & quatuor quidem priora noſtris lucubrationibus conſtant, reliqua ad eos pertinent, qui nobis in eodem Secretarii munere ſucceſſerunt. Cum itaque in præſenti Opere *De Synodo Diœceſana* citandum occurrit decretum aliquod, ſeu reſolutio, ex iis, quæ in hujuſmodi Collectione vulgata habentur, ſatius duximus Theſaurum ipſum allegare, quem facile adire, & conſulere poterit quicumque decretum, ſive reſolutionem, in fonte, ut ajunt, recognoſcere cupiet.

Sed aliæ complures ſunt reſolutiones, in quibus citandis indicatur a nobis dies, menſis, & annus, quibus emanarunt, ac præterea liber, & libri pagina, unde fuerunt deſumptæ. Hæ nimirum ſunt, quæ, cum a ſæpe dicta Congregatione ante collatum nobis ipſius Secretarii munus editæ fuerint, in illius regeſtis deſcriptæ aſſervantur. Cum au-

b 2 tem

tem nos per decennium, & ultra, officium illud obtinuerimus, adeoque in poteſtate habuerimus ipſius Congregationis Tabularium; multum ſane tempus inſumpſimus in perlegendis veteribus ejuſdem Congregationis actis, graviora quæque adnotando, atque ea, quæ ſcitu digna, aut neceſſaria nobis videbantur, ex authenticis Archivi regeſtis in privata noſtra adverſaria transferendo. His autem & ſæpe alias, & in hujus maxime Operis ſcriptione utentes, adnotatas a nobis indicationes diei, menſis, & anni, necnon libri, & paginæ, unde monumentum olim extraximus, Lectorum oculis ſubjicere non prætermiſimus; ut, ſi quis de allegato decreto, aut reſolutione certior fieri velit, Congregationis Secretarium adeat, exhibitiſque hujuſmodi indicationibus (juxta celeberrimi Auctoris Proſperi Fagnani monitum, illius Operibus præfixum) authenticum decreti, aut reſolutionis exemplum facile obtinere valeat: niſi forte nobis tantum tribuere non recuſaverit, quantum nos cum ceteris omnibus eidem Fagnano tribuendum merito cenſemus; cui ſcilicet, utpote eodem Secretarii munere perfuncto, ejuſdemque olim Tabularii cuſtodi, plenam fidem adhibere ſolemus, ejuſque teſtimonio, abſque ulteriori indagine, aut perquiſitione, acquieſcere. De aliis etiam aliarum Congregationum decretis, atque reſolutionibus, quæ in hoc Opere allegantur, teſtari poſſumus, eamdem adhibitam fuiſſe curam, ut cum authographis regeſtis conferrentur, & ad eorum fidem exigerentur.

Porro in noviſſimis hiſce additionibus uſitatam ſemper nobis ſcribendi rationem ſecuti ſumus: nihil ſcilicet pro certo, ac definito venditantes, quod re ipſa definitum non ſit; nihil contumelioſe jacientes in alios, quantumvis ab opinione noſtra longe diſſentiant. Id enim homine Chriſtiano indignum, & honeſto viro indecens exiſtimamus; neque vero minus valide unumquemque ſententiam ſuam tueri poſſe cenſemus, ſi ab aliorum contemptu, & injuria abſtineat.

Pri-

Prima hujus Operis lineamenta, ut ſupra diximus, adumbrata a nobis ſunt, mox etiam ad aliquod complementum adducta, cum Cardinalatus honore fungentes, ad Metropolitanæ Bononienſis Eccleſiæ gubernacula ſederemus. Ad ſummum deinde Pontificatum evecti, idem Opus multis partibus expolitum paucis ab hinc annis edidimus, & nunc amplificatum & auctum de novo in lucem proferimus. At, ubi neque a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris, neque a nobis ipſis aut in Bullario, aut alibi, Apoſtolica auctoritate quidquam definitum eſt, ac generaliter omnibus in rebus, quibus nullum ex publica Eccleſiæ auctoritate pondus acceſſit, nihil nos definire, ac veluti decretorium exhibere intendimus. Ea enim nobis & ſemper fuit, & adhuc mens eſt, ut ſententiam noſtram proponentes, hanc eatenus tueamur, quatenus illi ex rationibus, & auctoritatibus, quæ nos ad eam amplectendam impulerunt, ſatis roboris & firmitatis adeſſe dignoſcatur; libentique animo ſubſcribimus doctrinæ Scriptoris egregii Melchioris Cani, qui *lib. 6. de Locis Theologicis cap.* 8. *in reſponſione ad nonum argumentum*, de Libris agens, qui a ſummis Pontificibus conſcripti publicantur, hæc ait: *Cum edunt Libros de re qualibet Romani Pontifices, ſententiam ſuam ut homines alii docti, exprimunt, non tamquam Eccleſiæ Judices de Fide pronunciant*. Magnus ille Prædeceſſor noſter Innocentius IV. Commentaria ſua in libros Decretalium ſcripſit, cum ſummum Pontificatum gereret: *Trahens moram Lugduni, poſt Concilium ibi celebratum, compoſuit Apparatum ſuper Decretalibus*: uti teſtatur Thomas Diplovatatius in Vita ipſius Innocentii antedictis Commentariis præmiſſa. Neque profecto Innocentius hoc ſibi unquam arrogavit, ut, quidquid in eo Opere ſcripſiſſet, pro re definita haberetur; ſed facile paſſus eſt, opiniones ſuas, quas tamquam privatus Doctor propoſuerat, ab aliis Doctoribus oppugnari: ut patet ex ipſa, quam citavimus, illius Vita; multoque magis ex ea, quam ſibi ampliſſimam hac in re licentiam ſumpſerunt poſte-

rio-

Digitized by Google

riores Canoniſtæ, dum ſententias ab Innocentio ſuis Commentariis inſertas ſæpe deſerere, & in alia omnia ire non dubitarunt.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
LIBRORUM, ET CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

Notiones, Quæſtioneſque præliminares.

CAP. I. *De Synodi nomine, & Synodorum diviſione.* Pag. 1
CAP. II. *De Synodi Diœceſanæ utilitate.* 8
CAP. III. *Quo titulo ſit coboneſtanda Synodus Diœceſana, & quomodo inſcribenda ejuſdem decreta.* 12
CAP. IV. *An Synodus Diœceſana pertineat ad poteſtatem Ordinis, vel juriſdictionis; & an ad legem diœceſanam, vel ad legem juriſdictionis.* 16
CAP. V. *De loco in quo Synodus Diœceſana habenda eſt.* 19
CAP. VI. *De tempore, quo cogenda eſt Synodus Diœceſana.* 24

LIBER II.

De his, qui Synodum Diœceſanam cogere poſſunt.

CAP. I. *An Romanus Pontifex cogere poſſit Synodum Diœceſanam.* 29.
CAP. II. *Jus Romani Pontificis congregandi Synodum tam Provincialem, quam Diœceſanam, explicatur, & confirmatur.* 31
CAP. III. *De Cardinali Urbis Vicario.* 36
CAP. IV. *De Archiepiſcopo.* 40
CAP. V. *Generalia de ſimplici Epiſcopo.* 43
CAP. VI. *De Epiſcopo privilegium habente geſtandi Pallium, & Crucem ante ſe deferendi.* 46
CAP. VII. *De Epiſcopo Titulari.* 50
CAP. VIII. *De Vicario Generali Epiſcopi.* 53
CAP. IX. *De Vicario Capitulari.* 55
CAP. X. *De Vicario Apoſtolico.* 63
CAP. XI. *De Prælato inferiori.* 65
CAP. XII. *De Epiſcopo Latino, in cujus diœceſi Græci Sacerdotes, & Clerici degunt.* 75

LI-

Digitized by Google

LIBER III.

De vocandis ad Synodum, ordine ſedendi, & ſacris veſtibus juxta proprium cujuſque gradum adhibendis.

CAP. I. *De Prælatis Regularibus, & ſecularibus.* 81

CAP. II. *De Abbatibus, Prioribus, Guardianis Conventuum ſubjectorum juriſdictioni Epiſcopi, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati.* 88

CAP. III. *De obtinentibus dignitates, perſonatus, officia, & de Vicariis tum Generali, tum Foraneis.* 92

CAP. IV. *De Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatarum.* 97

CAP. V. *De Parochis.* 99

CAP. VI. *De obtinentibus Beneficia ſimplicia, ceteriſque Presbyteris, & Clericis diœceſeos.* 101

CAP. VII. *De Fratribus Cappellanis ſacræ Religionis Hieroſolymitanæ, curam animarum habentibus, aliiſque eidem Religioni inſervientibus.* 104

CAP. VIII. *De Beneficiariis, Cappellanis, aliiſque aggregatis Eccleſiæ in ſolo Lateranenſi fundatæ; de Protonotariis, & Subcollectoribus ſpoliorum; ac de Eccleſiaſticis privilegiatis Almæ Domus Lauretanæ.* 106

CAP. IX. *De Laicis.* 113

CAP. X. *De ordine ſedendi in Synodo.* 118

CAP. XI. *De indumentis Epiſcopi, aliorumque, qui Synodo Diœceſanæ interſunt.* 124

CAP. XII. *De pœnis, quibus fiunt obnoxii, non accedentes ad Synodum, niſi legitimo detineantur impedimento.* 130

LIBER IV.

De Officialibus, ſeu Miniſtris Synodi, ſuam nimirum operam Synodo præſtantibus, aliiſque, qui pro futuris eventibus in Synodo eliguntur.

CAP. I. *De Officialibus primi generis.* 136

CAP. II. *De Judicibus querelarum, & excuſationum.* 138

CAP. III. *De Teſtibus Synodalibus.* 140

CAP. IV. *De Punctatoribus.* 143

CAP. V. *De Judicibus Synodalibus.* 146

CAP. VI. *De Judicibus Conſervatoribus.* 151

Digitized by Google

CAP. VII. *De Synodalibus Examinatoribus.* 155
CAP. VIII. *Expenduntur alia, ad Synodalium Examinatorum officium ſpectantia.* 163

LIBER V.

De gerendis in Synodo.

CAP. I. *DE publicis Supplicationibus, Miſſis, Allocutionibus, Sermonibus, & Acclamationibus.* 170
CAP. II. *De legendis in Synodo, & Fidei profeſſione, in ea emittenda.* 176.
CAP. III. *De Scrutinio.* 181
CAP. IV. *De auctoritate reſervandi caſus, eorumque reſervatione in Synodo facienda.* 185
CAP. V. *Quenam ſint atrociora & graviora crimina reſervanda, una cum aliis ad materiam pertinentibus, & ſignanter quoad Regulares.* 189
CAP. VI. *De jure exigendi Cathedraticum, in Synodo ut plurimum ſolvendum.* 197
CAP. VII. *De nonnullis quæſtionibus Cathedraticum reſpicientibus.* 201
CAP. VIII. *De eleemoſyna Miſſarum, & ejus taxatione in Synodo ut plurimum facienda.* 206
CAP. IX. *De advertendis ab Epiſcopo in ſtatuendis Miſſæ eleemoſynis, evellendiſque abuſibus circa eas gliſcentibus: & ne Confeſſarii eaſdem a pœnitentibus exigant.* 213
CAP. X. *De Miſſarum oneribus minuendis.* 217
CAP. XI. *De ratione redituum Seminarii a Deputatis in Synodo reddenda, & de nonnullis ad eoſdem Deputatos pertinentibus.* 219
CAP. XII. *De nonnullis monitionibus, in Synodo faciendis.* 225

LIBER VI.

De Conſtitutionibus in Diœceſana Synodo edendis, earumque conſcribendarum methodo.

CAP. I. *SUmma ſtatuendorum in Diœceſanis Synodis.* 227
CAP. II. *Qua methodo, quoque ſermonis ſtylo conſcribendæ ſint Synodales Conſtitutiones.* 231
CAP. III. *Quæ utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decernuntur: ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, & Græcis degentibus in diœceſibus Epiſcoporum Latinorum.* 233

CAP. IV. *Aliis exemplis demonſtratur, non omnes Conſtitutiones omni Synodo æque congruere: ubi multa de Judæis degentibus in terris Chriſtianorum.* 238

CAP. V. *Quæ in præcedenti capite dicta ſunt, novo confirmantur exemplo, communicationis videlicet Catholicorum cum hæreticis in Divinis, atque adeo etiam matrimonii Catholicorum cum hæreticis.* 243

CAP. VI. *De iis, quæ proviſa ſunt ſuper matrimoniis initis, atque ineundis in Hollandia, & in regionibus fœderatorum ordinum dominio in Belgio ſubjectis; quæ ſcilicet in Synodis earum regionum, non autem in aliis, inſeri & manifeſtari convenit.* 247.

CAP. VII. *De aliis quibuſdam reſpicientibus matrimonia, quæ a Catholicis contrahuntur in regionibus infidelium, aut hæreticorum Principum dominio ſubjectis, vel quæ in regionibus Catholicis ineuntur inter Catholicum ex una parte, & hæreticum occultum ex altera: de quibus ſimiliter nequaquam in omnibus Synodis agendum eſt.* 254

CAP. VIII. *De Conſtitutionibus Synodalibus ad Miſſæ Sacrificium ſpectantibus, quæ peculiaribus quibuſdam diœceſibus, non vero aliis, congruere poſſunt.* 260

CAP. IX. *De Communione ſub utraque ſpecie quoad Laicos, Clericos, & Sacerdotes non celebrantes: de qua etſi quibuſdam in Synodis actum fuerit, in aliis tamen non expediret ſermonem inſtituere.* 271

CAP. X. *De vernacula Divinarum Scripturarum lectione alicubi prohibenda Synodali Decreto, ſi abuſus irrepſerit: ſi tamen nullus abuſui locus ſit, hac de re ſilere præſtabit.* 275

CAP. XI. *Recens ſubortus in diœceſi abuſus, modo revera talis ſit, & remediis canonicis ſubmoveri valeat, neceſſariam interdum reddit Conſtitutionem, quæ in alia forte Synodo redundaret: ubi de Confeſſariis, qui pœnitentes adſtringerent ad ſibi aperiendum nomen complicis in peccato: item de denunciatione Confeſſariorum ſolicitantium ad turpia, & de ſolicitantibus ad alia illicita.* 279

LIBER VII.

De his, quæ cavenda ſunt in Conſtitutionibus Synodalibus.

CAP. I. *De cavendis quoad quæſtiones nondum definitas: ubi de quæſtione, an ſit de Jure Divino reſidentia quoad habentes curam animarum.* 286

CAP. II.

CAP. II. *Iterum de cavendis quoad quæſtiones nondum definitas : ubi de ea , an Clerici Beneficiarii ſint domini , vel adminiſtratores fructuum ſuorum Beneficiorum.* 290

CAP. III. *Regula in præcedentibus capitibus tradita limitatur.* 297

CAP. IV. *Præcipue abſtinendum a definiendis quæſtionibus reſpicientibus Sacramenta: ubi de intentione Miniſtri requiſita ad validitatem Sacramenti.* 300

CAP. V. *Nonnullæ recenſentur quæſtiones , ſpectantes Sacramentum Baptiſmi , a quibus in Synodo definiendis eſt abſtinendum : ubi de Baptiſmo collato infanti in matris utero latitanti , necnon infanti, qui aliquam ſui partem ex utero matris emiſit.* 304

CAP. VI. *De forma conditionata Baptiſmatis, alteriuſve Sacramenti characterem imprimentis : ubi de Baptiſmo collato infanti , qui jam indubitanter mortuus , per miraculum ad vitam creditur revocari .* 309

CAP. VII. *De Sacramento Confirmationis relative ad Presbyteros Græcos, qui illud pueris poſt Baptiſmum adminiſtrant , & primo de Miniſtro hujus Sacramenti.* 317

CAP. VIII. *De adhibendo Chriſmate ab Epiſcopo benedicto , ſi Presbyter uti Miniſter extraordinarius Confirmationis Sacramentum adminiſtret ; & an ad ſolum ſummum Pontificem , excluſo Epiſcopo, pertineat jus delegandi ſimplici Sacerdoti dicti Sacramenti adminiſtrationem.* 321

CAP. IX. *In quo finis imponitur propoſitæ quæſtioni de pueris , qui poſt Baptiſmum a Presbytero baptizante confirmantur.* 326

CAP. X. *Rurſus de Sacramento Confirmationis, de quo in quadam Conſtitutione Synodali cautum eſt , ne pueris mox deceſſuris adminiſtretur.* 326

CAP. XI. *De evitandis in Synodo quæſtionibus theologicis circa ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum : ubi de Viatico exhibendo , necne, his qui eadem die Euchariſtiam ſuſceperunt : item de Communione danda reis capite damnatis , & deneganda peccatoribus publicis & manifeſtis.* 322

CAP. XII. *In quo agitur de Viatico pueris exhibendo : item de iis , qui, perſeverante eodem morbi periculo, inſtant , Viaticum ſibi exhiberi : & aliqua de frequenti , aut quotidiana Communione.* 342.

CAP. XIII. *De pertinentibus ad Sacramentum Pœnitentiæ , & ſignanter de quæſtione , ejuſque uſu in Synodalibus Conſtitutionibus , quoad neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta , aut dictæ neceſſitatis excluſionem.* 348

CAP. XIV. *De Confeſſione , quam nonnullæ Synodi excipiendam prohibent Confeſſario, qui eſt in opere carnali complex criminis cum pœ-*

nitente peracti. 354
CAP. XV. *De forma conditionata in Sacramento Pœnitentiæ.* 357
CAP. XVI. *De reprobatione doctrinæ, quæ in nonnullis Synodis legitur, Confeſſionis videlicet factæ in mortis articulo laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono.* 366.

LIBER VIII.

De pertinentibus ad Sacramenta extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii.

CAP. I. *De Sacramento extremæ Unctionis: ubi de materia hujus Sacramenti, de olei benedictione ab Epiſcopo peragenda, nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Græcis illud benedicendi, & Catholicos Græci ritus inungendi, ſi in Latinorum diœceſibus Græci inhabitent.* 375
CAP. II. *De forma Sacramenti extremæ Unctionis, de qua multa in Synodis, & Inſtructionibus Epiſcopalibus.* 379
CAP. III. *De corporis partibus inungendis: de quo multa in nonnullis Synodis, & Ritualibus habentur.* 381
CAP. IV. *De Sacramenti extremæ Unctionis Miniſtro tum quoad Eccleſiam Latinam, tum quoad Eccleſiam Græcam: quidve Epiſcopi Latini, in quorum diœceſibus Græci inhabitant, ſtatuere valeant de eorum ritu hac in re.* 383
CAP. V. *De ſubjecto hujus Sacramenti, & præſertim de more Græcorum ſanos oleo inungendi: & quid de eo Epiſcopi Latini, in quorum diœceſibus Græci inhabitant, in Synodo differere poſſint.* 389.
CAP. VI. *De eodem ſubjecto extremæ Unctionis, & ſignanter de ætate, in qua eadem pueris exhiberi poteſt: ubi etiam de amentibus, & furioſis: ac nonnulla de Synodis, in quibus de prædictis rebus differitur.* 393
CAP. VII. *De tempore, quo infirmis extrema Unctio eſt exhibenda: & quid in Synodis, & Inſtructionibus Epiſcopi de dicto tempore ſtatuere debeant.* 396
CAP. VIII. *De ordine, quo extrema Unctio infirmis adminiſtranda eſt; & de reiteratione adminiſtrationis ejuſdem Sacramenti.* 401
CAP. IX. *De cautela in Conſtitutionibus Synodalibus adhibenda, cum in eis agitur de Sacramento Ordinis. Plura de quæſtione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, quam nonnulli Epiſcopi in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus aut decidiſſe, aut ignoraſſe viſi ſunt.* 406

CAP. X.

CAP. X. *Quod nihil in Synodo ſit decernendum de trium hierarchicorum Ordinum materia, & forma, inſinuatur exemplo deſumpto ex quadam quæſtione Congregationi Concilii propoſita.* 415

CAP. XI. *De proteſtatione in aliquas Synodos inſerta, & per Archidiaconum, Epiſcopi nomine, ante Ordinationem repetita, per quam Epiſcopus Ordines collaturus proteſtatur, ſe intentionem non habere ordinandi irregulares, aut canonico impedimento irretitos: & de ordinatis ad majores Ordines ab Epiſcopo in Miſſa, non ab ipſo celebrata, ſed a Sacerdote; de qua re in Synodo Epiſcopali aliquando diſceptatum eſt.* 421

CAP. XII. *Ad demonſtrandum, quam circumſpecte ſit in Synodo loquendum de Miniſtro Sacramenti matrimonii, nonnulla præmittuntur reſpicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt matrimonia clandeſtina.* 426

CAP. XIII. *Ex eo quod præſentia Parochi neceſſaria nunc ſit ad vires tribuendas Chriſtianorum connubiis, recruduit quæſtio, jam antea a nonnullis excitata, an ſcilicet ille ſit Sacramenti matrimonii Miniſter. Secum invicem hac in re pugnantium Doctorum præcipua argumenta proferuntur: concluditurque, non eſſe in Synodalibus Conſtitutionibus de hujuſmodi controverſia ferendum judicium, nec aliquid aſſerendum, quod uni, aut alteri opinioni refragetur.* 432

CAP. XIV. *Corrigatur falſa doctrina, quæ in quaſdam Synodos irrepſit quoad idem matrimonii Sacramentum.* 439

LIBER IX.

De cavendis in Synodo, quæ auctoritati, & juribus Apoſtolicæ Sedis refragari poſſunt: item de non aſſumenda definitione controverſiarum juriſdictionalium inter poteſtatem Eccleſiaſticam, & ſecularem: de ſobrio in Synodo uſu Legum Civilium: & de non lædendis privilegiis Regularium.

CAP. I. *Nihil in Synodo decernendum, quod præjudicium inferat auctoritati & juribus Apoſtolicæ Sedis: ubi de falſitate aſſertionis tribuentis Epiſcopo poteſtatem ſtatuendi in ſua diœceſi, iis dumtaxat exceptis, quæ totius Eccleſiæ ſtatum reſpiciunt, quidquid Papa ſibi ſpecialiter non reſervavit; & incidenter de erectionibus monaſteriorum, & domuum Regularium.* 443.

CAP. II. *Ex iis, quæ dicta ſunt, decernitur, quibus in caſibus fas ſit, aut non ſit Epiſcopo, relaxare impedimenta dirimentia matri-*

monium. Agitur etiam de conſuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Epiſcoporum facultatem ſpectantibus. 448

CAP. III. *De Pontificiæ auctoritatis læſione in eo, quod pertinet ad diſpenſationes matrimoniales inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam.* 455

CAP. IV. *Examen inſtituitur Synodalis Conſtitutionis, adſcribentis Epiſcopo facultatem abſolvendi ab hæreſi, quæ, niſi congrue explicetur, jura deturbat Apoſtolicæ Sedis.* 459

CAP. V. *Alia evertuntur argumenta, quibus ſpeciatim ſuffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem abſolvendi ab hæreſi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in ſuæ nationis Epiſcopis intactam perſeverare, aſſeverant.* 466

CAP. VI. *Eadem jura Romani Pontificis læduntur etiam per Synodalem Conſtitutionem, infligentem degradationis pœnam Clericis quorumdam atrociorum criminum reis.* 470

CAP. VII. *De læſione jurium Apoſtolicæ Sedis in unione Beneficiorum, quæ Seminario fit ab Epiſcopis in vim decreti Concilii Tridentini cap.* XVIII. *ſeſſ.* XXIII. *de reformatione.* 478

CAP. VIII. *Quomodo ſe gerere debeant Epiſcopi erga Apoſtolicam Sedem, ſi quam forte Pontificiam Conſtitutionem de aliquo diſciplinæ capite pro ſuis diœceſibus minus opportunam eſſe cenſeant.* 483.

CAP. IX. *Nulla in Synodo decidatur controverſia, quæ in materia juriſdictionis vertatur inter poteſtatem Eccleſiaſticam, & ſecularem: ubi multa de cauſis nunc, & olim pertinentibus ad Eccleſiaſticam poteſtatem.* 489

CAP. X. *Leges Civiles cum moderatione, & delectu in Synodo allegandæ.* 499.

CAP. XI. *Exempla Legum ſecundi generis, quæ ſcilicet ſunt a Jure Canonico correctæ, & improbatæ: ubi de matrimoniis filiorumfamilias ſine conſenſu parentum, & ſervorum ſine conſenſu dominorum.* 503

CAP. XII. *Exempla alia Legum Civilium a Jure Canonico correctarum: ubi præcipue de adulteriis, & concubinatu.* 507

CAP. XIII. *Gravis dubitatio olim exorta, an quædam Lex Civilis eſſet a Jure Canonico recepta, an potius abrogata; atque ideo an valide contrahi poſſit matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni.* 513

CAP. XIV. *De Legibus Civilibus a Jure Canonico neque correctis, neque expreſſe approbatis, & proinde aliquando opportune in Synodo memorandis.* 516

CAP. XV. *Nihil in Synodo conſtituendum, quod Regularium privilegia lædat.* 520

CAP. XVI.

CAP. XVI. *Modus adhibendus in Conſtitutionibus reſpicientibus Regulares.* 528.
CAP. XVII. *Aliæ exponuntur earumdem querelarum cauſæ.* 534

TOMUS SECUNDUS LIBER X.

De cenſuris: de uſuris, & contractibus: necnon de multis pecuniariis.

CAP. I. *Cenſuræ, præſertim latæ ſententiæ, Synodalium Conſtitutionum tranſgreſſoribus, nonniſi ſobrie, & circumſpecte infligantur: ubi etiam de poteſtate dictas cenſuras ferendi.* 3
CAP. II. *Auctoritate, & exemplis improbatur immoderatus uſus cenſurarum latæ ſententiæ.* 9
CAP. III. *Interdum decerni poteſt cenſura latæ ſententiæ ad cohibendam culpam, quæ in ſe ſpectata, eſt levis, ſi ob adjunctas circumſtantias fiat gravis.* 13
CAP. IV. *Quid de uſuris, & contractibus in Synodo decerni poſſit: ubi ſpecialiter de mutuo.* 16
CAP. V. *An, & quando uſuræ ſuſpicione vacent quidam ſpeciales contractus, de quibus interdum eſt in Synodo agendum: ubi de lucro quod ultra ſortem recipitur in Montibus pietatis, de cenſibus, & de cambiis.* 22
CAP. VI. *A cambiis localibus activis, omnique alia quæſtuoſa negotiatione, quantumvis in ſe licita, & laicis permiſſa, per Synodalem ſanctionem cobibeantur Clerici.* 28
CAP. VII. *Quid ſentiendum de contractu, quem vocant trium contractuum: an a Synodo permitti, an potius proſcribi debeat.* 33
CAP. VIII. *Contractus cujuslibet diœceſis proprii, & peculiares in Synodo examinentur.* 37
CAP. IX. *De multis, ſeu pœnis pecuniariis.* 39
CAP. X. *De multarum, ſeu pœnarum applicatione, ſeu deſtinatione; & obiter nonnulla de procuratione debita Epiſcopo viſitanti.* 44

LIBER XI.

De novitate, & ſeveritate, quæ in Conſtitutionibus Synodalibus evitandæ ſunt: ubi multa de hujuſmodi notis aliquando Synodalibus Conſtitutionibus immerito inuſtis.

CAP. I. *De falſa novitatis nota, quæ Synodalibus Conſtitutionibus quandoque inuritur: ubi de Conſtitutionibus Sancti Caroli Borromæi pro ſua Eccleſia Mediolanenſi.* 49

CAP. II.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

CAP. II. *De falſa nota novitatis, quæ opponitur Conſtitutionibus Synodalibus, quibus ordinandorum multitudini modus imponitur, ac regulæ, & remedia canonica præſcribuntur, ut Clericorum Ordinationes debito modo fiant.* 56

CAP. III. *Ab eadem novitatis nota nonnullæ vindicantur Synodales Conſtitutiones, Alatrinæ videlicet, Ulyſſiponenſes, Barchinonenſes, Herbipolenſes, & aliæ.* 70

CAP. IV. *Quænam ſit novitas in diœceſim non inducenda: & primo, ne veteris diſciplinæ reſtituendæ ſtudio contra recentiores leges, aut conſuetudines generaliter receptas, decreta fiant: ubi de Clericorum habitu, & de eorum cohabitatione cum mulieribus conſanguineis, aut affinibus.* 77

CAP. V. *Novitatis notam non evadit Conſtitutio Synodalis, quæ antiquam diœceſis, & regiminis conſuetudinem, juſtis de cauſis toleratam, approbatamve, abrogare nititur: ubi de jejunio Sabbathi, de more alicubi vigente veſcendi die Sabbathi carnibus, aut interioribus, & extremis animalium partibus: item de ovis, & lacticiniis, de carnibus avium, & amphibiorum diebus jejunii vetandis, aut permittendis.* 85

CAP. VI. *Inviſæ novitatis cenſuram merentur Synodales Conſtitutiones, quibus damnari, aut prohiberi velint conſuetudines quædam generaliter approbatæ: ubi de ſolutione dotis a Sanctimonialibus facienda monaſterio, in quo Profeſſionem emittunt; deque aliis præſtationibus, quas Canonici quidam, ſuorum Canonicatuum poſſeſſionem, aut fructus adepturi, perſolvere ſolent.* 93

CAP. VII. *De aliis quibuſdam conſiliis a probis viris optimo ſane ſtudio propoſitis, quæ tamen in Synodalibus Conſtitutionibus adoptata odioſam novitatis ſpeciem induiſſent: ubi de cantoribus eunuchis, ac de muſica, & inſtrumentis muſicalibus, in Eccleſia tolerandis, vel prohibendis: item de lacte infantibus præbendo: & de ſectione cæſarea.* 101

CAP. VIII. *De cenſoria nota nimiæ ſeveritatis, Synodalibus Conſtitutionibus falſo interdum inuſta: ubi de præſcribenda veſte oblonga, & nigri coloris Clericis in Sacris conſtitutis, aut Beneficium Eccleſiaſticum poſſidentibus.* 109

CAP. IX. *A ſeveritatis nota vindicatur Synodalis Conſtitutio, qua Clericis interdicitur uſus comæ ſuppoſititiæ, vulgo parrucca.* 112.

CAP. X. *Alia ejuſdem cenſuræ Synodalibus Conſtitutionibus immerito inuſtæ exempla: ubi de ludis, & venationibus, choreis, ſpectaculiſque, quæ Clericis interdicuntur.* 117

CAP. XI. *Immerito nimiæ ſeveritatis inſimulatur Conſtitutio præſcribens Sa-*

Sacerdotibus aſſiduam lectionem antiquorum Canonum Pœnitentialium. 126

CAP. XII. *A nimiæ ſeveritatis nota vindicatur Synodalis Conſtitutio, quæ mulieribus vetat vanos ornatus, cum ad Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta accedunt.* 131

CAP. XIII. *Exemplis oſtenditur, quænam ſit ſeveritas in Synodalibus Conſtitutionibus evitanda; & ſingulatim diſſeritur de Conſtitutione prohibente uſum tabaci ante Eucharisticam Communionem; atque expenditur alia Conſtitutio, qua interdicitur Clericis, ne ſecularium patrocinio & favore Eccleſiaſtica Beneficia aſſequi ſtudeant.* 134

CAP. XV. *Non poteſt a nimia ſeveritate excuſari Synodalis Conſtitutio, adigens ſeculares ad Miſſam, Deique verbum audiendum in Eccleſia Parochiali omnibus Dominicis, aliiſque feſtis diebus.* 136

LIBER XII.

De Conſtitutionum Synodalium, quæ Juri communi, & Apoſtolicis ſanctionibus adverſantur, inſubſiſtentia. Item an, & quatenus liceat aliquid præter Jus commune in Synodo ſtatuere.

CAP. I. *Firmitate carent Synodales Conſtitutiones, Juri communi, & Apoſtolicis ſanctionibus adverſantes: multaque ad hanc rem comprobandam afferuntur exempla.* 145

CAP. II. *Ad tuendam Synodalem Conſtitutionem, contrariam Juri communi, fruſtra adducitur ſtudium ſervandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ: ſigillatim vero examinantur Conſtitutiones Clericos omnium Clericalium jurium poſſeſſione deturbantes, ob non impletas ab illis conditiones a Concilio Tridentino præſcriptas.* 149.

CAP. III. *Ad ea confirmanda, quæ nuper dicta ſunt, ſtatuitur, an, & quando liceat Clerico iterum induere Clericales veſtes, quas antea dimiſerat: an liceat Epiſcopo Ordines minores, una cum Subdiaconatu, uni eidemque perſonæ eadem die conferre: & an irregularitate afficiatur, qui, nulla impetrata abſolutione a cenſura, qua eſt irretitus, aſcendere præſumit ad altioris Ordinis gradum.* 153

CAP. IV. *Ad ampliorem præmiſſorum confirmationem, expenditur caſus Cle-*

Digitized by Google

Clericorum, qui, poſtquam prima Tonſura inſigniti, ac etiam ad minores Ordines promoti fuerunt, ad majores aſcendere recuſant; vel majoribus Ordinibus initiati, ad Sacerdotium promoveri non curant: an ſcilicet, & qua ratione ab Epiſcopo cogi poſſint ad ſuperiores Ordines ſuſcipiendos. 157

CAP. V. *Ne obtentu quidem removendi abuſus a rebus ſacris, poteſt in Synodo quidquam conſtitui contra Jus commune: quamobrem viribus caruere quædam Synodales Conſtitutiones reſpicientes ſponſalia, & matrimonia clandeſtina, etſi juſtæ, ac ſanctæ, atque ad graves eliminandos abuſus viderentur quodammodo neceſſariæ.* 164

CAP. VI. *Firmitate non carent Synodales Conſtitutiones, aliquid decernentes præter Jus commune: quod multis firmatur exemplis.* 173

CAP. VII. *Aliæ proferuntur Synodales Conſtitutiones, quæ non ideo nutarunt, quod aliquid ſtatuerint præter Jus commune.* 181

CAP. VIII. *Nonnullæ recenſentur rerum circumſtantiæ, in quibus dubitari poteſt an liceat Epiſcopo aliquid edicere contra Jus commune, aut Apoſtolicas ſanctiones: ubi de facultate Epiſcopi Clericum ſuſpendendi ab Ordinis exercitio ob occultum crimen, in foro externo non probatum; item examinandi alienos ſubditos cum proprii Epiſcopi dimiſſoriis ad Ordinationem accedentes; & de non permittenda alienatione rerum Eccleſiæ abſque Apoſtolicæ Sedis aſſenſu.* 185

CAP. IX. *De dubitatione aliquando orta, an, & quando liceat Epiſcopo, in ſua præſertim Synodo, præfinire quantitatem redituum patrimonii, aut Beneficii, ad cujus titulum quis poſſit ad ſacros Ordines promoveri.* 192

LIBER XIII.

De ceteris ad Diœceſanam Synodum pertinentibus.

CAP. I. *De verbo Placet, quo Synodales Conſtitutiones ſolent alicubi ab adſtantibus approbari.* 196

CAP. II. *De Synodi ſubſcriptione.* 202

CAP. III. *De Synodalium Decretorum reviſione, & approbatione.* 207

CAP. IV. *De Synodalium Decretorum promulgatione, &, quam in diœceſim inducunt, obligatione.* 212

CAP. V. *Quibus modis ceſſare poſſit obligatio inducta a Synodali Statuto.* 217

CAP. VI. *De viſitatione ſacrorum Liminum, & relatione ſtatus Eccleſiæ, quæ a quolibet Epiſcopo, & Prælato inferiore, territorium ſeparatum habente, Apoſtolicæ Sedi facienda eſt.* 225

CAP. VII. *De relatione ſtatus Eccleſiæ, de qua actum eſt capite ſuperiori, & de prima ejuſdem parte.* 234

CAP. VIII. *De relatione ſtatus Eccleſiæ, & ſecunda ejuſdem parte.* 244

CAP. IX. *De relatione ſtatus Eccleſiæ, & tertio ejuſdem capite.* 258

CAP. X. *In quo ſubſequitur tractatio de tertia parte relationis ſtatus Eccleſiæ.* 276

CAP. XI. *De quarto capite relationis ſtatus Eccleſiæ.* 297

CAP. XII. *De quinto capite relationis ſtatus Eccleſiæ.* 325

CAP. XIII. *De poſtulatis, quæ in relatione ſtatus Eccleſiæ ab Epiſcopis proponi ſolent: & primo de iis, quæ ad ipſos Epiſcopos ſpectant, quatenus in Ordinem Epiſcopalem ingreſſi ſunt, Eccleſiæque regimen ſuſceperunt.* 350

CAP. XIV. *De poſtulatis, quæ ſpectant ad Epiſcopos in Eccleſiarum ſuarum adminiſtratione verſantes, & ad rectum eorum muneris implementum: ubi de petitione Coadjutoris, aut Epiſcopi Suffraganei.* 363

CAP. XV. *De poſtulatis, quibus alia extraordinaria ſubſidia in Epiſcoporum levamen, ſeu aliqua honoris inſignia, ad Eccleſiarum decus augendum, petuntur.* 372

CAP. XVI. *De poſtulatis Epiſcoporum, qui aliquando in relatione ſtatus Eccleſiæ facultatem petunt abdicandi Epiſcopatum, aut ſe ad aliam Eccleſiam transferri rogant: deque nonnullis controverſiis occaſione translationum hujuſmodi excitatis, & a ſacra Congregatione definitis.* 385

CAP. VII. *De poſtulatis reſpicientibus abſurda quædam, ſeu ſcandala e diœceſi eliminanda.* 396

CAP. XVIII. *De poſtulatis ad Indulgentias, feſtorumque dierum cultum pertinentibus.* 403

CAP. XIX. *De poſtulato propoſito quoad onus miniſtrandi Sacramenta Fidelibus peſte infectis, dum ea graſſatur; ac de modo miniſtrationis tunc temporis peragendæ.* 416

CAP. XX. *De poſtulatis ſpectantibus ad Chriſtifideles Turcarum imperio ſubjectos.* 437

CAP. XXI. *De poſtulato propoſito circa matrimonia in infidelitate contracta ab iis, qui poſtea ad Chriſtianam Religionem convertuntur.* 447

CAP. XXII. *De poſtulato propoſito circa matrimonium inter duos Calviniſtas in Tranſylvania contractum, cum alter ex iis, ejurata hæreſi, ad Fidem Catholicam converſus eſſet.* 458

CAP. XXIII. *De poſtulatis aliquando propoſitis circa Præſentiam Parochi in ma-*

matrimonii celebratione: & de matrimoniis conſcientiæ nuncupatis. 468

CAP. XXIV. *De nonnullis poſtulatis ad rem beneficiariam ſpectantibus.* 478

CAP. ULT. *De facultate imminuendi, ſeu reducendi legata Miſſarum, quam Epiſcopi ſæpe in relatione ſtatus ſuarum Eccleſiarum ſibi concedi poſtulant.* 493

DE

Digitized by Google

DE SYNODO DIŒCESANA
LIBER PRIMUS.
NOTIONES, QUÆSTIONESQUE PRÆLIMINARES.
CAPUT PRIMUM.
De Synodi nomine, & Synodorum diviſione.

SYnodus, ut ipſa præſefert nominis etymologia, idem eſt, ac Concilium; ſeu plurium in unum locum, aliquid deliberandi gratia, conventus. Quocirca in Annalibus Francorum *ad annum* 773. *tom.* 2. Collectionis Andreæ du Cheſne *pag.* 28. legitur: *Tunc Synodum ſupradictus Rex glorioſus tenuit generaliter cum Francis apud Jenuam civitatem, ibique exercitum dividens &c.* Et *ad annum* 776. *pag.* 30. ejuſdem Collectionis: *Conjunxit Synodum ad eamdem civitatem, & ibi placitum publicum tenens &c.* Et in Annalibus Bertinianis *ad annum* 767. *tom.* 3. Collectionis citatæ *pag.* 153. habetur: *Synodum fecit cum omnibus Francis ſolito more in campo.* Idem videre eſt apud Plinium *lib.* 35. *cap.* 9. *ſect.* 35. Aliquando autem locus ipſe, ſeu oppidum, ejuſmodi congreſſibus habendis ſtabiliter deſtinatum, appellatur *Concilium*; ac proinde etiam Chriſtianorum Eccleſias, ad quas Fideles conveniunt, ab antiquiſſimis Scriptoribus non raro Concilia, & Synodos nuncupatas legi-

legimus: in quo ſenſu Conſtantinus Magnus *leg.* 4. *Cod. Theodoſiani*, *lib.* 16. *tit.* 2. *de Epiſcopis & Clericis*, inquit: *Habeat unuſquiſque licentiam, ſanctiſſimo Catholicæ, venerabilique Concilio decens, bonorum quod optavit relinquere*: nomine enim *Concilii* hic, ut in multis aliis antiquorum locis, Eccleſiam intelligi, obſervat ibidem Gothofredus. Eamdem vocis ſignificationem elicuit Baronius *in Martyrologium Romanum ad diem* 23. *Junii* ex epiſtola S. Hieronymi ad Heliodorum, ubi Nepotianum laudat, quod *Baſilicas Eccleſiæ*, *& Martyrum Conciliabula diverſis floribus*, *& arborum comis*, *vitiumque pampinis adumbrarit*: per Martyrum quippe Concilia, denotari Eccleſias ſuper Martyrum ſepulcra erectas, fidem facit S. Gaudentius *ſerm.* 17. *tom.* 5. *maximæ Bibliothecæ Patrum editionis Lugdunenſis anni* 1677. *pag.* 970. in dedicatione cujuſdam Eccleſiæ, quam vocat *Concilium Sanctorum*. Neque certe aliud, quam Eccleſias indicare potuere Liber Pontificalis, cum Damaſum narrat verſibus adornaſſe *Martyrum Concilia*; & Geſta S. Stephani Papæ, cum de Nemeſio referunt: *Circuibat cryptas*, *& Concilia Martyrum*: quæ loca bene perpendit du Cangius *in Gloſſar.* & Joannes Molanus *ad diem* 23. *Jun. in Martyrol. Uſuardi*, in quo Martyrologio eadem die narratur, corpus Joannis Preſbyteri, martyrio coronati, a Concordio itidem Presbytero *collectum*, *& ſepultum juxta Concilia Martyrum*. Verum poſtea apud nos uſus paſſim obtinuit, ut *Synodi*, & *Concilii* nomine, non locus, nec quicumque hominum cœtus, ſed ii ſignificentur, in quibus Epiſcopi interſunt, & Eccleſiaſtica negotia potiſſimum pertractantur.

II. Ejuſmodi Synodorum ex Petro de Marca *lib.* 6. *de Concordia &c. cap.* 24. *num.* 5. aliæ olim dicebantur *Regiæ*, quæ non ex Epiſcopis ſolum conſtabant, verum etiam ex Optimatibus, & Comitibus Regni, ut omnium ſuffragiis leges conderentur, ad utramque politiam, Eccleſiaſticam, & civilem, diſponendam. Hujus generis Concilia frequentia fuiſſe Conſtantinopoli, obſervat Thomaſſinus *de veter. & nov. Eccleſ. diſciplin. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 46. Frequentiſſima vero fuerunt in Gallia, cujus piiſſimi Reges, uti animadvertit Baluzius *in notis ad Capitularia Regum Francorum tom.* 2. *col.* 1028. nil grave decernebant, ſine Epiſcoporum, & Optimatum conſilio, quod ipſimet fatebantur in ſuis edictis, quorum vetuſtiſſima formula, edita a Bignonio *in notis ad Marculphum lib.* 1. *cap.* 25. hæc erat: *Nos una cum Apoſtolicis viris Patribus noſtris Epiſcopis*, *Optimatibus*, *ceteriſque Palatii noſtri Miniſtris &c.* Aliæ fuerunt, & ſunt Synodi *Eccleſiaſticæ*, in quas ſoli conveniunt Sacerdotes, ut de rebus ſtatuant ad Eccleſiam pertinentibus. Tres iſtarum ſpecies commemoravit S. Auguſtinus *lib.* 2. *de Baptiſmo contra Donatiſtas cap.* 3. *tom.* 9. *Oper. edit. Pariſien. Monachor. Benedictinor. S. Mauri col.* 98. nimirum, quæ per ſingulas regiones, quæ per ſingulas provincias fiunt, & quæ ex univerſo Chriſtiano orbe congregantur; quibus quartam addidit Concilium Toletanum IV. *cap.* 3. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 579. illius mentio-

tionem faciens, quæ ex unius regni, vel nationis Epiſcopis conflatur. Quare Conciliorum, ſeu Synodorum, quatuor nunc genera paſſim Auctores enumerant, *Generalia*, *Nationalia*, *Provincialia*, *&* *Diœceſana*. *Generalia*, quæ & *OEcumenica* dicuntur, ea ſunt, ad quæ vocantur Epiſcopi totius orbis, qui poſſunt, & debent iiſdem intereſſe, niſi legitime impediantur, & quibus præſidet Romanus Pontifex vel per ſe, vel per ſuos Legatos. *Nationalia* ſunt, in quæ conveniunt Archiepiſcopi, & Epiſcopi unius regni, vel nationis, præſide ejuſdem nationis Patriarcha, vel Primate. Hæc quandoque vocari *univerſalia*, quia ſcilicet talia ſunt quo ad illud regnum, ſeu nationem, quamvis abſolute, & quo ad totam Eccleſiam, univerſalia non ſint, notavit Bellarminus *tom.* 2. *Controverſ. lib.* 1. *de Conciliis cap.* 4. quocirca S. Auguſtinus *epiſt.* 215. *ad Valentinum num.* 2. *tom.* 2. *Oper. col.* 794. ſecundam Synodum Africanam, ſub Zoſimo Papa anno 418. celebratam, nuncupavit *plenariam*; & Synodus Toletana III. anni 589. *cap.* 18. ſe appellavit univerſalem, inquiens: *Præcipit hæc ſancta, & univerſalis Synodus*. Verum Natalis Alexander *hiſt. Eccl. ad ſæc.* III. *diſſert.* 24. opportune animadvertit, ea fere ſemper plenaria, & univerſalia dicta eſſe cum aliqua limitatione, qua a vere OEcumenicis diſtinguerentur. Sic præfata Synodus Africana dicta quidem eſt plenaria ab Auguſtino, ſed plenaria *totius Africæ*. Et Synodus Carthaginenſis III. *cap.* 7. ſimile Concilium vocavit *univerſale anniverſarium*: *Sin autem nec ad Concilium univerſale anniverſarium occurrere voluerit*: ut ſignificaret, ſe de illo loqui, ad quod omnes Africani Epiſcopi ſingulis annis confluebant. Allatum autem Toletani III. exemplum dubium eſt; nam in pleriſque antiquis codicibus verbum illud *univerſalis* deſideratur, ejuſque loco legitur *veneranda*, quod videri poteſt in Collectione Harduini *tom.* 3. *col.* 482. & in Labbeana *tom.* 5. *col.* 1013. ſolumque *univerſalis* legitur in Iſidoriana Collectione, & apud Ivonem *part.* 4. *Decret. cap.* 244. *Provincialia* ſunt, in quibus conveniunt Epiſcopi unius Provinciæ ſub eorum Archiepiſcopo, ſeu Metropolitano. *Diœceſana* tandem nominantur, quæ quilibet Epiſcopus congregat ex Parochis, Presbyteris, aliiſque Clericis ſuæ diœceſeos, quibus ipſe præeſt.

III. Notiſſima, & pervulgata eſt hæc Conciliorum diviſio, eamque communiter tradunt Doctores, præſertim Melchior Canus *de Loc. Theolog. lib.* 5. *cap.* 3. Cardinalis Bellarminus *cit. lib.* 1. *de Concil. cap.* 4. Cabaſſutius *in Notitia Eccleſiaſt. ſæculi primi in obſervation. de Conciliis Eccleſiæ num.* 3. Doujat *Prænotion. Canonic. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. *&* 4. Duvallius *de ſupr. poteſtat. Roman. Pontif. part.* 4. *quæſt.* 1. ac Alphonſus Guerrerius in ſuo, non omnibus obvio Tractatu *de Conciliis*, quem anno 1545. edidit, & Carolo V. Imperatori dicavit, qui reperitur inter Miſcellanea Bibliothecæ Cardinalis Paſſionei *tom.* DLVI. & noviſſime Oddo Scharz *ad Decretales Gregorii IX. tit.* 2. *de Conſtitut.* §. 2. *quæſit.* 4. Attamen accurate pervolventi Eccleſiaſtica monumenta, nonnulla occurrunt Concilia,

a Romanis Pontificibus celebrata, quæ ad nullam ex enumeratis ſpeciebus referri commode poſſunt, ſed videntur quodammodo mixta ex Provincialibus, & Diœceſanis. Illis quippe aliquot interfuere Epiſcopi, quos in Urbe inveniri contigit, atque inſuper Romani Presbyteri, aliique Eccleſiaſtici viri, ſive hi ad Romani Cleri cœtum pertinerent, ſive ex alienis diœceſibus Romam adveniſſent. Ejuſmodi fuit Concilium illud, quod Cornelius Papa circa annum 251. Romæ habuit, ut de cauſa judicaret Maximi, Urbani, & Sidonii, qui, ejurato ſchiſmate, in Eccleſiam recipi poſcebant; de quo idem Cornelius in epiſtola ad Cyprianum, quæ eſt 46. hæc ſcribit: *Omni igitur actu ad me perlato, placuit, contrahi Presbyterium. Adfuerunt etiam Epiſcopi quinque, qui & hodie præſentes fuerunt, ut firmato conſilio, quid circa perſonam eorum obſervari deberet, conſenſu omnium ſtatueretur*. Haud abſimile eſt Concilium ab Agathone Papa ex ſexdecim Epiſcopis, & univerſo Romano Clero in Conſtantiniana Baſilica congregatum pro componendis rebus Eccleſiæ Britannicæ: cujus Acta referuntur in noviſſima Collectione Conciliorum Britanniæ Davidis Wilkins *tom. 1. pag.* 47. Nec diverſa fuit Synodus habita a S. Gregorio Magno, cui ſubſcripſiſſe legimus Epiſcopos duos & viginti, & Romanæ Eccleſiæ Presbyteros tres ſupra triginta, in Collectione Harduini *tom. 3. col.* 498. Alia ſimilium Conciliorum exempla videri poſſunt collecta in Tractatu de ſtudio Conciliorum, Gallico idiomate conſcripto, & Pariſiis edito anno 1724. *pag.* 558. eorumdemque meminit etiam Cabaſſutius in brevi Diſſertatione *de urbanis, ſeu popularibus Synodis*, poſt Synodum Conſtantinopolitanam ſub Patriarcha Menna anno 536. Quin etiam animadvertere hic libet cum Thomaſſino *cit. part. 2. lib. 3. cap.* 43. Conſtantinopoli cum ſatis magno numero Præſules continue verſarentur, ibi quamdam quaſi perpetuam Synodum fuiſſe conflatam, cui Regiæ urbis Antiſtes præſidebat, & difficiliores quaſque Eccleſiæ Orientalis cauſas terminabat. In ejuſmodi Synodo Epiſcoporum Conſtantinopoli forte obverſantium, Nectarius Conſtantinopolitanus Epiſcopus de cauſa judicavit Agapii, & Gabadii, de Boſtrenſi in Arabia Epiſcopatu inter ſe contendentium, ſicuti habetur *Jur. Orient. part.* 1. *pag.* 247. In ſimili Synodo a Chryſoſtomo exauctoratus eſt Gerontius Nicomedienſis in Bithynia Epiſcopus, quod narrat Sozomenus *lib.* 8. *cap.* 6. In eadem Synodo idem Chryſoſtomus querelas & accuſationes audivit complurium Aſiæ Epiſcoporum adverſus Antonium Epheſinum Epiſcopum, quemadmodum refert Palladius *in Dialogo hiſtorico de vita & converſatione Beati Joannis Chryſoſtomi Epiſcopi Conſtantinopolis*, qui extat *tom.* 13. *Operum* ejuſdem Chryſoſtomi editionis Patris Montfaucon anni 1738. Jam vero cum ab his Synodis abeſſent laici, & ſoli in illis aſſiderent Epiſcopi, quod colligitur ex eodem Palladio, qui præfatam Synodum exacte deſcribens, ſolos Epiſcopos enumeravit; cumque præterea in illis cauſæ dumtaxat diſceptarentur ad Eccleſiæ forum ſpectantes: diverſæ profecto erant a Synodis il-

illis Regiis, de quibus ſupra; ac proinde aliam conſtituunt Eccleſiaſticæ Synodi ſpeciem, ab iis quatuor diſtinctam, quas communiter Doctores recenſent.

IV. Verum, his prætermiſſis, quæ præſentis inſtituti non ſunt, Synodum Diœceſanam, de qua ſolum hic agimus, paulo accuratius conſideremus. Matthias Ugonius Epiſcopus Famauguſtanus, Scriptor decimi ſexti ſeculi, de quo plura Dupin *in Biblioth. Eccleſiaſt. Auctorum ſeculi* XVI. Tractatum concinnavit, & evulgavit *de Conciliis*, qui in paucis bibliothecis reperitur, atque in Tractatus præludiis *pag.* 4. ſcite animadvertit, Synodum Epiſcopalem, ſeu Diœceſanam, frequenter ab antiquis vocari *Presbyterium*, ſicuti re ipſa nuper illam appellatam audivimus a Cornelio Papa. Eadem quandoque nuncupatur *Concilium Civile*, utpote quæ congregatur ab Epiſcopo in ſua civitate cum ſolis Presbyteris ſuæ diœceſeos; quod colligimus *ex epiſt.* 14. Hadriani II. Summi Pontificis ad Carolum Calvum in cauſa Herlefridi Presbyteri *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 706. in qua ait: *Sed nunc melius faceretis, ſi, quod in civili Concilio apud ſuum Epiſcopum perperam geſtum eſt, in Provinciali Synodo apud vos rationabiliter, & apud Fratrem noſtrum Hincmarum Archiepiſcopum caſſaretur*. Nunc autem, quemadmodum notat Doujat *cit. Prænotion. Canonic. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 16. ita proprie Synodi nomen ſibi uſurpat, ut, cum Synodum, ſine ulla additione, dicimus, plerumque Diœceſanam intelligamus; quare Guillelmus Lyndevvode ad Conſtitutiones provinciales Angliæ, *tit. de officio Judicis Ordinarii*, cum ſtatutum offenderit, a Bonifacio Epiſcopo in hunc modum editum: *Item ſtatuimus, quod Epiſcopi in ſuis Synodis, & aliis convocationibus, & ſinguli Archidiaconi in ſuis Capitulis &c.* ſtatim adnotavit: *Synodi dicuntur conventus, ſive congregationes Senum, & Presbyterorum, quæ debent fieri per Epiſcopos annuatim*. Hæc de nomine. Ad definitionem quod attinet, non incongrue a Botto *in ſuo Tractatu de Synodo Epiſcopali part.* 1. *num.* 5. & ab Antonio Paulutio *in ſua Juriſprudentia ſacra tit. de Comitiis Eccleſiaſticis cap.* 9. *num.* 2. Synodus Diœceſana hiſce fere verbis deſcribitur: *Legitima congregatio ab Epiſcopo coacta ex Presbyteris, & Clericis ſuæ diœceſis, aliiſve, qui ad eam accedere tenentur, in qua de his, quæ curæ Paſtorali incumbunt, agendum, & deliberandum eſt*.

V. Ita deſcriptæ Diœceſanæ Synodi ſpeciem quamdam & imaginem nobis exhibent Acta Apoſtolorum *cap.* 21. Hieroſolymitanam Eccleſiam gubernante Jacobo Minore, qui dicebatur Frater Domini, de cujus Epiſcopatu Hieroſolymitano fidem faciunt Clemens Alexandrinus, Euſebius, Epiphanius, Chryſoſtomus, Cyrillus Alexandrinus, quorum teſtimonia congeſſit Petrus Franciſcus Foggini *de Romano Divi Petri Itinere, & Epiſcopatu exercit.* 18. *pag.* 422. *& ſeq.* Paulus Hieroſolymam profectus eſt, cumque illuc perveniſſet, Jacobum adivit, apud quem ſtatim *omnes collecti ſunt Seniores*. Hi vero poſtquam audierunt uberem fructum, quem

ex

ex Evangelii prædicatione ubique Paulus reportaverat, eumdem admonuerunt imminentis ei a Judæis periculi, quibus erat eo nomine inviſus, quod Circumciſionis, ac totius Moſaicæ Legis abolitionem vellet, & prædicaret. Quamquam autem id eſſet a veritate alienum; nam Paulus ſolum docebat, Legem Moyſis non eſſe neceſſariam; quin immo ſine Fide Chriſti inanem eſſe, nec quidquam conferre ad æternam ſalutem; Legis tamen ritus & cæremonias, utpote quæ nondum mortiferæ evaſerant, nunquam damnaverat; quod quidem facile demonſtrare potuiſſet ex facto proprio, ſiquidem ipſemet circumciderat Timotheum *Act.* 16. & Nazaræatus votum ſuſceperat *Act.* 18. ſicuti ad rem perpendit Tirinus *ad dictum cap.* 21. *verſ.* 21. nihilominus tamen Paulus, ut calumniam prorſus dilueret, Seniorum conſilium ſecutus, cum aliis quatuor viris Nazaræorum voto obſtrictis, Templum ingreſſus eſt, ibique palam & publice Legis cæremonias explevit. Geſta hæc ſunt, non inter Jacobum tantum, & Paulum, ſed coram univerſo cœtu Seniorum, hoc eſt Presbyterorum Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, ſicuti, teſte Cornelio a Lapide *ibidem*, habet Græcus Textus; atque hi Presbyteri illi iidem erant, qui interfuerant celebri Concilio Apoſtolorum, in quo actum fuit de Legalibus *Act.* 15. quod ipſimet aſſeruerunt: *De his autem, qui crediderunt ex Gentibus, nos ſcripſimus, judicantes, ut abſtineant ſe ab idolis, immolato, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione*; ut narratur etiam *eod. cap.* 21. *verſ.* 25. Quamobrem ejuſmodi Seniorum conventum cum proprio Epiſcopo Jacobo fuiſſe veram & propriam Synodum Diœceſanam, ad exemplum ceterarum primum habitam, expreſſe affirmavit Turrecremata *Summa de Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 3. ſcribens: *Tertia ſpecies Conciliorum dicitur Concilium Epiſcopale, ſive Synodus Epiſcopalis, quam celebrat Epiſcopus in diœceſi ſua cum Abbatibus, & Clericis ſibi ſubjectis .... Forma autem hujus Concilii præceſſiſſe videtur in Concilio, quod Beatus Jacobus dicitur celebraſſe Hieroſolymis cum Senioribus, pro abolenda ſuſpicione orta contra Paulum, de quo Act.* 20. idemque ſentire viſi ſunt Beda, Comeſtor, & Alphonſus Guerrerius *in cit. Tract. de Concil. cap.* 1. ubi ait: *Synodus a Paulo, & Jacobo celebrata fuit Hieroſolymis ſuper abolenda ſuſpicione quorumdam Judæorum*. Nos vero, quamquam libentius aſſentiamur Cornelio a Lapide, Tirino, & Lorino *ad cit. cap. verſ.* 18. Cabaſſutio *in Notit. Eccleſiaſt. Hiſt. Concil. & Canon. in Synopſi primi ſeculi num.* 11. aliiſque negantibus, præfatam Seniorum congregationem fuiſſe veram Synodum; quoniam illi non vocati, ſed ſponte ad Jacobum acceſſere, ut Paulum inviſerent & ſalutarent, nec rogati ſententiam tulerunt, aut decretum aliquod edidere, ſed amice dumtaxat Paulum monuerunt: attamen neminem inficiari poſſe putamus, ſpeciem quamdam & imaginem Synodi in prædicta congregatione eminere.

VI. Vera & propria Synodus Diœceſana, ac fortaſſe omnium prima, quæ in Eccleſiaſticis monumentis occurrat, illa eſt, quam deſcribit Siricius

cius Papa *in epiſtola 2. num. 3. tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 852. circa annum 389. ad diverſos Epiſcopos data, adverſus Jovinianum, ejuſque ſocios, ubi diſerte ait, Joviniani hæreſim a ſe, & univerſo Romano Clero, coram ſe ſimul coacto, fuiſſe damnatam: *Facto ergo Presbyterio* (inquit) *conſtitit, doctrinæ noſtræ, ideſt Chriſtianæ Legi, eſſe contrariam. Unde.... omnium noſtrum tam Presbyterorum, & Diaconorum, quam etiam totius Cleri unam ſcitote fuiſſe ſententiam, ut Jovinianus, Auxentius &c. Divina ſententia, & noſtro judicio in perpetuum damnati, extra Eccleſiam remanerent.* Quod vero attinet ad alias Diœceſanas Synodos, quarum ad nos manarint Acta, & decreta, Ludovicus Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 2. lib. 3. cap. 73. num.* 3. & Joannes Petrus Gibert *in ſuo Corpore Juris Canon.* edito Lugduni anno 1737. *tom.* 1. *prolegomen. part.* 1. *tit.* 18. *cap.* 3. affirmant, omnium antiquiſſimam eſſe Altiſiodorenſem, celebratam anno 578. Nos antiquiores his proferre poſſemus; nimirum Landavenſes tres Synodos Diœceſanas, ſi annis his conſignandæ eſſent, quibus eas conſignavit in Collectione ſua Henricus Spelmannus *tom.* 1. *pag.* 62. anno ſcilicet 560. ſed ex Uſſerii notis mſs. monet David Wilkins *tom.* 1. noviſſimæ Collectionis Conciliorum Britanniæ *pag.* 17. ad ſecundum Auguſtini Archiepiſcopi Cantuarienſis annum pertinere, ideſt Chriſti 597. Nihilominus dubitandum non eſt, alias longe his vetuſtiores fuiſſe, quarum Acta, & memoria exciderit: etenim laudatus Thomaſſinus *lib.* 3. *cap.* 75. *num.* 1. non immerito aſſerit, inter Synodos, eas, quæ Diœceſanæ dicuntur, ceteris antiquitate præſtare; primis quippe Eccleſiæ ſeculis, cum immanes in Fideles ſæviebant perſecutiones, facilius fuit ſingulis Epiſcopis ſuum Clerum congregare, quam una cum aliis Coepiſcopis in Provincialem Synodum convenire.

VII. Enimvero quod olim frequentes eſſent totius Cleri cum proprio Epiſcopo congreſſus, præter ea, quæ ad hanc rem comprobandam inferius dicturi ſumus, vel ex hoc, quod hic ſubnectimus, aperte conjicitur. Non pauci ad nos pervenerunt libri Pœnitentiales particularium diœceſium proprii, quarum quælibet ſuum habebat, in quo præſcribebatur modus excipiendi pœnitentium confeſſiones, ac pœnitentias pro modo culpæ ſingulis injungendi; tradebantur præterea ſalutaria monita, quibus Sacerdos pœnitentes a vitiis retraheret, atque ad virtutem alliceret; & tandem accuratæ, atque etiam minutiſſimæ obſervationes circa forum ſacramentale inſtituebantur: utque interea antiquæ reticeantur epiſtolæ canonicæ Sanctorum Dionyſii Patriarchæ Alexandrini, Gregorii Thaumaturgi, & Baſilii Magni, quæ ad rem facere poſſent, adhuc extant libri Pœnitentiales Theodori Archiepiſcopi Cantuarienſis, Bedæ, ſeu (ut alii volunt) Ecberti Archiepiſcopi Eboracenſis, Rabani Mauri Archiepiſcopi Moguntini, Burchardi Wormatienſis, & demum liber Pœnitentialis Romanus ab Halitgario Epiſcopo Cameracenſi ſeculo IX. inſertus in ſuum librum Pœnitentialem, editum ab Hugone Menardo, de quibus, & aliis vi-

videri poteſt Morinus *in fine Operis de Pœnitentia*. Hi porro libri Pœnitentiales, cum totam reſpicerent diœceſim, non aliter ab Epiſcopo fiebant, quam de ſuorum Presbyterorum conſilio: quod deducitur *ex epiſt.* 52. Cypriani, in qua non obſcure innuit, tum primum de pœnitentiis ſtabili quadam lege imponendis deliberatum fuiſſe, cum, reſtituta Eccleſiæ pace, licuit Sacerdotibus in unum convenire; atque idcirco, ſive ratio habeatur rerum, quæ in illis decernuntur, ſive perſonarum, quæ ad decernendum vocabantur, non immerito affirmari poſſe videtur, ejuſmodi libros in Diœceſana Synodo fuiſſe exaratos.

CAPUT SECUNDUM.

De Synodi Diœceſanæ utilitate.

ETſi ad ſtatuendam Synodorum Epiſcopalium utilitatem, ſatis ſuperque eſſet aſſerere, earum coactionem eſſe a ſacris Canonibus præſcriptam, atque a ſacro Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 2. iterum præceptam, & ab Alexandro VII. Summo Pontifice *in ſua Conſtit.* 20. §. 8. *tom.* 6. *Bullar. Rom. pag.* 35. inculcatam, ubi alloquens Epiſcopos Italiæ, & Inſularum adjacentium, hæc habet: *Perſuaſiſſimum vobis eſſe non dubitamus, nihil frequenti animarum recognitione, Synodorumque celebratione, populorum ſaluti, ac veteri diſciplinæ conſtituendæ, nihil Catholicorum Principum paci a Deo impetrandæ, accommodatius eſſe; quo intermiſſo, magna in moribus continuo ad omnem improbitatem, ac peccandi licentiam facta eſt immutatio*: ut tamen illa clarius innoteſcat, operæ pretium eſſe cenſemus, nonnulla ſubdere præclarorum Antiſtitum teſtimonia, quibus ingens earumdem utilitas ſummopere celebratur. Atto II. Epiſcopus Vercellenſis, qui floruit medio ſeculo x. adeo utiles putavit Diœceſanas Synodos, ut totam Eccleſiaſticæ diſciplinæ perniciem ex earum omiſſione ortam arbitraretur; in Capitulari enim, quod habetur *tom.* 1. novæ editionis Spicilegii Lucæ Dacherii ita loquitur *cap.* 23. *pag.* 405. *Nulla pene res diſciplinæ mores ab Eccleſia Chriſti magis depulit, quam Sacerdotum negligentia, qui contemptis Canonibus, ad corrigendos Eccleſiaſticos mores, Synodum facere negligunt. Ob hoc a nobis univerſaliter definitum eſt, ut, quia juxta antiqua Patrum decreta bis in anno difficultas temporis fieri Concilium non ſinit, ſaltem vel ſemel a nobis celebretur.*

II. Patres Concilii Provincialis Colonienſis anni 1549. *tit. de Synodor. celebrat. cap.* 1. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2096. decernentes, ut a ſingulis Epiſcopis duæ Synodi Diœceſanæ quotannis haberentur, earum utilitatem hiſce verbis extollunt: *In Synodis redintegratur unitas, ſtudetur corpori in ſua integritate conſervando; ubi ea, quæ in viſitatione non dabatur exequi, executionem ſtudiis communibus aſſequuntur; ubi de capite,*

pite, & membris, de fide, & pietate, de religione, & cultu Divino, de moribus, & diſciplina, de obedientia, de judiciis, & rebus omnibus ad bene chriſtianeque vivendum commodis, vel neceſſariis tractatur, atque ſtatuitur; ut veriſſime in reformationis formula dicatur: Salus Eccleſiæ, terror hoſtium ejus, & Fidei Catholicæ ſtabilimentum ſunt Synodi, quas etiam rectiſſime corporis Eccleſiæ nervos dixerimus. Neglectis enim Synodis, non aliter Eccleſiaſticus ordo diffluit, quam ſi corpus humanum nervis ſolvatur. Auguſtinus Valerius, celebris Veronenſis Epiſcopus, *in libello ad Clerum ſuum* fatetur, id potiſſimum commodi atque utilitatis ſe ex Synodo referre ſolere, quod, habita in ea per Parochos, & Vicarios Foraneos totius diœceſis notitia, videretur ſibi quodammodo omnes ſuas oves propriis oculis intueri, moreſque omnium perſpicere: *Mihi certe*, ait, *nullus dies die Synodi ſolet eſſe jucundior, nullus, qui in maximis moleſtiis, quas tanti muneris cura affert, animum meum magis conſoletur & recreet. Nam ea die videor videre oculos meos, aures meas, manus meas, pedes meos. Cum enim multis de cauſis mihi non concedatur, ut opus eſſet, Verona diſcedere, & ſingulorum vitam & mores inquirere, inquiritis vos, Fratres, cognoſcitis vos multiplices animarum morbos, juſtas piorum hominum querelas auditis; veſtra opera, veſtris vigiliis, veſtris itineribus, laboribus, atque etiam periculis, mihi partem ſolicitudinis adimitis, vel certe ſublevatis.* Neque ea utilitate, quam ex Synodo percipiebat laudatus Valerius, illi gaudent Epiſcopi, qui jam ſæpius ſuam diœceſim perluſtrarunt: etenim in diœceſis viſitatione, quamvis crebro peracta, non omnia deprehendit Epiſcopus, quæ corrigere & emendare oporteat, ſed multa adhuc in Synodo reſcire poteſt a Parochis, qui immediatam ovium curam habent., & continue inter eas verſantur. Quare Sanctus Carolus Borromæus, etſi diœceſim ſubinde peragrando, commiſſi ſibi gregis indolem & mores exploraret, nihilominus Diœceſanas Synodos celebrare nunquam omiſit; atque in concione habita ad Clerum in ſua Synodo XI. *part.* 7. *Act. Mediol. Eccl. edit. Mediolanen. anni* 1599. *pag.* 1167. hæc de Synodi utilitate dixit: *Eſt generalis quædam viſitatio Synodus; alias enim per annum particulares quaſdam Eccleſias dumtaxat viſitamus; hic vero generatim Sacerdotes omnes, & Clericos, ac in ipſis, ſuo etiam modo, populos eis commiſſos.* Idem fere ſentit Joannes Franciſcus Bonhomius *in decretis generalibus de reformat. Eccleſiaſt. edit. Colonien. an.* 1585. *pag.* 114. ubi ad ſuadendam Synodi utilitatem ait: *In illa quippe, quaſi in altera viſitatione, Clerum ſibi commiſſum iterum recognoſcens (Epiſcopus) tum paterna illum caritate ſimul univerſum complectatur, tum ſalutaribus monitis inſtruat, tum quæ pro recta univerſæ diœceſis adminiſtratione, præter ea, quæ in ſingulis locis peculiariter ſanciverit, decernenda in viſitatione cognoverit, generatim ſtatuat, ſanciat, atque decernat.*

III. Nec minus honorifice de Synodis loquuntur alii doctrina & pietate præſtantes Epiſcopi. Guibertus Tornacenſis Ordinis Minorum, in ſuo

tractatu *de officio Epiſcopi , & Eccleſiæ cæremoniis tom.* 25. *maximæ Bibliothecæ Patrum edit. Lugdunen. cap. 6. pag.* 403. agens de Synodis ait: *Synodus , ut teſtatur Iſidorus , ex Græco , Cœtus interpretatur , eo quod in unum Sacerdotes , & ad nutum Epiſcopi congregantur , ut eorum exceſſus fideliter corrigantur , & per eos ſalubria monita tribuantur*: & rurſus *cap.* 7. *pag. ead. Congregantur igitur etiam Sacerdotes ad Synodum , ut ſuum periculum agnoſcant , vitam corrigant , & Epiſcopum docentem audiant*. Venerabilis Dei Servus Joannes Ribera Archiepiſcopus Valentinus , in præfatione ad ſuam Synodum Diœceſanam , editam *tom.* 4. *Conciliorum Hiſpaniæ* Cardinalis de Aguirre *pag.* 283. ſermonem faciens de Diœceſanæ Synodi utilitate , aſſerit , per earum ſtatuta præcipi , quæ bona ſunt , & inſurgentia mala prohiberi : *Sunt enim* , inquit , *quos ſola monitione ad bonum perſuadeas ; ſunt , qui fere ad omnia præceptis egent ; ſunt , qui pœna etiam trahendi ſunt &c.*

IV. Quid plura? Ad celebrandam Epiſcopalium Synodorum maximam utilitatem , abunde foret illarum Acta pervolvere . Notiſſimæ ſunt Diœceſanæ Synodi habitæ & a Sancto Carolo Borromæo Archiepiſcopo Mediolanenſi , & a Sancto Thuribio Archiepiſcopo Limano , & a ſanctæ memoriæ Benedicto XIII. cum Beneventanæ præerat Eccleſiæ , ut alias innumeras prætereamus, quæ fere ubique poſt Tridentinum coactæ ſunt. Utque ex his, quæ Tridentinum præceſſerunt , paucas indicemus, in Appendice ad Conſtitutiones Synodales Sabinenſes Hannibalis Cardinalis Sancti Clementis , editas Urbini anno 1737. extant binæ Synodi Sabinenſes tranſcriptæ ex antiquo codice Otthoboniano , altera Arnaldi de Faugerio Cardinalis & Epiſcopi Sabinenſis, habita anno 1312. altera Bertrandi de Decio Cardinalis , ejuſdemque Eccleſiæ Epiſcopi , habita anno 1352. Inter noſtra manuſcripta reperitur Synodus Bononienſis , compoſita ab Huberto Epiſcopo civitatis Bononiæ , & promulgata anno 1341. ab Epiſcopo Beltramino. Et, ne in his recenſendis infiniti ſimus, in tomis Conciliorum nuperæ editionis Venetæ , quamplurimæ leguntur antiquæ Synodi Diœceſanæ , per Italiam , Galliam , Germaniam , & Hiſpaniam celebratæ. Jam autem ſi quis earum omnium ſtatuta & decreta vel curſim pervolvat, illa deprehendet ſumma ſapientia & prudentia referta , loco & tempori opportune accommodata , atque aptiſſima ad Clericos continendos in officio, & depravatos populi mores reformandos; ac propterea fateri cogetur, Diœceſanas Synodos validum eſſe fulcimentum ad nutantem in diœceſi diſciplinam ſuſtinendam.

V. Hæc pluribus , quam ceteroquin neceſſe erat, hic expoſuimus, ad illorum retundendam audaciam, qui non veriti ſunt ſcribere, Diœceſanas Synodos eſſe prorſus inutiles: quos etiam redarguunt & refellunt Auctor Libri *de vita , & officio Epiſcopi*, Romæ impreſſi anno 1719. *part.* 1. §. 15. Epiſcopus Braſchius *in ſuo Promptuario Synodali cap.* 1. & præcipue §. 31. & *ſeq.* Antonius Paulutius, olim Romanæ Rotæ Auditor, *in ſua*

Ju-

Juriſprudentia ſacra lib. 3. *de Comitiis Eccleſiaſticis cap.* 9. *num.* 5. Non idcirco tamen illis aſſentimur, qui eas abſolute neceſſarias affirmant: quemadmodum enim Concilia Generalia, quamvis ſummopere utilia, non ſunt tamen abſolute & ſimpliciter neceſſaria pro Eccleſiæ univerſalis regimine, ſicuti pluribus oſtendunt Duvallius *de ſupr. Roman. Pontif. in Eccleſiam poteſtat. part.* 4. *quæſt.* 1. & Cardinalis Bellarminus *Controv. tom.* 2. *lib.* 1. *de Concil. cap.* 10. ita Epiſcopales Synodi, etſi maxime fructuoſæ, non tamen abſolute neceſſariæ dicendæ ſunt pro recta diœceſium adminiſtratione, cum alii ſuppetant modi aſſequendi eumdem finem, ad quem Synodi tendunt. Joannes Matthæus Gibertus Epiſcopus Veronenſis, cujus virtutes & merita plurimum commendant illuſtrium virorum teſtimonia collecta ad calcem Operum ejuſdem, quæ typis impreſſa prodierunt Veronæ anno 1740. is, inquam, novemdecim annorum ſpatio præfatam Eccleſiam ſanctiſſime gubernavit, & tanto temporis intervallo unicam Synodum coegit (quod narrat Auctor ejus Vitæ, iiſdem Operibus præfixæ) ratus nimirum, ſe muneri ſuo plene ſatisfeciſſe, cum ſingulis annis diœceſim viſitaverit, aliaque multa præſtiterit, quæ ad rectam ſui Cleri inſtitutionem conferre videbantur. Mortuus eſt quidem Gibertus initio Concilii Tridentini, & proinde antequam emanaret decretum de cogenda quotannis Synodo Diœceſana: ſed jamdiu id ipſum ſancitum fuerat aliis Eccleſiæ Conſtitutionibus, quibus nihilominus putavit Gibertus ſe alia ratione æque bene ſatisfacere. Quæ a nobis dicta cenſeri volumus, non animo elevandi Synodorum utilitatem, quam iterum iterumque commendamus & inculcamus; ſed ut ſtatuamus, eas non eſſe omnino & abſolute naceſſarias: utque Epiſcopi, qui ob aliquod impedimentum ſuas Synodos, juxta Tridentini decretum, congregare nequeunt, non propterea animum abjiciant, ſed alias ſuppetere ſibi ſciant artes ſuccurrendi ſuarum ovium indigentiis, earumque ſpirituali bono proſpiciendi; atque ut ab aliorum exemplis modum addiſcant Synodi defectum ſupplendi. Qua in re præſtat audire ſacram Congregationem Concilii, quæ præcipuas ſuggerit induſtrias ſubſtituendas Synodo, cum ab Epiſcopo fieri nequit. Etenim cum Epiſcopus Canarienſis, occaſione viſitationis ſacrorum Liminum, ad præfatam Congregationem tranſmiſiſſet relationem ſtatus ſuæ Eccleſiæ, eidemque ſignificaſſet, impoſſibile ſibi eſſe Diœceſanam Synodum cogere; ſacra Congregatio litteris ad ipſum datis anno 1720. reſcripſit: *Reliquum eſt, ut tuis poſtulatis reſpondeam. Primum difficultates Diœceſanæ congregandæ Synodi nobis ob oculos ponis, & eæ quidem maximæ ſunt, vetantque profecto omnem Eccleſiaſticorum conventum fieri. Verum ſacra Congregatio certior a te fieri cupit, an in unaquaque inſula poſſent per annos ſingulos, definito a te per edictum loco ac die, aut omnes, aut major Clericorum pars, quibus Synodo intereſſe jus eſt, commode coire, vices ſuas uni, aut pluribus Procuratoribus delegaturi; & an qui electi fuerint, poſſent, accepto authentico legationis ſuæ teſtimonio, ſtatuto pariter tempore te*

convenire, ut referrent ſuarum Eccleſiarum ſtatum, Cleri, & populi mores, religionem, pietatem, templorum decus, piorum locorum adminiſtrationem, ceteraque omnia, quæ opus forent. Collatis tunc ipſe conſiliis, quid agendum eſſet, imperares, veluti de Synodi ſententia, imperataque illi ad ſuos adducerent, curarentque perfectum iri. Id enimvero Synodi ſpeciem obtineret, maximumque inde fructum caperes; quippe quid ubique tuæ diœceſis agatur, penitus internoſceres, habitoque cum graviſſimis viris, quales hujuſmodi Procuratores creandi eſſent, ſermone, melius univerſis Eccleſiæ tuæ rebus conſuleres. Hoc ſi fieri nequeat, diœceſim tibi per edicta regere neceſſe erit, quæ invaleſcentibus fortaſſe animorum morbis remedium in dies afferant, exacuant populos ad virtutem. Curandum tamen erit, ut eadem edicta non negligantur, & haudquaquam neglecta fuiſſe, ex unaquaque inſula teſtimonium tibi identidem afferatur. Salutaribus hiſce ſacræ Congregationis monitis morem gerere deberent Epiſcopi extra Italiam, ac præcipue in Germania degentes, ſi verum eſt, quod ſcribit Leopoldus Pilatus, Canonicus Tridentinus, *in ſuis Originibus Juris Pontificii lib. 5. tit. 2. de Conciliis Eccleſiaſticis*, fieri nimirum non poſſe, ob diœceſium amplitudinem, Parochorum paupertatem, atque itinerum difficultatem, ut illi ſingulis annis Synodum celebrent.

CAPUT TERTIUM.

Quo titulo ſit cohoneſtanda Synodus Diœceſana, & quomodo inſcribenda ejuſdem decreta.

NOnnullæ antiquæ Synodi Provinciales, ac potiſſimum Oſcenſis anni 598. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 533. *can.* 1. Barcinonenſis anni 599. *ibid. col.* 537. & Toletana VIII. *ibid. col.* 953. anni 653. ſe ſanctas inſcripſerunt, dicendo ex. gr. *Sancta Synodus præcipit*, *Sancta Synodus ſtatuit*. Hodie tamen & decet, & expedit, ut ab ejuſmodi titulo omnino abſtineant; ille ſiquidem ſolis nunc tribuitur Conciliis Generalibus. Ferdinandus de Loaſes Archiepiſcopus Valentinus anno 1565. Synodum Provincialem coegit, in qua confirmavit aliam Synodum Provincialem habitam a Martino de Ayala. Synodum de more ad Sedem Apoſtolicam tranſmiſit: eaque per ſacram Congregationem Concilii ſedulo examinata, inter cetera, quæ viſa ſunt corrigenda, demandatum fuit, ut ab ea deleretur titulus *Sanctæ*, utpote qui ſolis debetur Conciliis Generalibus, ſicuti litteris in forma Brevis ad eumdem Archiepiſcopum datis reſcripſit Sanctus Pius V. *Hæc verba*: *Sancta Synodus*: *non conveniunt Synodo Provinciali*, *ſed Univerſali*. Dionyſius Paulus Lopis Presbyter Valentinus, & Doctor noſtræ Academiæ Bononienſis, nullum non movit lapidem, ut ſuaderet, titulum *Sanctæ*, non ſolis Univerſalibus Conciliis, ſed etiam

iam ceteris Synodis competere poſſe ; & mirum eſt , quot exempla in ſua juris allegatione ad id comprobandum attulerit . Miſſa eſt allegatio juris ad ſacram Congregationem Concilii ; & claræ memoriæ Cardinalis Matthæjus , tunc ſacræ Congregationis Præfectus , die 14. Novembris 1594. reſpondit quæſito prædicti Lopis ſequenti epiſtola : *Cum Provincialis illa Archiepiſcopi Valentini Synodus , de qua nuper ad me ſcripſiſti , ad ſacram hanc Congregationem Concilii Tridentini interpretem inſpicienda , ac recognoſcenda miſſa fuit , ſumma quidem cum diligentia ac maturitate omnia in ipſa Synodo contenta , expenſa atque examinata fuerunt ab iis Patribus , qui eo tempore prædictæ Congregationi præerant . Itaque quod nunc a me requiris , ut tibi ratio diverſitatis aperiatur , cur iidem Patres tunc de dicta Synodo Provinciali , dum ea ſancta Synodus appellatur , verbum Sancta tollendum cenſuerint , cum tamen idem verbum in plurimis Provincialibus Conciliis non ſemel legatur , gratum mihi certe fuit quæſitum tuum , ſicut gratiſſimum extitit ſtudium & eruditio , quam præ te fers in pluribus locis animadvertendis & colligendis . Verum cum certo ſciam , graves illos Patres tunc nonniſi cum ratione dictionem illam de hujuſmodi Synodo ſuſtuliſſe , minime nunc meæ partes eſſe videntur (nulla neceſſitate cogente) hoc in controverſiam vocare , cum potius meæ partes ſint illorum Patrum auctoritati ac prudentiæ omnino acquieſcere , & eorumdem ſententiæ plene adhærere .* Ex qua prudentiſſima epiſtola , & multo magis ex allegato Brevi S. Pii V. manifeſtum fit , nec Synodos Provinciales , nec Diœceſanas , ſed ſolum Generales prædicto titulo *Sanctæ* eſſe honeſtandas . Tota hujus rei geſtæ ſeries habetur apud Cardinalem de Aguirre *tom.* 4. *Conciliorum Hiſpaniæ pag.* 87. *& plurib. ſeq.* Inter Diſſertationes Franciſci Mariæ Cardinalis Brancatii Epiſcopi Portuenſis , una eſt , cui titulus : *De Regulis Sanctorum Patrum* : in qua inſertum legitur *Votum* , a Patre Odone de Comitibus Societatis Jeſu conſcriptum . Hic ſatis appoſite ibi obſervat , quod , etiamſi ex perſonis eorum , qui Synodum conſtituunt , *Sanctæ Synodi* appellatio deduceretur , atque ea locum habere poſſet in Generalibus , aut ad ſummum in Nationalibus , & Provincialibus Synodis , quæ conſtant ex pluribus Epiſcopis , quibus nempe *Sanctitatis* appellatio tributa dignoſcitur , non quidem intuitu gratiæ ſanctificantis , qua aliqui ex ipſis carere poſſunt , ſed in venerationem characteris Epiſcopalis ; verumtamen neque hoc pacto id dici poſſet de Diœceſanis Synodis , quibus unicus Epiſcopus præſidet : *De Synodis Diœceſanis nihil dico , in quibus unus tantum ſedet Sanctus Pater Epiſcopus ; quem titulum nec obtinuerunt , nec obtinere merentur Canonici , aliique Aſſiſtentes ſine ulla juriſdictione Epiſcopali .*

II. Alia deinde excitatur controverſia circa Conſtitutiones a Provincialibus , & Diœceſanis Synodis factas , de quibus dubitatur , an dici poſſint *Canones* . Cum Canon idem ſit , ac regula , ut habet Textus *in Can. Canon diſt.* 3. omnes leges Eccleſiæ , quæ ſunt regula morum , videntur

ſine

ſine ulla difficultate appellandæ *Canones*. Hinc quia Concilia Generalia indicuntur tam ad definiendum quid credendum, quam ad ſtatuendum quid agendum ſit; eorum definitiones, quæ ad fidem pertinent, dicuntur *Dogmata*; quæ vero mores ſpectant, vocantur *Canones*. Verum hæc nominum accurata diſtinctio non ſemper in praxi obſervata fuit. Capita octo, quæ in Synodo Carthaginenſi anno 418. Epiſcopi plus quam ducenti, juxta S. Innocentii I. definitionem, adverſus Pelagianam hæreſim ediderunt, continent Fidei Dogmata, & tamen *Canones* appellata ſunt. Definitiones Fidei in Cauſa Pelagiana a Concilio Arauſicano ſecundo anno 529. propoſitæ, & a Bonifacio II. confirmatæ, *Canones* dicuntur. *Canonum* quoque nomine viginti de Fide Capita a S. Martino I. in ſuo Concilio Romano anno 549. contra Monothelitas propoſita nuncupantur, uti obſervat Bartholus Epiſcopus Feltrienſis *in ſuis Inſtitutionibus Canonicis cap.* 1. *num.* 6. Hanc conſuetudinem Tridentina Synodus ſecuta eſt, quæ Fidei definitiones, & hæreſum damnationes per Canones propoſuit; etſi aliquando eadem Synodus hanc methodum non retinuerit; in procœmio quippe capitis primi *ſeſſ.* 14. *de reformatione*, tredecim, quæ ſequuntur, Capita, appellavit *Canones*: *hos, qui ſequuntur, Canones ſtatuendos & decernendos duxit*: & tamen in his nihil circa Fidem decrevit, ſed ſola tradidit præcepta circa diſciplinam; quemadmodum ſcite obſervat Doujat *Prænotionum Canonicarum lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 8. Ex his porro confici plane videtur, nullam adeſſe rationem, propter quam Conſtitutiones Synodi aut Provincialis, aut Diœceſanæ, quæ certo regulæ & normæ ſunt, ad quas ſive provinciæ, ſive diœceſis incolæ ſuas actiones dirigere debent, non ſint inſcribendæ *Canones*. Et re ipſa *Canonis* nomenclaturam illis attribuunt Gloſſa *in principio diſtinctionis* 18. inquiens: *Epiſcopi bene poſſunt condere Canones Epiſcopales, & Archiepiſcopus Provinciales, quia quilibet populus, & quælibet Eccleſia ſibi poteſt ſtatuere aliquod jus*: & Abbas *in Cap. Canonum, de Conſtitutionibus*, ubi generatim ait: *Appellatione Canonis venit omnis Conſtitutio Eccleſiaſtica*.

III. Ita profecto res ſe haberet, ſi unice inſiſtendum eſſet vocis etymologiæ, & grammaticali ejuſdem ſignificationi: at, ſi communem vocis acceptionem attendimus, præfatas Conſtitutiones *Canones* appellare prohibemur; uſus quippe nunc communiter, & præcipue apud Doctores, invaluit, ut *Canonis* nomine ſolæ denotentur Conſtitutiones, quæ univerſam obſtringunt Eccleſiam, quales illæ ſunt, quæ aut a Conciliis Generalibus, aut a Summo Pontifice promanant, quod pluribus tradit Fagnanus *in Cap. Canonum ſtatuta num.* 19. *& ſeq. de Conſtitutionibus*, notans ſimul *ibid. num.* 35. quod ſi ſtatutum Epiſcopi a Papa confirmetur, & extendatur ad totam Eccleſiam, tunc, utpote jam Pontifici arrogatum, recte dicatur *Canon*.

IV. Neque mirum videri debet, ſi ambæ iſtæ voces, *Sancta* ſcilicet, & *Canon*, olim a Synodis Provincialibus, & Diœceſanis uſurpatæ, nunc a ſo-

a ſolis Conciliis Generalibus adhiberi poſſint; cum enim voces pendeant ab hominum placito, poſſunt utique homines nunc ad plura ſignificanda illas extendere, nunc ad pauciora reſtringere. Exemplum præſto eſſe poteſt in nomine *Papa*, quod olim commune erat omnibus Epiſcopis, quibus illud tribuitur in epiſtolis Cypriani, ut animadvertit Pamelius *ad epiſt. 3. num.* 3. in epiſtolis Ennodii adnotante Sirmondo *ad epiſt. 29. tom. 1. Var. col.* 1467. atque in plurimis Veterum ſcriptis, ut apud Sidonium Apollinarem, alioſque paſſim: idque ex Caroli Paſchalis, hominis diligentiſſimi, atque antiquitatis peritiſſimi, conjectura, inde eveniſſe autumat Anaſtaſius Germonius *lib. 2. Animadverſionum cap.* 1. quod quemadmodum Imperatores olim Patres Patriæ dicebantur, & hæc nomenclatura hiſce notis exprimebatur *PP.* uti paſſim legitur in antiquis monumentis, ita Epiſcopi, ob ſingularem venerationem ac reverentiam, quam in primitiva Eccleſia omnes illis exhibebant Fideles, appellarentur pariter Patres Patriæ; cumque hæc honoris ſignificatio iiſdem quoque inſcriberetur litteris *PP.* poſteriores viri, rerum minus periti, eas legendas putarunt *Papa*. Sed nihilominus, quidquid ſit de nominis *Papa* origine, jam a ſeculo VI. Ennodius Epiſcopus Ticinenſis uni Romano Pontifici, tamquam ejus proprium & peculiare, illud adſcribere cœpit, eumque ſequutus Caſſiodorus, ſcribens ad Boniſacium, Agapetum, & Joannem, Romanæ Urbis Antiſtites, quemlibet eorum Papam appellavit, cum ceteroquin Euſtorgium, & Datium Mediolanenſes, & alios aliarum civitatum Præſules, non aliter, quam Epiſcopos vocaverit, quemadmodum ſcite obſervavit Sirmondus *in notis ad epiſtolam primam Ennodii lib.* 4. Nunc autem adeo proprium & ſingulare eſt Romani Pontificis, ut ex Conſtitutione S. Gregorii VII. in Concilio Romano habito anno 1072. adverſus ſchiſmaticos, nulli in toto orbe liceat ſive ſe, ſive alterum, præter Romanum Pontificem, Papam nuncupare; uti habetur apud Cardinalem Baronium *in notis ad Martyrologium Romanum ad diem* 20. *Januarii*. Optime Rocca *in ſuo Tractatu de Romani Pontificis nomenclatura tom. 1. ſuorum Operum pag. 4. Et quamvis unuſquiſque Epiſcopus, Pontifex, vel ſummus Sacerdos, ſive Papa, dici olim poterat; nunc tamen hæc nomina nonniſi Romano Pontifici tribui poſſunt*. Et, ne longius exempla exquiramus, hæc ipſa vox *Canon* de ſe complectitur omnem legem, tam civilem, quam Eccleſiaſticam, quia utraque eſt regula morum; & nihilominus, per antonomaſiam, ſola lex Eccleſiaſtica dicitur *Canon*, ob excellentiam nimirum poteſtatis, a qua fertur, & finis, ad quem dirigit.

V. Quonam igitur nomine Diœceſanæ Synodi ſtatuta, & decreta erunt appellanda? Romaguerra *ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes lib. 1. tit. 1. cap. 1. num.* 24. contendit, illa ne Conſtitutiones quidem poſſe, cum proprietate ſermonis, nominari. At, cum Conſtitutiones ab omnibus dividantur in Generales, & Particulares, & iſtæ ſint, quæ feruntur ab ha-

habentibus juriſdictionem reſtrictam & limitatam ad certum locum, ſeu genus perſonarum, ac propterea etiam ſtatuta facta ab Univerſitatibus, Collegiis, Civitatibus, & Academiis, communiter, & ſine ulla contradictione, dicantur Conſtitutiones, ut advertit Florens *ad tit.* 2. *de Conſtitutionibus tract.* 2. plane non videmus, cur Conſtitutionis vocabulum nequeat cum omni proprietate aptari decretis in Synodo editis ab Epiſcopo. Quare concludendum eſt, Synodos Provinciales, & Diœceſanas, modo nomen Canonis non adhibeant, nulla ratione prohiberi, ne ſua ſtatuta, & decreta, Conſtitutiones inſcribant; quas quidem Conſtitutiones, quod a pleriſque factum deprehendimus, expedit, ut ad majorem legentium commoditatem in congruos titulos diſtribuant, & titulos in capita dividant.

CAPUT QUARTUM.

An Synodus Diœceſana pertineat ad poteſtatem Ordinis, vel juriſdictionis; & an ad legem Diœceſanam, vel ad legem juriſdictionis.

Duplex in Epiſcopis conſideratur poteſtas, Ordinis nimirum, & juriſdictionis. Poteſtatem Ordinis habent Epiſcopi immediate a Chriſto Domino, qui cum Hierarchiam in ſua Eccleſia eſſe voluerit, ita in ea Epiſcopos inſtituit, ut Ordinis prærogativa & gradu meris Presbyteris antecellerent, ac virtute ſolius characteris Epiſcopalis plura præſtare poſſent, quæ ſimplices Sacerdotes aut omnino nequeunt, aut virtute dumtaxat Ordinationis ſuæ facere non valent: quod contra Salmaſium, alioſque Hæreticos pluribus demonſtrat Petavius *de Eccleſiaſt. Hierarch. Oper. tom.* 3. Epiſcopus enim, ut loquitur Epiphanius adverſus Aerium *hæreſ.* 76. *num.* 4. fœcunditatem habet, qua Patres Eccleſiæ, hoc eſt Preſbyteros, alioſque Epiſcopos generare poteſt; ſimplices vero Presbyteri, adeo infœcundi ſunt, ut, in nullo rerum eventu, alios Presbyteros gignere, ſeu ordinare queant. Epiſcopus præterea, poteſtate ſui Ordinis propria, Sacramentum confert Confirmationis, quod ſimplices Sacerdotes, nonniſi ex ſpeciali delegatione, non vero virtute ſolius Ordinis, in quo ſunt conſtituti, miniſtrare poſſunt. Cum autem & Confirmatio, & Sacerdotium, vera Sacramenta ſint, cauſativa gratiæ ſanctificantis, atque in hoc poſtremo talis imprimatur character, per quem ordinatus in Sacerdotem Corpus Chriſti conficere, atque a peccatis abſolvere valet; nemo eſt qui non videat, ordinariam poteſtatem illa conferendi nonniſi immediate a Deo poſſe in Epiſcopos promanare. Neque enim immediatam derivationem Epiſcopalis poteſtatis a Deo impedit actio miniſtri, quam neceſſario intercedere oportet, ut novus Epiſcopus conſecretur; quoniam miniſter operatur virtute & nomine Chriſti, cujus eſt inſtrumen-

mentum, ac propterea Chriſtus eſt, qui proxime & immediate agit principaliter & virtute propria.

II. Quoad poteſtatem juriſdictionis, quæ jus affert Beneficia conferendi, cauſas audiendi, leges & cenſuras ferendi, ac cetera præſtandi, quæ ad ſubjecti gregis regimen ſunt neceſſaria, quæſtio eſt inter Tridentinos Patres ſumma contentione jamdiu exagitata, nec definita, de qua Cardinalis Pallavicinus *in Hiſtoria Concilii Tridentini lib.* 18. *cap.* 14. *&* *lib.* 21. *cap.* 11. *&* 13. an Epiſcopi illam accipiant immediate a Chriſto, aut potius a ſummo Pontifice. Licet autem eorum opinio, qui etiam hanc poteſtatem immediate a Chriſto oriri propugnant, validis fulciatur argumentis; nihilominus tamen & rationi, & auctoritati conformior videtur ſententia oppoſita. Ratio ſiquidem Monarchici regiminis, quod Chriſtus in ſua Eccleſia conſtituit, videtur expoſcere, ut totius Eccleſiæ juriſdictionis fons & origo reſideat in ejuſdem Eccleſiæ viſibili Capite, qui eſt Romanus Pontifex, atque ab eo profluat in cetera membra. Quare Innocentius I. epiſtola ad Epiſcopos Carthagine congregatos, quæ in editione Conciliorum eſt 24. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1025. eos laudans, quod ſententiam contra Pelagianos ab ipſis latam, ad Sedem Apoſtolicam miſerint approbandam, ait *num.* 1. *Scientes quid debeatur Apoſtolicæ Sedi, cum omnes hoc loco poſiti ipſum ſequi deſideremus Apoſtolum (Petrum), a quo ipſe Epiſcopatus & tota auctoritas nominis hujus emerſit*. Et Epiſcopi Africani *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 734. ſcribentes ad Theodorum Papam ita exordiuntur: *Magnum & indeficientem omnibus Chriſtianis fluenta redundantem, apud Apoſtolicam Sedem conſiſtere fontem, nullus ambigere poſſit, de quo rivuli prodeunt affluenter, univerſum longiſſime irrigantes orbem Chriſtianorum*. Et clarius atque ad rem noſtram magis appoſite Leo Magnus *epiſtola olim* 89. *in nova editione* 10. *cap.* 1. ad Epiſcopos Viennenſis provinciæ, quam refert Gratianus *diſt.* 19. *Can.* 7. inquit: *Hujus muneris ſacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, ut in Beatiſſimo Petro, Apoſtolorum omnium ſummo, principaliter collocaret, ut ab ipſo, quaſi quodam capite, dona ſua, velut in corpus omne diffunderet*. Idque eo ſapientiſſimo conſilio a Chriſto Domino factum exiſtimat D. Thomas *lib.* 4. *contra Gentes cap.* 76. ut hoc continuo & quaſi perenni influxu juriſdictionis a capite in membra, firmior & ſolidior eſſet omnium cum illo nexus, & melius conſervaretur unitas Eccleſiæ: *Soli* (ait Angelicus *num.* 4. loquens de Chriſti promiſſione facta Petro) *promiſit*: *Tibi dabo claves regni cœlorum: ut oſtenderetur poteſtas clavium per eum ad alios derivanda, ad conſervandam Eccleſiæ unitatem*. Hoc eodem argumento utuntur, idemque pluribus exornant D. Bonaventura in Opuſculo *Quare Fratres Minores prædicent, tom.* 7 *Oper. edit. Lugdunen. anni* 1668. *pag.* 340. Cardinalis Bellarminus *tom.* 1. *Controv. lib.* 4. *de Rom. Pontif. cap.* 24. *&* 25. Vargas *in toto Opere de juriſdict. Epiſcopor.* Suarez *de Legibus lib.* 4. *cap.* 4. *per tot.* Fagnanus *in Cap. Pernicioſam*, *a*

num. 30. *uſque ad finem*, *de offic. Ordin.* Hæc obiter. Quod noſtra intereſt, illud dumtaxat eſt, nimirum ſtatuere, jus Synodum convocandi, non ad Ordinis, ſed ad juriſdictionis Epiſcopalis poteſtatem pertinere; quod profecto, ſemel percepto inter utramque diſcrimine, unuſquiſque facile deprehendet.

III. Decidenda nunc remanet alia quæſiti pars: an videlicet congregatio Synodi pertineat ad legem juriſdictionis, an potius ad legem diœceſanam. Sed, priuſquam hæc decidatur, præmittenda eſt brevis utriuſque legis notitia. Compertum eſt omnibus, Monachos, eorumque Eccleſias, ac Monaſteria, plurium ſeculorum intervallo, fuiſſe juri Epiſcoporum omnino ſubjecta, ac primum a S. Gregorio Magno fuiſſe illis conceſſam exemptionem a poteſtate Epiſcoporum quoad electionem ſuorum Abbatum, ſolutionem Cathedratici, & Decimarum, juxta ea quæ referuntur a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 30. *& ſeq.* Neque eſt, cur quiſpiam de hiſce conqueratur exemptionibus, aliiſque adhuc amplioribus, quibus ſubinde Regularium Ordines fuere ab Apoſtolica Sede exornati: ſiquidem etiam Patriarchæ Orientales pleno jure dominabantur in omnia ſui Exarchatus Monaſteria; atque inter eos Patriarcha Conſtantinopolitanus poſt annum Chriſti milleſimum in plura Cœnobia, per totum Orientale Imperium ſparſa, immediato ſummoque jure utebatur, uti obſervat idem Thomaſſinus *eod. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 15. *& cap.* 16. *num.* 1. quin immo etiam hodie inter jura Patriarcharum propria iidem recenſent *jus Stauropegii*, in hoc conſiſtens, ut in Monaſterii fundatione Patriarcha, ſi velit, Crucem figat, eoque actu Monaſterium de novo erectum ſubtrahat a juriſdictione Epiſcopi, intra cujus diœceſeos fines ſitum eſt, ſibique immediate ſubjiciat: quod quidem jus, de quo nonnulla nos attigimus *in noſtra Conſtit.* 98. §. 19. *noſtri Bullar. tom.* 1. antiquiſſima conſuetudine, non ſchiſmatica uſurpatione, ab Orientalibus Patriarchis acquiſitum oſtendit Chriſtianus Lupus *in Scholiis*, *& Notis ad Canon. Concilior. tom.* 3. *edit. Bruxellen. pag.* 953. Jam vero quamdiu Monachi plene, atque in omnibus ſubjecti fuerunt Epiſcopis, nulla emerſit diſtinctio inter legem diœceſanam, & legem juriſdictionis; ſed poſtquam a Sede Apoſtolica conceſſa illis fuerunt indicata exemptionis privilegia, quorum nonnulla habentur *in Can. Cum pro utilitate* 16. *quæſt.* 1. *in Can. Quam ſit neceſſarium*, *& in Can. Luminoſo* 18. *quæſt.* 2. Joannes Semeca, dictus Theutonicus, qui medio ſeculo XIII. vivebat, & Auctor fuit Gloſſæ communis, Decreto Gratiani appoſitæ, ſeu potius Huguccionus, ſeu Hugutio, quem primum Gratiani Gloſſatorem affirmat S. Antoninus *in Speculo Hiſtoriarum* 3. *part. tit.* 18. *cap.* 6. *pag.* 66. ex cujus, aliorumque gloſſis, teſte Doujat *Prænotionum Canonicarum lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 6. ſuam conſarcinavit Theutonicus, eam diſtinctionem excogitavit, iiſque ſimul collectis, in quibus Monachi ſubtracti fuerant a jure, ſeu poteſtate Epiſcopi, ea adſcripſit legi diœceſanæ, cetera vero, in quibus

Mo-

Monachi adhuc ſubjecti remanebant juri Epiſcopali, ſpectare ait ad legem juriſdictionis, quod colligitur ex Gloſſa *ad Can.* 1. 10. *quæſt.* 1. Huic eidem diſtinctioni, ab Hugutione inventæ, adhæſit Honorius III: *in Cap. Dilectus, de officio Judicis ordinarii*, ſicuti obſervat Franciſcus Florens *tom.* 2. *tit. de ſtatu Monachorum fol.* 70. *&* 71. *& tit. de officio Ordinarii ad text. in Cap. Dilectus fol.* 187. Ildephonſus Clemens de Aroſtegui *in ſua Concordia Paſtorali* edita Compluti anno 1734. *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 70. *& pluribus ſeq.* Rota Romana *deciſ.* 769. *num.* 4. *& ſeq. coram Molines*.

IV. Hæc ſatis eſſe videntur ad rem, de qua agimus, illuſtrandam; ſi enim cetera proſequi vellemus, quæ de lege juriſdictionis, & lege diœceſana Doctores adnotarunt *ad cit. Cap. Dilectus*, in infinitum creſceret hic noſter liber, atque in ea nos dumeta conjiceremus, unde vel nullus vel exiguus ſane fructus expectari poſſet. Nec vero ea, quæ innuimus, in quibus fere Doctores conveniunt, non hujuſmodi ſunt, ut viam definiendæ propoſitæ quæſtioni patefaciant. Semel enim poſito, ad legem diœceſanam ea pertinere, in quibus Monachi ſunt exempti a jure Epiſcopali, & ad legem juriſdictionis cetera, in quibus eidem juri ſubſunt; cum ex infra dicendis liquido conſtet, Monachos in nonnullis Synodo ſubjici, in aliis ab illa eximi; plane exinde conjicitur, Synodum Diœceſanam eſſe quid mixtum, & ad utramque legem ſpectare. Ita diſſidentes hac in re Doctores invicem componit Oſtienſis *in Cap. Quod ſuper his num.* 2. *de majoritate & obedientia*, quem ſectantur Bottus *de Synodo part.* 1. *num.* 61. *& ſeq.* Paulutius *in ſua Jurisprudentia ſacra de Comitiis Eccleſiaſticis tom.* 4. *Biblioth. Pontificiæ* Roccaberti *deciſ.* 619. Rota *deciſ.* 619. *part.* 4. *diverſor. & deciſ.* 17. *num.* 23. *de offic. Ordinar. coram Falconerio tom.* 3.

CAPUT QUINTUM.

De loco in quo Synodus Diœceſana habenda eſt.

C*UM Epiſcopus in tota ſua diœceſi juriſdictionem ordinariam noſcatur habere; dubium non exiſtit, quin in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto, per ſe, vel per alium poſſit pro tribunali ſedere, cauſas ad Eccleſiaſticum forum ſpectantes audire ..... & cetera, quæ ad ipſius ſpectant officium, libere exercere:* verba ſunt Bonifacii VIII. *in Cap.* 7. *de officio Ordinarii, in* 6. Quod recte ſancitum notat Cironius *lib.* 2. *Obſervat. Jur. Canon. cap.* 4. exemplo Prætoris Urbani, qui cum eſſet Judex ordinarius civium Romanorum, uti teſtatur Plutarchus *in Sylla*, ubicumque jus diceret, forum conſtituebat, *leg. penult. ff. de juſt. & jur. & leg. ult. ff. de juriſdict. omn. Judic.*

II. Quamobrem indubitatum eſt, Epiſcopum, non ſolum in civitate, verum etiam in qualibet ſuæ diœceſis parte, poſſe Synodum cogere. Unde

de Concilium Aurelianenſe I. anni 511. *can.* 19. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1011. & Oſcenſe anni 598. *can.* 1. *tom.* 3. ejuſdem Collectionis Harduini *col.* 535. jubent, ut omnes Abbates, Presbyteri, & Diaconi ſingulis annis accedant ad Synodum celebrandam in loco, *ubi Epiſcopus elegerit:* & inter antiqua ſtatuta Eccleſiæ Biterrenſis, ab Hugone Epiſcopo anno 1368. renovata, *tom.* 4. *Anecdotor.* Martene *col.* 627. *cap.* 1. legitur: *Statuimus & ordinamus, quod quolibet anno, bis Synodus celebretur in Eccleſia Biterrenſi, vel ubi Dominus Epiſcopus ordinaverit.* Quin immo, addit Bottus *de Synodo part.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 58. integrum erit Epiſcopo ſuam Synodum cogere etiam extra propriam diœceſim, ſi ab ea fuerit expulſus, aut ob peſtem, aliamve juſtam cauſam, ab illa recedere coactus; quod tamen intelligendum monet Maſſobrius *de Synodo Diœceſana cap.* 2. *dub.* 8. dummodo conſentiat Ordinarius loci, ubi exterus Epiſcopus vult ſuam Synodum celebrare. Atque ita reipſa, obtenta prius ab Ordinario licentia, quidam Epiſcopus titularis, qui diœceſim adminiſtrabat ſitam in terris Infidelium, & ab ea fuerat expulſus, cum ejuſdem diœceſis Presbyteris, & Clericis, qui ſecum advenerant ad civitatem Burgenſem, ſuam Diœceſanam Synodum ibidem habuit, quod refert Frances *de Eccleſiis Cathedralibus cap.* 32. *num.* 92.

III. Verum, etſi ſolo jure ſpectato, liberum ſit Epiſcopo Synodum congregare in quolibet ſuæ diœceſis oppido, expedit tamen, cum nullum obſtat impedimentum, ut illam cogat in civitate, quemadmodum declaravit ſacra Congregatio Concilii in *Acernen.* die 17. Maji 1636. *lib.* 15. *decretor. pag.* 355. *a tergo* hiſce verbis: *Poſſe Epiſcopum etiam in dicto oppido Diœceſanam Synodum congregare, ſed ſatius eſſe, ut illam apud ſuam Cathedralem celebret.* Quod ſi duæ Cathedrales Eccleſiæ ſint æque principaliter unitæ, Epiſcopus, qui utrique præeſt, ſola inſpecta juris ſeveritate, non tenetur facere duplicem Synodum; ſed unam tantum in alterutra, quam maluerit, ex præfatis Eccleſiis, cui adeſſe tenentur Eccleſiaſtici utriuſque diœceſis, editiſque in ea decretis ambæ diœceſes obſtringuntur, ſicuti docent laudatus Frances *cap.* 8. *num.* 370. *& ſeq.* Gratianus *diſcep.* 655. *num.* 29. *& ſeq.* Cardinalis de Luca *de juriſdictione diſc.* 56. *num.* 6. *& de præeminentiis diſc.* 7. *num.* 2. *&* 21. Romaguerra *ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 12. Emerix junior *deciſ.* 1185. *& deciſ.* 1236. Neque huic doctrinæ illud adverſatur, quod a ſacra Congregatione Concilii olim deciſum fuerat in quadam cauſa *Geruntina*, cujus ſumma hæc erat. Indicta ab Epiſcopo Geruntino Synodo, habenda in civitate Cariatenſi, æque principaliter unita Eccleſiæ Geruntinæ, hujus Capitulares, ceterique de Clero Geruntino ad Synodum accedere recuſarunt, eam obtendentes excuſationem, quod in utriuſque Eccleſiæ unione, reſervata fuiſſet præeminentia Eccleſiæ Geruntinæ. Re delata ad ſacram Congregationem Concilii, ejuſque diſcuſſioni propoſitis his dubiis: I. *An Synodus ab Epiſcopo celebrata in Cathedrali Cariatenſi*

ſu-

ſuſtineatur. II. *Et quatenus affirmative*, *an liget diœceſim Geruntinam*: ſacra Congregatio die 2. Octobris 1706. reſpondit ad primum *Affirmative*, ad ſecundum *Negative*. Nec tamen hæc reſponſio (ut dicebamus) adverſatur modo traditæ doctrinæ : nam, eadem cauſa iterum propoſita die 1. Februarii 1708. ſacra Congregatio ſtetit in deciſis quoad primum dubium; *ad ſecundum vero*, *prævio receſſu a deciſis*, *reſcripſit Affirmative lib.* 58. *decretor. pag.* 53. Ideo autem ſacra Congregatio in ſecundi quæſiti deciſione nonnihil anceps fuerat, quia Clerus Geruntinenſis ſibi aſſiſtere contendebat conſuetudinem, de qua mox.

IV. Diximus, ſola inſpecta juris ſeveritate, licere Epiſcopo in alterutra, quam maluerit, ex præfatis Eccleſiis Synodum cogere; nam ſi æquitatis & decentiæ ſit ratio habenda, ad evitandas inter utramque Eccleſiam ſimultates, & concordiam fovendam, maxime expedit, ut illam modo in una, modo in altera, alternatim celebret : & præterea, ſi alternativam induxerit legitima conſuetudo, tenetur Epiſcopus hanc omnino ſervare. Hujuſmodi porro opportuna diſtinctione invicem conciliantur variæ ſacræ Congregationis Concilii reſponſiones, quæ minus peritis videri poſſent inter ſe pugnantes. Siquidem in prædicta *Geruntinenſi*, in qua cauſa contentioſe agebatur, ſacra Congregatio judicium protulit ad exactam juris normam; ſecus vero accidit in alia *Ampurien. Synodi* : in qua, cum ipſemet Epiſcopus ſacram Congregationem ita interrogaſſet : *Approximante tempore celebrationis Synodi*, *Epiſcopus*, *ſtante quod Ampurien. unita ſit æque principaliter Civitaten. diœc. nulla in hac parte ſuffultus conſuetudine*, *ſupplicat ab EE. VV. edoceri*, *an ipſe teneatur celebrare Synodum in utraque diœceſi* : eadem ſacra Congregatio, non juris apices, ſed decentiam & æquitatem reſpiciendo, die 8. Maji 1694. reſpondit : *Affirmative alternatim lib.* 44. *decretor. pag.* 212. *a tergo*. Aliud autem dicendum eſt de ſententia lata in cauſa *Adrien. & Pennen.* diœceſibus unitis: quoniam in hac, cum probata eſſet conſuetudo Synodum alternis vicibus habendi in utraque civitate, non ex mera decentia, ſed ex juſtitia, ab eadem ſacra Congregatione die 12. Aprilis 1625. prodiit ſequens decretum: *Sacra &c. Partibus auditis*, *ac Sanctiſſimo Domino noſtro approbante*, *cenſuit*, *Epiſcopum Pennenſem & Adrienſem debere primam Diœceſanam Synodum*, *cum ultima in civitate Pennenſi coacta fuerit*, *in Adrienſi civitate indicere*, *ac celebrare*. *lib.* 12. *decretor. pag.* 276. & rurſus in eadem cauſa die 27. Julii 1647. *lib.* 18. *decretor. pag.* 376. *Synodum ab Epiſcopo congregatam & celebratam in civitate Pennen. quæ ratione alternativa celebranda erat in civitate Adrienſi*, *non eſſe abolendam*, *ſed acriter corripiendum Epiſcopum*, *& faciendam declarationem*, *quod hujuſmodi celebratio nullo modo præjudicet civitati Adrienſi*, *ratione dictæ alternativæ*, *prout hæc ſacra Congregatio declarat*. Quia vero in alia ſimili cauſa *Matheranen. & Acheruntina*, diœceſibus unitis, Capitulum Acheruntinum nondum legitime probaverat eamdem, quam aſſerebat, conſuetudinem ſibi ſuæque Eccleſiæ ſa-

BIBLIOTECA NAZ. ROMANA VITTORIO EMANUELE

ſavorabilem, cujus prætextu adeſſe renuebat Synodo, quam Archiepiſcopus celebrandam indixerat in civitate Matheranenſi; ideo ſacra Congregatio die 24. Martii 1736. diſtulit controverſiæ deciſionem: at, ne interim Synodi coactio, non ſine utriuſque diœceſis detrimento, protraheretur, prudentiſſime addidit: *Non retardato pro hac vice interventu Cleri Acheruntini Synodo jam indictæ in civitate Matheranenſi, ſine præjudicio jurium ambarum Partium*.

V. Hactenus de loco. Si nunc locum loci, ut ajunt, inveſtigemus, hoc eſt, ſi quæramus, in quonam civitatis loco aut oporteat, aut deceat Synodum celebrari, triplex ſtatim nobis occurret Doctorum opinio Bottus *in Tractatu de Synodo quæſt. 9. num. 56. part.* 1. exiſtimat, neceſſe non eſſe, ut Synodus celebretur in Eccleſia. Joannes Andreas *in Cap. Decet, de immunit. Eccleſ. in 6.* concludit, Synodum poſſe fieri in Eccleſia, ſimulque inſinuat, decere, ut fiat. At Maſſobrius *in cit. Tract. de Synodo Diœceſ. cap. 2. dub. 9.* docet, juxta univerſalem conſuetudinem, Synodum eſſe in Eccleſia celebrandam. Et profecto, ſi antiquiorum Synodorum Acta pervolvimus, fere omnes, tam OEcumenicas, quam Provinciales, quam demum Diœceſanas Synodos in Eccleſia coactas deprehendimus, quemadmodum perpendit, multiſque adductis exemplis confirmat & illuſtrat Mendoza *in notis ad Concil. Illiberitan. cap. 9. tom.* 1. Collectionis Conciliorum Labbei *col.* 1043. Exteris vero exemplis ab illo collectis adjicere poſſumus etiam domeſtica, omnium videlicet Conciliorum, quæ Romæ ſunt celebrata, aut in Baſilica Lateranenſi, aut in Baſilica Vaticana. Typis impreſſum eſt Bullarium ſolas continens Conſtitutiones pertinentes ad Baſilicam Vaticanam, in quarum prima, quæ eſt S. Leonis I. cognomento Magni *tom. 1. pag.* 1. habetur: *Conſtitutum eſt, binos in annis ſingulis Epiſcoporum debere eſſe conventus*: quibus verbis ſubnectuntur hæc alia: *Quoniam, adjuvante gratia Dei, facilius poterit provideri, ut in Eccleſia Chriſti nulla ſcandala, nulli naſcantur errores, cum coram Beatiſſimo Apoſtolo Petro id ſemper in commune tractandum fuerit*. Ad hunc autem locum eruditi Adnotatores expendentes ea verba, *coram Beatiſſimo Apoſtolo Petro*, fuſe oſtendunt, uſque ad XI. ſeculum Romana Concilia fuiſſe celebrata in Eccleſia S. Petri, præſente & præſidente Romano Pontifice Nomine porro *Eccleſiæ* non intelligitur hic ſolus Eccleſiæ ambitus, ſed omnis locus ſacer, Eccleſiæ adjunctus, & ad Eccleſiam pertinens: ſiquidem (ut recte notavit du Cangius) in Actis Concilii Chalcedonenſis *act. 1. tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 174. mentio fit cujuſdam Concilii Conſtantinopolitani celebrati in Baptiſterio S. Sophiæ, quod utique erat ab Eccleſia diſtinctum. Concilia vero Carthaginenſia III. IV. V. VI. habita legimus in ſecretario Baſilicæ. Quoddam pariter Concilium Antiochenum, inſertum iiſdem Actis Concilii Chalcedonenſis *eod. tom. 2. col.* 579. coactum dicitur *in porticu æſtivalis ſecretarii*. Secretarium autem idem erat ac Diaconicum, ſeu, quam vulgo dicimus, *Sacriſtia*, ut admonet

Va-

Valeſius *not. in Philoſtorg. lib. 7. cap.* 3. qui locum fuiſſe contendit intra Eccleſiam: Gothofredus vero, & alii, ab Eccleſia ſeparatum exiſtimant. Præterea Leo Allatius *de conſenſ. Eccleſ. Orient. & Occid. lib. 2. cap.* 11. & 12. nonnulla commemorat Concilia celebrata in Catechumeniis; & citatus du Cangius in deſcriptione Ædis Sophianæ *ad calcem Cinnami num.* 38. ex Niceta, aliiſque probat VIII. Synodum non in Eccleſia, ſed in Catechumeniis coactam. Catechumenia vero, ut liquet ex Leone *nov.* 73. aliiſque quos laudat idem du Cangius *ibid. num.* 38. erant ſolaria, ſeu porticus ſuperiores Eccleſiarum. In Vaticana porticu Synodum pariter habitam narrat Raſponus *de Patriarchio Lateranenſi lib.* 4. *cap.* 4. Ac demum in Leoniano Triclinio a Leone III. prope Lateranenſem Baſilicam conſtructo, quod collapſum ac dirutum, ne præclarum ſacræ antiquitatis monumentum eruditorum hominum voluptati deeſſet, nos, quatenus licuit, ſalvum eſſe voluimus, ac reſtitui mandavimus, plura Concilia celebrata, ac præſertim unum ab Eugenio IV. tradunt Nicolaus Alemannus *de Lateranenſibus Parietinis pag.* 29. Panvinius, aliique paſſim. Ceterum, quidquid ſit de loco, in quo olim Synodi cogebantur, ut loquamur de hodierna praxi, diſtinguendum videtur inter congregationes, quæ Synodo præmitti ſolent, & ſeſſiones ipſas Synodales. Congregationes haberi conſueverunt in ædibus Epiſcopalibus, ſeſſiones autem ſemper in Eccleſia: quemadmodum advertit Gavantus *in Praxi Diœceſanæ Synodi cap.* 4. & *cap.* 9. & colligitur ex Pontificali Romano, quod agens de ordine ad Synodum, cum dicat, Epiſcopum cappa indutum pergere ad Eccleſiam, celebrare Miſſam de Spiritu Sancto, & diſtribuere Euchariſtiam Clero, pro certo jam ſumit, illam in Eccleſia celebrari. Idem ſupponit Cæremoniale Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. deſcribendo ornatum Eccleſiæ, in qua Synodus habetur. Et S. Carolus Borromæus in concione habita in ſua Synodo Diœceſana XI. anno 1584. *part.* 7. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 1167. conſiderans excellentiam & ſanctitatem loci, ubi Synodus congregatur, hæc dixit, quæ ſoli Eccleſiæ aptari poſſunt: *Et locus ipſe, quo convenimus, conſideratione digniſſimus eſt. Hic enim non eſt aliud, niſi aula Dei, & regia domus ejus, ac porta cœli. Hic perſonaliter & realiter totus Chriſtus eſt præſens. Adſunt cum eo innumera ſanctiſſimorum Angelorum & beatorum Spirituum millia. Hic repoſitæ ſunt ſacroſanctæ tot ſanctiſſimorum hominum Reliquiæ. Hic nil, niſi Cruces, niſi Imagines. Omnia ſancta ſunt, omnia ſanctitatem ſpirant, omnia timorem quemdam filialem incutiunt, dum, ubi ſimus, & coram quo, nobis ſignificant.*

VI. Inter Eccleſias autem, ſi fieri poſſit, eligenda eſt Cathedralis, quæ arctiori vinculo Epiſcopo alligatur, aliarumque Eccleſiarum mater eſt & caput; quamvis, urgente aliqua rationabili & honeſta cauſa, non prohibeatur Epiſcopus Synodum facere in alia Eccleſia, quod bene notavit Monacellus *in Formul. legal. part.* 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 7. Simile eſt, quod dicitur de Chriſmate, ac Oleis Cathecumenorum, & Infirmo-

rum,

Digitized by Google

rum, quæ licet aliquando, ac præſertim cum Epiſcopus abeſt a civitate, conſecrari poſſint in qualibet Eccleſia; regula tamen eſt, ut, cum fieri poteſt, conſecrentur in Cathedrali, juxta declarationem Congregationis ſacrorum Rituum die 17. Novembris 1600. relatam a Cardinali de Aguirre *tom.* 4. *Concil. Hiſpaniæ pag.* 784.

CAPUT SEXTUM.

De Tempore, quo cogenda eſt Synodus Diœceſana.

Olim bis in anno Concilia Provincialia celebranda fuiſſe, conſtat ex Canone 38. alias 30. ex recenſione Cotelerii *tom.* 1. *pag.* 447. ex his, qui dicuntur Apoſtolici: *Bis in anno Epiſcoporum Concilia celebrantur*: cui conſonat Canon quintus Concilii Nicæni, ex verſione Dionyſii Exigui *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 326. *Bene placuit annis ſingulis per unamquamque provinciam bis in anno Concilia celebrari*. Idque religioſe ſervari juſſit Leo Magnus *epiſt.* 12. *ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum cap.* 7. relata a Burchardo *lib.* 1. *cap.* 43. & a Gratiano *Can.* 2. *diſt.* 18. inquiens: *De Conciliis autem Epiſcopalibus non aliud indicimus, quam ſancti Patres ſalubriter ordinarunt, ut ſcilicet bini conventus per annos ſingulos habeantur*. Hanc eamdem diſciplinam in pleriſque ſaltem provinciis perſeveraſſe ſeculo octavo patet ex Concilio Vernenſi anni 755. *can.* 4. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1995. in quo ſtatuitur, ut provinciales Epiſcopi ſingulis annis, tum Martii, tum Octobris Kalendis, una cum Metropolitano ad Synodum conveniant; atque *ex cap.* 13. Capitularium Aquiſgranenſium anni 789. *tomo* 1. *Capitularium collectorum* a Stephano Baluzio editionis Pariſienſis anni 1677. *col.* 218. ubi præcipitur: *Ut provinciales Epiſcopi, cum ſuo Metropolitano, bis in anno, propter cauſas Eccleſiæ, Concilia celebrent.*

II. Quia porro Concilia Provincialia ſemper conſectabantur Synodi Diœceſanæ, ut edita in illis decreta a ſingulis Epiſcopis in his promulgarentur, ſicuti cautum legimus a pleriſque Conciliis, & præſertim a Toletano XVI. anni 693. *cap.* 7. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1797. & advertit Thomaſſinus *de veter. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 73. *num.* 1. inde factum eſt, ut binæ pariter Synodi Diœceſanæ quotannis haberentur; atque hic mos ita inolevit, ut ad tempora, a nobis non omnino remota, protractus fuerit: etenim duas Diœceſanas Synodos quotannis cogendas edixere Concilium Hafnienſe in Dania anni 1425. *tom.* 8. Collectionis Harduini *col.* 1036. Colonienſe anni 1536. *part.* 14. *cap.* 17. *tom.* 9. Harduini *col.* 2028. & aliud Colonienſe anni 1549. *tit. de Synodor. celebrat. cap.* 1. *ibid. col.* 2096. Quinimmo, in nonnullis Diœceſibus deſignati erant certi dies, quibus prædictæ Synodi haberentur, nimirum feria tertia, & quarta illius hebdomadæ, in qua celebratur feſtum

ſtum

ſtum S. Lucæ; & feria tertia, & quarta illius hebdomadæ poſt Paſcha, in qua cantatur Evangelium, *Ego ſum Paſtor bonus;* quos quidem dies, antiqua ſuæ Eccleſiæ ſtatuta renovando, iterum Synodis cogendis perpetuo deſtinavit Hugo Epiſcopus Biterrenſis anno 1368. cujus decretum extat *in tom. 4. Theſauri novi Anecdotor. collectorum* a Martene & Durand *pag.* 627. iiſdemque fere diebus Synodos ſingulis annis habendas decrevit Raymundus Epiſcopus Ruthenenſis, *eodem tom. 4. pag.* 673. Inter ſtatuta tamen Eccleſiæ Claromontenſis anni 1268. ab Harduino *tom. 7. col.* 587. primum evulgata legimus, morem illius Eccleſiæ fuiſſe, ut Synodus æſtivalis fieret diebus Mercurii, & Jovis poſt feſtum Pentecoſtes; & hyemalis diebus Mercurii pariter, & Jovis proximioribus feſto S. Lucæ. Quare Alteſerra *in ſuo Tract. de Juriſdict. Eccleſiaſt. lib. 2. cap.* 19. ſatis appoſite ſcripſit: *Nec ſemel, ſed iterum in anno vocari Synodum Epiſcopalem, antiqui juris fuit.*

III. Verum cum in VII. Synodo ſtatutum fuerit, ut ſemel in anno Concilia Provincialia fiant, quemadmodum habetur apud Gratianum *Can.* 7. *diſtinct.* 18. huic ſanctioni adhærens Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi decrevit, Synodos Provinciales ab Archiepiſcopo, & Diœceſanas ab Epiſcopo quolibet anno eſſe cogendas, *Cap. Sicut olim, de accuſationibus*. Quamvis autem non vetuerit Innocentius, ne ſæpius Diœceſana Synodus haberetur, plerique tamen Epiſcopis ſatius viſum eſt, ſe Innocentii decreto accommodare, & unam quotannis Diœceſanam Synodum indicere: & re ipſa unam ſingulis annis eſſe indicendam, decrevere Concilium Ravennatenſe anni 1311. *rubr.* 18. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1368. Palentinum anni 1322. *cap.* 1. *ibid. col.* 1464. Tarraconenſe ſub Joanne Patriarcha Alexandrino anno 1329. *cap.* 63. quod extat *cit. tom. 4. Theſauri nov. Anecdot. collector.* a Martene & Durand. *col.* 308. Vaurenſe a trium provinciarum Epiſcopis anno 1368. celebratum *cap.* 6. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1813. cujus verba hæc ſunt: *Ad memoriam reducentes ſtatuta Patrum, in quibus præcipitur, ut ſemel in anno per Epiſcopos Synodalia Concilia celebrentur; ſacro approbante Concilio ſtatuimus, ac in virtute ſanctæ obedientiæ Suffraganeis noſtris præcipimus, ut ſingulis annis per ſe, vel per idoneos viros, ſi ex cauſa neceſſaria fuerint impediti, dicta Synodalia Concilia habeant celebrare.*

IV. Sed, quoniam poſtea hæc diſciplina relaxata fuerat, & Synodorum celebratio intermiſſa, idcirco plerique religionis ſtudio permoti, Tridentinos Patres urſere, ut illam inſtaurarent. Inter petitiones ab Oratoribus Regis Chriſtianiſſimi factas in Synodo Tridentina, atque ex Angelo Maſſarello ejuſdem Concilii Secretario relatas *tom. 8. ampliſſimæ Collectionis veterum Scriptorum, & Monumentorum editæ* a Martene, & Durand *col.* 1311. trigeſima quarta & ultima hæc eſt: *Decernat ſancta Synodus, ut non ſolum Synodi Epiſcopales quotannis ſemel, ut minimum, ſed etiam tertio quoque anno Provinciales congregentur, in quibus de his, quæ ad ſtatum Eccle-*

ſiaſticum pertinent, diligenter tractetur, de miniſtrorum delictis mature cognoſcatur, & in eos, qui deliquerint, ſevere animadvertatur. Quibus petitionibus, antiquo jure innixis, libenter indulſit ſacrum Tridentinum Concilium, diſtricte præcipiens *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* ut a ſingulis Metropolitanis quolibet triennio Synodus Provincialis, & ab unoquoque Epiſcopo ſemel in anno Diœceſana cogatur: *Synodi quoque Diœceſanæ quotannis celebrentur*: contra contumaces vero huic decreto parere recuſantes, pœnas a ſacris Canonibus jamdiu ſancitas renovat, iterumque infligit: *Quod ſi in his tam Metropolitani, quam Epiſcopi, & alii ſupraſcripti negligentes fuerint, pœnas ſacris Canonibus ſancitas incurrant*. Et ſacra Congregatio, ejuſdem Concilii Tridentini interpres, ad præcavendas, & amputandas qualcumque Epiſcoporum inanes excuſationes, uti refert Fagnanus *in Cap. Sicut olim*, *num.* 10. & 11. *de accuſat.* alias reſpondit, ut, ſi Epiſcopi impediantur a Synodo quolibet anno per ſemetipſos celebranda, poſſint eam celebrare per ſuum Vicarium Generalem, inſtructum ſpeciali mandato, quod ad hunc actum eſſe neceſſarium, infra dicetur. Neque enim celebratio Synodi ad illa munera pertinet, quæ ab ipſomet Epiſcopo neceſſario expleri debent: etenim, uti ratiocinatur laudatus Fagnanus, cum Tridentinum loquatur *imperſonaliter*, dicendo: *Synodi quoque Diœceſanæ quotannis celebrentur*: non exigit veluti abſolute neceſſariam præſentiam Epiſcopi, nec prohibet, ne alterius opera ad Synodum cogendam utatur. Ad hæc, in eodem capite loquens Tridentinum de Synodo Provinciali, expreſſe decernit, ut, Metropolitano legitime impedito, illam cogat *Coepiſcopus antiquior*; ac propterea, cum oppoſitum non ſtatuat de Diœceſana, non obſcure inſinuat, etiam hanc poſſe per alium celebrari. Ita pariter longe ante Tridentinum ſenſerat citatus Joannes Patriarcha Alexandrinus in allegato Concilio Provinciali Tarraconenſi, in quo præcipit quidem, Synodum quotannis a ſuis Suffraganeis fieri, ſed ſimul aperte permittit, ut, cum aliquo detinentur impedimento, illam per alios cogant: *Sacro approbante Concilio, ſtatuimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ Suffraganeis noſtris præcipimus, ut ſingulis annis per ſe, vel per idoneos viros, ſi ex cauſa neceſſaria fuerint præpediti, dicta Concilia Synodalia habeant celebrare*: idemque ac fere iiſdem verbis decreverat nuper relatum Concilium Vaurienſe.

V. Verum, præfatum præceptum Synodum quotannis celebrandi, a ſacris Canonibus toties impoſitum, & repetitum, atque a ſacro Concilio Tridentino denuo reſtauratum, nimium benigne moderantur aliquot Juriſperiti. Monacellus *in Formulario legali practico tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 1. *tom.* 1. opinatur, Epiſcopum primo, & ſecundo anno a ſuſcepto ſuæ Eccleſiæ regimine, debere diœceſin perluſtrare, ut ſerpentia in ea mala inſpiciat, ac tertio anno Synodum cogere, in qua illis coercendis opportuna apponat repagula. Pax Jordanus *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 41. non dubitavit generatim, & abſque ulla limitatione aſſerere, ſatis eſſe, ut quolibet

libet triennio Diœceſana Synodus habeatur. Epiſcopus Braſchius *in ſuo Promptuario Synodali cap.* 1. *num.* 21. *& pluribus ſeq.* exiſtimat, non poſſe quoad hoc præſcribi certam, abſolutam, & univerſalem regulam, ab omnibus ubique cuſtodiendam; quia, ait, in aliquibus diœceſibus neceſſaria erit crebrior Synodorum coactio, in aliis minus frequens ſufficiet. Nos vero, quamquam non negemus, potuiſſe Tridentini decretum contraria conſuetudine nonnihil emolliri & temperari, non idcirco tamen approbamus effrenem iſtam licentiam, quam privati Doctores ſibi uſurpant, illud pro libito, etiam contra expreſſa ejuſdem verba, interpretandi, & limitandi: neque illos excuſamus Epiſcopos, qui, cum nihil ſit, quod eos impediat, ex ſola ſocordia & negligentia Synodum facere prætermittunt; eoſque magis redarguimus, qui cum plures annos diœceſim gubernaverint, ne de cogenda quidem Synodo unquam cogitarunt; hi enim, ceterique, qui ex mera incuria & inertia præfato Tridentini præcepto non parent, & ſine ulla cauſa Synodum facere omittunt, meminiſſe deberent, ſe, præter reatum inobedientiæ, pœnam incurrere ſuſpenſionis ab officio ſtatutam *in Cap. Sicut olim, de accuſat. Quiſquis autem hoc ſalutare ſtatutum neglexerit adimplere, a ſui executione officii ſuſpendatur*: licet pœna hujuſmodi, ut ipſa indicat vox *ſuſpendatur*, non ſit latæ, ſed ferendæ ſententiæ, quod *in eodem Cap. Sicut olim*, adnotarunt Oſtienſis *in fine*, Joannes Andreas *num.* 7. Fagnanus *num.* 105. *& ſeq.* referens etiam reſolutiones ſacræ Congregationis Concilii, Thomaſſin. *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 75. *num.* 10. Neque audiendi ſunt, qui, ad propriam obtegendam ignaviam, ſe conſulto, & prudenter abſtinere dictitant a Synodi coactione, ne novarum Conſtitutionum in dies acceſſione, commiſſæ ſibi diœceſis ſtatus perturbetur. Nam in primis neceſſe non eſt, ut novæ Conſtitutiones in Synodo edantur, ſed quandoque expedit ſolam urgere executionem illarum, quæ jam ſancitæ fuerunt: qua in re exemplum nobis præbuit ſupra laudatus Auguſtinus Valerius celeberrimus Epiſcopus Veronenſis, qui in citato libello ad Clerum ſuum teſtatur, ſe obtemperaſſe Concilio Tridentino, Synodum quotannis celebrando; in qualibet Synodo ſermonem habuiſſe ad Clerum de Eccleſiaſtica diſciplina, ſingulos hortando, ut ad hujus exactam normam ſuos mores componerent; ſed nullum in Synodo edidiſſe decretum; quod tamen, addit, nonnullis diſplicuiſſe Sacerdotibus; & propterea libellum ſcripſit, in quo factum excuſat, & ſalubria monita tradit, loco Conſtitutionum, quas in Synodis non fecerat: *Cur autem* (inquit) *cum ſingulis annis, ex quo ipſe Epiſcopus ſum factus, Synodus ſit celebrata, & a nobis ſint habiti longi ſermones, ad me ipſum, & ad vos excitandos, nullam Conſtitutionem nomine meo ediderim, cum ad aures meas pervenerit, eſſe nonnullos bonos Sacerdotes, qui hoc meum conſilium non ſatis probent, illis hujus facti rationem reddendam judicavi &c.* Deinde difficile videtur, hoc tempore, quo Eccleſiaſtica diſciplina quo-

D 2 tidie

tidie conſeneſcit , & labefactatur , aliquam inveniri diœceſim ; cui opus non ſit ulla nova Conſtitutione , qua ſaltem antiquæ leges corroborentur, & quæ morum corruptela pene obſoleverunt, revireſcant.

L. I.

Digitized by Google

LIBER SECUNDUS.

DE HIS, QUI SYNODUM DIŒCESANAM COGERE POSSUNT.

CAPUT PRIMUM.

An Romanus Pontifex cogere poſſit Synodum Diœceſanam.

ROmanus Pontifex, qui, ut totidem verbis ad Leonem III. ſcribebat olim Theodorus Studita *epiſt.* 34. *lib.* 1. ex recenſione Sirmondi *tom.* 5. *var.* eſt omnium capitum Caput, atque univerſæ, quæ ſub cœlo eſt, Chriſti Eccleſiæ Princeps, Moderator, & Paſtor; eſt etiam Patriarcha Occidentis, Primas Italiæ, Archiepiſcopus, & Metropolitanus Romanæ provinciæ, atque Epiſcopus urbis Romæ; quod ſcite conſiderant Sirmondus *Operum tom.* 4. *de ſuburbicariis regionibus*, *& Eccleſiis*, *Propemptici lib.* 2. *cap.* 10. *& in Cenſura Diſſertationis ſecundæ cap.* 5. Morinus *exercit. Eccleſ. lib.* 1. *exercit.* 6. *& exercit.* 13. Leo Allatius *de conſenſ. Eccleſ. Occident. & Orient. lib.* 1. *cap.* 8. Hallier *de ſacris Ordinat.* 3. *part. cap.* 4. *ſect.* 5. *art.* 3. Natalis Alexander *hiſtor. Eccleſ. ad ſeculum* IV. *diſſert.* 20. *propoſit.* 2. & paſſim alii. Porro Epiſcopatus Romanus, ac totius Catholicæ Eccleſiæ præfectura, in præſenti rerum ordine non ſunt duæ diſtinctæ Sedes, neque duæ Dignitates, quæ fortuito in una copulentur Romani Pontificis perſona, quamvis, ſecundum ſe ſpectatæ, tales eſſe potuerint: nam Petrus univerſalis Eccleſiæ Paſtor a Chriſto Domino renuntiatus potuiſſet utique, ea ſuprema totius Eccleſiæ præfectura retenta, nullius particularis Eccleſiæ regimen capeſſere, ſicuti re ipſa nullius ſpecialem adminiſtrationem ſuſcepit primis aliquot a Chriſti Domini in cœlum Aſcenſione annis; potuiſſet Antiochenam Eccleſiam, quam deinde elegit, pluresque annos Epiſcopus gubernavit, perpetuo retinere; potuiſſet denique Eccleſiam Romanam, ad quam poſtmodum ſuam tranſtulit Sedem, relinquere, alio ſe conferre, & alterius urbis peculiarem curam, ſeu Epiſcopatum aſſumere. At, cum hæc, quæ fieri potuerunt, minime facta ſint; ſed Petrus ſuam Sedem Romæ fixerit, per annos viginti quinque firmiter retinuerit, & in ea martyrio coronatus glorioſe obierit, ſive id evenerit ex Divino præcepto, ſeu expreſſa revelatione ipſi Petro ſpecialiter a Deo facta, ſive ex ſola voluntate Petri, licet divinitus inſpirata: inde factum eſt, ut ſupremi Pontificatus prærogativa ita inſita remanſerit Romanæ Sedi, ut qui in hac Petro ſuccedit, neceſſario ſuccedat in totius Eccleſiæ primatu Petro, ejuſque legitimis Succeſſoribus a Chriſto collato, quemadmodum bene explicant Cardinalis Bellarminus *Controverſ. tom.* 1. *de Romano Pontifice lib.* 2. *cap.* 12. Suarez *in defenſione*

Fi-

Fidei adv. Anglicanæ ſectæ error. lib. 1. *cap.* 5. *num.* 4. *& lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 12. Petrus de Marca *in diſſert.* 1. *de ſingulari primatu Petri num.* 20. Marcus Antonius Capellus *in diſput.* 2. *de ſucceſſione Epiſcopi Romani in Pontificat. cap.* 1. Quamvis itaque poſſit in aliquo ſenſu dici, ſupremam Eccleſiæ monarchiam, jure tantum humano, eſſe annexam Sedi Romanæ, quia nimirum utriuſque unio, nexus, & alligatio ortum habuit ex facto Petri; attamen non videtur poſſe ſuſtineri illorum opinio, qui aſſeruerunt, præfatam annexionem ita eſſe de jure humano, ut poſſit ab Eccleſia diſſolvi, & una ab altera ſeparari: etenim poſito, quod Petrus ſuam Sedem ſtabiliter Romæ collocaverit, & Romanam regens Eccleſiam obierit, nullus, qui Epiſcopus Romanus non ſit, poteſt dici verus Petri Succeſſor, ac propterea nunquam ad eum referri poſſunt verba Chriſti Domini *Paſce oves meas. Joan.* 21. quibus univerſalis Eccleſiæ curam Petro, ejuſque Succeſſoribus commiſit. Quare jure ac merito ejuſmodi paucorum opinionem refellunt, & cenſura perſtringunt Melchior Canus *de Locis Theologicis lib.* 6. *cap.* 4. Gregorius de Valentia *in Analyſi Fidei Catholicæ lib.* 7. *cap.* 12. aliique non pauci Theologi. Non inde tamen, quod Romanus Pontifex inſitam ſibi habeat dignitatem & prærogativam ſupremi Capitis totius Eccleſiæ, conſequitur, omnia, quæ ab eo fiunt, fieri tamquam ab Eccleſiæ Capite: ſiquidem aliquando operari poteſt, & re ipſa operatur, non tamquam Chriſti Vicarius, ſed tamquam Patriarcha Occidentis, illa dumtaxat jura exercendo, quæ ceteris Patriarchis competunt; aliquando ſolum gerit perſonam vel Primatis Italiæ, vel Metropolitæ Romanæ provinciæ; quandoque ſe tantum exhibet Epiſcopum urbis Romæ, ea unice peragendo, quæ cuilibet Epiſcopo in ſua diœceſi peragendi jus eſt; aliquando demum ſuam ſupremam explicat dignitatem, & tamquam totius Eccleſiæ Præſes, Moderator, & Princeps, illam exercet poteſtatem & juriſdictionem, qua nonniſi ut Chriſti in terris Vicarius potitur. Quæ omnia optime & ad rem perpendit Allatius *de perpetua conſenſione Eccleſiæ Occidentalis, atque Orientalis lib.* 1. *cap.* 8. ubi hæc habet: *Communia ergo omnia habet ſummus Pontifex cum Epiſcopis ut Epiſcopus, cum Patriarchis ut Patriarcha, nec plus ipſi in eos facultatis eſt, quam cuicumque Epiſcopo in Epiſcopos, & Patriarchæ in Patriarchas. Uti tamen Chriſti Vicarius, & Poteſtas Apoſtolica a Chriſto inſtituta eſt, ſummus Pontifex non tantum Epiſcopis & Patriarchis dignior eſt, ſed & in Epiſcopos, & Patriarchas auctoritatem habet, eos confirmans & promovens, &, ſi quando opus eſt, deponens, &, quod magis eſt, de novo, ſi placuerit, inſtituens, & ſupprimens inſtitutos.*

II. Neque, quod quis pro loco & tempore diverſas induat perſonas, & modo una, modo altera ex iis utatur poteſtatibus, quibus diverſo nomine præſtat, res eſt adeo nova & inuſitata, ut ab heterodoxis irrideri queat: etenim Agamemnon (exemplum eſt adhibitum a Cardinali Perronio *in Replicatione ad Regem Angliæ lib.* 1. *cap.* 33.) Rex erat inter

Græ-

Græcos, auctoritatem habens ſupra ſui regni milites, æqualem illi, quam quilibet ex aliis Græciæ Regibus, inter ſe, & cum eo confœderatis, obtinebat ſupra ſuos; ſed præterea Agamemnon erat ſupremus & univerſalis Dux omnium copiarum confœderatarum, & idcirco non tamquam Rex, ſed tamquam Dux imperabat univerſo exercitui, ac Regibus ipſis. Non abſimile eſt exemplum, quod deducit Sirmondus *in cit. Propempt. lib.* 2. *cap.* 10. *col.* 237. a Rege Galliæ, in cujus poteſtatem cum nunc redactæ ſint plures provinciæ, quas olim Duces, aut Comites ſub Regibus poſſidebant, eas ille nunc moderatur & tamquam Rex, & tamquam Dux, aut Comes; ſed, etſi idem Princeps utramque perſonam, Ducis nimirum, ſeu Comitis, & Regis ſuſtineat, alia tamen Ducis, Comitiſve jure imperat, alia Regis. Aliud etiam, & magis obvium exemplum affert idem Sirmondus *in cit. Cenſura cap.* 8. *col.* 47. Imperatoris videlicet exercitus, qui peculiarem pariter cohortis cujuſpiam, vel alæ præfecturam gerat. Atque utrobique concludit Sirmondus, quod, cum Romanus Antiſtes omnes Epiſcoporum gradus & titulos complectatur, & in eo omnium inferiorum jura ſimul ſocientur, optime poſſit modo unum, modo alterum ex his juribus explicare, & quædam gerere in una Urbis parochia, veluti Urbis Epiſcopus; quædam in Romana provincia, uti Metropolitanus; aliqua in tota Italia, tamquam Primas; aliqua in Occidente, veluti Patriarcha; aliqua in univerſa Eccleſia, ut Papa, & ſummus Pontifex.

III. Quibus præmiſſis, nemo dubitare poteſt, quin Romanus Pontifex, veluti urbis Romæ Epiſcopus, poſſit ſuam Diœceſanam Synodum cogere, ſine ulla ſupremæ ſuæ dignitatis imminutione. An autem unquam illam coegerit, reſtat inveſtigandum, atque idem inquirendum de Conciliis Provincialibus.

CAPUT SECUNDUM.

Jus Romani Pontificis congregandi Synodum, tam Provincialem, quam Diœceſanam, explicatur & confirmatur.

CUm Romanus Pontifex in ſua provincia, cujus eſt Archiepiſcopus & Metropolitanus, omnia jura habeat, quæ ceteris Metropolitanis ſunt communia, poterit profecto ejuſdem provinciæ Epiſcopos ad Concilium convocare. Neque ab hoc convocando, ex eo impediri valet, quod nonnulli opponunt, Romanæ nimirum provinciæ limites eſſe ita incertos, ut impoſſibile ſit dignoſcere, quinam Epiſcopi ſint ad Provinciale Concilium convocandi. Quantum enim, qui hæc jactitant, a veritate aberrent, ex ſequentibus palam fiet.

II. Jacobus Gothofredus anno 1618. Francofurti edidit, abſque Auctoris nomine, librum inſcriptum: *De ſuburbicariis regionibus, & Eccleſiis, ſeu de Præfecturæ, & Epiſcopi urbis Romæ diœceſi conjectura*: in

quo

quo totis viribus probare conatus eſt, diœceſim Papæ, uti Metropolitæ, & Epiſcopi Romani (hæ enim duo, ut obſervavit mox citandus Sirmondus, Gothofredus confundit) non extendi ultra centeſimum ab Urbe lapidem ; quo fere modo Præfecti Urbis juriſdictio intra dictos fines continebatur, juxta Textum *in l.* 1. *ff. de officio Præfecti Urbi*. Huic libro alios poſtea addidit in idem argumentum cum Gothofredus ipſe, tum qui in ejus ſubſidium quaſi ſuccenturiatus advenit, Claudius Salmaſius, qui Heidelbergæ in Juriſprudentiæ ſchola Dionyſium Gothofredum, Jacobi patrem, magiſtrum habuerat. Ex eo tempore hæc de ſuburbicariis Eccleſiis quæſtio celeberrima facta eſt, de qua Hieronymus Aleander junior *in lib. de ſuburbicar. region. & diœc. Epiſc. Roman.* Marcus Antonius Capellus *in diſput. de ſummo Pontificatu, & region. ſuburbicar. cap.* 5. Jacobus Gutherius *in ſpecula de Eccleſ. ſuburbicar.* Joannes Dartis *in Opuſc. de ſuburbicar. Eccleſ.* Joannes Morinus *differt. Eccleſ. lib.* 1. *diſſert.* 30. de Marca *de Concord. Sacerd. & Imper. lib.* 1. *cap.* 3. Henricus Valeſius *in obſervat. ad Socrat. & Sozom.* Chriſtianus Lupus *in not. ad* VI. *Canon. Nicænum*, Leo Allatius *de Eccleſ. Occid. & Orient. perpet. conſenſ. lib.* 1. *cap.* 2. §. 4. Schelſtrat. *Antiquit. Eccleſ. tom.* 2. *diſſert.* 6. *cap.* 1. Pagius *ad ann.* 325. atque ante hos omnes plura in hanc rem diſputaverat Cardinalis Perronius *in Replicatione contra Jacobum I. Angliæ Regem lib.* 1. *cap.* 33. ſed præ ceteris hanc quæſtionem egregie verſavit, & Gothofredo & Salmaſio ſe ſtrenue oppoſuit Jacobus Sirmondus, a quo primum contra Gothofredum edita eſt *Cenſura conjecturæ anonymi Scriptoris de ſuburbicariis regionibus & Eccleſiis* ; deinde adverſum eumdem, ac Salmaſium, qui Pariſios cogitabat, evulgata *Adventoria Cauſidico Divionenſi adverſus Amici ad Amicum epiſtolam, de ſuburbicariis regionibus, & Eccleſiis, cum cenſura vindiciarum conjecturæ alterius Anonymi*; denique libellus exaratus, quem inſcripſit *Propempticum*. His in libris Sirmondus demonſtrat, vana eſſe commenta, quæ de ſuburbicariarum regionum etymo ac notione, deque earumdem numero & ſitu adverſarii jactitant ; nequaquam illas ſic vocatas oſtendens, quod ſuburbanæ forent, aut quod intra centeſimum ab Urbe lapidem conſiſterent, ſed quia ſuberant Urbico Magiſtratui, ſeu Urbis Vicario, non autem Præfecto, cujus poteſtas non excedebat territorii fines, & anguſtioribus etiam, quam centeſimi, terminis claudebatur. Quin immo Emmanuel a Schelſtrate *loc. cit.* Pagius *ad an.* 325. *num.* 34. Carolus a S. Paulo *in ſua Geographia ſacra*, aliique paſſim, conſiderantes VI. Canonem Nicænum, ſeu verius explicationem, quam ei adjecit Rufinus, quæ huic controverſiæ potiſſimam occaſionem præbuit ; ubi enim Canon Nicænus habet: *Antiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim ; ita ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quia & urbis Romæ Epiſcopo parilis mos eſt:* legit Rufinus : *ut apud Alexandriam, & in urbe Romæ vetuſta conſuetudo ſervetur, ut ille Ægypti, vel hic ſuburbi-*

bicariarum Eccleſiarum ſolicitudinem gerat: hæc, inquam, conſiderantes, non immerito exiſtimant, nomine *ſuburbicariarum Eccleſiarum*, quarum ſpecialem ſolicitudinem habet Romanus Pontifex, non ſolum intelligi provinciam Romanam, ſed omnes comprehendi Occidentis regiones, quæ Romano Pontifici, tamquam Patriarchæ, parebant: ſiquidem Concilium Nicænum, & Rufinum, non de Metropolitico, ſed de Patriarchico jure loqui, ex contextu liquet; atque exinde conficitur, ſuburbicarias regiones, de quibus Rufinus, non ſolum intra centeſimum ab Urbe lapidem non eſſe concluſas, ſed ad univerſum porrigi Occidentem. Præterea, cum Gothofredus, & Salmaſius principii loco ſtatuerint, quod Eccleſiæ, & diœceſes perpetuo & conſtanter civilium Magiſtratuum formam ſint imitatæ, atque inde intulerint, Romani Antiſtitis diœceſim non fuiſſe extenſam ultra fines Romanæ Præfecturæ, illud falſum eſſe probavit Sirmondus, & poſt Sirmondum, inter ceteros eximie demonſtravit Benedictus Bacchinius *in diſſert. de Eccleſiaſticæ Hierarchiæ originibus*: cum enim alia ſit rerum ſecularium ratio, alia Divinarum, ſicuti ad Marcianum Auguſtum ſcripſit Leo Magnus *epiſt.* 78. *al.* 54. *cap.* 3. Romanus Antiſtes, fretus poteſtate ſibi a Chriſto Domino tradita, & ante, & poſt inſtitutam Urbanam Præfecturam, ſuam juriſdictionem libere exercuit, nulla illius habita ratione; quod etiam bene perpendit Leo Allatius *cit. lib.* 1. *cap.* 2. Atque ita ei dimicationi cum Salmaſio, & Gothofredo finis eſt impoſitus, ut *jam nemo ſit inter Eruditos*, inquit laudatus Valeſius, *qui non Sirmondi ſententiam ambabus, quod ajunt, ulnis amplectatur*.

III. Verum, licet Romana provincia non fuerit unquam adeo anguſtis limitibus coarctata, ſicuti Gothofredus, & Salmaſius contenderunt, non tamen iiſdem ſemper terminis eſt definita, ſed ejus amplitudo modo major, modo minor extitit. Et primo quidem, quidquid ſit de tribus prioribus ſeculis, quibus nullum in Italia, ſive etiam in Occidente, fuiſſe Metropolitanum, præter Romanum, opinantur citatus Bacchinius *part.* 2. *num.* 10. & Rubeus *in Monum. Eccleſ. Aquilej. cap.* 19. certum eſſe videtur, quod ſeculo IV. ex ſeptendecim Italiæ regionibus, ſaltem decem ſubeſſent Metropolitico juri Romani Pontificis, & aliæ ſeptem Archiepiſcopo Mediolanenſi parerent; quin immo, ſi fides habenda ſit Joſepho Cantelio *in Metropolitanarum urbium hiſt. civil. & Eccleſiaſt. part.* 2. *diſſert.* 6. *cap.* 4. Romana provincia duodecim Italiæ regiones per id tempus complectebatur. Cum autem dignitatem Metropolitanam aſſecutæ ſunt Aquilejenſis, & Ravennatenſis Eccleſiæ, quod primæ in fine ejuſdem ſeculi IV. alteri ſeculo V. contigiſſe, iidem Bacchinius, & Rubeus exiſtimant, alia ſucceſſit Italiæ regionum diviſio: Aquilejenſi aſſignatæ ſunt Venetiæ, & Iſtria: Ravennatenſi Flaminia, & Æmilia: ceteris ſubjectis, ut antea, permanentibus aut Mediolanenſi, aut Romano Metropolitæ, quemadmodum probat Carolus a S. Paulo *in cit. Geo-*

Digitized by Google

graphia ſacra. Labente ſeculo XI. Urbanus II. erecta Piſana Sede in Metropolim, Ramanæ provinciæ amplitudinem, jam multum imminutam, arctioribus adhuc limitibus conſtrinxit. Quare Innocentius III. qui in ſeculi inſequentis fine Romanam Sedem adeptus eſt *in Cap. Sua nobis, de offic. Vicarii*, Romanam Provinciam inter Capuanam, & Piſanam, ſitam dixit. In antiquo codice Vaticano a Baronio prolato *ad an.* 1057. cui ſimilem Carolus a S. Paulo ſe reperiſſe teſtatur in bibliotheca Thuanea, deſcribitur provincia Romana, intra quam, præter ſeptem Epiſcopos Cardinales, dictos *Collaterales*, quia Pontifici in Urbe ſemper aſtant, numerantur Epiſcopi amplius ſexaginta, qui Suffraganei erant Romani Pontificis, nulli alii Archiepiſcopo ſubjecti; atque in hoc albo locum habent Lunenſis, & Ariminenſis, quorum Sedes, ut ceteras omittamus, ducentis fere paſſuum millibus Roma diſtant. Sed aliæ poſtmodum ſecutæ ſunt diſtractiones Romanæ provinciæ. Martinus V. Florentinam, Pius II. Senenſem, Pius IV. Urbinatenſem, Gregorius XIII. Bononienſem, Sixtus V. Firmanam Eccleſias in Metropoles erexere. Quocirca Romana provincia, etſi etiam hodie, juxta laudatam Decretalem Innocentii III. ſita dicatur inter Piſanam, & Capuanam, non tamen abſolute conflatur ex omnibus omnino Epiſcopis intra utramque exiſtentibus, ſed ex illis dumtaxat conſtituitur, qui & exiſtunt inter Capuanæ, & Piſanæ provinciæ limites, & nulli Archiepiſcopo ſubjecti ſunt: ac proinde, cum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* decreviſſet, ut *Epiſcopi, qui nulli Archiepiſcopo ſubjiciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum ſemel eligant, in cujus Synodo Provinciali cum aliis intereſſe debeant*; ſacra Congregatio, ejuſdem Concilii interpres, die ultima Julii 1585. declaravit, ſub hoc decreto non comprehendi Epiſcopos provinciæ Romanæ, quoniam iſti immediate ſubjiciuntur Papæ, tamquam eorum Archiepiſcopo & Metropolitano. Idemque iterum ſtatutum fuit in Congregatione habita coram ſan. mem. Benedicto XIII. die 28. Martii 1725. Aut enim ejuſmodi Epiſcopi, qui Eccleſias regunt, inter provinciam Capuanam, & Piſanam, fuerunt auctoritate Papæ divulſi a provincia Romana, & adſcripti inter Suffraganeos alicujus Archiepiſcopi; & tunc, ſine ulla dubitatione, hujus Provinciali Concilio intereſſe debent: aut adhuc perſeverant ſoluti a cujuslibet Archiepiſcopi juriſdictione & imperio; & tunc cenſentur Suffraganei Papæ, ejuſque Metropolitico juri immediate ſubduntur.

IV. Quæ hactenus diximus, perſpicuos & manifeſtos reddunt, ſi non antiquos, ſaltem recentiores fines Romanæ provinciæ, & deſignant ac indigitant quodammodo Epiſcopos Suffraganeos ſummi Pontificis, quem propterea nemo poterit remorari a Synodo Provinciali, quando ei libuerit, celebranda, ſub hoc frivolo prætextu, quod certo definiri nequeat, quinam Epiſcopi ſint ad eam convocandi.

V. Examinandum nunc ſupereſt, an Romanus Pontifex, ſolam gerens perſonam Archiepiſcopi & Metropolitæ, Concilium mere Provinciale un-

quam

Digitized by Google

quam coegerit. Plerique Eruditi opinantur, ex Romanis Conciliis, quorum, præter quinque Lateranenſia Generalia, numerantur novem ſupra centum, nullum omnino fuiſſe mere Provinciale, ob admixtionem ſcilicet, & interventum aliorum Epiſcoporum, qui ad Romanam provinciam non pertinebant. Alii ex adverſo arbitrantur, aliqua ex illis inter vere Provincialia eſſe recenſenda; nam, etſi iiſdem nonnulli adfuerint exteri Epiſcopi, adeo tamen exiguus fuit iſtorum numerus, ut credere fas ſit, eos non acceſſiſſe vocatos, ſed, cum fortuito Romæ reperirentur, honoris cauſa fuiſſe ad Concilium admiſſos. Ejuſmodi, inter cetera, fuiſſe Concilium illud Romanum, a Bonifacio IV. circa annum 610. coactum, cui interfuit Mellitus Epiſcopus Londinenſis, diſcimus ex Beda *lib.* 2. *cap.* 4. apud Spelmannum *Concil. Britan. tom.* 1. *pag.* 129. hæc narrante. *His temporibus venit Mellitus Londoniæ Epiſcopus Romam, de neceſſariis Eccleſiæ Anglorum cauſis, cum Apoſtolico Papa Bonifacio tractaturus. Et cum idem Papa reverendiſſimus cogeret Synodum Epiſcoporum Italiæ, de vita Monachorum, & quiete ordinaturus, & ipſe Mellitus inter eos aſſedit.* Nec diſſimile fuiſſe credimus Concilium in Baſilica S. Petri a Gregorio II. anno 721. celebratum, in cujus Actis ſubſcripti apparent viginti duo Epiſcopi, quorum duo tantum, aut tres non erant de provincia Romana.

VI. Verum, quidquid ſit de aliis, indubitatum eſt, vere proprie & ſtricte Provinciale fuiſſe Concilium a ſan. mem. Benedicto XIII. habitum in Baſilica Lateranenſi anno 1725. cui nos interfuimus, uti Doctor in Decretis, ſeu Canoniſta: in illius quippe indictione Pontifex decretum commemorat Concilii Tridentini de Synodis Provincialibus, a ſingulis Metropolitanis quolibet triennio cogendis; additque, ſe huic decreto obtemperaſſe, pluresque Synodos Provinciales habuiſſe, quamdiu in ſua Metropolitana Eccleſia Beneventana reſederat; & ad ſupremum Pontificatum evectum, velle hanc Epiſcopalis muneris partem obire, ut primæ Sedis exemplo, cunctis Eccleſiæ Paſtoribus, quid ab ipſis agendum foret, proponeret. Accedit, ad illud dumtaxat vocatos fuiſſe Epiſcopos, in ſpeciali Romana provincia conſtitutos, videlicet inter Capuanam provinciam, & Piſanam, Archiepiſcopos Suffraganeis carentes, Epiſcopos Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectos, & Abbates nullius diœceſis, juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, qui alias ſibi Metropolitanum, cujus Provinciali Concilio intereſſent, ad formam Tridentini, non elegerunt; ac ſingulis denuntiatum fuit, ut ad Concilium accederent, ſuarum Eccleſiarum neceſſitates propoſituri. Hæc autem omnia, quæ totidem verbis leguntur in litteris indictionis Concilii, aperte conficiunt, Concilium, de quo eſt ſermo, eſſe Provincialibus accenſendum. Et, quamvis, præter Epiſcopos, adfuerint etiam S. R. E. Cardinales, quorum interventus dubitationem nonnullis injecit, ne idcirco Provinciale dici non poſſet; rectius tamen aliis viſum eſt, non propterea eſſe delen-

dum e Provincialium albo: Cardinales ſiquidem admiſſi fuerunt, veluti Capitulum Papæ, atque ut eorum præſentia auguſtior redderetur conſeſſus, & Pontificia majeſtas conſueto comitatu emineret. In hac ſententia fuerunt ſacræ Urbis Congregationes, quæ excitatis controverſiis quoad obligationem ſervandi præfati Concilii decreta, ſemper reſponderunt, hæc extra Romanam provinciam vires non obtinere; quod utique non dixiſſent, ſi illud non reputaſſent mere Provinciale.

VII. Sed, & an aliquando Synodus Diœceſana ſit a Romano Pontifice coacta, altera quæſtio eſt, quæ tamen paucis abſolvitur. Antiquis Eccleſiæ temporibus conſueviſſe ſummos Pontifices Romanum Clerum coram ſe congregare, ut, omnium conſilio audito, de re aliqua gravi deliberarent, ex iis liquet, quæ *lib. 1. cap. 1. num. 3.* enarravimus: ita enim ſe geſſiſſe, legimus, Cornelium Papam in cauſa Maximi, Urbani, & Sidonii; atque Siricium in cauſa Joviniani, & ſociorum, ſicuti *ibidem, & num. 6.* ex utriuſque Pontificis epiſtolis retulimus. In Synodum pariter conveniſſe univerſum Romanum Clerum, ut reſponderet S. Cypriano, a quo, vacante Romana Sede per obitum Fabiani Papæ, veluti primæ Sedis Clerus, monitus fuerat de inſolentia lapſorum, qui nulla licet functi pœnitentia, & veniam, & communionem audacter expoſcebant, ipſemet Clerus teſtatur ſuis ad eumdem Cyprianum epiſtolis, quæ inter epiſtolas Cypriani ſunt 30. *&* 31. quamvis, ut vera fateamur, ea Synodus non poſſit dici mere Diœceſana, quoniam ab ipſomet Romano Clero plures Epiſcopi fuerunt ad eam arceſſiti, uti in ſecunda ex præfatis epiſtolis narratur. Poſteriori Eccleſiæ ævo, ſeu in tabulis Eccleſiaſticis mediæ ætatis, vix ulla occurrit mentio habiti cœtus omnium Clericorum ſolius Romanæ Eccleſiæ; quod fortaſſe vel ideo evenit, quia frequentius tunc Romæ fieri cœperunt Concilia Epiſcoporum, in quibus ſummi Pontifices etiam ſpecialia Romanæ diœceſis negotia tractare & expedire poterant, vel quia, nimium aucto Romani Cleri numero, iidem Pontifices ſatius duxerunt ſolos Cardinales ad conſilium adhibere. Illud certo affirmare poſſumus, poſtremis hiſce temporibus nullam inveniri Synodum Diœceſanam a Romanis Pontificibus coram ſe coactam. Utrum autem illam coegerint opera ſui in Urbe Vicarii, mox inquiremus.

CAPUT TERTIUM.

De Cardinali urbis Vicario.

NON eſt hic ſermo de Cardinali Vicario, qui Pontificis vices in Urbe gerat cum ampliſſima juriſdictione & poteſtate tum quoad ſecularia, tum quoad Eccleſiaſtica; quales fuerunt, quos iidem Pontifices, cum Avenione reſiderent, Romanæ urbis præficiebant regimini, & qualis pariter fuit Cardinalis Innicus Avalos, quem Clemens VIII. Fera-

rariam ſecedens, ſui Vicarium Romæ reliquit, uti legitur in ejuſdem Clementis Conſtitutione 53. *Bullar. Roman. tom.* 3. hi ſiquidem Legati potius de latere, quam Vicarii Papæ, ſpeciem præſeferebant: neque loquimur de Cardinali Vicario, qui ita olim conſtituebatur, ut, non præſente, ſed abſente dumtaxat Romano Pontifice, Epiſcopalia munia in Urbe exerceret, de quo Auctor anonymus antiquæ chronicæ Normanniæ *inter Scriptores antiquos hiſtoriæ Normannorum*, *editos* ab Andrea Ducheſnio *Pariſ.* 1619. *pag.* 988. hæc habet *ad an.* 1151. *Succeſſit ei*, ſcilicet Eugenio III. *Conradus Sabinenſis Epiſcopus*, *Apoſtolicæ Sedis in Urbe dumtaxat in agendis Epiſcopalibus*, *dum Papa deeſt*, *ex antiqua conſuetudine pro dignitate loci ſui*, *Vicarius*, *qui erat natione Romanus*, *vir grandævus*, *& apud Romanos auctoritate præclarus*, *exinde vocatus Anaſtaſius IV.* Sed agitur de Cardinali Vicario, qui eſt Ordinarius in Urbe, ibique repræſentat perſonam Papæ, non tamquam Papæ, ſed tamquam Epiſcopi Romani, cum plena juriſdictione Epiſcopali exercenda, tam abſente, quam præſente Papa, juxta ea quæ cumulantur *deciſ.* 62. *poſt collect. legal. Bondeni*, adnotavitque Cardinalis de Luca *de juriſdictione diſc.* 34. *num.* 10.

II. Hujus Cardinalis Vicarii juriſdictio Ordinaria eſt, ideoque, etiam Apoſtolica Sede vacante, in ſuo vigore perſeverat, ut recte obſervat Fagnan. *in Cap. Cum olim num.* 69. *de majorit. & obed.* Eadem vero protenditur quidem uſque ad quadrageſimum ab Urbe lapidem; ſicuti adnotavit Gonzalez *in Cap. Sua nobis num.* 6. *de offic. Vicar.* non tamen complectitur loca intra eumdem circuitum exiſtentia, quæ ſint alteri ſubjecta Epiſcopo, puta Tuſculano, vel Nepeſino, uti proſequitur Anaſtaſius Germonius *de Indultis Cardinalium* §. *Tibi quoad vixeris num.* 80. *& ſeq.* Et quamvis ex Conſtitutione Alexandri VII. quam exornat Romualdus Honorante *in Praxi Secretariæ Tribunalis Cardinalis Urbis Vicarii cap.* 6. *not.* 1. ſex Cardinales Epiſcopi ſuburbicarii, Oſtienſis nimirum, Portuenſis, Sabinenſis, Tuſculanus, Albanenſis, & Præneſtinus, niſi proprium Epiſcopum Suffraganeum in ſua quiſque diœceſi habeat, aut ipſi in ea commorantes, Ordines per ſemetipſos conferant, ad ſolum Cardinalem Urbis Vicarium dimittere poſſint ſuos ſubditos, ſive ſacris, ſive minoribus initiandos Ordinibus; non propterea tamen Cardinalis Vicarius ullum ſibi vindicare poteſt Ordinariæ juriſdictionis exercitium in præfatis ſuburbicariis diœceſibus, quod nos poſt noſtrum ad Petri Cathedram aſcenſum declaravimus *in Conſtitutione* 115. quæ incipit *Romanæ Curiæ* §. 21. *noſtri Bullar. tom.* 1. *pag.* 467. Quamobrem, etſi juriſdictio Cardinalis Vicarii ad quadraginta ab Urbe milliaria dicatur extendi, detractis tamen finitimis diœceſibus, & ſpectato exiguo numero Eccleſiarum, hominumque extra Urbem exiſtentium, qui eidem ſubduntur, videtur potius intra unius Urbis mœnia concluſa, juxta Decretalem Innocentii III. *in cit. Cap. Sua nobis: Quoniam juriſdictio Vicarii*, *quem Ro-*

Romanus Pontifex in Urbe reliquit, non extenditur extra illam, niſi ei ſpecialiter ſit conceſſum. Specialiter autem eſt illi conceſſum, ut Fratribus Ordinis Minorum Capuccinorum, Capellani miniſterium exercentibus in Pontificiis triremibus, facultatem impertiri valeat excipiendi confeſſiones remigum, aliorumque in triremibus continue degentium, modo illas excipiant in ipſis triremibus, aut in portu Centumcellarum, vel in receptaculo, vulgo *Darſena*, atque in hoſpitio in Darſena exiſtente, non vero intra civitatem Centumcellarum, ad diœceſim Viterbienſem pertinentem, abſque Epiſcopi Viterbienſis approbatione: quod totidem fere verbis deciſum fuit a ſacra Congregatione Concilii 18. Aprilis 1722. cui nos, ejuſdem Secretarii munus tunc obeuntes, ad petitionem Epiſcopi Viterbienſis, hoc negotium ſedulo examinandum propoſuimus, ſicuti videre eſt *in Theſaur. Reſolut. tom.* 2. *pag.* 103. 147. & 158.

III. At nihilominus Cardinalis in Urbe Vicarius pluribus eſt inſtructus prærogativis, quibus aliis præſtat Epiſcoporum Vicariis, atque inter ceteras hac etiam potitur, ut poſſit, pro libito, Romani Cleri Diœceſanam Synodum indicere & celebrare: quod aliis Vicariis, ſine ſpeciali Epiſcopi mandato, non licere, infra oſtendetur. Id enim juris illi expreſſe concedi conſueviſſe, cum a Papa in Adminiſtrum aſſumitur, tradit Cohell. *in Notitia Cardinalatus cap.* 55. §. *Poſſunt*, & decretum eſt in Conſtitutione Pauli III. 36. §. 10. *Bullar. tom.* 1. ubi ordinariis facultatibus Cardinalis in Urbe Vicarii hæc quoque accenſetur: *Synodum in Romano Clero pro correctione malorum morum, & pro neceſſitate, juxta temporum opportunitates in Clero occurrentes, ubi, & quando libuerit, celebrandi, congregandi &c.*

IV. Licet autem ea, quam diximus, poteſtate raro admodum Cardinales Vicarii uſi fuerint, aliqua nihilominus celebratæ ab illis Synodi Diœceſanæ exempla comperimus. In codice Caſanatenſis bibliothecæ *litt.* G. v. 1. quædam extant antiqua Statuta Cleri Romani, quæ condita dicuntur ab univerſo Clero Romano, in Eccleſia *monaſterii Domnæ Roſæ* anno 1384. congregato, juſſu Stephani Cardinalis Tituli Sancti Marcelli, ſummi Pontificis in Urbe, ejuſque ſuburbiis & diſtrictu Vicarii Generalis, eademque Statuta iterum examinata & approbata dicuntur anno 1392. a Joanne Abbate monaſterii Sancti Pauli de Urbe, Vicario Generali Bonifacii IX. Aliæ inſuper in eodem codice extant Conſtitutiones a Franciſco de Padua Epiſcopo Feltrenſi, Vicario Generali in ſpiritualibus Pii Papæ II. anno 1461. editæ, & promulgatæ in Eccleſia Sancti Euſtachii, poſt ſolemniter decantatam Miſſam de Spiritu Sancto, & cum aſſenſu univerſi Romani Cleri, ibidem ſynodaliter congregati. Quapropter, ſive conſiderentur ipſæ Conſtitutiones, quæ morum reformationem reſpiciunt, ſive ratio habeatur ritus, & ſolemnitatis, qua conditæ ſunt, nihil in illis deſideratur, ut in vera Synodo Diœceſana factæ dicantur.

V. Præter iſtas duas, nullam aliam invenimus Synodum a Cardinali

in Urbe Vicario habitam. Vidimus nonnulla Statuta a Joanne Garſia Cardinali Millino Urbis Vicario, aliaque a Gaſpare Cardinali Carpineo, tempore Clementis XI. pariter Vicario, condita, ſed, cum neque hæc, neque illa facta fuerint in Cleri congregatione, neutra Conſtitutionum Synodalium nomen poſſunt ſibi uſurpare.

VI. Ne vero quiſpiam ex tam diuturna omiſſione Synodi Diœceſanæ, occaſionem arripiat obloquendi de Romanis Pontificibus, quaſi ipſi illas contemnant Synodos, quarum coactionem Tridentinum præcepit, & utilitatem ipſimet aliis proponunt, & deprædicant; duo conſiderare oportet. Primum, totam fere diœceſim Romanam (ut paulo ante prænotavimus) unius Urbis mœnibus concludi: atque idcirco & Pontifex, & Cardinalis Vicarius, una veluti converſione oculorum, omnes ſuos diœceſis Parochos, Presbyteros, ceteroſque de Clero intueri, ac qualibet hora eorum quemlibet ad ſe arceſſere poſſunt; atque hic viciſſim, cum opus fuerit, ſemper ad Pontificem, ejuſve Vicarium patet aditus; quod non contingit in aliis diœceſibus, quæ plerumque ex Eccleſiis, locis, & oppidis conſlantur, inter ſe, & a civitate, ubi Epiſcopus reſidet, longe diſſitis: unde huc appoſite cadit reſponſum, quod in re diverſa dedit Innocentius I. *epiſt.* 25. *num.* 8. ex recenſione Petri Couſtant *col.* 860. Decentio Epiſcopo Eugubino, ſciſcitanti, cur aliis non liceret, quod Romæ fiebat, inquiens: *De fermento, quod die Dominica per Titulos mittimus, ſuperflue nos conſulere voluiſti, cum omnes Eccleſiæ noſtræ intra civitatem ſint conſtitutæ*.

VII. Alterum advertendum eſt, plures eſſe in Urbe Cardinalium Congregationes, a Sixto V. *Conſtitutione* 74. inſtitutas, in quibus etiam, quæ in dies occurrunt Romæ, Eccleſiaſtica negotia ſæpius pertractantur, atque exortæ inter Clerum controverſiæ dirimuntur: ex quo efficitur, ut Synodi omiſſio Eccleſiaſticæ Urbis diſciplinæ nullum irroget damnum; quidquid enim pro reformandis populi, & Cleri moribus difficilius & tardius obtineretur a Synodo, facilius & celerius præſtatur aut immediate a ſummo Pontifice, aut a Cardinalium Congregationibus.

VIII. Eadem eſt ratio, cur intermiſſi nunc fuerint frequentes illi Epiſcoporum conventus, qui olim Romæ habebantur: ad hos quippe potiſſimum vocabantur Epiſcopi Italiæ, quorum conſilio & opera ſummi Pontifices in gravioribus Eccleſiæ negotiis definiendis utebantur; at, poſtquam in illorum locum ſuffecti ſunt Cardinales, quos Romani Pontifices in proprios & ſtabiles conſiliarios ſibi ſpecialiter adſciverunt, ſuperfluum viſum eſt, tam ſæpe Epiſcopos a ſuis Sedibus divellere, atque ad Urbem vocare. Præcipue vero, cum inter Cardinales, ſex adſint Epiſcopi ſuburbicarii, quidquid a Pontifice in eorum conſeſſu, auditoque eorumdem ſuffragio, decernitur, non immerito videri poteſt, in quadam veluti Epiſcoporum Synodo definitum. De qua re videri poſſunt Cardinalis Bellarminus *Controverſ. tom.* 2. *de Clericis lib.* 1. *cap.* 16. Petrus de

Mar-

Marea *de concordia Sacerdotii, & Imperii lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 7. Schelſtrat. *Antiquit. Eccleſ. tom.* 2. *diſſert.* 6. *cap.* 4. *art.* 2. *num.* 15.

CAPUT QUARTUM.

De Archiepiſcopo.

QUi Metropolitanus eſt provinciæ, idem Epiſcopus eſt ſuæ civitatis; & qui Primas eſt diœceſis, ſumpta hic diœceſi pro plurium provinciarum tractu, ſicuti accipitur *in leg. unic. C. Ut omnes Judices*, idem eſt Metropolitanus ſuæ provinciæ, & ſuæ item civitatis Epiſcopus: ſunt enim inter ſe ita gradus hi comparati, ut ſuperior ſemper inferiorem complectatur, uti bene animadvertit Sirmondus *in cit. cenſura conjecturæ Anonymi de Eccleſ. ſuburbicar. diſſert.* 2. *cap.* 5.

II. Atque hinc fit, ut qui Metropolitanus eſt, non ſolum cogere poſſit Synodum Provincialem cum ſuis Suffraganeis, ut conſulat provinciæ, ſed etiam Diœceſanam cum ſuis Presbyteris, ut ſuo proſpiciat Epiſcopatui. Utque a ceteris proferendis abſtineamus exemplis, adhuc extant Concilia Provincialia, & Diœceſana S. Caroli Borromæi Archiepiſcopi Mediolanenſis, Concilia Provincialia, & Diœceſana S. Thuribii Archiepiſcopi Limani, Concilia Provincialia, & Diœceſana ſan. mem. Benedicti XIII. Archiepiſcopi Beneventani.

III. Hæc obvia ſunt, nec quidquam difficultatis habent. Unum tamen hic in quæſtionem venit. Aliqui ſunt in Italia Archiepiſcopi, unicum habentes Suffraganeum; Theatinus videlicet, Brunduſinus, Coſentinus, & Sipontinus. Aliqui Suffraganeis omnino carentes; Roſſanenſis nimirum, Lancianenſis, Lucenſis, & Ferrarienſis: & de his poſtremis dubitatur, an, ſi Synodum cogant, cui, præter Parochos, alioſque ſuæ diœceſis Presbyteros, interſint etiam Præpoſiti, & Abbates habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ejuſmodi Synodus dicenda ſit Diœceſana, an Provincialis.

IV. Plurimorum menti inſederat hæc olim opinio, quod Provincialis & diceretur, & eſſet. Cumque Triventinus Epiſcopus anno 1584. morem gerens ſuperius relato decreto Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* elegiſſet Archiepiſcopum Lancianenſem, cujus Provinciali Synodo intereſſet, & anno 1694. excitata fuiſſet controverſia, an præfata electio, jamdiu facta, ſuſtineretur; ſacra Congregatio Concilii cenſuit, ſuſtineri, ea potiſſimum de cauſa, quod Archiepiſcopus Lancianenſis, etſi Suffraganeis careret, habebat tamen intra ſuam provinciam Præpoſitum Atiſſæ, alioſque Abbates *Nullius*, cum quibus poterat Provinciale Concilium celebrare, quod fuſe narrat Cardinalis Petra *ad Conſtit. Apoſtol. tom.* 1. *num.* 32. *pag.* 471.

V. Sed aliter res ſe habuit, cum eadem quæſtio in Concilio Romano

ſub

ſub Benedicto XIII. anno 1725. fuit inſtaurata. Archiepiſcopis Lancianenſi, & Roſſanenſi, jus ſibi aſſerentibus celebrandi verum Concilium Provinciale, quamvis Suffraganeis careant, atque ideo contendentibus, integrum eſſe Epiſcopis nulli Archiepiſcopo ſubjectis, alterum eorum eligere, cujus Provinciali adſint Concilio, ſtrenue ſe oppoſuit Franciſcus Maria Pitonius, alter ex Doctoribus in Decretis, ſeu Canoniſta Concilii, elucubrata diſſertatione oſtendens, Archiepiſcopos, nullos habentes Suffraganeos, non poſſe cum veritate & proprietate ſermonis dici abſolute Archiepiſcopos, & Metropolitanos, ſed tales dumtaxat appellari cum hac reſtrictione, meri ſcilicet honoris, ſeu honorarios, & ex privilegio Apoſtolico, juxta textum *in Can. Scitote 6. q. 3.* ex quo intulit, menti Tridentini neutiquam ſatisfieri ab Epiſcopis, qui cum nulli ſubjiciantur Archiepiſcopo, præfatos Archiepiſcopos eligunt, quorum Provinciali interſint Synodo. Nulla quippe Synodus, ab his celebrata, etiam cum interventu Abbatum fruentium juriſdictione quaſi Epiſcopali, cum territorio ſeparato, erit vere Provincialis, ſed tantum Diœceſana. Hæc Pitonii ratiocinatio viſa eſt nobis ſolidis innixa fundamentis: etenim novum non eſt, ut quiſpiam, ex privilegio, exornetur titulo Archiepiſcopi, & Metropolitani, quin tamen, præter nominis atque honoris prærogativam, ullum conſequatur jus proprium veri Archiepiſcopi, & Metropolitani. Ejuſmodi privilegio Patres Nicæni donarunt Epiſcopum Æliæ, ſeu Hieroſolymæ, cui *can.* 7. juxta verſionem Dionyſii Exigui, contulerunt quoddam jus Metropoliticum, ſed meri honoris; nam, licet ille ſubjectus remaneret Epiſcopo Cæſareæ, attamen voluerunt Patres Nicæni, ut locum haberet ceteris provinciæ Epiſcopis ſuperiorem. Eadem honoris prærogativa a Concilio Chalcedonenſi inſigniti fuere Epiſcopus ejuſdem civitatis Chalcedonenſis *act. 6.* & Epiſcopus Nicænus *act.* 13. quos Metropolitanos dici voluit, *nomine tantum*, & præponendos ſtatuit ceteris Epiſcopis provinciæ, ſed *honore ſolummodo*, & *ſalva Nicomedienſium civitati* (quæ vera erat provinciæ Metropolis) *propria dignitate*. Vetuſta hæc exempla ſectantes Romani Pontifices, aliquibus Epiſcopis Archiepiſcopi nomen & inſignia tribuerunt, ſine ullo tamen veri Archiepiſcopi jure; quin immo, ne ab eorum Metropolitani quidem ſubjectione, ejuſmodi honorarios Archiepiſcopos quandoque ſubtraxerunt. Auctor Vitæ Theodorici Epiſcopi Metenſis, editæ a Leibnitio *tom.* 1. *Scriptor. Brunſvic. pag.* 293. *cap.* 10. hæc ſcribit: *Quidam Metenſium Pontificum honorati, ultra privatum Præſulum modum, plerumque a Sede Apoſtolica tale conſecuti ſunt privilegium, ſive ob ſanctitatis gratiam, ſive ob nobilitatis gloriam, ut, ſalva Metropolitani ſubjectione, Archiepiſcopi fungerentur officio & honore. Ex quibus primus fuit antiquus ille Urbicius, & multo poſt, tempore Pipini Regis, ex ſorore nepos Crodegandus, & poſt eum Angelramnus, & alter ab illo Drogo Caroli M. imprimis filius.*

VI. Scimus præterea, aliquot Archiepiſcopos decoratos fuiſſe titulo

Patriarchæ, quin tamen idcirco Patriarchalia jura ſint aſſequuti. Atque, ut alios plures prætermittamus Metropolitas, quin immo etiam ſimplices Epiſcopos, qui ſe Patriarchas appellarunt, de quibus Cironius *Obſervat. Jur. Can. lib. 1. cap. 11.* refert Dionyſius Sammarthanus *in ſua Gallia Chriſtiana tom. 2. col. 26.* Rodulphum Archiepiſcopum Bituricenſem atque Aquitaniæ Primatem, Patriarchæ titulo cohoneſtatum fuiſſe a Nicolao I. quod etiam narrat Chriſtianus Lupus *in ſchol. & not. ad Concil. tom. 1. pag. 911. edit. Lovanien.* & conſtat ex ejuſdem Nicolai epiſtola 19. in Collectione Harduini *tom. 5. col. 342.* relata pariter a Gratiano *in Can. Conqueſtus 9. quæſt. 3.* Ejuſdem vero tituli tenaces fuiſſe Rodulphi Succeſſores, colligitur ex epitaphio inciſo tumulo Henrici I. Archiepiſcopi Bituricenſis, qui Cardinalitia dignitate, & Apoſtolicæ Legationis munere ab Urbano III. inſignitus, obiit anno 1200. in eo ſiquidem epitaphio, teſte citato Sammarthano *eodem tom. 2. pag. 59.* legitur:

Hic bonus Henricus, vir nobilis, & Patriarcha
Quondam Bituricus, tumuli jacet hujus in arca.

VII. In Bibliotheca pariter novorum librorum edita a Labbeo *tom. 2. pag. 1.* extat Opus inſcriptum: *Patriarchium Bituricenſe:* anonymi Auctoris, quod tamen compoſitum creditur circa annum 1537. a quodam Monacho monaſterii S. Sulpitii Bituricenſis, atque in eo habetur, Franciſcum de Tournon Metropolitam Bituricenſem, & poſtea S. R. E. Cardinalem, anno 1528. Provinciali præfuiſſe Concilio, in cujus Actis habetur: *Præſidente Franciſco de Tournon, Archiepiſcopo Patriarcha Bituricenſi, Primate Aquitaniæ.* Sed quamquam Archiepiſcopi Bituricenſes Patriarchæ titulum, ab Apoſtolica Sede ſemel obtentum, conſtanter retinuerint, recte tamen exiſtimantes, eum eſſe meri honoris, nunquam Patriarchalia jura ſibi vindicare, juriſdictionemque in ceteros Primates auſi ſunt exercere, ſicuti animadvertunt Alteſerra *rerum Aquitanicarum lib. 4. cap. 4.* & du Cange *in Gloſſar. verb. Patriarchæ dicti etiam Primates.* Neque Nicolaum I. cum Rodulphum Bituricenſem appellavit Patriarcham, aliud in animo habuiſſe, niſi novo honorificentiæ vocabulo, ejuſdem Primatialem dignitatem cumulare, eo plane modo, quo, notante Chriſtiano Lupo *cit. loc.* in Concilio Chalcedonenſi omnes Metropolitæ, ad majorem honoris ſignificationem, vocati ſunt Patriarchæ, optime inferri ait Janus a Coſta *ad Decretal. Gregorii IX. pag. 176.* ex ejuſdem Nicolai reſponſis ad conſulta Bulgarorum, in quibus *cap. 92.* præter Romanum Pontificem, qui eſt Patriarcha Œcumenicus, duos tantum commemorat veros Patriarchas, videlicet Alexandrinum, atque Antiochenum (Conſtantinopolitanus, & Hieroſolymitanus nondum fuerant legitima auctoritate inter veros cooptati Patriarchas). *Deſideratis noſſe* (ſcripſit Nicolaus) *quot ſint veraciter Patriarchæ. Veraciter illi habendi ſunt Patriarchæ, qui Sedes Apoſtolicas, per ſucceſſiones Pontificum obtinent: ideſt qui illis præſunt Eccleſiis, quas Apoſtoli inſtituiſſe probantur, Romanam videlicet, & Alexandri-*

dri-

drinam, & *Antiochenam*. Enimvero, ratiocinatur a Coſta, non ita ſcripſiſſet Nicolaus, ſi Archiepiſcopum Bituricenſem, cui ipſemet Patriarchæ nomen attribuerat, veris accenſuiſſet Patriarchis, veraque Patriarchalia jura eidem contuliſſet.

VIII. Similiter in Præfatione Concilii Matiſconenſis ſecundi, quod habitum fuit anno 585. Patriarchæ nomen Priſco Archiepiſcopo Lugdunenſi tributum legitur: *Priſcus Epiſcopus Patriarcha dixit*. Cui tamen poſtremus ejuſdem Concilii Canon non alium, quam Metropolitani titulum defert: *Et hoc adimplere ſolicitudinis ſit Metropolitani Lugdunenſis Epiſcopi*. Sed & ante id temporis apud Gothos, & Vandalos obtinuiſſe morem, ut ſuos Epiſcopos Patriarchæ nomine appellarent, teſtatur Victor Vitenſis *in Hiſtoria Perſecutionis Africanæ, ſive Vandalicæ lib. 2. tom. 8. Biblioth. Patrum pag. 680. litter. E. & pag. 683. litter. pariter E*. Ex Gothorum autem conſuetudine, Cardinalis Baronius *ad annum Chriſti* 533. *num. 36.* derivatum eſſe ait, ut in Occidente Archiepiſcopi etiam Patriarchæ titulo appellarentur: *Ex Gothis enim ejuſmodi vocis uſus emerſit, ut Archiepiſcopi in Occidente Patriarchæ etiam dici cœperint*. Idem quoque affirmat Pater de Rubeis *in Monumentis Eccleſiæ Aquilejenſis cap. 21. num. 4.* & alii ad Orientales Metropolitas extendunt, ut Henricus Palladius *rerum Forojulienſium lib. 5. num. 77. & 78. tom. 6. part. 4. Theſauri Hiſtor. Italiæ pag. 55.* Azorius *Inſtit. Moral. part. 2. lib. 3. cap. 33.*

IX. Hæc autem rite expendentes Patres laudati Concilii Romani, Pitonii ſententiæ adhæſerunt, neque in præfatis Epiſcopis alia Metropolitica jura agnoſcentes, niſi meri nominis atque honoris, quod Pitonius concluſerat, ſuo approbarunt ſtatueruntque decreto *tit. 9. cap. 2.*

CAPUT QUINTUM.

Generalia de ſimplici Epiſcopo.

JUs cogendi Synodum Diœceſanam eſt adeo proprium Epiſcopi, ut ad eam cogendam non ſit ei neceſſarius cujuſquam alterius conſenſus, puta Archiepiſcopi, ſeu Metropolitani, cui forte ſubjiciatur; quemadmodum, antiquioribus relatis, docent Bottus *de Synodo Diœceſ. part. 1. num. 24.* Maſſobrius *de Synodo Diœceſ. cap. 2.* Pax Jordan. *lib. 8. tit. 2. num. 12.* & optime Ugonius Epiſcopus Phamauguſtanus *de Conciliis in prælud. pag. 3.* ubi loquens de Epiſcopo, inquit: *Nemo in ſua diœceſi Synodum congregare poteſt ſine eo, vel ipſius auctoritate: & Epiſcopus dictam ſuam Synodum poteſt, ſine auctoritate Metropolitani ſui, facere.*

II. Sed, quandonam Epiſcopus plenum & expeditum jus aſſequatur ſuam Synodum cogendi, difficultas eſt, quam breviter exponemus, & paucis enodabimus.

III. In promotione ad Epiſcopatum, duplex contrahitur ſpirituale con-

jugium; alterum inter eligentes, & electum, quod perficitur per electionis confirmationem; alterum inter Epiſcopum confirmatum, & Eccleſiam, quod per conſecrationem abſolvitur, uti diſerte habetur *in Cap. Inter corporalia §. Sicut enim, de translat. Epiſc.* In præſenti rerum ſtatu, & pro ea, quæ nunc viget in Eccleſia, diſciplina, electio ad Epiſcopatus ſibi vindicat locum in ſola Germania. Reliqui Epiſcopatus conferuntur a Papa in Conſiſtorio aut omnino libere, aut prævia nominatione Regum, & Principum, quibus jus eſt idoneas perſonas ad illos nominandi; atque in his poſtremis ipſamet Epiſcopatus collatio, a Papa facta in Conſiſtorio, vim habet electionis ſimul, & confirmationis, quod docuerunt Innocentius *in Cap. Cum olim, in princip. de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis*, Gloſſa *in Cap.* 1. *verb. Proviſionem, de electione, in* 6. Azorius *Inſtit. Moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 20. *quæſt.* 6. Fagnanus *in Cap. Eam te num.* 15. *de reſcriptis*, atque ex ipſis verbis liquet, quæ a Papa in Conſiſtorio pronuntiantur: *Auctoritate Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac noſtra, Eccleſiam N. de Perſona N. providemus, ipſumque illi in Epiſcopum præficimus, & Paſtorem; curam & adminiſtrationem ipſius, eidem in ſpiritualibus, & temporalibus plenarie committendo.*

IV. His præmiſſis, diſputatur, an Epiſcopus aut a Capitulo electus, aut a Papa in Conſiſtorio promotus, ante ſui conſecrationem Synodum celebrare queat. Cujus tamen quæſtionis deciſio vix quidquam conferre poteſt ad praxim: nam, cum electi in Epiſcopos, etiamſi fuerint S. R. E. Cardinales, teneantur intra tres menſes munus conſecrationis ſuſcipere, juxta decretum Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. *de reform.* difficile videtur, velle Epiſcopum intra illud primum trimeſtre ſpatium, cum nondum perſpectas habet res diœceſis ſibi commiſſæ, cogere Diœceſanam Synodum. Quid nihilominus communiter Doctores ſentiant, indicabimus.

V. Bottus *de Synodo part.* 1. *num.* 26. *& ſeq.* poſt Innocentium, Zabarellam, & alios antiquiores, re bene diſcuſſa, concludit, Epiſcopo electo, & confirmato fas eſſe, ſuam Synodum ſtatim habere; eidemque opinioni ſubſcribunt Pax Jordan. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 13. *&* 14. Ricc. *in praxi Curiæ Neapolitanæ deciſ.* 443. *ab initio uſque ad num.* 8. Maſſobr. *de Synodo Diœceſ. cap.* 2. *dub.* 1. Gavant. *in praxi Synod. Diœceſ. cap.* 2. *in adnotat.* §. 1. *num.* 2. Lauren. *in Foro Beneficiali tom.* 2. *ſect.* 2. *quæſt.* 443. *num.* 5. Romaguerr. *ad Conſtitut. Synod. Gerunden. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. Etenim coactio Synodi eſt actus juriſdictionis, & meri imperii, quod ſupra oſtenſum eſt; & quæ juriſdictionis ſunt, exerceri queunt ab Epiſcopo electo, & confirmato, licet nondum conſecrato, juxta textum *in Cap. Tranſmiſſam, de electione.* Ante conſecrationem autem ea dumtaxat exercere non poteſt, quæ ſunt Ordinis, puta ſacrum Chriſma conficere, Ordines, aut Confirmationem conferre, Virgines benedicere, Eccleſias, aut Altaria conſecrare, Cabaſſut. *in theor. & praxi jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 7.

7. *num.* 7. quamvis committere & delegare valeat alteri Epiſcopo conſecrato facultatem, ea omnia in ſua diœceſi peragendi; quoniam ſola delegatio ad exercendum Ordinem eſt actus juriſdictionis, & non Ordinis, Azorius *Inſtit. Moral. part.* 2. *cap.* 29. *quæſt.* 7.

VI. Sed ſtatim altera quoad eumdem Epiſcopum electum & confirmatum ſuboritur quæſtio: an videlicet poſſit Synodum cogere etiam non obtentis, & exhibitis litteris Apoſtolicis, vulgo *Bullis*, quibus oſtendat, ſe legitima auctoritate, talis Eccleſiæ curæ & regimini fuiſſe præpoſitum. Sed etiam hæc nullo ſolvitur labore, reſpondendo nimirum negative. Textus enim *in Cap. Injunctæ, ſub tit. de electione, inter Extravag. comm.* aperte interdicit electo & confirmato quemcumque actum juriſdictionis, niſi litteris Apoſtolicis expeditis, iiſque, quibus de jure, exhibitis, ac pœnam inſuper ſuſpenſionis a percipiendis ſuorum Beneficiorum fructibus, illis irrogat, qui, ſine ejuſmodi litteris, eum in Epiſcopum recipiunt, aut eidem obediunt, uti ad rem proſequuntur Maſſobrius, Gavantus, Pax Jordan. *locis citatis*, duabus tamen additis limitationibus. Quarum prima eſt, ut poſſit electus, & confirmatus, non expeditis Bullis, Synodum facere, ſi obtinuerit Breve Apoſtolicum de capienda poſſeſſione nomine Cameræ Apoſtolicæ, cum clauſula, ut intra tot menſes & Bullæ expediantur, & conſecrationis munus ſuſcipiatur; virtute namque prædicti Brevis poteſt Epiſcopus omnia exercere, quæ juriſdictionis ſunt, ac ſi litteræ Apoſtolicæ fuiſſent expeditæ; nec prohibetur ab exercitio eorum, quæ ſunt Ordinis, ſi interim fuerit conſecratus, quod bene animadvertit Pax Jordan. *loc. cit. num.* 19.

VII. Altera eſt, ut Cardinalis S. R. E. aliquo ex modis expoſitis in Epiſcopum electus, & confirmatus, ſtatim Synodum celebrare poſſit, etiam litteris Apoſtolicis non exhibitis: quoniam Cardinales, utpote qui *in citata Extravaganti* expreſſe non nominantur, non cenſentur ſub ejus ſeveritate comprehenſi; quod, aliis allegatis, probat Pax Jordan. *cit. loc. num.* 22. & præter Doctores ab eodem relatos docent Fermoſin. *in Cap. Tranſmiſſam quæſt.* 6. *a num.* 1. *ad* 10. *de electione*, Diana *in edit. coord. tom.* 9. *tract.* 7. *reſolut.* 53. & 54. Cappon. *diſcept. forenſ.* 10. *num.* 12. *tom.* 1. Rota *deciſ.* 1217. *cor. Emerix jun. & in Corduben. Beneficiorum* 3. *Decemb.* 1696. *coram bon. mem. Urſino Decano*. Accedit, Bonifacium VIII. per citatam Extravagantem unice voluiſſe evitare periculum, ne quis ſe gerat pro Epiſcopo, qui Epiſcopus non ſit: hoc autem non habet locum in S. R. E. Cardinalibus, quorum ſimplici aſſertioni, ob dignitatis, qua præfulgent, eminentiam, eſſe credendum, probat textus *in Can. Nobiliſſimus diſt.* 97. & notat ibidem Gloſſa *verb. Nihilominus*, & recte ponderant Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 24. *num.* 7. Lotter. *de re Beneficiar. lib.* 1. *quæſt.* 27. *num.* 32. Paſſerinus *de electione cap.* 33. *num.* 23. Barboſa *in cit. Extravag. Injunctæ num.* 5. *& de officio, & poteſtate Epiſcopi part.* 3. *alleg.* 111. *num.* 35.

VIII.

VIII. Non omnia ex his, quæ de Epiſcopis hactenus diximus, aptantur Archiepiſcopis, in quibus illud eſt peculiare, quod ne per conſecrationem quidem aſſequantur plenitudinem officii ſui, niſi Pallium receperint a Romano Pontifice, *ex Cap. Niſi ſpecialis de auctoritate & uſu Pallii*: non quod Pallium aliquid ſuperaddat conſecrationi quoad Ordinis poteſtatem; ſed quia liberum præbet accepti Ordinis exercitium, & Archiepiſcopalis muneris quamdam veluti perfectionem affert, & complementum, quod adnotavit Innocentius Cironius *ad tit. 8. de auctoritate & uſu Pallii pag.* 32. Quocirca, ne diu careant ea poteſtatis plenitudine, quæ ab ipſis in totius provinciæ commodum eſt derivanda, debent intra tres menſes a ſuæ conſecrationis die, vel, ſi jam antea conſecrati erant, a die confirmationis, numerandos, Pallium petere a Romano Pontifice, *Can. Quoniam, diſt.* 100. atque interim, ſicuti ſe Archiepiſcopos nominare prohibentur *in cit. Cap. Niſi ſpecialis*, ita abſtinere jubentur a Synodo Provinciali congreganda, Chriſmate conficiendo, dedicandis Eccleſiis, Clericis ordinandis, & Epiſcopis conſecrandis, *in Cap. Quod ſicut, de electione*, ubi ita legitur: *Præterea, cum non liceat Archiepiſcopo ſine Pallio convocare Concilium, conficere Chriſma, dedicare Baſilicas, ordinare Clericos, & Epiſcopos conſecrare, multum profecto præſumit, qui, antequam impetret Pallium, Clericos ordinare feſtinat; cum id, non tamquam ſimplex Epiſcopus, ſed tamquam Archiepiſcopus facere videatur*. Quodque conſtans ſemper hæc fuerit antiquioris Eccleſiæ diſciplina, obſervavit Janus a Coſta *ad tit. Decretal. de auctoritate & uſu Pallii pag.* 97.

CAPUT SEXTUM.

De Epiſcopo Privilegium habente geſtandi Pallium, & Crucem ante ſe deferendi.

QUamvis Pallium ſacrum inſigne ſit, quod ſolis de jure competit Archiepiſcopis; attamen, ex ſummi Pontificis privilegio, nonnulli, qui & re & nomine ſimplices Epiſcopi ſunt, conſueverunt Pallio condecorari. Syagrio Auguſtodunenſi Epiſcopo, ejuſque Succeſſoribus, ad petitionem Brunechildis Reginæ, Pallii honorem delatum a S. Gregorio Magno, diſcimus ex ejuſdem Gregorii *epiſt.* 11. *lib.* 9. *indict.* 2. *Oper. col.* 936. & *epiſt.* 109. *ejuſd. libri col.* 1015. Auctor Vitæ Theodorici Epiſcopi Metenſis, a nobis nuper relatus *cap.* 4. *num.* 5. ſpeciales proſequens prærogativas Metenſium Epiſcoporum, *cit. loc.* ait: *VValo etiam, vir magnæ in Chriſto reverentiæ, Pallii uſum meruit, decreto Joannis Papæ*: Joannis ſcilicet VIII. cujus litteræ, quibus hoc privilegium contulit Waloni anno 878. leguntur *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *pag.* 121. Item Pallium accepiſſe ante, & poſt Walonem, plures Epiſcopos Metenſes, licet Archiepiſcopali jure non potirentur, conſtat ex Gallia Chri-

ſtia-

ſtiana veteris editionis *tom.* 3. *pag.* 711. *& duabus ſequentibus*. Inter Epiſcopos Mindenſes, quemdam Hercurbertum fuiſſe Pallio cohoneſtatum, narratur *in Chronico Mindenſi* Auctoris anonymi *tom.* 1. *Scriptor. rer. Germanic.* Meibomii junioris *pag.* 552. ubi hos inſuper antiquiſſimos rhythmos adducit:

Nam hic Præſul honoratur,
Mindenſis qui vocitatur,
Dignitate Pallii.
Quod bene Rationale
Vocatur, & hoc non male;
Nam trini Epiſcopi
Tantum iſto decorantur,
Per quem recte venerantur
Locus, Gens, & Clerici.

Alexandrum II. Pallii honorem contuliſſe Epiſcopo Halberſtadenſi, ob concordiam inter Imperatorem Henricum III. & eumdem Alexandrum promotam, teſtatur Burchardus in Chronico Halberſtadenſi apud citatum Leibnitium *tom.* 2. *Scriptor. Brunſvic. pag.* 126. ubi etiam refert conceſſionis diploma, cujus verba ſunt: *Itaque & locum, & nomen filii ſpiritualis, ſingulari ac familiari affectu tibi concedimus, ſanctæ quoque Halberſtadenſi Eccleſiæ tuæ, ut ſit filia Romanæ Eccleſiæ, prærogativam quamdam attribuimus. Inſuper quoque, pio paternoque affectu, Pallio te adornare decrevimus, ſalva tamen auctoritate, aut magiſterio ſanctæ Metropolis Moguntinæ Eccleſiæ, ſalvo quoque Fratrum tuorum Coepiſcoporum & ordine, & loco.* Et, ne plura a noſtra ætate remota perquiramus exempla, Pallii prærogativa etiam hodie gaudent Epiſcopus Quinqueccleſienſis, de quo *in Cap. Cum in juventute, de præſumpt.* Epiſcopi Oſtienſis, Bambergenſis, Papienſis, & paucis antea annis, cum nondum Archiepiſcopi honorem erat conſequutus, Pallio utebatur Epiſcopus Lucenſis; de quibus omnibus Cuccus *Inſtit. lib.* 1. *cap.* 6. *tit.* 8. Marchin. *de Sacramen. Ordin. tract.* 4. *cap.* 9. *num.* 1. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 43. Ventriglia *de juriſdict. Epiſc. cap.* 7. *num.* 3. ac nuperrime ſan. mem. Clemens XII. ob præclara Epiſcopi Maſſilienſis in Eccleſiam merita, perſonale privilegium eidem conceſſit geſtandi Pallium, quouſque viveret; idemque Pontifex perpetuum Pallii honorem detulit Epiſcopis Aretinis. Una porro cum Pallio interdum acceſſiſſe Epiſcopis prærogativam ſedendi, ſtatim poſt Metropolitanum, ſupra reliquos ſuæ provinciæ Epiſcopos, liquet *ex epiſt.* 108. S. Gregorii ad Syagrium Epiſcopum *lib.* 9. *indict.* 2. *cit. tom.* 2. *ſol.* 1013. ubi, poſt conceſſum eidem Pallii uſum, ait: *Cujus ne indumenti munificentiam nudam videamur quodammodo contuliſſe, hoc etiam pariter proſpeximus concedendum, ut, Metropolitæ ſuo per omnia loco & honore ſervato, Eccleſia civitatis Auguſtodunæ, cui omnipotens Deus præeſſe te voluit, poſt Lugdunenſem Eccleſiam eſſe debeat,*

&

& hunc ſibi locum & ordinem ex noſtræ auctoritatis indulgentia vendicare. Ceteros vero Epiſcopos, ſecundum Ordinationis ſuæ tempus, ſive ad conſedendum in Concilio, ſive ad ſubſcribendum, vel in qualibet alia re, ſua attendere loca decernimus, & ſuorum ſibi prærogativam ordinum vendicare. Hanc tamen loci prærogativam non fuiſſe ab Alexandro II. conceſſam Epiſcopo Halberſtadenſi, ex ejuſdem diplomate accepimus; ex quo proinde colligimus, honorem Pallii non fuiſſe neceſſario connexum cum jure præcedendi antiquiores Epiſcopos: quin immo ex allegata S. Gregorii Magni epiſtola palam fit, ſpeciali opus fuiſſe conceſſione, ut Syagrio, una cum Pallio, accederet præeminentia ſedendi, ſtatim poſt Metropolitanum, ſupra ceteros ſuæ provinciæ Epiſcopos. Et nihilominus nonnulli Epiſcopi, Pallio decorati, aliquando cedere detrectarunt etiam ſuis Metropolitanis, pluresque controverſias adverſum eoſdem excitarunt, quas fuſe pertractat Franciſcus Florens *Oper. Juridicor. tom. 1. ad lib. 1. Decretal. de auctoritate & uſu Pallii pag. 239. & ſeq.*

II. Neque ſolum aliquot ſimplices Epiſcopi Pallii ornamentum a Sede Apoſtolica obtinuerunt, ſed nonnulli eorum privilegium etiam impetrarunt deferendi ante ſe Crucem. Morem prægeſtandæ Crucis, a ſummo Pontifice ad ejuſdem Legatos primum fluxiſſe, aſſerit Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 1. lib. 2. cap. 59.* atque inde factum eſt, ut ſanctiſſimus Hungariæ Rex Stephanus, ſtatim ac Apoſtolicæ Sedis legatione donatus fuit, veluti eidem muneri conſectaneum privilegium ſimul obtinuerit præferendi Crucem, quemadmodum narrat Auctor ejus Vitæ apud Surium 20. *Aug. cap. 8. Pontifex Crucem ante Regem, ceu Apoſtolatus inſigne geſtandum adjunxit*: ab Apoſtolicæ vero Sedis Legatis, mox ad Patriarchas, ſubinde ad Primates, & demum ad Archiepiſcopos eſt propagatus. Non tamen omnibus Archiepiſcopis fuit id juris univerſim & indiſcriminatim ab initio conceſſum, ſed modo uni, modo alteri ex ſpeciali gratia attributum: etenim Eugenius III. *epiſt.* 10. *tom. 6. part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1250. peculiari quodam privilegio, Archiepiſcopo Colonienſi Crucem prægeſtare permiſit; & Alexander III. apud Baronium *ad ann.* 1177. *num.* 76. eadem prærogativa exornavit Archiepiſcopum Salernitanum; quam poſtea Gregorius IX. Archiepiſcopis Auxitano, Burdegalenſi, & Meſſanenſi eſt elargitus, apud Raynaldum *ad ann.* 1228. *num.* 38. & *ad ann.* 1232. *num.* 26. atque ita pedetentim facta eſt omnibus Archiepiſcopis communis, quod ſub eodem Gregorio IX. aut ſub Alexandro IV. contigiſſe, ſuſpicatur laudatus Thomaſſinus. Porro Clemens V. in Concilio Viennenſi, ut habetur *in Clement. Archiepiſcopo, de privilegiis*, idem jus omnibus promiſcue Archiepiſcopis aſſeruit, ac præterea ſtatuit, iiſdem licere Crucem præferre, etiam per loca exempta ſuæ provinciæ: *Archiepiſcopo per quævis loca exempta ſuæ provinciæ facienti tranſitum, aut ad ea forſitan declinanti, ut Crucem*

ante

ante ſe libere portari faciat .... ſacro approbante Concilio , præſentis Conſtitutionis ſerie duximus concedendum .

III. Verum , quemadmodum in Eccleſia Orientali inter Patriarchalia inſignia numeratur fax ante eos prælata , & nihilominus Archiepiſcopis Bulgariæ , & Cypri , privilegio datum fuit , ut prælata pariter face per ſuas diœceſes incederent , quod teſtatur Balſamon *in Melete* ; ita in Eccleſia Latina , etſi jus prægeſtandi Crucem Archiepiſcoporum ſit proprium , iiſque ſolis , ſpectato jure communi , competat , attamen , ex Apoſtolicæ Sedis beneficentia , nonnullis Epiſcopis permiſſum eſt , ut , inſtar Archiepiſcoporum , Cruce ante ſe erecta , totam ſuam diœceſim perluſtrare , & loca etiam exempta , intra diœceſis ambitum contenta , ingredi valeant. Scimus quippe , Epiſcopo Lucenſi hanc poteſtatem factam eſſe a Lucio III. Cœleſtino III. & Innocentio III. Cumque Canonici Regulares Lateranenſes monaſterii S. Frigdiani civitatis Lucenſis illam impugnarent , contendentes , non licere Epiſcopo Lucenſi , qui nondum Archiepiſcopi prærogativam nactus fuerat , in eorum monaſterium ingredi prælata Cruce ; in ſacra Congregatione Concilii die 8. Auguſti 1716. propter enuntiata Epiſcopi privilegia , cauſa ceciderunt , *tom. 9. Theſauri Reſolut. pag.* 227. Eodem privilegio jam ante Alexandrum III. fruebatur Epiſcopus Papienſis ; quo ab eodem Alexandro fuiſſe privatum , eo quod adhæſiſſet Octaviano Antipapæ narrat Baronius *ad an.* 1175. *num.* 12. ſed aut ab ipſomet Alexandro , aut a Succeſſoribus illud poſtea recuperavit ; nam , cum anno 1681. fuiſſet in quæſtionem deductum , ſacra Congregatio Concilii die 3. Februarii ejuſdem anni illud adhuc vigere cenſuit , uti habetur *lib.* 31. *decretor. pag.* 342. Et nos ipſi , poſtquam ad ſupremi Pontificatus apicem evecti fuimus , Epiſcopo Eyſtettenſi , ejuſque Succeſſoribus perpetuum privilegium indulſimus , Crucem ante ſe ſublimem deferendi in ſua civitate , & diœceſi , ad inſtar Archiepiſcoporum ; modo tamen Archiepiſcopus præſens non ſit ; aut , ſi adfuerit , ejuſdem conſenſus acceſſerit : cujus Archiepiſcopi Metropolitica jura in ceteris omnibus illæſa eſſe volumus , quod patet ex noſtris Apoſtolicis litteris anno 1745. datis , editiſque *in noſtro tom.* 1. *Bullar. in ordine* 133.

IV. Ex privilegio Epiſcopis dato deferendi ante ſe Crucem , nulla oritur quæſtio , quæ ad Synodum Diœceſanam referri poſſit. Privilegii mentio habita eſt , ut , relato privilegio gerendi Pallium , non omitteretur aliud privilegium a ſummis Pontificibus aliquando Epiſcopis conceſſum deferendi Crucem ante ſe more Archiepiſcoporum . Ex privilegio vero deferendi Pallium , aliquando Epiſcopis conceſſo , dubium oritur , an , quemadmodum ante Pallii receptionem vetitum eſt Archiepiſcopis Synodum facere Provincialem , ita & ipſis ſit interdictum ſuam celebrare Diœceſanam . Primo aſpectu videbitur fortaſſe cuipiam idem de utriſque ferendum judicium ; ne ſecus Archiepiſcopus , Pallii prærogativa a jure communi donatus , deterioris conditionis ſit , quam Epiſcopus , cui idem

honor ex ſola indulgentia & privilegio delatus eſt. At, re penitius inſpecta, verius exiſtimamus, Epiſcopum, Pallio inſignitum, ante hujus receptionem, poſſe ſuam Synodum habere: privilegium enim cumulat antiquis nova jura, ſed antiqua non aufert, ne ſecus plus afferat detrimenti, quam commodi, *Cap. Abbate §. Contra quod, de verbor. ſignificat. & Cap. In his, de privilegiis*. Quare, ſi quilibet Epiſcopus, ſtatim ac eſt electus, & confirmatus, & litteras Apoſtolicas expedivit, poteſt ſuam Synodum convocare, æquum non eſt, ut hoc jure ille ſpolietur, qui Pallii potitur privilegio. Nec novum videri debet, quod Epiſcopus Pallio decoratus, in aliquibus ſit melioris conditionis, quam Archiepiſcopus. Nonne Archiepiſcopus intra tres menſes a ſuæ conſecrationis die, aut, ſi jam antea conſecratus erat, a die ſuæ confirmationis numerandos, tenetur Pallium a Sede Apoſtolica expoſcere, per textum *in cit. Can. Quoniam diſt.* 100. ubi Archidiaconus *num.* 2. & Turrecremata *num.* 14.? Et tamen hoc onere non gravatur Epiſcopus habens uſum Pallii, quia nemo tenetur uti privilegio ſibi ſpecialiter conceſſo. Præterea Archiepiſcopus, ante receptum Pallium, non poteſt exercere Pontificalia, per textum *in cit. Cap. Niſi ſpecialis, de auctoritate, & uſu Pallii*; quod tamen nuſquam in Jure ſancitum reperitur de Epiſcopo, cui Pallium geſtare competat ex privilegio. Diverſitatis ratio facile ex dictis eruitur: etenim per Pallium confertur Archiepiſcopis plenitudo Paſtoralis officii; at Epiſcopis in meram datur honoris ſignificationem, non ut aliquid juris per illud tribuatur, quo antea carerent. Plura de his videri poſſunt apud Marcum Paulum Leonem *de auctoritate & uſu Pallii cap.* 10. *& cap.* 14.

CAPUT SEPTIMUM.

De Epiſcopo Titulari.

OMnibus exploratum eſt, pleraſque olim florentiſſimas Epiſcopales Sedes, nunc Infidelium jugo preſſas, habitualem dumtaxat retinere Cathedralitatem. Notiſſimum pariter eſt, ne antiquæ illarum dignitatis memoria penitus obliteretur, ſolere ſummos Pontifices, nonnullos quandoque Epiſcopos ad earumdem titulum creare: qui, etſi veri Epiſcopi ſint, ut qui in conſecratione Epiſcopalem characterem, & poteſtatem huic adnexam receperunt; ſunt tamen poteſtatis uſu, & juriſdictionis, ſi quam in Ordinatione acceperunt, actu & exercitio penitus ſpoliati. Præter autem nuper inſinuatam, aliæ juſtiſſimæ cauſæ urgent Romanos Pontifices, ut ad nudum prædictarum Cathedralium titulum aliquos promoveant Epiſcopos; quarum præcipua eſt, ut ſibi aſſiſtant in Apoſtolico obeundo miniſterio, utque eorumdem opera in iis utatur, quæ nonniſi Epiſcopis decet committere; vel ut tamquam Suffraganei Paſtoralia expleant munia in aliqua diœceſi, propter cujus amplitudinem proprius diœ-

diœceſis Epiſcopus alieno miniſterio indigere videatur: quæ recte adnotarunt Thomaſſin. *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 27. Fagnanus *in Cap. Epiſcopalia num.* 45. *&* 53. *de privileg. & in Cap. Ex parte num.* 47. *& ſeq. de Clericis non reſidentibus*, Frances *de Eccleſ. Cathedral. cap.* 32. *a num.* 79. *ad* 90. Ex quibus evidenter deſumitur, Joannem Georgium Pertſch, aut deceptum, aut certe alios decipere voluiſſe, cum *part.* 1. *elementar. Juris Canonici lib.* 1. *tit.* 27. ſcripſit, a Pontificiis Titulares Epiſcopos, per jocum, appellari *portatiles*, *conductitios*, *adventitios*, *fictitios*, *commentitios*. Probi ſiquidem Catholici eos ſummopere venerantur, cum propter Epiſcopalem, quem impreſſum habent, characterem, tum propter cauſas, quarum intuitu ad eximiam illam dignitatem, qua nulla eſt in Eccleſia præſtantior, a ſummo Pontifice promoventur; tum denique quia, prævio proceſſu ſuper vita, moribus, ceteriſque qualitatibus, ac meritis perſonæ, proponuntur a Papa in Conſiſtorio, eo plane modo, qui ſervatur cum aliis Epiſcopis non Titularibus, quibus Eccleſiarum cura & regimen actu committitur. Neque abſonum, aut recens inſtitutum eſt, ut Romanus Pontifex aliquos ad Epiſcopatum promoveat, quin ullius ſpecialis Eccleſiæ actualem adminiſtrationem illis tradat. Atque, ut cetera prætereamus hujus rei vetuſtiſſima exempla, congeſta a Thomaſſino *cit. loc.* exiſtimat Epiphanius *hæreſi* 27. *num.* 6. cui alii plures adſtipulantur apud Petrum Couſtant *Epiſt. Roman. Pontif. tom.* 1. *pag.* 3. *&* 6. Linum, & Clementem, ita ab Apoſtolo Petro fuiſſe Epiſcopos ordinatos, ut nulli tunc Eccleſiæ fuerint alligati, ſed unice ut Petro, prout opus eſſet, in Eccleſiæ regimine adeſſent. Eodem fere modo, in fine ſecundi ſeculi, Cajum ex Romano Presbytero Epiſcopum ordinatum, nullius Eccleſiæ cura illi commiſſa, aſſerit Franciſcus Blanchinus *tom.* 2. *Anaſtaſii in not. ad Vitam S. Eleutherii pag.* 142. ubi contra Pagium defendit, ſæpius a Romanis Pontificibus ordinari conſueviſſe ejuſmodi Epiſcopos, quos vocat *Epiſcopos Gentium*; eo quod, data opportunitate, ad gentes mitterentur, quæ in Chriſtiana religione inſtitui expoſcerent, etſi plures ex iis Romæ retenti, ad Romanum Epiſcopatum fuerint poſtea promoti.

II. Jam vero cum Epiſcopi Titulares actuali careant adminiſtratione Eccleſiarum, ad quarum titulum ſunt promoti & conſecrati, non obſtringuntur lege lata a Sixto V. de ſacris Apoſtolorum liminibus viſitandis, exhibendaque relatione ſtatus ſuarum Eccleſiarum, prout anno 1594. declaratum fuit a Clemente VIII. & conſtat *ex lib.* 8. *decretor. ſacræ Congregationis Concilii pag.* 100. Attamen, quia laude digni ſunt, ſi Sedi Apoſtolicæ modum ſuggerant, quem opportunum exiſtiment ad obtinendam converſionem Infidelium degentium in diœceſibus, quarum exornantur titulo, uti animadvertit Fagnanus *in Cap. Ego num.* 85. *de jurejuran.* idcirco dubitatur, an cogere poſſint Synodum ex Sacerdotibus, qui forte ex illis regionibus advenerint, ut ab iſtis inſtructi, quæ ad prædictum finem conducere poſſunt, melius aſſequantur.

III. In primo libro *cap.* 5. *num.* 2. narratum eſt, in civitate Burgenſi; cum Ordinarii licentia, a quodam Epiſcopo Titulari Diœceſanam Synodum cum nonnullis ſuis Sacerdotibus fuiſſe celebratam. At ejuſmodi exemplum non facit ad rem: quoniam ille Epiſcopus Titularis adminiſtraverat Eccleſiam, cujus habebat titulum, a qua poſtea expulſus, cogebatur exulare: in quibus circumſtantiis urget profecto reſcriptum Joannis VIII. *in Can. Porro 16. q. 3. Ubi Paganorum, & Incredulorum furor in cauſa eſt, quantalibet prætereant tempora, juri non præjudicant Eccleſiarum.* Alia propterea, ſi inveniri poſſint, diſquirenda ſunt hujus rei exempla.

IV. Turcarum armis anno 1190. occupata Palæſtina, & proinde civitate Nazareth in captivitatem ſubacta, Archiepiſcopo Nazaræno honoraria Sedes in Italia aſſignata eſt, in nobili Apuliæ oppido, quod dicitur *Barulum*, diœceſis Tranenſis, & non procul ab oppidi mœnibus Eccleſia Beatæ Mariæ in Metropolitanam erecta, cum titulo, dignitate, & jure Archiepiſcopali, Nazaræno Præſuli commiſſa fuit. Poſt aliquod temporis intervallum, aliæ Parochiales præfato Archiepiſcopo ſubjectæ ſunt; & ſubinde duæ Cathedrales, Cannenſis videlicet, & Montis Viridis, fuerunt eidem perpetuo addictæ. Ipſaque poſtea Metropolitana, temporis, & bellorum injuria, ſolo æquata, in ejus locum ſuffecta eſt Eccleſia S. Bartholomæi, intra oppidum ſita; quæ omnia narrantur ab Ughellio *in Italia ſacr. tom.* 7. Itaque in præſenti rerum ſtatu Archiepiſcopus Nazarænus, habito reſpectu ad civitatem Nazareth, eſt mere Titularis; ſed, ſi locum ſpectemus, in quo reſidet, plenamque Epiſcopalem juriſdictionem exercet, mere Titularis neque eſt, neque dici poteſt; ac proinde, quamvis in hoc loco Diœceſanam Synodum cogere valeat, ſicuti re ipſa ſæpius coegit, non poſſumus inde inferre, licere Epiſcopo Titulari Synodum celebrare.

V. Erunt fortaſſe, qui in exemplum adducant Epiſcopum Bethlehemiticum. Expulſis pariter Chriſtianis e Terra Sancta, Reginerius Epiſcopus Bethlehemiticus ſectatus eſt Guidonem Comitem Nivernenſem, in Gallias redeuntem, qui eidem in ſuo Comitatu, ſeu Ducatu Nivernenſi nonnullas attribuit terras, in quibus jus Epiſcopale exerceret. Plura de hoc Epiſcopo habentur *tom.* 2. *Galliæ Chriſtianæ edit. Pariſien. an.* 1656. *pag.* 297. & in hiſtoriis Archiepiſcopatuum, & Epiſcopatuum Galliæ, conſcriptis a Beaunier *tom.* 2. *pag.* 855. & *in Oriente Chriſtiano* Patris le Quien *tom.* 3. *pag.* 642. & *pag.* 1275. Verum, quidquid olim fuerit, Epiſcopus iſte Bethlehemiticus hodie juriſdictionem tantum exercet in Eccleſiam Beatæ Mariæ *de Bethlehem* nuncupatæ, prope Clameciacum in Ducatu Nivernenſi diœceſis Antiſſiodorenſis; & Epiſcopatus confertur a ſummo Pontifice ad ſupplicationem Ducis Nivernenſis, de conſenſu Regis Chriſtianiſſimi. Porro, vel ſermo eſt de prædicto Epiſcopo Bethlehemitico, pro tempore, quo juriſdictionem exercebat in terris Ducatus Nivernenſis; &, quamvis tunc poſſet Synodum indicere, ejuſmodi tamen exemplum non eſſe ad rem, nemo non videt: aut ſermo eſt de eodem Epi-

Epiſcopo, conſiderato in ſtatu, in quo nunc eſt; & cum is Clero, & populo careat, manifeſtum eſt, nullam ab eo poſſe Synodum fieri.

VI. Quare concludendum eſt, Epiſcopos Titulares, iis exceptis, qui aut a ſuis Eccleſiis in regionibus Infidelium, quas actu adminiſtrarunt, expulſi ſunt, aut in terris Chriſtianorum certa loca obtinent, in quibus veram juriſdictionem Epiſcopalem actu exercent, nulla potiri facultate Synodum Diœceſanam celebrandi.

CAPUT OCTAVUM.

De Vicario Generali Epiſcopi.

VIcarius Generalis Epiſcopi, qui & *Officialis* vocari ſolet, in iis, quæ juriſdictionis ſunt, cenſetur una eademque cum Epiſcopo perſona, atque unum & idem eſt utriuſque tribunal: ex quo fit, ut a ſententia Vicarii Generalis, non ad Epiſcopum, ne ab eodem ad eumdem, ſed ad Metropolitanum, cui Epiſcopus ſubeſt, interponatur appellatio, *Cap.* 2. *de conſuetudine*; *& Cap. Romana, in principio, de appellationibus in 6.*

II. Sed, quamquam Vicarius ordinariam Epiſcopi juriſdictionem, Epiſcopi nomine, in diœceſi exerceat, plurima tamen ſunt, quæ virtute ſolius generalis commiſſionis, ſine ſpeciali Epiſcopi mandato, facere nequit; juxta deciſionem *Cap. Licet* 2. *& Cap. final. de officio Vicarii in 6.* ubi Gloſſa, & Interpretes. Inter ea porro, quæ ſine ſpeciali mandato Epiſcopi a Vicario Generali expleri nequeunt, hæc enumerantur: Primo, quæ ſpectant ad poteſtatem Ordinis, puta, Chriſma conficere, Sacramentum Confirmationis conferre, Eccleſias & Altaria conſecrare, aut pollutis ſanctitatem priſtinam reſtituere. Hæc quippe, aliaque hujus generis, Vicarius Generalis, etſi Epiſcopali Ordine ſit inſignitus, peragere non poteſt, ſine peculiari Epiſcopi diœceſani conſenſu; cum, non in iſtis, ſed in juriſdictionis dumtaxat exercitio, illius gerat vices; quod bene obſervat Sbroz. *de Vicar. Epiſc. lib.* 2. *quæſt.* 5. *num.* 10. ob quam rationem nec ea peragendi poteſt alteri Epiſcopo facultatem impertiri, Rebuff. *tit. de Vicario num.* 181. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 54. *num.* 83. *&* 84. Secundo, concedere litteras dimiſſorias ad Ordines, extra caſum, quo Epiſcopus in remotis regionibus verſetur, *Cap. Cum nullus* 3. *de temp. Ordinat. in 6.* ita ut ab Ordinandis ſine magna difficultate arbitrio prudentis viri metienda, conveniri non valeat, ſicuti *in eod. Cap.* docet Gloſſa *verb. Remotis.* Tertio, in materia Beneficiali, ea quæ ſunt meræ liberalitatis & gratiæ, vel ſpeciem habent alienationis; ac proinde, ſine ſpeciali Epiſcopi mandato, non poteſt Beneficia conferre, aut ad ea, quæ juriſpatronatus Epiſcopalis ſunt Clericos nominare, præſentare, vel eligere; quia tam collatio Beneficii, quam ad iſtud præſentatio, ſeu electio, donationem quamdam, & liberalitatem ſapit, *Cap. Relatum, de*

Digitized by Google

præbendis, *& Cap. Poſt electionem*, *de conceſſ. præb.* Non poteſt Beneficia ſupprimere, aut ſimul unire, vel factas uniones revocare; nam hæc omnia ſpeciem referunt alienationis, Layman *in cit. Cap. fin. de offic. Vicar. in 6. num.* 8. Neque Beneficiorum reſignationes, tam ſimpliciter, quam ex cauſa permutationis factas, admittere; quoniam earum admiſſio requirit poteſtatem deſtituendi, juxta receptam Gloſſam *in Clemen.* 1. *de renuntiat.* Vicario Generali, ſine ſpeciali mandato, non competentem; Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 24. *num.* 1. *& ſeq.* Cabaſſut. *in theoria*, *& praxi Jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 13. *a num.* 2. *ad* 7. An autem Vicarius Generalis, cui Epiſcopus peculiarem facultatem Beneficia conferendi non conceſſit, poſſit præſentatos a patronis inſtituere, & electos confirmare, lis eſt inter Doctores; ſed magis recepta videtur opinio, quæ Vicario, ſolius generalis mandati virtute, facultatem ineſſe, affirmat, præſentatos inſtituendi, & electos confirmandi; inſtitutio enim, & confirmatio, non liberalitatis, & gratiæ, ſed neceſſitatis, & juſtitiæ, ſunt actus, quod docent, & Romanæ Rotæ deciſione, ac ſacræ Congregationis Concilii declaratione corroborant Garcias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 8. *num.* 84. Barboſa *cit. alleg.* 54. *num.* 70. & proſequitur Natalis Alexander *epiſt.* 10. *Append.* 1. *tom.* 1. *Theolog. moral.*

III. De his, aliiſque non paucis, quæ Vicarii Generalis, niſi ſpeciali Epiſcopi commiſſione muniatur, vires excedunt, præter citatos, videri poſſunt ceteri Juris Canonici Interpretes *ad tit. de offic. Vicarii*. Quod unice noſtra hic intereſt, eſt decernere, an Vicarius Generalis poſſit, ſine ſpeciali Epiſcopi mandato, Diœceſanam Synodum indicere, & celebrare. Melioris notæ Doctores ſentiunt, non poſſe; quia Synodi coactio, veluti res gravioris momenti, quam cetera ſint, quæ nuper recenſuimus, ordinarias ipſius facultates prætergreditur. Ita docent Alteſerra *in Vindiciis Eccleſiaſticæ juriſdictionis lib.* 7. *cap.* 5. inquiens: *Vicarius Epiſcopi non poteſt celebrare Synodum*, *ſine ſpeciali mandato Epiſcopi:* Barboſa *cit. alleg.* 54. *num.* 103. Fagnanus *in Cap. Sicut olim num.* 11. *de accuſat.* Romaguerra *ad Conſtit. Synod. Gerund. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 13. Petrus Leurenius *tract.* 1. *de poteſt. Vicarii Epiſcopi cap.* 3. *quæſt.* 168. quodque caput eſt, ita expreſſe declaravit ſacra Congregatio Concilii, quæ hiſce verbis interrogata: *N. Ordinarius ſupplicat pro declaratione*, *an Vicarius Generalis Epiſcopi poſſit*, *Epiſcopo abſente*, *Synodum Diœceſanam congregare*, *ita ut Conſtitutiones in ea editæ*, *ſint obſervandæ*: die 4. Decembris 1655. reſpondit: *Non potuiſſe*, *abſque ſpeciali mandato Epiſcopi*, *ac propterea Conſtitutiones in Synodo*, *ut proponitur*, *factas*, *eſſe ipſo jure nullas*: ſicuti legitur *lib.* 19. *decretor. pag.* 543. *a tergo*. Neque refragatur Concilium, in Gallia ſub Pipino Rege celebratum, quod nonnulli Metenſe exiſtimant, cum *tom.* 2. *Concilior. Galliæ* editionis Sirmondi *pag.* 5. ita decrevit *cap.* 3. *De Presbyteris*, *& Clericis ſic ordinamus*, *ut Archidiaconus Epiſcopi eos ad Synodum commoneat*, *una cum Comite*: ad Archidiaconum quippe, utpote Vicarium natum Epiſcopi, pertinebat Presbyteros ad Synodum convo-

vocare, ſed de Epiſcopi mandato; ſeu verius, poſtquam Synodus ab Epiſcopo indicta fuerat, Archidiaconi munus erat commonere Presbyteros, & Clericos, ut ad illam accederent.

IV. Quod autem Vicarius Generalis poſſit Diœceſanam Synodum habere, ſi ſpeciali ab Epiſcopo inſtruatur mandato, res compertiſſima eſt, quam nemo in controverſiam adducit. Nam, præter ea, quæ *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 4. diximus, ut probaremus, non prohiberi Epiſcopum, ne ſuam Synodum per alium celebret, exemplum habemus S. Caroli Borromæi, qui anno 1572. ſuam tertiam Synodum Diœceſanam, quam ipſemet indixerat, Romam poſtea profectus, per ſuum Vicarium Generalem celebravit, quod ipſemet aſſerit in ejuſdem Synodi prooemio *part.* 2. *Actor. Eccl. Mediol. pag.* 347. inquiens: *Cum Romæ anno ſuperiori eſſemus, indictam a nobis Diœceſanam Synodum, quam eo ipſo anno habere ſtatueramus, a Vicario noſtro Generali*, Joanne Baptiſta Caſtellio, *Protonotario Apoſtolico, nobis abſentibus, celebrari juſſimus*. Et animadverſione dignum eſt, quod ſcribit Jacobus Meyer *lib.* 7. *Annal. Flandriæ ad an.* 1191. nimirum Epiſcopis Gandavenſibus privilegium olim datum fuiſſe, ut Synodum quolibet tantum triennio cogerent, ea tamen adjecta conditione, ut per ſe, & non per Vicarium, illam celebrarent; quod profecto argumento eſt, hac ſpeciali lege ſecluſa, & jure communi tantum ſpectato, licere Epiſcopo Synodum per Vicarium habere.

CAPUT NONUM.

De Vicario Capitulari.

A Vicario Generali Epiſcopi ad Capitularem progredimur. Sane juxta veterem diſciplinam, Eccleſia aliqua vacante, ad viciniorem Epiſcopum ſpectabat illius curam aſſumere; ut videre eſt *in Can.* 6. Concilii Regenſis *anni* 439. & *in Can.* 6. Concilii Aurelianenſis *anni* 533. inter antiqua Galliæ Concilia a Sirmondo collecta *tom.* 1. *pag* 68. & *pag.* 229. & tradit Gloſſa *in Can. Quoniam*, *verb. Epiſcoporum*, *diſtinct.* 100. & fuſius proſequitur Hallier *de ſacr. Electiœn. & Ordin. part.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 3. *art.* 11. §. 4. *num.* 11. & 12. *ſecundæ editionis*. Quin immo id etiam nunc obtinet inter Eccleſias Lugdunenſem & Auguſtodunenſem, quarum prima vacante, poſterioris Epiſcopus totum illius regimen aſſumit; ſecunda vero Paſtoris ſolatio deſtituta, prioris illius Præſul eam adminiſtrat, & omnimodam juriſdictionem in ea exercet, ut videre licet *in tom.* 4. *Galliæ Chriſtianæ pag.* 316. & *ſeq.* Cumque olim in Civitate Manilæ, quæ primaria eſt in Inſulis Philippinis, Epiſcopo defuncto, gravia quædam abſurda & inconvenientia ſub temporaneo Vicarii Capitularis gubernio accidiſſent, poſtulatum eſt a Romano Pontifice, ut per litteras Apoſtolicas ſtatueret, prædicta Eccleſia vacante, illius regimen

men ad antiquiorem Epiſcopum, in iiſdem Inſulis reſidentem, devolvi; & quidem Congregatio Concilii conſulendum cenſuit Sanctiſſimo, ut hujuſmodi petitioni annueret: uti relatum habetur in Regeſtis dictæ Congregationis *lib.* 12. *Supplicum Libellorum pag.* 569. Præterea, ubi ex antiqua & immemorabili conſuetudine inductum reperiatur, ut Eccleſiæ vacantis adminiſtratio ad aliquem in certa Eccleſiaſtica dignitate conſtitutum devolvatur, ut in Eccleſia Gerundenſi contingit, cujus juriſdictio, Epiſcopo defuncto, ad Archidiaconum Majorem, *de Rogationibus* nuncupatum, devolvitur; antiqua hujuſmodi conſuetudo minime reprobatur, ut firmat Rota Romana *deciſ.* 731. & 764. *coram Emerix Jun.* & *deciſ.* 132. *coram Benincaſa*.

II. Verum, extra has rerum circumſtantias, & extra caſus peculiares hujuſmodi, vacante Sede Epiſcopali, tota Epiſcopi juriſdictio tranſit ad Capitulum Cathedralis Eccleſiæ, per textus *in Cap. His quæ*, & *Cap. Cum olim*, *de majorit.* & *obedien.* quod quidem de jure communi poſſet illam per ſe exercere, cum nullus reperiatur textus, quo ad ſuæ juriſdictionis exercitium alteri committendum obſtringatur: quamvis re vera conſultius ſemper, atque viduatæ Eccleſiæ utilius viſum fuerit, ſingulari alicui perſonæ, e Capitularium cœtu ſeligendæ, illud demandare: etenim, vacante Eccleſia Faventina, cui, ita exigentibus peculiaribus rerum circumſtantiis, non ſtatim Paſtorem præficiendum judicabat S. Petrus Damiani, hæc ad Faventinos ſcripſit *epiſt.* 10. *lib.* 5. *Unde & Dominus noſter Papa rogandus eſt, ut Epiſcopum vobis modo non ingerat, ſed Eccleſiam veſtram interim vacare, & vos ſub ſuæ benedictionis umbraculo manere decernat. Quia vero per Dei miſericordiam induſtrios inter vos Clericos, ac prudentes, & litteratos habetis, ſi placet, unus ex eis eligatur, qui ad exequendum hoc negotium utilior invenitur: cui nimirum cura ac ſolicitudo totius Epiſcopatus poſſit imponi, ac per eum omnia neceſſitatis Eccleſiaſticæ negotia debeant miniſtrari.* At jure novo Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *de reform.* tenetur Capitulum intra octo dies poſt mortem Epiſcopi, aut aliter inductam Eccleſiæ vacationem, ſeu verius, ab habita vacationis notitia, uti deciſum refert Quaranta *in Summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante*, Vicarium conſtituere, per quem juriſdictionem ad ſe devolutam exerceat. Quod ſi in Vicario, intra octo dies eligendo, negligens fuerit, tunc, ſi agatur de Eccleſia Suffraganea, ad Metropolitanum; ſi de ipſa Eccleſia Metropolitana, ad antiquiorem ex Suffraganeis; ſi de Eccleſia exempta, ad propinquiorem Epiſcopum, pro ea vice, electionem Vicarii pertinere, voluit idem Tridentinum *cit. loc.* Idemque juris eſt, ſi Eccleſia vacans careat Capitulo, a quo Vicarius conſtitui queat. Si tamen contingat, vacare Eccleſiam Suffraganeam, carentem Capitulo, tempore, quo etiam Metropolitana eſt ſuo Paſtore viduata, in hoc caſu, electionem Vicarii non ſpectare ad antiquiorem ex Suffraganeis, ut nonnulli opinabantur, ſed ad Capitulum vacantis Eccleſiæ Metropolitanæ,

cen-

cenſuit ſacra Congregatio Concilii, a qua, cum quæſitum fuiſſet: *Primo, An, vacante Eccleſia Suffraganea Capitulo carente, illius adminiſtratio, & Vicarii, Sede vacante, deputatio ſpectet ad Metropolitanum: & quatenus Metropolitana Eccleſia Paſtore careat; Secundo, An ſpectet ad Capitulum ejuſdem Eccleſiæ Metropolitanæ, vel potius ad antiquiorem Suffraganeum Epiſcopum:* eadem die 28. Auguſti 1683. *lib.* 33. *decretor. pag.* 261. ad primum reſpondit *Affirmative*; ad ſecundum, *ſpectare ad Capitulum Metropolitanæ*. Idemque reſponſum dedit die 14. Aprilis 1685. *lib.* 35. *decretor. pag.* 190.

III. Vicarius iſte, ſive a Capitulo, ſive ab alio Capituli negligentiam ſupplente, electus, eodem fere potitur jure, ac Vicarius Generalis viventis Epiſcopi; ad eum quippe, ut notat cum communi Barboſa *ſupracit. alleg.* 54. *num.* 158. transfertur exercitium totius juriſdictionis Epiſcopalis, penes Capitulum exiſtentis. Idque adeo verum eſt, ut ſua auctoritate ordinaria conficere valeat proceſſus ſuper fama virtutum & miraculorum Servorum Dei, quos conficere potuiſſet Epiſcopus, juxta ea quæ allegavimus in noſtro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. Immo ab ipſamet Sede Apoſtolica ad Vicarium Capitularem quandoque diriguntur litteræ remiſſoriales pro conficiendis proceſſibus Apoſtolicis ſuper virtutibus & miraculis tum eorumdem Servorum Dei, tum etiam eorum, qui jam in Beatorum album ſunt relati; quod pariter a nobis oſtenſum fuit *cit. lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 17. Quamobrem, ut ingenue loquamur, nondum hactenus percipere potuimus, cur Dataria Apoſtolica diſpenſationes, quæ ex mente Tridentini *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 5. extra Curiam committendæ ſunt Ordinariis locorum, in quibus degunt illas impetrantes, nunquam committere conſueverit Vicariis Capitularibus, quamvis eaſdem committere ſoleat Vicariis Generalibus: quemadmodum teſtantur Corradus *in Praxi diſpenſat. Apoſtolicar. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 11. *& ſeq.* & Roſa *de executoribus litterar. Apoſtolicar. cap.* 3. *num.* 21. *& ſeq.* Scimus utique, diſpenſationes ab Apoſtolica Sede Epiſcopo, aut ejus Vicario Generali delegatas, quas, ante Epiſcopi obitum, eorum alter non ſit exequutus, non cenſeri commiſſas Vicario Capitulari, qui propterea, etſi Epiſcopo, quoad juriſdictionis exercitium, ſuccedat, non tamen poterit prædictas Apoſtolicas litteras exequi, quemadmodum firmat Sylvius *Oper. tom.* 5. *verb. Vicarius ſecundo*: ſed ejuſmodi res nihil cum noſtra habet commune; ideo enim Vicarius Capitularis exequi nequit præfatas litteras, quia iſtæ directæ ſunt Epiſcopo, vel Epiſcopi Vicario Generali, & ipſe, quamquam exerceat Epiſcopalem juriſdictionem, non tamen eſt Epiſcopus, nec Vicarius Generalis Epiſcopi: hoc autem non prohibet, ne eædem litteræ ad ipſummet Vicarium Capitularem ſignanter atque expreſſe dirigantur.

IV. Quoniam autem Vicarius Capitularis Vicario Generali Epiſcopi quodammodo comparatur, merito propterea dubitant Doctores, an ille,

ſola ſui muneris commiſſione, ea expedire valeat, ad quæ perficienda Vicario Generali opus eſt ſpeciali mandato. Negat Barboſa *de Canonic. & Dignit. cap.* 42. *num.* 103. aſſerens, contrariam opinionem minus firmam viſam eſſe Romanæ Rotæ *in una Maurianen. Penſionis die* 25. *Junii* 1626. *coram Pirovano*. Sed Gutierrez *Can. Quæſt. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 21. Garcias *de Benef. part.* 5. *cap.* 7. *num.* 28. Molina *de juſt. & jur. tract.* 5. *diſput.* 11. *num.* 3. aliique plurimi, ſententiam affirmativam tuentur, validiſque ſuſtentant rationibus: Tridentinum enim, inquiunt, voluit, Vicarium a Capitulo eligi, ad evitandas inter Capitulares diſcordias, ad cauſas celerius expediendas, & multa præcavenda incommoda, quæ, experientia edocente, obvenirent, ſi Epiſcopalis juriſdictionis actualis adminiſtratio penes univerſum Capitulum reſideret. Hæc autem incommoda non minus ſequerentur, ſi, conſtituto Vicario Capitulari, adhuc tamen Capitulum ſibi, ſuoque judicio reſervaret, quæ alias indigent ſpeciali mandato. Neque dedecere ajunt, Vicarium Capitularem in hoc præſtare Vicario Generali, cum & in aliis idem contingat: ſiquidem Vicarius Generalis poteſt ab Epiſcopo, pro ſuo libito, & ſine ulla cauſa removeri; Vicarius vero Capitularis, ſemel electus, non poteſt a Capitulo revocari, niſi cauſa adprobata a ſacra Congregatione negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, quod ab eadem ſacra Congregatione fuiſſe ſæpius declaratum, refert Barboſa *cit. cap.* 42. *de Canon. & Dignit. num.* 47.

V. Quidquid vero ſit in aliis, quod peculiariter ad rem noſtram attinet, Vicarium Capitularem nullo indigere ſpeciali mandato, ut Diœceſanam celebret Synodum, videntur communiter affirmare Doctores, generatim docentes, integrum illi eſſe Synodum, cum voluerit, congregare, quin ullam ſpecialis mandati mentionem faciant, quemadmodum; inter ceteros, tradunt Garcias *de Beneficiis part.* 9. *cap.* 2. *num.* 64. Bottus *de Synodo Epiſc. part.* 1. *qu.* 5. *num.* 40. Ventriglia *tom.* 2. *annot.* 15. §. 2. *num.* 49. Cardinalis Petra *ad Conſtitut. Apoſtol. tom.* 6. *pag.* 129. *num.* 113. Scarfanton. ad Ceccoper. *part.* 2. *lib.* 4. *tit.* 3. *in animadverſ. pag.* 126. *num.* 25. & 26. Romaguerra *ad Conſtit. Synod. Gerundenſ. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 16. & *ſeq.* Expreſſe autem facultatem, de qua loquimur, Vicario Capitulari, ſolo ſui muneris jure, & ſine ſpeciali mandato, competere aſſerit Petrus Laurenius *de Vicario tract.* 3. *cap.* 5. *quæſt.* 590. Quoniam, ait, non minus diœceſeos viſitatio, quam Synodi coactio, inter majora & ardua recenſentur; illa a Vicario Capitulari, ſine ſpeciali mandato, libere expleri poteſt: igitur & Synodus congregari.

VI. Hæc porro aſſertio, quam Leurenius aperte, & alii ſubobſcure adſtruunt, etſi veriſſima ſit, attamen ex eodem illo argumento, quo præcipue innititur, ita videtur limitanda, ut nimirum liceat Vicario Capitulari, ſine ſpeciali mandato, Synodum convocare, dummodo effluxerit annus a die ultimæ Synodi habitæ ab Epiſcopo: etenim, quamvis ille poſſit diœ-

diœceſim viſitare, ſicuti late probant Alteſerra *in Vindic. Eccleſiaſt. juriſdict. lib.* 8. *cap.* 16. *in fin.* Mareſcott. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 14. *& ſeq.* Novar. *in Summa Bullar. commentar.* 38. *num.* 6. *part.* 1. Rota *dec.* 346. *num.* 2. *&* 3. *part.* 1. *recent. & dec.* 84. *alias* 85. *coram Merlino*; non poteſt tamen viſitationem aggredi, niſi elapſus ſit annus a die ultimæ viſitationis ab Epiſcopo peractæ, uti proſequuntur Barboſa *Jur. Eccleſiaſt. univerſ. lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 71. Novar. *cit. Summ. Bullar. part.* 2. *comment.* 32. *num.* 5. Ventriglia *in praxi rer. Eccleſiaſt. part.* 2. *annot.* 15. §. 1. *num.* 21. ac ſæpius deciſum fuit a ſacra Congregatione Concilii, ſignanter *in Oſtunen.* 28. Julii 1708. *lib.* 53. *decretor. pag.* 266. cum, propoſito dubio, *An*, & *quando Vicarius Capitularis poſſit viſitare*, reſcripſit: *Affirmative poſt lapſum anni*: & dum fungebamur munere Secretarii ejuſdem ſacræ Congregationis, propoſitis die 13. Septembris 1721. ſequentibus dubiis: *An Vicarius Capitularis Scardonen. facere poſſit viſitationem civitatis, & diœceſis. Secundo, an facere poſſit viſitationem perſonalem Capitularium*: reſponſum fuit: *Ad primum, & ſecundum Affirmative, dummodo elapſus ſit annus a die ultimæ viſitationis factæ ab Ordinario*. Quocirca, cum a ſacro Concilio Tridentino tam diœceſeos viſitatio, quam Synodi coactio, quotannis perficienda ſtatuatur, ac proinde hæc duo in re præſenti videantur quodammodo inter ſe connexa, eodem jure metienda ſunt, idemque de utraque eſt ferendum judicium, cum in utraque eadem vigeat ratio, bene perpenſa ab Alteſerra *de Juriſdict. Eccleſiaſt. lib.* 8. *cap.* 16. *in fin. Probabilius eſt, Capitulum, Sede vacante, poſſe utrumque viſitare, & Synodum celebrare, ne, creſcente peccandi licentia, crimina maneant impunita*.

VII. Dicet fortaſſe quiſpiam: Quamvis ad Capitulum, & per Capitulum ad Vicarium tota Epiſcopalis juriſdictio, Sede vacante, tranſeat, & facultas convocandi Synodum, non ad Ordinem, ſed ad juriſdictionem Epiſcopalem pertineat, non recte tamen exinde infertur, facultatem ineſſe Vicario convocandi Synodum: nam etiam poteſtas concedendi Indulgentias, non ad Ordinem, ſed ad juriſdictionem pertinet, uti deſumitur ex *Cap. Quod autem, de pœnitent. & remiſſion.* atque ex eo fit, quod a ſummo Pontifice ſimplici Clerico quandoque delegetur: & nihilominus ab Epiſcopo ad Capitulum, ejuſve Vicarium non tranſit; hic quippe Indulgentias quadraginta dierum, quas Epiſcopus elargiri poterat, neutiquam concedere valet. At reſpondetur in primis, non deeſſe Doctores, qui eamdem poteſtatem concedendi Indulgentias, qua pollet Epiſcopus, attribuant Vicario Capitulari, inter quos Abbas *in Cap. Cum olim, quæſt.* 13. *de majorit. & obediend.* Marchett. *in Praxi Vicar. Capitul. cap.* 24. *num.* 1. *& ſeq.* Peregrin. *in Praxi Vicar. part.* 1. *ſect.* 4. *ſubſect.* 2. *num.* 32. Molin. *de juſt. & jur. tom.* 6. *diſput.* 11. *num.* 6. Azor. *Inſtitut. Moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 37. *quæſt.* 9. Barboſa *de Jur. Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 91. Sylva *de Beneficiis part.* 2. *cap.* 11. *num.* 4. Armilla *in Summ. in verb.*

Digitized by Google

Capitulum, *verſ. Cum jura dicant*, Sylveſter *in Summ. verb. Capitulum*, *in fin.* Sa *in Aphor. Confeſſarior. verb. Capitulum Sede vacante*. Deinde, etſi libenter admittamus, veriorem eſſe ſententiam oppoſitam, quam tuentur Turrecremata *in Can. Item in Levitico num.* 41. *de pœnit. diſt.* 1. Socin. *in Cap. Noſtram num.* 19. *& ſeq. de pœnit. & remiſſ.* Fagnanus *in Cap. Accedentibus num.* 13. *de exceſſib. Prælator.* Pirhing. *ad lib.* 1. *Decretal. tit.* 33. *ſect.* 2. *num.* 49. *verſ. Cujuſmodi poteſtas*, *& lib.* 5. *tit.* 38. *ſect.* 2. *num.* 42. Formoſin. *de Capitulo Sede vacante quæſt.* 9. *num.* 10. Leander *Oper. Moral. tom.* 1. *tract.* 5. *diſp.* 14. *quæſt.* 23. Fragoſ. *de Regim. Chriſtian. Reip. tom.* 2. *part.* 2. *lib.* 2. *diſput.* 4. §. 1. *num.* 19. Pax Jordan. *Elucubrat. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 16. *num.* 27. Coton. *controv. lib.* 2. *controv.* 11. *cap.* 1. *num.* 20. & præterea fateamur, hanc ſecundam opinionem eſſe omnino in praxi ſervandam; nam ſacra Congregatio Concilii die 13. Novembris 1688. interrogata: *An Vicarius Capitularis*, *Sede Epiſcopali vacante*, *facultatem habeat concedendi Indulgentias*, *quas ceteroquin concedere poſſet Epiſcopus vivens:* noluit quidem juris controverſiam decidere, diſtricte tamen vetuit, ne opinio, eam facultatem aſſerens Vicario, deduceretur in praxim, reſpondendo: *Vicarius Capitularis ſe abſtineat:* multa nihilominus intercedere agnoſcimus diſcrimina inter hanc, & poteſtatem congregandi Synodum. Primo enim facultas concedendi Indulgentias, uti bene ratiocinatur Theodorus a Spiritu Sancto *in Tract. de Indulgentiis part.* 1. *cap.* 3. *artic.* 4. non eſt adeo neceſſaria ad diœceſeos regimen, ut aliquod damnum eidem immineat, ſi ea careat qui diœceſim ad tempus adminiſtrat: quod de uſu juriſdictionis, quoad alia externam politiam reſpicientia, dici nequit. Secundo, præſata poteſtas, etſi juriſdictionis, & non Ordinis ſit, eſt tamen juriſdictionis cujuſdam extraordinariæ, ſoli dignitati Epiſcopali annexæ, ſicuti diſerte dicitur *in Cap. Accedentibus*, *de exceſſib. Prælator.* Tertio demum, jus Indulgentias elargiendi plenarie reſidet in ſolo Romano Pontifice, qui Eccleſiæ theſauri, ex infinitis Chriſti Domini meritis, Sanctorumque ſatisfactionibus conflati, cuſtos, adminiſtrator, & diſpenſator eſt; atque a ſummo Pontifice profluit in Epiſcopos, uti docet Bellarminus *in tract. de Indulgentiis lib.* 1. *cap.* 11. *Controv. tom.* 2. Potuit autem ſummus Pontifex illius juris partem conferre Epiſcopis, tamquam ſuarum Eccleſiarum ſponſis, ut ea uterentur in commodum gregis, cujus veri paſtores, & tutores ſunt, & nolle illam credere aliis, qui neque Eccleſiarum ſponſi, nec veri paſtores ſunt, ſed temporariam tantum gregis curam gerunt. Cum itaque tot & tanta inter utramque poteſtatem, quæ in objectione invicem comparantur, interſint diſcrimina; ex denegata Vicario Capitulari facultate concedendi Indulgentias, nullo pacto ſequitur, eſſe pariter illi abjudicandum jus congregandi Synodum.

VIII. Cave tamen, ne hanc poteſtatem Synodum Diœceſanam celebrandi, quam pluribus vindicavimus Vicario Capitulari, ita extendas ad Vi-

Vicarium vacantis Eccleſiæ Metropolitanæ, ut jus pariter huic adſcribas indicendi Synodum Provincialem: nam, cum indecens & abſonum viſum fuerit tantam juriſdictionem tribuere Vicario Capitulari Metropolitanæ Eccleſiæ, ut valeat ad Synodum compellere totius provinciæ Epiſcopos, idcirco ſancitum eſt, ut, vacante Sede Metropolitana, non ad iſtius Vicarium, ſed ad antiquiorem Suffraganeum jus pertineat Provincialem Synodum cogendi, quod declaravit ſacra Congregatio Concilii in cauſa *Tarraconen.* 10. Februarii 1624. *lib.* 12. *decretor. pag.* 160. in qua interrogata: *An Capitulum Tarraconen. poſſit, Sede Archiepiſcopali vacante, indicere ac celebrare Concilium Provinciale; an vero hæc facultas ſpectet ad antiquiorem Epiſcopum ejus provinciæ*: reſpondit: *Jus Provinciale Concilium indicendi ac celebrandi, Sede vacante, non ad Capitulum Metropolitanum, ſed ad antiquiorem provinciæ Epiſcopum pertinere.*

CAPUT DECIMUM.

De Vicario Apoſtolico.

Apoſtolicorum quorumdam Vicariorum illuſtria in Eccleſiaſtica Hiſtoria extant monumenta. Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, a S. Damaſo Romano Pontifice Vicarius Apoſtolicæ Sedis conſtitutus fuit. S. Simplicius Papa anno 482. Apoſtolicum Vicarium in Hiſpania Epiſcopum Hiſpalenſem deputavit; ut in prima illius epiſtola habetur: *Congruum duximus, Vicaria Sedis noſtræ te auctoritate fulciri, cujus vigore munitus, Apoſtolicæ inſtitutionis Decreta, vel Sanctorum terminos Patrum nullo modo tranſcendi permittas.* Quem quidem Vicariatum Apoſtolicum S. Hormiſda Romanus Pontifex ratum habuit, ſub eoque Bæticam, & Luſitaniam comprehendit; pro reliqua autem Hiſpania Archiepiſcopum Tarraconenſem Vicarium Apoſtolicum conſtituit, ut ex 24. epiſtola illius deprehenditur: *Servatis privilegiis Metropolitanorum, vices vobis Apoſtolicæ Sedis exterius delegamus, ut ſive ea quæ ad Canones pertinent, ſive ea quæ a nobis ſunt nuper mandata, ſerventur.* Flodoardus *in ſua Hiſtoria lib.* 1. *cap.* 15. docet, S. Hormiſdam eum fuiſſe Pontificem, per quem S. Remigius, Archiepiſcopus Remenſis, Apoſtolicus Vicarius in Gallia conſtitutus fuerit. Verum Cointius *in ſuis Annalibus* id, non Hormiſdæ, ſed Symmacho tribuit; additque, ut ſupremorum Principum in Gallia regnantium poſtulatis ſatisfieret, Vicariatum Apoſtolicum Arelatenſibus etiam Epiſcopis conceſſum fuiſſe. De Apoſtolicis hiſce Vicariis fuſe agit Thomaſſinus *de veteri & nova Eccleſiæ diſciplina part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 7. *& ſeq. & cap.* 30. Porro inter cetera, quæ ad officium Vicariorum Apoſtolicorum extra Italiam pertinebant, id erat, ut Provinciales Synodos cogerent, ut eiſdem præſiderent, utque omnem curam adhiberent, ne a Metropolitanis Synodales Conventus prætermitterentur; quemadmo-

admodum P. Joannes Antonius Bianchi *in ſuo Opere de Poteſtate & Politia Eccleſiæ tom. 5. lib. 3. cap. 2. §. 3. num. 2.* late oſtendit. Verum, quia ad noſtrum inſtitutum non pertinet de hujus generis Vicariis Apoſtolicis hoc loco agere, ideo, quæ ad illos attinent, ex citatis Auctoribus petenda relinquimus.

II. De illis Vicariis Apoſtolicis nobis in præſentia ſermo eſt, qui hodiernis etiam temporibus a ſummis Pontificibus deputantur, interdum quidem ſine Epiſcopali charactere, interdum autem hujuſmodi charactere inſigniti, cum titulo tamen alicujus Eccleſiæ in partibus Infidelium ſitæ, ut ſpirituale regimen gerant alicujus regionis, cujus Epiſcopus & Paſtor proprius non exiſtat, aut, ſi exiſtit, aliqua ratione, etiam ſine vitio ſuo, aut culpa, impediatur, quominus proprium gregem per ſemetipſum paſcere valeat: ac de his quæritur, utrum jus habeant diœceſanam Synodum in regionibus ſibi commiſſis convocandi.

III. Cum per Monaſterienſem Pacem læſa fuiſſent Archiepiſcopi Colonienſis jura, eique impeditum regimen cujuſdam partis ſuæ Diœceſis; delata fuit ad Apoſtolicam Sedem anno 1667. inſtantia Ducis Brunſvicenſis & Luneburgenſis, qui poſtulabat, ut in iis regionibus Vicarius Apoſtolicus conſtitueretur, ſimulque ad id muneris delegandum proponebat Valerium Macionum Equitem, & primum ſuum Eleemoſynarium. Conſultus per litteras Apoſtolicus Nuntius, Coloniæ agens, reſcripſit, ex hujuſmodi Vicarii deputatione, tum ipſi Duci majores animos additum iri ad Catholicam Religionem in illis regionibus promovendam; tum etiam fore, ut Catholici, qui in iis locis erant, magnopere ſublevarentur: ipſum vero Coloniæ Archiepiſcopum huic deputationi libenter aſſentiri, quippe qui impedimentum, exercitio ſui juris objectum, a ſe nullo pacto ſuperari poſſe intelligeret. De hujus Apoſtolici Vicarii conſtitutione, ac de reliquis quæ ſuperius expoſuimus, extant monumenta in Tabulario S. Congregationis Propagandæ Fidei negotiis præpoſitæ.

IV. Poſtquam ab antiquiſſimo tempore, ſive, ut aliis placet, jam uſque ab Apoſtolorum ævo, Catholicæ Religionis primordia in Malabarica regione conſtituta fuerunt, diabolica fraude factum eſt, ut Neſtorianæ hæreſis labes illarum gentium animos inficeret; quam eo uſque tenuerunt, donec per celebrem Alexium de Menezes Goæ Archiepiſcopum eliminata fuit. Sed non diu permanſit hujus laborum atque operum fructus. Cum enim Granganorenſis Eccleſiæ Archidiaconus magnam ſemper in ea Eccleſia auctoritatem obtinuerit, quidam Thomas de Campo Archidiaconus graviſſimum ſchiſma adverſus Archiepiſcopum conflavit, & magnam illius ſubditorum partem ad ſuam obedientiam pertraxit. Quod cum circa finem Pontificatus Innocentii X. contigiſſet, ab Alexandro VII. ejus Succeſſore miſſus fuit in eas regiones Vir Religioſus e Carmelitana Familia, nomine Joſeph a Sancta Maria, qui ampliſſimis facultatibus a Pontifice ſibi delegatis munitus, exitiali illi malo jam late

graſ-

Digitized by Google

graſſanti remedium adhiberet. Cui quidem, cum primum ad Malabaricam regionem acceſſit, quantumvis multum ac diu laboraverit, parum, aut nihil proficere datum eſt. Idem tamen cum, Romam reverſus, initam a ſe agendi rationem ſummo Pontifici magnopere probaſſet, Epiſcopali charactere, & Hierapolitanæ Eccleſiæ titulo decoratus, & in eaſdem regiones iterum miſſus, memoratum ſchiſma feliciter extinxit, & Thomam de Campo adduxit, ut male præſumpta poteſtate ſe abdicaret. Præterea Alexandrum de Campo, illius patruelem Epiſcopum conſecravit, magnumque animarum numerum, quæ in priſtinum Neſtoriani erroris laqueum reciderant, ad ſanctam Eccleſiæ Catholicæ Fidem reduxit: indeque digreſſus, ab eodem Alexandro VII. ſummo Pontifice, pro laborum ſuorum præmio, Briſiniani Epiſcopatum accepit; a quo deinde ad Tiphernatem Eccleſiam translatus eſt, ubi ſupremum diem obiit.

V. Sed vix e Malabarica regione memoratus Epiſcopus exceſſit, cum Archidiaconus eumdem rurſus auctoritatis locum invaſit, in quo uſque ad vitæ finem perſeveravit: illo autem extincto, ſchiſmaticæ factionis qui erant, opem ferente ſchiſmatico Patriarcha Hieroſolymitano, Gregorio V. nuncupato, alium ſibi anteſignanum, cui nomen pariter Thomas de Campo, ſibi elegerunt. Atque hic rerum ſtatus cum ad noſtra uſque tempora permaneat, cumque Præſulibus Coccini, & Granganoris per ſeculares Poteſtates minime permiſſum ſit propriam ſpiritualem juriſdictionem exercere in illis regionibus, quæ temporali eorum ditioni ſubjectæ ſunt; neceſſe fuit, ut Sancta Sedes Vicarium Apoſtolicum, Epiſcopali charactere inſignitum, in locis illis conſtitueret, qui Catholicorum ibidem degentium regimen gerens, eoſdem in Sancta Religione continere, atque hæreſis progreſſum reprimere ſatageret: cui tamen rei, magnæ ad hunc diem difficultates ſe opponunt; cum & ſchiſma ibidem etiam nunc perſeveret, & aliquot loca ſint, quæ Archidiaconi ſchiſmatici, ac hæreſi infecti regimine & auctoritate continentur; licet ille, qui Archidiaconatum in præſentia occupat, apud nos & Apoſtolicam Sedem agat, ut in Catholicæ unitatis gremium recipiatur, paratum ſe ferens, erroribus abjuratis, in ſanctæ Matris Eccleſiæ ſinum, una cum magna populi multitudine ſibi dicto audiente, redire, ac ſummi Pontificis auctoritatem agnoſcere; quod ſane graviſſimi momenti negotium actu diſcutitur in dicta Congregatione Propagandæ Fidei præpoſita, quam nos jam ſemel coram nobis coegimus ad conſultandum, qua via & ratione ad optatum tantæ rei exitum perveniri poſſit. Hæc autem partim deſumpta ex hiſtoria vitæ præfati Patris Joſephi a S. Maria, qui Tiphernatium Epiſcopus obiit, partim ex monumentis, quæ in actis ejuſdem Congregationis aſſervantur, hoc loco paucis inſerere oppurtunum duximus, ut originem exponeremus Vicariatus Apoſtolici regionis Malabaricæ, qui ex eo tempore alicui ſemper e Carmelitarum Diſcalceatorum Familia Epiſcopali charactere prædito committi ſolet.

VI.

Digitized by Google

VI. Nankinenſem & Pekinenſem Epiſcopatus in Sinarum Imperio erexit Alexander Papa VIII. & jus nominandi perſonas illis præficiendas attribuit pro tempore exiſtenti Portugalliæ Regi Fideliſſimo, ut videre eſt in ejuſdem Pontificis Conſtitutionibus 16. & 17. *tom. 9. Bullarii novæ Romanæ editionis*. Verum non multo poſt agnitum fuit, nimis vaſtas eſſe Diœceſes memoratis Epiſcopis aſſignatas, atque hinc animarum regimen ibidem haud recte procedere. Itaque Innocentius XII. per diverſos Diœceſum illarum tractus Apoſtolicos Vicarios conſtituit, quorum officium tamdiu duraturum eſſet, donec liceret novos ibi Epiſcopatus erigere: Epiſcopis autem Nankinenſi, & Pekinenſi interdixit, ne ſe ullo modo immiſcerent regimini illarum regionum, quæ per Vicarios Apoſtolicos gubernarentur. Et hi quidem Vicarii Epiſcopali charactere præditi ſunt, earumque regionum moderamini ad hunc diem præſunt, ad formam Conſtitutionis memorati Pontificis, quæ in eodem Bullario habetur *num.* 138.

VII. In Meliaporenſis Epiſcopatus erectione, quæ facta eſt a Pontifice Paulo V. Peguviæ Regnum, tamquam Diœceſis illius pars, deſcriptum reperitur. Sed, cum Epiſcopis nunquam datum fuerit, in ea Diœceſis ſibi attributæ parte viſitationem peragere, ideoque animarum cura multum inibi negligeretur, re ad nos delata per ſæpe dictam Congregationem de Propaganda Fide, anno 1741. Præſulem Galizia, Cliſmenſis Epiſcopi titulo decoratum, Vicarium Apoſtolicum in dicto Peguviæ Regno conſtituimus.

VIII. Quod itaque ad hujuſmodi Vicarios Apoſtolicos attinet, cum ipſis omnimoda Paſtoralis auctoritas communicetur, nullus controverſiæ locus eſt, quin Diœceſanam Synodum cogere, & celebrare valeant. Petrus Epiſcopus Beritenſis, Vicarius Apoſtolicus in Tunkini, aliiſque Sinenſis Imperii partibus a ſummo Pontifice deputatus, cum pro bono animarum ſibi creditarum regimine neceſſarium duxiſſet Diœceſanam Synodum convocare, de ſuis facultatibus nihil dubitans, ita ſcribebat: *Ex quo datum eſt nobis in Tunkinenſe Regnum ingredi, id unum præ animo habuimus, ut majorem Dei gloriam, ac infidelium converſionem promoveremus. Cum autem inter varia, quæ ſuppetebant, media, maxime præ ceteris conducere videretur Synodi celebratio, convocavimus eos omnes, quorum conſiliis in præſenti negotio uti poſſemus.* In hac autem Synodo, cui Apoſtolici Miſſionarii, Cathechiſtæ, & Presbyteri vocati interfuerunt, inter alia, quæ ſtatuta atque proviſa ſunt, hoc quod ſubjicimus decretum eſt: *Unoquoque vertente anno, Conventus Synodalis fiet coram nobis, aut Vicario noſtro Generali, ad quem vocabuntur Adminiſtratores, & in eo de rebus Religionis tractabitur.* Cumque Synodales hujuſmodi Conſtitutiones Romam tranſmiſſæ, & in Congregatione de Propaganda Fide examinatæ & probatæ fuiſſent; a ſummo etiam Pontifice Clemente X. per ſuas Apoſtolicas litteras die 23. Decembris anno 1673. datas, quarum initium

Apo-

Apoſtolatus officium, in forma ſpecifica confirmatæ fuerunt. Quæ litteræ inter Conſtitutiones Apoſtolicas ad Sinarum, & Tunkini Miſſiones pertinentes, anno *1676.* Pariſiis editas, inſertæ ſunt *pag.* 121. *& ſeq.*

IX. Sixtus V. *in ſua Conſtitutione* 117. *tom.* 4. *part.* 4. *Bullarii noviſſimæ editionis Roman. pag. 399.* Congregationi Cardinalium negotiis & conſultationibus Epiſcoporum & Regularium præpoſitæ, facultatem attribuit, ut, quando Eccleſiarum neceſſitas id exigeret, in Italia præſertim, Vicarios Apoſtolicos deputaret, probos ac doctos Viros, qui, auctoritate accepta a Romano Pontifice per Apoſtolicas litteras in forma Brevis, peculiares Diœceſes gubernarent: *Ubi neceſſitas exegerit, Viros uſu & doctrina idoneos, rectos, & timentes Deum deligant, qui noſtrarum litterarum auctoritate ſuffulti, Eccleſias ut Vicarii Apoſtolici regant*. Atque hujus quidem generis Apoſtolicos Vicarios frequenter deputari contingit, ſive cum metus eſt, ne diutius Eccleſia aliqua Paſtore viduata permaneat; ſive cum in Vicarii Capitularis electione controverſias & turbas excitandas fore proſpicitur; vel quando Epiſcopus adverſa valetudine, aut ſenio affectus, gregi gubernando impar agnoſcitur; aut denique cum illius culpa fit, ut ab Epiſcopatus adminiſtratione ſuſpendi, aut perpetuo removeri debeat.

X. Ad hos igitur Vicarios Apoſtolicos ſermonem redigentes, ſi quæratur, an ipſis etiam competat facultas convocandi Synodum Diœceſanam, reſpondebimus, quoad illos, qui ad regendam Eccleſiam per obitum, aut translationem Epiſcopi, vacantem deputati fuerint, ea omnia locum habere, quæ in ſuperiori Capite de Vicariis Capitularibus diſſeruimus. Quod vero ſpectat ad alios, quibus ſupplendæ injunguntur vices Epiſcoporum, qui vel Eccleſiæ regimini nequaquam idonei, vel ab illius adminiſtratione remoti ſunt; omnium tutior ac melior ratio eſt, ut Apoſtolicæ eorum deputationis litteræ inſpiciantur, & perpendantur. Si enim in iis expreſſa reperiatur facultas cogendæ Synodi, utique Vicario jus erit eam convocandi: ſin autem ejuſmodi facultas in litteris expreſſa non fuerit, & tamen ea ſit rerum illius Diœceſis conditio, ut Synodum convocari requirat; ſupplicandum erit ſummo Pontifici, ab eoque facultas obtinenda celebrandi Diœceſanam Synodum: quod quidem facili negotio impetrabitur; eo vel magis, quod ipſis Apoſtolicis litteris, quibus Vicariorum deputationes fiunt, ut plurimum hujuſmodi facultas inſeri conſuevit. Formula, qua concipi ſolent hujuſmodi deputationum litteræ, impreſſa legitur in Tractatu *De Vicario Apoſtolico*, quem ſcripſit Præſul Baſſi quondam Epiſcopus Ananiæ *ad tit.* 1. Qui etiam Auctor jure ac merito cenſet, ad Synodales Conventus ab hujuſmodi Vicario Apoſtolico celebrandos, minime accerſendum, aut admittendum eſſe Epiſcopum, cui vel ob inhabilitatem, vel ob culpam, datus eſt auctoritate Apoſtolica Vicarius ipſe, de quo agitur; ut videre eſt *in citato Tractatu tit.* 2. *num. 9.*

CAPUT UNDECIMUM.

De Prælato inferiore.

TAmburinus *de Jure Abbatum tom.* 1. *diſput.* 24. *quæſt.* 7. Ciarlinus *Controverſ. Juris lib.* 2. *cap.* 220. *num.* 125. & Joſeph de Proſperis *in ſuo tract. de territorio ſeparato quæſt.* 5. *num.* 18. indiſtincte docent, omnibus Prælatis inferioribus, qui tantam juriſdictionem in loco exercent, ut dicantur loci Ordinarii, jus eſſe congregandi Synodum Diœceſanam. At, ad arcendum errorem, qui ex vocis ambiguitate oriri, & multos decipere ſolet, tres diſtinguimus inferiorum Prælatorum ſpecies.

II. Prima eſt eorum, qui certo præſunt generi perſonarum exiſtentium intra ſepta alicujus Eccleſiæ, monaſterii, ſeu conventus, cum paſſiva exemptione a juriſdictione Epiſcopi. Ejuſmodi ſunt Superiores Regulares, & nonnulli Prælati Seculares, qui una cum Eccleſia,, ejuſque Eccleſiæ Clericis, & Adminiſtris, quibus præficiuntur, ſubſunt immediate Romano Pontifici.

III. Secunda ſpecies eſt Prælatorum habentium juriſdictionem activam in Clerum, & populum certi loci, qui tamen locus eſt intra Epiſcopi diœceſim, a qua undique circumſcribitur. Et ejuſmodi Prælati improprie tantum, & lato quodam loquendi modo dicuntur eſſe *Nullius*.

IV. Tertia ſpecies eſt Prælatorum, qui juriſdictionem activam habent in Clerum, & populum alicujus loci, ſeu oppidi, aut plurium locorum & oppidorum, quæ omnino avulſa & ſeparata ſunt a cujuslibet Epiſcopi diœceſi; quapropter dicuntur conſtituere quamdam quaſi diœceſim, ubi Prælatus, iis exceptis, quæ Ordinis Epiſcopalis ſunt, omnia exercet, quæ ceteroquin ad Epiſcopalem juriſdictionem pertinerent. Hujus generis Prælati inter inferiores nobiliſſimi ſunt; dicuntur vere & proprie *Nullius*; & veris annumerantur Ordinariis locorum. De ſingulis hiſce Prælatorum ſpeciebus diligenter, more ſuo, agit Cardinalis Petra *ad Conſtitutionem* 4. *Calliſti III. ſect.* 1. *tom.* 5. & poſt eum Clemens de Aroſtegui *in ſua Concordia Paſtorali ſuper jure diœceſano inter Epiſcopos, & Prælatos inferiores part.* 1. *cap.* 4. *num.* 64. & *ſeq.* ubi ſimul omnium præfatorum trium Prælatorum inveſtigat originem. Et ſiquidem ex privilegiis a Sede Apoſtolica conceſſis Prælatis primæ, & ſecundæ ſpeciei, incaute admodum nonnulli Doctores, & quandoque etiam Tribunalia, inferebant conceſſionem territorii vere ſeparati, & Prælatum tot tantiſque condecoratum prærogativis, illico accenſebant Prælatis tertiæ ſpeciei; idcirco nos ad ſupremum Pontificatum evecti, ad haſce avertendas æquivocationes, Conſtitutionem edidimus, quæ eſt *in ordine* 76. *noſtri Bullarii tom.* 1. in qua, additis etiam noſtræ Romanæ Rotæ Auditoribus, totam hanc materiam accurate digeſſimus, & perſpicue explicavimus, quod & a nobis præſtitum eſt in

alia

alia noſtra Conſtitutione, quæ incipit *Inter multa*, edita die 24. Aprilis 1747. ſuper juriſdictione Epiſcopi Tuſculani in Clerum & populum Cryptæ Ferratæ, inſerta in ſecundum tomum noſtri Bullarii 33. *in ordine*.

V. Hac opportuna diſtinctione præmiſſa, certum eſſe dicimus, ab inferioribus Prælatis tum primæ, tum ſecundæ ſpeciei, non poſſe Diœceſanam Synodum celebrari: quod profecto de Prælatis primæ ſpeciei, eſt per ſe manifeſtum: de Prælatis vero ſecundæ ſpeciei, colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* præcipiente, ut, niſi ipſi ſubdantur Capitulis generalibus, accedant ad Synodum Epiſcopi, cui alias ceſſante exemptione intereſſe deberent: non enim ita Tridentinum juſſiſſet, ſi ipſis jus eſſet propriam Synodum habendi. Quod vero ſpectat ad Prælatos tertiæ ſpeciei, non idcirco, quod iſti vere *Nullius* ſint, & proprium ac ſeparatum territorium habeant, ſtatim jus ſibi vindicare poterunt congregandi Synodum Diœceſanam; ſed neceſſe eſt, ut duo inſuper probent: primum, ſibi a Sede Apoſtolica conceſſum fuiſſe explicitum privilegium Synodum convocandi: ſecundum, tale privilegium deductum fuiſſe in uſum, & reapſe a ſuis anteceſſoribus fuiſſe Synodum coactam; ſicuti docent Garcias *de Benef. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 121. Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 9. *num.* 98. ac pluribus Cardinalis Petra *cit. tom.* 5. *ſect.* 2. *pag.* 129. *num.* 114. *& ſeq.* quorum ſententiæ adſtipulantur plures Rotæ Romanæ deciſiones relatæ a Garcia *cit. loc.* & uberius videri poteſt *in deciſ.* 13. *&* 14. *tom.* 2. *tit.* 23. *de offic. Ordinar. cor. clar. mem. Cardinali Falconerio*: & quod magis eſt, eadem ſemper fuit ſententia ſacræ Congregationis Concilii, cui ſola qualitas *Nullius*, cum territorio ſeparato, nunquam viſa eſt ſufficere ad adſtruendam Prælato inferiori facultatem cogendi Synodum, niſi ſimul in eodem concurrant illa duo, ſpeciale ſcilicet & expreſſum privilegium Apoſtolicum, atque ejuſdem privilegii uſus; uti conſtat ex quamplurimis ejuſdem ſacræ Congregationis reſponſis, & decretis, congeſtis & relatis a Cardinali Petra *loc. cit.* de quibus etiam teſtatur bon. mem. Altovitus, ſacræ Congregationis olim Secretarius, in voto, quod exaravit in cauſa *Iſernien. ſeu Nullius*, *Sancti Vincentii in Vulturno*, propoſita die 11. Januarii 1687. ubi hæc habet: *Ad hoc ut Epiſcopo Inferior poſſit Synodum congregare, duo copulative requiruntur; primum nempe, quod habeat proprium & ſeparatum territorium; ſecundum vero, quod eamdem Synodum congregare conſueverit, ut alias reſpondit ſacra Congregatio, & ſignanter in Mileten. menſe Decembri* 1586. *lib.* 4. *decretor. pag.* 216. *ibi: Abbatem Sanctiſſimæ Trinitatis non poſſe ſeparatim Synodum celebrare, niſi conſtet, Abbatiam Nullius eſſe diœceſis, & proprium habere territorium, atque alias legitime Synodum celebraſſe*.

VI. Quia porro jus convocandi Synodum, & jus indicendi concurſum ad Parochiales Eccleſias videntur quodammodo inter ſe connexa, cum juxta Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reform.* concurſus inſtituendus ſit coram Examinatoribus in Synodo Diœceſana electis; idcirco ſacra Congre-

gregatio jus indicendi concurſum in Abbatibus non admiſit, niſi prius & privilegio, & privilegii uſu oſtenderint, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione Synodum cogendi: *Quod ſi Parochialis*, verba ſunt ſacræ Congregationis, *non ſit intra fines diœceſis alicujus Epiſcopi, & Inferior Epiſcopo omnimodam habeat juriſdictionem Epiſcopalem, nec alicui ſubdatur, ſed eſt immediate ſubjectus Sedi Apoſtolicæ, Nullius diœceſis, proprium territorium habens, ſi habeat jus congregandi Synodum, & legitime conſtet, illam congregaſſe, & congregare, & elegiſſe, ac eligere Examinatores, poterit concurſum inſtituere, examinare, & approbare; OEconomos, Vicarios deputare, & alia facere, quæ præſcribuntur cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *Epiſcopus vero debet manuteneri, donec dicta requiſita Abbas probaverit, lib.* 6. *decretor. pag.* 91. Idemque, atque iiſdem fere verbis reſcriptum legitur die 26. Septembris 1615. *lib.* 11. *decretor. pag.* 163.

VII. Prædicta connexio inter facultatem cogendi Synodum, & indicendi concurſum ad Eccleſias Parochiales, anſam præbuit controverſiæ, cujus notitia prodeſſe poteſt ad clariorem præſentis materiæ intelligentiam. Inter Commendatarium, *Archimandritam* nuncupatum, Monaſterii S. Salvatoris de lingua Phari, & Archiepiſcopum Meſſanenſem, diu multumque diſceptatum fuit de vera ſeparatione territorii ejuſdem Archimandritæ a diœceſi Meſſanenſi, cum vera qualitate *Nullius*; atque ad omnem finiendam controverſiam inita tandem eſt inter utrumque concordia, a Sede Apoſtolica approbata, in qua Archimandrita ponitur in pacifico ſtatu Prælati tertiæ ſpeciei, cum territorio ſeparato, & inter cetera jus illi adſcribitur indicendi, & inſtituendi concurſus ad Beneficia Curata, in ſua quaſi diœceſi vacantia, & vacatura. Cohærenter ad hujuſmodi concordiam, & veluti in neceſſariam illius ſequelam, contendebat Archimandrita, jus pariter ſibi eſſe Synodum congregandi. Re delata ad ſacram Congregationem Concilii, a docto & accurato ejuſdem Congregationis Secretario ſcite animadverſum fuit, ex poteſtate indicendi concurſum non neceſſario conſequi jus cogendi Synodum, cum poſſit concurſus fieri coram Examinatoribus, electis a Synodo finitimi Epiſcopi, qualis in caſu eſſet Archiepiſcopus Meſſanenſis; ex quo intulit, onus adhuc incumbere Archimandritæ probandi & privilegium Apoſtolicum, quo ſibi fiat expreſſa poteſtas Synodum cogendi, & præviam ejuſdem privilegii, ſi ab antiquo conceſſum demonſtretur, executionem: cumque hæc duo probata non fuerint, idcirco propoſito, die 5. Julii anno 1738. ſequenti dubio: *An Archimandritæ Meſſanenſi competat jus convocandi Synodum*: reſponſum fuit *Negative*. Verum cum, poſt noſtram aſſumptionem ad ſupremum Pontificatum, Cardinalis Silvius de Valentibus, Commendatarius Archimandrita præfati Monaſterii S. Salvatoris, nobis ſupplicaſſet, ut poteſtatem, qua hactenus caruerat, Apoſtolica auctoritate, ei concedere dignaremur, nos ejuſdem Cardinalis precibus annuentes, noſtris in forma Brevis litteris datis die 14. Januarii 1741. privilegium eidem Cardinali indulſimus celebrandi Sy-

Synodum in aliquo loco ſuæ juriſdictionis, extra civitatem Meſſanenſem; quod tamen privilegium perſonale dumtaxat eſſe, declaravimus, nec ſuffragari voluimus futuris Archimandritis, niſi ſimile indultum a Sede Apoſtolica ipſi quoque obtinuerint. Eodem Apoſtolico privilegio, nunc temporario, nunc perpetuo, a Sede Apoſtolica exornatos fuiſſe alios plures inferiores Prælatos tertiæ ſpeciei, non ignoramus; cum frequenter occurrant Synodi ab iis habitæ, ac præſertim ab Abbatibus Caſſinenſi, Nonantulano, Farfenſi, S. Salvatoris Majoris, & ſimilibus.

VIII. Audivimus ab aliquibus, etſi viris probis & doctis, quæ modo dicta ſunt, improbari, ex eo potiſſimum, quod, ſi tertiæ ſpeciei Prælatis in vim ordinariæ ſuæ juriſdictionis competit aut Ordines ſuis ſubditis conferre, aut litteras dimiſſorias eis concedere, ut ab aliis Tonſuram & minores Ordines recipere poſſint, eiſdem Prælatis tertiæ ſpeciei denegari non poſſit facultas cogendi Synodum jure ſuo, & præciſo quolibet Apoſtolico privilegio. At tantum abeſt, ut allatum exemplum intentioni ſic arguentium prodeſſe poſſit, ut eam potius evertat: quod ut facilius percipiatur, opus eſt præmittere, a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 10. *de reform.* duo fuiſſe ſancita: primum, ne Abbatibus, aliiſque quibuſcumque, quantumvis exemptis, liceat primam Tonſuram, vel minores Ordines cuiquam conferre, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit: ſecundum, ne iidem Abbates, aliique exempti litteras dimiſſorias Clericis ſecularibus, ut ab aliis ordinentur, concedere valeant.

IX. Jam vero primam decreti partem expendenti ſtatim coercita apparet illimitata illa facultas, a jure antiquiori quibuſdam Abbatibus data, omnibus indiſtincte & promiſcue conferendi primam Tonſuram & minores Ordines; & perſpicuum fit, ab iis, quantavis fruantur exemptione, hodie non poſſe initiari, niſi ſuos ſubditos Regulares. Ut autem hac ipſa, qua nunc unice fruuntur, poteſtate uti valeant, non ſolum debent eſſe in Presbyteratus Ordine conſtituti, ſed debent inſuper benedictionem obtinuiſſe ab Epiſcopo, niſi Epiſcopus *tertio cum humilitate ac devotione, ſicut convenit, requiſitus, eos benedicere forte renuerit*, juxta textum *in Cap. Statuimus, de ſuppl. neglig. Prælator.* aut niſi alio peculiari fulciantur privilegio, quo eis poteſtas fiat, etiam non recepto benedictionis munere, omnia peragendi, quæ Abbatibus competunt, Epiſcopi benedictione quodammodo ſacratis; quæ omnia ſingillatim & diſtincte a nobis expoſita fuere in brevi quadam diſſertatione, quam exaravimus occaſione cujuſdam cauſæ *VVratislavien.* ſacræ Congregationi Concilii, cujus Secretarii officium gerebamus, propoſitæ die 12. Februarii 1724. & juxta noſtrum ſenſum deciſæ, uti videre eſt *tom.* 3. *Theſaur. Reſolut. pag.* 19. *& pag.* 23. *& ſeq.* a quibus propterea ulterius enucleandis, ne actum agamus, conſulto abſtinemus. Solum addimus, prædictis peculiaribus privilegiis, quorum mentio fit etiam a Suarez *de Relig. tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 29. & a Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 5. *reſolut.* 81. non fuiſſe derogatum per Conſti-

ſtitutionem ſan. mem. Benedicti XIII. quæ incipit *Commiſſi nobis*, editam poſt noſtram memoratam diſſertationem, & impreſſam in Appendice ad Concilium Romanum, in qua præcipitur Abbatibus Regularibus perpetuis, ut intra annum, a die eorum electionis, Epiſcopalem ſuſcipiant benedictionem: in ea quippe §. *Quo vero ad Abbates*, nihil innovatum legitur quoad Abbates, qui præfatis peculiaribus ſunt inſtructi privilegiis.

X. Quoniam autem Tridentinum Abbatibus, quovis modo exemptis, facultatem dumtaxat reliquit, primam Tonſuram minoreſque Ordines conferendi ſuis ſubditis Regularibus; & Abbates Seculares, quantacumque gaudeant exemptione, Regularibus non præſunt: neceſſario inde conſequitur, eos non poſſe, ullum, quamquam ſuæ juriſdictioni ſubjectum, ad primam Tonſuram Ordineſque minores promovere, niſi hanc poteſtatem a Sede Apoſtolica poſt Tridentinum Concilium impetraverint: Concilium enim præcedentia privilegia abrogavit, ſed ab iiſdem in poſterum concedendis non potuit Apoſtolicam Sedem impedire, quemadmodum ad rem ponderat Fagnanus *in Cap. Statuimus num.* 14. *& num.* 53. *&* 54. *de ſupplen. neglig. Prælator.* Ejuſmodi privilegium ab Urbano VIII. conceſſum Abbati Commendatario pro tempore B. Mariæ Farfenſis, & S. Salvatoris Majoris, liquet ex ejuſdem Apoſtolicis litteris, impreſſis poſt Synodum Diœceſanam Farfenſem, habitam a Carolo Cardinali Barberino *pag.* 997. idemque privilegium ab Alexandro VIII. die 8. Aprilis 1690. datum Primicerio S. Marci Venetiarum quoad perſonas eidem inſervientes Eccleſiæ, refert Clericatus *poſt deciſ.* 15. *de Sacram. Ordinis*. Eamdem facultatem ſibi pariter adſtruebat Abbas S. Barbaræ civitatis Mantuanæ, de cujus juribus plura nos in utramque partem adduximus, quæ extant *citat. Theſaur. Reſolut. tom.* 3. *pag.* 214. *& ſeq. pag.* 230. *& ſeq. & pag.* 293. *& ſeq.* quibus in locis concludenter etiam probavimus, neminem poſſe eam poteſtatem ſibi arrogare, niſi a Sede Apoſtolica ſibi poſt Tridentinum ſpeciatim atque expreſſe conceſſam oſtendat.

XI. At duæ hac in re excitantur quæſtiones: prima ſcilicet, an Epiſcopi ſuis ſubditis, atque Regulares Prælati Religioſis ſibi ſubjectis litteras dimiſſorias concedere valeant, ut primam Tonſuram minoreſque Ordines recipiant aut ab Abbatibus Regularibus, quibus, virtute ſuorum privilegiorum, jus eſt ad eos promovendi ſuos ſubditos Regulares; aut etiam ab Abbatibus Secularibus, eodem ornatis privilegio, limitato tamen ad certum genus perſonarum, puta ad ſubditos in ſuo territorio commorantes, aliaſve certas, atque in privilegio deſignatas perſonas: ſecunda, an collatio Tonſuræ Ordinumque minorum, ab utriſque Abbatibus facta perſonis, in ſuis privilegiis minime comprehenſis, ſit tantum illicita, an etiam invalida. Sed ambæ iſtæ controverſiæ jamdiu diremptæ & definitæ ſunt a ſacra Congregatione Concilii.

XII. Atque, quod primam ſpectat, etſi olim, anno videlicet 1572.
ea-

eadem Congregatio cenſuiſſet, integrum eſſe Abbatibus, de quibus eſt ſermo, prima Tonſura minoribuſque Ordinibus initiare, quotquot hiſce initiandi forent a propriis Ordinariis ad eos dimiſſi; ex quo plane conficiebatur, etiam locorum Ordinariis licere ſuas litteras dimiſſoriales ad eoſdem Abbates dirigere: attamen, cum eadem quæſtio, jubente Clemente VIII. fuerit ad trutinam revocata, atque in Rotæ Auditorio iterum diligenter diſcuſſa, ſacra Congregatio inhærens deciſioni, quæ a ſacra Rota emanavit, eſtque 995. *coram Seraphino*, a priori ſententia receſſit; ſtatuitque, non poſſe ad prædictos Abbates litteras dimiſſoriales dirigi, neque iiſdem fas eſſe perſonis, quæ in eorum privilegiis expreſſæ non ſunt, etſi cum ſuorum Prælatorum dimiſſorialibus litteris ad ſe acceſſerint, primam Tonſuram minoreſque Ordines conferre, ſub pœna ſuſpenſionis ab Ordinum collatione, tam ab Ordinantibus, quam ab Abbatibus, aliiſque Prælatis dimiſſoriales litteras concedentibus, incurrenda: atque hæc poſterior ſacræ Congregationis ſententia approbata fuit ab Urbano VIII. quæ omnia fuſe enarrantur a Fagnano *in Cap. Aqua a num.* 8. *uſque ad* 19. *de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* atque a Clericato *deciſ.* 15. *de Sacram. Ordin. a num.* 19. *uſq. ad* 33.

XIII. Quod autem ad alteram pertinet quæſtionem de Ordinationis validitate, jam plerique Doctores ſuſtineri docuerant primam Tonſuram, minoreſque Ordines a prædictis Abbatibus collatos aut Regularibus ſibi non ſubjectis, aut Secularibus in ſuis privilegiis non comprehenſis. Ita quippe diſerte aſſeruere Tamburin. *de Jur. Abbatum tom.* 2. *diſp.* 2. *quæſt.* 8. *per tot.* Suarez *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 21. Peirin. *Oper. tom.* 2. *quæſt.* 3. *cap.* 7. *num.* 23. Fermoſin. *in Cap. Cum contingat part.* 2. *num.* 9. *& ſeq. de ætat. & qualit.* Fagnan. *in Cap. Statuimus a num.* 11. *de ſuppl. neglig. Prælator.* Huic vero ſententiæ calculum ſubinde adjecit ſacra Congregatio Concilii, quæ illicitam quidem habuit, ſed validam ſemper pronuntiavit Ordinationem, de qua diſſerimus: etenim, cum in cauſa *Conimbricen.* 26. Junii 1655. quæſitum fuiſſet: *An Abbates Congregationis S. Bernardi, & S. Benedicti conferre potuerint Ordines minores Regularibus ſibi non ſubditis, necnon Secularibus etiam habentibus litteras dimiſſorias ſuorum Superiorum:* reſpondit ſane, id fieri nequaquam potuiſſe, ſed ſimul addidit: *Promotos ab illis non indigere alia collatione dictorum Ordinum, ſed abſolutione, & rehabilitatione a Sanctiſſimo obtinenda*: quod habetur *lib.* 19. *decretor. pag.* 484. Similiter in cauſa *Panormitana collationis Ordinum*, die 16. Martii 1647. diſceptato articulo: *An Ordines minores, per Abbatem Regularem non benedictum collati non ſuis ſubditis, ſint validi, ſi Abbas habeat privilegium illos ſuis ſubditis conferendi:* prodiit deciſio alteri conformis, quæ antea emanaverat in cauſa *Catanien.* 23. Novembris 1641. cujus verba ſunt: *Collationem autem Ordinum ſupradictis non ſuis ſubditis, etiam Regularibus, factam, ſi fuerit de Ordinibus etiam minoribus, & dictus Abbas non benedictus non habeat privile-*

vilegium Apoſtolicum, Ordines collatos remanere invalidos, & Ordinatos indigere alia Ordinatione; ſi vero Abbas, non benedictus, habeat dictum privilegium, & Ordines minores tantummodo contulerit ſuis non ſubditis, Ordinatos non indigere alia Ordinatione, ſed ſolummodo abſolutione, & rehabilitatione a Sede Apoſtolica obtinenda: uti habetur *lib.* 18. *decretor. pag.* 311. Denique, cum in cauſa *Lucana*, propoſita 16. Martii 1726. diſputaretur de privilegiis conceſſis Abbati S. Barbaræ civitatis Mantuanæ, & ſpeciatim res eſſet de Clerico, ab eodem Abbate ad minores Ordines promoto, quamquam promotus non recenſeretur inter perſonas in Abbatis privilegio expreſſas, ſacra Congregatio Ordinationem illicitam dixit, Clericumque minoribus initiatum, ſuſpenſione irretitum declaravit; non tamen Ordines eidem iterum conferendos juſſit, *Theſaur. Reſolut. tom.* 3. *pag.* 288. & 296. Quare, ut, quam verſamus, controverſiam paucis abſolvamus, aut Abbas nullo fruitur privilegio conferendi primam Tonſuram, & minores Ordines; aut privilegio potitur illos conferendi certo perſonarum generi. Si primum, nec licite, nec valide poteſt quemquam ad primam Tonſuram, minoreſque Ordines promovere. Si alterum, illicite profecto, attamen valide, primam Tonſuram, minoreſque Ordines etiam aliis confert, qui ceteroquin inter perſonas non numerantur in privilegio deſignatas.

XIV. Quæ hactenus diximus, omnes complectuntur Abbates, ſeu Prælatos inferiores, etiam tertiæ ſpeciei, habentes nimirum proprium territorium, a cujuslibet Epiſcopi diœceſi avulſum & ſeparatum, cum Clero & populo, in quem pleno jure exercent juriſdictionem activam & quaſi Epiſcopalem; nam etiam ejuſmodi Prælatis, virtute præfati decreti Tridentini, adempta eſt facultas, ſi quam olim habuerant, conferendi primam Tonſuram, & Ordines minores ſuis ſubditis ſecularibus; neque hanc poteſtatem poſſunt ſibi vindicare, niſi a Sede Apoſtolica, poſt Tridentinum, & cum expreſſa Tridentini derogatione, eam iterum impetraverint; ſed ſecularium omnium, in prædicto territorio ſeparato degentium, Ordinatio ſpectat ad Epiſcopum viciniorem: quemadmodum, ſi Abbatia, ſeu Abbatis territorium, quantumvis exemptum, ſitum ſit intra fines alicujus diœceſis, ad ejuſdem diœceſis Epiſcopum pertinet Ordinatio ſecularium inibi habitantium. Hæc omnia diſerte definita ſunt a ſacra Congregatione Concilii, ex cujus ſententia Fagnanus *in Cap. Significaſti, de offic. Archidiaconi*, ubi *a num.* 12. *uſque ad fin.* hanc verſat quæſtionem *ſub num.* 24. ita demum concludit: *Nullus Prælatus inferior Regularis, aut Secularis hodie reperitur, cui liceat Tonſuram, & minores Ordines conferre perſonis ſecularibus, tametſi omnimodam juriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, ac etiam temporalem habeant in Clerum & populum, excluſis Epiſcopis, & ſive illorum territorium ſit intra fines alicujus diœceſis, ſive extra*: & proſequitur Cardinalis Petra *in comment. ad Conſtit. Apoſtolic. tom.* 5. *pag.* 116. *num.* 66. & *ſeq.*

XV.

XV. Aliquid nunc dicendum reſtat de ſecunda parte enunciati Tridentini decreti *ſeſſ.* 23. *cap.* 10. ubi decernitur : *Nec ipſi Abbates , & alii exempti , aut Collegia , vel Capitula quæcumque , etiam Eccleſiarum Cathedralium , litteras dimiſſorias aliquibus Clericis ſecularibus , ut ab aliis ordinentur , concedant : ſed horum omnium Ordinatio , ſervatis omnibus , quæ in hujus ſanctæ Synodi decretis continentur , ad Epiſcopos , intra quorum diœceſis fines exiſtant , pertineat .* Sub hujus decreti cenſura comprehendi Abbates, alioſque inferiores Prælatos primæ, & ſecundæ ſpeciei, nemo unquam potuit in quæſtionem adducere : at plerique Prælati tertiæ ſpeciei, ſe ab ejuſdem ſeveritate autumabant immunes, hac freti ratione, videlicet, quia ipſorum territorium, in quod exercent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem , non exiſtit intra fines alicujus diœceſis, de quo tantum videtur loqui Tridentinum, ſed eſt a qualibet diœceſi omnino ſejunctum & ſeparatum : ac propterea , etſi ab Ordinibus per ſemetipſos conferendis , juxta modo traditam doctrinam , abſtinerent ; liberum nihilominus ſibi eſſe putabant, litteras dimiſſoriales, ad Ordines ſuſcipiendos, ſuis ſubditis ſecularibus impertiri . Verum alia fuit mens ſacræ Congregationis , Concilii Tridentini interpretis , ad quam unice ſpectat decretorum ejuſdem Concilii genuinum ſenſum aperire : ea ſiquidem probe conſiderans, in allegati capituli initio ſermonem eſſe , non ſolum de Abbatibus utcumque exemptis, verum etiam de illis , qui *Nullius diœceſis eſſe dicuntur*, quales ſunt, habentes territorium ſeparatum ; hoſce pariter in omni parte comprehenſos dixit, iiſdemque ablatam cenſuit facultatem concedendi ſuis ſubditis ſecularibus litteras dimiſſoriales ad Ordines, quas proinde elargiri, ad viciniorem Epiſcopum unice pertinere declaravit . Ejuſmodi ſacræ Congregationis reſponſa congeſta ſunt a Fagnano , & Cardinali Petra *cit. loc.* quibus alia atteximus , quæ eo prodierunt tempore , quo nos ejuſdem Congregationis Secretarium agebamus . Eccleſia Collegiata B. Mariæ Virginis de Alba Regali , diœceſis Veſprimien. ejuſque Præpoſitus , Canonici , ceterique eidem inſervientes Eccleſiæ , plenam obtinent exemptionem a juriſdictione Epiſcopi Veſprimienſis, atque a jure Metropolitico Archiepiſcopi Strigonienſis . Amplæ iſtius exemptionis obtentu , ſibi jus eſſe arbitrabatur Collegiatæ Præpoſitus concedendi litteras dimiſſorias ad Ordines, ſuæ Eccleſiæ Canonicis, aliiſque miniſtris ; ſed, cauſa delata ad ſacram Congregationem Concilii, hæc die 26. Martii, & denuo 17. Decembris 1718. contra Præpoſitum pronuntiavit *tom.* 1. *Theſaur. Reſolut. pag.* 31. *& duabus ſeq. & pag.* 141. Sed , quoniam (ut ingenue fateamur) ejuſmodi deciſio Prælatum tangit ſecundæ potius , quam tertiæ ſpeciei, aliam ſtatim proferimus, in qua ſine ulla dubitatione quæſtio erat de Prælato tertiæ ſpeciei . Lis vertebatur in Romanæ Rotæ Auditorio inter Epiſcopum Brictinorien. & Capitulum Baſilicæ S. Petri de Urbe, ſuper articulo, an Abbatia S. Rufilli, ſita in caſtro Fori Pompilii, eidem Capitulo perpetuo unita, haberet territorium omnino

ſeparatum a diœceſi Brictinorienſi. Interim vero Capitulum S. Petri, innixum immemorabili conſuetudine, ſeu quaſi poſſeſſione, concedendi litteras dimiſſoriales perſonis intra ſuæ Abbatiæ limites commorantibus, ne hac poſſeſſione exturbaretur, pendente adhuc controverſia ſuper Abbatiæ ſeparatione, eaſdem litteras concedere non dubitabat; at, contradicente Epiſcopo Brictinorienſi, ac jure meritoque contendente, immemorabilem poſſeſſionem, utpote a Concilio Tridentino infractam, viribuſque deſtitutam, non ſuffragari Capitulo, etiamſi territorium ſeparatum evinceret, ad ejus inſtantiam, die 3. Decembris 1718. fuit in ſacra Congregatione Concilii diſceptatum: *An, etiamſi conſtaret de territorio ſeparato, poſſet Capitulum S. Petri concedere dimiſſorias*: & die 21. Januarii 1719. unanimi omnium ſuffragio, reſponſum fuit *Negative tom. 1. Theſaur. Reſolut. pag.* 140. *&* 150.

XVI. Nihilominus tamen non deſunt etiam nunc Abbates tertiæ ſpeciei, hac peculiari præfulgentes prærogativa, ut ſuis ſubditis litteras dimiſſorias ad Ordines nedum minores, ſed etiam ſacros ſuſcipiendos elargiri valeant, & re ipſa elargiantur, ita ut nulli Epiſcopo fas ſit, ſine ipſorum litteris, eorumdem ſubditos ordinare: at hæc prærogativa non eſt annexa qualitati *Nullius*, neque profluit ex territorio perfecte ſeparato, ſed unice derivatur ex ſpeciali privilegio, poſt Tridentinum obtento, quo Sedes Apoſtolica nonnullos cumulavit Abbates. Ejuſmodi privilegio ab Urbano VIII. auctus eſt Abbas Nonantulanus, ita eidem Pontifici conſulente ſacra Congregatione Concilii die 10. Januarii 1636. cujus decretum refertur a Cardinali Petra *cit. loc. pag.* 117. Idem indultum aſſequutus eſt Abbas Farfenſis, uti habetur in memorato Apoſtolico Brevi, impreſſo poſt Synodum Farfenſem *pag.* 996. Eamdemque poteſtatem a Sixto V. Abbati Caſſinenſi, atque a Paulo V. Abbati Cavenſi factam narrat Fagnanus *in cit. Cap. Significaſti, de offic. Archidiac. num.* 25. *&* 26. Et, ne ſilentio prætereamus prædictam Abbatiam S. Rufilli, Capitulum S. Petri, cui, ex ſacræ Congregationis ſententia, denegatam diximus facultatem concedendi litteras dimiſſoriales perſonis incolentibus eamdem Abbatiam, ſibi perpetuo unitam, id juris ſibi fieri petiit a Sede Apoſtolica; ſed, cum adhuc in Rotæ Auditorio indeciſa penderet controverſia ſuper vera ſeparatione Abbatiæ, ejuſque territorii a diœceſi Brictinorienſi, Capituli inſtantia rejecta fuit a ſacra Congregatione Concilii, ad quam Innocentius XIII. eam remiſerat examinandam: verum, cum poſtea idem Capitulum cauſam obtinuerit in Rotæ tribunali, fueritque ei adjudicatum territorium omnino ſeparatum, ſuas preces inſtauravit apud ſan. mem. Benedictum XIII. votique compos effectum eſt, per Apoſtolicum Breve ab eodem Pontifice datum. Ceterorum Abbatum, qui eodem jure ab Apoſtolica Sede ſunt poſt Tridentinum donati, catalogum extare in Cancellaria Cardinalis Urbis Vicarii, teſtatur Romualdus Honorante *in Praxi Secretariæ Tribunalis dicti Cardinalis pag.* 193.

XVII.

XVII. Huc uſque deducta, ni fallimur, ſicuti aperte oſtendunt, Prælatis inferioribus tertiæ ſpeciei non competere de jure facultatem concedendi litteras dimiſſorias ſuis ſubditis, niſi hæc eis ex ſpeciali diſtincto Apoſtolico privilegio conceſſa ſit; ita apprime demonſtrant, nullum a dicto exemplo inferri poſſe argumentum adverſus ea, quæ in ſuperioribus dicta ſunt de Prælato inferiore tertiæ ſpeciei, qui Synodum cogere nequit, niſi Apoſtolico diſtincto privilegio donatus ſit; quin immo eamdem vigere juris cenſuram in utroque caſu, cum litterarum dimiſſorialium, tum Synodi.

CAPUT DUODECIMUM.

De Epiſcopo latino, in cujus Diœceſi Græci Sacerdotes, & Clerici degunt.

NEminem latet, quoſdam Græci Ritus homines, non quidem ſchiſmaticos, ſed Catholicos, eſſe, qui in Latinorum Epiſcoporum Diœceſibus vivunt, quique Italo-Græci vocantur; pro quorum regimine ſummus Pontifex Clemens VIII. conſultiſſimam ſuam promulgavit Inſtructionem, cui nos deinde non pauca addidimus per Conſtitutionem noſtram, quæ eſt 57. *Bullarii noſtri tom.* 1. Aliquot hujuſmodi Græcorum Coloniæ tam in Italia, quam in Inſulis ipſi adjiacentibus reperiuntur. Quærendum igitur occurrit, num Latini Epiſcopi, qui has Colonias habent in ſuis Diœceſibus, & cum iis Parochos & Sacerdotes Græcos, poſſint cum his peculiarem Diœceſanam Synodum celebrare. Ut autem hujus quæſtionis examini, ea, quæ maxime opportuna ſunt, præmittamus; quærendum primo eſt, quinam ſit ejuſmodi Græcorum Ordinarius, tam in eo quod ſpectat ad collationem Ordinum, quam in eo quod pertinet ad poteſtatem juriſdictionis, ſive ad regimen animarum.

II. Laudatus Prædeceſſor noſter Clemens VIII. de optimo Italo-Græcorum regimine, deque recta eorum diſciplina valde ſolicitus, voluit, in urbe Roma ſemper adeſſe Epiſcopum Græcum, a quo Italo-Græci, qui in Latinorum Epiſcoporum Diœceſibus vivunt, Ordines ſuſcipere deberent, ut in ejuſdem Pontificis Conſtitutione 34. §. 7. *tom.* 3. *Bullarii* videre eſt. Hujuſmodi Epiſcopus etiam nunc in Urbe exiſtit. Verum ſan. mem. Clemens XII. qui, antequam ad ſummum Pontificatum aſcenderet, inter Cardinales Collegii Græci Protectores locum tenuerat, adeoque gravia per ſe ipſum deprehenderat incommoda, quæ ab iiſdem Græcis ſubeunda erant, dum a regionibus valde remotis Romam ſe conferre debebant, ut ab Epiſcopo Græco Ordines reciperent, cum jam pro eiſdem Græcis Collegium in Oppido S. Benedicti, Ullani nuncupati, Biſinianenſis Diœceſis, erexiſſet, alterius Epiſcopi Græci domicilium in eo conſtituit, cui etiam facultatem conceſſit, ut Græcis hominibus, in diœceſibus Latinorum Antiſtitum degentibus, qui debitis documentis inſtructi ad

ipſum accederent, ſacrarum Ordinationum munera impendere valeret: Quo ſane nihil detractum voluit de facultatibus a Clemente VIII. tributis Epiſcopo Græco in Urbe conſtituto, ad quem adhuc Græci ad Ordines promovendi accedere poſſunt; ſed alterum illum Græcum Epiſcopum adjecit, ut pauperum Græcorum commoditati conſuleret, quibus longum iter ad Urbem uſque ſuſcipere, grave nimis accideret. Videatur ejuſdem Pontificis Conſtitutio, cujus initium *Provida Paſtoralis*, quæ etiam in Hiſtoria erectionis memorati Collegii, anno 1750. ab Angelo Zavarrono Neapoli edita, per extenſum relata habetur *pag. 76. & ſeq.* De duobus hiſce Græcis Epiſcopis, altero Romæ, in Calabria altero commorante, actum etiam fuit a nobis in citata Conſtitutione noſtra 57. §. 7. *de Sacramento Ordinis num.* 1. & prædictorum Deceſſorum noſtrorum Clementis VIII. & Clementis XII. ratio ac providentia, hac etiam in re, pro merito commendata eſt.

III. Sic igitur conſtituto quinam ſit Italo-Græcorum Eccleſiaſticus Superior in eo quod ad Ordinum collationem attinet; nunc de eorumdem Eccleſiaſtico Ordinario agendum eſt, pro eo quod pertinet ad juriſdictionem, & animarum curam, univerſumque eorum regimen & gubernium. In quo, ſi ſtandum eſt Canonicis Conſtitutionibus, ut certe ſtandum eſt, omnia hæc ad Epiſcopum Latinum, in cujus Diœceſi Græci habitant, pertinere, dicendum eſt. Verum Epiſcopus Latinus Græcum Vicarium habere debet, ſibi per omnia dicto audientem, cujus opera tutius atque ſalubrius eam Gregis ſui portionem valeat gubernare: quod ipſum a nobis eſt quoque demandatum in allegata Conſtitutione 57. §. *9. num.* 21.

IV. Poſtquam clariſſima Bizantii urbs, conjunctis Francorum, Venetorumque armis, expugnata fuit, & Balduinus Flandriæ Comes ibidem Imperator eſt conſtitutus, opportunum factu reputatum eſt, ut Conſtantinopolitanus Patriarcha Latinus crearetur, ad eamque dignitatem Maurocenus evectus fuit, ac ceteræ deinde minores Imperii urbes, Regiæ civitatis exemplar ſecutæ, Latinos Epiſcopos habuerunt. Cum igitur, ut cuique facile eſt intelligere, hujuſmodi Epiſcoporum ſubditi magna ex parte Græci eſſent, ut iſtorum regimini conſuleretur, in Concilio Generali Lateranenſi IV. quod ſub Innocentio III. celebratum fuit, decretum eſt, non quidem in una eademque urbe geminos Epiſcopos eſſe debere, alterum Græcum, & alterum Latinum, quod monſtri ſimile reputatum fuit; verum ut Epiſcopus Latinus Græcum Suffraganeum ſeu Vicarium retineret, qui ex illius præſcripto omnia ageret: *Sed, ſi propter prædictas cauſas*, quæ ad Græcæ Linguæ imperitiam referuntur, *urgens neceſſitas poſtulaverit, Pontifex loci Catholicum Præſulem Nationibus illis conformem provida deliberatione conſtituat ſibi Vicarium in prædictis, qui ei per omnia ſit obediens & ſubjectus*: cum paulo prius repudiatum fuiſſet id, quod de duobus Epiſcopis, altero Latino, & altero Græco, proponi cœperat: *Prohibemus autem omnino, ne una eademque Civitas, ſive Diœceſis, diverſos*

Pon-

Pontifices habeat, tamquam unum corpus diverſa capita, quaſi monſtrum.

V. Hæc Concilii Lateranenſis verba relata habentur *in Cap. Quoniam, de officio Judicis Ordinarii*. Cui quidem Canonicæ diſpoſitioni nos inhærentes, cum Pontificatus noſtri tempore, anno ſcilicet 1746. a Varadinenſi Epiſcopo inſtantius actum eſſet, ut ſibi concederetur Epiſcopus auxiliaris Græci Ritus, propterea quod Diœceſim haberet Græcis refertam, quorum linguam ipſe ignorabat; audito prius hac de re Metropolitano Colocenſi Archiepiſcopo, acceptis Varadinenſis Cleri ſupplicationibus, idque etiam petente Hungariæ Regina in Romanorum Imperatricem electa, legitimis proceſſibus de mandato noſtro confectis ſuper illius qualitatibus, qui in auxiliarem Epiſcopum poſtulabatur, ac præſertim ſuper abjuratione ſchiſmatis atque hæreſeos per ipſum facta, ac tota re in Conſiſtoriali Congregatione die 12. Julii 1748. mature diſcuſſa, ſequens Decretum publicari mandavimus, quod etiam deinde executioni traditum eſt: *Deputandum eſſe Epiſcopum Suffraganeum, ſeu Vicarium, Reverendum Meletium Ritus Græci ad formam Canonis* IX. *Concilii Lateranenſis IV. ſeu Capituli Quoniam, de officio Judicis Ordinarii, cum diſpenſatione ſuper irregularitate ob ſchiſmata & hæreſim incurſa, necnon cum aſſignatione tituli Epiſcopalis, & congruæ pro ejus ſubſtentatione in florenis mille & quingentis illarum partium ſuper fructibus menſæ Epiſcopalis Varadinen.*

VI. Verum quidem eſt, aliquando ob temporum circumſtantias factum fuiſſe, ut ab hac Canonica diſciplina recederetur; ſed ſimul negari nequit, gravia inde incommoda & abſurda plerumque derivaſſe. Quidam Romani Pontifices Græcis, qui in Latinorum Epiſcoporum Diœceſibus habitarent, privilegia conceſſerunt, per quæ ab Epiſcoporum localium juriſdictione exempti, & Romano Pontifici immediate ſubjecti forent. Verum, cum à Pontifice Pio IV. maturius conſideratum fuiſſet, ex immediata Græcorum Romano Pontifici ſubjectione nonniſi diffidia extitiſſe, ac fomenta, per quæ in ſchiſmate, atque etiam in hæreſi pertinacius obfirmarentur; die 16. Februarii anno 1564. Conſtitutionem ſuam, cujus initium *Romanus Pontifex*, quæque eſt 74. *Bullarii tom.* 2. promulgavit, in qua, privilegiis per Deceſſores ſuos conceſſis derogando, decrevit, ut Græci, qui Siciliam citra & ultra Pharum incolerent, in poſterum juriſdictioni Ordinariorum locorum, in quibus ipſi habitarent, ſubjecti eſſe deberent in iis omnibus, quæ ad Divinum cultum, adminiſtrationem Sacramentorum, extirpationem hæreſum, viſitationem ſuarum Eccleſiarum, & Eccleſiaſticam diſciplinam pertinerent, ut latius videre eſt in allegata Conſtitutione: in qua tamen illæſum manere Græcum Ritum, ſe velle declarat, quoad ea omnia, quæ ab Apoſtolica Sede approbata ſint. Pianæ Conſtitutioni nos quoque adhæſimus in noſtra ſæpe dicta Conſtitutione 57. §. *9. num. 19.* In ea quippe ſtatuimus, ut Græci, ſive laici, ſive Eccleſiaſtici Sæculares, aut Regulares, Epiſcoporum Latinorum, in quorum Diœceſibus degunt, juriſdictioni ſubjecti ſint;

ſint; ampliſſime derogantes privilegiis, quæ a Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, id exigentibus rerum circumſtantiis, fuerant eiſdem Græcis indulta.

VII. Præterea toleratum aliquando eſt ab Apoſtolica Sede, ut in eo ipſo loco, in quo Latini & Græci habitant, gemini Epiſcopi eſſent; alter Latinus, cui Latini ſubjecti eſſent; & alter Græcus, qui Græcorum regimen cum juriſdictione exerceret. Sed utinam id nunquam indultum, aut toleratum fuiſſet. Inde enim factum eſt, ut Græci, initio Catholici, Epiſcopum Græcum ſchiſmaticum aliquando nacti, in eamdem ſchiſmatis atque etiam hæreſeos labem adducti fuerint, auctoque malis artibus numero ſubditorum Epiſcopi Græci, Latinorum numerus ad nihilum fere redactus ſit; nec hactenus Latinis Epiſcopis vires ſufficiant ad Græcorum ſchiſmaticorum audaciam retundendam.

VIII. Anno 1675. Genuenſis Reſpublica ſexcentis numero Græcis facultatem conceſſit, ut in Inſula Corſicæ ſedem figerent. In his nonnulli ſeculares Sacerdotes erant, aliquot præterea Monachi, ac etiam Præſul quidam, Parthenius nomine, Græci Ritus Epiſcopus Lacedæmoniæ; qui omnes in Diœceſi Sagonenſi collocati ſunt. Anno autem 1677. geminæ ab Apoſtolica Sede litteræ in forma Brevis prodierunt: alteræ quidem Sagonenſi Epiſcopo directæ, quibus ipſe ſuper Græcos illos, Diœceſim ſuam incolentes, Delegatus Apoſtolicus deſtinabatur; alteræ vero ad prædictum Epiſcopum Lacedæmoniæ, quibus ille Vicarius Apoſtolicus pro iiſdem Græcis, quoad viveret, deputatus fuit. Hic cum anno 1683. mortuus eſſet, quamquam tunc Sancta Sedes de hujuſmodi Græcis Sagonenſi Epiſcopo ſubjiciendis cogitaret; quia tamen a Genuenſi Republica novi Vicarii Apoſtolici deputatio petita eſt, nihil circa eos innovatum fuit: rebuſque in eodem ſtatu relictis, alii deinceps Vicarii Apoſtolici eiſdem dati fuerunt. Sed, orta controverſia inter Sagonenſem Epiſcopum, tamquam Apoſtolicum Delegatum ex una parte, & Vicarium Apoſtolicum ex altera, eo quod Vicarius omnimodam independentiam ab Epiſcopo ſibi aſſereret; ſan. mem. Innocentius Papa XI. die 12. Maji anno 1685. per ſuas in forma Brevis literas declaravit, Epiſcopum Parthenium Vicarium quidem Apoſtolicum prædictis Græcis datum fuiſſe, ſed ea conditione, ut debitam Sagonenſi Epiſcopo ſubordinationem profiteri deberet: *Ipſiſque Græcis in Vicarium Apoſtolicum aſſignatus fuit Epiſcopus, nomine Parthenius, qui illos in dictam Inſulam comitatus fuerat, ita ſcilicet, ut idem Vicarius Apoſtolicus tunc exiſtenti Epiſcopo Sagonenſi, in cujus Diœceſi Colonia prædicta conſtituta eſt, ſubordinatus eſſet*: deinde Monachum quemdam Caſſinenſem, Odericum Pierium nomine, Vicarium Apoſtolicum deputans, ſequentibus verbis utitur: *in Vicarium Apoſtolicum deputamus; Venerabilem vero Fratrem modernum, & pro tempore exiſtentem Epiſcopum Sagonenſem, in Delegatum Apoſtolicum, cui idem Vicarius ſubordinatus eſſe debeat.*

IX.

IX. Subſequentibus tamen temporibus intermiſſa eſt Vicarii Apoſtolici deputatio pro Græcorum in Inſula Corſicæ exiſtentium regimine; iidemque ſubjecti remanſerunt Epiſcopo Sagonenſi, cui etiam aliquando a ſacra Congregatione de Propaganda Fide injunctum fuit, ut prædictam Græcorum Coloniam viſitaret. Quod cum ab eodem ſedulo præſtitum fuiſſet, in relatione ſtatus Eccleſiæ, quam anno 1716. ad Congregationem Concilii de more tranſmiſit, omnia a ſe geſta deſcribens, expoſuit abuſus, & corruptelas, quas apud eos invenit, rationeſque a ſe initas, ut illis opportuna remedia afferret; ad aliam ſe referens longiorem rerum enarrationem, quam eodem tempore ad ſupradictam Congregationem de Propaganda Fide mittebat. Illud etiam animadvertere non prætermiſit, quod, cum Vicarius Apoſtolicus ſimul, & Delegatus Apoſtolicus ibidem reperirentur, Græci, ſuo arbitratu viventes, nec uni, nec alteri obtemperabant. Hæc autem Græcorum Colonia ad annum uſque 1729. in Sagonenſi Diœceſi permanſit; quo anno a Genuenſium Republica tranſlati ſunt in Adjacenſem Diœceſim, ubi nunc vivunt, Epiſcopi juriſdictioni ſubjecti.

X. Hoc itaque poſito, quod Græci, qui Epiſcoporum Latinorum Diœceſes incolunt, eorumdem regimini, & Ordinariæ juriſdictioni in omnibus ſubeſſe debent, de his Epiſcopis Latinis quæri poteſt, an ſpecialem Synodum coadunare valeant ex ſolis Presbyteris & Clericis Græci Ritus, ſuas Diœceſes incolentibus. Id autem ſine ulla hæſitatione fieri ab illis poſſe, affirmamus; cum nihil omnino huic actui videatur obſtare. Inter manuſcripta ſervata in Archivo Congregationis Concilii, litteras invenimus Archiepiſcopi Hydruntini, quibus ſacræ Congregationi expoſuit, plures Sacerdotes Græcos, in ſua Diœceſi commorantes, tanta paupertate laborare, ut cogantur victum ſibi proprio labore comparare, eoſque quotidianis laboribus feſſos, nullo pacto poſſe Horas Canonicas Græco Ritu perſolvere, cum in illis perſolvendis ultra quatuor abſumantur temporis horæ. Reperimus etiam accuratam ſcripturam a Carolo de Vecchis, dictæ Congregationis tunc Secretario, elaboratam; in qua narrat, Petrum Codreros Archiepiſcopum Hydruntinum, commiſeratum pauperiem Sacerdotum Græcorum in ſua Diœceſi exiſtentium, Synodum Diœceſanam coegiſſe, ad quam ducenti Presbyteri Græci convenerunt, atque in ea decreviſſe, quid in recitatione Horarum Canonicarum ab eis in poſterum faciendum eſſet. Ex quibus evincitur, poſſe ab Epiſcopis Latinis, in quorum Diœceſibus Græci habitant, peculiarem Synodum cogi Sacerdotum & Clericorum Græcorum, ut in ea ſtatuatur, quid expediens viſum fuerit pro eorum regimine. Diximus, poſſe: ſi enim Epiſcopus, in cujus Diœceſi tum Latini, tum Græci reperiuntur, velit in ſua Synodo Diœceſana, conſueto modo celebrata, aliquid de Græcis in ſua Diœceſi exiſtentibus ſtatuere, id utique non erit ei vetitum, quod reapſe factum reperimus in Synodo Melitenſi anno 1703. coacta ab Epiſcopo Davide

de

Digitized by Google

de Cocco Palmerio ; in qua præterea indicatur , idem antea ab aliis Epiſcopis Melitenſibus , Gargallo videlicet , & Cagliares, in ſuis Synodis præſtitum fuiſſe . Similia inveniuntur in quadam Conſultatione manuſcripta , quæ extat in Bibliotheca Vaticana , quæque olim a bon. mem. Cardinale Julio Antonio Sanctorio , Sanctæ Severinæ nuncupato , conſcripta fuit , ut quæſtionibus reſponderet , a Præſule Antonio Lombardo Archiepiſcopo Meſſanenſi propoſitis , circa dubia quædam ſibi occurrentia in regimine Græcorum, qui Meſſanam tunc incolebant , & apud quos nonnullos abuſus deprehenderat : *Cum menſibus proxime decurſis Archiepiſcopus prædictus in eadem civitate Diœceſanam Synodum celebraſſet , in qua cum illis , qui de jure intereſſe debebant , nonnulli Græcorum tam Sæcularium , quam Religioſorum , puta Calogerorum , intervenere .*

L I.

Digitized by Google

LIBER TERTIUS.

DE VOCANDIS AD SYNODUM, ORDINE SEDENDI, ET SACRIS VESTIBUS JUXTA PROPRIUM CUJUSQUE GRADUM ADHIBENDIS.

CAPUT PRIMUM.

De Prælatis Regularibus, & Secularibus.

PRiuſquam Regulares ab Epiſcoporum juriſdictione ſubtraherentur, cogebantur eorum Abbates Diœceſanæ Synodo intereſſe. Concilium Aurelianenſe I. anno 511. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1011. *can.* 19. ait: *Abbates pro humilitate Religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant; & ſi quid extra regulam fecerint, ab Epiſcopis corrigantur: qui ſemel in anno in loco, ubi Epiſcopus elegerit, accepta vocatione, conveniant.* Concilium Oſcenſe anni 598. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 535. *can.* 1. inquit: *Hoc Synodus ſancta fieri elegit, ut annuis vicibus unuſquiſque noſtrum omnes Abbates monaſteriorum, vel Presbyteros, & Diaconos ſuæ diœceſis, ad locum, ubi Epiſcopus elegerit, congregare præcipiat: & omnibus regulam demonſtret ducendi vitas, cunctoſque ſub Eccleſiaſticis regulis adeſſe præmoneat.* Conſtitutiones excerptæ ex Concilio Galteri Archiepiſcopi Senonenſis, celebrato ſeculo x. *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *col.* 557. *cap.* 1. hæc habent: *Statuimus, ut Abbates, & Priores Conventuales, qui nec venerint ad Synodum, nec ſe excuſaverint, prætendendo canonicum impedimentum, per octo dies ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendantur.* Inter ſtatuta Synodalia Guillelmi Majoris, Epiſcopi Andegavenſis, qui vivebat in fine ſeculi XIII. *tom.* 1. *novæ editionis Spicilegii* Lucæ Dacherii *pag.* 726. reperitur præceptum, Abbatibus, Archidiaconis, Archipresbyteris, & Decanis Eccleſiarum civitatis promiſcue impoſitum, habendi penes ſe eadem ſtatuta; & in nona Synodo ab eodem Guillelmo habita anno 1298. Abbatibus, ad Synodum accedere detrectantibus, infligitur pœna ſuſpenſionis; & in Synodo undecima, ab eodem celebrata anno 1300. revocatur quidem enuntiata ſuſpenſionis pœna, ſed ſimul inſtauratur præceptum, ut Abbates omnino interſint Epiſcopali Synodo, quæ omnia leguntur *eod. tom.* 1. *cit. Spicileg. pag.* 739. & 740. Neque his refragatur textus *in Can. Epiſcopus* 11. *diſt.* 18. ubi dicitur: *Epiſcopus non debet Abbatem cogere ad Synodum ire; niſi aliqua rationabilis cauſa exiſtat.* Nam oppoſitum decernitur *in Can. Annis* 16. *ead. diſt.* in quo habetur: *Annis ſingulis Epiſcopus in ſua diœceſi Synodum faciat de ſuis Clericis, necnon Abbatibus, & diſcutiat alteros Clericos, & Monachos.* Unde Alteſerra *de Juriſdict.* Eccle-

Eccleſiaſt. lib. 2. *cap.* 19. ad utrumque textum conciliandum, primum intelligendum arbitratur, de vocatione ad Synodum, quæ non ſemel, ſed ſæpius, ſeu ultra id, quod jura præſcribunt, in anno fiat: *Et quod Can. Epiſcopus* (ait Alteſerra) *dicit, Abbates non eſſe cogendos venire ad Synodum, niſi rationabilis cauſa adſuerit, cautius intelligendum eſt, non eſſe ſcilicet gravandos Abbates iterum in anno venire ad Synodum, ſi forte extra ordinem convocetur, niſi rationabilis cauſa adſit, puta translationis Reliquiarum, vel conſecrationis Eccleſiæ, vel alia ſimilis.*

II. Verum, cum hodie Abbates, ceterique Prælati Regulares plerumque plena gaudeant exemptione ab Epiſcopi jurisdictione, non poſſumus, juxta omnia antiqui juris principia, de illis ratiocinari, ſed & eorum exemptionis habenda eſt ratio. Neque ſectari licet Epiſcopum Phamauguſtanum *in tract. de Conciliis*, cui titulus *Synodia Ugonia*, ubi *pag.* 3. *& ſeq.* plura diſputat de interventu Abbatum ad Synodum; cum enim is ſcripſerit ante Tridentinum, non omnia, quæ adducit, congruunt præſenti diſciplinæ. Ut itaque diſtincte & ordinatim procedamus, primo de Abbatibus Secularibus, deinde de Regularibus diſſeremus.

III. Abbates Seculares, intra Epiſcopi diœceſim exiſtentes, teneri Epiſcopali Synodo adeſſe, ſtatuitur *in Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed.* Neque ullius exemptionis prætextu poſſunt ſe ab hac obligatione unquam ſolutos exiſtimare: nam Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* illos ſolos exemptos liberat ab onere accedendi ad Synodum, qui ſubduntur Capitulis generalibus; quod profecto de Abbatibus Secularibus nunquam dici poterit, uti bene ponderat Tamburinus *de Jur. Abbat. tom.* 1. *diſput.* 24. *quæſt.* 4. *num.* 8. *&* 9. Rem exemplis illuſtrabimus.

IV. In civitate Cremonæ extat Eccleſia Collegiata S. Agathæ, quæ cum olim eſſet Regularium, a ſummis Pontificibus Calliſto II. & Eugenio III. ampliſſima obtinuit privilegia exemptionis a jurisdictione Ordinarii, & ab obligatione accedendi ad Synodum. Præpoſitura hujus Eccleſiæ auctoritate Pii II. fuit poſtmodum a ſtatu Regulari, & electivo, commutata in Dignitatem Secularem, & collativam, ejuſque Præbendæ Canonicales Clericis Secularibus addictæ ſunt, præſervatis tam Eccleſiæ, quam Præpoſito, & Canonicis, omnibus & ſingulis privilegiis, quibus antea fruebantur Regulares.

V. Præpoſitus, qui ex privilegio ſummi Pontificis Pii IV. & ex antiqua conſuetudine, habet præterea uſum Mitræ, & Paſtoralis, & una cum eo Canonici, recuſarunt accedere ad Synodum, ab Epiſcopo Cremonæ indictam anno 1727. ſed inſtaurato judicio coram ſacra Congregatione Concilii, & re mature expenſa, die 5. Aprilis 1732. deciſum fuit, teneri accedere, & poſſe Epiſcopum pœnis, a jure ſtatutis, in inobedientes animadvertere. Cumque denuo Præpoſitus, & Canonici ſua jura experiri voluerint, in Congregatione habita die 29. Auguſti 1733. iterum ſuccubuerunt.

VI.

VI. Alterum, & celebre exemplum eſt Abbatis S. Barbaræ civitatis Mantuanæ. Præeſt iſte inſigni Collegiatæ, cui inſerviunt Dignitates, & Canonici, & ſimul cum Eccleſia, omnibuſque Eccleſiæ Adminiſtris, tanta fruitur exemptione, ut Epiſcopus nec Eccleſiam viſitet, nec Canonicos, alioſque Adminiſtros corrigat, niſi Abbas, aliique habentes Dignitates, Abbatiali inferiores, qui ſibi invicem in hoc munere gradatim ſuccedunt, negligentes fuerint in viſitando, & corrigendo: quæ omnia habentur in Bulla Pii IV. data pridie idus Octobris 1564. Idemque Pontifex hanc præterea Abbati eximiam addidit prærogativam, ut poſſet ſuis ſubditis, addictis ſcilicet ſervitio prædictæ Eccleſiæ, primam Tonſuram & Ordines minores conferre, ac Sacramentum Confirmationis, in ſua Eccleſia, Chriſmate a loci Ordinario accepto, omnibus indiſtincte adminiſtrare. Tot tantiſque condecoratus privilegiis, renuebat Abbas accedere ad Synodum Epiſcopalem; ſed, cauſæ articulo examinato in ſacra Congregatione Concilii, cum hæc animadverterit, nullum ab Abbate privilegium produci, quo ſpecialiter & expreſſe eximatur ab onere accedendi ad Synodum, propterea anno 1680. dixit, eum omnino intereſſe debere. Quæ omnia a nobis adnotata ſunt in diſſertatione, quam elaboravimus, cum ejuſdem ſacræ Congregationis Secretarii munere fungeremur, in cauſa *Mantuana*, diſcuſſa die 23. Auguſti 1727. de qua *in Theſauro Reſolut. tom.* 4. *pag.* 109. *& ſeq.* & præſertim *pag.* 112. *num.* 7.

VII. Hæc de Secularibus. Ad Regulares redeamus. Uſus quondam apud Monachos invaluerat, ut uni principali monaſterio plura inferiora ſubeſſent, perinde ac membra ſuo capiti. Hunc morem deſcribit Mabillon *in præfat. ad ſecul.* v. *Act. SS. Benedict.* §. 4. *num.* 53. his verbis: *Obſervare convenit .... eam fuiſſe in nobilioribus monaſteriis diſciplinam, ut quælibet minores ſub ſe haberent colonias, quæ Cellæ, Præpoſituræ, Obedientiæ, Prioratus, Monaſteriola, & Monaſteria paſſim, immo & Abbatiæ aliquando vocabantur. In illis Cellis erant Præpoſiti, ſeu Decani, ad nutum Abbatis, qui principi monaſterio præerat, amovendi: & ſi qui Abbates illis præficiebantur, nonniſi prius habito primi Abbatis conſenſu, eorum fiebat electio, ab eodem poſtea confirmanda.* Quandoque autem contingebat, principale monaſterium eſſe plene exemptum ab Epiſcopi juriſdictione, ſecus vero inferiora: in quo rerum ſtatu, Abbas, qui alicui ex inferioribus præerat, quamvis profeſſionem emiſiſſet in principali monaſterio exempto, attamen, ratione alterius monaſterii, non exempti, cui præerat, tenebatur adeſſe Synodo Diœceſanæ, juxta ſententiam latam ab Innocentio III. *in Cap. Ex ore, de privilegiis*, ubi controverſiam, hac ipſa de re agitatam inter Abbatem Evaſenſis cœnobii, & Vigorienſem Epiſcopum, ita definivit: *Sententialiter definimus, quod Evaſen. cœnobium liberum eſt in capite, tamquam ab Epiſcopali juriſdictione prorſus exemptum, & ſoli Romanæ Eccleſiæ ſubjectum .... In membris autem, quæ non probantur exempta, Diœceſano Epiſcopo ipſum ſubjacere, decernimus*: propter quod *Abbas ad Sy-*

nodum ejus debet accedere ..... pro ipſis quoque membris non exemptis idem Abbas tenetur Vigorien. Epiſcopo exhibere reverentiam, obſequium, & honorem. Ex hac porro Innocentii Decretali evidenter conficitur, potiori jure debere ad Epiſcopalem Synodum accedere Abbatem Regularem, qui non ſolum nulla fruitur perſonali exemptione, ſed & inſuper monaſterio præficitur, Epiſcopi juriſdictioni plene ſubjecto.

VIII. Si vero Abbates, una cum monaſteriis, quæ regunt, ſunt omnino ab Epiſcopi juriſdictione exempti; non ideo tamen ſunt ſtatim liberi pronuntiandi ab obligatione interveniendi Synodo Epiſcopali: ſed conſiderandum eſt, an ſimul cum aliis ſui Ordinis monaſteriis coaleſcant in unum corpus, ſeu conficiant unam communitatem, cujus ſingula membra ſubdantur Capitulo generali ejuſdem Ordinis; vel potius monaſteriis præficiantur, quorum quodlibet ſolitarium eſt, nullam nimirum habens cum aliis Ordinis monaſteriis conjunctionem, nullum ſocietatis, & mutuæ communicationis vinculum; atque ideo eorumdem monaſteriorum Prælati nullum Superiorem Generalem agnoſcunt, cujus Capitulo ſubjiciantur: cujus generis monaſteria non pauca extra Italiam reperiri, exploratum eſt omnibus. Primi non coguntur accedere ad Epiſcopi Synodum; ſecundi omnino accedere debent; illos ſiquidem, & non iſtos, exemit Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* ita decernens: *Synodi quoque Diœceſanæ quotannis celebrentur: ad quas exempti etiam omnes, qui alias, ceſſante exemptione, intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur.* Cum enim exceptio firmet contrariam regulam pro non exceptis, manifeſtum inde fit, Regulares, generali Capitulo non ſubjectos, nulla ratione poſſe ſe a Synodo ſubducere, ſicuti optime perpendunt Fagnanus *in Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed. num.* 5. Cardinalis de Luca *de juriſdict. diſc.* 37. *num.* 5. Cardinalis Petra *cit. loc. num.* 108.

IX. Nullam vero diſtinctionem adhibendam cenſuit Tridentinum quoad illos Regulares, qui curam gerunt animarum; ſed hos omnes, ſive ſubjecti, ſive non ſubjecti ſint Capitulo generali, univerſim, promiſcue, & indiſtincte, Synodo intereſſe debere, decrevit: *Ratione tamen* (ait *cit. loc.*) *Parochialium, aut aliarum ſecularium Eccleſiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi ſint, Synodo intereſſe.* Idem, longe ante Tridentinum, edixerat Concilium Provinciale Moguntinum anno 847. *cap.* 14. in Collectione Harduini *tom.* 5. *col.* 11. diſtricte præcipiens, ne ullus Monachorum, qui Parochialibus præerant Eccleſiis, Epiſcopalem Synodum effugeret: *Nullus Monachorum* (inquit) *aliquid proprietatis habeat..... nec Parochias Eccleſiarum accipere præſumat, ſine conſenſu Epiſcopi. De ipſis vero titulis, in quibus conſtituti fuerint, rationem Epiſcopo, vel ejus Vicario reddant, & convocati ad Synodum veniant.*

X. Quam porro, Tridentino inhærentes, hactenus adhibendam diximus in-

inter Regulares diſtinctionem, non ſolum fuſe explicant Doctores, præcipue Gonzalez *in cit. Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed. num.* 8. Antonius Paulutius *de Comitiis Eccleſiaſt. pag.* 453. *num.* 6. *Bibliotb. maxim. Pontif. tom.* 4. Gavantus *in Praxi de Synodo Diœceſ. cap.* 2. *in annot.* §. 1. *num.* 4. Tamburinus, Fagnanus, Cardinalis de Luca *locis citatis*, ſed exacte ſervandam ſtatuit ſacra Congregatio Concilii in cauſa Regularium, die 19. Novembris 1604. *lib.* 10. *decretor. pag.* 102. *a tergo*: *Sacra &c. cenſuit, quoad primum eſſe injungendum omnibus Regularibus, qui vel Capitulis generalibus non ſubduntur, vel Curam animarum exercent, ut ad Synodos Diœceſanas accedant ſub pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ, ipſo facto incurrendæ, atque aliis pœnis, arbitrio Epiſcoporum imponendis, etiam excommunicationis, adeo ut jus declarandi, atque pœnas imponendi, ad Epiſcopos, non obſtante quacumque exemptione, pertineat, eiſdemque Epiſcopis jus ſit prædictos Regulares, qui nullis Capitulis ſubduntur, abſolute cogere ad Diœceſanæ Synodi obſervationem, eos vero, qui ratione Curæ animarum interfuerint, ad ſervanda ea omnia, quæ in Synodo decreta fuerint circa Curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum.* Quodque hic de Parochis Regularibus ſanciverat, eadem ſacra Congregatio iterum confirmavit in cauſa *Paſſavien. Juriſdictionis*, die 1. Octobris 1661. *lib.* 22. *decretor. pag.* 661. *& ſeq.* cum enim quinto loco diſputatum fuiſſet: *An Parochi Religioſi monaſteriorum exemptorum, ut ſupra vocati ad Synodum, teneantur venire, ac mandata Epiſcopalia accipere, circa ea quæ pertinent ad dictam Curam, pariterque feſta propria diœceſis populo denuntiare, & celebrare Jubilæa, & alia mandata Apoſtolica ab ipſo diœceſano Epiſcopo recipere:* reſponſum fuit: *Ad quintum, teneri.*

XI. Verum, cum animarum Cura, Eccleſiæ Regulari annexa, poſſit ab Eccleſiæ Prælato exerceri vel per ſe, vel per Cappellanos ad nutum amovibiles, vel per Vicarium Secularem, prævia approbatione Epiſcopi, in perpetuum deputatum, ſinguli caſus ſunt ſpeciatim expendendi. De primo, utpote manifeſte comprehenſo in enuntiato Tridentini decreto, nulla fieri poteſt quæſtio. De ſecundo dubitari poteſt, an ipſe Prælatus Regularis, an potius ejus Cappellani Curati debeant Synodo intereſſe. Sed communiter ſentiunt Doctores, hanc obligationẽ ineſſe Prælato, *juxta celebrem deciſ.* 190. *coram Seraphino*. Quoniam, pergit Cardinalis de Luca *cit. diſc.* 37. *de juriſdict. num.* 3. tunc ipſe Prælatus perſonam gerit Curati, aliique ab ejus nutu pendentes, meri reputantur ejuſdem adjutores, & adminiſtri; unde rationi conſentaneum eſt, ut Prælatus a Synodo normam accipiat, ad quam & ſe, & obnoxios ſibi miniſtros, in animarum regimine dirigere debeat. In tertio caſu, cum univerſum exercitium Curæ tranſlatum ſit in Sacerdotem Secularem, etſi ea habitu remaneat penes Prælatum Regularem, conveniunt pariter inter ſe Doctores, illi, & non huic, incumbere onus accedendi ad Synodum; Vicarius quippe, & non Prælatus Regularis, cu-

cujus vices gerit, poteſt Epiſcopo, & Synodo rationem reddere parochiæ, quam actu regit, ſicuti docet, & deciſum teſtatur Fagnanus *in Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed. num.* 7. cui ſubſcribit Cardinalis de Luca *citat. loc.*

XII. Sed quid, ſi Cura annexa ſit, non Eccleſiæ principali conventus, ſeu monaſterii, ſed alteri Eccleſiæ, monaſterio acceſſorie unitæ, eaque regatur, non per Vicarium Secularem, ſed per aliquem Regularem, a monaſterii Prælato deſignatum, atque ad ejuſdem placitum amovibilem? Quinam tunc Synodo adeſſe debet? Prælatus ne, an iſte Regularis Curam actu adminiſtrans? Hanc quæſtionem movet modo citatus Cardinalis de Luca *num.* 4. eamque dirimit dicendo, non Prælatum, ſed Vicarium Regularem debere Synodo intervenire: & recte; quia, poſita locali ſeparatione Eccleſiæ Curatæ a monaſterio, Vicarius Regularis, qui in Eccleſia Curata reſidet, eamque actu adminiſtrat, ſolus verſatur inter Parochiæ incolas, eorumque indolem & mores ſolus cognoſcit: ex quo fit, ut loci Ordinarius in ceteris omnibus parochiam reſpicientibus, hunc, & non monaſterii Præſulem, conſulat, &, ſi opus fuerit, moneat, ac corrigat, neque ullam monaſterii Prælati rationem habeat, niſi cum eidem injungendum duxerit, ut præfatum Regularem a Curæ exercitio removeat. Accedit, ſæpius contingere, ut Eccleſia Curata, & monaſterium, cui eſt acceſſorie unita, in diverſis exiſtant diœceſibus, ac propterea, niſi Regularis, qui Eccleſiam Curatam actu adminiſtrat, teneretur intereſſe Synodo, a loci Ordinario indictæ, neque ipſe, neque ejus Prælatus compelli poſſent ad illam accedere.

XIII. Idemque juris eſſe, arbitramur, cum animarum Cura eſt annexa quidem principali Eccleſiæ monaſterii, ubi Prælatus reſidet, regitur tamen & adminiſtratur per Regularem, non ab ipſomet Prælato, ſed a Capitulo electum & deſignatum, ita ut non ſit in Prælati arbitrio illum a Curæ exercitio divellere: quod evidenter colligi autumamus ex decreto, a ſacra Congregatione Concilii edito die 1. Aprilis 1656. in cauſa *novæ Segoviæ Inſularum Philippinarum, lib.* 19. *decretor. pag.* 568. in qua reſcriptum fuit: *Epiſcopum procedere poſſe ad pœnas etiam cenſurarum contra Regulares exercentes Curam animarum in Eccleſiis Parochialibus Regularium, ſi renuant accedere ad Synodum, non autem contra Superiores eorumdem Regularium.*

XIV. Sed, quamquam hæc ita de jure ſe habeant, quandoque tamen Regulares privilegium obtendunt, quo ſe ab acceſſu ad Synodum excuſari arbitrantur. Ejuſmodi privilegio, credere fas eſt, fuiſſe olim donatos Monachos Ciſtercienſes, ne ſecus dicamus, eos contra jura deliquiſſe, cum inter ſtatuta in Capitulo generali anno 1273. condita *cap.* 12. vetuerunt Abbatibus Lemovicenſibus accedere ad Synodos Epiſcopales, ſicuti legitur apud Martene, & Durand. *tom.* 4. *Theſauri nov. Anecdotor. col.* 1440. Quod certo ſcimus, eſt, Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus

bus fuiſſe illud conceſſum a Gregorio IX. *in Cap. Nimis prava*, *de exceſſ. Prælat.* Ferunt quoque, Monachos Caſſinenſes, & quoſdam alios Regulares, etiam Curam animarum habentes, ſimile indultum impetraſſe ab Eugenio IV. Quamobrem Murga *in adnotat. ad primam deciſionem poſt commentaria ad Conſtitutiones Apoſtolicas*, *& in tract. de Beneficiis quæſt.* 2. *cap.* 109. eos ſubtrahit ab obligatione interveniendi Synodo. At certe hallucinatur, & fallitur: ea quippe privilegia, ante Tridentinum obtenta, ab eodem Tridentino revocata & abolita ſunt; atque ideo nullus Regularium, qui alias de jure ad Synodum pergere tenetur, poteſt illam evadere obtentu privilegii Apoſtolici, niſi doceat, tale privilegium fuiſſe, poſt Tridentinum, conceſſum. Ita contigit in lite, olim exorta inter Archiepiſcopum Beneventanum, & Monachos S. Sophiæ Rectores Eccleſiarum Parochialium, quæ eidem monaſterio S. Sophiæ ſunt unitæ. Renuebant Monachi intereſſe Synodo, ad quam ab Archiepiſcopo cogebantur adire: & ſacra Congregatio Concilii, in qua diſceptabatur cauſa, non antea Monachos ab obligatione parendi Archiepiſcopo ſolutos declaravit, niſi poſtquam docuerunt de expreſſo privilegio non adeundi ad Synodum, ſibi a S. Pio V. & propterea poſt Tridentinum collato, quemadmodum referunt, & ad rem animadvertunt Fagnanus *in cit. Cap. Quod ſuper his*, *de majorit. & obed. num.* 12. & Cardinalis Petra *ad Conſtitut. Apoſtol. tom.* 5. *pag.* 131. *num.* 118.

XV. Secus eſt de conſuetudine, qua etiam aliquando fulciri ſe poſſe, credunt Regulares, ne teneantur ad Synodum ire: etenim, quamvis Cardinalis de Luca *cit. diſc.* 37. *de juriſdict. num.* 6. *& ſeq.* opinetur, ſola conſuetudine abſolvi poſſe Regulares a lege, eos ceteroquin ad Synodum ire adſtringente, ſolumque diſputet, an ſufficiat decennalis, vel requiratur quadragenaria; verius tamen eſt, nullam conſuetudinem, niſi tanti temporis ſit, ut præſumptionem inducat privilegii Apoſtolici, Regularibus quoad hoc prodeſſe: quoniam aut conſuetudo, de qua eſt ſermo, præceſſit Concilium Tridentinum, & illa ab eodem Tridentino fuit abrogata; aut eſt inducta poſt Tridentinum, & hæc infringitur a Bulla Pii IV. qua Concilii Tridentini acta & decreta confirmantur, & magis aperte ab alia ejuſdem Pontificis Conſtitutione, data 13. Kalend. Martii 1564. ubi omnia, & ſingula, quæ Concilii decretis adverſantur, ſive antea inducta, ſive in poſterum inducenda, nulla, invalida, irrita, & nemini, tam in foro fori, quam in foro conſcientiæ, ſuffragari poſſe, decernit.

XVI. Abbates, de quibus hucuſque locuti ſumus, de eorum numero ſunt, qui potiuntur exemptione primæ dumtaxat, aut ſecundæ ſpeciei: quod quilibet potuit ex iis, quæ diximus, advertere. Aliud dicendum de Abbatibus præditis nobiliori exemptione tertiæ ſpeciei, cum territorio ſeparato, & vera qualitate *Nullius*: durum quippe nobis videtur, iſtos proprium habentes territorium, in quo jura exercent quaſi Epiſcopalia, adi-

adigere ad interveniendum Synodo vicini Epiſcopi, ſi ipſimet Abbates facultatem habeant propriam Synodum celebrandi. Solumque diſceptari poſſet, an, qui hac facultate carent, cogendi ſint ad eligendum aliquem, quem maluerint, ex finitimis Epiſcopis, cujus Diœceſanæ Synodo interſint. Rationem dubitandi præbet ſæpius allegatum decretum Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* obligans Epiſcopos, nulli Archiepiſcopo ſubjectos, ad ſemel eligendum aliquem Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium ſemper deinceps teneantur accedere; quo quidem decreto affici etiam Abbates vere *Nullius*, deciſum fuit in particulari Congregatione, deputata a ſan. mem. Benedicto XIII. & habita die 8. Maji 1725. in reſponſionibus ad quintum, & ſextum dubium: inde enim, propter rationis paritatem, inferri poſſe videtur, eoſdem Abbates, ſi poteſtate careant propriam Synodum habendi, obſtringendos ſimiliter eſſe ad eligendum Epiſcopum, cujus Synodo aſſiſtant; ne ſecus Clerus & populus, cui præficiuntur, omni careat Synodali ſtatuto. At nihilominus, re melius perpenſa, oppoſitum nobis dicendum apparet: etenim onus eligendi Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium conferre ſe debeant, a Tridentino impoſitum eſt ſolis Epiſcopis, nulli Archiepiſcopo ſubjectis, & ſolum, per extenſionem, translatum eſt ad Abbates tertiæ ſpeciei, habentes territorium ſeparatum a diœceſi cujuſcumque Epiſcopi: abſonum autem, atque ab omni æquitate devium nobis videtur, iterum extenſionem (ut ita dicamus) extendere, ſeu oneri per extenſionem Abbatibus impoſito, novum onus adjicere; quod profecto ſcimus nunquam fuiſſe in praxi receptum.

CAPUT SECUNDUM.

De Abbatibus, Prioribus, Guardianis Conventuum ſubjectorum Juriſdictioni Epiſcopi, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati.

AD intelligentiam eorum, quæ in præſenti capite dicturi ſumus, brevis præmittenda eſt notitia ſuppreſſionis quorumdam Religioſorum conventuum, factæ ab Innocentio X. Quoniam exiguus Religioſorum numerus, in parvis cœnobiis commorantium, plerumque in cauſa eſt, cur Regularis diſciplina ibidem relaxetur, & corruat; inde enim fit, ut Religioſi, qui ob eorum paucitatem, Choro vacare, ceteraque cujuſque Ordinis propria Inſtituta explere non valent, otio indulgeant, liberiores evadant, ac ſecularibus negotiis ſe immiſceant: idcirco Innocentius X. in ſua Conſtitutione 50. *tom.* 5. *Bullarii pag.* 481. quæ incipit *Inſtaurandæ*, data idibus Octobris 1652. multa ex ejuſmodi cœnobiis, in Italia, eique adjacentibus Inſulis ſita, atque in litteris Congregationis, ſuper hac re ſpecialiter deputatæ, nominatim expreſſa, auctoritate Apoſtolica ſuppreſſit, extinxit, & abolevit. Verum, cum poſtea plerique Regularium

rium Ordinum Superiores eidem Pontifici ſupplicaſſent, ut aliqua ex ſuppreſſis cœnobiis in priſtinum ſtatum reſtitueret, ac præterea ex publicis documentis, & Epiſcoporum atteſtationibus conſtitiſſet, in illis tot ali poſſe Religioſos, qui, etſi numerum non exæquarent, quem Pontifex optaverat, ſufficientes tamen videri poterant ad Regularem cuſtodiendam diſciplinam, & inſuper neceſſarii reputabantur ad excipiendas populi Confeſſiones, & Divina perſolvenda Officia in locis, ubi alii non reperiebantur Regularium conventus; Innocentius X. porrectis ſibi precibus indulgens, nonnulla ex præfatis cœnobiis redintegravit, & Regularibus reſtituit, hiſce tamen adjectis legibus: primo, ut in illis ſex ali poſſent, & actu alerentur Religioſi probatæ vitæ, quorum ſaltem quatuor eſſent Sacerdotes maturæ ætatis: ſecundo, ut iidem conventus, antea ſuppreſſi, & poſtea reſtituti, totaliter ſubjacerent juriſdictioni Ordinarii, tamquam a Sede Apoſtolica Delegati; quam ſubjectionem duraturam decrevit, quamdiu iidem conventus tantas adepti non eſſent fortunas, ut ſuſtentare poſſent, & actu ſuſtentarent duodecim Religioſos. Aliud autem idem Pontifex ſtatuendum duxit de parvis monaſteriis, cœnobiis, ſeu conventibus, intra Italiam pariter, eique adjacentes Inſulas exiſtentibus, quæ nunquam ſuppreſſa fuerunt: hæc ſiquidem Epiſcoporum juriſdictioni tunc ſolum ſubjecta eſſe, ſancivit, cum in iis actu non degunt ſex Religioſi; ſed, ſi ſex Religioſi in hiſce cœnobiis, nunquam ſuppreſſis, commorentur, illa eadem gaudere voluit exemptione, qua antea fruebantur. Habentur hæc omnia in Decreto incipiente *Ut in parvis*, quod prodiit die 10. Februarii 1654. Totaque rei geſtæ ſeries a Fagnano, qui particularis Congregationis, ab Innocentio X. deputatæ, fuerat Secretarius, deſcribitur *in Cap. Relatum, ne Clerici, vel Monachi*; & ſpecialis hiſtoria ſuppreſſionis, & ſucceſſivæ reſtitutionis aliquorum conventuum diœceſis Bononienſis edita eſt poſt Synodum Diœceſanam Cardinalis Hieronymi Boncompagni.

II. Præfata diſtinctio inter parva Religioſorum cœnobia, quondam ſuppreſſa, & poſtea redintegrata, atque ea, quæ nunquam ſuppreſſa fuerunt; eſt præ oculis habenda, ne, contra Innocentii Decretum, idem feratur de utriſque judicium. Loquendo itaque de conventibus primi generis, ſtatim excitata eſt controverſia, an ita illi ſubjacerent juriſdictioni Ordinarii, ut ſimul cenſerentur ſubtracti a juriſdictione Prælatorum Regularium. Et, teſte Fagnano *in Cap. Quanto, de offic. Ordinar. num.* 41. deciſum fuit, non eſſe ademptam Prælato Regulari juriſdictionem, qua antea potiebatur, ſed eamdem promiſcue, ſeu cumulative, datam etiam Ordinario, ita ut inter utrumque locus ſit præventioni. Sed, quia nimis facile foret, ut Superior Regularis ſemper, atque in omnibus Ordinarium præveniret, ejuſque juriſdictionem prorſus eluderet, propterea ab Alexandro VII. certi quidam caſus determinati ſunt, in quibus, non obſtante præventione Superioris Regularis, licere voluit Ordinario cauſam ad ſe avocare; & ſimul quædam regulæ præſcriptæ, ad quas & Ordinarii, & Superiores

Regulares, in eorumdem conventuum regimine, conformare ſe debeant, quæ videri poſſunt apud eumdem Fagnanum *citato loco num.* 42.

III. Unica reſtabat dirimenda quæſtio, an ſcilicet Abbates, Priores, Guardiani, & uno verbo Superiores conventuum, de quibus agimus, teneantur intereſſe Synodo, ab Epiſcopo indictæ. Et etiam hanc definivit Alexander VII. ſuis Apoſtolicis litteris, datis die 30. Martii 1661. quarum meminere de Aſte, Archiepiſcopus Hydruntinus, *in Methodo Viſitationis Apoſtolicæ part.* 5. §. 2. *num.* 18. Verhorſt *in addit. ad Chokier de juriſdict. in exemptos tom.* 3. *in addit. ad part.* 4. *quæſt.* 19. Romaguer. *ad Conſtitut. Synodal. Gerundenſ. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 8. Eæque per extenſum relatæ a Fagnano *in cit. Cap. Quanto num.* 64. ita ſe habent: *Cum, ſicut accepimus, poſito Decreto fel. rec. Innocentii Papæ X. Prædeceſſoris noſtri incipiente Ut in parvis, die* 10. *Februarii* 1654. *edito, quo parvi conventus, non habentes præſcriptum numerum Religioſorum, viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci, tamquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica Delegati, plene in omnibus ſubjiciuntur, dubitetur, an Abbates, Priores, Guardiani, & alii prædictorum conventuum Superiores, ab Epiſcopo vocati, ad Diœceſanam Synodum accedere teneantur; Nos, ejuſmodi dubium tollere cupientes, præfatos Abbates, Priores, Guardianos, & alios parvorum conventuum hujuſmodi Superiores, ad Synodum Diœceſanam accedere teneri, ſi ad eam ab Epiſcopo, uti Sedis Apoſtolicæ Delegato, vocentur, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, declaramus, & ita ab omnibus, ad quos pertinet, ſervari præcipimus.*

IV. Alexandri VII. ſanctioni concinit deciſio ſacræ Congregationis Concilii in cauſa *Pientina Synodi*, quam, ad uberiorem rei elucidationem, integram atteximus: *Inſtante Promotore Synodi Diœceſanæ Pientinæ pro declaratione, an Superiores parvorum conventuum teneantur accedere ad Synodum Diœceſanam, quatenus fuerint vocati ab Epiſcopo, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, datæ fuerunt litteræ pro informatione Ordinario, qui retulit, Guardianum Minorum Conventualium Sancti Quirici, ad Synodum Diœceſanam die* 24. *Septembris proxime elapſi accerſitum, comparuiſſe per Procuratorem, aſſerendo, non teneri accedere, eo quia Fratres Minores Conventuales obſtringi non poterant legibus Synodalibus; Priorem vero Servorum Beatæ Mariæ Virginis ſe excuſaſſe per epiſtolam, ex quo dietim viſitationem generalem ſui cœnobii expectabat; & denique Patrem Guardianum Conventualium civitatis Pientinæ, abſque ulla hæſitatione, Synodo interfuiſſe: unde EE. VV. exorat, ut, ne Superiores hujuſmodi parvorum conventuum ſubjectionem ſuæ juriſdictioni quodammodo excutiant, licet in iis, quæ reſpiciunt viſitationem, & correctionem, ad tenorem Decreti ſan. mem. Innocentii X. incipientis, Ut in parvis, ſemper ſuam exercuerit facultatem, declarare dignentur, illos teneri ad Synodum accedere, mediante reſolutione infraſcriptorum dubiorum.*

Primo: An PP. Guardiani, ceterique Superiores parvorum conventuum, te-

teneantur accedere ad Synodum Diœceſanam, quatenus fuerint vocati ab Epiſcopo, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato. Et, quatenus affirmative.

Secundo: An caſu, quo vocati non interveniant, ſubjacere debeant mulctæ in prædicta Synodo Diœceſana adverſus contumaces comminatæ.

Die 16. Junii 1703. ſacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ad primum reſpondit affirmative; ad ſecundum pariter affirmative arbitrio Ordinarii, excepta mulcta pecuniaria.

V. Jam, ut a ſuppreſſis, & reſtitutis, ad parvos conventus, nunquam ſuppreſſos, gradum faciamus, ſi hos actu non incolant ſex Religioſi, quorum quatuor ſint Sacerdotes, juxta cenſuram allegati Decreti Innocentii X. non ſecus ac priores, de quibus hactenus, ſubduntur juriſdictioni Ordinarii loci, & proinde metiendi ſunt eodem jure, quo illi. Si vero ſex in iis alantur Religioſi, eoque magis ſi plures, ab Ordinarii juriſdictione penitus eximuntur: quod liquet ex enuntiato Decreto, & diſerte declaravit ſacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium die 29. Novembris 1657. *Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium cenſuit, conventus, nunquam ſuppreſſos, in quibus actu degunt de familia plures, quam ſex Religioſi, minime comprehendi in Decreto ſan. mem. Innocentii X. quod incipit, Ut in parvis; ac proinde locorum Ordinarios nequaquam poſſe, in vim dicti Decreti, in hujuſmodi conventibus, aut illorum perſonis, ullam ſibi juriſdictionem vindicare*: quam declarationem poſtquam retulit Panimoll. *deciſ.* 84. *annot.* 2. *num.* 62. addidit: *Pro cujus obſervantia decreti reſpondit ſacra Congregatio Concilii in Melphiten. Juriſdictionis 3. Auguſti 1686.* Cauſa autem Melphitenſis, quam innuit Panimoll. hæc fuit. Cum Epiſcopus Melphitenſis ſacra viſitaret Apoſtolorum limina, quæſivit a ſacra Congregatione Concilii, an ſibi competeret delegata juriſdictio in parvos ſuæ diœceſis Regularium conventus, nunquam ſuppreſſos, in quibus non alerentur quatuor Sacerdotes, ita ut jus ſibi eſſet, non ſolum iiſdem conventibus annexas Eccleſias, ſed & ipſos conventus, ejuſque cubicula, ac præterea inibi exiſtentes Regulares perſonaliter viſitare. Et ſacra Congregatio die 3. Auguſti 1686. reſpondit: *Servandum eſſe decretum Congregationis ſuper ſtatu Regularium, editum 29. Novembris 1657.*

VI. Quamobrem Regulares, qui ſeni, ut præſcriptum eſt, parvis in conventibus, nunquam ſuppreſſis, degunt, niſi curam animarum habeant, adſtringi nequeunt ad interveniendum Epiſcopali Synodo; quemadmodum in eadem, quam retulimus, cauſa *Pientina*, eadem ſacra Congregatio Concilii, de his poſtmodum ſpecialiter conſulta, expreſſe ſancivit.

VII. *In ſacra Congregatione, habita ſub die 16. Junii proxime elapſi, propoſitis ad inſtantiam Promotoris Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis Pientinæ infraſcriptis dubiis, nempe Primo, an Priores, Guardiani, ceterique Superiores parvorum conventuum teneantur accedere ad Synodum Diœceſanam, quatenus fuerint vocati ab Epiſcopo, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato. Et, quatenus affirmative.*

VIII. *Secundo, an caſu quo vocati non interveniant, ſubjacere debeant mulctæ, in prædicta Synodo Diœceſana adverſus contumaces comminatæ: reſcriptum fuit, Ad primum Affirmative; Ad ſecundum Affirmative, arbitrio Ordinarii, excepta mulcta pecuniaria. Reclamante autem adverſus hujuſmodi reſolutionem Priore, & Patribus conventus B. Mariæ Virginis Servorum, loci Scrofani, ſub fundamento, quod dictus eorum conventus non ſit comprehenſus in Decreto ſan. mem. Innocentii X. incipiente, Ut in parvis, renovato per Conſtitutionem ſan. mem. Alexandri VII. eo quia, ut aſſeritur, nunquam fuit ſuppreſſus, ac ſemper ibidem manſerunt de familia ſex Religioſi, Eminentiis Veſtris reſolvendum proponitur:*

IX. *An reſpectu dicti Conventus B. Mariæ Virginis loci Scrofani ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in caſu &c.*

X. *Die* 15. *Septembris* 1703. *ſacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, cenſuit, conventum Scrofani non eſſe comprehenſum.*

CAPUT TERTIUM.

De obtinentibus dignitates, perſonatus, officia, & de Vicariis, tum Generali, tum Foraneis.

Dignitas, Perſonatus, & Officium, ſæpe promiſcue accipiuntur: ſtricte tamen, & juxta juris apices, diſtincta ſunt Beneficia. Dignitatem quippe obtinere dicitur, qui ratione Beneficii, quod poſſidet, præeminentiam habet, cum juriſdictione in foro externo, ſicuti olim erat, & alicubi etiam nunc eſt Archidiaconus: Perſonatum, qui ſolam præeminentiam, ſine juriſdictione, uti Prior, & Decanus: Officium, qui, nec præeminentiam, nec juriſdictionem, ſed adminiſtrationem dumtaxat habet aliquarum rerum, ad Eccleſiam pertinentium, uti Sacriſta, & Theſaurarius. Hi omnes, lato quodam loquendi modo, dicuntur Prælati, & eapropter, ſi ſint de Clero Seculari, nec privilegio poſt Tridentinum impetrato excuſentur, tenentur Synodo Diœceſanæ intereſſe: quod aſſerunt Maſſobr. *de Synodo Diœceſ. cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 9. Gavant. *in praxi Synodi Diœceſ. cap.* 2. *in annot. num.* 4. Pax Jordan. *lucubrat. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 46. *& ſeq.*

II. Vicarius Generalis Epiſcopi, quamquam a jure quandoque dicatur Officialis, ut *in Cap. Licet, de offic. Vicar. in* 6. *& in Clement.* 2. *de reſcriptis*, attamen in aliquibus regionibus ultra montes, præſertim in Gallia, & Belgio, uſus obtinuit, ut ab Officiali diſtinguatur, & *Vicarius* nuncupetur, qui ea exercet, quæ ſunt juriſdictionis voluntariæ; *Officialis* vero, qui juriſdictioni præeſt contentioſæ: quod teſtantur Cabaſſut. *in theoria & praxi Jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 1. & Van-Eſpen *Juris Eccleſiaſt. tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 12. *cap.* 5. atque Alteſerra *in Vindic. Eccleſiaſt. Juriſdict. lib.* 7. *cap.* 6. Apud nos autem unus & idem Epiſcopi vices, in utriuſque ju-

juriſdictionis exercitio, gerere conſuevit; quod etiam eſſe juri conformius, obſervavit Guillelmus Lyndevvode *ad Conſtitutiones Angliæ lib. 2. ad tit. de ſequeſtratione poſſeſſionis, & fructuum, verb. Vicarios Generales*, inquiens: *Horum poteſtas differt ab Officialium principalium poteſtate, de quibus ſequitur in textu: nam Officiales dicuntur, quibus cauſarum cognitio generaliter per habentes juriſdictionem Eccleſiaſticam committitur, & in tales transfunditur cognitio cauſarum totius diœceſis, non tamen inquiſitio, nec correctio, ſive punitio criminum &c. Sed Vicarii Generales omnia prædicta facere poſſunt virtute officii, excepta collatione Beneficiorum.* Quid porro Vicarius Generalis juris habeat quoad Synodum, abſente Epiſcopo, jam ſupra oſtendimus: in præſens aſſerimus, eum, præſente, atque ita jubente Epiſcopo, & poſſe & debere Synodo intervenire; atque inſuper affirmamus, maximopere decere & expedire, ut Epiſcopus velit, ſuum Vicarium Synodo adeſſe. Colligimus hæc ex quodam Brevi Gregorii XIV. edito ad dirimendam celebrem controverſiam, quam ſubdimus.

III. Præſidente Cardinali de Caſtro Metropolitanæ Eccleſiæ Hiſpalenſi, magna excitata eſt controverſia inter Vicarium Generalem, & Capitulum Metropolitanæ ſuper præcedentia ſedendi in Synodo; eaque delata ad ſacram Congregationem Concilii, cum adhuc indeciſa penderet, ſan. mem. Sixtus V. ita decrevit: *Vicarium, ſeu Officialem Generalem, præſente Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, neque locum in Synodo Diœceſana, aut in Capitulo, a jure communi habere, aut prætendere poſſe; ipſo vero Archiepiſcopo, vel Epiſcopo abſente, præcipuum in eadem Synodo locum obtinere debere.* Adverſus hujuſmodi Breve, prævia aperitione oris, quam de voto ſacræ Congregationis Concilii, a Gregorio XIV. obtinuit, reclamavit Cardinalis de Caſtro, aliudque ab eodem Gregorio reportavit Breve moderatorium decreti Sixti V. hiſce verbis conceptum: *Vicarium, ſeu Officialem, aut Proviſorem Generalem Archiepiſcopi, cujus præſentia in Synodis Diœceſanis, pro controverſiis & litibus dirimendis, & querelis cognoſcendis, & decretis ſtatuendis, neceſſaria omnino eſt, tam abſente, quam etiam præſente Archiepiſcopo, primum locum poſt ipſum Archiepiſcopum, & ante Capitulum, vel a Capitulo deputatos, in eadem omnino Synodo Diœceſana de jure habere, & obtinere debere, niſi tamen ex conſuetudine legitima Capitulo jus in eadem Synodo Vicarium præcedendi conſtiterit eſſe acquiſitum.*

IV. Hæc, quæ indicantur in deciſione Romanæ Rotæ *in Hiſpalen. Juris ſedendi in Synodo*, 21. Junii 1697. *coram Muto*, edita apud Nicollium *Jur. Canon. tom. 1. litt. C. §. 3. poſt num.* 180. eo tantum animo hic retulimus, ut a Gregorio XIV. rationes audiremus, propter quas oportet, ut Vicarius Generalis, etiam præſente Epiſcopo, Synodo interſit; nam de loco, ubi ſedere debeat, infra erit ſermo.

V. Præter Vicarium Generalem, qui toti præeſt diœceſi, alii ab Epiſcopis conſtituuntur peculiares Vicarii, dicti *Foranei*, ut extra civitatem in pagis, & oppidis jus dicant, in quibuſdam levioris momenti cauſis, & juriſdi-

riſdictionem exerceant, ad certos dumtaxat actus limitatam; a quorum tamen ſententiis liberum eſt ad Epiſcopum appellare, juxta Gloſſam *in Clementina* 2. *verb. Foraneo*, ubi Archidiaconus, & Cardinalis, *de reſcriptis*, & late deducta per Sbrozzium *de Vicario Epiſcopi lib.* 1. *quæſt.* 3.

VI. Ejuſmodi Vicariorum originem antiquiſſimam eſſe, atque ad Chorepiſcopos referendam, non immerito arbitratur Juenin *de Sacramentis diſſertat.* 9. *quæſt.* 2. *cap.* 4. Quamquam enim Rabanus Archiepiſcopus Moguntinus *in Opuſc. de Chorepiſc.* quem ſequuntur Beveregius *in notis ad Conc. Ancyran. can.* 13. Binghamus *Origin. Eccleſiaſt. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. Caveus, Blondellus, Tournely, aliique exiſtiment, Chorepiſcopos, ordinatione, & charactere, veros Epiſcopos fuiſſe; attamen, quod citatus Binghamus fatetur, communior, magiſque recepta eſt opinio, fuiſſe eos tantummodo Presbyteros, quemadmodum fuſe probant Turrianus *not. ad can.* LIV. *Nicæn. Arab.* Eſtius *in* 4. *ſent. diſt.* 24. §. 30. Anton. Auguſtinus *epit. Jur. Can. lib.* 6. *tit.* 1. *cap.* 8. 11. & 13. Morinus *de Sacr. Ordinat. part.* 3. *exercitat.* 4. Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. & 2. Natalis Alexander *Appendic. ad diſſert.* 44. *in ſec.* VI. etſi negari haud poſſit, quandoque contigiſſe in Chorepiſcopum aſſumi, qui Epiſcopali charactere eſſet antea inſignitus, & a ſua diœceſi ob perſecutionis æſtum expulſus, aut ejuſdem adminiſtratione, in alicujus gravis criminis pœnam, legitima auctoritate privatus, quod opportune animadvertunt Bellarmin. *tom.* 2. *Controv. de Clericis lib.* 1. *cap.* 17. Hallier *de ſacris Ordinat. ſect.* 5. *cap.* 2. *art.* 2. §. 5. Cabaſſutius *Notit. Eccleſ. ſeculi* IV. *in can.* 13. *Concilii Ancyrani num.* 6. & Petrus de Marca *lib.* 2. *de Concord. cap.* 13. Siquidem Concilium Nicænum *can.* 8. ita proſpexit Epiſcopis Novatianis, qui ad Catholicam redirent Eccleſiam, ut ab Epiſcopo loci, ſive ad Presbyteri cujuſdam oppidani, ſive ad Chorepiſcopi officium admitterentur; idemque decretum fuiſſe de Epiſcopis Meletianis, ad Eccleſiæ unitatem reverſis, colligitur ex ejuſdem Concilii epiſtola Synodica apud Socratem *lib.* 1. *cap.* 9. Jam ergo hi Chorepiſcopi conſtituebantur in pagis, & oppidis, ut ea Epiſcopi loco gubernarent; quamobrem a Ferrando Diacono *Breviar. cap.* 79. vocantur Epiſcoporum Vicarii: *Chorepiſcopi*, inquit, *ideſt Vicarii Epiſcoporum*: eamdemque nomenclaturam apud alios habent ſacrorum Canonum Collectores. Quia porro Chorepiſcopis, præter juriſdictionem ad regimen loci, cui præficiebantur, neceſſariam, poteſtas quoque data erat conferendi minores Ordines, quibus tunc temporis accenſebatur Subdiaconatus: & aliquando, cum nimirum Epiſcopali charactere erant exornati, iiſdem ab Epiſcopo loci facultas quoque delegabatur conferendi Ordines ſacros: inde factum eſt, ut Chorepiſcopi, tot condecorati prærogativis, eo uſque audaciæ devenerint, ut in omnibus ſe Epiſcopis æquarent: cumque nec Canones Conciliorum, præcipue Canon ſextus Concilii Sardicenſis, quartus Toletani XII. vigeſimus ſecundus Francofordienſis, ſeptimus Hiſpalenſis, neque epiſtolæ De-

cre-

cretales ſummorum Pontificum , & ſignanter epiſtola olim 88. Leonis Magni (ſi tamen ejus eſt, quod recentiores Critici negant) & epiſtola Leonis III. ad Epiſcopos Galliæ , quibus Chorepiſcoporum refrenabatur inſolentia , ſatis fuiſſent , ad eos continendos in officio : idcirco ſeculo VIII. & IX. ita pluribus præcipientibus Eccleſiæ legibus, Chorepiſcoporum ordo ſupprimi cœpit , ac medio circiter ſeculo x. prorſus extinctus eſt, quod narrat Natalis Alexander *hiſt. Eccleſ. tom. 4. ad ſeculum* IV. *in Append. ad diſſert.* 44.

VII. Extinctis Chorepiſcopis, ſolicitudo luſtrandi ruſticanas parochias, præſidendi parvis oppidis , corrigendi ac puniendi in his degentes Clericos, quæ prius Chorepiſcopis competebat , translata eſt in Archipresbyteros , Archidiaconos , & Decanos rurales : unde Sigebertus *in Chronico* agens de Damaſo II. qui Pontificatum iniit anno 1048. Archidiaconos cum Chorepiſcopis confudit , ita ſcribens : *Damaſus Papa decrevit , ne quid contra Epiſcopos præſumant Archidiaconi , qui dicuntur Chorepiſcopi , ideſt villarum , & regionum Epiſcopi* . Erant igitur Archidiaconi , Decani , & ſimiles, in Chorepiſcoporum locum ſuffecti , Vicarii rurales, ſeu Foranei Epiſcoporum . Propterea Concilium Londinenſe anni 1237. *can.* 2. Archidiaconis , utpote vices Epiſcopi in ſibi commiſſis diœceſis regiunculis obeuntibus , injungit , ut *in Decanatuum ſuorum conventibus Sacerdotes maxime in his ſtudeant erudire , docentes eos , qualiter circa Baptiſmum , Pœnitentiam , Euchariſtiam , & Matrimonium debeant ſe habere :* quemadmodum legitur in Collectione antiqua Spelmanni *tom.* 2. *pag.* 222. etſi in recentiori Wilkins *tom.* 1. *pag.* 650. *Euchariſtiæ* nomen omiſſum ſit . Et Concilium Lambethanum anni 1261. *cap.* 31. ac Concilium ad Pontem Audemari anni 1279. *can.* 21. iiſdem Archidiaconis , & Decanis ruralibus , veluti juriſdictionem in pagis exercentibus , diſtricte præceperunt , ut in Clericos animadverterent , qui Clericalem Tonſuram non geſtarent . Ut porro ejuſmodi Vicarii Foranei proprio muneri facilius ſatisfacerent , a Concilio Colonienſi anni 1266. *can.* 14. Exceſtrenſi anni 1287. *can.* 31. aliiſque congeſtis a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 76. ſtatutum eſt , ut eorum quilibet , ſingulis menſibus , omnes ſuæ juriſdictioni ſubjectos Sacerdotes in quamdam veluti ruralem Synodum, coram ſe congregaret, ubi & eos inſtruere , & quæ in ſua regiuncula corrigenda eſſent , reſcire poſſet .

VIII. Morem iſtum partiendi diœceſim in totidem veluti minuſculos Epiſcopatus , quorum ſingulis ſuus præſideret Vicarius , etſi pervagatiſſimus eſſet in toto fere Occidente, inuſitatum tamen fuiſſe in noſtra Italia , aſſerit laudatus Thomaſſinus , in quam primum invectum credit a S. Carolo Borromæo , cujus rei cauſam refert in adeo anguſtos & coarctatos limites diœceſum Italiæ , ut unus Vicarius Generalis , in civitate reſidens, viſus ſit toti diœceſi regendæ ſufficere. At ſuſpicamur, virum, ceteroquin eruditiſſimum, in hoc erraſſe : nam, ut prætermittamus veſti-

gia,

Digitized by Google

gia, in pleriſque diœceſibus adhuc extantia, antiquæ juriſdictionis, quam in aliqua earumdem parte exercebant Archidiaconi, & Decani, Joannes Franciſcus Bonhomius, Epiſcopus Vercellenſis, S. Carolo coævus, a quo, uti narrat Ughellius, anno 1572. fuit Epiſcopus inauguratus, *in ſuis Decretis generalibus reformationis Eccleſiaſticæ*, *editionis Colonienſis anni* 1585. *pag.* 119. *& ſeq.* diſſerit de noſtris Vicariis Foraneis, non tamquam recens inſtitutis, ſed veluti jamdiu antea inductis, dicens, eos aſſumi conſueviſſe ex Archipresbyteris, & Præpoſitis oppidorum; quod tamen monet, non oportere eſſe perpetuum, cum Vicarii Foranei officium illis dumtaxat ſit committendum, qui litterarum ſcientia, morum integritate, ac rerum agendarum uſu, præſtantiores ſunt. De iiſdem pariter Vicariis, ante Bonhomium, mentionem fecerat Petrus Franciſcus Zinus *in Exemplo boni Paſtoris:* adhuc quippe vivente celebri Joanne Matthæo Giberto, Epiſcopo Veronenſi, laudatus Zinus Giberti Conſtitutiones, typis Veronenſibus impreſſas, evulgavit anno 1542. iterumque Venetiis excudi curavit anno 1563. quarum nova editio denuo prodiit Veronæ anno 1740. Jam autem in hac poſtrema editione *pag.* 290. profertur teſtimonium Zini aſſerentis, ab Epiſcopo Giberto conſtitutos fuiſſe per ſuam Veronenſem diœceſim Vicarios Foraneos: *Porro, cum nec ipſe Epiſcopus* (inquit Zinus), *nec ejus Vicarius*, *& reliqui miniſtri*, *magna negotiorum urbis multitudine diſtenti*, *valeant ita accurate ea*, *quæ ruri gerenda ſunt*, *intueri*, *& animadvertere*, *utrum Sacerdotes ſe recte gerant*, *imperataque faciant; multos ex Archipresbyteris*, *& Parochis peritioribus*, *& magis idoneis*, *tamquam Vicarios....conſtituit*. Vicarios quoque Foraneos nominatos legimus ab Innocentio IV. *in Cap. Romana*, *de offic. Ordin. in 6.* at ibi Foraneos appellat Vicarios, quos Archiepiſcopus Remenſis conſtituere attentaverat in ſuorum Suffraganeorum diœceſibus. De veris autem Vicariis Foraneis loquitur Clemens V. *in Clem.* 2. *de reſcriptis*, ubi differentiam ponit inter Epiſcopi *principalem Officialem*, ejuſque *Officialem Foraneum*, qui in certa diœceſis parte ad certos actus conſtituitur: notatque ibidem Gloſſa, ab hoc Officiali Foraneo poſſe appellationem interponi ad Epiſcopum, etſi Anaſtaſius Germonius *Animadverſ. lib.* 1. *cap.* 7. contra communiter receptam, uſuque comprobatam Gloſſæ opinionem, oppoſitum ſuadere conetur.

IX. Verum, quidquid ſit de primordiis Vicariorum Foraneorum in Italia, certum eſt, nunquam apud nos tantam illis tributam juriſdictionem, quantam olim habuerunt, & alicubi etiam nunc habent, extra Italiam, ſed eorum facultates ad quædam dumtaxat levioris momenti negotia conſueviſſe reſtringi & limitari, quod jam ſupra obſervavimus.

X. Illos porro ad Synodum referendo, ſi ad cœtum pertinent Parochorum, nullus dubitat, debere Synodo adeſſe: ſi vero ſimplices ſunt Presbyteri, quamvis nullum poſſideant Eccleſiaſticum Beneficium, idem de iis ſtatuimus, quod de Vicario Generali diximus; arceſſitos nimirum

ab

ab Epiſcopo, teneri ad Synodum accedere. Affirmamus præterea, oportere, ut Epiſcopus omnes ſuos Vicarios Foraneos ad Synodum vocet, quoniam ab iſtis, tamquam oculatis teſtibus, melius, quam a Vicario Generali, certior fieri poterit de iis, quæ in remotis diœceſis partibus occurrunt, & aliquam fortaſſe Synodalem ſanctionem expoſcunt.

CAPUT QUARTUM.

De Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatarum.

CAnonicos Eccleſiarum Cathedralium invitandos eſſe ad Synodum Provincialem, deliberatum fuit in Concilio Provinciali Mechlinienſi, celebrato Lovanii anno 1574. *Fuit concluſum, & reſolutum, quod poſthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani, & Capitula Eccleſiarum Cathedralium*: apud Martene, & Durand *Theſaur. nov. Anecdot. tom.* 4. *col.* 451. & cum communi docet Fagnanus *in Cap. Etſi membra a num.* 37. *uſque ad fin. de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*. Inviti tamen compelli nequeunt, ut interveniant, quemadmodum idem Fagnanus proſequitur: & ſi Concilio Provinciali interſint, votum mere conſultivum, non deciſivum, habent, juxta decretum ſacræ Congregationis Concilii, in *Salernitana Synodi*, die 19. Aprilis 1596. *lib.* 8. *decretor. pag.* 174. *Capitulorum Deputatos vocem dumtaxat conſultivam in Concilio Provinciali habere.*

II. Quod ſpectat ad Synodos Diœceſanas, ut vera fateamur, nulla in antiquis Synodis fit mentio Canonicorum: ſæpius quidem illis interfuiſſe, atque intereſſe debere, legimus, Abbates, Priores, Decanos, & Parochos; quod patet tum ex iis, quæ *bujus libri cap.* 1. *num.* 1. retulimus, tum ex ſtatutis Synodalibus Joannis Epiſcopi Leodienſis anni 1287. *Mandamus Decanis, & Sacerdotibus, & aliis, qui ipſi Synodo intereſſe tenentur*; & ex ſtatutis Eccleſiæ Avenionenſis anni 1337. *cap.* 8. *Hoc ſtatuto præcipimus & mandamus, ut de cetero Priores, Rectores, Decani, & alii, qui ad Synodum venire conſueverint &c.* atque ex ſtatutis Eccleſiæ Meldenſis: *Præcipitur diſtricte, ut omnes Presbyteri, Curam habentes, veniant ad Synodum*: *cit. tom.* 4. *Theſaur. Anecdot. col.* 829. 563. & 891. ſed nuſquam Canonicos, ſpecialiter nominatos, invenimus. At nihilominus, juxta præſentem diſciplinam, ad Diœceſanam Synodum invitandos eſſe Canonicos Eccleſiarum Cathedralium, communiter aſſerunt Doctores congeſti a Monacello *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 5. Solumque quæſtio eſt, an, invitati, teneantur adeſſe. Bottus *in tract. de Synodo part.* 2. *in princ. num.* 2. & *ſeq.* & Maſſobrius *de Synodo Diœceſ. cap.* 3. *dub.* 2. affirmant, reluctantes cogi non poſſe, niſi tamen in Synodo agendum foret de negotiis ad eos pertinentibus, aut de rebus, in quibus ab Epiſcopo Capituli conſilium eſt exquirendum. Attamen ſententia oppoſita, obſtringens Ca-

Digitized by Google

nonicos Cathedralis ad interveniendum Synodo, ſaltem per aliquot, e Capituli gremio deputatos, magis recepta eſt apud Doctores, & uſu comprobata. Primo, quia cenſentur conſtituti in quadam quaſi dignitate, comparanda cum Prioribus, & Decanis, quos ſemper ad Synodum adactos nuper vidimus. Secundo, quia nunquam accidit, ut in Synodo non tractetur de Horis Canonicis rite perſolvendis, de Cleri moribus reformandis, de reſtauranda Eccleſiaſtica diſciplina, ceteriſque, quæ ipſos quoque Canonicos reſpiciant; in quo rerum eventu, omnes Doctores conſentiunt, non licere Canonicis ſe a Synodo excuſare, Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi part. 3. allegat. 33. num. 11.* Pax Jordan. *lib. 8. tit. 2. num. 59.* Romaguer. *ad Conſtitut. Synod. Gerunden. lib. 1. tit. 1. cap. 2. num. 15.* & alii, eamdem obligationem extendentes ad eorumdem Canonicorum Coadjutores.

III. Epiſcopus Illerden. a ſua Synodo Diœceſana tentavit excludere Canonicum Pœnitentiarium, quia, ut ajebat, in jure cautum non reperitur, jus illi eſſe interveniendi Synodo. Sed interpoſita a Pœnitentiario appellatione ad ſacram Congregationem Concilii, hæc cenſuit, eum nequaquam excludi poſſe. Si enim invitandi, & admittendi ſunt ceteri Canonici, eo magis viſus eſt admittendus Canonicus Pœnitentiarius, qui eſt quaſi Parochus totius diœceſis, & jus habet excipiendi ſacramentales diœceſanorum Confeſſiones, non ex ſpeciali commiſſione Epiſcopi, ſed a lege, a Concilio ſcilicet Tridentino, ita ut propterea in iis, quæ ſpectant ad forum internum, cenſendus ſit Ordinarius: de qua re plura Fagnan. *in Cap. Grave a num. 10. de Præbendis.*

IV. Alii Eccleſiæ Cathedralis Beneficiarii, qui inter Canonicos non cooptantur, ab Epiſcopo vocati, poſſunt, & debent intereſſe, ſed veluti ſinguli, non tamquam conſtituentes unum corpus, ſeu collegium, juxta ſenſum ſacræ Congregationis Concilii, expoſitum a Pignatello *conſult. 3. tom. 7.*

V. De Canonicis Collegiatarum Eccleſiarum cenſet Maſſobrius *cit. cap. 3. dub. 2. num. 26.* neque oportere, ut ad Synodum invitentur, neque invitatos adigi poſſe ad interveniendum, niſi cum fortaſſe ceteri quoque e diœceſis Clero intereſſe tenentur. At, cum in ſupra allegato Concilio Mechlinienſi decere viſum fuerit, ut Capitula Collegiatarum Eccleſiarum vocarentur ad Concilium Provinciale: *Fuit concluſum, & reſolutum, quod poſthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani ...... & Capitula Collegiatarum Eccleſiarum provinciæ Mechlinienſis, ut per ſe, vel per ſuos Procuratores, in Synodo Provinciali compareant*: multo magis oportere exiſtimamus, ut ad Diœceſanam Synodum invitentur: invitatos autem non poſſe acceſſum detrectare, ex iis perſpicuum fiet, quæ de obtinentibus Beneficia ſimplicia inferius ſtatuemus. Quare rectius Pax Jordan. *cit. loc. num. 59.* omnes Canonicos Collegiatarum, eorumque Coadjutores, ad Synodum abſolute compellit. Quod ſi Collegiata extra locum ſit, ubi Synodus habetur, tunc, ne Eccleſia ſuo fraudetur ſervitio, non

non omnes Canonici, ſed aliqui eorum, a Capitulo deputandi, debent omnium nomine Synodum adire, juxta decretum ſacræ Congregationis Epiſcoporum & Regularium, apud Pignatellum *conſult. 77. num. 62. tom. 9.* & bene deducta per Pacem Jordanum *eod. cit. loc. num. 60.*

VI. Uſus obtinuit, ut Canonici tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum, poſtquam quadraginta annorum non interrupto ſpatio diligenter Eccleſiæ inſervierunt, exemptionem conſequantur a Choro, atque ab omni abſolvantur ſervitio, deinceps Eccleſiæ præſtando, quin tamen idcirco aliquid amittant aut ex Præbendæ fructibus, aut ex diſtributionibus quotidianis, quas lucrantur, etiamſi abſint a loco Beneficii: ea ſiquidem exemptione obtenta, libertatem pariter nanciſcuntur a vinculo reſidentiæ, juxta declarationem editam a ſacra Congregatione Concilii die 17. Decembris 1718. in reſponſione ad quintum ex dubiis jubilationum propoſitis a nobis, ejuſdem ſacræ Congregationis Secretarii munus tunc obeuntibus. Jam autem, ſi de hiſce Canonicis, qui *Jubilati* dicuntur, inſtituatur quæſtio, an teneantur Synodum adire, ſine ulla hæſitatione affirmamus, modo tamen ab Epiſcopo ſpecialiter vocentur: quod colligimus *ex Cap. Cum ad hoc, de Clericis non reſidentibus*, & deciſum deprehendimus a ſacra Congregatione Concilii in *Aquilana* 27. Septembris 1659. ad tertium dubium *lib. 21. decretor.* & in *Sabinen.* 2. Octobris 1717. *lib. 67. decretor.* Poteſt quippe contingere, ut Epiſcopus Canonici jubilati, veluti maturioris ætatis, & conſilii, rerumque Eccleſiam & Capitulum reſpicientium magis periti, opera indigeat in Synodo; abſonum autem videtur, ut in his circumſtantiis ille non teneatur morem gerere Epiſcopo vocanti, poſſitque a Synodo ſe abducere; quemadmodum in re ſimili ratiocinatur Michael Thomaſius *in Tract. de ratione habendi Concilia Provincialia & Diœceſana fol. 136.* Accedit, Canonicum, etiam poſt obtentum Jubilationis indultum, poſſe ad ſervitium Eccleſiæ revocari, ſi nimirum, ob aliorum miniſtrorum paucitatem, Divina Officia debito cultu expleri non valeant, quod *in cit. Cap. Cum ad hoc*, Patriarchæ Antiocheno diſertis verbis reſcripſit Gregorius IX. & cenſuit ſacra Congregatio Concilii in reſponſione ad quartum ex prædictis dubiis Jubilationum: multo magis itaque poterit Canonicus jubilatus ab Epiſcopo compelli venire ad Synodum, cum ejus præſentia conferre poſſe videatur ad Eccleſiæ, totiuſque diœceſis utilitatem.

CAPUT QUINTUM.

De Parochis.

Diœceſanas Synodos a prima earum origine potiſſimum ex Parochis fuiſſe conflatas, & ratio ſuadet, & antiquiſſimi Eccleſiæ Canones nos edocent. Illis quippe, quæ eo ſemper collimarunt, ut animarum ſa-

lutem promoverent, eos maxime intereſſe oportuit, quibus aliqua Dominici gregis portio tradita erat cuſtodienda. Hinc Synodus Diœceſana Autiſiodorenſis anni 578. *can.* 7. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 444. ſancivit: *Ut medio Majo omnes Presbyteri ad Synodum in civitatem veniant*: & in formula habendi Synodum Diœceſanam, a Burchardo adſcripta Concilio Salegunſtadienſi anni 1022. quod ab aliis *Moguntinum* dicitur, eo quod Salegunſtadium jam tum eſſet Moguntinæ diœceſis, legitur: *Convenientes Presbyteri omnes intrent (Synodum), & ſecundum Ordinationis ſuæ tempus reſideant*. Quibus in locis, ſicuti & in aliis vetuſtis Canonibus, Sacerdotum, & Presbyterorum nomine, Parochos deſignari, advertit Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 1. *tit.* 18. *cap.* 2. *num.* 4. inquiens: *Hic nota, omnes indiſtincte Presbyteros ad Synodum admitti; nec mirum, quia, juxta phraſim illius temporis, nomine Presbyterorum veniebant Parochi, adeo ut admittere Presbyteros ad Synodum, idem tunc ſignificaret, quod hodie admittere Parochos*. Enimvero Concilium Liptinenſe anni 743. *tom.* 1. *Concil. Galliæ* editionis Sirmondi *pag.* 538. aperte oſtendit, *Presbyterorum* nomine ſe, non alios, quam Parochos intelligere, cum *can.* 3. ait: *Ut unuſquiſque Presbyter, in parochia habitans, ſubjectus ſit illi Epiſcopo, in cujus parochia habitat; & ſemper in Quadrageſima rationem, & ordinem miniſterii ſui, ſive de Baptiſmo, ſive de Fide Catholica, ſive de Precibus, & ordine Miſſarum, ipſi Epiſcopo reddat, & oſtendat*. In eodem ſenſu *Sacerdotum* nomen uſurpavit Innocentius III. *in Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed.* cuidam Epiſcopo, quem, Gonzalez exiſtimat, fuiſſe Cantuarienſem, reſcribens: *Abbates, & Sacerdotes, diœceſana lege tibi ſubditos, qui ad tuam Synodum venire contemnunt (dummodo in ipſa Synodo non ducas aliquid ſtatuendum, quod Canonicis obviet inſtitutis) per cenſuram Eccleſiaſticam ad Synodum ipſam venire compellas, & debitam tibi obedientiam & reverentiam exhibere*: ubi Innocentium *Sacerdotum* vocabulo Parochos indigitaſſe, obſervat Fagnanus *in comment. ad idem Cap. num.* 2. & 3.

II. Magis diſerte poſteriores Canones Parochos, ſeu Curatos, proprio & ſpeciali nomine expreſſos, ad Synodum compulere. Præter ſupra allegata ſtatuta Eccleſiæ Meldenſis, in quibus *Presbyteri Curam habentes*, ad Synodum ire jubentur; in epiſtola Synodica Raymundi, Epiſcopi Ruthenenſis, anni 1289. habetur: *Præcipimus, ut ad dictam Synodum hiemalem veniant Ruthenam perſonaliter omnes Prælati, & Clerici, & Sacerdotes Curam animarum habentes*: *ſæpius citat. tom.* 4. *Anecdot.* Martene, & Durand *col.* 673. Et inter ſtatuta Eccleſiæ Nemauſenſis, anni 1364. *tit.* 15. *cap.* 2. legimus: *Præcipientes diſtricte, quod Rectores, vel Sacerdotes Parochiales, ſingulis annis ad utramque Synodum veniant*: *eod. tom.* 4. *col.* 1065. Omnem demum dubitationem aufert Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* clare & manifeſte edicens: *Ratione tamen Parochialium, aut aliarum ſecularium Eccleſiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum* cu-

Digitized by Google

curam gerunt, quicumque illi ſint, Synodo intereſſe. Quocirca extra controverſiam eſt, quotquot animarum Curam gerunt, ſive Seculares, ſive Regulares illi ſint, indubia lege adigi ad interveniendum Synodo. Barboſa *ad dictum cap. 2. Trident. num. 26. & de offic. & poteſt. Episc. part. 3. allegat. 93. num. 5. & ſeq.* Maſſobr. *de Synodo Diœceſ. cap. 2. dub. 2. num. 12.* Amedeus Chirolus *de ſacris Conciliis pag. 381. §. Dixi ſimpliciter, in Bibliotb. Max. Pontif.* Roccaberti *tom. 3.* Ildephonſus Clemens de Aroſtegui *in ſupracit. Concordia Paſtorali part. 2. cap. 12. num. 22.*

III. Aliqua difficultas unice eſſe poterat quoad Parochos, Eccleſias adminiſtrantes, ſubjectas Prælato *Nullius*, ſecundæ tamen, & non tertiæ ſpeciei, juxta diſtinctionem, quam adhibuimus, & explicavimus *lib. 2. cap. 11. num. 1.* Si territorium præfati Prælati ſecundæ ſpeciei, quod lato quodam loquendi modo dicitur *Nullius*, ſit undequaque circumſcriptum ab una eademque diœceſi, nullus unquam dubitavit, quin illius territorii Parochi intereſſe debeant Synodo, ab ejuſdem diœceſis Epiſcopo indictæ: at, cum aliquando contingat, illud territorium a pluribus diœceſibus terminari, diſceptatum fuit, cujuſnam Epiſcopi Synodo intervenire deberent. Sed difficultatem enodavit ſacra Congregatio Concilii: etenim, cum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 9. de reform.* ſtatuerit, Eccleſias Seculares, quæ *Nullius* diœceſis eſſe dicuntur, viſitandas eſſe ab Epiſcopo viciniori, hoc eſt, ut ibidem explicat, & deciſum narrat Barboſa *num. 4.* ab Epiſcopo, cujus Cathedralis proximior eſt territorio, de quo agitur, & fruſtranea viſa fuerit viſitatio, niſi Parochi tenerentur accedere ad ejuſdem vicinioris Epiſcopi Synodum, editiſque in hac ſtatutis parere; idcirco ſacra Congregatio die 12. Februarii 1622. *lib. 12. decretor. pag. 90.* ad dubium his verbis propoſitum: *An Rectores, qui ſunt Nullius diœceſis, teneantur accedere ad Synodum Diœceſanam illius Epiſcopi, qui tamquam proximior poteſt eos viſitare:* reſpondit: *Teneri*. Quam quidem ſacræ Congregationis ſententiam pluribus exornarunt, aliiſque argumentis roborarunt Fagnanus *in Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed.* & Cardinalis Petra *ad Conſtitut. Apoſtolic. tom. 5. pag. 131. num. 117.*

CAPUT SEXTUM.

De obtinentibus beneficia ſimplicia, ceteriſque Presbyteris, & Clericis Diœceſeos.

NIhil de iſtis diſputandum jam ſupereſt, cum, quid de ſingulis ſit ſtatuendum, diſtincte explicaverit ſacra Congregatio Concilii, cujus propterea ſanctiones præſtat dumtaxat referre. In cauſa *Tullen.* die 17. Martii 1593. *lib. 7. decretor. pag. 69. Sacra &c. cenſuit, Epiſcopum non poſſe cogere accedendum ad Synodum, habentes Beneficia ſimplicia, niſi ex conſuetudine aliud obſervatum fuerit.*

II.

II. Quod ceteros e Clero, nullum habentes Eccleſiaſticum Beneficium, eadem ſacra Congregatio die 15. Decembris 1629. *lib.* 14. *decretor.* ita conſulta: *Epiſcopus Balneoregien. ſupplicat per ſacram Congregationem reſponderi, Primo: An ipſe cogere poſſit ſimplices Sacerdotes non Beneficiatos, & Clericos ſacris Ordinibus initiatos, pariter non Beneficiatos, ſuæ diœceſis, ad intereſſendum Synodo Diœceſanæ. Secundo: Et quid, ſi concurrat conſuetudo?* reſpondit: *Poſſe cogere, quando in Synodo agendum eſt de reformatione morum, ſive de aliqua re, concernente totum Clerum, vel de intimandis decretis factis in Synodo Provinciali: hoc autem caſu, in ipſa Synodi convocatione faciendam eſſe mentionem, quod de prædictis erit tractandum. Ad ſecundum, concurrente conſuetudine, poſſe.*

III. Utramque reſponſionem confirmavit in cauſa *Januen.* die 10. Septembris 1633. *lib.* 14. *decretor. pag.* 780. addens, in circumſtantiis, in quibus ſimplices Beneficiarii, aliique de Clero, Synodo adeſſe coguntur, *eos non eſſe admittendos ad votum ferendum pro confirmatione Judicum, & Examinatorum Synodalium.* Idem repetitum fuit in cauſa *Foroſempronien.* die 17. Januarii 1654. *lib.* 19. *decretor. pag.* 302. ſimulque deliberatum, ut ſecreto moneretur Epiſcopus, *ne abſque neceſſitate cogeret Clericos, & Sacerdotes ad intereſſendum Synodo.* Et, cum Epiſcopus Sancti Angeli, & Biſaciarum, occaſione viſitationis ſacrorum liminum, ſciſcitaretur, an poſſet ad Synodum compellere quemdam ſuæ diœceſis Sacerdotem, obtinentem Beneficium S. Antonii de Vienna, in eadem diœceſi exiſtens, & propria carens Eccleſia; ſacra Congregatio die 15. Aprilis 1690. reſpondit, ſervanda eſſe modo allegata decreta, *lib.* 4. *decretor. pag.* 254. *a tergo, &* 255.

IV. Ex quibus ſacræ Congregationis ſanctionibus, duo plane conficiuntur: Primum nimirum, obtinentes Beneficia ſimplicia tunc ſolum Synodo adeſſe debere, cum legitima conſuetudo ad id eos obſtringit: Alterum, tam ipſos, quam ceteros e Clero, generatim ad Synodum compelli poſſe, cum aut de morum diſciplina reſtauranda, aut de re ad omnes Clericos pertinente, agendum eſt. Hæc non multum arrident Amedeo Chirolo *de Sacris Conciliis pag.* 382. *tom.* 3. *Biblioth. Max. Pontif.* Sed, præter auctoritatem ſacræ Congregationis Concilii, cui, vel ſoli, Chiroli aſſeclas acquieſcere oporteret, illa eadem communi calculo a Doctoribus approbantur, præcipue a Panormitano *in Cap. Quod ſuper his, in primo notabili, de majorit. & obed.* Fagnano *ibid. num.* 3. Botto *in Tract. de Synod. part.* 2. *num.* 18. Azorio *Inſtit. moral. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 47. *quæſt.* 3. Epiſcopo Criſpino *in tract. de Viſitatione Paſtorali part.* 3. §. 18. *num.* 4. Monacello *in formular. legal. tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 3. & *tom.* 4. *pag.* 104. *num.* 155. quorum poſtremus illud iterum monet, quod a ſacra Congregatione jam audivimus, nimirum oportere, ut Epiſcopus, ad omnem præcavendam litem, & impediendas querelas, cum omnes Clericos ad Synodum vocat, in convocationis edicto cau-

ſam

Digitized by Google

ſam exprimat, propter quam id inſueti oneris iiſdem imponit.

V. Ceterum, quod poſſit conſuetudine induci, ut ſimplices Beneficiarii, ceterique de Clero obſtringantur adeſſe Synodo, præter ea, quæ Doctores de robore & efficacia conſuetudinis generatim adſtruunt *ad Cap. fin. de conſuet.* manifeſte colligitur ex Pontificali Romano 3. *part. tit.* 5. ubi legitur: *Sacerdotes, & Clerici univerſi, qui ad Synodum de jure, vel conſuetudine venire tenentur, conveniant in civitate, vel alio loco, prout Pontifex ordinaverit*. Idemque tam antiquæ, quam recentiores Synodi, ut certum ponunt. Statuta Synodalia Eccleſiæ Avenionenſis anni 1337. *cap.* 8. *cit. tom.* 4. *Anecdot. col.* 563. hæc habent: *Hoc ſtatuto præcipimus & mandamus, ut de cetero Priores, Rectores, Decani, & alii, qui ad Synodum venire conſueverint perſonaliter, in qualibet Synodo infallibiliter veniant*. Statuta Eccleſiæ Bitterenſis anni 1368. *num.* 1. *tom.* 4. *Anecdot.* Martene *col.* 627. ad Synodum vocant, *qui de jure, vel conſuetudine venire tenentur*. Et Concilium Provinciale Mediolanenſe V. *part.* 1. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 276. decernit: *Synodo Diœceſanæ univerſi & ſinguli Sacerdotes, & Clerici cujuſcumque Ordinis interſint, quicumque Canonum jure, vel Eccleſiaſticis ſanctionibus, vel Tridentino decreto, vel conſuetudine, aliave ratione intereſſe poſſunt, aut plane debent. Adſint vero inter ceteros, quicumque Beneficium Eccleſiaſticum (cujus cauſa de jure, aut conſuetudine adeſſe debent) in ea diœceſi obtinent, cujus Synodus celebratur, quamvis in alia domicilium habeant*.

VI. Neque caſu, ſed conſulto in hoc Mediolanenſi Concilio bis mentio facta eſt conſuetudinis; quia, ſi vera narrat Pax Jordan. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 65. Mediolani reapſe conſuetudo viget, ut omnes, Sacris initiati, ad Synodum accedant. Recte pariter ibidem cautum eſt, ut Beneficiarii ejus Epiſcopi Synodum adeant, in cujus diœceſi Beneficium poſſident: nam ſi quis origine ſubditus ſit Epiſcopo ex. gr. Parmenſi, ſed Beneficium poſſideat in diœceſi Placentina, & in hac inſuper commoretur; hujus, & non illius Epiſcopi, Synodo intervenire debet, quemadmodum cenſuit ſacra Congregatio Concilii, apud Fagnanum *in Cap. Quod ſuper his num.* 13. *de majorit. & obed.*

VII. At idem ne juris erit, cum quiſpiam ſimplex Beneficium obtinet in diœceſi Placentina, ſed domicilium habet in diœceſi Parmenſi? De hoc decerni videtur in allegato Mediolanenſi Concilio, quod adeſſe cogatur Synodo Placentinæ. Verum tunc advertendum erit, qua ratione ab alterutro Epiſcopo ad Synodum vocetur. Si a Parmenſi vocetur, tamquam Beneficiarius, eo quod conſuetudo ibi invaluerit, ut omnes Beneficiarii ad Synodum eant; non poterit præfatus Clericus ad acceſſum adigi, quoniam, qua Beneficiarius, Placentino, & non Parmenſi, ſubditur Epiſcopo: ſi vero vocetur, non quatenus Beneficiarius, ſed quatenus Clericus, quia ſcilicet eæ circumſtantiæ emergunt, quæ omnes Clericos ad Synodum urgent; non poterit acceſſum declinare, nam, qua Clericus, illi

illi Epiſcopo ſubjicitur, in cujus diœceſi degit. Ab Epiſcopo autem Placentino poteſt ad ſuam Synodum cogi, ratione Beneficii, quandocumque caſus evenerit, ut alii ſimiles Beneficiarii, diœceſis Placentinæ, compellantur ad Synodum ſe conferre. Ex quo fit, ut ille, de quo eſt ſermo, eodem anno, ad duplicem Synodum adigi queat; ad Parmenſem ſcilicet, & Placentinam, ſi ad unam uno nomine, altero ad alteram vocetur.

CAPUT SEPTIMUM.

De Fratribus Cappellanis Sacræ Religionis Hieroſolymitanæ, curam animarum habentibus, aliiſque eidem Religioni inſervientibus.

ETſi ſacrum Concilium Tridentinum *ſæpius cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform.* omnes Regulares, Curam animarum habentes, ad Epiſcopalem Synodum ire, juſſerit; ſpecialis nihilominus inſtituta eſt diſputatio de Fratribus, quos Cappellanos vocant, Hieroſolymitanæ Religionis, in aliqua eidem Religioni annexa, ſeu ſubjecta Eccleſia animarum Curam exercentibus: cui quidem peculiari diſputationi anſam dederunt ampliſſima privilegia, quibus, ob ejus præclariſſima in Eccleſiam Catholicam merita, Hieroſolymitanus Ordo fuit a Sede Apoſtolica large exornatus. At perpetua & conſtans ſacræ Congregationis Concilii ſententia fuit, nullum privilegium Fratribus, de quibus agimus, ſuffragari, ut a Synodo, ab Epiſcopo indicta, ſe poſſint ſubtrahere: etenim S. Pius V. in ſua Conſtitutione 104. *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 49. *poſtremæ Romanæ editionis*, aperte declaravit, exemptiones conceſſas Religioni Hieroſolymitanæ, nequaquam comprehendere ejuſdem Ordinis Religioſos, eiſque commiſſas Parochiales Eccleſias, in illis, quæ animarum Curam reſpiciunt, in quibus ſervanda ſtatuit Concilii Tridentini decreta. Idemque iterum ſancitum reperitur a Gregorio XIII. *Conſtitut.* 125. §. 5. *cit. part.* 3. *tom.* 4. *Bullarii pag.* 456.

II. Quamobrem, cum ſacræ Congregationis Concilii examini ſubjecta fuerint hæc dubia, in cauſa *Illerden. Synodi*:

Primo, an Fratres Cappellani ſacræ Religionis Hieroſolymitanæ, Curam animarum habentes, teneantur convenire ad Synodum Diœceſanam.

Secundo, an iidem Fratres Cappellani, Curam animarum habentes, & Sacramenta in eorum Eccleſiis Regularibus, & exemptis miniſtrantes Clero, & populo ſeculari, ſubjecto Epiſcopo loci, teneantur ad Diœceſanam Synodum convenire.

Tertio, an iidem Fratres Cappellani, Curam animarum habentes, teneantur intereſſe lectioni, & conferentiæ caſuum conſcientiæ ab Epiſcopo præſcriptis propter neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ, præſertim contra propoſitiones damnatas:

III. Die 17. Julii 1683. ſacra Congregatio reſpondit: *Ad primum, ſecundum, & tertium, Affirmative.*

IV.

IV. Neque ſolum Epiſcopus prædictos Fratres Cappellanos cogere poteſt, ut Synodo interveniant; ſed liberam præterea poteſtatem habet, quas adminiſtrant Parochiales Eccleſias, quoad ea pariter, quæ ad animarum Curam quoquomodo referuntur, ut Delegatus Apoſtolicæ Sedis, viſitandi, juxta Conſtitutionem 187. S. Pii V. *cit. part.* 3. *tom.* 4. *Bullarii pag.* 180. Quia porro S. Pius V. expreſſe ait, ſe per hanc Conſtitutionem nullum voluiſſe afferre detrimentum juri viſitandi eaſdem Eccleſias, quod antea Religioni, ejuſque Militibus competebat; inde fit, ut facultas illas viſitandi, in his, quæ Curam ſpectant animarum, cenſeatur cumulative ineſſe Epiſcopo, & Prioribus Hieroſolymitanis; illi quidem jure delegato; iſtis autem jure ordinario: ita tamen, ut, ſi Epiſcopi, & Priorum decreta inter ſe diſcrepent, illa prævaleant, quæ ab Epiſcopo ſunt edita, juxta plures ſacrarum Urbis Congregationum ſententias, relatas a Monacello *in formular. tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 2. *num.* 2.

V. Quæ autem diximus de Fratribus Cappellanis, potiori jure locum ſibi vindicant in Sacerdotibus ſecularibus, qui aliquando præficiuntur Eccleſiis Parochialibus, annexis Hieroſolymitanæ Religioni. Hi ſiquidem, cum Religioſi non ſint, nullam omnino poſſunt prætexere cauſam, cur a Synodo ſe excuſent, aut in aliis parochiæ adminiſtrationem reſpicientibus, Epiſcopi juriſdictionem declinent. Hinc, cum in celebri cauſa *Pragen. Juriſdictionis*, de his Sacerdotibus quæſitum fuiſſet a ſacra Congregatione Concilii: *An nominati, ſeu deputati in dictis Eccleſiis, poſtquam reportaverint ab Archiepiſcopo licentiam pro exercenda Cura animarum, teneantur ſe conformare Conſtitutionibus Synodalibus, & ordinationibus Conſiſtorialibus quoad omnia, in ordine ad Sacramentorum adminiſtrationem, & Curam animarum:* die 14. Januarii 1708. reſponſum fuit *Affirmative*, ſicuti habetur *tom.* 9. *Theſauri Reſolutionum anni* 1740. *pag.* 170.

VI. At, quoniam alii etiam Sacerdotes reperiuntur, ſeculares quidem, nec Religioſis votis devincti, qui, non Curæ animarum, ſed aliis Hieroſolymitanæ Religionis ſunt ſervitiis addicti; de his quoque videndum remanet, an, & quando ad Epiſcopalem Synodum adigi queant. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 11. *de reform.* decrevit, inſervientes Ordinibus Militaribus, & nominatim Religioni Hieroſolymitanæ, ſubjectos eſſe juriſdictioni Ordinarii, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, niſi vel Religioſam profeſſionem emiſerint, vel intra Militaris clauſtri, ſeu domus ſepta degentes, Religioni actu inſerviant, & ſub Ordinis Prælati obedientia vivant. Idem Tridentini decretum inſtauravit, & diſtinctius explicavit Gregorius XIII. *cit. Conſtit.* 125. *Bullar. part.* 3. *tom.* 4. in qua prædictos inſervientes, quocumque nomine nuncupentur, iterum ſubjecit delegatæ juriſdictioni Epiſcoporum, tam in viſitatione, quam extra viſitationem, §. 2. *pag.* 455. *Exceptis tamen iis, qui Eccleſiis, aliiſque locis dictorum Militum actu ſerviunt, & intra eorum ſepta, & domos reſident, ac ſub eorum obedientia vivunt, quæ omnia debere ſimul concurrere intelligantur; ſive*

Digitized by Google

iis, qui legitime, & ſecundum Regulam prædictæ Religionis profeſſionem fecerint, de qua loci Ordinario conſtare debeat. Quam explicationem & proſequuntur, & illuſtrant Fagnanus *in Cap. Qui Presbyterum num.* 80. 91. & 99. *de pœnit. & remiſſ.* Monacellus *tom.* 4. *in ſupplemento ad* 3. *tom. num.* 159. *pag.* 105. Pignatell. *conſult.* 22. *tom.* 2. Rota *deciſ.* 120. *num.* 16. & *ſeq. part.* 16. *recen.* atque eamdem ſemper reſpexit, ſuaſque deciſiones ad illam conformavit ſacra Congregatio Concilii, præcipue in *Materanen. Juriſdictionis*, 8. Februarii 1659. *lib.* 21. *decretor. pag.* 533. & *ſeq.* & noviſſime in *Caputaquen. Juriſdictionis*, 19. Novembris 1735.

VII. Eidem itaque diſtinctioni inhærentes, nullo labore rem noſtram conficiemus. In primis enim nihil de illis Sacerdotibus peculiariter dicendum occurrit, qui religioſa vota nuncuparunt; hi quippe inter veros recenſentur Religioſos, de quibus ſatis abunde diſſeruimus. Ad alios vero quod attinet, aut Hieroſolymitanæ Religionis obſequiis ſunt ita mancipati, ut ſimul omnes ſervent & impleant conditiones, quas Concilium Tridentinum, & Gregoriana Conſtitutio expoſcunt; & tunc, cum exemptione fruantur ab Epiſcopi juriſdictione, in illis dumtaxat eventibus coguntur Synodo intereſſe, in quibus eodem onere gravantur ceteri exempti, ac ipſimet Regulares: aut ab aliqua ex præſcriptis conditionibus deficiunt; & tunc, cum omnino ſubdantur juriſdictioni Ordinarii, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, debent ad Synodum accedere, perinde ac alii diœceſani.

VIII. Quæ hactenus de Hieroſolymitano dicta ſunt, adamuſſim congruunt Militari Ordini SS. Mauritii, & Lazari, qui a S. Pio V. *in Conſtitutione* 43. §. 12. *Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 339. in omnibus exæquatus eſt Ordini Hieroſolymitano. Hinc, cum nonnulli Sacerdotes diœceſis Uritanæ litteras, quas *Patentales* vocant, obtinuiſſent a Vicario Commendæ SS. Mauritii, & Lazari, iiſdemque muniti ſe immunes jactarent a juriſdictione Ordinarii; cauſa propoſita in ſacra Congregatione Concilii, & diſputato, quod ſequitur, dubio: *An Officiales Patentati Commendæ SS. Mauritii, & Lazari, ſint exempti a juriſdictione Ordinarii*: die 7. Septembris 1726. reſponſum fuit *Negative*.

CAPUT OCTAVUM.

De Beneficiariis, Cappellanis, aliiſque aggregatis Eccleſiæ in ſolo Lateranenſi fundatæ; de Protonotariis, & Subcollectoribus ſpoliorum; ac de Eccleſiaſticis privilegiatis Almæ Domus Lauretanæ.

PRiuſquam de iſtorum omnium acceſſu ad Synodum inſtituatur ſermo, aliqua neceſſe eſt de ſingulorum exemptionibus delibare.

II. Privilegia, a ſummis Pontificibus Lateranenſi Capitulo conceſſa, atque a Pio IV. poſtea revocata, denuo a Sixto V. reſtituta & confirmata

mata fuerunt *in Conſtitutione 29. Bullar. tom. 4. part. 4. pag.* 183. Quocirca ad normam Sixtinæ, quæ hodie viget, Conſtitutionis, Eccleſiæ fundatæ in ſolo Lateranenſi ſunt exemptæ a juriſdictione ordinaria Epiſcopi, etſi ſubdantur ejuſdem juriſdictioni delegatæ, juxta *deciſ.* 115. *num.* 7. *&* 9. *deciſ.* 313. *num.* 9 *in fin. &* *num.* 12. *cum duob. ſeq. part.* 9. *recen. & deciſ.* 485. *part.* 15. *deciſ.* 375. *num.* 17. *& ſeq. & deciſ.* 383. *num.* 5. *&* 6. *part.* 18. *recent.* Aliqua tamen, circa ſenſum Sixtinæ Conſtitutionis, remanebat difficultas a Doctoribus excitata; num ſcilicet, ut Eccleſia dicatur fundata in ſolo Lateranenſi, neceſſe ſit, ut ſolum reapſe fuerit ſub vero, proprio, ſincero, ac ſtabili dominio Baſilicæ Lateranenſis, quod profecto exigere videntur verba privilegiorum eidem Baſilicæ competentium, quæ inſtaurata fuere a Sixto V. quemadmodum adnotavit Monacell. *in formul. legal. tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *num.* 85. an potius ſatis ſit, ut ſolum, paulo ante Eccleſiæ conſtructionem, fuerit, data opera, Capitulo Lateranenſi donatum, ut nimirum Eccleſia in eo ædificanda ſubtraheretur ab ordinaria juriſdictione Epiſcopi. Hoc poſterius ſatis eſſe cenſuit olim Rota *deciſ.* 185. *part.* 15. *recent.* Verum, oppoſitum deciſum eſt a peculiari Congregatione, hac ſuper re a ſan. mem. Benedicto XIII. deputata, die 20. Decembris 1726. uti videre eſt in voto deciſivo, quod circumfertur, exarato a Cardinali Aldrovando, tunc Rotæ Decano, eidemque Congregationi adſcripto. Ceterum, quidquid ſit de qualitate ſoli, neceſſaria ad aſſequendam exemptionem, de qua diſſerimus, cum in citata Conſtitutione prohibuerit Sixtus V. Lateranenſi Capitulo, ne novas Eccleſias, vel Beneficia erigeret, ſine licentia Ordinarii, in cujus diœceſi eſſet erigenda, & præterea ſanciverit, ut quicumque eidem Capitulo annexas, ſeu addictas Eccleſias regerent, aut Beneficia obtinerent, nullius exemptionis prætextu ab Ordinarii juriſdictione cenſerentur ſubtracti, ſed exacte ſervanda edixerit Concilii Tridentini decreta; idcirco ſacra Congregatio, ejuſdem Concilii interpres, in cauſa *Pennen. Juriſdictionis*, die 7. Septembris 1680. *lib.* 31. *decretor. pag.* 226. diſcuſſo articulo: *An Clerici, ſeu Presbyteri aggregati Eccleſiæ, in ſolo Lateranenſi fundatæ, excepto Vicario, ſint exempti a juriſdictione Epiſcopi*; reſpondit: *Negative, ad formam Conſtitutionis Sixtinæ*. Et nuperrime, anno ſcilicet 1735. ab Epiſcopo Caputaquen. iterum interrogata: *An Beneficiatis Cappellanis, & Patentatis Capituli Lateranenſis, exiſtentibus in Caputaquenſi diœceſi, competat exemptio ab Ordinarii juriſdictione*: die 17. Decembris denuo reſpondit *Negative*.

III. Tranſitum inde facientes ad Protonotarios, cuique exploratum eſſe credimus, eos originem duxiſſe a Notariis, qui a S. Clemente I. deputati perhibentur, ad perquirenda, & conſcribenda Acta SS. Martyrum, quemadmodum affirmavit Leo X. in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Regimini univerſalis Eccleſiæ*, 11. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 406. edita in Concilio Lateranenſi, quorum ſane Notariorum mentio etiam occurrit

Digitized by Google

in Canone, ſeu *Conſtituto* S. Sylveſtri *cap.* I. quod etſi ſuppoſititium habeatur, non eſſe tamen medio ſeculo VI. poſterius, eruditi conſentiunt apud Petrum Couſtant *in appendic. ad epiſtolas Pontificias tom.* I. *pag.* 43. Ob eorumdem autem muneris excellentiam, dicti ſunt Protonotarii, hoc eſt primi inter Notarios, qui ſubſequenti etiam ætate, poſt reſtitutam ſcilicet Eccleſiæ pacem, adhuc in Eccleſia Romana perſeverarunt, & loco conſcribendi Acta SS. Martyrum, aliis, in obſequium Apoſtolicæ Sedis, graviſſimis diſtenti ſunt curis. Quanti porro a Romanis Pontificibus ſuorum Notariorum dignitas haberetur, vel ex hoc colligitur, quod graviora Eccleſiæ negotia illis gerenda demandarent: ſiquidem S. Leo Magnus, & Synodus Romana, ad ſedandas turbas, ab hæreticis Conſtantinopoli excitatas, duos ſtatim illuc ablegarunt Romanæ Eccleſiæ Notarios, *epiſt.* 46. *ol.* 23. ejuſdem Leonis *cap.* I. & Gregorius Magnus, cum graves accepiſſet accuſationes adverſum Archiepiſcopum Calaritanum, miſit in Sardiniam Joannem Notarium Apoſtolicæ Sedis, qui Archiepiſcopum cogeret, certis documentis innocentiam ſuam prodere, *lib.* 2. *indict.* 10. *epiſt.* 49. *ol.* 34. *Oper. tom.* 2. *col.* 613. narratque Joannes Diaconus in Gregorii Vita *lib.* 2. *cap.* 53. *Oper. tom.* 4. *col.* 64. ab eodem Notarios in provincias longinquas abigi ſolitos, ad diſciplinam Canonum tuendam, aut reſtituendam. Similiter ab Innocentio III. *lib.* 15. *epiſt.* 153. *Magiſtro Maximo Notario noſtro* ea in partibus Romaniæ peragenda legimus commiſſa, quæ ſummam quamdam auctoritatem, rerumque experientiam deſiderarent. Hinc autem eveniſſe opinamur, ut Protonotarii, utpote præcipui Papæ Adminiſtri, olim in Romana aula ſupra Epiſcopos ſederent, eamque prærogativam obtinuerint uſque ad Pium II. qui eos deinceps Epiſcopis cedere juſſit *ſua Conſtitutione* 4. cui totum orbem plauſiſſe, legitur in ejuſdem Commentariis 4. *edit. Francofurt. anni* 1614. *lib.* 3. *pag.* 64. Qui plura de Protonotariorum origine, & præſtantia ſcire deſiderat, legat Thomaſſinum *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* I. *lib.* 2. *cap.* 104. *& duobus ſeq.* Cohell. *in Notitia Cardinalatus cap.* 18. Barboſam *Jur. Eccleſ. univ. lib.* I. *cap.* 23. Andreuccium *in tract. de Protonotariis Apoſtolic. part.* I. *cap.* 2. Quod noſtra intereſt, eſt animadvertere, ex iis, qui nunc ad Protonotariorum officium aſſumuntur, alios dici *Participantes*, alios *non Participantes*, ſed *extraordinarios*, *ſupranumerarios*, *ſive honorarios*, *& titulares*, de quibus Scarſantonius ad Ceccoper. *part.* I. *lib.* I. *tit.* 9. *num.* 14. Participantium Collegium ante Sixtum V. ex ſeptem conſtituebatur; ſed Sixtus V. *ſua Conſtitut.* 19. alios quinque illis adjecit: quare hodie ex duodecim conflatur veris Protonotariis, qui abſque ulla dubitatione & controverſia, tam in civilibus, quam in criminalibus, ſunt plene exempti a juriſdictione Ordinariorum, quibus dumtaxat ſubduntur quoad Beneficia, quæ in eorum poſſideant diœceſibus, juxta allegatas Leonis X. & Sixti V. Conſtitutiones, & late deducta per Fabrum *de Protonotariis cap.* 11. Aliud tamen eſt de Protonotariis non

Par-

Participantibus: hos quippe, de quibus in præſens ſolum agimus, Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 11. locorum Ordinariis ſuppoſuit, tamquam Apoſtolicæ Sedis Delegatis; ex quo inferri putavit Cochier *de juriſdict. in exemptos part.* 1. *quæſt.* 18. *num.* 8. omnem prorſus, qua antea fruebantur, exemptionem eſſe illis ademptam. Sed verius Barboſa *Juris Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 35. & Faber *de Protonotariis cap.* 11. *num.* 13. exiſtimant, decreti Conciliaris virtute, unice ablatam illis eſſe exemptionem quoad cauſas criminales, non autem quoad civiles, in quibus vigere adhuc arbitrantur privilegium, iiſdem conceſſum a Concilio Lateranenſi *ſeſſ.* 10. atque a Leone X. confirmatum *Conſtitut.* 11. §. 4. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 406. quo immunes fiunt a poteſtate Ordinarii in cauſis excedentibus ſummam viginti quinque ducatorum.

IV. Quod ſi quis iſtius privilegii nudum verborum corticem conſideret, facile ſibi in animum inducet, enuntiatam reſtrictionem exemptionis, ad ſolas cauſas civiles, excedentes ſummam viginti quinque ducatorum, intelligendam eſſe de Protonotariis, habitum, & Rochetum non geſtantibus, non autem de illis, qui hiſce inſignibus induti continue incedunt, quos propterea credat in qualibet etiam minimi momenti civili cauſa, eſſe ab Ordinarii juriſdictione ſubtractos. At, qui mentem Conſtitutionis penitius inveſtigaverit, & contextum perpenderit, rectius exiſtimabit, ſolum voluiſſe Pontificem, ut Protonotarii, proprium habitum deferentes, conveniri nequeant coram Ordinario, in cauſis prædictam ſummam excedentibus; ceteros vero, habitum non geſtantes, in omnibus etiam gravioris momenti cauſis, reliquiſſe ſub juriſdictione Ordinariorum, quibus alias de jure ſubduntur. Ita enim, paulo poſt Concilium Lateranenſe, Leonis Conſtitutionem interpretatus eſt Antonius de Pretis *de juriſdict. Epiſc. cap.* 8. *per tot. inter tractat. magnos tom.* 13. *part.* 12. *fol.* 368. cui ſubſcripſit Faber *in cit. tract. de Protonotariis cap.* 11. *num.* 8. *& ſeq.* Et, quod caput eſt, eamdem interpretationem ſequitur ſacra Congregatio Concilii, uti videre licet in una *Papien.* 14. Decembris 1630. *lib.* 14. *decretor. fol.* 360. in *Placentina* 20. Auguſti 1633. *lib.* 14. *decretor. fol.* 760. & in *Nullius* 19. Januarii 1641. *lib.* 16. *pag.* 520.

V. Quin immo eadem ſacra Congregatio, ad arcendas frequentes Ordinariorum conqueſtiones de exceſſivo Protonotariorum numero, ex quo Epiſcoporum auctoritas in dies minuebatur, ſæpius conſulendum cenſuit Sanctiſſimo, ut deinceps in Apoſtolicis litteris, quibus ejuſmodi Protonotarii creantur, expreſſe adderetur, ne in cauſis civilibus ulla gauderent exemptione a juriſdictione Ordinarii, quemadmodum, ſacræ Congregationis conſilium ſequutus, addendum præcepit Urbanus VIII. anno 1633. quod legitur *in dicta Placentina lib.* 14. *fol.* 760. Et cohærenter ad hæc bon. mem. Altovitus, ſacræ Congregationis Secretarius, in ſuo ſuffragio exarato in quadam cauſa, cui titulus: *Dubia exemptionis*: hæc ſcripſit: *Crederem, expreſſe declarandum, Protonotarios non Participantes, etiamſi im-*

Digitized by Google

immediate creatos a Papa, ſive habitum, & Rochetum geſtantes, ſive non, tam ratione perſonarum, quam Beneficiorum, ſubjacere in criminalibus omnimodæ juriſdictioni Ordinarii; in civilibus vero cauſis, cujuſcumque ſummæ, ejuſdem Ordinarii juriſdictioni, in prima inſtantia, ſubjacere Protonotarios, habitum, & Rochetum continue non deferentes; illum autem continue deferentes prædictæ juriſdictioni ſubjacere in prima inſtantia, in cauſis ſummam ducatorum viginti quinque non excedentibus, & quoad iſtos agendum denuo cum Sanctiſſimo, ut in Brevibus apponatur clauſula, quod in civilibus omnino ſubjaceant juriſdictioni Ordinarii. Quocirca Apoſtolicis litteris, quibus aliquis in numerum refertur Protonotariorum non Participantium, ſemper hæc inſeritur clauſula: *Citra exemptiones a ſacro Concilio Tridentino ſublatas, ita ut nedum quoad criminalia, ſed etiam quoad civilia, ſubjaceas Ordinariis*: uti habetur apud citatum Fabrum *cap.* 2. *num.* 7. Et nos ipſi, qui, ampliſſimo diplomate, Dignitates, & Canonicos Cathedralis Eccleſiæ Patavinæ, inter honorarios adſcripſimus Apoſtolicæ Sedis Protonotarios, diſerte ſimul declaravimus, per privilegia illis conceſſa, nihil eſſe detractum Epiſcopali juriſdictioni, quod legitur *in noſtra Conſtit.* 92. *Bullar. tom.* 1. Conſuli poteſt Joſephi Rigantii Epiſcopi Aprutini Tractatus *de Protonotariis Apoſtolicis*, ubi ſpecialiter *in differt.* 2. *a num.* 112. *ad finem*, hæc omnia, quæ a nobis dicta ſunt, confirmantur.

VI. Jam, quod attinet ad Subcollectores ſpoliorum ad Cameram Apoſtolicam pertinentium, eſt in primis animadvertendum, optimo jure ſummum Pontificem potuiſſe ſibi reſervare ſpolia Clericorum, in pauperes, aliosque pios uſus diſtribuenda, uti bene, poſt Redoanum, probat Azorius *Inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 2. *quæſt.* 4. & in provinciis, in quibus prædicta ſpolia colliguntur, potuiſſe Exactores, & Collectores conſtituere, quorum importunam, quam exaggerat, exactionem facile Clerici eludere queunt, ſi ſcilicet bona Eccleſiæ, quæ ſuperſunt, pauperibus erogent, neque in commodum congregent cognatorum; uti bene perpendit Cardinalis Baronius *ad an.* 397. *num.* 64. ubi loquens de his Collectoribus, inquit: *De quorum importuna exactione cum multi querantur, hos facile vitabunt, & prudenter arte deludent, qui bona Eccleſiæ, quæ ſuperſunt, non congregarint, ſed in pauperes erogarint.* Et adhæret Thomaſſinus *de Beneficiis part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 57. *ſub num.* 9. Horum Collectorum exemptio a juriſdictione Ordinarii certa eſt, & liquet ex Conſtitutione 40. Gregorii XIII. *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. nov. pag.* 293. & Conſtitutione 47. Urbani VIII. *Bullar. tom.* 4. ſed, cum in ſacra Congregatione Concilii diſceptatum fuiſſet; quanta ea eſſet, & quibus limitibus circumſcriberetur, tandem die 27. Februarii 1677. approbante ſan. mem. Innocentio XI. decretum fuit, Subcollectorum privilegia non impedire, quominus iidem ſubdantur juriſdictioni Ordinarii, in rebus reſpicientibus aut Curam animarum, ſi quam exerceant, aut ſervitium Eccleſiæ, ſi Canonicatum, aliudve Beneficium poſſideant, aliiſque pluribus nominatim expreſſis in eodem decreto;

edi-

Digitized by Google

edito in Appendice ad Concilium Romanum anni 1725. *pag.* 157.

VII. Edixit præterea ſacra Congregatio, ut nonniſi unus pro qualibet diœceſi deputari poſſit Subcollector, & ſi plures deputentur, quamvis unus dicatur deputatus pro diœceſi, alter pro loco exempto, intra diœceſim exiſtente, hunc poſtremum nulla gaudere exemptione, decrevit. Quare, cum in diœceſi Bituntina tres olim reperirentur Subcollectores, unus videlicet pro ipſa civitate, & diœceſi Bituntina, alter pro Abbatia *Nullius* Faſani, tertius pro loco *Nullius* Rutiliani, & Epiſcopus Bituntinus die 4. Maji 1697. a ſacra Congregatione Concilii quæſiviſſet: *An Subcollectores, deputati pro juriſdictionibus Faſani, & Rutiliani, & commorantes Bitunti, aliqua in dicto loco gaudeant exemptione*: reſponſum fuit: *Non gaudere, & Epiſcopum procedere poſſe in futurum*: uti habetur *lib.* 47. *decretor. fol.* 185. Atque Epiſcopo Caputaquenſi, ſimilem quæſtionem proponenti, in Congregatione habita die 14. Martii 1722. cui nos tunc temporis a Secretis eramus, reſcriptum fuit, ut ſervaretur prædictum decretum, editum in *Bituntina*.

VIII. Jactabant olim tam Protonotarii non Participantes, quam ſpoliorum Subcollectores, ſe illis adnumerari Sedis Apoſtolicæ Officialibus, de quibus loquitur textus *in Cap. Cum Matthæus, de hæreticis, & in Cap. Divina in eminenti, de privilegiis, inter Extravag. com.* ac propterea contendebant, ſe non poſſe ab Ordinariis ulla irretiri cenſura, neque Dignitates, & Beneficia non Curata, quæ obtinerent, illorum juriſdictioni ſubeſſe; atque hæc opinio adeo eorum menti inſederat, ut ipſimet curaverint, ut a ſacra Congregatione Concilii examinarentur quædam exemptionis dubia; quorum primum fuit: *An Protonotarii non Participantes, immediate creati a Papa, connumerari debeant inter illos Officiales, de quibus loquuntur Extravagantes, Cum Matthæus, de hæreticis, & Divina in eminenti, de privilegiis, ita ut Ordinarii locorum non poſſint in illos ferre cenſuras, & in illorum Dignitatibus, & Beneficiis non Curatis ſe intromittere, aut quoquomodo immiſcere, & judicare, ſub pœnis in dicta Extravaganti contentis*: ſecundum: *An Subcollectores ſpoliorum pro Rev. Camera Apoſtolica recenſeri pariter debeant inter Officiales, de quibus loquuntur dictæ Extravagantes ad effectum præmiſſum*. Et ſacra Congregatio, re ſedulo, de more, diſcuſſa, die 16. Maji 1682. ad utrumque *Negative* reſpondit; & perſtitit in deciſis die 20. Junii ejuſdem anni. Etenim veri Officiales Sedis Apoſtolicæ, de quibus citati textus, altioris ſunt gradus, atque ad graviora procuranda negotia deſtinati: quod egregie explicat Penia *comment.* 75. *verſ. Rurſus, in Addit.* ad Eimericum *in Directorio Inquiſit. part.* 3. *quæſt.* 26. ad quem remittit lectorem Gloſſator marginalis *in eadem Extravag. Cum Matthæus*: unde audiendus non eſt Gonzalez, qui, unico citato Eimerico, oppoſitum aſſeruit *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 51. *num.* 82.

IX. Quibus adnotatis, indubitanter concludimus, nullum ex iis, de qui-

quibus in præſens diſſerimus, poſſe a Synodo ſe excuſare, ſi huic alias intereſſe deberet. Quod profecto de Beneficiariis, & Cappellanis, addictis ſervitio Eccleſiæ Capituli Lateranenſis, atque inſuper de Protonotariis non Participantibus, eſt luce meridiana clarius: illi quippe nulla fruuntur immunitate a juriſdictione Ordinarii; & iſtorum exemptio, etiamſi habitum, & Rochetum continue geſtant, reſtricta eſt ad ſolas cauſas civiles, excedentes ſummam ducatorum viginti quinque, uti ex iis patet, quæ præmiſimus. De Subcollectoribus autem ſpoliorum, omnem dubitationem, ſi qua antea ſubeſſe poterat, abſtulit ſacra Congregatio Concilii in præfato decreto anni 1677. cujus verba ſunt: *Et quod majoris momenti eſt, ne, prætextu hujuſmodi officii, Cura animarum, ſervitium Eccleſiæ, ac Divini cultus, morumque honeſtas, detrimentum patiantur, declaravit ... minime gaudere exemptione in concernentibus Curam animarum, & reſpective adimplementum onerum ipſarum Præbendarum, & eadem ratione non gaudere Canonicos, & alios Beneficiatos Subcollectores in concernentibus ſervitium Eccleſiæ, & adimplementum onerum ipſorum Canonicatuum, & Beneficiorum, nec lucrari diſtributiones quotidianas, ſi non inſerviant. Inſuper teneri ratione Beneficiorum, quæ obtinent, ad publicas Proceſſiones accedere, ſolvere Cathedraticum, & ſubſidium charitativum, & intereſſe Synodo, ac viſitationi, non tamen pluries, quam ſemel in anno.*

X. Neque ſacra Congregatio ejuſmodi decreto novum obligationis vinculum in Subcollectores injecit, ſed libertatem, quam affectabant, iterum compeſcuit; ſiquidem jam antea, anno nimirum 1654. die 21. Martii Epiſcopo Cajacen. ſciſcitanti: *An in caſibus, in quibus Clerici Beneficiati tenentur intereſſe Synodis Diœceſanis, & ad publicas Proceſſiones accedere, poſſit Epiſcopus cogere etiam pœnis cenſurarum Clericos Subcollectores, præſertim actu in Subcollectoria non inſervientes, ut Synodis interſint, & ad publicas Proceſſiones accedant*: eadem ſacra Congregatio reſponderat: *Epiſcopum cogere poſſe etiam Clericos Subcollectores, ut Synodis interſint, & ad publicas Proceſſiones accedant, lib. 19. decretor. pag. 329.*

XI. Denique, quod pertinet ad Eccleſiaſticos, Almæ Domus Lauretanæ ſervitiis addictos, eoque nomine ab Ordinarii juriſdictione exemptos, cum inter eos, & Epiſcopum Recinetenſem ac Lauretanum controverſia eſſet, an poſſet hic eos compellere, ut Synodo Diœceſanæ intereſſent; propoſitum nobis fuit dubium his verbis conceptum: *An occaſione convocationis Synodi liceat eidem Epiſcopo vocare ad ſe Eccleſiaſticos privilegiatos Almæ Domus, tam ad Concilium, quam ad reliquos actus neceſſarios pro explenda dicta Synodo, eodem modo, quo ſe gerit reſpectu ſuorum ſubditorum: Et an facultate delegata poſſit renuentes debitis pœnis compellere.* Nos autem, omnibus mature penſatis, reſpondimus: *Affirmative quoad utramque partem*: ut videre eſt *in Appendice ad tom. 2. Bullarii noſtri pag. 26. num.* 28.

C A-

CAPUT NONUM.

De Laicis.

VIros Principes, ac præſertim Romanorum Imperatores, vel per ſe, vel per ſuos Legatos adſtitiſſe Conciliis Generalibus, exploratiſſima res eſt, quam nemo unquam inficiabitur. Nullus quippe eſt, qui neſciat, Conſtantinum Magnum Nicæno I., Marcianum Chalcedonenſi, Philippum Francorum Regem Viennenſi, Sigiſmundum Imperatorem Conſtantienſi interfuiſſe Conciliis; ut alios multos prætereamus Reges, & Principes, qui ſuos Oratores ad OEcumenicas Synodos, & ſpeciatim ad omnium noviſſimam Tridentinam miſerunt. Non adſuerunt tamen Conciliis tamquam Judices, ut vel de Fidei dogmatibus ſententiam ferrent, aut de rebus Eccleſiaſticis judicarent: *Nefas eſt enim* (ajebat Theodoſius junior in epiſtola ad Epheſinam Synodum) *qui ſanctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt, illum Eccleſiaſticis negotiis & conſultationibus ſe ſe immiſcere: tom.* I. Collectionis Harduini *col.* 1346. ſed ut Patrum ſecuritati proſpicerent, tumultuantes compeſcerent, & quæ definienda atque decernenda forent, ſua auctoritate foverent & tuerentur, ſicuti egregie ſcribebat Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracenſis in tractatu de reformatione Eccleſiæ *tit. de reform. Laicorum, & Principum*, inquiens: *Propter præmiſſa expedit, quod Reges, & Principes mittantur ad Generalia Concilia, non ad onerandum, & confundendum, ſed ad honorandam, & confortandam Eccleſiam, & ad ea, quæ ibi decreta fuerint, quantum in eis eſt, exequendum:* quod etiam adnotarunt Bellarminus *lib.* I. *de Concil. cap.* 15. & Thomaſſinus *de Conciliis diſſert.* 3. & 10. Neque difficultatem facit, quod in Actis Concilii Chalcedonenſis, Anatolius Magiſter Militum, Palladius Præfectus Prætorio, Tatianus Præfectus Urbi, aliique nobiles Laici, qui Imperatorem comitabantur, & veluti ejuſdem aſſeclæ Concilio interfuerant, vocentur *glorioſiſſimi Judices:* ita quippe vocantur, non quod haberent munus judicandi in Concilio, ſed quod ita extra Concilium, honoris cauſa, communiter appellarentur; nam, uti bene animadvertit du Cangius, nomen Judicis, & Comitis ſæpe legitur promiſcue uſurpatum; quoniam ex numero Comitum, qui Imperatoris, ſive Regis latus aſſidue tegebant, eumque comitabantur, Judices eligebantur, qui ad provincias regendas mitterentur.

II. At, quamvis propter indicatas rationes maxime deceat, ut Principes ſua, vel Legatorum præſentia, OEcumenica Concilia cohoneſtent; nihil tamen proinde Conciliorum auctoritati detrahitur, ſi ab illis & ſe, & ſuos Legatos abducant. Unde audaciam Vigorii, qui non veritus eſt ſcribere, Concilium Tridentinum non fuiſſe legitimum, eo quod ab eo receſſerint Legati Regis Galliarum, jure meritoque retundit Duvallius

part. 3. *quæſt.* 7. ita illum redarguens: *Quod autem Legati Regis Chriſtianiſſimi a Concilio ſeceſſerint, quia honor illis debitus ſervatus non fuerat, nihil quidquam Vigorii intento favet: ſicut enim eorum præſentia majorem vim decretis Fidei non conferebat, cum ſolis Prælatis, non autem Principibus, minuſque eorum Vicariis, & Legatis, jus decernendi de Fide, & moribus Eccleſiæ conveniat; ita nihil quoque eorum abſentia de robore eorumdem decretorum quidquam detraxit. Legati enim, Concilio præſentes, diſcere debent, non docere; audire, non loqui; decreta ſervare, & non condere.*

III. Non ita porro res ſe habet, cum, non de OEcumenicis, ſed Provincialibus Synodis agitur; his ſiquidem intervenire non conſueviſſe Laicos, quantacumque, etiamſi Imperiali, præfulgerent dignitate, teſtantur Nicolaus I. & octava Synodus, quæ eſt Conſtantinopolitana IV. Ille quippe epiſtola ad Michaelem Imperatorem, qui adfuerat pſeudoſynodo Conſtantinopolitanæ, contra ſanctiſſimum Præſulem Ignatium coactæ, ita eumdem alloquitur *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 158. *Dicite, quæſumus, ubinam legiſtis, Imperatores anteceſſores veſtros in Synodalibus conventibus interfuiſſe? Niſi forſitan in quibus de Fide tractatum eſt, quæ univerſalis eſt, quæ omnium communis eſt, quæ non ſolum ad Clericos, verum etiam ad Laicos, & ad omnes omnino pertinet Chriſtianos.* Et octava Synodus Nicolao conſentiens *cap.* 17. *cit. tom.* 5. *col.* 907. hæc ait: *Illud autem tamquam peroſum quiddam ab auribus noſtris repulimus, quod a quibuſdam imperitis dicitur, non poſſe Synodum abſque Principali præſentia celebrari, cum nuſquam ſacri Canones, convenire ſeculares Principes in Conciliis, ſanxerint, ſed ſolos Antiſtites. Unde nec interfuiſſe illos Synodis, exceptis Conciliis Univerſalibus, invenimus: neque enim fas eſt, ſeculares Principes ſpectatores fieri rerum, quæ Sacerdotibus Dei nonnunquam eveniunt.*

IV. Non ignorabant enimvero ſapientiſſimi illi Concilii Patres, Dionyſium Exconſularem, a Conſtantino Magno delegatum, interfuiſſe Synodo Tyriæ anni 335. ſed ſimul ſciebant, hac ipſa de cauſa fuiſſe illam reprobatam a Concilio Alexandrino in ſua epiſtola Synodica, apud S. Athanaſium *in Apol. contra Arian. num.* 8. ita loquente: *Quomodo Synodum vocare audent, in qua Comes præſidebat? tom.* 1. *part.* 1. *Oper. pag.* 130. Neque eoſdem latebat, alias ſimiles Synodos, contra Athanaſium congregatas, ob eamdem rationem, quod ſcilicet illis potentes Laici interfuiſſent, illegitimas reputatas fuiſſe a Liberio Papa, qui nomine Imperatoris Conſtantii, ab Euſebio Spadone rogatus, ut in Athanaſii damnationem, a pluribus pſeudoſynodis factam, ſubſcriberet, inter cetera repoſuit: *Eccleſiaſtica Synodus procul palatio cogatur, ubi nec Imperator compareat, nec Comes accedat, nec Judex comminetur*: quod refert Athanaſius *in hiſtor. Arianor. ad Monachos num.* 36. *loc. cit. pag.* 365.

V. Non idcirco tamen negamus, poſſe quandoque Reges, & Principes, alioſque Laicos particularibus Epiſcoporum conventibus adeſſe, ſi nimirum ita ferat conſuetudo, aut ab Epiſcopis, ex aliqua rationabili

cau-

cauſa, libere & ſponte invitentur, aut illorum præſentiam rerum circumſtantiæ expoſcant, puta, ſi de rebus politicis, Principem & populum reſpicientibus, tractandum ſit. Etenim Concilio Toletano VIII. anni 653. plures ſubſcripſiſſe legimus Comites Palatinos, quos, antiqua conſuetudo, ad illud introducendos ſuaſerat, quemadmodum in allocutione ad Synodum ajebat Receſvinthus Rex: *Vos etiam illuſtres viros, quos ex officio Palatino huic ſanctæ Synodo intereſſe primatus obtinuit:* *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 955. Concilium vero Toletanum IV. anni 633. *cap.* 4. Laicos arbitrio Concilii admitti permiſit: *Poſt ingreſſum omnium Epiſcoporum, atque conſeſſum, vocentur deinde Presbyteri; quos cauſa probaverit introire.... deinde ingrediantur Laici, qui electione Concilii intereſſe meruerunt: tom. 3. cit. Collect. col.* 580. Ad Concilium autem Epaonenſe anni 517. Viventiolus Epiſcopus Lugdunenſis, in convocationis epiſtola etiam Laicos invitavit: *Præſenti proteſtatione denuntio conventum Epiſcoporum omnium ſortis noſtræ circa Septembris menſis initium, in Epaonenſi parochia mox futurum, ubi Clericos, prout expedit, convenire compellimus; Laicos permittimus intereſſe: ut, quæ a ſolis Pontificibus ordinanda ſunt, & populus poſſit agnoſcere: cit. Collect. tom. 2. col.* 1046. Ac tandem Carolus Magnus, & Ludovicus Pius pluribus interfuerunt Epiſcoporum cœtibus, in quibus, non de ſolis rebus Eccleſiaſticis, ſed de aliis, ad politicum regni regimen ſpectantibus, actum & deliberatum fuiſſe, ex eorumdem Actis apparet. Iiſdem vero urgentibus circumſtantiis, & accedente Patrum aſſenſu, poſſe etiamnum Laicos ad Concilium Provinciale admitti, tradidit Guillelmus Durandus junior, Epiſcopus Mimatenſis, in tractatu *de modo Generalis Concilii celebrandi*, quem juſſu Clementis V. ſummi Pontificis edidit, & Concilio Viennenſi obtulit, ubi *part.* 2. *tit.* 11. agens de Concilio Provinciali, & de modo in eo retinendo, inquit: *Poſt ingreſſum omnium Epiſcoporum, atque conſeſſum, vocentur deinde Presbyteri, quos cauſa probaverit intrare. Nullus ſe inter illos ingerat Diaconorum. Poſt hos ingrediantur Diacones probabiles, quos ordo popoſcerit intereſſe: & corona facta de ſedibus Epiſcoporum, Presbyteri a tergo eorum reſideant; Diacones in conſpectu eorum ſtent; deinde ingrediantur Laici qui electione Concilii intereſſe meruerunt.* Ruthenorum Synodus Provincialis, Zamoſciæ habita anno 1720. ac Romæ edita typis ſacræ Congregationis de Propaganda Fide anno 1724. *ſub tit.* 19. exhibet eorum nomina, qui Synodo interfuerunt, eique ſubſcripſerunt; quorum primus eſt Hieronymus Grimaldus Archiepiſcopus Edeſſæ, Apoſtolicæ Sedis Nuntius, Synodi Præſes, quem poſtea Clemens Papa XII. inter Preſbyteros S. R. E. Cardinales adlegit; mox ſequitur Archiepiſcopus Kiovienſis totius Ruſſiæ Metropolitanus, deinde Epiſcopi, ac demum Archimandritæ; nec ullus omnino Laicus interveniſſe legitur. Contra vero in Synodo Provinciali Syrorum Maronitarum Montis Libani, in quam anno 1736. convenerat ejuſdem Nationis Patriarcha Antiochenus cum ſubjectis

P 2 ſibi

Digitized by Google

ſibi Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Clero ſeculari, ac Regulari, præſidente in ea Joſepho Simonio Aſſemani Præſule, Apoſtolicæ Sedis Ablegato; poſt ſubſcriptiones dicti Patriarchæ, & Archiepiſcoporum, ac Epiſcoporum, longus adjungitur catalogus Magnatum ſecularium, qui eidem Synodo, juxta antiquam conſuetudinem, interfuerunt; cui quidem catalogo ſequens inſcriptio præfixa eſt: *Magnates, qui Synodo interfuerunt ex Gazenis Ageltonæ, & Guſtæ Dominis, ex Habaiſcis Gaziri Dominis, ex Montis Libani, & Antilibani Dominis*. Tum ſubjiciuntur eorum nomina. Hujus Synodi Acta nondum typis edita ſunt, ſed manuſcripta aſſervantur in Tabulario ſupradictæ Congregationis de Propaganda Fide.

VI. Sed, præter recenſitas circumſtantias, nullum jus ſibi arrogare poſſunt Principes, eorumve Adminiſtri interveniendi Synodis Provincialibus. Hinc ſummi Pontifices Pius IV. & S. Pius V. vetuerunt, ne quiſpiam nomine Regio admitteretur ad Synodum Provincialem Toletanam, ea tempeſtate indictam; ſed Synodi acceleratio prævertit Pontificum mandata, quæ per Apoſtolicum Nuntium fuiſſent Archiepiſcopo ſignificanda. Cumque ſubinde aliud ſimile Concilium, præſente Legato Regio, anno 1582. fuiſſet Toleti celebratum, ſacra Congregatio Concilii noluit illius decreta approbare, niſi prius Legati nomen ex Concilii Actis expungeretur: & quamquam Cardinalis Quiroga, Archiepiſcopus Toletanus, pluribus ab antiquitate petitis exemplis, oſtendere conatus ſit, inſuetum non eſſe, ut Miniſtri Regii in Conciliorum Provincialium Actis nominentur, ea tamen viſa ſunt non congruere præſenti diſciplinæ, præſertim poſt Tridentinum vigenti, cum paucis exceptis in Hiſpania habitis, non facile ſit aliud Provinciale Concilium reperire, cui Regii Adminiſtri interfuerint, ſicuti ſcite ad eumdem Cardinalem Quiroga anno 1584. reſcripſit Cardinalis Philippus Boncompagnus: *Nunquam invenitur, ſeculares Principes, eorumve Nuntios interfuiſſe Conciliis, niſi Univerſalibus, ubi agitur de Fide, reformatione, & de pace*. Quocirca, poſt longas hac ſuper re habitas diſceptationes, tandem Gregorius XIII. ſuis Apoſtolicis litteris, in forma Brevis datis die 26. Januarii 1585. nomen Regii Legati ex præfato Concilio omnino deleri, mandavit. Tota hujus rei ſeries deſcripta reperitur *lib.* 4. *decretor. ſacræ Congregationis Concilii pag.* 18. & 19. & narratur a Cardinali de Aguirre *tom.* 4. *Concilior. Hiſpaniæ pag.* 224. & *ſeq.*

VII. Non exinde tamen fas eſt inferre, integrum nunc amplius non eſſe Epiſcopis Laicos ad Synodum invitare, non quidem ut interſint tamquam Judices, quod nunquam licuit, ſed tamquam meri auditores, ſeu teſtes eorum, quæ decernuntur, quod olim a Viventiolo factum, paulo ante audivimus; quoniam etiam nunc tales circumſtantiæ occurrere poſſunt, quæ Laicorum præſentiam Synodo valde utilem, & fructuoſam reddant. Quamobrem eadem ſacra Congregatio Concilii poſt præfatum decretum editum in cauſa *Toletana*, die 22. Aprilis 1598. in alia cauſa *Turritana* dixit: *Gubernatorem, alioſque Laicos non debere Concilio Provinciali inte-*

tereſſe, *niſi a Synodo fuerint invitati: lib. 9. decretor. pag. 66. a tergo*. Idque certum ponit Cæremoniale Epiſcoporum *lib. 1. cap. 31. num. 7.* ubi loquens de Conciliis Provincialibus, etiam Laicis locum aſſignat: *Sedilia in Eccleſia diſponentur, in Provincialibus quidem capacia pro numero Epiſcoporum, Abbatum, aliorumque Eccleſiaſticæ dignitate fulgentium, item pro Canonicis, ac etiam pro Laicis, ſi qui interfuturi ſunt*. Recte nihilominus, & opportune Pignatellus *conſult. 70. tom. 1.* Epiſcopos monet, ut caute in hoc ſe gerant, neque nimis faciles ſe præbeant in Laicis ad Synodum invitandis, ne quod ab initio meræ voluntatis, & urbanitatis fuit, tractu temporis fiat neceſſitatis.

VIII. Ut jam a Provincialibus ad Diœceſanas Synodos progrediamur, non prorſus ab antiquis moribus alienum fuiſſe arbitramur, ut ad iſtas pariter quandoque Laici introducerentur; quoniam in Concilio Tarraconenſi anni 516. edito a Garzia Loaiſa, & relato ab Ivone *part. 5. cap. 158.* ſtatutum reperimus, Synodos ab Epiſcopis eſſe per litteras indicendas: *Ut non ſolum de Cathedralibus Eccleſiæ Presbyteris, verum etiam de Diœceſanis ad Concilium trahant, & aliquos de filiis Eccleſiæ ſecularium ſecum adducere ſtudeant*. At hic mos ita poſtea obſolevit, ut diſputent Doctores, an in ullo rerum eventu liceat nunc Epiſcopo Laicos ad ſuam Synodum admittere. Monacellus *cit. tom. 1. formul. 3. num. 6.* & Dominus de Aſte *in Methodo Viſitationis Apoſtolicæ part. 5. §. 3. num. 23.* id arbitrio Epiſcopi plene permittunt. Sed his refragatur ſacra Congregatio Concilii, quæ in cauſa *Oriolen. Synodi*, interrogata: *An Epiſcopus poſſit ad Synodum vocare Laicos, ſi eorum conſilio uti velit*: reſpondit: *Epiſcopum non poſſe: lib. 14. decretor. pag. 600. & 601.* Bottus *de Synodo part. 2. num. 38.* Laicos admittendos affirmat, cum de communibus Clericorum, & Laicorum negotiis eſt deliberandum. At Maſſobrius *de Synodo cap. 3. dub. 3.* & Romaguer. *ad Conſtit. Synod. Gerunden. lib. 1. tit. 1. cap. 2. num. 20.* Botti aſſertionem ita temperandam exiſtimant, ut tunc Laici admitti quidem poſſint, ſed non neceſſario debeant. Nos vero cohærenter ad ea, quæ de Synodo Provinciali diximus, hæc ſtatuimus: Primum, jus commune obſiſtere Laicis, ne Synodo ſe intereſſe debere contendant: Secundum, non obſtante hac juris ſeveritate, aliquid nihilominus eſſe deferendum, contrariæ conſuetudini, ſi alicubi jam invaluerit: Tertium, etiamſi ejuſmodi conſuetudo nondum ſit inducta, poſſe Epiſcopum ex aliqua gravi urgentique cauſa ad ſuam Synodum Laicos admittere, dummodo tamen ſuffragium non ferant: Quartum, inter ſufficientes cauſas illos admittendi, non poſſe eam annumerari, quam ſacra Congregatio jam rejecit, quod ſcilicet Epiſcopus Laicorum conſilio indigeat, commode quippe poteſt eos extra Synodum conſulere: Quintum demum, cavendum eſſe Epiſcopis, ne ſine vera & gravi neceſſitate, Laicos ad Synodum arceſſant; paulatim enim poſſent illi, conſuetudinis obtentu, jus interveniendi ſibi deinceps arrogare, quod jam nuper de Synodo Provinciali cum Pignatello animadvertimus.

IX.

IX. Hinc Odo, Epiſcopus Pariſienſis, in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus, quas anno 1198. condidit, quamvis Laicos a prævio ad Synodum apparatu non excluſerit, diſtricte tamen præcepit, ut ante ſeſſionis initium e Synodi loco repellerentur: *Finito ſermone* (inquit) *licentiabit Epiſcopus Laicos, & Scholares, & alios Clericos, qui non debent Synodo intereſſe: tom. 6.* Collect. Harduini *part. 2. cap. 2. col. 1937.* Idemque anno 1289. faciendum decrevit Raymundus, Epiſcopus Ruthenenſis, in ſupra citata epiſtola Synodica: *In utraque vero die, completo ſermone, Laici a loco, ubi tenebitur Synodus, expellantur*: quod pariter præſcribunt ſæpius laudata ſtatuta Eccleſiæ Meldenſis *tom. 4. cit. Anecdot. col.* 891. At S. Carolus Borromæus in ſuis Synodis, quo liberius poſſet Clericorum vitia redarguere, Laicos ante ſermonem ab Eccleſia exire juſſit, teſte Giuſſano *in ejus Vita lib. 2. cap. 16.*

CAPUT DECIMUM.

De ordine Sedendi in Synodo.

Extra omnem controverſiam eſt, primum, & ſpectabiliorem locum deberi Epiſcopo, juxta textum *in Can. Epiſcopus in Eccleſia, diſt. 95.* & decretum Tridentini *ſeſſ. 25. cap. 6. de reform. Epiſcopis præterea ubique is bonor tribuatur, qui eorum dignitati par eſt, eiſque in Choro, & in Capitulo, in Proceſſionibus, & aliis actibus publicis, ſit prima ſedes, & locus, quem ipſi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas.* Aliud tamen eſt de Synodis ſive Generalibus, ſive Nationalibus, quibus una cum Epiſcopis ſimul interſint S. R. E. Cardinales: hi ſiquidem, etſi Epiſcopali careant charactere, ob eorum tamen officii, ac dignitatis præſtantiam, Epiſcopis præferuntur, ſupra quos ſediſſe legimus in Concilio Lugdunenſi I. ſub Innocentio IV. in cujus Actis habetur *tom. 7.* Collectionis Harduini *col. 378. Ad dexteram, & in eminentioribus locis ſederunt Epiſcopi Cardinales, ex altera vero Presbyteri Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſt eos.* In Concilio quoque Lugdunenſi II. anni 1274. ſub Gregorio X. Cardinales omnibus antelatos Epiſcopis, & Metropolitanis, legitur apud Raynaldum *ad eumd. annum num.* 3. Eamdemque loci prærogativam Cardinalibus delatam in Concilio Florentino, ex ejuſdem Actis liquet. In Concilio pariter Romano anni 1059. ſub Nicolao II. quod ex antiquo codice Vaticano tranſcriptum, publici juris fecit Petrus Poſſinus, Cardinales, ante Epiſcopos; Conciliaribus decretis ſubſcripſerunt, *tom. 6.* Collectionis Harduini *part. 1. col. 1066.* Nec mirum eſt, Cardinalibus, qui ſupremi Eccleſiæ Moderatoris conſiliarii ſunt, eique, tamquam membra ſuo capiti adhærent, hanc attribui præeminentiam; cum in Eccleſia Conſtantinopolitana eamdem obtinuerint ſeptem Diaconi Cruciferi, quin immo etiam Syncelli, hoc eſt ſimplices Clerici, aut Monachi, familiares, & com-

commenſales Patriarchæ, qui loco ſuperiore in Synodis ſedebant, quemadmodum ad rem obſervat Chriſtianus Lupus *in ſchol. & not. ad can. Concil. tom.* 2. *pag.* 1474. *& tom.* 3. *pag.* 441. Durum nihilominus viſum eſt Henrico Archiepiſcopo Cantuarienſi, ſibi Regni Primati, atque Apoſtolicæ Sedis Legato nato, juxta text. *in Cap.* 1. *de offic. Legat.* anteponi Joannem Kemp, Archiepiſcopum Eboracenſem, ab Eugenio IV. purpura decoratum, cui propterea cedere recuſavit: verum, cum excitatam ab Henrico de præcedentia quæſtionem reſciverit Pontifex, litteris ad eumdem datis, primum in ſedendo locum, honoremque, ſupra quoſvis Epiſcopos, & Archiepiſcopos, Cardinali adjudicavit: quæ quidem Eugenii litteræ, in quibus Cardinalitiæ dignitatis eminentia ſummopere celebratur, referuntur a Raynaldo *ad an.* 1439. *num.* 40. a Cardinali Jacobatio *de Conciliis lib.* 1. *pag.* 35. extantque *Bullar. Rom. pag.* 21. *tom.* 3. *part.* 3. Latæ tamen ab Eugenio ſententiæ non acquievit Archiepiſcopus Gneſnenſis, Regni Poloniæ Primas, qui paucis poſtea annis, ideſt anno 1449. in Comitiis Petricovienſibus de loci prærogativa contendit cum Cardinali Sbigneo, Epiſcopo Cracovienſi; quam tamen Nicolaus V. iterum Cardinali aſſeruit, uti narrat citatus Raynaldus *ad an.* 1449. *num.* 8. cumque Archiepiſcopus ad Regem provocaſſet, negavit Rex, ſe poſſe cauſam pertractare, quam ſummus Pontifex ſua ſententia terminaverat, ſicuti proſequuntur Spondanus *ad eumdem annum num.* 14. & Cromerus *lib.* 22. Hæc, de quibus plura Jacobus Andreas Cruſius *tract. de præcedentia cap.* 3. incidenter & curſim: ſcimus quippe nullam de hujuſmodi præcedentia quæſtionem moveri poſſe in noſtra Synodo Diœceſana, cui unicus præeſt Epiſcopus; eique propterea principem locum deberi, nemo unquam dubitavit.

II. Poſt Epiſcopum, ante ceteros aſſidere debet Vicarius Generalis, qui ratione juriſdictionis, quam in omnes exercet diœceſanos, omnibus dignitate antecellit, ſicuti late oſtendunt Sbrozzius *de Vicario Epiſcopi lib.* 2. *quæſt.* 25. Leo *in Theſauro Fori Eccleſiaſtici part.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. *&* 11. atque a ſacra Congregatione Concilii deciſum, teſtatur Jacobus Gallus *conſul.* 62. *num.* 13. referens deciſionis verba, quæ ſic ſonant: *Vicarium Generalem, tam præſente, quam abſente Epiſcopo, præcedere debere Canonicos, & Dignitates Eccleſiæ Cathedralis, etiam in Synodo.* Gallo adſtipulatur Scarſantonius in Addit. ad Ceccoper. *lib.* 4. *tit.* 3. *ſub num.* 21. aliam adducens ſacræ Congregationis deciſionem, hiſce verbis conceptam: *Vicarium in Synodo locum habere ante Dignitates, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis.* Quapropter Robuſterius, Rotæ Auditor, in ſuo voto impreſſo apud Gratianum *diſcept.* 3. *num.* 23. egregie confutatis duobus contrariis conſiliis 51. & 52. Jacobi Menochii, univerſim & generatim adſtruit Vicario Generali præcedentiam tam in Synodo, quam extra Synodum, ſupra Eccleſiæ Cathedralis Capitulum, ejuſque Dignitates: quod etiam affirmant Fagnanus *in Cap. Ad hæc, num.* 29. *de præbendis.* Pani-

moll.

Digitized by Google

moll. *deciſ.* 1. *adnot.* 5. *a num.* 2. *ad num.* 46. *&* *adnotat.* 16. *num.* 1. *&* *ſeq.* Ricc. *in praxi part.* 4. *reſolut.* 190. *num.* 8. Monacell. *in formular. legal. part.* 2. *tit.* 13. *formul.* 2. *num.* 18. quorum Doctorum ſententiæ favet textus *in Can. Præcipimus*, *diſt.* 93. ubi legitur: *Præcipimus*, *ne Diaconus*, *quamvis etiam in dignitate*, *hoc eſt in officio quolibet Eccleſiaſtico ſit*, *ante Presbyterum ſedeat*, *niſi cum locum habuerit proprii Patriarchæ*, *aut Metropolitani ſui*, *pro aliquo Capitulo*; *tunc enim ſicut illius locum tenens honorabitur*. Hinc ſiquidem, quidquid in contrarium opinetur Janus a Coſta *tit. de majorit. & obed. pag.* 216. evidenter deſumitur, Vicarium Generalem, præſente, vel abſente Epiſcopo, cujus locum tenet, ac juriſdictionem exercet, in Synodo, & extra Synodum, etiam Canonicis, ac Dignitatibus præire debere.

III. De loci, poſt Epiſcopum, honorabilioris prærogativa, cum Vicario Generali Patavino contendit olim Abbas Sanctæ Nicæ, habens uſum Mitræ, & Baculi, cum juriſdictione intra ſuam Eccleſiam, & in ſuos Canonicos: ſed illam pluribus Vicario vindicavit Maſſobrius *de Synod. Diœceſ. cap.* 3. *dub.* 6. ubi validis argumentis concluſit, tam præſente, quam abſente Epiſcopo, debere Vicarium Generalem Abbati præcedere. Hodie tamen, poſt Gregorii XIV. decretum ſupra allegatum *cap.* 3. *num.* 3. neminem reperiri putamus, qui audeat jus ſibi arrogare præcedendi Vicario, niſi illud acquiſierit ex legitima conſuetudine, cui Pontifex in eodem decreto non derogavit. Ejuſmodi conſuetudine ſe fulciri, jactabant Canonici Hiſpalenſes, ut locum, ſupra Vicarium, ſibi in Synodo compararent; ſed, cum illam non probaverint, in ſacræ Rotæ Auditorio die 21. Junii *1697. coram Muto*, ſuccubuerunt, quemadmodum etiam ſuperius fuit indicatum. Secus accidit Archidiacono, Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Melitenſis: hi quippe, cum rite oſtenderint, ſe ex antiqua conſuetudine eſſe in quaſi poſſeſſione præcedendi Vicario Generali, tam in Rotæ Auditorio, quam in ſacra Congregatione cauſam obtinuerunt, uti narrat Auctor *Siciliæ Sacræ tom.* 2. *edit. Panorm. ann.* 1733. *pag.* 920. *num.* 49.

IV. Præter conſuetudinem, alia quoque poteſt eſſe ratio, ob quam Dignitates, & Canonici, ſe in Synodo præferendos Vicario Generali, jure meritoque poſtulare queant, ſi nimirum ſacris veſtibus induti ipſi Synodo aſſiſtant, quod cenſuit ſacra Congregatio Concilii in *Petragoricen.* die 16. Septembris 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 678. *Sacra &c. reſpondit*, *Vicarium Generalem in Diœceſana Synodo habere debere locum ante Canonicos*, *& Dignitates Eccleſiæ Cathedralis*, *ſi non ſint parati*. Quæ tamen deciſio eſt intelligenda, niſi Vicario aſſiſtat conſuetudo, etiam tunc præcedendi, aut niſi ipſe pariter ſit indutus habitu Prælatitio, Rocheto videlicet, & Mantelletta, juxta alias ejuſdem ſacræ Congregationis declarationes, relatas a Maſſobrio *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 37. *&* 47. quem ſequitur Panimoll. *deciſ.* 1. *adnotat.* 5. *num.* 53.

V.

V. Tertium in Synodo locum occupant Dignitates, & Canonici Eccleſiæ Cathedralis, eo inter ſe ſedendi ordine retento, quem in Choro, aliiſque actibus ſervare ſolent. Poſt Canonicos, ſedent eorumdem Coadjutores, uti tradit Pignatell. *conſult.* 185. *num.* 3. *&* 4. *tom.* 4. Beneficiariis vero, ſeu Manſionariis Eccleſiæ Cathedralis, ſedilia aptantur ſtatim poſt Canonicos, non quia digniores ſint Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum, ſed ne ſejungantur a Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, cujus ſunt addicti ſervitio; quod bene notavit Gavantus *in Praxi Synodi Diœceſanæ cap.* 13. *num.* 7. Eam autem poſt Epiſcopum, & Vicarium ſedendi præeminentiam obtinent Canonici Eccleſiæ Cathedralis, cum ſimul uniti, & conſtituentes unum corpus, ſeu *capitulariter*, ut dicitur, Synodo interveniunt; nam, ſi ſeparatim & ſingillatim adſint, debent locum cedere Abbatibus, jus Mitræ, & Baculi, etiam Titularibus, & Commendatariis, tam Secularibus, quam Regularibus, ſicuti præſcribitur in Cæremoniali Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 15. ubi de ordine ſedendi in Synodo ſive Provinciali, ſive Diœceſana, hæc habentur: *Dignitates, & Canonici Cathedralis Eccleſiæ cum capitulariter procedunt, aut ſunt, præferuntur ceteris omnibus; alias Abbates Titulares, & habentes uſum Mitræ præcedunt, & poſt eos Commendatarii, deinde Dignitates, mox Procuratores Capitulorum Eccleſiarum Cathedralium, deinde ceteri, pro cujuſque dignitate, & gradu.* Additque Leo *For. Eccleſiaſtic. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. etiam Protonotarios non Participantes, indutos Mantelletta, & Rocheto, anteponi Canonicis, non capitulariter, ſed diviſim incedentibus, aut adſtantibus: & ſequitur Scarfantonius in notis ad Ceccoperium *lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 38. *& ſeq.*

VI. Inter Abbates autem ille cenſetur alteri honore antecellere, qui prius Abbatiam eſt aſſequutus, nulla habita ratione antiquitatis, ſeu dignitatis Ordinum, aut Eccleſiarum, quibus ſunt addicti, ad normam ſententiæ latæ a Pio IV. in cauſa præcedentiæ inter Canonicos Regulares Lateranenſes, & Monachos Caſſinenſes, quam quidem ſententiam idem ſummus Pontifex ſuis corroboravit Apoſtolicis litteris, quæ habentur in Bullario Lateranenſi *pag.* 275. Generatim enim, in quæſtionibus de præeminentia, receptum eſt, ut, ceteris paribus, ille alteri præponatur, qui prius ad dignitatem eſt promotus, quod ex textibus *in Can. final. diſt.* 17. *& in Cap.* 1. *& Cap.* 15. *de majorit. & obed.* bene deducunt Caſſan. *in cat. glor. mund. part.* 4. Manriquez *de præcedentia quæſt.* 1. *num.* 17. Peralta *eod. tract. de præcedentia cap.* 3. *num.* 4.

VII. Quartus in Synodo locus, Eccleſiarum Collegiatarum, intra civitatem; quintus, earumdem in diœceſi exiſtentium, Canonicis aſſignatur: ita tamen, ut antiquior & dignior Collegiata civitatis anteponatur aliis Collegiatis ejuſdem civitatis, idemque ordo ſervetur inter Collegiatas diœceſeos. Contigit autem aliquando, ex inſignibus Collegiatis unam, quamquam recentiorem, ex Apoſtolico privilegio, uſum habuiſſe Cappæ magnæ, quam geſtare non poterant Canonici Collegiatæ antiquioris, cui

ſimile indultum non fuerat conceſſum: quamobrem prioris Collegiatæ Canonici, una cum ſpectabiliori, magiſque honorifico Cappæ ornamento, ſe jus pariter aſſequutos contendebant præcedendi alterius antiquioris Collegiatæ Canonicis, ſola Almutia indutis. Verum ſacra Rituum Congregatio, ad quam cauſa eſt delata, cenſuit, ejuſmodi honoris inſignia nullam denotare præeminentiam, neque alterius juribus præjudicium ullum inferre: quocirca, etiam in prædicto rerum eventu, præcedentiam competere decrevit inſigni Collegiatæ, quæ eſſet antiquior. Controverſiæ ſeriem exponit Urſaya *part.* 1. *diſcept.* 6. in cujus fine laudatum refert ſacræ Rituum Congregationis decretum. Canonicos, niſi obſtet contraria conſuetudo, ſubſequuntur Vicarii Foranei, quos forte contingat inter Parochos non cooptari; etenim ob illam qualemcumque juriſdictionem, quam exercent, maxime decet, eos Plebanis præferri, & præferendos ſtatuit Joannes Franciſcus Bonhomius *in ſupra alleg. Decretis reformationis Eccleſiaſticæ pag.* 122. ubi, loquens de Vicariis Foraneis, ait: *Parochi, reliquique omnes, quicumque illi ſint, & Archipresbyteri, aut Præpoſiti, Vicariis ipſis pareant, ac loco cedant, non in Divinis Officiis tamen, in quibus, ſi Canonici fuerint, ſuo loco eos ſedere, convenit.* Ideo autem locum digniorem cedunt Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum, quia iſti (ut putamus) Synodo adſunt collegialiter uniti, ſeu ut conſtituentes unum corpus. Infra Vicarios Foraneos ſedere debent Plebani, ſeu Archipresbyteri rurales, niſi uſus obtinuerit, ut promiſcue aſſideant cum Parochis, & Curatis, qui in ſedendi ordine ſtatim ſuccedunt, & e quibus ille alteri præire debet, qui prius parochiæ præfectus fuit.

VIII. Poſt omnes hucuſque enumeratos, ſubſellia parantur: primo pro obtinentibus ſimplicia Beneficia: ſecundo pro ceteris e Clero: tertio pro Religioſis, & Monachis, ſi qui forte ad Synodum venire juſſi fuerint: poſtremo pro Laicis, ſi caſus evenerit, ut ad Synodum admittantur. Inter Clericos porro ille alteri præcedit, qui in majori Ordine eſt conſtitutus, Presbyter ſcilicet Diacono, Diaconus Subdiacono, & ſic deinceps, per textum *in Cap. Statuimus, de majorit. & obed.* Quod ſi plures fuerint Ordine pares, ſpectatur tempus Ordinationis, & ille alteri anteponitur, qui prius eſt inauguratus; & ſi etiam in Ordinationis die conveniant, habenda eſt ratio ætatis. Ab hac tamen regula eſt ille excipiendus, cui Ordo collatus eſt a Romano Pontifice; is quippe, propter ſupremam dignitatem Ordinantis, inter alias quibus gaudet prærogativas, quas recenſet Hallier *de ſacris electionibus part.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 3. *art.* 9. §. 1. etiam hac potitur, ut ceteris præferatur, in eodem Ordine conſtitutis, per textus *in Can. ultim. diſt.* 17. *Can. fin. diſt.* 75. *& Cap. Per tuas, de majorit. & obed.* ubi Gonzalez *num.* 3. Barboſa *num.* 2. Valenz. *conſil.* 1. *num.* 16. & fuſius Hallier *cit. loc.* Siquidem, uti obſervat Gloſſa *in eod. Cap. Per tuas*, etiam lege civili ſancitum eſt, primo eorum nomina eſſe ſcribenda, qui dignitatem judicio Principis ſunt conſecuti.

IX.

IX. Plurima de ordine ſedendi in Synodo videri poſſunt apud Bottum *de Synodo part.* 1. *num.* 10. Maſſobrium *cap.* 4. *dub.* 6. Urſayam *diſcept.* 29. *tom.* 2. *part.* 1. *& diſcept.* 9. *eod. tom.* 2. *part.* 2. quamvis revera difficile ſit, in hac præcedentiæ materia, certam regulam definire; cum potiſſimum inhærendum ſit conſuetudini, quæ pro locorum diverſitate, diverſa eſt. Ad amputandas autem lites, & cujuſque jura ſarta tecta ſervanda, prudenter ſe geret Epiſcopus, ſi in Synodi initio decretum promulgaverit, quo declaretur, ex ordine inibi ſedendi nihil detractum iri juri habendi præſtantiorem locum, quod quiſpiam ſibi competere credat; quod faciendum ſtatuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. *part.* 3. ubi inter Decreta initio Diœceſanæ Synodi legenda, hoc quarto loco commemorat *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 278. *Si cui in ea Synodo contigerit ſuo loco non ſedere, aut incedere, aut aliud quidquam agere, per id propterea nemini jus acquiri, acquiſitumve eſſe, neque quidquam de cujuſquam jure, poſſeſſioneve detrahi; ſed omnia in eo ſtatu permanere, quo antea fuiſſe compertum erit:* idemque cautum legimus in Synodo Diamperitana, habita anno 1590. quam notis a ſe illuſtratam anno 1745. typis Romanis edi curavit Pater Jo: Facundus Rauliu. Neque ulli diſplicere poteſt ejuſmodi temperamentum, quod adhibitum ſcimus etiam ab OEcumenica Tridentina Synodo, quæ *in fine ſeſſ.* 2. ait: *Inſuper ipſa ſacra Synodus ſtatuit ac decrevit, quod, ſi forte contigerit, aliquos debito in loco non ſedere .... nulli propterea præjudicium generetur, nullique novum jus acquiratur.* In ejuſdem vero Concilii reſumtione, ſummus Pontifex Pius IV. ut eas controverſias de medio tolleret, quæ ex peculiaribus diverſarum Eccleſiarum privilegiis & prærogativis oriri poterant, Præſules omnes, ad illius celebrationem congregatos, in tres tantummodo claſſes diſtribuit, Patriarcharum nempe, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum; inter quos juſſit Patriarchas primum locum tenere, Archiepiſcopos ſecundum, Epiſcopos vero tertium; in ſingulis autem claſſibus digniorem ſeſſionis locum ab illis occupari, qui Ordinatione anteriores eſſent: nullo reſpectu habito ad eorum Primatiales dignitates, ſive veras, ſive prætenſas, quas proinde ſingulis in ſuo ſtatu illæſas præſervavit; ut videre eſt in ejuſdem Pii IV. *Conſtit.* 24. *Bullar. Roman. tom.* 2. Ac demum ipſius Concilii Patres in fine *ſeſſ.* 25. declararunt, *ex loco aſſignato Oratoribus, tam Eccleſiaſticis, quam ſecularibus, in ſedendo, incedendo, aut quibuſcumque aliis actibus*, nulli jus de novo acquiſitum, nulli ablatum, cenſeri debere.

CAPUT UNDECIMUM.

De indumentis Epiſcopi, aliorumque, qui Synodo Diœceſanæ interſunt.

UT Sacerdotalis conſeſſus majeſtas ſplendidior foret, ſuique venerationem omnibus ingereret, pluribus, & antiquis Conciliorum ſanctionibus, decretum fuit, ut quotquot Synodo intereſſent Clerici, aliquod induerent ſacrum ornamentum, cujuſque dignitatis, ſeu Ordinis proprium. Ex innumeris, quæ præſto ſunt, particularium Eccleſiarum hac de re ſtatutis, pauca quædam ſeligimus. Inter Conſtitutiones Eccleſiæ Claromontenſis, anni 1268. Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 587. legimus: *Diſtricte præcipientes Sacerdotibus, ut jejuni intrent Synodum: in jejunio enim, & oratione debet fieri. Injungimus iterum diſtricte Sacerdotibus Curam animarum habentibus, ut induti Albis, & Stolis intrent Synodum æſtivalem; in Superpelliciis tantum, & Stolis, Synodum hiemalem: Abbates autem Cappis ſericis ſint induti.* His concinunt ſæpius laudata ſtatuta Synodalia Eccleſiæ Meldenſis *cit. tom.* 4. *Anecdot. col.* 891. *cap.* 2. *Diſtricte præcipitur Sacerdotibus, ut raſi coronam, & jejuni intrent Synodum, ſub pœnis a jure ſtatutis. Diſtricte etiam præcipitur, ut induti Albis, & Stolis intrent Decani Synodum, Sacerdotes vero in Superpelliciis.* Conſtitutiones Eccleſiæ Nicoſienſis *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1679. *cap.* 3. decernunt: *Intrent autem omnes in honeſto habitu, videlicet in hieme in Superpellicio, vel Cappa clauſa, aut Chorali; in æſtate vero in Superpellicio tantum.* Statuta Synodalia Eccleſiæ Nannetenſis *cap.* 2. *cit. tom.* 4. *Anecdot. col.* 931. ajunt: *Præcipitur Sacerdotibus, ut jejuni, & induti Superpelliciis, & Stolis mane intrent in Synodum; ceteri autem, Perſonatus, ſeu Vicarias habentes Eccleſiarum, Superpelliciis tantum albis: Abbates autem Cappis ſericis ſint induti.*

II. Majorem, & ſplendidiorem ſacrarum veſtium apparatum præſcripſit Concilium Budenſe a Philippo, Epiſcopo Firmano, Sedis Apoſtolicæ per Hungariam, & Poloniam Legato, anno 1279. celebratum, quod ex mss. codicibus Vaticano, & Vallicellano edidit Odoricus Raynaldus *ad calcem tom.* 14. *Annal. Eccleſiaſt.* In hujus quippe *cap.* 20. hæc leguntur: *Statuimus etiam, & præcipimus, ut omnes tam Regulares, quam Seculares in Dignitatibus, ſeu Perſonatibus conſtituti illius Metropolitanæ, in qua Provincialis, & illius diœceſis, in qua Epiſcopalis Synodus fuerit celebranda, veniant ..... præterea ſtatuimus, quod Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & quilibet alii, qui ex privilegio Mitris utuntur, mitrati cum Superpelliciis, Stolis, & Cappis, ſeu Pluvialibus; Præpoſiti vero, Priores, & alii inferiores Prælati cum Superpelliciis, & Stolis, ſi Diaconi ſaltem ſint, &, ſi velint, Pluvialibus, ſeu Cappis; Rectores vero, & ſimplices Sacerdotes cum Cottis, ſeu Superpelliciis, & Stolis tantum; inferioris vero ſtatus, vel Ordinis*

dinis Clerici cum Cottis Synodum intrent . . . . . Religioſos quoque, nullam Prælaturam, vel adminiſtrationem habentes perpetuam, permittimus, in habitu ſuo cum Stolis in Synodo poſſe ſtare.

III. Licet porro hæc peculiarium Eccleſiarum ſtatuta omnes non obſtringant, ritum tamen & ſolemnitatem demonſtrant, qua decet Synodum celebrari. Adde, quod non multum diſcrepant ab uſitato, & communiori hujus temporis more, quem, ut ex Cæremoniali Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. & Gavanto *in cit. praxi cap.* 13. deſcribamus; ab Epiſcopo initium ducimus. Ante Synodum, aliquot congregationes, pro ejuſdem directione, fieri ſolent in ædibus Epiſcopalibus, quibus Epiſcopus præſidet indutus habitu Prælatitio, Rocheto ſcilicet, & Mozetta: cum ad Eccleſiam accedit, Synodum incepturus, vel proſecuturus, incedit indutus Cappa: priuſquam preces recitet, quæ cujuſque ſeſſionis initio dicendæ ſunt, præter Superpellicium, Amictum, & Stolam, induit Pluviale rubeum: in ſolemni Supplicatione, quæ cum univerſo Clero in Synodi initio, & fine per urbem inſtitui ſolet, pergit indutus Alba, Stola, Pluviali rubei coloris, Mitram pretioſam, & Paſtorale baculum deferens; eaſdemque veſtes in ſeſſionibus Synodalibus retinet. Hiſce ornatum inſignibus ſuam Synodum auſpicatum fuiſſe S. Franciſcum Saleſium, narrat Carolus Auguſtus Saleſius *in ejus Vita lib.* 5. *pag.* 250. *Supplicatio per totam urbem inſtituta, in qua videre erat, præter Canonicos, centum Curiones Supparis indutos: ibat noviſſimus Saleſius Mitra, & Trabea inſignis, quem plurimi etiam Sacerdotes ſequebantur.*

IV. Quod autem ſupra diximus de Epiſcopo, qui Congregationibus, pro rerum in Synodo decernendarum præparatione, in Palatio Epiſcopali habendis, habitu Prælatitio, id eſt Rocheto, & Mozetta indutus, aſſiſtere debet; de iis Epiſcopis intelligendum eſt, qui habent Rocheti uſum. Sunt enim, quibus illud geſtare interdictum eſt; nimirum ii qui ex Ordinibus Regularibus, Monaſticis nempe, & Mendicantibus, ad Epiſcopatum aſſumuntur, ut habet *Cæremoniale Epiſcoporum lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. *& cap.* 3. *num.* 4. ubi tamen opportune declaratur, ejuſmodi prohibitionem non afficere Epiſcopos illos, qui ex Ordinibus, ſeu Congregationibus Clericorum Regularium, aut Canonicorum etiam Regularium, ſive Presbyterorum S. Spiritus, vel ex Militiis S. Joannis, & S. Jacobi, ad Epiſcopatum evecti fuerint. Modernus Joſeph Catalanus *tom.* 1. *ad Cæremoniale Epiſc. lib.* 1. *cap.* 1. §. 4. *num.* 5. ſumma diligentia indicat auctoritates Theologorum, ac Juris Canonici Interpretum, qui docent, Epiſcopis ex Ordinibus Monaſticis, aut Mendicantibus, aſſumptis non licere, ſub excommunicationis, vel, ut aliis placet, ſub gravis peccati pœna, Rochetum deferre; tam ſcilicet ob Cæremonialis nuper allegati prohibitionem, quam propter legem in Jure Canonico expreſſam, *Cap. Clerici officia, de vita & honeſt. Cleric.* Nonnulli afferunt, in locum Rocheti, conceſſum eſſe a Clemente VIII. Regularibus Epiſcopis uſum Superpellicii.

Ve-

Verum conceſſio iſthæc, ſi vera eſt, non pertinet ad caſum, de quo nunc agimus; ſed ad delationem Superpellicii ſubtus amictum, vel ſubtus albam, aut ſtolam, dum Miſſas privatim aut ſolemniter celebrant, vel cum Pluviale induunt, ut Divinis Officiis aſſiſtant; vel demum, cum ſtola dumtaxat induti, Sacramentum Confirmationis, aut Ordines Minores conferunt, aliiſve Benedictionibus, aut Conſecrationibus operantur. De his videri poteſt quondam Joſephi Mariæ Perrimezzii, qui Regularis erat Epiſcopus, *Diſſert. 4. part. 1. pag. 118. & ſeq.* ubi obſervat, Superpellicium, dum eo utuntur Epiſcopi Regulares, ſacrorum ſemper indumentorum partem eſſe; at Rochetum ab aliis Epiſcopis deferri, etiam tamquam communem habitum, & civilem. Dum vero exempla quædam affert conceſſionum a ſummis Pontificibus factarum certis illuſtribus Monachis ad Epiſcopatum promotis, ut veſtium colorem mutare, ac etiam Rochetum geſtare poſſent; dumque obſervat, in Hiſpaniis Epiſcopos Regulares Rochetum ex antiqua conſuetudine induere, ſatis indicat, has eſſe limitationes regulæ generalis, qua contrarium ſtatuitur. Quare, generaliter loquendo, concludendum erit, Epiſcopum Ordini Monaſtico, aut Mendicanti alias adſcriptum, in Congregationibus præſynodalibus, de quibus ſupra, talari veſte, & Mozetta dumtaxat indutum ſedere debere, ſervato in hujuſmodi veſtibus colore, cujus eſt habitus Religionis ab ipſo profeſſæ, ut ſe conformet textui *in cit. Cap. Clerici Officia, de vita & honeſt. Cleric.* Quamvis enim ibi dicatur, Epiſcopos Monachos habitum Monachalem deferre oportere; uſus tamen invaluit, ut hujuſmodi Epiſcopi, retento colore Ordinis, ex quo aſſumpti fuerint, eadem veſtium forma utantur, qua reliqui Epiſcopi uti ſolent; Mozetta nimirum, Mantelletta, & veſte talari.

V. At una hic nobis occurrit quæſtio: nimirum, an Archiepiſcopus, Miſſam in ſua Diœceſana Synodo ſolemniter celebraturus, inter cetera Pontificalia ornamenta, etiam Pallium induere queat. Idemque quæritur de Epiſcopo, cui ex privilegio uſus Pallii ſit conceſſus. Certum in primis eſt, neutri licere, extra Eccleſiam, & extra Miſſarum ſolemnia, Pallium geſtare, cum id a Jure univerſim & generatim ſit omnibus interdictum, juxta celebre reſponſum S. Gregorii Magni ad Joannem Epiſcopum Ravennatem *epiſt. 56. lib. 3. indict. XI. Operum tom. 2. col. 666.* relata a Gratiano *Can. Contra morem, diſt.* 100. *Tibi non putamus ignotum, quod pene de nullo Metropolita in quibuslibet mundi partibus ſit auditum, extra Miſſarum tempus, uſum ſibi Pallii vendicaſſe. Et quod bene hanc conſuetudinem generalis Eccleſiæ noveritis, veſtris nobis manifeſtiſſime ſignificaſtis epiſtolis:* & infra, eumdem Joannem redarguens, quod in ſolemnibus extra Eccleſiam ſupplicationibus Pallium geſtare præſumpſiſſet, pergit Gregorius *col. 667. Admoneo, quatenus niſi Deceſſorum meorum munificentia tibi hæc per privilegium attributa docueris, uti in plateis Pallium ulterius ferre non præſumas, ne non habere & ad Miſſas incipias, quod*

auda-

audacter, & in plateis uſurpas. In eamdem ſententiam iterum ſcripſit Gregorius ad Marinianum, Joannis Succeſſorem, *epiſt. 56. lib. 5. indict.* XIII. *tom. 2. Oper. col.* 787. *Quo (Pallio) non aliter te uti memineris, niſi in propria tuæ civitatis, dimiſſis jam filiis, Eccleſia, procedens a Salutatorio ad ſacra Miſſarum ſolemnia celebranda : peractis vero Miſſis, idem in Salutatorio rurſus curabis deponere.* Salutatorium autem, cujus Gregorius meminit, quod etiam *Diaconicum magnum*, *Secretarium*, *Receptorium*, & *Veſtiarium* appellabatur, erat Exedra Eccleſiæ adjuncta, ubi Epiſcopi ſacras veſtes induebant, & priuſquam Eccleſiam ingrederentur, Fidelium ſalutationes excipiebant, ſicuti videri poteſt apud du Cange *in deſcriptione ædis Sophianæ num.* 88. *ad calcem* Cinnami, *& in Gloſſario verb. Salutatorium*, & Binghamum *Origin. & Antiquit. Eccleſiaſtic. tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 7. §. 7. *&* 8.

VI. Certum præterea eſt, non in omnibus Miſſarum ſolemniis poſſe ab Archiepiſcopo, aut Epiſcopo, Pallii uſum habente, illud adhiberi; ut enim ait Innocentius III. *in Cap. Ad honorem, de auctoritate & uſu Pallii*, *Solus Romanus Pontifex in Miſſarum ſolemniis Pallio ſemper utitur, & ubique: quoniam aſſumptus eſt in plenitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis, quæ per Pallium ſignificatur. Alii autem eo nec ſemper, nec ubique, ſed in Eccleſia ſua, in qua juriſdictionem Eccleſiaſticam acceperunt, certis debent uti diebus.* Dies porro, quibus illi permittitur Pallium deferre, recenſet Gloſſa *in eod. Cap. verb. Ad honorem*, quibus poſſe alias ex ſpeciali privilegio addi, certum ponit Gregorius Magnus *in cit. epiſt.* ad Joannem Ravennatem, inquiens *col. 666. Aut enim mos omnium Metropolitarum etiam a tua eſt Fraternitate ſervandus, aut, ſi tuæ Eccleſiæ aliquid ſpecialiter dicis eſſe conceſſum..... a vobis oportet oſtendi.* Et profecto illis diebus, a Gloſſa enumeratis, ſive ab antiquo, ſive a recentiori jure adjectam ſcimus diem, qua Archiepiſcopus, Synodum celebrans Provincialem, ſacra Myſteria ſolemniter agit, cum in Cæremoniali Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 13. expreſſe dicatur: *Cantabitur Miſſa de Spiritu Sancto ſolemniter per Archiepiſcopum, qui in ea utetur Pallio:* quod quidem fuiſſe in uſum deductum a S. Carolo Borromæo, atque a ſan. mem. Benedicto XIII. cum ille Mediolani, hic Beneventi Provinciales Synodos haberent, narrat Cardinalis Petra *ad Conſtitut. Apoſt. tom.* 5. *pag.* 212. *num.* 31. *&* 32.

VII. Quare propoſita quæſtio unice verſatur circa Miſſam ſolemniter celebrandam in Synodo Diœceſana. Ad quam indubitanter reſpondemus, neque Archiepiſcopo, neque Epiſcopo habenti Pallii privilegium, fas eſſe in ea Pallium geſtare. Ratio ex iis, quæ præmiſimus, obvia & perſpicua fit: etenim Pallii uſus pro die, de qua agimus, nuſquam reperitur Archiepiſcopo, aut Epiſcopo, Pallii privilegio ceteroquin exornato, conceſſus; unde Gavantus *in praxi Diœceſanæ Synodi cap.* 13. *num.* 1. ſatis appoſite ſcripſit: *Habitus Epiſcopi in Miſſa Synodali erit Pontificalis, &*

co-

coloris rubei. Si celebrat ſolemniter, aſſumit omnia Paramenta Pontificalia, uſque ad Pallium excluſive: quod etiam notavit Pax Jordan. *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 92.

VIII. Quod attinet ad indumenta Vicarii Generalis: aut is eſt Protonotarius Apoſtolicus; & tunc veſtes induit, hujus muneris proprias, Rochetum videlicet, & Mantellettam: aut ea prærogativa caret; & veſtes defert, quibus per urbem incedere ſolet. Quod ſi inter Canonicos cooptetur; in Miſſa, & ſolemni Supplicatione, veſtes adhibet Canonicorum; in ſeſſionibus vero Synodalibus, illis depoſitis, proprias aſſumit: Gavantus *cit. cap.* 13. *num.* 11. & 12.

IX. Dignitates, & Canonici Eccleſiæ Cathedralis Epiſcopo rem Divinam ſolemni ritu perficienti aſſiſtunt, induti veſtibus ſacris, hoc eſt Dignitates Pluviali; Canonici ex ordine Sacerdotali, Caſula, ſeu Planeta; Canonici ex ordine Diaconali, vel Subdiaconali, Dalmaticis: quam diſtinctionem ideo ſervandam dicimus, quia factam credimus diviſionem Præbendarum ad normam decreti editi a Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformatione*; ubi enim ea diviſio nondum facta fuit, omnes Canonicos uti ſolere Pluviali, affirmat Paris Craſſi *lib.* 1. *cap.* 18. Coadjutores Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis, & Canonici Eccleſiarum Collegiatarum, veſtes adhibent, quas in Choro ferre conſueverunt. Vicarii Foranei, & Archipresbyteri rurales, in aliquibus diœceſibus, aut Pluviale, aut aliud ornamentum aſſumunt, quo a ceteris diſtinguantur: in aliis autem nullum obtinent ſpeciale inſigne. Rectores quoque Eccleſiarum Parochialium, alicubi, præter Superpellicium, ſeu Cottam, geſtant Caputium, alibi Stolam. Ceteri de Clero ſolum induunt Superpellicium. Quæ omnia dicimus a Gavanto *cit. cap.* 13. recte tamen concludente, ſtandum eſſe locorum conſuetudini.

X. Quod diximus de ſacris indumentis, a Canonicis Eccleſiæ Cathedralis adhibendis, locum dumtaxat habet, cum ipſemet Epiſcopus Sacris operatur ſolemni ritu; nam, ſi vel privatim Miſſam faciat, vel Miſſæ, quam alter celebrat, aſſiſtat, quod tamen improbandum eſſe, ex iis patebit, quæ inferius *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 3. dicentur, Canonici ſacra indumenta non aſſumunt, ſed illa adhibent quæ in Choro deferunt, quæ etiam retinent, cum ſeſſionibus Synodalibus adſunt. Secus eſt de Epiſcopo, qui, etſi non celebret, debet tamen Synodo intereſſe, omnibus ornatus Pontificiis inſignibus, quod monet Gavantus *eod. cap.* 13. *num.* 1. eique aſſiſtunt Diaconus, & Subdiaconus cum Dalmaticis, perinde ac ſi Miſſam celebranti inſervirent, quemadmodum præſcribitur in Pontificali Romano, notatque Pax Jordan. *loc. cit.*

XI. At una adhuc, quoad Canonicorum veſtes, enodanda remanet difficultas. Nonnulla reperiuntur Cathedralium Eccleſiarum Capitula, a Romanis Pontificibus hoc ſingulari exornata privilegio, ut Dignitates, & Canonici uſum habeant Pontificalium. Jamdiu Dignitates, & Canoni-

ci

ci Eccleſiæ Cathedralis Lucenſis a Lucio III. Alexandro III. Martino V. & Julio III. poteſtatem acceperant geſtandi Mitram albam ſericam, ad inſtar S. R. E. Cardinalium; cumque Benedictus XIII. Lucenſem Eccleſiam in Metropolitanam erexiſſet, aliud illis addidit privilegium, deferendi Paſtorale baculum, inſtar Abbatum, Clemens XI. Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiæ Metropolitanæ Beneventanæ, & Eccleſiæ Metropolitanæ Mediolanenſi, præter Mitram, omnia indumenta conceſſit, quibus utuntur Abbates uſum Mitræ habentes. Ac tandem, ut cetera prætereamus exempla, Benedictus XIII. uſum Pontificalium permiſit Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Viterbienſis.

XII. Quibus poſitis, dubitatur, an Canonici, ejuſmodi privilegiis decorati, poſſint in Diœceſana Synodo Pontificalia inſignia adhibere. Et reſpondendum cenſemus, poſſe, ſepoſitis ceteris Pontificalibus ornamentis, atque aſſumptis ſacris veſtibus, quæ communes ſunt aliis Canonicis, uti ſola Mitra, cum Epiſcopus Miſſam ſolemni ritu celebrat, cumque una cum eodem Epiſcopo, & univerſo Clero ad publicas incedunt Supplicationes. Mitram pariter geſtare poterunt in Synodalibus ſeſſionibus; modo tamen aliis ſacris, non vero Pontificalibus, veſtibus adſint induti; incongruum quippe eſſet, ſine aliis ſacris indumentis, Mitram deferre. Quod poſſint in prædictis actibus Mitram adhibere, ex verbis colligitur privilegiorum, quibus potiuntur: in illis ſiquidem vel uſus Mitræ ipſis tribuitur etiam expreſſe & nominatim in Synodo, quemadmodum ſonant verba privilegii conceſſi Canonicis Viterbienſibus; vel ſaltem generalis facultas datur, Mitram geſtandi in omnibus functionibus Eccleſiaſticis, quibus etiam Synodales comprehenduntur.

XIII. Quod vero nequeant alia Pontificalia indumenta adhibere, cenſuit ſacra Congregatio Concilii: etenim cum Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ S. Agathæ civitatis Cremonæ, cujus *cap.* 1. *hujus libri num.* 4. meminimus, vellet Cremonenſi Synodo intereſſe, indutus Pontificalibus ornamentis, quorum uſum illi ceteroquin competere, nullus dubitabat, eique ſe opponeret Epiſcopus, quæſitum fuit a ſacra Congregatione Concilii: *An Præpoſitus S. Agathæ poſſit, ultra uſum Mitræ, in Cathedrali, & actionibus Synodalibus uti Baculo, aliiſque Pontificalibus, & laminis aureis, cum ſeparato genuflexorio, & ſede, occaſione celebrationis Miſſæ in Synodo*. Et die 5. Aprilis 1732. reſponſum fuit: *Negative, excepto uſu Mitræ ſimplicis, in actibus Synodalibus tantum*. Iterumque cauſa propoſita, die 8. Auguſti 1733. ſacra Congregatio fuit in eadem ſententia quoad omnia, excepta qualitate Mitræ, quam, dixit, poſſe a Præpoſito geſtari auriphrygiatam. Credere autem fas eſt, ideo quoad hoc ſacram Congregationem ſententiam mutaſſe, quia deprehenſum fuit, Præpoſitum exemptum eſſe ab Epiſcopi juriſdictione; ceteri quippe, Mitræ uſu a Sede Apoſtolica donati, ſi Epiſcopi juriſdictioni ſubjaceant, in Epiſcopali Synodo Mitram ſimplicem dumtaxat, & non auriphrygiatam, ferre permittuntur, juxta apertam de-

ciſionem Clementis IV. *in Cap. Ut Apoſtolicæ, de privilegiis, in 6.* cujus verba ſunt : *De Fratrum noſtrorum conſilio, præſenti decreto ſtatuimus, ut Abbates, & alii, quibus Mitræ uſus eſt ab eadem Sede conceſſus ; exempti quidem in Provincialibus Conciliis, & Epiſcopalibus Synodis (quibus nonnulli eorum intereſſe tenentur) Mitris tantummodo auriphrygiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus, uti poſſint ; non exempti vero, ſimplicibus, & albis, ac planis utantur. In aliis vero locis exemptis, & non exemptis, Mitris liceat illis uti, prout conceſſa eis ab eadem Sede Indulta permittunt.* Quamobrem Canonici, & alii, qui nobiliori Mitra in aliis actibus, & functionibus Eccleſiaſticis, ex privilegio utuntur, ſi eamdem in Synodo deferre geſtiant, concludenter probare debent, id etiam honoris ſibi ſpecialiter & expreſſe, & quidem poſt Clementem IV. fuiſſe a Sede Apoſtolica tributum.

CAPUT DUODECIMUM.

De Pœnis, quibus ſiunt obnoxii, non accedentes ad Synodum, niſi legitimo detineantur impedimento.

INutiles eſſent leges, & contemptui expoſitæ, niſi ſimul in contumaces animadverterent. Eadem propterea jura, quæ Sacerdotes ad Synodum ire jubent, aut pœnas irrogant, aut irrogandas illis decernunt, qui parere recuſant. Memorata ſtatuta Eccleſiæ Biterrenſis ejuſmodi refractarios ab ingreſſu Eccleſiæ interdicunt : Synodus Catalaunenſis anni 1393. & ſtatuta Synodalia Eccleſiæ Nannetenſis anni 1499. eoſdem excommunicatione ſtatim innodatos declarant *cit. tom. 4. Theſaur. nov. Anecdot. col. 627. 667. & 1022.* Jus vero commune *in Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed.* Epiſcoporum arbitrio permittit, ſibi ſubditos Abbates, & Sacerdotes compellere *per cenſuram Eccleſiaſticam ad Synodum venire.* Unde quamvis Concilium Tridentinum *cit. cap. 2. ſeſſ. 24. de reform.* ubi omnes exemptos, & multis in caſibus jam a nobis expoſitis, etiam Regulares, ad Epiſcopalem Synodum ire debere, ſtatuit, nullam mentionem fecerit pœnæ, inobedientibus inferendæ, merito tamen ſacra Congregatio, ejuſdem interpres, cenſuit, poſſe Epiſcopum illorum pariter contumaciam cenſuris, aliiſque pœnis coercere, ſicuti *hoc eodem libro cap. 1. num. 5.* retulimus ; ſiquidem quandocumque exempti, etiamſi Regulares ſint, ad Synodum accedere tenentur, ceſſat, quoad hoc, eorum exemptio, & ſubduntur Epiſcopo, perinde ac ceteri diœceſani. Quia vero cum is, qui ad Synodum ita cunctanter ſe confert, ut cum jam abſoluta eſt, ad eam perveniat, tum qui, priuſquam abſolvatur, a Synodo recedit, legi potius illudere, quam obedire videtur ; idcirco iiſdem pœnis ſe obnoxium facit, quæ in illos latæ, aut ferendæ ſunt, qui nullo modo accedunt, quemadmodum advertunt Maſſobrius *de Synodo Diœceſ-*

cap.

cap. 3. *dub.* 7. & Mareſcottus *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 52. *num.* 32.

II. Nec ſolum poteſt Epiſcopus, ſuam Synodum pervicaciter evitantes, Eccleſiaſticis cenſuris irretire, ſed etiam pecunia multare, quod adnotavit Pax Jordan. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 70. non enim deſunt homines adeo rudes & craſſi, rebuſque his terrenis tam perdite addicti, ut plus a pœna pecuniaria, quam a cenſuris, deterreantur. Ita Synodus Avenionenſis, anni 1337. *cap.* 8. viginti ſolidis, uſualis monetæ, in Eccleſiæ fabricam erogandis, illos multavit, qui ad Synodum arceſſiti non advenerant: & Synodus Meldenſis *cap.* 4. ſimilis inobedientiæ reos, ſuorum Beneficiorum fructibus privavit, *cit. tom.* 4. *Anecdotor. col.* 563. *&* 918. Ex mente tamen ſacræ Congregationis Concilii, explicata in cauſa *Pientina Synodi*, quam *cap.* 2. *hujus libri num.* 8. allegavimus, non debet Epiſcopus pecuniariam pœnam imponere Regularibus; ii quippe viritim accepti, rerum temporalium proprietatem non habent; nec æquum videtur, ut pro unius, vel alterius Religioſi contumacia, communitas, ſeu monaſterium pœnam ſubire debeat.

III. Verum, quia omnes leges, ſed præcipue Eccleſiaſticæ, ſanctiſſimæ ſunt, & ne latum quidem unguem a juſtitia, & æquitate deflectunt, propterea a culpa, & pœna eum abſolvunt, qui ex rationabili cauſa ad Synodum non venit. Concilium Tridentinum *cit. cap.* 2. *ſeſſ.* 24. *de reform.* ab obligatione accedendi ad Synodum Provincialem eximit Epiſcopos, *quibus cum imminente periculo transfretandum eſſet*: ſicut olim contigit quatuor Epiſcopis, Antibarenſi, Catharenſi, Olchinienſi, & Suacenſi, qui miſerabili caſu naufragium in mari fecerunt, dum ad Concilium Provinciale Spalati indictum ſe ſimul conferrent; ut narrat P. Daniel Farlatus *tom.* 1. *Illyrici ſacri in Prolegomenis part.* 3. *ſect.* 2. §. 5. *pag.* 308. Eodem igitur jure a Diœceſana Synodo ſunt excuſandi, qui illam aut omnino, aut ſine gravi periculo, adire nequeunt, ſive ejuſmodi periculum ipſis immineat ab extrinſeca cauſa, puta a flumine, quod ſit trajiciendum, aut a latronibus viam obſidentibus; ſive a cauſa intrinſeca, puta ab adverſa valetudine. Multoque magis excuſandi ſunt Parochi, quos, non propria, ſed ſuarum ovium neceſſitas remoratur; etenim non ſolum non reprehendendi, ſed plurimum commendandi ſunt, ſi ideo dumtaxat ad Synodum non accedant, quia alium non habent Sacerdotem, quem ſibi in animarum Cura ſubſtituant; idque præſertim, cum in parochia reperiuntur infirmi tam gravi morbo laborantes, ut prudenter timeatur, ne ſint cito deceſſuri: quanta enim ratio a Parochis, priuſquam ad Synodum ſe accingant, habenda ſit de ægrotis, quos in parochia relinquunt, ſatis aperte ediſſerunt ſanctiſſimi Eccleſiarum Antiſtites. Andreas de Albalato Epiſcopus Valentinus in ſua Synodo, habita anno 1255. cujus Acta evulgavit Cardinalis de Aguirre *tom.* 3. *pag.* 511. ait *num.* 152. *Item mandamus Sacerdotibus, vel habentibus Curam, quod nullus renuntiet, niſi in manu Epiſcopi; & cum venerint ad Synodum, perquirant parochias, &*

Digitized by Google

viſitent infirmos, & dent pœnitentias; eiſdem exponendo, qualiter tenentur ire ad Synodum, & ſi interim morerentur ſine pœnitentia, non decedant. A qua Synodo cum venerint, non requiſiti, viſitent infirmos, & faciant quod ſaluti animarum noverint expedire. Conſtitutiones Eccleſiæ Claromontenſis, anni 1268. quarum ſupra meminimus, in principio hæc habent: *Item injungimus Sacerdotibus Parochialibus, qui Vicarios non habent, quod die Dominica, præcedente Synodum, diligenter inquirant publice in Eccleſiis ſuis, ſi aliqui ſunt infirmi in parochiis ſuis: feria vero ſequenti, ſive antequam iter arripiant, eos viſitent etiam non requiſiti, & faciant quidquid neceſſe fuerit ad ſalutem animarum; præcipientes in Chriſto, eorum viſitationem fieri per Presbyteros vicinos in eadem, vel aliis Eccleſiis remanentes.* Statuta Synodalia Eccleſiæ Conſtantienſis *cap.* 17. *cit. tom.* 4. *Anecdotorum col.* 805. præcipiunt: *Quando vos Presbyteri ad Synodum venire debetis, die Dominica præcedente, publice inquiratis in parochia, ſi qui ſint infirmi, & ea die, vel ſequenti feria, vel antequam iter arripiatis, & non requiſiti, viſitetis eos.* Ex his, aliiſque ſexcentis hujus generis monumentis, addiſcere debent Parochi, quam ſolicitos eos eſſe oporteat de æterna ſalute ſuarum ovium, quæ in extremo verſantur temporalis vitæ diſcrimine; cui nimirum ſi per alium conſulere nequeant, licite, & ſancte ſe a Synodo ſubtrahunt.

IV. Non idcirco tamen, quod quiſpiam legitimo detineatur impedimento, poteſt ſua auctoritate, ſe ab accedendi obligatione abſolvere; ſed cauſam, cur non accedit, debet Epiſcopo ſignificare, a Judicibus, ad id deputatis, abſoluta Synodo, examinandam; & quo validius ſuam abſentiam excuſet, poterit ad Synodum mittere Procuratorem, qui omnes impedimenti, quo detinetur, circumſtantias, melius, quam per litteras fieret, Synodo aperiat, quod ſcribit Fagnanus *in ſuis Commentariis mss. ad cap.* 2. *ſeſſ.* 24. *de reform.* inquiens: *Qui vero verentur accedere, ex ſententia Congregationis, poterunt mittere Procuratores ad excuſandum ſe.* Idemque de Conciliis Provincialibus ſancitum invenimus in Concilio Pariſienſi, anno 1346. celebrato, Præſide Guillelmo Archiepiſcopo Senonenſi, in cujus *cap.* 6. habetur: *Illi, qui ad Provinciale Concilium venire tenentur, ſi propter impedimentum canonicum remaneant, ſe excuſent per idoneum Nuntium litteratorie deſtinatum, qui poſſit facere fidem per juramentum, de impedimento canonico, ſuper quo etiam debet habere mandatum: tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1681. Opinatur præterea Bottus *cit. part.* 2. *num.* 42. legitime impeditum poſſe conſtituere Procuratorem, non ſolum ut ejus abſentiam excuſet, ſed ut Synodo ejus nomine interſit. At hæc opinio, quæ ceteroquin arriſit Maſſobrio *cap.* 3. *dub.* 6. a nobis improbatur & rejicitur: an autem id jure fiat, mox patebit. In electionibus Eccleſiaſticis jus eſſe abſenti, legitimo detento impedimento, conſtituere Procuratorem, qui ejus nomine ſuffragium ferat, conſtat *ex Cap. Quia propter, §. Illud autem, de elect.* & *Cap. Si quis juſto, in princ. eod. tit. in* 6. Eſt tamen neceſſe, ut Procurator ſit de gremio Capituli, ne ſecus Capituli

tuli ſecreta pandantur extraneo, quod in citatis textibus pariter decernitur. Sed, quia hæc conſtitutio emanavit in favorem Capitularium, eſt in eorumdem facultate, favori ſuo renuntiare, & extraneum Procuratorem admittere, ſicuti *in cit. Cap. Si quis juſto*, *verb. Nolente Capitulo*, obſervat Gloſſa, docentque Panormitanus *in Cap. Quia propter*, *§. Illud*, *num.* 2. Layman *num.* 1. Pirhing *ad lib.* 1. *Decretal. tit. de elect. num.* 148. Et, generatim loquendo, nunquam adſtringi poſſe Univerſitatem, ſeu Collegium, ad admittendum Procuratorem extraneum, tradit Joannes Andreas *in Cap. Quod alicui*, 67. *num.* 17. *de regulis juris*, *in* 6. quia non poteſt unquam compelli ad aperiendum Collegii negotia iis, qui de Collegii gremio non ſunt, *l. Mercatores* 4. *C. de commerc. & mercator.* Quod ſi nullus de Collegio velit pro abſente Procuratoris munus ſuſcipere, & extraneus a Collegio non admittatur, ſibi, & ſuæ abſentiæ cauſæ imputare debet abſens, ſi pro ea vice ſuffragio careat, quemadmodum citati Doctores perpendunt. Procurator autem de gremio Capituli, ad eligendum conſtitutus, ſi habeat ſpeciale mandatum ad eligendam certam perſonam, illam, nomine abſentis, tenetur eligere, etiamſi proprio nomine aliam duxerit eligendam; ſi vero conſtitutus ſit cum generali mandato eligendi quem digniorem exiſtimaverit, non poteſt unum ſuo, alterum procuratorio nomine eligere, ſed utrumque ſuffragium debet in unam eamdemque perſonam conferre, ſicuti diſerte ſtatuitur *in cit. Cap. Si quis juſto*, *§. Porro*, *de elect. in* 6.

V. Quibus præmiſſis, cum Epiſcopi in Conciliis Generalibus votum habeant deciſivum, & præterea ſolemni jurejurando, in ſua conſecratione præſtito, promiſerint, ſe Concilium adituros, niſi præpediti fuerint *canonica præpeditione*, juxta juramenti formam, ſtatutam *in Cap. Ego N. de jurejur.* diſputant Doctores, an Epiſcopus, legitime impeditus, poſſit ad Concilium mittere Procuratorem; an neceſſe ſit, ut ejuſmodi Procurator aſſumatur e cœtu Epiſcoporum; an vocem deciſivam; an autem mere conſultivam habeat; an ſaltem locum obtineat in ſeſſionibus; an demum Epiſcopus, alterius Epiſcopi Procurator, duo ferre valeat ſuffragia. De hiſce quæſtionibus, quas uberrime tractat Cardinalis Jacobatius *de Conciliis lib.* 2. decertatum fuit in Concilio Tridentino, quemadmodum narrant Cardinalis Pallavicinus *in Concilii hiſt. lib.* 21. *cap.* 1. & Joannes Stoz *in ſuccincta relatione hiſtorica de geſtis in Concilio Tridentino ſect.* 4. *art.* 23. §. 10. *punct.* 2. *a num.* 328. *ad* 332. Sed cum, jubentibus Apoſtolicis Legatis, ſingulæ diſcuſſæ fuerint a ſelectis ſacrorum Canonum Peritis, hi fere unanimiter cenſuerunt, integrum quidem eſſe Epiſcopis, legitime abſentibus, ſuos Procuratores ad Concilium mittere, ſed Procuratoribus neque deciſivam, neque conſultivam vocem, neque locum in ſeſſionibus, de jure competere. Omnem demum controverſiam compoſuit Pius IV. concedendo abſentium Epiſcoporum Procuratoribus votum mere conſultivum.

VI. Secus eſt de Conciliis Provincialibus: in his quippe Procuratores Epiſcoporum abſentium votum habent conſultivum, &, annuente Concilio, habere poſſunt etiam deciſivum; ſicuti reſpondit ſacra Congregatio Concilii in *Salernitana* 19. Aprilis 1596. *lib.* 8. *decretor. pag.* 174. his verbis *Epiſcoporum Procuratores poſſe etiam deciſivam vocem habere, ſi Concilio Provinciali placuerit*. Quam reſponſionem vetuſtiſſima Provincialium Conciliorum comprobat conſuetudo: etenim Concilium Arelatenſe II. circa annum 452. coactum, *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 774. ita Epiſcopos vocatos ad Concilium venire juſſit, ut legitime impeditis, alium, loco ſui, mittere permiſerit: *Si quis* (ait *can.* 18.) *commonitus, infirmitatis cauſa defuerit, perſonam vice ſua dirigat*. Et Avitus Epiſcopus Viennenſis *in epiſtola tractoria*, qua ſcilicet Viennenſis provinciæ Epiſcopos ad Concilium Epaonenſe anni 517. invitavit, atque præcepti vinculo quodammodo traxit, inquit *cit. tom.* 2. ejuſdem Collectionis *col.* 1045. *Sed ſi forte, quod Deus avertat, tanta cuicumque acerbitas corporeæ infirmitatis ingruerit, ut ſpirituale deſiderium carnali vincatur incommodo, duos Presbyteros magnæ, ac probabilis vitæ, mandati inſtructione firmatos, Fratribus pro ſe præſentare procuret. Sed tales dignetur eligere, quos Epiſcoporum Concilio, non minus ſcientia, quam reverentia jure faciat intereſſe, cum quibus delectet ſummos Pontifices conferre ſermonem, quos ad definitiones pro Epiſcopo ſuo ſanciendas, ſubſcribendaſque, cum fuerit ſolertia eligi, ſit auctoritas legi: ſed iſtud non extorqueat, niſi ſumma neceſſitas*. Diſcriminis hac in re rationem inter Concilium Generale, & Provinciale, attigerunt Juris Canonici Periti, qui præfatos articulos in Concilio Tridentino examinarunt; illi ſiquidem, ſi vera narrat citatus Stoz, ideo abſentium Epiſcoporum Procuratores a jure ſuffragandi repulerunt, quia, inquiebant, canones, & decreta, quæ a Concilio OEcumenico conduntur, propter eorum infallibilem auctoritatem; cenſentur quodammodo prodire a Spiritu Sancto, & Spiritus Sanctus eloquitur per os Paſtorum, quos poſuit regere Eccleſiam Dei, & non per alios, nullam Dominici gregis cuſtodiam habentes, niſi etiam iſtis loquendi prærogativam conceſſerit ſupremus Eccleſiæ Paſtor, ac totius gregis Moderator, id eſt Romanus Pontifex. Hæc autem ratio non urget, cum ſermo eſt de Conciliis Provincialibus, quorum decreta nec obſtringunt univerſam Eccleſiam, neque infallibilem auctoritatem habent, & plerumque nihil de rebus, Fide Divina credendis, definiunt.

VII. Eodem modo, quo de Provinciali, ratiocinatur Bottus de Synodo Diœceſana. At longe diverſa eſt utriuſque ratio: etenim in Synodo Diœceſana ſolus Epiſcopus eſt Judex, & Legislator, ipſe ſuo nomine decreta facit & promulgat, & quamvis aſtantium conſilium expoſcat, non tamen cogitur illud ſequi; ex quo fit, ut admiſſio Procuratorum nihil prorſus ad Synodi utilitatem conferre valeat. Ad hæc, aut Procuratorem eligitur, qui alias non eſſet Synodo interfuturus, & hic poteſt repelli tamquam extraneus; aut eligitur, qui jam ſuo jure Synodo intervenit,

&

Digitized by Google

& hic certe non poteſt unum conſilium ſuo, aliud abſentis nomine, Epiſcopo præbere; eaque propter inutile & ſupervacaneum eſt, ut abſentis quoque perſonam in Synodo repræſentet. Quare concludendum exiſtimamus, abſentium Procuratoribus nullum patere aditum ad Diœceſanam Synodum, niſi illum iiſdem aperiat, quæ jamdiu ita in diœceſi inoleverit, conſuetudo.

L I.

LIBER QUARTUS.

DE OFFICIALIBUS, SEU MINISTRIS SYNODI, SUAM NIMIRUM OPERAM SYNODO PRÆSTANTIBUS, ALIISQUE, QUI PRO FUTURIS EVENTIBUS IN SYNODO ELIGUNTUR.

CAPUT PRIMUM.

De Officialibus primi generis.

IN Cæremoniali Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 18. ubi ſermo fit de Synodo Diœceſana, habetur: *Officiales quoque, & miniſtri neceſſarii, deputandi ſunt in hujuſmodi Conciliis, veluti Notarii, Oſtiarii, Magiſtri cæremoniarum, & alii, ut habetur in Concilio Toletano IV. can.* 4. Ejuſmodi Officiales ſingillatim enumerat Gavantus *in praxi Diæceſ. Synodi cap.* 18. *& pluribus ſequentibus*, quorum aliquos eligendos, affirmat, ab Epiſcopo ante Synodum, alios in Congregatione Conſultorum, priuſquam incipiant Synodales ſeſſiones, in prima ſeſſione poſtea promulgandos, quemadmodum idem Gavantus *part.* 2. *ſeſſ.* 1. tradit. Singulos & nos recenſebimus; ſed, qui minoris momenti ſunt, curſim indicabimus. Ante Synodum deſtinare debet Epiſcopus Præfectum hoſpitiorum, cum ſociis, de quibus idem Gavantus *cap.* 8. Eorum intereſt omnem adhibere diligentiam, ut Clerici, ad Synodum venientes, honeſtis excipiantur hoſpitiis, aut diverſoria in civitate inveniant, eorum ſtatui congruentia.

II. In Congregatione Conſultorum unus pariter, vel duo deſtinantur Promotores, unus Urbanus, Foraneus alter, quorum munus eſt urgere actiones Synodales, ſeu inſiſtere, ut omnia, quæ in Synodo facienda ſunt, celeriter, & fructuoſe perficiantur. Eligitur Synodi Secretarius, quem, monente Gavanto *cap.* 20. decet, eſſe aliquem ex Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, iſque alium, quem maluerit, ſibi ſocium, ſeu coadjutorem, adſciſcet; qui quidem Secretarii ſocius, etiam *Lector* appellatur, eo quod ei onus incumbat, alta voce legendi Synodi decreta. Ad Secretarium autem ſpectat primo, curare, ut pridie, quam Synodus inchoetur, futuræ ſeſſionis Edictum affigatur valvis Eccleſiæ: ſecundo, ante primam ſeſſionem, nominatim, ut moris eſt, vocare Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, & inſigniorum Collegiatarum; & ne nimirum defatigetur, poteſt committere ſuo Coadjutori, ut ceteros de Clero vocet: tertio, præparare ſchedulas pro ſcrutinio, de quo mox, aliaque peragere, quæ a Gavanto *cit. loc.* deſcribuntur.

III. Deputatur inſuper Notarius Synodi, qui ſolet eſſe Epiſcopi Can-

cel-

cellarius. Hic abſentes notat, ut, niſi poſtea a Judicibus excuſentur, puniantur; ſingulorum, qui Fidei profeſſionem emittunt, nomina ſcribit; atque in fine cujuslibet ſeſſionis, rogatus a Promotore, ut de iis, quæ geſta ſunt, inſtrumentum conficiat, reſpodet, ſe facturum, ſimulque aliquos de Clero vocat in teſtes, quorum nomina in tabulas refert. Deſignantur præterea Præfecti Synodalis diſciplinæ, & ſcrutinii, hoc eſt aliquot Sacerdotes maturæ ætatis, prudentia & pietate conſpicui, quorum officium ſit, omnes Clericos ſingillatim ad ſe arceſſere, ac cujuslibet mores, & vivendi rationem inveſtigare: utque facilius huic muneri faciant ſatis, ſolet unicuique Præfecto certa pars Cleri, in ſchedula deſcripta, committi examinanda, aliaque ſchedula tradi, in qua quædam adnotantur, de quibus Epiſcopus vult ſpecialius inquiri. Abſoluto autem ſcrutinio, omnia ad Epiſcopum referentur, ac quilibet ex Præfectis, peracti a ſe ſcrutinii acta, propria manu ſubſcripta, Epiſcopo tradet, ſicuti monet Gavantus *cap.* 23.

IV. Ad evitandas turbas, & præcavendos tumultus, qui certe fierent, ſi ſingulis de Clero venia daretur reclamandi adverſus decreta, quæ in Synodo promulgantur, ſolet Epiſcopus aliquem conſtituere totius Cleri Procuratorem, qui omnium nomine, ea tamen qua decet modeſtia, & reverentia, dicat in Synodo, quæ Clero diſplicent, quæque ex iis, quæ aut ſtatuta, aut ſtatuenda ſunt, difficiliora, & aſpera videantur; ſimulque modum ſuggerat, quo illa emolliri, Clerus optaret: omnia porro, quæ nomine Cleri petierit, ſcripta tradat Synodi Secretario: Gavantus *cap.* 25.

V. Inter Synodi Officiales enumerat Gavantus Confeſſarios, ab Epiſcopo pro Synodo deſtinatos, quibus valde congruum eſſe, ait, ut Epiſcopus, præſertim in ſua prima Synodo, totam deleget poteſtatem, qua ipſe potitur, ne ea quidem ſibi retenta, quam habet a Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reform.* abſolvendi videlicet a caſibus occultis, Sedi Apoſtolicæ reſervatis, & diſpenſandi in irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, illa excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario. Caveat tamen Epiſcopus, ne præfatis Confeſſariis poteſtatem faciat abſolvendi ab hæreſi externa, quantumvis occulta; ſiquidem non ſolum, virtute Tridentini, non poſſet ejuſmodi facultatem alteri delegare, ſed hodie per Bullam, in Cœna Domini legi conſuetam, poteſtas abſolvendi ab hæreſi eſt ipſimet Epiſcopo omnino adempta, quemadmodum a S. Pio V. Gregorio XIII. & Clemente VIII. declaratum fuiſſe, teſtantur Toletus, Guttierez, Ugolinus, & alii apud Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 11. *num.* 26. & Suarez *de cenſuris diſput.* 21. *ſect.* 3. *num.* 5. & conſtat ex tertia propoſitione, proſcripta ab Alexandro VII. in qua ſaltem indirecte, damnari ſententiam adſtruentem Epiſcopo facultatem abſolvendi ab hæreſi occulta, notat ibidem Dominicus Viva; de qua re plenius ſuo loco.

VI. Confeſſariis adduntur Concionatores, ad hoc electi, ut totius

diœceſis Clerum, ſimul coadunatum, opportune inſtruant, redarguant, hortentur, ac pabulo Divini verbi reficiant, niſi ipſemet Epiſcopus velit id muneris in ſe ſuſcipere, quod profectò & maxime utile, & ſummopere laudabile foret.

VII. Officiales itidem, Synodo neceſſarii, ſunt Magiſtri cæremoniarum, ut omnia, quæ in Synodo fiunt, debito ritu, cultu, & majeſtate peragantur. Neceſſarii quoque reputantur Oſtiarii, qui præſint Eccleſiæ januis, & laicis, ſine ſtrepitu, ingreſſum prohibeant, & cum incipienda eſt Synodus, Eccleſiæ fores obſerent. Ejuſmodi Oſtiarios eſſe debere viros graves, notat Gavantus *cap.* 29. quia ad ipſos ſpectat, ſeſſionum tempore, Clericos, quos forte videant Eccleſiam pervagantes, aut ſecum invicem colloquentes, admonere.

VIII. Officialibus Synodi attexit idem Gavantus *cit. cap.* 18. *&* 26. Œconomum, qui ſolet eſſe Præfectus domus Epiſcopi, cujus eſt exigere Cathedraticum, quod in pleriſque locis, Synodi tempore, eſt Epiſcopo ſolvendum. Ac tandem mentionem facit de Judicibus querelarum, & excuſationum, quorum officium eſt peculiariter conſiderandum.

CAPUT SECUNDUM.

De Judicibus querelarum, & excuſationum.

INter ceteras Epiſcopalis muneris curas, ab Eccleſiæ incunabulis, una, & non infima fuit Clericorum, laicorumque jurgia audire, & componere, ſubortaſque inter eos lites, ſine forenſi ſtrepitu, dirimere. Quo vero ſanctiora Epiſcoporum judicia forent, in Eccleſiis, & Synodis, adſtante Sacerdotum ſenatu, plerumque exercebantur; quocirca non immerito Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 75. *num.* 4. ſpeciem quamdam, & imaginem Curiæ, ſeu Tribunalis Eccleſiaſtici, Diœceſanas Synodos præſetuliſſe, aſſerit. Neque ſolum civiles controverſiæ, ſed etiam cauſæ criminales ad Epiſcopales Synodos deferebantur, ut perpetrati delicti rei, Synodali ſententia debitam ſubirent pœnam; cujus rei indubiam fidem facit Cyprianus *epiſt.* 12. *&* 49. Inter Diœceſanas Synodos Landavenſes, quinque reperimus hanc unicam ob cauſam coactas, ut ſententiam ferrent in quoſdam, qui homicidium, perjurium, & inceſtum commiſerant; & inſuper alias duas, in quibus pœna decreta eſt in alios, qui Eccleſiæ patrimonium invaſerant, & Epiſcopi familiam injuriis laceſſiverant, ſicuti legi poteſt in earumdem Actis collectis ab Henrico Spelmano *Concil. Britann. tom.* 1. *a pag.* 381. *ad* 386. & Wilkins *tom.* 1. *pag.* 17. *& pag.* 199. Neque pœnæ a Synodis irrogatæ erant mere ſpirituales cenſurarum, quemadmodum garriunt, qui Eccleſiaſticam juriſdictionem impugnant, ſed quandoque erant mere temporales, quod factum præcipue legimus in Synodo Landavenſi anni 887. *cit.* *tom.*

Digitized by Google

tom. 1. Wilkins *pag.* 199. *in principio*, ubi Rex Brochvail, cujus familia læſerat familiam Epiſcopi, nulla irretitus fuit cenſura, ſed damnatus dumtaxat ad erogandum *pretium faciei ſuæ longitudine, & latitudine in puro auro.*

II. Hanc, quam exponimus, diſciplinam maxime viguiſſe ſeculo XI. colligimus ex formula celebrandi Diœceſanam Synodum, a Burchardo relata, & Concilio Salegunſtadienſi anni 1022. adſcripta, cujus ſupra *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. meminimus; in ea quippe præſcribitur, ut Epiſcopus, ſuæ Synodi initio, ita Presbyteros alloquatur: *Deinde vos ſimili obteſtatione conjuro, ut nullus veſtrum in judicando, aut perſonam accipiat, aut quolibet favore, aut munere pulſatus, a veritate diſcedat. Sed cum tanta pietate, quidquid cœtui ſe judicandum intulerit, retractare, ut nec diſcordans contentio ad ſubverſionem juſtitiæ inter nos locum inveniat, nec iterum in perquirenda æquitate rigor noſtri ordinis, vel ſolicitudo tepeſcat.* Statimque ordo ſubnectitur, in cauſis audiendis ſervandus, qui erat ejuſmodi: prima die expediebantur cauſæ Clericorum, & ideo poſt Epiſcopi admonitionem ſubditur: *Poſt hanc exhortationem quiſquis Clericorum velit, conferat querelam:* ſecunda die propoſitæ a Laicis quæſtiones dirimebantur, unde poſt preces, ſecundæ ſeſſioni præmittendas, ibidem legitur: *Tunc ſi Clerici querelam non habent conferendam, Laici intromittantur..... quiſquis ex Laicis habeat querelam, proferat.* Quod ſi non omnes ſecunda die abſolvi potuerant, proponebantur tertia die: *Si quæ ſint quæſtiones, vel querelæ conferantur, & ſic Synodus tertiæ diei ſolvatur.* Hæc autem omnia evidenter evincunt, plurimas tunc temporis fuiſſe Clericorum, Laicorumque controverſias, ad Synodum definiendas delatas.

III. Ex hac antiqua diſciplina ortum habuit, ut Epiſcopus in Synodo duos, vel tres, una cum ſuo Vicario Generali, deputet Judices, qui criminales querelas excipiant, & civiles lites audiant, ac ſummario judicio de utriſque cauſis ſententiam proferant. Ad eoſdem Judices pertinet, quæſtiones circa ordinem ſedendi, ſeu præcedendi, inter congregatos forte excitatas, brevi manu (ut dici ſolet) ita componere, ut nulli præjudicium inferatur: ad eos pariter deferendæ ſunt excuſationes eorum, qui ad Synodum non acceſſerunt, finita Synodo deinde examinandæ.

IV. Licet autem hodie primum, & potiſſimum munus prædictorum Judicum fere conquieſcat, quia fere impoſſibile eſt, ut Clericorum, aut Laicorum cauſſæ in Synodo terminentur: adeo enim mutati ſunt hominum mores, ut contendentes inter ſe Partes ſummarium judicium effugiant, omnemque telam, ſeu ordinem judiciarium exacte, atque ad unguem ſervari exoptent, ex quo fit, ut Vicarii Generalis tribunal libentius adeant: non idcirco tamen eorumdem Judicum electio eſt cenſenda ſuperflua: tum quia, uti animadvertunt Bottus *part.* 3. *art.* 7. & Maſſobrius *cap.* 4. *dub.* 19. adhuc poſſent, ſi qui vellent, litis ſumptibus parcere, ſuaſque cauſas celeriter expedire, Judices Synodales adire, eorum-

Digitized by Google

que judicio acquieſcere: tum quia neceſſarii reputantur ad ſervandam antiquæ diſciplinæ memoriam, atque ad alia duo explenda munia, quæ illis pariter diximus demandata.

CAPUT TERTIUM.

De Teſtibus Synodalibus.

DIſſeruimus hactenus de Officialibus Synodo inſervientibus: uberius nunc eſt de aliis agendum, qui in Synodo eliguntur, ut in poſterum adhibeantur. Præcipuum inter iſtos locum obtinent Teſtes Synodales, homines ſcilicet probatæ fidei, ab Epiſcopo in Synodo deſignati, ut cuſtodes quodammodo ſint decretorum, quæ a Synodo eduntur. Eorum quippe officium eſt diœceſim ſubinde perluſtrare, atque animadvertere, an quidquam alicubi contra Synodi decreta fiat, & omnia in futura Synodo Epiſcopo referre; ſicuti recte tradunt du Cangius *in Gloſſario verb. Teſtes Synodales*, Cironius *Obſervat. Jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 18. Thomaſſin. *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 76. *num.* 8. *& cap.* 79. *num.* 9. *& ſeq.* Janus a Coſta *ad Cap.* 1. *tit.* 31. *Decretal. pag.* 156. Alteſerra *de Juriſdict. Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 19.

II. Sunt, qui Synodalium Teſtium originem referant ad *Periodeutas*, de quibus in canone 57. Concilii Laodiceni *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 792. Verum *Periodeutæ* dicebantur, qui Epiſcopi vice, diœceſim circumeuntes viſitabant, ejuſque vicario nomine, non ſine perfecto juriſdictionis exercitio, decreta condebant: quocirca diœceſis Viſitatores, qui Græce *Periodeutæ*, Latine *Circuitores* dicti ſunt, quemadmodum & Epiſcoporum Viſitationes, *Circuitiones* paſſim appellatæ, præſertim in Capitulari Caroli Calvi *tit.* 5. *cap.* 4. ex recenſione Baluzii *tom.* 2. *Capitular. col.* 23. Ac propterea procuratio, quæ viſitanti Epiſcopo jam tum debebatur, *Circada* eſt vocata, quod obſervavit du Cangius *in Gloſſario verb. Circada*. Noſtri vero Teſtes Synodales diœceſim perluſtrant quidem, ſed abſque ullius prorſus juriſdictionis exercitio, ſicuti mox audiemus. Vera Synodalium Teſtium lineamenta nobis exhibet Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, qui medio ſeculo IX. florebat; is quippe *Oper. tom.* 1. *pag.* 716. nonnullis præmiſſis, a ſuo Clero cuſtodiendis, ſtatim ſubjungit: *Hæc omni anno inveſtiganda ſunt a Magiſtris, & Decanis Presbyteris per ſingulas matrices Eccleſias, & per Capellas parochiæ noſtræ, & nobis Kalendis Julii renuntianda. Similiter etiam inveſtigandum, & renuntiandum eſt nobis, qualiter obſerventur, & cuſtodiantur illa, quæ capitulatim obſervanda Presbyteris dedimus.*

III. Adumbrata ab Hincmaro Synodalium Teſtium lineamenta clarius explicavit Regino, Abbas Prumienſis, qui, labente eodem ſeculo IX. ſcripſit. Modum, & formam deſcribens Regino *lib.* 2. *de Eccl. diſc. cap.* 2. viſi-

Digitized by Google

viſitandæ ab Epiſcopo diœceſis, illud inter cetera faciendum monet, ut in qualibet rurali parochia quædam veluti particularis Synodus congregetur ex omnibus ejuſdem parochiæ Sacerdotibus, Clericis, aliiſque gravibus & prudentibus viris; e quibus ſeptem ab Epiſcopo, ait, ſeligendos Teſtes Synodales, qui juramento conſtricti ad renuntiandum quidquid explorati habeant, ſingillatim ab eodem Epiſcopo interrogentur de criminibus, & abuſibus, in ea parochia graſſantibus. Secundum hanc formulam ſuas viſitationes inſtituiſſe Uldaricum Epiſcopum Auguſtanum, narrat Gerardus, Scriptor ſeculi X. *in ejus Vita* §. *6. num.* 27. apud Mabillon. *Act. Benedict. ſeculi* V. *pag.* 428. *Venetæ edit.* & Baluzius *ad Reginonem pag.* 533. ſe opinari, aſſerit, eamdem formulam per omnes Occidentis regiones fuiſſe receptam; atque inde factum eſt, ut Burchardus, & Gratianus, ſuo quiſque Decreto, hunc Canonem inſeruerint: *Epiſcopus, in Synodo reſidens, poſt congruam allocutionem, ſeptem ex plebe ipſius parochiæ, vel eo amplius, prout viderit expedire, maturiores, honeſtiores, atque veraciores viros in medium debet evocare, & allatis Sanctorum pignoribus unumquemque illorum tali ſacramento conſtringat: Amodo in antea quidquid noſti, aut audiſti, aut poſtmodum inquiſiturus es, quod contra Dei voluntatem, & rectam Chriſtianitatem in iſta parochia factum ſit, aut futurum erit... nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter pretium, nec propter parentelam, ullatenus celes Epiſcopum*. Burchardus *lib.* 1. *cap.* 91. & 92. Gratian. *Can.* 7. *cauſ.* 35. *quæſt.* 6.

IV. Ne vero hæc ſalubris diſciplina, quæ fortaſſe ſeculo XIII. remitti cœperat, obſoleſceret, Innocentius III. in Concilio Lateranenſi *cap.* 6. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 23. mandavit, ut in Synodis Provincialibus, quotannis celebrandis, Synodales Teſtes pro qualibet e provinciæ diœceſibus conſtituerentur, ut unuſquiſque ſibi commiſſam perluſtraret, quodque corrigendum deprehenderet ad futuram Provincialem Synodum deferret: *Per ſingulas diœceſes* (ait) *ſtatuant idoneas perſonas, providas videlicet, & honeſtas, quæ per totum annum, ſimpliciter, & de plano, abſque ulla juriſdictione, ſolicite inveſtigent, quæ correctione, vel reformatione ſint digna; & ea fideliter perferant ad Metropolitanum, & Suffraganeos, & alios in Concilio ſubſequenti, ut ſuper his, & aliis, prout utilitati, & honeſtati congruerit, provida deliberatione, procedant; & quæ ſtatuerint, faciant obſervari.*

V. Quamquam autem Innocentius III. de ſolis meminerit Teſtibus, a Provinciali Synodo deſignandis, non propterea tamen antiquum morem abrogavit, ut a quolibet etiam Epiſcopo in ſua Diœceſana Synodo deputarentur: quare poſteriora Concilia, ſe ad Innocentii inſtituta, ut par erat, componentia, in utriſque ſacris Comitiis Teſtes deſignandos, aut expreſſe edicunt, aut certum & uſitatum jam ponunt. Concilium Saltzburgenſe, habitum anno 1420. *cap.* 2 Collectionis Harduini *tom.* 8. *col.* 960. ſancivit: *Sacro approbante Concilio, ordinamus, ut omnes & ſinguli noſtri*

noſtri Suffraganei, in proximis ipſorum Synodis per ſingulas diœceſes, prout & nos in noſtra proxima Synodo Saltzburgenſi ordinabimus, ſub pœna ſuſpenſionis a Pontificali officio, ſtudeant perſonas idoneas, probas videlicet, & honeſtas, in Teſtes publicos, ſive Synodales ordinare, qui per totum annum ſimpliciter, & de plano, abſque ulla juriſdictione, ſollicite inveſtigent, quæ correctione, & reformatione ſint digna; & ea fideliter referant ad Provinciale Concilium, aut Synodum Epiſcopalem, ut correctione digna, animadverſione congrua puniantur. S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. anni 1576. *part.* 3. *cap.* 6. *Actor. pag.* 179. decrevit: *Ut Teſtium Synodalium munus, ſicubi intermiſſum eſt, reſtituatur; atque non nomine ſolum, ſed certis officii partibus recte per eos geratur, quibus in Synodo, vel Provinciali, vel Diœceſana committetur.* Concilium Avenionenſe anni 1594. *cap.* 4. Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1838. idem, ac fere totidem verbis repetit, quod S. Carolus ſanciverat.

VI. Ut porro ſine mendacio & dolo munus ſuum expleant, antequam illud aſſumant, jurisjurandi religione electi Teſtes obſtringuntur, ad omnia, quæ reſciverint, & emendanda exiſtimaverint, ingenue & ſincere Epiſcopo renuntianda, juxta juramenti formam, ſtatutam in Synodo Diœceſana Saltzburgenſi, habita poſt prædictam Provincialem, eodem anno 1420. quæ extat *eod. tom.* 8. Harduini *col.* 981. aliamque ſimilem, præſcriptam a S. Carolo Borromæo *cit. cap.* 6. Concilii Provincialis Mediolanenſis IV. de qua etiam Gonzalez *in Cap. Præterea, litt. C. de Teſtibus cogendis*, quæque non multum diſcrepant ab ea, quæ habetur *in alleg. Can. Epiſcopus in Synodo*.

VII. Sæpius laudatus Franciſcus Bonhomius *in ſuis decretis generalibus Reformationis Eccleſiaſticæ edit. Colon. ann.* 1585. poſtquam plurimum commendavit Synodalium Teſtium utilitatem, *pag.* 129. formam & ipſe exhibet juramenti ab illis præſtandi. Ratione autem emiſſi juramenti Teſtes Synodales recenſentur quodammodo inter publicos Officiales, quibus in iis, quæ pertinent ad munus, ad quod ſunt a republica deſtinati, plena fides habetur: quod tamen ita limitandum, docet Maſſobrius *de Synodo Diœceſ. cap.* 4. *dub.* 26. *& tribus ſeq.* ut non procedat, cum aut agitur de crimine, gravi pœna coercendo, aut cum de crimine denuntiatus, ſe alias inſontem probat; quo in eventu puniendus eſt Teſtis, tanquam perjurus.

VIII. Verum ea eſt rerum humanarum conditio, ut non omnia, quæ optima ſunt, ſemper in praxim deduci valeant. Synodalium Teſtium utilitatem jure meritoque extollunt ſanctiſſimi Eccleſiæ Canones, eamque optime cognovit S. Thuribius in ſexta Synodo Diœceſana Limenſi, habita anno 1590. *cap.* 13. *tom.* 4. Collectionis Cardinalis de Aguirre *pag.* 453. inquiens: *Ratio, ob quam ſancti Patres juſte & ſancte inſtituerunt, ut Synodi ſingulis annis fierent, erat, ut in eis tractetur correctio & emendatio malorum morum, atque bonorum reformatio, & ut in eis conſtituatur, quod expe-*

expedit ad bonum regimen animarum, & de rebus ad Epiſcopatus pertinentibus. Et, ut quod ordinaretur, & fieret in eiſdem Synodis, cum majori efficacia adimpleretur, ac deſideratum ſortiretur effectum, ſtatuerunt, ut ſingulis Epiſcopatibus conſtituerentur, & nominarentur Teſtes Synodales perſonæ idoneæ, & bonæ, quæ per totum Archiepiſcopatum, quiſque in diſtrictu ſibi aſſignato, magna diligentia inquirant, qualiter ſervetur & adimpleatur quod in Synodis conſtitutum, & præceptum eſt. Et nemo profecto eſt adeo hebetis ingenii, qui non videat, quantum illorum opera ad rectam conferret diœceſis adminiſtrationem; multis ſiquidem malis obviam iretur, ſi Epiſcopus ex relatione hominum integerrimæ fidei illa præſciret. Et nihilominus difficile, ne impoſſibile dicam, eſt hujuſmodi homines invenire, qui velint id muneris capeſſere; enimvero quamquam, ut omnem ab illis arcerent invidiam, jamdiu cœperint Epiſcopi Teſtium nomina in Synodo non publicare, eorumque juramentum ſecreto excipere, quod & fieri permiſit citatus Bonhomius, & a multis Epiſcopis factum, aſſerit Gavantus *in ſua praxi in annot. ad cap.* 33. non propterea tamen, quos exoptaſſent, allicere potuerunt ad prædictum munus acceptandum. Præſto ſiquidem ii eſſent, qui illud affectarent, ut charitatis & zeli prætextu, poſſent pro libito huic, aut illi ſibi inviſo, falſum crimen appingere: ſed viri vere probi & integerrimi, qui omni ſepoſito humano affectu, veritatem inveſtigent, eamque ſincere Epiſcopo, ſolo charitatis ſtudio, aperiant, deſiderari quidem poſſunt, ſperari tamen non poſſunt. Quare, ut ait Piaſecius *in praxi Epiſcopali part. 2. cap. 2. num. 9.* Synodales Teſtes fere ubique deſueverunt; in eorumque locum ſuffecti ſunt Fiſcales Epiſcoporum, & Decani, hoc eſt Vicarii Foranei, qui utique, quemadmodum bene animadvertit Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. tom. 1. part. 1. tit. 18. cap. 3. num. 14.* ſi doctrina, pietate, prudentia, & zelo præſtarent, ac munus ſuum diligenter obirent, Synodalium Teſtium defectum ſupplerent & compenſarent.

CAPUT QUARTUM.

De Punctatoribus.

Compertum eſt omnibus, in hiſtoria Eccleſiaſtica vel mediocriter verſatis, nomina Beneficiorum, & Præbendarum incognita fuiſſe prioribus Eccleſiæ ſeculis, cum bonorum, & redituum omnium Eccleſiaſticorum cura & adminiſtratio ad ſolos pertinebat Epiſcopos, a quibus, ſtatis temporibus, juxta præſcriptam a ſacris Canonibus menſuram, inter Clericos dividebantur: quia vero hujuſmodi diviſio ſingulis menſibus fiebat, ideo *menſurna* appellata eſt a S. Cypriano *epiſt.* 28. Erectis deinde Beneficiis, & cuique Clericorum ſua aſſignata Præbenda, ex cujus fructibus, quoad viveret, aleretur; ne Præbendam aſſequuti ab Eccleſiæ ſervitio ſe im-

impune ſubtraherent, loco diviſionum menſurnarum inſtitutæ ſunt diſtributiones quotidianæ, certæ videlicet redituum portiones, ex ſingulorum Præbendis plerumque detractæ, illis dumtaxat erogandæ, qui Divinis interſunt. Et ne hæc ipſa diſciplina pedetentim relaxaretur, Bonifacius VIII. *in Cap. uni. de Clericis non reſidentibus*, *in 6.* omnem illi contrariam conſuetudinem, quæ jam alicubi cœperat inoleſcere, tamquam abuſum & corruptelam improbavit; ſtatuitque, ut in nullo rerum eventu quotidianas diſtributiones lucretur, qui re ipſa Horis Canonicis, ceteriſque Eccleſiaſticis functionibus non adeſt: iis ſolum exceptis, *quos infirmitas, ſeu juſta & rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret*: ubi, nomine *juſtæ, & rationabilis corporalis neceſſitatis*, Doctores intelligunt injuſtam detentionem in carcere, injuſtam excommunicationem, aliamve cenſuram, & grave periculum, ab inſidiante inimico imminens Beneficiario, ſi domo egrediatur: quemadmodum, nomine *utilitatis Eccleſiæ*, ſolam venire utilitatem ejus particularis Eccleſiæ, ubi quis Beneficium poſſidet, & veroſimilius etiam Eccleſiæ univerſalis, iidem Doctores communiter tradunt; recte ſimul notantes, neminem, ab infirmitate, aliave ex indicatis cauſis impeditum a ſuo miniſterio, Eccleſiæ præſtando, lucrari quotidianas diſtributiones, niſi antea conſueverit eidem inſervire, ac Divinis Officiis intereſſe; quæ omnia enucleate explicantur a Covarr. *lib. 3. var. cap.* 13. Moneta *de diſtribut. quotidian. part.* 2. *a quæſt.* 5. *uſque ad* 18. Vaſquez *opuſcul. de Benefic. cap.* 4. Garcia *de Benefic. part.* 7. *cap.* 13. Pirhing *ad tit.* 4. *lib.* 3. *Decretal. ſect.* 2. *per tot.* Bonifacii Conſtitutionem inſtauravit Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.* & quo religioſius cuſtodiretur, omnem prohibuit inter Beneficiarios colluſionem, ſeu remiſſionem: vetuit nimirum, ne Beneficiarii aut amiſſas ab abſentibus diſtributiones, quæ præſentibus accreſcunt, ullo pacto condonent; aut de illis condonandis, ſeu poſtquam præſentibus traditæ ſunt, reſtituendis, quoquo modo inter ſe paciſcantur; de qua re iidem citati Doctores, aliique apud Barboſam *in collectan. ad idem Tridentini cap. num.* 108. *& ſeq.*

II. Verum facile eluderentur tot ſalutares Conſtitutiones, niſi in ſingulis Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, certi & deſignati forent Canonici, ſeu alio quocumque nomine nuncupentur Beneficiarii, quibus onus incumberet accurate adnotandi, quotquot in Choro, aliiſque ſacris functionibus deſiderantur, & quibus nominatim diebus, aut a qua ſpeciatim Divini Officii parte hic, aut ille ſe ſubducat. Qui vero ad ejuſmodi munus deſtinantur, olim dictos fuiſſe *Obedientiales*, quaſi ex mera obedientia inviſum munus ſubirent inquirendi in aliorum negligentiam, ex quodam diplomate Innocentii III. colligi autumat Petrus Morettus in ſuo Opere *de ritu dandi Presbyterium part.* 1. *ſect.* 5. *num.* 3. Nunc autem communiter vulgo dicuntur *Punctatores*; atque ad id muneris in ſingulis Eccleſiis duo plerumque deliguntur, tum ut uno impedito, alter non de-

deſit, tum potiſſimum, ut alicujus a Choro abſentiam ambo uniformiter teſtantes, omnem a ſe removeant ſuſpicionem fraudis. Ex his duobus, unum deputandum a Capitulo, alterum ab Epiſcopo, decrevit S. Carolus Borromæus in primo Concilio Provinciali Mediolanenſi *tit. de officio Punctatoris, part.* 1. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 29. *Ut autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid injuſte aut remitti, aut adimi poſſit, præter delectum a Capitulo, alter Punctator ab Epiſcopo creetur*: quibus veſtigiis laudabiliter & ſancte plures alii Epiſcopi inhæſerunt.

III. Neque hac ſola diligentia contentus S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. *part.* 2. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 160. juramentum ab iiſdem præſtari voluit, hiſce verbis conceptum: *Ego N. Punctatoris officium, quod ſuſcepi, per hæc ſancta Dei Evangelia juratus, ſancte promitto ac ſpondeo, me fideliter & ſincere, quantum in me eſt, executurum. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia*; vel ſi juret ſuper ſacras Reliquias, *& hæc Sanctorum pignora*. Atque, univerſim loquendo, electos in Punctatores, priuſquam officium aſſumant, eſſe jurejurando obſtringendos ad illud fideliter obeundum, edixit ſacra Congregatio Concilii in *Maceraten. Viſitationis ſacrorum liminum*, 26. Aprilis 1664. ad ſextum dubium *lib.* 24. *decretor. pag.* 130. & in *Curzulen. Juriſdictionis*, 16. Novembris *lib.* 26. *decretor. pag.* 328. Cumque poſtea dubitatum fuiſſet, coram quo prædictum juramentum præſtandum eſſet, ſacra Congregatio præſtandum cenſuit coram illo, a quo Punctator eſſet electus; in cauſa enim *Senen. Officiorum*, die 13. Julii 1686. propoſito ſequenti dubio: *An qui Punctatoris munere fungi debet, teneatur, & cogi poſſit ad præſtandum juramentum in manibus Archiepiſcopi, & in Capitulo, vel ſaltem alterutro modo, de fideliter exercendo dictum munus*: ſacra Congregtio reſpondit: *Punctatorem teneri jurare coram Deputante*.

IV. Præterea S. Carolus Borromæus, quo magis magiſque ſecurus fieret de Punctatorum diligentia & fidelitate, non ſolum eos jurare voluit, cum Punctatoris officium capeſſunt, ſed & idem juramentum renovandum, ſtatuit, in prima Synodo Diœceſana, quam contingat celebrari, dum ipſi idem officium gerunt: *Quod de Punctatorum jurejurando* (ait *loc. cit. pag.* 160.) *in Concilio Provinciali primo ſancitum eſt, id & ab iiſdem, & ab unoquoque item Punctatore, qui vel feſti diei, vel funeris, vel Anniverſariorum, vel Proceſſionum, vel aliorum denique Divinorum Officiorum cauſa, etiam in Collegiatis, aliiſve Eccleſiis conſtitutus eſt, præſtetur, non modo cum Punctatoris officium ſuſcipiunt, verum etiam in publico Diœceſanæ Synodi conventu, qui habebitur, dum ipſi id officium gerunt; quo religioſius unuſquiſque eorum excitetur ad debitum in munere ſuo obeundo diligentius officium cum fidelitate conjunctum adhibendum*.

V. Hæc conſuetudo jurandi in Synodo, quæ a Mediolanenſi in plures alias pariter Eccleſias eſt propagata, unica cauſa fuit, cur Doctores, de Synodo tractantes, etiam Punctatorum meminerint. Ceterum, ubi ea

conſuetudo non viget, nullo jure tenentur Punctatores juramentum, quod ſemel præſtiterunt, iterum in Synodo emittere; ac proinde non recenſentur inter veros Synodi Officiales, neque alia ratione ad Synodum pertinere queunt, niſi fortaſſe, quia de illis aut reſtituendis, ſicubi non deputarentur, aut corrigendis, ſi officium ſuum negligerent, in Synodo agendum foret. De Punctatoribus, de diſtributionibus, de cauſis, ob quas abſentes poſſunt eas lucrari, de colluſione, aut remiſſione illarum vitandis, fuſe a nobis actum eſt *in noſtra Inſtitut.* 107.

CAPUT QUINTUM.

De Judicibus Synodalibus.

CUncta *per mundum novit Eccleſia, quoniam quorumlibet ſententiis ligata Pontificum, Sedes Beati Petri Apoſtoli jus habeat reſolvendi, utpote quod de omni Eccleſia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: ſiquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus*. Ita *epiſt.* 7. ad Epiſcopos Dardaniæ anno 495. ſcripſit Gelaſius Papa *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 909. cujus auctoritatem Nicolaus I. allegavit *epiſt.* 8. ad Michaelem Imperatorem *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 167. inquiens: *Patet profecto, Sedis Apoſtolicæ, cujus auctoritate major non eſt, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus*. Eſt autem ejuſmodi appellationum jus adeo neceſſario connexum cum Romani Pontificis in univerſam Eccleſiam juriſdictionis primatu, ut nemo poſſit illud in controverſiam adducere, niſi & hunc velit perfracte inficiari: etenim cum primatus prærogativa, Romanus Pontifex ſit ſupremus in Eccleſia Judex, cuique datur, per appellationem, ipſius implorare tuitionem: ab inferioris quippe ſententia Superioris tribunal adire, omnibus conceſſum eſſe ipſa naturalis æquitas dictat & perſuadet. Quocirca Stephanus Tornacenſis *epiſt.* 162. *tom.* 25. *Biblioth. Patr. pag.* 34. in hoc appellationis communi refugio, ait *conſiſtere dignitatem Eccleſiæ Romanæ*: & S. Bernardus *epiſt.* 198. quæ eſt ad Innocentium II. *tom.* 1. *Oper. col.* 190. in eodem ſitam, affirmat, pretioſiorem gemmam, quæ in Pontificia emicet Thiara: *Hoc, inter cetera veſtri ſingularis primatus inſignia, ſpecialius, nobiliuſque nobilitat veſtrum, & inclytum reddit Apoſtolatum, ſi eripitis pauperem de manu fortiorum ejus. Nulla, meo judicio, in corona veſtra pretioſior gemma zelo illo veſtro, quo æmulari conſueviſtis oppreſſos, nec relinquitis virgam peccatorum ſuper ſortem juſtorum*.

II. Appellationibus, quæ undequaque ad Sedem Apoſtolicam ſemper delatæ ſunt, alia inſuper Romanis Pontificibus acceſſit cura, audiendi ni-

nimirum, etiam in prima inſtantia, cauſas eorum, qui ab Epiſcoporum juriſdictione ſubtracti, Apoſtolicæ Sedi immediate ſubduntur. Verum optime perpendentes iidem ſummi Pontifices, non facile eſſe de rebus, in longinquis regionibus emergentibus, rectum Romæ inſtitui judicium, *ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ, vel propter ſexus, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis aliis impedimentis, adduci non poterunt*, ſicuti ad Cœleſtinum I. ſcripſerant olim Africani Epiſcopi *epiſt.* 2. *num.* 3. inter epiſtolas Cœleſtini, ex recenſione Petri Couſtant *col.* 1061. gravioribus proinde cauſis tantum ſuo judicio reſervatis, alias levioris momenti Judicibus in partibus delegare conſueverunt: cujus delegationis multa, & præclara exempla nobis ſuppeditant epiſtolæ Alexandri III. ad Petrum Abbatem Sancti Remigii, & alios, editæ a Jacobo Sirmondo poſt epiſtolas Petri Abbatis Cellenſis *Oper. varior. tom.* 3. *in fin.* Cum autem Innocentius III. experientia didiciſſet, quod *nonnulli gratia Sedis Apoſtolicæ abutentes, litteras ejus ad remotos Judices impetrare niterentur, ut reus fatigatus laboribus & expenſis, liti cedere, vel importunitatem actoris redimere compelleretur*; ut huic dolo aditum occluderet, in Concilio Lateranenſi ſtatuit: *Ne quis, ultra duas dietas extra ſuam diœceſim, per litteras Apoſtolicas, ad judicium trahi poſſit, niſi de aſſenſu Partium fuerint impetratæ*: ubi habetur *in Cap. Nonnulli*, 28. *de reſcriptis*.

III. Magis adhuc, quam Innocentius, litigantium commodo proſpexit Bonifacius VIII. *in Cap. Statutum, de reſcriptis, in* 6. decernens, ut ſi actor & reus ejuſdem civitatis, ſeu diœceſis fuerint, extra ipſas cauſa a Sede Apoſtolica non committatur, niſi in duobus caſibus, ibidem nominatim expreſſis, in quibus extra dictas civitatem, & diœceſim ita cauſam committi permiſit, ut *nullus eorum ultra unam dietam a fine ſuæ diœceſis valeat conveniri*: ſtatimque ſubjungit: *Cum autem actor, & reus civitatum, & diœceſium fuerint diverſarum, ſi actor in civitate, vel diœceſi rei, Judicem habere recuſet; ipſum, non in ſua, ſed in alia civitate, vel diœceſi libere impetrare valeat ... dummodo locus, ad quem eum traxerit, ultra unam dietam, ſicut in caſu alio præmittitur, minime ſit remotus*. Ad hæc, ne Apoſtolicæ delegationes vileſcerent, non aliis cauſas committi, voluit idem Bonifacius, niſi perſonis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, aut Perſonatum, vel ſaltem Canonicatum in Eccleſiis Cathedralibus obtinentibus; a quibus præterea non alibi cauſas audiri & definiri, mandavit, niſi in civitatibus, aut locis inſignibus, ubi litigantibus juris Periti adeſſe queant: *Sancimus igitur* (ait *in eod. Cap. Statutum*) *ut nullis, niſi dignitate præditis, aut Perſonatum obtinentibus, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis, cauſæ, auctoritate litterarum Sedis Apoſtolicæ, vel Legatorum ejuſdem, de cetero committantur, nec audiantur alibi, quam in civitatibus, vel locis inſignibus, ubi poſſit commode copia Peritorum haberi*.

IV. Bonifacii Conſtitutionem renovavit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 10. *de reform.* utque magis adhuc Sedes Apoſtolica ſecura foret de

 ſcien-

Digitized by Google

ſcientia, prudentia, & probitate perſonarum, quibus cauſas extra Urbem judicandas committit, eidem Conſtitutioni nonnulla ſapientiſſime adjecit: *Quoniam* (verba ſunt Tridentini) *ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & quandoque ob locorum longinquitatem, perſonarum notitia, quibus cauſæ mandantur, uſque adeo haberi non poteſt, hincque interdum Judicibus, non undequaque idoneis, cauſæ in partibus delegantur; ſtatuit ſancta Synodus, in ſingulis Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis aliquot perſonas, quæ qualitates habeant, juxta Conſtitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit Statutum, & alioquin ad id aptas deſignari; ut præter Ordinarios locorum, iis etiam poſthac cauſæ Eccleſiaſticæ, ac ſpirituales, & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, in partibus delegandæ committantur. Et, ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci, cum conſilio Capituli, alium in ejus locum, uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum, ita ut habeat quæque diœceſis quatuor ſaltem, aut etiam plures probatas perſonas, ac ut ſupra, qualificatas, quibus hujuſmodi cauſæ a quolibet Legato, vel Nuntio, atque etiam a Sede Apoſtolica committantur; alioquin poſt deſignationem factam, quam ſtatim Epiſcopi ad ſummum Romanum Pontificem tranſmittant, delegationes quæcumque aliorum Judicum, aliis, quam his factæ, ſubreptitiæ cenſeantur.*

V. Itaque inter graviora negotia, in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo tractanda & expedienda, recenſeri debet deputatio Judicum Synodalium, quorum nomina ad Sedem Apoſtolicam ſubinde tranſmittantur. Non eſt tamen neceſſe, ut in præfatos Judices, ab Epiſcopo in Synodo deputatos, ipſa Synodus conſentiat; quoniam non dixit Tridentinum, eos deſignandos a Synodo, ſed in Synodo: quapropter Tridentini decreto ſatisfaciet Epiſcopus, ſi Synodi conſilium expoſcat, etſi ex cauſis ſibi notis, illud amplecti poſtea noluerit: quemadmodum, cum aliquem ex deputatis in Synodo mori contingit, debet quidem Epiſcopus, priuſquam alium in ejus locum ſubſtituat, exquirere Capituli conſilium, ſed non tenetur illud ſequi; quia non conſenſum, ſed conſilium dumtaxat Capituli Tridentinum exigit: quod bene probat Fagnanus *in Cap. Cum olim, II. num. 13. & ſeq. de privilegiis*, atque a ſacra Congregatione Concilii declaratum refert Gallemart *ad cit. cap. 10. ſeſſ. 25. num. 3.* Generatim enim loquendo, *quibus in actionibus, aut deliberationibus, OEcumenica Synodo Tridentina, aut Provincialibus Conciliis conſtitutum eſt, de Capituli, Clerive conſilio aliquid agendum eſſe; non propterea tamen illud ſequendi neceſſitatem ſibi impoſitam eſſe, Epiſcopus exiſtimet, niſi in iis tantum, de quibus id ſpeciatim, nominatimque cautum eſt*: dixere Patres Concilii Mediolanenſis V. *part. 3. Actor. Eccleſ. Mediol. part. 1. pag. 282.*

VI. Præfati Tridentini decreti executionem, quam certe & litigantium indemnitati conſulere, & ad rectam conferre juſtitiæ adminiſtrationem, nemo eſt qui non videat, præ ceteris, ſummopere inculcarunt Joannes Franciſcus Bonhomius *in citatis decretis generalibus reformationis Eccleſia-*

ſticæ

ſtica edit. Colon. ann. 1585. *pag.* 115. & Cardinalis Gabriel Palæotus Archiepiſcopus Bononienſis in ſuo Provinciali Concilio, habito anno 1586. ubi ſimul monuit, ut factæ in Synodo Judicum electiones, illico ſummo Pontifici notificarentur: *Hujuſmodi autem nominationes, ſive electiones, in ſingulis Eccleſiis factas, unuſquiſque Epiſcopus ad ſummum Pontificem ſtatim tranſmittere curabit, ut iiſdem Apoſtolica auctoritate cauſæ delegentur; & delegationes quæcumque aliorum Judicum, aliis, quam his, factæ, ſubreptitiæ cenſeantur.* Et nihilominus in ſacræ Congregationis Concilii Archivo nullus extat catalogus Judicum Synodalium, qui ab Epiſcopis fuerit ad Sedem Apoſtolicam unquam tranſmiſſus; neque aliud hujus rei invenimus exemplum, præter unicum, adnotatum a Cardinali Bellarmino *ad cap.* 10. *ſeſſ.* 25. *Concil. Trident.* Ex hac porro Epiſcoporum incuria fit ut Sedes Apoſtolica cauſas in partibus perſonis committat in dignitate conſtitutis, ad ſolam normam *cit. Cap. Statutum*, nulla habita ratione Judicum Synodalium, quorum nomina ignorat, ſicuti ad rem perpendit Barboſa *ad dictum cap.* 10. *Trident. num.* 25. ſcribens: *Decretum hoc de committendis cauſis ſolis Judicibus Synodalibus reſpectu Papæ in uſu non eſt, cum adhuc frequenter ipſe committere ſoleat cauſas aliis perſonis tam in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, quam deputatis in Synodo; ſed id veriſimiliter ex eo procedit, ſive quia ſit ſupra Concilium, ſive quod Diœceſani Epiſcopi ex ſua parte etiam non curent, ad ſummum Pontificem tranſmitti nominationes, & deſignationes Judicum, a Synodo factas, quod tamen juxta hoc decretum facere tenentur, & ſic Papa, ex quadam quaſi neceſſitate juſtitiæ adminiſtrandæ, decretum non obſervat.* Et tamen ſæpius Epiſcopi conqueſti ſunt apud ſacram Congregationem Concilii, quod a Sede Apoſtolica delegationes fierent perſonis minus idoneis, perinde ac ſi ipſimet non eſſent hujus abuſus præcipua cauſa. Id autem diſſimulavit ſacra Congregatio; & ne muneri ſuo deeſſet, monuit Officiales, ad quos pertinet, ut in cauſis, in partibus committendis, omnino morem gererent Tridentino. Ita a ſacra Congregatione reſcriptum fuiſſe ad Turritanum Antiſtitem die 3. Februarii 1635. legimus *lib.* 15. *decretor. pag.* 162. *a terg. Significatum eſt Miniſtris hujus ſanctæ Sedis pro commiſſione cauſarum in partibus, ut eas nonniſi ab Archiepiſcopo in Synodo ad præſcriptum cap.* 10. *ſeſſ.* 25. *de reform. deſignatis, & notificandis committant.* Idemque & nos fieri curavimus, dum ejuſdem ſacræ Congregationis Secretarii munere fungebamur: etenim, cum Epiſcopus Portallegren. poſtulaſſet, ut cauſæ ſolis committerentur Judicibus, in Synodo electis, nequaquam autem, ut antea fieri ſolebat, Protonotariis Apoſtolicis, inter quos multi reperiebantur indocti & imperiti, & hanc inſtantiam nos retulerimus ad ſacram Congregationem, hæc die 17. Novembris 1725. reſcripſit, a Domino Cardinali Præfecto ſerio agendum eſſe cum Cardinali Pro-Datario, ut a ſuis Adminiſtris adamuſſim ſervari mandaret Tridentini ſanctionem. Sed ſi Epiſcopi nomina Judicum, in Synodo deputatorum,

rum, Sedi Apoſtolicæ non manifeſtant, ſibi imputare debent, quod commiſſiones ad minus peritos quandoque dirigantur: Officiales enim ſanctæ Sedis divinare non poſſunt, quinam in hac, aut illa diœceſi idonei ſint ad Apoſtolicas commiſſiones rite ſubeundas, ac propterea Apoſtolicas litteras ad eos dirigunt, quos audiunt aliquo ſpecioſo titulo condecoratos, quamvis non ignorent, ſub ſpecioſo tituli cortice homines aliquando latere ſatis rudes & craſſos.

VII. Neque a Judicibus Synodalibus eligendis Epiſcopos remorari debet timor, ne illi quoddam quaſi tribunal erigant, quaſi aliquam juriſdictionem ſtatim adepti eſſent: nam ſacra Congregatio Concilii in cauſa *Januen.* die 15. Martii 1601. *lib. 9. decretor. pag.* 134. jam ſtatuit: *Perſonas deſignandas in Synodo ex cap.* 10. *ſeſſ.* 25. *ante delegationem, nullam habere juriſdictionem:* quin immo, ut omnem ab illis arceret ambitionem oſtentandi tribunal proprium cum propriis adminiſtris, eadem ſacra Congregatio in cauſa *Albeu.* die 15. Januarii 1656. *lib.* 19. *decretor. pag.* 554. *a terg.* dixit: *In hujuſmodi appellationum cauſis, ad Judices Synodales delatis, adhibendos eſſe Notarios Curiæ Epiſcopalis.* Unum dumtaxat impedimento eſſe poteſt Epiſcopis, ne Synodalium Judicum nomina ad Sedem Apoſtolicam mittant, prætermiſſio ſcilicet tam Provincialium, quam Epiſcopalium Synodorum, in quibus eſſent illi deſignandi: quamvis enim a Tridentino facultas Epiſcopis data ſit, Judicibus in Synodo electis, & mox decedentibus, alios cum conſilio Capituli, ſubſtituendi, duraturos uſque ad novam Synodum, quæ ceteroquin, tempore a Tridentino ſtatuto, ſit habenda; nulla tamen iiſdem poteſtas facta eſt novos Judices deputandi, cum aut nulli in Synodo deputati ſunt, aut nulla habita eſt Synodus, in qua deputari potuerint, aut effluxit jam tempus, intra quod juxta Tridentini decretum, nova Synodus fuiſſet habenda. Verum, ne diœceſes ſuis Synodalibus Judicibus diu careant, etiam in his eventibus modus ſuppetit Epiſcopis illos nominandi: ſi enim poteſtatem, quam ceteroquin non haberent, a ſacra Congregatione Concilii petant, eique ſimul cauſas exponant, propter quas Synodum celebrare nequeunt, hæc facultatem iiſdem impertietur Judices Synodales, cum conſilio Capituli, deſignandi; ſicuti factum cum Archiepiſcopo Januenſi, conſtat ex Actis ſacræ Congregationis *lib.* 19. *decretor. pag.* 171. ubi hæc leguntur. *Januen. Dubium Judicum Synodalium. Sacrum Concilium Tridentinum cap.* 10. *ſeſſ.* 25. *de reform. ſtatuit: in ſingulis Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis &c. Et ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci, cum conſilio Capituli, alium in ejus locum, uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum.*

VIII. *Occurrit in his terminis caſus in diœceſi Januen. in qua per plures annos non fuit celebrata Synodus Provincialis, aut Diœceſana. Propterea Eminentiſſimus Archiepiſcopus, dubius de facultate, ſi aliquem interim mori contigerit, ſubſtituendi alium in ejus locum, reverenter recurrit ad hanc ſacram Con-*

Congregationem pro declaratione, an valeat uti dicta facultate ſubſtituendi alium, etſi Synodus tam Provincialis, quam Diœceſana, non fuerit intra tempus a Concilio præſcriptum ſeſſ. 24. cap. 2. de reform. celebrata. Unde expetitur ſapientiſſimum oraculum EE. VV. ut declaretur, an & quomodo valeat Eminentiſſimus Archiepiſcopus procedere ad ſubſtitutionem Judicum Synodalium in caſu &c.

Die prima Junii 1609. Sacra &c. in caſu, de quo agitur, petitam facultatem ſubſtituendi, cum conſilio Capituli, Eminentiſſimo Archiepiſcopo oratori impertita eſt.

IX. Quæ hactenus enarravimus, omnia a nobis indicata fuere in noſtra Epiſtola encyclica, quam, poſt ſupremum Eccleſiæ clavum ſuſceptum, die 26. Auguſti 1741. dedimus ad Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, ubi methodum illis præſcripſimus deſignandi Judices Synodales tam in Synodo, quam extra Synodum, & modum ſimul oſtendimus, quo eorum nomina Sedi Apoſtolicæ notificare debeant, ut hæc viris probis & doctis cauſarum cognitionem in partibus deinceps committere valeat; uti videri poteſt in citata noſtra epiſtola, quæ eſt 28. *in noſtro Bullario tom.* 1.

CAPUT SEXTUM.

De Judicibus Conſervatoribus.

REgularium Ordines, pleræque Univerſitates, ac nonnulla quoque Canonicorum Collegia, inter cetera privilegia, quibus a Sede Apoſtolica ſunt exornata, hoc etiam gaudent, ut Judices eligant eorumdem privilegiorum Conſervatores. Non deputantur ejuſmodi Judices in Synodo; & nihilominus connexionem habent cum Synodo, quia deſumendi ſunt e cœtu Judicum Synodalium, de quibus in præcedenti capite actum eſt, juxta Conſtitutionem *9.* Gregorii XV. *Bullar. tom. 3. pag.* 440. cujus verba ſunt §. 2. *In futurum vero Sanctitas ſua hac generali, & perpetuo valitura Conſtitutione, ſtatuit & decrevit, ut Judices Conſervatores hujuſmodi, ſive principales, ſive ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requiſitas, & deſcriptas in Conſtitutione ſimilis recordationis Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris ſui, quæ incipit Statutum, ita ut vel dignitate Eccleſiaſtica præditi, vel Perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis, juxta decretum Concilii prædicti, Judices electi, ſeu deſignati ſint.* Et §. 5. ſubdit: *Ceterum, ut latius pateat Conſervatorum hujuſmodi deligendorum facultas, Sanctitas ſua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Diœceſanis, quamplures perſonas ex habentibus qualitates in prædicta Conſtitutione ejuſdem Bonifacii Prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas deſignari procurent;*

&

& ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci, cum conſilio Capituli, alium in ejus locum, uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum. Et poſtquam *ſequenti* §. *6.* iterum Pontifex edixit, ne quiſpiam in Conſervatorem eligatur, qui inter Judices Synodales non numeretur; præcipit, ut nomina Conſervatorum, quos Regulares ſelegerunt, Curiæ Epiſcopali exhibeantur: *Ejuſque electionis, ſeu aſſumptionis documentum infra tempus hujuſmodi*, videlicet ſex menſium, *penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere & dimittere teneantur; alioquin, eo ipſo termino elapſo, quamdiu Conſervatores ſecundum formam præſentis Conſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordinariis conveniantur.*

II. Neque hac Conſtitutione quidquam de novo Gregorius ſancivit, ſed ſanctiones, quæ jam antea emanaverant, confirmavit: etenim, ante Gregorii XV. Pontificatum, hoc eſt anno 1614. ſacra Congregatio Concilii, apud Gavantum *in prax. diœceſ. Synod. in annot. ad cap.* 32. etiam hac de cauſa oportere, dixerat, ut in Synodis Diœceſanis, celebrandis ab Epiſcopis Mediolanenſis provinciæ, ad quos ſuas litteras direxit, plures deputarentur Judices Synodales, ut nimirum liceret Regularibus, quos vellent, ex illis ſeligere, ſuorumque privilegiorum Conſervatores conſtituere. Quæ autem a Conſervatoribus, qui inter Judices Synodales non recenſebantur, antea geſta fuerant, eadem ſacra Congregatio ad cautelam convalidavit, *perinde ac ſi a Conſervatoribus, legitime deputatis, proceſſiſſent.* Quod profecto indicio eſt, illam jam tum minus firma, & nutantia ſacræ Congregationi viſa fuiſſe.

III. Si autem in diœceſi nulli reperiantur Judices Synodales, tunc, ne Regulares (quod de Regularibus dicimus, de aliis eodem privilegio fruentibus eſt ſemper intelligendum) ſuo, ſine culpa, priventur jure, poterunt, quem maluerint, in Conſervatorem aſſumere; modo tamen qualitatibus præſtet, quas Bonifacius VIII. *in cit. Cap. Statutum*, expoſcit, atque in reliquis omnia ſerventur, quæ a Gregorio XV. præſcribuntur, uti docent Fagnanus *in Cap. Sane, II. num.* 33. *de offic. Judicis delegati, & in Cap. Si Clericus, num.* 57. *de foro competenti*, & Nidus *de Conſervatoribus cap.* 3. *part.* 7. *num.* 7. At, ſi poſtea Synodus celebretur, in qua Synodales Judices conſtituantur, ſtatim ceſſat juriſdictio prædictorum Conſervatorum, iterumque a Gregoriana Conſtitutione adiguntur Regulares ad aliquem eligendum ex deſignatis in Synodo, quod, teſte Monacello *tom.* 4. *pag.* 21. *num.* 221. ſæpius declaravit ſacra Congregatio Concilii, & præſertim in *VVladiſlavien.* 16. Januarii 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 574. & in alia cauſa *Ordinis Minorum Obſervantium* die 10. Decembris 1661. *lib.* 22. *decretor. pag.* 777. *a tergo.*

IV. Dubitatur autem, an extra Judicum Synodalium cœtum, facultatem habeant Regulares, aliquem in Conſervatorem ſibi eligendi, qui majori præfulgeat Eccleſiaſtica dignitate, puta Epiſcopum, Archiepiſcopum, aut aliquem ex S. R. E. Cardinalibus. Affirmant plerique Doctores, in-

nixi

nixi perſpicuo textu *in Cap. fin. de offic. delegati*, *in 6.* ubi Bonifacius VIII. non ſolum permittit, ſed diſerte præcipit: *Ne de cetero Conſervatores deputari poſſint, niſi Epiſcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates &c.* Eamdemque olim fuiſſe ſententiam ſacræ Congregationis Concilii, liquet ex citato decreto anni 1614. relato a Gavanto, ubi expreſſe ait, præter Judices Synodales, poſſe in Conſervatores aſſumi, *Epiſcopos, atque illis Superiores, eorumque Generales Vicarios*. At rectius opinantur alii, ejuſmodi ſanctionibus derogatum eſſe a poſteriori Conſtitutione Gregorii XV. qua Regularium libertas ita, quoad hoc, eſt coarctata, ut neminem in Conſervatorem eligere valeant, qui Judicibus Synodalibus non annumeretur, & omnis electio Conſervatorum, facta contra formam ibidem ſtatutam, nullius roboris eſſe decernitur. Non immerito tamen ad hæc reponere poſſent Regulares, facultatem ſibi datam a Bonifacio VIII. tunc ſaltem reviviſcere, cum in diœceſi nullus adeſt Judex, in Synodo deputatus, aut ab Epiſcopo neceſſaria facultate inſtructo, in Synodalium locum ſuffectus. Verum, quidquid ſit, an poſſint Regulares in Conſervatorem aſſumere Epiſcopum, aliumve majori præditum dignitate, qui forte in diœceſi commoretur, certum eſſe videtur, ab iiſdem, in una diœceſi exiſtentibus, in Conſervatorem eligi non poſſe alterius diœceſis Epiſcopum; ejuſmodi enim electiones ſæpius improbatas fuiſſe a ſacra Congregatione Concilii, teſtatur Monacellus *tom.* 4. *pag.* 22. *num.* 222. Cumque denuo alieni Epiſcopi electio a Regularibus attentata fuerit, eadem ſacra Congregatio die 3. Auguſti 1715. in *Nullius Altamuræ* iterum dixit, illam non ſuſtineri, uti videre eſt *in Theſaur. Reſol. tom. 9. pag.* 222. *inter ſelectas ab anno* 1700. *ad* 1718. Innituntur hæc ſacræ Congregationis reſponſa citatæ Conſtitutioni Gregorii XV. in qua decernitur, nullum a Conſervatore jus exerceri poſſe extra diœceſim, pro qua fuit deputatus. Conſervator enim, ſicuti ait Nidus *de Conſervator. part.* 2. *num.* 7. præſto eſſe debet, ad Partes audiendas, & Regularium privilegia tuenda, eo ipſo in loco, ubi in diſcrimen vocantur; ex quo fit, ut nequeat unus & idem pro diverſis diœceſibus conſtitui, ſed ſuus cuilibet diœceſi adeſſe debeat, quod late oſtendunt Monacellus *cit. loc. num.* 222. Paſſerinus *in Cap. Hac Conſtitutione num.* 161. *in fine*, *de officio delegati*, *in 6.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 106. *num.* 7. *in fin.* Aut igitur alterius diœceſis Epiſcopus, in Conſervatorem electus, commiſſum ſibi munus exercere vult in propria diœceſi, & hoc facere prohibetur a citata Gregorii Conſtitutione; aut, quandocumque Regulares ejus opera indigent, accurrere vult ad aliam diœceſim, pro qua fuit Conſervator deſignatus, & hoc multis nominibus dedecere quilibet videt.

V. Plurima nunc ſupereſſent dicenda de Conſervatorum juriſdictione, ejuſque abuſu, quæ, quoniam præſentis inſtituti non ſunt, ſummatim indicabimus. Innocentius IV. *in Cap.* 1. *de offic. & poteſt. Judicis delegati*, *in 6.* ſtatuit, Conſervatores ſolum poſſe illos, quibus dati ſunt, *defende-*

re a manifeſtis injuriis & violentiis: nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, ſuam poſſe extendere poteſtatem. Bonifacius VII *in Cap. Hac Conſtitutione, eod. tit.* addidit, quod, *ſi de aliis, quam de manifeſtis injuriis & violentiis ſcienter ſe intromiſerint, ſeu ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem; eo ipſo per unum annum ab officio ſint ſuſpenſi. Pars vero, quæ hoc fieri procurabit, ſententiam excommunicationis incurrat*. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. *de reform.* decrevit, cauſas criminales, & mixtas ad locorum Ordinarios, & non ad Conſervatores, pertinere; civiles vero a Conſervatoribus poſſe cognoſci, cum ii, quorum privilegia tuentur, rei ſunt, non autem ſi ſint actores. Clemens VIII. *in ſua Conſtitut.* 3. *Bullar. tom.* 3. & Gregorius XV. *cit. Conſtitut.* 9. præfatas juris ſanctiones renovarunt, omneſque litteras Apoſtolicas, quas *Conſervatorias* vocant, contra earumdem ſanctionum formam conceſſas, revocarunt, & intra illarum terminos coarctarunt. Cumque Patres Societatis Jeſu contenderent, litteras Apoſtolicas, quibus ipſi potiuntur, obtentas a S. Pio V. & ſub conſueta formula *Rationi congruit*, poſtea expeditas a Gregorio XIII. propter ſpeciales, & ampliſſimas clauſulas, quibus ſunt roboratæ, non eſſe revocatas, neque reſtrictas intra limites Gregorianæ Conſtitutionis, in celebri cauſa *Angelopolitana* ſuccubuerunt; in reſponſione enim ad quintum dubium, deciſum fuit, illas clauſulas minime obſtare, quominus comprehenſæ dicantur in Gregorii XV. Conſtitutione, quemadmodum habetur in Bulla 32. Innocentii X. *Bullar. tom.* 5.

VI. Cohærenter ad enuntiata jura, plura poſtmodum prodierunt a ſacra Congregatione Concilii decreta. Die 28. Julii 1657. propoſito dubio: *An Regulares, habentes Conſervatorem, ſi rei ſint, in cauſis requirentibus judicialem diſcuſſionem & indaginem, conveniri queant coram eodem Conſervatore*: ſacra Congregatio reſpondit *Negative*, addiditque, in eo rerum ſtatu provocandos eſſe ad loci Ordinarium, *lib.* 21. *decretor. pag.* 31. Idemque reſponſum dedit in cauſa *Papien.* die 30. Martii 1680. *lib.* 31. *decretor. pag.* 73. In cauſa *Januen. Juriſdictionis*, quæ verſabatur inter Patres Societatis Jeſu, & Patres Carmelitas Excalceatos, die 20. Februarii 1723. quo tempore nos ſacræ Congregationi eramus a Secretis; declaratum fuit, Conſervatori, a Patribus Societatis in civitate Januenſi deputato, jus tantum eſſe, illos defendendi a manifeſtis injuriis & violentiis, eorumque cauſas cognoſcendi, quando iidem rei ſunt, ad normam Gregorianæ Conſtitutionis, quæ uberius videri poſſunt *in Theſaur. Reſolut. tom.* 2. *pag.* 274. Quod vero attinet ad Miniſtros, quos Conſervatores deputare ſe poſſe arbitrabantur, in cauſa *Faventina* 17. Septembris 1667. *lib.* 25. *decretor. pag.* 443. & iterum in dubiis generalibus de Conſervatoribus die 28. Januarii 1679. *lib.* 30. *decretor. pag.* 249. *& ſeq.* ac denique in particulari Congregatione, a ſan. mem. Clemente XI. deputata, cui nos, tamquam ejuſdem Secretarius, interfuimus, die 22. Martii 1720. deciſum fuit, alios Miniſtros a Conſervatoribus aſſumi non poſſe, præter unum Nota-

rium.

rium. De Judice Conſervatore Regularium integrum tractatum concinnavit Petrus Maria Forti, Societatis Jeſu, natione Siculus, quem, typis Mutinenſibus impreſſum, evulgavit anno 1743. Non multum tamen huic Auctori fidendum eſt, quoniam multis in locis, ſed præſertim *art.* XXI. Judicum Conſervatorum juriſdictionem ultra limites protendit, a ſacris Urbis Congregationibus eidem præſcriptos. De Judicibus Conſervatoribus Univerſitatis Studii Generalis Avenionenſis, & eorum juriſdictione nonnulla a nobis conſtituta ſunt *in Conſtit.* 142. *Bullarii noſtri tom.* I.

CAPUT SEPTIMUM.

De Synodalibus Examinatoribus.

SAcroſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 23. *cap.* 7. *de reform.* decrevit, ut Epiſcopus, priuſquam Ordines conferat, aliquot ſibi adſcitis Sacerdotibus, aliiſque prudentibus viris, Divinæ Legis peritis, & in Eccleſiaſticis ſanctionibus exercitatis, *Ordinandorum genus, perſonam, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inveſtiget, & examinet.* Et *cap.* 15. ſtatuit, nullum Sacerdotem, *etiam Regularem, poſſe Confeſſiones Secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale Beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat.* Poſtquam autem *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. præmiſerat, animarum ſaluti maxime expedire, a dignis, & idoneis Parochis gubernari, ut id diligentius, ac rectius perficiatur, edixit, vacantes Eccleſias Parochiales illis dumtaxat eſſe ab Epiſcopo conferendas, qui in experimento, ſeu examine, coram eodem Epiſcopo, aut ejus Vicario Generali, aliiſque Examinatoribus *non paucioribus, quam tribus* inſtituendo, fuerint approbati, & idonei renuntiati. Juſſit præterea, ſex ad minus Examinatores ab Epiſcopo, vel ejus Vicario, in Diœceſana Synodo, ſingulis annis, proponi, *qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur*, e quibus, adveniente Parochialis Eccleſiæ vacatione, tres ab Epiſcopo ſeligi voluit, qui una cum eo examen perficiant, addiditque: *Sint vero hi Examinatores Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico, vel alii Clerici, ſeu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Seculares, qui ad id videbuntur magis idonei; jurentque omnes ad ſancta Dei Evangelia, ſe, quacumque humana affectione poſtpoſita, fideliter munus executuros. Caveantque, ne quidquam prorſus, occaſione hujus examinis, nec ante, nec poſt accipiant; alioqui ſimoniæ vitium tam ipſi, quam alii dantes incurrant, a qua abſolvi nequeant, niſi dimiſſis Beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in poſterum inhabiles reddantur.* Hæc quoad Eccleſias Parochiales, quæ ad liberam ſpectant collationem Epiſcopi, aut juris patronatus Eccleſiaſtici ſunt, omnino ſervari juſſit Tridentinum; omneſque earum-

dem Eccleſiarum proviſiones, ſeu inſtitutiones, contra formam iſtius decreti factas, irritas & inanes fore pronuntiavit.

II. Quamobrem examen, ſeu concurſus ad Eccleſias Parochiales neceſſario inſtitui debet coram tribus ſaltem Examinatoribus, a Synodo approbatis: ſecus autem eſt de examine, ab aliis ſubeundo, qui aut Ordines petunt, aut ad excipiendas Confeſſiones approbari cupiunt; in hoc quippe poterit Epiſcopus Examinatoribus uti, quos maluerit, quod opportune advertit Gavantus *in praxi Diœceſ. Synod. cap.* 31. *num.* 2. quoniam Tridentinum Synodales Examinatores exigit tantum in concurſibus ad Parochiales, cumque agatur de ſanctione reſtringente facultatem, alias Epiſcopo a jure communi conceſſam, non debet extendi ultra caſum expreſſum: quocirca merum conſilium præbere voluiſſe, opinamur, ſeptem illos Epiſcopos, auctores articulorum reformationis Pariſienſis anni 1586. cum *articulo* 58. *tom.* 4. *Theſaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand. *col.* 1199. dixere: *In Diœceſana Synodo, ubi commode fieri poterit, juxta decreta Concilii Tridentini, deputentur Examinatores, quorum opera utatur Epiſcopus, tum pro examine illorum, quibus Beneficia, præſertim Curata, conferenda erunt, tum etiam eorum, qui promovendi erunt ad Ordines*: aut, ſi legem condiderunt, Epiſcopos extra Galliam non obſtrinxere. Enimvero quod in examine, non cauſa conferendi Beneficium Parochiale, ſed alio nomine faciendo, liceat Epiſcopo Examinatores adhibere, quos voluerit, pro certo poſuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. anni 1579. cum *part.* 3. *Actor. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 259. præceptum, a Tridentino Synodalibus latum, ne examinis occaſione quidquam accipiant, etiam ad alios Examinatores extendit, inquiens: *Nec vero item, qui Examinatores libere, pro arbitratu Epiſcopi, ad alios quocumque nomine, cauſave examinandos adſciſcuntur, examinis occaſione unquam quidquam, ne eſculenta quidem, poculentave capiant*. Præterea, etſi Benedictus XIII. in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Paſtoralis*, & habetur in Appendice ad Synodum Romanam, edixerit, ut Præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria, in Italia, eique adjacentibus Inſulis, conferantur, prævio examine & concurſu, eo plane modo, quo conferuntur Eccleſiæ Parochiales; expreſſe tamen declaravit, concurſus ad illas non neceſſario inſtitui oportere coram Examinatoribus Synodalibus, *ſed coram Epiſcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamſi Synodales non ſint*.

III. Quibus adnotatis, accuratius ſunt ſingula explicanda, quæ in Examinatoribus Synodalibus Tridentinum expoſcit. Sex ad minus ab Epiſcopo, aut ejus Vicario, in Synodo proponi voluit; non tamen vetuit, ne plures proponantur: quin immo ex tali loquendi modo, & plures proponi poſſe, & ut plures proponantur, ſe exoptare, ſatis aperte Tridentinum innuit; quemadmodum obſervat Barboſa *in collectan. ad cap.* 17. *ſeſſ.* 24. *num.* 85. ubi tamen a ſacra Congregatione Concilii deciſum refert, non eſſe ultra viginti proponendos, fortaſſe ob periculum, ne nimium

aucto

aucto eorumdem numero, minus diligens ſit perſonarum, quæ proponuntur, delectus. Propoſiti ab Epiſcopo, officium non aſſequuntur, niſi approbentur a Synodo: unde neceſſe eſt, ut major pars eorum, qui Synodo interſunt, in illos conſentiat; ſecus, alii ab Epiſcopo erunt proponendi, qui a majori parte acceptentur. Poſſe autem hanc acceptationem fieri per ſuffragia tum publica, tum ſecreta, reſpondit ſacra Congregatio Concilii ad Patriarcham Venetiarum die 11. Julii 1592. *Amplitudini tuæ ſuper Examinatoribus, in Synodo approbandis, ſic reſpondit Congregatio ſacri Concilii Interpretum, nempe Examinatores, qui ab Amplitudine tua propoſiti fuerint Synodo, tam per vota ſecreta, quam aperta poſſe probari. Itaque Amplitudo tua eum modum in probatione ſervari faciat, quem magis expedire judicaverit.*

IV. Quod ſpectat ad Examinatorum qualitates, quamvis Tridentinum deſideret, ut deputandi ad ejuſmodi munus, gradum aliquem in ſacra Theologia, vel in Jure Canonico ſint conſecuti; attamen arbitrio Epiſcopi permittit, etiam, qui nullo gradu eſt condecoratus, proponere: ex quo fit, ut, etiamſi plures in diœceſi reperiantur Doctoratus laurea inſigniti, ſi nihilominus Epiſcopus eos minus peritos exiſtimet, poterit, cum Synodi approbatione, aliis, ſive Secularibus, ſive Regularibus, qui ſine Doctoratu doctiores reputantur, Examinatoris officium committere: quod a ſacra Congregatione Concilii deciſum, refert. Fagnanus *in Cap. Inter ceteras, num. 45. uſque ad fin. de reſcriptis.*

V. Deſignantur quandoque Examinatores ſub nomine tantum dignitatum, ſeu officiorum, quæ obtinent, dicendo ex. gr. *Examinatores erunt Vicarius Generalis, Archidiaconus, Decanus, Prior Conventus S. Dominici &c.* ſtatimque oritur quæſtio, an decedentibus, vel dignitatem, ſeu officium dimittentibus electis, Examinatoris munus tranſeat ad eorum in dignitate, vel officio ſucceſſores. De hac controverſia, teſte Garcia *de Beneficiis part. 9. cap. 2. in reſponſione ad dub. 22. num. 339. & ſeq.* actum fuit in ſacra Congregatione Concilii in una *Toletana* anno 1594. & deciſum, ſub generali deputatione Auditorum conſilii Archiepiſcopalis, in Synodales Examinatores, illos ſolum fuiſſe comprehenſos, qui Auditorum officium tunc temporis gerebant, non vero eorumdem ſucceſſores; eidemque deciſioni adſtipulatam fuiſſe Romanam Rotam, idem Garcias *num. 341. & ſeq.* refert. Eadem quæſtio fuit nuperrime inſtaurata in ſacra Congregatione Concilii: etenim, cum in Synodo Diœceſana Policaſtrenſi inter Examinatores Synodales deputatus fuiſſet etiam Vicarius Generalis Epiſcopi, ſub ſolo appellativo nomine dignitatis Vicariatus, atque hic una cum aliis duobus Examinatoribus Synodalibus interfuiſſet concurſui habito ad quamdam Parochialem; ſacra Congregatio die 19. Septembris 1745. concurſum convalidavit ad cautelam, ſed ſimul ſcribendum dixit Epiſcopo, Vicarium Generalem non poſſe deinceps Synodalis Examinatoris munus exercere, niſi proprio expreſſo nomine ad illud iterum de-

deputaretur. Ideo autem concurſus fuit ad cautelam convalidatus, quia non deſunt Doctores, qui opinantur, Examinatorum electionem, factam ſub ſolo appellativo nomine dignitatis, ſeu officii, ne quoad illos quidem ſuſtineri, qui electionis tempore dignitatem, ſeu officium obtinent: & licet ſacra Congregatio in prædicta *Toletana* oppoſitum cenſuerit, noluit tamen hanc quæſtionem refricare, iterumque decidere. Gavantus *in praxi Diœceſ. Synod. annot.* 5. *ad cap.* 31. non improbabile opinatur, Examinatoris munus tranſire ad ſucceſſorem in dignitate, ſeu officio, cum electio hoc modo fit: *Deputetur Prior S. Dominici, qui pro tempore fuerit.* At hæc opinio, cui ſolum dubitanter Gavantus adhæret, nobis non arridet; ad munus quippe, ad quod eligitur induſtria perſonæ, non poteſt deſignari perſona incerta, cujus doctrina, prudentia, & probitas ignorantur. Ad tot itaque præcavendas, & obtruncandas controverſias, conſultius erit, ut Synodales Examinatores, ſub proprio & expreſſo cujuſque nomine, & cognomine, ab Epiſcopo proponantur, atque a Synodo approbentur.

VI. Electi Examinatores jurare debent, ſe, omni poſtpoſita humana affectione, munus ſuum fideliter executuros, ſicuti Tridentinum præcipit. Ejuſmodi autem juramentum in ipſa Synodo eſt emittendum, ſi illi Synodo adſint; ſin minus, coram Epiſcopo, aut ejus Vicario. Quamvis porro Tridentinum, juramentum ab illis præſtandum, dixerit, ad ſancta Dei Evangelia; attamen Gavantus *citat. cap.* 31. *annot.* 7. nihil referre affirmat, an ſuper Evangelia, vel ſacras Sanctorum Reliquias præſtetur. Morem jurandi ad Sanctorum Lipſana antiquum eſſe, conſtat ex S. Auguſtino *epiſt.* 78. *tom.* 2. *Oper. col.* 184. in qua refert, imperaſſe ſe, ut Bonifacii Presbyteri accuſatores pergerent, *ubi B. Felicis Nolenſis corpus conditum eſt*, ut ibi juramentum præſtarent; ſubditque: *Nam & nos novimus, Mediolani apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter, & terribiliter dæmones confitentur, furem quemdam, qui ad eum locum venerat, ut falſum jurando deciperet, compulſum fuiſſe confiteri furtum, & quod abſtulerat, reddere.* Gregorius Magnus *lib. 6. epiſt.* 61. *tom.* 2. *Oper. col.* 837. juſſit, Archidiaconum Ravennæ & ſeniores perſonas venire *ante corpus S. Apollinaris, & tacto ejus ſepulcro jurare, quæ conſuetudo ante Joannis Epiſcopi tempora fuerit.* Formulam vero juramenti ibidem addit *col.* 838. *Juro ego per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, inſeparabilem Divinæ potentiæ Trinitatem, & hoc Corpus B. Apollinaris Martyris, me pro nullius favore perſonæ, neque commodo aliquo interveniente, teſtari.* Cum vero Epiſcopus quidam fuiſſet accuſatus, idem S. Gregorius *lib.* 2. *epiſt.* 33. *ibid. col.* 597. narrat, præter inquiſitionem factam, *ne quid videretur omiſſum, aut noſtro potuiſſet dubium cordi remanere, ad B. Petri ſacratiſſimum Corpus, diſtricta eum ex abundanti fecimus ſacramenta præbere.* Singularia hæc exempla non eſſe, demonſtrant frequentiſſima, quæ narrat Gregorius Turonenſis, ut *lib.* 5. *hiſtor. Franc. cap.* 33. & 49. *lib.* 1. *de*

glor.

glor. Martyrum cap. 58. *lib.* 2. *cap.* 19. *lib. de glor. Confeſſorum cap.* 33. *cap.* 94. *&c.* Quin ex eodem conſtat, plurium SS. Martyrum ſepulcra ob id ipſum inſignia fuiſſe, quod perjuros, qui falſo jurarent ad ſua Corpora, punirent: *Eſt etiam* (inquit *lib.* 1. *de glor. Martyrum cap.* 39. *col.* 756.) *haud procul ab hujus urbis muro & Pancratius Martyr valde in perjuris ultor. Ad cujus ſepulcrum ſi cujuſquam mens inſana juramentum inane proferre voluerit ..... ſtatim aut arripitur a dæmone, aut cadens in pavimento amittit ſpiritum. Ex hoc enim quiſque fidem cujuſcumque rei ab alio voluerit elicere, ut verum cognoſcat, non aliter, niſi ad hujus Baſilicam deſtinat. Nam ferunt, pleroſque juxta Baſilicas Apoſtolorum, ſive aliorum Martyrum commanentes, non alibi pro hac neceſſitate, niſi Templum expetere B. Pancratii, ut ejus ſeveritatis cenſura publice diſcernente, aut veritatem audientes credant, aut pro fallacia judicium Martyris beati experiantur.* Eadem ferme narrat de ſepulchro S. Geneſii Martyris *lib.* 1. *de glor. Martyrum cap.* 74. de S. Juliano *lib.* 2. *cap.* 39. *col.* 878. de S. Nicetio Treverorum Epiſcopo *de glor. Confeſſ. cap.* 94. *col.* 976. *Ad cujus nunc tumulum* (ait) *vinctorum catenæ franguntur &c. Jam de perjuris quid dicam? Si quis enim ibi falſum juramentum proferre auſus fuerit, illico Divina ultione corrigitur.* De S. Eligio pariter Noviomenſi Epiſcopo ſimilia exempla narrat S. Audoenus *lib.* 2. *cap.* 56. 58. *&* 77. *tom.* 2. Spicilegii Dacheriani *pag.* 118. *&* 122. Idem aliquando factum & juramentum præſtitum Conſtantinopoli in Baſilica Sancti Petri in Hormiſda, teſtis eſt Vigilius *epiſt.* 15. *tom.* 5. Collectionis Labbeanæ *col.* 330. ubi legitur: *Et dum ſæpedicti Judices poſito indiculo ſuper altare, & cataracta B. Petri Apoſtoli, & ſuper Crucem, quæ de ligno Paſſionis Domini habet incluſum, ſed & ſuper Claves B. Petri Apoſtoli præſtitiſſent corporale jusjurandum &c.* Hæc omnia exempla VIII. ſeculum præcedunt, atque initium hæreſis Iconoclaſtarum. Nam, poſt eam exortam, maxime propagatum hunc morem arbitramur, ut ſacra Pignora, quibus illi omnem cultum denegabant, hoc etiam ſpeciali religionis actu Catholici proſequerentur; præſertim cum Sanctorum corpora tunc maxime diſtrahere, atque in partes ſecare, & in diverſa loca transferre, Fidelium pietas cœperit: quod adnotavit Mabillonius *præfat. in ſecul. II. Bened.* Hinc ergo juramenti hujus conſuetudo maxime invaluit: & in Concilio Francofordienſi, anni 794. poſtquam ſcilicet Iconomacorum in Sanctorum Imagines, & Reliquias furor eruperat, *can.* 9. *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 906. mos innuitur jurandi aut tactis Evangeliis, aut coram propoſitis Reliquiis. Initio vero ſequentis ſeculi IX. lege inſuper cautum invenimus, ut omne juramentum ſupra Reliquias præſtaretur: ita quippe jurandum edixere Capitularia, edita anno 803. *cap.* 10. ex recenſione Baluzii *tom.* 1. *col.* 398. & inter Capitula ex variis Synodis, & publicis conventibus, poſt adeptum a Carolo Magno Imperium, celebratis, excerpta, & evulgata a Sirmondo *tom.* 2. *Concil. Gall. pag.* 246. hoc etiam *cap.* 13. adnotatur:

Omne

Omne ſacramentum in Eccleſia, aut ſupra Reliquias juretur ... & ſic juret: Sic illum Deus adjuvet, & illi Sancti, quorum iſtæ Reliquiæ ſunt, ut veritatem dicat. De hoc jurandi modo legi poſſunt Martene *tom. 3. lib. 3. antiq. Eccl. rit. cap. 7. num. 2.* Ferrandus *diſquiſit. Reliq. lib. 2. part. 1. cap. 3. art. 3.* Poſtquam vero Lutherus, & Calvinus, qui nullam antiquam hæreſim non iterum excitarunt, etiam Iconoclaſtarum impia dogmata renovaverunt, quo magis illis contrairet S. Carolus Borromæus, voluit, ut Teſtes, Judices, & Examinatores Synodales, ſuper Sanctorum Reliquias jurarent, de quo ritu, a S. Carolo Borromæo in Mediolanenſem provinciam inducto, pluribus differit Pax Jordanus *tom. 2. lib. 8. tit. 2. num. 104. & ſeq.*

VII. Synodalium Examinatorum officium durat uſque ad novam Synodum, quæ intra unius anni ſpatium, ad Tridentini normam, eſſet celebranda, & in qua aut iidem, aut alii de novo deputandi forent, ſicuti idem Tridentinum *ſeſſ. 24. de reform. cap. 18.* præcepit: ***Examinatores autem ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel ejus Vicario, ad minus ſex proponantur.*** Si autem vel omnes, vel aliqui ex deſignatis in ultima Synodo, decurrente anno, moriantur, aut e diœceſi ſe ſubducant; tunc, ſi ſex ſaltem ex deſignatis remaneant (quoniam longe plures eligi poſſe jam diximus), cum adhuc tunc numerum exæquent a Tridentino ſtatutum, iſtorum opera Epiſcopus utetur, nec alios in demortuorum, aut longe abſentium locum ſubſtituere poterit: ſi vero ſex non ſuperſint, tunc Clementis VIII. decreto, relato a Garcia *cit. part. 9. cap. 2. num. 72.* & Fagnano *in Cap. Cum ſit ars, num. 54. de ætate, & qualitate*, facultas data eſt Epiſcopis alios ſubrogandi, modo iis qualitatibus præſtent, quas Tridentinum requirit, a Capitulo approbentur, & una ſimul cum ſuperſtitibus, ex electis in Synodo, ſenos non excedant.

VIII. Verum hæc annum dumtaxat reſpiciunt, a poſtrema Synodo ad aliam, quæ poſt annum habenda eſſet, defluentem. Quid autem fiet, ſi annus elabatur, & nova Synodus non celebretur? Certum eſt, ſtatim ac effluxit annus ab ultima Synodo, ceſſare officium Examinatorum, qui intra ejuſdem anni intervallum, in demortuorum, ſeu abſentium locum forte fuerint ab Epiſcopo ſuffecti; ita enim diſerte ſtatuit Clemens VIII. in citato decreto: *Officium autem omnium prædictorum Examinatorum Synodalium ſubrogatorum expiret, cum primum advenerit tempus novæ Synodi, juxta cap. 2. ſeſſ. 24. celebrandæ*. Quoad alios porro non ſubrogatos, ſed in ultima Synodo electos, hoc cenſuit ſacra Congregatio Concilii: quamdiu ſex illorum ſuperſtites ſunt, omnes perſeverant in munere, & Epiſcopus in concurſibus ad Eccleſias Parochiales illis uti poterit: ſed, ſi vel unus ex illis deceſſerit, ita ut, ex electis in Synodo, ſex non remaneant, omnium officium expirat, & nullus adhiberi poterit in concurſibus ad Parochiales; neque, poſt annum, datum eſt Epiſcopo in demortui locum quemquam ſufficere, quæ videri poſſunt apud Garciam *cit.*

cap.

Digitized by Google

cap. 2. *num.* 73. Fagnanum *in cit. Cap. Cum ſit ars*, *eod. num.* 54. & Maſſobrium *in praxi habendi concurſum requiſit.* 12. *dub.* 4.

IX. Quapropter ut, elapſo anno, & non exiſtentibus ſex Examinatoribus, in Synodo electis, inſtitui valeat validum experimentum concurrentium ad vacantes Eccleſias Parochiales, neceſſe eſt, ut Epiſcopus vel novam Synodum cogat, vel facultatem petat a ſacra Congregatione Concilii novos Examinatores extra Synodum deputandi: etenim, ſi concurſus fiat coram Examinatoribus, extra Synodum deſignatis ab Epiſcopo, nulla ad hoc inſtructo ſpeciali facultate, Parochialium collationes, inſtitutiones, ſeu proviſiones, erunt irritæ. Hinc, cum in diœceſi Bracharenſi, plures Parochiales, iis collatæ fuiſſent, qui approbati fuerant ab Examinatoribus, extra Synodum deputatis ab Archiepiſcopo cum conſenſu Capituli, opus deinde fuit, ut qui illas obtinuerant, preces porrigerent ſummo Pontifici, ut ſuprema ſua auctoritate earumdem collationes convalidaret, & ſacra Congregatio Concilii, ad quam preces remiſſæ fuerant, die 26. Januarii 1715. illas convalidandas cenſuit, quia ſupplicantes, bona fide Parochiales acceptaverant, atque ex Archiepiſcopi atteſtatione conſtabat, multa exoritura ſcandala, ſi novus concurſus ad illas foret indicendus, quod refertur *Theſaur. Reſolut. tom. 9. pag.* 219.

X. Nec ſacra Congregatio facultatem, de qua loquimur, renuit unquam petentibus concedere; quoniam, cum probe noverit, non facile eſſe Epiſcopis, ſingulis prorſus annis, ſuas Synodos cogere, ne idcirco legitimis careant Examinatoribus, ex quorum defectu initi ad Eccleſias Parochiales concurſus ſint irriti, ſtatim ac Epiſcopus eidem exponit; ſex ex electis in poſtrema Synodo, amplius non extare, poteſtatem ei facit novos eligendi, a majori parte Capituli approbandos, quorum tamen officium duraturum decernit, tantum ad annum; quo elapſo, iterum ad preces Epiſcopi illos in munere confirmat, quod & deinceps ſemper in annum iiſdem prorogat. Ea facultate a ſacra Congregatione accepta, Epiſcopus ſex Examinatores ſeliget, omnibus prӕditos qualitatibus, a Tridentino requiſitis, eoſque Capitulo proponet. Quod ſi Capitulum illos, quamvis cereroquin idoneos, approbare recuſaverit, exiſtimant Pignatellus *conſult.* 119. *tom.* 1. & P. Andreuccius Societatis Jeſu in ſuo tractatu *de tuenda pace & concordia inter Epiſcopum, & Capitulum part.* 4. *cap.* 1. §. 1. *num.* 198. habendos nihilominus eſſe pro approbatis: ſemel enim poſito, quod propoſiti ab Epiſcopo tales ſint, quales Tridentinum exigit, Capitulum tenetur ex juſtitia illos approbare, & conſenſus ex juſtitia præſtandus, cum injuſte denegatur, habetur pro præſtito, ſicuti docent Surdus *deciſ.* 220. *num.* 54. Mantic. *deciſ.* 226. *tract.* 9. Valenz. *conſil.* 113. *num.* 27. Sed, quidquid ſit de veritate hujus opinionis, de qua non vacat hic diſputare, certum eſt, quod, qui illam in praxi ſectatur, obnoxium ſe facit innumeris litibus & controverſiis: cum enim hominum doctrina, & mores evidentes non ſint, nec unquam obtrectantium linguas evadant,

ſemper excitabitur quæſtio, an Capitulum juſte, vel injuſte, conſentire recuſaverit in Examinatores ab Epiſcopo propoſitos; & durante hac quæſtione, firmi non erunt concurſus ad Eccleſias Parochiales, coram illis inſtituti. Tutius propterea erit, ut in eo eventu Epiſcopus a ſacra Congregatione Concilii petat ſupplementum conſenſus, quem Capitulum ſine cauſa denegavit. Ita ſe geſſit Epiſcopus Averſanus, qui cum poteſtate, antea ſibi facta a ſacra Congregatione Concilii, quemdam Sacerdotem propoſuiſſet ſuo Capitulo, in Synodalem Examinatorem approbandum, quem tamen Capitulum approbare noluit, iterum ſupplex adiit eamdem ſacram Congregationem, expoſcens, ut conſenſum, a ſuo Capitulo irrationabiliter denegatum, ipſa ſuppleret. Epiſcopi inſtantia examinanda erat in Congregatione habita die 2. Martii 1739. ſed, cum perpenſum fuerit, jam tum elapſum fuiſſe annum, quo præfatus Sacerdos exercere potuiſſet Examinatoris munus, juxta ea quæ ſupra diximus, ſacra Congregatio ſupervacaneum duxit cauſam definire, ab ejuſque propterea diſcuſſione ſuperſedit.

XI. Aliquid nunc dicendum ſupereſſet de præcepto, Examinatores obſtringente, ne quidquam prorſus occaſione examinis recipere valeant: at Tridentinum adeo perſpicuis verbis ſuam mentem, quoad hoc, explicuit, ut expoſitione non indigeant. Unum tamen, notatione dignum, referimus, quod ſtatutum reperimus in Concilio Provinciali Toletano, habito anno 1566. *act.* 2. *cap.* 24. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1155. his verbis: *Horum vero Examinatorum cuilibet, pro muneris ſuſcepti labore, Ordinarius, poſt Beneficii collationem, ex reditibus Eccleſiæ vacantis, qui alioqui Rectori debeantur, juſtam aliquam mercedem, ejus arbitrio, reddi curabit; cum & dignus ſit mercenarius mercede ſua.* Licet autem, quod a præfati Concilii Patribus geſtum eſt, non improbemus, non tamen abſolute approbamus, multoque minus imitandum proponimus: ſiquidem, cum reditus vacantis Eccleſiæ debeantur futuro Rectori, aut aliis, quibus forte fuerint ab Apoſtolica Sede aſſignati, ſi Examinatores quidquam ex illis lucrarentur, viderentur quodammodo aliquid, occaſione examinis, ab illo percipere, quem ad Parochialem approbarunt; quod profecto quamdam ſimoniæ ſuſpicionem poſſet indoctis ingerere, cujus vel ſolam ſpeciem ab Examinatoribus arcere Tridentinum voluit. Quapropter, cum de ſimili ſtatuto, edito a Concilio Provinciali Compoſtellano, relatum olim fuiſſet ad ſacram Congregationem Concilii, hæc illud adverſari cenſuit menti Tridentini: propoſito enim ab Epiſcopo Abulenſi ſequenti dubio: *In Epiſcopatu Abulenſi, & tota provincia Compoſtellana, ex decreto Concilii Provincialis Compoſtellani, poſt Concilium Tridentinum facti, datur ſtipendium Examinatoribus Synodalibus ex fructibus Parochialium, ad quas ſit examen: dubitatur, an poſſit hoc dari, ſtante decreto ſancti Concilii Tridentini ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 18. ſacra Congregatio reſpondit: *Non poſſe*: quod narrat Garcias *de Beneficiis part.* 5. *cap.* 7. *num.* 11.

CAP.

CAPUT OCTAVUM.

Expenduntur alia ad Synodalium Examinatorum Officium ſpectantia.

QUamquam Examinatorum officium ſit extra Synodum exercendum; quia tamen eorum electio in Synodo fieri debet, non abs re eſſe, ducimus, nonnulla ad illud ſpectantia ſubnectere: inde enim clarius patebit, quanti momenti ſit in Examinatorum delectu non errare.

II. Vacante igitur Parochiali Eccleſia, quæ ſit per concurſum conferenda, Epiſcopus, indicta ad concurſum die, ex Examinatoribus, in Synodo electis, tres ad minimum vocabit, qui coram ſe, vel ſuo Vicario, concurrentes ad Parochialem examinent. Quod ſi examen fieret coram Examinatoribus Synodalibus *paucioribus*, *quam tribus*, vel ſi, præter tres, aut etiam plures Examinatores Synodales, alii adhiberentur non Synodales, ab Epiſcopo deputati, concurſus eſſet illegitimus, & collatio Parochialis, utpote facta contra formam a Tridentino præſcriptam, nullius eſſet roboris, ſed ad Sedem Apoſtolicam devolveretur, juxta Conſtitutionem 51. S. Pii V. quæ incipit *In conferendis*, *Bullar. Romanæ editionis tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 362. quemadmodum Epiſcopo Carthaginenſi a ſacra Congregatione Concilii reſcriptum fuiſſe, aſſerit Fagnanus *in Cap. Cum ſit ars*, *de ætat. & qualit. num.* 55.

III. Examinatores autem, priuſquam concurrentes approbent, ſeu idoneos renuntient ad animarum Curam, non ſolum experiri debent eorumdem ſcientiam, ſed & præcipuam rationem habere probitatis morum, prudentiæ, ætatis, & ceterarum qualitatum, quibus præditum eſſe oportet, cui animarum regimen committitur. Hanc enim eſſe Tridentini mentem, ſatis manifeſte ex ejus verbis liquet *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reform. Peracto deinde examine*, *renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint*, *ætate*, *moribus*, *doctrina*, *prudentia*, *& aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis*: & adhuc clarius Tridentini mentem explicavit ſacra Congregatio, ejuſdem interpres; præfato enim Abulenſi Epiſcopo, ſciſcitanti: *An proviſio Parochialis nulla ſit*, *ſi Examinatores relationem fecerint ſolum quoad litteraturam*, *examen vero circa mores*, *ætatem*, *& reliqua Epiſcopo relinquatur*; *vel ſi non fecerint relationem Epiſcopo de omnibus idoneis repertis*, *ſed tantum de eo*, *qui ipſis magis idoneus videtur*: reſpondit: *Teneri facere relationem etiam circa mores*, *ætatem*, *& reliqua*, *& Examinatores debere renuntiare quotquot idonei judicati fuerint*; *Epiſcopum vero debere ex his*, *qui renuntiati fuerint*, *magis idoneum eligere*: cujus quidem reſponſionis authenticas litteras ſe vidiſſe, teſtatur laudatus Garcias *cit. part.* 5. *cap.* 7. *num.* 11. eaſque refert etiam Maſſobrius *in praxi habendi concurſum requiſit.* 4. *dub.* 1. Quin immo eadem Congregatio adeo neceſſarium reputavit, ut Examinatores non ſolam reſpiciant ſcientiam, ſed & ceteras expendant ani-

mi dotes eorum, quorum habilitatis ad exercendam animarum Curam periculum faciunt, ut aliter latum ab illis judicium, clarius adhuc, & expreſſius, quam in prædicta causa Abulenſi fecerat, nullius eſſe roboris, poſtea dixerit, & inde conſecutam Eccleſiæ Parochialis collationem irritam atque inanem decreverit, ſicuti affirmat Fagnanus *in Cap. Eam te, de ætat. & qualit. num.* 15. inquiens: *Orta dubitatione, an ſicut Epiſcopo, & Examinatoribus ſimul junctis Concilium Tridentinum cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *committit examen ſcientiæ, ſic etiam committat eiſdem ſimul examen morum, & prudentiæ, ita ut, ſi examen ætatis, morum, & prudentiæ factum fuerit a ſolo Epiſcopo, concurſus ſit nullus: Die* 2. *Auguſti* 1607. *ſacra Congregatio cenſuit, ſi Examinatores non retulerint idoneos, quoad omnes qualitates, prout Concilium requirit, nullum eſſe concurſum*. De qua re videri etiam poſſunt Ventriglia *in praxi Eccleſ. part.* 2. *annot.* 5. §. 1. *num.* 46. *& ſeq.* Lotter. *de re Benefic. lib.* 2. *quæſt.* 31. *num.* 98. Rota *deciſ.* 299. *num.* 1. *& ſeq. coram Cavalerio*. Cumque de his jamdiu antea nobis compertum eſſet, idcirco, poſtquam ſupremi Pontificatus ſolium conſcendimus, in noſtris litteris encyclicis diei 14. Decembris 1742. quæ editæ ſunt *in noſtro Bullario tom.* 1. & ſunt 68. *juxta ordinem editionis*, ad univerſos Eccleſiarum Antiſtites datis, reprobavimus abuſum, alicubi inoleſcentem, quod in concurſibus ad Parochiales, Synodales Examinatores de ſola litterarum peritia ſuffragium ferant, nec cetera conſiderent, quæ ad animarum regimen rite obeundum ſunt neceſſaria; ac memoratas ſacræ Congregationis Concilii ſanctiones commendantes, diximus §. 10. *Idque probe noſcens Congregatio, ejuſdem Concilii interpres, pluries edixit, Examinatores ſuo deeſſe muneri, ſi doctrinæ tantum Judices eſſent, nec inquirerent, qui, præ aliis, probitate morum, laboribus, præſtito antea Eccleſiæ obſequio, ceteriſque dotibus, ad officium Parochi cumulate obeundum neceſſariis, eſſent idonei & commendabiles*.

IV. Porro Examinatores ſua ſuffragia ferre debent, priuſquam a loco examinis diſcedant, & ab Epiſcopo, ejuſve Vicario ſejungantur: quod recte notat Barboſa *ad cit. cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *num.* 113. Nec quidquam refert, an ſuffragia ſecreto, vel palam ferantur, cum nihil de hac re fuerit a Tridentino ſancitum: quod ad Cardinalem Gabrielem Palæotum, primum Bononienſem Archiepiſcopum, reſcripſit ſacra Congregatio Concilii, addens tamen, congruentius ſibi videri, ut Examinatores ſecum invicem ſuffragia communicent, & deinde jubeant Notario, ut in Acta referat, Titium ex. gr. eſſe approbatum, Sejum reprobatum; quæ omnia diſcimus a Fagnano *in cit. Cap. Eam te num.* 16. *&* 17. *de ætat. & qualit.* At nihilominus Bononiæ antiqua viget conſuetudo, ut vota ab Examinatoribus dentur ſecreto per albos, & nigros lapillos, in urnam conjectos, teſte Franciſco Leone *Theſauri For. Eccleſ. part.* 2. *cap.* 18. *num.* 35.

V. In hoc Examinatorum judicio nullæ ſunt partes Epiſcopi, vel Vicarii,

carii, qui Epiſcopi loco examini aſſiſtat, niſi forte Examinatorum vota ſint paria, aut ſingularia: tunc enim integrum erit Epiſcopo, vel Vicario, cui voluerit, accedere, juxta Tridentinum *eodem cap.* 18. *Omnes, qui deſcripti fuerint, examinentur ab Epiſcopo, ſive, eo impedito, ab ejus Vicario Generali, atque ab aliis Examinatoribus, non paucioribus, quam tribus: quorum votis, ſi pares, aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur*. Quocirca, cum a ſacra Congregatione Concilii anno 1573. quæſitum fuiſſet: *Utrum Epiſcopus, vel Vicarius haberent votum deciſivum in approbando examinatos ab Examinatoribus, in Synodis deputatis:* eadem cenſuit, *habere, ſi Examinatores fuerint pares, aut ſingulares in votis ſuis, lib.* 1. *decretor. pag.* 158. At, ſicuti ab Examinatoribus ſuffragia ferenda ſunt, ſtatim peracto examine: ita etiam in eventu, quod Epiſcopus, aut ejus Vicarius alicui accedere poſſit, coram iiſdem Examinatoribus explicare debet, cuinam accedat, cum id pertineat ad examinis complementum: Garcias *part.* 9. *cap.* 2. *num.* 58.

VI. Prolato ab Examinatoribus judicio, Parochialem Eccleſiam uni ex approbatis eſſe conferendam, diſerte Tridentinum edixit: *Non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, & ab Examinatoribus approbatis, juxta ſupradictam regulam, de Eccleſia provideatur*. Verum, cum idem Tridentinum ſimul definiverit, ex pluribus approbatis illi eſſe conferendam, qui magis idoneus reputatur; ſtatim oritur quæſtio, an ejuſmodi judicium de majori habilitate, ſeu ſupra ceteros approbatos præſtantia, ad ſolum ſpectet Epiſcopum, an etiam ad Synodales Examinatores. Sed adeo luculenta ſunt verba, quibus Tridentinum renuntiare digniorem, inter approbatos, ſolius Epiſcopi judicio committit, ut mirum nobis videatur, aliquos reperiri Doctores, qui id juris adſcripſerint Examinatoribus: *Peracto deinde examine*, ait Tridentinum, *renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint, ætate, moribus, prudentia, & aliis rebus, ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis; ex hiſque Epiſcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit*. Tridentino adhæſit ſacra Congregatio, ejuſdem interpres, quæ anno 1573. ab Epiſcopo Patavino ad hunc modum interrogata: *Licet clare Concilium Tridentinum cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *loquatur, nihilominus Examinatores Patavini prætendunt, ad eos etiam ſpectare eligere magis idoneum ex illis, qui fuerint approbati in examine concurſus ad Parochiales vacantes, & non ad Epiſcopum, contra clara verba ipſius Concilii. Quare, nomine Ordinarii Patavini, Dominationibus Veſtris Illuſtriſſimis humiliter ſupplicatur, ut ſuis litteris ipſi Vicario Generali, & Examinatoribus explicite declarent, quænam in caſu ſupradicto fuerit Concilii ſententia*: reſpondit: *id ad eos non ſpectare: lib.* 1. *decretor. pag.* 110. Quod iterum nos declaravimus, & confirmavimus in præfata noſtra epiſtola encyclica §. 11. ubi diximus: *Abſoluto examine, ut cuique ſatis compertum eſt, ſit tantummodo poteſtas Examinatoribus renuntiandi*

quot-

quotquot regendæ Eccleſiæ idoneos judicaverint, reſervata uni Epiſcopo electione dignioris. Non negamus tamen, poſſe Epiſcopum, ſi velit, antequam digniorem ex approbatis renunciet, quo cautius agat, Examinatorum conſilium exquirere: quod recte perpendit Ventriglia *in prax. rer. Eccleſ. part. 2. annot. 5. §. 1. num. 49. & 50.*

VII. Hæc de Parochialibus, quarum collatio ad Epiſcopum pertinet. Sed, cum Tridentinum *eod. cap.* 18. ſanciverit, etiam ad vacantes Eccleſias Parochiales, juris patronatus Eccleſiaſtici, indicendum eſſe concurſum, & digniorem, ex approbatis, a Patrono præſentandum Epiſcopo; alia hinc ſuboritur quæſtio, cujus nimirum tunc ſit judicare, quinam ex approbatis ab Examinatoribus ſit dignior. Verum hanc quoque quæſtionem dirimunt verba Tridentini, aperte concedentia Patrono jus deſignandi magis idoneum: *Si vero juris patronatus Eccleſiaſtici erit, ac inſtitutio ad Epiſcopum, & non alium, pertineat; is, quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Epiſcopo præſentare teneatur, ut ab eo inſtituatur*. Sed, quamvis Tridentini verba adeo perſpicua ſint, ut nullum dubitationi locum relinquant, attamen Abbas Sancti Cucufati diœceſis Barchinonenſis anno 1573. conqueſtus eſt apud ſacram Congregationem Concilii, quod in concurſibus ad Eccleſias Parochiales ſui juris patronatus Eccleſiaſtici, Examinatores ſibi jus uſurparent renuntiandi digniorem inter eos, quos approbaverant. Abbatis querelas, & ſacræ Congregationis ſententiam *lib. 1. decretor. pag.* 167. ita deſcriptam legimus: *Examinatores Synodales non ferebant tantum judicium ſuper idoneitate concurrentium, ſed apertum judicium ferebant ſuper majori idoneitate inter eos, quos approbaverant ut idoneos; ſupplicavitque (Abbas) Cardinalibus Congregationis, ut dignarentur, ſuæ indemnitati providendo, ordinare Epiſcopo, ut faceret & curaret, quod Examinatores in hujuſmodi Beneficiis patronatus Eccleſiaſtici approbarent tantum idoneos, & relinqueretur locus Patrono eligendi digniorem, quem ipſe Epiſcopus inſtituere debet, & tenetur*. Et ſacra Congregatio cenſuit, *non pertinere ad Examinatores judicare, quis magis idoneus ſit, & ſi Parochialis ſit juris patronatus Eccleſiaſtici, & inſtitutio ad Epiſcopum pertineat, facultatem judicandi digniorem inter idoneos, approbatos ab Examinatoribus, ſpectare ad Patronum Eccleſiaſticum, & Epiſcopum teneri inſtituere eum, quem dictus Patronus digniorem judicaverit, & ipſi Epiſcopo præſentaverit*.

VIII. Conſulto autem adjecta fuit illa limitatio: *ſi Parochialis ſit juris patronatus Eccleſiaſtici, & inſtitutio ad Epiſcopum pertineat*: nam, cum inſtitutio, non ad Epiſcopum, ſed ad alium pertinet, electionem dignioris, non ad Patronum, ſed ad Epiſcopum ſpectare, voluit Tridentinum: *Cum vero inſtitutio ab alio, quam ab Epiſcopo, erit facienda, tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei præſentet, ad quem inſtitutio ſpectat*. Quod quidem decretum adeo religioſe cuſtodiendum cenſuit ſacra Congregatio Concilii, ut etiam quando inſtitutio pertinet ad Papam,

pam,

pam, eo quod Eccleſia Parochialis vacaverit in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, facultatem deſignandi digniorem ex approbatis, non Patrono Eccleſiaſtico, ſed Epiſcopo competere, dixerit, apud Garciam *cit. part. 9. cap. 2. num.* 272. *& ſeq.* & Barboſam *de offic. & poteſt. Parochi part.* 1. *cap.* 2. *num.* 127. ubi inſuper ab eadem ſacra Congregatione deciſum refert, quod, ſi Eccleſiam Parochialem juris patronatus Eccleſiaſtici vacare contingat in menſibus Papæ reſervatis, ad ſolum Ordinarium pertineat indicere concurſum, renuntiare magis idoneum, atque hæc omnia ad ſummi Pontificis Datarium referre, nulla prorſus habita ratione Patroni Eccleſiaſtici: quocirca jure ac merito dixit Navarius *conſil.* 5. *&* 6. *de jurepatronatus*, Patroni Eccleſiaſtici jura multum, poſt Tridentinum, imminuta eſſe, & limitata. Hoc ipſo anno 1746. quo haſce noſtras de Synodo lucubrationes, plures ante annos exaratas, expolimus, tres, quæ huc pertinent, quæſtiones nobis decidendas propoſuit Archiepiſcopus Florentinus. Primo, an Patronus Eccleſiaſticus, etiam in foro externo, teneatur ad vacantem Eccleſiam Parochialem præſentare magis idoneum, ſeu digniorem ex approbatis ab Examinatoribus. Ad quod indubitanter teneri reſpondimus, utrumque enim forum reſpiciunt enuntiata Tridentini verba *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *Quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Epiſcopo præſentare teneatur*. Secundo quæſivit, an Epiſcopus acquieſcere debeat Eccleſiaſtici Patroni judicio, & quem iſte tamquam digniorem præſentaverit, inſtituere; an potius inveſtigare, num Patroni judicium fuerit rectum, & rationabile. Cui interrogationi ſatisfecimus, hac adhibita diſtinctione: aut ex approbatis ab Examinatoribus nullus eſt, qui de Patroni judicio conqueratur, ſuamque querelam ad Epiſcopum deferat; aut inter eos reperitur, qui illud injuſtum fuiſſe contendat, & hac de cauſa ad Epiſcopum provocet: in primo caſu, non debet Epiſcopus indagare, an re vera, inter approbatos, dignior ille ſit, quem Patronus præſentat, cum Concilium Tridentinum hanc indaginem Epiſcopo non commiſerit, ſed inſtituendum edixerit, quem Patronus tamquam digniorem præſentaverit: in altero autem rerum eventu debet Epiſcopus Judicis partes aſſumere, & diligenter diſquirere, an rectum fuerit judicium, a Patrono latum de ſui præſentati meritorum, ſupra reliquos ex approbatis, præſtantia. Tertio loco ſciſcitabatur, an ab Epiſcopi, in hujus generis cauſis, ſententia, qua ex litigantibus unum digniorem pronuntiat, appellatio ab alio interpoſita, qui in judicio ſuccubuit, admittenda ſit tantum in devolutivo, an etiam in ſuſpenſivo. Ad quod cum diſtinctione pariter duximus reſpondendum: aut enim judicium Epiſcopi eſt conforme judicio Patroni, ita ſcilicet, ut ille idem ab Epiſcopo magis idoneus pronuntietur, quem, tamquam digniorem, Patronus antea præſentaverat; & tunc appellatio admittenda eſt ſolum in devolutivo: aut judicium Epiſcopi diſcrepat a judicio Patroni, ſiquidem, non illum, quem Patronus præſentavit, ſed alium ex approbatis digniorem

rem

Digitized by Google

rem declarat; & interpoſita ab hac Epiſcopi ſententia appellatio, admittenda eſt etiam in ſuſpenſivo: neque ullus eſt de Beneficio inſtituendus, niſi poſt aliam ſententiam, proferendam a Judice, ad quem appellatur; atque interim vacans Eccleſia Parochialis erit ab Œconomo adminiſtranda: quæ uberius explanata leguntur in noſtris litteris ad præfatum Archiepiſcopum datis hoc ipſo anno 1746. typis Florentinis impreſſis, & in ſecundum tomum noſtri Bullarii inſertis *num.* 4. *in ordine*.

IX. Hæc quoad Eccleſias Parochiales juris patronatus Eccleſiaſtici. At, ſi ſermo ſit de Eccleſiis Parochialibus juris patronatus Laicorum, ad eas non requiritur examen per concurſum, ſed ſat eſt, ut præſentatus a Patrono, idoneus reperiatur ab iiſdem Examinatoribus, in Synodo deputatis: *Quod ſi juris patronatus Laicorum fuerit* (pergit Tridentinum), *debeat*, *qui a Patrono præſentatus erit*, *ab iiſdem deputatis*, *ut ſupra*, *examinari*, *& non niſi idoneus repertus fuerit*, *admitti*. Dubitabant olim Doctores, an idem ſtatuendum foret de Eccleſia Parochiali, quæ ſit juris patronatus mixti, hoc eſt partim Eccleſiaſtici, partim Laicalis: & ſacra Congregatio Concilii die 5. Februarii 1628. ne jura Laici, ob conſortium cum Eccleſiaſtico, ulla ex parte læderentur, declaravit, neque ad ejuſmodi Eccleſiæ collationem neceſſarium eſſe examen per concurſum, ac proinde etiam jus patronatus mixtum hac poſtrema parte Tridentini decreti comprehenſum cenſuit, ſicuti teſtatur Barboſa *cit. loc. num.* 126. Poteſt nihilominus evenire, ut concurſus inſtitui debeat etiam ad Eccleſias Parochiales juris patronatus Laicorum: nam, ſi ab uno, aut pluribus Patronis Laicis, gaudentibus æquali jure, plures ad vacantem Eccleſiam ſint nominati, & Epiſcopo præſentati, neque ullus ex præſentatis retulerit a Patronis plures voces, quam ceteri; tenetur Epiſcopus indicere concurſum inter eoſdem præſentatos, atque illum eligere, quem, ex approbatis ab Examinatoribus, judicaverit magis idoneum: quod pariter a ſacra Congregatione Concilii deciſum refert idem Barboſa *num.* 146.

X. Jus eligendi digniorem in ſingulis enumeratis caſibus, competens Epiſcopo, vacante Sede Epiſcopali, tranſit ad Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, ad quod tota Epiſcopi juriſdictio devolvitur; ſed a Capitulo transfertur in Vicarium Capitularem, quem ex Tridentini decreto *ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *de reform.* intra octo dies ab habita notitia vacationis Eccleſiæ, tenetur eligere. Vigebat olim opinio permittens Capitulo aliquam juriſdictionis partem ſibi reſervare. Eapropter, cum olim inſtitutus fuiſſet concurſus ad quamdam Eccleſiam Parochialem, & lis excitata fuerit inter Capitulum, & Vicarium Capitularem, cuinam jus competeret renuntiandi magis idoneum; ſacra Congregatio Concilii die 18. Novembris 1651. *lib.* 10. *decretor. pag.* 155. *&* 156. cenſuit, ſpectare ad Capitulum, quia in deputatione Vicarii id juris ſibi expreſſe reſervaverat. Verum, cum poſtea prævaluerit ſententia oppoſita, & jam communiter Doctores ſentiant, integrum non eſſe Capitulo, ne minimam partem quidem

dem juriſdictionis ſibi reſervare, ſed totam, quam habet, conferre debere Vicario Capitulari, quod nos inſinuavimus *lib.* 2. *cap.* 9. & pluribus probant Fagnanus *in Cap. His quæ*, *num.* 71. *de majorit. & obed.* & Marchett. *de Vicario Capitulari part.* 2. *tit.* 12. *num.* 27. etiam ſacra Congregatio e priori ſententia receſſit, aliudque judicium tulit in alia ſimili controverſia. Vacante Eccleſia Cathedrali Elven. indictus fuit concurſus ad quamdam Eccleſiam Parochialem. Concurſus, ut moris eſt in regno Luſitaniæ, habitus fuit coram Capitulo. Lis ſubinde vertebatur inter Capitulum, & Vicarium Capitularem, ſuper jure eligendi digniorem ex approbatis; quod Capitulum, ea potiſſimum ratione, ſibi aſtruebat, quod ſcilicet in Vicarii deputatione, ejuſdem juriſdictionem coarctaſſet. Re delata ad ſacram Congregationem Concilii, hæc die 1. Decembris 1736. jus, de quo diſceptabatur, aſſeruit Vicario, cujus juriſdictionem, cenſuit, nequaquam potuiſſe a Capitulo limitari.

LIBER QUINTUS.

DE GERENDIS IN SYNODO.

CAPUT PRIMUM.

De Publicis Supplicationibus, Miſſis, Allocutionibus, Sermonibus, & Acclamationibus.

Conſtitutam ab Epiſcopo diem, qua ſuam Synodum celebrare vult, die Epiphaniorum, vel Calendarum Januarii, Cathedrali in Eccleſia e ſuggeſtu indici & promulgari, atque Calendario, quod in ſingulos annos confici ſolet, adſcribi, ſtatuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. *part. 3. Act. Eccl. Mediol. part. 1. pag.* 177. Et in Concilio Provinciali V. *part. 3. ibid. pag.* 276. Parochis præcipit, ut per menſem, ante ſtatam Synodi diem, quinta quaque feria Miſſam celebrent de Spiritu Sancto, aut, pro diverſitate temporum, Orationem ſaltem de Spiritu Sancto in Miſſæ ſacrificio recitent; populumque hortentur, ut die Dominico, Synodi diem antecedente, vere pœnitentes & confeſſi ſacram Communionem ſumant; hoc præcipue precantes, ut, quæ ad eorum ſalutem pertinent, Dei auxiliante miſericordia, per Epiſcopum in Synodo diligenter, ſancteque agantur. Hæc, aliaque ante Synodum, tam in civitate, quam in diœceſi facienda, magis adhuc accurate & minutim deſcripta leguntur in appendice ad Synodum Amerinam, anno 1595. habitam a celebri ejus urbis Epiſcopo, Antonio Maria Gratiano, *cap.* 1071. & 1072.

II. Synodali celebritati triduum, veteri ritu, præſtitutum eſſe, idem S. Carolus *cit. loc. pag.* 278. affirmat, & Pontificale Romanum *tit. de ordine ad Synodum*, tribus ſeſſionibus illam abſolvi ſolere, ait; quamvis utrobique addatur, fas eſſe Epiſcopo, pro rerum gerendarum ratione, Synodum ultra triduum protrahere. Quid autem ſingulis diebus agendum ſit, noſtrum erit hic exponere. *Prima die Synodi Pontifex ſummo mane Cappam indutus, ab univerſo Clero cum Superpelliciis comitatus, ad Eccleſiam pergit; paratur in ſede; celebrat Miſſam de Spiritu Sancto, & præbet Clero ſacram Communionem*: verba ſunt Pontificalis Romani *cit. loc.* Eodemque ritu, poſt ultimam ſeſſionem, eſſe Epiſcopum a Clero aſſociandum, cum ab Eccleſia ſe domum recipit, in eodem Pontificali inferius præſcribitur: *Tunc omnes pariter ſurgentes, Pontificem, Cappa indutum, cum Superpelliciis ad domum reducunt*. Hic porro Clericorum, Epiſcopum aſſociantium, comitatus ſpeciem quamdam præſefert Proceſſionis: nec alicubi, ut in diœceſi Neapolitana, alia fieri ſolet ſolemnis Supplicatio, ſeu Proceſſio, cum

nulla

Digitized by Google

nulla reapſe deſcripta appareat in Actis Synodi Diœceſanæ, anno 1694. celebratæ a Jacobo Cardinali Cantelmo, neque in Actis alterius Synodi anno 1726. habitæ a Cardinali Franciſco Pignatello, Neapolitanis Archiepiſcopis; niſi forte ideo non reperiatur deſcripta in Actis Synodalibus, quia pridie habita fuerit, quemadmodum, ſua ætate, Neapoli fieri conſueviſſe, aſſerit Gavantus *in praxi part.* 2. *ſeſſ.* 1. *annot.* 1. Ceterum, quidquid ſit de contraria conſuetudine, in hac, aut illa peculiari diœceſi vigente, communi uſu receptum eſt, ut prima Synodi die ab Epiſcopo, & univerſo Clero publica inſtituatur Supplicatio, ſeu Proceſſio per urbem; quod & faciendum præſcripſit S. Carolus Borromæus *cit. loc.* & factum a S. Franciſco Saleſio *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 3. narravimus, quorum exempla ſatis ſuperque ſunt ad firmandam regulam, ad quam omnes conformare ſe debeant. Ejuſmodi Proceſſionem inſtituendam, poſt celebratam ab Epiſcopo Miſſam, ut dum ea celebratur, commodius poſſit Clerus in Eccleſia congregari, ait Gavantus *cit. loc.* ſed S. Carolus Borromæus illam, ante Miſſam, peragendam dicit: *Primo Synodi die Epiſcopus, Proceſſione ſolemni primum peracta, Miſſæ ſacrificium celebret*. Quilibet, quoad hoc, ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem ſectetur, modo Miſſa non omittatur, quam Synodalibus actionibus ſemper præmitti conſueviſſe, vel ex ipſis colligitur, quæ ſeculo VI. conficta creduntur, Geſtis de Xyſti Romani Pontificis purgatione, & Polychronii Hieroſolymitani Epiſcopi accuſatione, ubi *cap.* 8. cum Synodus Hieroſolymis, certe, prout moris erat, celebrata fingatur, dicitur: *Feria prima celebratæ ſunt Miſſæ a Caſto Epiſcopo, qui directus fuerat a Xyſto Epiſcopo, & Coepiſcopis ſuis, vel a Synodo*: apud Couſtant *in Append. ad tom.* 1. *epiſt. Pontif. col.* 121.

III. Itaque, ſive ante, ſive poſt Proceſſionem, debet Epiſcopus Miſſam facere de Spiritu Sancto, & porrigere Clero ſacram Communionem, quam, acceptis Stolis rubeis, etiam Sacerdotes ſument, qui forte ea die non celebraverint. In Pontificalibus editis ante Clementem VIII. uti obſervat Joſeph Catalanus *in notis ad Pontificale Romanum tom.* 3. *tit.* 5. §. 2. *num.* 5. non legimus, Miſſam celebrandam, ſed audiendam ab Epiſcopo: *Prima autem die Concilii, ſeu Synodi, mane conveniunt Sacerdotes, & Clerici univerſi in Eccleſia, in qua debet Concilium, ſeu Synodus celebrari, ubi Pontifex Miſſam audit*. Sed quod ita olim fieret, non abſolvit Epiſcopos ab obligatione per ſe ipſos celebrandi, quam illis imponit recens Pontificale, quod prodiit auctoritate Clementis VIII. ubi Epiſcopo, & non alteri, dicitur: *Paratur in ſede, celebrat Miſſam de Spiritu Sancto*. Nec ſatis eſt, ut Epiſcopus Miſſam privatim faciat; ſed omnino decet, ut ſolemni, & Pontificali ritu celebret: ſiquidem S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. *part.* 2. *tit. Quæ pertinent ad ſanctiſſimum Miſſæ ſacrificium, pag.* 152. dies enumerans, quibus Epiſcopus *& Patrum monimentis, & veteri rituum, cæremoniarumque Romanorum Codice, eoque comprobato*, ſacra myſteria ſolemni celebritate, & Pontificio apparatu perfi-

cere debet, primam quoque Diœceſanæ Synodi diem inter illas recenſet.

IV. Secunda Synodi die, mos eſt, inquit Gavantus *cit. prax. part. 2. ſeſſ. 2. num. 2.* ut unus ex Canonicis Miſſam ſolemniter faciat pro Defunctis, cui Epiſcopus aſſiſtit, eaque peracta, Stolam, & Pluviale nigri coloris aſſumit, & conſuetas Orationes recitat pro Defunctis, poſt quas, veſtes nigras in rubeas mutat, & accepto Paſtorali baculo, ad ſedem Synodalem aſcendit. Tertia demum die unus pariter ex Canonicis Miſſam celebrat de Sanctiſſima Trinitate, addita Collecta in gratiarum actionem: Epiſcopus aſtat indutus Stola, & Pluviali albi coloris. Miſſa abſoluta, rubea accipit indumenta, ad conſuetam ſedem ſe confert, ultimæ ſeſſioni præſidet, & Synodo finem imponit.

V. Poſt ultimam ſeſſionem, alia fieri ſolet Supplicatio, ſeu Proceſſio, minus tamen ſolemnis, intra, vel circa Eccleſiam, quod Gavantus *pag.* 40. monet; qua abſoluta, Epiſcopus conſueto ritu, Clero, & populo benedicit, & quadraginta dierum Indulgentiam impertitur. Quo tamen uberiorem fructum e Synodi celebritate ſinguli capiant, ſolent Epiſcopi, ſaltem cum primam agunt Synodum, Indulgentiam plenariam a ſummo Pontifice, ſub conſueta formula, illis impetrare, qui una, ex tribus Synodi diebus, Eccleſiam Cathedralem viſitaverint. Cetera, quæ ad preces in Synodo recitandas, aliaſque functiones peragendas pertinent, legenda ſunt in Pontificali Romano; & antiquiora quædam monumenta, hanc eamdem materiam reſpicientia, videri poſſunt in Appendice Concilii Salegunſtadienſis *tom. 9.* Collectionis Conciliorum Labbei *col.* 488. apud Martene *de antiquis Eccleſiæ ritibus tom. 3. lib. 4. cap. 34. num. 39.* & apud Catalanum *ad Pontificale Romanum in Append. ad ordinem celebrandi Synodum.*

VI. Vetus inſtitutum eſt, ut Epiſcopus in Synodo brevi, gravique ſermone Clerum alloquatur, & de iis admoneat, quæ in illo corrigenda deprehenderit; quod ſaltem in poſtrema ſeſſione omnino fieri, voluere Patres Concili Mediolanenſis V. *cit. part. 3. pag. 279. Epiſcopus antea, quam Synodum dimittat, ſermonem habeat, paternis monitionibus plenum, & dimiſſioni accommodatum.* Hujus admonitionis antiqua formula, ſub nomine *Inquiſitionis*, extat apud Reginonem Abbatem Prumienſem; aliaque occurrit in Pontificali Romano, ex variis Conciliorum decretis, Pontificiis ſanctionibus, & SS. Patrum ſententiis concinnata. S. Carolus Borromæus ad ſublevandos Epiſcopos, qui concionibus habendis aſſueti non ſunt, quaſdam elucubravit, atque a ſuo quarto Concilio Provinciali approbatas edidit admonitiones, in qualibet Diœceſana Synodo legendas, quæ compendioſam atque exactam Clericalis vitæ diſciplinam, & vivendi rationem continent: *Quibus* (ait *pag.* 181.) *pro libito ſuo unuſquiſque Epiſcopus addat, & detrahat, prout Eccleſiæ ſuæ Clero, pro temporum ratione, utile eſſe viderit.* Alias inſuper, & uberiores admonitiones idem S. Carolus evulgavit in ſua tertia Synodo Diœceſana, quæ inſertæ ſunt Actis Eccleſiæ Me-

Digitized by Google

Mediolanenſis *part.* 2. *pag.* 299. Ex his quilibet Epiſcopus ea ſeligere poterit, quæ ſuæ Eccleſiæ, pro loco, & tempore, magis accommodata judicaverit, aliaque addet, quæ Spiritus Sanctus dabit ei eloqui.

VII. Mirabitur fortaſſe quiſpiam, in præfata admonitionum formula, quæ habetur in Pontificali Romano *tit. de ordine ad Synodum ad fin.* 3. *ſeſſ.* hoc inter cetera, ab Epiſcopo Clero injungendum, adnotari: *Tribus temporibus in anno, id eſt Nativitate Domini, Paſcha, & Pentecoſte, omnes Fideles accedere ad Communionem Corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti admonete, & ne omittat, quin ſaltem in Paſcha communicet.* Sed meminiſſe oportet, legem olim ab Eccleſia latam fuiſſe, ut omnes Chriſtiani adultæ ætatis, iis diebus, quibus præcipua noſtræ religionis myſteria recoluntur, ideſt Paſchatis, Pentecoſtes, & Nativitatis Domini, Euchariſtiam ſumerent; uti conſtat ex decreto, quod refertur, & Fabiano Papæ tribuitur, ab Ivone *part.* 2. *cap.* 27. Burchardo *lib.* 5. *cap.* 17. & Gratiano *de conſecr. diſt.* 2. *Can.* 16. *Etſi non frequentius, ſaltem in anno ter laici homines communicent (niſi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur), in Paſcha videlicet, & Pentecoſte, & Natali Domini:* ex Concilio Agathenſi anni 506. *can.* 18. *tom.* 2. Collect. Harduini *col.* 1000. *Seculares, qui Natale Domini, Paſcha, Pentecoſten non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur*: ex Concilio Turonenſi III. aliiſque. Sed, magis magiſque in dies frigeſcente Fidelium pietate, Innocentius III. in Concilio Lateranenſi IV. *can.* 22. relato *in Cap. Omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* ſtatuit, ut omnes Fideles ſemel ſaltem in anno ſua peccata ſacramentali Confeſſione expiarent, & *ad minus in Paſcha* Euchariſtiam ſuſciperent. Totam, quæ in Eccleſia viguit, quoad obligationem accedendi ad Euchariſtiam, diſciplinam, ejuſque pedetentim, & veluti per gradus, remiſſionem deſcribit Petrus Bleſenſis *ſermone* 16. ex recenſione Joannis Buſæi, inquiens: *In prima Eccleſia quotquot intererant conſecrationi Euchariſtiæ, communicabant eidem.... Poſtquam autem crevit numerus Fidelium, nec omnes accedere ad Euchariſtiam viſum eſt; ſtatutum eſt, ut ſaltem diebus Dominicis Fideles communicarent. Cum vero paleæ ſupercreſcentes cœperunt cooperire grana, & multorum refriguit charitas....decretum eſt, ut ſaltem per tres ſolemnitates in anno Fideles communicarent, in Paſcha, Pentecoſte, & Natali.... Nunc autem, quoniam dies mali ſunt, & omnes fere declinaverunt, & inutiles facti ſunt, non audeo dicere, ex præcepto Eccleſiæ, ſed ex tacita permiſſione ipſius introductum eſt, ut ſemel in anno congregentur in Eccleſia ad communicandum: quod præterire fas non eſt.* Jam vero cum formula, de qua loquimur, antiquiſſima ſit, & ante Concilium Lateranenſe IV. exarata, nemini mirum videri debet, quod in ea Fideles admoneantur, ut ter in anno ad ſacram Communionem accedant. Poſtquam autem præceptum communicandi ter in anno in Concilio Lateranenſi temperatum fuit, addita ſunt eidem formulæ ea verba, *& ne omittat, quin ſaltem in Paſcha communicet*, quæ quidem in an-

Digitized by Google

antiquioribus formulis deſiderantur, & ſatis aperte indicant, Communionis præceptum nunc obligare ſolum in Paſchate; quamvis expediat, ut Epiſcopus, & Parochi populum hortentur ad ſæpius, ſed præſertim in celebrioribus feſtivitatibus, ſacra myſteria participanda.

VIII. Antiquam pariter diſciplinam reſpiciunt verba, quæ in eadem formula ſequuntur: *Certis temporibus conjugatos abſtinere ab uxoribus exhortamini*. Olim enim in ſolemnioribus feſtivitatibus, ac jejunii diebus, quibus peculiariter erat orationi vacandum, vetitum fuiſſe conjugibus matrimonii uſum, ex pluribus colligitur Eccleſiæ ſanctionibus, collectis a Gratiano *cauſa* 33. *quæſt.* 4. Ratherius, Epiſcopus Veronenſis, in ſua epiſtola Synodica, quæ habetur *tom.* 1. *Spicilegii* Dacherii *pag.* 379. conjuges ſe abſtinere jubet *in Natali Domini viginti diebus ac noctibus.... in octavis Paſchæ, & Pentecoſtes, Litaniarum, & omnium feſtivitatum vigiliis, ſextis etiam feriis, præcipue autem omnibus diebus, vel noctibus Dominicis.* Inter Capitularia Theodori, Archiepiſcopi Cantuarienſis, ab eodem Dacherio *Spicilegii tom.* 1. evulgata, *cap.* 49. *pag.* 488. legitur: *Vir abſtineat ſe ab uxore ſua quadraginta dies ante Paſcha, & prima hebdomada poſt Paſcha, & poſt Pentecoſten una hebdomada*. In Quadrageſima pariter, in qua *non ſolum illicita, verum etiam multa a nobis quoque licita merito reſecamus*, eſſe a conjugibus *omni voluptati renuntiandum, & ut licenter orationi vacetur, caſtitati mentis, & corporis incumbendum*, reſpondit Nicolaus I. *ad conſulta Bulgarorum cap.* 9. *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 358. In canone III. *tom.* 1. *noviſſ. Collect. Concilior. Britan. pag.* 107. ex iis, quos Ecgbertus, Archiepiſcopus Eboracenſis, ex pluribus excerpſit Conciliis, hæc habentur: *Qui in matrimonio ſunt, abſtineant ſe tres noctes, antequam communicent, & poſtquam communicaverint*. Hæc fortaſſe, aliaque hujus generis multa, ignota fuerunt nonnullis Theologis moralibus, qui antiquam diſciplinam ex hodierna metientes, atque illam huic accommodantes, quod ſæpe ab iiſdem fieri notavit Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 1. non dubitarunt affirmare, nunquam ab Eccleſia fuiſſe uſum conjugii certis diebus interdictum; cum potius aſſerere debuerint, nunc intra meri conſilii limites contineri, quod olim ſevera lege erat prohibitum: ſicuti ſcite ponderat Catalanus *in Comment. ad Pontificale Romanum tom.* 3. *tit. de ordine ad Synodum* §. 22.

IX. In fine Synodi fieri ſolent Acclamationes, quibus Diaconus, ceteris reſpondentibus, omnem laudem, honorem, & gloriam refert Deo Patri miſericordiarum, qui Spiritus Sancti inviſibili gratia Synodum dirigere, atque ad felicem exitum perducere dignatus eſt; ſummo Pontifici, univerſalem Eccleſiam gubernanti, veram & diuturnam proſperitatem; Epiſcopo, Synodo præſidenti, ejuſque Miniſtris, ſalutarem vigilantiam, & Divinarum miſerationum abundantiam; civitati, & oppidis diœceſeos, pacem, animorumque concordiam, omniaque fauſta precatur; ſupplicatque Deo, ut uberem opem elargiatur, qua ſinguli ad-

juti,

juti, edita in Synodo decreta, ſanĉte inviolateque cuſtodiant & exequantur.

X. Fauſtæ Acclamationes frequenter occurrunt in Conciliis OEcumenicis. Eas quippe in Concilio Chalcedonenſi *act.* 1. *act.* 4. & bis *act.* 6. factas legimus. In Concilio vero Conſtantinopolitano IV. ad finem cujuſque actionis, acclamatum deprehendimus Hadriano Romano Pontifici, Baſilio, & Conſtantino Imperatoribus, Eudoxiæ Auguſtæ, Ignatio, ceteriſque Patriarchis Orientalibus, omniumque Epiſcoporum orthodoxo ſenatui. Quæ autem in Concilio Tridentino, auſpicante Cardinali a Lotharingia, aliiſque Patribus proſequentibus, factæ ſunt, extant *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 129. Rarius occurrunt in antiquioribus Conciliis Provincialibus, etſi in Synodo Romana anni 853. *cap.* 42. *ab univerſis Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus, & Clero cuncto* Leoni IV. ſummo Pontifici *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 75. & in Concilio Toletano IV. anni 633. *ad finem*, Siſenando Regi acclamatum legamus *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 595. Inter Concilia vero Provincialia, poſt Tridentinum habita, Acclamationes reperimus in fine Cameracenſis, anni 1586. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2181. Burdigalenſis anni 1624. *tom.* 11. Collectionis Harduini *col.* 141. & aliis. Poſt Acclamationes in Conciliis Provincialibus, omnes Epiſcopi accedunt ad oſculum pacis, a Metropolitano accipiendum, quod deinde ſibi invicem pariter dant, & accipiunt, ut mutuam charitatem, animorumque conjunctionem oſtendant.

XI. Quod vero attinet ad noſtras Diœceſanas Synodos, in Cæremoniali Epiſcoporum *cap.* 31. *in fin.* habetur: *In Synodis Diœceſanis magis deceret, ut Acclamationes, & oſcula pacis omitterentur.* Sed nihilominus Gavantus *in praxi Synodi Diœceſ. part.* 2. *ſeſſ.* 3. *num.* 27. ait: *Acclamationes fiunt, ſaltem in prima Synodo, ut aliquando fiant: & Cæremoniale non eas prohibet, ſed parcius adhiberi cenſet in Diœceſanis Synodis:* & re ipſa Acclamationes factas comperimus in Synodo Diœceſana Sutrina, anno 1671. habita a Julio Cardinali Spinula; in Synodo Diœceſana Farfenſi, anno 1685. habita a Carolo Cardinali Barberino; in Synodo Diœceſana Montis Faliſci, habita ab Epiſcopo Bonaventura, aliiſque non paucis. De oſculo pacis hæc habentur in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. *cit. part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 279. *Acclamationibus factis, omnes Sacerdotes, & Clerici, ſurgentes, cum reverentia oſculum pacis ab Epiſcopo accipiant, & ſibi invicem dent, cum timore, & amore Dei. Si vero Cleri, qui convenerit, numerus is eſt, ut longius hic oſculi ritus ducatur, ea ratio ineatur, ut Præpoſiti, & Archipresbyteri ſolum ab Epiſcopo illud accipiant, qui deinceps ſuo quique Clero dent, iſque inter ſe mutuo item.* Verum, cum hæc in Cæremoniali Epiſcoporum nec præcipiantur, nec prohibeantur, liberum erit Epiſcopis ea vel facere, vel omittere; ſicuti fert cujuslibet diœceſis conſuetudo.

C A-

Digitized by Google

CAPUT SECUNDUM.

De legendis in Synodo, & Fidei Profeſſione in ea emittenda.

CONcilia Provincialia, & Diœceſana, olim fuiſſe ita inter ſe colligata, ut unum alterum conſequeretur, diximus *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 2. In Provincialibus enim Univerſalium, in Diœceſanis Provincialium Synodorum definitiones, & decreta promulgabantur: quocirca Concilium Toletanum XVI. anni 693. *cap.* 7. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1797. ſancivit, ut unuſquiſque Epiſcopus, intra ſex menſes poſt peractum Provinciale Concilium, ſuæ diœceſis Clerum ad Synodum arceſſeret: *Quatenus coram eis publice omnia reſerata, de his, quæ eodem anno in Concilio acta, vel definita extiterint, pleniſſime notiores efficiantur.* Priſcæ diſciplinæ non ignarus S. Carolus Borromæus, in Concilio Provinciali Mediolanenſi IV. illam renovare ſtuduit, decernens *part.* 1. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 179. *In prima quaque Diœceſana Synodo decreta, in Provinciali proximo Concilio edita, promulgentur.* Ad eumdem pariter morem alludere voluit, & retinendum duxit ſacra Congregatio Concilii, cum reſcripſit, poſſe ab Epiſcopo omnes, & ſingulos diœceſis Clericos ad Synodum evocari, ſi Concilii Provincialis decreta ſint in ea publicanda, ſicuti *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 2. retulimus. Præterea Concilium Tridentinum, ne eorum, quæ de Epiſcoporum, & Parochorum reſidentia, tum *ſeſſ.* 6. *cap.* 1. *de reform.* ſub Paulo III. tum *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. ſub Pio IV. ſanctiſſime conſtituerat, ullo unquam tempore memoria obliteraretur, in Provincialibus, & Epiſcopalibus Synodis illa ſemper in poſterum legenda, & promulganda præcepit: *Poſtremo* (ait) *tam decretum illud ſub Paulo III. quam hoc ipſum, in Conciliis Provincialibus, & Epiſcopalibus publicari, ſancta Synodus præcipit; cupit enim, quæ adeo ex Paſtorum munere, animarumque ſalute ſunt, frequenter omnium auribus, mentibuſque infigi, ut in poſterum, Deo juvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione, aut deſuetudine aboleantur.*

II. Ad hæc, S. Carolus Borromæus in ſæpius citato Concilio Provinciali Mediolanenſi V. *part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 278. & 279. in qualibet Diœceſana Synodo ſemper legendas, edixit, Conſtitutiones Pii II. de Clericis illegitime promotis, S. Pii V. de confidentiis Beneficialibus, & de Horis Canonicis recitandis, quibus permiſit ut adjungerentur *aliæ vel Pontificiæ ſanctiones, vel Provinciales Conſtitutiones, vel decreta Diœceſana, quæ Epiſcopus legenda cenſuerit.* Nec incongruum eſſe, ait Gavantus *in citata praxi part.* 2. *ſeſſ.* 2. *num.* 39. & *ſeq.* ut Epiſcopus promulgari jubeat etiam ſacrarum Urbis Congregationum decreta, ſi quæ de novo prodierint, ad univerſum Clerum ſpectantia; ſimulque expedire monet, ut iis, quæ leguntur, aliqua Epiſcopus vulgari ſermone

Digitized by Google

mone interſerat, quibus cauſam, & rationes exponat, propter quas emanarunt, & accuratam omnium obſervationem inculcet. Verum, ne tot Conſtitutionum, & decretorum farrago confuſionem pariat, & audientium mentes obruat, jamdiu mos inolevit, ut Epiſcopus in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus, ſummorum Pontificum, ſacrarumque Urbis Congregationum recentia decreta, quæ ſpeciatim ſuo Clero notificanda judicaverit, breviter innuat, eademque poſtea vel per extenſum, vel in compendium redacta, ac notis inſuper quandoque illuſtrata, in appendice ad Synodum edat, & evulget.

III. Quod attinet ad Fidei profeſſionem, ſemper in Eccleſia hæc diſciplina viguit, ut Patres, ad ſacra Comitia coeuntes, ſe Catholicam Fidem profiteri, & præcedentia OEcumenica Concilia recipere ac admittere, publice proteſtarentur. Ita præſertim in Concilio Chalcedonenſi, atque aliis deinceps Conciliis, Nicæna, ac Conſtantinopolitana Fidei formula recitata. Quibus veſtigiis inhærens Tridentina Synodus *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 2. præcepit Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque omnibus, qui de jure, vel conſuetudine Synodo Provinciali intereſſe debent, *ut in ipſa prima Synodo Provinciali, poſt finem præſentis Concilii habenda, ea omnia & ſingula, quæ ab hac ſancta Synodo definita & ſtatuta ſunt, palam recipiant, necnon veram obedientiam ſummo Romano Pontifici ſpondeant & profiteantur, ſimulque hæreſes omnes, a ſacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertimque ab hac eadem Synodo damnatas, publice deteſtentur & anathematizent:* eamdemque Fidei profeſſionem ſemper deinceps a novis Eccleſiarum Præſulibus emittendam, ſtatuit, in prima Synodo Provinciali, cui intervenerint: *Idemque in poſterum quicumque in Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopoſque promovendi, in prima Synodo Provinciali, in qua ipſi interfuerint, omnino obſervent.* Huic vero ſanctioni Epiſcopos, ut par erat, morem geſſiſſe, probant omnium Provincialium Conciliorum, quæ Tridentinum ſunt conſecuta, Acta, quorum pleraque ad rem allegantur a Natali Alexandro *hiſt. Eccleſ. ſeculi* XV. & XVI. *diſſert.* 12. *art.* 16.

IV. Inſpecto igitur Tridentini decreto, non tenetur Epiſcopus Fidei profeſſionem emittere in prima Synodo Diœceſana, ſed in prima Provinciali: attamen maxime decet, ut in hoc religionis actu præſtando, etiam in ſua Diœceſana Synodo, ceteris exemplo præeat, & Fidem Catholicam, ſub conſueta formula, coram aſtantium Sacerdotum cœtu, palam profiteatur; quod docet Gavantus *in citata praxi part.* 2. *in annot.* §. 3. rationem ſimul adducens, cur id fieri expediat, inquiens: *Notandum eſt, non teneri Epiſcopum emittere profeſſionem Fidei in prima Synodo Diœceſana, quia non habet ibi majorem, ſed in prima Synodo Provinciali. Quia tamen Provincialis Synodus fere nunquam hodie celebratur, laudandi ſunt ii Epiſcopi, qui in prima ſua Synodo coram Deo, genuflexi ante altare, Fidei profeſſionem emittunt; eſt enim actus ſummæ religionis: quo caſu ſta-*

Digitized by Google

bit totus Clerus, ob reverentiam genuflexi Epiſcopi, qui breviori formula, de qua infra, eam emittet &c. Gavanto obſecuti ſunt duo Cardinales, Archiepiſcopi Neapolitani, Cantelmus, & Pignatellus, Fidei profeſſionem, in ſua quiſque Synodo, emittentes; quod ideo ſe facere declararunt, quia nulli Provinciali Concilio, uſque ad eam diem, intervenerant.

V. Severius egit Tridentinum *Seſſ. 24. cap. 12. de reform.* cum Parochis, a quibus Fidei profeſſionem emitti voluit intra duos menſes, numerandos a die, qua Beneficii Parochialis poſſeſſionem conſecuti ſunt: *Proviſi etiam de Beneficiis quibuſcumque, Curam animarum habentibus, teneantur a die adeptæ poſſeſſionis, ad minus intra duos menſes, in manibus ipſius Epiſcopi, vel, eo impedito, coram Generali ejus Vicario, ſeu Officiali, orthodoxæ ſuæ Fidei publicam facere profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permanſuros, ſpondeant ac jurent:* eidemque obligationi obnoxios fecit Canonicos Eccleſiarum Cathedralium; quin immo iſtos non ſolum coram Epiſcopo, aut ejus Officiali, ſed etiam coram Capitulo, Fidei profeſſionem edere debere, ſtatuit: *Proviſi autem de Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus, non ſolum coram Epiſcopo, ſeu ejus Officiali, ſed etiam in Capitulo, idem facere teneantur.* Porro tam Canonicos, quam Parochos, huic ſanctioni non obtemperantes, jure privavit percipiendi ſuorum Beneficiorum fructus: *Alioquin prædicti omnes proviſi, ut ſupra, fructus non faciant ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragetur:* ubi tamen, nomine fructuum, non venire quotidianas diſtributiones, ſæpius cenſuit ſacra Congregatio Concilii, & præcipue die 9. Februarii 1726. cum interrogata: *Quibus pœnis ſubjaceant non emittentes, vel debito modo non emittentes profeſſionem Fidei:* reſpondit: *Non facere fructus ſuos, ſed diſtributiones lucrari pro Horis, quibus interſunt:* juxta ea, quæ de hac materia tractantes plene deduximus *in noſtra Inſtitut. 60.*

VI. Præfatum Tridentini decretum *ſeſſ. 24.* ſolos attingit Curatos, & Canonicos Cathedralium, non autem Canonicos Collegiatarum Eccleſiarum, ceteroſque Beneficiarios: ſed idem Tridentinum *cit. cap. 2. ſeſſ. 25.* poſtquam ad Fidei profeſſionem, in primo Provinciali Concilio emittendam, adegit Epiſcopos, addidit: *Ceteri vero omnes, ſive in præſenti, ſive in futurum Beneficia Eccleſiaſtica habituri, & qui in Synodo diœceſana convenire debent, idem, ut ſupra, in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant & obſervent; alias ſecundum formam ſacrorum Canonum puniantur.* Dubitarunt quidem nonnulli, an ejuſmodi decretum *ſeſſ. 25.* referendum ſit ad decretum *ſeſſ. 24.* & de illis dumtaxat Beneficiariis accipiendum, de quibus *cap. 12. ſeſſ. 24.* fuerat ſermo: ſed, unde hæc dubitatio oriri queat, plane non videmus: in priori quippe decreto ſoli nominantur Curati, & Cathedralium Eccleſiarum Canonici; poſterioris vero decreti verba generalia ſunt, & omnes omnino Beneficiarios complectuntur; nec ullam involvunt particulam, quæ vel leviter innuat,

hæc

hæc intra limites prioris decreti eſſe reſtringenda : quapropter , ſine ulla hæſitatione , concludendum eſt , postremi decreti virtute , omnes & ſingulos , qui Beneficium Eccleſiaſticum poſſident , in prima Synodo Diœceſana, cui alias obſtringantur adeſſe, debere Fidei profeſſionem emittere.

VII. Verum , etſi Concilium Tridentinum prædicta ſtatuerit , nullam tamen ſpecialem Fidei formulam , certis verbis conceptam , adornavit , in quam ii jurare debeant, quos ceteroquin ad Fidei profeſſionem faciendam ſevera lege adſtrinxit . Eam tamen formulam poſtea concinnavit Pius IV. & *ſua Conſtitut.* 103. *Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 204. *Roman. edit.* in eam jurare juſſit, quicumque Cathedralibus, aut ſuperioribus Eccleſiis eſſent in poſterum præficiendi , vel Canonicatus Cathedralium Eccleſiarum , aut Beneficium animarum Curam annexam habens , forent conſecuturi. Quia autem de ceteris Beneficiariis nihil Pius IV. decrevit, inde exorta eſt dubitatio , an iſti Fidei profeſſionem in prima Synodo Diœceſana, ad Tridentini normam edituri , teneantur illam conceptis verbis emittere, juxta formam a Pio IV. præſcriptam : ſed , cum in Piana formula , re vera alia non contineantur , præter illa , quæ Tridentinum ſpeciatim exprimenda præcepit , merito deciſum fuit , illam ab omnibus eſſe adhibendam, qui Tridentini decreto obſtringuntur ad Fidei profeſſionem , ſive in Synodo , ſive extra Synodum , edendam , quemadmodum refert Fagnanus *in ſuis manuſcriptis ad cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de reform. advertendum, quod, licet hæc formula profeſſionis Fidei, edita a Pio IV. non fuit edita tempore hujus decreti; cum tamen præcipitur Concilio Provinciali intereſſentibus profeſſionem eorum, quæ in dicta formula continentur, bene fuit judicatum, ſecundum eam formulam quemcumque debere profiteri.*

VIII. Non eſt tamen neceſſe , ut ſinguli Pianam formulam ſeparatim recitent , ſed ſat eſt , ut Synodi Secretarius illam e ſuggeſtu alta voce legat, omneſque Fidem profeſſuri eamdem totidem verbis ſimul repetant; qua abſoluta, bini, terni, vel quaterni ad Epiſcopum accedent, & coram eo genuflexi, ſuper expoſita ſacroſancta Evangelia jusjurandum ſingulatim in hunc modum proferent : *Ego idem N. N. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.*

IX. Diſplicet hoc jusjurandum pleriſque heterodoxis , ideo dumtaxat illud improbantibus, quia unicuique fas eſſe vellent, religionem, & Fidem, quaſi induſium, pro libito mutare ; ac proinde Fidei profeſſionem, conceptis verbis faciendam, *Fidem formulariam*, per ludibrium appellant. Noſtrum hic non eſt, eorum inſaniam refellere : obiter tamen , & veluti per tranſennam advertimus , Fidei formulas , non recenter adinventas , ſicuti illi oblatrant , ſed Eccleſiæ coævas eſſe , quod & cordatiores inter eoſdem hæreticos ultro fatentur ; nullus ſiquidem adultæ ætatis , primis Eccleſiæ ſeculis, Baptiſmate donabatur, qui Catholicam Fidem, conceptis verbis , antea non profiteretur , & graſſantes tunc temporis hæreſes publice non deteſtaretur : de qua re luculentum teſtimonium perhibent Cy-

 pria-

Digitized by Google

prianus *epiſt. 76. ad Magnum*, Tertullianus *de Baptiſm. cap. 6.* Euſebius *epiſt. ad Cæſar.* apud Socratem *lib.* 1. *cap.* 8. Auguſtinus *lib.* 8. *Confeſſ. cap.* 2. Specialem quoque Fidei profeſſionem, ſub certa formula, ſemper Eccleſiam exegiſſe a ſuſpectis Catholicis, redeuntibus ad Eccleſiam hæreticis, ac novis Epiſcopis, tradit Cyrillus Alexandrinus *epiſt. ad Acacium tom. 5. part. 2. Oper. pag.* 109. & pluribus probat Chriſtianus Lupus *in ſcholiis, & notis ad Canones Epheſinos tom.* 1. *edit. Lovanien. anni* 1665. *pag.* 360.

X. Nec præterea recens inſtitutum eſt, ut Catholicam Fidem, quam quis exterius profitetur, ſe conſtanter retenturum juratus promittat: etenim Patres Concilii Toletani XI. anni 675. *can.* 10. ſtatuere: *Placuit huic ſancto Concilio, ut unuſquiſque, qui ad Eccleſiaſticos gradus eſt acceſſurus, non ante honoris conſecrationem accipiat, quam placiti ſui innodatione promittat, ut Fidem Catholicam ſincera cordis devotione cuſtodiens, juſte & pie vivere debeat*: Collectionis Harduini *tom.* 3. *col.* 1028. ubi *placiti innodatione* aliud deſignari non poſſe, quam juramenti vinculum, nemo non videt. Gregorius II. a Bonifacio Germanorum Apoſtolo, quem pridie Kalendas Decembris anno 723. Epiſcopum inauguravit, juratam Fidei profeſſionem, ab omnibus Epiſcopis in eorum ordinatione præſtari ſolitam, accepit, in hanc formam conceptam: *Promitto ego Bonifacius &c. tibi, Beate Petre, Apoſtolorum Princeps, Vicarioque tuo beato Gregorio Papæ, & Succeſſoribus ejus, per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem inſeparabilem, & hoc ſacratiſſimum Corpus tuum, me omnem Fidem, & puritatem ſanctæ Fidei Catholicæ exhibere, & in unitate ejuſdem Fidei, Deo operante, perſiſtere, in qua omnis Chriſtianorum ſalus eſſe ſine dubio comprobatur &c.* apud Baronium *ad eumdem annum* 723. *num.* 4. Berengarius in Concilio Romano ſub S. Gregorio VII. anni 1079. poſt ejuratam hæreſim, Fidei profeſſionem, juramento ſuper ſancta Dei Evangelia, obſignavit, ut narrat Baronius *ad dictum annum num.* 3. Et Concilium Toloſanum anni 1129. *can.* 10. ſancivit: *Univerſi tam mares, quam fœminæ, maſculi a* XVI. *anno, & ſupra, fœminæ a* XII. *abjurent omnem hæreſim, extollentem ſe adverſus ſanctam, & Catholicam Romanam Eccleſiam....jurent etiam, quod Fidem Catholicam, quam Romana Eccleſia tenet & prædicat, ſervabunt: tom. 6.* Collectionis Harduini *part.* 2. *col.* 1151. Hæc, aliaque hujus generis innumera, vetuſtate veneranda exempla, & decreta ſatis ſuperque eſſent ad obſtruendum os hæreticorum obloquentium de Fidei profeſſione, ex Pii IV. Conſtitutione, conceptis verbis edenda, & juramento confirmanda; quæ tamen nos prætermittimus, quia præſentis inſtituti non eſt cum heterodoxis dimicare.

C A-

CAPUT TERTIUM.

De Scrutinio.

SCrutinium, ita dictum a ſcrutando, duplex eſſe poteſt: ſpeciale, cum ſcilicet ſingularis perſonæ mores inveſtigantur; & generale, cum in totius Cleri vivendi rationem inquiritur. Accuratiſſimum & minutiſſimum Scrutinium ſemper in Eccleſia fieri conſuevit de probitate, doctrina, ceteriſque animi dotibus eorum, qui ad Ordines, præſertim Sacerdotium, & Epiſcopatum, eſſent promovendi; quamvis nec ſemper, nec ubique idem fuerit modus illud inſtituendi. In Conſtitutionibus Apoſtolicis *lib.* 8. *cap.* 4. *tom.* 1. *Patr. Apoſtolic.* Cotelerii *pag.* 395. ab ipſis Apoſtolis ſtatutum dicitur, ut Epiſcopum ordinaturi, eum populo ſiſtant, petatque qui inter reliquos præcipuus eſt, *an ab omnibus teſtimonium habeat, quod dignus ſit magna hac & illuſtri præfectura*. Ex eadem Apoſtolica traditione promanaſſe, ut idem fieret in Sacerdotum, & Diaconorum Ordinatione, aſſerit Cyprianus *epiſt.* 68. quæ eſt ad Clerum, & plebes in Hiſpania conſiſtentes: *Ordinationes Sacerdotales nonniſi ſub populi aſſiſtentis conſcientia fieri oportere, ut plebe præſente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur.... Nec hoc in Epiſcoporum tantum, & Sacerdotum, ſed in Diaconorum Ordinationibus obſervaſſe Apoſtolos, animadvertimus.* At in fine ſeculi IV. hanc diſciplinam in Africa mutari cœpiſſe, colligitur ex Concilio Carthaginienſi III. anni 397. *can.* 22. relato a Gratiano *diſt.* 24. ubi Epiſcoporum arbitrio relinquitur, vel populi teſtimonium exquirere, vel aliter Ordinandorum merita examinare: *Nullus ordinetur Clericus, niſi probatus fuerit vel Epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio*. Enimvero cum abſonum viſum fuerit, cuilibet etiam ex infima plebe permittere, illos publice accuſare, quos ipſamet ad Epiſcopatum, Sacerdotium, aliudve ſacrum miniſterium, electio fecerat honorandos; uſus poſtea invaluit, ut Ordinandi vitia, non palam & publice, ſed ſecreto, Epiſcopo denuntiarentur: Epiſcopi autem erat, primo loco, in denuntiantium vitam inquirere, ut inde liqueret, an & quanta fides eſſet illis habenda; cujus conſuetudinis plurima exempla adducit Cironius *ad tit.* 12. *de Scrutinio in ordine faciendo*. Ne autem, in hac ipſa ſecreta denuntiatione, aditus pateret calumniæ, accuſatorem, crimen non probantem, quod Ordinis candidato affinxerat, exilio plectendum, ſtatuit Juſtinianus Imperator *novella* 123. *cap.* 2. *Accuſator autem, ſive non probaverit, ſive etiam fugit propoſitam a ſe accuſationem, a provincia, in qua habitat, abjiciatur:* & *novella* 6. *cap.* 2. eum *in perpetuum a ſacra communione* ſegregandum conſtituit.

II. Quia porro Epiſcopi, pluribus curis diſtenti, non poterant ſingulorum, quibus eſſent manus impoſituri, vitam & mores diligenter, ſicu-

Digitized by Google

ii oportebat, examinare; inde factum eſt, ut Ordinandorum Scrutinium commiſerint Archidiaconis: quod quidem conſilium jam a quarto ſeculo captum fuiſſe a Romanis Pontificibus, qui totius Eccleſiæ regendæ onere gravantur, conſtat ex Hieronymo, *epiſt.* 146. *ad Evangelum tom.* 1. *Oper. col.* 1077. ſcribente: *Sed dicis, quomodo Romæ, ad teſtimonium Diaconi, Presbyter ordinatur?*

III. Poſteriori ævo diverſus, magiſque exactus peragendi Scrutinii modus inductus eſt, quem primo præſcriptum invenimus a Concilio Nannetenſi incertæ ætatis, quod tamen Eruditi conſentiunt non eſſe ſeculo IX. poſterius, ſed vel anno 658. vel 900. celebratum; in ejus quippe *cap.* 11. decernitur: *Epiſcopus quando Ordinationem facere diſponit, omnes, qui ad ſacrum miniſterium accedere volunt, feria quarta ante ipſam Ordinationem evocandi ſunt ad civitatem, una cum Archipresbyteris, qui eos præſentare debent. Et tunc Epiſcopus e latere ſuo dirigere debet Sacerdotes, & alios prudentes viros, gnaros Legis Divinæ, & exercitatos in Eccleſiaſticis ſanctionibus, qui Ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, inſtitutionem, locum, ubi educati ſunt, ſi ſint bene litterati, ſi in Lege Domini inſtructi, diligenter inveſtigent*: *Concil. Gall.* editionis Sirmondi *tom.* 3. *pag.* 604. & Collectionis Harduini *tom.* 6. *part.* 1. *col.* 456. Sed, quoniam ſalutaris hæc inſtitutio, temporum malitia, atque Epiſcoporum incuria deſueverat; ſapienter propterea ad hoc delecti a Paulo III. Cardinales & Præſules, ut nimirum collato ſtudio ea ipſi ſuggererent, quæ ad reformandam Eccleſiam neceſſaria reputarent, in celebri conſilio, anno 1538. eidem Pontifici in ſcriptis exhibito, inter ceteros corrigendos abuſus, hunc, tamquam graviſſimum, primo loco recenſuere: *Primus abuſus in hac parte eſt Ordinatio Clericorum, & præſertim Presbyterorum, in qua nulla adhibetur cura, nulla adhibetur diligentia, quod paſſim quicumque ſint, imperitiſſimi ſint, viliſſimo genere orti ſint, malis moribus ornati ſint, adoleſcentes admittantur ad Ordines ſacros, & maxime ad Presbyteratum, ad characterem, inquam, Chriſtum maxime exprimentem: hinc innumera ſcandala, hinc contemptus Ordinis Eccleſiaſtici, hinc Divini cultus veneratio non tantum diminuta, ſed etiam prope jam extincta.* Ad hæc autem præcidenda ſcandala, iidem delecti Cardinales, & Præſules modum Pontifici indicarunt, quo in poſterum exactum, de promovendis ad Ordines, Scrutinium efformaretur. Quod vero illi tantopere exoptaverant, Concilii Tridentini Patres poſtea præſtiterunt *ſeſſ.* 23. *cap.* 7. *de reform.* ubi allegatum Nannetenſem canonem totidem fere verbis inſtaurarunt; eamque Tridentini ſanctionem, adhuc luculentius explicatam, inculcarunt, religioſeque cuſtodiri præceperunt Clemens VIII. *Conſtit.* 61. §. 7. *tom.* 3. Alexander VII. *Conſtit.* 129. *tom.* 5. Innocentius XIII. *Conſtit.* 34. §. 5. *Bullar. tom.* 10. *part.* 2. *Roman. edit.* & nos ipſi in epiſtola commonitoria ad omnes Epiſcopos, quæ eſt *ſecunda* §. 1. *noſtri Bullarii tom.* 1.

IV. Quamquam autem nunc in ipſo Ordinationis actu Scrutinium non

fiat,

fiat, attamen, ut antiquiſſimæ illius diſciplinæ, quam commemoravimus, memoria extet, & ſaltem veſtigia remaneant, Epiſcopus Diaconatum, aut Sacerdotium collaturus, populi teſtimonium exquirit, dicens: *Quid de eorum actibus, aut moribus noveritis, quid de merito ſentiatis, libera voce pandatis.... Si quis habet aliquid contra illos, pro Deo, & propter Deum, cum fiducia exeat, & dicat*. Et Archidiaconum poſtea interrogat, an ſciat, eſſe dignum, quem ordinandum exhibet: cui Archidiaconus reſpondet: *Quantum humana fragilitas noſſe ſinit, & ſcio, & teſtificor, ipſum dignum eſſe ad hujus onus officii*. Similem atteſtationis formulam adhibitam vidimus in nonnullis antiquis litteris, quibus Epiſcopus Clericum, e ſua in alienam diœceſim commeantem, in hunc modum commendabat: *Qui, in quantum humana fragilitas ſcire poteſt, adminiſtratione ſacrorum miniſteriorum non ſit indignus*: apud Pithœum *in Gloſſario Juliani Anteceſſoris*. Quia porro prædicta Archidiaconi atteſtatio, nunc merus ritus, & cæremonia eſt, cum jam aliunde Ordinandi vitam & mores Epiſcopus antea exploraverit, idcirco Innocentius III. *in Cap. unic. de Scrutinio in ordine faciendo*, culpa vacare, dixit, Archidiaconum, illum dignum affirmantem, quem indignum eſſe non novit, quamvis ignoret, an re vera dignus exiſtat.

V. Hæc de Scrutinio particulari. Scrutinium generale totius Cleri fieri deberet in Diœceſana Synodo, ubi totus Clerus Epiſcopi oculis, & cenſuræ ſubjacet. Forma iſtud peragendi jam indicata fuit *lib. 4. cap. 2. num. 2.* Synodi initio eliguntur Scrutatores, ſeu Scrutinii Præfecti, ex urbano, & diœceſano Clero, qui Sacerdotes ſint, ætate, prudentia, & probitate præſtantes, tot numero, quot neceſſarii reputantur ad univerſi Cleri Scrutinium, intra tempus Synodalium ſeſſionum, abſolvendum: utque id commodius expleri valeat, ſingulis Scrutatoribus certus ſcrutandorum numerus aſſignatur, & unuſquiſque Scrutator unum ſibi adſciſcit Scribam, cujus ſit, eorum, qui Scrutinio ſubjiciuntur, reſponſiones notare, quamvis ea, quæ graviora ſunt, & arctius ſecretum exigunt, ipſemet Scrutator ſcribere debeat: omnia vero, quæ explorarunt, ante Synodi finem, in compendium redacta, & ſcriptis conſignata, Epiſcopo referant, ut, ſi quid omnibus in communi injungendum ſit, fiat, ac opportuno Synodi decreto irrepentes abuſus coerceantur.

VI. Singulis Scrutatoribus traditur tabella, ſeu ſchedula Scrutinii, ubi certa capita adnotantur rerum, de quibus Epiſcopus vult eſſe ſpeciatim inquirendum. A Burchardo, Wormatienſi Epiſcopo, *lib. 1. decretor. cap. 91. & pluribus ſequentibus*, octo ſupra octoginta proponuntur interrogationes, in Synodo faciendæ, accuratum certe, ſed nimis prolixum Scrutinium continentes: eodemque prolixitatis vitio laborat Scrutinium exhibitum ab Antonio Maria Gratiano *in Synodo Amerina cap. 1096. & ſeq.* In Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *part. 6. pag. 997.* diligens reperitur catalogus eorum, quæ Scrutatores indagare debent; quibus tamen permit-

titur

titur alia ſuperaddere, quæ iidem Scrutatores, pro ſua prudentia, in Clericis, & potiſſimum Canonicis, peculiariter perſcrutanda judicaverint. Pax Jordan. *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 2. *de Synodo Diœceſ. num.* 110. plurima Scrutatoribus ſuggerit quæſita, quæ ad exactum Scrutinium perficiendum exiſtimat opportuna. Preſſiores & breviores ſunt interrogationes, quæ proponuntur in Archiepiſcopali Bononiæ Cardinalis Palæoti *pag.* 213. & *ſeq.* ad quarum calcem idem prudentiſſimus Archiepiſcopus inquit, non eſſe omnia & ſingula, quæ in interrogationibus proponuntur, ab unoquoque inquirenda, ſed ea tantum, quæ ad cujuſque conditionem, ſtatum, & neceſſitatem magis accommodata videbuntur.

VII. Maximam Scrutinii utilitatem nullus inficiatur; ſed difficile videtur, intra triduum, vel quatriduum, cum ulterius Synodus protrahi non ſoleat, omnium Clericorum Scrutinium rite expleri poſſe. Hac fortaſſe difficultate perterriti Epiſcopi, etſi ceteroqui in ſuo Paſtorali munere obeundo diligentiſſimi, Scrutinium in Synodis jamdiu omiſerunt, & paſſim omittunt: quamplurima quippe nos Synodorum Acta tam typis edita, quam manuſcripta pervolvimus, & in aliquibus Scrutatores quidem deſignatos vidimus, Scrutinium tamen factum non legimus; in aliis vero nec Scrutinii, nec Scrutatorum ullam mentionem deprehendimus. Pax Jordan. *cit. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 102. Scrutinium inventum exiſtimat, ad ſupplendum defectum viſitationis; cumque diœceſis viſitatio, juxta rectam diſciplinam, Synodum præcedere debeat, inde eveniſſe arbitratur, quod Epiſcopi Synodale Scrutinium, veluti inutile & ſuperfluum, prætermiſerint. At hæc Jordani ratiocinatio aliquid efficacitatis unice habere poteſt apud antiquæ diſciplinæ ignaros: qui enim vetuſtos Eccleſiæ canones vel leviter pertractarunt, optime norunt, onus perluſtrandæ diœceſis, non eſſe de novo Epiſcopis impoſitum, ſed ſemper illis incubuiſſe; & nihilominus poſt diœceſim perluſtratam, Scrutinium in Synodo fieri curarunt. Atque, ut cetera prætereamus ſanctiſſimorum Epiſcoporum exempla, S. Carolus Borromæus nunquam profecto ſuam diœceſim viſitare neglexit, nec propterea Scrutinium in ſuis Synodis omiſit. Alia igitur erit cauſa, cur hodie Synodalia Scrutinia fere deſueverint; eaque eſſe poteſt, vel quia Epiſcopus per ſuos Adminiſtros quotidie audit, quid a ſingulis diœceſeos Clericis fiat, & hac ratione omnium mores jam perſpectos & cognitos habet; vel quia homines tantæ experientiæ, atque integritatis non invenit, quibus Scrutatoris munus tuto credere queat; vel quia demum Clerici cupiunt, ſe a proprio Paſtore, non ab alio, examinari. Mutantur in dies hominum mores, mutantur rerum circumſtantiæ, & quod uno tempore utile erat, poſtea inutile, & quandoque perniciosum evadit. Prudentis autem Prælati eſt, in iis, ad quæ Superioris lege non adigitur, ſe loco, & tempori accommodare, & quædam, quæ olim in uſu erant, prætermittere, ſicuti ad rectum ſuæ diœceſis regimen magis expedire in Domino judicaverit. Superius diximus, nos interfuiſſe Con-

Concilio Romano ſub Benedicto XIII. Jam vero, integro fere anno, qui Concilium præceſſit, plures habitæ ſunt Congregationes Præſynodales, quibus pariter præſentes fuimus, una cum aliis, ab eodem Pontifice delectis viris: cumque aliquot ex iis nonnulla judicarent eſſe Concilio poſtmodum proponenda, quæ ibidem, ad ſervandam quodammodo formam Scrutinii, diſcuterentur, & deciderentur; nos ingenue diximus, id nequaquam fieri poſſe: negotia enim, quæ Concilio proponenda ſuggerebantur, jus alterius lædebant; atque ideo, licet viderentur Conciliari diſcuſſione digna, nihilominus ii, de quorum jure agebatur, erant prius neceſſario audiendi; quod ſane in Concilio, per modum Scrutinii, rite peragi, ob modo adductam rationem, impoſſibile foret: quocirca auctores fuimus, ut prædicta negotia, quæ judicialem quamdam requirebant indaginem, a ſummo Pontifice extra Concilium terminarentur: conſilioque noſtro ceteri acquieverunt.

CAPUT QUARTUM.

De auctoritate reſervandi Caſus, eorumque reſervatione in Synodo facienda.

POſſe ſummos Eccleſiarum Antiſtites, multoque magis omnium ſupremum, Romanum Pontificem, inferiorum Sacerdotum juriſdictionem ita coarctare, ut a quibuſdam gravioribus culpis, quas ſibi, ſuoque judicio relaxandas reſervant, ne in foro conſcientiæ quidem, & coram Deo, illi abſolvere valeant, Catholicum dogma eſt, quod contra Wiclefum ſtrenue propugnavit Waldenſis *tom.* 2. *de Sacram. cap.* 149. Etenim ad relaxanda, etiam in foro interno, peccata, præter poteſtatem Ordinis, neceſſaria eſt poteſtas juriſdictionis, quæ a Superiore poteſt ad plures perſonas, & cauſas extendi, atque ad pauciores reſtringi, prout ei viſum fuerit. Hanc Catholicam veritatem, iterum a Luthero impetitam, non ſolum validis argumentis fulſerunt Theologi, e quibus videri poſſunt Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *artic.* 5. Vaſquez *in* 3. *part. Div. Thom. tom.* 4. *quæſt.* 91. *art.* 3. & Cardinalis Roffenſis *in ſuis Aſſertionibus adverſus Lutherum art.* 3. *pag.* 66. *& ſeq.* ſed Henricus VIII. Angliæ Rex, priuſquam ab Orthodoxa Fide deſciſceret, agnovit, & explicavit *in ſua Aſſertione ſeptem Sacramentorum adverſus Martinum Lutherum*, Romæ edita anno 1543. *de Confeſſione*, inquiens: *Sacerdos quilibet Ordinem quidem habet, ſed auctoritatem judicandi non habet (quæ res ad abſolventem pertinet), priuſquam ei gregis alicujus cura committitur, idoneus tamen ante reputatur, cui cura tuto poſſit committi. Epiſcopus ergo, qui curam habet totius diœceſis, ſi cui Sacerdoti partem quampiam ſuæ curæ commiſerit, an non ipſa ratio docet, hunc non amplius aut ligare poſſe, aut ſolvere, niſi quatenus ille permiſerit, ſine cujus mandato nihil omnino in illius populo, vel ligare quemquam, vel ſolvere potuiſſet? Quippe quod nec ipſi licebat*

Epiſcopo in aliena diœceſi. Quid ergo miri eſt, ſi quædam ſibi reſervat Epiſcopus, quorum curam putat eſſe majorem, quam ut cuilibet poſſit, etiam non imperito, committi?

II. Validius autem idem Eccleſiæ dogma, contra Lutheri conatus, ſtabilivit Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœnit.* ubi *cap.* 7. Catholicam doctrinam expoſuit, & *can.* 11. contrarium ſentientes anathemate percuſſit. *Magnopere vero* (ait *cit. cap.* 7.) *ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere, ſanctiſſimis Patribus noſtris viſum eſt, ut atrociora quædam, & graviora crimina, non a quibuſvis, ſed a ſummis dumtaxat Sacerdotibus abſolverentur: unde merito Pontifices Maximi pro ſuprema poteſtate, ſibi in Eccleſia univerſa tradita, cauſas aliquas criminum graviores ſuo potuerunt peculiari judicio reſervare. Neque dubitandum eſt, quando omnia, quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus in ſua cuique diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionem, liceat, pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præſertim quoad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt. Hanc autem delictorum reſervationem, conſonum eſt Divinæ auctoritati, non tantum in externa politia, ſed etiam coram Deo, vim habere.* Et *cit. can.* 11. *Si quis dixerit, Epiſcopos non habere jus reſervandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideo caſuum reſervationem non prohibere, quominus Sacerdos a reſervatis vere abſolvat, anathema ſit.* Plurima, quæ ad rem faciunt, & traditam a Tridentino doctrinam illuſtrant, occurrunt in libro, cui titulus *Tres Epiſtolæ Paſtorales* Epiſcopi Atrebatenſis, *cap.* 7. *de reſervatione caſuum pag.* 193. Licet autem Tridentinum poteſtatem reſervandi peccata tantum ſummo Pontifici, & Epiſcopis nominatim adſtruxerit; nomine tamen Epiſcopi, etiam inferiores Prælatos, habentes jurisdictionem quaſi Epiſcopalem, cum territorio ſeparato, comprehendiſſe, cenſuit ſacra Congregatio, ejuſdem interpres, in *Salernitana* anno 1585. *lib.* 4. *decretor. pag.* 36. reſcribens: *Prælatos Sæculares, Epiſcopis inferiores, qui habent jurisdictionem quaſi Epiſcopalem in loco, & nulli Diœceſano nec ipſi, nec eorum ſubditi ſubſunt, habere facultatem reſervandi ſibi caſus.* Et in *Marſicana* anno 1587. idem, totidemque verbis reſpondit *lib.* 4. *decretor. pag.* 250. *a tergo*. Eadem inſuper poteſtate gaudere Parochos, quoad ſimplices Sacerdotes, ſeu Cappellanos, in Curæ exercitio iiſdem inſervientes, docuerunt Sylvius *in* 3. *part. D. Thom.* 4. *quæſt.* 19. *pag.* 552. *art.* 2. *quæſit.* 2. *edit. Antuerp. an.* 1714. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſput.* 29. *ſect.* 1. *num.* 4. Cardinalis de Lugo *de Pœnit. diſput.* 20. *ſect.* 1. *num.* 2. Neeſen *tom.* 2. *tract.* 5. *de Sacram. Pœnit. quæſt.* 4. *dub.* 10. quia & ipſi jurisdictionem ordinariam habent *in foro interno*, quam delegant ſuis Cappellanis: ſimul tamen iidem Doctores notant, non eſſe uſu receptum, ut Parochi ea facultate utantur; additque de Lugo, inutilem inſuper fore reſervationem, ſi quæ a Parochis fieret, quoniam ea non ligarentur excipientes Confeſſiones auctoritate, & jurisdictione accepta ab Epiſcopo, cujus imperio tota Parochorum jurisdictio ſubeſt. Dedi-

ta

ta opera diximus, Parochos juriſdictionem ordinariam habere *in foro interno*: ſcimus quippe, Diſceptationem Petri Mengonii *de eminentiori Parochorum dignitate ſupra Canonicos*, anno 1723. Florentinis typis excuſam, in qua Auctor innixus Decretali Alexandri III. *in Cap. Cum ab Eccleſiarum*, *de offic. Judic. ordin.* aſſerere conatur Parochis juriſdictionem ordinariam etiam in foro externo, fuiſſe valide confutatam a Joanne Dominico Lario in alia Diſſertatione, inſequenti anno 1733. Piſis impreſſa, & merito; ſiquidem ex communiori, atque in praxi recepta ſententia, quam cum S. Thoma *in Supplem. 3. part. quæſt.* 22. *art.* 1. Suarez *de cenſuris diſp.* 2. *ſect.* 2. *num.* 10. Vaſquez *in opuſc. de excomm. dub.* 17. *num.* 1. aliiſque propugnat, pluribuſque exornat Gonzalez *ad cit. Cap. Cum ab Eccleſiarum*, *num.* 2. non poteſt Parochus, jure ordinario, ſententiam ferre excommunicationis: neque contrarium evincit textus objecti *Cap. Cum ab Eccleſiarum*; quamquam enim ibi Pontifex obſervari præcipiat excommunicationem *in Clericos*, *vel Laicos ſuos* latam a Plebano S. Pancratii de Lucar, hunc tamen Plebanum eam non tuliſſe jure ordinario, ſibi, ratione ſolius Parochialis Eccleſiæ, competente, ſed jure extraordinario, videlicet ex ſpeciali privilegio, vel ex præſcripta conſuetudine, vel alio legitimo titulo, acquiſito, idem Gonzalez oſtendit. Sat tamen eſt id obiter adnotaſſe. Ad propoſitum regrediamur.

III. Quamvis prædicta facultate reſervandi caſus, poſſit Epiſcopus ſemper, & quandocumque voluerit, uti; multis tamen nominibus decet, ut illam potius in Synodo, quam extra Synodum exerceat. Primo, quia, ut in hoc negotio cautius ſe gerat, uti opportune monent Homobonus *tract.* 15. *cap.* 6. *quæſt.* 12. & Lælius Zecchius *de munere Epiſcopi cap.* 7. expedit, ut prius probos, atque longa experientia edoctos Sacerdotes in conſilium adhibeat, quos profecto nuſquam melius & commodius, quam in Synodo, habere poteſt: attamen curandum eſt, ut hoc ipſum conſilium maxima circumſpectione, & cautela petatur, atque præſtetur, ne arctiſſimum ſacramentalis Confeſſionis ſigillum ulla ex parte videatur violari: qua de cauſa, cum olim Vicarius Generalis Tridentinus rogaverit Regulares oppidi Bulganenſis, ut ſibi, adjecta ceteroquin ſevera lege ſecreti, quod ſe religioſe ſervaturum promittebat, manifeſtarent, quænam in genere eſſent graviora peccata, quæ eo in loco magis communiter committerentur, & Regulares Vicario morem gerere abnuerint, quos tamen Vicarius urgere non deſinebat; re delata ad ſacram Congregationem Concilii, hæc die 19. Auguſti 1673. dixit, Regulares ad id cogi non poſſe, & monendum Vicarium, ut ab ejuſmodi interrogationibus abſtineret, *lib.* 28. *decretor. pag.* 150. Secundo, congruum eſt, ut reſervatio fiat in Synodo, ne ſecus Parochi conquerantur, ſuam ordinariam poteſtatem, ipſis prorſus inſciis, nimis admodum coarctari: ut enim notat Cardinalis de Lugo *de Sacram. Pœnit. diſp.* 20. *ſect.* 3. *num.* 37. quamvis Epiſcopus poſſit juriſdictionem abſolvendi, quam aliis Sacerdotibus delegat, omnino pro libito

limitare, & ad pauciſſimas cauſas reſtringere; tanta tamen poteſtate non potitur quoad Parochos, quorum juriſdictio, etſi ab Epiſcopo pendeat, eique ſubjaceat, non eſt tamen delegata, ſed ordinaria; nec poteſt, ſine legitima cauſa, aut prorſus auferri, aut adeo imminui, ut fere inanis remaneat. Omnis autem querelarum occaſio præciditur, cum reſervatio fit in Synodo, ubi ſi ea plus æquo aucta, & extenſa videatur, ſtatim poſſunt Parochi reclamare, & cauſas Epiſcopo exponere, cur exoptent, hoc, aut illud peccatum e reſervatorum albo expungi: quibus auditis, aut Epiſcopus ſententiam mutabit, aut alias urgentiores rationes adducet, propter quas peccata illa reſervanda exiſtimat, quibus Parochi acquieſcent. Tertio denique convenit, reſervationem fieri in Synodo, quia in Synodo facta, induit naturam legis, quæ, nullo contradicente, perpetua eſt, & quamdiu non revocatur, perſeverat; facta autem extra Synodum, non ab omnibus reputatur perpetua, opinantibus pleriſque Theologis, quos ſequuntur Gavantus *in Manuali Epiſcoporum verb. Caſus reſervati num.* 16. & Roncaglia *in Theolog. moral. tom.* 2. *tract.* 19. *quæſt.* 7. *quæſit.* 2. illam, decedente Epiſcopo, a quo eſt facta, illico expirare; aliis exadverſo, cum Capeavil. *de caſib. reſerv. part.* 1. *cap.* 5. *in fin.* contendentibus etiam tum perpetuam eſſe, & durare, donec a Succeſſore vel expreſſe, vel tacite revocetur; ex quo fiat, ut, mortuo Epiſcopo, aliqui prima ſententia imbuti, a reſervatis abſolvent; alii vero ſecundam ſectantes, talem abſolutionem invalidam pronuntiabunt, atque exinde multa ſcandala exorientur, quæ præcaventur, ſi reſervatio in Synodo fiat. Quocirca communi uſu receptum eſt, ut Epiſcopus in Synodo ſtatuat, quænam peccata velit eſſe ſibi reſervata, nec ſolum in Diœceſanis, ſed in pluribus Provincialibus Synodis caſuum reſervationes factas legimus, ut in Eboracenſi anni 1195. *cap.* 11. Lambethenſi anni 1281. *cap.* 6. Avenionenſi a tribus provinciarum Epiſcopis anno 1326. celebrata *cap.* 22. Collectionis Harduini *tom.* 6. *part.* 2. *col.* 1932. & *tom.* 7. *col.* 864. & 1503. aliiſque adductis a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccl. diſcipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 4. & 5. Non idcirco tamen, quod caſuum reſervatio a Provinciali Concilio facta eſſet, poteſtas adempta erat Epiſcopis ab illis abſolvendi, ſicuti contingit in legibus, a Superioribus latis, quæ a nullo inferiorum relaxari poſſunt: etenim eadem Concilia, non ſibi, aut Metropolitanis, ſed ipſiſmet Epiſcopis illorum abſolutionem reſervabant; quod præfatos canones legenti patebit. Aliud erat de gravioribus criminibus, Papæ reſervatis; ab his quippe, ſicuti nunc, ita & olim, nullus, ſine auctoritate Papæ, unquam abſolvere audebat: Sic in Concilio Londinenſi anni 1142. ſtatutum narrat Matthæus Pariſienſis *ad eumdem annum*: *Ne aliquis, qui Eccleſiam, cœmeteriumque violaverit, vel in Clerico, aut viro religioſo manus injecerit violentas, ab alio, quam ipſo Papa, poſſit abſolvi*: quod decretum ex Rogerio quoque refert Harduinus in Collectione ſua *tom.* 6. *part.* 2. *col.* 1234. *ad annum* 1143. Et Concilium

Sal-

Saltzburgenſe anni 1386. *cap.* 2. *ſub interminatione maledictionis æternæ, diſtricte* prohibet, ne quiſpiam a caſibus, Sedi Apoſtolicæ reſervatis, abſolvere præſumat, in Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 1901. Nec verum eſt, quod aſſerit Van-Eſpen *Juris Eccleſ. univerſ. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 6. *cap.* 7. *num.* 9. non ante ſeculum XI. cœpiſſe Epiſcopos graviorum quorumdam criminum reos ad Sedem Apoſtolicam mittere, ut a Pontifice reconciliarentur: ſiquidem *ex lib.* 3. *de Geſtis Sanctorum Rotonenſium cap.* 1. *ſeculo* IV. *Benedictino*, conſtat, ante annos circiter nongentos, homicidas ad Papam fuiſſe remiſſos, quod opportune notavit Martene *de antiquis Eccleſiæ ritibus tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 6. *art.* 6. *num.* 6. Enimvero, cum homicidium, inter illa enumeretur enormia facinora, quorum reis, ſaltem, in pleriſque Eccleſiis, nunquam olim conceſſam fuiſſe abſolutionem, contendunt Petavius *in notis ad S. Epiphanium hæreſi* 59. Albaſpinæus *in notis ad Concilium Illiberitanum*, Morinus *lib.* 9. *de Pœnit. cap.* 19. & citatus Martene, aliique non pauci; credere fas eſt, quod, cum nimia hæc diſciplinæ auſteritas emolliri cœpit, id retentum fuerit, ut qui ea perpetraverant, a ſola Sede Apoſtolica veniam conſequerentur. Sedes autem Apoſtolica tanta ſemper lenitate uſa eſt, ut, etiam cum priſca illa vigebat ſeveritas, juſtis quandoque de cauſis, a peccatis abſolveret, quæ ceteroqui, ordinaria lege, non ſolebant ab Eccleſia remitti, ſed uni Dei judicio relinqui, quemadmodum colligitur ex Tertulliano, qui hæreticus Montaniſta jam factus, *lib. de pudicit. cap.* 5. Zephyrinum Papam carpit, quod mœchis veniam daret, quibus, aut ipſamet Eccleſia Romana, ut exiſtimat Martene, aut ſaltem pleræque aliæ Eccleſiæ, ſicuti opinatur Morinus, antea conſueverant omnem indulgentiam denegare.

CAPUT QUINTUM.

Quænam ſint atrociora & graviora crimina reſervanda, una cum aliis ad materiam pertinentibus, & ſignanter quoad Regulares.

POſt aſſertam Epiſcopis facultatem caſus reſervandi, & deſignatum tempus, quod magis congruum videtur ad reſervationem faciendam, operæ pretium eſt examinare, quænam ſint illa atrociora & graviora crimina, quæ ſanctiſſimorum Patrum judicio reſervari conſueviſſe dixit Tridentinum: inde enim normam ſument Epiſcopi, ad quam in reſervandis peccatis ſe tuto conformare queant. Non aliunde autem illa melius reſcire poſſumus, quam ex Conciliis, in quibus modo hæc, modo illa peccata, tamquam graviora, fuere reſervata. Nuper laudatum Concilium Londinenſe, a ſolo Epiſcopo abſolvendos, decrevit, *incendiarios*, *pejerantes in alicujus diſpendium*, & *fures atrociores*. Concilium Lambethenſe *cit. cap.* 6. Epiſcopo reſervavit *homicidia voluntaria*, *tam publica*, *quam occulta*. In Diœceſana Synodo Santonenſi, habita anno 1280. *cap.* 14. Collectio-

nis

Digitized by Google

nis Harduini *tom. 7. col.* 848. longus contexitur catalogus caſuum reſervatorum, inter quos numerantur homicidium, mutilatio, lapſus carnis tam ſacrilegus cum Moniali, quam contra naturam, perjurium, inceſtus, abortus ſtudioſe procuratus, litterarum falſificatio, ſortilegium cum abuſu Sacramentorum, violatio Eccleſiarum, aliique non pauci. Concilium Provinciale Ravennas anni 1286. *eod. tom.* 7. Harduini *col.* 948. *cap.* 8. ad Epiſcopum remittendum juſſit, *cum quis petit, abſolvi ab excommunicatione majori, lata, vel inducta ab homine, vel a jure; item incendio, & crimine publico; ſicut in blaſphemante Deum, vel Sanctos; item in voto, qualitercumque emiſſo; & cum illis, qui filios oppreſſerunt ex propoſito, ſive caſu; & cum quibuslibet homicidiis, & ſacrilegiis, falſariis, violatoribus Eccleſiarum, & immunitatum Eccleſiaſticæ libertatis, & ſortilegis; item cum iis, qui cum brutis libidine polluuntur; item cum inceſtuoſis, & corruptoribus Sanctimonialium, & in omni occupatione, uſurpatione, & detentione rei alienæ, ubi, cui reſtitutio fieri debeat, non inveniri poteſt; item cum perjuris, & clandeſtine matrimonium contrahentibus, ex quo matrimonio dubitatio oriatur, vel oriri poſſit; & in omnibus aliis criminibus, delictis, & exceſſibus, in quibus de conſuetudine generali, vel ſpeciali, Epiſcopis reſervatur confeſſio.*

II. Verum, cum ſeculi xv. initio nimium excreverit caſuum reſervatio, & præterea Abbates Carthuſienſes eouſque devenerint, ut omnia ſuorum ſubditorum peccata gravia ſibi reſervaverint; in ejuſmodi effrenes reſervationes cenſoriam virgam ſtrinxit Joannes Gerſonius tam in Opuſculo *ſuper abſolvendi poteſtate; & qualiter expediat fieri reſervationem peccatorum*, quam in Epiſtola ad quemdam Epiſcopum *de moderatione caſuum reſervandorum*, *tom.* 2. *Oper. col.* 413. & 315. quibus in locis reſervari quidem permittit pauca quædam peccata atrociora, ſed non approbat, ut hæc ipſa reſerventur, quando ſunt occulta; exinde enim periculum ſubeſſe, inquit, ne, quod occultum eſt, publicetur. Gerſoni adhæſiſſe videntur Concilium Senonenſe anni 1524. & Synodus Diœceſana Carnotenſis anni 1526. quæ nulla reſervatione, quoad crimina occulta, affici voluerunt mulieres, ne iſtæ, cum propriæ famæ diſpendio, Epiſcopum vel Pœnitentiarium, ad quem alias accedere non conſueverant, cogerentur adire. Alia tamen poſt Gerſonis ætatem in Gallia celebrata Concilia, ſicuti animadvertit Thomaſſinus *tit. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 8. in priori ſententia, & praxi perſtiterunt, pluraque, quantumvis occulta, peccata Epiſcopis reſervarunt: quin immo Concilium Sueſſionenſe anni 1455. Collectionis Harduini *tom. 9. col.* 1385. hortabatur Epiſcopos, ne facultatem abſolvendi a reſervatis paſſim concederent Regularibus.

III. Sed quod in Gallia non eſt aſſequutus Gerſon, præſtitit in Germania Laurentius Cardinalis Campegius, ubi Legatum agens Apoſtolicum, & ſedulam operam navans Eccleſiarum reformationi, inter ſuas Conſtitutiones, Ratisbonæ promulgatas anno 1523. quæ habentur *in faſciculo rerum*

rum expetendarum & fugiendarum, *edito Londini* 1690. *pag.* 425. omnibus Confeſſariis concedendam in poſterum, edixit, facultatem abſolvendi laicos a quibuslibet occultis criminibus, etſi alias reſervatis, exceptis dumtaxat hæreticis, homicidis, & excommunicatis, quos ad Epiſcopos, vel Vicarios, remittendos conſtituit; Clericis vero etiam poſtmodum, eo loco futuris, quo prius erant. Campegio obſequens Archiepiſcopus Colonienſis in ſuo Concilio Provinciali anni 1537. *part.* 7. *cap.* 37. poteſtatem fecit omnibus Parochis remittendi quælibet crimina occulta: & Synodus Diœceſana Auguſtenſis anni 1548. Collectionis Harduini *tom.* 9. *col.* 2045. ſtatutum Cardinalis Campegii inſtauravit, & confirmavit.

IV. Non propterea tamen, quod ita aliquibus viſum fuerit ſtatuendum, reſtricta cenſenda eſt auctoritas Epiſcoporum ad ſola ſibi reſervanda peccata notoria: quoniam, uti recte perpendit citatus Thomaſſinus *eod. num.* 8. Concilium Tridentinum, novis præſidiis muniens Epiſcoporum juriſdictionem ad caſus reſervandos, illam non coarctavit ad publica, ſed *ad atrociora*, *& graviora crimina*, qualia eſſe, & dici poſſunt etiam occulta. Quia autem idem Tridentinum ſimul Epiſcopos monuit, ne ea poteſtate in deſtructionem, ſed ædificationem utantur; idcirco nimium faciles eſſe non debent ad reſervationes multiplicandas. Quamquam vero non poſſit, quoad hoc, certa regula, ubique cuſtodienda, præſcribi, neque in ſpecie deſignari queant peccata, quæ reſervari oporteat; alicubi enim ſola proclivitas populi ad aliquod crimen frequenter perpetrandum, ut difficultate obtinendæ abſolutionis, veluti quodam freno, cohibeatur, ſufficientem cauſam præbet Epiſcopo illud reſervandi; quæ cauſa urgere deſinit, ubi populus non eſt ad illud proclivis: attamen inſtar regulæ eſſe poſſunt quædam generalia monita, & decreta, quæ a ſacris Urbis Congregationibus hac ſuper re emanarunt. Sacra Congregatio, Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita, die 9. Januarii 1601. locorum Ordinarios ita monendos, ſtatuit: *Ne locorum Ordinarii*, *quibus jus hoc reſervandorum caſuum competit*, *pluribus*, *quam opus ſit*, *reſervationibus*, *ſubditis*, *aut Confeſſariis in animarum ſalute procuranda cooperantibus*, *ſint oneroſi*, *monentur omnes*, *ut paucos*, *eoſque tantum*, *quos ad Chriſtianam diſciplinam retinendam*, *animarumque ſibi creditarum ſalutem*, *pro cujuſvis diœceſis ſtatu*, *& qualitate neceſſario reſervandos eſſe judicaverint*, *reſervent*. Idemque monitum replicandum decrevit die 26. Novembris 1602. *Sed*, *ne locorum Ordinarii*, *ad quos caſuum reſervatio ſpectat*, *ea in re modum excedant*, *eadem ſacra Congregatio illos rurſum magnopere admonendos cenſet*, *ut*, *non paſſim*, *ſed cum id videbitur communi bono expedire*, *atrociorum tantum*, *& graviorum criminum abſolutionem ſibi reſervent*, *quorum reſervatio ad Chriſtianam diſciplinam retinendam conſerat*, *& in ædificationem*, *non autem in deſtructionem*, *cedat*; *ne alioquin*, *Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtrorum coarctata poteſtate*, *ſanctæ matris Eccleſiæ piæ menti contrarius effectus ſubſequatur*. *Probibet etiam*, *ne ſibi ſuperflue reſervent caſus in Bulla*, *die Cœnæ Domini legi*

con-

conſueta, contentos, neque alios Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſervatos. Encyclicæ quoque litteræ ab eadem ſacra Congregatione, eadem die 26. Novembris 1602. ad Epiſcopos in hunc modum datæ ſunt: *Præcipue vero hæc monenda cenſet ſacra Congregatio, ut videant ipſi Ordinarii, ne illos caſus promiſcue reſervent, quibus annexa eſt excommunicatio major, a jure impoſita, cujus abſolutio nemini reſervata ſit, niſi forte propter frequens ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam, aliqui hujuſmodi caſus nominatim reſervandi viderentur, neque caſus, in quibus abſolutio, niſi cum reſtitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur, neque illos, qui etſi mortale peccatum inducant, circa res tamen parvi momenti verſantur, & frequenter inter idiotas evenire ſolent, uti damni dati, & ſimilium. In peccatis etiam carnalibus reſervandis multa utantur circumſpectione, propter periculum ſcandalorum in iis maxime perſonis, in quas ob acceſſum ad Confeſſarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, ſuſpicionis aliquid cadere poteſt. Poſtremo eam potiſſimum ineant & ſequantur rationem, quæ, conſideratis diligenter cujuſque provinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propenſione, magis in Domino expedire videbitur.* Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium decretis legendis apud Quarantam *in verb. Caſus num.* 14. & apud de Lamet & Formageau *in Dictionario caſuum conſcientiæ tom.* 1. *caſ.* 1. conſentiunt deciſiones ſacræ Congregationis Concilii: etenim, cum ad hanc delatum fuerit, quod Epiſcopus Bellicaſtrenſis ſupra modum auxiſſet catalogum caſuum reſervatorum, die 29. Januarii 1661. decem, aut ad ſummum duodecim gravioribus exceptis, Epiſcopi arbitrio deſignandis, ceteros e catalogo deleri, juſſit *lib.* 22. *decretor. pag.* 415.

V. At illud, præ ceteris, cavere debet Epiſcopus, ne peccata, quantumvis gravia, ſed mere interna, ſibi reſervet: licet enim etiam hæc reſervari queant, ſicuti docent Vaſquez *ſupracit. quæſt.* 91. *art.* 3. *dub.* 4. Cardinalis de Lugo *diſput.* 20. *ſect.* 2. *num.* 13. & Suarez *de Fide diſp.* 21. *ſect.* 4. *num.* 2. ubi hæc habet: *Solent aliqui Epiſcopi etiam hæreſim mentalem reſervare, quod quidem in ſummo rigore juris facere poſſunt, quia reſervatio, non eſt uſus juriſdictionis externi fori, ſed eſt ablatio juriſdictionis pro foro Sacramentali, quam Epiſcopus ſicut dare poteſt, ita etiam auferre:* non eſt tamen in praxi receptum, ut unquam reſerventur, veluti proſequitur Suarez *loc. cit. Nihilominus tamen Auctores communiter non conſulunt, neque laudant talem reſervationem, propter animarum periculum; nam actus interiores frequentes & moleſti ſunt, & difficile cognoſcuntur; & ita etiam ego credo regulariter non expedire:* quin immo Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 5. actus mere interni reſervationem acriter reprehendendam, exiſtimat. Et re vera, uti bene de Lugo obſervavit, ſolos, ſcimus, Prælatos Regulares quædam peccata ſive externa, ſive interna, ſibi olim indiſcrete reſervaſſe; ceterum nec Epiſcopi, nec ſummi Pontifices, actus mere internos ſuis reſervationibus complecti unquam conſueverunt. Unde, etſi peccatum hæreſis graviſſimum ſit, & cum in externum prodit, ſummo

Pon-

Pontifici reſervetur; quamdiu tamen intra animum conſiſtit, reſervationem effugit. Et quoniam de Regularibus ſermo incidit, ad coercendam nimiam libertatem, quam ſibi Religionum Prælati uſurpabant, augendi in dies caſuum reſervationes, Clemens VIII. die 26. Maji 1593. undecim caſus deſignavit, quos referunt Suarez *de Pœnitentia diſput.* 29. *ſect.* 3. *num.* 11. & Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 6. vetuitque Regularibus, ne alios, præter illos, ſibi reſervare præſumerent, niſi *Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in provincia, matura diſcuſſione, & conſenſu*; quamvis non propterea ad omnes ibidem deſcriptos ſibi reſervandos, eoſdem aſtrinxerit. Et nihilominus contendebant Prælati Regulares, ſibi ablatam non eſſe facultatem alicui gravi peccato, in Clementino decreto ceteroquin non expreſſo, annectendi cenſuram, quam ſibi reſervare poſſent: nec deerant graves Doctores, qui huic eorum opinioni adſtipularentur, inter quos Suarez, Filliucius, Villalobos, aliique, quos adducit Diana *tom.* 7. *tract.* 1. *de dubiis Regular. reſol.* 114. Sed, cum hac ratione Clementis decretum prorſus eluderetur, ſacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium die 7. Julii 1617. prædictam opinionem improbavit: *Cum a nonnullis Regularibus dubitaretur, an in decreto felic. record. Clementis Papæ VIII. anno 1593. 26. Maji, ſuper qualitate caſuum, ab eorumdem Regularium Superioribus reſervandorum, edito, cenſuræ etiam comprehenderentur, ita ut iiſdem Superioribus, abſque Capituli Generalis, aut Provincialis conſenſu, aliquibus peccatis in decreto hujuſmodi non contentis excommunicationem annectere, ejuſdemque abſolutionem ſibi reſervare liceat; Sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Regularium præpoſitorum, Illuſtriſſimo Bandino referente, cenſuras in ſupradicto decreto comprehendi cenſuit.*

VI. Verum, quia homines quantum propriam juriſdictionem dilatare geſtiunt, tantum alienam, cui ſubſunt, reſtringere tentant; illi iidem, qui reſervationis vinculum in ſubditos, pluſquam par erat, injicere voluerant, reſervationes, ab Epiſcopis factas, pro viribus conati ſunt effugere: & niſi eorum conatibus Apoſtolica Sedes obſtitiſſet, Epiſcoporum juriſdictionem fere labefactaſſent. Jampridem Benedictus XI. *in Cap.* 1. *de privilegiis, inter Extravag. comm.* & Clemens V. *in Clementina Dudum*, *§. Per hujuſmodi, de ſepulturis, & in Clementina Religioſi, §. Quibus, de privileg. & exceſſ. privilegiator.* declaraverant, non licere Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus quempiam abſolvere a caſibus Epiſcopis reſervatis; & nihilominus iidem, ceterique Regulares, obtentu privilegiorum, quorum confirmationem poſt Concilium Tridentinum impetraverant, & præſertim illius, quod contineri jactabant in Bulla, quam vocant *Mare magnum*, jus ſibi arrogabant crimina relaxandi, Epiſcopis reſervata. Ut Regularium auſus reprimeret, ſuaque, & Coepiſcoporum jura tueretur, S. Carolus Borromæus Sedem Apoſtolicam adiit, petiitque: *An Regulares, ex privilegiis a Sede Apoſtolica impetratis, præſertim autem ex eo,*

quod nominant Mare magnum , *poſſint in his caſibus* , *quos ſibi Epiſcopus reſervavit* , *abſolvere confitentes :* & ſacra Congregatio Concilii die 10. Septembris 1572. approbante Gregorio XIII. reſpondit : *Ex facultatibus per hoc* Mare magnum *aliave privilegia* , *Regularibus conceſſa* , *factam eis non eſſe poteſtatem abſolvendi in caſibus ſibi ab Epiſcopo reſervatis :* cujus rei fidem faciunt ejuſdem ſacræ Congregationis litteræ , de quibus in notis Cardinalis Auguſtini Valerii , Epiſcopi Veronenſis , ad Conſtitutiones editas per Joannem Matthæum Gibertum Anteceſſorem *pag.* 100. *edit. anni* 1740. Hoc reſponſo fretus S. Carolus in ſuo Concilio Provinciali Mediolanenſi III. anni 1573. *ſub tit. De iis* , *quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinent* , *Actor. part.* 1. *pag.* 93. edixit , *Ne Confeſſarii Regulares* , *eorum peccatorum* , *quorum abſolutio Epiſcopo reſervata eſt* , *vinculis irretitos pœnitentes abſolvant* , *quemadmodum a ſancta Sede Apoſtolica declaratum eſt* , *id eis non licere* , *quavis privilegiorum ſuorum auctoritate* . Utque efficacius Regulares in officio contineret , in alio Concilio Provinciali Mediolanenſi V. anni 1579. *cit. part.* 1. *pag.* 222. abſolvere præſumentes a caſibus, Epiſcopis reſervatis, excommunicatione innodavit : *Ab iis caſibus* , *proxime promulgatis* , *ſi quis Confeſſarius cujuſvis Ordinis* , *ſine facultate ſcripta* , *ab Epiſcopo data* , *aliquem abſolvere attentarit* , *excommunicationis pœnam ipſo facto ſubeat* .

VII. At non propterea Regulares ſunt in ordinem redacti , ſed alias in dies nectebant inanes rationes , quibus ſibi aſſererent juriſdictionem , quam ſemel affectaverant. Quare a ſacra Congregatione Epiſcoporum & Regularium die 9. Januarii 1601. novum promulgatum fuit decretum , Clementis VIII. auctoritate roboratum, quo iterum deciſum eſt, nullam illis facultatem competere abſolvendi a caſibus, *quos locorum Ordinarii hactenus reſervarunt* , *vel in poſterum ſibi reſervabunt* . Et , quoniam etiam hanc novam deciſionem variis tricis eludere iidem tentarunt , ut his obviam iret , eadem ſacra Congregatio , jubente Paulo V. die 6. Januarii 1617. aliud edidit decretum , quo priora confirmavit , atque ad unguem ſervari præcepit . Tot , ac toties repetitis ſanctionibus minime perterriti Regulares , illas, ſi non prorſus evertere , ſaltem debilitare , novo molimine ſtuduerunt, dictitantes nimirum , robur non habere extra Italiam. Quocirca, ad hanc quoque cavillationem amputandam, eadem ſacra Congregatio, præcipiente Urbano VIII. die 18. Novembris 1628. omnia hucuſque relata decreta , jam tertio renovavit , ac Regulares tam intra , quam extra Italiam degentes afficere , & complecti , expreſſe edixit, & declaravit . Ad hæc , Alexander VII. die 24. Septembris 1665. inter alias, hanc etiam propoſitionem damnavit : *Mendicantes poſſunt abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis* , *non obtenta ad id Epiſcoporum facultate* . Et Clemens X. ut aditum obſeraret innumeris effugiis, a Regularibus adinventis, anno 1670. ſua Conſtitutione, quæ incipit *Superna magni Patrifſamilias*, *tom.* 6. *Bullar. pag.* 305. non ſolum denuo definivit , per *Mare ma-*

magnum, aliave privilegia, nulli Regularium, cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, ſeu Societatis, etiam Jeſu, factam eſſe poteſtatem abſolvendi a caſibus Epiſcopo reſervatis, ſed inſuper ſancivit, *habentes facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus, Sedi Apoſtolicæ reſervatis, non ideo a caſibus Epiſcopo reſervatis poſſe abſolvere*. Cumque demum nos ſacræ Congregationis Concilii Secretarium ageremus, inſtante Archiepiſcopo & Electore Colonienſi, ejuſdem ſacræ Congregationis examini ſubjecimus ſequens dubium: *An confeſſarii Regulares poſſint ſeculares, extra mortis periculum, abſolvere a caſibus Ordinario reſervatis*. Ad quod die 16. Novembris 1720. reſponſum fuit *Negative*. Ne porro præfatæ deciſiones ullo unquam tempore e Regularium memoria exciderent, utque continue præ oculis iidem haberent culpas, quas nequeunt relaxare, eadem ſacra Congregatio Concilii in *Sublacen. Juriſdictionis* die 10. Octobris 1676. dixit, eos teneri affigere propriis ſedibus Confeſſionalibus notulas caſuum Epiſcopo reſervatorum; & renuentes, opportunis juris remediis, ad id cogi poſſe: uti habetur *lib. 29. decretor. pag.* 284. *a tergo & pag.* 285.

VIII. Præter Regulares, alii quoque Epiſcoporum reſervationes declinare tentarunt, quibus itidem ſacræ Congregationes obſtiterunt. Confratres quarumdam Confraternitatum, & ſignanter ſanctiſſimi Roſarii, ſuorum privilegiorum virtute, ſibi fas eſſe, arbitrabantur, in quibuſdam anni ſolemnitatibus Confeſſarium eligere, a quo poſſent a caſibus abſolvi Epiſcopo reſervatis. Sed ſacra Congregatio, ſtatim ac illorum falſam perſuaſionem detexit, eam radicitus evellere ſtuduit pluribus decretis, quibus oppoſitum definivit, præcipue in *Neritonen.* anni 1573. *lib.* 1. *decretor. pag.* 143. & in *Mediolanen.* eodem anno *eod. lib. pag.* 162. Unde S. Carolus Borromæus in citato Concilio Provinciali Mediolanenſi V. anni 1579. *ead. part.* 1. *pag.* 222. ſtatuit: *Ne facultatum, privilegiorumque jure, quæ cuicumque, etiam Roſarii, & Cruce ſignatorum, Scholæ, Confratriæ, Collegiove etiam laicorum, quæve collegis, confratribuſque in eo adſcriptis, ante, vel poſt Concilii Tridentini confirmationem, conceſſa ſunt, Confeſſarius, cujuſvis Ordinis ſit, ab iis caſibus, quos ſibi Epiſcopus in ſua diœceſi reſervaverit, pœnitentes, ſine illius facultate, abſolvat. Si contra fecerit, ſuſpenſionem a Divinis ipſo facto incurrat*. Canonicus Pœnitentiarius quandoque credidit, ſola ſui muneris aſſecutione, ſe facultatem nanciſci relaxandi peccata Epiſcopo reſervata; ſed ſacra Congregatio Concilii ſancivit, ejuſmodi facultatem, ſine ſpeciali Epiſcopi conceſſione, illi neutiquam competere, *lib.* 15. *decretor. pag.* 621. Præterea hæc olim opinio multorum mentes invaſerat, liberum cuique eſſe, ex propria diœceſi, ubi in caſum reſervatum inciderat, ad aliam, in qua reſervatus non eſſet, ad hunc finem commeare; ut inibi a ſimplici Confeſſario abſolveretur: ſed ſacra Congregatio probe noſcens, per hanc opinionem factas ab Epiſcopo reſervationes penitus eludi, atque inutiles reddi, in cauſa *Compſana* die 16. Septembris 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 677. declaravit: *Abſolutionem pœniten-*

nitentibus indultam, qui fraudolenter, & ſub eo fine, in aliam diœceſim ſe tranſtulerunt, non ſuſtineri. Quam declarationem poſtmodum confirmavit, & roboravit Clemens X. in laudata Conſtitutione, decernens: *Poſſe Regularem Confeſſorem in ea diœceſi, in qua eſt approbatus, confluentes ex alia diœceſi a peccatis in ipſa reſervatis, non autem in illa, ubi idem Confeſſor eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem pœnitentes noverit in fraudem reſervationis ad alienam diœceſim, pro abſolutione obtinenda, migraſſe*. Atque hoc Pontificium decretum ab Auctore Theologiæ Moralis, in uſum Seminarii Petrocorenſis editæ, commendatur ſequentibus verbis: *Hac convenienti moderatione contendentium Theologorum rationibus ſatisfecit. Sic enim ſecundum exterorum leges judicare non tenebimur, ut quidam opponebant. Sic etiam Epiſcopi caſum reſervantis piæ intentioni ſufficienter conſulitur, ut alii volebant. Quis enim conqueratur, ſi ipſius ſubditus bona fide in aliam diœceſim tranſiens, ſecundum illius loci leges Sacramenta recipiat? Receptiſſima ſiquidem conſuetudo eſt, ut viatores, mercatores, aliique, qui propter negotiorum neceſſitatem, vel ob pium alium finem, in alienas diœceſes tranſeunt, ibi poſſint ſacramentaliter abſolvi*. Ita legitur apud eumdem Auctorem *tom. 4. lib. 2. tract. 1. de Pœnitentia cap. 7. quæſt. 6.*

IX. Denique poſt primam hujus Operis noſtri editionem, occaſione oblata, infraſcriptum Decretum a nobis conditum fuit, quod ad eam pertinet piarum quarumdam Sodalitatum perſuaſionem, qua putant, Confeſſarios a ſuis ſodalibus, in vim peculiarium facultatum ſibi conceſſarum, electos, abſolutionem ipſis impertiri poſſe a caſibus etiam Ordinariis locorum reſervatis. Cum enim in civitate Januenſi non ita pridem erecta fuiſſet pia Confraternitas ſub invocatione *B. Mariæ de Succurſu contra Infideles*, eaque per noſtras litteras in forma Brevis, quarum initium eſt *Attendentes*, non ſolum approbata & confirmata fuiſſet, ſed etiam variis indultis & privilegiis ditata, inter quæ illud erat, ut ſinguli illius confratres Presbyterum quemlibet Confeſſarium, ab Ordinario Loci reſpective approbatum, eligere poſſent, cui facultas tribuebatur, ut unumquemque eorum a caſibus etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, bis in eorum vita, & in eorumdem mortis articulo, abſolvere valeret; non defuit, qui hanc excitaret controverſiam, an ſcilicet Confeſſarii, ſic a prædictis electi, poſſent etiam a caſibus Ordinariis Locorum reſervatis, ſine ipſorum Ordinariorum licentia, confratres illos abſolvere. Nos vero aliis noſtris Apoſtolicis litteris, incipientibus *Pias Chriſtifidelium*, datis XII. Kal. Septembris 1752. ita reſpondimus: *Hujuſmodi eligendi, & reſpective abſolvendi facultatem &c. præterquam in caſibus Nobis & Sedi Apoſtolicæ dumtaxat, non vero etiam Ordinariis locorum, reſervatis, niſi eorumdem Ordinariorum licentia accedat, per Nos in prædictis noſtris litteris nunquam conceſſam fuiſſe; & conſequenter abſolutiones in vim earumdem litterarum, contra præſentis declarationis noſtræ tenorem, forſan de præterito impertitas, aut in poſterum impertiendas, nemini ſuffragari potuiſſe, ſive poſſe, decernimus, & declaramus.*

C A-

CAPUT SEXTUM

De Jure exigendi Cathedraticum, in Synodo ut plurimum Solvendum.

ABuſus quondam in Eccleſiam irrepſerat, ut Archiepiſcopus Patriarchæ, Epiſcopus Metropolitæ, & Sacerdos Epiſcopo, in ſua quiſque Ordinatione, aliquid penderent, veluti in honoris, & ſubjectionis ſignificationem: ſed quod fortaſſe ab initio modicum quid fuerat, adeo poſtea auctum eſt, ut Euſebius, Anciræ Epiſcopus, & primæ Galatiæ Metropolita, in Concilio Chalcedonenſi *act.* 16. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 642. conqueſtus fuerit, ſe inveniſſe ſuam Eccleſiam nimio ære alieno gravatam, ob debita, quæ Theodotus deceſſor contraxerat ad ſolvenda Patriarchæ Conſtantinopolitano Ordinationis jura. Ad peſtiferum hunc abuſum ex Eccleſia Latina, ubi non minus, quam in Græca, invaluerat, eliminandum, Concilium Bracarenſe II. anni 572. *can.* 3. ſtatuit: *Placuit, ut de Ordinationibus Clericorum Epiſcopi munera nulla ſuſcipiant; ſed, ſicuti ſcriptum eſt, quod gratis, donante Deo, accipiunt, gratis dent*: Collectionis Harduini *tom.* 3. *col.* 386. Voluerunt quippe hujus Concilii ſapientiſſimi Patres exempla ſectari antiquioris Synodi Illiberitanæ, quæ *can.* 48. idem in Baptiſmo ſervandum edixerat: *Emendari placuit, ut qui baptizantur (ut fieri ſolebat), nummos in concham non immittant; ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur*: Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 255. Sed Concilii Bracarenſis ſalutare decretum, efficax non fuit ad ſerpentem morbum compeſcendum: tempore enim Gregorii Magni adhuc idem abuſus vigebat aliquid penſitandi Epiſcopo ordinanti, quod, novo vocabulo, a ſimulatione invento, uti Gregorius ait, a Romanis dicebatur *Paſtellum*, quaſi, inſtar modici paſtus, eſſet quid modicum, & vile: ſed, quantulumcumque eſſet, illud ſevere prohibuit idem Gregorius Magnus in Synodo Romana, decernens *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 497. *Antiquam Patrum regulam ſequens, nihil unquam de Ordinationibus accipiendum eſſe, conſtituo.... Pro Ordinatione ergo, vel Pallio, ſeu cartis, atque Paſtello, eumdem, qui ordinandus, vel ordinatus eſt, omnino aliquid dare, probibeo.* Quam Gregorii Magni ſanctionem inſtauravit Tridentinum *ſeſſ.* 21. *cap.* 1. *de reform.* *Quoniam ab Eccleſiaſtico Ordine omnis avaritiæ ſuſpicio abeſſe debet; nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis Tonſuræ, nec pro litteris dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacumque de cauſa, etiam ſponte oblatum, Epiſcopi, & alii Ordinum Collatores, aut eorum Miniſtri, quovis prætextu, accipiant.*

II. Jam vero, quia prædictum munus, tributum, ſeu Paſtellum, olim in Ordinatione dari ſolitum, quandoque appellabatur etiam *Cathedraticum*, quod recte obſervarunt Gonzalez *in Cap. Conquerente, de offic. Ordi-*

dinar. litt. L. in fine, & Chriſtianus Lupus *in ſcholiis & notis ad canon. Concilior. tom.* 1. *pag.* 467. inde factum eſt, ut nonnulli, nominis æquivocatione decepti, ſcribere non dubitaverint, Cathedraticum, generatim, atque univerſim, a ſacris Canonibus improbari, & prohiberi. At, quantum iſti a veritate aberrent, ex ſequentibus patebit. Verum Cathedraticum, de quo in præſens, eſt certa penſio, non occaſione Ordinationis, ſed ſingulis annis Epiſcopo ſolvi conſueta, in ſignum ſubjectionis, & honorem Cathedræ Epiſcopalis, ad ejuſdem Cathedræ, ſeu Epiſcopalis officii onera ſuſtentanda. Huic penſioni ſolvendæ, pro locorum, & temporum diverſitate, duplex erat præfixum tempus: alicubi præſtabatur Epiſcopo, cum diœceſim viſitabat, quod ex mox referendis Conciliis Bracarenſi, & Toletano VII. colligitur: alibi, & magis communiter, pendebatur tempore Synodi; & quoniam Synodus plerumque poſt Paſcha cogebatur, idcirco ejuſmodi penſitatio quandoque *Paſchalis* eſt nuncupata, ſicuti poſt textum *in Cap.* 15. *de Simonia*, *in prima Collect.* notavit Cironius *ad tit. de cenſibus*, & proſequitur Gonzalez *in cit. Cap. Conquerente*, *eadem litt. L.* Frequentius tamen a Synodo dicta eſt *Synodatica*; quod conſtat tum *ex cit. Cap. Conquerente*, ubi Honorius III. ait: *Synodatici, ſeu Cathedratici nomine*: tum *ex Cap. Olim*, *de cenſibus*, ubi Innocentius III. cauſam definit inter Epiſcopum Spoletanum, & Clericos Plebis Rupinæ ſuper quantitate *Synodatici* exagitata. Dicta eſt etiam *Synodus*, ut conſtat ex Concilio Toloſano *cap.* 10. *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1045. *Statuimus etiam, ut Eccleſiæ ad Sedem pertinentes, quæ ſolvunt tertium, aut Paratam, vel Synodum, ſolito more perſolvant Epiſcopis, vel Clericis*: item *ex epiſt.* 58. Fulberti Carnotenſis, *tom.* 18. *Bibl. Patr. pag.* 18. *&c.* quamquam a *Synodatico* diſtingui *Synodus* videtur in Indice ms. Beneficiorum Eccleſ. Conſtan. apud du Cangium *verb. Synodaticum*: *Archidiaconi habebunt cohertionem extra viſitationem pro deportationibus, & penſionibus ſibi debitis, ac ratione Circatæ, quæ debetur in Synodis, ac ratione tertiæ partis, quæ debetur in Synodatico*. Cujus nominis ea ratio eſſe videtur, quod ad avertendam fortaſſe omnem fraudis ſuſpicionem penderetur in Synodo. Quare in vetere carta apud Joannem Columbum *lib.* 4. *de Epiſc. Siſtaric. num.* 36. *conceſſit tertiam partem juris ſeu ſervitii Synodatici, quod ſolvi conſuevit in Synodo, quæ tenetur ad Siſtaricum &c.*

III. Cathedraticum in hac acceptione nunquam Eccleſiæ Canones vetuere, ſed dumtaxat illud taxarunt, jubentes, ne duos ſolidos excederet. Laudatum Concilium Bracarenſe II. *can.* 2. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 386. ait: *Placuit, ut nullus Epiſcoporum per diœceſes ſuas ambulans, præter honorem Cathedræ ſuæ, ideſt duos ſolidos, aliquid aliud per Eccleſias tollat*. Concilium Toletanum VII. anni 646. *cap.* 4. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 622. *Non amplius, quam duos ſolidos, unuſquiſque Epiſcoporum præfatæ provinciæ, per ſingulas diœceſis ſuæ Baſilicas, juxta Synodum Bracarenſem, annua illatione ſibi expetent conferri*. Et, ne quiſpiam Cathedrati-

ti-

ticum cum procuratione Epiſcopo diœceſim viſitanti, alio nomine debita, confunderet, de hac, veluti de re diverſa, idem Concilium ſubjunxit, *Cum vero Epiſcopus diœceſim viſitat, nulli præ multitudine oneroſus exiſtat*. Alexander III. *in Cap. 9. de cenſibus*, permittit Epiſcopo ab Eccleſiis, quas de novo acquirit, Cathedraticum exigere: *Eccleſiis*, inquit, *quas de novo Epiſcopi de manibus laicorum eripiunt, præter Cathedraticum, & jura omnia, quæ aliis Eccleſiis imponuntur, exactionem prohibemus imponi*. Honorius III. *in cit. Cap. Conquerente*, inter jura Epiſcopalia recenſet jus exigendi, *Synodatici, ſeu Cathedratici nomine, duos ſolidos Lucenſis monetæ*; ſicuti legitur in integra Decretali, apud Gonzalez. Nullum enimvero Epiſcopale jus, Cathedratico antiquius, comperimus: ſiquidem Arnoldus, Abbas Lubecenſis, in Chronico Sclavorum narrat, Hartuinum Archiepiſcopum Bremenſem, deductum ad inopiam, ex ſolo Cathedratico victitaſſe. In Concilio Ravennati anni *997. can.* 2. conſtitutum eſt, ut quotannis, die Sancto Vitali ſacro, omnes Archipresbyteri cenſum Epiſcopo penderent duorum ſolidorum, quos, non alio, quam Cathedratici nomine ſolutos, oſtendit Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 3. lib. 2. cap.* 34. *num.* 5. Geraldus Epiſcopus Cadurcenſis, cum anno 1090. Canonicorum Regularium Collegium inſtituiſſet, illi in dotem aſſignavit jus exigendi tertiam partem Paratarum, ideſt Procurationum, & Cathedratici: *Tertiam partem Paratarum, & quod in Synodis exierit, ipſorum uſui deputavi tertiam portionem*: *Spicileg. tom.* 3. *pag.* 416. Gualterus, Epiſcopus Pictavenſis, in ſua Synodo, habita anno 1280. *can.* 11. inter Epiſcopalia jura Synodaticum recenſuit: *Monemus in generali, quod de Biſſexto, & aliis juribus Epiſcopalibus reddant nobis, vel mandato noſtro; item de Synodo, Parata, & aliis juribus Archidiaconorum*: Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 854. ubi, *Biſſexti* nomine, intelligi quartam decimarum, & oblationum, ſuſpicatur Thomaſſinus. Synodus Avenionenſis, anni 1366. *cap.* 11. neminem e Synodo recedere juſſit, niſi prius Cathedraticum ſolviſſet: *Quilibet veſtrum etiam, antequam recedat, ſolvat Synodalem, & Cathedraticum .... ſi voluerit excommunicationis ſententiam, & expenſarum gravamina evitare*. Idemque decrevit Synodus Biterrenſis, anni 1368. *cap.* 26. *Theſaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand *tom.* 4. *col.* 576. & 632. Humbertus de Romanis, quintus Generalis Magiſter Ordinis Prædicatorum, in ſuo Opere *de eruditione Religioſorum Prædicatorum lib.* 2. *cap.* 2. de Synodis agens, dicit, Sacerdotes ad eam accedentes, ut ſuam ſubjectionem Epiſcopo teſtentur, ſolvere eidem *didrachma Cathedraticum*, exemplo illorum, de quibus ait Evangeliſta Lucas 2. *Ibant omnes, ut profiterentur ſinguli in ſuam civitatem*. Hæc, aliaque hujus generis multa, quæ congeruntur a Chriſtiano Lupo *in ſcholiis, & notis ad canones Conciliorum cit. tom.* 1. *pag.* 469. *tom.* 2. *pag.* 1123. *tom.* 3. *pag.* 209. atque a Thomaſſino *cit. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 5. plane evincunt, Synodaticum ſemper fuiſſe Epiſcopis debitum.

IV.

Digitized by Google

IV. Non tamen negamus, potuiſſe Epiſcopos, in Cathedratico exigendo, aut contra juſtitiam, aut contra æquitatem, aliamve virtutem peccare, & quandoque peccaſſe: vel quia ultra duos ſolidos, a jure ſtatutos; vel quia nimis violenter a pauperibus Clericis illud exigebant; vel demum quia nimiam aviditatem, aurique ſacram famem, in Cathedratici exactione, non ſine profecto aliorum offenſione, & ſcandalo, manifeſtabant: contra quos juſte invehitur S. Petrus Damianus *lib.* 2. *epiſt.* 2. *ad Cardinales Epiſcopos Apoſtolicæ Sedis*, ſive *Opuſc.* 31. *cap.* 5. inquiens: *Vidi....quemdam de Fratribus noſtris....qui ſic ſubſultabat, atque gliſcebat, dum præfixum Synodalis Concilii tempus inſiſteret, ac ſi trituræ, ſive vindemialis proventus articulus immineret. Accingebat enim ſe muneribus colligendis, ad quos utique præcidendos, non aciem ferri, ſed falcem exacuebat eloquii*. Quamobrem alii ſancti Antiſtites, ut omnem a ſe avaritiæ ſuſpicionem quam procul arcerent, ſuis Presbyteris, ad Synodum evocatis, onus ſolvendi Synodatici liberaliter remiſerunt, inter quos emicuit Sanctus Rudolphus, Eugubinus Epiſcopus, quem idem Petrus Damianus, ſcribens ad Alexandrum II. *lib.* 1. *epiſtol.* 19. *cap.* 3. hoc nomine laudat, quod *congregans annualiter Synodum, nullum adſuetæ oblationis, vel xeniorum canonem a Clericis exigi permittebat....abſit, inquiens, ut Synodum vendam*. Eademque de cauſa Hincmarus, Archiepiſcopus Remenſis, *epiſt.* 46. omnibus ſibi ſubjectis Epiſcopis mandavit, *Synodos Presbyterorum ſecundum ſacros Canones, ſine venalitate habere*. Non idcirco vero, quod priores contra leges deliquerint, & poſteriores juri ceſſerint, quod eis competebat, jus aliis ademptum eſt, quod a ſacris Canonibus, & legitima conſuetudine fuit ſingulis Epiſcopis conceſſum, ſicuti egregie ratiocinatur Lupus *cit. loc.*

V. Hinc, quamvis Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de reform.* novis exactionibus Epiſcopis interdixerit, non proinde expunxiſſe jus Cathedratici, modo non in viſitatione, ubi quidvis exigi, idem Concilium vetuit, ſed vel in Synodo, vel alio tempore, pendatur, cenſuit Congregatio, ejuſdem interpres: *Sacra Congregatio Concilii cenſuit, Concilium Tridentinum nequaquam ſuſtuliſſe Cathedraticum, non illud tamen ſolvendum in viſitatione, ſed extra, & in Synodi celebratione*. Quam deciſionem pluribus argumentis roborat Fagnanus *in Cap. Conquerente*, *num.* 48. *& ſeq. de offic. Ordinar.* & *in Cap. Venerabili*, *num.* 16. *& ſeq. de cenſibus*. De hac Tridentini mente nihil dubitavit S. Carolus Borromæus, qui etſi ſacroſancta illius decreta religioſe cuſtodierit, & ne minimum quidem eorum apicem neglexerit, nihilominus in ſua ſecunda Synodo, Cathedratici legem renovavit *Act. Eccl. Mediol. part.* 2. *pag.* 346. *Illud ſacris Canonibus conſtitutum eſt, ut a ſingulis Parochis in Diœceſana Synodo, Cathedratici nomine, ſolidi duo exigantur, idque argumento honoris, qui Cathedrali Eccleſiæ tamquam Matri a ceteris Parochialibus Eccleſiis tribui debet*. S. Carolo conſenſerunt Præſules Concilii Bituricenſis, anni 1584. ſub anathe-

thematis interminatione, Synodaticum, ſeu Cathedraticum ſolvi, jubentes, *tit.* 33. *can.* 7. *Jura Synodalia, Cathedratica, Epiſcopalia, & quævis alia . . . . integre perſolvantur, ſub pœna excommunicationis*: Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1402.

CAPUT SEPTIMUM.

De nonnullis quæſtionibus Cathedraticum reſpicientibus.

Firmato jure Cathedratici, aliquot ſtatim occurrunt enodandæ difficultates, & dirimendæ quæſtiones. Et primo quidem, non facile eſt determinare quantitatem pecuniæ, Cathedratici nomine, Epiſcopo erogandæ: ſcimus quippe, a jure præſcriptos duos ſolidos; ſed quænam pecuniæ ſpecies, & quantitas, *ſolidi* nomine, ſit intelligenda, ignoramus: ſiquidem, uti obſervant Covarruvias *de veter. numiſm. cap.* 3. *&* 6. *num.* 5. & Gonzalez *in cit. Cap. Conquerente, litt. M.* nec ſolidus, nec ſolidi valor, ſemper, & ubique unus fuit, ſed, pro temporum, & regionum diverſitate, diverſus. Apud Romanos ſolidus erat ſexta pars unciæ auri, & ideo, alio nomine, dicebatur *ſextula*, uti tradit Iſidorus *de origin. lib.* 16. *cap.* 24. quod tamen Budæus *de aſſe lib.* 5. intelligendum putat, non de ſolidis aureis antiquis, qui quaterni in uncias ſignabantur; & ſinguli binas drachmas pendebant; ſed de poſterioribus, cum, pondere imminuto, ſex aurei ſolidi ex uncia cudi cœperunt. Apud Gallos aureus ſolidus quadraginta, argenteus duodecim tantum denariis æſtimabatur: non enim ejuſdem aurei ſolidi valor, a quadraginta, ad duodecim denarios, a Rege Pipino eſt adductus, uti putarunt Lindenbrogius, du Cangius, & alii, quos refellunt le Blanc *in tract. hiſtor. pecun. Gallic. pag.* 8. & Maurini *in addit. ad Gloſſ. du Cangii*; ſed ad ſimilitudinem antiqui ſolidi aurei percuſum a Francis ſolidum argenteum, & duodecim denariis æſtimatum, iidem Auctores narrant, quibus etiam ſuffragatur Gronovius *lib.* 3. *de pecun. veter. cap.* 6. Apud Longobardos quilibet ſolidus quadraginta pariter denarios continebat, ſicuti citatus Gonzalez notat. Verum non ſatis liquet, aureus ne, an argenteus eſſet, & quanti æſtimaretur ſolidus ille Lucenſis, in cujus moneta duos ſolidos pendendos, ſtatuit Honorius III. *in cit. Cap. Conquerente*. Concilium Romanum anni 1725. ſingulis ſolidis valorem attribuit unius auri monetæ Romanæ, ac proinde duos ſolidos, titulo Cathedratici perſolvendos, continere, ait, viginti julios ejuſdem monetæ: quamquam non integros ſolidos, a ſingulis Beneficiariis pendendos decrevit, ſed pro quantitate redituum Beneficiorum, quæ obtinent, ſecundum menſuram ibidem definitam. Verum, cum præfatum Concilium mere Provinciale fuerit (quod alibi diximus), legem non conſtituit extra Romanam provinciam ſervandam. Quocirca, cum nihil certi, hac de re, a jure communi colligere poſſimus, concludendum eſt, certam & univerſalem regu-

Digitized by Google

lam, quoad quantitatem Cathedratici, præſcribi non poſſe, ſed illam deſumendam eſſe a particularibus locorum ſtatutis, & recepta in qualibet diœceſi conſuetudine, quemadmodum docuerunt Abbas *in Cap. Olim*, *de cenſibus*, & Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 86. num.* 84.

II. Facilius, quam cenſus Epiſcopo penſitandi quantitas, determinantur perſonæ, a quibus ſit quotannis perſolvendus: certum enim eſt, Cathedraticum ſolvi debere ab omnibus Eccleſiis Secularibus, & quibuſcumque Parochis, & Beneficiariis; æquum quippe eſt, ut qui ab Eccleſia ſtipendia recipit, Eccleſiæ Moderatori, ejuſque Cathedræ, in ſubjectionis ſignum, aliquod tributum pendat: nec ad rem præſentem quidquam refert, cujus ritus Parochi, & Beneficiarii ſint, modo in diœceſi degant, & unius Epiſcopi juriſdictioni ſubſint: quare, cum quidam Parochi, & Beneficiarii diœceſis Caſſanenſis, hac ratione ſe exemptos crederent ab obligatione ſolvendi Cathedraticum Epiſcopo Latino, quod ipſi addicti eſſent Græco ritui, in ſacra Congregatione Concilii, ad quam ejuſmodi controverſia delata fuerat, die 8. Februarii 1738. cauſa ceciderunt, uti habetur *tom.* 8. *Theſaur. Reſolut. part.* 2. *pag.* 23. *& duabus ſeq.*

III. Conſulto diximus, ab Eccleſiis Secularibus; quoniam Eccleſiæ Regularium, monaſteriis contiguæ, in quibus iidem Regulares Divina peragunt Officia, gaudent exemptione a Synodatico ſolvendo, per textus *in Can. Inter cetera*, *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. *& Can. Quam ſit*, *cauſ.* 18. *quæſt.* 2. aliaque jura allegata a Barboſa *jur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 2. *& ſeq.* Engel *ad tit. de cenſib. num.* 2. Aliud eſt de Eccleſiis, Capellis, & Parochialibus Secularibus, Regularium monaſteriis pleno jure unitis, a quibus Cathedraticum Epiſcopo loci eſſe penſitandum, communiter Doctores tradunt; quia ejuſmodi Eccleſiæ nuſquam reperiuntur ſubtractæ a lege diœceſana, quin immo huic diſerte ſubjiciuntur *in Cap. Conquerente*, *de offic. Ordinar.* ubi Honorius III. ait: *Epiſcopus jura Epiſcopalia in Eccleſiis, ſeu Capellis monaſterii debeat habere:* ac propterea, cum inter jura Epiſcopalia annumeretur Cathedraticum, etiam hoc Epiſcopo ab illis deberi, merito infert Fagnanus *in eod Cap. Conquerente*, *num.* 10. *&* 43.

IV. De Confraternitatibus laicorum, auctoritate ordinaria erectis, diſputatum eſt, an tenerentur ad Cathedratici ſolutionem; & reſponſum fuit, teneri, ſi habeant propriam Eccleſiam; ſecus autem, ſi ſimplicem tantum Capellam, ſeu Altare habeant, in aliena Eccleſia ſitum: in cauſa enim *Firmana Cathedratici* die 24. Julii 1734. examinatis ſequentibus dubiis: *An Confraternitates erectæ auctoritate ordinaria, & habentes propriam Eccleſiam, teneantur ſolvere Cathedraticum in caſu &c.* item: *An ad ſolutionem Cathedratici teneantur etiam Confraternitates, non habentes propriam Eccleſiam, ſed ſimplicem tantum Capellam in honorem Sanctorum, ſub quorum titulo ſunt erectæ, in caſu &c.* ſacra Congregatio Concilii ad primum reſpondit *Affirmative*; ad ſecundum *Negative*: idemque reſponſum dedit in *Urbevetana Cathedratici* die 20. Martii 1745.

V. Di-

V. Diximus etiam, Cathedraticum ſolvendum a quibuſcumque Parochis, & Beneficiariis. Quoniam autem qui civitatem incolunt, unum quaſi corpus ſimul conſtituunt, aliudque corpus conſlant ceteri Parochi, & Beneficiarii, in ſuburbiis degentes; dubitatum fuit, an ſatis ſit, ut unicum Cathedraticum ſolvatur a corpore Parochorum, & Beneficiariorum civitatis, alterum a corpore aliorum, extra civitatem commorantium: an potius ab unoquoque ſingulatim ſuum Cathedraticum ſit penſitandum. Quæſtio diſcuſſa, & deciſa fuit in ſacra Congregatione Concilii die 19. Novembris 1735. in *Peruſina Cathedratici*, in qua propoſito dubio: *An Cathedraticum ſit ſolvendum a Rectoribus Eccleſiarum Parochialium civitatis, & ſuburbiorum Peruſiæ, uti aſſerto uno corpore, ſeu potius ab unoquoque ex eis*: reſponſum fuit: *Negative quoad primam partem; & affirmative quoad ſecundam*. Secus eſt, cum nullus Clericorum, uni, eidemque Eccleſiæ inſervientium, ſuam poſſidet ſpecialem Præbendam, ſed ſinguli ſuſtentantur ex maſſa communi, ex qua unuſquiſque ſuam accipit portionem; tunc enim unicum Cathedraticum eſſe ab omnibus ex eadem maſſa perſolvendum, ſancitum eſt in Concilio Romano anni 1725. *tit.* 8. *cap.* 4. *Ab Eccleſiis vero, ubi plures de maſſa participant, ab omnibus in communi, julii viginti; ſalvis tamen conſuetudinibus, Eccleſiis, & Epiſcopis magis favorabilibus*. Et quod ſpecialiter attinet ad Beneficia ſimplicia, ſacra Congregatio Concilii in *Maceraten. Cathedratici* die 29. Aprilis 1731. dixit, ex omnibus Beneficiis Cathedraticum deberi Epiſcopo, ſolis exceptis Capellaniis laicalibus, & ad nutum amovibilibus.

VI. Alia ſuccedit controverſia: an ex privilegio, vel conſuetudine tanti temporis, cujus initii non ſit memoria, acquiri poſſit exemptio ab onere ſolvendi Cathedraticum. Atque, ut prius de privilegio loquamur, cum Romanus Pontifex poſſit quamlibet Eccleſiam, & Beneficium, ab Epiſcopi juriſdictione totaliter ſubtrahere, multo magis poterit a ſolutione Cathedratici eximere, quod ex textu *in Cap. Conſtitutus, de religioſis domibus*, bene probat Bottus *de Synodo* 3. *part. num.* 90. Non tamen præſumitur, quod Pontifex id privilegii alicui conceſſerit, niſi illius expreſſam mentionem fecerit, juxta textum *in Cap. Paſtoralis, de donationibus*. Quin immo docet Piaſec. *in prax. Epiſcopal. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. non cenſeri Eccleſiæ remiſſum Cathedraticum, etſi generatim fuerit ab Epiſcopi juriſdictione ſubtracta, niſi ſpeciali privilegio ab illius penſitatione deprehendatur nominatim liberata. Quod vero conſuetudinem ſpectat, in eam olim ſententiam nonnihil propenderat ſacra Congregatio Concilii, quod poſſet, immemorabili conſuetudine, quilibet libertatem nanciſci ab obligatione præſtandi Cathedraticum; ſed, cauſæ articulo ad novam trutinam revocato, cum conſideraverit, Epiſcopalia jura a ſubditis adverſus Epiſcopos nunquam præſcribi poſſe, juxta ſanctionem Innocentii III. *in Cap.* 16. *de præſcript.* e priori ſententia receſſit, & oppoſitum definivit in *Lavellen. Cathedratici* Junii 1693. *lib.* 42. *decretor. pag.* 261. diſceptato

enim ſequenti dubio : *An Cathedraticum Epiſcopo debeatur , non obſtante immemorabili in contrarium* : reſponſum fuit : *Affirmative , ad formam juris , ab Eccleſiis , & Beneficiatis* . Quam deciſionem poſtea roboravit ſæpius laudatum Concilium Romanum anni 1725. *tit.* 8. *cap.* 4. decernens: *Cenſus Cathedrali Eccleſiæ ſolvendus in ſignum honoris , & ſubjectionis Cathedræ Pontificali . Jus ſane , inter cetera Epiſcopalia , ita privilegiarium , ut neque ab Epiſcopis in totum remitti , nec a quoquam valeat , quocumque titulo , vel immemorabili conſuetudine , præſcribi* . Atque hac definitione freta ſacra Congregatio Concilii , in nuper allegata cauſa *Peruſina* , interrogata : *An Cathedraticum debeatur Epiſcopo ab Eccleſiis exiſtentibus in aſſerta quaſi centenaria , vel immemorabili illud non ſolvendi* : fidentius reſpondit *Affirmative* . Nimium itaque a ſacris Eccleſiæ Canonibus deviarunt , qui aſſeruerunt , non licere Epiſcopo a ſuis Clericis Cathedraticum exigere , niſi prematur inopia , aut innitatur præſcriptione longioris temporis ; quod moribus Galliæ receptum affirmat Feuret *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 23. addens , quod , ſi exigatur , interponitur appellatio tamquam ab abuſu : etenim , uti contra eumdem Feuret egregie ratiocinatur Alteſera *in vindic. Juriſdict. Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 19. gravis Epiſcopi neceſſitas requiritur , ut expoſcere queat ſubſidium charitativum , quod in paupertatis levamen illi conceſſit Concilium Lateranenſe III. anni 1179. ſub Alexandro III. *can.* 4. inquiens *Suſtinemus pro multis neceſſitatibus , quæ aliquoties ſuperveniunt , ut , ſi manifeſta ac rationabilis cauſa extiterit , cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium poſtulare* : quam ſanctionem commemorat Honorius III. *in cit. Cap. Conquerente* , *de offic. Ordinar.* ſcribens Epiſcopo Aſſiſienſi , ut aliis juribus contentus , ſubſidium charitativum ab Eccleſiis , præſertim exemptis , non exigat , niſi gravi urgeatur neceſſitate : *Tu autem , his juribus .... contentus exiſtens , non amplius ab eis exigas , præter moderatum auxilium , quod juxta formam Lateranenſis Concilii , ſi manifeſta & rationabilis cauſa extiterit , cum charitate poſtulandum : ſicut ab aliis Eccleſiis ejuſdem diœceſis , pro neceſſitate temporis , ſuſtinemus* . Sed neque paupertas , neque alia cauſa requiritur ad exigendum Cathedraticum , quod inter Epiſcopalia jura recenſetur , & cuilibet Epiſcopo , ſine ulla limitatione , conceditur: nec profecto neceſſe eſt , ut Epiſcopus a præſcriptione ſortiatur illud jus , quod adeo eſt ſui muneris proprium , ut ne contraria præſcriptione quidem poſſit illud amittere ; ut enim dicebamus , nullus unquam poteſt præſcribere adverſus ſubjectionem , & reverentiam debitam Epiſcopo , in cujus ſignificationem Cathedraticum penſitatur .

VII. Poſtremo dubitatur , an Cathedraticum , quod penſitandum eſſet in Synodo , debeatur Epiſcopo pro tempore , quo Synodum non celebravit ; quod idem eſt ac quærere , an , poſito , quod Epiſcopus decem ex. gr. annorum ſpatio Synodum non coegerit , in prima Synodo , quam habet , unicum tantum , an potius decem Cathedratica exigere valeat . Sæpius de hac quæſtione diſceptatum eſt in ſacra Congregatione Concilii ;

ea-

eaque ſemper fuit in ſententia, quod Cathedraticum ſingulis annis ſit Epiſcopo ſolvendum, etiamſi Synodus quotannis non cogatur: quamvis enim in Synodo ſolvi conſueverit, & hac de cauſa Synodaticum ſit appellatum (ut diximus); non idcirco tamen eſt ita affixum Synodo, ut, hac non habita, ceſſet obligatio illud præſtandi: ſemper quippe urget ratio reverentiæ, & ſubjectionis erga Cathedram Epiſcopalem, propter quam Synodatici penſitationem jura imperarunt. Quocirca in citata Synodo Avenionenſi anni 1366. *cap.* 11. & in alia Synodo pariter Avenionenſi ſub Alano Epiſcopo *cap.* 15. *cit. tom.* 4. *Anecdotor. col.* 575. & 580. decretum fuit, ut non ſolum Synodaticum anni tunc decurrentis, ſed *etiam Arreragia temporis jam lapſi*, ante Synodi dimiſſionem, integre Epiſcopo perſolverentur: & ſacra Congregatio Concilii, nullo habito reſpectu ad Synodum, Cathedraticum Epiſcopo deberi a die adeptæ poſſeſſionis ſuæ Eccleſiæ, dixit in *Amalphitana Cathedratici* 5. Septembris 1705. & 26. Februarii 1707. & in *Caſſanenſi* 21. Martii 1735. *lib.* 55. *decret. pag.* 326. & *lib.* 57. *pag.* 68. & *lib.* 85. *pag.* 188.

VIII. Quod tamen eſt intelligendum, niſi adſit longæva, & legitime præſcripta conſuetudo non ſolvendi Cathedraticum, niſi in Synodo: quoniam, etſi conſuetudo non poſſit prorſus delere obligationem illud penſitandi, poteſt nihilominus minuere ſolutionis onus, & facere, ut non urgeat ſingulis annis: ſiquidem eo ipſo, quod aliquando, & in aliqua etiam minima quantitate, eſt ſolvendum, jam ſervatur honor debitus Cathedræ Epiſcopali, contra quem dumtaxat præſcribi non poteſt, ſicuti recte perpendunt Bottus *de Synod. part.* 3. *num.* 89. & *ſeq.* & Maſſobrius *eod. tract. cap.* 4. *dub.* 33. & 34.

IX. Porro, ut quam celeriter, & prompte ſibi debitum Cathedraticum Epiſcopus aſſequatur, in particulari Congregatione a ſan. mem. Clemente XII. deputata die 5. Octobris 1731. hæc methodus, in illius exactione ſervanda, præſcripta fuit: *Ut Cleri ſolutioni Cathedratici conſultum ſit, nec tamen judiciarius ordo prætermittatur, ſacra Congregatio, a Sanctiſſimo Domino noſtro deputata, cenſuit, rem ſic eſſe temperandam, ut adverſus eos, qui illud ſolvere tenentur, ſi in mora fuerint, unica ſufficiat citatio, cum præfixione termini quinque dierum, antequam decernatur expeditio mandati executivi: præmiſſa autem illa citatione, poſſit etiam deinde in contumaces ad ejuſdem mandati executionem procedi, abſque alia nova citatione.* Cohærenter ad hujuſmodi decretum datæ ſunt litteræ, quæ extant in Appendice ad Conſtitutiones Synodales Sabinenſes Hannibalis Cardinalis Sancti Clementis *pag.* 30.

X. Duo his ſuperaddimus, quæ ad Cathedraticum referri poſſunt. Primum eſt, ab Antiocheno Patriarcha Maronitarum, cum ſacra Olea diſtribueret, aliquam exigi conſueviſſe pecuniæ oblationem, qua uteretur ad ſui alimoniam, atque ad onera ſuſtinenda, quæ Patriarchali incumbunt officio, ac dignitati. Quamquam autem conſtitiſſet, pecuniam ne-

que

Digitized by Google

que dari, neque recipi animo nundinandi ſacra Olea; attamen, ad omnem propellendam ſimoniæ ſuſpicionem, prædicta conſuetudo fuit improbata a Congregatione particulari, cui demandata eſt cognitio rerum ad Maronitas pertinentium, ejuſque ſententia fuit a nobis confirmata. Ut vero Patriarchæ indigentiis proſpiceremus, juſſimus, ut in poſterum eædem pecuniarum oblationes, nomine ſubſidii charitativi, fierent Patriarchæ die Dominica infra octavam ſolemnitatis Aſſumptionis Deiparæ Virginis Mariæ, quod videre eſt *in noſtra Conſtit.* 43. *Bullar. tom.* 1. Alterum eſt, quod Canonica portio, ſeu Quarta Epiſcopalis, debita Epiſcopo ex iis, quæ relinquuntur Eccleſiis, juxta textum *in Cap. Requiſiſti, de teſtam.* de qua copioſe nos, in minoribus tunc conſtituti, diſſeruimus in quadam cauſa *Aretina*, & plura etiam adducta fuerunt a Ferdinando de Valentibus in ſuo voto, in eadem cauſa exarato, quod eſt 19. *Oper. tom.* 3. Cathedratici naturam imitatur, iiſdemque prorſus ſubjacet juris regulis, quæ in Cathedratici ſolutione ſervantur: quemadmodum demonſtrat Scarſantonius in diſſertatione, quam concinnavit pro quadam cauſa *Piſcien. Quartæ*, edita Lucæ anno 1746. ad cujus calcem impreſſa pariter reperitur prædicta noſtra elucubratio in ſimili cauſa *Aretina*.

CAPUT OCTAVUM.

De Eleemoſyna Miſſarum, & ejus taxatione in Synodo ut plurimum facienda.

MOS fuit in Eccleſia, plurium ſeculorum intervallo ſancte retentus, ut quotquot ad Miſſarum ſolemnia convenirent fideles, ſuam unuſquiſque ſacrificii partem, hoc eſt panem, & vinum conſecrandum, offerret: ad quem alludens Cyprianus *lib. de oper. & eleemoſyn.* divitem fœminam hoc nomine increpat, quod nihil offerens, alienæ oblationis partem ſumeret: *Locuples* (inquit) *& dives es, & dominicum celebrare te credis, quæ corban omnino non reſpicis, quæ in dominicum ſine ſacrificio venis, quæ partem de ſacrificio, quod pauper obtulit ſumis*: eumdemque reſpexit Auguſtinus (ſeu quiſquis eſt Auctor ſermonis olim 215. *de tempore*, nunc 265. *in Append. tom.* 5. *part.* 2. *num.* 2.) dicens: *Erubeſcere debet homo idoneus, ſi de aliena oblatione communicaverit*: atque inde etiam factum eſt, ut Tertullianus *lib. de exhort. caſtitat. cap.* 7. omnes Chriſtianos, Sacerdotes dixerit, non quod omnes poteſtatem haberent conſecrandi, ſed quia omnes panem, & vinum ad Dei Altare offerebant, ſicuti egregie explicat Petavius *in diatriba de poteſtate conſecrandi cap.* 1. *tom.* 4. *Theolog. dogmat.* Tanta porro illius ritus fuit apud majores noſtros religio, ut, cum Patres Concilii Matiſconenſis II. anni 585. deprehendiſſent, eum pedetentim obſoleſcere, ſtatim reſtitui curaverint, *can.* 4. decernentes: *Reſidentibus nobis in ſancto Concilio, cognovimus, quoſdam Chriſtianos,*

nos, relicto fratrum cœtu, a mandato Dei aliquibus locis deviaſſe; ita ut nullus eorum legitimo obſecundationis parere velit officio Deitatis, dum ſacris Altaribus nullam admovent hoſtiam. Propterea decernimus, ut omnibus Dominicis diebus Altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur tam panis, quam vini: ut per has immolationes & peccatorum ſuorum faſcibus careant, & cum Abel, vel ceteris juſtis offerentibus, promereantur eſſe conſortes. Omnes autem, qui definitiones noſtras per inobedientiam evacuare contendunt, anathemate percellantur: Collectionis Harduini *tom.* 3. *col.* 461. Neque vero, quod a ſingulis fidelibus offerebatur, modicum quid erat panis, & vini, quæ poſtea per Sacerdotem conſecrata, atque in Chriſti Corpus, & Sanguinem converſa, ipſimet offerentes perciperent; ſed quilibet, pro ſua facultate, plures offerebat panes, cum larga vini amphora, quorum exigua pars conſecraretur, & reliqua maſſa Sacerdotibus, & Clericis cederet, quemadmodum, pluribus allatis monumentis oſtendit Chriſtianus Lupus *diſſert.* 2. *procem. ad decret. & canon. Concil. tom.* 3. *primæ edit. pag.* 183.

II. Præter panem, & vinum, quæ ſacrificio uſui erant, aliud ad Altare offerre prohibuit canon 3. Apoſtolorum: *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, præter ordinationem Domini, alia quædam in ſacrificio offerat ſuper Altare, id eſt aut mel, aut lac, aut pro vino ſiceram, aut confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina, contra conſtitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur.* Et quamvis ſequens canon 4. ejuſmodi prohibitionem temperans, permittat offerri etiam oleum, incenſum, novas ſpicas, & uvas; ceteros tamen fructus, non ad Altare offerri, ſed ad Epiſcopum mitti jubet, Presbyteris, Diaconis, & Clericis diſtribuendos: *Offerre non liceat aliquid ad Altare, præter novas ſpicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiama, id eſt incenſum, tempore, quo ſancta celebratur oblatio. Reliqua poma omnia ad domum primitiæ Epiſcopo, & Presbyteris dirigantur, non offerantur in Altari. Certum eſt autem, quod Epiſcopus, & Presbyteri dividant & Diaconis, & reliquis Clericis.* Concilium vero Carthaginienſe III. anni 397. *can.* 24. qui eſt 37. in Codice canonum Eccleſiæ Africanæ, *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 883. mel, & lac offerri permittit in die Paſchalis feſtivitatis, quo ſolemne Baptiſma celebrari, & egreſſis e ſacro fonte mel, & lac dari conſueverat: de quo ritu plura Cardinalis Bona *rer. liturg. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 3. *Ut in Sacramentis* (ait cit. Concilium) *Corporis, & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis, & vinum aquæ mixtum. Primitiæ vero, ſeu mel, & lac, & quod uno die ſolemniſſimo in infantum myſterio ſolet offerri, quamvis in Altari offerantur, ſuam tamen habeant propriam benedictionem, ut a Sacramento Dominici Corporis, & Sanguinis diſtinguantur: nec amplius in primitiis offeratur, quam de uvis, & frumentis.* Verum poſteriori ætate uſus obtinuit, ut nihil quidem, præter panem, & vinum, juxta priſca Patrum decreta, Offertorii

torii tempore exhiberetur, ſed vel ante Miſſam, aut ante Evangelium; ſive ſtatim poſt Evangelium, liceret fidelibus, quidquid vellent, in Sacerdotum commodum, ad Altare offerre: quod ex Regione *lib. 1. de Eccleſiaſt. diſcipl.* recte colligit Martene *de antiquis Eccleſ. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 4. art. 6.* Duo pariter oblationum genera commemorant Capitularia Caroli Magni *lib. 6. cap.* 305. & magis aperte antiquiſſima Liturgia Æthiopum, quam ad hunc ritum comprobandum adducit Honoratus a Sancta Maria *in ſuis Animadverſ. in regulas, & uſum Critices tom. 2. lib. 4. art. 6.* oblationes factas ante Offertorium, ab illis diſtinguit, quæ fiebant, dum Offertorium canebatur.

III. Sed, num, inter cetera, etiam pecunia, ſive ante Miſſam, ſive ante Offertorium, prioribus ſeculis, ad Altare offerri ſoleret, ignoramus. Scimus enimvero, ab Eccleſiæ incunabulis, in ſingulis Chriſtianorum Eccleſiis expoſitam fuiſſe arcam, quam Baronius *ad an. 44. num. 69. Gazophylacium* appellat, in quam pecuniæ a fidelibus inferebantur. Ejuſmodi arcæ meminit Tertullianus *apol. cap. 39.* inquiens: *Si quod arcæ genus eſt, non de ordinaria* (al. *honoraria*) *ſumma quaſi redemptæ religionis congregatur. Modicam unuſquiſque ſtipem, menſtrua die, vel cum velit, & ſi modo velit, & ſi modo poſſit, apponit: nam nemo compellitur, ſed ſponte confert.* Et Juſtinus *apolog. 1. ad Antoninum Pium num. 67.* quaſi rationem reddens pecuniæ, quæ in Eccleſiæ Gazophylacium conjiciebatur, ait: *Qui abundant, & volunt, ſuo arbitrio, quod quiſque vult, largiuntur, & quod colligitur, apud eum, qui præeſt, deponitur, ac ipſe ſubvenit pupillis, & viduis, & iis qui vel ob morbum, vel aliam ob cauſam egent, tum etiam iis qui in vinculis ſunt, & advenientibus peregre hoſpitibus; uno verbo, omnium indigentium curam ſuſcipit.* Ubi *indigentium* nomine, etiam Eccleſiæ Miniſtros Juſtinum comprehendiſſe, minime dubitamus: illi ſiquidem ex fidelium oblationibus alebantur, & incredibile videtur, quod ex ſolo pane, & vino, ad Altare oblatis, potuerint omnia ſibi ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria comparare. Eumdem morem deponendi pecuniam in Gazophylacio commemorant Auguſtinus *ſerm. 356. tom. 5. Oper. part. 2. num. 13.* & Paulinus *epiſt. 34.* ſive *ſermone de Gazophylacio:* quorum proinde teſtimonio conſtat, labente ſeculo IV. & decurrente V. illum perſeveraſſe.

IV. Sed, quandonam, non in Gazophylacium immitti, ſed ad ipſum Altare cœperit pecunia offerri, certo definire non poſſumus. Habemus quippe ex Auguſtino *epiſt. 22. num. 6. tom. 2. Oper. col. 29.* quæ eſt ad Aurelium Primatem, tempore oblationis, ſeu Miſſæ pro defunctis, fuiſſe ſimul denarios oblatos: ſed, cum iſtos ab ipſiſmet offerentibus in pauperes erogari idem præcipiat, non videtur approbare, ut in Diaconorum manibus ad Altare deponerentur: *Oblationes pro ſpiritibus dormientium, quas vere aliquid adjuvare credendum eſt, ſuper ipſas memorias non ſint ſumptuoſæ, atque omnibus petentibus, ſine typho, & cum alacritate præbeantur, neque vendantur; ſed, ſi quis pro religione aliquid pecuniæ offerre* vo-

voluerit, in præſenti pauperibus eroget. Honorius Auguſtodunenſis, Scriptor XII. ſeculi, *in Gemma animæ lib.* I. *cap.66.* tunc in Eccleſiam morem invectum aſſerit, pecuniam, loco panis, ad Altare offerendi, cum deſierunt fideles, Sacrificio aſſiſtentes, ſacra participare myſteria, quod ceteroquin antea fas non erat prætermittere: *Poſtquam autem Eccleſia numero quidem augebatur, ſed ſanctitate minuebatur, propter carnales, ſtatutum eſt, ut qui poſſent, ſingulis Dominicis, vel tertia Dominica, vel ſummis feſtivitatibus, vel ter in anno communicarent; ne ante Confeſſionem, & pœnitentiam pro aliquo crimine, judicium ſibi ſumerent. Et quia, populo non communicante, non erat neceſſe panem tam magnum fieri, ſtatutum eſt, eum in modum denarii formari, vel fieri, & ut populus pro oblatione farinæ denarios offerret:* tempus tamen, quo id acciderit, Honorius non deſignat.

V. Verum, ut ut hæc res ſe habeat, & quidquid ſit de initio uſus offerendi ad Altare pecuniam, indubitatum eſt, quod aſſerit Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 3. *lib.* I. *cap.* 7. *num.* 8. juxta primigeniam naſcentis, & adoleſcentis Eccleſiæ diſciplinam, ſive panem, ſive denarium oblatum fuiſſe Eccleſiæ, & Clericis in commune, non vero datum cuipiam peculiari Sacerdoti, ut Miſſam privatim faceret, quæ uni eleemoſynam offerenti prodeſſet. Morem autem ſtipem elargiendi Sacerdoti, ut exuberantem Sacrificii fructum ſtipis largitor in ſe, proximos, aut amicos, ſive vitæ compotes, ſive defunctos, derivaret, non ante ſeculum VIII. inductum, neque paſſim ubique ante XII. receptum, aſſerit Mabillonius *in præfat.* I. *in ſeculum* III. *Benedictinum num.* 62. cui tamen contradicit Pater Franciſcus Berlendi Clericus Regularis Theatinus *in diſſert. Hiſtorico-Theologica de Oblationibus part.* 2. §. 2. illum longe antiquiorem affirmans: enimvero, quod in fine ſeculi VIII. jam invaluiſſet, fidem facit Chrodegangus, Epiſcopus Metenſis, in Regula, quam, eo ſeculo labente, vel nono ineunte, ſuis Canonicis præſcripſit: in ea quippe *cap.* 32. *de eleemoſynis*, cuique Canonicorum liberam poteſtatem fecit accipiendi, & in quos vellet uſus expendendi, eleemoſynam, quæ pro ſua ſibi Miſſa offerebatur: *De eleemoſynis accipiendis* (inquit) *ita conſtituimus, ut ſi aliquis uni Sacerdoti pro Miſſa ſua, vel pro Confeſſione, aut infirmitate, ſeu pro quolibet caro ſuo, aut vivente, aut mortuo, aliquid in eleemoſyna dare voluerit, hoc Sacerdos a tribuente accipiat, & exinde, quod voluerit, faciat:* Collectionis Harduini *tom.* 4. *col.* 1196. Seculo vero XI. eumdem morem adeo longe lateque propagatum ſcimus, ut etiam pueris notus eſſet: etenim Joannes Monachus *in vita S. Petri Damiani cap.* 2. de eo adhuc pueruIo narrat, *quod quadam die .... caſu nummum reperit, & tamquam ſubito dives effectus, gratulabundus, quid eo mercari aptius poſſet, diu mente revolvere cœpit .... divinitus tandem inſpiratus, ait: melius eſt, ut tradam Presbytero, qui Deo Sacrificium offerat pro patre meo.*

Digitized by Google

VI. Specialem hanc Sacrificii applicationem illi, qui eleemoſynam largitus fuerat, viſus eſt improbare Walafridus Strabo, qui ſeculo IX. floruit, exiſtimans, illud non plus prodeſſe uni, pro quo ſpeciatim offeratur, quam univerſo cœtui fidelium; libro enim *de reb. Eccleſiaſt. cap. 22.* ait: *Sed & in hoc error non modicus videtur, quod quidam ſe non poſſe aliter plenam commemorationem eorum facere, pro quibus offerunt, niſi ſingulas oblationes pro ſingulis offerant, vel pro vivis, & defunctis non ſimul æſtimant immolandum, cum vere ſciamus, unum pro omnibus mortuum, & unum panem eſſe, & ſanguinem, quem univerſalis Eccleſia offert. Quod ſi cui placet, pro ſingulis ſingulatim offerre; pro ſolius devotionis amplitudine, & orationum augendarum delectatione id faciat, non autem pro ſtulta opinatione, qua putet, unum Dei Sacramentum non eſſe generale medicamentum.* At non animadvertit Walafridus, quod, etſi ſacrificium ex parte rei oblatæ, & principalis offerentis, ſcilicet Chriſti, ſit infinitæ virtutis, non tamen, ita ejus inſtitutore Chriſto volente, infinitos producit effectus: ſecus, ſi finem excipias colendi Deum, & ſupremum latriæ actum, qui ſane ex qualibet, quantumvis crebro repetita, Divinæ victimæ immolatione, ſemper Deo exhibetur, quoad cetera, quæ ex ſacrificio reportare intendimus, ſuperflua eſſet ejuſdem iteratio. Semel autem poſito, quod effectus ſacrificii finitus ſit, perſpicuum jam eſt, illud plus ei prodeſſe, cui applicatur, quam aliis: uti enim ratiocinatur Suarez *tom. 3. in 3. part. diſput. 78. ſect. 1. & diſput. 79. ſect. 12.* aut conſideratur tamquam propitiatorium, ſeu ſatisfactorium; & certe pro illo ſpeciatim ſatisfacit, in cujus debiti ſolutionem Deo exhibetur: aut conſideratur tamquam impetratorium; & profecto ad beneficia illi uberius elargienda Deum movet, pro quo nominatim Sacerdos Divinam Hoſtiam immolans, Deum exorat. Rem totam explicat D. Thomas *in 4. diſt. 45. art. 4. quæſtiunc. 1. & quæſtiunc. 2.*

VII. Quod viſus eſt improbare Walafridus, alio nomine ſunt aperte inſectati Wicleſiſtæ, hodieque inſectantur Lutherani, & Calviniſtæ, dictitantes, pecuniam Sacerdoti celebraturo in Miſſæ pretium dari, eamque propterea, veluti aperte ſimoniacam, damnantes. At in primis, ad eorum fallaciam refellendam, ſatis abunde foret illud adducere, quod ad rem ajebat Gerſon *in opuſc. de ſolicitudine Eccleſiaſticorum, tom. 2. part. 3. partic. 19.* inquiens: *Sufficere in primis debet ad conſenſum hujus veritatis uſus totius communis Eccleſiæ, qui ſic habet, & recipit; cui ſi quis detrahit, imprudenter ſe decipit.* Et *partic. 6. Nihil æquius, ſecundum omnem legem, eſſe deducit Apoſtolus prima ad Corinth. 9. quam qui altario deſervit, de altario & vivat.* Præſtat nihilominus audire D. Thomam, qui hanc ipſam hæreticorum calumniam jampridem anteverterat, & diluerat *2. 2. quæſt. 100. art. 2. ad 2.* inquiens: *Sacerdos non accipit pecuniam, quaſi pretium conſecrationis Euchariſtiæ, aut Miſſæ decantandæ; hoc enim eſſet ſimoniacum: ſed quaſi ſtipendium ſuæ ſuſtentationis.* Et *in 4. diſt. 25. quæſt. 3. art. 2.* quæ-

quæſtiunc. 1. *ad* 4. *Facere pactionem de Miſſa celebranda eſt ſimoniacum ſemper. Si tamen non habet alios ſumptus, & non tenetur ex officio Miſſam cantare, poteſt accipere denarios, ſicuti conducti Sacerdotes faciunt, non quaſi pretium Miſſæ, ſed quaſi ſuſtentamentum vitæ.*

VIII. At, quamvis res ita ſe habeat, nihilominus fatendum eſt, quorumdam improborum Sacerdotum ſordidam avaritiam quandoque dehoneſtaſſe, quod ceteroqui in ſe licitum, & ſanctum erat: nonnulli quippe viſi ſunt Miſſas quodammodo venditare, ac turpiſſimum quæſtum de illis facere. Et primo quidem, cum nondum Miſſæ eadem die iteratio erat ſeveta lege prohibita, nonnulli ad ſolum finem plures eleemoſynas captandi, ſæpius in die Sacris operabantur, quos acriter perſtringit Auctor vitæ S. Thomæ Cantuarienſis *cap.* 11. his verbis: *Illos autem in præſentiarum nec memoratu dignos, non Chriſti, ſed mammonæ Sacerdotes prætereo, qui, propter oblationum quæſtum, unam Chriſti, & ſemel oblatam Hoſtiam quotidie, non ſemel, ſed libentius iterum, non tam conſecrant, quam dilaniant, Filium Dei quæſtui habentes.* Poſtquam vero & Alexander II. *Can.* 53. *de conſecratione, diſt.* 1. & Innocentius III. *in Cap. Conſuluiſti, de celebrat. Miſſar.* & Honorius III. *in Cap. Te referente, eod. tit.* diſtricte vetuerunt, Sacrificium eadem die, ſola excepta ſolemnitate Nativitatis Domini, ab eodem Sacerdote iterari, alias nequiores artes excogitarunt, quibus plures eleemoſynas, unius Miſſæ celebratione, lucrarentur. Aliqui enim tot Hoſtias in eadem Miſſa conſecrabant, quot illi fuerant, a quibus eleemoſynam acceperant, autumantes, ſe hac ratione omnibus ſatisfacere: alii plures Miſſas in unam congerebant; Miſſam quippe diei uſque ad Offertorium legebant; tum aliam incipiebant uſque ad eumdem locum; deinde tertiam, & quartam, eodem modo; poſtea tot Secretas dicebant, quot Miſſas inceperant; demum ſub uno Canone Sacrum perficiebant, totidem additis in fine Collectis, quot initio recitaverant: has autem Miſſas *biſaciatas*, & *triſaciatas* nuncupabant, quaſi duplicem, & triplicem haberent faciem, quæ ſolæ ſatis illis eſſe videbantur ad plures eleemoſynas, pro earum numero, aſſequendas. Hæc, aliaque hujus generis Miſſarum monſtra recenſent Petrus Cantor in Opere, quod inſcripſit *Verbum abbreviatum*, *cap.* 29. & Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 15.

IX. Quibus ab Eccleſia eliminatis, non idcirco improba Sacerdotum cupiditas fuit radicitus evulſa: adhuc enim iidem ingens lucrum ex Miſſa aucupantes, de unica eleemoſyna, quam accipere poterant, quaſi de mercis cujuſpiam pretio paciſcebantur, & niſi ad eorum votum augeretur, Miſſam facere renuebant; quos proinde Robertus Cardinalis Pullus, natione Anglus, *in Summa Theologica*, quam medio ſeculo XII. concinnavit, *part.* 7. *cap.* 17. ita objurgavit: *Quid eſt Miſſarum ſolemnia contuitu temporalis commodi celebrare, niſi cum Juda Chriſtum vendere, tanto nequius, quanto reſurgendo eſt ſublimatus?* Quamobrem, ut gliſcentem

hanc peſtem tandem ab Eccleſia prorſus propellerent, & inſatiabilem Sacerdotum aviditatem perpetuo freno coercerent, Patres Concilii Toletani, anni 1324. *cap. 6.* vetuerunt, ne ullus Sacerdos quidquam, vel minimum, pro Miſſa ex pacto exigeret, ſed eleemoſyna contentus eſſet, quæ ei ſponte daretur: *Multa mentis amaritudine concitamur, gravisque doloris aculeus perfodit mentem noſtram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri, deteſtanda, & abominabili ambitione cæcati; pro Miſſis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & ſuper hoc, ac ſi vellent vendere rem profanam, impudenter mercantur .... Verum, cum dictum Sacramentum, ſuper omnia pretioſum, ſit liberaliter, ſicut cetera Sacramenta, celebrandum; diſtrictius prohibemus, ne aliquis Presbyter pro Miſſis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem, ſed grate accipiat, ſi aliquid, per facientem Miſſas celebrari, oblatum ſibi charitative fuerit, abſque pacto, & conventione quacumque*: Collectionis Harduini *tom. 7. col.* 1489.

X. Ac demum Concilium Tridentinum cum animadverterit, nondum Sacerdotes a profano illo mercimonio ceſſaſſe, quod Patres Toletani fuerant deteſtati, *ſeſſ. 22. in decreto de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ*, injunxit Epiſcopis, ut de medio tollant quidquid avaritia contra reverentiam ſacrificii Miſſæ induxit, utque in primis *cujuſvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Miſſis novis celebrandis datur, necnon importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, omnino prohibeant*. Ut itaque Epiſcopi Tridentino obtemperent, atque importunas, & immoderatas eleemoſynarum pro Miſſis exactiones impediant, debent, in ſua quiſque diœceſi, Miſſarum ſtipem taxare, ultra quam, nemo quidquam exigere valeat: quod etiam ante Tridentinum factum legimus a Willelmo Archiepiſcopo Eboracenſi, cujus Conſtitutionem renovavit Joannes ejuſdem Succeſſor in Concilio Provinciali Eboracenſi anni 1367. *cap. 3. Univerſis Rectoribus, & ſingulis Eccleſiarum Prælatis, Vicariis, & aliis quibuſcumque perſonis Eccleſiæ, Capellas, Cantarias, Oratoria, Hoſpitalia, ſeu Beneficia Eccleſiaſtica quæcumque, infra noſtram diœceſim, obtinentibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna quadraginta ſolidorum, eleemoſynæ noſtræ applicandorum, ſimiliter inhibemus, ne in Eccleſiis, Capellis, Cantariis, Hoſpitalibus, ſeu aliis Beneficiis ſuis hujuſmodi, quemquam Capellanum ſtipendiarium Divina celebrare permittant, niſi, nomine ſtipendii ſui annualis, de ſumma ſex marcarum ſit contentus: Concilior. Britanniæ tom. 3. pag. 69.*

XI. Quamvis autem eleemoſynæ taxatio & a conſuetudine induci, & ab Epiſcopo extra Synodum fieri queat; attamen, ut ſtabilior ſit, ac Sacerdotibus commodius ſignificetur, & innoteſcat, plerumque in Synodo fieri conſuevit, ac proinde *Taxa Synodalis* communiter appellatur: quocirca ſacra Congregatio Concilii interrogata, primo, *Quanta debeat eſſe eleemoſyna Miſſarum manualium*; ſecundo, *Quanta eſſe debeat pro perpetuis*,

tuis, non taxatis a Fundatore: die 15. Novembris 1698. reſpondit*: Ad primum, & ſecundum cenſuit, attendendam eſſe conſuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adſit; ſin minus, ſtatuendam eſſe per Epiſcopum eleemoſynam competentem, ejus arbitrio: lib.*48. *decretor. pag.* 584.

CAPUT NONUM.

De advertendis ab Epiſcopo in ſtatuendis Miſſæ eleemoſynis, evellendiſque abuſibus circa eas gliſcentibus; & ne Confeſſarii eaſdem a pœnitentibxs exigant.

SApienti ſane conſilio ſacra Congregatio Concilii Epiſcoporum arbitrio commiſit præfinire quantitatem eleemoſynæ, pro ſingulis Miſſis, Sacerdotibus erogandæ; quia non poteſt hac in re, certa & univerſalis regula, ubique cuſtodienda, ſtatui, cum alicubi majorem, alibi minorem eam eſſe deceat, habito reſpectu ad locorum, & temporum circumſtantias, & præcipue ad annonæ penuriam, vel copiam. Unum tamen advertendum exiſtimamus, nimirum neceſſe non eſſe, ut eleemoſyna tanta ſit, quæ integram ſuſtentationem Sacerdoti ea die, qua celebrat, ſuppeditet: etenim, ſicuti optime perpendit Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 83. *art.* 6. *ſect.* 2. *concluſ.* 3. actio ſacrificandi non requirit integrum diem, neque majorem ejus partem; unde non eſt, cur Sacerdos propter hoc ſolum miniſterium integre alatur ab eo, pro quo Sacrificium offert. Accedit, neminem Secularem ad ſacros Ordines promoveri, qui ſufficiens Beneficium, aut patrimonium non habeat; nec ullum ad Religionem admitti, qui ex monaſterii reditibus, aut conſuetis eleemoſynis ali nequeat: ex quo fit, ut nullus cogatur victum ſibi comparare ex ſolo Miſſarum ſtipendio, quemadmodum argumentantur Gibalinus *de ſimonia quæſt.* 18. *conſect.* 7. *num.* 4. Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *reſolut.* 22. *num.* 17. & Juenin *de Sacram. diſſert.* 5. *quæſt.* 7. *cap.* 1. *art.* 5. ubi ait*: Sed monitum velim lectorem, rationi conſonam non eſſe conſuetudinem, quæ illud ſtipendium definit ex ſumma, quæ ſatis ſit Sacerdotis in unam diem ſuſtentationi. Ratio eſt, quia ſtipendia non conferuntur ad integram Presbyteri ſuſtentationem, ſed ad illius adminiculum: nec mirum; quippe quod Seculares Sacerdotes fruantur aut titulis patrimonialibus, aut Beneficiis, quæ teneant eorum locum: vetant nempe Canones, ne Seculares ordinentur, quin ſuffulti ad vitam titulo; Mendicantes vero a populo fidelı ſupponuntur recipere eleemoſynas, quibus veſcantur, nec enim ad monaſterium admitti debent plures, quam conſuetæ eleemoſynæ ſuſtentare valeant.*

II. Porro, ſi ultra eleemoſynam, ab Epiſcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non ſolum delinquit contra legem Eccleſiæ, verum etiam juſtitiam commutativam lædit: etenim, uti argumentatur Suarez *cit. loc. concluſ.* 1. quamvis Miſſæ ſtipendium non habeat rationem pretii, nihi-

nihilominus expoſcit juſtitia, ut aliqua proportio ſervetur inter illud, & opus, ad quod ſubeundum ſubminiſtratur; eamque proportionem definire, inſpecta natura rei, de qua agitur, ad ſolum ſpectat Epiſcopum. Ob eamdem rationem, judicio Epiſcopi, Miſſarum eleemoſynam taxantis, ſtare debent etiam Regulares, quibus, ſuorum privilegiorum obtentu, neutiquam licet ſtipem exigere illa majorem, quam Epiſcopus præſcripſit: quemadmodum enim ipſi, veluti membra communitatis, obſtringuntur in contractibus ſervare æqualitatem ſtatutam a legibus loci, ubi degunt; ita & in hoc quaſi contractu non poſſunt proportionem prætergredi, quam loci Ordinarius determinavit. Quocirca ſacra Congregatio Concilii in una *Romana* 15. Januarii 1639. *lib.* 16. *decretor. pag.* 138. dixit: *Eleemoſynam pro qualibet Miſſa, per Regulares celebranda in eorum Eccleſiis, eſſe taxandam arbitrio Ordinarii, juxta morem regionis*. Nec Regulares tamen, nec Seculares prohibentur uberiorem ſtipem a ſponte dantibus accipere, dummodo abſit dolus, & quodcumque pactum, etiam implicitum: quod docuerunt Suarez *cit. concluſ.* 1. Cardinalis de Lugo *reſponſ. moral. lib.* 5. *dub.* 18. ac cenſuit ſacra Congregatio Concilii 16. Januarii 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 575. *a tergo*, quæ interrogata: *An poſſit Epiſcopus prohibere ſub pœna cenſurarum laicis, ne pinguius ſtipendium taxæ ſolvant Sacerdotibus tam Secularibus, quam Regularibus, Miſſam celebrantibus, & quod iidem Sacerdotes illud acceptare non poſſint, etiam a ſponte dantibus*: reſpondit: *Prohiberi non poſſe*. Si tamen qui manualem eleemoſynam, conſueta pinguiorem, accepit, alteri Sacerdoti Miſſam celebrandam committat, non poteſt illius partem ſibi retinere, ſed totam, quam accepit, erogare debet Sacerdoti celebranti: quod ab Urbano VIII. ſtatutum eſt, & oppoſita opinio ab Alexandro VII. die 24. Septembris 1665. proſcripta fuit; inter propoſitiones enim, ab eodem Pontifice damnatas, una, quæ eſt nona, ſic ſonat: *Poſt decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minore ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta*. Neque, ſolo jure ſpectato, prohiberentur Sacerdotes, minori accepta eleemoſyna, ad Miſſam celebrandam ſe obligare; ſiquidem quilibet poteſt cedere juri ſuo, & etiam ſine ullo ſtipendio celebrandi onus in ſe ſuſcipere: quia tamen aliquando illa conſuetæ eleemoſynæ remiſſio deprehenſa eſt noxia aliis Sacerdotibus, qui, ob fraudulentam aliorum liberalitatem, debita ſibi ſtipe privabantur, idcirco ſacra Congregatio Concilii prædictam remiſſionem quandoque fieri vetuit, quemadmodum contigit in una *Sancti Severini*, in qua Epiſcopo, ad hunc modum interroganti: *Sacerdotes quotidie ſe offerunt celebrare ad rationem tenuis eleemoſynæ dimidii julii pro qualibet Miſſa; unde ſupplicat declarari, an ipſe ſtatuere poſſit eleemoſynam manualem unius integri julii pro qualibet Miſſa, imponendo pœnam celebrantibus pro minori quantitate*: die 16. Julii 1689. eadem reſpondit: *Affirmative, quoad eleemoſynam manualem*.

III. Quia vero recta ratio non patitur, ex eleemoſyna, ab Epiſcopo ta-

Digitized by Google

taxata, quæ exigua eſſe ſolet, aliquid detrahi in commodum Eccleſiæ ſubminiſtrantis Sacerdoti ſacra indumenta, aliaque utenſilia, ad Miſſæ celebrationem neceſſaria; hac de cauſa Urbanus VIII. decrevit, nihil ex eleemoſynis manualibus eſſe, eo nomine, detrahendum: ex ſtipendiis vero, pro Miſſis perpetuis relictis, tunc ſolum Eccleſias, ubi ſunt celebrandæ, aliquid percipere permiſit, cum alios reditus non habent, quibus onus ſuſtineant ſacra utenſilia præſtandi: quæ omnia a nobis adducta, & fuſe pertractata fuere *in noſtra Inſtit. Eccleſ.* 56. & in diſſertatione, quam, dum munus obiremus Secretarii ſacræ Congregationis Concilii, exaravimus, quæ extat *in Theſaur. Reſolut. tom.* 3. *pag.* 307.

IV. Quis non crederet, tot ſalubres Conſtitutiones, Sacerdotum avaritiam refrenaſſe? Et nihilominus ſcimus, ſufficientes haud fuiſſe ad eam cohibendam. Aliqui enim ſuffulti plurium Theologorum opinione, qui, etſi Sacrificii fructum, quoad effectum, & in actu ſecundo, uti ajunt, finitum eſſe fateantur, attamen opinantur, illud pluribus applicatum, æque ſingulis prodeſſe, ac ſi uni tantum applicaretur, inſtar radii ſolaris, qui quamvis finitus ſit, æque tamen in unum, ac in multos ſe effundit; poſt acceptam a pluribus conſuetam eleemoſynam, ſe omnibus ſatisfacere arbitrabantur, unicum Sacrificium ſingulis, qui ſibi ſtipem contulerant, nominatim, & expreſſe applicando. Alii conſiderantes, tres eſſe Sacrificii fructus; generalem videlicet, qui in univerſam Eccleſiam redundat; ſpecialem, ſeu medium, quem ille ſolus participat, pro quo nominatim a Sacerdote Sacrificium offertur; & ſpecialiſſimum, quem ipſemet celebrans in ſe derivat: putarunt, ſe poſſe hunc tertium fructum, qui ceteroquin eſt veluti actio immanens, quæ nequit ab agente in alium tranſire, alteri cedere, atque hac ratione novam eleemoſynam accipere. Ejuſmodi opiniones, & ſubdolæ artes, unice ab avaritia excogitatæ, jam a ſeculo XIII. in Eccleſiam irrepſerant, iiſque obviam ierat Concilium Lambethenſe, celebratum anno 1281. *cap.* 2. decernens: *Nec credat celebrans, ſe dicendo Miſſam unam poſſe ſatisfacere pro duobus, pro quo utroque promiſit ſpecialiter, & in ſolidum celebrare .... Abſit enim, ne a quoquam Catholico credatur, tantum intentione prodeſſe Miſſam unam devote celebratam mille hominibus, pro quibus forſan dicitur, quantum ſi mille Miſſæ pro eis devotione ſimili canerentur. Licet ipſum Sacrificium, quod eſt Chriſtus, ſit infinitæ virtutis, non tamen in Sacrificio ſuæ immenſitatis ſummam plenitudinem operatur: alioquin pro uno mortuo, nunquam oporteret, niſi unam Miſſam dicere. Operatur enim in hujuſmodi myſteriis diſtributione certa ſuæ plenitudinis, quam ipſe eiſdem lege infallibili alligavit:* Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 862. Et nihilominus ſeculi XVI. initio nondum abolitæ fuerant: ſiquidem Norimbergenſis Germanorum Principum conventus, apud Hadrianum VI. ſummum Pontificem, de hoc eodem abuſu conqueſtus eſt: *Sacerdotes unius diei Miſſas, ad quas fundationis, ſeu annuæ recordationis jure celebrandas obligantur, non ſemel, ſed quater, quinquies, plurieſve ve-*

nun-

nundant, unaque Miſſa duobus, tribus, aut pluribus Eccleſiaſticis Beneficiis ſatisfacere præſumunt. Quamobrem eam peſtilentem corruptelam iterum totis viribus eradicare ſtuduerunt cum Urbanus VIII. in ſuis decretis anno 1625. promulgatis, tum ſacra Congregatio Concilii aliis decretis editis die 25. Januarii 1659. & 13. Decembris ejuſdem anni, quæ referuntur a Fagnano *in Cap. Fraternitatem, de ſepulturis, num. 96. & 97.* ac poſtremo illam omnino profligavit Alexander VII. cum anno 1665. has damnavit propoſitiones: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus, ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt decretum Urbani VIII. Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.*

V. Quæ hucuſque ſunt in medium prolata, adhuc uberius expoſita a nobis fuere *in noſtra Inſtit. Eccl. 56.* ubi de Miſſarum eleemoſyna, de titulo eam percipiendi, de abuſibus in illius perceptione præcavendis, de proſcriptis ab Apoſtolica Sede propoſitionibus, hanc materiam reſpicientibus: & rurſus *in Inſtit. Eccl. 36.* ubi quæſtionem agitavimus, an ſuffragia uni defunctorum ſpecialiter applicata, plus ei proſint, quam ceteris fidelium animabus in Purgatorio detentis: *in Inſtit. Eccl. 92.* ubi, an Sacerdotes Miſſæ ſacrificium pro eo offerre valeant, qui poſtea erit eleemoſynam oblaturus, ut Sacrificium pro ſe peragatur, quamvis ante Miſſæ celebrationem, nec eleemoſynam dederit, nec Miſſam pro ſe celebrari petierit: & *in noſtro tractatu de Sacrificio Miſſæ ſect. 2. §. 19. & 20.* ubi agitur de Sacerdote, qui tenetur per ſe celebrare, & quæritur, an juſta de cauſa poſſit interdum a celebrando ſe abſtinere, & an tunc teneatur celebrare per alium: atque *in noſtra Conſtitut. 22. Bullar. tom. 1.* qua turpe damnavimus quorumdam mercimonium, qui Miſſarum eleemoſynas ibi quæritant, & colligunt, ubi taxa Synodalis largiorem ſtipem Sacerdotibus, Sacrum peragentibus, aſſignat, Miſſas vero alibi celebrari curant, ubi, ſive conſuetudine, ſive Synodali lege, minor eleemoſyna pro ſingulis Miſſis eſt celebrantibus attributa, ut hac ratione prædicti pravi nundinatores partem lucrentur acceptæ ſtipis.

VI. Aliquid dicendum ſupereſt de prava quadam avaritiæ ſpecie, in quam incurrere poſſent Sacerdotes Confeſſarii, ſi eleemoſynas pro Miſſarum celebratione ſibimet ipſis a pœnitentibus erogari curarent. Porro non dubitatur, quin poſſit Confeſſarius pœnitentibus injungere, ut Miſſarum Sacrificia celebrari faciant in ſatisfactionem ſuorum peccatorum; id enim inter opera ſatisfactoria merito recenſetur, tum quia pœnitentes propterea aliquam pecuniæ ſummam a ſe abdicant, tum quia ſic Sacrificii oblationi cooperantes, peculiari quadam ratione participes efficiuntur illius fructus ſatisfactorii. Sed, ne hac occaſione aliqua ſuboriatur avaritiæ ſuſpicio, non debet Confeſſarius a pœnitente, cui hujuſmodi Miſſarum celebratio-

nem

nem procurandam injungit, eleemoſynam accipere, ut vel ipſe eas Miſſas celebret, vel in propria Eccleſia celebrari faciat. *Cum pro pœnitentia Miſſas injunxerit, ſibi, aut Eccleſiæ ſuæ, aut Monaſterio dicendas non addicat:* verba ſunt S. Caroli Borromæi in Inſtructione ad Confeſſarios, *part.* 4. *Actorum Eccleſiæ Mediolanenſis*, a nobis alias relata *in citata noſtra Inſtitutione* 92. Quam vero abhorreat Eccleſia a qualibet hujuſmodi avaritiæ ſpecie, & Sacerdotes Sacramentorum Miniſtros ab omni illius ſuſpicione, nedum crimine, velit immunes, ſatis declarat Rituale Romanum tum in prima generali Inſtructione *de iis, quæ in Sacramentorum adminiſtratione ſervanda ſunt*, tum etiam peculiariter *in Regulis de ordine miniſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ*. Cum autem anno 1709. ſacræ Univerſali Inquiſitioni relatum fuiſſet, Presbyteros quoſdam in Eccleſia S. Jacobi de Compoſtella Confeſſionibus excipiendis addictos, ſub præſidio antiquæ conſuetudinis, eleemoſynas accipere ſolere a pœnitentibus, qui eas poſt Confeſſionem peractam ſponte illis dabant; ſan. mem. Clemens Papa XI. in Congregatione S. Officii coram ipſo habita *die* 14. *Februarii prædicti anni* mandavit, ad Archiepiſcopum litteras ſcribi, quibus moneretur, ut omni ſtudio & vigilantia caveret, ne vel minima avaritiæ ſuſpicio in Sacramenti adminiſtratione miſceretur. Laudatus autem S. Carolus Borromæus *loco citato* ita ſcribit: *Non modo non petat, ſed nec velle ſe habere ſignificet pecuniam, aliamve rem, pro ſuſcepti in Confeſſione laboris munere, immo verbis, vel potius factis, ab his omnibus abhorrere demonſtret.*

CAPUT DECIMUM.

De Miſſarum oneribus minuendis.

CUM ſapientiſſimi Concilii Tridentini Patres probe animadverterint, adeo ingentem eſſe numerum Miſſarum, ex piorum defunctorum legatis, in perpetuum celebrandarum, ut illum explere, & exæquare, impoſſibile jam foret; cumque inſuper perpenderint, ob decrementum redituum, quos illi reliquerant, adeo tenuem ſupereſſe eleemoſynam, ſingulis Miſſis reſpondentem, ut nullus reperiretur Sacerdos, qui onus ſubire vellet eas celebrandi: hiſce de cauſis *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. *de reform:* facultatem dederunt Epiſcopis, & Superioribus Generalibus Ordinum Regularium, ut illi in ſua quiſque Diœceſana Synodo, hi vero in Capitulis Generalibus, pro ipſorum arbitrio, & conſcientia, Miſſarum onera contrahere, ſeu eorum numerum minuere poſſent.

II. Verum hanc facultatem, qua plerique Antiſtites, præſertim Archiepiſcopus Valentinus in ſua Diœceſana Synodo anni 1577. & in Synodo Provinciali anni 1584. atque in alia Synodo Diœceſana, habita anno 1590. apud Cardinalem de Aguirre *tom.* 4. *Conciliorum Hiſpaniæ pag.* 289. & *pag.* 459. uſi fuerant, revocavit, & ad Sedem Apoſtolicam avocavit

Urbanus VIII. in ſua Conſtitutione 45. *Bullar. tom.* 5. §. 1. cujus verba ſunt: *Diſtrictè prohibet, atque interdicit, ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera ulla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis; ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis, ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perſpecta, id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujuſmodi, ſi quas, contra hujus prohibitionis formam, fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.* Quare hodie integrum amplius non eſt Epiſcopis in ſuis Diœceſanis Synodis, virtute facultatis ſibi olim a Tridentino conceſſæ, Miſſarum onera minuere, & moderari; ac proinde reſciſſæ hodie ſunt pleræque quæſtiones, quæ antea a Doctoribus verſabantur; puta, an ſolus Epiſcopus, etiam extra Synodum, poſſit Miſſarum onera minuere, an potius Synodi conſenſus ad id requiratur, aliæque ſimiles, de quibus Hurtadus *reſolut. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *num.* 2125. Solumque diſputari poteſt, an per prædictam Urbani VIII. Conſtitutionem adempta quoque eis ſit poteſtas moderandi numerum Miſſarum, quarum celebrandarum obligationem nemo adhuc in ſe ſuſcepit, & fortaſſe, ob tenuitatem eleemoſynæ, illarum numero reſpondentis, nemo reperitur, qui illam acceptare velit. Non eſſe ademptam, opinati ſunt Paſqualig. *de Sacrificio novæ Legis quæſt.* 1168. Paſſerin. *de ſtat. hominum tom.* 2. *quæſt.* 187. *num.* 1055. & alii; quoniam Urbanus VIII. ſolum interdixit Epiſcopis, ne Miſſarum onera, a fundatoribus impoſita, imminuant; onus autem, inquiunt, a fundatore quidem relictum, ſed nondum acceptatum, non poteſt dici ulli impoſitum, cum, ante acceptationem, nullus ſit, qui eo gravetur: ſed, hac ſubtili ceteroquin ratiocinatione poſthabita, prævaluit ſententia oppoſita, quam tuetur Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 14. *num.* 3. & 4. eique ſemper adſtipulata eſt ſacra Congregatio Concilii, a qua cum quæſitum fuiſſet: *An prohibitio facta Epiſcopis reducendi onera Miſſarum habeat locum etiam in caſu, quo legatum ſit ita tenue, ut non ſit, qui velit onus illi injunctum ſubire, & ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro moderatione oneris, totum, aut fere totum inſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſariis:* quamvis verba illa: *ut non ſit, qui velit onus illi injunctum ſubire*: manifeſte indicarent, celebrationis onus nondum fuiſſe ab ullo acceptatum, nihilominus eadem ſacra Congregatio reſpondit: *Etſi legatum ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris ut ſupra impoſiti, ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apoſtolicam eſſe adeundam*: quod adnotatum legitur poſt prædictam Conſtitutionem Urbani VIII. *Bullar. tom.* 5. idemque iterum ſacra Congregatio declaravit in cauſa *Lucen. onerum Miſſarum*, in qua diſceptato ſequenti articulo: *An Epiſcopus poſſit onera Miſſarum nondum acceptata reducere, abſque beneplacito Sedis Apoſtolicæ, ſive hujus ſacræ Congregationis, quoties reductionem neceſſariam eſſe judicaverit, ex eo quod locus pius* le-

legatum acceptare recuſet, non diminuto onere: die 20. Junii 1682. reſpondit *Negative*. Secus vero eſſet, ſi is, qui legatum reliquit, expreſſam facultatem dediſſet Epiſcopo, Miſſarum deſignatarum numerum minuendi; tunc enim licere Epiſcopo, inconſulta Sede Apoſtolica, ea facultate uti, cenſuit eadem ſacra Congregatio, uti habetur *cit. tom. 5. Bullar.* poſt laudatam Urbani VIII. Conſtitutionem.

III. Attamen, poſt Urbanum VIII. alii Romani Pontifices, videlicet Alexander VII. Clemens X. Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. fere omnibus Religioſis Inſtitutis privilegium conceſſerunt, ut Superiores Generales, adhibito maturo conſilio, ac nonnullis ſervatis regulis, in eorumdem privilegiorum litteris expreſſis, poſſent, in ſua quiſque Religione, onera Miſſarum, antea relicta, & acceptata moderari: eademque facultas a ſan. mem. Benedicto XIII. facta fuit omnibus Epiſcopis, qui vel per ſe, vel per ſuos Procuratores, interfuerant Concilio Romano, habito anno 1725. uti videre eſt in eodem Concilio *tit.* 15. *cap.* 8. Huic Concilio nos quoque interfuimus, tanquam Doctor in Decretis, non vero tanquam Archiepiſcopus Theodoſiæ, licet hujus Eccleſiæ titulo eſſemus exornati; Epiſcopis quippe mere Titularibus aditus ad illud non patuit: & nihilominus, poſtquam ab Eccleſia Anconitana ab eodem Benedicto XIII. nobis commiſſa, ad Bononienſem Metropolitanam, auctoritate Clementis XII. translati fuimus, ab eodem Clemente poteſtatem impetravimus, Miſſarum in perpetuum celebrandarum numerum, juſtis exigentibus cauſis, in noſtra Bononienſi civitate, & diœceſi contrahendi; qua tamen, ſumma cum moderatione, & cautela, uſi ſumus, iiſque in primis adhibitis regulis, quas ſemper præ oculis habuimus, cum ſacræ Congregationis Concilii Secretarii munus obeuntes, de Miſſarum numero, a fundatoribus præſcripto, minuendo in eadem ſacra Congregatione agendum erat.

CAPUT UNDECIMUM.

De ratione redituum Seminarii a Deputatis in Synodo reddenda, & de nonnullis ad eoſdem deputatos pertinentibus.

Nihil eſt, quod magis conferat ad reipublicæ felicitatem, quam quod puerilis ætas ad omnem informetur ſapientiam: cum enim ſit Spiritus Sancti effatum: *Adoleſcens juxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea: Proverb.* 22. inde poterit reſpublica optimos Rectores, & Adminiſtros ſperare, ac jure ſibi polliceri. Hæc ſcite perpendentes majores noſtri, ubi primum turbulentis priorum ſeculorum temporibus ſucceſſit tranquillitas, Epiſcopalia Seminaria inſtitui curarunt, in quibus, ſub Epiſcopi oculis, inſtruerentur & perpolirentur juniores Clerici, qui ad majores Ordines creſcerent. Niſi ſuſpecta eſſet fides illorum Nicæno-

rum canonum, quos ex Arabico in Latinum ſermonem verſos, primo Franciſcus Turrianus, deinde Abrahamus Ecchellenſis evulgarunt, merito affirmari poſſet, ejuſmodi Seminariorum veſtigia fuiſſe a Concilio Nicæno delineata: etenim in canone qui eſt 55. apud Turrianum, & 59. apud Ecchellenſem, jubentur Chorepiſcopi *inſtituere Miniſtros, eoſque diſtribuere per Eccleſias, & monaſteria, & providere, ut diſcant: ut reddantur apti, & idonei ad ædificationem monaſteriorum, & Eccleſiarum, & aliorum locorum, quæ horum opera indigebunt*. Quæ quidem verba expendens qui notas huic canoni adjecit in Collectione Labbeana *tom. 2. pag.* 307. ait: *Cernitur in hoc canone ratio quædam Seminarii Miniſtrorum Eccleſiæ, ſeu veſtigium quoddam Seminariorum, quæ nuper, ſecundum decretum Synodi Tridentinæ, inſtituta ſunt*. Verum, quod jam nos animadvertimus *in noſtra Inſtit. Eccleſ.* 59. ubi de Seminariis diſſeruimus, cum allegatus canon Nicænus non accenſeatur numero illorum viginti, quos, tanquam indubios Concilii Nicæni fœtus, univerſa recipit Eccleſia, nihil certi ex eo colligere poſſumus. Aliud certiſſimum, & manifeſtum Seminarii Clericorum veſtigium nobis ſuppeditat Concilium Toletanum II. habitum anno 531. cum *cap.* 1. decernat: *De his, quos voluntas parentum a primis infantiæ annis Clericatus officio manciparit, ſtatuimus obſervandum, ut mox cum detonſi, vel miniſterio Lectorum contraditi fuerint, in domo Eccleſiæ, ſub Epiſcopali præſentia, a Præpoſito ſibi debeant erudiri*: Collectionis Harduini *tom.* 2. *col.* 1139. Idem, quod Toletanum II. conſtituit Toletanum IV. celebratum anno 633. *cap.* 24. & relatum a Gratiano *Can.* 1. 12. *quæſt.* 1. præcipiens, ut in ædibus Eccleſiæ proximis juniores Clerici educentur ſub cura ſanctiſſimi ſenis, cujus oculos nec ad momentum effugiant: *Prona eſt omnis ætas ab adoleſcentia in malum: nihil enim incertius, quam vita adoleſcentium. Ob hoc conſtituendum oportuit, ut ſi qui in Clero puberes, aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in uno conclavi atrii commorentur, ut lubricæ ætatis annos, non in luxuria, ſed in diſciplinis Eccleſiaſticis agant, deputati probatiſſimo ſeniori, quem magiſtrum doctrinæ, & teſtem vitæ habeant*. Concilium vero Vaſenſe II. anni 529. *cap.* 1. non unum tantum in qualibet diœceſi, ſed in cujuslibet Parochi domo, Clericorum Seminarium eſſe jubet, aſſeritque idem in totius Italiæ moribus poſitum: *Placuit, ut omnes Presbyteri, qui ſunt in Parochiis conſtituti, ſecundum conſuetudinem, quam per totam Italiam ſatis ſalubriter teneri cognovimus, juniores Lectores, quantoſcumque ſine uxore habuerint, ſecum in domo, ubi ipſi habitare videntur, recipiant: & eos quomodo boni patres ſpiritaliter nutrientes, Pſalmos parare, Divinis lectionibus inſiſtere, & in Lege Domini erudire contendant: ut & ſibi dignos ſucceſſores provideant, & a Domino præmia æterna recipiant*: Collectionis Harduini *tom.* 2. *col.* 1105.

II. Poſterioribus tamen ſeculis infrequens eſt mentio ejuſmodi Epiſcopalium Seminariorum; quod ideo eveniſſe, plerique arbitrantur, quod, illorum loco, paſſim erecta fuerint Clericorum collegia intra Mona-

ſte-

ſteriorum clauſtra. At, licet Monachi ſcholas ubique aperuerint, in quibus pueri erudirentur, ſicuti narrat Mabillonius *in præfat. ad ſecul.* III *in Act. SS. Ord. S. Benedicti* §. 4. & colligitur ex Concilio Aquiſgranenſi anni 789. *cap.* 72. ubi adoleſcentes vel in epiſcopiis, vel in monaſteriis, pro ipſorum, vel parentum libito, litteris, atque Eccleſiaſticis diſciplinis inſtitui juſſit: *Ut ſcholæ legentium puerorum fiant, Pſalmos, notas, cantus, computum, grammaticam, per ſingula monaſteria, vel epiſcopia diſcant: tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 842. attamen, ut idem Mabillonius *ibidem num.* 40. probat, nunquam Seculares Clerici, intra monaſterii ſepta educandi, boniſque artibus imbuendi, excepti fuere, ſed duæ diverſæ in quolibet Monaſterio conſtitutæ erant puerorum ſcholæ: aliæ *interiores, ſeu clauſtrales* pro Monachis, & pueris monaſterio oblatis; aliæ *exteriores, & canonicæ* pro Clericis Secularibus; Clerici enim vocabantur, quotquot litteris operam dabant, quod teſtatur Ordericus Vitalis *hiſt. lib.* 3. inquiens: *Rodulphus autem quintus frater, Clericus cognominatus eſt, quia peritia litterarum, aliarumque artium optime imbutus*. Ejuſdem etiam diſcriminis inter Secularium Clericorum, aliorumque, qui ſe Religioni devoverant, ſcholas, præter Mabillonium, fidem facit Gerardus Dubois *in hiſt. Eccl. Pariſ. lib.* 11. *cap.* 7. ubi *pag.* 776. ait: *Scholæ illæ in primis cœptæ ſunt ad Clericorum inſtitutionem: unde Scholares, Clerici vulgo dicebantur, & eam ob cauſam ſcholas erigi jubent & Conſtitutiones Regiæ, & decreta Conciliorum; locus & epiſcopium, & monaſterium deſignatur, hoc Monachis, illud Clericis:* quin immo in Conventu ab Abbatibus Franciæ habito Aquiſgrani anno 817. *cap.* 42. expreſſe ſtatutum legimus: *Ut nullus plebejus, ſeu Clericus ſecularis in monaſterio ad habitandum recipiatur, niſi voluerit fieri Monachus*: & *cap.* 45. *Ut ſchola in monaſterio non habeatur, niſi eorum, qui oblati ſunt: tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1231.

III. Quamquam itaque verum ſit, quod aſſerit Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 102. *num.* 1. nimirum, circa annum Chriſti milleſimum neglecta prorſus fuiſſe Epiſcopalia Clericorum Seminaria, id tamen non inde contigit, quod Clerici intra monaſteria educarentur, ſed quia ſatius viſum eſt Epiſcopis; ut Monachorum, aut Univerſitatum, quæ jam ea tempeſtate auctæ & propagatæ erant, ſcholas illi frequentarent. Sed, cum poſtea, quod idem Thomaſſinus *ibidem num.* 4. obſervat, in Univerſitatibus, litterarum fervore, & ſcholarum pompa, pene oppreſſa langueſceret pietas; Regulares vero Congregationes ſubalienatæ eſſent ab illa ſtrictiſſima cum Epiſcopis conjunctione, qua olim ab ipſis totæ pendebant, & quam Clericis omnibus inſpirari avebant Epiſcopi; idcirco de antiquis Seminariis reſtituendis cogitatum eſt. Reginaldus Cardinalis Polus, cum anno 1556. Anglicani Cleri reformationem meditaretur, inter cetera reformationis capita, quæ extant in Collectione Conciliorum Harduini *tom.* 10. *col.* 498. juniores Clericos educari

cari juſſit in Seminariis, quorum formam decreto 11. expreſſit; uti etiam a nobis fuit adnotatum *in citata noſtra Inſtit. Eccl.* 59. Formæ autem, quam Polus delineaverat, ſummam manum adjecere Patres Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 18. *de reform.* decernentes, ut a quolibet Epiſcopo prope ſuam Cathedralem Eccleſiam, aut alio convenienti loco, Collegium, ſeu Seminarium inſtituatur, ubi Clerici omnibus liberalibus artibus, & Eccleſiaſticis excolantur inſtitutis: cujus quidem decreti executionem urgere non omiſimus in noſtra Epiſtola commonitoria ad omnes Epiſcopos, quæ eſt ſecunda §. 2. *Bullarii noſtri tom.* 1. Ne vero ejuſmodi Seminaria ex redituum defectu, ullo unquam tempore pereant, ſtatuit ibidem Tridentinum, ut ex reditibus Menſæ Epiſcopalis, & Capituli, & quorumlibet Beneficiorum diœceſis, certa pecuniæ ſumma detrahatur, quotannis Seminario penſitanda, juxta menſuram, ſeu taxam, ab ipſomet Epiſcopo præſcribendam cum conſilio duorum de Capitulo, quorum alter ab ipſomet Epiſcopo, alter a Capitulo eligatur, ac duorum item de Clero Civitatis, quorum quidem alterius electio ſimiliter ad Epiſcopum, alterius vero ad eumdem Clerum pertineat. Inter Apoſtolicas litteras S. Pii Papæ V. typis impreſſas per Franciſcum Gaubau, complures leguntur, quæ hujuſmodi Seminariorum erectiones reſpiciunt, dum Sanctus Pontifex Epiſcopis per Germaniam conſtitutis Tridentinorum Decretorum executionem hac in re enixe commendat.

IV. Præterea idem Tridentinum *loc. cit.* mandavit, ut Epiſcopus, ſingulis annis, rationem redituum Seminarii ab Adminiſtratoribus accipiat, præſentibus duobus a Capitulo, ac totidem a Clero Civitatis deputatis. Hanc porro redituum rationem accipiendam in Synodo, docuerunt Piaſec. *in prax. Epiſcop. part.* 1. *cap.* 2. *art.* 1. *num.* 11. & Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 93. *num.* 22. Sed, cum neque a Tridentino, neque ab ulla Apoſtolica Conſtitutione, id cautum reperiatur, verius exiſtimamus, liberum eſſe Epiſcopo prædictæ adminiſtrationis rationem extra Synodum expoſcere; niſi peculiaris cujuſque diœceſis conſuetudo ferat, ut illa in Synodo reddatur. Quoniam autem prædictorum Auctorum opinio occaſionem nobis præbuit De Epiſcoporum Seminariis, eorumque curæ deputatis hic loquendi, inopportunum non erit nonnulla ſacræ Congregationis Concilii decreta, præfatos Deputatos reſpicientia, ſimul conglomerata hic referre.

V. In *Oſcen.* anni 1585. *lib.* 4. *decretor. pag.* 84. hæc habentur: *Alias ſacra Congregatio ad interpretationem decreti cap.* 18. *ſeſſ.* 23. *cenſuit, Epiſcopum Oſcen. cum conſilio Deputatorum teneri tam circa inſtitutionem, diſciplinam, & mores Clericorum, quam circa temporalium rerum adminiſtrationem providere: ſufficere tamen, quod Epiſcopus hujuſmodi conſilium requirat, eorumque conſilio adhibito, poſſe Epiſcopum ſtatuere & deliberare, quæ pro prudentia ſua magis expedire judicaverit; exactionem vero, quæ ſit pro Seminario, ad ſolum Epiſcopum pertinere.*

VI.

VI. In *Nullius*, anni 1595. *lib.* 8. *detretor. pag.* 97. ita legitur: *Sacra Congregatio cenſuit, omnes quatuor Deputatos, de quibus agitur in cap.* 18. *ſeſſ.* 23. *adhibendos eſſe in conſilio, in adminiſtratione rerum ipſius Seminarii, præterquam in compulſione ad portionem Seminario debitam, cujus facultas ad ſolum Epiſcopum ſpectat.*

VII. Inſtante Capitulo Salernitano, plures quæſtiones diſcuſſæ, & deciſæ fuerunt in eadem ſacra Congregatione, quæ habentur *lib.* 6. *decretor. pag.* 22. *& ſeq. Primo, an duo Canonici, electi ab Archiepiſcopo ad conſtituendam educationem puerorum Seminarii, poſſint pro libito Archiepiſcopi mutari. Secundo, an eorum conſilium adhibendum tam in conſtituendis regulis univerſalibus Seminarii, electione ſingulorum puerorum introducendorum, electione Magiſtrorum, librorum legendorum, Confeſſoris, punitione diſcolorum, expulſione, viſitatione, & ſimilibus. Tertio, an alii quatuor ſint deputandi in conſilio tantummodo in taxatione, contributione fructuum ex unione Beneficiorum, ut in aliis difficultatibus, ob quas Seminarii inſtructio, vel conſervatio impediretur, aut perturbaretur, an etiam in exactione, & temporalium adminiſtratione tam dicti Seminarii, ut, puta, deputatione, vel expulſione miniſtrorum, & famulorum temporalium, expenſis quotidianis proviſionis bladorum, quam etiam bonorum quorumcumque, & redituum ipſius Seminarii, etiam ex Beneficiis unitis, ut puta locationibus, conceſſionibus, aliiſque contractibus, litibus. Quarto, an hi quatuor Deputati ſint perpetui, vel etiam amovibiles, ſervata, in eorum electione, ratione Concilii, & dicta electio ſpectet ad Capitulum.* En quæſita. Sequuntur reſponſiones: *Ad primum, non poſſe amoveri, niſi ex legitima cauſa. Ad ſecundum, in omnibus his eſſe adhibendum. Ad tertium, teneri Epiſcopum adhibere Deputatorum conſilium tam circa inſtitutionem, diſciplinam, & mores, quam temporalium rerum adminiſtrationem. Ad quartum, eſſe perpetuos.*

VIII. In cauſa *Fundana Deputationis Officialium Seminarii*, 26. Martii 1689. diſceptato ſequenti articulo: *An Epiſcopus potuerit, & poſſit deputare Rectorem, alioſque Officiales Seminarii, abſque conſilio Deputatorum a Capitulo:* reſponſum fuit *Negative*: & examinato ſubinde altero dubio: *An Epiſcopus in reviſione, & ſolidatione computorum dicti Rectoris debuerit ſequi conſilium Deputatorum:* reſponſum fuit: *Teneri adhibere conſilium, ſed non ſequi*: *lib.* 39. *decretor. pag.* 129. *& ſeq.* His cohærent reſponſa ab eadem ſacra Congregatione data in *Tricarien. Adminiſtrationis Seminarii* 24. Martii 1736.

IX. Verum, quod diximus, Seminarii Rectorem eſſe ab Epiſcopo conſtituendum cum Deputatorum conſilio, limitationem patitur quoad Seminaria, quæ, legitima auctoritate, tradita ſint curæ, & regimini alicujus Ordinis Regularis, ſub expreſſa conditione, ut ejuſdem Ordinis Prælato integrum ſit, quem maluerit, ſui Inſtituti Religioſum in Seminarii Rectorem eligere, & deputare. Ita accidit Romæ, ubi cum, juxta Tridentini ſtatuta, Clericorum Seminarium a Pio IV. erectum fuerit, &

ſup-

ſuppoſitum juriſdictioni, ac tutelæ Cardinalis in Urbe Vicarii, ejus cura, & actualis adminiſtratio commiſſa eſt Præpoſito Generali, & Preſbyteris Societatis Jeſu, quod legere eſt in Conſtitut. 134. Urbani VIII. §. 4. *Bullar. tom.* 5. Dubitaverant nonnulli ex iiſdem Religioſis, an ſine violatione proprii Inſtituti, fas ſibi eſſet, curam acceptare Seminarii, quod Epiſcopi ſubſit juriſdictioni: ſed, pervolutis S. Ignatii Regulis, perpenſiſque ſuarum Generalium Congregationum decretis, nihil inventum eſt, quod prædicto regimini ſuſcipiendo adverſaretur, modo tamen deputatio Rectoris, aliorumque Religioſorum, qui Seminarii præſint regimini, & diſciplinæ, ad Præpoſitum Generalem pertineat, quod a Congregationibus Generalibus, ſecunda ſcilicet ſub S. Franciſco Borgia, quarta ſub P. Claudio Aquaviva, & duodecima ſub P. Carolo de Noyelle fuit declaratum. Cum nos munere fungebamur Secretarii ſacræ Congregationis Concilii, Epiſcopus Civitatis Conceptionis in America Meridionali, ſe plurimum adlaboraſſe, retulit, ut Clericorum Seminarium, ad Tridentini normam, in ſua erigeret diœceſi, ſed vel nullum, vel exiguum ſane fructum ex illius jam propediem abſolvenda erectione ſperare, niſi ejus cura demandaretur Patribus Societatis Jeſu; cum difficile eſſet, homines ſeculares inibi invenire, ad Clericos in doctrina & pietate imbuendos, & Seminarium rite adminiſtrandum idoneos. Actum fuit de hac re in Congregatione habita die 13. Junii 1722. & deliberatum, dandam eſſe Epiſcopo, quam poſcebat, facultatem, ita tamen, *ut Seminarium ſit ſub patrocinio, protectione, & ſubjectione Epiſcopi, ejuſque alumni nominentur ab Epiſcopo*; quemadmodum habetur *tom.* 2. *Theſaur. Reſolut. pag.* 191. Sub iiſdem legibus, alia quoque Epiſcoporum Seminaria, aliorum Regularium gubernio reperiuntur commiſſa: cura ſiquidem Seminariorum civitatis Albani, & Senogalliæ tradita eſt Clericis Regularibus, *Scholarum Piarum* nuncupatis: & nos ipſi Seminarii noſtri Bononienſis regimen dedimus Clericis Regularibus S. Pauli, vulgo *Barnabitis*, non amotis quidem Deputatis, qui, juxta enuntiatas Tridentini ſanctiones, Seminarii diſciplinæ, atque adminiſtrationi invigilent, ſed eorumdem auctoritate intra certos limites coercita. Poſt primam hujus Operis noſtri editionem, ad manus noſtras pervenit *Hiſtoria Seminariorum Clericalium* ſtudio Joannis de Joanne, Metropolitanæ Eccleſiæ Panormitanæ Canonici, collecta, in qua de omnibus, quæ ad rem pertinent, diligentiſſime agitur; quamque conſulere poterit, quiſquis exordia & progreſſus Seminariorum Epiſcopalium, optimamque eorum regiminis rationem noſcere cupiat.

C A-

CAPUT DUODECIMUM.

De nonnullis monitionibus, in Synodo faciendis.

CLerici conſtituti in Minoribus, nullum poſſidentes Eccleſiaſticum Beneficium, niſi Clericalem habitum, & Tonſuram deferant, aliaſque adimpleant conditiones, quas Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 6. de reform.* expoſcit, fori privilegio non gaudent, quemadmodum idem Tridentinum ibidem ſancivit. Poſſunt tamen iidem Clericales veſtes, quas dimiſerant, reſumere, & amiſſum fori privilegium, hac ratione recuperare; modo tamen id non fiat in fraudem, & niſi ab Epiſcopo fuerint illo, per ſententiam, privati: poteſt quippe Epiſcopus Clericum, qui habitum deſeruit, ut illum reſumat, monere, & ſi ter monitus non paruerit, poteſt per ſententiam declarare, eum excidiſſe Clericalibus privilegiis, neque ad ea, quibus jam ſponte per habitus dimiſſionem ſe abdicavit, eſſe deinceps admittendum: qua ſententia prolata, etiamſi Clericales veſtes iterum induere propria auctoritate præſumat, ad fori privilegium non reſtituitur.

II. His poſitis, quæ ſummatim hic indicata, uberius a nobis inferius exponentur; putarunt nonnulli, poſſe Epiſcopum in ſua Synodo univerſim edicere, ut Clerici, qui Clericalem habitum dimittunt, niſi intra trimeſtre numerandum a die, quo illum deponunt, iterum eumdem reſumant, ſtatim, & illico Clericalibus excidant privilegiis, neque illis profuturum, ſi trimeſtri elapſo, denuo habitum ſuſcipiant: trinæ enim monitioni, quam privationis ſententiam præcedere debere diximus, hanc unicam declarationem, in Synodo factam, æquivalere autumant Panimoll. *deciſ. 41. tom. 1.* Monacell. *in formul. legal. pract. tom. 2. tit. 15. formul. 5. num. 3.*

III. Verum, quamvis hæc monitio, ſeu declaratio in Synodo laudabiliter fiat ad incutiendum terrorem Clericis contumacibus, ſicuti re ipſa in pluribus Synodis eam factam vidimus, inutilis tamen eſt ad inducendam ſtatim privationem, quam comminatur: quoniam, etiam hac generali monitione præmiſſa, in ſingularibus caſibus neceſſario conficiendus erit judicialis proceſſus ſuper tranſgreſſione, & contumacia ejus, qui Synodali decreto non obtemperavit; ac propterea fieri nequit, ut alio ordine judiciario non ſervato, illa ſola declaratio vires habeat quempiam privandi jure reſumendi habitum, quo ceteroquin potiretur.

IV. Præterea juxta Conſtitutionem 18. ſan. mem. Gregorii XV. Epiſcopus, una cum Prælatis Regularibus, intereſſe, & præſidere poteſt electionibus Abbatiſſarum, quæ præficiendæ ſunt in monaſteriis iiſdem Regularibus ſubjectis: in cujus Conſtitutionis ſequelam, a ſacris Urbis Congregationibus deciſum eſt, debere Regulares futuram electionem Abbatiſſæ Epiſcopo denuntiare; & ſi Epiſcopus dixerit, ſe velle per ſe, vel per alium eidem electioni intereſſe, teneri Epiſcopi adventum, uſque ad

præfinitum tempus, expectare. Jam vero, ne Epiſcopus gravetur onere ſuam voluntatem ſingulis vicibus manifeſtandi, eidem conſulunt Doctores, ut ſemel in Synodo generatim declaret, ſe uti velle facultate a Gregorio XV. ſibi facta, & quarumcumque Abbatiſſarum, quantumvis exemptarum, electionibus ſemper, & quandocumque intereſſe: hac enim declaratione ſemel in Synodo emiſſa ligari Regulares, ne Epiſcopo inconſulto, Abbatiſſarum electionibus præſidere valeant, perinde ac ſi in ſingulis ſpecialibus caſibus fuiſſet Epiſcopi voluntas expreſſe iiſdem ſignificata, recte probat Monacell. *in formul. legal. tom.* 3. *pag.* 187.

V. Multa, quæ controverſias ſpectant inter Epiſcopos, & Prælatos Regulares, quoad electiones Abbatiſſarum, his ſubjectarum, ſæpius excitatas, legi poſſunt in folio ſacræ Congregationis Concilii, habitæ die 26. Aprilis 1727. a nobis, ejuſdem Congregationis Secretarii munus tunc obeuntibus, exarato, & edito a Bartholomæo Liverzani *Theſaur. Reſolut. tom.* 4. *pag.* 47.

L I.

LIBER SEXTUS.

DE CONSTITUTIONIBUS IN DIŒCESANA SYNODO EDENDIS, EARUMQUE CONSCRIBENDARUM METHODO.

CAPUT PRIMUM.

Summa ſtatuendorum in Diœceſanis Synodis.

REM nedum difficilem, ſed plane impoſſibilem aggrederemur, ſi in animo nobis eſſet, cuncta ſigillatim exponere, quæ in Diœceſanis Synodis conſtitui poſſint: innumera quippe ſunt mala, quæ in hanc, aut illam diœceſim irrepere queunt, quibus, opportunis conſtitutionibus, ſit occurrendum: cumque non eadem ſit omnium locorum indoles, non iidem ubique hominum mores, non eædem in omni loco ſimul inoleſcant morum corruptelæ, nequeunt omnes leges cuicumque loco, & tempori congruere, ſed quod unius diœceſis ſtatus hic & nunc decernendum ſuadet, alteri diœceſi, ſi ibidem ſtatueretur, inopportunum, inutile, & quandoque etiam noxium accideret, quod, inferius afferendis exemplis oſtendemus. Solum itaque generatim aſſerimus, debere Epiſcopum in ſua Synodo conſtituere, quæ ad vitia coercenda, virtutem promovendam, depravatos populi mores reformandos, & Eccleſiaſticam diſciplinam aut reſtituendam, aut fovendam, neceſſaria & utilia eſſe judicaverit. Ut autem facilius remedia parare valeat, quæ ingraveſcentibus in diœceſi morbis medendis ſint apta, expedire videtur, ut ante Synodum a Vicariis Foraneis, Parochis civitatis, Monialium Confeſſariis, aliiſque probis, & prudentibus viris ſciſcitetur, quænam, eorumdem judicio, in diœceſi, præcipue quoad adminiſtrationem Sacramentorum, verbi Divini prædicationem, dierum feſtorum cultum & obſervationem, videantur corrigenda, & emendanda; in Congregationibus vero, quæ Synodo præmitti ſolent, Theologos, & Canoniſtas, doctrina, pietate, ac prudentia præditos, de modo conſulet, quo inoleſcentes abuſus ſuaviter ſimul, & efficaciter eradicari poſſint. Has omnes diligentias a Præſule Bonaventura, Epiſcopo Montis Faliſci, & Corneti, præmiſſas ſuæ Synodo Diœceſanæ, ut uberem ex illa fructum commiſſæ ſibi diœceſis perciperet, deprehendimus ex Ordine ejuſdem Synodi, a Franciſco Gervaſio typis edito anno 1719. Eaſdemque in omni Diœceſana Synodo adhibendas, ſancitum eſt in celeberrima Synodo Provinciali Colonienſi, habita anno 1536. ab Archiepiſcopo Hermanno, annoque 1544. typis Venetis excuſa, & evulgata; in ea ſiquidem *part.* 14. *cap.* 18. Collectionis Harduini *tom.* 9. *col.* 2028. ubi ſermo eſt de Synodo Epiſcopali, hæc habentur: *In his ergo Concî-*

liis....apud Metropolitanæ, Cathedralium, Collegiatarum, monaſteriorumque Prælatos, & præſertim Archidiaconos, ac quos vocamus Decanos rurales, qui vocati ſunt in partem ſolicitudinis Epiſcopalis, per Vicarium noſtrum in Pontificalibus, ac Officialem, diſquiſitio diligens fiat: & quæ ex illorum judicio reformatione opus habere comperientur, communi conſilio emendentur. Hanc Colonienſem Synodum, ſaluberrimis ſane, atque utiliſſimis Conſtitutionibus refertam, cum laudis ſignificatione commemoramus; at non eamdem laudem attribuere poſſumus ejuſdem Præſidi Hermanno, qui turpiter poſtea ad Lutheranos defecit, eaque de cauſa fuit a Paulo III. per judicialem ſententiam Colonienſi Archiepiſcopatu exturbatus, uti narrat Cardinalis Pallavicinus *in hiſtor. Concil. Trident. lib. 5. cap. 14. num. 2. & 3. lib. 7. cap. 1. num. 1. & 2. & lib. 9. cap. 13. num. 1.*

II. Opus eſt etiam, ut Epiſcopus ſanctiſſima Concilii Tridentini decreta, ſummorumque Pontificum Conſtitutiones, ſacrarum Urbis Congregationum ſanctiones, ſuorumque Prædeceſſorum ſtatuta diligenter expendat, cum ut eorum inhæreat veſtigiis, tum ut videat, an illa excitata, iterumque inculcata, ſatis ſint ad compeſcendos abuſus, quibus obſiſtere exoptat: non enim neceſſe eſt, ut in qualibet Synodo novæ ſemper condantur leges, ſed quandoque expedit antiquas tantum inſtaurare, earumque inſiſtere obſervationi; quod, inter ceteros, feciſſe comperimus Joannem Epiſcopum Trecorenſem, in ſua Synodo, quam habuit anno 1423. relata *in ſæpius cit. Theſaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand *tom. 4. col. 1129.* ubi ait: *Communi utilitati, & grato regimini gregis nobis commiſſi intendere cupientes, nihil de novo, præter unum inferius deſcriptum ad præſens ſtatuentes; ſed potius laudabilibus ſtatutis Prædeceſſorum noſtrorum, infra deſignatis, & per nos mature adviſatis inhærentes, ipſa ſtatuta dictorum Prædeceſſorum noſtrorum, inferius per rubricas adnotata, & per nos ex multis aliis extracta, & alia, quæ de jure procedunt, laudamus, & approbamus, ipſaque, juxta eorum formas, & tenores; volumus, & præcipimus, a ſubditis noſtris inviolabiliter obſervari.* Ita cum nobis innotuiſſet, complures abuſus in Regno Poloniæ invectos eſſe in uſu Oratoriorum domeſticorum, ideoque, ad eos de medio tollendos, Epiſtolam encyclicam dederimus ad Primatem, Archiepiſcopos, & Epiſcopos ejuſdem Regni, quæ incipit *Magno cum animi noſtri dolore*, datam die 2. menſis Junii 1751. & impreſſam *tom. 3. Bullarii noſtri num. 48.* collectis in unum Prædeceſſorum noſtrorum legibus hac de re conſtitutis, necnon reſolutionibus a Congregationibus Urbis, cum eorumdem Prædeceſſorum aſſenſu, editis circa ea, quæ in hujuſmodi Oratoriis domeſticis fieri poſſunt, vel non poſſunt, demum §. 26. ita ſcripſimus: *Quod ſi vos etiam id præſtare curabitis, ut in Diœceſanis Synodis veſtris, in veſtris item Edictis, quæ a vobis pro bono Diœceſis veſtræ regimine publicantur, Pontificiorum Decretorum, ac Reſolutionum deſuper indicatarum obſervantiam inculcetis, duplex indę bonum extabit, ut & vivam in vobiſmetipſis eorumdem memoriam*

riam teneatis, atque ab aliis aut ignorantiam expellatis, aut eamdem, utpote craſſam deinceps, atque ſupinam, inexcuſabilem reddatis. Hanc agendi rationem & normam tenuerunt, atque in præſentia tenent noſtri in Italia Epiſcopi, cum aut Pontificiorum Decretorum, quæ ſuper privatis Oratoriis condita ſunt, ſummam in Synodis ſuis inſeruerunt, aut in Appendice ad ipſas Synodos eadem decreta per extenſum adjunxerunt.

III. Quoniam igitur ſpecialia decreta, quæ fieri oporteat, Epiſcopis ſuggerere non poſſumus, eoſdem monemus, ut ſcopum, ad quem Synodi colliment, ſtudioſe perpendant; inde enim facili negotio aſſequentur, quæ hic & nunc ſpecialiter ſanciri debeant. Ut porro finis, quem Synodi reſpiciunt, magis magiſque eorum menti inſideat, & oculis obverſetur, præterea, quæ *lib.* 1. *cap.* 2. retulimus, alia ſubnectimus, illuſtrium Antiſtitum allocutiones, & monita, eorum Synodis plerumque præmiſſa, quibus diſerte cauſas explicarunt, propter quas illas coegerunt.

IV. In Conſtitutione edita a Leone X. in Concilio Lateranenſi dicitur, Synodos cogi, *ut depravata corrigantur*: quæ verba expendens Eraſmus Chokier *in tract. de juriſdictione in exemptos tom.* 2. *part.* 1. §. 18. *num.* 206. ait: *Epiſcopalis Synodus inſtituta eſt quatuor ex cauſis, e quibus unam hic deſignat Pontifex: primo, ut depravata corrigantur; ſecundo, ut ignorantes inſtruantur: tertio, ut regulæ morum, ſtatutaque formentur: quarto, ut quæ in Provinciali Synodo decreta ſunt, in Epiſcopali publicentur.*

V. In Pontificali Romano *ſub tit. de ordine ad Synodum*, ita Epiſcopus præſentes alloquitur: *Venerabiles Conſacerdotes, & Fratres noſtri chariſſimi, præmiſſis Deo precibus, oportet, ut ea, quæ de Divinis Officiis, vel ſacris Ordinibus, aut etiam de noſtris moribus, & neceſſitatibus Eccleſiaſticis a nobis conferenda ſunt, cum charitate, & benignitate unuſquiſque veſtrum ſuſcipiat, ſummaque reverentia, quantum valet, Domino adjuvante, percipiat, vel quæ emendatione digna ſunt, omni devotione unuſquiſque fideliter ſtudeat emendare.*

VI. Initio ſtatutorum Synodalium Eccleſiæ Æduenſis anni 1299. quæ referuntur *tom.* 4. *Theſaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand *col.* 480. hæc leguntur: *Quia humana natura de facili prolabitur ad delicta, expedit, ut homini noxius appetitus frenetur, & ligetur legalibus conſtitutionibus, & præceptis, ut declinet prohibita, & permiſſa ſequatur.* Extant *eod. tom.* 4. *col.* 522. *& ſeq.* Synodalia ſtatuta Eccleſiæ, & diœceſis Andegavenſis, ab Epiſcopo Harduino anno 1423. edita, in quorum præfatione hæc Epiſcopus loquitur: *Cura Paſtoralis officii, & ſuſcepti regiminis nos inſtanti pulſat aculeo, tanto velocius ad ſubjectorum noſtrorum culpas, & morum correctionem aſſurgere, quanto eas damnabilius deſereremus incorrectas.* Et poſtquam diœceſis ſuæ vitia, & corruptelas longa oratione eſt proſecutus, ſic tandem præfationem abſolvit: *Hinc eſt, quod nos præmiſſorum conſideratione debitum officii nobis commiſſi exequentes, vitia extirpare, virtuteſque inſerere, ac ſaluti, & periculis animarum ſubditorum noſtrorum, &*

no-

noſtræ providere cupientes, ne ſanguis eorum de manibus noſtris in diſtricti Judicis examine requiratur, plurimorum ſcientificorum, proborum, & honeſtorum virorum ducti conſilio, prohibitiones, monitiones, ordinationes, & ſtatuta, quæ ſequuntur, fecimus, conſtituimus &c.

VII. In ampliſſima Collectione veterum Scriptorum, & Monumentorum, edita a citatis Martene, & Durand, *tom.* 7. *col.* 1225. referuntur ſtatuta Synodalia Eccleſiæ Ambianenſis, condita anno 1464. in quorum initio hæc leguntur. *Cum ſolum illud bene actum cenſeatur, quo vita hominum corrigitur, nullique dubium exiſtat, quia ex decretis, & legibus, ſtatutis, & conſtitutionibus humana coerceatur audacia, & appetitus noxius ad juris tramitem reducatur; ideo nos ſubditorum noſtrorum mores in melius reformare cupientes, nonnulla ſtatuta decrevimus promulganda.*

VIII. Epiſcopus Audomarenſis in Synodo Diœceſana anni 1583. cauſam allegans, cur Synodus quotannis cogatur, ait: *Quædam ſunt ita communia mala, ut diœceſim unam integram obtineant, nec facile poſſint, niſi communi conſilio, & auxilio eorum omnium, qui in diœceſi ſunt, extirpari. Ad hæc congruit, ut una eadem diœceſis, eodem uno modo, & eiſdem unis legibus univerſa regatur. Quare recte a Patribus, & nominatim a Tridentinis ſtatutum eſt, ut, præter particulares Eccleſiarum viſitationes, quotannis etiam Synodi Diœceſanæ celebrentur, in quibus, congregatis totius diœceſis capitibus omnibus, ſtatuantur ea, quæ pro communi totius diœceſis bono ſtatuenda videri poſſint, & caveatur, ne quæ bene conſtituta ſunt, temerentur.*

IX. Sanctus Carolus Borromæus in præfatione ad Synodum Diœceſanam Mediolanenſem undecimam, quam habuit anno 1584. *part.* 2. *Act. Eccleſ. Mediol. pag.* 399. *Quoniam*, inquit, *præcipua quædam capita ſunt, in quibus exequendis longe languidiori ſtudio actum, aut fortaſſe crebrius peccatum eſt (id quod ex ſpeculatione noſtra Archiepiſcopali, quam in viſitatione, alioque munere præſtare debemus, hoc ipſo præſertim anno, animadvertimus); ideo, ut proſpiciamus, atque adeo caveamus, ne quid ex eo detrimenti jam inſtitutæ diſciplinæ ratio, progreſſioque patiatur, volumus his noſtris monitis aſſiduam eorum executionem excitare, eamdemque explicationibus augere, atque adeo ob oculos ponere, quo diſtinctius, & clarius, ob eamque rem facilius, & commodius in executionis uſum ab iis ipſis, quorum intereſt, inducantur.*

X. Similia paſſim occurrunt in aliorum Epiſcoporum Diœceſanis Synodis, quæ ſcopum indigitant, ad quem Synodales Conſtitutiones collineare debeant. Hunc præ oculis habeat Epiſcopus, ad illum ſuas dirigat Conſtitutiones, & rem totam conficiet, quam ex crebra Synodorum celebratione Eccleſia intendit.

C A-

Digitized by Google

CAPUT SECUNDUM.

Qua methodo, quoque ſermonis ſtylo conſcribendæ ſint Synodales conſtitutiones.

NIhil peculiare dicendum occurrit de methodo, qua ſint exarandæ Synodales Conſtitutiones, niſi quod in memoriam revocetur monitum Iſidori *lib. 2. etymolog. cap.* 10. relatum *Can. 2. diſt.* 4. ubi inter ceteras conditiones, quas in lege requirit, has etiam expoſcit, nimirum, ut ſit *neceſſaria*, *utilis*, *loco*, *temporique conveniens*. Haud enim imitatione dignos putamus illos Epiſcopos, qui ut methodum retineant, quam a ſuis Prædeceſſoribus ſervatam vident, innumeras conſarcinant, neque neceſſarias, neque utiles, neque tempori accommodatas Conſtitutiones: non animadvertentes, ſapienter utique eas conditas fuiſſe a ſuis Prædeceſſoribus, utpote maxime convenientes ætati, qua ſuas celebrarunt Synodos; hodie vero, mutatis rerum circumſtantiis, eſſe prorſus ſupervacaneas. Inter plurimas Diœceſanas Synodos, quas pervolvimus, Synodum etiam percurrimus, anno *1609.* habitam ab Anaſtaſio Germonio, Archiepiſcopo Tarantaſienſi, cujus Conſtitutiones diſtributæ ſunt juxta ordinem titulorum Decretalium. Ideo autem hanc methodum Germonius elegit, ut ſuo Clero aliquod ſaltem ſpecimen daret Juris Pontificii, cujus pleroſque prorſus jejunos, & ignaros deprehenderat. At ſi quis vellet eamdem methodum ſectari, ubi Juris Canonici ſtudium viget, & ſcientia emicat, ſuperfluis certe, atque inutilibus Conſtitutionibus ſuam repleret Synodum, & potius, quam ſtatuta ſuæ diœceſis indigentiis congruentia, novam videretur conficere collectionem juris communis.

II. Synodus coacta ab Antonio Maria Gratiano, Epiſcopo Amerino, anno 1595. referta eſt decretis Concilii Tridentini; & laudabiliter ſane: etenim celebrata cum fuerit triginta circiter annis poſt abſolutum, & confirmatum Tridentinum, neceſſe fuit, iſtius ſaluberrimis ſanctionibus Clerum, & populum imbuere; quod ob eamdem rationem a S. Carolo Borromæo in ſuis tam Provincialibus, quam Diœceſanis Synodis præſtitum, ex earumdem diſcimus lectione. At cum hodie Tridentini decreta vulgatiſſima ſint, fruſtraneum profecto videretur illa tranſcribere, atque in Diœceſanæ Synodi Acta intrudere; ſed ſat erit, eadem innuere, novis ſanctionibus fulcire, earumque obſervationem urgere. Eadem præterea Amerina Synodus quamplurimis abundat adhortationibus, monitis, & ſtatutis, quæ prudens Epiſcopus neceſſaria putavit ad radicitus evellendum vitiorum lolium, quod, ob diu intermiſſam Synodorum coactionem, in ſuæ curæ concredito Domini agro nimium ſupercreviſſe, compererat. Hanc methodum illis commendamus Epiſcopis, qui diœceſi præſunt, in qua abuſus, & corruptelæ, una cum rerum Divinarum inſcitia,

tia, adeo altas egerunt radices, ut non facile extirpari queant: oportet enim tunc Synodo inſerere congruas inſtructiones, ad erudiendos indoctos, & Synodales Conſtitutiones crebris conſpergere adhortationibus, quibus earum jugo ferendo inſuetus populus, ad collum eidem ſubmittendum ſuaviter inducatur: quin immo, generatim loquendo, hanc methodum illis etiam Eccleſiarum Præſulibus ſummopere convenire arbitramur, qui fere nunquam ſuum Clerum, & populum encyclicis litteris alloquuntur, nec alias Synodos ſe facile deinceps habituros prævident; ita quippe, in unius ſaltem Synodi lectione, omnes oves ſui Paſtoris vocem quodammodo audient, quæque facere, quæque declinare debeant, addiſcent. Qui vero ſæpius Synodos celebrant, aut frequenter, prout ſcilicet ſe obtulerit occaſio, encyclicis litteris commiſſum ſibi gregem paſcunt, hortantur, & edocent, ſatius erit, ut a prolixis inſtructionibus, in ſuam Synodum inferendis, abſtineant, ne ſecus inutiliter repetant, quæ jam alias edixerunt, rerumque fruſtra repetitarum multitudine legentium mentes obruant. Verum, cum etiam hæc res ab innumeris pendeat circumſtantiis, quas prævidere, & conſiderare eſt impoſſibile, idcirco liberum relinquimus Epiſcopo eam methodum in ſuis conſcribendis Synodalibus Conſtitutionibus ſeligere, quæ magis ei arriſerit, modo nunquam a propoſito deviet proſpiciendi ſaluti animarum.

III. Quod attinet ad ſermonis ſtylum in componendis Conſtitutionibus ſervandum, meminiſſe etiam oportet, quod laudatus Iſidorus inculcat, nempe: *Erit autem lex.... manifeſta, ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat*: ac proinde talibus verbis eſt concinnanda, quæ omnem excludant ambiguitatem, conditoriſque mentem, ac voluntatem ſubditis perſpicue exhibeant. Eſtque hæc conditio adeo neceſſaria, ut quamvis, juxta Suarez *lib.* 1. *de Legibus cap.* 11. *num.* 1. ad ſolam pertineat legis perfectionem, non itidem ad ſubſtantiam; attamen, ſi lex verbis ita obſcuris ſit concepta, ut multiplicem ſenſum reddat, nec qualem Legiſlator intenderit, potuerint Interpretes, & Doctores determinare, vim, & efficaciam obligandi eam non obtinere, docent Baldus *in l. Data opera*, 11. *Cod. de his, qui accuſare non poſſunt*, & Everard. *Arg. legal. loco a rubro ad nigrum*, *num.* 7. & certe qui in praxi unum ex multis ſenſibus, quos lex obſcura præſefert, ſequitur, legis violatæ reus, & pœnæ obnoxius eſſe nequit; etiamſi poſtea, eo rejecto, alius ſenſus, legitima auctoritate, uſuve approbatus ſit, vel receptus, arg. *Cap. Capellanus*, 4. *de feriis*, ubi Panorm. *num. 6.* Imola *num.* 3. Barboſ. *num.* 4. Tanti igitur intereſt, claris ac manifeſtis verbis legem adornare, quanti exactam ejuſdem executionem obtinere, aditumque occludere tergiverſationibus, quibus ſubditi ſe valeant excuſare a legis obſervatione. Ceterum, dummodo obſcuritas, & dubietas in lege evitetur, nihil refert, quo ſit exarata ſtylo. Synodi habitæ annis *1680. 1686. 1692.* & *1697.* a Guidone de Seve de Rochechouart, Epiſcopo Atrebatenſi, qui annis

am-

amplius quadraginta eidem Eccleſiæ præfuit, gregemque ſuum aſſidua præſentia fovit, atque a noxiis erroribus, morumque corruptelis, indefeſſa cura, tutatus eſt, uti legitur *tom.* 3. *Galliæ Chriſtianæ* Dionyſii Sammarthani *col.* 353. ſcriptæ ſunt brevi, conciſo, & laconico ſermone; eumdemque ſtylum imitantur Synodi habitæ a Cardinali Lanfredino, Epiſcopo Auximano, & Cingulano, annis 1734. 1735. & 1736. Exadverſo alias multas invenimus Synodos, longo, & aſiatico, ut vocant, elucubratas ſtylo; qui utique rudiorum captui videtur magis accommodatus. Sed etiam in hoc quilibet abundet in ſenſu ſuo, & ſtylum adhibeat, quem maluerit.

CAPUT TERTIUM.

Quæ utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decernuntur: ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, & Græcis degentibus in Diœceſibus Epiſcoporum Latinorum.

AUdivimus nuper ab Iſidoro, legem convenire debere *loco*, & *tempori:* ex hoc vere illud conſequitur, quod jam ſuperius animadvertimus, non poſſe videlicet certam regulam præſcribi, quæ Conſtitutiones indigitet in qualibet Synodo edendas; quæ enim uno tempore, atque in uno loco ſaluberrimæ ſunt, alio tempore, alioque in loco incaſſum renovantur. Rem, uti nos facturos promiſimus, nonnullis exemplis illuſtrabimus.

II. Pluribus Eccleſiæ ſeculis, liberum fuit parentibus, impuberes filios Deo, & monaſterio offerre; iiſque ſemel a parentibus oblatis, integrum deinceps non erat, monaſterium deſerere, atque ad ſeculum regredi, ſine apoſtaſiæ nota: quocirca communis adagii loco habebatur canon 49. Concilii Toletani IV. *Monachum, aut paterna devotio, aut propria profeſſio facit*: *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 589. Tantam parentum in filios poteſtatem aliqui profluxiſſe opinantur a veteri Teſtamento, ubi 1. *Regum cap.* 1. legitur, Samuelem, trium annorum puerum, fuiſſe a matre templo oblatum: alii eam referendam autumant ad antiquas Romanorum leges, per quas tantum parentibus in ſuos liberos adſtruebatur dominium, ut jus vitæ, ac necis in iſtos haberent, ſummaque urgente neceſſitate, poſſent eoſdem in ſervitium vendere ſine redemptione, quemadmodum conſtat *ex l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 3. *Cod. Theodoſ.* & *ex l.* 10. *tit.* 47. *lib.* 8. *Cod. Juſtinian.* Quamquam autem Chriſtianorum Imperatorum leges ejuſmodi enormem parentum in filios poteſtatem multum coercuerint; facultatem nihilominus illis reliquerunt, de ſuis liberis, quamdiu eſſent impuberes, pro arbitrio diſponendi, excepto dumtaxat mortis, & ſervitutis negotio, uti habetur *in l. unic. tit.* 15. *lib.* 9. *Cod. Theodoſ.* Verum, quæcumque fuerit origo prædictæ conſuetudinis, quam uſque ad ſeculum XII. perſeveraſſe, ex epiſtola 1. Sancti Bernardi ad Robertum nepotem, atque ex epiſtola Siberti ad Rodulphum Abbatem Sancti Tru-

donis, colligit Couſtant *in epiſt. Romanorum Pontificum tom.* 1. *col.* 317. certum eſt, quod, quamdiu ea in Eccleſia viguit, fere omnia Concilia aliquid decrevere de pueris, & puellis, a parentibus monaſterio oblatis, uti, inter cetera, Aurelianenſe V. anni 549. *can.* 19. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1447. Matiſconenſe I. anni 581. *can.* 12. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 452. Toletanum X. anni 656. *can.* 6. *ibid. col.* 980. At, poſtquam ea diſciplina obſolevit, ineptum plane foret, de iiſdem Oblatis in Synodis verba fieri.

III. Quemadmodum porro diverſitas temporum facit, ut in hodiernis Synodis nihil ſtatuendum occurrat de impuberibus filiis, a parentibus monaſterio oblatis; ita locorum diverſitas efficit, ut in aliqua Synodo prudenter atque utiliter, in alia vero imprudenter & inutiliter de alio agatur, adhuc extante, Oblatorum genere. Alii quondam fuerunt, & alicubi etiam nunc ſunt, monaſteriorum Oblati, de quibus Mabillonius *in præfat. ad ſec.* VI. *in Act. SS. Ord. S. Benedicti num.* 92. & Carolus du Cangius *in Gloſſar. verb. Oblati monaſteriorum*; homines ſcilicet, qui ſe, ſuaque omnia in monaſterii uſus conferunt, ejuſdemque monaſterii Prælato ad omnia obediunt. Ejuſmodi autem Oblati, qui etiam *Donati* appellantur, habitum quidem aſſumunt a ſecularibus paululum diverſum, ſeque monaſterio tradunt ſub certa verborum formula, nulla tamen ſolemni profeſſione ſe obſtringunt: quocirca Religioſi vere non ſunt, nec matrimonii valide contrahendi incapaces; ſimplex quippe caſtitatis votum, ſi quod forte in prædicta oblationis formula, quæ, pro monaſteriorum diverſitate, eſt diverſa, contineatur, impedit utique matrimonium contrahendum, ſed contractum non dirimit: uti ad rem ponderant Regens Tapia *in Aut. Ingreſſi*, *v. Sua*, *cap.* 10. *num.* 6. Covarr. *in Cap. Alma mater*, *part.* 2. *relect.* §. 2. *cap.* 8. Navarrus *conſil.* 81. *primæ edit. num.* 15. *de Regular.* Fagnanus *in Cap. Ut privilegia*, *de privilegiis*, *num.* 30. Lezana *Oper. moral. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 8. *&* 9. ubi formulam refert, quam recitant Oblati Ordinis S. Hieronymi, Rocca *tom.* 2. *diſput. jur. cap.* 140. ubi expendit formulam oblationis mulierum, ſacras ingredientium ædes nuncupatas *SS. Virginis Dolorum de Urbe*, Donatus *tom.* 1. *rer. Regular. part.* 2. *tract.* 13. *de Oblatis Religioſorum quæſt.* 6. *per tot.* Rota *in Romana Majoratus*, *&* *Primogenituræ de Cæſarinis* 16. *Junii* 1698. §. *Siquidem electio*, *coram Lancetta*.

IV. Quamvis vero prædicti Oblati Religioſi non ſint, attamen ſi omnia bona ſua, ne minima quidem eorum parte, neque quoad proprietatem, neque quoad uſumfructum, ſibi reſervata, abſque fraude, & dolo, in monaſterium contulerint, & habitum aliqualiter mutaverint, cenſentur perſonæ Eccleſiaſticæ, gaudentque privilegio fori, atque immunitate ab exactionibus ſecularibus: uti colligitur *ex Cap. Per exemptionem*, *de privileg. in* 6. ubi Bonifacius VIII. ſtatuit: *Per exemptionem Eccleſiæ conceſſam*, *ipſa Eccleſia*, *&* *ipſius Monachi*, *vel Canonici*, *Clerici etiam*, *&* *Con-*

Converſi, perpetuoque Oblati .... *intelliguntur exempti*: atque ex *Clementin.* 1. *de decimis*, in qua Clemens V. poſtquam declaravit, teneri Regulares, decimas perſolvere *de animalibus familiarium*, & *paſtorum ſuorum*, addit: *Ceterum præmiſſa extendi nolumus ad animalia, quę per Religioſorum ipſorum Donatos, ſeu Oblatos tenentur, dum tamen illi Religioſis eiſdem cum effectu donaverint, aut obtulerint ſe, & ſua*: quas Conſtitutiones recte perpendunt Fagnanus *in cit. Cap. Ut privilegia, num.* 25. & *ſeq.* & Barboſa *in eod. Cap. num.* 43. Ut vero ſubtrahantur etiam ab Epiſcopi juriſdictione, ſolique ſubdantur Prælato Regulari, non ſolum neceſſe eſt, ut prædictas impleant conditiones, juxta apertam deciſionem Alexandri III. *in Cap. Cum & plantare*, 3. *de privileg. De Confratribus* (hoc nomine *Oblatos* appellat) *hoc conſtituimus, ut ſi, non ſe prædictis Fratribus omnimodo reddiderint, ſed in proprietatibus ſuis omnino duxerint remanendum, propter hoc ab Epiſcoporum ſententia nullatenus eximantur, ſed poteſtatem ſuam in eos, ſicut in alios parochianos ſuos, exerceant, cum pro ſuis fuerint exceſſibus corrigendi*; verum etiam, jure noviſſimo Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 11. *de reform.* requiritur, ut actu Religioni inſerviant, cujus ſunt Oblati: ſecus, etiamſi ab aliis conditionibus non deficiant, Epiſcopali foro remanent obnoxii. Ad arcendas autem diſſenſiones, ſuper prædicta Oblatorum exemptione, ſæpe inter poteſtatem ſecularem, & Epiſcopos excitatas, accuratiſſimum decretum olim editum fuit a ſacra Congregatione Concilii, in quo ſingulæ enumerantur qualitates, quibus præſtare debent Oblati, ut habeantur pro perſonis Eccleſiaſticis; atque ad iſtius decreti normam omnes deciduntur quæſtiones, Oblatorum immunitatem ſpectantes. Alia præterea ab eadem ſacra Congregatione emanarunt decreta, quibus definitum eſt, quandonam iidem Oblati etiam a foro Epiſcopali prorſus ſubtrahantur, & quandonam tam Epiſcopi, quam Prælati Regularis coercitioni ſubjaceant. Primum decretum refertur a Cohell. *ad Bullam Boni Regiminis cap.* 50. *num.* 142. Paſſerino *de hominum ſtat. tom.* 2. *quæſt.* 187. *art.* 4. *num.* 225. Barboſ. *cit. loc.* & fuſe explicatur a laudato Fagnano. Alia decreta ſunt a nobis indicata, & expenſa in quadam cauſa *Anglonen.* ſacræ Congregationi propoſita 15. & 29. Januarii 1724. de qua *tom.* 3. *Theſaur. Reſolut. pag.* 5. & 11.

V. Jam autem Epiſcopus diœceſim adminiſtrans, ubi plures degunt Oblati, ſapienter ſane enuntiata decreta in ſuam Synodum inſeret, aut illis conformes novas promulgabit Conſtitutiones: at, ſi in diœceſi ejuſmodi Oblati non reperiantur, Conſtitutiones ad eoſdem pertinentes Synodi paginas inutiliter replerent. Idemque judicium ferendum eſt de Synodalibus ſtatutis fœminas reſpicientibus, quæ vulgo *Beatæ*, *Beguinæ*, *Tertiariæ*, & *Bizochæ* appellantur: ubi enim ejuſmodi fœminarum copia invenitur, prudenti certe conſilio aliquid de iis, earumque vivendi ratione, in Synodo decernitur: laudabiliter quoque poterunt certæ regulæ deſignari, in earumdem admiſſione ad *Beguinarum* habitum ſervandæ,

Digitized by Google

quæ jampridem a ſacra Congregatione Concilii præſcriptæ fuere, & a nobis relatæ ſunt in quibuſdam ex noſtris Inſtitutionibus pro Archiepiſcopi munere olim Bononiæ Italico ſermone editis, ac deinde in Latinum converſis, videlicet *Inſtitut. 29. §. Poſt Moniales*, *& Inſtitut. 105. in Monitis pro Mulieribus Tertiariis, quæ privatim in ſuis ædibus vitam agunt*, §. 1. Aſt, ubi aut nullæ, aut raræ ſunt fœminæ, quæ *Beguinarum* amplectantur inſtitutum, nemo non videt, ſupervacaneum eſſe, de illis in Synodo pertractari.

VI. A Religionum Oblatis ad Eremitas progredientes, aliud ad rem noſtram appoſitum ab iſtis deſumimus exemplum. Quatuor ſunt Eremitarum genera: alii tria ſubſtantialia nuncupant Religionis vota in aliqua ex Religionibus a Sede Apoſtolica approbatis, quales ſunt Eremitæ Camaldulenſes, qui propterea ſunt veri Religioſi: alii a votorum nexu ſoluti, in aliqua Congregatione degunt, ab Epiſcopo approbata, modumque vivendi ibidem tenent ab eodem Epiſcopo præſcriptum; & iſti, licet Religioſi vere non ſint, interdum tamen, cum aliqua improprietate ſermonis, *Religioſi* vocantur: alii ſunt Eremitæ, qui nec Religionem profeſſi, neque ulli adſcripti Congregationi, habitum Eremiticum ab Epiſcopo accipiunt, ejuſdemque auctoritate, alicujus Eccleſiæ addicuntur ſervitio: alii demum ſunt, qui pro ſuo libito Eremiticas veſtes induunt; neque ullius Eccleſiæ, legitima auctoritate, alligati ſervitio, ſolitariam vitam eligunt. Ex his quatuor Eremitarum ſpeciebus, de quibus a nobis actum eſt *in noſtro Opere de Canonizat. Sanctor. lib. 3. cap. 35. num. 15.* ſecunda, & tertia ordinariæ ſubſunt Epiſcopi poteſtati: Eremitæ vero quartæ ſpeciei, utpote qui inter perſonas Eccleſiaſticas non numerantur, fori privilegio non gaudent; abſonum quippe videretur, ut quis, pro ſuo arbitrio, ſe a laicali eximeret juriſdictione, cui erat antea obnoxius: quemadmodum recte conſiderant Fermoſinus *in Cap. Nullus, de foro competenti, quæſt. 15. num. 1. & 2.* Fagnanus *ibid. num. 63.* Cortiada *deciſ. Catal. tom. 3. deciſ. 137. num. 61.* Diana *in Oper. coordinat. tom. 9. tract. 2. reſolut. 174.* aliique paſſim: licet tamen Epiſcopo eos compellere ad habitum dimittendum, vivendique rationem deſerendam, quam propria auctoritate ſuſceperunt. Hanc poteſtatem in ſua Synodo exeruit Epiſcopus Gerundenſis, prohibens, ſub pœna excommunicationis, ne quis, ſine Epiſcopi decreto, audeat Eremiticas veſtes aſſumere; uti legitur apud Romaguer. *lib. 3. tit. 15. cap. 1. 2. 4. & 5.* Severiores etiam leges adverſus eoſdem Eremitas, tamquam apes ſine rege; uti Doctores loquuntur, huc illuc diſcurrentes, tulit clar. mem. Cardinalis Portocarrero, Archiepiſcopus Toletanus, in ſua Toletana Synodo *lib. 3. tit. 13. conſtit. 4.* Nihil igitur eſt, quod a ſimilibus Conſtitutionibus condendis alios detineat Epiſcopos, qui ejuſdem generis vagos Eremitas in ſua habent diœceſi. Jure pariter poterunt leges ſancire, alios complectentes ſecundæ, & tertiæ ſpeciei Eremicolas; puta edicere, ſe nulli in poſterum veniam daturum ſolitarie vivendi, cujus mores ſibi non fuerint antea bene perſpe-

ſpecti, aliorumque teſtimonio comprobati: quod laudabiliter ſancitum legimus a Cardinali Carolo Barberino in ſua Synodo Farſenſi, atque a Cardinali Cybo in Synodo Oſtienſi & Veliterna, habita anno 1698. *tit.* 35. Ea ſiquidem ſolitarie vivendi ratio, adeo periculoſa eſt, ut Hieronymus *in epiſt.* 125. *ad Ruſticum monachum num.* 9. eligendam aſſerat a ſolis vere, & non ex parte perfectis; & Synodus Venetica anni 465. *can.* 7. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 797. ne Monachis quidem illam permittendam cenſuerit, *niſi forte probatis, poſt emeritos labores*. Multoque magis decet, ut Epiſcopus in Synodo regulas præſcribat ab Eremitis religioſe ſervandas, quod itidem a præfatis Cardinalibus diligenter præſtitum vidimus. Ex pluribus autem, quæ circumferuntur, Eremitarum regulis, optimæ ſunt, quæ habentur in Appendice ad Concilium Romanum *pag.* 257. a ſan. mem. Benedicto XIII. concinnatæ, atque in eodem Concilio *tit.* 22. *cap.* 2. ſingulis Epiſcopis propoſitæ, & commendatæ, ut ad earum normam ſuos diœceſanos Eremitas vivere cogant. Has igitur recte Epiſcopus ſuæ Synodo adjunget, earumque obſervationem, ut in eodem Concilio Romano cautum eſt, *practice promovebit*. Verum hæc, ut quilibet videt, ſolis aptantur diœceſibus, quas aliquot incolunt Eremitæ; neutiquam vero aliis, a quibus abſunt. Quamobrem qui iſtarum regimini præficiuntur Antiſtites, oleum & operam perderent, ſi vano pruritu voluminoſam conficiendi Synodum, Conſtitutiones, & Regulas in illam ingererent cuſtodiendas ab Eremitis, qui ceteroquin in nullo ſuæ diœceſis angulo exiſtunt.

VII. In aliquibus diœceſibus, uti etiam ſuperius dictum eſt, una cum Latinis, commorantur Catholici, Græci ritus, eidem Latino Epiſcopo omnes ſubjecti; cui propterea laudi adſcribetur, ſi in ſua Synodo proſcribat errores, & inſectetur abuſus, ſi qui forte in prædictos Græcos irrepſerint. Ita ſe geſſit Cardinalis de Torres, Archiepiſcopus Montis Regalis in Sicilia, qui in Diœceſana Synodo interdixit Italo-Græcis, ſuam habitantibus diœceſim, uſum *Synaxarii*, quod recitare ſolebant poſt lectionem ſextam Sabbathi ante Dominicam Sexageſimæ, eo quod in eo contineretur error, a Catholica Eccleſia jamdiu damnatus, de animabus in cœlum non recipiendis, neque ad æternas ablegandis pœnas ante diem Judicii: vetuit præterea, ne iidem recitarent Officium impii Gregorii Palamæ, Archiepiſcopi Theſſalonicenſis: cenſuraque perſtrinxit quaſdam acclamationes, quibus plaudebant eidem Palamæ, ac ſceleſtiſſimo Photio, pſeudo-Patriarchæ Conſtantinopolitano, auctori Schiſmatis Græcorum: quæ quidem Synodalia Cardinalis de Torres decreta referuntur a Joanne de Joanne *in tract. de Divinis Siculorum Officiis cap.* 11. Neque idcirco Cardinalis ordinariæ ſuæ poteſtatis limites eſt prætergreſſus; quamvis enim nequeat Epiſcopus quæſtiones definire ad Fidei doctrinam pertinentes, non tamen prohibetur, ne aut in Synodo, aut extra Synodum, cavendos jubeat errores, jam ab Eccleſia proſcriptos, quod colligitur *ex Cap. Ad* abo-

abolendam, *de hæreticis*, notatque Gonzalez *in Cap. Veſtra*, *num.* 3. *de locato*, *& conducto*. Commendandi igitur erunt etiam alii ſimilium Eccleſiarum Præſules, ſi ſuam curam & ſtudium impendant, ut Græcorum, quibus præſunt, præcidant errores, depravatoſque mores corrigant. At, ubi nulli ſunt homines Græci ritus, videretur aerem verberare Epiſcopus, qui in ſua Synodo de illis ſana doctrina informandis ſe valde ſolicitum oſtentaret. Sed de Græcorum erroribus, deque his, quæ præſtare debent Epiſcopi Latini, ut Græcos homines, in ſuis diœceſibus degentes, ab illis immunes ſervare valeant, alibi fuſius agemus.

CAPUT QUARTUM.

Aliis exemplis demonſtratur, non omnes Conſtitutiones omni Synodo æque congruere: ubi multa de Judæis degentibus in terris Chriſtianorum.

A Multis Chriſtiani orbis regionibus, uti in Hiſpania, & Luſitania, Judæi coguntur perpetuo exulare; in aliis autem libere habitare permittuntur. Ab omni temporali ditione Romanæ Eccleſiæ juſſi ſunt abeſſe, excepta Roma, & Ancona, per Conſtitutionem 110. S. Pii V. quæ incipit *Hebræorum*, *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 57. Et quamquam Sixtus V. per alias litteras in forma Brevis, datas die 22. Octobris 1586. inter cetera privilegia Hebræis conceſſa, poteſtatem eiſdem fecerit domicilium figendi in quolibet loco, temporali Eccleſiæ dominio ſubjecto; hæ tamen Sixti V. litteræ revocatæ poſtea fuere a Clemente VIII. Conſtitutione 19. quæ incipit *Cæca & obdurata*, qua iterum Hebræi expulſi ſunt e terris Eccleſiæ, exceptis dumtaxat Roma, Ancona, & Avenione. Cumque ſub eodem Clemente VIII. ad Eccleſiam Romanam devolutus fuerit Ducatus Ferrarienſis, & ſubinde ſub Urbano VIII. Ducatus Urbinatenſis, venia data eſt Hebræis domicilium retinendi, quod antea habebant, in aliquot iſtorum Principatuum locis.

II. Quibus præmiſſis, facile erit cuilibet dijudicare, quibuſnam locis ſtatuta conveniant, certum Chriſtianis præfinientia modum cum Hebræis converſandi: illis quippe in regionibus, in quibus Hebræi ſtabilem ſedem habent, omnino expedit, ut Epiſcopi in ſuis Synodis nimiam coerceant Chriſtianorum cum illis conſuetudinem, jurisque communis ſanctiones, ſummorumque Pontificum inſtaurent huc reſpicientia decreta, quæ, ad eorumdem Epiſcoporum commodum, conglomerata proferimus. *In Cap. Judæi*, 5. *de Judæis*, prohibentur Chriſtiani cum Hebræis cohabitare, & contravenientes ſubjiciuntur excommunicationi. Quo vero exactius huic præcepto fieret ſatis, atque nimia evitaretur familiaritas Chriſtianorum cum protervis Hebræis, quam omnes antiqui Eccleſiæ canones deteſtantur, præcipue canon 50. Concilii Illiberitani *tom.* 1. Collectionis Hardui-

ni

ni *col.* 255. canon 40. Concilii Agathenſis *tom.* 2. Collectionis ejuſdem *col.* 1002. canon 15. Concilii Epaonenſis *ibid. col.* 1049. canon 15. Concilii Matiſconenſis I. *tom.* 3. ejuſdem Collectionis *col.* 453. juſſit Paulus IV. in ſua Conſtitutione 4. §. 1. *tom.* 4. *part.* 1. *Bullar. pag.* 321. ut in locis ditionis Eccleſiaſticæ, in quibus degere permittuntur Judæi, habitare debeant in loco ſeparato, & clauſo, atque a Chriſtianorum ædibus penitus ſejuncto. Ne vero cum Chriſtianis confundantur, decrevit Innocentius III. *in Cap. In nonnullis*, 15. *de Judæis*, ut in qualibet Chriſtianorum provincia habitum deferant a Chriſtianis diverſum. In cujus decreti executionem Concilium Ravennatenſe II. anni 1311. *rub.* 23. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1370. Judæos portare ſtatuit *in pannis ſuperioribus certum ſignum, ſcilicet rotam panni crocei coloris; & mulieres eorum in capite.* Eodemque fere ſigno eoſdem a Chriſtianis diſtingui, voluere Patres Concilii Albienſis, anni 1254. *can.* 65. *tom. cit.* ejuſdem Collectionis *col.* 468. Nemauſenſis anni 1284. *tit. de perfidis Judæis*, *ibid. col.* 936. & Avenionenſis anni 1326. *can.* 57. *ibid. col.* 1514. Paulus vero IV. in laudata Conſtitutione §. 3. ab Hebræis maſculis ſemper deferendum conſtituit *biretum glauci coloris, a fœminis vero aliud ſignum patens, ita ut nullo modo celari, aut abſcondi poſſit:* & licet ab iſtius ſigni delatione Pius IV. in Conſtitutione 57. *tom.* 4. *part.* 2. *Bullar. pag.* 105. iter facientes abſolverit Hebræos, ejus tamen Conſtitutio reſciſſa fuit a S. Pio V. in ſua Conſtitutione 10. §. 6. *tom.* 4. *part.* 2. *Bullar. pag.* 286. atque a Clemente VIII. in citata Conſtitutione 19. Ne porro Judæi publicis præficiantur officiis, vetitum eſt ab Innocentio III. *in Cap. Cum ſit*, 16. atque a Gregorio IX. *in Cap. Ex ſpeciali*, 18. *de Judæis*. Ne iidem fiſcalia, ac vectigalia conducant, atque a Chriſtianis exigant, interdictum jam fuerat a Synodo Regiaticina anni 850. *can.* 20. *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 30. iterumque ſancitum a Gregorio IX. *cit. loc.* Ne ad ſuos lactandos filios Chriſtianas nutrices adhibeant, cautum eſt in *cit. Cap.* 8. & *Cap.* 13. *de Judæis*, atque a Gregorio XIII. in ſua Conſtitutione 131. §. 11. *tom.* 4. *part.* 5. *Bullar. pag.* 6. Chriſtianis autem non licere, aut accepta mercede ſervitium ſuum Judæis aſſidue impendere, habetur *in cit. Cap.* 5. 8. & 13. *de Judæis*; aut, ad ſuas curandas infirmitates, Judæum Medicum arceſſere, liquet ex citata Conſtitutione 4. Pauli IV. Conſtitutione 129. Gregorii XIII. *tom.* 4. *part.* 4. *Bullar. pag.* 1. quin immo a Synodo quiniſexta *can.* 11. relato a Gratiano *quæſt.* 1. 18. *Can.* 13. anathemate percelluntur laici, & depoſitionis pœna decernitur in Clericos, qui ad ſuam ſive tuendam, ſive recuperandam valetudinem, Judæi Medici opera utuntur. Aliæ plurimæ Eccleſiæ ſanctiones, hanc materiam ſpectantes, congeſtæ ſunt a Cardinali Sanctorio *in ſuo Rituali Sacramentorum tit. de Infidelium converſione procuranda*: quibus addenda eſt Conſtitutio Clementis XI. incipiens *Propagandæ*, *in ordine* 61. *tom.* 10. *Bullar. nov. pag.* 64. ubi proſpicitur indemnitati Hebræorum

Chri-

Chriſti Fidem complectentium, caveturque, ne bonis priventur, quæ antea poſſidebant, neque excludantur a ſucceſſione ad parentum hæreditatem. In iis itaque diœceſibus, in quibus licet Hebræis impune commorari, licebit etiam Epiſcopo prædictas Conſtitutiones, ne e Fidelium memoria excidant, renovare. Legere etiam idem poterit noſtram Epiſtolam die 28. Februarii 1747. datam ad Archiepiſcopum Tarſenſem, noſtrum in Urbe Viceſgerentem, in qua ex communi Theologorum doctrina probavimus, Hebræorum infantes baptizandos non eſſe, invitis parentibus, niſi eæ occurrant peculiares circumſtantiæ, quas recenſet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 12. & 3. *part. quæſt.* 68. *art.* 10. eaque occaſione, non pauca allegavimus ſacrarum Urbis Congregationum decreta ad eamdem rem pertinentia, e quibus excerpere poterit Epiſcopus, ſuæque Synodo attexere, quæ opportuna judicaverit ad ſuum edocendum gregem, ſi quem habeat Hebræis permixtum. Hæc Epiſtola inſerta eſt *in tom. 2. Bullarii noſtri num.* 28. Aliam quoque Epiſtolam encyclicam ad Primatem, Archiepiſcopos, & Epiſcopos Poloniæ conſcripſimus, datam die 14. Junii 1751. in qua pleraque indicavimus, quæ vetita ſunt Hebræis commorantibus in Chriſtianorum regionibus. Eodemque anno ſub die 15. Decembris, aliam dedimus Epiſtolam ad Præſulem Petrum Hieronymum Guglielmi, Romanæ Inquiſitionis Aſſeſſorem, de baptizandis Hebræorum infantibus: quæ Epiſtolæ, ſeparatim tunc editæ, mox impreſſæ ſunt *ejuſdem Bullarii noſtri tom.* 3. *num.* 49. & 54.

III. Verum, quod plus negotii interdum faceſſit Epiſcopis, eſt matrimonium ab Hebræis in Infidelitate contractum, & conſummatum, de quo diſputatur, an, & quando, per converſionem alterutrius conjugis ad Chriſtianam Fidem, dirimatur. Certum eſt, Infidelium conjugium, ex privilegio in Fidei favorem a Chriſto Domino conceſſo, & per Apoſtolum Paulum 1. *ad Corint. cap.* 7. promulgato, diſſolvi, cum conjugum alter Chriſtianam Fidem amplectitur, renuente altero, in ſua Infidelitate obdurato, cohabitare cum converſo, aut cohabitare quidem volente, ſed non ſine contumelia Creatoris, hoc eſt non ſine periculo ſubverſionis conjugis Fidelis, vel non ſine execratione ſanctiſſimi nominis Chriſti, & Chriſtianæ religionis deſpicientia. Ex hoc vero fit, integrum non eſſe conjugi converſo tranſire ad alia vota, prius quam Infidelis interpellatus, aut abſolute recuſaverit cum eo cohabitare, aut animum ſibi eſſe oſtenderit, cum illo quidem cohabitandi, ſed non ſine Creatoris contumelia; uti colligitur ex celeberrima Decretali Innocentii III. *in Cap. Quanto, de divortiis*, notantque Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 74. *num.* 12. Salmanticenſes *tom.* 2. *tract.* 9. *de matrim. cap.* 4. *num.* 48. Cardinalis de Lauræa *de matrim. diſp.* 16. *num.* 198. Clericatus *de Sacram. matrim. deciſ.* 11. *num.* 24. At quandoque evenit, conjugem Infidelem in longinquas abiiſſe regiones, aut ita latitare, ut interpellari nequeat; & tunc dubitatur, an, interpellatione omiſſa, fas ſit converſo alias inire nuptias. Affirmant

ple-

plerique, quibus adſtipulantur Sanchez *cit. loc. num.* 14. Genuenſis *in prax. Cur. Archiep. Neapolit. cap.* 27. *num.* 20. Riccius *in prax. part.* 1. *reſolut.* 241. Alii exadverſo, inter quos Pontius *lib.* 7. *de matrim. cap.* 48. *num.* 22. in eo rerum ſtatu neceſſariam putant diſpenſationem ſummi Pontificis, cujus eſt declarare, in quibuſnam circumſtantiis deſinat obligare præceptum Divinum, quo prædicta interpellatio, ante reſciſſionem matrimonii, videtur injuncta: atque huic poſteriori ſententiæ in quadam cauſa *Florentina*, diſcuſſa 17. Januarii 1722. adhæſit ſacra Congregatio Concilii, cujus judicio nos omnia ſubjecimus rationum momenta, quæ a diſſidentibus inter ſe Doctoribus in utramque partem afferuntur, uti legere eſt *tom.* 2. *Theſaur. Reſolut. pag.* 117. *& ſeq.* Nec Sedes Apoſtolica difficilem ſe præbet eam petentibus diſpenſationem, quam urgens cauſa ſuadet concedendam: etenim, ſicuti in præfata cauſa *Florentina* animadvertimus, Gregorius XIII. locorum Ordinariis, Parochis, & Presbyteris Miſſionariis Societatis Jeſu, in Angola, Æthiopia, & Braſilia degentibus, poteſtatem fecit diſpenſandi cum quolibet conjuge, qui Chriſtianæ religioni nomen dedit, ut novum poſſit matrimonium inire, omiſſa interpellatione alterius conjugis Infidelis, quem conſtat legitime interpellari non poſſe; & nos ipſi, ad Petri Cathedram evecti, facultatem conceſſimus Apoſtolico Nuntio, Venetiis commoranti, ut in ſimili rerum eventu poſſit ab ejuſdem interpellationis onere relevare conjuges converſos, exiſtentes in loco pio Cathecumenorum ejuſdem civitatis Venetiarum: quod habetur *in Conſtit.* 3. *noſtri Bullarii tom.* 1.

IV. Sed alia hinc oritur controverſia de temporis momento, quo reſcindatur fœdus connubii, de quo eſt ſermo. Plerique Doctores ſentiunt, interpellato conjuge Infideli, eoque aut expreſſe abnuente legitime cohabitare cum Fideli, aut intra terminum, ſibi in interpellatione præfixum, nihil reſpondente, diſſolutum ſtatim cenſeri vinculum conjugii, quo erant ambo conſtricti. Alii arbitrantur, tunc primum dirimi, cum conjux converſus alteras nuptias contrahit. Ab iſtius autem controverſiæ deciſione, alterius pendet enodatio difficultatis, de qua non ſemel contigit in Eccleſiaſticis foris diſputari. Fingite, Titium Hebræum Chriſtianam Fidem amplecti: poſtquam fuit Baptiſmate ablutus, uxorem ſuam Næviam, quam in Judaiſmo pertinacem reliquit, interpellet, an velit ſecum cohabitare ſine Creatoris contumelia: Nævia aut expreſſe renuat, aut intra præfinitum ſibi temporis intervallum nihil reſpondeat: aliud deinde matrimonium cum Hebræo viro contrahat Nævia, Titius autem Chriſtianus cælibem ſtatum eligat: fingite rurſus, poſt aliquot annos, Næviam, cum ſuo ſecundo viro, ad Criſtianam Fidem converti, colente adhuc Titio cælibatum: gravis ſtatim excitatur quæſtio, an Nævia redire debeat ad Titium ſuum primum virum, an potius permanere cum ſecundo. Hujus autem quæſtionis deciſio ab alia pendet, quam antea proponebamus: etenim, ſi matrimonium Titii cum Nævia reſciſſum fuit, ſtatim ac Nævia

interpellata renuit cum Titio legitime cohabitare, uti opinantur Doctores primæ ſententiæ; valide profecto potuit eadem Nævia alteri ſe copulare viro, cum quo propterea perſeverare debet, etiam cum ambo Chriſtianorum ſacris ſunt initiati: at, ſi matrimonium, in Infidelitate contractum, tunc ſolum diſſolvitur, quando conjux converſus aliud conjugium init, uti exiſtimant Doctores ſecundæ ſententiæ, cum Titius, in caſu, aliam non duxerit uxorem, illegitimum certe fuit novum matrimonium a Nævia, nondum a priori vinculo ſoluta, contractum; atque idcirco, cum Chriſtianam Fidem amplectitur, tenetur ad primum virum redire. Verum, cum res contigerit Florentiæ anno 1726. & de ea diſceptaretur in ſacra Congregatione Concilii, nos, pro noſtro, quod tunc gerebamus, Secretarii munere, diſſertationem elucubravimus, qua luculenter oſtendimus, ex enuntiatis ſententiis poſteriorem eſſe tam inter antiquos, quam inter recentiores Theologos, & Canoniſtas, fere communiter receptam: ex quo concluſimus, virum Hebræum, de quo res erat, quique cum ſecunda uxore, quam, juxta præmonſtratum caſum, duxerat, Baptiſmum petebat, poſt illud ſuſceptum teneri redire ad primam, jampridem Chriſtianam factam, & adhuc perſeverantem innuptam: & ſacra Congregatio ne latum quidem unguem a noſtra ſententia receſſit, eoque libentius eam eſt amplexata, quod, nobis pariter ſuggerentibus, compererit, ita conſentientibus Theologis in conſilium adhibitis, fuiſſe ab eadem definitum anno 1679. & 1680. in ſimili caſu, qui Florentiæ quoque evenerat: quæ omnia legenda ſunt *in Theſaur. Reſol. tom. 3. pag. 346. & 352. ad ſeq.*

V. Alter ejuſdem cauſæ articulus, ſacræ Congregationis diſcuſſioni tunc quoque propoſitus, indeciſus remanſit. Quærebatur itidem, an ſaltem jus eſſet ſummo Pontifici, primum matrimonium, in Infidelitate contractum, & conſummatum, ſuprema ſua auctoritate relaxandi, veniamque concedendi conjugi, tardius ad Fidem converſo, ut, in prædictis rerum circumſtantiis, poſſet cum ſecunda uxore permanere. Opportuna etiam de hac, longe utique graviori, quæſtione fuit a nobis exarata diſſertatio, quæ extat *tom. 4. cit. Theſaur. Reſolut. pag. 30. & ſeq.* in qua plures allegavimus Doctores, hanc poteſtatem Pontifici aſſerentes, ſimulque contendentes, eam re ipſa exercuiſſe S. Pium V. & Gregorium XIII. ſicut in citata diſſertatione fuſe habetur: ſed ſacra Congregatio ſatius duxit, a ſententia ferenda ſe abſtinere; quoniam, etiam data Pontifici poteſtate reſcindendi prius vinculum conjugii in Infidelitate contracti, nihilominus, quod nos ſacræ Congregationi inſinuare non prætermiſimus, merito dubitabatur, num eæ adeſſent graviſſimæ cauſæ, quæ neceſſariæ ſunt, ut per Apoſtolicam diſpenſationem dirimatur.

VI. Itaque Epiſcopus diœceſi præſidens, in qua, ob admixtionem Chriſtianorum cum Hebræis, interdum caſus occurrant, de quibus diſſeruimus, utiliter de iiſdem ſermonem inſtituet in ſua Synodo. Salubriter in ea formam inſeret interpellationis a conjuge converſo, alteri faciendæ,

in

in ſua perſiſtenti perfidia , quam formulam integram refert Clericatus *cit. loc.* Prudenter denique ſuis Parochis doctrinam tradet a ſacra Congregatione Concilii approbatam , ſecundum quam dijudicare debeant , an , & quando , per converſionem alterutrius conjugis ad Chriſtianam Fidem , alter in Infidelitate relictus libertatem nanciſcatur a vinculo matrimonii, quo erat obſtrictus . Severe autem prohibebit , ne maritus Hebræus , ad Fidem converſus , mittat ad uxorem in ſua perſiſtentem Infidelitate libellum repudii , juxta ritum Judaicum, ut hac ratione det illi libertatem tranſeundi ad alia vota . Hunc enim deteſtabilem abuſum , Judaica utique ſuperſtitione infectum , nos proſcripſimus noſtra Conſtitutione , quæ incipit *Apoſtolici miniſterii* , edita die 16. Septembris 1747. eſtque 38. *in ordine Bullarii noſtri tom.* 2. Fruſtra vero, & incaſſum hæc conſtituerentur, aut pertractarentur in Synodo diœceſis , a qua Hebræi coguntur perpetuo exulare , nec proinde unquam in ea caſus eveniunt , de quibus hactenus.

CAPUT QUINTUM.

Quæ in præcedenti capite dicta ſunt , novo confirmantur exemplo , communicationis videlicet Catholicorum cum Hæreticis in Divinis , atque adeo etiam Matrimonii Catholicorum cum Hæreticis.

QUantum Eccleſia abominata fuerit Catholicorum cum hæreticis conſortia , plane liquet ex epiſtola ſecunda Apoſtoli Joannis , in qua *verſ.* 10. *&* 11. diſcipulos ſuos in hunc modum admonuit : *Si quis venit ad vos , & hanc doctrinam non affert , nolite recipere eum in domum , nec ave ei dixeritis , qui enim dicit illi ave , communicat operibus ejus malignis* : & inſuper ex epiſtola Apoſtoli Pauli ad Titum *cap.* 3. *verſ.* 10. *Hæreticum hominem , poſt unam , & ſecundam correptionem , devita .* Quocirca idem Apoſtolus Joannes , ut ceteris ſuo præiret exemplo , noluit cum Cerintho hæretico in eodem balneo lavari , ſed dixit ad collegas : *Fugiamus ocius , ne balneum , in quo eſt Cerinthus veritatis adverſarius, extemplo corruat* : uti Irenæus , Hieronymus , atque Epiphanius teſtantur. Suique Magiſtri exemplo edoctus S. Polycarpus, Smyrnenſis Epiſcopus , obvium , & ſalutantem Marcionem , nec reſalutare auſus , repoſuit: *Cognoſco primogenitum diaboli* . Hujus autem diſciplinæ adeo tenax fuit magnus Antonius , ut de eo ſcribat Athanaſius *in Vita num.* 68. *tom.* 1. *part.* 2. *Oper. pag.* 847. *Cum Meletianis ſchiſmaticis nunquam communicavit , compertam habens eorum ab initio malitiam atque defectionem . Nec cum Manichæis unquam , aut aliis quibuslibet hæreticis amice collocutus eſt , niſi admonendi cauſa , ut mutata ſententia piam ſectarentur Fidem , ratus , eorum amicitiam & colloquia , animi damnum atque perniciem eſſe ; quod item alios monebat .* Eamdem prohibitionem inſtaurarunt innumeri Eccleſiæ Canones ,

ſed potiſſimum inſtitere, ne Catholici cum hæreticis communicarent in rebus ſacris, neve eorumdem frequentarent conventus. Inter Apoſtolicos Canones, xlv. *al.* xxxvii. ſtatuit: *Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus, qui cum hæreticis oraverit, tantummodo communione privetur*: & lxv. *al.* lxiv. *vel* lvii. *Si quis Clericus, aut laicus, ingreſſus fuerit in ſynagogam Judæorum, vel hæreticorum, ad orandum, deponatur, & ſegregetur*. Similem in modum Synodus Laodicena *canon. 9.* ex verſione Dionyſii Exigui, *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. decrevit: *Quod non permittantur Eccleſiaſtici ad hæreticorum cœmeteria, vel ad ea, quæ ab eis martyria appellantur, orationis cauſa, vel ſanitatis, accedere: ſed hujuſmodi, ſi Fideles fuerint, certo tempore communione privari*: & rurſus *canon. 33. col.* 788. *Quod non oporteat cum hæreticis, aut ſchiſmaticis pariter orare*. Et Concilium Carthaginienſe iv. *canon. 72. tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 983. quem laudat Auguſtinus in ſermone ad populum Cæſarienſem, ait: *Cum hæreticis nec orandum, nec pſallendum*. Hinc Cyrillus Hieroſolymitanus *catech.* iv. *num.* 37. *in fin.* Cathecumenum ſuum præcipue odiſſe jubet omnia perfidorum hæreticorum conventicula: idemque monent ceteri Patres, quos adducit Chriſtianus Lupus *in ſchol. & not. ad can. Concil. tom.* 4. *edit. Bruxellen. pag.* 129. *& ſeq.*

II. Et nihilominus ea eſt miſera noſtrorum temporum conditio, ut multis in provinciis, in quibus hæreſes aut dominantur, aut graſſantur impune, duram Catholici ſubeant neceſſitatem cum hæreticis converſandi, & familiariter agendi. Quamvis autem per Canonem Concilii Conſtantienſis a Martino V. approbatum, qui incipit *Ad evitanda*, quique in ſuo ſemper vigore permanſit, non obſtantibus contrariis ſubſequentibus Conſtitutionibus Conciliorum Baſilæenſis, & Lateranenſis, nonnihil relaxata fuerit diſciplina in eo, quod pertinet ad converſandum, atque etiam in Divinis communicandum cum hæreticis, qui tolerantur, & expreſſe denunciati non ſunt tamquam vitandi, ut fuſe probat Cabaſſut. *in Theoria & Praxi* Juris *Canon. lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 3. *& ſeq.* non idcirco tamen arbitrari debent Catholici, fas ſibi eſſe, indiſtincte cum hæreticis, quamvis non denunciatis, in rebus ſacris & Divinis communicare: ſiquidem Paulus V. poſt maturam rei diſcuſſionem, neutiquam licere definivit Catholicis Regni Angliæ, hæreticorum templa adire, ritibuſque intereſſe, quos inibi exercent, uti legere eſt in duobus decretis, ab eodem Pontifice editis, uno ſcilicet anni 1606. altero anni 1607. quæ referuntur a Cardinali de Lauræa *in 3. ſent. part. 2. tom. 3. diſp.* 11. *art. 9.* §. 4. *num.* 292. Haud equidem ignoramus, non deeſſe Theologos, ab omni culpa abſolventes Catholicos, qui cum hæreticis, & ſchiſmaticis, nominatim non denunciatis, communicant in Divinis, atque etiam Sacramenta ab iiſdem recipiunt, dummodo hæ ſimul concurrant rerum circumſtantiæ: primo ſcilicet, ut ad prædictam communicationem Catholicos adigat graviſſima, & urgentiſſima cauſa: ſecundo, ut hæretici, aut ſchiſ-

ma-

Digitized by Google

matici, a quibus Sacramenta expoſcunt, ſint valide ordinati, ut Sacra adminiſtrent ritu Catholico, abſque ulla admixtione ritus damnati: tertio, ut communicatio cum iiſdem in Divinis, non ſit externa proteſtatio falſi dogmatis, qualis erat ingreſſus in Proteſtantium eccleſias, cum Catholicis Angliæ illum inhibuit Paulus V. ideo quippe Regis edicta omnes adire juſſerant hæreticorum templa, ut tali pacto ſe cum Proteſtantibus ſentire faterentur: quarto demum, ut Catholicorum cum hæreticis communicatio in Divinis, nulli ſcandalum ingerat. Verum in primis prædicta Theologorum ſententia ſuos habet adverſarios, neque ab omnibus admittitur tamquam in praxi ſecura: deinde, ea etiam admiſſa, cum omnes enumeratæ circumſtantiæ, ſimul & conjunctim adeſſe debeant, ut Catholicorum cum heterodoxis in rebus ſacris ſocietas omni vacet culpa, quemadmodum docent Sylvius *in 3. part. S. Thomæ tom. 4. quæſt. 64. art. 6. quæſit. 3. concluſ.* 3. Cardinalis de Lugo *de Fide diſp. 22. ſect. 1. num. 11.* Thomas a Jeſu *tract. de omnium gentium ſalute procuranda lib. 8. part. 2. §. 4. verſ. Sed major eſt difficultas pag. 556.* Cardinalis Albitius *de Inconſtantia in Fide cap. 18. num. 30. & ſeq.* Cardinalis Gottus *in 2. 2. S. Thomæ quæſt. 4. dub. 6. §. 3. num. 2. & quæſt. 3. de Infidelibus comparate ad Fideles dub. 3. §. 2.* idcirco fere impoſſibile eſt uſuvenire, ut a flagitio excuſari valeant Catholici, ſe ſe in rebus ſacris cum hæreticis, vel ſchiſmaticis admiſcentes. Quamobrem ſacræ Urbis Congregationes, ſancti Officii videlicet, & de Propaganda Fide, illicitam ſemper reputarunt communicationem, de qua eſt ſermo, doctamque concinnarunt inſtructionem, nobis, in minoribus tunc degentibus, qualemcumque noſtram operam navantibus, ad Miſſionarios, cum opus fuerit, tranſmittendam, ubi rationes expenduntur, propter quas vix unquam accidere poteſt, ut in praxi ſit innoxia Catholicorum cum hæreticis communicatio in Divinis.

III. In Divinis porro cum hæreticis communicant Catholici, qui cum iiſdem ſe ſe matrimonio jungere non dubitant: etenim, cum matrimonium unum ſit ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, a Chriſto Domino inſtitutis, idem eſt matrimonium cum hæretico contrahere, ac unum idemque Sacramentum una cum eodem vel conficere, ſi nimirum ipſimet contrahentes ſint talis Sacramenti Miniſtri, quod magis communiter opinantur Scholaſtici, vel ſaltem percipere, ſi ſcilicet, quod alii præſertim ex recentioribus Theologis autumant, illius miniſter ſit ſolus Sacerdos. Utrumque autem & illicitum, & ſacrilegum eſſe, nemo dubitat: quare Eccleſia iiſdem fere legibus, quibus Chriſtianis interdixit, ne connubia inirent cum Infidelibus, Catholicos pariter a ſacrilegis nuptiis, cum hæreticis contrahendis, deterruit. Concilium Laodicenum *can.* 10. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 784. ait: *Quod non oporteat indifferenter Eccleſiaſticos fœdere nuptiarum hæreticis ſuos filios, filiaſque conjungere.* Agathenſe *can.* 67. relato a Gratiano *cauſ.* 28. *quæſt.* 1. *Can.* 16. *Non oportet cum hominibus hæreti-*

cis

cis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen ſe profiteantur Chriſtianos eſſe futuros, & Catholicos. Concilium Chalcedonenſe *can.* 14. Lectoribus, & Cantoribus, inter inferiores Clericos, interdicit, *Hæretico, vel Pagano, vel Judæo ſe conjungere, niſi forte promittat ſe ad orthodoxam fidem perſona orthodoxæ copulanda transferre.* Haſce vero ſanctiones roboravit Bonifacius VIII. *in Cap. Decrevit, de hæreticis, in 6.* ubi dote privandam ſtatuit mulierem, quæ ſcienter viro hæretico nupſerit. Iis igitur in provinciis, in quibus ejuſmodi conjugia, non ſine ſacrorum Canonum contemptu, paſſim celebrantur, debet Epiſcopus, in ſua præſertim Synodo, ab illis in propriarum animarum perniciem contrahendis Catholicos abſterrere: quod nos faciendum ediximus *in noſtra Conſtitutione* 34. §. 3. *noſtri Bullar. tom.* 1. Præcipue quoque Epiſcopalis muneris partes erunt, maxima Catholicis denunciare pericula, quæ tam ipſis, quam naſcituræ ſoboli, ex præfatis imminent nuptiis; quæ propterea cohoneſtari nequeunt obtentu ſolius conſuetudinis (verius corruptelam dicerent), niſi ea amoveantur pericula, quod tamen vix evenire poſſe, recte notant Layman *Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. part. 4. cap.* 14. *num.* 2. Pirhing *ad tit. de ſponſal. & matrim. num. 166.* Reiffenſtuel *ibid. num.* 360. Engel *ad tit. de matrim. contract. contra interdict. Eccleſ.* §. 2. *num.* 2. Gobat *Theolog. experim. tract. 9. caſu* 11. *num.* 216. Nicolaus Serarius *in opuſc. de Catholicorum cum hæreticis matrimoniis*, Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. part.* 2. *tit.* 13. *cap.* 8. *num. 9.* aliique paſſim.

IV. Diximus autem, vix evenire poſſe, ut a connubiis Catholicorum cum hæreticis ea amoveantur pericula, quæ ipſis plerumque conjuncta eſſe ſolent; verum non id omnino impoſſibile eſſe pronunciavimus. Tales enim re ipſa concurrere poſſunt circumſtantiæ, quæ cum ab eo, qui facultatem diſpenſandi habet, expenſæ fuerint, aditum aperiant conceſſioni legitimæ diſpenſationis, cujus vi matrimonium inter partes, hæreticam unam, alteramque Catholicam, licitum reddatur, ut alibi demonſtrabimus. Quare in iis locis, atque regionibus, ubi hujuſmodi matrimonia aliquando ſic contrahi permittuntur, expedit omnino, ut Epiſcopus, ad tuendum Eccleſiæ decorem, ritus in eorumdem connubiorum celebratione ſervandos opportune prudenterque præſcribat.

V. Putant aliqui, & fidenter docent, hujuſmodi matrimonia a Sacerdote benedicenda eſſe. Ita cenſet Theophylus Raynaudus in libro, cui titulus *Heteroclita Spiritualia*, *Operum tom.* 16. *pag.* 182. *num.* 24. *& ſeq.* Sed rectius judicat Pontius *de Sacram. Matrim.* in Appendice *de Matrimonio Catholici cum hæretico cap. 9.* admonens, hujuſmodi matrimoniis Sacerdotalem benedictionem impendendam non eſſe, neque Miſſam in præſentia hæretici celebrari debere, nec matrimonium ipſum intra Eccleſiæ ambitum contrahi; quoniam nihil horum ad illius validitatem intervenire neceſſe eſt. In Collationibus Eccleſiaſticis Pariſienſibus *de Matrimonio tom. 3. lib. 1. collat. 2.* §. 5. exhibetur ritus quo celebratæ fuerunt nu-

Digitized by Google

nuptiæ inter Henrichetam e Regio Francorum ſanguine Principem, & Carolum I. Magnæ Britanniæ Regem, quibus Apoſtolicam diſpenſationem Urbanus Papa VIII. in eum finem conceſſerat: quæ nuptiæ deſcriptæ habentur etiam in Hiſtoria, ſeu Commentario, cui titulus *Mercurius Gallicus, tom. 2. pag.* 359. Narrant itaque, matrimonium inter prædictam Catholicam Principem, & hæretici Regis Procuratorem, extra Eccleſiam contractum fuiſſe ad limina Eccleſiæ Metropolitanæ Pariſienſis coram Cardinale magno Franciæ Eleemoſynario, a quo tamen benedictio nuptialis data non fuit: deinde Britannici Regis Procuratorem novam nuptam deduxiſſe uſque ad ingreſſum Chori: ibi vero a prædicto Cardinale celebratam ſolemni ritu fuiſſe Miſſam, adſtantibus Rege, & Regina Franciæ, & nova Magnæ Britanniæ Regina, ac univerſa Regia Familia: ſed prædictum Regis Angliæ Procuratorem, quamvis ipſe Catholicus eſſet, cum perſonam gereret Principis Anglicanæ ſectæ addicti, in proximum Archiepiſcopi Palatium interim ſeceſſiſſe, donec Miſſa terminaretur; qua demum expleta, ad reducendam ab Eccleſia Reginam acceſſit. Honoratus Tournely *in Prælectionibus Theolog. de Sacram. Matrim. pag.* 106. juxta editionem Pariſienſem, narrat, expreſſe vetitum fuiſſe a Clemente VIII. ne hujuſmodi matrimoniis Benedictio impenderetur; Gallicanum vero Clerum anno 1670. ſuas ad Chriſtianiſſimum Regem preces detuliſſe, ut eorum importunitatem cohibere curaret, qui Parochos ad benedicendas hujuſmodi nuptias compellere ſæpe tentabant; aliaque ad rem hanc pertinentia ſubjungit *ibidem pag.* 108.

CAPUT SEXTUM.

De iis, quæ proviſa ſunt ſuper matrimoniis initis, atque ineundis in Hollandia, & in regionibus fœderatorum ordinum dominio in Belgio ſubjectis; quæ ſcilicet in Synodis earum regionum, non autem in aliis, inſeri & manifeſtari convenit.

SOlemne judicium de his rebus actum, quas in præſenti capite tractandas ſuſcipimus, promulgatum fuit die 4. Novembris anni 1741. edita Declaratione & Inſtructione, quæ in Bullario noſtro extat *tom.* 1. *num.* 34. & diligentiæ ea occaſione adhibitæ, in volumine foliorum Congregationis Concilii anni 1741. in lucem evulgatæ fuerunt. Quia tamen facillime evenire poteſt, ut hujuſmodi rerum notitia nequaquam ad omnes perveniat, nos, qui hanc curam aſſumpſimus, ut quædam hic indicaremus, quæ laudabiliter inſeri poſſunt in Synodis ab iis Epiſcopis, ad quos pertinent, id quod ab aliis, ad quorum curam illa non ſpectant, minus laudabiliter fieret; cum in hoc rerum genere ea matrimonia merito recenſenda putemus, quæ in Hollandia, aliiſque Belgii regionibus, Fœderatorum Ordinum dominio ſubjectis, ineuntur, ſine Parochi præſentia, in-

inter partes, vel alteram hæreticam, alteram vero Catholicam: ideo quidquid ad eamdem materiam pertinet, ſummatim in hoc capite inſerendum ſuſcipimus.

II. Cum ſacri Tridentini Concilii acta atque decreta a Summo Pontifice Pio IV. die 26. Januarii anno 1564. confirmata fuiſſent, nulla interpoſita mora, Philippus II. Hiſpaniarum Rex Catholicus, Concilium ipſum per omnia Regna, ceteraſque dominio ſuo ſubjectas regiones promulgandum mandavit, ejuſque decretorum promptam ubique obſervantiam edixit. Qua in re in Hiſpaniis quidem mira facilitate Regiis juſſis obtemperatum eſt. Cum autem ejuſdem Philippi dominio Belgium quoque ſubjectum eſſet, illiſque regionibus Margarita Parmenſis Duciſſa Gubernatricis munere præſideret; hæc verita, ne Concilii publicatio gravem aliquem motum excitaret in iis provinciis, quæ contra Hiſpanorum regimen jampridem tumultuari cœperant, ex ſententia etiam Epiſcoporum, & Magiſtratuum, qui omnino ſuperſedendum cenſebant a promulgatione Concilii, pro ea in aliud tempus differenda ad Philippum conſcripſit: a quo tamen reſponſum eidem mandatumque eſt, ut, omnibus poſthabitis, Concilium publicaretur: id quod ab ipſa prompte adimpletum eſt. Ita Belgicarum rerum Scriptores teſtantur, videlicet Cardinalis Bentivolus, Famianus Strada, Nicolaus Burgundus, Joannes Meurſius, Emmanuel de Meteren. Et ſane Provincialia duo extant Concilia, alterum a Maximiliano a Bergis Archiepiſcopo Cameracenſi anno 1565. alterum ab Archiepiſcopo Mechlinienſi anno 1570. celebratum, quæ legi poſſunt *tom.* 10. Collectionis Harduini, in quibus, ſecundum Tridentini Concilii decretum, irrita declarantur ea matrimonia, quæ ſine Parochi, & duorum teſtium præſentia celebrari contingat; adeo ut valde probabile ac veriſimile fiat, Concilii decretum *de Reformatione Matrimonii*, in Belgio & regionibus Fœderatis publicatum obſervatumque fuiſſe, antequam res in apertam rebellionem erumperent, quod anno 1572. factum eſt. Ad cujus rei comprobationem facit etiam relatio quædam Præſulis de Turre Archiepiſcopi Epheſini, olim in Fœderatis Belgii provinciis Vicarii Apoſtolici; in qua, Religionis ſtatum in Hollandia exponens, anno 1656. ad Pontificem Alexandrum VII. ſcripſit, Concilium Tridentinum fuiſſe in iis locis & præceptum & promulgatum, ejuſque decreta in praxim deducta, antequam fera peſſima hæreſis omnia illuc devoratum veniſſet. Relatio hæc impreſſa habetur *in Hiſtoria Eccleſiæ Ultrajectinæ* Pauli Hoynck *in Appendice pag.* 95.

III. Cum igitur eo tempore, quo Tridentini Concilii leges vim ſuam habere cœperunt, Fœderatæ provinciæ, non hæreticorum, ſed Principis Catholici dominio ſubjectæ eſſent, cumque decretum, de quo agitur, in eiſdem promulgatum fuerit; id gravi controverſiæ viam aperuit, num ſcilicet, mutato earum regionum temporali dominio, iiſque a Catholici Regis ditione in hæreticorum Principum poteſtatem translatis, matrimonia,

nia, quæ ibi fierent inter partes vel utramque hæreticam, vel alteram Catholicam, & alteram hæreticam, ſine Catholici Parochi, & duorum teſtium præſentia, nulla & irrita cenſeri deberent, veluti facta contra Tridentini Concilii diſpoſitionem, an vero valida, utpote ſub ejuſdem Concilii cenſura minime comprehenſa.

IV. Hic, quod in omnibus quæſtionibus uſuvenire ſolet, in duas claſſes diviſi Auctores fuerunt: alii enim tam ex Theologis, quam ex Canoniſtis, pro nullitate; alii vero pro validitate ſteterunt. Cum autem in Romanæ Curiæ Tribunalibus, & Cardinalium Congregationibus, occaſione quarumdam cauſarum matrimonialium, ſuper hoc quæſtionis capite deliberatum eſſet; negari nequit, illis ut plurimum magis arriſiſſe priorem opinionem, quæ eorum matrimoniorum nullitatem tuetur. Nos quidem, cum plurium annorum ſpatio, antequam ad majores dignitates aſcenderemus, munera tum Secretarii Congregationis Concilii Tridentini interpretis, tum Doctoris in Decretis in Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Officio, tum etiam Conſultoris ſupremæ Inquiſitionis, exercuerimus, memoratarum cauſarum diſcuſſioni interfuimus; ſed nunquam opinioni illi acquieſcere potuimus, per quam prædicta matrimonia nulla judicantur. Quare nobis continenter in votis erat, ut aliqua ſe opportunitas offerret, in qua generalis regula & lex pro eorumdem matrimoniorum aut nullitate, aut validitate ſtatueretur; quoniam anteacto tempore nonniſi particularia decreta in hac, vel illa cauſa, condita erant, quæ ne inter ſe quidem conformia ſemper fuerant, propter varietatem circumſtantiarum, quæ modo in una facti ſpecie aderant, modo in altera deſiderabantur.

V. Optata a nobis opportunitas oblata quidem eſt, ſed non eo tempore, quo nos memoratis officiis fungebamur, verum poſtquam ad Cardinalitiam dignitatem evecti, Bononiæ ad Archiepiſcopalis illius Eccleſiæ regimen reſidebamus. Eam occaſionem attulit factum hujuſmodi. Yprenſis Epiſcopus optimo Eccleſiæ ſuæ moderamini ſtudioſe proſpiciens, in relatione ſtatus ſuæ Eccleſiæ, quam, ex Sixti V. præſcripto, ad ſacram Concilii Congregationem tranſmiſit, certam ſibi regulam præfiniri poſtulavit, ſecundum quam poſſet opportune ſe gerere, & matrimonia hujuſmodi, quæ in Fœderatis Belgii regionibus, ſine Parochi, & duorum teſtium præſentia, vel ab hæreticis inter ſe, vel a Catholicis cum hæreticis contracta forent, aut nulla & irrita, aut firma & valida reputare. Ut igitur Epiſcopi illius poſtulatis ſatisfieret, Præſul Cavalchinus, Archiepiſcopus Philippenſis, qui tunc temporis eidem Congregationi a Secretis erat, nunc autem hujus S. R. E. Presbyter Cardinalis, cum laborem nullum omiſiſſet pro iis colligendis, quæ hac ſuper re ante decreta fuerant, accuratam Diſſertationem ad explanandam materiam conſcripſit; aliæ vero tres, de Congregationis ejuſdem mandato, a tribus eximiis in Urbe Theologis elucubratæ fuerunt. Quæ omnia in unum collecta in tomo foliorum dictæ Congregationis Concilii anni 1741. quemadmodum di-

dictum eſt, impreſſa reperiuntur. Cumque ſub Clemente XII. Deceſſore noſtro materia minime proponi atque examinari potuiſſet, noſque interea temporis, nullis meritis noſtris, ad ſummum Pontificatum evecti eſſemus, lectis per nos, examinatiſque omnibus, quæ ſuper hac re in præcedenti Pontificatu collecta & conſcripta fuerant, opportunum factu exiſtimavimus, Congregationem Concilii coram nobis habere, ut Cardinalium ejuſdem Congregationis ſententias viva voce prolatas exciperemus; id quod die 13. Maji anni 1741. præſtitum eſt. Decretum autem, quod a Congregatione conditum, atque a nobis die 4. Novembris ejuſdem anni approbatum fuit, impreſſum, ut dictum jam eſt, *in tom. 1. Bullarii noſtri* reperitur.

VI. Tres ſunt partes illius Decreti, quæ unicuique legenti occurrunt. Prima verſatur circa matrimonia inita, vel ineunda in locis Hollandiæ, & Belgii Fœderatorum Ordinum dominio ſubjecti, inter duos conjuges hæreticos, ſine Catholici Parochi præſentia: & de his quidem decernitur, ea valida eſſe, tam quæ jam facta fuerint, quam quæ eodem modo in poſterum fieri contingat: ita ut, ſi ambo conjuges ad Catholicam Religionem convertantur, contracti matrimonii vinculo adſtricti remaneant, abſque eo quod coram Catholico Parocho renovare conſenſum obligentur; ſi vero alter eorum convertatur, altero in hæreſi permanente, neutri fas ſit ad alias nuptias tranſire, niſi alterutrius mors interceſſerit, per quam maritalis nodus diſſolvatur.

VII. In quo ſane conformia fuerunt ſuffragia eorum, qui in Congregatione convenerant: & licet alii alia via inſiſterent, omnes tamen ad eamdem metam, eumdemque finem pervenerunt, ut pro validitate matrimonii ſententiam ferrent. Quidam enim exiſtimarunt, certam & perſpicuam deeſſe probationem, quod Concilii decretum publicatum fuerit in unaquaque parochia earum regionum, antequam illæ ab Hiſpanica dominatione ſe ſubtraherent; ideoque ex ejuſdem Conciliaris decreti tenore, ea matrimonia nequaquam nullitatis vitio ſubjacere. Quamvis enim admitterent, edita fuiſſe Regia mandata pro Concilii publicatione, neque negarent, decretum *de reformatione Matrimonii* in ſupra laudatis Provincialibus Synodis inſertum fuiſſe; attamen nil aliud ex his deſumi poſſe dixerunt, niſi quamdam præſumptionem, quod decretum promulgatum fuerit, ut par erat, in ſingulis parochiis: quod tamen ad effectum, de quo agitur, demonſtrari oporteret per poſitivam probationem, quæ ſaltem colligeretur ex immediata, nec interrupta ſerie plurium actuum ſimilium, & decreto uniformium; quæ ſane probatio in propoſito caſu non adeſt. Hæc autem eo vel magis confirmari autumabant, quod ſi, poſt finem bellis impoſitum, apertumque Catholicis aditum in Hollandia, aliiſque Fœderati Belgii regionibus vivendi, pro veriſimili habetur, Parochos & Miſſionarios Catholicos Conciliaris decreti promulgationem tunc in ſuis quoſque parochiis feciſſe; ex hoc ipſo arguere licet, hu-

hujuſmodi publicationem antea factam non fuiſſe, quantumvis Catholici Regis mandata pro Concilii obſervatione prodiiſſent. Videatur Marchantius *in Tribunali Sacramentor. lib.* 1. *tit.* 7. *quæſt.* 9. *concluſ.* 4.

VIII. Alii vero, omiſſa quæſtione, an ante defectionem earum gentium ab Hiſpanorum Principum fide, in ſingulis locis atque parochiis publicatum fuerit, necne, Tridentinæ Synodi decretum, ac etiam admittentes publicationem hujuſmodi rite factam; duas reputabant hominum ſocietates, inter ſe plane diſtinctas, per occaſionem, & in ſequelam illiuſmet defectionis, efformatas fuiſſe; alteram Catholicam, & alteram hæreticam, quæ nunc invicem permixtæ in iiſdem regionibus verſantur. Quapropter, etiamſi ante civiles motus publicatum fuiſſet decretum, de quo agitur, cum nondum exorta, neque ibi conſtituta tunc eſſet altera illa hæreticorum ſocietas, hæc ipſis minime videbatur ejuſmodi decreti publicatione adſtringi potuiſſe.

IX. Alii videntes, propoſitum caſum cum adjunctis circumſtantiis nequaquam dici poſſe litteraliter deciſum in Conciliari decreto, quo nil aliud ſtatuitur, niſi quod nulla ſint matrimonia, quæ coram Parocho, & duobus teſtibus non contrahantur; quodque hæc nova lex non ante vim habere incipiat, quam poſt triginta dies, ex quo ipſa in ſingulis parochiis publicata fuerit; ulterius autem decretum non progredi, neque declarare, an ejuſmodi lege heterodoxæ ſocietates, quæ tunc eſſent, æque ac aliæ, quæ in poſterum efformari poſſent, comprehendi deberent: ideo neceſſarium putabant, ipſam Tridentinorum Patrum mentem indagare, ut ſecundum eam de propoſita quæſtione judicari poſſet. Quo poſito, magnam ſane rationem habendam eſſe dicebant de ea conditione in decreto appoſita, quod nempe decretum ipſum non obligaret, niſi poſt triginta dies ab ejus publicatione in ſingulis parochiis elapſos. Quæ quidem conditio (ſi fides habenda Cardinali Pallavicino *in hiſtoria Concilii lib.* 22. *cap.* 8. *num.* 10. ut certe habenda eſt) idcirco adjecta fuit, quia, abſque illa, magnus heterodoxorum querimoniis campus apertus foret, eoque magis aucta fuiſſet eorum averſio a Concilio, dum illius decreti vigore, uxores ſuas pro concubinis haberi, ſuoſque liberos illegitimos declarari doluiſſent: ſiquidem nunquam futurum erat, idque Patres ignorare non poterant, ut novum decretum ab illis acciperetur, & executioni demandaretur, eorumque matrimonia coram Parocho Catholico celebrarentur. Huic igitur incommodo provide occurſum eſt per conditionem illam decreto adjectam, qua impoſita fuit illius publicationis neceſſitas, ita ut in locis hæreticorum, in quibus procul dubio nunquam expleta foret hujuſmodi publicatio, non verificata conditione, a cujus exiſtentia Concilium pendere voluit decreti ſui efficaciam, nec incolæ hæretici unquam adſtricti forent ſervandæ formæ in ipſo decreto præſcriptæ. Quod ſi nunc in propoſito caſu pronunciaretur pro nullitate matrimoniorum, quæ ab heterodoxis in Hollandia, & in Fœderato Belgio, abſque præſentia Catholici Parochi ineun-

tur, futurum dicebant, ut in omnia illa incommoda & abſurda incideremus, quæ Tridentini Patres, laudatum decretum efformantes, tanta prudentia evitare ſtuduerunt.

X. Alii denique Catholicæ Religionis cauſam utilitateſque potiſſimum præ oculis habentes, ajebant, in hujuſmodi rerum circumſtantiis, id conſilii capiendum eſſe, per quod eadem Religio minus inviſa ipſius hoſtibus redderetur, quodque impedimenta non interponeret his, qui forte parati eſſent in illius gremium ſe ſe recipere. Hoc autem præmiſſo, perpendere non omittebant, quod, ſi matrimonia, de quibus agebatur, irrita declararentur, ſi quando aliqui conjuges de abjuranda hæreſi ſtatuiſſent, ut ipſis liceret in conjugali ſocietate permanere, neceſſe haberent conſenſum renovare coram Parocho Catholico, & duobus teſtibus; alioquin pro legitimis conjugibus ſe invicem habere non poſſent. Quantum porro in hujuſmodi conſenſus renovationibus periculum inſit, & quam gravia incommoda inde metuenda eſſent, enarrando pergebant. Primum videlicet, quod plures conjuges, quibus Catholicam Religionem amplectendi deſiderium ineſſet, illud fortaſſe abjicerent, utrimque metuentes, ne alter ab altero, cum quo multorum annorum ſpatio libenter vixiſſet, relinqueretur. Deinde, quod ſi forte vir uxori, aut uxor viro diſpliceret, nec alia ipſis ſuppeteret via, qua ſe a contracto vinculo liberarent, facillime evenire poſſet, ut ſimularent ſe ad Catholicam Fidem converti, quo ſibi ſolutionem a matrimoniali vinculo quærerent, requiſitam nempe conſenſus renovationem, poſt ſimulatam converſionem, alter alteri denegando. Tertium, quod, etiamſi conjuges ad ſanctam Religionem ſerio ac firmo propoſito converterentur, attamen fieri poſſet, ut præcipua cauſa, ad converſionem impulſiva, eſſet ſpes recuperandæ libertatis, & abrumpendi vinculi, quod ipſis ad ferendum moleſtiſſimum eſſet; quod ubi eveniret, nemo eſt, qui non videat, quanti converſiones hujuſmodi faciendæ eſſent.

XI. Sane, quod pertinet ad timorem ſimulationis, de qua modo dictum eſt, congruit Innocentii III. reſponſum ad Epiſcopum Ferrarienſem, relatum *in Cap. Quanto, de divortiis*, ubi Pontifex rogatus, num matrimonii vinculum diſſolvatur, altero conjugum a Catholica Religione ad Ethnicam ſuperſtitionem, aut ad hæreſim tranſeunte, nequaquam diſſolvi reſpondet; & hanc, inter alias, rationem affert: *Quorumdam malitiæ obviatur, qui in odium conjugum, vel quando ſibi invicem diſplicerent, ſi eas poſſent in tali caſu dimittere, ſimularent hæreſim.*

XII. De altero autem quæſtionis capite, quod in ſecunda Decreti parte definitum fuit, nimirum de matrimoniis, quæ in iiſdem Fœderati Belgii provinciis a Catholico viro, aut muliere, cum hæretica fœmina, aut viro, ſine Catholici Parochi præſentia, contrahuntur, de quibus quærebatur, valida ne, an nulla habenda eſſent; quidam ſuffragia ferentium, Apoſtolicæ Sedis inſtituta præ oculis habentes, quibus ſemper ea matrimo-

monia reprobata ſunt, quæ inter duos contrahentes, alterum Catholicum, & alterum hæreticum ineuntur, in eam propendebant partem, ut matrimonia iſthæc nulla & irrita decerni deberent. Verum ab aliis ſapienter reſponſum fuit, non utique id agi, ut a prædictis inſtitutis, & a veteribus hac de re decretis diſcederetur, quorum obſervantia etiam in præſentia inculcanda erat, quemadmodum gravibus verbis in Decreto inculcata fuit; ſed propoſitæ difficultatis ſummam in eo eſſe, ut diſpiceretur, num, contracto jam matrimonio in dictis regionibus a Catholica parte cum alia hæretica, & jam expleto hujuſmodi actu, qui ſine dubitatione ulla illicitus eſt, nullum præterea & irritum declarandum eſſet matrimonium, propterea quod in eo contrahendo minime ſervata fuiſſet Concilii forma: adeoque, cum matrimonium inter duos baptizatos, diverſæ licet communionis, de facto initum, non quidem nullum, ſed dumtaxat illicitum ſit, num idem pro nullo habendum eſſet, ex eo quod ſine Parochi præſentia in iis regionibus contractum foret. Senſu igitur quæſtionis explanato, concordibus ſuffragiis in eam ſententiam itum eſt, quod ſicuti valida declarata fuerant ea matrimonia, quæ in prædictis Fœderati Belgii provinciis inter duos contrahentes hæreticos, ſine Parochi præſentia, inita eſſent; ita valida dici deberent illa, quæ in iiſdem locis inter duas partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, eodem modo contracta forent: quoniam, cum conjugum alter, tum ratione loci, in quo habitat, tum ratione ſocietatis, in qua vivit, exemptus ſit a Tridentinæ Synodi lege; exemptio, qua ipſe fruitur, alteri parti communicata remanet, propter individuitatem contractus, vi cujus exemptio, quæ uni ex partibus competit, ad alteram, ſecundum etiam civiles leges, extenditur, eidemque communicatur.

XIII. Poſtquam vero ſupra memoratum Decretum noſtrum anno 1741. in Fœderatis Belgii provinciis promulgatum eſt, quæſitum a nobis fuit, utrum ea matrimonia comprehenderet, quæ in iiſdem regionibus inirentur a contrahentibus utrimque Catholicis, non coram Parocho Catholico, & duobus teſtibus: quin etiam petitum fuit, ut, ſi forte illud hæc minime comprehenderet, ad ea ſaltem per viam indulti extenderetur; quo conſcientiæ Catholicorum, qui in Fœderatis Belgii provinciis habitant, in tranquillo ponerentur. Reſponſum facile eſt, & dicta matrimonia in Decreto nequaquam comprehendi, & extenſionem, quæ petebatur, abſurdam, & mali exempli futuram. Et quidem, matrimonia Catholicorum in Decreto non comprehenſa, facile intelliget quicumque advertat, illud nominatim reſtrictum eſſe ad ea matrimonia, quæ in præfatis regionibus vel inter duos contrahentes hæreticos, vel inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam, contrahuntur. Extenſio autem Decreti ad Catholicorum matrimonia, idcirco abſurda, & mali exempli extitiſſet, quod, cum in iis locis Miſſionarii Catholici adſint, coram quibus anteacto tempore a contrahentibus Catholicis celebrata ſunt matri-

trimonia, cumque Concilii Tridentini decretum inter Catholicos illarum partium, & in peculiaribus eorum Parochiis, ſaltem poſtquam provinciæ Fœderati Belgii a Catholici Principis dominatione in hæreticorum poteſtatem tranſierunt, rite publicatum fuiſſe conſtet; unuſquiſque videt, quanta cum offenſione univerſæ Eccleſiæ auditum fuiſſet, matrimonia Catholicorum, quæ in regionibus illis juxta Tridentini formam celebrari poſſunt, a tam providæ legis obſervantia eximi per viam gratiæ & diſpenſationis. Videantur Juenin *de Sacramentis diſſertat.* 10. *quæſt.* 5. *cap.* 4. & Piette *Quæſt. Theologicar. part. 6. pag.* 441. *edit. anni* 1741. qui docent, a contrahentibus Catholicis ſervandum eſſe Concilii decretum etiam in iis regionibus, in quibus ab hæreticis non obſervatur.

XIV. Ultima Decreti noſtri pars ea reſpicit matrimonia, quæ in Catholicorum Principum regionibus fiunt ab iis, qui domicilium habent in aliis regionibus Fœderatorum Ordinum dominio ſubjectis, necnon illa, quæ in provinciis Fœderatis contrahuntur ab his, quorum domicilium ſitum eſt in dominio Principum Catholicorum. De quibus ſane reputatum fuit nihil neceſſe eſſe peculiariter ſtatuere, cum ſatis proviſum ſit per Canonici Juris regulas jam pridem conſtitutas de iis, qui, relicta regione, in qua domicilium habent, nec novo alibi domicilio, vel quaſi, adhuc acquiſito, matrimonium ibi contrahere cupiunt. De quibus regulis nos ipſi egimus *in noſtra Inſtitutione* 33. *editionis Latinæ*.

XV. Hæc autem ſatis erunt, in Synodis earum diœceſium, quarum conditio exigit, ut de hujuſmodi matrimoniis agatur, opportuna ſuper ipſis decreta, Apoſtolicis definitionibus conſentanea, efformari valeant.

CAPUT SEPTIMUM.

De aliis quibuſdam reſpicientibus Matrimonia, quæ a Catholicis contrahuntur in regionibus Infidelium, aut Hæreticorum Principum dominio ſubjectis, vel quæ in regionibus Catholicis ineuntur inter Catholicum ex una parte, & Hæreticum occultum ex altera: de quibus ſimiliter nequaquam in omnibus Synodis agendum eſt.

QUædam regiones ſunt Principum Infidelium dominio ſubjectæ, in quibus degentes Catholici matrimonia inter ſe coram Parocho & duobus teſtibus contrahunt, temporali Principe, cui parent, nullam in hac re moleſtiam eiſdem exhibente. Verum, quia vel ante, vel poſt matrimonium ea ratione celebratum, patriis legibus coguntur coram Infideli miniſtro ſe ſiſtere, eoque præſente quamdam contractus matrimonialis ſpeciem inire: neque id ab iis prætermitti poteſt, quin graves ipſis perturbationes obveniant, & magnum præjudicium innocenti proli, quæ alias minime legitima reputaretur: quæſitum aliquando eſt, num id a Catholicis, ſalva conſcientia, fieri poſſit; & quo modo Rectores anima-

marum in hujuſmodi caſibus ſe gerere debeant: & quidem id, quod contingit in regionibus ſubjectis dominio Principum Infidelium, in aliis pariter evenit, quæ Principum hæreticorum imperio parent.

II. Leſſius *in Auctario caſ.* 24. *in verb. Hæreticorum converſatio*, id, ſalva conſcientia, neque fieri, neque tolerari poſſe, contendit: ejuſque opinio veriſſima eſſet, ſi hæreticus miniſtellus adhiberetur tamquam perſona ſacra, quæ ſacram cæremoniam intenderet exercere, ac per eam, ſanctitatem tribuere contractui matrimoniali; tunc ſiquidem viderentur Catholici eum agnoſcere tamquam legitimum Chriſti Miniſtrum, ritumque hæreticum approbare, & profiteri. Verum, cum plerumque res aliter ſe habeat, illeque Catholicorum matrimoniis ſolum aſſiſtat, tamquam miniſter mere politicus, neque virtute verborum, quibus conjugibus bene apprecatur, ullam credat ſanctitatem accedere eorum conjugio, quod Sacramentum eſſe, noſtri temporis hæretici communiter inficiantur; rectius idcirco Catholicos eidem ſe ſiſtentes, ut patriæ legibus morem gerant, graviaque evitent incommoda, quæ ſecus ſibi imminerent, a culpa excuſant Joannes Verjuys *in ſuo Paſtorali tract.* 13. *art.* 7. Arſdekin *Theolog. tripartitæ tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 4. *de Matrim. cap.* 8. §. 2. *num.* 17. la Croix *lib.* 6. *part.* 3. *de Matrim. num.* 775. Piette *Quæſtion. Theologicar. part.* 6. *pag.* 441. In hac quoque ſententia fuit ſacra Congregatio Sancti Officii, quæ hanc quæſtionem diligenter, uti ſolet, examinavit, & die 29. Novembris 1672. in eum, qui ſequitur, modum definivit: *Catholici, qui matrimonio juncti ſunt coram Parocho & teſtibus Catholicis, in pluribus locis (ita invaluit conſuetudo) ſolent coram miniſtro hæretico, ſeu proteſtante, rurſus conjungi, ad evitanda gravia damna; neque poteſt conſuetudo hæc a Clero corrigi. Peccant ne? & quo peccato, Catholici ſic denuo conjuncti coram miniſtro hæretico? Et quomodo ſe gerere debeat erga illos Ordinarius loci? Sacra Congregatio reſpondit: Quatenus miniſter aſſiſtat matrimoniis Catholicorum, uti miniſter politicus, non peccare contrahentes. Si vero aſſiſtat ut miniſter addictus ſacris, non licere, & tunc contrahentes peccare mortaliter, & eſſe monendos.* Huic nos ſententiæ, tunc a laudata Congregatione prolatæ, auctoritatem noſtram adjecimus *in noſtra Conſtit.* 89. §. 10. *noſtri Bullarii tom.* 1. ubi Fidelibus degentibus in Regno Serviæ, finitimiſque regionibus, interdiximus, ne, matrimonio inter ſe Catholicis ritibus celebrato, illud renovare præſumant coram *Caddi*: noſtram tamen interdictionem hac temperavimus limitatione, niſi ſcilicet nuptiarum cæremonia, explenda coram *Caddi*, actus ſit mere civilis, nullamque contineat Mahumetis invocationem, aliudve ſuperſtitionis genus includat.

III. Poſtquam conditum, promulgatumque fuit Decretum illud noſtrum, quod in præcedenti capite ſexto expoſuimus ſuper matrimoniis, quæ in Belgii regionibus Fœderatorum Ordinum dominio ſubjectis contrahuntur vel inter hæreticos, vel inter partem alteram Catholicam, & alteram hæ-

hæreticam; eaque, licet non coram Parocho Catholico contracta, valida eſſe declaratum eſt: cum palam factum fuerit, hujuſmodi indulgentiam in illis matrimoniis minime locum habere, quæ in illis eiſdem regionibus inter Catholicos contrahuntur, in quibus videlicet ſervanda eſt forma a ſacro Concilio Tridentino præſcripta, expoſitum nobis fuit, prædictos Catholicos, in eis locis degentes, non ſolum teneri coram miniſtro hæretico ſe ſiſtere, atque ibi quamdam contractus matrimonialis ſpeciem celebrare, idque re ipſa ab illis fieri ad graviſſima evitanda infortunia, quæ ipſis alioquin imminerent; verum etiam aliquando contingere, ut, cum memoratus actus coram hæretico miniſtello præcedat, celebratio autem matrimonii coram Parocho Catholico, & duobus teſtibus differatur, hoc intermedio tempore inter hujuſmodi ſponſos copula intercedat, ex eaque proles oriatur. Unde controverſia orta erat inter Miſſionarios: quorum aliqui prædictos actus intermedios excuſabant, ea nixi opinione, quod etiam inter Catholicos poſſit in matrimonio contractus a Sacramento ſejungi: alii vero Concilii Tridentini ſanctionibus inhærentes, quæ in illis regionibus inter Catholicos vim ſuam obtinere debent, nulla ratione ſubſiſtere, aut validum cenſeri poſſe putabant matrimonium illud, quod coram Catholico Parocho & duobus teſtibus celebratum non foret, adeoque omnes intermedios actus, quos ſupra innuimus, illicitos, & prolem inde ſuſceptam illegitimam eſſe judicabant; contrariæ autem opinioni connivere, perinde eſſe contendebant, ac obſervantiam formæ, a Tridentino Concilio præſcriptæ, ab iis regionibus, & ab ipſis Catholicorum matrimoniis penitus eliminare.

IV. Re itaque per Miſſionarios diſſentientes ad nos & Apoſtolicam Sedem delata, una cum eorum rationibus hinc inde ſcripto exaratis, hiſque per nos accurate perpenſis, audiendum nobis eſſe judicavimus conſilium nonnullorum S. R. E. Cardinalium, aliorumque virorum ſacræ Theologiæ, & Juris Canonici peritorum, quibus antea ſingulis diſſertationem quamdam, ſuper hoc a nobis conſcriptam, diſtribui mandavimus. Qui ſane, iiſdem principiis inhærentes, quæ nos in diſſertatione poſueramus, concordibus ſuffragiis eorum Miſſionariorum ſententiam approbarunt, qui ſteterant pro nullitate matrimonii, niſi contrahentes Catholici vel ante, vel poſtquam hæretico miniſtello ſe præſentaſſent, coram Parocho Catholico, & duobus teſtibus, matrimonium rite celebraſſent; quique proinde peccaminoſos definierant prędictos actus, intermedio tempore a ſponſis exercitos.

V. De hac controverſia certiores nos fecerat vir religioſus, multiplici ex capite laudandus, P. Paulus Simon a S. Joſeph e Carmelitarum Excalceatorum familia, cui propterea directę ſunt litteræ reſponſa noſtra ferentes, quarum exemplum hic ſubjicimus, quęque etiam referuntur *tom. 3. noſtri Bullarii in Supplem. num. 3.* His deinde omnes in dictis regionibus facile acquieviſſe, ac normam in ipſis traditam in poſterum ſibi

bi ſequendam propoſuiſſe, ex poſterioribus litteris, inde acceptis, cum gaudio intelleximus. Noſtrarum litterarum tenor talis eſt:

BENEDICTUS PP. XIV.

Dilecte Fili, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Redditæ ſunt nobis per Dilectum Filium, eumdemque primarium Adminiſtrum noſtrum, Silvium Cardinalem Valenti, veſtræ litteræ, quibus ſubortam inter vos in re gravis ſane momenti controverſiam exponitis, eamque judicio noſtro ſubjicitis. Non poſſumus equidem non magnopere commendare propoſitum veſtrum, quo Sedem Apoſtolicam conſulendam cenſuiſtis, ejuſque definitionem expoſcendam, ut eam unanimi conſenſu amplectamini; quam ſi omnes, cum ſimiles emergunt quæſtiones, pari docilitate exquirerent, & ſequerentur, non tanta ſuccreſceret in dies inter Evangelicos operarios opinionum varietas, nec doleremus aliquando, ob eorumdem in tradenda morum doctrina diverſas ſententias, in partes diſtrahi Chriſtianum populum, eamque ſcindi mentium, animorumque concordiam, quam Chriſtus Dominus Eccleſiæ ſuæ commendatam voluit uſque adeo, ut ea præſertim, quaſi teſſera, diſcipulos ſuos cognoſcendos prædixerit.

Expoſuiſtis itaque nobis, non raro iſthic contingere, ut Catholici matrimonium inter ſe contracturi, civilem adeant Magiſtratum, aut hæreticum miniſtellum, quibus ſe ſiſtere legibus patriæ coguntur, & coram illis mutuum exprimant in conjugium conſenſum, quem tamen poſtea renovare coram legitimo Miniſtro Catholico & duobus teſtibus, uti Tridentinum præcipit, aut omnino negligunt, aut in longum tempus differunt: interim vero, perinde ac ſi legitimi conjuges jam forent, non dubitant omnem conjugalem conſuetudinem inter ſe habere. Quæſiviſtis deinde, quid de illo conſenſu ſentiendum ſit, coram civili Magiſtratu, aut hæretico miniſtello, præſtito: num ſcilicet ſatis fuerit ad perficiendum matrimonium validum, ſaltem in ratione contractus, quod alter ex vobis affirmat, alter inficiatur; etſi ad Sacramenti dignitatem non aſſurgat, quod nemo veſtrum in quæſtionem adducit: ſi enim res ita ſe haberet, ut primus exiſtimat, ſubſequens inter conſentientes copula, etiam ante renovatum coram Parocho Catholico conſenſum, omni flagitio vacaret, & ſuſcepta exinde proles abſque ulla dubitatione eſſet legitima reputanda.

Jam vero, ut poſtulatis veſtris breviter ſimul, & dilucide reſpondeamus, unaque controverſiam omnem judicio noſtro præcidamus, ſic habete: ubicumque promulgatum & receptum ſit Concilii Tridentini decretum cap. 1. *ſeſſ.* 24. *de reformat. matrim. ibi nulla prorſus, atque in omni ratione irrita eſſe conjugia aliter, quam coram alterutrius contrahentium legitimo Parocho, aliove Sacerdote Parochi vices agente, & duobus teſtibus, celebrata. Scimus profecto, eſſe Theologos, qui in ipſo Fidelium matrimonio contractum a*

Sacramento ita dividunt, ut illum omnino perfectum quandoque conſiſtere credant, quin ad Sacramenti excellentiam pertingat. Sed, quidquid ſit de hac opinione, quam nos quidem nunc in medio relinquimus, ea certe, quod attinet ad rem præſentem, locum nullum ſibi vindicare poteſt apud eos, qui Tridentina lege obſtringuntur: etenim qui, præter formam a ſe præſcriptam, matrimonium contrahere attentant, eorum Tridentina Synodus non Sacramentum modo, ſed contractum ipſum irritum diſerte pronunciat, atque, ut ejus verbis utamur, eos ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos eſſe decernit.

Quare, cum inter Catholicos in iſtis provinciis degentes & promulgatum, & receptum jam fuerit illud Tridentini decretum, quod ambo fatemini; perſpicuum eſt, matrimonium ab ipſis invicem initum coram civili Magiſtratu, aut catholico miniſtello, & non item coram proprio alterutrius contrahentium Parocho & duobus teſtibus, neque in ratione Sacramenti, neque in ratione contractus ſuſtineri, aut ullo pacto validum reputari poſſe. Neque vero rationes, propter quas valida pronunciavimus matrimonia, quæ aut ab hæreticis inter ſe, aut a Catholicis cum hæreticis, in iſtis Fœderatis provinciis contrahuntur, non ſervata forma Tridentini, aptari queunt conjugiis inter ſe initis a Catholicis, quorum quilibet Tridentini decreto ſe obſtrictum agnoſcit, ejuſque ſe auctoritatem ſequi profitetur.

Sciant itaque Catholici veſtræ curæ concrediti, cum civili Magiſtratui, aut hæretico miniſtello, matrimonii celebrandi cauſa, ſe ſiſtunt, actum ſe mere civilem exercere, quo ſuum erga leges & inſtituta Principum obſequium oſtendunt: ceterum tunc quidem nullum a ſe contrahi matrimonium. Sciant, niſi coram Miniſtro Catholico & duobus teſtibus nuptias celebraverint, nunquam ſe, neque coram Deo, neque coram Eccleſia, veros & legitimos conjuges fore: nec, ſi interim conjugalem inter ſe conſuetudinem habuerint, eam gravi culpa carituram. Sciant denique, ſi qua ex hujuſmodi conjunctione oriretur ſoboles, eam, utpote ex non legitima uxore natam, in oculis Dei fore illegitimam, & niſi conjuges conſenſum ex Eccleſiæ præſcripto renovaverint, illegitimam perpetuo futuram etiam in Eccleſiæ foro.

Erit porro officii veſtri, hæc omnia, cum commoda ſe obtulerit occaſio, atque ea, quam rerum circumſtantiæ vobis adhibendam ſuaſerint, circumſpectione & cautela, ſingulis explicare prolixius; ſimulque omnes commonere, ut, ſiquidem regionis conſuetudini, & terreni Principis ſanctionibus obtemperare coguntur, faciant illi quidem, ſed Religione ſalva, potioreſque ducant ſanctiſſimas Eccleſiæ leges, quibus Fidelium matrimonia conſtringuntur. Illud præterea vobis curandum eſt, ne, etiamſi duo Catholici civilem illam, ac mere politicam coram hæreticis cæremoniam peregerint, nimium inter ſe familiariter agant, aut ſub tecto in communi habitent, niſi ſe prius veris & legitimis nuptiis, ex norma Tridentini, alligaverint; quamquam enim ea familiaritas eſſe poſſit ſine flagitio, flagitii certe periculo & ſuſpicione non vacat: utrumque autem probis & bene moratis Chriſtifidelibus cavendum eſt.

eſt. Ad ejuſmodi porro evitanda pericula, cognoſcimus, conſultius utique fore, ut Catholici, nonniſi matrimonio jam antea in faciem Eccleſiæ inter ſe legitime celebrato, ad illam explendam civilem cæremoniam, ſecularem Magiſtratum, ſeu hæreticum miniſtellum adirent: ſed, quoniam ex veſtris litteris deprehendimus, id non ſine periculo, & perturbationibus poſſe adimpleri; id ſaltem pro viribus ſatagite, ut, poſtquam reipublicæ morem illi geſſerunt, non diu differant Eccleſiæ legibus parere, & conjugale fœdus, juxta præſcriptam a Tridentino normam, rite & ſancte inire, & ſi quid tum ſuper hac re, tum ſuper aliis, quæ iſtam Miſſionem reſpiciunt, nobis ſuggerendum eſſe putetis, communicato inter vos conſilio, operam noſtram implorate, quam ſemper præſentem invenietis. Epiſtola hæc noſtra tibi, dilecte fili, Paule Simon a Sancto Joſeph, inſcripta eſt: eam tamen volumus a te communicari etiam dilecto filio Hadriano Auguſtino Won-Duck Paſtori Leidenſi, cujus ſcriptum ſuper ea, de qua nunc agitur, controverſia a ſupradicto Cardinali de Valentibus nobis oblatum libenter perlegimus.

Poſtremo vos hortamur majorem in modum, ut iſtam Dominici gregis non contemnendam portionem ſedulo, ſicuti laudabiliter hactenus feciſtis, excolere, atque ad omnem pietatem informare pergatis. Vobiſque interim Apoſtolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Septembris 1746. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

VI. Quæ hactenus dicta & narrata ſunt, ad ea pertinent loca, quæ infidelium, aut hæreticorum Principum ditioni ſubſunt. Sed alia loca non deſunt, in quibus etiamſi alia Religio, præter Sanctam Catholicam Romanam, non toleretur, complures tamen occulte vivunt ab illius communione extranei, qui Catholicorum ſpeciem præ ſe ferentes, matrimonia cum Catholicis ineunt; eaque occaſione Catholicus Parochus accerſitur, qui matrimonii celebrationi aſſiſtat, licet hic privata ſcientia ſatis ſuperque compertum habeat, alterum ex contrahentibus hæreticum eſſe. In arduis hujuſcemodi circumſtantiis, ſunt qui contendant, debere Parochum, nulla oppoſita difficultate, vel mora, matrimonio aſſiſtere, nec in occultam contrahentium fidem ſubtilius inquirere, quamvis matrimonium inter Sacramenta vivorum connumeretur; cum etiam Euchariſtia, quæ vivorum Sacramentum eſt, peccatoribus occultis, cum ad eam recipiendam publice accedunt, non denegetur, juxta doctrinam Sancti Thomæ 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 6. Contra autem alii reputantes, quod in Sacramento matrimonii tenetur Parochus ſuam aſſiſtentiam denegare, ſi noverit privata etiam ſcientia, impedimentum aliquod adeſſe, nedum dirimens, ſed vel dumtaxat impediens, ut puta ſponſalia cum aliis præcedenter contracta, vel votum ſimplex caſtitatis ab alterutro contrahentium emiſſum; in eoque rerum ſtatu, illius officii partes eſſe, ut Eccleſiaſticum Superiorem, ſive Epiſcopum, de ea re certiorem faciat, qui opportune conſulere, & providere valeat: eadem ratione, docent, atque contendunt, ſe gerere debere Parochum, qui advocatur ad aſſiſtendum matrimonio, in

quo ipſi conſtat, quantumvis privata ſcientia, alterum ex contrahentibus, pro orthodoxo publice habitum, hæreticæ ſectæ occulte adhærere. In Aquenſi Concilio, quod anno 1585. celebratum eſt, *ad tit. de Parochis*, extat decretum hujuſmodi: *Nullus Parochus, pœna illis excommunicationis propoſita, Sacramentum ullum adminiſtrare audeat hæreticis quibuſvis, vel quocumque modo a Fide Catholica averſis, niſi prius conſtiterit, illos reſipuiſſe, & Eccleſiæ rite reconciliatos fuiſſe: tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1562.

VII. Altera hæc ſententia, non ſolum priore tutior, ſed etiam communior eſt. Cum autem illius defenſoribus onus incumbat diluendi argumentum illud, quod contra eam objiciebatur, de peccatore occulto publice Euchariſtiam petente, quam illi adminiſtrandam eſſe paulo ante ſignificavimus; id ſane aggreditur Sanchez *in lib.* 3. *de Matrimonio diſput.* 15. *num.* 13. verum felicius rem confeciſſe videtur Cardinalis de Lugo *de Sacramentis diſput.* 8. *ſect.* 13. *num.* 208. *& ſeq.* quem ſuper hac re conſuli volumus; cum minime conſilium noſtrum fuerit, ut hic ex profeſſo, ut ajunt, Tractatum de Matrimonio conſcriberemus. Illud ad ſuſcepti inſtituti rationem pertinet, ut Epiſcopis, in quorum diœceſibus hæretici, cum publice verſari non permittantur, occulte vivunt, magnopere ſuadeamus, ut ſive in Synodis, ſive alia quacumque opportuna ratione, certas præſcribant regulas de his, quæ præſtari debeant ab illis omnibus, qui occultæ hæreſis ſuſpicione laborant, antequam Parochi ad Sacramenta illos admittant, atque adeo antequam eorum matrimoniis aſſiſtant; ſeveriores autem pœnas conſtituant adverſus eos, qui, expletis ſemel illis actibus, qui pro ſolemni probatione eorum orthodoxæ Fidei præſcripti ſunt, atque ita ad Sacramenta Eccleſiæ Catholicæ, & ad matrimonii celebrationem admiſſi, in hæreſim poſtmodum relapſi deprehendantur. Hac enim tuta agendi methodo Parochis ſuppeditata, ſi ipſi eam ſequantur, ab illis eximentur anguſtiis, in quibus hærere merito ſolent, cum ad aſſiſtendum matrimoniis accerſuntur, privata ſcientia compertum habentes, contrahentium alterum, tametſi pro Catholico habeatur, hæreticum eſſe: poterunt ſiquidem, atque debebunt, in hujuſmodi circumſtantiis, eas probationes ab illo exigere, quibus ſe Catholicum eſſe, certa & irretractabili profeſſione demonſtret, ſecundum ea, quæ ab Epiſcopo in Synodo, vel in aliis ordinationibus, præſcripta fuerint.

CAPUT OCTAVUM.

De conſtitutionibus Synodalibus ad Miſſæ Sacrificium ſpectantibus, quæ peculiaribus quibuſdam Diœceſibus, non vero aliis, congruere poſſunt.

PRæſens Eccleſiæ diſciplina circa numerum Miſſarum, quæ ſingulis diebus a Sacerdote celebrari poſſunt, unum dumtaxat Sacrificium quo-

quovis die offerri permittit ; excepto Natalis Jeſu Chriſti ſolemni die, quo recurrente, cuique Sacerdoti fas eſt ter Miſſam celebrare, modo a purificatione abſtineat, ne alioqui, ea ſumpta, frangat jejunium naturale, quod alteram, ac tertiam Miſſam neceſſario præire debet, ut expreſſe ſtatuitur *in Can. Sufficit, de Conſecrat. diſtinct.* 1. *in Cap. Te referente, & in Cap. Conſuluiſti, de celebratione Miſſarum.*

II. Nonnullæ tamen a Theologis excitantur quæſtiones circa alios caſus, in quibus licere ajunt duas eadem die, etiam extra prædictum Nativitatis Domini feſtum, Miſſas celebrare; veluti ſi priore Miſſa expleta, infirmo jam jam morituro miniſtranda ſit Euchariſtia per modum Viatici ; ſi nuptiarum benedictio urgeat ; aut feſto die, celſioris nobilitatis, aut dignitatis quiſpiam ſuperveniat, qui Sacrum non audierit, & Miſſam iterari poſtulet, ut Eccleſiæ præcepto faciat ſatis, nec interim in hiſce rerum circumſtantiis alius Sacerdos præſto ſit, præter eum, qui Sacrum pridem obtulit. Regino Abbas, qui floruit decimo Eccleſiæ ſeculo, *in libello de Eccleſiaſticis diſciplinis num.* 33. monet Epiſcopum, ut viſitationem inſtituens, Parochum interroget, *ſi tempore ſtatuto, id eſt circa horam tertiam diei, Miſſam celebret, & poſt hæc, uſque ad mediam diem jejunet, ut hoſpitibus, atque peregre venientibus, ſi neceſſe fuerit, poſſit Miſſam cantare.* Quidquid vero ſit de hujuſmodi Theologorum quæſtionibus, hodie unus dumtaxat ſupereſt caſus, quo Sacerdoti fas eſt uno eodemque die geminum offerre Sacrificium, ſi nempe idem Parochus duarum Parochiarum curam gerat, quæ ad invicem longo ſatis intervallo diſſocientur ; ex quo fiat, ut vix, aut ne vix quidem, utriuſque Parochiæ populus in unam ſe conferre poſſit Eccleſiam ad Sacrum audiendum. In quo rerum ſtatu concors omnium opinio eſt, Parochum nedum poſſe, ſed plane teneri bis eodem die Miſſam celebrare, ac, poſtquam in una Parochia Miſſam expleverit, ad aliam accedere, ne alterutrius Eccleſiæ populus, die feſto, a Sacro audiendo excludatur. Rem hanc fuſiore ſtylo expendimus in Tractatu noſtro *de Sacrificio Miſſæ ſect.* 2. §. 34. *& ſeq.* ubi in unum colligere ſtuduimus, quidquid circa eam cum ex veteri, tum ex recenti Eccleſiæ diſciplina, nobis haurire licuit. Itaque ad eamdem lucubrationem lectores amandamus, ne actum agere videamur.

III. Cum per Oſcenſis Diœceſeos tractum, non uno in loco, duæ Parochiæ, longo intervallo diſſitæ, ſub uno animarum Rectore ſocientur, Parochis illis conſilium incidit, ut, poſt Sacrum in una Eccleſia peractum, aliud eodem die in alterius Parochiæ Eccleſia celebrarent. Verum ſolers Epiſcopus, edita Synodali Conſtitutione, id vetuit ; non enim deerant Sacerdotes, qui, poſt Miſſam a Parocho in una Eccleſia Parochiali celebratam, poſſent illius vice in alia Parochia Sacrum obire. Excitatam hac de re controverſiam nos definivimus favore Epiſcopi, cujus Synodalis Conſtitutio firmo ſatis innitebatur fundamento. Tunc enim

enim ſolummodo permitti poteſt, die feſto, Miſſarum celebrationem iterari, ne alterutrius Parochiæ populus ſolemni Sacrificio careat, cum nemo, præter Parochum, adeſt, qui in altera ex Parochiis Miſſam celebrare valeat. Aſt, ubi alii ſuppetunt Sacerdotes, qui in ſecunda Parochia rem Divinam facere poſſunt, prædictæ diſciplinæ indulgentia locum non habet; ut accurate expendimus, tandemque decrevimus in Conſtitutione noſtra, *ordine tertia Bullarii noſtri tom.* 2. quam lectores conſulere poterunt; nolumus enim, quæ pridem ſcripſimus, hic rurſum inutili labore repetere.

IV. In quarumdam Civitatum Eccleſiis mos obtinet, ſpeciali quopiam privilegio firmatus, celebrandi Miſſas in pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Cumque Synodali ſanctione Epiſcopi decreverint, nulli fas eſſe Sacrum obire, qui a præcedentis noctis dimidio jejunus non ſit, nonnulla hinc prodiere controverſiarum capita. Onus quippe minime ferendum imponi viſum eſt Sacerdoti, ſi a media nocte quæ præceſſit, ad illud temporis ſpatium, quo ſequenti nocte Sacrificium offerre debet (etiam hujuſce noctis dimidium, ex vi privilegii, nondum expectet), jejunio obſtringatur. Nec defuere, qui arbitrarentur, ex privilegio ſemel obtento, neceſſario ſequi exemptionem a lege jejunii, quod alias a præcedentis noctis dimidio ſervandum præcipitur. Itaque exiſtimarunt, Sacerdoti, qui ante noctis dimidium jus habet Miſſam celebrandi, licere præcedenti die Sacrificium offerre, & ablutionem ſumere, immo & prandio ſe ſe reficere; tum maxime, quod in ſacra antiquitate nonnulla ſuppetunt monumenta, ex quibus colligitur, Sacram Euchariſtiam etiam non jejunis miniſtratam fuiſſe. Enimvero, ut alibi videbimus, infantibus, quos matrum ubera paulo ante lactaverant, olim Euchariſtiæ Sacramentum poſt Baptiſmum porrigebatur, ut patet e Sacramentario Gregoriano apud Hugonem Menardum, *tom.* 3. *Oper.* S. Gregorii *pag.* 73. ubi legimus: *Pontifex vero redit in Sacrarium, expectans, ut, cum veſtiti fuerint infantes, confirmet eos; qui etiam non prohibentur lactari ante ſacram Communionem, ſi neceſſe fuerit.* Concordat etiam Ordo XV. Eccleſiæ Apamienſis penes Martene *de antiquis Eccleſiæ ritibus lib.* 1. *cap.* 1. *art.* 18. *col.* 206. *litter. C. edit. Antuerp.* Neque primus Ordo Romanus, relatus a Mabillonio *tom.* 2. *Muſæi Italici pag.* 28. *num.* 46. ſtatuit, ut infantes a lacte, aliove cibo abſtineant a præcedenti nocte, ſed jejunium dumtaxat indicit unius horæ ſpatio ſervandum, hoc eſt ab eo tempore, quod a Baptiſmo ad Euchariſtiæ ſumptionem intercurrit. Nec ſilentio prætereundus mos ille, qui apud Fideles olim invaluerat feria quinta in Cœna Domini, quo die ad ſacram Synaxim accedebant poſt comeſtionem: *Sacramenta Altaris nonniſi a jejunis hominibus celebrentur, excepto die anniverſario, quo Cœna Domini celebratur*: uti legitur *in Can. Sacramenta Altaris, de Conſecrat. diſt.* 1. Qua de re interrogatus S. Auguſtinus, *in epiſtola* 54. *ad Januarium* reſpondit, ſervandam eſſe locorum conſuetudinem.

V.

Digitized by Google

V. Ut recte diſſolvatur hæc controverſia, quæ nonniſi ad peculiaris alicujus diœceſis gubernium pertinet, hæc, quæ ſequuntur, prænotaſſe juvabit. Et primo, juxta Miſſalis Rubricas, tempus ad privatam celebrationem Miſſarum ſtatutum, ab auroræ initio incipere, & ad meridiem uſque incluſive protendi. Et quamvis ex ejuſdem Rubricæ præſcripto, pro conventualibus, ac ſolemnioribus Miſſis certa quædam hora definiatur, ea tamen eiſdem limitibus includitur, nimirum ab aurora ad meridiem. Cujus rei cauſam explicat Sanctus Thomas 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 2. *ad* 4. noſque nonnulla item adnotavimus in Paſtoralibus noſtris Inſtitutionibus Bononiæ editis, ac præcipue in ea, quæ *tertiadecima* occurrit in Latina editione.

VI. Secundo, etiam poſt conſtitutam, & uſu firmatam ejuſmodi diſciplinam, adhuc tamen veterem conſuetudinem celebrandi Miſſas veſpertinas quibuſdam per annum noctibus in more permanſiſſe. De Miſſis hiſce veſpertinis conſulendus Vicecomes *de Ritibus Miſſæ lib.* 3. *cap.* 29. ubi fuſiori ſtylo rem tractat. Noctibus, quibus Sacrificium offerebatur, S. Thomas *loc. cit.* accenſet noctem Sabbathi Sancti, quæ Dominicam Reſurrectionis immediate præcedit, aitque, tunc temporis Miſſam celebrari conſueviſſe *circa noctis principium*. Sed alii aliud tempus deſignant, hoc eſt poſt noctis dimidium. Ita ſentiunt Suarez *tom.* 2. *in* 3. *part. diſput.* 46. *ſect.* 2. *&* *tom.* 3. *diſput.* 80. *ſect.* 3. §. *Secunda exceptio*, Vaſquez *tom.* 3. *diſput.* 232. *cap.* 2. *a num.* 23. Binius *tom.* 1. *Concilior. pag.* 77. *num.* 66. Sauſſay *part.* 2. *Panopliæ Sacerdotalis lib.* 1. *cap.* 9. *art.* 2. §. 3. Rurſum alii, non jam poſt mediam noctem, ſed eo temporis ſpatio, quod ad dimidium noctis accedit, Sacrificii tempus ſtatuunt, ut refert Cardinalis Bona *Rer. Liturgicar. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 4. quæ quidem ſententia ceteris probabilior videtur, cum a S. Hieronymo *cap.* 25. *in Matthæum* doceamur, in Paſchæ pervigilio populum ante noctis dimidium non dimitti; quod ſatis oſtendit, Miſſam veſpertinam paulo ante mediam noctem fuiſſe abſolutam, ut ſcite ratiocinatur Henaus *part.* 2. *de Sacrificio diſput.* 21. *ſect.* 3. *num.* 48. Verum, cum priſca illa conſuetudo Miſſam celebrandi nocte Sabbathi Sancti, juſtis de cauſis ſublata jam fuerit, nihil eſt, quod in hanc rem plura congeramus.

VII. Tertio prænotandum, etiamnum vigere conſuetudinem celebrandi Miſſam ipſa nocte, quæ diem feſtum Nativitatis Domini antecedit: *Nocte ſancta Nativitatis Domini Salvatoris, Miſſas celebrent Presbyteri, & hymnum Angelicum in illis ſolemniter decantent, quoniam & eadem nocte ab Angelo Paſtoribus nunciatus eſt*: ſic habet textus *in Can. Nocte ſancta, de Conſecrat. diſtinct.* 1. Quæ verba cum nullo modo definiant tempus noctis, quo Sacrum offerre liceat, profecto ritum Miſſas celebrandi poſt noctis dimidium, a communi, & univerſali conſuetudine, quam Eccleſia probavit, repetamus oportet, ut animadvertit Paſqualig. *de Sacrificio novæ Legis tom.* 1. *quæſt.* 405. *per tot.*

VIII.

Digitized by Google

VIII. Quarto præmittendum, nonnunquam ſummos Pontifices Eccleſiis aliquibus tribuiſſe privilegium celebrandi Miſſas in pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Quo pertinet Indultum Alexandri VI. editum *6.* Auguſti 1502. favore monaſterii Canonicorum Regularium Venetiis erecti ſub titulo S. Mariæ Charitatis, quod quidem privilegium refert Flaminius Cornelius *in decade ſeptima* Eccleſiarum Venetarum, quarum ipſe monumenta erudite illuſtravit. Pius IV. Prædeceſſoris Alexandri exemplum ſequutus, die 27. Februarii 1562. pari beneficio donavit Moniales S. Mariæ Miraculorum ejuſdem urbis; & ſequenti anno 1563. inſtante Equite Jacobo Superantio, Venetæ Reipublicæ apud S. Sedem Oratore, benigne annuit, ut in Collegiata & Parochiali Eccleſia S. Pauli, Miſſæ Sacrificium peragi poſſet prima hora noctis, quæ Natalem Chriſti diem antecedit. Præterea ante ejuſdem noctis dimidium, ſolemnis Miſſa in auguſto S. Marci Templo celebratur; idemque ritus in aliis Eccleſiis bene multis, Venetiis obtinet, ut nos ipſi, quo tempore munus a Secretis Congregationis Concilii gerebamus, multis prolatis monumentis olim oſtendimus in folio quodam, quod typis evulgatum in cauſa *Veneta* 13. Julii 1720. proſtat *tom.* 1. *Theſaur. Reſolut. Sac. Congregat. Concil. pag.* 345.

IX. Quinto: S. Pontifex Pius V. privilegia omnia de Miſſæ Sacrificio ante dimidium noctis Nativitatis Domini celebrando, abrogavit per Conſtitutionem, quæ incipit *Sanctiſſimus in Chriſto*, & inter ejuſdem Pontificis Conſtitutiones recenſetur *ordine quarta tom.* 2. *Bullarii Romani*. Hinc communi ſuffragio Scriptores affirmant, non licere poſt Pianam ſanctionem ullibi celebrare Miſſas in pervigilio Nativitatis ante mediam noctem, eſto, ex vi præcedentium privilegiorum, id olim in Eccleſiis aliquot obtinuiſſet. Ita cenſet Azor. *Inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 25. *quæſt.* 3. Francolin. *de tempore Horar. Canonic. cap.* 29. *num.* 11. *&* 14. Cardinalis Brancatius *de Privil. Capell. Cardinal. pag.* 15. Clericatus *de Sacrific. Miſſæ deciſ.* 39. *num.* 15. *&* 16. Quod ſi etiam noſtra ætate adhuc Venetiis in Eccleſiis nonnullis mos perſeverat Sacrum offerendi ante dimidium noctis, quæ Feſtum Nativitatis præcedit, id aut ab aliis privilegiis poſteriori ævo indultis repetendum eſt, aut a veterum privilegiorum confirmatione, juſtis ac rationabilibus cauſis ita ſuadentibus, conceſſa, ut contigiſſe meminimus in Pii IV. Diplomate favore Collegiatæ & Parochialis Eccleſiæ S. Pauli, quam ſupra memoravimus. Etſi enim Congregatio Concilii die 15. Julii 1720. reſcripſerit, hocce privilegium per Pii V. Bullam fuiſſe revocatum, addidit tamen, conſulendum ſummo Pontifici, ut Pii IV. Indultum confirmaret; nec Pontifex confirmationem denegavit.

X. Poſtremo, aliquid etiam de jejunio ab iis ſervando, qui aut Miſſam celebrant, aut ſacram Euchariſtiam percipiunt, præmittere opportunum ducimus. Vetuſtiſſima ſane eſt Eccleſiæ diſciplina, quæ præcipit, ne-

Digitized by Google

neminem ad Euchariſtiam accedere poſſe, qui jejunus non ſit; nec deſunt qui ejus initia repetant ab ævo Apoſtolico, ut probat Cardinalis Bona *Rer. Liturgicar. lib.* 1. *cap.* 21. *Ut nullus poſt cibum, potumque, ſive quolibet minimum ſumptum, Miſſam facere præſumat*, verba ſunt decreti, quod Antero Pontifici a nonnullis tribuitur. *Ut nullus accipiat Sacrificium poſt cibum, aut poſt aliquam parviſſimam refectionem, niſi pro Viatico*: verba ſunt alterius decreti, quod ſub Eutychiani Pontificis nomine ab Ivone recitatur *part.* 2. *cap.* 45. Haud ignoramus, ejuſmodi decreta apocryphis accenſeri. Quidquid vero ſit de genuino illorum authore, nemo tamen, qui ſapiat, inficiabitur, jam tum ab antiquiſſima ætate invaluiſſe conſuetudinem miniſtrandi jejunis Euchariſtiam, eſto definitum originis tempus adhuc ſit incompertum.

XI. Statuta autem neceſſitate jejunii, ejuſque jejunii, quod naturale, vocatur, ſupereſt inquirendum, a quo tempore illius initium deſumi debeat. Juxta communem Eccleſiæ conſuetudinem, cujus item exordia adhuc ignorantur, jejunium illud a noctis dimidio incipit, & uſque ad tempus, quo Euchariſtia ſumitur, perſeverat. Ita unanimi conſenſu docent Theologi, duce D. Thoma, qui 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 8. *Ad quintum*, ita loquitur: *Eccleſia Romana diem a media nocte incipit: & ideo, ſi poſt mediam noctem aliquis ſumpſerit aliquid per modum cibi, vel potus, non poteſt eadem die hoc ſumere Sacramentum: poteſt vero, ſi ante mediam noctem*. Excipit tamen S. Doctor *in præcitato art.* 8. infirmum, cui, etiam non jejuno, miniſtrari poterit Euchariſtia, ſi periculum mortis immineat, ne forte ſaluberrimo Corporis Chriſti Viatico deſtitutus moriatur. Conſonat Rubrica Miſſalis *tit.* 9. *num.* 1. in eodem jejunii naturalis initio deſignando: atque huc referri etiam poſſunt, quæ lato calamo ſcripſit Theodoſius Rubeus *in Horario univerſali cap.* 20. Hoc naturale jejunium quamcumque vel minimam cibi quantitatem, ſive, ut ajunt, materiæ parvitatem excludit, quæ tamen cum Eccleſiaſtico jejunio componi poteſt. Hinc patet utriuſque jejunii latum diſcrimen, quod multis demonſtravimus *in Tractatu de Sacrificio Miſſæ ſect.* 2. *§.* 96. *Latinæ editionis*, contra ſingularem cujuſdam ſententiam, quæ adſtruere nitebatur, jejunium naturale per modiciſſimam cibi partem non lædi. Huic ſane non parum favet Petrus Ledeſma, qui *in quæſt.* 24. *art.* 2. veterum Theologorum opinionem obtendens, aſſerere non dubitavit, licere Sacerdoti, plures Miſſas celebraturo, ad ſecundam, & tertiam Miſſam progredi, etſi in primo Sacrificio conſuetam purificationem ſumpſerit. At Henaus *in cit. diſput.* 20. *ſect.* 4. *num.* 46. id falſum eſſe demonſtrat, relatis auctoritatibus Paludani, Durandi, Gabrielis Biel, Sylveſtri, ac aliorum. In Decretali Innocentii III. quæ incipit *Ex parte, de celebrat. Miſſar.* injungitur Sacerdoti, ut purificationem ſorbeat, *poſtquam totum acceperit Euchariſtiæ Sacramentum*: mox vero Pontifex monet, ne Sacerdos ita ſe gerat, ſi pluries eodem die Sacrificium offerat: *Ne, ſi forte vinum perfu-*

ſionis acciperet, celebrationem aliam impediret. Eadem occurrunt in Sacramentario Gregoriano *tom. 3. pag.* 111. *litter. D. Ad vigiliam Sancti Petri, & Pauli*, hiſce verbis concepta: *Quando Apoſtolicus duas Miſſas celebrat una die, inter eas non lavat os, niſi poſt officium; ſed abſque intervallo, finita priore, incipitur altera*.

XII. Certam igitur Eccleſia conſtituit diſciplinam cum circa numerum Miſſarum, quæ a Sacerdote uno eodemque die offerri poſſunt, tum circa tempus ad Miſſas celebrandas ſtatutum, tum etiam circa jejunii legem a Sacerdote ſervandam, necnon circa definitum temporis limitem, a quo jejunii naturalis initium ducere oportet. Cum tamen in hac Eccleſiæ œconomia nihil occurrat, quod a naturali, aut Divina lege ſuam trahat originem; hinc ſequitur, poſſe Romanum Pontificem, graviori quapiam, ac legitima cauſa impellente, ſuper hujuſmodi Eccleſiaſticis Conſtitutionibus diſpenſare. Sed, cum plura ſint relata Eccleſiaſticæ diſciplinæ capita, eaque ad invicem diſtinguantur, quippe quæ nullo neceſſario nexu inter ſe copulantur; hinc etiam ſequitur, diſpenſationis beneficium ab uno ad alium caſum, cujus expreſſa non fiat mentio, extendi non poſſe. Quocirca improbanda eſt illorum opinio, qui ex privilegio Miſſam celebrandi ante dimidium noctis Nativitatis Domini, inferunt, ipſam quoque jejunii ſervandi legem, quæ a dimidio præcedentis noctis Sacerdoti imponitur, fuiſſe ſublatam; ita ut is, exempli cauſa, qui Miſſam de vigilia Nativitatis pridem celebraverit, & ablutionem hauſerit, adveniente nocte, ejus tamen dimidio nondum elapſo, ſolemnem Miſſam de Nativitate Domini celebrare valeat. Indultum præveniendi in ea ſolemnitate ſtatutam mediæ noctis horam, ideo a nonnullis cum prætenſa exemptione a naturalis jejunii lege conjungitur; quia alioquin gravi nimis incommodo premeretur Sacerdos, ſi a præcedentis noctis dimidio ad inſequentem noctem, etiam non expectato illius dimidio, jejunium protraheret; & quia non deſunt ſacræ antiquitatis exempla, quæ probant, Euchariſtiam etiam non jejunis fuiſſe porrectam. At exaggeratum cum primis Sacerdotis incommodum, uſque adeo grave non eſt, ut ferri non poſſit. Siquidem noſtra etiam ætate multi numerantur, qui, per idem temporis ſpatium, jejunium tolerant citra ullum valetudinis detrimentum. Quæ ex adverſo producuntur monumenta, minus officiunt. Haud inficiamur, infantibus pridem lacte nutritis, ac Fidelibus feria v. in Cœna Domini prandio refectis, ſacram Euchariſtiam olim fuiſſe diſtributam. Reponimus tamen, prius exemplum ad rem non facere, ut cuique patet; poſterius vero deſumptum eſſe a peculiari dumtaxat quarumdam Eccleſiarum more, qui in memoriam noviſſimæ Cœnæ, a Chriſto Domino celebratæ, olim inſtitutus, aliquandiu apud illas viguit, ſed jampridem in uſu eſſe deſiit.

XIII. Opportunius ad præſentem controverſiam produci potuiſſet exemplum Pontificiæ Capellæ, in qua primam Miſſam ante noctis dimidium

ce-

celebrat, qui ut plurimum a præcedentis noctis dimidio jejunium non ſervavit. Antequam vero hujuſce difficultatis nodum diſſolvamus, abs re non erit aliquanto longius digredi, ut, quæ hac in re ad Pontificiam Capellam pertinent, accuratius explicemus.

XIV. Ex Diariis, quæ Pontificii Cæremoniarum Magiſtri ab anno 1484. ad annum 1517. digeſſerunt, colligimus, Matutinum in Pontificia Capella incepiſſe circa octavam, nonam, ac etiam decimam horam (ab occaſu Solis numerando, juxta Italiæ morem) illius noctis, quæ diem Chriſti Natalem præcedit; ac præterea, ſacrum hunc ritum, una cum ſolemni Miſſa, nonniſi quatuor horarum ſpatio expleri conſueviſſe. Leo X. referente in Diariis Paride de Craſſis, anno 1517. ob adverſæ valetudinis incommoda, Pontificiæ Capellæ initium ſtatuit *hora quinta noctis*. Pontifex Hadrianus VI. veterem morem ſequutus, horam noctis nonam reſtituit. At Clemens VII. Paulus III. ac Julius item III. circa ſecundam, aut tertiam noctis horam Matutinum inchoandum mandarunt: hinc hora ſeptima noctis ipſi etiam ſolemniori Miſſæ finis imponebatur. Varius in hoc tempore deſignando fuit S. Pontifex Pius V. quandoquidem, eo jubente, anno 1566. Matutino initium dedit hora noctis ſexta; anno 1567. hora quarta; anno 1568. hora quinta; anno 1569. hora octava cum dimidio; anno demum 1570. hora nona. Gregorius XIII. juxta veterem morem, tertiam, aut quartam noctis horam in uſum revocavit. Atque hic demum mos in Pontificia Capella deinde ſervatus fuit, & adhuc viget, ſtatuta pro Matutini initio quarta hora noctis: ex quo ſequitur, ut ſolemnis Miſſa paulo ante noctis dimidium perficiatur.

XV. Jam vero a deſignatione temporis, & horæ, ad jejunium progrediamur. Cæremoniarum Magiſtri nonnunquam in Diariis referunt, Cardinalem, qui Sacrum obtulit, ad Miſſam celebrandam acceſſiſſe jejunum. Noſtra ætate Cardinalis Leander Colloredus, qui per quamplures annos Miſſam nocte Nativitatis Domini ſolemni ritu obtulit, jejunium a præcedentis noctis dimidio accurate ſervavit. Eadem jejunii lege ſe ſe obſtrinxit recolendæ memoriæ Benedictus Papa XIII. quem præterea novimus, ad meridiem uſque Feſti Nativitatis Chriſti, jejunium protraxiſſe: ſiquidem, poſt Sacrum in pervigilio hora conſueta noctis ſolemniter peractum, alteram Miſſam in aurora recitabat; ac poſtremo Miſſarum ſolemnia aut in Pontificia Capella, aut in Vaticana Baſilica perficiebat. Quia vero haud multa occurrunt eorum exempla, qui jejuni acceſſerint ad Altare; contra vero frequentius contingit, ut Cardinalis, qui nocte Nativitatis Sacrum explet, die præcedenti a refectione non abſtinuerit: ſupereſt, ut rationem, quæ id licere ſuadeat, inquiramus.

XVI. Sunt qui credant, Romanum Pontificem quotannis litteras in forma Brevis expedire, per quas Cardinalis nocte Nativitatis celebraturus eximatur a lege jejunii, quod alioquin a præcedentis noctis dimidio ſervare teneretur. Ita putat Paſqualig. *in Deciſionibus Moralibus deciſ.* 311.

311. *& deciſ.* 451. *de jejunio*. Id tamen gratis aſſeritur, & hujuſmodi litteræ re ipſa minime conceduntur, ut appoſite animadvertit Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 3. *reſolut.* 12. *num.* 4. Alii, ut a difficultate ſe expediant, aliam ineunt viam. Cardinalis de Lugo *de Sacramentis diſput.* 15. *de Euchariſtia ſect.* 2. *a num.* 55. affirmat, Cardinalem, qui in pervigilio Nativitatis ante noctis dimidium Miſſam celebrat in Pontificia Capella, jejunium naturale non frangere, etſi mane cibum ſumpſerit, & Sacri oblatio mediam noctem antevertat, nec ullam a Pontifice obtinuerit diſpenſationem. Cum enim, expreſſa Pontificis voluntate, certum temporis ſpatium ad ſolemne Officium peragendum fuerit definitum, Pontifex ipſe mediam noctem anticipaſſe cenſetur, non univerſim quidem, ſed quoad ſolum Pontificiæ Capellæ locum, & quoad perſonam dumtaxat Cardinalis, qui Miſſam canit, ac aliorum, qui ibidem Miſſarum ſolemniis adſtant. Ad hanc opinionem confirmandam, advertere juvat; fas eſſe Romano Pontifici Eccleſiaſticorum dierum limites ſtatuere, abſque eo quod mediæ noctis, vel auroræ phyſica momenta accuratius inſpiciat. Enimvero iis in regionibus, in quibus, ob ſublimiorem poli elevationem, punctum mediæ noctis ſtatui vix poteſt, punctum vero inſequentis auroræ magis adhuc latet, quia plerumque nullum eſt, Eccleſiaſticorum dierum initia a moribus, & conſuetudine petenda ſunt; nimirum ab eo tempore, quo regionum illarum incolæ aut laboribus ſe ſe exercere incipiunt, aut quieti indulgent: ut olim ſub Pontifice Urbano VIII. in Congregatione habita die 2. Novembris 1634. definitum fuiſſe teſtantur memoratus Theodoſius Rubeus *in Horario univerſali cap.* 19. *a num.* 17. & in alio Opuſculo *ad Rubricam Miſſalis de aurora*, Cardinalis Brancatius in Diſſertatione *de privilegiis Capellæ Cardinalium pag.* 22. *& ſeq.* Merati *ad Gavantum tom.* 1. *part.* 2. *pag.* 767. *& pag.* 1378. *Decreto* 276. *Romanæ editionis*.

XVII. Sententiam Cardinalis de Lugo amplectuntur Magri *in Hierolexico verb. Nativitas Domini*, Averſa *de Euchariſtia quæſt.* 8. *ſect.* 8. & Diana *loc. cit. reſolut.* 11. *& reſolut.* 12. Quia vero nunquam fortaſſe Romani Pontifices de noctis dimidio in Pontificia Capella anticipando cogitaverunt, proindeque fundamentum, cui Cardinalis de Lugo, ejuſque ſectatores innituntur, ſatis firmum non eſt; hinc meliori conſilio alii ſentiunt, ac docent, in propoſito caſu, licet expreſſa Pontificis diſpenſatio non appareat, ineſſe tamen tacitam, ac rationi admodum conſonam. Enimvero, cum, nonniſi præhabito ſummi Pontificis aſſenſu, ſtata ad Matutinum inchoandum hora definiatur, profecto ſummus Pontifex haud ignorat, quo tempore in pervigilio Nativitatis Capella incipiat, qua hora ſolemnis Miſſa, cui nonnunquam ipſemet Pontifex intereſſe ſolet, celebretur. Et, quoniam præterea compertum perſæpe illi eſt, eum, qui Sacrum offert, non eſſe jejunum, & tamen nullus unquam Pontifex edixiſſe fertur, ut Cardinalis ea occaſione ante noctis dimidium celebrans,

a præ-

a præcedenti media nocte jejunium ſervaret; nil ultra requirendum videtur ad tacitam Pontificis diſpenſationem inducendam, æquitatis tamen, ac rationis legibus conſentaneam. In hanc ſententiam deſcendunt Dicaſtillus *tom.* 1. *de Sacramentis tract.* 4. *de Euchariſtia diſputat.* 9. *dubitat.* 17. *quæſt.* 7. *num.* 404. Gabriel de Henao *part.* 2. *de Sacrificio Miſſæ diſputat.* 22. *ſect.* 4. *num.* 44. Martinon. *tom.* 3. *diſputat.* 35. *num.* 64. Quartus *ad Rubricas Miſſalis part.* 3. *tit.* 9. *ſect.* 1. *in dubiis conſcientiæ dub.* 6.

XVIII. Hanc tacitam Pontificis diſpenſationem, æquitati ac rationi conſentaneam diximus: non enim temere antevertitur Officii nocturni hora in Pontificia Capella; cum & hujuſmodi anticipatio modica ſit, & Cardinalibus, ac Prælatis, qui ea nocte eidem Capellæ interſunt, non modo valde opportuna, ſed fere neceſſaria dignoſcatur. Nam iidem ſequenti die ad aliam Capellam accedere debent, in qua ſummus Pontifex ſolemnia ut plurimum exercet Pontificalia. Quare, cum illi, qui Epiſcopi, aut Presbyteri ſunt, mane tres Miſſas ſint celebraturi, antequam ad tertiam ſolemnem Miſſam in Capella peragendam revertantur; aut tempus illis deficiet, aut anguſtum nimis ſupererit, niſi per anticipatum nocturni Officii initium anguſtia temporis laxetur.

XIX. Quod ſi rationi, & æquitati conſonum eſt horam antevertere; non minore rationis & æquitatis jure innititur tacita diſpenſatio, quæ celebrantem in Pontificia Capella ante noctis dimidium a naturali jejunio eximit. Si enim humani corporis imbecillitatem, quæ in dies gravior fit, expendamus; quodque caput eſt, ſi ad celebrantis ætatem, quæ ut plurimum ſenilis eſt, oculos convertamus: facile apparebit, vix, ac ne vix quidem ſperandum eſſe, ut poſſit tamdiu jejunium tolerare. Pontifex Julius III. die 15. Martii 1554. per litteras in forma Brevis conceſſit Imperatori Carolo V. ut, antequam ſacram Euchariſtiam ſumeret, paululum cibi guſtaret *ad neceſſariam ſuſtentationem ventriculi*; ac inſuper eumdem Imperatorem abſolvit, quod antea, citra Romani Pontificis diſpenſationem, *de Medicorum conſilio*, ad ſacram Euchariſtiam acceſſerit non jejunus. Pius item IV. a Portugalliæ Rege certior factus, quod nonnulli Sacerdotes, qui Indicas regiones, ejus dominio ſubjectas, inhabitabant, *aut propriæ infirmitatis, aut aeris intemperiei occaſione quibuſdam remediis comeſtibilibus, aut potabilibus nocte uti conſueverant*; per alias litteras datas die 10. Februarii 1563. benigne indulſit, ut, *ſi ipſos illis poſt mediam noctem uti contigerit, Miſſam die ſequenti celebrare valeant, ſi urgentiſſima fuerit celebrandi neceſſitas, & paululum inde dormierint*. Præterea, inter Innocentii XIII. litteras in forma Brevis, una occurrit ſub die 5. Octobris 1722. in qua regnanti Ludovico Galliæ Regi conceditur, ut die coronationis ſuæ *modicum jentaculum* ſumere valeat ante Communionem, habita nimirum ratione diuturnioris temporis, quod in eo ſolemni ritu peragendo impenditur, ac imbecillis valetudinis ipſius Regis,

qui

qui ætate adhuc recens, corporis habitudinem nondum ſatis firmaverat, ut in memoratis litteris expreſſum legimus. Pari privilegio idem Pontifex donavit Imperatricem Eliſabetham, datis litteris die 20. Auguſti 1723. ut ſcilicet modica refectione uti poſſet, quamvis communicatura, quo die illius coronatio in Bohemiæ Reginam, ſolemni pompa, ac in multas horas protrahenda, fieri debebat.

XX. Ex hactenus dictis colligitur, privilegium celebrandi Miſſam in Pontificia Capella ante noctis dimidium, non quidem per neceſſariam connexionem ſecum ferre aliud privilegium exemptionis a lege jejunii; immo vero poſterius hocce privilegium eſſe repetendum a tacita Pontificis diſpenſatione, quam ſatis probant eæ rerum, ac temporis circumſtantiæ, ſimul ſumptæ, quas ſupra memoravimus. Hinc ſequitur, ſublatis hiſce circumſtantiis, jam nullum tacitæ diſpenſationi eſſe locum; ideoque ad jejunium naturale ſervandum teneri, qui alibi Sacrum offerat, etiamſi, ex Apoſtolico Indulto, mediæ noctis articulum in Miſſæ oblatione præveniat. Conſulendi in rem hanc Andreas Piſcara Cataldo *in Prax. Cæremon. lib. 3. ſect. 2. cap. 1. num. 4. pag. 391. & cap. 3. num. 1. pag. 393.* necnon celebris Gavantus *part. 4. tit. 3. num. 5.* ubi ita loquitur: *Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima conſuetudine, vere non diſpenſatur in jejunio neceſſario ad Miſſam. Ideo a pridiana media nocte jejunet, neque in Miſſa vigiliæ ſumat purificationem*. Conſonat diligens Scriptor P. Merati *tom. 1. part. 2. Romanæ editionis pag. 853. num. 12.*

XXI. Itaque, ut rem hanc expediamus, Epiſcoporum partes erunt, duo hæc in Synodis opportune ſecernere: ut ſcilicet primo edicant, nulli fas eſſe, citra Apoſtolicam diſpenſationem, in nocte Nativitatis Chriſti Miſſam celebrare ante noctis dimidium: & id quidem fieri prohibeant, indicta in contumaces pœna ſuſpenſionis, quam etiam probant, ac laudant Polacus *in ſuis Aphoriſmis ſacrar. Cæremoniar. Aphoriſm. 1. num. 4.* Pax Jordan. *Elucubrat. tom. 1. lib. 4. tit. 1. de Sacrificio Miſſæ num. 93.* ſecundo aperte declarent, eos, qui ex Apoſtolico privilegio Sacrum obeunt ante noctis dimidium, adhuc teneri lege jejunii, idque a præcedentis noctis dimidio ſervandum eſſe. In ordine quodam pro Divini Officii celebratione, Romæ edito anno 1645. cujus etiam meminit Diana *in edit. coord. tom. 3. tract. 1. reſolut. 55. num. 3.* hæc legimus: *Miſſa hujus ſacratiſſimæ noctis debet celebrari poſt mediam noctem; aliter Sacerdos non celebraret jejunus. Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima conſuetudine, non diſpenſatur in jejunio neceſſario ad Miſſam; id eſt a pridiana nocte jejunet, neque in Miſſa vigiliæ ſumat purificationem*. Eadem occurrunt in ordinario Patriarchali, quod anno quolibet Venetiis evulgatur, ubi ad diem 24. Decembris hæc legitur adnotatio: *Celebrantes ante mediam noctem ſint jejuni a media nocte antecedenti, adeoque non ſumant purificationem in Miſſa hodierna*.

XXII.

XXII. In Regnis, atque ditionibus, Hiſpaniarum, & Portugalliæ Regibus ſubjectis, adeſt privilegium celebrandi tres Miſſas in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum; quod olim pro aliquibus ex dictis Regnis, & pro quibuſdam perſonis ibidem degentibus invectum, a nobis ampliatum, & declaratum eſt ſub ea forma, quæ legi poteſt in decreto noſtro, Apoſtolicis litteris firmato, quod extat *Bullarii noſtri tom. 2. num. 61.* Sane pro recto hujus privilegii uſu plura obſervanda, pluraque opportune præſcribenda providimus; eaque omnia eodem decreto complexi ſumus. Proindeque Epiſcopi locales earum regionum, in quibus locum habet hujuſmodi indultum, ſi quid ſtatuendum habeant circa triplicem illam Miſſarum celebrationem, ut errandi pericula evitent, eidem decreto noſtro in omnibus & per omnia ſe conformare curabunt.

CAPUT NONUM.

De Communione ſub utraque ſpecie quoad Laicos, Clericos, & Sacerdotes non celebrantes: de qua etſi quibuſdam in Synodis actum fuerit, in aliis tamen non expediret ſermonem inſtituere.

DE Communione ſub utraque panis, & vini ſpecie late egimus *in noſtro Tractatu de Sacrificio Miſſæ, editionis Latinæ* §. *356. & pluribus ſequentibus:* ubi oſtendimus primo, Fidei dogma eſſe, totum ac integrum Chriſtum ſub unaquaque ſpecie contineri: ſecundo, eos, qui ſub una tantum ſpecie Chriſtum ſumunt, nulla fraudari gratia, quæ propria ſit Sacramenti, & ad æternam ſalutem neceſſaria: tertio, nullo Dei præcepto iis, qui Miſſam non celebrant, Communionis ſub utraque ſpecie neceſſitatem imponi: quarto, ad Eccleſiaſticam diſciplinam unice pertinuiſſe, quod Calicis uſus aliquando permiſſus, & Communio ſub utraque ſpecie Laicis, Clericis, & Sacerdotibus non celebrantibus conceſſa fuerit; prævia tamen proteſtatione, per quam agnoſcere ſe profiteantur, totum ac integrum Chriſtum Dominum ſub utraque ſpecie contineri, ſeque ea omnia, quæ ſupra expoſuimus, tamquam Fidei dogma ab Eccleſia definitum, tenere, & credere.

II. In eodem Tractatu noſtro *de Sacrificio Miſſæ* narravimus, Archiepiſcopum Pragenſem, ut Huſſitas a ſeditionibus ac cædibus, quas propter ſibi denegatum a Conſtantienſi Concilio Calicis uſum paſſim inſtaurabant, tandem avocaret, in Synodo habita anno *1426.* Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque ſpecie illis conceſſiſſe; mox tamen Martini Papæ V. decreto hocce privilegium fuiſſe revocatum. Præterea memoravimus, Concilium Baſileenſe, Bohemiæ, ac Moraviæ populis uſum Calicis tribuiſſe, modo in ceteris omnibus cum Eccleſia Romana convenirent, ac crederent, non minus ſub panis, quam ſub vini ſpecie, totum ac integrum Chriſtum Jeſum exiſtere; ſed hanc itidem conceſſionem, ob varios,

rios, qui invaluerant, abuſus, fuiſſe ſublatam. Inſuper addidimus, Romanos Pontifices Paullum III. ac Julium III. Apoſtolicis Nunciis authoritatem delegaſſe, ut Calicis uſum Laicis permitterent; eos autem ſatius duxiſſe ab hujuſmodi privilegii largitione abſtinere. Tandem adnotavimus, Concilium Tridentinum hanc ipſam de uſu Calicis diſcuſſionem, Romani Pontificis arbitrio expediendam reliquiſſe: ac Pium IV. ut refractarios, ac rebelles ad veritatis ſemitam revocaret, per litteras in forma Brevis ad Archiepiſcopum Pragenſem datas indulſiſſe, ut nonnulli Sacerdotes Catholici deſtinarentur, qui, præhabitis neceſſariis de Fide proteſtationibus, poſſent Euchariſtiam ſub utraque ſpeci Laicis miniſtrare; verum, cum ſpes a Pio IV. concepta, irrita cecidiſſet, immo ex hac benigna Calicis conceſſione non levia prodiiſſent mala, oportuiſſe, ut ſucceſſores Pontifices S. Pius V. & Gregorius XIII. beneficium illud, quod in perniciem vertebatur, e medio tollerent.

III. Nihil igitur hac in parte addendum ſupereſt, niſi hoc unum, nimirum temporibus Sixti V. & Pauli V. iterum de Calicis conceſſione actum fuiſſe, inſtantibus Apoſtolicæ Sedis Nunciis, qui eam indulgentiam, ſi tunc temporis in uſum revocaretur, in magnum Catholicæ Religionis incrementum ceſſuram pollicebantur. Placuit tamen poſtulata rejicere, ut patet ex monumentis, quæ in Archivio ſacræ univerſalis Inquiſitionis ſervantur.

IV. In Synodo Diœceſana ab Wratislaviæ Epiſcopo habita, atque *in capite ſexto de Euchariſtia*, quod Apoſtolicæ Sedis Nuncio, juſſu Pauli V. fuit tranſmiſſum, poſt rejectas preces a Nunciis, ut modo narravimus, porrectas, hæc, quæ ſequuntur, circa Calicis uſum ſtatuta fuere. Ipſo capitis initio declarat Synodus, præcepto Euchariſticæ Communionis ſolo Paſchatis tempore Fideles obſtringi: addit tamen, monendos eos, ac hortandos, ut etiam ſolemnioribus feſtis Nativitatis Chriſti, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Mariæ Virginis ad ſacram Synaxim accedant. Mox docet, jam tum ab Eccleſiæ primordiis Euchariſticam Communionem aut ſub una panis, aut ſub utraque panis & vini ſpecie miniſtrari conſueviſſe; Eccleſiam tamen ſucceſſu temporis, juſtis, validiſque rationibus ita ſuadentibus, hanc, quoad Laicos, probaſſe conſuetudinem, ut nonniſi ſub una panis ſpecie ſacra Euchariſtia reficerentur. *Licet vero* (verba ſunt Synodi *citato capite*) *ab initio Chriſtianæ Religionis aliquando unius, aliquando utriuſque ſpeciei uſus fuerit; progreſſu tamen temporis Eccleſia, gravibus, & juſtis cauſis adducta, conſuetudinem ſub altera tantum ſpecie communicandi approbavit*. Admittit etiam conceſſionem a Pio IV. Regno Bohemiæ factam; nec inficiatur, Diœceſim Wratislavienſem ſub Bohemiæ Regni ditione contineri: fatetur tamen, ſe nolle a communi Eccleſiæ diſciplina recedere: *Ex conceſſione autem Apoſtolicæ Sedis ſub Pio IV. Pontifice felicis recordationis Regno Bohemiæ facta, cui Provincia hæc & Diœceſis VVratislavienſis incorporata eſt, Laicis Calicis uſus liber permittitur.*

Ni-

Nihilominus Eccleſiæ univerſalis approbatam conſuetudinem, *quantum Domino ſuffragante poterimus*, *rurſum introducere cupimus*. Poſtremo methodum ſuppeditat, quam hac in re ſequantur magiſtri erga diſcipulos, Sacerdotes erga parentes, quorum intereſt filios erudire, Confeſſarii erga pœnitentes; ut omnes ſtudio pacis & charitatis incenſi, communem Eccleſiæ conſuetudinem ultro amplectantur: *Quod obtinebunt facilius*, *ubi illos accurate erudierint*, *tantum ſub una ſpecie*, *quantum ſub utraque ſpecie contineri*.

V. Pietatis, prudentiæ, ac paſtoralis ſolicitudinis legibus conſentanea profecto eſt memorata Synodalis conſtitutio, ſi temporum circumſtantias, quibus edita fuit, inſpiciamus. At vero pari digna laude fortaſſe non eſſet, aut ſaltem inutilis videri poſſet Epiſcoporum cura, ſi quæ olim in Wratislaviæ Synodo ſancita fuere, ad eas Diœceſes, & loca trahere vellent, in quibus, citra ullam controverſiam, laudabilis ac inviolatus vigeret uſus diſpenſandi Laicis Euchariſtiam ſub unica panis ſpecie.

VI. Quoad hoſce Epiſcopos, in quorum diœceſi pacifica viget conſuetudo Communionis laicis miniſtrandæ ſub ſola panis ſpecie, hoc unum notatu dignum ſupereſt explicandum. Accidit non ſemel, ut Lutheranus aliquis, qui, pravo imbutus errore, Euchariſtiam ſub utraque ſpecie ſumere conſuevit, Catholicam Religionem amplectatur. In hoc rerum ſtatu ſolent aliquando Epiſcopi, pietate moti, ab Apoſtolica Sede ſupplices poſtulare, ut is, qui, hæreſi ejurata, Catholicæ Fidei nomen dedit, valeat in poſterum Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque ſpecie recipere, veteri conſuetudine, cui pridem aſſueverat, non immutata; præmiſſa tamen proteſtatione, per quam ſe credere fateatur, totum integrumque Chriſtum tam ſub panis, quam ſub vini ſpecie contineri, ac ſpondeat, ſe nonniſi in privata domus Capella ſacram Euchariſtiam ſub gemina ſpecie ſumpturum. In toties memorato Tractatu noſtro *de Sacrificio Miſſæ* multa numerantur exempla Romanorum Pontificum, qui privilegium pro Communione ſub utraque ſpecie, Catholicis Principibus aliquando miniſtranda, conceſſerunt. Hæc tamen exempla ad hanc, quam tractamus, cauſam transferri non poſſunt; tum quia Perſonarum conditio, quæ ad privilegia impetranda plurimum aliquando valet, diverſa eſt; tum etiam quia ſuſpicari non licet, eum, qui in Catholica Fide educatus, ab ea nunquam receſſit, affirmare, aut docere poſſe, Communionem ſub utraque ſpecie Divino præcepto cunctis Fidelibus fuiſſe propoſitam. Contra vero timendum, ne is, qui longo tempore hæreſim profeſſus eſt, in veteri errore adhuc permaneat, quantumvis eum ſolemni proteſtatione ejuraverit, atque in hoc ipſo articulo nominatim id omne, quod Romana credit Eccleſia, ſe crediturum ſpoponderit; cum præſertim de ſinceritate proteſtationis antea emiſſæ ex hoc ipſo dubitandum videatur, quod nihilominus ſacram Euchariſtiam ſub utraque ſpecie accipere, poſt factam hæreſis abjurationem, in votis habeat: qui enim ita ſe gerit, videtur

adhuc in eadem verſari opinione, quam ante abdicatam hæreſim fovebat. Hæc autem, aut his ſimilia rationum momenta, in cauſa fuiſſe putamus, cur Prædeceſſor noſter Urbanus VIII. anno 1627. privilegium a Barone quopiam Bohemo petitum, ut in privato domus ſuæ Oratorio Euchariſtiam ſub utraque ſpecie acciperet, conſtanter denegaverit. Neque vero nos ipſi faciliores hac in re fuimus erga nobilem mulierem, pridem Lutheranam, poſtea Catholicam; quam tamen moneri curavimus, ut, quoniam ſingulari Dei beneficio ad Catholicam Fidem acceſſerat, æquo animo ſe ſubmitteret legibus Romanæ Eccleſiæ, quæ mater omnium clementiſſima, ac de filiorum ſalute impenſius ſolicita, quid proſit illis, quid noceat, optime intelligit. Hujuſmodi ſenſus eruimus ex oratione, quam ſuper uſu Calicis habuit in Concilio Tridentino Villalpandeus Segobienſis Theologus, quamque Harduinus retulit in ſua Conciliorum Collectione *tom.* 10. *col.* 312. *Tanti enim apud nos, modo pie Chriſtianeque ſimus inſtituti, Eccleſiæ auctoritas, & charitatis opinio valere debet, qua nos illa ſemper tamquam piiſſima mater liberos tenerrime proſecuta eſt, noſtraque commoda procurat, ut, poſthabito, atque abjecto procul quocumque affectu, quem fortaſſe nos erga Calicem hunc temere admodum induimus, gerimuſque, illi uni nos, atque omnia noſtra ſubmittere, illud velle unum, quod illa vult, illud optimum putare, quod optimum illa ducit, ſuſpectamque habere ſententiam noſtram, quæ non ex obedientia Eccleſiæ orta ſit, & ortam jam, continuo deſerere debeamus*. Sylvius *in* 3. *part. D. Thomæ quæſt.* 80. *art.* 2. *quæſit.* 4. propoſito dubio, *Utrum Calix ſit ex diſpenſatione concedendus hæreticis*, qui ſanctæ Romanæ Eccleſiæ imperio ac legibus ſe obtemperaturos promittunt, reſpondet, poſſe quidem hoc privilegium concedi; addit tamen: *Vix eſt, ut ejuſmodi diſpenſatio expediat reſpectu hæreticorum noſtri temporis*. Haud equidem ignoramus, celebrem hunc Scriptorem ita ſentire de iis, qui, hæreſi nondum ejurata, Calicis uſum poſtulant, quo fruantur poſt hæreſim abjuratam. Si tamen rationes, quibus ille utitur, expendantur, unuſquiſque facili negotio dignoſcere poterit, eas ſibi locum vindicare etiam quoad eos, qui pro uſu Calicis orant poſt hæreſim ejuratam: inquit enim Sylvius, quod inſtantes pro uſu Calicis ante hæreſim abjuratam, ut plurimum ita ſe gerunt, pravo errore ducti, quod putant, Euchariſtiam ſub utraque ſpecie ex vi Divini præcepti eſſe ſumendam. Jam vero hujus erroris ſuſpicione non carent, qui hoc ipſum poſtulant poſt hæreſim ejuratam. Addit, quod, privilegio ſemel conceſſo, in præconcepta opinione magis adhuc obfirmarentur hæretici, quibus latior aperiretur campus, ut Catholicis audaciores inſultarent, & contra infirmiores ac puſillos acceptam diſpenſationem oſtentarent, perinde ac ſi Romana Eccleſia eorum dogmata tandem probaret. Ac denique ſubdit, Sedis Apoſtolicæ indulgentiam ceteris exemplo futuram, ut privilegium peterent, quod aliis conceſſum ſcirent; ex quo communis ac pernicioſa paulatim inoleſceret conſuetudo. Tanti Scriptoris ani-

animadverſiones & valido non deſtituuntur fundamento ; & ſi quis eas accurate perpendat, eaſdem videbit utrique caſui maxime aptabiles, hoc eſt tam illi, in quo hæretici ante hæreſim abjuratam Calicem petunt, ut eo poſt ejurationem utantur, quam alteri, in quo converſi ad Fidem Catholicam, Calicis uſum, poſt hæreſim ejuratam, efflagitant.

CAPUT DECIMUM.

De vernacula divinarum ſcripturarum lectione alicubi prohibenda Synodali decreto, ſi abuſus irrepſerit: ſi tamen nullus abuſui locus ſit, hac de re ſilere præſtabit.

SPiritus Roterus, inter Dominicanæ familiæ alumnos accuratus Scriptor, & contra hæreticam pravitatem Inquiſitor, cujus multa cum laude meminit P. Echardus *tom. 2. Scriptorum Ordinis Prædicatorum pag.* 188. celebrem edidit Diſſertationem, de non vertenda Scriptura Sacra in vulgarem linguam, quam anno 1548. Henrico II. Francorum Regi nuncupavit. Hæc lucubratio communi plauſu in Galliis recepta, anno 1661. publica Cleri Gallicani auctoritate iterum prælo ſubjecta fuit. Tres item egregii S. R. E. Cardinales hoc idem argumentum pertractarunt, eorum ſententiam refellentes, qui aut plane neceſſariam, aut ſaltem opportunam, ac valde utilem, jactabant verſionem ſacrarum Scripturarum in vulgarem linguam, ut nimirum cuique promiſcua eſſet earum lectio. Hos inter primus occurrit Cardinalis Stanislaus Hoſius, qui in Tridentino Concilio Legati munere præclare functus eſt, *lib. 3. de auctoritate Scripturæ ſacræ pag.* 247. alter vero Cardinalis Jacobus du Perron *lib. 6. cap. 6. Reſponſ. ad Angliæ Regem*, tertius Venerabilis Cardinalis Bellarminus *tom. 1. Controverſiar. Fidei lib. 2. de verbo Dei cap.* 15. Si quis autem noſſe cupiat Scriptores alios, & quidem bene multos, qui varios Tractatus, ac Diſſertationes erudito calamo elucubrarunt, ut oſtendant, lectionem ſacrorum Bibliorum, vulgari lingua redditorum, non eſſe cuique permittendam, conſulat volumen juſſu Cleri Gallicani Pariſiis editum anno 1661. ita inſcriptum: *Collectio quorumdam gravium Auctorum, qui ex profeſſo, vel ex occaſione, ſacræ Scripturæ, aut Divinorum Officiorum in vulgarem linguam translationes damnarunt*. Quibus addere poſſumus, præter Juſtum Fontaninum in Opere *de Italica eloquentia verb. Romanzo, ſive Romanzio*, etiam Paſſavantium *in Speculo veræ Pœnitentiæ*, ubi ſolidis probat rationibus, quam ardua res ſit ſacrarum Scripturarum nuda & accurata in vulgarem linguam converſio. Non enim ſufficit, ad opus rite perficiendum, ſola linguarum peritia; ſed alia inſuper ſcitu neceſſaria ſunt, quæ ab interpretibus ut plurimum ignorantur. Nolumus hic ſilentio præterire Fridericum Furium Coriolanum, virum eruditione clarum, & Carolo V. Imperatori, ac Philippo II. ejus Filio ſatis acce-

Digitized by Google

ptum. Hic Auctor ſcripſit ac evulgavit Opus *de Conſilio*, & *Conſiliario*; communi ſuffragio comprobatum commendatumque. Mox tamen ſobrietatis limites prætergreſſus, poſtquam Diſſertationem adornavit anno 1556. Baſileæ impreſſam, cui titulus: *Bononia, ſive de libris ſacris in vernaculam linguam convertendis*: cunctorum indignationem ac cenſuram promeritus, in quamplura ſe ſe conjecit diſcrimina, teſte P. Michaele a S. Joſeph, nunc Epiſcopo Guadicenſi, *tom.* 2. *Bibliographiæ Criticæ pag.* 413.

II. Propoſitum nobis non eſt, hanc controverſiam univerſim expendere, ac funditus exhaurire: ab iis tamen abſtinere nolumus, quæ ſemel cognita, plurimum prodeſſe poterunt. Itaque prænotare juvat primo, ſummum Pontificem Innocentium III. opportuna adhibuiſſe remedia, ut modum imponeret divinarum Scripturarum verſioni, cum earum in linguam Gallicam translatio Metis vulgata non leves in Diœceſi illa tumultus excitaſſet; quippe vernacula lectio in omnium etiam mulierculaculum manibus & ore verſabatur. Conſulenda in rem hanc memorati Pontificis *epiſtola* 141. *lib.* 2. *pag.* 432. & 434. juxta Baluzii Collectionem. Conſulendus item Raynaldus *ad annum Chriſti* 1199. *num.* 27. Secundo, Clementem XI. Prædeceſſorem noſtrum, per celebrem Conſtitutionem *Unigenitus*, nonnullas propoſitiones, hoc eſt 79. cum aliis pluribus, quæ ſequuntur, ideo proſcripſiſſe, quod communem omnibus inducerent neceſſitatem legendi ſacram Scripturam: quo ſemel poſito, etiam ipſa Scripturarum in linguam cuique obviam translatio ſtatuenda omnino eſſet. Errorem hunc Pontificia auctoritate confixum, alii etiam Catholici Scriptores impugnarunt: quos inter numerandi P. Jacobus Fontana Societatis Jeſu, *tom.* 3. *Operis*, quod Romæ prodiit anno 1721. contra Queſnellii propoſitiones; P. Fulgentius Bellelli ex Ordine Eremitarum S. Auguſtini, *tom.* 2. *Operis*, quod contra eaſdem Queſnellii propoſitiones ſcripſit, ac Romanis typis edidit anno 1737. P. Viva item Societatis Jeſu, in ſuis lucubrationibus, quas adverſus hunc ipſum errorem perfecit, ac evulgavit.

III. Nec defuere complures Epiſcopi, qui de ovium cuſtodia ſoliciti, promiſcuam ſacrorum Bibliorum vulgari lingua lectionem per Synodales Conſtitutiones e medio ſublatam voluere. In Concilio Toloſano, habito anno 1229. atque ab Harduino in Conciliorum Collectione relato *tom.* 7. *col.* 178. cavetur *cap.* 14. ne laici libros retineant veteris, aut novi Teſtamenti, exceptis Pſalterio, & Breviario: mox vero additur: *Sed, ne præmiſſos libros habeant in vulgari translatos, arctiſſime inhibemus*. Pari œconomia Concilium Provinciale Oxonienſe anni 1408. *cit. tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1491. ita ſtatuit *cap.* 7. *Periculoſa res eſt, teſtante Beato Hieronymo, textum ſacræ Scripturæ de uno in aliud idioma transferre, eo quod in ipſis translationibus non de facili idem in omnibus ſenſus retinetur*. Dein prohibet, ne quiſpiam ullum Divinarum Scripturarum librum in Anglicum ſermonem transferre præſumat; verſionem a Vicleſo inſtitutam da-

damnat ; ac tandem decernit , nullas translationes recipi , niſi primum Concilii Provincialis decreto probentur . In noviſſimorum Conciliorum , quæ in Galliis celebrata ſunt, Collectione , a Ludovico Odeſpun concinnata , occurrit Concilium Provinciale Bituricenſe , habitum anno 1584. in quo *ſub tit.* 4. *de abuſu Scripturarum tollendo*, hæc decernuntur *can.* 2. *Omnia Biblia ſacra , & quivis alii libri de Fide & Religione , vernacula lingua ſcripti, reſpuantur , niſi quos Eccleſiæ Catholicæ , & Ordinarii auctoritas probaverit* . Eadem ſtatuuntur in Concilio Hieroſolymitano , an. 1672. a Patriarcha Doſitheo adverſus Calviniſtas coacto , cujus Concilii Acta proſtant in memorata Harduini Collectione *tom.* 11. *col.* 255. & 258. Adſtipulantur alia item Concilia in Belgii provinciis habita , nimirum Cameracenſe, ac Mechlinienſe; necnon Synodi Diœceſanæ Brugenſis, Yprenſis , Gandavenſis , Namurcenſis , ac Leodienſis , quarum ſanctiones promiſcuam Divinorum librorum lectionem vulgari idiomate expreſſam proſcribunt , ut teſtatur P. Fontana *cit. tom.* 3. *pag.* 593. *ſub num.* 4.

IV. Hæc tamen Conciliorum , & Synodorum decreta utilitati ac neceſſitati conſentanea fuiſſe arbitramur, quod in provinciis, ac diœceſibus, in quibus promulgata fuerunt, jam inoleverit abuſus promiſcuæ lectionis ſacrorum librorum, in maternam linguam pro cujuſque lectoris intelligentia captuque translatorum . At vero iis in locis , in quibus ejuſmodi abuſus nondum invectus eſt , minus provido conſilio fortaſſe uterentur Epiſcopi, qui vetitam lectionem inſectarentur, ac propoſitis pœnis interdicerent. Ea quippe hominum conditio eſt, ut nitantur in vetitum, ac, ſtatuto ſemel interdicto, pernicioſa quadam cupidine illecti, quod prohibitum audiunt, curioſius inquirant; atque hac una de cauſa vetantem legem infringant , ut , quod legis juſſu inconceſſum norunt , introſpiciant. S. Carolus Borromæus, prudentia, ac vigili cura vere magnus, in primo Mediolanenſi Concilio , cui præfuit anno 1565. hanc legem ſervandam decrevit : *Ut Epiſcopi regulas Indicis de libris vetitis , ab iis, qui illi negotio a ſacroſancta Tridentina Synodo præfecti fuerunt , ex auctoritate Sanctiſſimi Domini noſtri Pii IV. editas , ab omnibus librorum impreſſoribus , ac bibliopolis , ceteriſque omnibus laicis , & Eccleſiaſticis perſonis ſervari jubeant*. Quarta autem Indicis regula, juſſu Tridentini Concilii ſtatuta , & Pii IV. Pontificis auctoritate firmata, hæc circa vernaculam ſacrorum librorum lectionem ſervanda præcipit : *Cum experimento manifeſtum ſit , ſi ſacra Biblia vulgari lingua paſſim ſine diſcrimine permittantur , plus inde, ob hominum temeritatem , detrimenti , quam utilitatis, oriri ; hac in parte judicio Epiſcopi , aut Inquiſitoris ſtetur , ut cum conſilio Parochi , vel Confeſſarii , Bibliorum a Catholicis Auctoribus verſorum lectionem vulgari lingua eis concedere poſſint , quos intellexerint ex hujuſmodi lectione , non damnum, ſed fidei & pietatis augmentum capere poſſe ; quam facultatem in ſcriptis habeant. Qui autem abſque tali facultate ea legere, ſeu habere præ-*

ſum-

Digitized by Google

ſumpſerit, niſi prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum abſolutionem percipere non poſſit.

V. Quia vero inſequentibus annis experientia docuit, Epiſcopos, & Inquiſitores, quorum judicio vernacula ſacrorum librorum lectio concedi poterat, vel denegari, indulgentiores hac in re ſe præbuiſſe; immo vero ipſos etiam Regularium Præſides eamdem, quæ Epiſcopis, & Inquiſitoribus conceſſa fuerat, auctoritatem ſibi arrogaſſe: hinc quartæ Indicis regulæ hæc, quæ ſequuntur, juſſu Clementis VIII. fuere ſuperaddita: *Animadvertendum eſt circa ſupradictam quartam regulam Indicis fel. record. Pii Papæ IV. nullam per hanc impreſſionem & editionem de novo tribui facultatem Epiſcopis, vel Inquiſitoribus, aut Regularium Superioribus, concedendi licentiam emendi, legendi, aut retinendi Biblia vulgari lingua edita, cum hactenus mandato, & uſu ſanctæ Romanæ & univerſalis Inquiſitionis ſublata eis fuerit facultas concedendi hujuſmodi licentias legendi, vel retinendi Biblia vulgaria, aut alias ſacræ Scripturæ tam novi, quam veteris Teſtamenti partes, quavis vulgari lingua edita, ac inſuper ſummaria, & compendia etiam hiſtorica eorumdem Bibliorum, ſeu librorum ſacræ Scripturæ, quocumque vulgari idiomate conſcripta; quod quidem inviolate ſervandum eſt.*

VI. Itaque, ut rem conficiamus, ubi nullus quoad vernaculam ſacrarum Scripturarum lectionem abuſus irrepſit, aut ſileant Epiſcopi, aut ſolum quartæ Indicis regulæ urgeant complementum. Ubi vero abuſus ſemel innotuit, etiam Synodali decreto radicitus evellatur. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *de Sacrificio Miſſæ cap.* 8. declarat, non expedire, ut vulgari idiomate Miſſæ Sacrificium offeratur. Ubi vero, nullo contradicente, lex iſta ſervatur, ſuperfluum plane eſt, hac de re in Synodis ſermonem inſtituere. At contra, ſi forte paulatim inferenda timeatur prava conſuetudo celebrandi Miſſam novo quopiam idiomate, quod Eccleſia nondum probaverit; Epiſcoporum intererit non ſolum Synodali decreto contra abuſum illum totis obniti viribus, ſed etiam ab Apoſtolica Sede conſilium, ac præſidium quærere, ut ingruenti malo validiores occurrant. In Eccleſiaſtica hiſtoria notum ſatis eſt duorum Monachorum Cyrilli & Methodii, quorum uterque ſanctitatis fama decoratur, exemplum. Cum enim, poſt evulgatum in Moraviæ regionibus Evangelium, poteſtatem Sacerdotibus tradidiſſent, ut Miſſæ Sacrificium Sclavonico ſermone perficerent, judicium ſubiere Joannis VIII. ſummi Pontificis, qui ab iis geſta, Apoſtolica auctoritate firmavit. Univerſam rei ſeriem *in Tractatu de Sacrificio Miſſæ ſect.* 1. §. 79. *& ſeq.* fuſiori ſtylo explicavimus. Hunc igitur locum, ne futili labore eadem repetamus, lectores conſulant.

CAPUT UNDECIMUM.

Recens ſubortus in diœceſi abuſus, modo revera talis ſit, & remediis canonicis ſubmoveri valeat, neceſſariam interdum reddit Conſtitutionem, quæ in alia forte Synodo redundaret: ubi de Confeſſariis, qui pœnitentes adſtringerent ad ſibi aperiendum nomen complicis in peccato: item de denunciatione Confeſſariorum ſolicitantium ad turpia, & de ſolicitantibus ad alia illicita.

Ne improba uſurpatione diſſimulatio in deterius convaleſcat, & fiat de conſuetudine regula, quæ non veniat ab ipſa, quæ litteris mandata eſt diſciplina (uti ad Epiſcopos, in Toletana Synodo conſtitutos, appoſite ſcripſit Innocentius I. *epiſt.* 23. *num.* 2. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1023.), quantocius ſane præcidendus eſt abuſus, qui ſub ſpecie ſeverioris, & ſanctioris diſciplinæ, eam labefactat, quæ ab Eccleſia eſt tradita, veramque Sacramentorum ſanctitatem contaminat. Rem enarrabimus, quæ non diu antea contigit. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *can.* 7. anathemate perſtringit aſſerentes, non eſſe in ſacramentali Confeſſione neceſſario aperiendas circumſtantias, mutantes ſpeciem peccati: an autem ſint etiam neceſſario aperiendæ, quæ inter eamdem ſpeciem notabiliter aggravant peccatum, litigant quidem Theologi; ſed Cathechiſmus S. Pii V. *tit. de conditionibus, & circumſtantiis ad Confeſſionem requiſitis*, S. Carolus Borromæus *in Inſtruct. Sacerdotum, Actor. Eccleſ. Mediol. part.* 4. *pag.* 756. pluresque Synodi Epiſcopales, quas profert Genettus *Theolog. moral. tom.* 4. *tract.* 6. *de Sacram. Pœnit. cap.* 6. *quæſt.* 3. etiam iſtas manifeſtandi gravem obligationem in pœnitente agnoſcunt: quod etiam inter Theologos docent Suarez *de Pœnit. diſp.* 22. *ſect.* 3. Henriquez *de Pœnit. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 6. Thomas Sanchez *in Summ. lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 39. & *lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 24. Gonet *diſp.* 10. *art.* 3. Salmant. *tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 8. *punct.* 2. Baron. contra Amad. *diſput.* 2. *ſect.* 3. aliique ab his citati. Cavere nihilominus debet Confeſſarius, ne occaſione, ſeu prætextu exquirendi a pœnitente peccati, quod confitetur, circumſtantias, eumdem inducat ad pandendum nomen complicis, hoc eſt perſonæ, cum qua peccatum illud perpetravit: etenim, quidquid ſit, quando liceat pœnitenti ſui criminis ſocium libere & ſponte Confeſſario revelare; certum tamen eſt, raro evenire poſſe, ut liceat Confeſſario complicis nomen a pœnitente ſciſcitari, multoque minus ad illud ſibi patefaciendum eumdem obligare. Et nihilominus haud ita pridem rumor ad nos pervenit, aliquot Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtros, ſuffultos quorumdam Theologorum aut falſa, aut male intellecta doctrina, cœpiſſe non ſolum a pœnitentibus complicis nomen exquirere, ſed ad illud ſibi aperiendum, locumque inſuper deſignandum, ubi is habitaret, eoſdem adi-

adigere, denegata renuentibus alterutrum manifeſtare Sacramentali abſolutione. Hujus vero pernicioſæ praxis hanc præferebant cauſam, videlicet, ut ipſi complicem poſtea corriperent, atque ita in ejus tantum utilitatem hujuſmodi uterentur revelatione. Verum nos gravia conſiderantes mala, quæ inde neceſſario conſequebantur; proximi enim lædebatur fama; arctum ſacramentalis Confeſſionis ſigillum periclitabatur; abſterrebantur Fideles a ſuis culpis Confeſſario integre, prout ceteroquin opus eſt, manifeſtandis; rixæ, & diſcordiæ diſſeminabantur, & tota demum perturbabatur communitas: idcirco, pro noſtro ſupremi Apoſtolatus munere, prædictum tunc primo pullulantem abuſum, priuſquam inoleſceret, præfocandum duximus noſtris Apoſtolicis litteris, incipientibus *Suprema*, quæ habentur *noſtri Bullarii tom.* 1. *num.* 134. aliiſque duabus poſterioribus Conſtitutionibus, quarum initia ſunt *Ubi primum*, necnon *Ad eradicandum*, quæ inſertæ ſunt *ejuſdem Bullarii noſtri tom.* 2. *num.* 8. *&* *num.* 20. ſuper quibus bo. mem. Ludovicus Antonius Muratorius peculiarem Diſſertationem conſcripſit, ac typis vulgavit.

II. Quod autem faciendum fuit a nobis, qui omnium Eccleſiarum gerimus curam, non illico fieri decuiſſet a quolibet Antiſtite, cui unius particularis Eccleſiæ commiſſum eſt regimen; is ſiquidem ſolicitus eſſe debet de ſua excolenda diœceſi, non de inſectandis abuſibus, quos audit in aliena inoleſcere, niſi prudenter prævideat, eoſdem, ſi non ſtatim retundantur, ſuam pariter eſſe mox ſubituros: ubi enim abuſus non eſt, quando novæ Conſtitutionis freno vitium cohibetur, quod nunquam diœceſim invaſit, injuriam ſibi fieri credunt diœceſani, putantes nimirum, ſe quodammodo infamari, quaſi reos criminis, quod ipſi non admiſerunt. Ad Præſules vero, ſi forte eorum diœceſes exitioſus ille morbus inficeret, ſpectabat ſane opportunis ſanctionibus eum quantocius propulſare, quod ſanctiſſime factum legimus in pluribus antiquis Synodis. In Synodo enim Bajocenſi anni 1300. *cap.* 82. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1238. habetur: *In Confeſſione ſibi caveant Sacerdotes, ne inquirant nomina perſonarum, cum quibus peccaverunt confitentes, ſed circumſtantias tantum, quæ poſſunt aggravare peccatum*. In Synodo Lingonienſi anni 1404. *Caveant Sacerdotes, ne in Confeſſione inquirant ab his, quorum audiunt Confeſſiones, ut nominent eis expreſſe perſonas, cum quibus ipſi confitentes peccaverint, niſi eſſet tale peccatum, quod oporteat exprimi aliquid de perſona; puta, peccavi cum filia mea naturali, vel ſpirituali, vel nepte: & hoc caſu non debet dici nomen proprium, aut cognomen perſonæ*. In Synodo Leodienſi anni 1405. *Inhibemus Sacerdotibus, ſtatuendo, & omnibus Confeſſoribus, ne a confitentibus nomina illorum, cum quibus peccaverunt, inquirant, vel circumſtantias, per quas poſſint nomina eorum deſignari. Quod ſi fecerint, ab officio audiendi Confeſſiones noverint ſe ipſo facto eſſe ſuſpenſos*. In Synodo Senonenſi anni 1524. *In audiendis Confeſſionibus caveant Sacerdotes, ne inquirant loca manſionum, & nomina perſonarum, cum quibus peccave-*

ve-

Digitized by Google

verunt confitentes . His concinunt Synodus Carnotenſis anni 1626. Synodus Pariſienſis anni 1557. Statuta Synodalia Eccleſiæ Trecenſis , & Sifridi Archiepiſcopi Colonienſis , quæ videri poſſunt in Tractatu hiſtorico, & dogmatico *de ſecreto inviolabili Confeſſionis* , edito anno 1708. a Langlet du-Freſnoy , *pag.* 223. *& ſeq.* In aliis autem innumeris Synodis, quamquam ſpeciatim agatur de Sacramento Pœnitentiæ, nulla tamen occurrit peculiaris conſtitutio, qua expreſſe prohibeantur Confeſſarii , ne a pœnitentibus complicum nomina exquirant ; quia ſcilicet ejuſmodi deteſtandus abuſus , non in omnes irrepſerat diœceſes , ac proinde non ab omnibus erat ſpeciali conſtitutione repellendus.

III. Quare iterum concludendum eſt, quod ſatis abunde demonſtratum arbitramur , nimirum non omnes Synodales Conſtitutiones omni loco , & tempori convenire; ſed prudentis Præſulis eſſe , eas tantum in Synodo edere, quas ad obſiſtendum ſerpentibus corruptelis , atque Eccleſiaſticæ diſciplinæ nitorem reſtituendum, pro locorum , & temporum diverſitate, utiles reputaverit , & neceſſarias . Apoſtolicas vero Conſtitutiones , quamvis non omnes Epiſcopus Synodo inſerere debeat , præſertim eas , quæ pertinent ad vitia, quæ in ſuam diœceſim minime invecta noverit, nec facile in eam introducenda proſpiciat ; expedit tamen , ut ipſe eas probe calleat , quo ipſi in promptu ſit ad earum præſcriptum ſe gerere , earumque executionem ab aliis exigere , quoties abuſus , & crimina per eas damnata, aditum ſibi in ejus diœceſim aperuerint , aut aperire moliantur. Præter ſuperius adductum de Confeſſario complicis nomen a pœnitentibus indebite exquirente , aliud exemplum afferre juvat de matrimoniis Eunuchorum, & Spadonum, qui utroque teſte carent . Ea poſtquam a Sixto V. per Conſtitutionem 59. quæ incipit *Cum frequenter* , nulla & irrita declarata ſunt , talia etiam communiter agnita fuerunt ab Auctoribus, Schmalzgrueber *ad lib.* 4. *Decretal. tit.* 15. §. 2. Anacleto *ad eumdem librum & titulum num.* 31. Clericato *de Matrimonio deciſ.* 32. *num.* 48. Roſignolio *Oper. Moral. part.* 1. *tom.* 6. *prænot.* 17. *contract.* 15. *num.* 37. aliiſque recentioribus . Itaque in iis diœceſibus , in quibus de hujuſmodi matrimoniis contrahendis neque cogitatur , neque cogitatum fuiſſe conſtat, improvidum eſſet in Synodo præfatam Sixtinam Conſtitutionem inſerere. Ut autem Epiſcopus, ſi quæ forſan aliquando inter ſuos ſubditos hac in re attentari contigerit, de his recte decernere valeat, opportunum ipſi , vel potius neceſſarium erit, hujus quoque Sixtinæ Conſtitutionis legem non ignorare.

IV. Innuimus autem in argumento hujus capitis , non omnes ſemper abuſus revera tales eſſe, ut novis condendis legibus cauſam præbere poſſint . Quod quidem ex iis, quæ mox dicturi ſumus , probari poterit . Pervulgatæ ſunt Romanorum Pontificum Conſtitutiones , altera Pii IV. & altera Gregorii XV. contra Confeſſarios , qui ſacramentalis Confeſſionis obtentu pœnitentes ad turpia ſolicitant . In harum poſtrema injungitur

tur Confeſſario, qui perſonæ ſolicitatæ Confeſſionem audit, ut eam adigat ad denunciandum Confeſſarium ſolicitantem apud competens Tribunal, nimirum aut ſanctæ Inquiſitionis Officio, aut Ordinario loci. Et nos quidem has omnes Conſtitutiones innovavimus, & declaravimus per noſtram, quæ incipit *Sacramentum Pœnitentiæ*, quæque extat *tom.* 1. *Bullarii noſtri num.* 20.

V. Cum itaque aliquando contingeret, & alias contigiſſe conſtaret, ut perſonæ ſolicitationem paſſæ, admonitæ a Confeſſario de obligatione ipſis impoſita denunciandi ſolicitantem, huic antea rem communicarent, ut ipſe quoque ſibi conſuleret, idem Tribunal adeundo, ſuumque reatum ſponte accuſando; quidam Epiſcopi, corrigendorum criminum zelo flagrantes, hujuſmodi communicationem pro abuſu valde pernicioſo accipientes, cogitaverant aut peculiaribus Edictis, aut Synodalibus Conſtitutionibus diſtricte inhibere, ne perſonæ ſolicitatæ ſolicitantibus quidquam ſignificare auderent, quo hi ad ſponte comparendum excitarentur.

VI. Favebant ipſis Edicta tum ab Hiſpanica Inquiſitione, tum ab ea, quæ per Siciliam conſtituta eſt, emanata, quibus injungitur ſolicitatis, ut ſolicitantem denuncient, hoc addito, ut nemini id antea ſignificent: Bannes *in* 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 8. *dub.* 2. *in ſeptimo argumento*, Sanchez *in ſelectis diſput.* 11. *num.* 57. Diana *edit. coord. tom.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 68. *num.* 3. Felix Poteſtas *tom.* 2. *part.* 2. *de denunciatione num.* 257.

VII. Cum vero hujuſmodi clauſula in Edictis ſupremæ Romanæ Inquiſitionis minime appareat, non deerant tamen alia, quibus veluti fundamentis inniteretur dictorum Præſulum ſolicitudo, ut ea, quæ meditabantur, re ipſa decernerent atque ſtatuerent. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 7. *in corpore*, expreſſe docet, in criminibus etiam occultis fraternam correctionem judiciali denunciationi minime præmittendam, quin immo illa confeſtim Judici deferenda eſſe, quoties ejus generis ſint, ut etiam in occulto ad ſpiritualem tendant proximorum perniciem, quemadmodum in hæreſis crimine evenire non dubitatur. Præterea Sylvius *ad cit. art.* 7. *concluſ.* 3. certas quorumdam Regularium Ordinum Conſtitutiones, tamquam juſtitiæ conſonas tuetur, quæ ſtatuunt, delicta quædam, abſque prævia correctione fraterna, Superiori ſtatim denunciari debere. Quod vero plurimum refert, illud eſt, Alexandrum VII. Pontificem Maximum, in Congregatione S. Officii coram ipſo habita die 8. Julii anno 1660. illorum reprobaſſe opinionem, qui docebant, crimina ad S. Officii juriſdictionem ſpectantia, denuncianda illi non eſſe, niſi correctio fraterna præceſſerit. Quod quidem decretum in Opere Cardinalis Albitii *de Inconſtantia in Fide cap.* 35. *num.* 44. *& ſeq.* editum eſt.

VIII. Nec ſilentio prætereundum, quod ex prævia admonitione, quæ a ſolicitato ante denunciationem ſolicitanti fit, juſtitia vindicativa non leve patitur detrimentum. Etenim, ſi reus ad ſe accuſandum coram Tribunali compareat, antequam ſolicitatus ad illum denunciandum accedat;

ex

ex conſueta Tribunalis pietate, tamquam ſponte comparens, ſalutaribus dumtaxat impoſitis pœnis, dimittitur. Nec aliter ſe res habet, ubi ſolicitans Judicibus ſe ſiſtat, ſemetipſum incuſans, etiam poſtquam a perſona ſolicitata fuerit, denunciatus; tunc enim, ſi ab unica tantum perſona præventus fuerit, non amplius quidem uti ſponte comparens, verum *ac ſi eſſet ſponte comparens*, ſalutaribus ſolum multatus pœnis, dimittitur.

IX. Dubitari nequit, quin allata rationum momenta aliquam vim præſeferre videantur. Verum, cum nulla lege, aut decreto prohibitum ſit, quominus ſolicitantem ſolicitatus admoneat, ut, quoniam ab eo denunciandus eſt, interea temporis cavere ſibi feſtinet; optimum factu viſum eſt, Præſulibus ſignificare, ut a quocumque Edicto, vel Synodali Conſtitutione ſuper hoc promulganda ſe ſe abſtinerent, remque totam intactam relinquentes, non quidem approbarent eorum agendi rationem, qui delinquentem Confeſſarium ante denunciationem monendum cenſebant, ſed neque eam improbarent; cum in quibuſdam rerum circumſtantiis hujuſmodi admonitio perniciosa eſſe, & pravos effectus producere valeat; in aliis autem proficua eſſe poſſit: ſiquidem, ut ſæpe experiendo dignoſcitur, vix unquam ſolicitatus adduci poſſet, ut ſolicitantem denunciaret, niſi liberum illi eſſet eumdem antea admonere. Ex quo ſequitur, ut id, non ab Edictis, aut Conſtitutionibus, verum a ſpiritualium directorum prudentia definiri debeat.

X. Diximus autem, nullam hactenus legem, nullumque decretum adeſſe, quo interdictum ſit, ne quis Confeſſarium a ſe denunciandum antea commonefaciat. Verum duos caſus diſtinguamus oportet. Alter ad illum pertinet, qui denunciare omnino recuſat, quia ſecretam admonitionem ſatis ſuperque eſſe cenſet; vel recuſat ad tempus, propterea quod nondum fraterne reum denunciandum admonuit: idque ab Alexandro VII. damnatur, qui non ideo quemquam ab onere denunciandi immunem fore decernit, quia fraternam correctionem non antea præmiſerit. Alter caſus eſt de eo, qui reum quidem admonet, verum non idcirco ab eodem denunciando ſe abſtinet. Hoc autem eſt, quod nulla adhuc lege, aut decreto vetatur; cum ſic & correctionis naturale præceptum, & ſimul denunciationis poſitivum, adimpleatur. Ita differunt Sanchez *in ſelectis diſput.* 11. *num.* 58. Eſcobar *in tractatu de Confeſſ. ſolicit. part.* 2. *quæſt.* 4. §. 1. *num.* 56. Roccafull. *in Praxi Theologiæ Moralis part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 96. & 97. Thomas del Bene *de officio Inquiſitionis part.* 2. *dubit.* 218. *ſect.* 21. *num.* 20. Diana *in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 9. *reſolut.* 68. Dandinus *in tractatu de ſuſpectis de hæreſi cap.* 4. *ſect.* 2. *ſubſect.* 1. *num.* 18. Pignatellus *in noviſſimis Conſultationibus tom.* 2. *conſult.* 143. *num.* 14.

XI. Quod pertinet ad Edictum aliquod, a Superioribus Regularibus promulgatum, de quibuſdam criminibus religioſæ communitati noxiis, etiam abſque prævia ſecreta correctione, patefaciendis; Suarez *tom.* 4. *de Religione tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 31. recte ſapienterque animadvertit,

duas eſſe quæſtiones, quæ ſuper hoc inſtitui poſſunt: alteram ſcilicet, utrum prævia admonitio in hujuſmodi caſibus neceſſaria cenſeri debeat; & ad hanc negative reſpondet: alteram vero, utrum ſæpedicta admonitio præmitti poſſit: ad hanc autem reſpondet affirmative; ubi potiſſimum non alio conſilio id agatur, quam ut reus, ſe denunciandum ſuperiori non ignorans, & ad emendationem, & ad correctionem recipiendam ſe melius comparare poſſit. Hanc ſententiam plane ſectantur Antonius a Spiritu Sancto *in ſuo Directorio Regularium tract. 3. diſput. 6. num. 614.* & Caſtropalaus *part. 3. tract. 16. diſput. 5. punct. 7. num. 13.*

XII. Nec obſtare videtur ſupra indicatum juſtitiæ vindicativæ detrimentum. Eccleſiaſtica enim Tribunalia miſericordiam æque, ac juſtitiam fovent, atque id præcipue ſpectant, ut delinquentes ad bonam frugem convertantur.

XIII. Illud præterea, veluti ſignificando, indicavimus, nonniſi canonicis remediis procedendum eſſe in extirpandis abuſibus, etiam cum revera tales eſſe comprobentur. Utque a ſolicitationis materia, quæ prædictarum Conſtitutionum objectum eſt, minime recedamus, cum olim in quibuſdam regionibus, quæ turbulentis & factioſis hominibus refertæ erant, eveniſſet, ut in ipſa ſacramentali Confeſſione pœnitentes a Confeſſariis ſolicitarentur ad tumultuandum, & rebellandum adverſus legitimum dominum, qui hujuſmodi locis, urbibus, aut regnis actu imperabat; non defuerunt Eccleſiaſtici Præſules, tanta impietate commoti, qui cenſerent, & affirmarent, ac etiam propoſitis Edictis decernere vellent, pœnitentes ita ſolicitatos teneri coram legitimo Eccleſiaſtico Judice Confeſſarios ad prædicta ſolicitantes denunciare: non ſolum quia hujuſmodi Sacerdotes in Fide ſuſpecti habendi erant, propter Sacramenti abuſum; verum etiam quia fundamentum prædictarum Conſtitutionum, quæ ſtatuunt ſolicitatos in Confeſſione ad venerea, ſolicitantem denunciare debere, eum ſit irreverentia, & contemptus, quem hic erga Sacramentum oſtendit; ſimilis cauſa æque militat adverſus eos, qui in Confeſſione pœnitentes ſolicitant ad alterius generis crimina, adeoque etiam ad ſeditiones atque tumultus. *Ille quoque graviter peccat, nec levem contrahit malæ credentiæ ſuſpicionem, qui in Sacramento Confeſſionis vel ad venerem, vel ad quæque flagitia, ſeu peccata, provocat confitentem; & propterea jure etiam optimo judicio Inquiſitorum ſubjectus eſt*: verba ſunt Peniæ in Commentariis ad Directorium Eymerici *part. 2. comment. 81. ad quæſt. 56.* Cui pariter ſententiæ ſuffragantur Rodericus a Cunha *in tract. de Confeſſar. ſolicit. quæſt. 2. num. 20. & quæſt. 8. num. 9.* Sanchez *in ſuis ſelect. diſput. 11. num. 23.* Trimarca *de Confeſſar. abuſ. Sacram. Pœnit. diſput. 14. ſect. 3. num. 15. & ſeq.*

XIV. Sed, cum Pontificiæ Conſtitutiones, ſuperius laudatæ, de Confeſſariis dumtaxat, qui ſolicitant ad inhoneſta vel turpia, loquantur; cumque hoc delictum frequentius eſſet, & ſæpius in Tribunali Pœnitentiæ

Digitized by Google

tiæ committeretur, quam alia alterius generis (atque utinam adhuc identidem admitti non pergeret), ideoque Pontifices huic potiſſimum occurrere voluerint; denique cum ageretur de extenſione a caſu ad caſum in re pœnali: hinc factum eſt, ut neque laudari, neque probari meruerit conſilium dictorum Præſulum, qui Conſtitutiones Apoſtolicas ad alia crimina, præter ea, quæ expreſſe in illis enunciantur, extendere cogitabant, atque decernere, ut, ſicuti ſolicitatus ad venerea in Confeſſione, Confeſſarium ſolicitantem denunciare tenetur, nec, niſi expleta hujuſmodi denunciatione, aut ſaltem data fide de ea adimplenda, peccatorum ſuorum abſolutione donari poteſt; & ſicuti adverſus Confeſſarios ad præmiſſa ſolicitantes proceditur cum teſtium ſingularium depoſitionibus; ita pariter agendum eſſet in caſibus, quibus pœnitentes a Confeſſariis ſolicitarentur ad crimina diverſi generis, quæ ad carnis concupiſcentiam non referuntur. His rationum fundamentis innititur ſententia priori contraria, cui Doctores communiter ſuffragantur. Conſuli poſſunt Carena, Diana, Bonacina, Homobonus, Boſſius, Sanctarellus, & alii, quos allegat, & ſequitur bon. mem. Card. Cozza *in ſuis dubiis ſelectis* de hac ſolicitationis materia *dub.* 1.

LIBER

Digitized by Google

LIBER SEPTIMUS.

DE HIS, QUÆ CAVENDA SUNT IN CONSTITUTIONIBUS SYNODALIDUS.

Ne factæ ab Epiſcopo Synodales Conſtitutiones viribus careant, aut interpoſitæ ab illis appellationes earumdem executionem retardent, plurima detegemus vitia, ob quæ ſæpius illas aut reſciſſas, aut ſaltem impugnatas vidimus, cum in minoribus conſtituti ſacris Urbis Congregationibus ſtudium, operamque noſtram navavimus. Et quoniam hæc præcipua cauſa fuit, cur huic noſtræ lucubrationi manus admoveremus; nimirum ut Epiſcopos de iis moneremus, a quibus in ſuis Conſtitutionibus cavere debeant: idcirco in hac re elucidanda diutius immorabimur.

CAPUT PRIMUM.

De cavendis quoad quæſtiones nondum definitas: ubi de quæſtione, an ſit De Jure Divino reſidentia quoad habentes curam animarum.

SApienter monet Fagnanus *in Cap. Sicut olim, num.* 82. *de accuſat.* ne in Provincialibus Synodis facile quæſtiones decidantur, inter Catholicos Doctores controverſæ, & a Sede Apoſtolica hactenus non definitæ: *In rebus dubiis, & de jure controverſis, non facile definitiones fiant, præſertim ubi grave aliquod præjudicium parari poteſt, velut in materia Sacramentorum enodanda, aut explicandis caſibus uſurarum, & aliorum vitiorum, quibus timoratæ conſcientiæ irretiri poſſunt.* Minus itaque erunt illæ definiendæ in Synodis Diœceſanis, aut quidquam in harum Conſtitutionibus dicendum, quo ſtatui videatur, quid de illis ſentiendum ſit.

II. Cum ſacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, quidam Epiſcopus, prudentia, ac doctrina præclarus, atque amicitiæ neceſſitudine nobis conjunctus, ſuas ad nos miſit Conſtitutiones, quas paraverat, in ſua futura Synodo mox promulgandas. In his animadvertimus, Parochis, aliiſque animarum Rectoribus continuam inter ſuas oves reſidentiam præcipi, & commendari, utpote quæ iis injuncta eſſet jure naturali, & Divino; quod inſuper, dicebatur, a Concilio Tridentino jam definitum. Præſulem amice admonuimus, ut ſuos Parochos quidem ad aſſiduam reſidentiam pro viribus excitaret, ſed abſtineret a jure determinando, e quo reſidentiæ obligatio oriatur: quale enim hoc ſit, Divinum ne, an mere Eccleſiaſticum, diſputant Theologi, & adhuc ſub Judice lis eſt. Noſtris monitis morem geſſit Epiſcopus, e ſua Conſtitu-

tione

tione verba expungens, quæ nobis diſplicuerant; ſed ſimul nobis ſignificavit, ſibi innotuiſſe controverſiam jam pridem inter Theologos exagitatam, ſed eam exiſtimaſſe a Concilio Tridentino deciſam *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reform.* iis verbis: *Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum Cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere; pro his ſacrificium offerre; verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere .... quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt &c.*

III. Ut amico Præſuli plene ſatisfaceremus, hæc nos illi repoſuimus. Indubitatum eſt, aſſiduæ reſidentiæ onus cunctis animarum Paſtoribus incumbere, illudque a Conciliis, & Patribus frequenter inculcari, quod, longa contexta canonum ſerie, fuſe oſtendunt Bartholomæus Caranza *opuſc. de reſid. Epiſcop. cap.* 7. & Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 2. *lib.* 3. *a cap.* 30. *uſque ad* 36. ſed non ita certum eſt jus, a quo illud promanet; contendentibus pleriſque, reſidentiam a jure Divino eſſe Epiſcopis, & Parochis imperatam; aliis exadverſo ejus obligationem ad jus mere Eccleſiaſticum referentibus. De hac controverſia acriter diſceptatum fuit in Concilio Tridentino ante *ſeſſ.* 6. ſub Paulo III. ſed ea vehementius recruduit ſub Pio IV. in conventibus habitis ante *ſeſſ.* 19. & 23. ac tanto ſtudio in utramque partem verſata eſt, ut plura pro utraque ſententia exarata fuerint opuſcula, quæ prodierunt Venetiis anno 1562. impreſſa typis Jordani Zileti. Cumque diſſidentes inter ſe Patres haudquaquam invicem conciliari potuerint, tandem deliberatum eſt, ut novo quidem decreto cuncti animarum Paſtores ad reſidentiam adigerentur, ac ſeveræ pœnæ contumacibus infligerentur; nihil tamen definiretur de jure, quo iidem continue inter ſuas oves verſari tenentur: quin immo ita decretum concinnandum Patres duxere, ut nihil inde alterutri ſententiæ detraheretur: quæ omnia enarrantur a Cardinali Pallavicino *in hiſtor. Concil. Trident. lib.* 7. *cap.* 6. *lib.* 16. *cap.* 4. *lib.* 21. *cap.* 12. Hanc Tridentini mentem cum perſpectam habuerit Pius IV. in Allocutione habita ad Cardinales, & Epiſcopos Kalendis Martii 1564. quæ extat in Actis Conſiſtorialibus, agens de reſidentia a Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. atque a Tridentino animarum Paſtoribus, novis ſanctionibus injuncta, hæc ad rem ſubdidit: *Licet vero neque in illo, neque in iſto Concilio clare definitum ſit, an reſidentia de jure Divino eſſe cenſeatur, quod neque etiam nos nunc ex improviſo definire audemus.*

IV. Non ignoramus, quoſdam præſtantiſſimos Doctores contendere, quæſtionem, de qua eſt ſermo, etſi clare & expreſſe definita non fuerit, eſſe nihilominus virtualiter, & implicite, ut ajunt, a Concilio Tridentino deciſam: quod hac argumentatione manifeſte confici arbitrantur. Quo quiſque jure obligatur ad finem, ad ea pariter obligatur, quæ ad aſſequendum finem ſunt neceſſaria: atqui Epiſcopi, ceterique animarum

Re-

Digitized by Google

Rectores, juxta Tridentinum, jure Divino obligantur ad paſcendum ſibi commiſſum gregem, atque ad paſcendum, uti decet, & oportet, eſt neceſſaria reſidentia, quemadmodum idem Tridentinum declarat: igitur jure Divino iidem ad reſidentiam obligantur. Sed difficultas eſt in altera parte ſecundæ propoſitionis, quam minorem vocant: etenim non dixit Tridentinum, non poſſe oves paſcere, qui non reſident, ſed *qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt*: hæc autem verba commode referri queunt ad animum, cum vere intelligatur gregi ſuo invigilare, aſſiſtere, eumque non deſerere, qui, etſi abſens ſit corpore, illius tamen regimini, & tutelæ ſedulo excubat animo, juxta illud Apoſtoli 2. *ad Corinth.* 11. *Inſtantia mea quotidiana, ſolicitudo omnium Eccleſiarum*. Quamobrem aliquot ex Tridentinis Patribus, qui prædictis decreti verbis obſtiterant, metuentes, ne illis controverſia decidi, & reſidentiæ præceptum juri Divino adſcribi videretur, eorumdem verborum ſenſu penitus inſpecto, poſtea acquieverunt: quod pariter refert laudatus Pallavicinus *cit. lib.* 21. *cap.* 12. *num.* 5. Ad hæc, docet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 5. *in corp.* in qualibet obligatione præcipue ſpectandum eſſe obligationis finem: cum autem finis, propter quem animarum Paſtoribus reſidentia præcipitur, ſit ſpirituale bonum animarum, quibus præſunt; exinde concludit Angelicus, quod, ſi eumdem finem aſſequi poſſint in abſentia, tunc licite ſe a ſuis ovibus iidem ſubducere queant. Et profecto, ſi reſidentiæ præcepto non ſatisfacit, qui ita inter ſuas oves verſatur, ut animo ab illis abſit, nullam gerens earumdem curam; quia tali pacto finem contemnit, propter quem reſidentia ei imperatur, ſicuti ſapientiſſime perpenderunt Patres Concilii Aquilejenſis anni 1596. *rubrica* 5. *Quod de Epiſcoporum reſidentia a ſacro Concilio Tridentino, & ſummorum Pontificum Conſtitutionibus cautum eſt, hoc non eſt intelligendum, ut præſentia aſſideant, nihil præterea agant, cum ex ſacris canonibus reſidentia ſit accipienda in eum ſenſum, ut ſit laborioſa, non otioſa; id, quod duobus præſertim Tridentinæ Synodi verbis egregie exprimitur, ut paſcant, & regant &c.* Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1886. ob oppoſitam rationem cenſebitur reſidentiæ præceptum adimplere, qui, etſi a ſuis ovibus corpus ſubducat, animo tamen iiſdem adeſt, & finem obtinet illas paſcendi, & regendi, ad quem localis Paſtoris præſentia dirigitur.

V. Hanc eamdem S. Thomæ ratiocinationem proſequentes illi Tridentini Patres, qui reſidentiæ onus a ſolo jure Eccleſiaſtico impoſitum affirmabant, adhuc clarius eam expoliverunt, atque exemplo illuſtrarunt, apud eumdem Pallavicinum *lib.* 16. *cap.* 4. *num.* 15. Contingit aliquando, ajebant, adeo exiguam eſſe diœceſim, cui Epiſcopus præeſt, tamque anguſtis limitibus coarctari, ut a loco ſuæ diœceſi finitimo, melius ipſe, & commodius ſuas oves paſcere, & regere queat, quam poſſit alius reſidens in ampliſſimæ diœceſis centro: ſi itaque in reſidentiæ obligatione, juxta doctrinam Angelici, ſpectandus eſt obligationis finis, non poteſt

dici,

Digitized by Google

dici, quod reſidentiæ præcepto non obtemperet, qui in prædicto loco degit, unde puſillo ſuo gregi æque imminere, ac proſpicere poteſt, ac alter, qui in ampliſſimæ ſuæ diœceſis præcipua urbe commoratur.

VI. Hæc nos amico Præſuli ſcripſimus eo dumtaxat conſilio, ut ſibi perſuaſum haberet, non eſſe a Tridentino definitam quæſtionem, de qua loquimur, ſicuti ipſe opinabatur; non autem, ut illum diſtraheremus a ſententia, quæ reſidentiæ obligationem jure naturali, & Divino, animarum Paſtoribus injunctam defendit: ultro enim fatemur, hanc ſententiam communiorem eſſe, eique fere omnes calculum adjeciſſe, qui poſt Tridentinum ſcripſerunt, tam Theologos, quam Canoniſtas, inter quos Sotus *lib.* 10. *de juſtitia, & jure quæſt.* 3. *art.* 1. Bellarminus *epiſt. ad Theanenſem Epiſcopum nepotem ſuum*, poſt editionem Colonienſem anno 1619. aliaſque, rurſum vulgata poſt *Acta Legationis Helveticæ* Cardinalis Paſſionei, Vaſquez *opuſc. de Benefic. cap.* 4. §. 2. *num.* 121. Leſſius *lib.* 2. *de juſt. & jur. cap.* 34. *num.* 153. Azorius *Inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæſt.* 1. Caranza *cit. tract. de reſid. Epiſcop. cap.* 2. Navarrus *manual, cap.* 25. *num.* 121. Gonzalez *in Cap. Relatum, de Cleric. non reſiden. num.* 6. *& ſeq.* Fagnanus *in Cap. Ex parte, eod. tit. num.* 21. *& ſeq.* Zoeſius *ad eumd. tit. num.* 2. Zypæus *num.* 7. Pirhing *num.* 11. aliique innumeri.

VII. Quod autem accidere poſſe, *numero præcedenti* indicavimus, id re ipſa contingit in ſex Epiſcopis Cardinalibus, Oſtienſi, Portuenſi, Sabinenſi, Albanenſi, Præneſtino, & Tuſculano, qui, ut omnibus notum eſt, in Collegio S. R. E. Cardinalium principem locum obtinent, ſuppreſſo per Calliſtum II. ſeptimo Epiſcopatu ſuburbicario, ſanctarum videlicet Rufinæ & Secundæ, ſeu Sylvæ Candidæ olim nuncupato, cujus Cathedram & Diœceſim idem Pontifex Portuenſi Eccleſiæ perpetuo univit. Sex hujuſmodi Epiſcoporum Diœceſes Urbi Romæ admodum proximæ ſunt, ac pene contiguæ; ſed tamen a Diœceſi Romana vere diſtinctæ & ſeparatæ, ut etiam colligere licet ex noſtra Conſtitutione 115. §. 21. *Bullarii noſtri tom.* 1. Cum vero prædicti Epiſcopi Cardinales in ipſis Diœceſibus non reſideant, ſed Romæ moram ducant, ſummo Pontifici aſſiſtentes, & Apoſtolicæ Sedis ſervitiis addicti; licet aliquando ad viſitandas eaſdem Diœceſes ſe conferant, ut alibi videbitur, ſicque a reſidentia in propriis Diœceſibus ex diſpenſatione Pontificia plerumque abſint: hinc aliquis argumentum deſumere poſſet, ut ſuſtineret, reſidentiæ debitum, non a præcepto Divino, ſed ab Eccleſiaſtica inſtitutione provenire. Neque porro ullum nobis onus incumberet huic argumento reſpondendi; cum nos nec uni, nec alteri ex præmiſſis ſententiis adhærere profeſſi ſimus. Sed, quoniam diximus, communiorem poſt Tridentinum eſſe opinionem illam, quæ reſidentiæ præceptum a jure Divino deſumit, ſilentio minime prætereundam cenſemus reſponſionem, quæ dari poſſet ab hujus ſententiæ propugnatoribus: nimirum, Cardinales Epiſcopos ſuburbicarios, dum in Urbe reſident, ut Romano Pontifici, & Eccleſiæ univerſalis negotiis operam præſtent,

ſatisfacere debito reſidentiæ, ſi non materialis, at ſaltem formalis; quod quidem ſumma facilitate adimplent ob parvam Diœceſium ſibi commiſſarum ab Urbe diſtantiam: Romanum vero Pontificem, dum ſciens & prudens id fieri patitur, & tacitam ipſis diſpenſationem a reſidentia materiali concedit, non eos quidem a legis Divinæ vinculo abſolvere, ſed interpretando definire, Divinam legem illos in caſu, de quo agitur, ob adjunctas rerum circumſtantias, nequaquam adſtringere. Et hæc ſane reſponſio conformis eſt doctrinæ S. Thomæ *in quodlibet. 9. art.* 15. cui poſt Covarruviam, Sotum, & Vaſquez, pleniſſime adhæret Fagnanus *in Cap. Ex parte, num.* 57. *& ſeq. de Clericis non reſiden.* quamque etiam late exornat Hurtadus *in ſuis Reſol. Moral. de Reſidentia tom.* 1. *reſol.* 9. *num.* 29. *& ſeq.* Specialiter autem, pro eo quod pertinet ad prædictos ſex Epiſcopos ſuburbicarios, plura habet Cardinalis Brancatius in ſua diſſertatione *de Optione ſex Epiſcopatuum.*

CAPUT SECUNDUM.

Iterum de cavendis quoad quæſtiones nondum definitas: ubi de ea, an Clerici Beneficiarii ſint domini, vel adminiſtratores Fructuum ſuorum Beneficiorum.

MInus nobis arriſit, quod in alia offendimus Synodo, ubi, illata mentione gravis obligationis, quam habent Clerici Beneficiarii, Beneficiorum, quæ poſſident, fructus, ſuæ honeſtæ, decentique ſuſtentationi ſuperfluos, erogandi in pauperes, aliaſve pias cauſas, ejuſmodi obligationis hæc ibidem afferebatur ratio, nimirum *quia Clerici Beneficiarii non ſunt prædictorum fructuum Domini, ſed meri diſpenſatores*: quamquam enim commendaverimus conſilium Epiſcopi, renovandi, ſeu verius inculcandi obſervationem præcepti, quo ſinguli obſtringuntur Beneficiarii; neutiquam tamen viſa eſt approbanda adjecta præcepti ratio, qua videbatur aſſumi, quaſi deciſa controverſia, etiamnum inter Doctores agitata, de qua ſtatim.

II. Quidquid ſit, an, juxta priorum Eccleſiæ ſeculorum diſciplinam, Eccleſiaſticis Beneficiis gaudere poſſent, quibus opulentum ſuppetebat patrimonium, quod negare videntur Hieronymus *epiſt. ad Nepotianum*, Julianus Pomerius *de vit. contemplat. lib.* 2. *cap.* 9. aliique Patres, congeſti a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 4. certum eſt, hac noſtra tempeſtate, etiam Clericis divitiis affluentibus Eccleſiaſtica Beneficia conferri: neque eſt, qui dubitet, quin iidem verum dominium habeant redituum, quos ex proprio percipiunt patrimonio; in quorum proinde mala diſtributione, aut etiam pravo uſu, poſſunt utique contra alias virtutes, perinde ac laici, non vero contra ſtrictam juſtitiam peccare.

III.

Digitized by Google

III. Certum pariter eſt, ante factam diviſionem bonorum Eccleſiaſticorum, debuiſſe Epiſcopum, ad quem pertinebat eorumdem adminiſtratio, partem ſingulis aſſignatam fideliter elargiri, nec potuiſſe, abſque violatione juſtitiæ commutativæ, pauperes fraudare ea quarta parte proventuum, quæ, juxta ejus ævi diſciplinam, erat pauperum indigentiis ſublevandis deſtinata; quod quidem onus, ex eadem profluens juſtitiæ virtute, iis in locis, in quibus nondum facta eſt prædicta diviſio, etiamnum incumbit Epiſcopis, Abbatibus, aliiſve Beneficiariis, quorum Eccleſiaſticis reditibus ſunt illi admixti, pauperibus, ac Eccleſiæ fabricæ, juxta priſcam inſtitutionem, attributi; ex quibus propterea ſi aliquid ſibi uſurpent, ſunt injuſti rei alienæ detentores, & tenentur ad reſtitutionem.

IV. Certum denique eſt, etiam poſita Eccleſiaſticorum bonorum diviſione, & aſſignata jampridem pauperibus quarta parte fundorum ad Eccleſiam pertinentium, ex quibus, putant Doctores, erecta, & dotata fuiſſe hoſpitalia, aliaque inſtituta opera pia, ad eorumdem pauperum commodum; adhuc nihilominus teneri Clericos Beneficiarios, reditus, quos ultra ſui honeſtam ſuſtentationem ab Eccleſia percipiunt, diſtribuere in pauperes, aliave pia opera erogare, nec poſſe, abſque gravi peccato, in convivia, ludos, venationes, & ſimiles profanos uſus impendere, aut conſanguineis elargiri, niſi tamquam pauperibus, ſi vere pauperes ſint, & tunc, ut minus egeant, non ut diteſcant.

V. Hanc obligationem omnes Eccleſiæ canones aut imponunt, aut omnibus impoſitam agnoſcunt, qui Eccleſiæ militant ſtipendiis. Canon 37. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 18. inter Apoſtolicos, decernit: *Omnium rerum Eccleſiaſticarum Epiſcopus curam gerat, & eas adminiſtret, tamquam Deo intuente. Non liceat autem ex eis aliquid ſibi vendicare, vel propriis cognatis, quæ Dei ſunt, largiri. Sin autem ſunt pauperes, ut pauperibus ſuppeditet: ſed non eorum prætextu vendat, quæ ſunt Eccleſiæ.* Huic innumeri conſentiunt canones collecti a Gratiano *cauſ.* 12. *quæſt.* 1. aliique quos profert Theophilus Raynaudus *in Opuſculo* cui titulus *Mala e bonis Eccleſiæ, lib.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 3. *num.* 12. *Oper. tom.* 12. Et, ne quis haſce Eccleſiæ ſanctiones ad ſolum tempus referri credat, quo nondum facta erat prædiorum, aliorumque fundorum, ad Eccleſias ſpectantium, diviſio, audiat Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. *de reform.* ubi, poſtquam Epiſcopos monuit, ut modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu ſint contenti, iiſdem interdicit: *Ne ex reditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiareſve ſuos augere ſtudeant, cum & Apoſtolorum canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent; ſed, ſi pauperes ſint, iis, ut pauperibus, diſtribuant; eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa: immo, quammaxime poteſt, eos ſancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum, unde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, penitus deponant. Quæ vero de Epiſcopis dicta ſunt, eadem non ſolum in quibuſcumque Beneficia Ec-*

cleſiaſtica tam Secularia, quam Regularia obtinentibus, pro gradus ſui conditione, obſervari, ſed & ad S. R. E. Cardinales pertinere decernit. Scimus utique, Magiſtrum Lorcam hunc Tridentini locum intellexiſſe, non de Beneficiorum fructibus, ſeu eorumdem portione Eccleſiæ Prælatis, aliiſque Clericis attributa, ſed de bonis immobilibus menſæ Epiſcopalis, aliorumque Beneficiorum, quorum dominium eſt penes Eccleſiam. At ipſamet allegata Tridentini verba turpiter deceptum Lorcam evincunt: etenim Tridentinum loquitur de illis bonis, quibus fas eſt Beneficiariis ſublevare ſuorum conſanguineorum, ſi qua vere premantur, inopiam: nemo autem dicet unquam, poſſe in iſtos conferri bona immobilia Præbendarum, quemadmodum ſcite ponderat Sylvius *in* 2. 2. *D. Thom. quæſt.* 185. *art.* 7. *concluſ.* 5. Quocirca nullus omnino Doctor, præter unicum Lorcam, auſus fuit unquam eximere Beneficiarios a gravi obligatione diſtribuendi reditus Eccleſiaſticos, ſuæ honeſtæ ſuſtentationi ſuperfluos, in pauperes, aliave pia, & religioſa opera: quod eruditiſſimus Raynaudus, quo fortaſſe nullus accuratius Doctorum placita hac de re perquiſierat, teſtatum reliquit, *cit. loc.* inquiens: *Denique nemo plane Doctorum diſſentit, ſive inter Theologos ſcholaſticos, ſive morales, ſive inter Juriſperitos, ita ut quamvis jampridem lites, & diſſidia efferbuerint inter Doctores quoad dominium fructuum ſuperfluorum, ſitne penes Beneficiarios, an penes alios, tamen quoad peccatum grave in diſpenſatione ſuperfluorum aliter, quam ad pios uſus, nemo plane, plane inquam nemo, diſſentiat*.

VI. Hæc, ut diximus, certiſſima ſunt. Verum, quod modo a Raynaudo audivimus, acriter decertatur de titulo, ſeu cauſa, e qua prædicta gravis oriatur obligatio. Plerique, præcipue ex antiquioribus, eam oriri arbitrantur ex ſtricta juſtitia: docent ſiquidem, Clericos meros eſſe adminiſtratores, non autem dominos Eccleſiaſticorum proventuum, qui honeſtæ ipſorum ſuſtentationi ſuperſunt; ac proinde eos impendentes in uſus profanos, tamquam reos violatæ juſtitiæ, obligant ad reſtitutionem aut Eccleſiæ, aut pauperibus faciendam: idemque reſtitutionis onus imponunt luſoribus, conſanguineis, ceteriſque pecuniam a Clericis recipientibus, quam certo ſciunt ex Eccleſiaſtico Beneficio illis obveniſſe. Ita, præter antiquiores, ſentiunt Navarrus *de Eccleſiaſt. redit. quæſt.* 1. *monit.* 21. *num.* 1. Azor. *Inſtit. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. §. *Prima igitur*, & §. *Quod attinet*, Comitolus *Reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 70. & 71. Moneta *de diſtribut. part.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 14. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. Ord. lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 9. & *regul.* 10. Genettus *Theolog. moral. tom.* 2. *tract.* 1. *de Benefic. cap.* 11. Continuator Prælectionum Honorati Tournely, *tract. de Benefic. cap.* 4. *art.* 3. *concluſ.* 1. Cardinalis Capiſuccus *in ſuis Controverſ. theolog. controv.* 30. *per tot.* ſed ſpeciatim §. 5. & *ſeq.* quorum opinioni præcipuum fundamentum præbent cum Canones afferentes, bona Eccleſiaſtica eſſe *Patrimonium Chriſti*, ſicuti habetur *in Cap. Cum ſecundum, de præben. & dignit. Res Eccleſiæ, & patrimo-*

monium pauperum, uti dicitur *in Can. final. 16. quæſt.* 1. tum Eccleſiæ Patres, qui furti, & rapinæ reos faciunt Clericos expendentes reditus Eccleſiaſticos in profanos uſus, inter quos Hieronymus *in cap. 3. Iſaiæ verſ. 14. in fin.* ubi ait: *Rapina pauperum in domibus eorum eſt, quando replent theſauros ſuos, & Eccleſiæ opibus abutuntur in delicias, publicaſque ſtipes, quæ ad ſuſtentationem pauperum datæ ſunt, vel ſibi reſervant, vel propinquis diſtribuunt, & alienam inopiam, ſuas, ſuorumque faciunt eſſe divitias*: Bernardus *in epiſt. 2. ad Fulcon. Canonic. Regul. num.* 11. *Quidquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt:* aliique relati a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 3. lib. 3. a cap. 26. uſque ad 33.*

VII. Alii exadverſo, attribuentes Clericis verum dominium etiam ſuperfluorum redituum, quos ab Eccleſia percipiunt, exiſtimant gravem obligationem illos erogandi in pauperes, aliiſve piis operibus applicandi, non oriri ex ſtricta juſtitia, ſed vel ex lege charitatis, & miſericordiæ, Clericos Beneficiarios præ aliis adſtringente; vel cum Cardinali de Lugo *de juſtit. & jur. tom.* 1. *diſp.* 4. *num.* 16. ex virtute religionis; vel cum Leſſio *lib. 2. de juſt. & jur. cap. 4. num.* 47. & Haunoldo *de juſtit. & jur. tom. 1. tract. 4. num.* 82. ex poſitivo præcepto Eccleſiæ: quamobrem prædictos reditus elargientes conſanguineis, aliave ratione diſſipantes, a gravi quidem culpa non excuſant, ſed a reſtitutionis onere abſolvunt. Hanc ſententiam inter ceteros, propugnant Bannes 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 6. Dominicus Soto *de juſt. & jur. lib.* 10. *quæſt.* 4. *art.* 3. Sylvius *in* 2. 2. *D. Thomæ. quæſt.* 185. *art.* 7. *concluſ.* 4. Molina *tract.* 2. *de juſt. & jur. diſp.* 143. Vaſquez *de reditib. cap.* 1. §. 2. *dub.* 1. Covarr. *in Cap. Cum in officiis, de teſtam. num.* 7. Sarmiento *de reditib. Eccleſ. part.* 4. *cap.* 6. *num.* 2. Marſilius *eod. tract. part.* 2. *cap.* 1. 15. & 35. Gonzalez *in Cap. Si quis ſane, de peculio Clericorum, a num. 6. uſque ad fin.* Fagnanus *in eod. Cap. a num. 1. uſque ad 6.* Barboſa *Jur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 17. aliique ab his allegati, qui ſuam opinionem duobus potiſſimum ſuſtentant argumentis. Primum deſumunt ex Beneficiorum origine, quod in hunc modum exponunt. Cum Eccleſiæ proventus, inquiunt, in communi adminiſtrabantur, & quarta illorum pars, ſtatis temporibus, in Clericos diſtribuebatur Eccleſiæ obſequiis addictos, nemo facile credet, alterum ex his eveniſſe; nimirum vel ſingulos Clericos adeo exiguam redituum portionem, ubique locorum, atque e qualibet Eccleſia participaſſe, quæ tantum ad neceſſariam ſuſtentationem iiſdem ſufficeret; vel, ſi aliquid ultra ſui honeſtam ſuſtentationem perciperent, iſtius portionis dominium non fuiſſe penes illos, quibus ceteroquin dabatur in pretium, & mercedem laboris. Jam vero, pergunt, cum, poſt factam bonorum diviſionem, quartæ parti, inter Clericos olim dividendæ, ſubrogatæ ſint Præbendæ, & ſubrogatum induat naturam ejus, cui ſubrogatur; neceſſario inde conſequi videtur, ut una cum poſſeſſione Præbendæ, omnium ejuſdem Præbendæ fructuum dominium Beneficiarii conſequantur.

VIII.

VIII. Alterum argumentum eidem opinioni ſuppeditat Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *& ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.* quibus in locis decernit, ut Beneficiarii, qui e Beneficii loco ſine legitima cauſa diu abſunt, aut Fidei profeſſionem intra præſcriptum tempus emittere negligunt, ſuorum Beneficiorum fructus *non faciant ſuos*: hinc enim, per argumentum a contrario, infertur, quod, ſi in loco Beneficii reſideant, & Fidei profeſſionem debito tempore emittant, eoſdem fructus *faciant ſuos*. Facere autem *fructus ſuos*, idem omnino eſſe, ac eorumdem dominium acquirere, patet *ex Cap. unic. de Clericis non reſiden. in 6.* ubi Bonifacius VIII. loquens de diſtributionibus quotidianis, iis dumtaxat erogandis, qui Divinis interſunt, ait: *Qui vero aliter de diſtributionibus ipſis quidquam receperit..... rerum ſic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas ſuas*.

IX. Neque hujus ſententiæ patroni aliquid roboris ineſſe putant argumentis in contrarium allatis. Ad primum enim reponunt, bona Eccleſiaſtica recte dici *Patrimonium Chriſti*, quia ſcilicet Chriſti intuitu, ejuſque amore ſunt in Eccleſiam collata: nuncupantur etiam *Res Eccleſiæ*, quia Beneficialium fundorum dominium penes Eccleſiam eſt: ac denique appellantur *Patrimonium pauperum*; tum quia Clericis dantur, qui ſolis Eccleſiæ ſtipendiis olim victitabant, eorumque plerique etiamnum, præter id, quod ab Eccleſia percipiunt, aliud non habent, unde valeant ſuſtentari; tum quia ſinguli Beneficiarii gravi obſtringuntur præcepto elargiendi pauperibus quidquid, ultra propriam ſuſtentationem, ex Eccleſiæ bonis acquirunt. Ad allegata autem Patrum teſtimonia, eos ita loquutos, reſpondent, oratoria quadam exaggeratione, qua etiam in divites laicos, pauperum indigentiis non ſubvenientes, interdum invehi conſueverunt: Hieronymus enim, relatus a Gratiano *ſub initium diſtinctionis* 42. ait: *Aliena rapere convincitur, qui ultra neceſſaria ſibi retinere probatur*: & Ambroſius, ſeu quicumque ſit Auctor *ſermonis* 81. qui inter Ambroſii Opera circumfertur, relatus *in Can. Sicut, diſt.* 47. omnes divitiis affluentes ita alloquitur: *Quis tam injuſtus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta, ſuum non uſum, ſed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus eſt criminis habenti tollere, quam, cum poſſis, & abundes, indigentibus denegare. Eſurientium panis eſt, quem tu detines; nudorum indumentum eſt, quod tu recludis; & miſerorum redemptio eſt, & abſolutio, pecunia, quam tu in terram defodis*.

X. Porro tam Auctores primæ, quam ſecundæ ſententiæ, ſibi ſuffragari contendunt Angelicum Doctorem. Duplici in loco S. Doctor hanc verſavit quæſtionem, in Quodlibetis nimirum, & in Summa. In Quodlibetis, quæ circa annum 1257. ab eo ſcripta, teſtantur Echard *de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum tom.* 1. *pag.* 272. & Touron *in Vita S. Thomæ pag.* 153. aperte adhæret poſteriori ſententiæ: etenim *quodlibet.* 6. *quæſt.* 7. *art.* 12. *ad* 3. hæc habet: *Aliter dicendum eſt de illis Eccleſia-*

ſti-

ſticis bonis , quæ principaliter ſunt attribuenda neceſſitatibus pauperum , & ex conſequenti neceſſitatibus Miniſtrorum , ſicut ſunt bona hoſpitalium , & aliorum hujuſmodi ; & aliter de illis bonis , quæ ſunt principaliter attributa uſibus Miniſtrorum , ſicuti ſunt Præbendæ Clericorum , & alia hujuſmodi . Nam in primis bonis peccatum committitur non ſolum ex abuſu , ſed etiam ex ipſa rerum conditione , dum aliquis in ſuos uſus aſſumit , quod eſt alterius ; & ideo tenetur ad reſtitutionem , tamquam defraudator rei alienæ . In ſecundis vero bonis non committitur peccatum , niſi per abuſum , ſicut & de bonis patrimonialibus dictum eſt : unde non tenetur quis ad reſtitutionem , ſed ſolum ad pœnitentiam peragendam .

XI. Poſt exarata Quodlibeta , ſuadente Clemente IV. qui menſe Februario 1265. fuerat Pontifex renuntiatus , operam dare cœpit Angelicus ſuæ conſcribendæ Summæ Theologicæ , & Secundam Secundæ circa annum 1269. abſolvit , uti proſequuntur Echard *cit. loc.* & Touron *pag.* 203. In hoc autem poſtremo Opere , nempe 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 7. ſententiam retractaſſe , quam in Quodlibetis docuerat , contendunt plerique ex iis , qui primam opinionem propugnant . Verum , ut ingenue loquamur , in hoc ipſo Theologicæ Summæ loco , quem iſti Doctores ſibi favere ajunt , videtur Angelicus doctrinam confirmare , quam *in citato quodlibeto 6.* tradiderat : præmiſſa ſiquidem diſtinctione bonorum , & differens de Eccleſiaſticis proventibus , Epiſcopi ſuſtentationi aſſignatis , inquit : *De his autem , quæ ſunt ſpecialiter ſuo uſui deputata , videtur eſſe eadem ratio , quæ eſt de propriis bonis .* Nihilominus tamen , quia hic S. Thomas non ita perſpicue , ſicuti alias ſolet , mentem ſuam explicuit , ideo Genettus , ne ſibi contrarium fateatur Angelicum , cujus doctrinæ eſt addictiſſimus , de ejuſdem , hac in re , ſententia ita *cit. loc.* concludit : *Licet autem Angelicus Doctor ſingulari quadam perſpicuitate mentem ſuam utplurimum aperire ſoleat , nullumque relinquat de veritate opinionis , & mentis ſuæ dubitandi locum ; fatendum tamen , illum , in hac quæſtione reſolvenda , verbis ita in ſpeciem ambiguis uſum eſſe , ut , etiamſi inſigniores illius diſcipuli ſignificarint , docuerintque , quod , juxta ejuſdem Sancti Doctoris mentem , Beneficiati non poſſunt eſſe domini redituum Beneficiorum ſuorum ; attamen nonnulli reperti ſunt , qui contrario plane modo illius mentem interpretati ſunt , & fundamentum ſuæ ſententiæ hauſerunt ex quodlibeto ſexto .*

XII. Aliud ſuæ opinioni præſidium comparare ſtuduit Natalis Alexander ab auctoritate S. Caroli Borromæi , in cujus Concilio Mediolanenſi I. definitum affirmat , Beneficiarios non eſſe dominos Eccleſiaſticorum redituum , qui ſuæ honeſtæ ſuſtentationi ſuperſunt , eoſque in profanos uſus impendentes , ad reſtitutionem ab eodem adactos . Verum nos , qui nullius partis ſtudio abrepti ſumus , nihil ejuſmodi a S. Carolo deciſum comperimus : etenim in primo Concilio Provinciali Mediolanenſi , ad reſtitutionem obligantur Beneficiarii non ſatisfacientes oneribus , ſuis Beneficiis impoſitis , quique reditus ad certos uſus , puta ad Templorum ornatum ,

tum, vel ad dotandas virgines, a fundatore deſignatos, ſibi uſurpant, aut propria auctoritate in alios vertunt uſus, de quibus decernitur *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 39. *Quod ſi facere omiſerint, ſed eos fructus ſibi vindicare, vel ad alios transferre auſi fuerint, vel in quem debent uſum non impenderint, ſe ex ſacris Canonibus, & ſanctorum Patrum ſententia, ſacrilegii reos eſſe intelligant, & eorum omnium neceſſaria reſtitutione teneri, neque ulla omnino, etiam immemorabili, conſuetudine excuſari*. Sermonem poſtea inſtituit Concilium de Eccleſiaſticis proventibus, quos interdum Beneficiarii uberius percipiunt, quam ad vitam honeſte traducendam propria cujuslibet requirat conditio; & de hiſce eoſdem Beneficiarios in hunc modum alloquitur: *Dubitare non debent ad eum finem hanc copiam illis eſſe attributam, ut præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum ſatis eſſent, ſuppeterent etiam, quibus Divini cultus ornatus, & ſplendor conſervaretur, & pauperum inopia, & indigentia ſublevaretur*. Monet deinde, ac per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti obteſtatur Clericos, quibus annui reditus redundant, ne hiſce abutantur in augendis conſanguineis, aut in nutrienda vanitate; & luxu fovendo; ſed ut memores propriæ obligationis, illos pauperibus diſtribuant, nulla tamen facta mentione juſtitiæ, immo potius ſola indicata lege charitatis, qua ad id faciendum obſtringantur: ait quippe: *Ex eo vero, quod ſupererit, ſi neceſſaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant, ſe, quos non paverint, occidiſſe; atque ob violatam ſanctiſſimæ charitatis legem, mortale peccatum commiſiſſe, quo ſibi iram in die iræ theſaurizaverunt*.

XIII. Quod tamen a S. Carolo deciſum negamus, ultro concedimus, in nonnullis Diœceſanis aliorum Epiſcoporum Synodis affirmari, & veluti certum aſſumi: in Synodo quippe Nonantulana, anno 1688. habita a Cardinali de Angelis, legimus: *Superfluos Eccleſiæ reditus in pios uſus expendant, memores, illorum non eſſe dominos, ſed tantum commendatarios, & adminiſtratores*: & in Synodo Veliterna, habita a Cardinali Cybo anno 1698. *Quicumque reditus Eccleſiaſticos poſſident, noverint, res Eccleſiæ nihil aliud eſſe, quam vota Fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, earumque propterea miniſtros ſe eſſe, non dominos, ut, quod illis supereſt, in pauperum neceſſitatibus erogent*. Licet autem nos ejuſmodi Epiſcoporum effata haudquaquam reprehendamus, cum liberum illis fuerit ſententiam amplecti, quam innumeri Theologi laudabiliter propugnant, & tutiorem eſſe, atque in praxi conſulendam, etiam alii, qui pro contraria ſtant, Doctores fatentur, inter quos Leſſius *de juſt. & jur. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 42. & Duvallius *in* 2. 2. *D. Thom. part.* 2. *Tract. de charitate, & eleemoſyna quæſt.* 8. *art.* 6. attamen conſultius exiſtimamus, ut Epiſcopus in Synodo abſtineat a quæſtione decidenda, ſuoque calculo adjicendo alteri ex controverſis inter Catholicos opinionibus. In hoc autem propoſito nos obfirmant Patres Concilii Tridentini; ſcimus etenim, enuntiatum decretum *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. *de reform.* quo interdicitur Epiſcopis,

pis, ne ex reditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiareſque ſuos augere ſtudeant, ita prius fuiſſe efformatum, ut ejuſmodi prohibitionis hæc ibidem adduceretur ratio, videlicet, quia *Eccleſiaſticorum proventuum diſpenſatores tantum ſunt:* & tamen hæc poſtrema verba in generali Congregatione, habita die 23. Novembris 1563. viſa ſunt Patribus expungenda, & re ipſa expuncta ſunt; quoniam Cardinalis a Lotharingia Archiepiſcopus Remenſis, Petrus Guerrerus Archiepiſcopus Granatenſis, aliique Præſules illis interceſſere, ne detrimentum afferrent ſententiæ, ut ipſi ajebant, valde communi, quæ Eccleſiaſticorum etiam ſuperfluorum proventuum dominium Beneficiariis attribuit. Rem totidem fere verbis narrat Cardinalis Pallavicinus *hiſt. Concil. Trident. lib.* 24. *cap.* 3. *num.* 4. neque inficiatur Paulus Sarpi *ejuſdem Concil. hiſt. lib.* 8. quamvis, ut indulgeat ſuo genio aut impugnandi, aut ſaltem obſcurandi veritatem, decreto obſtitiſſe aſſerat, non Cardinalem a Lotharingia, neque Archiepiſcopum Guerrerum, ſed Epiſcopum Sulmonenſem; quod tamen falſum eſſe, fatetur etiam modernus Auctor, qui Sarpi hiſtoriam in Gallicum ſermonem vertit, eodemque, quo Sarpus, infectus veneno, lividis notis aſperſit, uti legere eſt *tom.* 2. *pag.* 724. *num.* 22. Quocirca, ſi Concilii Tridentini Patres noluerunt quæſtionem attingere inter Catholicos exagitatam, jure meritoque nos conſulendum duximus Epiſcopis, ne illam in ſuis Synodis definiant, aut tamquam definitam aſſumant.

XIV. Urgeant ipſi, & inculcent ſuis Clericis, ex Eccleſiæ ſtipendiis victitantibus, gravem obligationem, quam habent, elargiendi pauperibus, aliiſve piis uſibus applicandi, ſibi redundantes Eccleſiaſticos reditus; ſed adhuc latentem hujus obligationis originem non inveſtigent: ut enim ajebat Cardinalis Bellarminus in epiſtola ad Theanenſem Epiſcopum nepotem ſuum *controv.* 8. & 9. parum refert determinare, unde illud proveniat gravis obligationis vinculum, quo ceteroquin omnes Beneficiarios obſtringi, indubitanter ſcimus: *Non diſputo* (inquit Bellarminus) *quæſtionem illam, an Prælati ſint vere domini redituum Eccleſiaſticorum, & an teneantur reſtituere, quæ male expenderunt. Parum enim refert, utrum Prælatus damnetur ad inferos, quia peccavit contra juſtitiam, an quia peccavit contra charitatem, non bene diſtribuendo facultates ſuas. Solum quæro, in quos uſus debeat expendere ſuas Eccleſiaſticas facultates, ut non amittat vitam æternam.*

CAPUT TERTIUM.

Regula in præcedentibus capitibus tradita limitatur.

Accidit interdum, rem aliquam in quæſtionem adduci nondum ab Eccleſia definitam, & nihilominus integrum eſſe Epiſcopo, aliquid de illa decernere, citra violationem regulæ, quam modo tradidimus: etenim aliquando totius controverſiæ cardo unice vertitur circa jus com-

Digitized by Google

mune, quo ſolum inſpecto, diſputant Theologi, utrum aliquid fieri liceat, necne; ceterum nullus eorum abjudicat Epiſcopo poteſtatem, illud ſuo peculiari ſtatuto inhibendi, quod plerique contendunt eſſe a jure communi permiſſum. Rem pandunt, quæ ſubnectimus, exempla. Percurrenti Diœceſanam Synodum Neapolitanam, celebratam a Cardinali Pignatello, poterit, primo aſpectu, deciſa videri controverſia, magnis animorum motibus inter Doctores agitata, de qua nos egimus *in noſtra Inſtit.* 15. *num.* 20. *& ſeq.* In ea quippe Synodo *part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. ſancitum legitur, Eccleſiaſtici jejunii ſanctitatem ab iis quoque ſervandam, quibus, valetudinis cauſa, eſus carnium in Quadrageſima, aliiſque eſurialibus feriis indulgetur; quod tamen apud Theologos eſt in quæſtione poſitum. Verum, re ſedulo examinata, controverſiæ deciſionem ex ejuſdem Synodi verbis minime inferri, animadvertimus: in ea ſiquidem non dicitur, Eccleſiaſticum jejunium cum carnium eſu rite componi, quod plures negarunt Theologi, qui res morales per analogiam ad phyſicas explicantes, ſibi animo finxerunt Eccleſiaſticum jejunium inſtar compoſiti phyſici, quod deſtrui neceſſe eſt, ſi vel una corruat ex partibus, ejuſdem eſſentiam conſtituentibus; ſed, abſtrahendo ab hac quæſtione, jejunium, etſi non integre, ac ſicuti ab Eccleſia præcipitur, ſuo tamen modo ſervare, in ea Synodo jubentur, quos a carnibus abſtinere ægra valetudo non permittit; quod & ab aliis Diœceſanis Synodis, Lucana videlicet, Adjacenſi, & Alerienſi, ſanctiſſime conſtitutum, ibidem aſſeritur: in quarum præſidium adduci etiam potuiſſent Acta Eccleſiæ Tarantaſienſis, edita ab Anaſtaſio Germonio, ejuſdem Urbis Archiepiſcopo, in ſua Diœceſana Synodo, ubi *ad tit. de obſervat. jejun. lib.* 3. *cap.* 2. hæc habentur: *Nos autem, qui diſpenſantem huc ſolum ſpectare intelligimus, ut, quantum fieri poteſt, a male affectis corporibus pericula ex noxiorum ciborum uſu imminentia avertantur, non videmus, cur diſpenſatus (quamvis carnes edere licite poſſit) ab hoc tamen ſaluberrimo Eccleſiæ præcepto excuſari poſſit: immo, cum ex robuſtiore alimento valentior factus, facilius jejunaturus præſumatur, nihil obſtare putamus, quin & ipſe, ſicut ceteri Chriſtiani, tempore jejunii, ſemel tantum in die, horaque ab Eccleſia præſcripta, cibum ſumere debeat; cum & inter celeberrimos Theologos non deſint, qui ſe idem ſentire ſcriptis mandaverint.* Neque vero quempiam inficiari arbitramur, poſſe Epiſcopum ad unicam ſaltem comeſtionem præcepto obſtringere, quos adverſa valetudo ab alia jejunii parte, quæ eſt abſtinentia a carnibus, abſolvit; præſertim cum ſummi Pontifices Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. in Edictis, quæ tamquam Epiſcopi Romani per Cardinalem ſuum in Urbe Vicarium ſuper obſervatione quadrageſimalis jejunii, ſingulis annis, ut moris eſt, promulgarunt, id ipſum Romæ fieri præceperint, ad quæ Edicta alluſit laudatus Cardinalis Pignatellus, præfatam Synodalem Conſtitutionem ita exorditus: *Quia vero Apoſtolicæ Sedis, magiſterio Spiritus Sancti edoctæ, præceptionibus, & inſtitutis*

ſa-

ſaluberrimis admonemur &c. Sed ſupervacaneum eſt de hac re pluribus diſſerere; quoniam nos, poſtquam ſupremum Petri ſolium conſcendimus, ſinentes, Theologos in ſuis ſpeculationibus tempus terere, Eccleſiaſtici jejunii, hominum intemperantia, fatiſcentem diſciplinam, quantum fert conditio temporum, pro viribus ſuſtentare curavimus, injungentes Epiſcopis, ne ulli permittant diebus Quadrageſimæ, valetudinis cauſa, carnibus veſci, niſi adjecta lege religioſe ſervandi alteram jejunii partem, quæ conſiſtit in unica comeſtione: quod patet ex noſtris Apoſtolicis litteris, quæ extant *in tom.* 1. *noſtri Bullarii*, 19. 27. 55. 99.

II. Simile judicium ferendum eſt de aliis Synodalibus Conſtitutionibus, quibus ſevere interdicitur, ne Dominicis, aliiſque feſtis diebus, exerceantur negotiationes, neve fiant publicæ nundinæ, ſive annuæ, ſive hebdomadariæ, quemadmodum non ſolum cautum reperimus in Synodo Provinciali Cameracenſi II. *tit.* 4. *cap.* 2. & Mechlinienſi I. *tit. de feſtis*, *cap.* 3. verum etiam, teſte Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 2. *tit.* 17. *cap.* 4. *num.* 15. *&* 16. ſtatutum legitur in aliis pluribus Synodis Diœceſanis Belgii, nimirum Buſcoducenſi *tit.* 12. *cap.* 2. Tornacenſi anni 1643. *tit.* 3. *cap.* 7. & Yprenſi anni 1609. *tit.* 6. *cap.* 1. quibus ex Italicis addimus Synodum Lauretanam, habitam a Cardinali Roma anno 1626. Senogallienſem, habitam a Cardinali Antonio Barberino 1527. Sutrinam, celebratam a Cardinali Julio Spinula 1671. Farfenſem, coactam a Cardinali Carolo Barberino 1685. Cæſenatenſem, habitam a Cardinali Denhoff 1693. aliaſque non paucas. Etenim, quamquam plures reperiantur nimium fortaſſe benigni Theologi, qui negotiationem, etiamſi publice, & cum ſtrepitu exerceatur, non accenſendam opinentur operibus ſervilibus, feſtis diebus vetitis, atque aliquot præterea ex iis cum inficiari nequeant, nundinas, ſeu mercatus, ne Deo ſacratis diebus fiant, expreſſe ſaltem prohiberi *in Cap.* 1. *de feriis*; huic tamen præcepto derogatum aſſerunt per contrariam conſuetudinem: uti videre eſt apud Cajetanum *in Summ. verb. In feſto prohibita*, Sylveſtrum *in Summ. verb. Negotium* §. 2. Navarrum *manual. cap.* 13. *num.* 8. & Layman *Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 7. *cap.* 2. *num.* 6. *verſic. Dico octavo*. Nihilominus nullus unquam auſus fuit negare Epiſcopo poteſtatem, ejuſmodi conſuetudinem abrogandi, ſuaque peculiari ſanctione interdicendi, ne prædicti profani actus, per quos certe Fideles ſummopere diſtrahuntur a Divinis, exerceantur diebus feſtis: quod bene obſervant Ventrigl. *in prax. rer. Eccleſ. tom.* 1. *annot.* 16. §. 1. *num.* 19. Zaul. *ad Stat. Favent. tom.* 1. *lib.* 7. *obſervat. ad rubric.* 2. *num.* 24. Nicol. *in prax. Canonic. tom.* 1. *litt. C.* §. 1. *num.* 44.

III. Quamobrem Epiſcopus removens a diebus, Dei cultui ſpecialiter deputatis, aut ſolemnes nundinas, aut etiam hebdomadarias, nullam definit quæſtionem inter Theologos controverſam, ſed ſuo muneri indubitanter adnexam auctoritatem exerit, ad tuendam dierum feſtorum ſanctitatem, quæ per prædictos actus profanatur. De hac materia uberrime a

Digitized by Google

nobis tractatum eſt in noſtris Apoſtolicis litteris, ad Ordinarios ditionis Eccleſiaſticæ datis 5. Novembris 1745. impreſſis *tom. 1. noſtri Bullarii* 144. *in ordine*, in quibus, præmiſſa diſtinctione nundinarum annuarum ab hebdomadariis, quas *mercatum* vocant, mercatum diebus feſtis haberi omnino prohibuimus, annuas vero nundinas, non tam permittendas, quam, ad evitanda populorum incommoda, ex quadam conniventia, tolerandas duximus, modo non exerceantur iis matutinis, & veſpertinis horis, quibus Divina Officia in Eccleſiis celebrantur, quod in iiſdem litteris copioſius explicatur.

CAPUT QUARTUM.

Præcipue abſtinendum a definiendis quæſtionibus reſpicientibus Sacramenta: ubi de intentione Miniſtri requiſita ad validitatem Sacramenti.

Audivimus a Fagnano, illas potiſſimum quæſtiones in particularibus Synodis eſſe relinquendas intactas, quæ circa Sacramenta verſantur. Quoniam autem impoſſibile foret eas omnes hic recenſere, nonullas delibabimus, quæ frequentius occurrunt.

II. Utque id ordinatim conficiamus, a quæſtione exordimur omnia Sacramenta complectente, alias ſubinde indicaturi ad ſingula pertinentes. Quæſtio eſt inter Theologos, ſæpius a Parochis refricari ſolita, an, & qualis intentio ſit neceſſaria in Miniſtro, ut validum Sacramentum conficiat. Aliquam intentionem, ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, in eo requiri, Fidei dogma eſt: etenim Eugenius IV. in ſuo decreto poſt Concilium Florentinum, *tom. 9.* Collectionis Harduini *col.* 438. ſeptem novæ Legis Sacramentis ſingulatim enumeratis, ait: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona Miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia:* & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. can. 11. de Sacramentis in genere*, contrarium ſentientes anathemate perſtrinxit: *Si quis dixerit, in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, anathema ſit.*

III. Nec vero pauca, nec levia ſunt rationum momenta, quibus hoc Fidei dogma fulcitur: nam in primis Chriſtus Dominus, Sacramentorum novæ Legis auctor & inſtitutor, eorumdem adminiſtrationem eſſe voluit actionem humanam: actio autem humana eſſe non poteſt, niſi ſit libera; nec libera, niſi fiat ex rationis judicio, & cum intentione voluntatis. Præterea actio Sacramentalis referri poteſt ad varios fines: infans quippe poteſt ex. gr. aqua ablui vel ad munditiem corporis, vel ad ſanitatem: quamobrem, ut ablutio ſit Sacramentalis, neceſſe eſt, ut ad finem Baptiſmi determinetur per intentionem abluentis. Demum, ut Sacramentum valide conferatur, qui illud adminiſtrat, gerere ſe debet ut Chri-

Digitized by Google

Chriſti, & Eccleſiæ Miniſtrum: ad quod profecto neceſſarium eſt, ut illud animo intendat, quod Chriſtus inſtituit, aut facit Eccleſia.

IV. Ex his porro, quæ late exornant Theologi, præcipue Gregorius de Valentia *tom.* 4. *commentarior. Theologicor. diſput.* 3. *quæſt.* 5. *punct.* 3. colligitur, eum, qui jocoſe ac ſcurriliter Sacramenti ritum celebrat, Sacramentum non conficere, neque valide adminiſtrare. Is quippe animum illudendi ſibi adeſſe oſtendit, non vero ponendi religioſam actionem, a Chriſto Domino inſtitutam, ejuſque virtute ſacratam: quare Lutheri, & Calvini error, Sacramenta, per jocum adminiſtrata, nihilominus rata eſſe aſſerentium, primo confixus eſt a Leone X. anno 1520. cum, inter ceteras, hanc quoque Lutheri propoſitionem proſcripſit: *Si per impoſſibile confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret, ſi tamen credat ſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus:* & deinde expreſſe damnatus a Concilio Tridentino, cum *cit. ſeſſ.* 7. tum *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. & *can.* 9. *de Sacrament. Pœnit.*

V. Nec quemquam movere debet, quod Socrates *lib.* 1. *hiſt. Eccleſ. cap.* 15. Sozomenus *lib.* 2. *cap.* 17. aliique ex Rufino ſcribunt de Alexandro Patriarcha Alexandrino; ei nempe, aliiſque Epiſcopis ad Concilium congregatis, ratum viſum fuiſſe, ac validum Baptiſma, ab Athanaſio nondum ex puerili ætate emerſo, cum ſociis ludente, collatum. Primo enim, uti nos animadvertimus *Inſtit.* 8. multi Auctores factum illud non modo revocant in dubium, ſed plane inficiantur: quoniam, ſi Hieronymi Chronico fidem adhibeamus, Alexander ad ſedem Alexandrinam non eſt evectus ante annum 321. & Athanaſius, eodem Sozomeno referente, anno 325. Concilio Nicæno, jam Diaconus, interfuit, atque inſequenti anno, Alexandro vita functo ſucceſſit; quocirca explicari non poteſt, quomodo puer luſerit, Eccleſiam Alexandrinam regente Alexandro: & quamvis Alexandrum anno 313. Epiſcopum inauguratum dicamus, uti tradunt Papius *ad ann.* 311. *num.* 26. & Patres Mauro-Benedictini *in Vit. Athanaſ. tom.* 1. *Oper. part.* 1. *pag.* 3. tunc tamen Athanaſium ſuæ ætatis annum duodeviceſimum egiſſe oportuit, quoniam annorum ſaltem triginta prædicto anno 326. Alexandrinum Epiſcopum eumdem renuntiatum, fere communiter Eruditi conſentiunt: nunquam enim ei ab Arianis objectum legimus, quod junior Epiſcopatum arripuiſſet, ut de Paulino, Hieronymi fratre, narratur: ætas vero duodeviginti annorum ab illis puerilibus nugis jam abhorret, quibus Socrates, & Sozomenus Athanaſium diſtentum ſcribunt. Deinde, etſi res ita ſe habuerit, nihil tamen exinde ad adſtruendum hæreticorum errorem conficitur; Athanaſium quippe, non irriſorie, ſed ſerio Baptiſma contuliſſe eo ritu, quem ab Alexandro Epiſcopo adhiberi viderat, ex eo colligitur, quod iidem Hiſtorici narrant, eum ſcilicet, non omnes promiſcue ſocios, ſed ſolum Catechumenos baptizaſſe: cum autem Athanaſium tunc luſiſſe iidem aſſerunt, nihil aliud ſibi voluiſſe videntur, quam eumdem, in re ſerio peracta, oble-

lectamentum animi, tamquam extrinſecum finem, ſibi propoſuiſſe.

VI. Verum, quamquam apud Catholicos certiſſimum ſit, in Sacramenti Miniſtro aliquam intentionem requiri, ſaltem faciendi quod facit Eccleſia; valde tamen inter eoſdem diſputatur de hujus intentionis objecto, ſeu quid illud ſit, ad quod ferri debeat ejuſmodi intentio, quam omnes neceſſariam fatentur. Ambroſius Catharinus, e Dominicanorum familia, Epiſcopus Minorenſis, & poſtea Archiepiſcopus Compſanus, *in Opuſc. de Intentione Miniſtri* contendit, ad Sacramentum valide adminiſtrandum, ſatis eſſe, ut Miniſter intentionem habeat ſerio perficiendi ritum externum, qui ab Eccleſia adhibetur: atque ideo, etiamſi ſuam intentionem retineat, aut interius dicat, ſe nolle facere, quod facit Eccleſia, dummodo exterius ſerio agat, nulloque ſigno pravam ſuam voluntatem prodat, ratum, perfectumque Sacramentum ab eo perfici, Catharinus propugnat. Catharino præiverant Petrus Cantor, Robertus Cardinalis Pullus, Paludanus, Sylveſter; eumque poſtea ſunt ſectati Salmeron *lib.* 1. *comment. in epiſt. D. Pauli* 3. *par. diſp.* 2. Joannes Marius Scribonius *in Summ. Theolog. de Sacram. in genere quæſt.* 6. & 7. Vincentius Contempſonius *in ſuo Tract. de Sacram. in genere*, Hyacinthus Serry *in Vind. Catharin.* Natalis Alexander, Gaſpar Juenin, aliique recentiores.

VII. Hæc tamen opinio viſa eſt aliis coincidere cum Lutheri, & Calvini doctrina, a Concilio Tridentino expreſſe damnata; ac propterea non dubitarunt hæreſis notam eidem inurere. Verum hujuſmodi cenſores Concilii Tridentini hiſtoriæ ſe prorſus jejunos oſtendunt: etenim ſeſſio ſeptima, ubi primo impium hæreticorum dogma anathemate confoſſum fuit, habita eſt die 3. Maji 1547. & laudatum Catharini Opuſculum, Romæ typis impreſſum prodiit anno 1552. quin Opuſculi Auctor, ea occaſione, in aliquam erroris ſuſpicionem venerit: quapropter Cardinalis Pallavicinus., cui Tridentini canones, & decreta, eorumque genuinus ſenſus, ignota profecto non erant, *in ejuſdem Concilii hiſtoria lib.* 9. *cap.* 6. *num.* 2. loquens de ſententia a Catharino in eodem Concilio propugnata, hæc habet: *Equidem exiſtimo Catharini ſententiam falſam eſſe, ſed non ideo per Tridentinos canones diſerte damnatam: quapropter fas illi fuit affirmare, eam Concilio non contradicere:* & *lib.* 12. *cap.* 10. exponens decreta Pœnitentiæ Sacramentum ſpectantia, a Concilii Patribus formata, *num.* 34. ait: *Ex hiſce poſtremis verbis conjicere poteſt quiſquis ea legerit, haud eſſe expunctam ſententiam Catharini, aliorumque Theologorum, opinantium, Sacramento, quo ratum ſit, ſufficere in Miniſtro voluntatem ſerio agendi, & obeſſe tantummodo jocum, quem Sacramentum ſuſcipiens cognoſcere poſſit.*

VIII. Quamobrem melioris judicii Theologi, Catharini opinionem ab hæreſis cenſura vindicant, latumque inter illam, ac Lutheri, & Calvini doctrinam, diſcrimen intercedere demonſtrant; præſertim Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 2. *diſput.* 138. *cap.* 2. & 3. Cardinalis de Lugo *de Sacrament. diſput.* 8. *ſect.* 2. *num.* 15. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 1. *lib.*

1. *lib.* 2. *de Sacramentis in genere cap.* 7. *art.* 3. *reg.* 1. Juenin *de Sacram. diſſert.* 1. *quæſt.* 5. *cap.* 2. *art.* 3. §. 1. Quin immo Marcus Antonius de Dominis *lib.* 5. *de republic. Eccleſ. cap.* 12. §. 12. & 13. ubi perverſum hæreticorum errorem adſtruit, Catharinum a ſua ſententia prorſus alienum agnoſcit, & fatetur. Negari tamen haud poteſt, grave vulnus præfatæ opinioni inflictum ab Alexandro VIII. a quo die 7. Decembris 1690. hæc inter alias propoſitio damnata fuit: *Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit: non intendo facere, quod facit Eccleſia.* Sed nihilominus a damnationis telo illam defendere conantur Juenin *cit. loc.* Serry *in citatis Vindiciis pag.* 109. Auctor *Oper. de re Sacram. pag.* 113. aliique, confixam propoſitionem intelligendam rati, cum ritus externus aut non ſerio, ſed joco, & mimice peragitur, aut ab illo exercetur, qui aliunde, hoc eſt ab aliqua exteriori circumſtantia, puta a Sacramenti poſtulatione, non determinatur ad agendum nomine Eccleſiæ, ſeu tamquam Eccleſiæ Miniſter: ultro enim admittit Juenin, non valide baptizare, qui a nemine poſtulatus domi infantem abluit cum expreſſa Sanctiſſimæ Trinitatis invocatione, ſi intra ſe deliberet id, quod fert propoſitio damnata: *non intendo facere, quod facit Eccleſia.*

IX. Verum, ut ut hæc res coram Deo ſe habeat, nulla uſque adhuc de ea emanavit expreſſa Apoſtolicæ Sedis definitio. Quamvis igitur communior ſit ſententia exigens in Miniſtro intentionem vel actualem, vel virtualem, faciendi non ſolum ritum externum, ſed id, quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod facit Eccleſia, & hæc, veluti tutior, ſit omnino ſervanda in praxi; non eſt tamen Epiſcopi priorem opinionem reprobare, atque ad hanc poſteriorem, etiam theorice tuendam, ſuos diœceſanos adigere: cauſas quippe majores, difficilioreſque quæſtiones, Fidem, aut diſciplinam ſpectantes, ad Apoſtolicam Sedem deferendas, ſtatuit perpetua Eccleſiæ conſuetudo, ab Innocentio III. *in Cap. Majores, de Baptiſmo*, confirmata. Quare, ſi conſtet, quempiam aut Baptiſmum contuliſſe, aut aliud Sacramentum ex iis, quæ iterari nequeunt, adminiſtraſſe, omni adhibito externo ritu, ſed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Eccleſia, urgente quidem neceſſitate, erit Sacramentum iterum ſub conditione perficiendum; ſi tamen res moram patiatur, Sedis Apoſtolicæ oraculum erit exquirendum, quemadmodum ad Severum Scholaſticum Conſtantinopolitanum faciendum ſcripſit Ferrandus, Eccleſiæ Carthaginienſis Diaconus, in difficili quæſtione, qua tunc Eccleſia fatigabatur, doctis, indoctiſque in varias partes ſciſſis, inquiens: *Interroga, vir prudentiſſime, ſi quid veritatis cupis audire, principaliter Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, cujus ſana doctrina conſtat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis: tom.* 9. *Biblioth. Patrum pag.* 509. Quod ſemel monitum volumus, ut regula ſit etiam pro aliis controverſiis, quas mox commemorabimus.

CA-

CAPUT QUINTUM.

Nonnullæ recenſentur quæſtiones, ſpectantes Sacramentum Baptiſmi, a quibus in Synodo definiendis eſt abſtinendum: ubi de Baptiſmo collato infanti in matris utero latitanti, necnon infanti, qui aliquam ſui partem ex utero matris emiſit.

NEmo ſit, qui putet, nos extra propoſitum vagari, cum de ſingulis Sacramentis, atque interdum etiam prolixius, diſſerimus: etenim, quamquam nobis in animo non fuerit, tractatum de Sacramentis elucubrare, attamen, quia plerumque Epiſcopi in ſuis Synodis de quolibet Sacramento ſpecialem ſermonem inſtituunt, noſtri inſtituti eſſe arbitramur, difficultatum ſcopulos, in ſingulis latentes, iiſdem detegere, per quos medii incedere debeant, neque in unam, alteramve partem deflectere, ne ſecus in legem delinquant, quam a Fagnano didicimus, ſuamque Synodum eruditorum hominum dicteriis exponant.

II. Poſt indicatam igitur controverſiam, omnibus Sacramentis communem, nonnullas ſtatim offendimus quæſtiones, ad Sacramentum Baptiſmi peculiariter pertinentes, quas in Synodalibus Conſtitutionibus præſtat potius præterire, quam enodare. Certum eſt, infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non poſſe, nec ei quidquam prodeſſe, quod nonnulli hæretici olim ſunt arbitrati, ſi ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum *lib. 6. contra Julianum cap.* 5. diſerte tradit Auguſtinus, relatus *in Can.* 114. *de Conſecrat. diſtinct.* 4. *Si ad matris corpus id, quod in ea concipitur, pertineret, ita ut ejus pars deputaretur, non baptizaretur infans, cujus mater baptizata eſt aliquo mortis urgente periculo, cum eum geſtaret in utero. Nunc vero, cum etiam ipſe baptizatur, non utique bis baptizatus habebitur. Non itaque ad maternum corpus, cum eſſet in utero, pertinebat:* & proſequitur D. Thomas 3. *part. quæſt.* 68. *art.* 11. At quæſtio eſt, an, reſerato materni uteri oſtio, quod puerperii initio contingit, valide baptizetur infans, cujus corpuſculum, etſi nulla ſui parte in lucem prodierit, aqua nihilominus, ſaltem per ſiphunculum tingi poteſt. Mirum eſt, quantum in hac quæſtione varient Doctores. Valide eum baptizari affirmant Victoria *in ſumm. de Sacram. quæſt.* 32. Suarez *in* 3. *part. diſput.* 2. *quæſt.* 68. *ſect.* 6. *art.* 11. *in comment.* Gregorius de Valentia *tom.* 4. *diſput.* 4. *quæſt.* 1. *punct.* 2. §. *Tertio ſequitur*, Chapeaville *de caſibus in peſte cap.* 2. *quæſt.* 10. *ſub fin.* quibus ex recentioribus adhærent Peguletus *in tract. probabilit. cap.* 41. *& ſeq.* Piette *in elucidat. difficiol. Theolog. quæſtionum part.* 5. *de Baptiſmo quæſt.* 8. Florentius Cocq *de Baptiſmo ſect.* 7. Franciſcus Henno *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *concluſ.* 2. Holzmann *Theolog. moral. tom.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. §. 1. *num.* 137. Sbogar *in Theologia radicali tract.* 13. *de Baptiſmo cap.* 5. *num.*

43.

Digitized by Google

43. & Gabriel Gualdus in Opuſculo de hac re accurate conſcripto, Patavii impreſſo anno 1710. & denuo anno 1712. quorum ſententiam Theophilus Raynaudus, etſi contrariam ſequatur, dicit communiſſimam. Negant exadverſo idem Raynaudus *Opuſc. de ortu infantium per ſectionem cæſaream cap. 6. num.* 14. *Oper. tom.* 14. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *ſent. tom.* 1. *Baptiſm. diſput.* 14. *art.* 4. Martinus Orelli in peculiari de hoc argumento diſſertatione, Nicolaus Herminier *de Baptiſm. cap.* 10. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 7. *prop.* 2. *in fin.* Juenin *de Sacram. diſſert.* 2. *quæſt.* 7. *cap.* 1. *art.* 2. *in fin.* Gibert *conſult. Canonic. tom.* 2. *conſult.* 22. *de Baptiſmo per tot.* & præſertim *pag.* 242. *& ſeq.* Cardinalis Gotti *tom.* 13. *pag.* 260. & noviſſime Joannes Laurentius Berti *in ſua Theologia tom.* 6. *lib.* 31. *cap.* 18. Sed non omnes hujus poſterioris ſententiæ patroni eidem fidunt argumento. Theophilus Raynaudus validum fatetur Baptiſmum, collatum infanti e matris utero nondum egreſſo, ſi ad ejus corpus aqua quomodocumque pertingat; ſed hoc nequaquam evenire poſſe putat: *nam* (inquit) *& ipſe uterus eſt admodum abditus, ac exquiſite occluſus a momento conceptionis uſque ad tempus partus, & intra ipſius uteri latebras fœtus tot undique ſecundinis circumſepitur, ut neſciam, qua ratione dici poſſit, aquam ita eſſe applicabilem, ut ad fœtum immediate poſſit pertingere:* neque ad rem facere autumat Raynaudus, quod aqua madefiant ſecundinæ, quibus infantis corpus involvitur; nemo quippe, ait, cenſebit, vere baptizatum iri puerum ſacco coriaceo incluſum, ſi aqua ſoli corio affunderetur, per quod ad pueri corpus non pervaderet.

III. Sed ex duobus, quæ Raynaudus tamquam certa ſumit, primum eſt evidenter falſum; ſiquidem ex medicorum, & obſtetricum teſtimonio ſatis conſtat, infantem, puerperii initio, ſecundinarum involucris jam ſpoliatum, poſſe intra matris uterum tangi, & tractari: alterum vero eſt in quæſtione poſitum; quamvis enim fere communiter Doctores concedant, validum non fore Baptiſmum, ſi aqua ſolæ perfunderentur veſtes, quibus baptizandus obtegitur, non omnes tamen idem ſentiunt de ſecundinis, quibus infans a natura circumveſtitur; hæ quippe cenſentur quodammodo pars infantilis corporis, quod propterea videtur immediate ablui, cum illæ madefiunt: uti præ ceteris ratiocinantur Sylveſter *verb. Baptiſmus* 4. *quæſt.* 1. & Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 2. *diſput.* 145. *cap.* 4. *num.* 31.

IV. Quamobrem aliud alii argumentum inſtaurant, ad evertendum Baptiſma, de quo eſt ſermo. Baptiſmus (inquiunt iſti) eſt Sacramentum regenerationis, & ſecundæ nativitatis ſpiritualis, cui neceſſe eſt ut prima corporis nativitas præcedat; dixit enim Chriſtus Dominus *Joann.* 3. *Niſi quis renatus fuerit denuo:* & rurſum: *oportet vos naſci denuo*: non poteſt autem denuo naſci, qui nunquam antea natus fuit. Eo autem fidentius huic argumento inſiſtunt, quia ab Auguſtino ſe illud accepiſſe

 glo-

glorientur: enimvero non ſemel Sanctus Doctor hac ratiocinatione utitur ad probandum, natum eſſe oportere, qui regenerationis lavacro ab originali culpa eſt expiandus; *libro* enim 2. *de peccat. merit. & remiſſion. cap.* 27. *tom.* 10. *Oper. col.* 63. inquit: *Sacramentum Baptiſmi profecto Sacramentum regenerationis eſt: quocirca ſicut homo, qui non vixerit, mori non poteſt, & qui mortuus non fuerit, reſurgere non poteſt; ita qui natus non fuerit, renaſci non poteſt: epiſt.* 187. olim 57. ad Dardanum *num.* 31. *tom.* 2. *Oper. col.* 688. *Nec renaſci quiſquam poteſt, antequam natus ſit*: & infra: *Non video, quomodo ædificentur homines in domum Dei, ad habendum in ſe inhabitantem Deum, niſi cum fuerint renati, quod non poſſunt eſſe, antequam nati*: ac tandem *num.* 33. *Si igitur homo regenerari, per gratiam Spiritus, in utero poteſt, quoniam reſtat illi adhuc naſci, renaſcitur ergo, antequam naſcitur, quod fieri nullo modo poteſt*. Idem, quod Auguſtinus, docet Iſidorus *lib.* 1. *ſentent. cap.* 24. relatus *in Can.* 115. *de Conſecrat. diſt.* 4. *Qui in maternis uteris ſunt, ideo cum matre baptizari non poſſunt, quia qui natus adhuc ſecundum Adam non eſt, renaſci ſecundum Chriſtum non poteſt*.

V. Verum has, & ſimiles Patrum locutiones facile evadunt Auctores primæ ſententiæ, contendentes, unicum illarum ſcopum eſſe, improbare Baptiſmum collatum matri pro puero, quem in utero geſtat; quod quidem Baptiſma Auguſtinus loco paulo ante producto contra Julianum rejecit. Neque urgeri ſe arbitrantur a ratione petita ex allegatis Chriſti Domini verbis: vere enim, quantum ad rem attinet, natum ajunt, qui ex abditioribus maternæ alvi penetralibus ad uteri oſtium decidit, atque obſtetricis manibus pertractatur. Hanc porro reſponſionem confirmant auctoritate D. Thomæ, qui *cit. quæſt.* 68. *art.* 11. *in corp.* nuper allatis Patrum teſtimoniis rite expenſis, ideo dumtaxat infantem intra matris uterum latitantem baptizari poſſe inficiatur, quia ſalutari aqua immediate luſtrari nequit: ex quo apparet, oppoſitum ab Angelico ſtatui, cum infantis corpus poteſt aliquo modo immediate ablui: *Dicendum* (verba ſunt Angelici) *quod de neceſſitate Baptiſmi eſt, quod corpus baptizandi aliquo modo aqua abluatur, cum Baptiſmus ſit quædam ablutio, ut ſupra dictum eſt: corpus autem infantis, antequam naſcatur ex utero, non poteſt aliquo modo ablui aqua, niſi forte dicatur, quod ablutio baptiſmalis, qua corpus matris lavatur, ad filium in ventre exiſtentem perveniat. Sed hoc eſſe non poteſt &c.*

VI. Hiſce argumentis nimium confiſus Gualdus *in cit. Opuſc. cap.* 12. *num.* 216. Epiſcopos hortatur, ut parvulos intra matris uterum adhuc occluſos, cum in vitæ diſcrimine verſantur, & obſtetricis manibus tractari queunt, omnino baptizari præcipiant, atque edicant. Verum, quoniam ipſemet fatetur, ultimum controverſiæ judicium a Sede Apoſtolica eſſe proferendum, tutius erit, ut Epiſcopus iſtud expectet, nec interim quidquam ſuis Conſtitutionibus inferat, quo implexæ iſtius quæſtionis deciſionem ſibi arrogaſſe videatur. Ad Parochos vero pertinebit obſtetrices in-

inſtruere, ut, cum caſus evenerit, in quo infantem, nulla adhuc ſui parte editum, mox deceſſurum prudenter timeant, illum baptizent ſub conditione, ſub qua pariter erit iterum baptizandus, ſi periculum evadat, & foras prodeat: quemadmodum, poſt alios, faciendum monet Tournely *in ſuis prælection. de Sacram. Baptiſm. quæſt. 3. art. 3.*

VII. Hæc de infante intra matris uterum totaliter abdito. Quid autem de illo dicendum, qui aliquam ſui partem ex utero emiſit? Huic, inſtante mortis periculo, in ea parte eſſe Baptiſmum conferendum, quæ ex utero emerſit, ſtatuit Rituale Romanum *tit. de baptizand. parvulis*: additque, non eſſe Baptiſmum ullo pacto repetendum, ſi ſalutari aqua infantis caput tinctum fuerit; ſecus vero faciendum decernit, cum, non caput, ſed alia quælibet corporis pars aqua perfunditur; tunc quippe puerulum, ſi vivus evaſerit, iterum ſub conditione baptizandum præcipit. Rituali Romano conſentit Rituale Sacramentorum, a Cardinali Julio Antonio Sanctorio, juſſu Gregorii XIII. Romæ evulgato anno 1584. atque utrique reſpondent Inſtructiones S. Caroli Borromæi, *Actor. Eccleſiæ Mediolanenſis part. 4. pag. 497. §. Si vero fœtus*. Hanc eamdem doctrinam diſerte tradit D. Thomas 3. *part. quæſt. 68. art.* 11. ubi hæc habet: *Ad quartum dicendum, quod expectanda eſt totalis egreſſio pueri ex utero ad Baptiſmum, niſi mors immineat: ſi tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur omnes ſenſus, debet baptizari, periculo imminente, & non eſt poſtea rebaptizandus, ſi eum perfecte naſci contigerit. Et videtur idem faciendum, quæcumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita conſiſtit, ſicut in capite, videtur quibuſdam, quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer poſt perfectam nativitatem ſit baptizandus ſub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo.*

VIII. At nihilominus, licet Doctores ſatis communiter admittant, ſub conditione eſſe repetendum Baptiſmum, cum abluta fuit exigua pars corporis, puta digitus, & juxta alios etiam ſola manus, aut pes, quæ ex matris utero erupit; attamen inter ſe diſputant, an repetendus ſit, cum abluta fuit alia pars æque principalis, ac caput, puta humeri, pectus, ſcapulæ, brachia &c. exiſtimantibus pleriſque, tam a D. Thoma, quam a Rituali Romano, caput nominatum eſſe, non reſtrictive, ſed mere demonſtrative, ut ajunt, ſeu exempli cauſa, ac propterea idem judicium eſſe ferendum de aliis partibus æque principalibus, ſicuti ratiocinantur Sotus *in 4. diſtinct. 3. quæſt. unic. art. 7. circa medium*, Suarez *tom. 3. in 3. part. diſp. 20. quæſt. 66. art. 4. ſect. 2.* ubi explicans mentem D. Thomæ, ait: *Si Baptiſmus fieri poteſt in capite, illa eſt certiſſima, & ſufficientiſſima materia, quia illa pars præcipua eſt, & ab ea maxime poteſt totus homo denominari. Quod ſi hoc commode fieri non poteſt propter aliquod gravis nocumenti periculum, ſi fiat ablutio in ſcapulis, aut in pectore, vel in humeris, erit ſatis certa, & indubitata materia. Interdum vero ſolet oc-*

currere neceſſitas baptizandi puerum in pede propter periculum mortis , & tunc etiam licite id fit : tamen, quia res eſt dubia, ſi infans evadat periculum, & perfecte naſcatur, iterum abluendus eſt ſub conditione , prout in Ritualibus Eccleſiaſticis Parochi admonentur. Et hæc eſt communis doctrina Theologorum cum D. Thoma : & proſequuntur Gregorius de Valentia *tom.* 4. *diſput.* 4. *quæſt.* 1. *punct.* 2. §. *Quamquam recte Sotus*, Coninck *de Sacram. quæſt. 66. art.* 2. *dub.* 2. *num.* 79. Gonzalez *in Cap.* 5. *de Baptiſmo num.* 3. & alii.

IX. Idem diſſidium , quod viget inter Theologos , viguiſſe olim deprehendimus inter Eccleſiarum Antiſtites . Etenim ſtatuta Synodalia Eccleſiæ Biterrenſis , a Guillelmo Epiſcopo anno 1342. condita , *num.* 10. *tom.* 4. *Theſaur. nov. Anecdotor.* Martene *col.* 644. validum ſtatuunt Baptiſmum , quæcumque ſit pars corporis , quæ aqua luſtretur : *Præcipimus moneri populum , quod , ſi in ipſo partu mulieris immineat grande periculum , ipſa muliere multo tempore laborante in editione partus , & caput, manus , vel alia pars infantis appareat , quod in illa baptizetur, & cenſeatur baptizatus .* At antiqua ſtatuta Eccleſiæ Rutenenſis in Aquitania, ratum dumtaxat habent Baptiſmum in capite, non vero in alio quovis membro, collatum : *cap.* enim *6. tom.* 4. *Theſ. Anecdotor.* Martene *col. 686.* ita decernunt : *Si vero , muliere in partu laborante, infans extra ventrem matris caput tantum emiſerit , & in tanto periculo infans poſitus , commode haberi nequiverit , infundet aliquis, vel aliqua de aſtantibus aquam ſuper caput infantis , dicens : Creatura Dei ego te baptizo &c. & erit baptizatus. Si vero , non caput , ſed aliud membrum emiſerit , & ſuper illud membrum aquam effundendo , prædicto modo fuerit baptizatus, & poſtea vivus natus fuerit , non judicamus , talem eſſe baptizatum .* Concilium vero Trevirenſe anni 1310. diſcrimen faciens inter membra principalia , & minus principalia , idem ſtatuit, quod nuper laudati Theologi opinantur ; *cap.* enim 114. hæc habet , *eodem tom.* 4. *Theſ. Anecdotor. col.* 268. *Si autem, muliere in partu laborante , infans in ventre matris tantum caput emiſerit, & naſci nequeat , mox aliqua de obſtetricibus aquam ſuper caput infantis infundat , dicens : Ego baptizo te &c. & erit baptizatus . Idemque dicendum eſt, prout quidam aſſerunt , ſi major pars corporis , præter caput , appareat , baptizatur ; ſecus , ſi minor , ſolus pes , vel ſola manus appareat , baptizari non debet : quod ſi fiat , nihil agitur . Cum enim partus tunc non naſcatur , nec tunc etiam renaſci poteſt .*

X. Cum itaque hæc controverſia hactenus indeciſa remaneat , uti ſcite animadvertit Cardinalis de Rohan in ſuo Rituali Argentinenſi *ad tit. de Baptiſmo* §. 5. inquiens : *Utrum ratus ſit Baptiſmus , non in capite , ſed in aliqua alia corporis parte collatus , multi non immerito dubitant* : idcirco cavere debet Epiſcopus, ne in ſua Synodo aliquid quoad eam decernat ; ſed id ſolum curabit, ut Parochi , ceterique , quorum intereſt , illud exacte exequantur, quod in Romano Rituali præſcribitur , ſicuti optime animad-

madvertit citatus Gibertus *in conſult. Canonic. de ſacramento Baptiſmi conſult.* 22. ubi Synodos affert Rituali Romano conformes, ejuſque veſtigiis inhærentes.

CAPUT SEXTUM.

De forma conditionata Baptiſmatis, alteriuſve Sacramenti characterem imprimentis: ubi de Baptiſmo collato infanti, qui jam indubitanter mortuus, per miraculum ad vitam creditur revocari.

QUoniam *in præcedenti capite* ſæpius facta eſt mentio formæ conditionatæ Baptiſmatis, neceſſarium ducimus, de eadem hic ex profeſſo agere, ne deinceps Epiſcopales Synodi, de illa loquentes, errent; ſicuti re ipſa non paucas hac in re erraſſe comperimus. Eam a Scholaſticis eſſe adinventam, & in Eccleſiam invectam, plerique viri eruditi exiſtimarunt; ſed eos toto cœlo aberraſſe ait Martene *de antiquis Eccleſ. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *art.* 16. *num.* 10. Siquidem, longe ante Scholaſticos, S. Bonifacius, Archiepiſcopus Moguntinus, in ſuis ſtatutis, circa annum 745. conditis, & *tom.* 1. *Spicilegii* a Luca Dacherio editis, *cap.* 28. hæc habet: *Si de aliquibus dubium ſit, utrum ſint baptizati, abſque ullo ſcrupulo baptizentur, his tamen verbis præmiſſis: non te rebaptizo, ſed ſi nondum es baptizatus, ego te baptizo.* Idemque, ac totidem fere verbis, ſtatutum legimus *Capitular. lib. 6. cap.* 184. apud Baluzium *tom.* 1. *pag.* 954. e quibus idem decretum excerpſit, ac ſuæ Canonum Collectioni *ſub tit.* 11. *cap.* 17. inſeruit Iſaac Epiſcopus Lingonenſis, apud Harduinum *Collect. Concil. tom.* 5. *col.* 447. Licet porro, ante ſeculum VIII. prædictæ conditionatæ formulæ expreſſam mentionem in Conciliis, & Patribus non inveniamus, quemadmodum, præter laudatum Martene, obſervarunt Juenin *de Sacramen. diſſert.* 1. *quæſt.* 3. *cap.* 5. *art.* 1. & Tournely *prælect. tom. 6. de Sacram. in genere quæſt.* 1. *art.* 4. *concluſ.* 2. non recte tamen inde intulit Natalis Alexander *hiſt. Eccl. ſecul.* IV. *cap.* 4. *art.* 12. illam non fuiſſe in uſu: quin immo ex antiqua, & conſtanti Eccleſiæ praxi oppoſitum colligi, putamus; quod hac ratiocinatione oſtendimus. Perpetuum Catholicæ Fidei dogma fuit, unicum eſſe Baptiſma, juxta illud Apoſtoli *ad Epheſ.* 4. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptiſma:* quod propterea ſemel rite collatum, ſine gravi piaculo iterari poſſe, ſemper Eccleſia negavit, uti conſtat *ex can.* 47. *Apoſtolor.* juxta verſionem Dionyſii, *ex can.* 3. Concilii Valentini anni 374. & *ex can.* 38. Concilii Carthaginienſis III. anni 397. quibus in locis temere rebaptizantes gravibus ſubduntur pœnis, & Eccleſiaſtica communione privantur. At eadem Eccleſia, quæ ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitabatur, an eſſent in Chriſto regenerati, incunctanter baptizandos præcepit; quod innumeris teſtimoniis comprobatur. Seculo III. diſputatum fuit

fuit de Baptiſmo Clinicorum, num ſcilicet validum eſſet Baptiſma per aſperſionem datum ægrotis in lecto decumbentibus: conſulitur Cyprianus: reſpondet Sanctus Doctor *epiſt. 76. ad Magnum*, validum quidem ſibi illud videri; iis autem, qui dubitabant, auctorem ſe eſſe, ut illud iterum conferrent: *Si aliquis exiſtimat* (ait Cyprianus) *eos nihil conſequutos, eo quod aqua ſalutari tantum perfuſi ſunt, ſed inanes, & vacui ſunt, non decipiantur, ut, ſi incommodum languoris evaſerint, & convaluerint, baptizentur*. Seculo v. a Legatis Maurorum interrogantur Patres Concilii Carthaginienſis V. (aliis VI.) anni 401. quid agendum foret de pueris, qui an baptizati eſſent, nemo certo ſciret: ad quod reſponderunt Patres *can. 6.* Collectionis Harduini *tom. 1. col. 987. Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui, eos baptizatos eſſe, ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt per ætatem idonei de traditis ſibi Sacramentis reſpondere abſque ullo ſcrupulo, eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari*: eumdemque canonem renovarunt Synodus Africana anni 401. & alia Synodus Carthaginienſis ſub Bonifacio Epiſcopo anno 525. Idem ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, atque iterum ad Neonam Epiſcopum Ravennatem reſcripſit Leo Magnus. Ad hæc autem præcedentium Conciliorum, & Patrum decreta alluſit Gregorius II. cum de eadem re interrogatus a Bonifacio Epiſcopo, *epiſt. 2. num. 9. tom. 3.* Collectionis Harduini *col. 1859.* reſpondit: *De parvulis, qui a parentibus ſubtracti ſunt, & an baptizati, an non, ignorant, quia interrogaſti; hos ut baptizare debeas, ſecundum Patrum traditionem, ſi non fuerit, qui teſtificetur, ratio poſcit*. Jam vero, cum ex his, aliiſque ſimilibus teſtimoniis, a laudato Martene prolatis, luculenter pateat, antiquum, atque ipſi Eccleſiæ coævum uſum fuiſſe, eos baptizare, de quibus dubitabatur, num per regenerationis lavacrum ab originali culpa eſſent expiati, ne dicamus, Eccleſiam in eumdem incidiſſe rebaptizantium errorem, quem toties deteſtata erat, & damnaverat, neceſſe eſt exiſtimare, non aliter in ea dubietate Baptiſmum conferri voluiſſe, quam ſub tacita, & mente concepta conditione: *Si nondum es legitime baptizatus*. Hæc autem conditio, quæ prius mente tantum concipiebatur, cœpit ſeculo VIII. in ipſa Baptiſmi forma exprimi, & pronuntiari: quam quidem diſciplinam, multis jam in locis receptam, Alexander III. ſeculo XII. non ſolum approbavit, ſed ubique ſervandam edixit *in Cap. 2. de Baptiſmo*, inquiens: *De quibus dubium eſt, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmiſſis: Si baptizatus es, non te baptizo; ſed, ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo &c.* eamdemque ſanctionem confirmavit Joannes XXII. apud Odoricum Raynaldum *ad annum 1333. num. 42.*

II. Non ideo tamen, quod per præfatam conditionem periculum evitetur rebaptizandi eum, qui jam ſemel fuerit legitime baptizatus, eſt illa paſſim, & temere adhibenda; ſed tunc ſolum ea uti licebit, cum prudens, & probabilis ſubeſt dubitatio, an quis fuerit rite baptizatus, nec,

di-

diligenti præmiſſa indagatione, potuit rei veritas innoteſcere: quemadmodum ſcite perpendit Sotus *in* 4. *diſt.* 3. *quæſt. unic. art.* 9. §. *Circa hanc igitur ſolutionem*, ubi a ſacrilegio non excuſat, neque ab irregularitate abſolvit Sacerdotem ſub conditione rebaptizantem, quem ſcit domi baptizatum, & nihil eſt, quod collatum ei Baptiſma rationabiliter ſuſpectum reddat. Quare minime ſectanda ſunt exempla, quæ congeſſerunt Gobat *tom.* 1. *tract.* 2. *ſect.* 3. & Marin. *Theolog. tom.* 3. *tract.* 19. *diſput.* 1. *ſect.* 8. *num.* 140. ubi plures ſub conditione baptizatos narrant, qui ob merum ſcrupulum non tam dubitabant, quam imprudenter ſuſpicabantur, ſe non eſſe rite baptizatos; quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob conſequutos, ſeu potius adprehenſos effectus quietis conſcientiarum, iidem Auctores videntur approbare: ſed potius aures præbendæ ſunt Eſtio *in* 4. *diſt.* 4. §. 15. hæc ad rem adnotanti: *Sciendum eſt, non quamcumque levem in contrarium ſuſpicionem, vel ſcrupulum debere ſufficere ad hoc, ut ſub conditione quis hoc pacto baptizetur; ſed requiri dubitationem probabilem .... Ea autem probabilis dubitatio eſt, quæ, facta etiam diligenti indagine, diſcuti non poteſt, ita ut nec moralis certitudo facti haberi queat*. Immo verius obtemperandum eſt Catechiſmo Romano *part.* 2. *de ſacram. Baptiſm. num.* 57. ubi de forma conditionata ait: *Ea Baptiſmi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquiſita, dubium relinquitur, an Baptiſmum rite ſuſceperint; aliter vero nunquam fas eſt, etiam cum adjunctione, Baptiſmum alicui iterum adminiſtrare*.

III. Quæ hucuſque diximus, copioſius adhuc, & clarius a nobis expoſita, pluribuſque ſacræ Congregationis Concilii reſponſis confirmata fuere *in noſtra Inſtit.* 84. ubi non ſolum ex ejuſdem ſacræ Congregationis ſententia oſtendimus, non eſſe Baptiſmum, ne ſub conditione quidem, iterandum, cum nulla occurrit prudens ratio dubitandi de prioris Baptiſmi validitate, ſed etiam ab irregularitate iterantibus Baptiſma inflicta ab Alexandro III. *in Cap. Ex litterarum, de apoſtatis, & reiterantibus Baptiſma*, non eximi probavimus, qui, ob ſolum apprehenſum prioris Baptiſmi vitium, nullaque præmiſſa veritatis indagatione, illud denuo ſub conditione conferunt, quibus certo ſciunt jam ſemel antea fuiſſe collatum: etenim, quamquam plures Doctores iſtiuſmodi, ſub conditione rebaptizantes a gravi culpa, atque ab irregularitate abſolvant, eo quod per adjectam conditionem ſatis conſultum exiſtiment reverentiæ debitæ Sacramento, ad quod conficiendum non aliter fertur intentio Miniſtri, niſi ſi rite confectum non fuerit aliud antea adminiſtratum; hæc tamen ſententia rejicitur a Catechiſmo Romano *cit. loc.* ubi reprobantur aſſerentes, *nullum ſcelus admitti, ſi quemvis ſine delectu cum adjunctione illa* (videlicet conditionis) *baptizent*: eidemque opinioni refragatur auctoritas S. Caroli, in cujus Inſtructionibus, *Actor. Eccleſiæ Mediolanenſis part.* 4. *pag.* 497. hæc de forma conditionata habentur: *Qua forma utitur*

cum

Digitized by Google

cum infans, aliuſve, qui Baptiſmo offertur, re diligenter perquiſita, dubium relinquitur, aut certe non apparet, eum baptizatum eſſe, ut de expoſitis inventiſque parvulis dubitari, atque ignorari ſæpenumero ſolet. Quod ſi, re accurate inveſtigata, exploratum habuerit, illum, forma ſervata, baptizatum eſſe, caveat omnino, ne hanc ſub conditione baptizandi formam adhibeat; cum ſacrilegium committat, ſi contra fecerit, & illud impedimentum contrahat, quod ſacri canones irregularitatem vocant.

IV. In alia itidem noſtra *Inſtit.* 8. hanc eamdem materiam tractantes, diximus cum Cardinali Albitio *de Inconſtantia in Fide cap.* 33. *a num.* 14. *uſque ad* 16. improbandas eſſe Synodos, in quibus generatim, atque indiſtincte, iterum ſub conditione in Eccleſia baptizari jubentur, quicumque privatim fuere ab obſtetricibus domi baptizati. De hiſce Synodis, ac Ritualibus idem decernentibus, agit Holzmann *in ſua Theologia moral. tom.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. qui, licet eorumdem Auctores hoc nomine excuſet, quod ſcilicet dubium illis viſum fuerit Baptiſma ab obſtetrice collatum, fatetur nihilominus, minus caute, ac nimium indefinite eos loquutos; cum debuerint potius rerum circumſtantias diſtinguere, eaſque determinare, quæ incertam reddunt validitatem collati Baptiſmi, quem propterea tunc oporteat ſub conditione iterari. Enimvero, ſi obſtetrices de Sacramenti materia, forma, & neceſſaria in Miniſtro intentione, ſint legitime edoctæ, ſicuti nos *in cit. Inſtit.* 8. eas per Parochos ſolerter edoceri juſſimus, priuſquam ad obſtetricum officium exercendum admittantur, eæque in ſpeciali eventu, quo Baptiſma periclitanti infanti privatim contulerint, ab eodem Parocho interrogatæ, omnia rite a ſe adhibita, teſtentur, quæ ad Sacramentum valide conficiendum requiruntur; nulla ſane ſubeſt probabilis ratio, cur Baptiſmus debeat, aut licite poſſit ſub conditione repeti. Scimus utique, in aliis Synodis relatis a Giberto *cit. tom.* 2. *conſult. Canonicar. conſult.* 16. cautum reperiri, ne plena fides habeatur ſolius obſtetricis teſtimonio, niſi comprobetur aſſertione aliorum, qui Baptiſmo præſentes fuerint. Verum, quamquam ex plurium atteſtatione major profecto hauriatur rei geſtæ certitudo, attamen ſacri canones ſufficienter probatam habent collationem Baptiſmatis per unicum teſtem, præcipue ſi is teſtificetur de facto proprio, hoc eſt ſi affirmet, illud fuiſſe a ſe legitime adminiſtratum, nec quidquam in contrarium occurrat, quod illius teſtimonio fidem detrahat; uti diſerte decernitur *in Can.* 110. & 112. *de Conſecrat. diſt.* 4. & *Cap. Nuper, de teſtibus*, ubi Interpretes omnes.

V. Aliud eſt, cum collati Baptiſmi teſtimonium præbetur a perſona incerta: etenim, cùm juxta reſcriptum Imperatoris Hadriani ad Junium Rufinum, Proconſulem Macedoniæ, relatum a Calliſtrato *in l. Teſtium* 3. *ff. de Teſtib. Teſtibus, non teſtimoniis*, ſit credendum, non debemus rem adeo gravem committere fidei perſonæ ignotæ, cujus qualitates, uti Calliſtratus *in cit. leg.* faciendum monet, explorare non poſſumus. Quare

re ſacra Congregatio Concilii interrogata , an iterum baptizandi eſſent infantes, vulgo *expoſiti* , ad hoſpitale S. Spiritus in Saxia de Urbe delati, etiamſi habeant collo appenſam ſchedulam atteſtantem , eos fuiſſe Baptiſmate ablutos, die 15. Januarii 1724. reſpondit , eſſe denuo baptizandos ſub conditione , niſi certa habeatur notitia perſonæ , a qua ſchedula ſit exarata, aut aliunde indubitatum deſumatur indicium Baptiſmatis rite eiſdem collati : quod nos *in cit. noſtra Inſtit.* 8. animadvertimus, & videre eſt *in Theſauro Reſolut. tom.* 2. *pag.* 412. *& tom.* 3. *pag.* 2.

VI. In eadem ſententia fuerant Patres Concilii Provincialis Toloſani, habiti a Cardinali Franciſco de Joyoſa anno 1590. in cujus *part.* 2. *cap.* 2. decernitur : *Cum projectis expoſitiſque puerulis , licet affixa reperiatur ſchedula , quæ eos baptizatos eſſe teſtetur, in id tamen , an verum , fictumque ſit , Parochi diligenter inquirent : ſi certi nihil compererint in ſcripto chartulæ nomine, eos ſub conditione baptizabunt : tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1798. Cumque minorem fidem collati Baptiſmatis, quam ſchedula incerti auctoris , faciant alia ſigna expoſito infanti appoſita , puta ſal ; ideo rectiſſime a Richardo Poor, Epiſcopo Sarum, cautum legitur : *Si vero pueros cum ſale , vel ſine ſale expoſitos contingat inveniri , baptizentur* , ſub conditione tamen, ut ſtatim ibidem explicatur: *tom.* 2. *Concilior. Britan.* Henric. Spelman. *pag.* 143.

VII. Itaque , ſi Epiſcopus in ſua Synodo loqui velit de Sacramentorum forma conditionata, quod profecto nedum utile, ſed quandoque etiam neceſſarium reputamus , omnia præ oculis habeat , quæ hactenus enarravimus, atque , ad eorum normam, congruam formet inſtructionem, ad quam Parochi , in illa adhibenda , ſe debeant conformare . Quod ſi diœceſi præſit , in qua ſæpe contingat , baptizatos ab hæreticis , ejurata hæreſi, qua erant imbuti, in Catholicæ Eccleſiæ gremium ſe ſe recipere, & dubitetur , uti alicubi dubitatum ſcimus, an ii iterum ſint ſub conditione baptizandi, antequam in re admodum ſane gravi & ardua quidquam decernat , diligenter inveſtiget, oportet , num in illa hæreticorum ſecta, de qua agitur , aliquid innovatum fuerit circa Baptiſmi materiam , & formam a Chriſto Domino inſtitutas. Si enim utramque ab ejuſdem ſectæ pſeudo-miniſtris rite adhiberi deprehenderit , non poteſt permittere , ut Baptiſmus ullo pacto iteretur , quin veniat in ſuſpicionem erroris rebaptizantium, a S. Stephano I. atque, uti affirmat Auguſtinus *lib.* 2. *cap.* 8. *de Baptiſmo contra Donatiſtas*, *Oper. tom.* 9. *col.* 103. *a Concilio plenario* proſcripti, ſive ejuſmodi Concilium fuerit Arelatenſe I. ſive magnum Nicænum , de quo litigant Eruditi . Si autem certo compererit , aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua naturali, aut formam pronuntiari ſine expreſſa invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis , ſive alia ratione , ab illa diverſa , quam Chriſtus inſtituit , Baptiſmum abſolute renovari jubeat : ob non adhibitam quippe legitimam formam , canon 8. Concilii Laodiceni , *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. rebaptizandos decrevit

hæreticos Montaniſtas : & Gregorius Magnus *lib.* 11. *indict.* 4. *epiſt.* 67. *tom.* 2. *Oper. col.* 1167. ſcribens ad Epiſcopos Hiberiæ, univerſim ſtatuit: *Hi vero hæretici, qui in Trinitatis nomine baptizantur....cum ad ſanctam Eccleſiam veniunt, baptizantur, quia Baptiſma non fuit, quod in errore poſiti in Sanctæ Trinitatis nomine minime perceperunt.* Hæc ſapienter reſpexit Cardinalis de Rohan in ſuo Rituali Argentinenſi *ad tit. de Batiſmo num.* 6. cum ait: *Baptizati ab iis hæreticis, qui rectam baptizandi formam non retinent, denuo abſolute baptizari debent.* Quod ſi denique, diligenti præmiſſa perquiſitione, rei veritatem certo aſſequi nequiverit, & dubia ſibi atque incerta remaneat validitas Baptiſmatis, ab hæretico miniſtro ſuſcepti, illud utique erit ſub conditione repetendum, quod *in. cit. noſtra Inſtit.* 84. declaratum diximus a ſacra Congregatione Concilii, quæ interrogata: *An, & in quibus caſibus hæretici debeant ſub conditione rebaptizari, ſi ad Fidem Catholicam convertantur*: die 27. Martii 1682. reſpondit, non eſſe rebaptizandos, *niſi dubium adſit probabile invaliditatis Baptiſmi*.

VIII. Rationabiliter porro Patribus Concilii Provincialis Mechlinienſis anni 1606. incertum ſaltem, & dubium viſum eſt Baptiſma collatum ab hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerat, ut, uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronunciaret; ac propterea juſte illud iterandum decrevere *tit.* 3. *cap.* 6. *Et quia frequens experientia docet, modernos hæreticos ſæpe contra receptam Eccleſiæ conſuetudinem, & antiquiſſimam traditionem, baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipſam pronunciante; ab hæreticis (qui non ſunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus præſto eſt) baptizati, ſimiliter ſub conditione baptizentur*: Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1943. cujus quidem Concilii ſanctionem tuto ſectari poſſunt, & debent aliarum Eccleſiarum Præſules, a quibus ſint Eccleſiæ reconciliandi hæretici, iis in locis baptizati, ubi eumdem erroneum Baptiſmi ritum plerumque adhiberi, non ex incerto rumore, ſed ex fide dignis teſtimoniis acceperint, atque ideo merito ſuſpicentur, eodem modo fuiſſe etiam illos baptizatos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari: quod eam ob cauſam cum hæreticis Angliæ faciendum, docuere Sylvius *in* 3. *part. quæſt.* 66. *art.* 9. Cardinalis de Lugo *in Reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 2. *num.* 3. Gobat *tract.* 2. *num.* 392. Laurentius Neeſen *tract.* 2. *de Baptiſmo dub.* 5. Ludovicus Michon *in uſibus de Sacram. caſ.* 8. & la Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 322. Idem vero Sylvius *in var. Reſolut. verb. Baptiſmus* III. *Operum tom.* 5. agens de quodam Britanno, baptizato ab hæretico Puritano, de quo valde dubitabatur, num in Baptiſmatis collatione orthodoxa forma uſus fuiſſet, ait, quod, cum rationabiliter de hoc dubitari poſſet, ſub conditione rebaptizandus erat: *Quia juſta prorſus eſt ratio dubitandi de valore Baptiſmi collati, attenta hæreticorum noſtri temporis (qui, ut teſtantur Molanus, & Synodus Mechlinienſis Provincialis ſecunda, frequenter deprehenſi fuerunt vel formam corrupiſſe, vel intentionem neceſſariam non ha-*

buiſ-

buiſſe, vel aliter male baptizaſſe) malitia.... quoniam ſaluti conſulere oportet : quandoquidem eſt probabilis ratio dubitandi de remedio, quod conſtat eſſe neceſſarium ; id, quod fieri hic poteſt, etiam expedit, ut fiat.

IX. Caveat tamen Epiſcopus, ne incertam & dubiam pronunciet Baptiſmi validitatem hoc tantum nomine, quod hæreticus miniſter, a quo fuit collatus, cum non credat, per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remiſſionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Chriſto Domino eſt inſtitutum: ſiquidem, cum in Galliis diſputatum olim fuerit, an ob prædictam rationem rebaptizandi eſſent baptizati a Calviniſtis, S. Pius V. ad quem controverſia delata eſt, minime rebaptizandos definivit. Sacramenti enim validitati non officit privatus miniſtri error, cui prævalet generalis ejuſdem miniſtri intentio faciendi, quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod fit in vera Chriſti Eccleſia : quemadmodum teſtantur Acta Concilii Eboicenſis anni 1576. ubi hæc ad rem adnotantur : *Ante deciſionem Apoſtolicæ Sedis Romanæ, licuit fortaſſe cuique in ſuo ſenſu abundare. Verum, quoniam, poſt habitam de hac facultate diſputationem, felic. record. Pius V. definivit, verum eſſe Baptiſma, quo uterentur Calviniſtæ adhibentes formam, & materiam inſtitutam a Chriſto, cum intentione generali faciendi, quod Chriſtus inſtituit ; licet errarent in particulari interpretatione, & ſingulari intentione, ut alii fere omnes hæretici errarunt, vel circa intelligentiam formæ baptiſmalis, vel circa aliquem ejus effectum : ob id baptizatos ab ipſis Calviniſtis, non iterum tingendos ſub conditione &c. Hinc interdicimus omnibus Curatis, & Presbyteris, ſub pæna ſuſpenſionis ipſo facto a Divinis, ne allatos ad ſe pueros, jam baptizatos a Calviniſtis, audeant iterum tingere ſub illa conditione.* Alia ſimilia Synodorum ſtatuta legi poſſunt apud Grancolas *in antiquo Sacramentario Eccleſiæ part. 2. pag. 153. & ſeq.*

X. Quædam exſtant in Orbe Catholico Sanctuaria, ad quæ deferuntur infantes ſine Baptiſmate vita functi. Eorum cadavera ante aliquam Imaginem Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti prodigiis celebratam, quæ ibidem veneratur, a piis parentibus collocantur, ibique aliquantiſper relinquuntur: quo interim ſpatio enixæ preces Omnipotenti Deo porriguntur, ut hujuſmodi infantes demortuos ad vitam revocare velit, quo poſſint Baptiſmatis Sacramentum accipere. Quod ſi deinde aliquod in eis vitæ ſignum appareat, ſalutari lavacro *ſub conditione* abluuntur ; cumque deinde ut plurimum morti reddantur, tamquam baptizati, in loco ſacro ſepeliuntur.

XI. De his Sanctuariis, quæ in Germania potiſſimum exiſtunt, ac de hujuſmodi miraculoſis eventibus agunt P. Bagatta in ſuo Opere *de admirandis Orbis Chriſtiani*, P. Gobat *in ſua Theologia Morali tom.* 1. ac recentius omnibus P. Amort *tom. 3. ſuæ Theologiæ in tract. de Sacramento Baptiſmi.* In Synodis Diœceſanis Lingonenſibus, anno 1452. & 1455. habitis, item in ſtatutis Synodalibus Eccleſiæ Lugdunenſis, a Cardinali

Tournonio Archiepiſcopo promulgatis, ac in aliis etiam Synodalibus Biſuntinæ Eccleſiæ ſtatutis, anno 1592. & 1656. editis, præmiſſa omnia vetita fuerunt ſub gravium pœnarum interminatione; dictæque Synodales ſanctiones relatæ ſunt a Thiers in tractatu de ſuperſtitione *tom. 2. tert. edit. Pariſ. anni 1712. cap. 7. de Superſtitionibus quæ ad Baptiſmum pertinent*, & a Natali Alexandro *in ſua Theologia Dogmatica & Morali lib. 2. de Sacram. Baptiſmi cap. 7. regul.* 3. Fundamentum, quo prædictæ Synodales Conſtitutiones innituntur, in eo potiſſimum conſtituitur, quod nimis ambigua ſunt ſigna, ex quibus ejuſmodi infantium reſurrectio erui contenditur; quodque levis plerumque fidei & auctoritatis ſunt teſtes, qui de iiſdem teſtimonium perhibent; cum pro certis reviviſcentiæ ſignis habeantur aut pallidi coloris in rubicundum mutatio, aut membrorum, quæ antea rigebant, flexibilitas, aut ſanguis e naribus fluens, aut aliqua ſudoris gutta, quæ in fronte, vel in ſtomacho appareat; cumque de his ipſis rudes mulierculæ teſtes ut plurimum ſint: quapropter ſapientes illi Epiſcopi Eccleſiaſticæ diſciplinæ gravitati convenire exiſtimarunt, a ſuis diœceſibus hæc omnia removere, ac interdicere, ne Baptiſmus prædictis infantibus conferatur, neve in locis ſacris eorum cadavera tumulentur; idque eo magis, quod ſupradicti phyſici effectus facile adſcribi poſſunt calori, qui ex facibus circum infantium cadavera accenſis oritur, aliiſque ignibus, quibus ipſa Sanctuaria tepeſcunt.

XII. Inter hujuſmodi Sanctuaria, quod ad rem præſentem attinet, omnium fortaſſe celeberrimum eſt illud Uſpergæ in Suevia, intra fines diœceſis Auguſtanæ, ſub cura Canonicorum Regularium Præmonſtratenſium; ad quod nimirum ex remotis etiam regionibus infantium abſque Baptiſmate mortuorum cadavera deferuntur, ut, aliquo in eis vitæ indicio comparente, ſacra Baptiſmatis unda abluantur. Sed, cum ad Congregationem S. Officii delatus fuiſſet recurſus adverſus hujuſmodi morem baptizandi prædictos infantes *ſub conditione*, & quæſtio diligenter coram ea examinata fuiſſet, ipſis etiam Canonicis Præmonſtratenſibus auditis; die tandem 27. Aprilis anni 1729. decretum fuit, ut hujuſmodi conſuetudo de medio tolleretur: idemque confirmatum fuit die 19. Decembris ejuſdem anni, item die 20. Februarii anni 1737. 30. Januarii 1738. 3. & 6. Junii 1744. ac denique die 11. Maji 1751. Porro qui conſuetudinem hanc tuebantur, ac pro illius approbatione inſtabant, hæc maxime afferebant; quod ſcilicet, quamvis oculos aperire, colorem mutare, aliquam ſudoris guttam emittere, & alia hujuſmodi ſigna reſurrectionis haud evidentia eſſent, probabilia tamen cenſeri debebant: cumque proinde dubium ſubeſſet, an infans revixiſſet, necne, id ſatis ſuperque erat, ut baptizari poſſet, vel potius deberet, ſub conditione, *ſi vivus es*. Verum prædicta Congregatio recte ſapienterque animadvertit, quod minime agebatur de infantibus, de quorum vita, aut morte, ambiguis in utramque partem concurrentibus indiciis, diſputaretur; ſed de infantibus procul

cul dubio vita functis, quique ſaltem tanto jam tempore vita caruerant, quantum in itinere plurium quandoque dierum, nullo prorſus alimento ipſis dato, impenſum fuerat; ac proinde rem eſſe de vero miraculo reſurrectionis; quod ſane admitti non debet, niſi perſpicuis & plane concludentibus probationibus evidenter demonſtretur. Quemadmodum vero, deficientibus hujuſmodi probationibus, nec reſurrectio admitti, nec Baptiſmus ſub conditione conferri debet; ita, ſi reſurrectio pro certa habeatur (quod tamen ex ſignis ſuperius enunciatis, aliiſque ſimilibus nequaquam inferri poteſt), jam non conditionata, ſed abſoluta Baptiſmi forma adhibenda erit. Quod autem innuimus, reſurrectionem ex prædictis ſignis minime inferri poſſe, id ſine ulla dubitatione confirmamus, quantumvis eadem ſigna per teſtes idoneos atque inter ſe concordes comprobarentur. Sane, cum aliquando illa in Servorum Dei, aut Beatorum extinctis corporibus conſpiciuntur, an, & quibus in caſibus miraculoſa, aut naturalia cenſeri debeant, late oſtenſum per nos eſt in noſtro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 4. part. 1. cap. 31.* Sed nunquam ulli hominum in mentem venit aſſerere, prædictos Servos Dei, atque Beatos, in quorum corporibus id genus ſigna reperta ſunt, a mortuis reſurrexiſſe, vel ſaltem pro veriſimili, aut probabili habendum eſſe, eoſdem fuiſſe ad vitam revocatos. Illud autem ſilentio prætereundum non eſt, quod inter ſigna, quæ in eorum infantium cadaveribus apparere dicuntur, neque vagitus, neque ejulatus connumerari perlegimus; quæ cæteroquin infantium indoli adeo prona ſunt, quæque in reſurrectionis materia, utpote minus fraudi ac falſitati ſubjecta, magni quidem momenti exiſtimarentur.

CAPUT SEPTIMUM.

De Sacramento Confirmationis relative ad Presbyteros Græcos, qui illud pueris poſt Baptiſmum adminiſtrant, & primo de Miniſtro hujus Sacramenti.

CUM vetuſta apud Græcos conſuetudo obtinuerit, ut ſimplices Sacerdotes Sacramentum Confirmationis adminiſtrent, pueroſque ſtatim poſt Baptiſmum ſacro Chriſmate liniant; Epiſcopi Latini, in quorum diœceſibus Græci habitant, ſuorumque majorum inſtitutis utuntur, perſæpe dubitarunt de ejuſmodi Confirmationis robore. Hanc autem quæſtionem potiſſimum movere, & refricare ſolent in eorum Synodis, in quibus, juxta ſalutare monitum Fagnani *in cit. cap. Sicut olim, n. 91. de accuſat.* ea ſunt accuratius enucleanda, quæ in ſingulis Sacramentis, ut rata ſint, dignoſcuntur neceſſaria. Quapropter in hac noſtra lucubratione, quam ad omnium Eccleſiarum Antiſtitum utilitatem, & commodum exaramus, operæ pretium eſt, præfatis mixti ritus diœceſium Præſulibus viam ſternere, quam tuto calcare queant, quin impedian-

diantur innumeris molibus difficultatum, quæ a Doctoribus excitantur circa legitimum Sacramenti Confirmationis Miniſtrum, nullique incertæ, & controverſæ inter Catholicos opinioni adhærentes, veram ſectentur doctrinam, ab Apoſtolica Sede approbatam, quidque de Confirmatione a ſimplici Sacerdote adminiſtrata ſentiendum ſit, pro locorum diverſitate, abſque errandi periculo, in ſuis Synodis ſtatuant. Quo vero clarius id fiat, nonnulla ſunt præmittenda.

II. Ordinarium Miniſtrum Sacramenti Confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum, definitum eſt a Concilio Conſtantienſi in damnatione errorum Wiclefi, ab Eugenio IV. in decreto inſtructionis ad Armenos, atque a Tridentino *ſeſſ. 7. de Confirmatione can. 3. Si quis dixerit, ſanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit*. Hanc veritatem didicit Catholica Eccleſia ab Apoſtolis, qui cum *Actor.* 8. audiviſſet, Samariam recepiſſe verbum Dei, miſerunt illuc Petrum, & Joannem Apoſtolos, ideoque Epiſcopali charactere inſignitos, qui recens a Philippo Diacono baptizatis manus imponerent, ac Spiritum Sanctum traderent. Hinc Innocentius I. in epiſtola ad Decentium Eugubinum Epiſcopum, *cap. 3. num. 6.* ex recenſione Petri Couſtant *tom. 1. epiſt. Roman. Pontif. col.* 858. ſcripſit: *De conſignandis vero infantibus manifeſtum eſt, non ab alio, quam ab Epiſcopo fieri licere. Nam Presbyteri, licet ſecundi ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificium ſolis deberi Epiſcopis, ut vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolum conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit, Petrum, & Joannem eſſe directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum; nam Presbyteris, ſive extra Epiſcopum, ſive præſente Epiſcopo, cum baptizant, Chriſmate baptizatos ungere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum*.

III. Neque huic Catholico dogmati illud contrariatur, quod adnotavit Lucas Holſtenius *in diſſert. 1. de Miniſtro Confirmationis cap. 1.* nimirum ab Anania, non utique Apoſtolo, ſed Diſcipulo, manus fuiſſe impoſitas Saulo, uti legitur *Act. 9. verſic.* 17. Etenim ea manuum impoſitio, utpote quæ Baptiſmum præceſſit, non fuit confirmatoria, ſed curatoria, hoc eſt adhibita ad reſtituendam Paulo viſus ſanitatem; quod *ex ejuſdem capitis 9. verſ.* 18. liquet. De ſimili manuum impoſitione, adhibenda nimirum ad curandos energumenos, loquitur Innocentius I. *in cit. epiſt. ad Decentium cap. 6. num. 9.* ubi eam, ex Epiſcopi delegatione, fieri permiſit etiam a Diacono, inquiens: *De his vero baptizatis, qui poſtea a dæmonio, vitio aliquo, aut peccato interveniente, arripiuntur, eſt ſolicita dilectio tua, ſi a Presbytero, vel Diacono poſſint, aut debeant deſignari. Quod hoc, niſi Epiſcopus præceperit, non licet. Nam eis manus imponenda omnino non eſt, niſi Epiſcopus auctoritatem dederit id efficiendi*. Quem Innocen-

Digitized by Google

nocentii locum non recte conſiderarunt Morinus *in diſſertat. de Sacramento Confirmationis cap. 16.* & citatus Lucas Holſtenius, qui inde erui affirmarunt, poteſtatem confirmandi quondam fuiſſe Diaconis delegatam: nam, uti melius obſervavit Morini Editor Moretus, & pluribus confirmat Petrus Couſtant *ad cit. epiſt.* nullus hic eſt ſermo de Sacramento Confirmationis, quod tunc temporis ſtatim poſt Baptiſmum conferebatur, quemadmodum in ſequenti capite oſtendemus; ſed de ritu, quo eis ſuccurrebatur, qui a dæmonio, poſt ſuſceptum Baptiſmum, eſſent arrepti.

IV. At gravis olim exarſit inter Doctores controverſia, an, ex ſpeciali delegatione Romani Pontificis, poſſit ſimplex Sacerdos, ſaltem Chriſmate ab Epiſcopo jam conſecrato, Sacramentum Confirmationis adminiſtrare. Negabant quamplurimi non infimæ notæ Theologi, inter quos Robertus Cardinalis Pullus *part. 5. ſentent. cap.* 23. Hugo Victorinus *lib. 2. de Sacram. part. 7. cap. 2.* Hadrianus *in 4. diſtinct. 7. art. 3.* Durandus ibidem *quæſt. 3. & 4.* quibus ex recentioribus adhæſerunt Eſtius *in 4. diſt. 7. §. 21. & 22.* Sambovius *tract. de Sacram. Confirm.* du-Hamel *tom. 6. Theolog. tract. 2. lib. 2. diſſert. 3. cap. 4.* Herminier *eod. tract. cap. 7.* Affirmant ex adverſo Jacobus Cardinalis a Vitriaco *ſerm. in vigilia Pentecoſtes*, D. Thomas *in 4. diſt. 7. quæſt. 3. & 3. part. quæſt. 72. art. 11.* Sotus *in 4. diſtinct. 7. quæſt. 1. art. 11.* Bellarminus *de Sacram. Confirmat. cap. 12. Oper. tom. 3.* Suarez *tom. 3. in 3. part. diſput. 36. ſect. 2.* Gregorius de Valentia *tom. 4. diſput. 5. quæſt. 2. punct. 1.* Covarruvias *lib. 1. var. cap. 10.* Navarrus *manual. cap. 22. num. 8.* Cardinalis de Lugo *in Reſponſ. moral. lib. 1. dub. 6.* Cardinalis de Lauræa *in 4. tom. 3. diſput. 2. art. 2.* Cardinalis Gottus *tom. 2. in 3. part. quæſt. 2. de Miniſtro Confirmat. dub. 2. §. 1.* Juenin *de Sacram. diſſ. 3. quæſt. 5. cap. 2. art. 2. §. 3.* Tournely *de Sacram. Confirm. quæſt. 3. art. 2.* Drovet *de re Sacramentaria lib. 3. quæſt. 7.* Boucat *diſſ. 2. de Confirm. art. 4. ſect. 2. tom. 5.* Simonet. *tract. 13. diſput. 2. art. 2.* Berti *Theolog. tom. 7. lib. 32. cap. 7.* quorum ſententia, etſi neque a Concilio Florentino, neque a Tridentino fuerit definita, ſicuti contra Gregorium de Valentia obſervant Tournely *cit. loc.* & Vuitaſſe *de Miniſt. extraord. Sacram. Confirm. tom. 2. quæſt. 2. art. 5. ſect. 1.* attamen non videtur poſſe amplius in controverſiam & dubitationem revocari.

V. Etenim S. Gregorius Magnus, cum *epiſt. 9. lib. 4. indict. 12. tom. 2. Oper. col. 689.* Presbyteris Calaritanis interdixiſſet: *Ne baptizatos infantes ſignare in fronte præſumerent, ſed eos ungerent in pectore, ut Epiſcopi poſtmodum ungere debeant in fronte:* audiens poſtmodum, hac ſua prohibitione multos offenſos, *epiſt. 26. ead. indict. col. 705. tom. cit.* relata *in Can. Pervenit, diſt. 95.* facultatem, quam illis denegaverat, conceſſit, hæc ad Januarium, Calaritanum Epiſcopum, ſcribens: *Pervenit quoque ad nos, quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, quod, Presbyteros Chriſmate tangere in fronte eos,*

Digitized by Google

eos, qui baptizati ſunt, prohibuimus. Et nos quidem ſecundum uſum veterem Eccleſiæ noſtræ fecimus; ſed, ſi omnino hac de re aliqui contriſtantur, ubi Epiſcopi deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſmate tangere debeant, concedimus. Sunt quidem, qui Gregorium loquutum putant, non de unctione Confirmatoria, ſed de mera cæremonia, ſeu Sacramentali quadam unctione, illi ſimili, quæ fit in vertice baptizati, quam Presbyteri Calaritani, contra uſum ceteroquin Romanæ Eccleſiæ, aut ante, aut poſt Baptiſmum, faciebant in fronte. Ita Gregorium intelligendum affirmat Hadrianus *cit. loc.* cujus interpretationem approbat etiam Petrus de Marca *diſſert. ad can.* 28. *Concilii Claromontani*, *anni* 1095. licet enim hic Auctor non neget, poſſe a ſummo Pontifice poteſtatem confirmandi delegari ſimplici Sacerdoti, id tamen ex eo Gregorii loco, & facto, minime confici autumat. Verum hanc interpretationem validiſſimis argumentis refellit Suarez *cit. ſect.* 2. Quoniam in primis Gregorius Magnus *epiſt.* 26. eam ipſam facultatem Epiſcopis Calaritanis elargitur, quam *epiſt.* 9. denegaverat: in hac autem de Sacramento Confirmationis ſermonem fuiſſe, videtur manifeſtum; ſolius enim cæremoniæ abolendæ tantam curam, & ſolicitudinem Pontifex non ſuſcepiſſet: deinde, ſi de mera cæremonia quæſtio fuiſſet, illius uſum non limitaſſet Gregorius ad ſolam circumſtantiam temporis, quo Epiſcopus abeſt: ac tandem Eugenius IV. in laudato decreto, præfatam ſane reſpiciens Gregorii epiſtolam, certum ponit, in ea poteſtatem fieri ſimplici Sacerdoti, non ſolius ritus exercendi, ſed verum Sacramentum Confirmationis adminiſtrandi, inquiens: *Legitur tamen aliquando per Sedis Apoſtolicæ diſpenſationem, ex rationabili, & urgenti admodum cauſa, ſimplicem Sacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto, hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum.*

VI. Idem privilegium, quod Calaritanis Gregorius Magnus, plures poſteriores Pontifices aliis Presbyteris ſunt elargiti. Refert ſiquidem Lucas Wadingus *in Annal. Minorum tom.* 11. *ad an.* 1444. & 1447. & *tom.* 16. *ad an.* 1521. & 1522. nonnullos Fratres Minores hoc privilegio donatos fuiſſe a Nicolao IV. Joanne XXII. Urbano V. Eugenio IV. Leone X. atque Hadriano VI. cujus diploma in Cœnobio Franciſcanorum Hiſpali aſſervari, idem Wadingus aſſerit: ex quo colligere licet, Hadrianum, ad Petri Sedem evectum, e ſententia receſſiſſe, quam antea docuerat. Narrat pariter Arcudius *Concord. lib.* 2. *cap.* 15. ſe accepiſſe a Patre Ludovico Fonſeca, Societatis Jeſu, paucis quibuſdam ejuſdem Societatis Religioſis a Sede Apoſtolica indultum, ut Chriſtianos Braſiliæ ſacro Chriſmate inungerent. Eamdem facultatem Abbati Montis Caſini conceſſit Sixtus V. confirmavitque Benedictus XIII. *in ſua Conſtitut.* 8. *poſt Concilium Romanum*. Recens pariter eſt exemplum ſan. mem. Clementis XI. qui eodem an. 1721. quo ſummum diem obiit, Patri Cuſtodi Terræ ſanctæ, Ordinis Minorum, permiſit Confirmationis Sacramentum,

Digitized by Google

tum, Chriſmate ab Epiſcopo confecto, conferre. Hæc, aliaque ejuſdem generis exempla nos congeſſimus in quadam cauſa *Americana*, ſacræ Congregationi Concilii, cui tum eramus a ſecretis, propoſita die 13. Junii 1722. *tom.* 2. *Theſaur. Reſolut. pag.* 187. eademque repetita fuere a bon. mem. Cardinali Lanfredino, idem munus obeunte, in alia cauſa pariter *Americana*, eidem Congregationi propoſita die 24. Januarii 1733. *tom.* 6. *Theſaur. pag.* 14. Evectique ad Petri Cathedram, etiam nos poteſtatem fecimus Patri Cuſtodi, & Guardiano ſancti Sepulcri D. N. Jeſu Chriſti, Ordinis Minorum de Obſervantia, idem conferendi Sacramentum Confirmationis in locis Terræ ſanctæ, in quibus actu non degunt Epiſcopi Latini, & quoad Fideles Græci ritus, ubi deſit Epiſcopus Græcus Catholicus, qui in propria reſideat diœceſi, aut ubi iſtius ibidem reſidentis acceſſerit conſenſus, uti habetur *in noſtra Conſtit.* 10. atque *in Conſtit.* 87. §. 14. *noſtri Bullar. tom.* 1. *pag.* 28. *& pag.* 294.

VII. Quare non videtur hodie fas eſſe, poteſtatem, de qua olim diſceptabatur, ſummo Pontifici abjudicare. Quoniam, ut ait Veracrux *in ſpecul. part.* 2. *art.* 27. *De Pontificis poteſtate, poſtquam diſpenſavit, dubitare, inſtar ſacrilegii eſt. Eſſet enim Chriſto quaſi exprobrare, quod non ſatis Eccleſiæ ſuæ providiſſet*: & magis ad rem Sotus *cit. diſt.* 7. *quæſt. unic. art.* 11. *Non eſt dubitandum, quin ſimplex Sacerdos ex commiſſione Papæ poſſit Sacramentum Confirmationis exhibere. Et qui de hoc jam modo hæſitaret, Eccleſiaſticis ſanctionibus adverſaretur. Etenim, quamvis hæc concluſio ex ſacris litteris non plane colligatur, ſufficere tamen debet orthodoxis, quod Gregorius* (addimus nos, & alii Pontifices) *illam fecerit diſpenſationem.*

CAPUT OCTAVUM.

De adhibendo Chriſmate ab Epiſcopo Benedicto, ſi Presbyter uti miniſter extraordinarius Confirmationis Sacramentum adminiſtret; & an ad ſolum Pontificem, excluſo Epiſcopo, pertineat jus delegandi ſimplici Sacerdoti dicti Sacramenti adminiſtrationem.

HActenus expoſitæ quæſtioni, quam Romanorum Pontificum facta enodarunt, alia ſuccedit nondum dirempta controverſia. Privilegium, a laudatis Pontificibus inferioris ordinis Presbyteris conceſſum, Chriſmate conſignandi baptizatos, ſemper limitatum audivimus hac lege, modo ſcilicet Chriſmate uterentur ab Epiſcopo ſacrato. Quærunt autem Doctores, an potuiſſet iiſdem fieri etiam poteſtas conficiendi Chriſma in ſacra unctione adhibendum. Nemo eſt, qui dubitet, Chriſmatis benedictionem annumeratam ſemper fuiſſe inter propria & præcipua Epiſcopalis Ordinis munera. In Concilio enim Carthaginienſi II. anni 390. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 952. *cap.* 3. *Ab univerſis E-*

piſcopis dictum eſt ; Chriſmatis confectio, & puellarum conſecratio a Presbyteris non fiant. Carthaginienſe III. anni 397. *cap.* 36. *ibid. col.* 964. edixit : *Ut Presbyter, inconſulto Epiſcopo, Virgines non conſecret ; Chriſma vero nunquam conficiat*. Concilium Bracarenſe anni 561. *cap.* 19. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 352. deponi juſſit Presbyteros, Chriſma conficere præſumentes. In Actis pariter Concilii Toletani II. anni 531. editis a Cardinali de Aguirre *tom.* 2. *pag.* 271. refertur epiſtola Montani Epiſcopi Toletani ad Theoribium, in qua Montanus ſacrilegam increpat quorumdam Presbyterorum audaciam, qui contra antiquiſſimum, ipſique religioni Chriſtianæ coævum morem, jus ſibi arrogabant conſecrandi Chriſma: *Quidam* (ait), *ut ad nos perlatum eſt, Presbyteri, auſu temerario, res ſacras non tam conſecrare, quam violare præſumunt ; & cunctis ab initio Fidei Catholicæ ſæculis inuſitatum ſummis ſui Ordinis hominibus, niſi tantum Pontificibus debitum, jus conſecrationis Chriſmæ, neſcio quo typho, an dementia dicam, indubitanter aſſumunt: quod quam ſacrilegum ſit, piiſſimam conſcientiam tuam latere non credo*. At, cum iſti, aliique ſimiles canones de ſola loquantur poteſtate ordinaria, quam nullus unquam ſimplici Presbytero aſſeruit, non adimunt quæſtionem, quæ verſatur circa poteſtatem extraordinariam : ſolum enim diſputatur, an, ſicuti ſummus Pontifex poteſt ſimplici Sacerdoti facultatem impertiri adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis, ita eidem committere etiam valeat poteſtatem conficiendi Chriſma. Affirmant Cajetanus *in* 3. *part. quæſt.* 72. *art.* 3. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *diſput.* 5. *punct.* 2. §. *At hoc in primis*, Cardinalis de Lauræa *in* 4. *tom.* 3. *diſp.* 2. *art.* 3. Berti *in ſua Theolog. tom.* 7. *lib.* 32. *cap.* 5. *propoſit.* 4. quorum ſententiam valde probabilem exiſtimant Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. quæſt.* 72. *diſp.* 33. *ſect.* 2. §. *Tertia ſententia*, Bonacina *de Sacram. diſp.* 7. *quæſt. unic. punct.* 2. *num.* 3. Etenim, ſi ſummus Pontifex ſuprema ſua auctoritate poteſt ſimplici Sacerdoti munus demandare conficiendi Sacramentum Confirmationis, de ſe ceteroquin annexum Ordini Epiſcopali, eo magis poterit facultatem eidem elargiri præparandi ejuſdem Sacramenti materiam. Neque deſiderantur ejuſmodi conceſſæ facultatis exempla. Nam, ſi qua fides Waddingo *in Annal. Minor. tom.* 11. *ad ann.* 1444. Eugenius IV. Fabiano de Bachia Ordinis Minorum, ad Indos proficiſcenti, veniam dedit non ſolum Chriſmate conſignandi Fideles, ſed etiam ipſum Chriſma conficiendi. Apud Mabillonium itidem *tom.* 1. *part.* 2. *Muſei Italici*, extat epiſtola Joannis Diaconi hæc ad Senarium ſcribentis *num.* 8. *pag.* 73. *Sed nec illud tangat animum, quod ſibi aliquando quædam vis neceſſitatis aſſumit, veluti (quod nunc per Africam fieri dicitur) ut Presbyteri ſanctum Chriſma conficiant ; quod merito moveret, ſi iſtam Pontificalis auctoritas licentiam non dediſſet. Unde conſtat, etiam nunc a Pontificibus quodammodo fieri, quod in tanta rerum neceſſitate, ut a Presbyteris effici poſſit, ſuperior Ordo conſtituit.*

II. Ultro tamen fatemur, ejuſmodi exempla, ſi vera ſint, pauciſſima tamen eſſe, atque ut plurimum non aliter conſueviſſe a ſummis Pontificibus ſimplices Sacerdotes inſigniri poteſtate adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis, niſi ſub expreſſa conditione adhibendi Chriſma, non a ſe, ſed ab Epiſcopo conſecratum; quemadmodum perpendit Auctor Theologiæ moralis ad uſum Seminarii Petrocorenſis *tom.* 3. *lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 2. *quæſt.* 5. quare inſuetum foret, hac etiam prærogativa, Epiſcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum exornare. Accedit, nullam adeſſe neceſſitatem, hanc poteſtatem faciendi ſimplici Presbytero: is quippe, quocumque ſe conferat, poteſt ſecum deferre Chriſma ab Epiſcopo acceptum: & ſiquidem a ſacris Canonibus, præcipue *Can. Litteris, de Conſecrat. diſt.* 3. & *Can. Si quis de alio, de Conſecrat. diſt.* 4. vetitus eſt uſus Chriſmatis ante annum benedicti, ſatis erit, ut ab hoc poſitivo Eccleſiæ præcepto, ſummi Pontificis auctoritate, eximatur; ſicuti nos *in cit. noſtra Conſtit.* 10. ab eodem abſolvimus prædictum Cuſtodem ſancti Sepulcri, ſi in loco degat, ubi novi Chriſmatis ei non ſuppetat copia.

III. Sed omnium in hac materia graviſſima controverſia verſatur circa auctoritatem Epiſcoporum: adeo enim diverſa ſunt hominum ingenia, ut eam ipſam poteſtatem, quam plerique ſummo Pontifici abjudicarunt, alii cuilibet Epiſcopo aſſerere non dubitent. Cardinalis Pallavicinus *hiſt. Concil. Trident. lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 16. Chriſtianus Lupus *in notis ad canones octavæ Synodi cap.* 5. *tom.* 2. *pag.* 1423. *& ſeq.* Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 6. Franciſcus Farvacquius *de Sacram. Confirm. cap.* 4. *quæſt.* 4. *&* 5. Van-Eſpen *Jur. Eccleſiaſt. part.* 2. *tit.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. *& ſeq.* Juenin *cit. diſſert.* 3. *quæſt.* 5. *cap.* 2. *art.* 1. §. 3. *in fin.* Petrus Couſtant *in epiſtolas Roman. Pontific. tom.* 1. *col.* 857. aliique recentiores opinantur, ſola inſpecta inſtitutione Divina, & ſecluſa Eccleſiæ prohibitione, poſſe Epiſcopum ſimplici Sacerdoti committere, ut Chriſmate a ſe confecto Fideles conſignet, ne ſecus degentes in locis, ad quæ ipſe accurrere nequit, Sacramento Confirmationis perpetuo careant. Nec vero pauca, nec levia ſunt rationum momenta, quibus hæc opinio innititur. Nam, ceteris prætermiſſis, quæ videri poſſunt apud laudatum Lupum, Concilium Toletanum I. celebratum anno 400. cui Patres undeviginti ſubſcripſere, *can.* 20. Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 989. ita ſtatuit: *Quamvis pene ubique cuſtodiatur, ut abſque Epiſcopo Chriſma nemo conficiat; tamen, quia in aliquibus locis, vel provinciis Presbyteri dicuntur Chriſma conficere, placuit ex hac die, nullum alium, niſi Epiſcopum Chriſma facere, & per diœceſim deſtinare .... Statutum eſt, & Diaconum non chriſmare, ſed Presbyterum, abſente Epiſcopo; præſente vero, ſi ab ipſo fuerit præceptum*. Toletano concinunt Concilium Arauſicanum I. anni 441. & Epaonenſe anni 517. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1783. *& tom.* 2. *col.* 1049. quorum pri-

 mum

mum *can.* 1. ait: *Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi Catholici eſſe deſiderant, ſi deſit Epiſcopus, a Presbyteris cum Chriſmate, & benedictione conſignari placuit:* alterum autem *can.* 16. inquit: *Presbyteros, propter ſalutem animarum, quam in cunctis optamus, deſperatis, & decumbentibus hæreticis, ſi converſionem ſubitam petant, Chriſmate permittimus ſubvenire. Quod omnes converſuri, ſi ſani ſunt, ab Epiſcopo noverint expetendum.* Ad hæc, Martinus Archiepiſcopus Bracarenſis *in ſua canonum Collect. cap.* 51. non de hac, aut illa regione, ſed veluti de conſuetudine ubique recepta, ait: *Presbyter, præſente Epiſcopo, non ſignat infantes, niſi forte illi ab Epiſcopo fuerit præceptum.*

IV. Sed, licet hæc momentoſa ſint, non tamen leviora ſunt, quæ in contrarium proferuntur. Etenim Innocentius I. qui ſtatim poſt allegatam Synodum Toletanam, hoc eſt anno 402. fuit Pontifex renunciatus, *cit. epiſt. ad Decentium Eugubinum Epiſcopum*, ex Actis Apoſtolorum colligi aſſeruit, ſolius Epiſcopi eſſe, baptizatorum frontem inungere, eaque unctione *Spiritum Paracletum tradere*. Non potuiſſet autem Pontifex, ſine ulla hæſitatione, hæc affirmare, ſi eadem ætate viguiſſet alicubi conſuetudo, ut baptizati infantes a ſimplici Presbytero confirmarentur: quare, etſi Thomaſſinus dixerit, ſe non videre, nec ſuſpicari poſſe, quidnam aliud, quam Sacramentum Confirmationis, Patres Toletani ſimplici Sacerdoti permiſerint; attamen alii ex hac ipſa Innocentii I. Decretali manifeſte confici arbitrantur, eos de ſola loquutos unctione, fieri ſolita poſt Baptiſmum ex mera cæremonia, a qua facienda juſſerunt Presbyterum abſtinere, ſi Epiſcopus aſtaret. Ita Toletanum canonem interpretatur Binius *in notis ad eumdem*, apud Cardinalem de Aguirre *tom.* 2. *Concilior. Hiſpaniæ pag.* 148. inquiens: *Hæc verba canonis intelligenda ſunt, non de ſacramentali unctione Chriſmatis in fronte, ſed de unctione cæremoniali, quæ in ſolemni Baptiſmo in vertice baptizandi adhibetur. Hanc cæremonialem unctionem, olim Presbyteris interdictam, nonniſi cum licentia Epiſcopi ab iiſdem uſurpatam fuiſſe .... recenſuimus.* Hanc vero fuiſſe mentem præfati Concilii Toletani, ſuadent etiam Acta Concilii Hiſpalenſis II. habiti anno 619. adverſum Agapium, Cordubenſem quondam Epiſcopum, cui, inter cetera, crimini datum eſt, quod meris Sacerdotibus poteſtatem delegaſſet *conficiendi Chriſma, & Chriſmate baptizatorum frontem ſignandi. Hæc enim omnia* (dixerunt Hiſpalenſes Patres *cap.* 7.) *illicita eſſe Presbyteris, vel Chorepiſcopis, quia Pontificatus apicem non habent, quem ſolis deberi Epiſcopis, auctoritate canonum præcipitur: tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 560. Minime autem reprehendendus fuiſſet Agapius, ſi rem geſſiſſet a Patribus Toletanis Epiſcoporum arbitrio permiſſam.

V. Minus porro hujus ſententiæ patroni ſe urgeri opinantur ab allegatis Arauſicani, & Epaonenſis Conciliorum locis: incertum quippe eſſe ajunt, num in illis ſermo ſit de Confirmatione, an potius de unctione,

per

per quam hæretici ad Eccleſiam redeuntes, ritu valde affini ritui Confirmationis, olim recipiebantur, & veroſimilius credunt, ad hanc ſolam illa referri; ea ſiquidem tempeſtate, qua Confirmatio ſtatim poſt Baptiſmum conſerebatur, vix evenire poterat, ut hæretici in Eccleſiæ Catholicæ gremium ſe recipi exoptantes, nondum eſſent confirmati, ac propterea in mortis articulo ſacro Chriſmate ſignandi forent. Ad hæc Theodulfus Aurelianenſis Epiſcopus, cui certe canones Conciliorum Galliæ ignoti non erant, *lib. de ordine Baptiſmi cap.* 17. *tom.* 14. *Biblioth. Patr. pag.* 13. abſolute ait: *Quod ergo Presbyteris baptizatos Chriſmate ungere licet, Spiritum vero Sanctum per manus impoſitionem tradere non licet, antiquus, iſte mos ab Apoſtolis Eccleſiæ eſt traditus*. Nulla autem ratione potuiſſet Theodulfus id ab Apoſtolis traditum aſſerere, ſi oppoſitum ſciviſſet Galliæ moribus olim uſitatum.

VI. Ita ratiocinantur Doctores, jus, de quo agimus, uni vindicantes Romano Pontifici, quorum longum catalogum contexuit Verricellus *de Apoſtol. Miſſion. quæſt.* 130. *ſect.* 1. *& duabus ſeq.* eorumque agmen ducit D. Thomas 3. *part. quæſt.* 72. *art.* 11. *Ad primum*, ubi hæc habet: *Dicendum, quod Papa in Eccleſia habet plenitudinem poteſtatis, ex qua poteſt quædam, quæ ſunt ſuperiorum Ordinum, committere quibuſdam inferioribus; ſicut quibuſdam Presbyteris concedit conferre minores Ordines, quod pertinet ad poteſtatem Epiſcopalem. Et ex hac plenitudine poteſtatis conceſſit Beatus Gregorius Papa, quod ſimplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quamdiu ſcandalum tolleretur.*

VII. Ceterum, quidquid ſit de hac difficili, & valde implexa controverſia, omnibus in confeſſo eſt, irritam nunc fore Confirmationem a ſimplici Presbytero Latino, ex ſola Epiſcopi delegatione, collatam, quia Sedes Apoſtolica id juris ſibi unice reſervavit; quam quidem reſervationem non tantum a conſuetudine in tota Eccleſia Latina jamdiu recepta tacite inductam arbitramur, ſicuti opinantur Juenin *cit. loc.* & Tournely *de Sacram. Confirmat. quæſt.* 3. *art.* 2. ſed jam ante IX. ſeculi finem expreſſe factam colligimus *ex epiſt.* 70. Nicolai I. ad Hincmarum; & ceteros Archiepiſcopos, atque Epiſcopos, in Regno Caroli conſtitutos, in qua legitur, Græcorum Imperatores, eoſque, qui illis parebant, calumniari ſanctam Romanam Eccleſiam, immo omnem Eccleſiam, quæ Latina utitur lingua, *quia Presbyteros ſortiri conjuges prohibemus, & quoniam eoſdem Presbyteros Chriſmate linire baptizatorum frontes inhibemus*: *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 309. Poſita autem reſervatione facultatis, de qua eſt ſermo, a ſummo Pontifice ſibi facta, nec licite, nec valide poteſt Epiſcopus Latinus illa uti: nam, quamvis confirmare ſit actus Ordinis Epiſcopalis, cujus firmitas & validitas a Pontificis nutu non pendet, delegare tamen ſimplici Presbytero poteſtatem exercendi ejuſmodi actum, potius ad juriſdictionem, quam ad Ordinem, pertinet; Epiſcoporum vero juriſdictio, ſive ſit immediate a

Chri-

Chriſto Domino, ſive a ſummo Pontifice, ita ſemper huic ſubeſt, ut, conſentientibus omnibus Catholicis, ejuſdem auctoritate, & imperio limitari, atque ex legitima cauſa, omnino auferri poſſit. Illud etiam ad rem facit, quod modo audivimus a D. Thoma, nempe delegationem, de qua eſt ſermo, eſſe actum poteſtatis, & juriſdictionis ſupremæ, a Chriſto Domino ſoli ſuo in terris Vicario commiſſæ. Quamobrem Clemens VI. priuſquam ad Catholicam communionem reciperet Conſolatorem, Armenorum Patriarcham, certior fieri voluit, an cum Eccleſia Romana ſentiret etiam in hiſce articulis, expreſſis in Apoſtolicis litteris ad eumdem Patriarcham datis, quæ habentur apud Raynaldum *ad ann.* 1351. *num.* 12. nimirum *Primo de conſecratione Chriſmatis, ſi credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non eſt Epiſcopus, Chriſma poteſt rite, & debite conſecrari. Secundo, ſi credis, quod Sacramentum Confirmationis per alium, quam per Epiſcopum, non poteſt ex officio ordinarie miniſtrari. Tertio, ſi credis, quod ſolum per Romanum Pontificem, plenitudinem poteſtatis habentem, poſſit diſpenſatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris, qui non ſunt Epiſcopi, committi. Quarto, ſi credis, quod chriſmati per quoſcumque Sacerdotes, qui non ſunt Epiſcopi, neque a Romano Pontifice ſuper hoc commiſſionem, ſeu conceſſionem aliquam receperunt, iterum per Epiſcopum, vel Epiſcopos ſint chriſmandi.* Quæ verba perpendant, oportet, qui poteſtatem, de qua diſſerimus, Epiſcopis attribuunt.

CAPUT NONUM.

In quo finis imponitur propoſitæ quæſtioni de pueris, qui poſt Baptiſmum a Presbytero Baptizante Confirmantur.

DIcendum nunc reſtat de Græcorum conſuetudine, quæ nos ad hanc materiam tractandam induxit. Longe ante Photianum ſchiſma, fuiſſe Græcorum moribus receptum, ut ſimplices Sacerdotes baptizatos infantes ſtatim ſacro Chriſmate inungerent, demonſtrant Morinus *cit. diſſert.* 2. *de Sacram. Confirmat.* & Lucas Holſtenius *diſſert.* 1. *de Miniſtro Confirmationis apud Græcos*: eumdemque uſum invaluiſſe apud alias Orientales Eccleſias, teſtantur Ambroſiaſter *in comment. in epiſt. Pauli, ad cap.* 4. *epiſt. ad Epheſ. verſ.* 12. *tom.* 2. *Oper. edit. Pariſ. anno* 1690. *col.* 241. *in Append.* inquiens: *Apud Ægyptum Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus*: & Auctor *Quæſtion. veter. & nov. Teſtam. quæſt.* 101. *in Append. ad* 1. *part. tom.* 3. *Oper.* S. Auguſtini *col.* 93. *In Alexandria, & per totam Ægyptum, ſi deſit Epiſcopus, conſignat Presbyter*: quibus in locis verbum *conſignat*, non merum ritum, ſed veram Confirmationem denotare, tamquam indubitatum ponit Chriſtianus Lupus *cit. tom.* 2. *pag.* 1424. Sunt qui hanc Græcorum conſuetudinem ſemper ab Eccleſia Latina improbatam affirmant. Etenim, inquiunt, Nicolaus I. vix exorto

Digitized by Google

orto Photiano ſchiſmate, cum audierit, Græcos Presbyteros, auctoritate, & ſuaſionibus Photii, Sacramentum Confirmationis per Bulgariam adminiſtraſſe, miſit illuc Paulum Populonienſem, & Formoſum Portuenſem Epiſcopos, Legatos ſuos, qui omnes Bulgaros a prædictis Presbyteris inaniter confirmatos, iterum ſacro Chriſmate rite ſignarent; quod conſtat tum ex epiſtola Photii ad omnes Epiſcopos Orientales, ubi de hoc facto acerbe conqueritur, tum ex epiſtola Metrophanis Metropolitæ Smyrnenſis ad Manuelem Patricium, *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 1114. teſtanturque Patres octavæ Synodi in ſua epiſtola Synodali ad Hadrianum II. *ibidem*, ac ipſemet Nicolaus I. ſcribit ad Hincmarum, apud Baronium *ad annum* 867. *num.* 50. Adhuc etiam expreſſius præfatam conſuetudinem damnatam ajunt ab Innocentio III. *in Cap. Quanto*, 4. *de conſuet.* ubi Lucio Vicario ſuo, in Conſtantinopolitana urbe conſtituto, ſcripſit: *Pervenit ad audientiam noſtram, quod quidam ſimplices Sacerdotes apud Conſtantinopolim ea Sacramenta præſumunt Fidelibus exhibere, quæ ab Apoſtolorum tempore fuerunt ſolis Pontificibus reſervata, ut eſt Sacramentum Confirmationis .... conferre; ad excuſandas excuſationes in peccatis ſolam conſuetudinem prætendentes &c.* Quam quidem Innocentii III. Decretalem corroboratam dicunt ab Innocentio IV. qui de pluribus interrogatus quæſtionibus inter Archiepiſcopum Nicoſienſem, ejuſque Suffraganeos Latinos ex una parte, atque Epiſcopos Græcos regni Cypri ex altera, ſubortis, hæc ad Ottonem Cardinalem Tuſculanum, Apoſtolicæ Sedis Legatum, inter alia reſcripſit: *Soli autem Epiſcopi conſignent Chriſmate in frontibus baptizatos; quia hujus unctio non debet, niſi per Epiſcopos, exhiberi:* Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 364.

II. At, ſi Doctoribus hæc nobis obtrudentibus aſſentiremur, cogeremur quoque cum iiſdem admittere, vacuam, inanem, atque irritam eſſe Confirmationem Græcorum: hæc enim a ſimplici Presbytero adminiſtrata, non poteſt aliunde vires ſortiri, quam a delegatione, ſive expreſſe, ſive tacite, eidem Sacerdoti facta a Romano Pontifice: hujus autem delegationis nullum haberemus indicium, ſi Græcorum conſuetudini, de qua eſt ſermo, ſemper Romani Pontifices obſtitiſſent. Aſſerere vero cum præfatis Doctoribus, quos citant, & ſequuntur Sambovius *cit. diſput.* 7. *de Sacram. Confirm.* & du-Hamel *cit. tom.* 6. *tract. de Sacram. Confirm. cap.* 4. *in fin.* Sacramentum Confirmationis ab Eccleſia Græca nunc penitus exulare, multis nominibus abſurdiſſimum, recte oſtendit Goarius in ſuis notis ad Euchologium Græcorum *pag.* 367. Equidem ex Concilio Florentino certo conjicimus, Græcorum Confirmationem, etſi a ſimplici Sacerdote adminiſtratam, a Latinis Patribus ratam habitam: cum enim Græci, inter undecim quæſtiones ſibi a Latinis poſt unionem propoſitas, ad hanc qooque juſſi ſint reſpondere: *Quare Epiſcopi non inungunt ſacro Chriſmate, ſed Sacerdotes; cum hoc Pontificibus ſit datum? tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 430. plene, quoad hanc, per Mitylenenſem Præſulem

lem Latinis ſatisfeciſſe, ex eadem hiſtoria colligimus, in qua, poſt undecim illas quæſtiones, habetur: *Hæc a Latinis objecta Mitylenenſis canonice omnia legitimeque diſſolvit, præterquam duo, de quibus Papa ſignificavit Imperatori; cur ſcilicet matrimonia dirimantur, & Patriarcha non eligatur*. Magis autem diſerte ejuſdem rei teſtimonium nobis præbet Gregorius Protoſyncellus, qui eidem Concilio interfuit tamquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, & poſtea creatus eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus: is quippe ſcribens adverſum epiſtolam Marci Epheſini, apud Harduinum *tom. 9. col.* 641. ait: *Verum Latini etiam noſtros conſignabant, & chriſmatos appellabant. Sed hæc non fuiſſe in æquo, & bono facta, conſtat ex eo, quod in noſtra unione nihil habuerunt, quod nobis objicerent; ſed, cum eſſemus orthodoxi, habiti ſumus ab orthodoxis orthodoxi*.

III. Neque Confirmationem Græcorum irritam evincunt facta Romanorum Pontificum in contrarium adducta. Etenim Nicolaus I. iterum Bulgaros conſignari voluit; cum quia Confirmationem receperant a Sacerdotibus, qui Photii errore imbuti, eam contulerant jure ordinario, exiſtimantes nimirum, poteſtatem eam conferendi, & Epiſcopis, & Sacerdotibus, pari jure competere; tum quia iidem Sacerdotes delegati fuerant *a Photio mœcho, & invaſore*, uti loquebantur Apoſtolici Legati, hoc eſt pſeudo-Patriarcha, cui propterea legitimi Patriarchæ jura non conveniebant: tum denique, & præcipue quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus oſtendit Chriſtianus Lupus *cit. tom.* 2. *pag.* 1404. *& ſeq.* atque ideo delegatio, de qua eſt ſermo, a Romano Pontifice Græcis Presbyteris ſive expreſſe, ſive tacite facta, miniſtrandi Confirmationem in Patriarchalibus Orientis, nequaquam iiſdem Presbyteris id ipſum in Bulgaria peragere permittebat. Decretalis autem Innocentii III. ſolos reſpicit Sacerdotes Latinos: etenim, cum tunc temporis urbs Conſtantinopolitana ſubjecta eſſet imperio Francorum, ejuſque Patriarcha eſſet Venetus, ex Francis, & Venetis incolis magna ex parte conflabatur: cum autem audierit Innocentius, Sacerdotes Latinos, inibi degentes, Græcorum ritus adoptaſſe, Græcorumque more Confirmationem auſos conferre, hunc Latinorum abuſum compeſcuit, ſcribens ad Lucium: *Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos Divinæ majeſtatis offendunt, de agro Dominico extirpari, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus omnibus Latinis Presbyteris, apud Conſtantinopolim conſtitutis, diſtricte prohibeas, ne talia de cetero ſua temeritate præſumant*. Ita quippe habet integra Decretalis apud Baluzium *tom.* 1. *epiſt. Innoc. III. pag.* 480. & Gonzalez. Sed, quia in compilatione Decretalium, qua in ſcholis, & foro utimur, omiſſum eſt verbum illud *Latinis*, hinc Auctores contrarii anſam acceperunt aſſerendi, Innocentium irritam pronuntiaſſe Confirmationem a Græcis etiam Sacerdotibus collatam; ſicuti ſcite animadvertunt Morinus *cit. diſſer. cap.* 22. & Van-Eſpen *Jur. Eccl. univerſ. part.* 2. *tit.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. Innocen-

centius IV. viribus carere voluit Confirmationem adminiſtratam a ſimplici Sacerdote, ſed unice quoad regnum Cypri, in quo prævalere inceperat ritus Latinus ob multitudinem Latinorum Antiſtitum ibidem degentium: ut enim idem ritus per totum regnum propagaretur, & foret perpetuus, neceſſarium duxit Innocentius IV. revocare delegationem a Romanis Pontificibus tacite ſaltem factam Sacerdotibus Græcis conferendi Sacramentum Chriſmatis. Ceterum in aliis locis, in quibus Chriſmatio data a Sacerdotibus Græcis, non eſt a Sede Apoſtolica expreſſe improbata, ea pro valida eſt habenda, ob tacitum ſaltem privilegium a Sede Apoſtolica illis conceſſum: cujus quidem privilegii præſumptionem inducit ipſamet conniventia, & tolerantia Romanorum Pontificum, qui prædictum Græcorum morem ſcientes, non contradixerunt, nec unquam illum damnarunt; ſicuti poſt Goarium, & alios, recte ratiocinatur Arcudius *de Concord. Eccleſ. Occident. & Orient. lib.* 2. *de Confirm. cap.* 15. *pag.* 96. inquiens: *Tutiſſimum eſt dicere, Græcorum Presbyteros, per ſuos Patriarchas, & Antiſtites, ejuſmodi facultatem a ſummo Pontifice obtinuiſſe, a quo omnis juriſdictio, quaſi a Capite, in alios, veluti membra, immediate, vel mediate derivatur, & diffunditur.*

IV. Sed, quoniam omnis præſumptio cedit veritati, eadem Confirmatio eſt irrita reputanda in locis, in quibus certo novimus talem facultatem Græcis, alteriuſve Orientalis ritus Sacerdotibus, eſſe ab Apoſtolica Sede expreſſe ademptam. Præter autem Sacerdotes in Bulgaria, quibus eam ademptam audivimus a Nicolao I. & Sacerdotes in regno Cypri, quibus eamdem abſtulit Innocentius IV. ſcimus, a Clemente VIII. ſevere interdictum Sacerdotibus Italo-Græcis, ne baptizatos Chriſmate conſignare præſumant, cujus decretum nos confirmavimus in noſtra Conſtitutione 57. *Bullar. noſtri tom.* 1. *pag.* 167. in cujus §. 3. hæc ad rem ediximus: *Epiſcopi Latini, infantes, ſeu alios in ſuis diœceſibus baptizatos a Presbyteris Græcis abſolute Chriſmate in fronte conſignatos confirment; cum neque per Prędeceſſores noſtros, neque per nos Græcis Presbyteris in Italia, & Inſulis adjacentibus, ut infantibus baptizatis Sacramentum Confirmationis conferant, facultas conceſſa ſit, aut concedatur: quin immo uſque ab anno* 1595. *a fel. record. Clemente VIII. Prædeceſſore noſtro fuit Presbyteris Italo-Græcis expreſſe interdictum, ne baptizatos Chriſmate conſignent. Secus ſub conditione, & cum cautela eos confirmare debent, de quibus veroſimiliter dubitari poteſt, utrum ab Epiſcopis Græcis, ordinem Baptiſmi juxta eorum Euchologium ſervantibus, fuerint baptizati.* In alia pariter noſtra Conſtitutione 129. §. 4. *cit. tom. ejuſdem Bullar. pag.* 513. illata mentione ejuſdem Græcorum conſuetudinis, hæc addidimus: *Quemadmodum enim Græcis incolis Italiæ expreſſe vetita eſt adminiſtratio utriuſque Sacramenti, ab eodem Miniſtro contemporanee facienda; ita patientia quadam, & facilitate Sedis Apoſtolicæ factum eſt, ut unum, & alterum Sacramentum ab eodem Sacerdote in Oriente Græcis conferretur:* & §. 5. permittendum duximus

Cophtis perſeverare in eodem ritu, jamdiu ab ipſis recepto, atque ab Apoſtolica Sede tolerato.

V. Hæc non incaſſum ſunt prænotata; ex omnibus quippe ſimul conſideratis optima, & ſecura conflatur regula, ad quam dirigi debeat judicium Epiſcopi, in cujus Synodo accidit diſputari de robore Confirmationis, a ſimplici Sacerdote Græci ritus adminiſtratæ. Antequam is quidquam definiat, diligenter inquirat, oportet, num in tali loco, ejuſmodi Græcorum mos fuerit unquam ab Apoſtolica Sede expreſſe improbatus; an potius ex ejuſdem Sedis conniventia, & lenitate toleratus. Si primum, Confirmationem irritam pronuntiabit, atque a Sacerdote Græco inaniter confirmatos, abſque ſcrupulo iterandi Sacramentum, iterum ſacro Chriſmate inunget: ſi alterum, Confirmationem ratam habebit. Quod ſi res dubia ſit, nec poſſit certo dijudicari, num ejus regionis Sacerdotibus aut expreſſe, aut ſaltem tacite data ſit ab Apoſtolica Sede facultas conferendi Sacramentum Confirmationis, ſe abſtinebit a proferenda ſententia, eamque expectabit a Romano Pontifice, cui decet adeo grave negotium ſignificari. Omnes ejuſmodi circumſtantias prudenter examinatas invenimus a pluribus Synodis, & pro earumdem diverſitate diverſam ab illis prolatam deprehendimus de Confirmatione, Græco ritu adminiſtrata, ſententiam. In Synodo Maronitarum, habita tempore Gregorii XIII. eodem Pontifice jubente, Synodi Præſes, liberum eſſe, declaravit, confirmatis a ſimplici Sacerdote, denuo idem Sacramentum recipere ab Epiſcopo; quia non ſatis conſtabat, an Presbyteris Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, cui ſubduntur Maronitæ, conceſſum fuerit unquam ab Apoſtolica Sede tacitum ſaltem privilegium, Sacramentum illud adminiſtrandi, quemadmodum referunt Verricellus *de Apoſtol. Miſſion. tit.* 7. *de Confirmat. quæſt.* 131. *num.* 1. & Thomas a Jeſu *de converſione omnium Gentium lib.* 3. *cap.* 5. *pag.* 484. & *pag.* 508. In Synodo Provinciali, ſeu Nationali Albana, habita anno 1703. atque a ſummo Pontifice confirmata, deciſum videtur, ſolius Epiſcopi eſſe, baptizatorum frontes Chriſmate linire; *cap.* enim 3. ubi de Confirmatione eſt ſermo, hæc habentur: *Tanti porro Sacramenti*, *quod ſola Epiſcopalis perſona ſuæ vindicat dignitati &c.* Contra in Synodo Provinciali Ruthenorum, celebrata Zamoſciæ anno 1720. cujus Acta a nobis, qui Congregationis Concilii Secretarii munere tunc fungebamur, diligenter antea recognita, fuere pariter ab Apoſtolica Sede approbata, ſancitum eſt, validam habendam fore, neque idcirco ſine ſacrilegio, poſſe iterari Confirmationem receptam a ſimplici Sacerdote, quia ſcilicet compertum eſt, ad ea quoque loca extendi tacitam delegationem, Græcis Sacerdotibus factam a Romano Pontifice: *Sacramentum Confirmationis* (verba ſunt præfatæ Synodi) *a Chriſto Domino inſtitutum*, *quod Parochi in Orientali Eccleſia extraordinario jure*, & *delegata ab Epiſcopo facultate*, *ex Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione*, *ſtatim poſt Baptiſmum adminiſtrare ſolent*, *in genere viſibilium*

Digitized by Google

lium ſignaculorum, *ſacroſanctum eſt*, *ut ipſe Baptiſmus*, *illudque nefas eſt iterare*, *propterea quod indelebilem characterem imprimit*. Denique in nupera Synodo Nationali Maronitarum, coacta in Monte Libano anno 1736. atque a nobis confirmata anno 1741. ut in noſtra Conſtitutione 31. *Bullar. tom.* 1. *pag.* 74. hæc ad rem edita ſunt decreta: videlicet *cap.* 2. *de Sacramento Baptiſmi can.* 15. *Majores noſtri*, *ſicut & ceteri Orientalium Eccleſiarum filii*, *ſtatim poſt Baptiſmum tam infantes*, *quam adultos conſueverunt ſacro Chriſmate perungere*, *atque adeo Sacramentum Confirmationis illis conferre*; *idque per ſimplices etiam Sacerdotes*, *quibus Patriarchæ*, *& Epiſcopi hanc facultatem conceſſerant*, *quemadmodum ex Ritualibus apparet*. *Quia vero Patriarchæ noſtri*, *ut eo*, *quo par eſt*, *obſequio Romanis Pontificibus*, *qui frequentes ad illos hac de re litteras dederant*, *morem gererent*, *Latino ritui conſentientes*, *decrevere*, *ut deinceps nemo*, *niſi Epiſcopali dignitate præditus*, *Sacramentum Confirmationis adminiſtraret*; *ideo mandamus*, *ac præcipimus omnibus Parochis*, *Archipresbyteris*, *Chorepiſcopis*, *ceteriſque dignitate Epiſcopali carentibus*, *ne audeant in poſterum baptizati frontem ſacro Chriſmate perungere*, *& verba illa*, *quæ ad Confirmationis Sacramentum*, *adeoque ad Epiſcopum tamquam ordinarium illius Miniſtrum ſpectant*, *recitare*; *ſed*, *illis omiſſis*, *intingant pollicem in ſacro Chriſmate*, *& ungant baptizatum in ſummitate capitis in modum Crucis*, *dicentes Orationem ex Rituali Romano deſumptam*, *quæ ſequitur*: *Deus omnipotens*, *Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti &c. ſi vero adfuerit Epiſcopus*, *& ipſe*, *vel ſimplex Presbyter*, *adultum quempiam baptizaverit*, *poterit idem Epiſcopus poſt Baptiſmum*, *ſi velit* (*ac præcipue cum contigerit ab illo baptizari adultum*, *ſeu infantem in mortis periculo conſtitutum*), *proſequi cetera*, *quæ ad collationem Sacramenti Confirmationis in Rituali pertinent*, *ita tamen*, *ut patrinus*, *vel matrina adhibeatur*, *& nomen confirmati in libro ad id deſtinato a Parocho*, *vel Epiſcopo adnotetur*. *Hinc in Rituali*, *quod auctoritate Reverendiſſimi Domini Patriarchæ propediem eſt edendum*, *ante illa verba*, *quibus*, *juxta ritum noſtrum*, *Confirmationis Sacramentum confertur*, *apponenda eſt admonitio ad ſimplices Sacerdotes*, *cum ſupradicta oratione*: *Deus omnipotens &c. & altera admonitio ad Epiſcopos cum ritu conferendi Sacramentum Confirmationis*, *quem omnino a ritu Baptiſmi diſtingui*, *& ſeparari præcipimus*.

VI. Et *cap.* 3. *de Sacram. Confirm.* §. 2. *Quia vero tam in noſtra*, *quam in reliquis Orientalibus Eccleſiis*, *antiquus mos obtinuerat*, *ut ſtatim poſt Baptiſmum etiam Sacramentum Confirmationis conferretur*, *quemadmodum & in Ritualibus continetur*, *& a Concilio Laodiceno his verbis præſcribitur*, *quod oportet eos*, *qui illuminantur*, *poſt Baptiſmum inungi ſuper cæleſti Chriſmate*, *& eſſe regni Chriſti participes*; *hac tamen in re ſervandum præcipimus*, *ac mandamus*, *quod dudum a Reverendiſſimis Dominis Patriarchis injunctum eſt*, *noſque ſupra de Baptiſmo monuimus*, *ue ſimplices Sacerdotes de cetero præſumant hoc Sacramentum adminiſtrare*; *ſed illud*

Epiſcopi dumtaxat conferant, illum ſacroſanctæ Tridentinæ Synodi canonem præ oculis habentes: Si quis dixerit, ſanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.

CAPUT DECIMUM.

Rurſus de Sacramento Confirmationis, de quo in quadam conſtitutione Synodali cautum eſt, ut pueris mox deceſſuris adminiſtretur.

NON multis antea annis dubitatum & diſceptatum fuit, an ſuſtineretur quædam Synodalis Conſtitutio, in qua Epiſcopus declaraverat, paratum ſe eſſe ad Sacramentum Confirmationis adminiſtrandum pueris mox deceſſuris, ne privarentur incremento gratiæ, & gloriæ, quod certo forent ab eodem conſecuturi: quapropter operæ pretium erit, hanc controverſiam, utpote quæ ad Synodum pertinet, hic elucidare.

II. Catechiſmus Concilii Tridentini, juſſu S. Pii V. editus, *part. 2. de Confirm. num.* 15. obſervandum ſtatuit, ut omnibus, poſt Baptiſmum, Confirmationis Sacramentum adminiſtretur; ſed minus expedire, addit, hoc fieri, priuſquam pueri uſum rationis adepti fuerint: atque ideo decere, ut ſacro Chriſmate non inungantur, niſi cum ad ſeptimum ſuæ ætatis annum pervenerint. Contra Pontificale Romanum, Clementis VIII. primum, deinde Urbani VIII. auctoritate recognitum, *tit. de Confirmandis*, tamquam certum ponit, Sacramentum Confirmationis etiam infantibus ab Epiſcopo adminiſtrari; ait enim: *Infantes per patrinos ante Pontificem confirmare volentem teneantur in brachiis dextris*. Pugnare proinde inter ſe videntur Catechiſmus, & Pontificale: ſed omnis ceſſabit antinomia, ſi res accuratius, uti decet, expendatur.

III. Extra omnem controverſiam eſt, Sacramentum Confirmationis valide conferri omnibus baptizatis, abſque ulla ætatis differentia, quod colligitur *ex Can. De his, de Conſecrat. diſt.* 5. notatque Sotus *in* 4. *diſt.* 7. *quæſt. unic. art.* 8. Certum inſuper eſt, olim tam adultos, quam pueros, ſtatim poſt Baptiſmum fuiſſe confirmatos. Diſerte id teſtantur Tertullianus *lib. de Baptiſmo cap.* 7. & 8. ubi ait: *Egreſſi de lavacro perungimur benedicta unctione ..... dehinc manus imponitur per benedictionem, advocans, & invitans Spiritum Sanctum*: Cyprianus *epiſt.* 73. *ad Jubajanum*: *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem, ac manus impoſitionem Spiritum Sanctum conſequantur, & ſignaculo Dominico conſummentur*: Cyrillus Hieroſolymitanus *catecheſi* 21. *myſtag.* 3. *num.* 1. *Vobis quoque ſimiliter, poſtquam ex ſacrorum laticum piſcina adſcendiſtis, datum eſt Chriſma*: Gennadius *de dogmat. Eccleſ. cap.* 52. *Si parvuli ſunt,*
vel

vel hebetes, reſpondeant pro illis, qui eos offerunt, juxta morem baptizandi; & ſic manus impoſitione, & Chriſmate communiti, Euchariſtiæ myſteriis admittantur. Baluzius *in ſuis notis ad Reginonem lib.* 1. *cap.* 69. duos exhibet antiquos codices manuſcriptos Pontificales ex ſeculo IX. & X. in quibus ordo confirmandi infantes ſtatim poſt Baptiſmum continetur: in eorum enim altero ſic legitur: *Statim autem confirmetur infans*: in altero vero: *Si Epiſcopus adeſt, ſtatim confirmari eum oportet Chriſmate*. Hæc eadem diſciplina ſeculo XIII. licet in Eccleſia Latina nonnihil remitti cœpiſſet, nondum tamen penitus obſoleverat, quod pluribus monumentis demonſtrat Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *art.* 1. *num.* 3. ſed ſubſequenti ætate congruentius viſum eſt, expectare, ut confirmandus rationis uſum adeptus fuerit. Concilium Provinciale Mediolanenſe I. a S. Carolo Borromæo anno 1565. celebratum, *part.* 2. *Actor. Mediol. Eccl. part.* 1. *pag.* 7. decrevit: *Minori ſeptennio Confirmationis Sacramentum nemini præbeatur*. Concilium Turonenſe anni 1583. *cap.* 7. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1403. loquens de eodem Sacramento: *Quod ut decentius conferatur, ſtatuit, ne ad illud facile minores ſeptennio .... admittantur*. Concilium Cameracenſe anni 1586. *tit.* 7. *cap.* 2. *tom.* 9. ejuſdem Collectionis *col.* 2160. *Non infra ſeptimum, aut octavum annum pueri confirmentur*. Concilium Toloſanum anni 1590. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. *tom.* 10. Collectionis ejuſdem *col.* 1799. *Ni ſumma quædam impellat neceſſitas, ſeptennio minores pueri nequaquam veniant ad Confirmationem admittendi*. Tandem Catechiſmus Romanus *loc. cit.* hæc habet: *Illud obſervandum eſt, omnibus quidem, poſt Baptiſmum, Confirmationis Sacramentum poſſe adminiſtrari, ſed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis uſum habuerint. Quare, ſi duodecimus annus non expectandus videatur, uſque ad ſeptimum certe hoc Sacramentum differri maxime convenit*.

IV. Hanc tamen diſciplinæ mutationem, juſtis de cauſis in Eccleſiam Latinam invectam, non eſt amplexa Eccleſia Orientalis; ea quippe retinet etiam nunc veterem morem Sacramentum Confirmationis ſtatim poſt Baptiſmum miniſtrandi, ſicuti ex iis colligitur, quæ in præcedenti capite diximus, teſtanturque Allatius *de perpet. conſenſ. Eccleſ. Occid. & Orient. lib.* 3. *cap.* 18. Thomas a Jeſu *de converſion. Gent. lib.* 7. *cap.* 7. ac Joſeph Vicecomes *in obſervat. Eccleſiaſt. de antiquis Baptiſmi ritibus lib.* 5. *cap.* 32. atque de Maronitis, & Syris aſſerit Naironus *in Evoplia Fidei Catholicæ part.* 2. *cap.* 3. Diverſam utriuſque Eccleſiæ hac in re conſuetudinem conſiderans Pater Drovet *tom.* 2. *de re Sacramentaria quæſt.* 9. inquit: *Habent ſuæ conſuetudinis idoneas cauſas Græci, habent & ſuæ Latini. Illi ſubjecti magis, quam Sacramenti, reſpectum habentes, voluerunt, Confirmationem ſtatim poſt Baptiſmum conferri; ut nimirum, quidquid gratiæ poterant, promptius neophytis procurarent: iſti decori magis, ac dignitati Sacramenti, quam exigentiæ Fidelium, conſulentes, eouſque diffe-*

Digitized by Google

differendum ſtatuerunt, donec inſtructionis capaces eſſent, & poſſent Divini beneficii pretium pro meritis æſtimare. Hanc eamdem rationem reſpexerunt Patres Concilii Colonienſis anni 1536. *part.* 7. *cap.* 9. ajentes: *Cum enim hoc Sacramentum Confirmationis non ſit neceſſitatis abſolutæ, convenientius, & utilius dabitur, ſi addatur admonitiuncula. At antequam infans ſupra ſeptimum ætatis annum progreſſus fuerit, parum, aut nihil horum, quæ aguntur, intelliget, ne dicamus meminerit: tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2004. Prædictas diverſas utriuſque Eccleſiæ diverſi ritus cauſas nos præ oculis habuimus, cum *in cit. noſtra Conſtit.* 129. relinquendos diximus Cophtos in ſua antiqua conſuetudine recipiendi Confirmationem ſtatim poſt Baptiſmum, ſed ſimul ſummopere reprehendendos, quod a Baptiſmo, ritu Latino collato, hoc potiſſimum nomine abhorreant, quod ſcilicet ſeorſum a Confirmatione adminiſtretur, quod *in ejuſdem Conſtit.* §. 5. & 6. legitur.

V. Verum, ut ad propoſitum redeamus, quamvis Catechiſmus Romanus non expedire dicat, ut Sacramentum Confirmationis pueris ante ſeptennium conferatur, non tamen prohibet, ne ullo unquam in eventu iiſdem conferri queat: quod ſcite perpendentes Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 35. *ſect.* 2. Sylvius *in* 3. *part. Divi Thomæ quæſt.* 72. *art.* 8. Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 19. Cotonius *lib.* 2. *de Sacram. controv.* 3. *cap.* 3. Juenin *de Sacram. diſſert.* 3. *quæſt.* 8. *cap.* 1. Sylveſter Maurus *tom.* 3. *Theolog. lib.* 11. *quæſt.* 119. *num.* 4. Roncaglia *de Sacram. tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. bon. mem. Cardinalis Gottus *tom.* 13. *Theolog. pag.* 336. *num.* 6. aliique plurimi, affirmant, ſancte, ac licite, etiam juxta præſentem diſciplinam, ſacro Chriſmate inungi pueros ante ſeptennium, cum aut prævidetur futura diutina abſentia Epiſcopi, aut iidem verſantur in diſcrimine vitæ, aut alia urget neceſſitas, ſeu juſta cauſa.

VI. Et profecto, quod Confirmatio non ſit deneganda pueris ante ſeptennium, ſi tali morbo laborent, ut deceſſuri prævideantur, aperte deducitur ex D. Thoma 3. *part. quæſt.* 73. *art.* 8. *ad* 4. ubi docet, etiam pueris morituris hoc Sacramentum dandum eſſe: *Ut confirmati decedentes, majorem gloriam conſequantur, ſicut & hic majorem obtinent gratiam:* quod nos ipſi advertimus, & cum eodem Angelico Præceptore tradidimus *in noſtra Inſtit.* 6. ac pluribus proſequitur recens Auctor Catalanus *tom.* 3. *in Pontificale Romanum pag.* 227. *num.* 22. Licet enim Confirmatio non ſit pueris ante uſum rationis neceſſaria ad pugnam tunc ſubeundam pro Fide Chriſti, non eſt tamen inutilis; tum quia auget illis gratiam; tum quia eis jus tribuit ad accipienda gratiæ auxilia, quibus ſuo tempore roborentur ad ſuſtinendam pugnam pro caſu, quo ex morbo convaleſcant: quamobrem du-Hamel *tom.* 5. *Theolog. Tract. de Sacram. diſſert.* 3. *cap.* 1. poſtquam docuit, expedire, ut Sacramentum Confirmationis conferatur habentibus uſum rationis, id limitat in infantibus conſtitutis in mortis articulo, quibus laudabiliter conferri affirmat.

VII.

Digitized by Google

VII. Quod vero, præter periculum mortis, alia inſuper adeſſe poſſit juſta cauſa, ob quam Confirmatio pueris ante uſum rationis miniſtretur, aſſerunt Patres Concilii Mediolanenſis V. *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 220. ubi explicantes decretum editum in Concilio I. Mediolanenſi, quod nos ſupra retulimus, hæc habent: *Alio decreto, quod in Concilio Provinciali primo ſancivimus, cautum eſt, ne Confirmationis Sacramentum iis præberetur, qui annis ſeptem minores natu ſunt: ſi tamen Epiſcopus, ob aliquam cauſam juſtam, atque adeo neceſſariam, parvulo, & infanti, qui non modo eam ætatem expleat, ſed ne attingat quidem, miniſtrandum aliquando cenſuerit, ne ſit vetitum.* Idemque ab aliis Synodis ſancitum eſſe, refert Vuitaſſe *de ſacram. Confirmat. tom.* 2. *quæſt.* 4. *art.* 1.

VIII. Ex his porro plane conficitur, nullam eſſe contrarietatem, nullam antilogiam inter Catechiſmum, & Pontificale Romanum. Catechiſmus prohibet, ne regulariter Sacramentum Confirmationis conferatur pueris ante ſeptennium: Pontificale ſupponit, quod in aliquo extraordinario caſu, juſtaque urgente cauſa poſſit idem conferri. Quæ traduntur in Catechiſmo, conſtituunt regulam: quæ adduntur in Pontificali, conſtituunt limitationem regulæ. Quibus poſitis, ſi Epiſcopus in ſuis Conſtitutionibus diceret, paratum ſe eſſe ad conferendum Sacramentum Confirmationis pueris, & infantibus baptizatis, ſed conſtitutis in mortis periculo; aut juberet, ut ſibi, Sacramentum Confirmationis miniſtraturo, in hoc, aut illo loco ſuæ diœceſis, exhibeantur pueri, & infantes, cum facilis ad eos in poſterum ſibi non ſit futurus acceſſus vel propter ſui ingraveſcentem ætatem, vel propter eorum diſtantiam a civitate, aut propter itineris difficultatem: nihil profecto in hujuſmodi Conſtitutionibus Synodalibus videretur reprehendendum: cum in præfatis circumſtantiis non ſit locus regulæ traditæ in Catechiſmo, ſed potius limitationi ejuſdem regulæ, de qua in Pontificali. Cujus quidem limitationis exemplum præbuit Concilium Pariſienſe anni 829. *can.* 33. *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1318. ubi a lege decernente, ut Baptiſmus, & Confirmatio dumtaxat conferrentur tempore Paſchatis, & Pentecoſtes, excepit infirmos, & periclitantes, quibus, ait, *ſicut Baptiſmatis gratia ſuccurrendum, ita incunctanter donum Spiritus Sancti eſt tradendum:* de qua re plura Gibert *conſult. Canonic. tom.* 2. *conſult.* 2. *de Sacramento Confirmationis.*

IX. Tria tamen advertere debet Epiſcopus: primo, ne in ſua Conſtitutione quidquam dicat, quo inſinuare videatur neceſſitatem, ſeu præceptum ſuſcipiendi Sacramentum Confirmationis in ea ætate, & ſtatu: ſecundo, ut Sacramentum adminiſtret ea dignitate, cui conſulere voluit Eccleſia, cum illud denegavit infantibus ante adeptum uſum rationis, quemadmodum ſupra audivimus a Drovet: tertio tandem, ne, poſtquam paratum ſe dixit ad Confirmationem conſerendam omnibus pueris, poſitis in vitæ diſcrimine, libenter accurrat ad nobiliores, ſibique bene viſos,

ſos, & ire detrectet ad pauperes, alioſve de infima plebe: hoc ſiquidem fieret cum acceptione perſonarum, & multorum ſcandalo; a qua quidem perſonarum acceptione quantum ſit abhorrendum, præcipue in Sacramentorum adminiſtratione, ex iis colligitur, quæ habentur *in noſtra Conſtit.* 107. *pag.* 410. *& pag.* 417. *Bullar. tom.* 1.

CAPUT UNDECIMUM.

De evitandis in Synodo quæſtionibus Theologicis circa Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum: ubi de Viatico exhibendo, necne, his qui eadem die Euchariſtiam ſuſceperunt: item de Communione danda reis capite damnatis, & deneganda peccatoribus publicis & manifeſtis.

NEminem Epiſcoporum adeo deſipere putamus, ut velit in ſua Synodo ne leviter quidem quæſtiones attingere, quæ de ſanctiſſimæ Euchariſtiæ effectibus moventur a Scholaſticis, atque in utramque partem verſantur. Ejuſmodi eſſet illa ex. gr. utrum Euchariſtia æqualem conferat gratiam, ex opere operato, eam ſumentibus ſub utraque ſpecie, quam ſub una tantum accipientibus. Hanc quippe controverſiam, teſte Franciſco Blanco, Archiepiſcopo Compoſtellano, qui Concilio Tridentino interfuit, & cujus, tacito nomine, meminit Henriquez *de Sacram. lib.* 8. *cap.* 44. §. 5. *in margine*, declinare voluere Patres Tridentini, cum *ſeſſ.* 21. *de Communione &c. cap.* 3. differentes de fructu, quem Fideles e ſanctiſſima Euchariſtia percipiunt, caute dixere: *Nulla gratia, neceſſaria ad ſalutem, eos defraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt:* noluerunt ſiquidem definire, an iſti tota ubertate participes fierent gratiæ, qua donantur illam ſub utraque ſpecie deguſtantes. Non ſolum autem inutile, ſed incongruum eſſet, in Diœceſana Synodo quæſtionem tractari, quam Tridentini Patres reliquerunt intactam. Similis naturæ, & adhuc ſub opinione poſita eſt alia controverſia, quam Theologi examinant: num ſcilicet ſanctiſſima Euchariſtia cauſet *per accidens* primam gratiam; hoc eſt, an Fidelis prudenter exiſtimans, ſe eſſe in gratia, ſi ad Euchariſtiam ſaltem attritus accedat, conſequatur remiſſionem lethalium, quorum eſt invincibiliter oblitus. Enimvero irriſionibus ſe exponeret Epiſcopus, qui inter haſce Scholaſticorum tricas ſe ſe implicaret, præſertim cum de rebus agatur, quæ unice pendent a Divina inſtitutione, nobis hactenus per Eccleſiam non manifeſtata. Satius igitur erit, ejuſmodi inutilibus quæſtionibus prætermiſſis, unice inſiſtere, ut Parochi, ceterique animarum Rectores crebro in Fidelium memoriam revocent præceptum Apoſtoli 1. *ad Corinth.* 11. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de Pane illo edat; & de Calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domi-*

Digitized by Google

Domini; ſimulque declarent, *eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali Confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat*: quemadmodum definivit Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 7. *de Euchariſtia*.

II. Verum aliqua interdum occurrunt, de adminiſtratione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, in Synodo ſtatuenda, quæ ceteroquin ſummam exigunt circumſpectionem; ne ſecus Synodale ſtatutum ad difficultatis ſcopulum allidat, quem in præſens ſuademus evitandum. Rem, ne ab inſtituto deflectamus, quod hucuſque ſervavimus, exemplis patefacimus. Recte, ac ſancte in pleriſque Synodis commonitos legimus Parochos, ut ſoliciti ſint de ſanctiſſimo Viatico iis ſtatim porrigendo, quos vita periclitari deprehenderint: in aliis gravem inſuper pœnam iiſdem inflictam invenimus, ſi, ipſorum inertia, evenerit, ut aliquis, ſine ſanctiſſimi Chriſti Corporis Viatico, ex hac vita deceſſerit. At fingamus, Sacerdotem, corpore ſanum, mane Miſſam celebraſſe, aut laicum, ex mera devotione, ſanctiſſimam Euchariſtiam percepiſſe: corripitur eadem die ſubito morbo, aut lethali percutitur vulnere, ita ut, medicorum judicio, prudenter timeatur, ne ea ipſa die intereat: cupit ægrotus refici ſanctiſſimo Viatico, illudque a Parocho inſtanter expoſcit, quod tamen Parochus ad eum deferre renuit: non tamen idcirco damnandus erit Parochus, tamquam tranſgreſſor Synodalis ſtatuti; nec quidquam de hac re, quæ forte ſæpius in diœceſi acciderit, erit in Synodo deliberandum, niſi maxima adhibita circumſpectione, & cautela. Etenim, licet communiter Theologi cum S. Thoma 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 11. in illis Chriſti Domini verbis *Joann.* 6.: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*: contineri exiſtiment præceptum obligans omnes Fideles ad Euchariſtiam percipiendam aliquoties in vita, atque imminente mortis periculo, neque ulli fas ſit, ſine temeritatis nota, contrarium opinari, uti probant Valentia *diſp.* 6. *quæſt.* 8. *punct.* 4. & Vincentius Baronius 2. *part. manuductionis pag.* 258. atque ex iis liquet, quæ ad prædictum præceptum comprobandum adducunt Suarez *de Euchariſt. diſp.* 69. *ſect.* 1. Vaſquez *diſput.* 213. *cap.* 2. & Cardinalis de Lugo *de Euchariſt. diſput.* 16. *ſect.* 1. & *ſect.* 2. *num.* 17. & *num.* 33. nihilominus tamen iidem Theologi diſſident inter ſe, num, adveniente repentino mortis periculo, ſanctiſſimi Chriſti Corporis Viatico ſit etiam illi ſuccurrendum, qui eadem die, cum ceteroquin nondum ulla laboraret corporis infirmitate, Euchariſtiam accepit. Docent plerique, etiam hunc, inopinato incidentem in mortis periculum, teneri denuo ſe reficere Euchariſtico cibo, quo fiat validior ad ultimam ſuſtinendam cum dæmone luctam: neque enim, inquiunt, per Communionem ante vulnus, vel morbum peractam, potuit ſatisfieri præcepto, quod nondum urgebat, Euchariſtiam ſumendi in mortis articulo. Ita Hurtadus *de Euchariſt. diſput.* 11. *diff.* 2. Pellizzarius, Dicaſtillo, Quintanaduenas, aliique relati a Diana *part.* 10. *tract.* 11. *reſol.* 40. Alii ex adverſo cum Suarez

cit. diſp. 69. *ſect.* 3. §. *Rogabis*, Coninck *quæſt.* 80. *art.* 11. *dub.* 3. *num.* 100. Cardinali de Lugo *cit. loc. num.* 52. aliiſque a nobis allegatis *in noſtro Opere de Canonizat. Sanctor. lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 22. ubi aliquid de hac quæſtione delibavimus, ſentiunt, in prædicto rerum eventu non ſolum non urgere præceptum ſumendi Viaticum, ſed recipi non poſſe ſine piaculo: ſiquidem ex una parte, Divinæ Legi, qua jubentur Fideles ſanctiſſimam Euchariſtiam percipere, cum in ultimo verſantur vitæ diſcrimine, veluti prævia quadam ſolutione, jam ſatisfactum autumant per Communionem mane peractam: ex alia vero parte, nemini licet bis eadem die Chriſti Corporis participare myſteria; ſolumque id permittitur Parocho, in aliquo extraordinario eventu, de quo nos pariter egimus *cit. cap.* 38. cum ſcilicet duas adminiſtrat parochias, & in utraque debet eadem die celebrare. Inter has duas, e diametro oppoſitas, opiniones, mediam viam ineuntes alii, quos tacito nomine citat de Lugo *eod. cit. loc. num.* 50. & ſequuntur Gobat *Theolog. experim. tract.* 8. *num.* 175. & Marin. *tom.* 3. *diſp.* 9. *ſect.* 1. *num.* 13. dicunt, prædictum hominem, qui mane bene valens ad Euchariſtiam acceſſit, & deinde in periculoſum incidit morbum, poſſe, ſi velit, denuo Euchariſtiam ſumere per modum Viatici, nullo tamen præcepto ad id faciendum obſtringi: atque huic ſententiæ adſtipulatur praxis quorumdam Religioſorum, a quibus, uti referunt Diana *part.* 8. *tract.* 2. *reſol.* 87. Hurtadus *de Sacram. diſp.* 10. *de Euchariſt. difficult.* 2. & Cardinalis de Lugo *cit. loc. num.* 51. in prædicto eventu ſanctiſſimum Viaticum porrigi conſuevit Sacerdotibus, qui ea ipſa die celebrarunt. In tanta opinionum varietate, Doctorumque diſcrepantia, integrum erit Parocho, eam ſententiam amplecti, quæ ſibi magis arriſerit, quin fiat reus violati ſtatuti Synodalis, quod certe non potuit caſum iſtum extraordinarium reſpicere; neque fas erit Epiſcopo aut in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti Viaticum denegavit, aut quidquam de ejuſmodi controverſia in ſua Synodo decernere, ne videatur ſibi arrogare partes Judicis inter graviſſimos hac ſuper re inter ſe contendentes Theologos.

III. In hac eadem materia, nimirum adminiſtrationis ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, non ab re erit aliquid dicere de eo, quod alicubi in dubium revocatur, an ſcilicet concedenda, vel deneganda ſit Communio Corporis Chriſti iis, qui ob grave delictum ultimo ſupplicio damnati ſunt. De hac quæſtione fuſe egimus in noſtro Tractatu *de Sacrificio Miſſæ ſect.* 2. §. 175. ubi, indicatis variis locorum conſuetudinibus, eam ſequendam eſſe inſinuavimus, quæ in unoquoque loco reſpective obtinere dignoſcitur; tametſi innuere non omiſimus, Chriſtianæ pietati magis conforme eſſe, ut vivifici Sacramenti participatio iis etiam, qui ob grave delictum ſententia capitali damnati ſunt, petentibus, & alioquin recte diſpoſitis, non denegetur. Nunc autem addendum merito cenſemus, Epiſcoporum partes eſſe, hanc diſciplinam in ſuis diœceſibus invehendam curare, ut delinquentibus ultimo ſupplicio afficiendis Euchariſtia præbeatur, idque in

in Synodalibus Conſtitutionibus inſerere; auctore nimirum immortalis memoriæ Pontifice S. Pio V. qui in epiſtola ad Archiepiſcopum Roſſanenſem, ſuum in Hiſpaniis Nuntium, quam videre licet inter collectas a Franciſco Goubau *lib.* 2. *num.* 2. id ipſum ab eo cum Catholico Rege agendum, eique ſuadendum mandat. Quodque earum regionum Judices prohibere ſolebant, ne graviorum criminum reis capite damnatis Communio miniſtraretur, id aperte improbat ſequentibus verbis: *Id nos*, Sacramentum nempe Euchariſtiæ, *minime eſſe denegandum cenſemus; cum Chriſtianæ charitati magis conveniat, eos, ad reſiſtendum tali tempore fortius diabolicis tentationibus, ſacra Communione muniri, ut, perituro corpore*], *ſaluti animæ, quantum fieri poteſt, ſubveniatur*.

IV. In eodem Tractatu noſtro *de Sacrificio Miſſæ edit. Latin. ſect.* 2. §. 174. diſſeruimus etiam de ſacra Communione peccatoribus deneganda. Quoniam vero deinceps ſuper hac materia graviſſimæ in quibuſdam regionibus agitatæ ſunt controverſiæ, haud inopportunum duximus quoſdam hic veluti canones a præſtantioribus Theologis prolatos atque receptos inſerere, quos præ oculis habere poterunt Epiſcopi, ſi forte, pro recto diœceſium ſuarum regimine, neceſſarium putaverint regulas in hoc rerum genere ſequendas Synodali Conſtitutione præſcribere. Porro Salvator noſter, *Matth. cap.* 7. apertis verbis edixit: *Nolite dare ſanctum canibus*. Peccatores autem canum nomine deſignari, ſatis eſt exploratum. Ex his vero aliqui occulti ſunt, alii autem publici & manifeſti. Itaque, cum peccator occultus eſt, & publice Euchariſtiam petit, poterit quidem Sacerdos, ſi occulte id facere valeat, illum monere, ut a ſacra menſa ſe abſtineat; poterit etiam, Euchariſtiam publice miniſtraturus, omnibus in communi edicere, ne quis peccati labe inquinatus, nec antea Eccleſiæ reconciliatus, ad ſacram menſam accedat: verum, ſi nihilominus peccator ejuſmodi ad Sacramentum percipiendum ſe ſe offerat, minime licebit illum repellere, & ſacri doni participationem ei denegare. Ita docet S. Thomas 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 6. *per tot.* Atque ita agendum demonſtravit exemplo ſuo Dominus noſter Jeſus Chriſtus, dum Judæ, occulto adhuc peccatori, Sacramentum Corporis ſui dare non recuſavit; ut idem S. Doctor advertit *ibid. quæſt.* 81. *art.* 2. *in corpore*, *& in reſponſ. ad ſecundum*. Quamvis enim peccator occultus, coram Deo jus non habeat filiorum pane veſcendi; jure tamen contendere poteſt, ſe publica infamia afficiendum non eſſe; prout eveniret, ſi publice ipſi denegaretur Euchariſtia, cum ad eam percipiendam ſe comparaſſet: ut recte diſſerit Sylvius *in ſuis Comment. in* 3. *part. S. Thomæ quæſt.* 80. *art.* 6. *quæſit.* 2. & proſequitur bon. mem. Cardinalis Gotti *tom.* 3. *in* 3. *part. ejuſdem S. Thomæ*, *de miniſtro*, *ſubjecto*, *& uſu Euchariſtiæ dub.* 3. §. 4. *num.* 12.

V. Hæc pertinent ad peccatorem occultum, qui Euchariſtiam publice petit. Videndum nunc eſt de peccatore occulto, qui in occulto poſtulat eam ſibi miniſtrari. Quo quidem caſu, ſi illius peccatum Sacerdoti com-

pertum certumque ſit, cum præterea ceſſet infamiæ eidem irrogandæ metus, regula eſt, ut Communio ei denegetur. *Occultos vero peccatores, ſi occulte petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat: non autem, ſi publice petant, & ſine ſcandalo ipſos præterire nequeat*: verba ſunt Ritualis Romani: cui ſententiæ non modo conſentanea docet S. Thomas *in 4. ſent. diſt. 9. ar. 5. in reſponſ. ad quintam quæſtionem*; ſed etiam addit, occulto peccatori, Euchariſtiam in occulto petenti, denegandam eam eſſe, licet Sacerdos, de Communionis adminiſtratione requiſitus, requirentis peccatum ex illius Confeſſione ſacramentali cognoverit: *Si Sacerdos ſciat peccatum alicujus, qui Euchariſtiam petit, per Confeſſionem, vel alio quolibet modo; diſtinguendum eſt: quia aut peccatum eſt occultum, aut manifeſtum. Si eſt occultum, aut exigit in occulto, aut in manifeſto. Si in occulto, debet ei denegare, & monere, ne in publico petat. Si autem manifeſto petit, debet ei dare*. Verum, cum ſanctus Doctor *in 3. part. Summæ, loco ſuperius citato*, minime repetiiſſe dignoſcatur id, quod *in 4. lib. ſent.* ſcribens poſuerat, quamvis ibi opportuna illius doctrinæ repetendæ occaſio fuiſſe videatur; oritur hinc quæſtio inter illius ſectatores, utrum id, quod *in 4. ſententiarum* dixerat, in poſteriore Summa confirmaſſe, non retractando, an revocaſſe, prætermittendo, cenſendus ſit.

VI. Nos quidem hujuſce controverſiæ pelagus ingredi nolumus. Sed eam procul dubio ſententiam cautiorem, & magis tutam eſſe, ac merito ſequendam exiſtimamus, ut ſcilicet, quoniam omni ratione vitari oportet ea, quæ Pœnitentiæ Sacramentum odioſum Fidelibus reddere poſſunt, & adeo diſtricta eſt lex ſigilli Confeſſionis ſacramentalis, ut Confeſſarius ne cum ipſo quidem pœnitente extra Confeſſionem loqui poſſit de illius delicto, quod per Confeſſionem unice novit, niſi ipſe pœnitens expreſſam ei licentiam tribuerit; ut, inquam, debeat Sacerdos Euchariſtiam miniſtrare peccatori occulto, eamdem in occulto petenti, quoties illius peccatum ex audita dumtaxat ejuſdem Confeſſione ſacramentali cognoverit. Quod ſi præterea delictum illud aliunde, quam ex ipſa delinquentis Confeſſione, compertum habeat, & propterea eidem delinquenti, licet occulto, & Communionem in occulto petenti, denegandam hanc eſſe duxerit; non omittat eidem ſignificare, ſalvo ſemper notitiæ auctore, cognitum ſibi eſſe illius ſtatum alia ratione, quæ nihil commune habeat cum Sacramento Pœnitentiæ. Hæc ſententia deducitur *ex Cap. Si Sacerdos, de officio Judicis Ordinarii*; eamque inſinuat Sylvius *loc. cit. §. Singularis tamen difficultas*, pluribus autem illuſtrat & firmat Cabaſſutius *in Theor. & Prax. Jur. Canon. lib. 3. cap. 7. num. 4.* Denique P. Maurus Societatis Jeſu Theologus, qui plures annos in Romano Societatis Lyceo, magno cum plauſu, Theologiæ Cathedram moderatus eſt, *tom. 3. lib. 12. quæſt. 170. num. 11.* poſt relatam opinionem ab Angelico Doctore prolatam *in 4. ſentent.* quam etiam magni nominis Theologi, Suarez, & Vaſquez, amplexi ſunt, eam quidem ſpeculative ſuſtineri poſſe, dicit; ſed,

ſed, in eadem ad praxim deducenda non parum periculi fore, ait, ne forte in aliquem ſcopulum incidatur ex iis, quos ſupra innuimus.

VII. Hactenus de peccatore occulto, qui vel publice, vel occulte Euchariſtiam petit. Jam vero dicendum eſt de publico peccatore, qui Sacramenti Communionem poſtulat ſive in publico, ſive in occulto. De hoc autem tutiſſima & generalis regula eſt, ut a ſacra menſa repellatur. *Si peccatum eſt manifeſtum, debet denegari Euchariſtia, ſive in occulto, ſive in manifeſto petat*. Ita S. Thomas *loc. cit. in* 4. *ſentent.* qui etiam alibi *in* 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 6. *Ad primum*, Salvatoris ſententiam repetens, ait: *Sancta prohibentur dari canibus, ideſt peccatoribus*. Idem ſentit S. Bonaventura, aliique Theologi communiter docent, poſt S. Cyprianum, cujus ſententia relata eſt *in Can. Pro dilectione, de Conſecrat. diſt.* 2. Plena ſunt autem hujuſmodi prohibitionum Synodalia Epiſcoporum ſtatuta; ut videre eſt in iis, quæ S. Carolus Borromæus edidit, & in aliis, quæ indicantur a Genetto *Theol. Moral. tom.* 3. *tract.* 4. *de Sacram. Euchariſt. cap.* 9. *quæſt.* 3. Quare nil aliud in hac materia quærendum ſupereſt, niſi ut ſtatuatur, quinam ſint publici & manifeſti peccatores, quibus deneganda eſt Euchariſtia, ſive eam publice, ſive in occulto petant.

VIII. Quæſtionem tractat Angelicus Doctor *in cit. art.* 6. ubi *in corpore* hæc habet: *Quidam ſunt occulti peccatores, quidam vero manifeſti, ſcilicet per evidentiam facti, ſicut publici uſurarii, aut publici raptores, vel etiam per aliquod judicium Eccleſiaſticum, vel ſeculare*. Cumque deinde *in quæſt.* 82. *art.* 9. *in reſponſ. ad tertium* ſtatuat, aſſiſtendum non eſſe Miſſæ concubinarii Sacerdotis, ita ſubdit: *Sed hoc intelligendum eſt de notorio vel per ſententiam, quæ fertur in convictum, vel per confeſſionem in jure factam, vel per evidentiam facti, quando non poteſt factum aliqua tergiverſatione celari*. Itaque hoc tuto aſſerendum videtur cum Sylvio *loc. cit. ad art.* 6. *dictæ quæſt.* 80. *quæſit.* 1. manifeſtos peccatores, ad effectum, de quo agitur, cenſeri eos, *quorum peccata noſcuntur aut per Judicis ſententiam, aut per propriam confeſſionem in judicio factam, aut per evidentiam facti, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari*: quod etiam ante illum ſtatuerat Sotus *in* 4. *ſent. diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 6. §. *Ambiguitas*, & recte deducitur *ex Cap. Tua nos, & ex Cap. Quæſitum, de cohabit. Clericorum*. Eorum autem opinio eſt rejicienda, qui aſſerunt, neminem publici peccatoris cenſura notandum, aut ab Euchariſtica menſa ſegregandum eſſe, præter eum, quem Judicis ſententia talem eſſe declaraverit; cum ex præmiſſis conſtet, manifeſti quoque peccatoris nomine, ad hunc effectum, cenſeri eum, qui notorie talis eſt, quamvis nec ipſe in judicio delictum confeſſus ſit, nec ſuper eo Judex Eccleſiaſticus, aut Laicus ſententiam tulerit: ut probe etiam animadvertit Juenin *de Sacramentis diſſ.* 4. *quæſt.* 6. *cap.* 7. *art.* 1. Continuator Operis Tournely, *tract.* 3. *de Cenſuris part.* 1. *cap.* 5. Genett. *tom.* 3. *de Sacram. Euchar. pag.* 182. *quæſt.* 8. *editionis Latinæ*, Gamachæus *tom.* 3. *quæſt.* 79. *cap.* 2. *pag.* 445. quibus conſonant

de-

Digitized by Google

deciſiones relatæ in Collationibus Andegavenſibus anni 1716. *tom.* 2. *pag.* 236. & in Rhotomagenſibus *de Sacramento Eucharistiæ*. Ita denique intelligenda eſſe Synodorum decreta, & Ritualium præſcripta, quibus, ut ſupra innuimus, publici peccatores a Communione arceantur, ſine dubitatione cenſuit Van-Eſpen *Jur. Eccl. Univer. part.* 2. *tit.* 4. *cap.* 2. *num.* 20. ita ſcribens: *Cum ergo Ritualia, atque Synodalia decreta velint univerſim, publicos & notorios peccatores a Communione repelli, manifeſtum eſt, a verbis, & mente Eccleſiæ omnino deviare, qui hujuſmodi peccatores non prius volunt eſſe repellendos, quam per ſententiam Judicis ſint ut notorii peccatores declarati; quaſi non poſſent per notorietatem facti eſſe vere notorii & publici peccatores, antequam per ſententiam tales eſſent declarati. Num forſan ſcandalum non eſſet, aut Sanctum non daretur canibus, ſi notoriis peccatoribus notorietate facti adminiſtraretur publice Euchariſtia, quamvis necdum per ſententiam domini Officialis ut tales condemnati eſſent?*

CAPUT DUODECIMUM.

In quo agitur de Viatico pueris exhibendo: item de iis, qui, perſeverante eodem morbi periculo, inſtant, Viaticum ſibi exhiberi: & aliqua de frequenti, aut quotidiana Communione.

Recte tamen, & ſine reprehenſione poterit Epiſcopus Synodali Conſtitutione Parochos compellere ad adminiſtrandum ſanctiſſimum Viaticum pueris mox deceſſuris, ſi eos compererint tantam aſſequutos judicii maturitatem, ut cibum iſtum cœleſtem, & ſupernum, a communi, & materiali diſcernant: haud enim leviter delinquere, credimus, qui pueros etiam duodennes, & perſpicacis ingenii, ſinunt ex hac vita migrare ſine Viatico, hanc unam ob cauſam, quia ſcilicet nunquam antea, Parochorum certe incuria, & oſcitantia, Euchariſticum panem deguſtarunt. Ad ejuſmodi autem gravem abuſum radicitus extirpandum, quem nulla profecto cohoneſtare valet probabilis Theologorum opinio, ad quam Parochi confugiunt, ut ſuam aut prorſus excuſent, aut ad minus elevent culpam, nonnulla ſunt breviter præmittenda. Cuilibet antiquitatis ſtudioſo notiſſimum eſt, antiquam Eccleſiæ conſuetudinem obtinuiſſe, ut ſanctiſſimæ Euchariſtiæ participes fierent infantes ſtatim poſt Baptiſmum; quod pluribus monumentis demonſtrat Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *art.* 15. §. 11. iiſdemque infantibus, perinde ac adultis, conſueviſſe frequenter ſacra Myſteria miniſtrari, teſtantur Cyprianus *tract. de lapſis*, Auctor *Conſtit. Apoſtol. lib.* 8. *cap.* 12. & 13. Dionyſius, ſeu quicumque ſit Auctor *Eccleſ. Hierarch. cap.* 2. & 7. Auguſtinus *ſerm.* 8. *de verbis Apoſtoli*, & *epiſt.* 106. *ad Bonifac.* & conſtat ex Sacramentario, quod inſcribitur nomine Sancti Gregorii, *tit. de Sabbato ſancto*, aliiſque teſtimoniis adductis a Cardinali Bona *Rer. li-*

Digitized by Google

liturgic. lib. 2. *cap.* 19. *num.* 11. a Martene *cit. lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 10. §. 14. a Juenin *de Sacram. diſſ.* 4. *quæſt.* 6. *cap.* 2. atque etiam ab hæretico Binghamo *Origin. Ecclеſ. tom.* 4. *lib.* 12. *cap.* 1. §. 3. & *tom.* 6. *lib.* 15. *cap.* 4. §. 7. & *cap.* 7. §. 4. Hic mos, quem a Græcis, ſua ætate, retentum obſervat D. Thomas 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 9. *ad* 3. & etiamnum apud eoſdem perſeverare, tradit Arcudius *lib.* 3. *de Sacram. Euch. cap.* 11. quandonam in Eccleſia Latina obſoleverit, incertum eſt: hoc unum certo ſcimus, ejuſdem ritus veſtigia inveniri apud Hugonem a Sancto Victore, qui ſeculo XII. ſcripſit, *de Sacram. lib.* 1. *cap.* 20. & apud Guibertum Abbatem, Auctorem XII. ſeculi, *lib.* 1. *de Pignoribus Sanctorum cap.* 2. §. 1. Sed ſubſequenti ætate ea deprehendimus omnino deleta, nec quadringentis abhinc annis uſquam legimus fuiſſe infantibus ſanctiſſimam Euchariſtiam in Eccleſia Latina adminiſtratam. Utramque diſciplinam, habita ratione diverſitatis temporum, commendavit Tridentinum *ſeſſ.* 21. *de Communione cap.* 4. ubi hæc habentur: *Denique ſancta Synodus docet, parvulos, uſu rationis carentes, nulla obligari neceſſitate ad ſacramentalem Euchariſtiæ Communionem .... Neque ideo tamen damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſervavit: ut enim ſanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam, pro illius temporis ratione, habuerunt; ita certe, eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe, ſine controverſia credendum eſt.*

II. Facta porro prædicta diſciplinæ mutatione, Innocentius III. *in Cap. Omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* omnes Chriſtifideles, *poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint*, obligavit ad Euchariſtiam, ad minus in Paſchate, reverenter percipiendam. Hinc vero orta eſt inter Scholaſticos diſſenſio in determinando tempore, quo ejuſmodi præcepto urgeri incipiant pueri. Plerique Doctores non improbabiliter docent, omnes pueros, ſtatim ac ſunt doli capaces, ſicuti obſtringuntur ſacramentalis Confeſſionis præcepto, ita obligari ad communicandum in Paſchate, niſi forte, ut decernitur *in cit. Cap. Omnis utriuſque ſexus, de proprii Sacerdotis conſilio, ob aliquam rationabilem cauſam, ad tempus ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum.* Allegata enim Decretalis Innocentii III. utrumque præceptum conjungit, & abſque ullo inter unum, & alterum diſcrimine, utrumque onus imponit omnibus utriuſque ſexus Fidelibus, *poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint.* Ita Paludanus, S. Antoninus, Tabiena, quos refert, & ſequitur Joannes Sanchez *in ſelectis diſp.* 26. quibus adde Caſtropalaum *tract.* 21. *diſp. unic. punct.* 10. *num.* 11. & Philippum de la Crux *in Theſaur. Eccleſ. tract.* 1. §. 11. *num.* 3. atque huic ſententiæ patrocinatur Manuale Henrici Epiſcopi Siſtaricenſis, in Synodo Siſtaricenſi approbatum, *in cujus can.* 16. habetur: *Moneant autem Sacerdotes parochianos ſuos, ut pueros a ſeptennio, & ſupra, Pater noſter, & Credo doceant, ac in die ſancto Paraſceven ad Eccleſiam adducant ad oſculandum Crucem, & in die ſancto Paſchæ, ut Corpus Chriſti, prius tamen* con-

confeſſi, recipiant: tom. 4. *Anecdot.* Martene, & Durand. *col.* 1082. At alii, quos citant, & ſequuntur Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. quæſt.* 80. *diſp.* 70. *ſect.* 1. Vaſquez *diſp.* 214. *cap.* 4. Dicaſtillo. *tract.* 4. *diſp.* 10. *dubit.* 5. *num.* 110. perfectiorem uſum rationis expectandum cenſent, ut pueri ad annuam Communionem conſtringantur: non omnis quippe diſcretio, quæ ſufficiens habetur ad ſe expiandum ſacramentali Confeſſione, ſatis eſt ad rite percipiendam Euchariſtiam, cujus excellentia majorem exigit in ſuſcipiente judicii maturitatem, ut debita religione, ac reverentia ad eam accedat. Quo vero ætatis anno eam maturitatem adveniſſe, ſit præſumendum, non poteſt certa regula definiri; cum alii tardius, alii citius perfectum rationis uſum, rerumque ſpiritualium intelligentiam aſſequantur: id autem intra decimum, & decimum quartum ætatis annum, communiter evenire, notat citatus Suarez.

III. Verum, etſi Doctores ita inter ſe diſſentiant, fere tamen communiter fatentur, tantam non deſiderari ætatem, ut quis in mortis articulo & poſſit, & debeat ſanctiſſimo Viatico muniri: quin immo laudatus Suarez expreſſe docet, omnibus, qui ſunt doli capaces, poſitis in vitæ diſcrimine, illud eſſe, ex Divino præcepto, porrigendum; citatam quippe ſectionem in hunc modum abſolvit: *At vero de Communione facienda in articulo mortis non eſt eadem ratio .... Unde exiſtimo, in illo articulo dandam eſſe Communionem cuicumque homini habenti uſum rationis ad peccandum, & capaci Confeſſionis, & extremæ Unctionis. Quod Navarrus quidem fatetur eſſe omnibus conſulendum: ego vero exiſtimo, eſſe obligationem tam ex parte petentis, quam diſpenſantium &c.* Suareſii ſententiam pluribus comprobat Cardinalis de Lugo *de Euch. diſp.* 13. *ſect.* 4. *num.* 37. eidemque ſuffragatur Auctor anonymus in Carmine Ms. prolato a Martene *de antiq. Eccl. ritib. cit. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 10. §. 14. inquiens:

Non pueris infra bis quinque manentibus annos
Des Corpus Domini, quamvis ſint corpore puri:
Quid ſumant, cum ignorent, ergo prohibentur.
Excipe quos urget fera mors, anni licet bis ſint
Octo, ſive novem, vel ſeptem, dum ſibi conſtet
Scire Pater noſter, & eorum vita probata.

Quare nulli controverſæ opinioni calculum adjicit Epiſcopus, qui in ſua Synodo Parochos ſerio adhortatur, & monet, ne patiantur, omnes pueros indiſcriminatim interire ſine Chriſti Corporis Viatico, illudque iis præbendum præcipit, quos iidem Parochi, diligenti præmiſſo examine, tanta compererint pollere ingenii perſpicacia, ut latentem ſub ſpeciebus ſacramentalibus Chriſtum & firmiter credant, & reverenter adorent: tunc vero ſecurius id in Synodo decernitur, cum non determinatur certa ætas, in qua deceſſurus puer ſit Chriſti Corpore reficiendus, circa quam unice vertitur Theologorum diſſenſio, ſed ipſiuſmet prudentis Parochi judicio permittitur definire, an moriturus puer, ſpectata ejus indole, ſit tan-

Digitized by Google

ſanti Sacramenti capax; hoc ſiquidem adhibito temperamento, nemo facile contradicet Synodali Conſtitutioni, cui pene omnes Theologi ſuffragantur.

IV. Similiter, abſque formidine ſe aliqua involvendi controverſia, & poteſt, & interdum debet Epiſcopus conſtituere, ne Parochi renuant ſanctiſſimam Euchariſtiam iterato deferre ad ægrotos, qui, etiam perſeverante eodem morbi periculo, illam ſæpius, per modum Viatici, cum naturale jejunium ſervare nequeant, percipere cupiunt. Quamvis enim Vaſquez *in* 3. *part. diſp.* 214. *cap.* 2. *in fin.* doceat, Divino præcepto ſatisfieri per unicam perceptionem ſanctiſſimi Viatici in eadem ægritudine; nullum tamen invenimus alicujus nominis Theologum, qui neget, & licitum, & pium, ac laudabile eſſe, illud ſæpius repetere. Ita quippe expreſſe tradunt Sylveſter *verb. Euchariſtia* 3. §. 6. Tabiena *verb. Communicare num.* 48. Sotus *in* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 8. Toletus *in Summa lib.* 10. *cap.* 15. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 1. & *cap.* 50. *num.* 1. Suarez *diſp.* 68. *ſect.* 5. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 6. *quæſt.* 6. *num.* 20. Diana *tom.* 1. *tract.* 7. *reſolut.* 57. Cardinalis de Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 3. *num.* 64. qui male traducit Vaſquez, quaſi Auctorem contrariæ ſententiæ, cum hic de ſola loquatur obligatione, ut diximus, & legenti patebit.

V. Aliqua dumtaxat diſſenſio eſt in præfiniendo temporis ſpatio, quod debeat intercedere, ut, intra eamdem infirmitatem, poſſit iterum non jejuno dari Euchariſtia. Aliqui enim, cum Navarro, multum temporis interfluere debere exiſtimant inter unam, & alteram Communionem; quam indefinitam Navarri aſſertionem, de ſpatio triginta dierum, explicat Villalobos *in Summ.* 1. *part. tract.* 7. *dub.* 38. Alii cum Suarez *cit. loc.* decem, aut octo dies expoſcunt. Alii cum Ludovico a Sancto Joanne in Summa Hiſpano ſermone edita *tom.* 1. *quæſt.* 7. *art.* 10. *difficul.* 4. *de Sacram. Euch.* poſt elapſos tres dies, Viaticum iterari concedunt. Alii demum cum Layman *cit. cap.* 6. *num.* 20. etiam inſequenti die illud repeti permittunt, ſi videatur inſtare mortis periculum, & ægrotus, qui, cum ſanus eſſet, frequenter conſueverat Euchariſticum panem deguſtare, eo denuo nutriri, & roborari cupiat. Abſtrahat igitur Epiſcopus ab hiſce quæſtionibus; ſolumque Parochis inſinuet, poſſe, & debere ſanctiſſimum Viaticum in eadem infirmitate iterum, & tertio adminiſtrari, præſertim ſi ipſimet ægrotantes iterum cœleſtem illum panem eſuriant; & ſi velit, pœnam etiam in Parochos decernat, qui, poſt plurimum temporis, Euchariſtiam ad eumdem infirmum, eam devote efflagitantem, falſis quibuſdam, & emendicatis prætextibus, denuo deferre obſtinate detrectant: nihil quippe in hac ſaluberrima Conſtitutione invenietur cenſura, & caſtigatione dignum.

VI. Quod ſi in Synodo aliquid etiam dicendum occurrat de ſacramentalis Communionis frequentia, caveat Epiſcopus, ne aut univerſim im-

probet, aut omnibus indiſcriminatim ſuadeat quotidianum ad ſacram menſam acceſſum. Etſi enim priſci Fideles conſueverint quotidie Euchariſticum panem deguſtare, quod diſcimus ex S. Juſtino *in apologia* 1. quam pro Chriſtianis obtulit Imperatori Antonino, ex S. Cypriano *in expoſitione Orationis Dominicæ*, ex S. Hieronymo *epiſt.* 50. ex *Can. Omnes Fideles, de Conſecrat. diſt.* 1. & *Can. Peracta ibid. diſt.* 2. quidquid ſit, an ad quotidianam Communionem ex Eccleſiæ præcepto adigerentur, quemadmodum opinatur Vaſquez *3. part. diſp.* 214. an potius ex mera devotione, & charitatis ardore quotidianus ejuſdem uſus fuerit a Fidelibus receptus, quod exiſtimant Suarez *cit. diſp. 69. ſect.* 3. & Juenin *de Sacram. diſſert.* 4. *quæſt. 9. cap. 3. art.* 1. *in fin.* indubitatum eſt, poſterioribus ſeculis, poſtquam ſcilicet elanguit Fidelium charitas, non ſolum intermiſſam fuiſſe Communionis frequentiam, ſed jamdudum, hoc eſt a ſeculo XII. inter pios, & doctos vehementer dubitatum, an conſulendus eſſet Fidelibus quotidianus Chriſti Corporis eſus: ſiquidem apud Innocentium III. *de myſter. Miſſ. lib. 4. cap.* 42. legimus: *Dixerit ergo quiſpiam, communicandum eſſe quotidie; dixerit alius, quotidie communicandum non eſſe:* quæ certe verba indicant rem poſitam in quæſtione, quam Innocentius non ſolvit, ſubjungens: *Faciat unuſquiſque, quod pie crediderit faciendum*: atque ad id comprobandum affert Auguſtinum relatum *in Can. Quotidie, de Conſecrat. diſt.* 2. ubi ait: *Dixerit quiſpiam, non quotidie accipiendam Euchariſtiam: alius affirmet quotidie: faciat unuſquiſque, quod, ſecundum fidem ſuam, pie credit eſſe faciendum.* Eamdem quæſtionem diſtincte & perſpicue, ſuo more, pertractavit D. Thomas 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 10. in qua docet, eſum quidem Euchariſtici panis, in ſe ſpectatum, ſemper eſſe ſalutarem, & nihilominus non ſemper cuicumque expedire, illum ſumere; quia non ſemper reperitur in ſumente diſpoſitio requiſita ad dignam illius comeſtionem: ex quo concludit: *Et ideo, ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile eſt, quod quotidie ſumat. Unde Auguſtinus, cum dixiſſet: Accipe quotidie, ut quotidie tibi proſit: ſubjungit: Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Sed, quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter corporis indiſpoſitionem, vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus, quotidie ad hoc Sacramentum accedere.*

VII. Hæc perpendentes ſapientiſſimi Tridentini Patres, duobus a ſe editis decretis, Fideles hortati ſunt ad ſanctiſſimæ Communionis frequentiam, ſibique in votis eſſe demonſtrarunt, ut quilibet tanta emineat morum integritate, ut digne poſſit etiam quotidie Chriſti carnibus paſci; conſulto tamen abſtinuerunt ab univerſali regula hac de re tradenda, cum ſatis exploratum habuerint, eam unice deſumi poſſe a cujuslibet peculiari ſtatu, devotione, & charitate. Primum decretum habetur *ſeſſ.* 13. *de Euchariſtia cap.* 8. eſtque hujuſmodi. *Paterno affectu admonet ſancta Synodus, hortatur, rogat, & obſecrat per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, ut omnes,*

omnes, & ſinguli qui Chriſtiano nomine cenſentur …, hæc ſacra Myſteria Corporis, & Sanguinis ejus, ea Fidei conſtantia, & firmitate, ea animi devotione, ea pietate, & cultu credant, & venerentur, ut panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint. Alterum extat *ſeſſ.* 22. *cap.* 6. *de Sacrific. Miſſ. Optaret quidem ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret.*

VIII. Sed nihilominus hæc ſaluberrima Tridentini decreta non extinxerunt antiquam, quam innuimus, controverſiam; quin immo hæc, ſeculo elapſo, acrius inter Theologos recruduit: plures quippe quotidianæ Communioni plus æquo patrocinantes, eam omnibus, ſine ullo perſonarum delectu, ſuadendam dictitarunt: e quorum numero fuit, qui hanc etiam propoſitionem non eſt veritus aſſerere, quam die 2. Martii 1679. Apoſtolicæ damnationis telo confixit Innocentius XI. *Frequens Confeſſio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis*: alii contra frequentiorem, multoque magis quotidianum ad ſacram menſam acceſſum, nimium imprudenter, univerſim damnarunt. Utriuſque claſſis Auctores referunt Rhodes *diſp.* 1. *quæſt.* 4. *ſect.* 1. §. 2. & 3. Joannes Sanchez *diſp.* 22. Cardinalis de Lugo *de Euch. diſp.* 17. & Cardenas *Criſis Theolog. tom.* 3. *diſp.* 66. Ad hanc vero litem præcidendam, jubente, atque approbante Innocentio XI. die 12. Februarii 1679. promulgatum eſt decretum, quod integrum legitur apud citatum Cardenas *cap.* 1. & la-Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 665. e quo hæc verba, ad Epiſcopos maxime pertinentia, tranſcribimus. *In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana ſacræ Communionis ſumptione, unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur, ſed magis quid ſingulis permittendum per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo a ſacro convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur; & nihilominus det operam, ut unuſquiſque digne, pro devotionis, & præparationis modo, rarius, aut crebrius Dominici Corporis ſuavitatem deguſtet …. Proderit etiam, præter Parochorum, & Confeſſariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis conſtitutum haberi, ut, cum Fideles ad ſanctiſſimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accenderint, ſtatim de magna ad illud ſumendum præparatione orationem habeant; generatimque oſtendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſalutiferi cibi ſumptionem, devoto ſtudio excitantur, debere, ſive laici negotiatores ſint, ſive conjugati, ſive quicumque alii, ſuam agnoſcere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini judicii formidine, diſcant cœleſtem menſam, in qua Chriſtus eſt, revereri; & ſi quando ſe minus paratos ſenſerint, ab ea abſtinere, ſeque ad majorem præparationem accingere.*

Digitized by Google

IX. Si itaque in Synodo inſtituatur ſermo de frequenti, aut etiam quotidiano ſanctiſſimæ Euchariſtiæ uſu, non eſt deviandum ab hujus decreti ſemita; ſed, ſi qua Parochis tradenda ſit inſtructio, curandum eſt, ut hæc illi adamuſſim reſpondeat: præcipue vero monendi ſunt Confeſſarii, ne frequentem ad Euchariſtiam acceſſum iis aut ſuadeant, aut permittant, qui in gravia peccata ſæpe labuntur, nec de pœnitentia peragenda, ſuaque vita emendanda ſunt ſoliciti; ſicuti nec illis, qui, etſi gravia evitent crimina, voluntatem tamen habent venialibus inhærentem: qua de re legendi ſunt S. Franciſcus Saleſius *Philothea part. 2. cap. 20.* & Joannes Thaulerus *ſerm. 4. in feſto Ven. Sacramenti.*

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De pertinentibus ad Sacramentum Pænitentiæ, & ſignanter de Quæſtione, ejuſque uſu in Synodalibus conſtitutionibus, quoad neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu Gehennæ concepta, aut dictæ neceſſitatis excluſionem.

SAncta Tridentina Synodus *ſeſſ. 14. cap. 4. de Pænitentia* duplicem diſtinguens Contritionem, utriuſque virtutem, & efficaciam in hunc modum explicat: *Docet præterea, etſi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur, ipſam nihilominus reconciliationem ipſi Contritioni, ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam. Illam vero Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, declarat, non ſolum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens adjutus, viam ſibi ad juſtitiam parat. Et, quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.*

II. Ex his Concilii Tridentini verbis celebris orta eſt quæſtio, qualis ſit illa Attritio, quæ ad Dei gratiam, in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, diſponit. Atque, ut in primis de ipſo Attritionis vocabulo aliquid dicamus, illud non eſſe antiquiſſimum, neque ante annum 1220. in ſcholis vulgari cœptum, Eruditi omnes optime norunt, cum Morino *de Pænit. lib. 8. cap. 2. num. 14.* Quod tamen per nomen ſignificatur, & Pa-

Patribus, & Theologis ſemper perſpectum fuiſſe, nemo dubitat: omnes quippe duplicem ſemper agnoverunt Contritionem; unam perfectam, quæ ex ſe juſtitiam, & ſanctitatem affert; alteram imperfectam, quæ ſola homini juſtificando impar eſt. Hanc vero Contritionem imperfectam, viſum eſt Scholaſticis, congruo vocabulo, appellare Attritionem. *Sicut enim* (inquit Eſtius *in 4. diſtinct. 16. §. 9.*) *in corporalibus attritum dicitur, quod aliquo modo, nempe forinſecus tantum, læſum eſt, aut comminutum; contritum vero, quod totum intus, & foris fractione in minima reſolutum eſt: ita in ſpiritualibus Attritio ab illis dicta eſt imperfecta quædam, & aliquo uſque tantum progreſſa pœnitentia: Contritio vero pœnitentia intima, & perfecta.*

III. Porro ex multiplici capite poteſt hæc Contritionis imperfectio dimanare: & primo loco valde imperfecta eſt Contritio, quæ non eſt ſupernaturalis, ſed unice movetur ab objecto naturali, aut non elicitur viribus gratiæ. Hanc ſufficientem non eſſe ad juſtificationis gratiam, tam extra, quam intra Sacramentum conſequendam, omnes fatentur: eſt enim ſimilis pœnitentiæ Antiochi, qui peccatum deflebat, non quod eſſet offenſa Dei, ſed propter graviſſimum morbum, quo cruciabatur; qua de cauſa veniam a Deo non eſt conſequutus, 2. *Machab. cap. 9.* & quamvis aliquot ex veteribus Scholaſticis viſi ſint huic naturali Attritioni vires tribuere ad hominem Deo reconciliandum; eorum tamen opinio proſcripta eſt ab Innocentio XI. qui anno 1679. hanc propoſitionem *num.* 57. damnavit: *Probabile eſt, ſufficere Attritionem naturalem, modo honeſtam.* Advertendum tamen, ne quis confundat motivum pœnitentiæ, cum occaſione, qua ad pœnitentiam excitatur: etenim multi, morbo, aliove temporali malo vexati, perpetrata crimina mente revolvunt, & Dei gratia auxiliante, illa ex motivo ſuperno, ſerio deteſtantur; ſicuti accidit Ninivitis, qui timore mortis temporalis, ac ſubverſionis urbis, quam Jonas prænuntiabat, commoti, per veram, ſinceram, & ſupernaturalem Contritionem ad Deum converſi ſunt.

IV. Imperfecta pariter eſt Contritio, quæ ab aliquo dumtaxat peccatorum genere, non ab omnibus, voluntatem avertit: evenire enim poteſt, ut quis, ex ſpeciali affectione erga aliquam virtutem, peccata eidem oppoſita deteſtetur, quin tamen propoſitum habeat cetera præcavendi, quæ aliis virtutibus adverſantur. Ac demum imperfectiſſima erit, nec Contritionis nomen ea merebitur, quæ non procedat ex deliberata voluntate, ſed potius ſit quædam velleitas, ſeu ſterilis, atque inefficax diſplicentia de peccato, abſque abſoluto propoſito in poſterum non peccandi. Evidens porro eſt, neutram ex his poſterioribus Contritionibus ad juſtificationem prodeſſe, quia neutra excludit voluntatem peccandi, ſicuti Tridentinum expoſcit, neque ad illam pertinet pœnitentiam, quam a nobis exigit Dominus, *Ezechielis cap. 18. Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Projicite a vobis*

bis omnes prævaricationes veſtras, in quibus prævaricati eſtis, & facite vobis cor novum, & ſpiritum novum.

V. Alia eſt Contritio ſupernaturalis, & efficax, omnem excludens voluntatem peccandi, quæ nihilominus, aliis nominibus, dicitur imperfecta, & in quam unice cadit controverſia, quam propoſuimus. Et primo quidem poteſt Contritio eſſe imperfecta, imperfectione *mera negativa*; quia ſcilicet, etſi concipiatur ex eodem motivo charitatis, ſeu amoris Dei ſuper omnia, ex quo concipitur Contritio perfecta, ad iſtius tamen intenſionis gradum non pertingit, ſed eſt debilis, tenuis, & remiſſa. Secundo dicitur imperfecta, quia peccata deteſtatur propter Deum dilectum, non tamen amore amicitiæ, ſed concupiſcentiæ, hoc eſt dilectum, non quatenus eſt in ſe ſumme bonus, ſed quatenus eſt bonus nobis, ſeu quatenus noſtra felicitas, beatitudo, & finis ultimus. Tertio, & plerumque, nomine Contritionis imperfectæ intelligitur dolor de peccatis, unice conceptus, atque elicitus propter eorumdem turpitudinem, aut ſolum metum pœnarum, & gehennæ, abſque ulla Dei dilectione. Verum hæc eadem Contritio imperfecta poteſt ita moveri ex timore gehennæ, ut ſimul conjungatur cum aliquo Dei amore initiali; quatenus ſcilicet voluntas, quæ peccata odit propter ſupplicia, ſimul fertur quodammodo in Deum, ut objectum diligibile, eumque incipit amare, quamvis nondum amet amore perfecto charitatis. Difficile tamen eſt explicare hunc amorem initialem, niſi dicamus, eum eſſe verum actum amoris, ſed debilem, tenuiſſimum, atque in minimo gradu: ac proinde hæc quarta ſpecies Contritionis imperfectæ videtur fere coincidere cum prima ex nuper enumeratis, neque in alio ab ea differre, niſi quod illa ſit ex ſolo charitatis motivo, hæc vero admixtum etiam habeat timorem pœnarum.

VI. His poſitis, quamvis ante Tridentinum communiter Theologi docuerint, ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, ſatis eſſe Contritionem imperfectam, quam jam tum *Attritionem* nuncupabant; Attritionis tamen nomine, nunquam dolorem intellexerunt de peccatis, aliunde excitatum, quam ex motivo charitatis, ſeu omnino ſejunctum ab aliquo ſaltem remiſſo, tenui, debili, ſeu intiali amore benevolo Dei: ſicuti teſtatur doctiſſimus Morinus *cit. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 2. Omnium autem primi Franciſcus Victoria, & Dominicus Soto, ambo ex Ordine Dominicanorum, docuerunt, ad peccatorum remiſſionem, virtute Clavium, aſſequendam, ſatis eſſe Attritionem mere ſervilem, ſeu conceptam ex ſolo metu gehennæ; modo tamen hæc a pœnitente bona fide reputetur Contritio, ad quam ceteroquin eliciendam eum pro viribus conari debere affirmarunt. At Melchior Canus, Victoriæ, & Soti ſententiam ſequutus, eam præterea extendit ad Attritionem mere ſervilem, ſic cognitam, hoc eſt, quæ a pœnitente non exiſtimetur vera Contritio, ſed talis eſſe cognoſcatur, qualis revera eſt. Enimvero, ſi materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ eſſet vera Contritio, error pœnitentis, bona

Digitized by Google

na fide ſe contritum reputantis, cum revera contritus non ſit, eum quidem excuſaret a culpa, ſed non diſponeret ad gratiam aſſequendam in Sacramento, quod, ex defectu materiæ proximæ, eſſet irritum: eo pacto, quo, qui, ſolo elicito actu doloris mere naturalis, quem tamen credit ſupernaturalem, ad Sacramentum Pœnitentiæ accedit, non fit utique ſacrilegii reus, ſed Sacramenti effectu privatur: quemadmodum recte ratiocinatur Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 15. *& ſeq.* Quamobrem, ſi ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficit Attritio ſervilis, quæ reputetur Contritio, ut voluit Sotus, neceſſario inde conſequitur, ſufficientem etiam eſſe Attritionem mere ſervilem, ut docuit Melchior Canus.

VII. Melchioris Cani ſententia, vix nata, ſcholas omnes pervaſit, & tanto plauſu excepta eſt, ut plurimos, ac magni nominis ſtatim invenerit patronos: *Sed præ ceteris* (inquit Morinus *cit. loc.*) *hanc opinionem celebrem reddiderunt duo Theologiæ ſcholaſticæ clariſſima & famoſiſſima lumina, Franciſcus Suarez, & Gabriel Vaſquez, quos innumeri nunc ſequuntur Theologi*. Verum, qui inter iſtos doctiores, & ſapientiores habentur, pavidi quodammodo, & meticuloſi, ac magna cum cautela, illi recenti opinioni ſubſcripſerunt, quam ipſemet Canus nonniſi dubitanter aſtruxerat *part.* 5. *relect. de Pœnit.* inquiens: *Contritio ponitur pars Sacramenti, quia eſt certa & indubitata materia. Quod autem Attritio ſufficiat, quamvis verum ſit, non eſt adeo certum & indubitatum; & ideo Concilium Florentinum, communiſque ſententia, tenens certum, relinquens incertum, ponit, Contritionem partem eſſe hujus Sacramenti*. Hac eadem moderatione loquitur Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. quæſt.* 90. *art.* 4. *diſp.* 15. *ſect.* 4. *num.* 17. ubi obligans Fideles, qui lethalem culpam admiſerunt, ad habendam Contritionem charitate perfectam in articulo mortis, hanc affert rationem: *Nam, licet ſit probabilis opinio, Attritionem cognitam cum Sacramento ſufficere ad juſtificationem, tamen non eſt certa, & poteſt eſſe falſa. Quod ſi fortaſſe in re ita eſt, probabilis iſta exiſtimatio non ſufficit, ut homo ſalvetur. Ergo qui ſciens, & videns, ita ſe mori permittit, voluntarie exponit ſe periculo morali æternæ damnationis. Nam, ubi eſt morale dubium, eſt morale periculum, præſertim in re tam gravi. Hic autem eſt morale dubium, cum illa opinio nec valde antiqua, nec multum communis ſit*. Suareſii monitum confirmat Philippus Gamachæus *Summ. Theolog. cap.* 8. *de Pœnit.* inquiens: *Etiamſi agnoſcamus, Sacramentum Pœnitentiæ revera facere ex attritis contritos, non tamen id omnino indubitatum ...... Ergo debet tunc conari ad veram Contritionem, ut hoc modo Attritio ſaltem evadat certior*. Et Paulus Comitolus *Reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 32. licet abſolvi poſſe doceat, qui, ex ſola formidine æternæ pœnæ, de peccatis dolet, hæc tamen prudenter addit: *Plures, magnique Theologi, in pœnitente, antequam abſolvatur, Contritionem veram, charitate formatam, requirunt, neque uſque adeo certum eſt, Attritionem pœnitenti eſſe ſatis*. *Quo-*

Digitized by Google

Quocirca Sacerdotis partes præcipue eſſe debent, veræ Contritionis motum in corde pœnitentis, auxiliante Deo, elicere, ardentique eum cohortatione urgere, ut propter Deum peccata admiſſa exerctur omnia. Sed, quod iſti, tanta adhibita circumſpectione, affirmarunt, poſteriores Doctores, ob auctum ſibi conſentientium numerum, animoſiores facti, non ſolum abſque ulla dubitatione, & limitatione aſſeruerunt, ſed contrariam ſententiam, requirentem in pœnitente aliquem charitatis amorem, ſaltem initialem, carpere, & cenſura afficere non dubitarunt, eam omnino improbabilem, periculoſam, Tridentini menti contrariam, atque implicite, & virtualiter quodammodo ab eodem Tridentino proſcriptam, dictitantes. Verum iſtos redarguit Cardinalis Pallavicinus, diſerte affirmans, unicum Tridentini ſcopum fuiſſe, damnare hæreticos improbantes timorem ſervilem, tamquam inhoneſtum, neutiquam vero definire controverſiam, jam tum inter Doctores Catholicos agitatam: *lib.* enim **12.** *hiſt. Tridentini cap.* 10. *num.* 25. hæc ad rem appoſite ſcribit: *Quantum ex actis conjicio, Theologorum mens erat, ut error hæreticorum damnaretur, tamquam inhoneſtum improbantium pœnæ timorem; non item, ut ferret ſententiam de ſcholaſtica quæſtione, an hujuſmodi timor non ſolum abſque Contritione animi perfecta (de quo controverſia vix fuit, ſicut patebit); ſed etiam abſque eo quod ullus excitetur amor imperfectus, ſufficiat ad peccatorum remiſſionem in Sacramento. Id vero clare liquet ex ipſa probatione Concilii, quæ hujus articuli doctrinam firmat cap.* 4. *nimirum Ninivitarum pœnitentiam ex timore profectam ipſis profuiſſe, cum certum eſſet, eo tempore, quo Sacramentum Pœnitentiæ adhuc non extabat, eam formidoloſam pœnitentiam minime ſuffeciſſe, per ſe ipſam, ad peccatum delendum, ſed vim tantummodo habuiſſe ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiceretur charitas.* Teſtatur deinde idem probatiſſimus Hiſtoricus, ſupra citatum decretum *cap.* 4. *ſeſſ.* 14. fuiſſe prius ita concinnatum, ut in eo diceretur, Attritionem ex metu gehennæ, & pœnarum, *ſufficere* ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam, ſed, intercedente Joanne Æmiliano, Tudetano Epiſcopo, ablatum fuiſſe verbum illud *ſufficere*, ejuſque loco ſubrogatum verbum *diſponit*, quod profecto æquivocum eſt, & referri poteſt cum ad diſpoſitionem proximam, tum ad remotam, ſicuti opportune obſervant Petrus Lambertus le Drou *in Tract. de Contrit. & Attrit. diſſert.* 1. §. 1. *& ſeq.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. lib.* 2. *de Sacram. Pœnit. art.* 3. *propoſit.* 5. Juenin *de Sacram. diſſert.* 6. *quæſt.* 4. §. 3. Tournely *de Pœnit. quæſt.* 5. *art.* 2. Vuitaſſe *eod. tract. quæſt.* 3.

VIII. Ad hæc, ut obſervant Launojus in diſſert. de mente Concilii Tridentini circa Contritionem & Attritionem *part.* 2. *cap.* 2. & citatus le Drou §. 3. ex ipſiſmet Patribus, & Theologis, qui Concilio Tridentino interfuerant, eodem Concilio abſoluto, aliqui propugnarunt neceſſitatem inchoatæ Contritionis, ſeu amoris initialis; ad Sacramentum Pœnitentiæ, inter quos Fredericus Nauſea, Epiſcopus Viennenſis in Auſtria,

ſtria, in ſuo Catechiſmo, & Franciſcus Sonnius Epiſcopus Antuerpienſis *tract. 4. de Pœnit. cap. 6.* alii pro ſufficientia Attritionis mere ſervilis dimicarunt, uti Andreas Vega, & citati Dominicus Soto, & Melchior Canus. Non autem fuiſſent Præſules, & Theologi in has oppoſitas ſententias diſtracti, ſi quid a Concilio Tridentino de hac re definitum ſciviſſent.

IX. Cum itaque verſemur in quæſtione ab Eccleſia hactenus non definita, jure ac merito Alexander VII. die 5. Maji 1667. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, præcepit *cunctis, & ſingulis Fidelibus.... ut, ſi deinceps de materia Attritionis ſcribent, vel libros, aut ſcripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo pœnitentes, aut ſcholares, ceteroſve erudient, non audeant alicujus theologicæ cenſuræ, alteriuſve injuriæ, aut contumeliæ nota, taxare alteram ſententiam, ſive negantem neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholaſticos communior videtur, ſive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem; donec ab hac ſancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum*. Caveant proinde Epiſcopi, ne in ſuis Synodis, aut in inſtructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant aut de Attritionis mere ſervilis ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficientia, aut de amoris ſaltem initialis neceſſitate. Adhuc quippe ſub Judice lis eſt: adhuc impune pro una, & altera ſententia dimicatur. Paucis antea annis Cardinalis Gottus *Theolog. tom. 3. in 3. part. D. Thomæ, quæſt. 4. de Contritione dub. 4.* §. 1. ſententiam propugnavit non requirentem in pœnitente amorem Dei, ne initialem quidem, ad juſtificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ aſſequendam. Hac ipſa in Urbe, opera, & cura P. Caroli Jacobi Romilli, Ordinis Minorum Conventualium Generalis Miniſtri, typis recuſum eſt Opus Claudii Fraſſen inſcriptum *Scotus Academicus*; cujus Auctor *tom.* 10. *pag.* 563. ſtrenue defendit, Attritionem ex ſolo metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiſcentiæ, ſeu affectu ſpei, conceptam, modo ſupernaturalis ſit, omnemque excludat voluntatem peccandi, eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in ſe derivandum. Contra vero Cardinalis Denhoff, Epiſcopus Cæſenatenſis, *In ſua Inſtructione Paſtorali de Pœnit. Sacram. pag.* 33. aliqualem amorem in Attritione requirit, ut ſit ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materia. Franciſcus Maria Campioni anno 1698. doctam elucubravit Diſſertationem Theologico-Scholaſticam, in qua totis viribus conatus eſt demonſtrare neceſſitatem aliqualis amoris Dei, ſaltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ dicuntur *Mortuorum*. Et laudatus Petrus Lambertus, le Drou, Epiſcopus Porphyrienſis, Apoſtolici Sacrarii Præfectus, cum per Urbem evulgatam vidiſſet Diſſertationem, a Bartholomæo Rivio, ejuſdem ſui Auguſtiniani Inſtituti Theologo, exaratam, in qua Auctor decertat pro

Digitized by Google

ſufficientiâ Attritionis, omnis charitatis expertis, ad valide, & cum fructu recipienda Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, eidem ſtatim contradictorem ſe præbuit, aliiſque editis Diſſertationibus, ſan. mem. Clementi XI. nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, quod aptum putaverit ad prædictam opinionem refellendam; contendens, Attritionem mere ſervilem, ne a Sacramento quidem vires ſortiri, quibus valeat hominem proxime diſponere ad Dei gratiam vel primo obtinendam, vel amiſſam recuperandam. Hinc recte intulit Berti *Theolog. tom. 7. lib. 34. cap.* 5. nihil hactenus a Sede Apoſtolica de hac quæſtione deciſum, ſed libertatem cuique datam, ex præfatis opinionibus eam eligendi, & docendi, quam maluerit.

X. Sed non ideo prohibentur Epiſcopi Confeſſarios monere, ut pœnitentes ad veram, & perfectam Contritionem hortentur, & excitent: id ſiquidem faciendum ſuadent etiam præcipui Auctores, qui pro ſufficientia doloris, ex ſolo metu gehennæ, ſteterunt, uti Suarez, Gamachæus, Comitolus, quorum teſtimonia ſupra retulimus. Et, quod magis eſt, ita fieri præcipit Rituale Romanum, juſſu Pauli V. editum, *tit.* 18. Confeſſario injungens, ut, audita pœnitentis ſacramentali Confeſſione, ejuſque peccatis diligenter expenſis, *opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus eſſe viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, & Contritionem efficacibus verbis adducere conetur*: cui conſonat Rituale Argentinenſe, editum a Cardinali de Rohan, *tit. de Pœnit.* §. 1. ubi hæc habentur: *Ceterum pœnitentes ſuos admonere non ceſſent Confeſſarii, ne ſe putent ſecuros in Sacramenti Pœnitentiæ perceptione, ſi præter fidei, & ſpei actus, non incipiant diligere Deum, tamquam omnis juſtitiæ fontem, ut loquitur ſacroſancta Synodus Tridentina.*

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Confeſſione, quam nonnullæ Synodi excipiendam prohibent Confeſſario, qui eſt in opere carnali complex criminis cum Pœnitente peracti.

UT jam, poſt diſpoſitionem requiſitam in pœnitente, aliquid de Confeſſarii juriſdictione, quod ad propoſitum pertineat, dicamus, unum animadverſione dignum cenſemus. Quamvis Sacramentum Pœnitentiæ ſit a Chriſto Domino inſtitutum per modum judicii, & nemo eſſe queat Judex in cauſa propria; nihilominus communiter exiſtimant Theologi, duce D. Thoma, ſola ſpectata natura Sacramenti, poſſe Confeſſarium, ſui criminis ſocium, a ſecum perpetrato peccato, cujuſcumque ſpeciei illud ſit, in foro Sacramentali abſolvere: ſiquidem tunc, non de propria, ſed de aliena culpa judicium profert: neque, ſecluſa legum prohibitione, repugnat, ut quis Judicis perſonam aſſumens, de commiſ-

ſo

ſo ab altero delicto ſententiam dicat, licet ejuſdem delicti ipſe, tamquam privatus, particeps fuerit. Ita D. Thomas *in ſupplem. 3. part. quæſt. 20. art. 2. Ad primum ergo dicendum, quod in tali caſu nec Sacerdos debet audire Confeſſionem mulieris, cum qua peccavit, de illo peccato, ſed debet ad alium mittere, nec illa debet ei confiteri, ſed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad Superiorem recurrere, ſi ille licentiam denegaret, tum propter periculum, tum quia eſt minor verecundia. Si tamen abſolveret, abſoluta eſſet. Quod enim Auguſtinus dicit, quod non debeat eſſe in eodem crimine, intelligendum eſt, ſecundum congruitatem, non ſecundum neceſſitatem Sacramenti.* An vero non ſolum valide, ſed etiam licite id fiat, non conſentiunt Auctores. Aliquam certe labem in ea Confeſſione D. Thomam agnoviſſe, ex citatis ejuſdem verbis palam eſt. Et S. Petrus Damiani *opuſc. 7. cap. 7.* adeo vehementer in eamdem Confeſſionem invehitur, ut certe videatur, illam non ſolum illicitam reputare, ſed tamquam irritam rejicere; ait enim: *Legis præceptum eſt, ut, cum quis lepra perfunditur, Sacerdotibus oſtendatur: tunc autem, non Sacerdotibus, ſed leproſo potius oſtenditur, cum immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed, cum Confeſſio utique manifeſtatio ſit; quid, obſecro, manifeſtat, qui audienti cognitum narrat? Aut quo pacto Confeſſio illa dicenda eſt, ubi nihil a confitente manifeſtatur, niſi quod jampridem ab audiente cognoſcitur? Et qui ſociali vinculo peractæ iniquitatis adſtringitur, qua lege, quo jure, alterum poterit ligare, vel ſolvere? Fruſtra enim quis alium ſolvere nititur, qui, & ipſe vinculis irretitur.* His, ex Theologis moralibus aſſentitur Stephanus Fagundez *in ſecundum præceptum Eccleſiæ lib. 4. cap. 3. num. 35.* ubi gravis culpæ reum facit Sacerdotem, excipientem Confeſſionem ſuæ concubinæ. At ex adverſo Sylveſter *in Summ. part. 1. verb. Confeſſio 1. num. 17.* Joannes Sanchez *diſp. 10. ſelect. num. 16.* Theophilus Raynaudus *tom. 16.* in Opere, cui titulus *Heteroclita ſpiritualia, pag. 128.* la-Croix *tom. 2. pag. 227.* aliique affirmant, Confeſſionem factam complici, tam ex parte pœnitentis, quam ex parte Confeſſarii, culpa vacare, modo uterque a perpetrato crimine abhorreat, & longe abſit periculum novi conſenſus in illud.

II. Et tamen in multis Synodis decretum eſt, nedum illicitam, ſed inanem pariter, nullam, atque irritam fore abſolutionem, a Sacerdote datam ſocio ſui criminis adverſus ſextum Decalogi præceptum. Ita quippe ſtatutum legimus in Synodo Leodienſi anno 1662. *pag. 74.* in Veliterna ſub Cardinali Cybo anno 1698. *pag. 36.* in Synodo Fulginatenſi ſub Epiſcopo Baptiſtellio anno 1722. *pag. 76.* in Bononienſi ſub Cardinali Jacobo Boncompagno *lib. 2. cap. 6.* in Anconitana ſub Cardinali Maſſæjo anno 1738. *pag. 11.* atque in Synodo Lucana, quam refert Roncaglia *in ſua morali Theologia tom. 2. tract. 19. cap. 3.* Numquid igitur prædicti Epiſcopi peccarunt contra regulam, quam hucuſque inculcavimus, & elucidavimus, nihil in Synodo decernendi de rebus dubiis, atque in-

Digitized by Google

ter Theologos controverſis, materiam præcipue Sacramentorum reſpicientibus?

III. Nihil illos peccaſſe ex eorumdem ſtatutis deprehendimus: illi ſiquidem non deciderunt quæſtionem, an Confeſſarius, generali ceteroquin juriſdictione inſtructus, valide, & licite pœnitentem abſolvat a crimine ſecum perpetrato; ſed eumdem privarunt juriſdictione, ſeu facultate abſolvendi ſocium ſui, ſeu complicem in peccato impudicitiæ. Quam vero ſapienter & ſancte id præſtiterint, ex iis fas eſt judicare, quæ Doctores, de hac re agentes, mature ponderarunt. Atque, ut ea prætermittamus, quæ a S. Petro Damiani, & D. Thoma nuper audivimus, Baſilius Pontius *de matrim. lib. 7. cap.* 38. *num.* 3. illata mentione Confeſſionis, de qua agimus, gravia mala deſcribit, atque exaggerat, quæ ex ea proveniunt, præcipue cum Confeſſarius in ſacramentali foro fœminam audit, cum qua, non ſemel tantum, & diu antea peccavit, ſed in turpi contubernio perſeverat. Verjuys *tom. 9. art.* 5. affirmat, longa experientia compertum, ejuſmodi Confeſſiones plerumque ſacrilegas eſſe, noviſque peccatis fœdatas. Theophylus Raynaudus, quamvis *cit. loc.* eamdem Confeſſionem in ſe licitam dixerit, periculoſam tamen fatetur. Et Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 1. *lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 5. *art.* 10. *regul.* 66. hæc ad rem adnotavit: *Vix contingit, ut peccatores, qui apud ipſos hujuſmodi crimen deponunt, ſinceram illius pœnitentiam agant; vix contingit, ut crimino ſi illi Sacerdotes ſalutaria dent conſilia, & convenientem ſatisfactionis modum præſcribant: &, ſi peccata ſint impudicitiæ, periculum eſt, ne nova cum pœnitenti, tum Sacerdoti, in ipſa Confeſſione peccati naſcatur occaſio*. Quare S. Carolus Borromæus, ne ſordidis hiſce maculis illud fœdaretur Sacramentum, quo Chriſti Sanguine perfundimur, ut a peccatorum lepra mundemur, in ſua Synodo Diœceſana XI. *Act. Eccl. Mediol. part.* 2. *pag.* 409. Confeſſariis generatim, atque univerſim facultatem interdixit ſui cujuſcumque criminis ſocium, ſeu quoquo modo participem, abſolvendi: *Confeſſario* (inquit) *qui cujuſcumque criminis, etiam minimi, ſocius, particepſve ullo modo fuit, munere interdictum ſit Confeſſionis eorum audiendæ, quos illius ſocios habuerit ..... Nec vero abſolutio, ſi quam impartierit, ullius roboris ſit, ſed irrita plane, ac reſciſſa, nullaque omnino, tamquam ab eo impartita, qui juriſdictionis, & facultatis expers eſt. Et vero, ſi quis Confeſſarius culpæ ſocius, particepſve aliquid contra auſus erit, excommunicationis ſententiam ſtatim ſubeat: cujus vinculo irretitus, ab alio Sacerdote, niſi a nobis, abſolvi non poſſit*.

IV. Quamquam autem hæc ſanctiſſimi Præſulis ſtatuta, etiam generatim, uti ſonant, ſint ſummopere commendanda, & quilibet Antiſtitum ſancte queat eorumdem veſtigiis inſiſtere; negari tamen haud poteſt, majorem quamdam, & graviorem inhoneſtatem in eo adeſſe, ut Sacerdos illius perſonæ Confeſſionem excipiat, cum qua impudicitiæ ſcelus

lus

lus admiſit: ac proinde, ſtatim ac nos ad Petri Cathedram evecti, totius Dominici gregis curam ſuſcepimus, univerſali lege ediximus, ne ullus Confeſſarius, *extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, Confeſſionem ſacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere audeat, ſublata propterea illi, ipſo jure, quacumque auctoritate, & juriſdictione ad qualemcumque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam*: ut legi poteſt in noſtris Apoſtolicis litteris, datis Kalendis Junii 1741. quæ extant *Bullarii noſtri tom.* 1. *Conſtit.* 20. §. 4. Ut porro conſcientiarum tranquillitati conſuleremus, aliis ſimilibus litteris, datis die 8. Februarii 1745. quæ habentur *cit. tom. Bullarii Conſtit.* 120. declaravimus, ad rem, de qua agimus; perinde eſſe, nullum adeſſe Sacerdotem, præter illum, cum quo pœnitens inhoneſte peccavit, aut eum tantum adeſſe, quem idem pœnitens, conſtitutus in mortis articulo, eligere nequit ſine periculo ſe ipſum infamandi, aliiſque malam ſui ſuſpicionem ingerendi; atque ideo, in eo rerum ſtatu, non prohiberi, diximus, Sacerdotem, ſuæ impudicitiæ complicem abſolvere: eumdem tamen ſimul monuimus, ne prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi confingat, quæ revera abſint: quin immo voluimus, ut ea, cum poteſt, antevertat, & removeat; ſecus enim pœnas non effugiet, in noſtra prima Conſtitutione inobedientibus inflictas.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De forma conditionata in Sacramento Pœnitentiæ.

CUM in ſuperiore capite ſexto hujus libri, de Sacramento Baptiſmatis, quod in anima characterem imprimit, ageremus, plura diſſeruimus de forma conditionata, quæ in ejus adminiſtratione adhibetur, deque ejuſdem vetuſtate, necnon de circumſtantiis neceſſariis, ut quis ea licite uti poſſit: quæque ibi tradidimus, congrua congruis referendo, ceteris etiam Sacramentis, quæ characterem imprimunt, facile aptari poſſunt. Ut autem aliqua dicamus de iis, quæ non imprimunt characterem, cum in his Pœnitentiæ Sacramentum adnumeretur, diſputant Theologi, an abſolutio ſub conditione in illo impertiri poſſit: quod idem eſt, ac dicere, an in hoc Sacramento, quod non imprimit characterem, quodque idcirco reiterari poteſt, quibuſdam concurrentibus circumſtantiis, conditionata forma admitti, & adhiberi valeat.

II. Qui eam nullatenus admittendam exiſtimant, aſſerere ſolent, hujuſmodi formam conditionatam in Sacramento Pœnitentiæ nunquam in Eccleſia adhibitam fuiſſe longo XVI. ſeculorum ſpatio, quibus nec Concilium ullum, nec ullus ex Patribus eam commemoraſſe dignoſcitur,

nec

nec ulla ipſius mentio reperitur in Ritualibus Latinis, aut Græcis, nec etiam in Rituali Romano, quod a Paulo V. confirmatum fuit, licet in his de forma conditionata agatur, quæ in Baptiſmi, ac extremæ Unctionis adminiſtratione adhibetur; præterea S. Carolum Borromæum accuratiſſimam Inſtructionem pro Confeſſariis compoſuiſſe, in qua loquitur de modo, quo teneriores pueri, atque puellæ ad Confeſſionem admitti debent, quin ullum de conditionata forma verbum faciat; item Albertum Caſtellanum, Ordinis Prædicatorum, anno 1497. quoddam edidiſſe Opus, *Sacerdotale Romanum* inſcriptum, a ſummis Pontificibus approbatum (quod idcirco dici poteſt auctoritatem legis habere), ubi *pag.* 11. *a tergo cap.* 4. *edit. Venet.* 1585. poſtquam egit de conditionata Baptiſmi forma, & caſuum circumſtantias indicavit, quibus ea adhiberi poteſt, ſequentia verba in margine adnotavit: *Secus in Sacramento Pœnitentiæ, quod non licet*. Contra conditionatam ſacramentalis Pœnitentiæ formam clamat Cardinalis Cajetanus *in ſua Summa verb. Abſolutio prima*, ſequentibus verbis: *Errat Sacerdos ſic faciens, quia præſumit ſub forma dubia tradere, quod Chriſtus mandavit ſub forma certa miniſtrari*: ac paulo infra. *De nullo magis debet curare abſolvens, quam de contritione, & ſatiſfactione pœnitentis; & tamen Eccleſia, abſque conditione aliqua, credit pœnitenti dicenti, ſe contritum, & habere propoſitum ſatisfaciendi, & abſolutionis beneficium impartitur abſque conditionali nota. Unde exterminanda eſt hujuſmodi ſuperſtitio ab Eccleſia Dei*.

III. Utque eo magis ſententiam ſuam confirment, qua uſum conditionatæ formæ in Sacramento Pœnitentiæ rejiciunt, caſum proponunt de Confeſſario, qui ita abſolveret: *Te abſolvo, ſi habeo poteſtatem abſolvendi*: vel hoc modo: *Si tu es vere pœnitens*: vel hoc alio: *Si reſtitues alienum, aut tale aliquid feceris*: & abſolutionem quidem duobus prioribus modis impertitam, validam eſſe, affirmant: at conditionem inutilem prorſus, atque ſuperfluam eſſe, utpote quæ nihil aliud efficiat, niſi ut Miniſter incertus remaneat, utrum Sacramentum adminiſtraverit, pœnitens vero, num illud ſuſceperit: abſolutionem autem tertio modo impertitam, nimirum ſub conditione de futuro, nullam omnino, ac irritam eſſe; cum Miniſtri voluntas, abſoluta, & efficax *de præſenti* eſſe debeat, quo tempore ponitur materia, & forma Sacramenti. Sicuti enim propoſitio conditionata *nihil ponit in re*; ita conditionata voluntas, quamdiu talis eſt, in ſuſpenſo remanet, & nihil prorſus operatur. Ita diſſerunt Genett. *tom.* 4. *ſuæ Theologiæ Moralis tract.* 6. *de Sacramento Pœnitentiæ cap.* 12. *quæſt.* 6. Tournely *in Prælectionibus Theologicis de Sacramento Pœnitentiæ tom.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 8. *pag.* 200. *edit. Pariſ.* 1728. Gibert *tom.* 2. *Conſultationum Canonicarum de Pœnitentia conſult.* 1. *& tom.* 3. *conſult.* 39. *ſive ultima*.

IV. Alii tamen, qui formæ conditionatæ in Sacramento Pœnitentiæ favent, præmiſſis rationibus nihil moventur, eamque licite & recte adhi-

hiberi poſſe, ſtatuunt, dummodo neceſſariæ adſint circumſtantiæ, ac de conditionibus *de præterito*, vel *de præſenti* agatur, minime vero *de futuro*. Animadvertunt ſiquidem, nihil eſſe in forma conditionata, quod Sacramentum irritum faciat. Si enim conditiones illæ *de præterito*, vel *de præſenti*, adſunt, dum forma adhibetur, Sacramentum non ſecus perficitur, ac ſi forma abſoluta adhibita fuiſſet; ſi vero deſunt, tunc, licet ob earum defectum abſolutio irrita ſit, id tamen formæ conditionatæ, qua Sacerdos uſus eſt, adſcribi non debet; quoniam idem omnino contingeret, ſi forma abſoluta, dum impertiebatur abſolutio, adhibita fuiſſet. His addunt, per hujuſmodi conditionatæ formæ uſum, reverentiæ Sacramento debitæ maxime conſuli, dum per eam proteſtatur Miniſter, ſi aliquod interſit obſtaculum, ſe nolle Sacramentum perficere, & ſimul eumdem Miniſtrum a gravibus anguſtiis ſe expedire, quibus aliquando vexatur, dum ex una parte venerationi erga Sacramentum deeſſe nollet, ex altera vero neceſſarium periclitantibus animis auxilium denegare veretur. Ita diſſerunt Theologi Scholaſtici, ac etiam Morales, qui formam conditionatam recte adhiberi tuentur, dummodo tamen neceſſariæ, ut ſupra dictum eſt, adſint circumſtantiæ, ad quas nimirum, dum agitur de illius uſu in Pœnitentiæ Sacramento, veram redigi difficultatem affirmant.

V. Et quoniam hæc eorum opinio tamquam XVI. ſeculis incognita traducitur, & nulla in Conciliis, ac Ritualibus mentio de ipſa reperiri dicitur; quin immo in Sacerdotali prædicti Alberti Caſtellani expreſſe reprobata apparet: aliquis ex ipſis non deeſt, qui formam conditionatam in Sacramento Pœnitentiæ ab Henrico Gandavenſi, qui ſeculo XIII. floruit, *in ſuo Quodlib. de Pœnitentia*, admiſſam eſſe contendat. Sed, quia Henrici textus non ſatis clarus, nec ad rem conficiendam idoneus videri poteſt; ad Joannem Gerſonium confugiunt, qui ſcripſit ineunte ſeculo XV. quique de abſolutione conditionata in Sacramento Pœnitentiæ pluries in ſuis Operibus verba facit, nimirum *in Reſponſionibus ad Chartuſianorum interrogationes tom. 2. pag. 461. littera A. in Tractatu de unitate Eccleſiæ, eod. tom. 2. pag. 118. littera A. in Tractatu de Schiſmate, tom. 2. pag. 79. littera C. Tenendum eſt hic pro certiſſima concluſione Theologiæ, quod, ſicut poteſt fieri Confeſſio in multis caſibus dubiis, vel ſcrupuloſis, ſub conditione, tam in eis, quæ ſunt de jure, quam quæ ſunt de facto; ſic poteſt dari abſolutio conditionalis*: ubi tamen docet, opus non eſſe, ut quis conditionem verbis exprimat (id quod aliquibus in more poſitum erat), ſed ſatis eſſe, ut eam dumtaxat mente concipiat: quod etiam de Baptiſmi forma conditionata aſſeruerat *eodem tom. 2. pag. 406. B.* juxta ejus Operum editionem Amſtelodami cuſam, qua nos uſi ſumus.

VI. Iidem vero, qui formæ conditionatæ in Pœnitentiæ Sacramento favent, fatentur quidem, nullam illius mentionem in aliquo Rituali, aut Concilio, vel Canone factam reperiri; verum advertunt, in nullo quo-

quoque Rituali, Concilio, vel Canone illam damnari: quod quidem prætermiſſum non eſſet, ſi prædictam conditionatam formam adhibere, minus rectum, aut illicitum viſum eſſet; ſiquidem complures occurrunt libri, in quibus legitur ſententia conditionatæ formæ favens. Albertus dumtaxat Caſtellanus *in ſuo Sacerdotali Romano*, quod a ſummis Pontificibus approbatum fuiſſe aſſeritur, eam expreſſe in Pœnitentiæ Sacramento condemnat. Verum egregius hic Ordinis Prædicatorum Profeſſor, qui, exeunte ſeculo XV. ac ineunte XVI. floruit, eximiis quidem dotibus conſpicuus fuit, idemque *Sacerdotale Romanum* concinnavit, quod ab ipſo dicatum Leoni X. Pontifici Maximo, deinde Pii IV. Pontificis juſſu emendatum fuiſſe dicitur, juxta ea, quæ leguntur *tom.* 2. *Scriptorum Ordinis Prædicatorum* P. Jacobi Echard *pag.* 48. Sed hujuſmodi Opus legis auctoritatem & vim obtinere, admiſſo etiam, quod Pii IV. auctoritate correctum fuerit, admodum ad probandum difficile judicatur. Gratiani enim Decretum, quantumvis pluries Romanorum Pontificum cura emendatum fuiſſe non ignoretur, vim ac pondus legis non habet; quin immo inter omnes receptum eſt, quidquid in ipſo continetur, tantum auctoritatis habere, quantum ex ſe habuiſſet, ſi nunquam in Gratiani Collectione inſertum foret: ut videre eſt in noſtro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 4. *part.* 2. *cap.* 17. *num.* 10. Et hæc quidem reſpondendi ratio prudentibus viris facile arridebit; cum & firmo rationis fundamento innitatur, & magnam præſeferat modeſtiam, dum aſſertam Operis reviſionem, de mandato Pii IV. factam, nullo modo attingit; cujus tamen Pontificii mandati probatio valde difficilis eſſet. Conſulatur Berti *tom.* 8. *Theolog. lib.* 34. *cap.* 8. §. *Ultimo*.

VII. Nos quidem in hac, atque in aliis hujuſmodi controverſiis, neutri ex partibus nos addicimus, atque ita ab Epiſcopis in Synodis agendum exiſtimamus; quin immo de illa ne verbum quidem a nobis factum eſſet, niſi, præter connexionem materiæ cum conditionata Baptiſmi forma, de qua nuper ſermonem habuimus, hujus controverſiæ notio neceſſario præmittenda nobis viſa fuiſſet, antequam de quibuſdam caſibus practicis in hoc capite ageremus, de quibus aliqui Epiſcopi in ſuis Synodis decreta & ſtatuta edere, opportunum duxerunt.

VIII. Accidit ſæpe, ut aliquis, gravi morbo ſe opprimi ſentiens, Confeſſarium arceſſi jubeat; verum interea temporis, antequam Confeſſarius adveniat, loquelam & cognitionem amittit; attamen, etiam ſine verbis, aliqua dat pœnitentiæ ſigna tum ante adventum Confeſſarii, tum in illius conſpectu; aliquando etiam nullum coram Confeſſario pœnitentiæ ſignum oſtendit, quamvis antea nonnulla ipſius indicia dederit. Hæc porro quotidie contingunt: ſicut etiam quotidie fit, ut, poſtquam ægrotus duo, vel tria peccata confeſſus fuerit, Confeſſionem proſequi amplius non poſſit. In his omnibus caſibus impertiri abſolutio debet. Ita enim in antiquo Carthaginienſi Conci-

cilio decretum fuit, relato *in Can. Is qui*, 26. *quæſt.* 6. *Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam*. Item in epiſtola S. Leonis, a Gratiano pariter relata *in Can. Multiplex*, *de pœnitentia diſt.* 1. *Quod ſi ægritudine aliqua ita fuerint aggravati, ut, quod paulo ante poſcebant, ſub præſentia Sacerdotis ſignificare non valeant; teſtimonia eis Fidelium circumſtantium prodeſſe debebunt, ut ſimul & Pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium conſequantur*. Et, ut ad recentiora tempora deſcendamus, addenda eſt conſtitutio Synodi Nemauſenſis, anno 1284. habitæ, relata a Grancolas *tom.* 3. *veterum Liturgiarum pag.* 772. *Si infirmus petierit Sacerdotem pro pœnitentia recipienda, vel aliqua ſigna pœnitentiæ fecerit, & interim, dum Sacerdos veniret, obmutuit infirmus, vel factus eſt amens, aut phreneticus; Sacerdos veniens, ſive ad nutum infirmi, ſive ad teſtimonium eorum, qui audierunt ipſum petentem pœnitentiam, vel Presbyterum, vel aliqua ſigna pœnitentiæ facientem, debet ei, quicquid humanitatis, vel conſolationis poterit, impendere, abſolvendo eum, & reconciliando, & orationes dicendo, & Crucis oſculum, ſi præſens Crux fuerit, ſibi dando*. Cum his concordat Rituale Romanum *tit.* 18. ubi de infirmo loquens, ait: *Quod ſi inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægro deficiat, nutibus, & ſignis conetur* (loquitur de Confeſſario) *quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoſcere, quibus utcumque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiamſi confitendi deſiderium ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendus eſt*. Cumque nonnulli exiſtimarent, ægrotum illum abſolvendum non eſſe, qui coram Confeſſario nullum pœnitentiæ ſignum dedit, quantumvis antea dederit coram aliis, qui id ipſi Confeſſario teſtificantur; ſuamque opinionem ea ratione fulcirent, quod Clemens VIII. Pontifex Maximus anno 1602. ſequentem propoſitionem, veluti ſcandaloſam, ac temerariam, damnavit: *Licere per litteras, ſeu internuncium, Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*: uti videre eſt in Conſtitutione 87. ejuſdem Pontificis *Bullar. tom.* 3. eorum tamen error ab aliis facile deprehenſus eſt. Longe enim diſcrepat unus caſus ab alio. Conſulantur Cardinalis de Lugo *de Sacramento Pœnitentiæ diſput.* 17. *ſect.* 5. §. 2. Cardinalis Gotti *tom.* 14. *Theologiæ*, *de Sacramento Pœnitentiæ quæſt.* 8. *dub.* 3. §. 2. *num.* 9. Diana *edit. coord. tom.* 1. *tract.* 3. *reſolut.* 74. Elbel *Theol. Moral. part.* 2. *de Sacramento Pœnitentiæ*, *conferent.* 8. §. 1. *num.* 207. Narrat hic Auctor, prædictum Clementem VIII. interrogatum fuiſſe, an, prohibendo Confeſſionem in abſentia, ſive per litteras, ſive per nuncium factam, in animo habuerit, hanc quoque Confeſſionis ſpeciem, de qua loquimur, prohibere, & conſequenter abſolutionem, quam Sacerdos impertitur ægroto jam jam morituro, & nullum pœnitentiæ ſignum, aut Confeſſionis deſiderium in ſui præſentia demon-

ſtranti, de quibus tamen ſignis antea editis certior fit per teſtes; eumdemque Pontificem negative reſpondiſſe, aſſerit. Et, quamvis ipſe nullum hujuſmodi reſponſionis documentum afferat; nihilominus, ita ſe rem habuiſſe, conſtat ex teſtimonio Petri Lombardi, Archiepiſcopi Armacani, qui hoc idem audiviſſe ſe affirmat ex ore ipſius Pontificis, cum quo de hac quæſtione tractaverat. Id autem reſponſum non ſolum relatum legitur in Operibus P. Coninck *de abſolutione moribundi*, *in fin.* verum etiam in laudato Opere Cardinalis de Lugo *ſect.* 4. *num.* 76. *&* 77. Quare, cum olim Major Luſitaniæ Inquiſitor ſupremæ Inquiſitioni Romanæ hanc propoſuiſſet quæſtionem: *An cenſuram, & quam, mereatur hæc propoſitio: valide impenditur abſolutio, quando ægrotus coram uno, vel altero teſte ſigna contritionis exhibet, deinde, ſuperveniente Confeſſore, nullo externo ſigno confitendi voluntatem oſtendit; conſtat tamen ex relatu internuncii, ægrotum oſtendiſſe ſigna contritionis, & confitendi voluntatem:* ſummus Pontifex Urbanus VIII. in Congregatione coram ipſo habita die 24. Februarii 1632. non ſolum abſolutionem impertiri poſſe, reſpondit: *Sanctiſſimus dixit, huic ægroto poſſe impertiri abſolutionem*: verum etiam, ne laudatum decretum Clementis Papæ VIII. negotium ullum faceſſere poſſet, addidit: *nec id repugnare decreto Clementis VIII. cum diverſam contineat rationem*. Uno verbo, in caſu, de quo agimus, pœnitens per alios oſtendit ſuum confitendi propoſitum; idque ſatis eſt, ut in eo ſtatu, in quo poſitus eſt, abſolutionem conſequi poſſit, ut in ſupra citato Rituali ſtatuitur. Nec diſputandi locus eſt, utrum in hoc caſu abſolutio conditionata, an ſimplex, & abſoluta eſſe debeat. Hæc enim controverſia locum non habet, niſi cum ſigna ab infirmo edita, ſeu quæ Confeſſario a teſtibus referuntur, dubia prorſus, ac æquivoca per ſe ipſa ſint, aut fuerint. In his namque circumſtantiis, ſunt qui putant, abſolutionem ſub conditione impertiendam eſſe. Ita legitur in Inſtructione pro Sacerdotibus ad Confeſſarii miniſterium recens deputatis, Romæ edita per quemdam Presbyterum Congregationis Miſſionis, ac pluries etiam alibi typis excuſa, & præſertim Papiæ anno 1720. *part.* 2. *cap.* 12. §. 1. *num.* 191. *& ſeq.* Et Cardinalis de Lugo, ſupra laudatus, explicans modum impertiendi abſolutionem conditionatam, quando dubia ſunt ſigna, quæ ab infirmo oſtenduntur, aut oſtenſa ſunt, ita proſequitur in dicto Tractatu *de Sacramento Pœnitentiæ diſp.* 17. *ſect.* 5. §. 2. *num.* 91. *Si dubitat Sacerdos, an ſigna ab infirmo exhibita fuerint ad ſignificandum dolorem de peccatis, & voluntatem abſolutionis, an vero ex dolore morbi; item an, quando dixit, ſe velle confiteri, eſſet compos ſui, an impos, & ſine rationis uſu: in his enim & ſimilibus caſibus, propter reverentiam Sacramenti, abſolutio impendi debet ſub conditione explicita, interius concepta.*

IX. Quæ hactenus dicta ſunt, ad eos pertinent, qui in mortis articulo conſtituti, pœnitentiæ ſigna, aut confitendi votum oſtenderunt vel coram Confeſſario, vel coram aliis ſibi adſtantibus, qui hoc ipſum Conſeſ-

feſſario teſtificantur. Nunc agendum eſt de abſolutione illorum, qui gravi aliquo, & repentino caſu oppreſſi, vel morbo correpti, extremum agunt ſpiritum, abſque eo quod ulla dederint, vel dare valeant pœnitentiæ ſigna. Quod cum & iis contingere poſſit, qui vitam ex Chriſtianæ legis præſcripto ſemper duxerunt, & Sacramenta frequenter ſuſcipere conſueverunt; atque illis etiam, qui de æterna ſalute ſua plerumque nihil cogitantes, flagitiis ſæpe ſe contaminaſſe noſcuntur: de prioribus potiſſimum intelligenda ſunt ea, quæ ſubjicimus. Antiquorum Theologorum communis opinio fuit, quam multi adhuc tuentur, quod, nullis editis a pœnitente actibus, abſolutioni Sacramentali impertiendæ locus eſſe non poſſit: Ita Natalis Alexander *in Theologia Dogmatico-Morali lib. 2. de Sacramento Pœnitentiæ art. 7. regula* 17. & Pontas *in verb. Abſolutio caſu* 4. ob eam nempe rationem nuper indicatam, quod ſcilicet, cum pœnitentis actus non adſunt, deeſt materia neceſſaria Sacramenti Pœnitentiæ; cumque præterea Sacerdoti notus non ſit præſens pœnitentis ſtatus, ejuſdemque voluntas, non poteſt is, judicantis in modum, abſolutoriam ſententiam proferre. Afferunt etiam in hujus ſententiæ confirmationem, quod Sorbonæ facultas Theologica anno 1665. propoſitionem damnavit ex quodam libro excerptam, quæ ſequentibus verbis concepta legitur: *Qui amiſerit loquelam, vel uſum rationis, ſi bene vivebat, ut bonus & fidelis, & frequentabat Confeſſionem, & Communionem, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex inſperato talia acciderunt, debet præſupponi contritus, &, faciente aliquo confeſſionem pro eo, ſicut fit in populo, Sacerdos faciat abſolutionem ab omni ſententia & peccato*: quam quidem prædicta Pariſienſis facultas ſequenti cenſura notavit: *Doctrina hujus propoſitionis, univerſim, & abſolute ſumpta eſt in praxi periculoſa*.

X. Adverſus hanc, quæ communis appellari poterat opinio, inſurrexit celebris Auctor Joannes Morinus *in ſuo Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ lib.* 10. *cap.* 10. hac innixus ratione, quod, ſi jam receptum & ratum eſt, ut qui loquelæ uſu deſtituitur, nullumque pœnitentiæ ſignum coram Sacerdote exhibet, abſolutione donetur, quoties adſtantes Sacerdoti teſtificantur, eumdem, ante illius adventum, vel confeſſionem ſuam audiri poſtulaſſe, vel, dolorem de peccatis ſignificando, abſolutionem conſequi expetiiſſe; eo fortius abſolvi poterit, vel potius debebit is, cui licet nemo teſtimonium reddat, quod ante adventum Confeſſarii pœnitentiæ ſigna dederit, tot tamen teſtes ſunt de ejus propoſito recipiendi Sacramenta in ſupremo vitæ diſcrimine, quot ſunt actus Chriſtianarum virtutum, quot Confeſſiones ſacramentales, & Communiones Corporis Chriſti, quot demum religionis, & pietatis opera, quibus in univerſo ſuæ vitæ curſu manifeſtum probitatis ſpecimen præbuit. Ad hanc vero opinionem roborandam, Morinus ipſe quoddam Clementis VIII. Pontificis factum refert, qui fabro murario e Vaticanæ Baſilicæ faſtigio forte decidenti, ita abſolutionem impertitus fuiſſe dicitur: *Si es capax*,

Digitized by Google

abſolvo te a peccatis tuis : ut legitur apud Homobonum *in exam. Eccleſ. part.* 1. *tractat.* 7. *cap.* 18. *quæſt.* 84. Præterea affert Gregorii Papæ XV. auctoritatem, qui, dum Bononienſem Archiepiſcopatum obtinebat, *in ſuo Memoriali Confeſſ. cap.* 1. *de forma Sacram. Pœnitentiæ num.* 16. S. Antonini doctrinæ adhærens, docuit, *poſſe etiam abſolvi moribundum aſſuetum frequentare Confeſſionem, quamvis repentino caſu oppreſſus Sacramentum non petierit*. Ac denique in medium profert Eccleſiæ Lemovicenſis Conſtitutiones editas anno 1620. in Synodo, cui undecim Abbates, Decani tres, Præpoſiti ſeptem, ac decem Priores, totidemque Archipresbyteri interfuerunt: *Poterit quoque idem applicari remedium*, videlicet ſacramentalis abſolutionis, *ei, qui judicio, omniumque ſenſuum uſu ſtatim captus eſt, non petita pœnitentia, nulloque ſigno contritionis edito, cum violentia morbi judicatur de repente & ex improviſo præventus, & oppreſſus, & Chriſtiane vixit; ferrique poteſt judicium ex actionibus vitæ, & moribus, eum libenter Pœnitentiæ Sacramentum petiturum fore, ſi tempus, & morbi violentia permiſiſſent; licet hoc in caſu nihil de abſolutionis effectu promittere poſſimus; ſed, animarum ſalvandarum cauſa, nullum remedium omittere debemus, quod Deus poteſtati noſtræ commiſit, Deum orantes, ut immenſa bonitate, & miſericordia, quod deeſt ægrotorum diſpoſitioni, ſuppleat, cetera inſcrutabilibus Dei judiciis commendantes.*

XI. Morini opinio complures ſectatores invenit ex his, qui poſt eum ſcripſerunt; quos inter numerandi ſunt Merbeſius *diſſert.* 4. *de Pœnit. quæſt.* 85. item Juenin *de Sacrament. diſſert.* 6. *de Pœnit. quæſt.* 7. §. 3. qui obſervat, hoc idem in Rituali Eccleſiæ Tullenſis, juſſu Cardinalis de Biſſy, olim Tullenſis Epiſcopi, edito præſcriptum fuiſſe: cui nos addimus etiam illud bon. mem. Cardinalis de Rohan Argentinenſis Epiſcopi, in cujus Proœmio *num.* 4. ita legitur: *Si qui Fidelium ſubito obmuteſcerent, vel omni rationis uſu deſtituerentur, iis ultimo caſu correptis, non negandæ abſolutio, & extrema Unctio; modo, cum ſani eſſent, vitam duxerint homine Chriſtiano dignam. Tunc enim præſumi debent habere ſufficientem ad illa Sacramenta recipienda intentionem*: Genett. *tom.* 4. *Theologiæ Moralis tract.* 6. *de Sacram. Pœnit. cap.* 12. *quæſt.* 5. Tournely *in Prælectionibus Theologicis de Sacram. Pœnit. tom.* 2. *pag.* 175. & *ſeq. edit. Pariſien. anni* 1728. Vanroy *in Theologia Morali part.* 4. *tom.* 5. *cap.* 9. *quæſt.* 3. Vuitaſſe *de Sacram. Pœnit. part.* 2. *pag.* 836. Henricus a S. Ignatio *tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 196. & 197. Neeſen *tom.* 2. *tract.* 5. *de Sacram. Pœnit. dub.* 14. Auctor vero, qui Opus citati Pontas, Latine redditum, additionibus locupletavit, *præd. caſu* 4. animadvertit, non tanti quidem faciendam eſſe rationem illam ab adverſariis celebratam, quod ſcilicet, cum Pœnitentis actus non adſunt, materia deſit Sacramenti Pœnitentiæ. Nec enim certum eſt, materiam Sacramenti eſſe hujuſmodi Pœnitentis actus, cum Tridentinum Concilium illos, haud præciſe *materiam*, ſed *quaſi materiam Sacramenti* appellaverit; uti videre eſt *ſeſſ.* 14. *de Pœnitentia cap.* 3. Quod

3. Quod ſi etiam neceſſaria Sacramenti materia in hujuſmodi actibus conſtitui deberet, ipſi jam antea præceſſiſſe dicendi eſſent, & tunc pro præſentibus haberi poſſent: non ſecus ac petitio abſolutionis, quam pœnitens ante Confeſſarii adventum emiſit, ſed coram eo amplius exprimere, aut repetere non poteſt, pro præſenti habetur ad eumdem effectum, ut ſcilicet Confeſſarius ejuſmodi pœnitentem, jam ſenſibus, & loquela deſtitutum, abſolvere non dubitet.

XII. Et hæc quidem ſententia inter Theologos noviſſimis temporibus tantum invaluit, ut Auctor Theologiæ Moralis ad uſum Seminarii Petrocorenſis, dum eam ſibi nequaquam probari ſignificat, ad ultimum tamen admittat, ejuſmodi moribundis abſolutionem dari poſſe *ſub conditione*; ut videre eſt in illius *tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 1. *quæſt.* 10. Similiter P. Berti *loco ſuperius citato* aperte docens, quod, juxta ſcholæ rigorem, ejuſmodi infirmi minime dici poſſent abſolutionis capaces (id quod etiam ſuſe comprobat Cabaſſut. *in Theor. & Praxi Jur. Can. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 10.) cum tamen tot eſſe videat doctiſſimos viros, qui eorum capacitatem admittunt, eamque conſtituunt in retroacta illorum vitæ probitate, ac pietate, conditionatam abſolutionis formam cum ipſis adhiberi poſſe, non inficiatur. Hanc vero licet aliqui nec rejiciendam putent, ubi agitur de hominibus in mortis articulo conſtitutis, qui neque recenter pœnitentiæ ſignificationes ediderunt, & diſſolutam, flagitioſamque vitam, ſceleribus ſemper inquinatam, egiſſe palam dignoſcuntur, quive etiam in actuali peccato moriuntur, dummodo Catholicam Fidem retinuerint, & pro Catholicis ſe geſſerint; ut videre licet in ſupra dicta Inſtructione pro Confeſſariis Tyronibus *part.* 2. *cap.* 10. §. 1. *num.* 193. id tamen nullo pacto probatur iis, qui cum Morino putant, rectam, & religioſam vitæ rationem, & Sacramentorum frequentiam, qua ægrotus ipſe in omni vita fidem ſuam ex operibus comprobavit, juſtam præbere cauſam, ut, quamvis idem in mortis articulo, morbi vi oppreſſus, nullum pœnitentiæ ſignum dederit, aut dare valeat, nihilominus ſacramentali abſolutione vel ſub abſoluta, vel ſub conditionata forma, donari poſſit.

XIII. Hæc ſunt, quæ circa uſum formæ conditionatæ in Sacramento Pœnitentiæ ea, qua fieri poterat, brevitate, ac diligentia colligere nobis datum eſt. Et quoniam hæc omnia, quemadmodum hucuſque narravimus, in utramque partem a Theologis diſputantur; optimum factu judicaremus, ut Epiſcopi in ſuis Synodis intra Ritualis Romani terminos ſe continerent; relinquentes nimirum ſcholis, & Conferentiis, ſeu Collationibus, quæ de Caſibus Moralibus haberi ſolent, totam hanc quæſtionem de conditionata abſolutionis forma, & de peculiaribus caſibus, quibus adhiberi illa poſſit, aut debeat. Porro in Synodo Montis Faliſci, quæ anno 1710. habita fuit, *cap.* 6. *de Pœnitentia num.* 6. decernitur, ***ut abſolutione ſaltem ſub conditione moribundus donetur, quamvis nullus adſit,***

Digitized by Google

ſit, qui illius pœnitendi vota ſignis aut verbis prodita teſtetur. In Synodo Iſclana habita anno 1716. *part.* 2. *de Sacram. Pœnit. cap.* 1. *num.* 19. legitur etiam de eo, qui in mortis articulo reperitur, ſi *nulla ſigna præſtiterit, ſaltem ſub conditione abſolvatur, modo in actuali peccato non decedat.* In Synodo Feltriæ celebrata anno 1627. *tit.* 10. decernitur, ut, etiamſi adſtantes Sacerdoti aſſerant, infirmum ſuorum peccatorum pœnitentiam demonſtraſſe, & confitendi propoſitum oſtendiſſe, *abſolvatur in Domino ſub conditione*; hoc tamen addito: *cognitis ejuſdem moribus, ac vita, vel ſi in Deum, a Fide diſcedendo, non peccaverit.* Si hæc Synodalia ſtatuta cum Theologorum nuper indicatis opinionibus comparentur, facile erit agnoſcere, aliqua ex ipſis alteram ab altera circumſtantia non recte ſecernere, alia vero rem totam nimis ampliare, alia denique eamdem nimis in arctum conſtringere. Quod ſane propoſitam a nobis agendi rationem magis magiſque confirmat; ut nempe, controverſiarum deciſione Theologorum diſputationibus relicta, prudens Epiſcopus ea dumtaxat Synodalibus ſtatutis inſerere ſtudeat, quæ in Ritualibus Libris, ab Eccleſia Romana propoſitis, indicantur, & præſcribuntur.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

De reprobatione doctrinæ, quæ in nonnullis Synodis legitur, Confeſſionis videlicet factæ in mortis articulo Laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono.

Bernardus Lemovicenſis an. 1374. factus Bononienſis Epiſcopus, ſuam Synodum coegit, pluresque edidit Conſtitutiones, quas etiam Bernardi Succeſſores religioſe, ac ſancte cuſtodiri, & ſervari juſſerunt; uti teſtatur Sigonius *lib.* 3. *de Epiſcopis Bononienſibus, in dicto Bernardo.* Illas eaſdem Conſtitutiones, in poſterioribus Bononienſibus Synodis iterum, iterumque publicatas, Auguſtinus Zannettus Epiſcopus Sebaſtenus, Laurentii Cardinalis Campegii, Epiſcopi Bononienſis, Vicarius Generalis, & Suffraganeus, anno 1535. typis editas vulgavit. In harum Conſtitutionum *rub.* 5. *de Pœnit.* hæc habentur: *Nullus alieno Sacerdoti peccata ſua confiteatur, niſi prius a proprio petita licentia, & obtenta, quam nullus, requiſitus, doloſe, vel malitioſe denegare præſumat. In quibuſdam tamen caſibus poteſt quis alieno Sacerdoti confiteri, a ſuo non petita licentia: primo, ſi Epiſcopus aliis ſpecialiter delegaverit; ſecundo, ſi peccans in aliena parochia, iterum vult de peccato illo Sacerdoti illius parochiæ confiteri; tertio, ſi ſuum domicilium ad aliam tranſtulit parochiam; quarto, quando quis eſt vagabundus; quinto, ſi periculum mortis ſibi imminet, nec habere poteſt proprium Sacerdotem, quo caſu, deficiente alieno Sacerdote, confiteri poſſet laico, & etiam mulieri.* Id ipſum dictum comperimus in Diœceſana Synodo Sabinenſi, habita anno 1312. ab Arnaldo de Faugeriis S. R. E. Car-

E. Cardinali, Epiſcopo Sabinenſi, quam ex codice bibliothecæ Othobonianæ, publici juris fecit Hannibal Cardinalis Albanus in Appendice ad ſuam Synodum pariter Sabinenſem, habitam anno 1736. Andreas quoque Minorita, Epiſcopus Megarenſis, *in Lumine Confeſſorum*, quod anno 1429. obtulit Jordano Urſino, Epiſcopo Albanenſi, S. R. E. Cardinali Pœnitentiario, eamdem tradidit doctrinam; uti videri poteſt in Diſſertatione, quam Conſtantinus Ruggerius attexuit citatæ Synodo Sabinenſi Cardinalis Albani, *pag.* 324. In Commentariis Pii II. *lib. 6. pag.* 151. *editionis Francofurtenſis anni* 1614. refertur concio, quam habuit Henricus Angliæ Rex ad milites ſuos, dum eos ad confligendum cum Gallorum exercitu cohortaretur; ubi, inter alia, ſic eos admonet: *Verum non tam veſtris ex manibus, quam Dei dextera ſalutem ſperate; quæ ut nobis ſecunda ſit, peccata noſtra confiteamur, humilique corde Divinam miſericordiam imploremus*. Sed in antiquioribus, & non adhuc correctis editionibus, hæc alia verba leguntur: *Alter alteri peccata noſtra confiteamur, & Euchariſtiæ loco, cujus copiam non habemus, terram ſumentes*.

II. De Confeſſione, hoc eſt de doctrina illa, ſeu conſuetudine, ut laici cum laicis confiterentur, mox agemus. Ad illud autem, quod ibidem de Euchariſtia dicitur, breviter obſervaſſe juvat, teneri nos jure Divino Euchariſtiæ Sacramentum in mortis periculo ſumere, juxta communiorem Theologorum ſententiam, quam aliis compluribus allegatis, referunt, & tuentur Sylvius *tom.* 4. *in* 3. *part. S. Thomæ diſput.* 80. *art.* 11. *quæſt.* 1. Cardinalis de Lugo *de Sacram. Euchariſtiæ diſput.* 16. *ſect.* 2. *num.* 25. *& ſeq.* Cumque duobus modis Sacramentum hoc percipiatur, vel ſcilicet re ipſa, & facto, vel ſpiritualiter, & in voto, hoc eſt, vel ipſum Euchariſticum panem ore manducando, & deglutiendo, vel, ſi hoc fieri nequeat, id ipſum enixis votis deſiderando; forte evenit, ut, ad hujuſmodi deſiderium externa aliqua actione ſignificandum, ſimplices aliqui & rudes terram ore ſumendam excogitaverint: quod tamen aliorum judicio ſubjicientes, id unum addimus, quod in Libello Benedicti XI. alias XII. *de erroribus Armenorum*, quem edidit Raynaldus *ad annum Chriſti* 1341. *num.* 48. inter alios Armenorum errores, hic etiam *ſub num.* 107. refertur: *Item Armeni tenent, quod, ſi aliquis ſit in periculo moriendi, & non habeat tempus recipiendi Communionem, quod faciunt Crucem cum manu in terra, & de quolibet brachio dictæ Crucis accipiunt modicum de terra, & comedunt: & hæc comeſtio terræ habetur per eos pro Communione*. Interim ad propoſitam materiam Confeſſionis a laico cum alio laico peragendæ regrediamur.

III. Plerique ex hæreticis dixerunt, non ſolum Sacerdotem, ſed quemcumque Fidelem, etiam laicum, poſſe eſſe Miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ, præſertim ſi probus ſit, & juſtus. Hoc errore imbuti fuerunt Flagellantes, qui, ſpreto Sacerdotum tribunali, peccata ſua laicis confitebantur, & ab eis abſolvebantur; uti videre eſt *in lib.* 3. *de geſtis Bal-*

dev-

devvini de Lucʒenburcb cap. 9. Miſcellaneor. Baluzii *tom.* 1. eumdemque docuit Wiclefus, teſte Waldenſi *tom.* 2. *cap.* 135. *&* 145. a quibus illum hauſit, iterumque excitavit Lutherus, apud Roſenſem *art.* 13. Quare Henricus VIII. Angliæ Rex, in ſuo Opere *de ſeptem Sacramentis adverſus Lutherum, de Confeſſione*, poſtquam neceſſitatem adſtruxit peccata ſua aperiendi Sacerdotibus, quam non ſolum ex pluribus ſacræ Scripturæ textibus, ſanctorumque Patrum teſtimoniis, ſed ex ipſa Fidelium antiqua, & conſtanti praxi evidenter oſtendit, inquiens. *Verum de Confeſſione ſi verbum nullum neque nominatim, neque in figura legeretur, neque quidquam a ſanctis Patribus diceretur; tamen, cum videam, totum populum tot ſeculis peccata ſua patefacere Sacerdotibus, cum ex ea re tam aſſidue videam tantum boni proventum, tam nihil enatum mali, aliud neque credere, neque cogitare poſſem, quam eam rem, non humano conſilio, ſed Divino plane mandato & conſtitutam eſſe, & conſervatam. Neque enim ulla humana auctoritate populus unquam potuiſſet adduci, ut occultiſſima ſcelera, quorum tacitam conſcientiam horrebant, quæ ne prodirent in lucem, tanti referebat ipſorum, in alienas aures (qui poſſet, cum vellet, prodere) tanto cum pudore, tanto cum periculo, tam incunctanter effunderent: neque fieri potuiſſe, cum tam numeroſi Presbyteri, boni, malique, qui promiſcue Confeſſiones audiant, ut audita continerent etiam hi, qui alias nihil continent, niſi Deus ipſe, qui Sacramentum inſtituit, rem tam ſalubrem ſpeciali gratia defenderet. Mihi ergo, quidquid ait Lutherus, non ex aliqua populi conſuetudine, nec ex inſtitutione Patrum, ſed ab ipſo Deo videtur inſtituta, & præſervata Confeſſio:* poſtquam, inquam, de ſacramentalis Confeſſionis inſtitutione hæc contra Lutherum ſcripſerat, eumdem alio etiam nomine exagitat, quod nimirum Confeſſionem cuicumque laico, immo etiam fœminæ fieri permitteret, addens: *Nunc igitur judicet quiſque, quam vere ſentit Lutherus, qui, contra Sanctorum omnium ſententiam, Claves Eccleſiæ trahit ad laicos, trahit ad mulieres, & ait, verba Chriſti, Quæcumque ligaveritis &c. non Sacerdotibus tantum, ſed omnibus dicta Fidelibus.*

IV. Eccleſiæ itaque Catholicæ certiſſimum dogma eſt, ſolos Sacerdotes poſſe Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrare, & a peccatis abſolvere; quoniam ad ſacramentalem abſolutionem, qua anima ſolvatur a culpæ nexu, neceſſaria eſt poteſtas Clavium, quam Chriſtus Dominus ſolis contulit Sacerdotibus, cum *Joann.* 20. ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus, riteque ab his ordinatis, dixerit: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Quamobrem S. Ambroſius *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 2. *num.* 7. *tom.* 2. *Oper. col.* 392. loquens de poteſtate abſolvendi a peccatis: *Jus hoc* (inquit) *ſolis permiſſum Sacerdotibus eſt:* & S. Baſilius *in Regulis brevius tractatis, Oper. tom.* 2. *pag.* 516. *ad interrogat.* 288. *Qui confiteri vult peccata ſua, debetne confiteri omnibus, & quibuslibet, aut quibus?* reſpondet: *Peccata iis confiteri neceſſe eſt, quibus myſteriorum Dei concredita diſpenſatio eſt:* ac S. Leo Magnus *epiſt.* olim 91.

nunc

nunc 83. *cap.* 2. ait, Divinitus eſſe ordinatum, *ut indulgentia Dei, niſi ſupplicationibus Sacerdotum, nequeat obtineri*. Atque, ut miſſa faciamus alia plurima ſanctorum Patrum teſtimonia, quæ congerunt Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 21. *ſect.* 1. Vaſquez *tom.* 4. *in* 3. *part. quæſt.* 93. *art.* 1. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 10. *punct.* 1. Natalis Alexander *hiſt. Eccl. tom.* 3. *ad ſecul. III. diſſ.* 4. Juenin *de Sacram. diſſ.* 6. *quæſt.* 5. *art.* 2. & alii: Eugenius IV. in decreto unionis Armenorum, *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 440. definivit: *Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, habens auctoritatem ad abſolvendum vel ordinariam, vel ex commiſſione Superioris*. Et *in Conſtit.* 44. Leonis Papæ X. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 489. inter ceteros errores Lutheri, hic etiam proſcribitur, quod videlicet, *in Sacramento Pœnitentiæ, ac remiſſione culpæ, non plus facit Papa, aut Epiſcopus, quam infimus Sacerdos; immo, ubi non eſt Sacerdos, æque tantum quilibet Chriſtianus, etiamſi mulier, aut puer eſſet*. Ac demum ſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 14. *de Pœnit. cap.* 6. hæc habet: *Declarat ſancta Synodus, falſas eſſe, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quoſvis homines, præter Epiſcopos, & Sacerdotes, Clavium miniſterium pernicioſe extendunt, putantes, verba illa Domini, Quæcumque alligaveritis &c. & Quorum remiſeritis &c. ad omnes Chriſtifideles indifferenter, & promiſcue, contra inſtitutionem hujus Sacramenti, ita fuiſſe dicta, ut quivis poteſtatem habeat remittendi peccata*: & *can.* 10. *ejuſdem ſeſſionis*; anathema profert adverſus eum, qui aſſerit, *non ſolos Sacerdotes, ſed omnes Chriſtianos eſſe Miniſtros abſolutionis*.

V. At, primo aſpectu, oppoſitum ſenſiſſe videtur S. Cyprianus *epiſt.* 12. ubi permittit, Confeſſionem fieri Diacono, cum Sacerdos abeſt; ait enim: *Occurrendum puto fratribus noſtris, ut qui libellos a Martyribus acceperunt, & prærogativa eorum apud Deum adjuvari poſſunt, ſi incommodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præſentia noſtra, apud Presbyterum quemcumque præſentem, vel, ſi Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque Exomologeſin facere delicti ſui poſſint, ut, manu eis in pœnitentiam impoſita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis deſideraverunt*. Cypriano adſtipulantur tum antiquiſſima Synodus Eliberitana *can.* 32. Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 253. inquiens: *Apud Presbyterum, ſi quis gravi lapſu in ruinam mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere, ſed potius apud Epiſcopum: cogente tamen infirmitate, neceſſe eſt, Presbyterum communionem præſtare debere, & Diaconum, ſi ei juſſerit Sacerdos*: tum Concilium Triburienſe anni 895. relatum *in Cap. Fures, de furtis*, ubi ſic legitur: *Fures, & latrones, ſi in furando, vel deprædando occiduntur, viſum eſt pro eis non eſſe orandum; ſed, ſi comprehenſi, aut vulnerati, Presbytero, vel Diacono confeſſi fuerint, communionem eis non negamus*: tum demum alia plurima veterum teſtimonia, congeſta a Martene

de antiq. Eccleſ. ritib. tom. 1. *lib.* 1. *cap.* 6. *art.* 6. *num.* 7.

VI. Attamen hæc, quæ fucum faciunt, rite expenſa minime pugnant cum veritate Catholica. Etenim, prætermiſſis ceteris reſponſionibus, quæ videri poſſunt apud nuper laudatos Doctores, & Du-Hamel *tom.* 7. *Theolog. tract.* 7. *de Pœnit.* hæc ſola, quam ſubnectimus, ſufficere poſſe videtur ad omnem eluendam difficultatem. Nomen *Exomologeſis* non ſemper apud Patres ſignificat Confeſſionem arcanam, auricularem, & ſacramentalem, ſed frequenter uſurpatur pro ultimo illo ritu, ſeu actu externo, qui totius publicæ pœnitentiæ clauſula erat, & complementum; cum nimirum publice pœnitentes, humi ſubſtrati, flentes, atque ingemiſcentes, ſe ipſos incuſabant, veniam expoſcebant, & Eccleſiæ tandem reconciliari, atque iterum ad Sacramenta admitti, petebant: quemadmodum fuſe demonſtrant Albaſpinæus *lib.* 2. *obſervationum obſervat.* 26. Morinus *lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 2. *num.* 4. *& ſeq.* Petavius *ſuis in Sanctum Epiphanium animadverſionibus, ad hæreſim* 59. quæ eſt Novatianorum; & plane conſtat cum ex Tertulliano *lib. de Pœnit. cap.* 9. ubi ait: *Exomologeſis proſternendi, & humilificandi hominis diſciplina eſt*: & *lib. de Oratione cap.* 7. *Exomologeſis eſt petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur*: tum ex eodem laudato Cypriano *epiſt.* 55. ad Cornelium Papam, ubi de lapſis agens, qui publicam pœnitentiam ſubire detrectabant, hanc pariter Exomologeſin appellat, inquiens: *Sublata pœnitentia, nec Exomologeſi criminis facta, deſpectis Epiſcopis, atque calcatis, pax a Presbyteris verbis fallacibus prædicatur*: atque in eodem ſenſu *epiſt.* 11. ait: *Cum in minoribus delictis, quæ non in Deum committuntur, pœnitentia agatur juſto tempore, & Exomologeſis fiat*. Hanc porro publicam Exomologeſin, deficiente Sacerdote, & urgente neceſſitate, excipere poterat Diaconus, iſque poteſtatem habebat publicum pœnitentem Eccleſiæ reconciliandi eo pacto, quo etiam nunc poſſet, facultate ab Epiſcopo accepta, excommunicatum abſolvere, & Eccleſiæ communioni reſtituere.

VII. De hac Exomologeſi loquitur Cyprianus *in cit. epiſt.* 12. & de ea intelliguntur ceteri Patres, & Concilia, cum idem, quod Cyprianus, affirmant. Quodque hic ſit proprius & genuinus Cypriani, aliorumque Patrum ſenſus, aperte inſinuant poſteriores Eccleſiarum conſtitutiones, quæ eamdem poteſtatem faciunt Diacono, excipiendi ſcilicet pœnitentium Confeſſiones, abſente Sacerdote, ſed ſimul aperte denegant eidem poteſtatem Clavium, & auctoritatem abſolvendi a peccatis. Concilium Eboracenſe anni 1195. *decret.* 4. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1931. *Decrevimus* (ait) *etiam, ut, nonniſi ſumma & gravi urgente neceſſitate, Diaconus pœnitentiam confitenti imponat, ut juxta paternorum tenorem canonum huic Ordini Sacerdotali proprie convenire decernit antiquitas*. Conſtitutiones Odonis Pariſienſis Epiſcopi circa annum 1198. *cap.* 56. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1946. inquiunt: *Prohibetur diſtricte, ne Diaconi ullo modo audiant Confeſſiones, niſi in arctiſſima neceſ-*

ceſſitate ; Claves enim non habent, nec poſſunt abſolvere. Conſtitutiones Walteri, Epiſcopi Dunelmenſis, anni 1255. *tom.* 7. Collectionis ejuſdem *col.* 492. ajunt : *Et quia ſolis Sacerdotibus eſt poteſtas ligandi, & ſolvendi commiſſa, prohibemus, ne Diaconi Confeſſiones audiant, aut admittant, pœnitentias injungant.....niſi neceſſitas urgeat, aut compellat, ut in caſu mortis, per abſentiam Sacerdotis*. Videri poterunt de hac re differentes Eſtius *in* 4. *diſtinct.* 17. §. 13. *in fin.* Natalis Alexander *cit. diſſert.* 4. *ad ſec. III.* & Cardinalis de Aguirre *tom.* 1. *Concilior. Hiſpaniæ pag.* 729. ubi loca, quæ in contrarium objici poſſunt, ita explicanda cenſet, ut ſenſus ſit : *Abſente Sacerdote, & urgente extrema neceſſitate, Diaconos olim interdum, & aliquibus locis ſolitos, ex delegatione Epiſcoporum, audire Confeſſiones lapſorum pœnitentium, non quidem ad abſolvendum illos (non enim unquam id facere potuerunt, aut poſſunt adhuc per delegationem Epiſcopi, immo nec Romani Pontificis), ſed ad explorandum illorum ſtatum, & veram contritionem, ſive plenam converſionem ad Deum*.

VIII. Quod autem ſpecialiter attinet ad Concilium Eliberitanum, illud, nomine *communionis*, vel intellexit Communionem Euchariſticam, vel Canonicam reconciliationem cum Eccleſia ; uti proſequitur Cardinalis de Aguirre *loc. cit.* Similiter & textum *in Cap. Fures*, nonnulli intelligendum exiſtimant de abſolutione ab excommunicatione, qua irretiti erant publici latrones : alii vero cum interpretantes de Euchariſtia, dicunt, allegatum textum id unice permittere, nimirum, ut Diaconus præbeat furi vulnerato Euchariſtiam, ſi ei conſtet de illius contritione ; cum inter ceteros caſus, in quibus ſufficit contritio, ſine ſacramentali Confeſſione, ad percipiendam Euchariſtiam, enumeretur etiam ille hominis conſtituti in mortis articulo, cui deeſt Sacerdos, a quo ſacramentalem abſolutionem obtineat. At Antonius Auguſtinus in notis ad primam collectionem Decretalium *ad Cap. Fures*, *de furtis*, contendit, verba illa : *vel Diacono* : non eſſe authentica : & revera in antiquis manuſcriptis codicibus, illorum loco, legitur : *vel Deo*. Quod ſi hoc ſecundo modo legendum ſit, tunc allatus textus Concilii Triburienſis concordat cum Capitularibus Theodori Cantuarienſis *cap.* 35. *Spicilegii tom.* 1. & cum *can.* 30. inter eos, quos Gregorius III. ex variis Patrum ſententiis excerpſit, apud Harduinum *tom.* 3. *col.* 1876. quibus in locis dicitur, in caſu neceſſitatis, cum ſcilicet Sacerdos deeſt, Confeſſionem faciendam eſſe *ſoli Deo*.

IX. Majorem difficultatem faciunt, quæ apud antiquos Patres, & Theologos legimus de Confeſſione facienda laico, urgente neceſſitate : *Tanta itaque vis Confeſſionis eſt, ut, ſi deeſt Sacerdos, confiteatur proximo* : verba ſunt textus *in Can. Qui vult*, *de Pœnit. diſt.* 6. excerpto ex libro *de vera*, *& falſa Pœnitentia*, inter Opera Auguſtini : ex quibus Petrus Cantor *in Summa de Sacram. fol.* 203. concludit : *Ecce ex hac auctoritate habemus, quod in neceſſitate confitendum ſit laico, ſi Sacerdos deſit*,

ſit, & non ſolum venialia, ſed etiam mortalia. Idem docuere antiquiores Theologi, inter quos D. Thomas *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſt. 2.* ubi ait: *Miniſter Pœnitentiæ, cui Confeſſio eſt facienda ex officio, eſt Sacerdos: ſed in neceſſitate etiam laicus vicem Sacerdotis ſupplet, ut ei Confeſſio fieri poſſit*. Hæc, aliorumque teſtimonia collecta ſunt a Morino *de Pœnit. lib. 8. cap. 24.* Juenin *de Sacram. diſſ. 6. quæſt. 5. art. 2.* Martene *cit. lib. 1. cap. 6. art. 6. num. 8.* quibus addi poteſt, ex Canoniſtis, Oſtienſis *lib. 5. Summæ tit. de pœnit. & remiſſ. num. 14.* ubi caſus explicans, in quibus licet alieno, & non proprio Sacerdoti, ſeu Parocho, peccata ſua ſacramentali Confeſſione aperire, ait: *Tanta eſt vis Confeſſionis, quod, ſi immineat neceſſitatis articulus, ut quia infirmatur ad mortem is, qui vult confiteri, vel oportet eum intrare bellum, & deeſt Sacerdos, non ſolum proprius, ſed & quilibet, in tali articulo poteſt etiam laico, vel etiam mulieri, ſi non adſit alius, confiteri*.

X. Verum hæc omnia facile explicantur. Duobus modis Confeſſio fieri poteſt homini laico: primo, ut ab eo tamquam a Judice, & Chriſti Miniſtro, habente poteſtatem Clavium, obtineatur ſacramentalis abſolutio; & ſic eſſet inutilis, pernicioſa, & conjuncta cum errore contra Fidem: altero modo poſſet quis confiteri laico, ut ipſa animi demiſſione, ſeu humilitate, atque erubeſcentia Confeſſionis, magis flectatur Deus ad ei elargiendum uberem gratiam, qua excitetur ad perfectam contritionem, & juſtificetur; atque ejuſmodi Confeſſio eſſet in ſe proficua, eaque multo tempore in uſu fuit. De hac loquuntur textus, & Doctores ſupra allegati, quemadmodum ſe, alioſque explicando, tradit D. Thomas; qui, poſtquam dixerat, poſſe, deficiente Sacerdote, Confeſſionem fieri laico, ſtatim addit, ejuſmodi Confeſſionem eſſe quidem aliquo modo ſacramentalem, quia eſt conjuncta cum voto Sacramenti; non tamen eſſe perfectum Sacramentum, nec gratiam cauſare ex opere operato, ac propterea reiterandam docet coram Sacerdote. En Angelici verba *in reſponſione ad primum: Confeſſio laico ex deſiderio Sacerdotis facta, ſacramentalis eſt quodammodo, quamvis non ſit Sacramentum perfectum, quia deeſt ei id, quod eſt ex parte Sacerdotis*. Et clarius *in reſponſione ad tertium: Quamvis ille, qui laico confeſſus eſt in articulo neceſſitatis, conſecutus ſit veniam a Deo, eo quod propoſitum confitendi, ſecundum mandatum Dei, quod concepit, ſicut potuit, implevit; non tamen adhuc Eccleſiæ reconciliatus eſt, ut ad Sacramenta Eccleſiæ admitti debeat, niſi prius a Sacerdote abſolvatur: ſicut ille, qui Baptiſmo flaminis baptizatus eſt, ad Eucbariſtiam non admittitur: & ideo oportet, quod iterum confiteatur Sacerdoti, cum copiam habere potuerit, & præcipue quia, ut dictum eſt, Sacramentum Pœnitentiæ perfectum non fuit*. Hanc D. Thomæ explicationem confirmat, ac præterea quænam fuerit ea in re Eccleſiæ doctrina, nobis patefacit D. Thomæ coævus, ejuſdemque condiſcipulus, Thomas Cantipratenſis: hic ſiquidem *lib. 2. de apibus cap. 53.* poſtquam narravit,

Lu-

Digitized by Google

Ludovicum Comitem Leodienſem, in extremis conſtitutum, Chriſtianam Virginem arceſſiviſſe, *eique omnia peccata ſua maximis cum lacrymis recitaſſe*, ſtatim addit: *& hoc quidem, non pro indulgentia, quam dare non potuit, ſed ut magis ad orandum pro ſe, tali piaculo moveretur*. Morem iſtum pandendi peccata ſua laico, cum inſtabat mortis periculum, & deerat Sacerdos, perduraſſe uſque ad ſeculi XV. initium, diſcimus ex Guillelmo Lyndevvode, qui per idem fere tempus, uti ex Operis præfatione deſumitur, gloſſemata adjecit ad Conſtitutiones Angliæ: is quippe Gloſſator *ad tit. de Sacramentis iterandis, vel non*, verb. *Pœnitentia pag. 32.* hæc habet: *Laico poſſet quis confiteri in neceſſitate, ut per hoc appareat Eccleſiæ de ſua contritione. Non poteſt tamen laicus abſolvere, vel ligare, cum non habeat Claves Eccleſiæ*.

XI. Sed poſteriori ætate ea conſuetudo juſtis de cauſis cœpit pedetentim remitti, donec tandem penitus obſoleverit. In ſupra citato *Sacerdotali Romano* Alberti Caſtellani *cap. 26. de pœnitentia imponenda infirmo*, ſequentia verba leguntur: *Si autem haberi non poſſit copia Sacerdotis, quamvis bonum ſit in hujuſmodi periculis, in mari videlicet, bello, vel in infirmitate, vel morte violenta, laico confiteri, tamen non eſt neceſſarium. Quod ſi fiat, & evadit, tenetur talis iterum de illis peccatis confiteri, quia non habebat ille Claves Eccleſiæ*. Dominicus Soto, celebris Theologus Ordinis Prædicatorum, in ſua Releſtione *de ratione tegendi, & detegendi ſecretum*, edita Romæ anno 1574. *pag. 159. & ſeq.* agens de Confeſſione, quæ in neceſſitate fit laico, inquit: *At Confeſſionem fieri laico, ubi non eſt copia Sacerdotis, multo minus neceſſarium eſt in quacumque neceſſitate: nam, quamvis Auguſtinus dicat, tantam eſſe vim Confeſſionis, ut, ubi non eſt copia Sacerdotis, facienda ſit proximo, de Pœnit. diſtinct. 1. Cap. Quem pœnitet, & diſt. 6. Cap. 1. non tamen inſinuat, eſſe præceptum; ſed ſolum id conſulit, ut merito verecundiæ majorem gratiam conſequatur apud Deum. Immo vero jam non eſt tanta conſuetudo hujuſmodi Confeſſionis, quanta in primitiva Eccleſia. Nec forſan eſt conſilium, tametſi eam non damnaverim, manſit enim conſuetudo ſolum inter nautas*. At, quidquid ſit de aſſertione tanti viri, hodie neque quoad nautas ejus doctrina videtur recipienda; multa ſiquidem ex ejuſmodi Confeſſione imminent damna, multa timentur pericula, quæ ponderat Clericatus *de Pœnitentia deciſ. 18. ſub num. 13.* neque ea evitantur, aut ideo contemni poſſunt, quod laicus Confeſſionem audiat, ut illam, ex confitentis mandato, referat Sacerdoti; quoniam, ut capite præcedenti dictum eſt, a ſummo Pontifice Clemente VIII. nedum illicita, ſed invalida declarata fuit Confeſſio facta Sacerdoti per internuntium. Merito propterea Navarrus *manual. cap. 21. num. 41.* Gregorius de Valentia *ſupra cit. diſp. 7. quæſt. 10. punct. 1.* aliique ab hoc allegati, concludunt, niſi excuſetur ab ignorantia, in præſenti rerum ſtatu, graviter eum peccare, qui etiam in caſu neceſſitatis peccata ſua confitetur laico: quia ſine ulla cau-

ſa

ſa ſemetipſum infamat , & fortaſſe præbet aliis occaſionem de ſe ſuſpicandi, quod adhæreat Lutheranorum hæreſi.

XII. Quibus ſtantibus , ut illuc redeamus , unde digreſſi ſumus, etſi in ſupra relatis Conſtitutionibus Synodalibus tam Bononienſibus , quam Sabinenſibus , inſinuata fuerit Confeſſio facienda laico, deficiente Sacerdote, quia nondum hæc conſuetudo extincta erat tempore, quo illæ conditæ ſunt ; attamen merito in ſubſequentibus utriuſque Eccleſiæ Conſtitutionibus , neque ad titulum de Pœnitentia , neque in ullo alio loco , facta eſt mentio neceſſitatis, aut utilitatis prædictæ Confeſſionis, ſed communis doctrina tradita eſt de actu contritionis in eo rerum eventu eliciendo.

Digitized by Google

LIBER OCTAVUS.

DE PERTINENTIBUS AD SACRAMENTA EXTREMÆ UNCTIONIS, ORDINIS, ET MATRIMONII.

CAPUT PRIMUM.

De Sacramento extremæ Unctionis: ubi de materia hujus ſacramenti, de olei benedictione ab Epiſcopo peragenda, nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Græcis illud benedicendi, & Catholicos Græci ritus inungendi, ſi in Latinorum diœceſibus græci inhabitent.

QUamvis immemores haud ſimus noſtri propoſiti, quod jam ſemel, atque iterum ſignificavimus, neutiquam ſcilicet nobis in animo eſſe, tractatum de Sacramentis hic exhibere; attamen innumeræ difficultates, quibus hoc Sacramentum ſcatet, nos vel nolentes cogunt aliquantulum prolixius de eo differere: quo ſecurius poſſit Epiſcopus e tot ſenticetis pedem ſubducere, ſuamque de Sacramentis adminiſtrandis Synodalem Inſtructionem ita adornare, ut communem, receptamque ab univerſa Eccleſia doctrinam contineat, nullamque adoptet inter Catholicos controverſam opinionem.

II. Extremam Unctionem verum eſſe novæ Legis Sacramentum, a Chriſto Domino inſtitutum, apud Marcum quidem inſinuatum, ſed per Apoſtolum Jacobum Fidelibus commendatum, & promulgatum, definivit Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de extrema Unctione cap.* 1. inquiens: *Inſtituta eſt autem ſacra hæc Unctio infirmorum, tamquam vere, & proprie Sacramentum novi Teſtamenti, a Chriſto Domino noſtro apud Marcum quidem inſinuatum, per Jacobum autem Apoſtolum, ac Domini Fratrem, Fidelibus commendatum, ac promulgatum. Infirmatur, inquit (epiſt. cap. 5.) quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei ſalvabit infirmum; & alleviabit eum Dominus; & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei.* Conſulto autem dixere Tridentini Patres, ejuſmodi Sacramentum fuiſſe apud Marcum inſinuatum; quamvis enim Marci *cap.* 6. de Apoſtolis a Chriſto ad prædicandum miſſis dicatur: *Et exeuntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent, & dæmonia multa ejiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & ſanabant:* ſecum tamen contendunt Theologi, num talis unctio eſſet illa ſacramentalis, de qua eſt ſermo, an potius tantum adhibita ad reſtituendam corporum ſanitatem; quod poſterius, non ſine gravi fundamento, poſt Hugonem a S. Victore, Alenſem, S. Bonaventuram, alioſque antiquiores, opinantur Dominicus Soto *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 1. *art.* 1. & Bellarminus *de Sacram. ex-*

trem.

Digitized by Google

trem. Unct. lib. unic. cap. 2. *Controv. tom.* 3. tunc quippe Apoſtoli nondum erant Sacerdotes, omneſque ægrotos promiſcue inungebant, qui ceteroquin, cum nondum Baptiſmum ſuſcepiſſent, non erant aliorum Sacramentorum capaces. Quia vero Tridentini Patres tanta ſemper circumſpectione, ſua concinnarunt decreta, ut nullam vulnerarent Catholicorum opinionem, ideo adhibuerunt verbum illud *inſinuatum*, quod ſane referri poteſt tam ad inſtitutionem, quam ad figuram, typum, & ſymbolum Sacramenti extremæ Unctionis, quod Chriſtus Dominus in ea unctione, de qua Marcus loquitur, voluerit præmonſtrare: quemadmodum ex iis conſtat, quæ Pallavicinus narrat *hiſt. Concil. Triden. lib.* 12. *cap.* 12. ac recte expendunt Bellarminus *cit. loc.* Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſput.* 39. *ſect.* 2. *num.* 4. & 5. Eſtius *in loca difficiliora ſacræ Scripturæ ad cap.* 6. *S. Marci*, & *in* 4. *ſent. diſt.* 23. §. 2. Tournely *de Sacram. extrem. Unct. quæſt.* 1. *art.* 2.

III. Pergunt deinde Tridentini Patres, atque ex allegatis S. Jacobi verbis colligunt, nobiſque pandunt hujus Sacramenti materiam, formam, Miniſtrum, & effectus, ajentes: *Quibus verbis, ut ex Apoſtolica traditione, per manus accepta, Eccleſia didicit, docet materiam, formam, proprium Miniſtrum, & effectum hujus ſalutaris Sacramenti: intellexit enim Eccleſia; materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum; nam unctio aptiſſime Spiritus Sancti gratiam, qua inviſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat: formam deinde eſſe illa verba: Per iſtam Unctionem &c.* Quibus Tridentini veſtigiis inhærentes, ſingula diſertius explicabimus. Itaque Sacramenti extremæ Unctionis materia remota eſt oleum, liquor videlicet ex baccis olivarum expreſſus, qui ſolum in communi modo loquendi, abſolute, & ſine addito, *oleum* nuncupatur; quemadmodum cum communi ponderat Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 40. *ſect.* 1. *num.* 1. Debet autem ejuſmodi oleum, ſaltem ex Eccleſiæ præcepto, eſſe ſimplex, hoc eſt abſque ulla alterius liquoris admixtione. Diximus, *ſaltem ex Eccleſiæ præcepto*; quoniam Suarez *cit. loc. num.* 10. defendit, non ſolum non eſſe contra Chriſti Domini inſtitutionem, alium liquorem huic oleo admiſcere, ſed inſuper opinatur, aliquando fuiſſe illi balſamum admixtum; ſiquidem Innocentius I. *epiſt. ad Decentium*, allegata exponens Apoſtoli Jacobi verba, infirmorum oleo Chriſmatis nomen attribuit, inquiens: *Quod non eſt dubium de Fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui ſancto oleo Chriſmatis perungi poſſunt:* ac ſub eadem Chriſmatis nomenclatura idem infirmorum oleum a pluribus deſignatur Conciliis, Wormatienſi præſertim; atque Aquiſgranenſi, ex quibus conjicit Suarez, aliquid balſami tunc conſueviſſe illi admiſceri. At melius alii, quos ſequuntur Juenin *de Sacram. diſſ.* 7. *quæſt.* 3. *cap.* 1. & Tournely *cit. quæſt.* 1. *art.* 3. hanc admixtionem, ex Chriſmatis nomenclatura, nequaquam colligi arbitrantur: Chriſma quippe frequenter appellatum, advertunt, omne unguentum, ſeu liquorem, quo corpus inungitur. Omnes tamen Suareſio concedunt, nihil detractum iri Sacramenti validitati, ſi, contra communem ceteroquin,

&

Digitized by Google

& perpetuam Eccleſiæ praxim, infirmorum oleo admiſceatur aliquid balſami; modo admixtio tanta non ſit, ut deſtruat exteriorem olei ſpeciem, ita ut, non amplius oleum, ſed potius unguentum, aut alterius generis mixtum artificiale cenſeatur.

IV. Debet præterea oleum, in extrema Unctione adhibendum, eſſe Epiſcopi benedictione antea ſacratum; quod ab antiquiſſima Patrum traditione accepimus: etenim Innocentius I. *in cit. epiſt. ad Decentium*, ægros inungendos dixit *oleo Chriſmatis ab Epiſcopo confecto*. Beda quoque *in Comment. ad cap. 6. Marci lib. 2. cap. 24. in fin. Oper. tom.* 5. affirmat, *ab ipſis Apoſtolis hunc ſanctæ Eccleſiæ morem traditum, ut.... ægroti unguantur oleo, Pontificali benedictione conſecrato*. Et Concilium Cabilonenſe II. anni 813. *cap.* 48. ait: *Secundum beati Apoſtoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum conſonant, infirmi oleo, quod ab Epiſcopis benedicitur, a Presbyteris ungi debent*: *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1040. Ac denique, ut cetera prætermittamus antiquiorum Patrum teſtimonia, ita nos docuerunt Eugenius IV. *in decreto pro inſtructione Armenorum*, & Tridentinum *cit. loc.* Sed quæſtio eſt, num Epiſcopi benedictio ſit neceſſaria ex Chriſti Domini inſtitutione, an ſolum ex Eccleſiæ præcepto. Diverſæ ſunt hac in re Theologorum ſententiæ. Victoria *in Summ. de Sacram. num.* 216. Emmanuel Sà *verb. Extrema Unctio*, Sambovius *tract. de extrem. Unct.* Juenin *de Sacram. diſſert.* 7. *quæſt.* 3. *cap.* 1. *concluſ.* 3. putant, benedictionem fuiſſe oleo ſuperadditam ab Eccleſia, non vero inſtitutam a Chriſto Domino; ac proinde illicitum quidem, ſed validum pronuntiant Sacramentum, oleo non conſecrato adminiſtratum: quin immo, urgente neceſſitate, etiam abſque culpa ita adminiſtrari poſſe, tradit citatus Victoria. Iſtis e diametro opponuntur Suarez *cit. diſp.* 40. *ſect.* 1. *num.* 3. *&* 4. Eſtius *in* 4. *diſt.* 23. §. 9. docentes, olei conſecrationem, non tantum præcepti, ſed etiam Sacramenti neceſſitate requiri; eamque præterea conſecrationem ita a Chriſto Domino Ordini Epiſcopali annexam ajunt, ut ſimul aſſeverent, ne a ſummo Pontifice quidem eam poſſe ſecundi Ordinis Presbyteris delegari. Inter haſce duas extremas ſententias, medii quodammodo incedentes Cajetanus 3. *part. quæſt.* 72. *art.* 3. Sotus *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 1. *art.* 3. §. *De oleo ergo*, aliique, quos citant, & ſequuntur Gregorius de Valentia *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 1. *punct.* 2. & Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 1. *dub.* 1. *num.* 10. tria ſtatuunt: nimirum primo, aliquam conſecrationem, ex Chriſti inſtitutione, requiri, ut oleum fiat apta materia Sacramenti extremæ Unctionis: ſecundo, nunquam in Eccleſia Latina fuiſſe ægrotantes oleo inunctos, ab Epiſcopo antea non conſecrato: tertio denique, ad Sacramenti validitatem ſatis eſſe affirmant, oleum a ſimplici Sacerdote benedictum. Et profecto poſſe, ſaltem ex commiſſione ſive expreſſa, ſive tacita Romani Pontificis, a ſimplici Sacerdote præparari materiam aptam ad conficiendum Sacramentum extremæ Unctionis, res videtur exploratiſſima, quam nemini liceat

in quæſtionem adducere: ſiquidem in Eccleſia Orientali mos viget, a mille & amplius annis in ea receptus, ut ipſimet Presbyteri, cum ſe accingunt ad infirmum inungendum, oleum, in ea ſacramentali Unctione adhibendum, benedicant; uti teſtantur Joannes Nathanael *in epiſt. ad Epiſcopum Anagninum, apud Arcudium*, Arcudius *lib.* 5. *cap.* 2. Allatius *de conſenſu utriuſque Eccleſiæ cap.* 16. & legitur in Græcorum Euchologio, a Goario notis illuſtrato, *pag.* 436. Eumdemque morem ab Armenis retineri, aſſerit Joannes XXII. epiſtola ad Oſſinium Armenorum Regem ſcribens, in hæc verba: *Ipſi etiam Sacerdotes oleum, quod infirmorum dicitur, conſecrant pro Sacramento Unctionis extremæ; cum tamen id, apud nos, ad Epiſcopos ſolos ſpectet*. Hanc autem Orientalium conſuetudinem Eccleſia Latina non ſolum non improbavit, ſed ratam habuit: refert quippe citatus Goarius, a ſacra Congregatione de Propaganda Fide approbatam, ejuſque impenſis Romæ editam *Synopſim vernaculam* Neophyti Rhodini, in qua hæc habentur: *Materia Sacramenti extremæ Unctionis eſt oleum oliva expreſſum, a Pontifice, vel Sacerdotibus, qui præſentes fuerint, juxta Eccleſiæ morem, benedictum*. Conſulto ait: *a Pontifice, vel a Sacerdotibus:* quia, uti narrat Arcudius, etiam Epiſcopi Græci, perinde ac Latini, feria quinta majoris hebdomadæ, ſolemni pompa, & apparatu oleum infirmorum conſecrant, quamvis poſtea ſuis Sacerdotibus non diſtribuant, ſed iiſdem curam relinquant illud conſecrandi, quo mox in Sacramenti adminiſtratione utantur: de qua re jure miratur laudatus Auctor *Theolog. moral. ad uſum Sem. Petrocorenſ.* Sed, quod adhuc clarius oſtendit, ab Eccleſia Latina validum haberi Sacramentum extremæ Unctionis, a Sacerdotibus Græcis, oleo tunc a ſemetipſis benedicto, adminiſtratum, eſt Decretum editum a Clemente VIII. in quo permittuntur Italo-Græci in prædicto ritu perſeverare: *Circa oleum ſanctum infirmorum* (ſunt verba Decreti) *non ſunt cogendi Presbyteri Græci olea ſancta, præter Chriſma, ab Epiſcopis Latinis diœceſanis accipere: cum ejuſmodi olea ab eis, in ipſa oleorum, & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, ac benedicantur:* quod Clementis Decretum fuit a nobis totidem fere verbis renovatum, & confirmatum *in noſtra Conſtit.* 57. §. 4. *noſtri Bullar. tom.* 1. *pag.* 172. Neutiquam autem id tolerandum fuiſſet, ſi oleum, ſimplicis Sacerdotis benedictione ſacratum, ne per poteſtatem quidem a Romano Pontifice ſive expreſſe, ſive tacite eidem Sacerdoti factam, eſſet materia idonea ad conficiendum Sacramentum extremæ Unctionis. Quare Epiſcopi Latini, partem populi Græci ritus ſibi ſubjectam habentes, etſi teneantur feria quinta ſacratioris hebdomadæ, una cum ceteris ſacris oleis, etiam illud infirmorum Latino ritu conſecrare, Latiniſque Parochis diſtribuere, ceteraque implere, quæ nos ediximus *in noſtra Inſtit.* 81. ubi de infirmorum oleo, ejuſque benedictione ex profeſſo egimus, quoad Sacerdotes Græci ritus nihil innovent, ſed ea exequantur, quæ a Clemente VIII. iterumque a nobis decreta ſunt. Legi etiam poteſt Diſſertatio Benedicti

de

de Gaetanis *de ſuprema Unctione*, poſt hæc jam ſcripta, a nobis viſa, *cap. 7.*

CAPUT SECUNDUM.

De forma Sacramenti extremæ Unctionis, de qua multa in Synodis, & inſtructionibus Epiſcopalibus.

IN Diſſertatione Benedicti de Gaetanis nuper citata, plura erudite collecta legi poſſunt de forma hujus Sacramenti, deſumpta ex variis Eccleſiarum Ritualibus tum Latinis, tum Græcis. Lectorem ad eum allegamus: & nunc tantum animus eſt ea ſubdere, quæ Epiſcopi in ſuas Synodos inſerere poſſunt, ſi in eis de forma Sacramenti loqui velint.

II. Formam Sacramenti extremæ Unctionis, non eſſe a Chriſto Domino inſtitutam *in ſpecie infima*, ut ajunt, hoc eſt certis verbis præſcriptam, Theologi omnes admittunt; atque ex mox referendis diverſis formulis, etiam in Eccleſia Latina in illius adminiſtratione uſurpatis, evidenter demonſtratur. Quæ nunc in Eccleſia Latina ſit adhibenda, jam a Tridentino accepimus, & clarius in Rituali Romano explicatur; neque eſt, qui non intelligat, eam eſſe deprecativam: quemadmodum deprecativam pariter eſſe, quæ adhibetur a Græcis, liquet ex eorumdem Euchologio *in Officio Olei ſancti*, teſtanturque Gabriel Philadelphiæ Metropolita *in ſuo de Sacramentis Opere*, Arcudius *lib. 5. cap. 5.* & Neophytus Rhodinus *in cit. Synopſi vernacula*. Sed quæſtio eſt, an neceſſario debeat eſſe deprecativa; ita ut indicativo modo pronunciata, irritum reddat Sacramentum. Deprecationem pertinere ad Sacramenti eſſentiam, docent S. Thomas *in 4. diſt. 23. quæſt. 1. art. 4. quæſtiunc. 2. & in ſupplem. quæſt. 29. art.* 8. S. Bonaventura *ead. diſt. artic. 1. quæſt.* 4. Suarez *cit. diſp.* 40. *ſect.* 3. Valentia *cit. diſp.* 8. *quæſt.* 1. *punct.* 2. Henriquez *de Sacram. lib. 3. cap.* 8. aliique plurimi, præſertim ex antiquioribus; id manifeſte confici exiſtimantes ex allegatis S. Jacobi verbis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum.... & oratio fidei ſalvabit infirmum &c.* quibus certe tota Sacramenti efficacia Sacerdotis orationi tribuitur. Nihilominus Albertus Magnus *ead. diſt. 23. art.* 4. atque ibidem Richardus, Durandus, Paludanus, quibus ex recentioribus adhærent Tannerus *cit. diſput. 7. dub. 1. num.* 22. Eſtius *in 4. diſt.* 23. §. 10. Menardus *in notis ad lib. Sacramentorum S. Gregorii*, Juenin *cit. diſſert.* 7. *quæſt.* 4. Tournely *de Sacram. extrem. Unct. quæſt. 2. art.* 2. Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. lib. 1. cap. 7. art. 3. §. 9.* nihil Sacramenti ſubſtantiæ detrahi arbitrantur per formam modo abſoluto, non deprecativo prolatam, dummodo per eam ſignificetur, Unctionem fieri in nomine Domini. Ad hanc autem ſententiam comprobandam innumeras exhibent formas abſolutas, & non-deprecativas in variis Eccleſiis Latinis olim uſur-

patas, quin majores noſtri eas tamquam inſufficientes reſpuerint. **Non ignoramus quid ad hoc, efficax certe argumentum, repoſuerit Cardinalis** Sanctorius *in ſuo Rituali pag.* 324. ubi ad illud refellendum, hæc ſcripſit: *Sciat autem* (*Sacerdos*), *formam hujus Sacramenti eſſe verba illa deprecatoria, quæ in Unctionibus proferuntur, veluti, ſecundum uſum Romanæ Eccleſiæ: Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti. Tum etiam noverit, formam non ſervari, & nihil agi, per verba indicativa tantum, puta, Ungo oculos tuos, vel manus tuas, & ſimilia, ſine verbis deprecativis, cujuſmodi hactenus ego non reperi. Et quamvis ea occaſione aliqui Theologi referant, quod multæ Eccleſiæ habent pro forma verba indicativa, ut, Ungo oculos tuos &c. & ideo quæſierint, an valeat, & de ea re plura extra rem dixerint; cum nuſquam reperiatur talis forma per verba indicativa tantum, ſeu per orationem indicativam tantum, ſine verbis deprecativis, hoc Sacramentum conferri: ſed & libri, & ritus Eccleſiarum, qui pro ea parte citantur, quod habent verba indicativa, paulo poſt habent etiam verba deprecativa &c. Quare quæſtio inanis, & fruſtranea eſt. Quoniam autem hujuſmodi forma variis verbis traditur in diverſis Eccleſiis, etiam præmittendo verba indicativa, & ſubjungendo deprecativa, unaquæque Eccleſia ſuam poteſt retinere formam, modo ſemper adhibeantur verba deprecativa &c. Ceterum apud ſanctam Romanam Eccleſiam, unam tantum in hoc Sacramento deprecandi formulam traditam, & paſſim in Italia, & toto orbe receptam eſſe, compertiſſimum, & exploratiſſimum eſt.* Verum, etſi Sanctorio concedamus, aliquam deprecationem poſſe deprehendi cum in antiquiſſima illa forma Ambroſiana, quam refert S. Bonaventura *cit. loc. quæſt.* 4.: *Ungo te oleo ſanctificato, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ut more militis uncti præparatus ad certamen, aereas poſſis ſuperare poteſtates*: tum in alia deſumpta ex libro Sacramentali Venetorum, a Leone X. ut fertur, approbato: *Ungo te oleo ſancto, ut hac Unctione protectus, fortiter ſtare valeas adverſus aereas catervas, in nomine Patris &c.* tum demum in ea, quæ ex vetuſtiſſimo libro Sacramentorum Eccleſiæ Catalaunenſis profertur a Martene *cit. loc.*: *In nomine Patris &c. ſit tibi hæc porrectio olei ſanctificati, ad purificationem mentis, & corporis*: etenim verba illa *ut*, & *ſit*, optativa cum ſint, non incongrue referre poſſunt proferentis votum, orationem, & preces; at neſcimus, quo pacto poſſit deprecatio inveniri in aliis formis, ex pluribus antiquis Ritualibus a Menardo, & Martene productis, in quibus ſolum adhibetur verbum *ungo*, abſque alio additamento, e quo deprecatio colligi, aut fingi queat: nec facile erit ad deprecativum ſenſum hanc detorquere, quæ extat in antiquo Pontificali Narbonenſi: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti regnantis in ſecula ſeculorum, accipe ſanitatem corporis, & remiſſionem peccatorum tuorum.* Sed, utcumque hæc res ſe habeat, cum nihil de ea ab Eccleſia definitum habeamus, non decet in Synodo, ſeu Synodali Inſtructione, ejuſmo-

modi quæſtionem commemorare; ſed dumtaxat injungendum eſt Parochis, ut formam adhibeant in Rituali præſcriptam, quæ certe, ſine gravi flagitio, non poteſt privata auctoritate immutari.

CAPUT TERTIUM.

De Corporis patribus inungendis: de quo multa in nonnullis Synodis, & ritualibus habentur.

SED, quoniam in Decreto Eugenii pro inſtructione Armenorum, in hujuſce Sacramenti adminiſtratione ſeptem Unctiones fieri jubentur, videlicet: *In oculis propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter guſtum, vel loquutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem*: earumque ſingulis reſpondere debeat forma, tunc a Miniſtro pronuntianda, hoc eſt: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti*, cum inunguntur oculi; *quidquid per auditum deliquiſti*, cum inunguntur aures; & ſic deinceps, quemadmodum fuſe exponitur in Rituali Romano: hinc alia gravis ſuboritur controverſia, utrum omnes prædictæ Unctiones, & formæ prolationes ſint de Sacramenti ſubſtantia: de qua controverſia multa habentur in citata Diſſertatione *de ſuprema Unctione* Benedicti de Gaetanis *cap.* 8.

II. Ultro Doctores omnes fatentur cum Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 40. *ſect.* 2. *num.* 6. duas poſtremas Unctiones, pedum ſcilicet, & renum, neceſſarias non eſſe ad validam Sacramenti confectionem; tum quia non ſunt in uſu apud omnes Eccleſias; tum quia illa renum, honeſtatis, & pudoris cauſa, ſemper omittitur in fœminis, & interdum etiam in viris, qui propter labefactatas corporis vires, morbique languores, dimoveri nequeunt ſine gravi incommodo: quod adnotatur a Rituali Romano, atque a Cardinali Sanctorio *in ſuo Rituali pag.* 325. Haud difficulter quoque iidem admittunt, ceteras quinque ſenſuum Unctiones, neceſſarias eſſe neceſſitate præcepti; ſed diſſentiunt, & diſputant, num etiam neceſſariæ ſint neceſſitate Sacramenti. Antiquiores Scholaſtici exiſtimarunt, omnes pertinere ad ſubſtantiam, & integritatem Sacramenti, quod ex ſingulis, tamquam ex ſuis partibus eſſentialibus, conſtitui, atque integrari, ſunt opinati. Ita *in* 4. *diſt.* 23. docuerunt S. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Sotus, quibus ſubſcripſere Bellarminus *de extrem. Unct. lib. unic. cap.* 10. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *diſp.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 2. §. *Secundo aſſerimus*, Gonetus *tom.* 5. *pag.* 466. aliique plurimi, præcipue ex Theologis moralibus. Citatur etiam pro hac ſententia S. Thomas: ſed Auctor *ſupplem.* 3. *part. quæſt.* 32. *art.* 6. exponens Angelici Præceptoris mentem, dubitanter loquitur, inquiens: *Illa Unctio ab omnibus obſervatur, quæ fit ad quinque ſenſus, quaſi de neceſſitate Sacramenti*: & dubitanter quoque lo-

Digitized by Google

loquitur Suarez *cit. diſp.* 40. *ſect.* 3. *num.* 16. quamvis *ſequenti diſp.* 41. *ſect.* 2. *in fin.* videatur in ſententiam propendere, tunc temporis fere communiter a Scholaſticis receptam.

III. Alii ex adverſo validum cenſent extremæ Unctionis Sacramentum, ſi vel una tantum inungatur corporis pars, unica prolata, mox referenda, forma univerſali, omnes ſenſus complectente. Ita Sylvius *in ſupplem. quæſt.* 32. *art.* 6. *quæſt.* 2. Nicolaus Serarius *tract. de extrem. Unct. cap.* 7. Becanus *in Summ. Theolog. de Sacram. in ſpecie cap.* 27. *quæſt.* 7. Eſtius *in* 4. *diſt.* 23. §. 15. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 5. *lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 6. Juenin *cit. diſſert.* 7. *quæſt.* 3. *cap.* 2. Tournely *cit. quæſt.* 2. *art.* 1. *in fin.* Vanroy *in ſua Theolog. moral. part.* 4. *tom.* 2. *de Sacram. tract. de extrem. Unct. quæſt.* 3. Piette *Quæſt. Theolog. part.* 6. *quæſt.* 3. *verſ. Dico ſeptimo*, aliique recentiores paſſim. Huic opinioni validiſſimum fundamentum præbet diverſa in Unctionum numero diſciplina, quam in diverſis Eccleſiis ſua ætate viguiſſe, affirmat Albertus Magnus *in* 4. *diſt.* 23. *art.* 16. inquiens: *Diverſarum Eccleſiarum, & Ordinum, diverſus eſt uſus, quia in quibuſdam Eccleſiis unguntur loca plura, & in quibuſdam pauciora*. Atque exordiendo ab Eccleſia Orientali, licet Græci, teſte Arcudio *Concord. lib.* 5. *cap.* 7. nunc inungant frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus, & pedes; attamen, ineunte ſeculo IX. tres tantum Unctiones ab iiſdem fieri conſueviſſe, aſſerit Theodulphus, Aurelianenſis Epiſcopus, *Capitular.* 2. apud Baluzium *tom.* 7. *Miſcellan.* In Eccleſia vero Occidentali, invenimus quidem in S. Gregorii Sacramentario, edito a Menardo, præſcriptas Unctiones quinque ſenſuum: at in codice Abbatis Rotaldi, illis additas legimus unctionem colli, pectoris, & ſcapularum: in veteri Pontificali Prudentii, Epiſcopi Tricaſſini, imperatam inſuper reperimus *Unctionem umbilici, ſeu loci, ubi plus dolor imminet*: antiquus codex Turonenſis, Unctionem fieri mandat *in genibus quoque, & in cruribus, ſuris, pedibus, ac plantis, & pene in omnibus membris, ſeu in loco, ubi dolor plus imminet*: quæ omnia videri poſſunt apud Morinum *in append. ad tract. de Pœnit.* & Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 4. Tanta autem in Unctionum numero difformitas non fuiſſet ſingularum Eccleſiarum arbitrio permiſſa, ſi certum earumdem numerum Sacramenti validitas expoſceret.

IV. Majus adhuc argumentum huic eidem opinioni ſuppeditant recentiora peculiarium Eccleſiarum Ritualia, unicam Unctionem fieri permittentia, ſi omnes perfici nequeant: ſiquidem Paſtorale Mechlinienſe, cujus non levis eſt auctoritas, tum quia ab Academia Lovanienſi anno 1588. approbatum, tum quia ab Octavio Frangipanio, Epiſcopo Tricarienſi, per Germaniam, ac Belgium Nuntio Apoſtolico, ad diœceſis quoque Colonienſis uſum protractum, hæc de extrema Unctione ſtatuit: *In morbis contagioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficit inungi ſenſus organum magis ad Unctionem expoſitum, aut detectum, dicendo*:

do: Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, tactum, & greſſum. In antiquo codice Remigio-Remenſi, a Sambovio laudato, legitur ritus *abbreviatus* conferendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter unctionis fit mentio. In Rituali Pariſienſi, prolato a Tournely *cit. art.* 1. dicitur: *Si non poſſit ſuper infirmum fieri, niſi unica Unctio, ungatur oculus, vel aliud ſenſuum organum, & ceteris precibus prætermiſſis, dicatur: Per iſtam ſacri olei Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per ſenſus*. Eamdemque praxim approbant Cameracenſis, Atrebatenſis, aliarumque Eccleſiarum Manualia, apud citatum Natalem Alexandrum.

V. Sed, quoniam neque de hac quæſtione, quæ ſane graviſſima eſt, ulla hactenus ab Apoſtolica Sede prodiit ſententia, non debet Epiſcopus in ſua Synodo aliquid de illa decernere; ſed dumtaxat Parochos monebit, ut, cum prudenter timent, ægrotum deceſſurum, priuſquam omnes abſolvantur quinque ſenſuum Unctiones, unicum ſenſum inungant, formam univerſalem pronunciando, quam ab allegatis Ritualibus audivimus: quin immo in prædicto eventu conſultius eſſe, ut caput, e quo omnium ſenſuum nervi deſcendunt, ſub eadem forma univerſali inungatur, non immerito advertit Coninck *de Sacram. diſp.* 19. *dub.* 3. *num.* 2. Ne vero Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut Epiſcopus ſimul ſerio eoſdem admoneat, a gravis culpæ reatu non excuſari, qui, extra caſum veræ neceſſitatis, vel unam ex quinque ſenſuum Unctionibus prætermittit.

CAPUT QUARTUM.

De Sacramenti extremæ Unctionis Miniſtro tum quoad Eccleſiam latinam, tum quoad Eccleſiam græcam: quidve Epiſcopi latini, in quorum Diæceſibus Græci inhabitant, ſtatuere valeant de eorum ritu hac in re.

SAcramenti extremæ Unctionis Miniſtros, ſolos eſſe Sacerdotes, contra Novatores, definivit Tridentinum *cit. ſeſſ.* 14. *can.* 4. *Si quis dixerit, Presbyteros Eccleſiæ, quos beatus Jacobus adducendos eſſe ad infirmum inungendum hortatur, non eſſe Sacerdotes ab Epiſcopo ordinatos, ſed etiam ſeniores in quavis communitate, ob idque proprium extremæ Unctionis Miniſtrum, non eſſe ſolum Sacerdotem, anathema ſit*. Neque ullam difficultatem facit, quod de hujus Sacramenti adminiſtrandi ritu legitur apud Guidonem *in Diſciplina Farfenſi*, nempe: *Tunc ſint quatuor Converſi, quorum unus accipiat Aquam ſanctam, alius Crucem, tertius thuribulum, quartus Oleum ſacrum:* hic quippe *Converſus* oleum deferebat, quo infirmus, non a ſe, ſed a Sacerdote inungeretur; ſicuti ibidem poſtea adnotatur, & ſcite animadvertit Monachus Benedictinus Congregationis S. Blaſii in Sylva nigra, *cap.* 127. præfationis ad Opus inſcriptum *Vetus Diſciplina Monaſtica*,

Digitized by Google

ca, quod anno 1726. evulgavit. Aliquid tamen negotii faceſſit Innocentius I. in ſæpius laudata epiſtola ad Decentium, in qua videtur omnibus Chriſtianis facultatem aſſerere, ſe ipſos, alioſque infirmos inungendi; loquens quippe de ſacro oleo, ait: *Quod ab Epiſcopo confectum, non ſolum Sacerdotibus, ſed & omnibus uti Chriſtianis licet, in ſua, aut in ſuorum neceſſitate, ungendum*, ſeu, ut melius alii legunt, *ungendo*, aut *ad ungendum*. Verum ab Innocentii mente perquam longe aberrare, qui eum hoc loco omnes Chriſtianos Sacramenti extremæ Unctionis miniſtros facere arbitrantur, optime advertit Petrus Couſtant *in notis ad eamd. epiſt. tom.* 1. *col.* 863. Siquidem ibidem ad aliam ſtatim progrediens quæſtionem, de qua fuerat a Decentio interrogatus, an ſcilicet ita Presbyterorum proprium ſit, Sacramentum extremæ Unctionis adminiſtrare, ut illud conferre Epiſcopis non liceat; hanc opinionem, quæ plurimorum mentes invaſerat, confutat Pontifex, reſpondens: *Ceterum illud ſuperfluum eſſe videmus adjectum, ut de Epiſcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non eſt dubium. Nam idcirco Presbyteris dictum eſt, quia Epiſcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non poſſunt*. Cuinam autem in mentem veniat, potuiſſe Innocentium omnibus Chriſtianis poteſtatem tribuere, quam plerique, per eam ætatem, ex verbis Apoſtoli Jacobi inferebant, adeo propriam eſſe Presbyterorum, ut eam etiam Epiſcopis abjudicarent?

II. Quocirca allegatum Innocentii textum, quem totidem verbis repetitum legimus a Beda *in cit. epiſt. Jacobi cap.* 5. *Oper. tom.* 5. atque ab Anonymo Scriptore, qui Canonicorum regulam, e Crodogango, atque ex Capitularibus Aquiſgranenſibus anni 816. conſarcinavit, *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1207. plerique intelligendum cenſent de unctione, non ſacramentali, ſed quæ unice fieret ad medendos corporis languores, ideoque, non de Unctione Jacobi, ſed de alia, cum illa magis comparanda, de qua *Marci* 6. Etenim, cum viderent Fideles, extremæ Unctionis beneficio plures infirmos in priſtinam reſtitui ſanitatem, cœperunt eodem ſacro oleo uti ad ſui, aliorumque curandas infirmitates: cujus rei fidem faciunt Rufinus *lib.* 11. *hiſt. Eccleſ. cap.* 4. Palladius *hiſt. Lauſiacæ cap.* 20. Severus Sulpitius *in Vita S. Martini cap.* 21. Gregorius Turonenſis *in Vitis Patrum cap.* 4. & clarius conſtat ex Vita S. Gothardi Epiſcopi apud Surium die 4. Maji, qui Presbytero juſſit, ut cujuſdam mulieris, oculorum morbo laborantis, *ſacro oleo, quod infirmorum dicitur, ejus ungeret oculos; quæ quidem unctio, & ſancti viri preces, ab illo dolore, uſque ad vitæ finem, eam immunem conſervarunt*. Hunc autem morem, ſua ætate maxime vigentem, voluiſſe Innocentium *cit. loc.* approbare, interpretantur Alphonſus de Caſtro *lib. de hæreſ. verb. extrema Unctio*, Sotus *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 1. Gregorius de Valentia *cit. tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 2. *punct.* 1. quorum explicationem probabilem putant Eſtius *in* 4. *diſt.* 23. §. 12. & Tournely *cit. quæſt.* 2. *art.* 4.

III. At melius fortaſſe Janſenius Gandavenſis *in cap.* 6. *Marci*, Maldo-

donatus *ibidem* Bellarminus *cit. lib.* 1. *cap.* 9. Baronius *ad ann.* 63. *num.* 14. Suarez *cit. tom.* 4. *diſp.* 43. *ſect.* 1. *num.* 6. *in fin.* Eſtius *cit.* §. 12. *verſic. Poteſt & aliter*, quos ſequitur laudatus Couſtant, Innocentium loquutum arbitrantur de Unctione, non *activa*, ſed *paſſiva*, hoc eſt, non de collatione, ſed de receptione Sacramenti: cum enim aliquibus perſuaſum forte fuerit, oleo ſancto ſolos inungi poſſe Sacerdotes, a quibus conficitur, eo pacto, quo in veteri, atque etiam in nova lege, quædam aliæ ſacræ unctiones ſunt Regum, & Sacerdotum propriæ; ad hunc refellendum errorem, docet ibidem Innocentius, oleum ſanctum confici quidem ab Epiſcopo, aliis adjuvantibus inferioris Ordinis Sacerdotibus, non tamen ut ſubinde ipſi ſoli, verum etiam ut omnes Chriſtiani, poſiti in vitæ diſcrimine, ungantur.

IV. Poſito jam, hujus Sacramenti adminiſtrationem ſolis eſſe commiſſam Sacerdotibus, dubitare quis poſſet, num ad illud valide conficiendum unus ſufficiat, vel plures requirantur Presbyteri. Rationem dubitandi præbent ſæpius allegata verba Apoſtoli Jacobi ajentis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* At nihilominus firmiter tenendum eſt, per unum tantum Sacerdotem valide Sacramentum confici: quod & definivit Alexander III. *in Cap. Quæſivit, de verbor. ſignificat. Nos itaque tibi taliter duximus reſpondendum, quod Sacerdos, uno præſente Clerico, & etiam ſolus, poteſt infirmum ungere:* hodieque vigens in Eccleſia Latina uſus confirmat. Neque refragantur verba S. Jacobi, qui, cum dixit *Presbyteros Eccleſiæ*, ſignificavit aliquem ex Presbyteris Eccleſiæ: novum quippe non eſt, in ſacris litteris numerum pluralem poni pro ſingulari, quemadmodum advertit Auguſtinus *lib.* 3. *de conſenſ. Evangeliſt. cap.* 16. *Oper. tom.* 3. *part.* 2. cujus auctoritate fretus S. Thomas *lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. ſcripſit: *Jacobus dicit: Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & oratio fidei ſanabit infirmum. Si tamen unus ſolus Presbyter adſit, intelligitur hoc Sacramentum perficere in virtute totius Eccleſiæ, cujus Miniſter exiſtit, & cujus perſonam gerit.*

V. Sed, quamquam unus certe ſufficiat, plures nihilominus Sacerdotes fuiſſe olim in Eccleſia Latina adhibitos, ex pluribus antiquis Ritualibus colligit Menardus *nota* 909. *ad Sacramentarium S. Gregorii*; quibus alia ejuſdem generis, præcipue Cadurcenſe, Rutenenſe, & Tutelenſe, addit Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 3. §. 3. eumdemque morem nobis exhibent Conſtitutiones Angliæ, collectæ a Guillelmo Lyndevvode, in quibus *ad tit. de extrema Unctione pag.* 26. legimus: *Cum magna reverentia deferatur oleum infirmorum ad infirmos, & ipſos inungant Sacerdotes cum magna devotione, & orationum celebritate, quæ ad hoc ſunt ordinatæ*: ubi adnotavit Gloſſator *verb. orationum*, a ſingulis Sacerdotibus pronunciatam fuiſſe formam deprecativam, cuilibet Unctioni accommodatam. Cumque eamdem Conſtitutionem, totidem prorſus verbis, repe-

titam inveniamus inter Conſtitutiones Odonis Epiſcopi Pariſienſis, *tom.* 6. Collectionis Harduini *part.* 2. *col.* 1941. inde conjicimus, eam diſciplinam in Galliis adhuc perduraſſe ſeculo XII. quo illæ ſunt editæ: quin immo ſequenti etiam ſeculo XIII. & ultra, retentam alicubi eamdem diſciplinam, non obſcure ſignificant poſteriora Synodalia ſtatuta tum Eccleſiæ Æduenſis *cap.* 19. tum Eccleſiarum Cadurcenſis, Rutenenſis, & Tutelenſis *cap.* 17. *tom.* 4. *Anecdotor.* Martene, & Durand *col.* 470. & 714. Recte tamen obſervat laudatus Martene *cit. art.* 3. §. 5. hanc ipſam Eccleſiæ Latinæ conſuetudinem non fuiſſe firmam, conſtantem, atque univerſalem, cum ex aliis æque antiquis monumentis, ab eodem productis, conſtet, ſæpius infirmos ab unico Sacerdote inunctos. Nam, Artemium febre correptum ab unico *ſancto Nepotiano viſitatum, atque oleo ſancto perunctum*, narrat S. Gregorius Turonenſis *lib.* 1. *hiſt. cap.* 41. & S. Eugendum *ab uno de fratribus* pariter inunctum, legimus in ejus Vita apud Bollandum 1. *Januarii*. Hic vero ritus ſacræ Unctionis, ab unico recipiendæ Sacerdote, a paucis tunc, nec fortaſſe extra caſum neceſſitatis uſurpatus, adeo poſtea in Eccleſia Latina invaluit, ut Theologi Scholaſtici cum Suarez *cit. diſp.* 43. *ſect.* 2. *in fin.* & Cardinali de Lauræa *in* 4. *ſent. tom.* 3. *diſp.* 11. *art.* 9. *num.* 114. illicitum nunc reputent, ſecluſa neceſſitate, ejuſmodi Sacramentum a pluribus ſimul adminiſtrari: quoniam nemini integrum eſt, in Sacramentis adminiſtrandis, a norma recedere in Rituali præſcripta. Si autem plures ſimul Sacerdotes re ipſa Sacramentum hoc conficiant, nemo ambigit, illud eſſe ratum, modo ſinguli diverſos inungant infirmi ſenſus, & quilibet congruentem inuncto ſenſui formam pronunciet; quemadmodum iidem Auctores ſcite animadvertunt. Sed de hoc fuſius alibi differemus. Præterea, etiam ſpectata hodierna Eccleſiæ diſciplina, nedum licitum, ſed valde laudabile eſt, ut uni Sacramentum adminiſtranti alii plures aſſiſtant Sacerdotes, ob rationem, quam adducit S. Thomas *cit. cap.* 73. *lib.* 4. *contra Gentes*, ubi ait: *Quia hoc Sacramentum perfectæ curationis effectum habet, & in eo requiritur copia gratiæ, competit huic Sacramento, quod multi Sacerdotes interſint, & quod oratio totius Eccleſiæ ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet*. Et, ſi plures Sacerdotes intereſſe nequeant, alios arceſſendos probos viros, qui commode haberi valeant, ob eamdem rationem, adnotavit Cardinalis Sanctorius *in ſæpe citato Rituali Sacramentorum pag.* 324. inquiens: *Sacerdos, ubi commode fieri poteſt, ut in Eccleſiis Collegiatis, plures ſecum adhibeat Presbyteros, cum ungit infirmum; in aliis vero Eccleſiis, ſaltem uno Clerico præſente, aut aliis pluribus ſcholaribus, vel confratribus Eccleſiæ.*

VI. Si porro cauſam inveſtigemus, cur Eccleſia Latina, quamvis etiamnum plures adeſſe cupiat, per unicum tamen Sacerdotem velit Sacramentum adminiſtrari, quantum ex conjecturis aſſequi licet, non aliam, niſi hanc fuiſſe ſuſpicamur. Cum plures ſimul Sacerdotes ad infirmum inungendum advocabantur, quilibet pro ſua opera haud exiguam expo-

ſce-

ſcebat mercedem ; cui ſolvendæ cum pauperum vires non ſufficerent, ii ſine extrema Unctione decedebant: quamobrem hæretici Waldenſes, ſeu pauperes de Lugduno, uti narrat Reinerus Ordinis Prædicatorum in Opere contra eoſdem circa annum 1254. exarato, inter ceteras falſas rationes, propter quas Sacramentum extremæ Unctionis reprobabant, hanc etiam adducebant, *quia tantum divitibus datur*. Curaverant ſane Eccleſiarum Præſules prædictam turpem Sacerdotum avaritiam reprimere, ſeveriſque ſanctionibus interdixerant, pro ſacramentali Unctione, quidquam exigere; quod potiſſimum ſtatutum reperimus ab Odone Epiſcopo Pariſienſi *in cit. cap.* 8. *ſuarum Conſtitutionum*, atque in Synodis Andegavenſi anni 1283. Remenſi, & Trecenſi, habitis initio ſeculi xv. verum, cum hæc repagula haud ſufficientia comperta ſint ad compeſcendam Sacerdotum petulantiam, viſum eſt deliberandum, ut deinceps extrema Unctio, nulla petita mercede, a ſolo conferretur ægrotantis Parocho.

VII. Enimvero, etſi quilibet Sacerdos poſſit illam valide conferre, ſolus tamen Parochus eſt ordinarius ejuſdem Miniſter, nec ulli fas eſt, extra neceſſitatis eventum, ſine ejuſdem Parochi licentia, ſacro Oleo ægrotantes inungere, uti diſerte ſtatuitur in Catechiſmo Romano *part.* 2. *de Sacram. extrem. Unct.* §. 21. Quin immo Religioſi, qui nulla petita a Parocho venia, Sacramentum extremæ Unctionis adminiſtrare præſumunt, præter gravis culpæ reatum, in excommunicationem incidunt Sedi Apoſtolicæ reſervatam, uti habetur *in Clementina* 1. *de privilegiis*: quam quidem Clementinam cum tanta ſeveritate, poſt Archidiaconum, accipit Navarrus *manual. cap.* 27. *num.* 102. ut aſſerat, eadem cenſura irretiri Regulares extremam Unctionem miniſtrantes ægroto, etiam conſtituto in mortis articulo, cumque Parochus abeſt. Sed jure ac merito Navarri opinionem refellunt Sotus *in* 5. *diſt.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 1. Saintebeuve *de Sacram. extrem. Unct. diſp. 6. art.* 2. Natalis Alexander *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 10. Tournely *cit. quæſt.* 2. *art.* 4. Juenin *cit. diſſert.* 7. *quæſt. 6. cap.* 2. aliique paſſim: etenim, cum Eccleſia, urgente mortis periculo, cuilibet Sacerdoti poteſtatem fecerit abſolvendi a quibuslibet cenſuris, & peccatis, veroſimile certe non eſt, quod cuipiam Sacerdoti interdixerit, ne in eodem ſtatu, ac vitæ diſcrimine conſtituto, cum Parochus abeſt, adminiſtret extremam Unctionem, quæ eſt perfectio, & complementum Pœnitentiæ, neque ad ſui validitatem requirit in Miniſtro poteſtatem juriſdictionis, ſicuti Sacramentum Pœnitentiæ. Quare S. Carolus Borromæus, etſi Parochorum jura ſtudioſe ſemper tutatus fuerit, nihilominus in Concilio Mediolanenſi V. *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediolan. part.* 1. *pag.* 223. deficiente Parocho, cuilibet Sacerdoti integrum eſſe voluit, ſacro oleo inungere infirmum in mortis periculo conſtitutum, inquiens: *Ne alius Sacerdos, niſi Parochus, hoc Sacramentum miniſtret: ſi porro is impeditus, aut alias in mora eſt, mortiſque periculum inſtat; tunc Sacerdos alius miniſtret, licet.*

VIII. Quæ autem diximus de extrema Unctione, per unicum Sacerdotem adminiſtranda, locum tantum habent in Eccleſia Latina, non vero in Græca, in qua antiqua retinetur conſuetudo ſeptem adhibendi Sacerdotes in hujuſce Sacramenti collatione, uti legitur in eorumdem Euchologio, teſtanturque Simeon Theſſalonicenſis apud Saintebeuve *cit. tract. de Sacram. extrem. Unct.* & Arcudius *Concord. lib.* 5. *cap.* 3. qui inſuper ejus numeri rationes, & cauſas adducunt. Quod ſi ſeptem Sacerdotes præſto non ſint, tres ſaltem ad Sacramentum conficiendum ab ipſis adhiberi, iidem Arcudius, & Theſſalonicenſis enarrant: neque Eccleſia Latina hanc Græcorum diſciplinam, quam & ipſa pluribus ſeculis religioſe ſervavit, unquam improbavit, modo Græci nobiſcum credant, & fateantur, valide poſſe idem Sacramentum ab unico Sacerdote adminiſtrari; quemadmodum adnotarunt Goarius *in comment. ad Græcorum Euchologium*, Leo Allatius *de conſenſ. Eccl. Occid. & Orient. lib.* 3. *cap.* 16. Arcudius *cit. cap.* 3. & Auctor *Theolog. moral. ad uſum Semin. Petrocorenſ. tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. Quamobrem, ſi Epiſcopus Latinus, diœceſi præpoſitus, quam Catholici Græci ritus inhabitant, velit aliquid de hac re in ſua Synodo delibare, veſtigia ſectetur ſuperius citatæ Synodi Provincialis Ruthenorum, habitæ Zamoſciæ anno 1720. atque a Benedicto XIII. anno 1724. confirmatæ, in qua hæc habentur: *quamquam in Græca Eccleſia receptum fuerit, prout aliquando etiam in Latina, ut ſeptem Sacerdotes, hiſque deficientibus, tres ſaltem advocarentur ad miniſtrandum hoc Sacramentum, iique omnes & materiam ſubminiſtrarent, & formam proferrent, ſciant autem Paſtores, plures eadem de cauſa adhiberi ſolitos Sacerdotes, tum ob reverentiam ejuſdem, ac gratiæ copiam, quam confert, tum ut plurium Sacerdotum preces effectum Sacramenti coadjuvent: qua de cauſa ſancta Synodus ſtatuendum cenſet, ut, ſi ſeptem, aut tres Sacerdotes haberi commode non poſſint, unus, qui totius Eccleſiæ perſonam gerit, & cujus virtute hoc Sacramentum perficit, illud conferat, ac infirmo miniſtret.* Poterit etiam Synodo inſerere §. 5. *cit. noſtræ Conſtitutionis* 57. ubi hæc ad rem ediximus: *Nec refert, utrum eadem extrema Unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi hujuſmodi viget conſuetudo, dummodo credant, & aſſerant, illud Sacramentum, ſervata debita materia, & forma, ab uno Presbytero valide, & licite confici. Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare reſpective debet, ac præterea qui ungit, idem dicat formam reſpondentem, nec alius ungat, & alius formam pronunciet.*

G A-

CAPUT QUINTUM.

De ſubjecto hujus Sacramenti, & præſertim de more Græcorum ſanos oleo inungendi: & quid de eo Epiſcopi Latini, in quorum diœceſibus Græci inhabitant, in Synodo diſſerere poſſint.

A Sacramenti Miniſtro ad Subjectum progredientibus, ſtatuendum primo loco occurrit, quibuſnam perſonis illud conſerri valeat. Eccleſiæ Latinæ perpetua, & conſtans traditio fuit, extremam Unctionem ſolis infirmis eſſe exhibendam, & quidem tali morbo laborantibus, unde, peritorum judicio, mors ſequutura prudenter timeatur: eamque traditionem, ex ſæpius allegatis Apoſtoli Jacobi verbis deductam, omniumque Theologorum conſenſione firmatam, cum D. Thoma *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſtiunc.* 2. explicarunt, & inculcarunt Eugenius IV. in Decreto, *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 440. inquiens: *Hoc Sacramentum, niſi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet*: Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 3. *Declaratur etiam, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam periculoſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur: unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur*: ac demum Catechiſmus ejuſdem Concilii §. 18. *de extrema Unctione*. Hinc vero fit, ut extrema Unctio illis denegetur, qui, cum ſano ſint corpore, probabile, aut etiam certum adeunt vitæ periculum, puta quia mare tranſgreſſuri, prælium commiſſuri, aut ultimo ſupplicio plectendi ſunt, ſicuti ſtatuunt Concilium Mediolanenſe IV. anni 1576. ſub S. Carolo *part.* 2. *tit.* 6. & Cameracenſe anni 1586. *tit.* 12. *cap.* 3. & docuerat S. Thomas *cit. lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. inquiens: *Hoc Sacramentum non debet dari propinquis ad mortem abſque infirmitate, puta damnatis ad mortem:* quibus tamen poſtremis etiam alio nomine denegari, perpendunt Maldonatus *tract. de Jejunio cap.* 9. *tom.* 2. *pag.* 337. & Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 1. *num.* 1. quia nimirum damnati ad ultimum ſupplicium recenſentur quodammodo inter publicos peccatores, quos, ante reconciliationem, ſicuti a ceteris Sacramentis, ita & ab hoc arceri, reſpondiſſe viſus eſt citatis Doctoribus Innocentius I. *in cit. epiſt. ad Decentium*: *Pœnitentibus iſtud infundi non poteſt.... Nam quibus cetera Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur poſſe concedi?* Sed conſulendus eſt Petrus Couſtant *in notis ad hanc epiſtolam col.* 864. *litter. b.* Hinc etiam extrema Unctione muniri nequeunt fœminæ partui propinquæ, niſi alia inſuper iiſdem acceſſerit extraordinaria, & lethalis corporis ægritudo; quod bene ponderant Doctores, apud Clericatum *de extrem. Unct. deciſ.* 79. *num.* 22.

II. Neque huic Eccleſiæ Latinæ doctrinæ, & praxi adverſantur exempla ex probatis Hiſtoricis prolata a Martene *cit. loc.* videlicet Odiliæ, filiæ

liæ Comitis Herimanni, & Mathildis, quæ a Ricardo Abbate monaſterii S. Vitoni, de futura, ſequenti die, ejus morte præmonita, licet corpore ſana *nullam gravedinem pateretur*, attamen *liquore ſancti olei inuncta .... inter verba orationis læta ſpiritum efflavit*, ſicuti narrat Hugo Flaviniacenſis in Chronico Virdunenſi; & cujuſdam Monachi, apud Mabillonium *ſecul.* VI. *Benedict. part.* 2. qui, poſt Nocturnos feſti S. Martini, divinitus admonitus de proxima ſua ex hoc ſeculo migratione, revelationem Abbati manifeſtavit, cujus venia ſacro oleo unctus, *& Dominicis munitus myſteriis, ſanus & incolumis cum ceteris in conventu verſatus*, ſequenti die obiit; necnon cujuſdam Cinguriani Fratris laici, qui ſimiliter corpore ſanus, *oleo ſancto*, uti rogaverat, *unctus*, mox deceſſit, quod habetur in Vita S. Gildaſii *ſecul.* I. *Benedict. pag.* 151. neque demum adverſatur exemplum, quod allatis a Martene adjicimus, videlicet S. Hedvvigis, quæ, referente ejus Vitæ Scriptore *cap.* 8. priuſquam ægrotare cœpiſſet, voluit extremæ Unctionis Sacramento muniri. Hæc, inquam, & ſi qua ſunt alia hujus generis exempla, communi Latinæ Eccleſiæ doctrinæ, & praxi non adverſantur: nam, præterquamquod extraordinaria ſunt, & derivata e ſpeciali afflatu Spiritus Sancti, qui interdum homines ſolvit ab ordinariæ providentiæ legibus; quod opportune adnotavit laudatus Auctor Vitæ S. Hedvvigis, ſcribens: *Hoc tamen, quod hic diximus, admirandum potius eſt, quam imitandum, cui Spiritus Domini per revelationem tribuit efficaciam, & in quo, ut pie creditur, ſancta devotio diſpenſavit*: atque ad rem proſequitur Thiers *de ſuperſtitione circa Sacramentum extremæ Unctionis lib.* 8. *cap.* 6. *pag.* 377. *& ſeq.* poſſumus prudenter exiſtimare, in prædictis rerum circumſtantiis, eos, qui ſunt divinitus admoniti de ſibi inſtante vitæ interitu, jam tum cœpiſſe lethali morbo interius laborare, quo cito perducerentur ad mortem, quamquam exterius viderentur ſani, & incolumes: quamobrem fuit illis adminiſtranda extrema Unctio ob eamdem rationem, propter quam a citato Concilio Mediolanenſi IV. *part.* 2. & Aquenſi anni 1585. *tit. Quæ pertinent ad Sacramentum extremæ Unctionis, tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1535. atque a Theologis cum Suarez *cit. diſp.* 42. *ſect.* 2. *num.* 11. *in fin.* conceditur ſenibus, qui, præ decrepita ætate, licet nulla alia ſpeciali afficiantur ægritudine, in dies morituri creduntur; ipſa enim gravis, & annoſa ſenectus, infirmitas eſt, quæ interiora vitæ organa labefactat, & mox ducit ad interitum.

III. Verum ab expoſita Latinæ Eccleſiæ traditione deviarunt Græci: hi ſiquidem etiam ſanos, & bene valentes, ſolent ſacro oleo inungere in remiſſionem peccatorum; quod liquet ex eorumdem Euchologio, afferuntque Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus *in ſua cenſura adverſus Auguſtanam Lutheranorum confeſſionem lib.* 1. *cap.* 7. Leo Allatius *de conſenſ. Eccl. Occid. & Orient. lib.* 9. *cap.* 16. & Arcudius *Concord. lib.* 5. *cap.* 4. *& cap. ult.* Quin immo ipſemet Epiſcopus, poſtquam feria V. ma-

majoris hebdomadæ infirmorum oleum ſolemni ritu conſecravit, non jubet illud aſſervari, ad ægrotos ſuo tempore deferendum, ſed totum ſtatim inſumit omnes inungendo adſtantes, quod accepimus a Goario *in ſuis ad Euchologium notis*. Ac denique Joannes Nathanael, Presbyter, ac magnus Œconomus Cretenſis, apud citatum Arcudium *lib. 5. cap. 4.* reſpondens ad quæſita ſibi facta a Viviano, Epiſcopo Anagnino, circa mores Græcorum, inter cetera narrat, Græcos Sacerdotes, loco ſatisfactionis, in ſacramentali Confeſſione pœnitentibus imponendæ, ſolere interdum, haud exigua tamen accepta mercede, eoſdem ſancto oleo inungere, ut tali pacto a peccatorum reliquiis, pœniſque pro iis ſubeundis abſolvantur: quem abuſum ipſe Nathanael, & cum eo Arcudius *cit. cap.* 4. acriter reprehendunt, & damnant.

IV. Hæc certiſſima & exploratiſſima ſunt, ſed non æque certum, an ejuſmodi Unctio, ſanis adhibita, habeatur a Græcis pro vero Sacramento. Goarius *in cit. comment. pag.* 432. illam fieri contendit, tamquam meram cæremoniam ſacram, ſeu ſacramentalem quamdam benedictionem, per quam Sacerdotes unice intendunt inunctos ſublevare ab aliqua levi corporis infirmitate, aut etiam a graviori morbo præſervare: quod etiam in Eccleſia Latina olim factitatum, in præcedentis capitis initio prænotavimus. Arcudius contra affirmat, ſanos ac vegetos corpore a Græcis Sacerdotibus, perinde ac infirmos, ſancto oleo perungi, animo verum conficiendi Sacramentum: in cujus rei confirmationem plures affert Græcorum Auctores, docentes, etiam ſanos eſſe capaces Sacramenti extremæ Unctionis. Quodque magis mirandum eſt, hæc doctrina, quam Arcudius exagitat, nec defendere auſus Goarius, negavit, unquam Græcorum menti inſediſſe, ſuos invenit, inter noſtros Latinos, defenſores, nempe Juenin *cit. diſſ.* 7. *quæſt.* 7. *cap.* 3. & Saintebeuve *de Sacram. extrem. Unct. diſp.* 7. *art.* 1. qui triplici argumento illam defenſare conantur. Etenim, ajunt, de prædicta conſuetudine, quam antiquiſſimam eſſe, nemo ambigit, nulla lis fuit Græcis intentata in Concilio Florentino, in quo ceteroquin juſſi ſunt de omnibus rationem reddere, in quibus a Latinis differrent. Secundo, etſi ex Apoſtolo Jacobo habeamus, extremæ Unctionis Sacramento eſſe infirmis ſuccurrendum, non tamen inde legitime infertur, ſolos infirmos eſſe illius capaces; quocirca Eugenius IV. in citato Decreto, non dixit: *Hoc Sacramentum, niſi infirmo, dari non poteſt*: ſed *dari non debet*: quod ſane verbum merum præceptum denotat, cui contraria conſuetudine poteſt derogari, non abſolutam importat neceſſitatem: ſimiliter Concilium Tridentinum decrevit, extremam Unctionem *eſſe infirmis exhibendam*, de quo nullus dubitat, ſed non dixit *ſolis infirmis*, de quo eſt quæſtio. Tertio demum, pergunt iidem Doctores, cum a Græcis Sacerdotibus ſancto oleo inunguntur homines perfecta fruentes valetudine, nihil prorſus deſideratur ad veram Sacramenti confectionem: ſiquidem a legitimo Miniſtro idonea, & apta adhi-

hibetur materia, debita ſimul pronunciatur Sacramenti forma, nec illi deeſt neceſſaria intentio, cum eam Unctionem facere intendat ad detergendas animæ ſordes; quemadmodum teſtatur Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus *in cit. cenſura lib.* 1. *cap.* 7. ſcribens: *Illis vero, qui poſt Baptiſma peccaverunt, Pœnitentia, & conſecrati olei Unctio conducunt. Hæc aut remiſſionem peccatorum largiuntur, aut ſordes animæ inhærentes expurgant.*

V. At ejuſmodi argumenta frivola ſunt, nulloque labore evertuntur. Ad hoc quippe poſtremum, ut ſingula inverſo ordine expendamus, reſpondetur, ad validam Sacramenti confectionem, ſatis non eſſe, a legitimo Miniſtro debitas adhiberi materiam, & formam, cum intentione illud adminiſtrandi, ſi deſit ſubjectum illius recipiendi capax, quod inter Sacramenti cauſas merito annumeratur a Suarez *cit. tom.* 4. *diſp.* 42. *in princ.* Id autem in re noſtra evenire, perſpicuum eſt, niſi illud ipſum, tamquam certum, aſſumatur, quod eſſet probandum, nimirum hoc Sacramentum etiam pro ſanis fuiſſe inſtitutum; ſicuti aſſumere videntur citati Juenin, & Santebeuve, qui cetera recenſentes ad Sacramentum perficiendum requiſita, ſubjecti capacitatem ſilentio prætereunt. Quod autem ſoli infirmi ſint extremæ Unctionis capaces, licet clare & expreſſe non ſit a Conciliis definitum, ex eorumdem tamen definitionibus legitime infertur: quoniam Eugenius IV. definiens, eam, *niſi infirmis, de quorum morte timetur, dari non debere*, ſanos profecto excluſit: quamvis enim verbum *non debet*, poſſit de ſe merum præceptum inducere, plerumque tamen abſolutam denotat neceſſitatem, uti obſervant Doctores allegati a Barboſa *tract. de uſu frequent. diſt.* 77. *num.* 1. atque in decretis dogmaticis, in quibus Sacramentorum doctrina ab Eccleſia explicatur, ut plurimum denotare neceſſitatem non tantum præcepti, ſed etiam Sacramenti, obſervat Suarez *cit. diſp.* 43. *ſect.* 2. *num.* 2. Idem vero, quod Eugenius, ſibi voluit Tridentinum, cum dixit, *eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam:* integram quippe hujuſce Sacramenti *credendam, & tenendam* doctrinam nequaquam nobis tradidiſſet, quod ceteroquin in fine ejuſdem capitis ſe feciſſe proteſtatur, ſi etiam non infirmis poſſet illa adhiberi. Accedit conſenſus omnium Theologorum, qui verba S. Jacobi ita ſunt interpretati, ut inde plane confici exiſtimaverint, ſolum infirmum eſſe ſubjectum capax extremæ Unctionis; unanimem quippe Theologorum conſenſum efficax eſſe argumentum ad Catholicum dogma ſtabiliendum, docet Melchior Canus *de Locis Theologicis lib.* 8. *cap.* 2. *& ſeq.* A ſilentio denique Concilii Florentini rectius deducimus, ſapientiſſimis illis Patribus fuiſſe perſuaſum, ſanctam Unctionem a Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominibus bene valentibus tamquam Sacramentum, ſed veluti meram cæremoniam, & ſacramentalem quamdam benedictionem: Græci enim, qui de ſingulis ſuis ritibus coacti ſunt rationem reddere, gravem utique reprehenſionem non evaſiſſent, ſi comperti fuiſſent hac in re a communi, & conſtanti Eccleſiæ Latinæ traditione, & praxi aberrare.

VI.

VI. Jure itaque Græcorum morem, ita explicatum, uti voluit Arcudius, gravis erroris inſimulant, & damnant Theophilus Raynaudus *in heteroclitis ſect. 1. punct. 12. Oper. tom. 16. pag.* 164. Gonzalez *in Cap. Quæſivit, de verb. ſignific. num.* 2. Tournely *de Sacram. extrem. Unct. cit. quæſt.* 3. Benedictus de Gaetanis *in ſæpe citata Diſſertatione cap.* 13. §. *Exadverſo*, aliique, quibus, poſt quæſtionem ſedulo examinatam, tandem adhæret Herminier *de Sacram. tom.* 3. *cap.* 5. Quocirca Epiſcopi Latini, in quorum potiſſimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, diœceſibus præſidentes, quas Fideles incolunt Græci ritus, diligenter invigilent, ne iidem in eo verſentur errore, ut credant, per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri; & ſevere interdicant, ne ea unctio, loco ſatisfactionis per Confeſſarios imponendæ, pœnitentibus injungatur. Id illis vetitum eſt a nobis *in cit. noſtra Conſtit.* 57. §. 5. ubi decrevimus: *Nulli per Sacerdotes, vel Confeſſarios, pro ſatisfactione pœnitentiæ unctio aliqua ſolummodo injungatur; infirmis vero, juxta verbum Jacobi Apoſtoli, Unctio exhibeatur extrema*.

CAPUT SEXTUM.

De eodem ſubjecto extremæ Unctionis, & ſignanter de ætate, in qua eadem pueris exhiberi poteſt: ubi etiam de amentibus, & furioſis: ac nonnulla de Synodis, in quibus de prædictis rebus diſſeritur.

QUod autem diximus, hoc Sacramentum eſſe pro infirmis inſtitutum, non eſt ita accipiendum, quaſi omnes omnino Fideles, graviter decumbentes, ſint illius recipiendi capaces: illud ſiquidem alio nomine denegatur pueris ante uſum rationis, etiamſi in gravi verſentur vitæ diſcrimine, quia nimirum, cum nondum potuerint ulla, vel levi culpa fœdari, illis non congruit Sacramenti forma: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti &c.* quod bene perpendit D. Thomas *in 4. diſt. 23. quæſt. 2. art. 2.* inquiens: *Nulli debet dari Sacramentum, cui non competit forma Sacramenti: ſed forma hujus Sacramenti non competit pueris, qui non peccaverunt per viſum, & auditum, ut in forma exprimitur: ergo eis non debet dari hoc Sacramentum*. Recte propterea S. Carolus Borromæus in ſuis Inſtructionibus, communem ſequutus Theologorum doctrinam, ſtatuit *part. 4. Act. Eccl. Mediol. pag.* 543. *Miniſtratur hoc Sacramentum extremæ Unctionis adultis periculoſe ægrotantibus.... at non infantibus, pueriſve, qui nullum adhuc rationis uſum habent, neque peccata admittunt*. Neque aliam unquam fuiſſe Eccleſiæ doctrinam, & praxim, oſtendit Martene *cit. lib. 1. de antiquis Eccleſ. ritib. cap. 7. art. 1.* §. 2. Quamvis enim Nicolaus Cuſanus *epiſt. 3. ad Bohemos*, & Maldonatus *de Sacram. tom. 2. de extrem. Unct. col.* 389. afferant, olim conſueviſſe etiam infan-

tes infirmorum oleo inungi; eos tamen ſine fundamento loquutos, aſſirmat Cornelius a Lapide *in comment. ad epiſt. S. Jacobi cap. 5. verſ.* 14. atque ex iis liquet vetuſtis monimentis, quæ citatus Martene adducit: niſi forte Cuſanus, & Maldonatus ſint intelligendi de unctione, abſque forma ſacramentali, quam olim fuiſſe in uſu præmonuimus.

II. At quæ ætas erit in pueris expectanda, ut cenſeantur hujus Sacramenti capaces? Certe non eſt expectanda ætas quatuordecim annorum, quam videntur exigere plures Synodales Conſtitutiones, relatæ ab eodem Martene, ac Provinciale Anglicanum, editum a Lyndevvode *lib.* 1. *de ſacra Unctione*; quamquam revera, ſi rite expendantur, tantam ætatem non abſolute requirant, ſed eos *maxime* inungendos ſtatuant, qui ad eam pertigerunt: in hunc quippe modum loquuntur Conſtitutiones Odonis Epiſcopi Pariſienſis *cap.* 8. Synodalia ſtatuta Eccleſiæ Meldenſis *cap.* 28. Nannetenſis *cap.* 50. & citatum Provinciale Anglicanum §. *Cum magna*. Multoque minus expectanda eſt ætas octodecim annorum, quam expreſſe expoſcunt cum antiquus codex manuſcriptus S. Martini Turonenſis, a Martene pariter prolatus, tum Fredericus Nauſea Epiſcopus Viennenſis *in ſuo Catechiſmo lib.* 3. *cap.* 107. Sed, ſtatim ac pueri, rationis compotes, judicantur doli, & culpæ capaces, ſi in gravem incidant morbum, poterunt infirmorum oleo liniri: quod rectius ſancitum legimus inter Synodalia ſtatuta Eccleſiarum Cadurcenſis, Rutenenſis, & Tutelenſis *cap.* 17. *tom.* 4. *Anecdotor.* Martene, & Durand *col.* 714. & nuper a Cardinali de Rohan in Rituali Argentinenſi *tit. de extrem. Unct.* §. 2. *pag.* 174. ubi edicitur: *Non denegetur etiam pueris, ſi ſeptimum attigerint annum, nec iis, in quibus malitia ſupplet ætatem, etiamſi ſeptenarii non ſint*. Quamobrem minime approbandam cenſemus Synodalem Conſtitutionem, a Germano Valente Guellio, Epiſcopo Aurelianenſi, anno 1587. promulgatam, in qua decernitur: *Non detur hoc Sacramentum pueris, qui nondum communicaverunt*: etenim quandocumque cenſentur capaces Sacramenti Pœnitentiæ, ſunt pariter idonei reputandi ad extremam Unctionem, quæ eſt illius complementum, quamvis nondum tanta polleant judicii maturitate, ut videantur apti ad rite participandam Euchariſtiam, de cujus ineffabili excellentia, & ſanctitate, non ita facile edoceri queunt. Quare ſcite, & appoſite Paſtorale Mechlinienſe, apud Van-Eſpen *part.* 2. *tit.* 8. *cap.* 2. *num.* 9. poſtquam retulit hæc Ritualis Romani verba: *Non miniſtretur pueris rationis uſum non habentibus*: addit: *Secus de pueris periculoſe ægrotantibus, qui peccati mortalis, ac Confeſſionis capaces ſunt, licet ſint ſolum octo, aut novem annorum, & quamvis nunquam communicaverint*.

III. Ob eamdem rationem, propter quam ab ejuſmodi Sacramento arcentur pueri, quibus nondum rationis lumen effulſit, illud pariter denegatur perpetuo amentibus, & furioſis, qui nullum ab ortu lucidum intervallum obtinuerunt: quod expreſſe cautum eſt a S. Carolo Borromæo

mæo *in Actis Eccleſ. Mediolanen. loc. cit.* atque a Concilio Cameracenſi anni 1586. *tit.* 12. *num.* 3. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2164. & communiter tradunt Doctores apud Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 9. quia nec iſti potuerunt ulla gravi, aut levi culpa ſe contaminare, ad cujus abſtergendas reliquias inſtitutum eſt hoc Sacramentum. Quamvis enim Suarez *cit. diſp.* 42. *ſect.* 2. *num.* 8. opinetur, extremam Unctionem etiam illi poſſe conferri, qui nullum unquam actuale peccatum admiſit, atque idcirco ea non caruiſſe cenſeat Beatiſſimam Virginem; id tamen de iis dumtaxat intelligendum, ait Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *dub.* 3. qui, quantum eſt ex parte ſui ſtatus, & adepti uſus rationis, peccare potuerunt, etſi per accidens, atque ex ſpeciali Dei privilegio, nunquam re ipſa peccarint: ſecus nulla eſſet ratio, cur eodem Sacramento fraudentur infantes, quibus certe, contra S. Thomæ doctrinam, & communem Eccleſiæ praxim, illud miniſtrari non permittet Suarez. Quod vero ſpeciatim attinet ad Beatiſſimam Virginem, res valde dubia, & controverſa eſt, an ea, utpote omnis peccati expers, fuerit capax, & particeps Sacramenti extremæ Unctionis. Affirmant S. Antoninus 3. *part. tit.* 14. *cap.* 8. & 13. Caniſius *lib.* 1. *de Beata Virgine cap.* 9. Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 7. & modo laudatus Suarez; quia habebat potentiam, quam vocant *antecedentem* ad peccandum, etſi, ob ſingularem Dei erga ipſam providentiam, illa potentia nunquam proditura erat in actum: eo plane modo, quo dicimus, nunquam fore, ut prædeſtinatus ex hac vita decedat cum lethalis culpæ reatu. Contra Victoria *in Summ. num.* 222. Vaſquez *in* 3. *part. diſp.* 119. *cap.* 8. & citatus Tannerus, Beatiſſimam Virginem extremæ Unctionis incapacem, pronunciant: licet enim, inquit Tannerus, abſolute loquendo, potuerit peccare, attamen ex privilegio, non utcumque eidem conceſſo, ſed veluti conſentaneo, & quaſi debito excellentiæ, & dignitati, qua præſtabat, Divinæ maternitatis, fuit ab omni peccato præſervanda; ac proinde non potuit ullo pacto eidem aptari extremæ Unctionis forma: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti &c.* Sed, quidquid ſit de hac quæſtione, quam Scholaſticis relinquimus,

IV. Indubitatum ſit, extremam Unctionem exhiberi non poſſe perpetuo amentibus, & furioſis. Aliud vero eſt de adultis, qui aliquando uſum rationis habuerunt, & poſtea in phreneſim, aut amentiam inciderunt: his quippe Unctionem tribuendam, juxta illud Concilii Arauſicani *can.* 13. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1785. *Amentibus quæcumque pietatis ſunt conferenda*: declaravit Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis *in ſecundo Capitulari*, apud Baluzium *Miſcell. tom.* 7. docetque S. Thomas *in* 4. *diſt,* 23. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſtiunc.* 3. cui, teſte Suarez *cit. diſp.* 42. *ſect.* 1. *num.* 6. omnes Theologi conſentiunt. Neceſſe tamen eſt, ut cetera adſint, quæ requirit Navarrus *in manual. cap.* 22. *num.* 13. inquiens: *Cuilibet tamen ejuſmodi infirmo eſt miniſtrandum, etiamſi*

iamſi jam ſit amens, & phreneticus, ſi, abſque irreverentia Sacramenti, id fieri poſſit, & potuerit ante peccare, & antequam inſaniret, expreſſe, aut tacite petierit illud, aut, ſi meminiſſet, petiturus fuiſſet, nec in peccato mortali notorio inſanierit.

V. Porro de quolibet Fideli, de quo contrarium non conſtat, præſumendum eſt, fuiſſe hoc Sacramentum petiturum, ſi potuiſſet: paſſim ſiquidem videmus, extrema Unctione muniri, qui ſubita vi morbi oppreſſi, ſenſibus deſtituuntur, nec ullum Sacramenti deſiderium ſignificare valent: eorum quippe perſpecta pietas, ac fides, non obſcurum præbet argumentum deſiderii, quod, ſi poſſent, demonſtrarent. Hanc vero praxim approbat S. Thomas *loc. cit.* cui, præter Ritualia omnia, ſuffragantur etiam apud Natalem Alexandrum *de Sacram. extrem. Unct. cap. 5. regul. 16.* Concilium Pariſienſe anni 1557. & S. Carolus Borromæus *in laudatis Inſtructionibus pag.* 543. inquiens: *Infirmis, qui ſana mente dum erant, illud petierunt, aut veriſimile eſt quod petiiſſent, etiamſi poſtea in amentiam inciderint, vel ratione, ſermoneve uti deſierint, miniſtrabitur item.* Quin immo obſervat Suarez *cit. diſp. 42. ſect. 1. num. 6.* maxime oportere, ut prædicto ægroto, ſenſibus deſtituto, qui aliorum Sacramentorum eſt incapax, ſubveniatur remedio extremæ Unctionis: *Quia* (ait) *inter fines præcipuos hujus Sacramenti eſt ſupplere vices Sacramenti Pœnitentiæ, quando vel illud applicari non poteſt, vel de facto non ſatis utiliter applicatum eſt.* Quamobrem plerique Theologi, inter quos Chapeaville *de Miniſtr. Sacram. tempore peſtis cap. 1. quæſt. 12.* Layman *Theolog. moral. lib. 5. tract. 5. cap. 7.* Thomas Tamburinus *in methodo celebrandæ Miſſæ lib. 2. cap. 7. §. 7.* permittunt Sacerdoti Miſſam interrumpere, ut extremam Unctionem adminiſtret infirmo morti propinquo, cui nullum aliud Sacramentum potuit conferri; quoniam in hoc eventu ab unica extrema Unctione poteſt ille, ſi ſit ſufficienter attritus, obtinere primam gratiam juſtificantem, qua forte indigeat; atque in prædictis circumſtantiis, ſive primario, & per ſe, ſive ſecundario, & per accidens, ab extrema Unctione cauſari, docent Theologi in ſequenti capite referendi.

CAPUT SEPTIMUM.

De tempore quo infirmis Extrema Unctio eſt exhibenda: & quid in Synodis, & inſtructionibus Epiſcopi de dicto tempore ſtatuere debeant.

QUamquam demonſtratum jam ſit, extremam Unctionem ſolis infirmis eſſe conferendam, qui deceſſuri prudenter timentur, attamen dubitare quis poteſt, quonam infirmitatis tempore ſit adminiſtranda: ſtatim ne, detecto gravi, in quo verſantur, vitæ diſcrimine; an potius, cum iiſdem mox imminet interitus? Abuſus olim in pleraſque ire-

repſerat regiones, ut ſancto oleo tunc tantum linirentur infirmi, cum, prorſus deſperata ſalute, jam jam eſſent extremum ſpiritum exhalaturi. Huic abuſui anſam præbuit falſa perſuaſio, quæ ſeculo XIII. plurimorum invaſerat animos, nempe, poſt ſemel receptam extremam Unctionem, non amplius licere conjugatis, ſi convaleſcerent, ad conjugale opus reverti, nullique fas eſſe carnes deinceps comedere, nudiſque pedibus incedere: quod narrant Martene *ſæpius cit. lib. 1. cap. 7. art. 2. §. 2.* & Thiers *in ſuo tract. de ſuperſtitione tom. 2. cap. 7.* Quocirca plures Synodi, eodem ſeculo XIII. celebratæ, populum de hoc errore, quo a Sacramento percipiendo deterrebatur, ſolerter dedoceri curarunt; inter quas Synodus Wigornienſis, anni 1240. *cap. 19. tom. 7.* Collectionis Harduini *col.* 337. ubi ſtatuit: *Sunt quidam, ut audivimus, qui, poſt perceptionem hujuſmodi Sacramenti, ſanitati priſtinæ reſtituti, nefas reputant vel uxores ſuas cognoſcere, vel carnes comedere, vel etiam aliqua ratione nudis pedibus ambulare. Horum autem errorem, utpote doctrinæ ſanæ contrarium, exſecramur, & eos excommunicationibus, & monitionibus duximus corrigendos:* & Synodus Exonienſis anni 1287. *cap. 6. tom. 7.* ejuſdem Collectionis *col.* 1081. inquiens: *Quoniam quidam laici imperiti, de hoc Sacramento nequiter ſentientes, illud abhorrent in tantum, quod vix velint illud ſuſcipere etiam in extremis, fatue æſtimantes, poſt ipſius ſuſceptionem, carnis eſum, nudis pedibus inceſſum, copulam carnalem etiam cum uxore legitima, ſibi fore penitus interdicta; præcipimus parochialibus Presbyteris, ut, ubi noverint tantam hæreſim pullulare, contrarium prædicent.* Quibus præiverat Richardus Epiſcopus Sarum in Anglia, qui in ſuis Conſtitutionibus anni 1217. *cap. 68.* relato in citato Provinciali Anglicano *Cap. Cum magna, de ſacra Unctione*, infirmum ſecreto moneri juſſerat, *quod poſt Sacramentum ſuſceptum licite poſſet reverti ad opus conjugale.* Prædicto errore eliminato, alia, inſequenti ætate, alicubi invaluit opinio, quæ Fideles pariter remorabatur ab extrema Unctione recipienda, niſi jam eſſent in ultimo agone conſtituti: putabant quippe, per ſacram Unctionem ſibi adimi teſtamenti factionem, hoc eſt poteſtatem condendi teſtamenti. Hunc vero errorem, præcedentis ſeculi initio in Belgio perſeverantem, proſcripſit Concilium Mechlinienſe anni 1607. *tit. 8. cap. 2. tom. 10.* Collectionis Harduini *col. 1946.* inquiens: *Falluntur qui exiſtimant, ſuſcepto hoc Sacramento, vel teſtamentum condi non poſſe, vel ſpem convaleſcendi ob id imminui. Ideoque Paſtores contrarium ſubinde populum doceant. Et, ſi forte alicubi uſu introductum ſit, ut teſtamentum a ſuſceptione hujus Sacramenti conditum non ſubſiſtat, declarat hæc Synodus, ejuſmodi conſuetudinem pro corruptela habendam eſſe.*

II. Hac noſtra ætate liberi profecto ſunt Fideles ab enarratis præjudiciis: & nihilominus humani generis hoſtis hanc pleriſque rudibus, & ignaris mentem injecit, ut credant, actum eſſe de vita illius, qui ſancto oleo eſt inunctus, & ſolum ei ſupereſſe ſepulcrum; ex quo fit, ut a ſa-

a ſacra Unctione, perinde ac ab ipſa morte, abhorreant. Opportunum idcirco, & perutile erit, ut Epiſcopus in ſua Synodo, aut Synodali Inſtructione, hunc deteſtandum errorem e rudium hominum mente evellere ſatagat: quod nos, pro noſtro Paſtorali munere, præſtare curavimus *in noſtra Inſtit.* 22. Quo vero facilius propoſitum ſibi finem aſſequatur, ſuæ Synodali Inſtructioni rationes inſerat, propter quas non decet ejuſmodi Sacramentum ad tempus differri, quo *jam jam anima in primoribus labris laborat*; ſicuti nobis exprobrabat impius Calvinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 19. occaſionem inde arripiens nobis illudendi, quia, *non infirmos*, ut ipſe calumniabatur, *ſed ſemimortua cadavera pinguedine inficimus*. Prima autem ratio illa eſt, quam, ad rem, de qua agimus, Fidelibus inſinuari voluit Synodus Burdigalenſis, anni 1583. *tit.* 13. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1347. Parochis præcipiens: *Curent etiam crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani, & impia opinione abducere, qua plerique ſiniſtre de hujus Sacramenti virtute ſentiunt, perinde ac ſi mortem ægris acceleret; cum certum ſit, ex Apoſtoli doctrina, Deum non animæ tantum, verum etiam corpori, ſi expedierit, virtute hujus Sacramenti, ſalutem conferre*: & nuper Cardinalis de Rohan *in ſuo Rituali Argentinenſi* §. 2. inquiens: *Solantur Sacramenta, non occidunt; hoc ſæpe ſæpius Paſtor mentibus Fidelium inculcet*. Enimvero, cum inter ceteros, quos extrema Unctio producit effectus, cauſet etiam corporis valetudinem, ſi hæc conferat ad animæ ſalutem; quod non ſolum eruitur ex ſæpius allegatis verbis Apoſtoli Jacobi, ſed liquido conſtat ex Sacramentario S. Gregorii Magni, ubi ad olei infirmorum conſecrationem hæc præſcribitur Oratio: *Ut tua ſancta benedictione ſit omni hoc unguentum tangenti tutamentum mentis, & corporis, ad evacuandos omnes dolores, omneſque infirmitates, omnem ægritudinem corporis*: ac diſerte declararunt tam Eugenius IV. in citato Decreto inquiens: *Effectus eſt mentis ſanatio, &, in quantum autem expedit, ipſius etiam corporis*: quam Tridentinum *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 2. ubi de effectibus hujus Sacramenti differens, ait: *Sanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, (infirmus) conſequitur*; idcirco ad inungendum infirmum expectanda non eſt ultima ejus vitæ periodus, qua extremum agat ſpiritum: hunc enim effectum non operatur Sacramentum per modum miraculi, quod in illis circumſtantiis eſſet neceſſarium, ſed virtute quadam, ſupernaturali quidem, ſed quodammodo ordinaria, quæ cauſas naturales adjuvat; ſicuti ratiocinatur Suarez *cit. tom.* 4. *diſp.* 41. *ſect.* 3. *num.* 5.

III. Altera ratio, qua efficacius alliciendi ſunt Fideles ad extremam Unctionem celeriter petendam, & recipiendam, priuſquam ſenſibus, & mente deſtituantur, deſumenda eſt ex aliis nobilioribus effectibus, quos eadem in decumbentium anima operatur, quorum haud faciliter particeps eſſe poteſt ægrotus, jam ſenſibus, & rationis uſu carens. Concilium Tridentinum *loc. modo cit.* extremæ Unctionis Sacramento non ſolam

lam

Digitized by Google

lam attribuit virtutem cauſandi corporis ſanitatem, ſed ceteros ejuſdem effectus ſingulatim enumerans, hæc habet: *Res porro, & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur; & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Res etenim hæc gratia eſt Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, ſi qua ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo Divinæ miſericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus ſublevatus, & morbi incommoda, ac labores levius fert, & tentationibus dæmonis, calcaneo inſidiantis, facilius reſiſtit, & ſanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur*. Porro inter hos extremæ Unctionis effectus, a Tridentino enumeratos, curioſe magis, quam utiliter, inveſtigant Scholaſtici, quinam ſit dicendus hujus Sacramenti proprius, & primarius; & in diverſas ſcinduntur opiniones, quas ſupervacaneum eſſet hic recenſere: ſed legi poſſunt apud Suarez *cit. tom.* 4. *diſp.* 41. Gregorium de Valentia *cit. diſp.* 8. *quæſt.* 1. *punct.* 3. Eſtium *in* 4. *diſt.* 23. §. 4. Juenin *cit. diſſert.* 7. *quæſt.* 8. & Tournely *cit. tract. quæſt. ultim. art.* 1. Apud omnes tamen indubitatum eſſe, per ejuſmodi Sacramentum deleri peccata venialia, teſtantur Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 13. & Suarez *cit. loc. ſect.* 1. *num.* 1. & 3. Fere etiam communiter admittunt, ejuſdem virtute interdum remitti peccata lethalia; cum ſcilicet peccator, ſufficienter ceteroquin attritus, alia Sacramenta recipere nequit, aut, poſt illa ſuſcepta, peccato irretitur, quod invincibiliter ignoret: quidquid ſit, an in hujuſmodi eventu illa remittat directe, & per ſe, ſicuti opinantur Bellarminus *de extrem. Unct. lib. unic. cap.* 8. §. *Dicet aliquis*, Maldonatus *de Sacram. extrem. Unct. quæſt.* 2. & Saintebeuve *de extrem. Unct. diſp.* 5. *art.* 1. ſive indirecte, & per accidens, uti arbitrantur Suarez *cit. loc. num.* 16. Cardinalis de Lugo *de Sacram. diſp.* 9. *ſect.* 1. *num.* 7. & Coninck *diſp.* 19. *de extrem. Unct. dub.* 5. *num.* 19. & 20. Utramque virtutem extremæ Unctioni attribuit S. Thomas *cit. lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. ubi ait: *Contingit, quod homo omnium peccatorum, quæ commiſit, notitiam, vel memoriam non habet, ut poſſit per Pœnitentiam ſingula expurgare; ſunt etiam quotidiana peccata, ſine quibus præſens vita non agitur, a quibus oportet hominem in ſuo exitu per hoc Sacramentum emundari*: & clarius *in ſupplem.* 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 1. *Si invenit peccatum aliquod vel mortale, vel veniale, quoad culpam tollit ipſum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis*. Cui S. Thomæ doctrinæ adhæſit S. Carolus Borromæus *in Actis Eccleſ. Mediolanen. part.* 4. *pag.* 541. ubi, loquens de extrema Unctione, ait: *Prima igitur utilitas, & effectus hujus Sacramenti eſt, quod peccati reliquias tollit, tamquam complementum Sacramenti Pœnitentiæ, quæ reliquiæ peccata eſſe intelliguntur ſive mortalia, ſive venialia, quæ poſt alia Sacramenta remanent: poteſt enim fieri, ut, ignorante eo, qui commiſit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat; in quo delendo, ita hoc Sacramento juvatur, ut*

ſie-

fieri poſſet, eum per hoc Sacramentum ſalvari, qui alioqui fuiſſet damnatus. Jam vero neutrum effectum poteſt extrema Unctio operari ſine pio aliquo ipſius ſuſcipientis actu: nec enim peccata venialia remittit abſque aliqua eorumdem diſplicentia, nec lethalia delere valet ſine eorumdem deteſtatione, eaque ſaltem imperfecta contritione, quæ eſt neceſſaria ad veniam, & juſtificationem aſſequendam in Sacramento Pœnitentiæ; quod cum communi advertit idem Suarez *num.* 22. Ejuſmodi autem actus cum certe elicere nequeat, qui eſt ſenſibus, & mente jam deſtitutus, niſi forte eos jam antea elicuerit, utroque ſane Sacramenti effectu fraudatur. Quocirca Catechiſmus Concilii Tridentini §. 18. *de extrem. Unct.* graviter objurgat animarum Paſtores, qui ſe falſæ vulgi perſuaſioni accommodantes, tunc primum infirmum ſacro oleo linire curant, cum vita, & ſenſibus carere incipit: *In quo tamen* (ſunt verba Catechiſmi) *graviſſime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi obſervare ſolent, cum jam, omni ſalutis ſpe amiſſa, vita, & ſenſibus carere incipiat. Conſtat enim, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, ſi ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, fidemque, & religioſam animi voluntatem afferre poteſt, ſacro oleo liniatur*. Idemque decernunt Concilium Mediolanenſe I. anni 1565. Burdigalenſe, & Remenſe ejuſdem anni 1583. Bituricenſe anni 1584. & S. Carolus Borromæus in ſuis Inſtructionibus, apud citatum Natalem Alexandrum *regul.* 14.

IV. Hæc exempla imitetur Epiſcopus, & in ſua Synodo omnem operam conferat, ut ſui diœceſani, omni, ſi quo ſint imbuti, errore abjecto, ſacram Unctionem expoſcant, ſtatim ac ex morbi violentia ſe ad interitum vergere ſentiunt, tempuſque præoccupent, quo, emota jam mente, nec Sacramenti efficaciam agnoſcere, nec illud eo devotionis affectu percipere valent, quem ad uberem ejuſdem gratiam participandam requirit S. Thomas *cit. diſt.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſtiunc.* 3. *&* 4. & *in ſupplem.* 3. *part. quæſt.* 32. *art.* 4. Cum tamen celerem commendat hujus Sacramenti adminiſtrationem, abſtineat a verbis, quæ videantur ſignificare ejuſdem recipiendi abſolutam neceſſitatem; ne ſecus videatur ipſe quæſtionem dirimere hactenus indeciſam: adhucquippe litigant Theologi, num Fideles periculoſo morbo laborantes, quique jam Pœnitentiæ Sacramento ſua peccata expiarunt, & Euchariſtico pane ſunt refecti, teneantur inſuper aut Divino, aut ſaltem Eccleſiaſtico præcepto, extremam Unctionem ſuſcipere. Negant quamplurimi magni nominis Theologi, quos citant, & ſequuntur Suarez *diſp.* 44. *ſect.* 1. *num.* 4. Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 3. Eſtius *in* 4. *diſt.* 23. §. 15. Caſſutius *in theor. & prax. Juris Canonici lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 8. *&* Sambovius *cit. tract. pag.* 352. qui tamen hanc addit limitationem, niſi ægrotus gravibus prematur tentationibus, ad quas ſuperandas novo indigeat hujus Sacramenti munimine. Contra, quemlibet, in eo ſtatu, jure tam Divino, quam Eccleſiaſtico, obſtringi ad ſacram recipiendam

Un-

Unctionem, ſentire videntur Magiſter Sententiarum, & S. Bonaventura *in 4. diſt. 23. circa textum*, Petrus Sotus *lect. 2. de extrem. Unct.* & expreſſe defendunt Juenin *cit. diſſert. 7. quæſt. 9. cap. 2.* ac Tournely *cit. quæſt. ult. art. 2.* quibus non obſcure favet Concilium Colonienſe I. anni 1536. *part. 7. cap. 50. tom. 9.* Collectionis Harduini *col.* 2011. ubi cum dixerit: *Eſt autem Unctio impendenda, cum expoſitione Unctionis, & mandati Apoſtolici, quod ſic habet: Infirmatur aliquis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ &c.* indicavit profecto, ſe in hiſce Apoſtoli verbis verum præceptum agnoſcere. Verum, etſi expediat, ut Epiſcopus hanc controverſiam declinet, indubitanter tamen aſſerere poterit, non poſſe, ſine gravi culpa, ejuſmodi Sacramentum aut contemni, aut cum aliorum offenſione, & ſcandalo negligi, & prætermitti; id ſiquidem a nemine negari, fatetur Suarez *cit. loc. num. 5. & 6.* nec præterea incongruum eſſet addere, facile Sacramenti contemptum præſumi in infirmo, qui, cum vita periclitetur, extremam Unctionem, ſciens, & volens, petere negligit, multoque magis, ſi eam ſibi a Parocho exhibitam recipere renuat. Propterea Synodus Colonienſis II. anni 1549. *cap. 38. tom. 9.* Collectionis Harduini *col.* 2110. idem eſſe rata, Sacramentum reſpuere, ac contemnere: *Relatum nobis in Concilio eſt, impios quoſdam homines, infirmitatis ſuæ tempore, Unctionem ſacram reſpuiſſe, ac contempſiſſe:* hujuſcemodi homines Eccleſiaſtica ſepultura privandos decrevit: quod recte ponderant Natalis Alexander *cit. loc. regul.* 20. ac modo laudati Juenin, & Tournely.

CAPUT OCTAVUM.

De ordine, quo extrema Unctio infirmis adminiſtranda eſt; & de reiteratione adminiſtrationis ejuſdem Sacramenti.

SEd & illud quoque edoceri cupiunt Parochi, quonam ordine debeant extremam Unctionem infirmis adminiſtrare, ante ne, an poſt Sanctiſſimi Chriſti Corporis Viaticum? Nemo, qui Eccleſiaſticæ hiſtoriæ non ſit omnino imperitus, inficiabitur, uſum quondam fuiſſe, ut ſacro oleo linirentur infirmi poſt peractam quidem ſacramentalem Confeſſionem, ſed priuſquam Chriſti Corporis reficerentur Viatico: quod multis exemplis probat Suarez *diſp. 44. ſect. 1. num.* 8. atque ex pluribus Ritualibus, ac Synodorum ſtatutis demonſtrant Launojus *obſervat.* 8. *tom.* 1. *Oper. pag.* 608. Hugo Menardus *nota* 915. *in Sacramentar. S. Gregorii*, Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univ. part. 2. tit. 8. cap. 2. num. 22. & ſeq.* Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. lib. 1. cap. 7. art. 2. num. 3.* Saintebeuve *cit. tract. diſp. 8. art. 3.* & fuſe Pouget *Inſtitutionum Catholicarum tom. 2. part. 3. ſect. 1. cap. 6. §. 4.* Neque ad hanc inducendam conſuetudinem, legitimam defuiſſe cauſam, ait citatus Suarez: cum enim extrema Unctio ſit

Digitized by Google

ſit *perfectio*, *& conſummatio Pœnitentiæ*, uti communiter appellatur a Patribus, quæ peccatorum reliquias abſtergit, uti a Tridentino edocemur; non ſine rationabili cauſa, Pœnitentiæ conjungebatur: ut per utrumque Sacramentum homo perfecte expiatus, ſine ulla animæ ſorde cœleſtem panem deguſtaret. At nihilominus prædicta conſuetudo ne priſcis quidem temporibus fuit ubique, atque apud omnes inviolate ſervata: alia quippe præſto ſunt æque vetuſta Eccleſiarum ſtatuta, ſacram Unctionem poſt Viaticum exhiberi præcipientia; nec deſiderantur exempla ſanctorum virorum, qui Viaticum extremæ Unctioni præmiſerunt, quæ pari diligentia congeſta, atque ingenue producta ſunt a citato Martene *eod. art. 2. num.* 4. Hæc vero poſterior praxis adeo poſtea prævaluit, ut Catechiſmus Concilii Tridentini, S. Carolus Borromæus in ſuis Inſtructionibus, ac innumera Ritualia, extremam Unctionem, poſt Viaticum, præberi decreverint; quemadmodum animadvertit Cardinalis Sanctorius *in ſuo Rituali pag.* 323. *Quamvis apud veteres aliquando conſuetudo fuerit, ut poſt Pœnitentiam, & reconciliationem infirmorum, extrema primum eis Unctio, ac deinde ſacra Communio exhiberetur (ut ex diverſis ſacris Canonibus, ac vetuſtis codicibus, Pontificalibus, & Ordinibus adminiſtrandorum Sacramentorum manifeſte liquet); poſtea tamen ex generali conſuetudine, quæ & hodie univerſaliter in Latina, & Occidentali Eccleſia viget, factum eſt, ut prius ſacra Communio, poſtmodum vero extremæ Unctionis Sacramentum infirmis exhibeatur. Atque ideo & hunc ordinem hic ſervare oportet*. Hujus porro diſciplinæ mutationis aliam æque rationabilem cauſam affert idem Suarez *num.* 8. quia ſcilicet (ſunt ejus verba) Euchariſtia, *ut cibus ad confortandum in via præbetur, & ideo, ut detur, non eſt expectandum ultimum vitæ periculum: hoc vero Sacramentum exeuntium eſt, quaſi in ultimum ſubſidium inſtitutum*.

II. Sed, licet res ita ſe habeat, aliqua nihilominus Ritualia collecta a Pouget *Catholic. Inſtit. loc. cit.* extremam Unctionem, ante Viaticum, conferri permittunt, ſi ægrotus, ex pio deſiderio ſe melius ad Euchariſtiam præparandi, ita ſecum fieri expoſtulet. Idem indulget etiam Cardinalis de Rohan *in ſuo cit. Rituali Argentinenſi* §. 2. ubi hæc habet: *Si eodem tempore ægroto detur Euchariſtia, & extrema Unctio, hæc ante illam dari poterit, ſi ita fieri poſtulet ægrotus: & pia illa ægrotorum poſtulatio hiſce fulcitur momentis; quod nempe, quia effectus Unctionis extremæ abſterſio eſt reliquiarum peccati, ipſa Unctio extrema ſpectari poteſt quaſi amplior ad Euchariſtiam præparatio; & quod aliunde eam ante Viaticum conferendi uſus antiquus eſt, & probatur, licet non ubique admiſſus. Faciat autem ſuper ea re Parochus, quod magis expedire videbitur pro aſtantium ædificatione, maxime autem pro temporis opportunitate; ſi enim vis morbi urgeret, Viaticum primo detur, & poſtea extrema Unctio miniſtretur*. Verum nos, quamquam hanc permiſſionem nequaquam improbemus; ſiquidem a laudato Suarez diſcimus, contrariam conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ, a

Con-

Digitized by Google

Concilii Tridentini Catechiſmo pariter approbatam, non eſſe, ſub gravi ſaltem obligatione, ab omnibus Chriſtiani orbis regionibus receptam, ac præterea a Natali Alexandro *cit. loc. regul.* 21. accipimus, apud Ciſtercienſes etiam hodie, perſeverare antiquum morem ſacram Unctionem præmittendi Viatico: nihilominus in locis, in quibus hic mos obſolevit, vigetque diſciplina a Concilii Tridentini Catechiſmo præſcripta, non facile permitteremus, ab hac recedi, ſolum ad indulgendum privatæ, & peculiari infirmi devotioni: ſed potius Parochis injungeremus, ut extremam Unctionem petentibus ante Viaticum, ſuaderent, tutius, & utilius fore, Eccleſiæ Romanæ ritui, ac uſui, a majori parte Eccleſiæ Catholicæ jam recepto, ſe accommodare.

III. Dicendum nunc reſtat de hujus Sacramenti iteratione. Labente ſeculo XI. & ineunte XII. hac nonnulli imbuti erant opinione, ut illicitum reputarent, Fidelem ſancto oleo ſemel inunctum, unquam deinceps eodem linire: &, ſi vera narrarent Ciacconius, & Ughellius, eadem opinio, ſaltem apud aliquos, etiam ſeculo XV. perſeveraſſet: ambo enim referunt, ille *tom. 2. in Vita Pii II. pag.* 1005. hic vero *Italiæ ſacræ tom. 2. pag.* 553. diſputatum fuiſſe, an ſummo Pontifici Pio II. graviter ægrotanti, adminiſtrari poſſet extrema Unctio, eo quod pluribus antea annis eam recepiſſet Baſileæ, cum peſte laboraret, quæ in ea urbe graſſabatur. Verum, cum hujus memorandi certe facti nulla mentio occurrat neque in Vita ejuſdem Pii II. a Joanne Antonio Campano, Epiſcopo Aprutino, accurate deſcripta, neque in Commentariis Cardinalis Papienſis, qui ceteroquin quam minutiſſime ſcribit, quæ in Pii II. morte contigerunt, illud propterea aut fabuloſis, aut ſaltem ſuſpectis narrationibus accenſemus. Opinabantur alii, extremam Unctionem poſſe iterum eidem conferri, modo tamen a die, qua ſemel inunctus fuerat, tres integri anni effluxiſſent. Hanc falſam perſuaſionem ſibi induxiſſe Monachos Hirſaugienſes, refert Auctor *Veteris Diſciplinæ Monaſticæ in præfat. cap.* 128. ubi, poſtquam antiquum exhibuit eorumdem Monachorum uſum ponendi infirmum, extrema Unctione jam munitum, & cui mortis momentum inſtaret, *ſuper ſagum cilicinum cinere aſperſum*; hæc ex Guidone Farfenſi addit: *Ceterum Hirſaugienſes exiſtimabant Unctionis Sacramentum ab eodem iterari non poſſe, niſi effluxo triennio: hinc ſtatuerunt, eumdem Fratrem; ſi mortem evaſerit, poſt tres annos iterum perungi poſſe.* Cenſuerunt denique alii, apud Petrum Cantorem *in Summ. cap.* 132. & Durandum *lib. 1. Rational. Divin. Offic. cap. 8. num.* 25. non licere, extremam Unctionem intra ejuſdem anni ſpatium repetere, etiamſi contingeret, quempiam in periculoſum morbum iterato incidere. In hac ſententia fuit ille idem anonymus Auctor codicis Turonenſis, cujus ſupra meminimus; ait quippe: *Nonniſi menſe ſemel tantum communicet æger. Hic idem ſolo non bis ungatur in anno.* Neque eam ſeculo XVI. ab omnium mente deletam, colligimus ex Synodo Iprenſi, eodem ſecu-

lo labente, habita ab Epiſcopo Rithovio, in qua *tit.* 17. *cap.* 3. poſtquam declaratum fuit, poſſe extremam Unctionem, quandocumque opus fuerit, eidem denuo adminiſtrari, additum legimus: *Proinde conſuetudinem, ſecundum quam non conſuevit hoc Sacramentum intra annum ſecundò ſuſcipi, etiamſi altera gravis obveniat infirmitas, tamquam noxiam abrogemus*. Equidem jamdiu antea prævaluerat, & communi uſu recepta, atque approbata fuerat ſententia, hujus Sacramenti iterationem permittens, quotieſcumque Fidelis in novum incidit morbum, & in diverſum adducitur vitæ diſcrimen. Ideo enim, uti ratiocinatur S. Thomas in *ſupplem.* 3. *part. quæſt.* 33. *art.* 1. Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis, nequeunt, ſine ſacrilegio, iterari, quia imprimunt characterem, & producunt effectum perpetuum: *Sacramentum autem, quod habet effectum non perpetuum, poteſt iterari ſine injuria, ut effectus deperditus iterato recuperetur. Et quia ſanitas corporis, & mentis, quæ eſt effectus hujuſmodi Sacramenti, poteſt amitti, poſtquam fuerit per Sacramentum effecta; ideo hoc Sacramentum, ſine ſui injuria, poteſt iterari*. Idem, quod S. Thomas, docuere Magiſter ſententiarum *in* 4. *diſt.* 23. Guillelmus Altiſſiodorenſis *lib.* 4. *Summ. tract.* 7. *cap.* 2. S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 23. *art.* 2. *quæſt.* 4. ceterique Scholaſtici, quorum ſententiam ſua tandem infallibili auctoritate firmarunt Tridentini Patres *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. definientes: *Quod ſi infirmi poſt ſuſceptam hanc Unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti ſubſidio juvari poterunt, cum in aliud ſimile vitæ diſcrimen inciderint*.

IV. Verum, adeo diverſa ſunt hominum ingenia, illud idem Sacramentum, quod plerique nunquam iterari poſſe affirmarunt, alii, etiam in eadem infirmitate, ſæpius repeti voluere: etenim in antiquo codice manuſcripto S. Remigii, circa annum milleſimum exarato, & prolato ab Hugone Menardo *in notis ad Sacramentar. S. Gregorii*, ſtatuitur, infirmos vita periclitantes, per ſeptem continuos dies & Chriſti Corporis Viatico recreandos, & ſancto oleo eſſe perungendos: eumdemque ritum clarius adhuc, & magis aperte præſcribunt Theodulphus Aurelianenſis *in ſuo ſecundo Capitulari*, apud Baluzium *tom.* 7. *Miſcell.* aliique multi antiqui libri rituales, apud Martene *cit. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 5. Sed uſus poſtea ab univerſa Eccleſia receptus, a Theologis communi calculo approbatus, & Synodorum, ac Ritualium auctoritate roboratus, obtinuit, ut ſemel dumtaxat, in eadem infirmitate, extrema Unctio adhibeatur: una ſiquidem neceſſarias ſuppeditat vires ad illa incommoda evitanda, quæ morbus affert, quo actu æger laborat. Atque ut Theologos prætermittamus, qui innumeri ſunt, ita ſervandum decernunt ſtatuta Synodalia Danielis Nannetenſis, Stephani Pariſienſis Epiſcopi, Synodus Cameracenſis anni 1586. *tit.* 12. *cap.* 4. Paſtorale Mechlinienſe, Viennenſe, Lemovicenſe, aliaque quamplurima congeſta a Launojo. *tom.* 1. *pag.* 552. & Van-Eſpen *cit. part.* 2. *tit.* 8. *cap.* 3. *num.* 32. *& ſeq.*

Du-

Durante autem eadem infirmitate, ſi poſt ſuſceptam extremam Unctionem morbus ita remittat, ut ægrotus mortis periculum evaſiſſe videatur, ſed, antequam convaleſcat, iterum in vitæ diſcrimen relabatur, etiam juxta præſentem diſciplinam, poterit, abſque ſcrupulo, denuo ſacra Unctione muniri; quemadmodum diſerte tradit D. Thomas *in 4. diſt. 23. quæſt. 2. art. 4. §. Ad ſecundam quæſtionem*, inquiens: *Hoc Sacramentum non reſpicit tantum infirmitatem, ſed etiam infirmitatis ſtatum; quia non debet dari, niſi infirmis, qui ſecundum humanam æſtimationem videntur morti appropinquare. Quædam ergo infirmitates non ſunt diuturnæ: unde, ſi in eis datur hoc Sacramentum, tunc cum homo ad illum ſtatum perveniat, quod ſit in periculo mortis, non recedit a ſtatu illo, niſi infirmitate curata; & ita iterum non debet inungi: ſed, ſi recidivum patiatur, erit alia infirmitas, & poterit fieri alia inunctio. Quædam vero ſunt ægritudines diuturnæ, ut hectica, & hydropiſis, & hujuſmodi: & in talibus non debet fieri inunctio, niſi quando videntur perducere ad periculum mortis: &, ſi homo illum articulum evadat, eadem infirmitate durante, & iterum ad ſimilem ſtatum per illam infirmitatem reducatur, iterum poteſt inungi; quia jam eſt quaſi alius infirmitatis ſtatus, quamvis non ſit alia infirmitas ſimpliciter.* Idem, quod a D. Thoma audivimus, decernunt Synodus Lingonenſis anni 1404. Senonenſis anni 1524. Carnotenſis anni 1526. apud Natalem Alexandrum *ſupra cit. lib. 2. cap. 5. regul. 19.* quibus conſentiunt Rituale Romanum *tit. de extrema Unctione*, Rituale Cardinalis Sanctorii *pag. 324.* ubi legitur: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, niſi diuturna ſit, & infirmus, cum viſus eſſet melius ſe habere, iterum in periculum mortis incidit:* Rituale Argentinenſe *tit. de extrema Unctione §. 4.* ac omnia Paſtoralia modo commemorata: uti videre eſt apud citatum Van-Eſpen, qui non inopportune Parochos monet, ne nimium ſcrupuloſe in hoc ſe gerant; ſed, ſi dubitent, an revera morbi ſtatus ſit mutatus, ſeu num idem, vel diverſum ſit vitæ periculum, in quo ægrotus verſatur, expedire ait, ut ad Sacramenti iterationem propendeant, eo quod hæc iteratio conformior ſit veteri Eccleſiæ conſuetudini, & per eam novum ſpirituale ſubſidium, & levamen infirmo obveniat.

C A-

Digitized by Google

CAPUT NONUM.

De cautela in conſtitutionibus Synodalibus adhibenda, cum in eis agitur de Sacramento Ordinis. Plura de quæſtione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, quam nonnulli Epiſcopi in ſuis conſtitutionibus Synodalibus aut decidiſſe, aut ignoraſſe viſi ſunt.

VIdimus multis in Synodis, cum de ſacris Ordinationibus habetur ſermo, graviter increpari, qui ad Ordines ſuſcipiendos accedere audent cum conſcientia peccati lethalis, eoſdemque ſacrilegii reos denuntiari, eo quod Ordinationis Sacramentum, quod, vivorum cum ſit, exigit in ſuſcipiente ſtatum gratiæ, mortali culpa fœdati participare præſumunt. Equidem ejuſmodi reprehenſionem ſummopere commendamus; multis quippe nominibus illicitum, & turpe credimus, quempiam ullo etiam minori Ordine initiari, qui gravis culpæ reatu ſe non ignorat obſtrictum: cui enim nefas non videatur, inter Eccleſiæ Miniſtros cooptari, ſacriſque addici miniſteriis, qui actu eſt dæmonis ſervituti alligatus? Fatemur præterea, ejuſmodi hominem vix eximi poſſe a ſacrilegii reatu; tum quia plerumque, poſt ſuſceptum etiam minorem Ordinem, ſanctiſſimæ Euchariſtiæ fit particeps; tum quia, quamvis ab hac percipienda abſtineat, adhuc ſe exponit periculo ſacrilegii: quod recte notavit Juenin *diſſert.* 8. *quæſt.* 7. *cap.* 2. *in princ.* & ex mox dicendis patebit. Sed non itidem approbamus adjectam objurgationis cauſam, quæ diſplicet etiam Navarro *manual. cap.* 22. *num.* 18. *verb. Quare probabilis*: per eam ſiquidem videtur affirmari, & pro certo haberi, in cujuslibet etiam minoris Ordinis collatione verum confici Sacramentum; quod tamen eſſe in quæſtione poſitum, ad rem monuit idem Navarrus, & hic paucis exponemus.

II. Ordinem, ſeu verius ſacram illam cæremoniam, qua inaugurantur Eccleſiæ Miniſtri, cujus effectus eſt ipſe Ordo, eſſe verum, & proprium novæ Legis Sacramentum, perfracte quidem negarunt Lutherus *in lib. de captivit. Babylon. cap. de Ordine*, Illyricus *in confeſſ. Antuerpienſi cap.* 11. Kemnitius *in* 2. *part. examinis Concilii Tridentini diſp. de Sacram. Ordin.* aliique Novatores; ſed omnes Orthodoxi conſtanter aſſerunt, & definitum eſt a Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 3. *Cum, Scripturæ teſtimonio, Apoſtolica traditione, & Patrum unanimi conſenſu perſpicuum ſit, per ſacram Ordinationem, quæ verbis, & ſignis exterioribus perficitur, gratiam conferri; dubitare nemo debet, Ordinem eſſe vere, & proprie unum ex ſeptem ſanctæ Eccleſiæ Sacramentis*: & *can.* 3. Novatorum perſtringens audaciam: *Si quis dixerit, Ordinem, ſive ſacram Ordinationem non eſſe vere, & proprie Sacramentum, a Chriſto Domino inſtitutum, vel eſſe figmentum quod-*

quoddam humanum, excogitatum a viris rerum Eccleſiaſticarum imperitis, aut eſſe tantum ritum quemdam eligendi Miniſtros verbi Dei, & Sacramentorum, anathema ſit. Hinc omnes Theologi inferunt, Fide Divina tenendum, ſaltem Ordinationem Sacerdotum eſſe verum, & proprium Sacramentum: ad veritatem enim prædictæ definitionis univerſalis, neceſſe eſt, ut ea ad minimum complectatur Ordinum præſtantiſſimum, quale eſt Sacerdotium. Inter eoſdem etiam communiter convenit, veram Sacramenti rationem participare Epiſcopatum, & Diaconatum; quin immo de Epiſcopatu, etiamſi ab aliquibus non cenſeatur Ordo diverſus a Sacerdotio, cujus tamen, juxta omnes, eſt extenſio, perfectio, & complementum, id eſſe pariter de Fide, affirmat Petrus Soto *in Inſtitut. Sacerdotum lect.* 4. *de Sacram. Ord*, aut ſaltem non poſſe, ſine periculo, & gravis erroris nota, hoc tempore negari, aſſerunt Medina *lib.* 1. *de ſacrorum hominum continentia cap.* 15. & Vaſquez *tom.* 3. *in* 3. *part. S. Thom. diſp.* 240. *cap.* 4. *in princ.* De Diaconatu vero, quamvis Bellarminus *Controv. tom.* 3. *de Sacram. Ord. cap.* 6. *in princ.* exiſtimet, id non eſſe de Fide: *Quare non poteſt id evidenter deduci ex verbo Dei ſcripto, vel tradito; neque extat ulla Eccleſiæ, de hac re, expreſſa determinatio*: idemque aſſerant Dominicus Soto *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 1. *art.* 4. & Eſtius *eadem diſt.* §. 8. *verſ. Ad quæſtionem porro*: attamen ex Tridentini definitione liquido inferri, autumat Vaſquez *eodem tom.* 3. *diſp.* 238. *cap.* 2. inquiens: *Ego tamen valde miror, viros non vulgariter doctos aut decretum Concilii Tridentini ſeſſ.* 23. *can.* 6. *non legiſſe, aut plane non intellexiſſe, ubi definitur in hunc modum: Si quis dixerit, in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam, Divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, anathema ſit. Ex quo canone expreſſe liquet, Hierarchiam jure Divino inſtitutam, non ſolum conſtare Epiſcopis, & Presbyteris, ſeu Sacerdotibus, ſed etiam Miniſtris. Per Miniſtros autem, ut minimum Diaconos intelligere oportet: cumque de ceteris inferioribus Ordinibus nemo, etiam probabili conjectura ductus, aſſerere poſſit, canonem eſſe intelligendum, ſupereſt, ut dicamus, de Diaconis non poſſe non intelligi.*

III. Conſulto autem, pergit Vaſquez, Concilium eam vocem *Miniſtris* adhibuit, ut Diaconos denotaret: *de reliquis autem nihil definiret, ſed ſcholæ diſputationi relinqueret*: ſiquidem quæſtio valde admodum difficilis, & implexa eſt, an reliqui Ordines, Diaconatu inferiores, verum ſint Sacramentum. Omnes veram Sacramenti rationem participare, docent S. Thomas *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 1. *quæſtiunc.* 3. & *in ſupplem.* 3. *part. quæſt.* 37. *art.* 2. S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 24. *art.* 2. *quæſt.* 4. Franciſcus Victoria *in Summ. de Sacram. quæſt.* 226. Petrus Soto *de Inſtit. Sacerdotum lect.* 4. *circa medium*, Sylveſter *in Summ. verb. Ordo* 1. *quæſt.* 1. *in fin.* & *quæſt.* 2. *in princ.* Melchior Canus *de Loc. Theolog. lib.* 3. *cap.* 4. Bellarminus *cit. lib.* 1. *de Sacram. Ord. cap.* 7. & 8. quorum ſententiam & communiorem, & probabiliorem vocant Gregorius de Valentia

tom.

Digitized by Google

tom. 4. *diſput.* 9. *quæſt.* 1. *punct.* 4. §. *Tertia opinio*, Hallier *de ſacris Elect. & Ordinat. part.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 1. *art.* 2. §. 6. & 7. Cabaſſutius *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 3. Auctor Theologiæ moralis ad uſum Seminarii Petrocorenſis *tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *quæſt.* 4. & 5. & Eſtius *in* 4. *diſt.* 24. §. 8. *verſ. Alii denique*, qui etiam paulo inferius *verſ. Ad quæſtionem porro*, ſibi videri addit, in hanc ſententiam propendere Concilium Florentinum, ac Tridentinum. Nec præterea defuere aliquot Juris Canonici Periti; quos refert Vaſquez *diſp.* 237. *cap.* 1. qui etiam primæ Clericali Tonſuræ veram Sacramenti rationem adſcripſerint.

IV. Cenſent alii, ex Ordinibus, infra Diaconatum, ſolum Subdiaconatum pertinere ad Sacramentum Ordinis; ceteros vero, quamvis certum Miniſtrorum ordinem in Eccleſia conſtituant, ad Sacramenti tamen dignitatem non aſſurgere, opinantur. Ita ſentiunt Michael Medina *lib.* 1. *de Continent. cap.* 46. Vaſquez *cit. diſp.* 237. *cap.* 2. & *diſp.* 238. *per tot.* & Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 18. *verſ. Quare probabilis videtur*: in quorum ſententiam videtur nonnihil inclinare Cardinalis Bona *Rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 25. ubi *num.* 16. *de Subdiaconis* dubitat, an fuerint a Chriſto Domino inſtituti: *Secundus Miniſtrantium locus Subdiaconorum eſt, quorum licet expreſſa mentio in ſacris litteris non reperiatur, eorum tamen inſtitutio vel ad Chriſtum, ut recentiores Scholaſtici exiſtimant, vel ad Apoſtolos referenda eſt*: ceteros vero inferiores Ordines recentioris eſſe inſtituti, non obſcure affirmat, inquiens *ſeq. num.* 17. *Tertia claſſis Miniſtrantium Clericos minorum Ordinum complectitur; Acolythos ſcilicet, Exorciſtas, Lectores, & Oſtiarios: quos antiquiſſimos eſſe, & ab Apoſtolis, vel ab immediatis eorum Succeſſoribus inſtitutos, Doctores ſcholaſtici aſſerunt, ſed non probant*.

V. Alii denique omnibus Ordinibus, exceptis Presbyteratu, & Diaconatu, veram Sacramenti rationem, virtutem, & excellentiam adimunt. Hanc ſententiam tenuit Scholaſticorum princeps Petrus Lombardus *lib.* 4. *diſt.* 24. quem a ſuis diſcipulis pene relictum ſectati poſtea ſunt Habertus *in notis ad Pontificale Græcorum pag.* 48. Goarius *in notis ad Euchologium pag.* 247. Morinus *de ſacr. Ordinat. exercit.* 11. *cap.* 1. *num.* 3. ubi tanta firmitate huic ſententiæ inhæret, ut eidem neminem facile contraire poſſe arbitretur: *Cum ego examino, & perpendo* (ait Morinus) *antiquiorum Patrum de Subdiaconatu, & minoribus Ordinibus teſtimonia, propoſitionem illam, qua aſſeritur, & Subdiaconatum, & quatuor minores Ordines non eſſe Sacramenta, judico tam eſſe certam, & evidentem, ut, qui ea conſideraverit, ire contra vix poſſit*. Morino conſentiunt Juenin *de Sacram. diſſert.* 9. *quæſt.* 6. *cap.* 1. Tournely *de Sacram. Ord. quæſt.* 6. *art.* 4. & *art.* 5. aliique plurimi recentiores, Boucat *in Theologia Patrum tom.* 5. *diſſert.* 6. *de Ordinis inſtitutione art.* 8. ubi late oſtendere conatur, opinionem hanc eſſe valde probabilem, Vuitaſſe *in tract. de Sacram. Or-*

dinis

dinis part. 2. *quæſt.* 4. *art.* 2. Habert *in Theologia dogmatica & morali tom.* 7. *de Ordine part.* 1. *cap.* 6. *per tot.* Herminier *in tract. de Sacramentis tom.* 3. *cap.* 3. *concluſ.* 3. & 4.

VI. Ideo autem Doctores in tot diverſas ſciſſi ſunt opiniones, quia obſcura, & incerta eſt Ordinum, infra Diaconatum, origo, a qua unice pendet quæſtionis deciſio: etenim, ſi ea referenda ſit ad Chriſti Domini inſtitutionem, nemo audebit illis detrahere Sacramenti dignitatem, cujus cetera habere requiſita, facile demonſtrabunt: ſi vero adinventi, & conſtituti ſint ab Eccleſia, non poterunt ſane veram participare rationem Sacramenti, ad quod de novo inſtituendum ſola Eccleſiæ auctoritas non protenditur. At hanc originem indagare eſt operoſum, aſſequi vero fere impoſſibile. Fatentur omnes, in ſacris litteris nullam fieri mentionem de Ordinibus Diaconatu inferioribus: ſed non exinde recte inferri, eos non eſſe a Chriſto Domino inſtitutos, ajunt Auctores primæ ſententiæ; potuit quippe evenire, eorumdem inſtitutionem fuiſſe a Chriſto Domino Apoſtolis ore traditam; atque ita reapſe eveniſſe, hac ratiocinatione plane oſtendi opinantur. *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſime creditur*: firmiſſima regula eſt, quam nobis præbet Auguſtinus *lib.* 4. *contra Donatiſtas cap.* 24. *num.* 31. *tom.* 9. *Oper. col.* 140. Hanc autem regulam rei noſtræ convenire, eſt manifeſtum: etenim quin ullum reperiatur Concilium, in quo inſtituti fuerint Ordines Diaconatu inferiores, eos nihilominus ſemper, ab Eccleſiæ primordiis, in Eccleſia fuiſſe, ſemperque conſtanter retentos, ſcimus. Equidem, quod ſpeciatim attinet ad Subdiaconatum, expreſſam illius mentionem faciunt Cyprianus *epiſt.* 42. Synodus Eliberitana *can.* 30. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 253. Laodicena *can.* 21. & 22. *ibid. col.* 785. Athanaſius *epiſt. ad Solitarios*, & Synodus Carthaginienſis IV. anni 398. *cap.* 5. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 979. Quod vero ad alios pertinet minores Ordines, idem Cyprianus *in eadem epiſtola*, præter Hypodiaconum, nominat Acolythum, cujus pariter meminit Auguſtinus *epiſt.* 194. alias 104. quam ſe, per Albinum Acolythum, Sixto miſiſſe ſignificat. Cyprianus itidem *epiſt.* 33. affirmat, Aurelium Confeſſorem fuiſſe a ſe in Lectorem ordinatum. Et Confeſſores ad eumdem Cyprianum ſcribentes *epiſt.* 17. & Lectorem, & Exorciſtam commemorant: *Præſente* (inquiunt) *de Clero & Exorciſta, & Lectore*. Lectoris quoque fit mentio in Concilio Sardicenſi anni 347. *can.* 13. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 645. & Chalcedonenſi *can.* 13. *tom.* 2. ejuſdem Collectionis *col.* 607. Narrant præterea Theodoretus *lib.* 3. *cap.* 2. Socrates *lib.* 3. *cap.* 1. Julianum, ante apoſtaſiam, fuiſſe Lectorem in Eccleſia, & poſt apoſtaſiam juſſiſſe, ut, ad inſtar Eccleſiæ Catholicæ, in templis Gentilium eſſent Lectores. Sed, quod magis eſt, Cornelius Papa epiſtola ad Fabium, Epiſcopum Antiochenum, circa annum 251. exarata Romanum Clerum enumerans, omnes nominatim & ma-

Digitized by Google

majores, & minores Ordines recenſet, Romæ adeſſe affirmans *num.* 3. ex recenſione Couſtant *col.* 150. *Presbyteros quadraginta ſex*, *Diaconos ſeptem*, *Subdiaconos ſeptem*, *Acolythos duos & quadraginta*, *Exorciſtas autem*, & *Lectores*, *cum Oſtiariis*, *quinquaginta duos*. Et citata Synodus Carthaginienſis IV. *can.* 5. 6. 7. 8. & 9. non ſolum ſingulos prædictos Ordines nominat, ſed modum deſignat, quo eorum quilibet ab Epiſcopo conferretur. Porro recentiores hujus ſententiæ patroni miſſa faciunt antiquiora teſtimonia, quæ ad eamdem roborandam aſſertionem olim proferebantur ex Canone Apoſtolorum LXIX. ex Conſtitutionibus Apoſtolicis *lib.* 3. *cap.* 11. ex epiſtola Ignatii ad Antiochenos, ex Dionyſio *cap.* 3. *Eccleſ. Hierarch.* atque ex Synodo Romana ſub Sylveſtro, in quibus iidem Ordines ſingillatim pariter enumerantur; quia ſciunt, ab hodiernis Criticis rejici, & ſuppoſititia haberi: neque hiſce dubiis monimentis ſe indigere autumant, cum ex allatis, certo genuinis, ſatis luculenter demonſtratum credant, omnes Ordines ab Apoſtolis ad nos perveniſſe. *Si enim* (concludit Melchior Canus *cit. lib.* 3. *cap.* 4. ubi regulam ab Auguſtino acceptam rei, quam verſamus, applicat) *conſuetudinis cujuſquam*, *diu in tota Eccleſia obſervatæ*, *originem*, & *principium nec ad ſummos Pontifices*, *nec ad Concilia Epiſcoporum referre poſſumus*; *ſed ea conſuetudo ad Apoſtolorum uſque tempora retrotrabitur*: *conficitur plane*, *illam ab Apoſtolis eſſe profectam*.

VII. Verum plura ad hæc reponunt Auctores contrarii. Atque in primis, eſto (inquiunt) omnium Ordinum origo ad Apoſtolos referatur, attamen non inde conficitur, eos eſſe a Chriſto Domino, omnium Sacramentorum novæ Legis primo, & unico Auctore, inſtitutos; ut enim ibidem fatetur idem citatus Melchior Canus, ipſimet Apoſtoli pleraque ad Eccleſiæ utilitatem conſtituere poteſtate quidem a Chriſto Domino accepta, ſed quæ ſibi non fuerant ab eodem Chriſto immediate tradita, quæque propterea obnoxia fuere mutationibus, quibus certe non potuerunt ſubeſſe præcepta a Chriſto data, multoque minus Sacramenta ab eodem inſtituta. Hujus autem ſecundi generis eſſe Ordines Diaconatu inferiores, etiamſi Apoſtolis ſuam deberent inſtitutionem, vel ex hoc evidenter conſtat, quod nec ſemper, nec ubique iidem, atque eodem numero ſint habiti. Etenim Eccleſia Græca, quidquid ſit, an proxima ab Apoſtolis ætate omnes habuerit minores Ordines, quod negat quidem Morinus *exercit.* 14. *cap.* 1. ſed affirmat Schelſtratus *ad Concil. Antiochen. diſſert.* 4. *cap.* 17. & pluribus probat Hallier *de ſacr. Elect. & Ord. part.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. §. 4. *num.* 27. nunc certe alios Ordines infra Diaconatum non admittit, niſi Subdiaconatum, & Lectoratum; ceteros vero in ſuis Euchologiis, a mille, & amplius annis, nunquam recenſuit. Similem mutationem factam deprædicant in Eccleſia Latina, in qua ultra quatuor minores Ordines, quos retinemus, quondam numerabatur etiam Ordo *Cantorum*, ſeu *Pſalmiſtarum*, de quo fit expreſſa men-

tio

Digitized by Google

tio in Concilio Carthaginienſi III. anni 397. *can.* 21. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 963. *Ut Clericum alienum, niſi concedente ejus Epiſcopo, nemo audeat vel retinere, vel promovere in Eccleſia ſibi credita. Clericorum autem nomen etiam Lectores, & Pſalmiſtæ, & Oſtiarii retinent*: & in citato Concilio Carthaginienſi IV. *can.* 10. ubi ſpecialis ritus præſcribitur ordinandi Pſalmiſtam, ſeu Cantorem: & magis diſerte Iſidorus Hiſpalenſis *etymol. lib.* 7. *cap.* 12. relat. *in Can. Cleros diſt.* 21. inter Eccleſiæ Miniſtros proprium, & diſtinctum locum aſſignat Pſalmiſtis: *Generaliter Clerici nuncupantur omnes, qui in Eccleſia Chriſti deſerviunt, quorum gradus, & nomina ſunt hæc: Oſtiarius, Pſalmiſta, Lector, Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Epiſcopus.* Præter Cantores, fuiſſe etiam decantant alios minores Ordines, poſtea obliteratos, præcipue *Foſſariorum*, qui etiam *Laborantes*, & *Copiatæ* ſunt appellati; *Cuſtodum* Martyrum; & *Notariorum*. De Foſſariis, quorum officium erat operam impendere in ſepeliendis Fidelium corporibus, meminit Hieronymus, ſeu quicumque ſit Auctor tractatus *de ſeptem Eccleſiæ gradibus*, ad Ruſticum Narbonenſem: iidemque Clericis annumerantur in Codice Theodoſiano *leg.* 15. *tit. de Epiſcopis lib.* 16. Cuſtodibus Martyrum, ita dictis, quod ipſis concrederetur cuſtodia Eccleſiarum, ubi ſepulta erant Martyrum corpora, peculiarem in Eccleſia gradum attribuit Synodus, quæ dicitur Romana, ſub Sylveſtro Papa, ubi de iis, qui in Eccleſia militare, ac proficere deſiderant, decernitur, ut in pluribus gradibus, aliquo temporum intervallo, morentur, ac quinque annis Cuſtodes Martyrum exiſtant, antequam ad Diaconatus, vel Presbyteratus Ordinem aſcendant: quamvis enim hæc Synodus ſpuria habeatur, exhibet tamen diſciplinam ſexti ſeculi, quo creditur conficta. Notarios denique, qui curam habebant inſtrumentorum, & tabularum Eccleſiæ, peculiarem conſtituiſſe Clericorum Ordinem, colligunt ex Ennodio Ticinenſi in Vita Antonii Monachi Lirinenſis, quem refert a Conſtantino Antiſtite, inter Eccleſiaſticos Exceptores, ſeu Notarios, cœleſtem militiam juſſum ordiri; atque ex libro Pontificali in Hadriano I. quem Notarium Regionarium, poſtea Subdiaconum, demum Diaconum factum, ad Pontificatum aſcendiſſe, narrat.

VIII. Sed, ut, quod ſentimus, aperte dicamus, nunquam Eccleſiam Latinam alios Ordines agnoviſſe credimus, præter eos, quos ſingulatim recenſuit Cornelius Papa. Quia vero Clericis, aliquo ex iis Ordinibus initiatis, diverſa committebantur officia, ex iſtorum diverſitate diverſam pariter ſortiebantur nomenclaturam, puta Cantoris, Foſſarii, Cuſtodis Martyrum &c. quod bene ponderavit Bellarminus *de Clericis lib.* 1. *cap.* 11. & fuſe probat Hallier *de ſac. Elect. & Ordinat. part.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. §. 4. Et profecto, quod Cantores, de quibus videtur eſſe ſpecialis difficultas, merum haberent officium ſine vero Ordine a ceteris diſtincto, eruitur ex ipſomet Concilio Carthaginienſi IV. *cap.* 10. *tom.* 1.

Collectionis Harduini *col.* 979. in contrarium allegato: ibi enim omnium Ordinum collatio ab Epiſcopo dicitur facienda; Cantoris autem munus ſola Presbyteri juſſione ſuſcipi, atque exerceri permittitur: *Pſalmiſta, id eſt Cantor, poteſt abſque ſcientia Epiſcopi, ſola juſſione Presbyteri, officium ſuſcipere cantandi*. Ceterum, ſi ex diverſis officiis, quibus Clerici addicebantur, & diverſa, quam inde aſſequebantur, nominis appellatione, Eccleſiaſticorum Ordinum diverſitas inferretur, nimium ingens ſane fuiſſet, apud majores noſtros, minorum Ordinum numerus. Etenim in Eccleſiaſticis tabulis recenſentur *Catechiſtæ*, veluti ſpecialem gradum in Eccleſia obtinentes; & tamen diſcimus a Cypriano *epiſt.* 24. ad hoc munus obeundum, aliquem inferioris Ordinis Clericum ſeligi conſueviſſe, quin idcirco ad novi Ordinis gradum promoveretur: *Optatum* (ait Cyprianus) *inter Lectores doctorem audientium conſtituimus*. *In l.* 42. *&* *l.* 43. *tit.* 2. *cit. lib.* 16. *Cod. Theodoſiani*, commemorantur *Parabolani*, hoc eſt, ut *in ead. l.* 43. explicatur, homines *ad curanda debilium ægra corpora deputati*, quos e Clericorum cœtu fuiſſe, ibidem adnotavit Gothofredus, teſtaturque Baronius *ad annum* 416. quin tamen, eodem Baronio obſervante, noſtrum, & peculiarem Clericorum Ordinem conſtituerent. Erant pariter Defenſores pauperum, & Defenſores Eccleſiarum. De illis ſermo eſt in Concilio Carthaginienſi V. anni 401. *cap.* 9. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 988. De iſtis mentio fit in Concilio Chalcedonenſi *can.* 23. Utroſque vero quamvis Petavius *in notis ad Epiphanium hæreſ.* 62. *num.* 10. inter laicos collocet, attamen Morinus *exercit.* 16. *cap.* 6. *num.* 16. ex Eccleſiaſticis monumentis conſtare aſſerit, ea munera nonniſi Clericis conſueviſſe committi. E Clericorum inſuper numero eligebantur Eccleſiarum *OEconomi*, de quibus in Concilio Epheſino *act.* 1. & in Concilio Chalcedonenſi *can.* 2. *&* *can.* 26. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 601. *&* 611. Ex eodem deſignabantur *Apocriſiarii* de quibus Liberatus *Breviar. cap.* 12. Evagrius *lib.* 4. *cap.* 38. & Juſtinianus Imp. *Novell.* 6. *cap.* 2. quorum id erat officii, ut, tamquam Procuratores, omnes cauſas Eccleſiaſticas, ad eos, a quibus mandatum acceperant, attinentes, in aula Imperatoris agerent. Atque, ut alios hujus generis multos prætereamus, Epiphanius *expoſit. Fid. num.* 21. Eccleſiæ Miniſtris accenſet *Hermeneutas*, ſeu Interpretes; quorum munus erat, ex una in aliam linguam transferre tam lectiones Scripturarum, quam conciones ab Epiſcopis ad populum habitas. Ejuſmodi vero munus fuiſſe ſpeciale, atque ab aliis diſtinctum, liquet ex Actis Paſſionis Procopii Martyris, a Valeſio publicatis in notis ad Euſebium *de Martyr. Palæſtin. cap.* 1. hæc de Procopio narrantibus: *Eccleſiæ tria miniſteria præbebat. Unum in legendi officio; alterum in Syri interpretatione ſermonis; & tertium adverſus dæmones, manuum impoſitione*. Niſi igitur dicamus, omnia, quæ retulimus, & quamplurima ſimilia, quæ referri poſſent, nomina fuiſſe officiorum, non Ordinum, admittere cogeremur in antiqua Ec-

Eccleſia Ordines fere innumeros: quod nemo facile credet. Quamobrem, quod ex Morino retulimus argumentum, ſuas quidem vires habet, qua parte pervetuſta innititur conſuetudine Eccleſiæ Græcæ, tres minores Ordines jamdiu reſpuentis; ſed inefficax eſt quantum ad variationem, quam factam aſtruit in Eccleſia Latina, quoad eorumdem numerum. Majoris ponderis ſunt alia, quæ ab eodem Morino, eique adſtipulantibus Theologis proferuntur, ad ſuam ſuſtentandam opinionem.

IX. Verum Sacramentum, ajunt, gratiam producit ex opere operato; eaque gratia per aliquod ſignum ſenſibile ſignificatur: at in collatione quinque Ordinum inferiorum, nihil fit, quod gratiæ productionem arguat; non enim conferuntur per manus impoſitionem, ſicuti tres Ordines ſupremi, qua gratiam ſignificari, & cauſari, docet S. Thomas *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 1. & 3. *part. quæſt.* 84. *art.* 4. nec Epiſcopus eos conferens dicit: *Accipe Spiritum Sanctum*: aut his æquivalentia verba pronunciat. Neque in hoc ullum intercedit, aut unquam interceſſit diſcrimen inter Subdiaconatum, alioſque inferiores Ordines: nam laudatum Concilium Carthaginienſe IV. poſtquam *can.* 2. 3. & 4. dixerat, Epiſcopum, Presbyterum, & Diaconum ordinari per manuum impoſitionem, *can.* 5. expreſſe ſtatuit: *Subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, Patenam de Epiſcopi manu accipiat vacuam, & Calicem vacuum*. Sacramentarium pariter S. Gregorii, vetus Ordo Romanus, & hodiernum Pontificale Romanum, Subdiacono denegant manus impoſitionem; quin immo idem Subdiaconatus olim in Eccleſia Latina accenſebatur minoribus Ordinibus, in quorum claſſem etiamnum a Græcis rejicitur: tum vero primum apud nos cœpit ſacris annumerari, cum Urbanus II. in Concilio Beneventano anni 1091. *can.* 1. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1696. permiſit, ut interdum, *ſed rariſſime, opportunitate exigente, & non ſine Romani Pontificis, vel Metropolitani licentia*, Subdiaconus eligi poſſet in Epiſcopum, quem ex ſolo cœtu eorum, qui ſunt in ſacris conſtituti, aſſumendum, veteres Canones ſanciverant: quod teſtatur Innocentius III. *in Cap. A multis, de ætat. & qualit. & ordin. præficiendorum: Cum hodie Subdiaconatus inter ſacros Ordines computetur, ſicut Urbanus Papa II. ſub his verbis expreſſit* .... *Qui in ſacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu ſunt poſiti:* immo obſervat Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 33. non ab Urbano II. ſed ab ipſomet Innocentio III. fuiſſe Subdiaconatum in ſacros, & majores Ordines relatum, cum ſcilicet ipſe in citata Decretali ſtatuit, ut abſque ulla diſpenſatione *Subdiaconus in Epiſcopum valeat libere eligi, ſicut Diaconus, vel Sacerdos*: hanc vero ſanctionem adſcribit Urbano II. quia is illi præluſerat, ejuſque jecerat fundamenta, permittens ex venia, & indulgentia fieri, quod ne ex venia quidem antea fiebat, & poſtmodum Innocentius libere fieri permiſit. Sed, ſive Innocentius, ſive Urbanus Subdiaconatum e minorum in majorum

Digitized by Google

jorum Ordinum claſſem evexerit, ſat eſt, eum quondam locum habuiſſe inter minores Ordines, ne in re, de qua agimus, ulla inter eumdem, & minores Ordines ponenda ſit differentia.

X. Sed quid aliunde argumenta quærimus (pergit Morinus) ad probandum, Subdiaconatum, eoque inferiores Ordines, non pertinere ad Hierarchiam Divina ordinatione inſtitutam, cum id clare, & expreſſe aſſeruerit idem Urbanus II. *in cit. can.* 1. hiſce verbis: *Nullus deinceps in Epiſcopum eligatur, niſi qui in ſacris Ordinibus religioſe vivens inventus eſt. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum. Hos ſiquidem ſolos primitiva legitur Eccleſia habuiſſe: ſuper his ſolum præceptum habemus Apoſtoli &c.* Urbano concinit Gratianus, qui medio ſeculo XII. ſuum compilavit Decretum, ſcribens initio *diſt.* 21. *Levitas ab Apoſtolis ordinatos legimus ..... Subdiaconos, & Acolythos, procedente tempore, Eccleſia ſibi conſtituit.* Ante Gratianum, & Urbanum II. ſeculi IX. initio id ipſum aperte tradiderat Amalarius *lib.* 2. *de Divinis Officiis cap.* 6. inquiens: *Primo notandum eſt, eos Ordines, qui potiſſimum neceſſarii ſunt in Eccleſia, Apoſtolum Paulum denominaſſe, & eorum mores depinxiſſe, ſine quibus non poteſt rite immolatio Altaris celebrari, ſcilicet ſine Sacerdote, & Diacono..... Ceteri Ordines his adjecti ſunt. Creſcente Eccleſia, crevit Officium Eccleſiaſticum: ut multitudini Eccleſiæ ſubveniri poſſet, adjiciuntur inferiores in adjutorio Præpoſitorum. Unde Ambroſius in tractatu epiſtolæ ad Timotheum: Illud vero dictis noſtris adjici dignum eſt, quoniam non convenit demirari, ſi neque Subdiaconorum, neque Lectorum memoriam Apoſtolus feciſſe videatur: illis etenim gradibus functionum, qui in Eccleſia neceſſario habentur, iſti poſtea magis ſunt adjecti propter utilitatem miniſterii.*

XI. Idem affirmavit Magiſter ſententiarum *cit. lib.* 4. *diſt.* 24. *Canones duos tantum ſacros Ordines adpellari cenſent, Diaconatus ſcilicet, & Presbyteratus: quia hos ſolos primitiva Eccleſia legitur habuiſſe ..... Subdiaconos vero, & Acolythos, procedente tempore, Eccleſia ſibi conſtituit.* Et, quod magis eſt, S. Thomas, qui aliis in locis ſingulis Ordinibus veri Sacramenti, a Chriſto Domino inſtituti, excellentiam aſſerit, *in cap.* 3. *epiſt.* 1. *ad Timoth. lect.* 2. Magiſtrum ſequutus, ait: *In primitiva Eccleſia ſolum erant tres Ordines ..... Epiſcoporum, Presbyterorum, & Miniſtrorum; & non dividebantur per diverſos gradus: ſed omnia erant in uno Ordine propter paucitatem Miniſtrorum, & propter novitatem Eccleſiæ*: ex quo colligitur, dubiam ſaltem fuiſſe hac in re Angelici Præceptoris mentem.

XII. Dubii pariter & nos hæremus, nec ullam in hac difficillima controverſia ſententiam ferimus: ideo autem rationes attigimus, quæ in utramque partem adducuntur, & paulo prolixius illas expolivimus, quæ poſtremæ favent opinioni, ut videant Epiſcopi, non poſſe indubitanter ſacrilegii damnari, qui cum conſcientia peccati lethalis Ordines Diaco-

na-

Digitized by Google

natu inferiores ſuſcipere non reformidant. *Durum quippe videtur* (ad rem inquit Navarrus *cit. cap.* 22. *man. num.* 18. loquens de Ordinibus minoribus) *damnare omnes, qui accipiunt eos, non præmiſſa Confeſſione, vel ſaltem contritione ſufficienti, quorum infinitus videtur eſſe numerus; quod tamen neceſſe eſſet facere, ſi eſſent Sacramenta vera, gratiam conferentia ex opere operato*. Loquitur vero Navarrus in eventu, quo conferantur extra Miſſarum ſolemnia, nec ſubinde debeant illis initiati ſanctiſſimam Euchariſtiam percipere; quod tamen regulariter fieri non ſolet, nec fortaſſe ſine rationabili cauſa licet, ut paulo inferius dicetur. Quocirca Epiſcopus in ſua Synodali Inſtructione, ſeu Edicto, tuto poterit prædictos temerarios, & pervicaces homines, hoc nomine, ſacrilegos declarare, quod peccati ſorde contaminati, non vereantur immaculatis Chriſti carnibus veſci; & ſolum cavere debet ab alia adducenda ſacrilegii cauſa, quod ſcilicet ad Sacramentum Ordinis accedere præſumant: ne tali pacto aut controverſiam ignorare, aut illam videatur decidere.

CAPUT DECIMUM.

Quod nihil in Synodo ſit decernendum de trium hierarchicorum ordinum materia, & forma, inſinuatur exemplo deſumpto ex quadam quæſtione Congregationi Concilii propoſita.

SI Epiſcopus velit in ſua Synodo peculiariter differere de ſingulis Ordinibus, quod a pleriſque, ad ordinandorum inſtructionem, prudenter factitatum comperimus, diligenter curet, ut omnia ad amuſſim iis reſpondeant, quæ de iiſdem Ordinibus a Cathechiſmo Romano traduntur; atque omnino declinet quæſtiones in ſcholis agitatas, maxime circa materiam, & formam trium hierarchicorum Ordinum: ne ſecus in ea ſe conjiciat difficultatum dumeta, a quibus vix poſſit explicari. Quod ne perperam a nobis monitum videatur, ad rem facientem quæſtionem ſubnectimus, de qua, priuſquam huic Operi extremam manum admoveremus, fuit in ſacra Congregatione Concilii diſceptatum. Quidam Sacerdotio initiandus, etſi omnes conſuetas manuum impoſitiones ab Epiſcopo accepiſſet, ad Epiſcopum tamen, ſolita Patenæ cum hoſtia, & Calicis cum vino inſtrumenta porrigentem, ad alia tunc temporis diſtractus, non acceſſit. Re poſtea detecta, quid facto opus eſſet, dubitatum, atque a ſacra Congregatione petitum eſt. Difficultatis deciſio ab illa pendebat graviſſima controverſia, inter Theologos agitata, circa materiam, & formam Ordinis Presbyteratus.

II. Antiquiores Scholaſtici, quos Sotus *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 1. *art.* 3. & teſte Goneto *in clypeo diſp.* 2. *art.* 3. plerique alii Thomiſtæ ſectantur, aliam non agnoverunt Ordinationis materiam, quam porrectionem inſtrumentorum, neque aliam formam, quam verba huic porrectioni adjuncta.

ĉta. Eorum præcipuum fundamentum ſitum eſt in Decreto ab Eugenio IV. edito in Concilio Florentino ad Armenorum inſtructionem, ubi, cum ſingulorum Ordinum materiam, & formam ſigillatim Eugenius recenſeat, ſolam porrectionem inſtrumentorum, & quæ eam comitantur, verba commemorat; inquit enim *tom. 9.* Collectionis Harduini *col.* 440. *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo: ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem; Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem; Subdiaconatus vero per Calicis vacui cum Patena vacua ſuperpoſita traditionem: & ſimiliter de aliis, per rerum, ad miniſteria ſua pertinentium, aſſignationem. Forma Sacerdotis talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium in Eccleſia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: & ſic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur.* Cujus quidem Decreti auctoritate ſuffulti præfati Auctores, adeo tenaciter ſuæ opinioni adhæſerunt, ut interrogati, cujuſnam inſtrumenti traditione, Evangelicæ prædicationis initio, ab Apoſtolis ordinarentur Diaconi, cum nondum Evangeliorum liber eſſet conſcriptus, ſine hæſitatione reſponderunt, ejus loco, porrectam fuiſſe ordinando chartam, in qua Fidei noſtræ myſteria erant conſcripta: quam ſane ridiculam, & plane abſurdam reſponſionem explodit Iſambertus *de Sacram. Ordinis diſp. 3. art. 6.*

III. Alii, cum ex una parte prædictum Eugenii Decretum præ oculis habuerint, atque ex alia animadverterint, in ſacris litteris, ubicumque de ſacra Ordinatione fit mentio, non aliter eam explicari, quam per manuum impoſitionem; *Act.* enim 6. cum de conſtituendis Diaconis Apoſtoli deliberaſſent, eorumque electionem Diſcipulorum multitudini permiſiſſent, ſeptem ab his deſignatis, *orantes, impoſuerunt manus*; & *cap.* 13. de Ordinatione Pauli, & Barnabæ dicitur: *Tunc jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus, dimiſerunt illos*: Paulus itidem 1. *ad Timoth.* 4. ſcribit: *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi, cum impoſitione manuum Presbyterii*: & *epiſt.* 2. *ad eumd. cap.* 1.: *Admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te, per impoſitionem manuum mearum*: ut hæc teſtimonia cum prædicto Decreto ſimul conciliarent; docuerunt, tam porrectionem inſtrumentorum, quam manuum impoſitionem, eſſe Epiſcopatus, Presbyteratus, & Diaconatus adæquatam materiam: formam vero eſſe verba, quæ in utraque actione ab Ordinante proferuntur. Ex tribus autem mox referendis manuum impoſitionibus, quæ adhibentur in Ordinatione Presbyteri, tertiam dumtaxat, quæ fit ſub hac formula: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiſeris peccata &c.* ad Sacramenti eſſentiam pertinere, iſti Auctores autumant. Ita Bellarminus *de Sacram. Ordin. lib. unic. cap.* 9. Maldonatus *tract. de Sacram. Ordin. quæſt.* 3. *part.* 2. *prop.* 1. & 4. ubi hanc aſſertionem quoad manuum impoſitionem eſſe de Fide, quoad porrectionem inſtrumentorum proxime ad Fidem accedere ait, Vaſquez *in* 3. *part.*

part. diſp. 239. *cap.* 2. 3. & 4. Hallier *de ſacris Elect. & Ordinat. part.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 2. *art.* 1. §. 10. & *ſeq.* Eſtius *in* 4. *diſt.* 24. §. 24. Iſambertus *cit. loc.* Piette *de Sacram. Ord. quæſt.* 9. Vanroy *eod. tract. cap.* 3. *quæſt.* 1. Simonet. *tract.* 17. *de Ord. diſp.* 3. *art.* 1. aliique innumeri.

IV. Alii demum exiſtimant, trium Ordinum hierarchicorum, Epiſcopatus videlicet, Presbyteratus, & Diaconatus, adæquatam materiam, & formam, ſolam eſſe manuum impoſitionem, cum ei reſpondentibus verbis; porrectionem autem inſtrumentorum ritum cenſent mere acceſſorium, & integrantem, ab Eccleſia adjunctum ad majorem dumtaxat ſignificationem, & expreſſionem collatæ poteſtatis. Quoniam vero in Ordinatione Presbyteri ter Epiſcopus manus imponit ordinando; primo, abſolutis litaniis, una cum ſibi aſtantibus Presbyteris, nihil dicens; ſecundo, immediate poſt primam, invocans in electum gratiam, & dona Spiritus Sancti; tertio, poſt Communionem, proferens illa verba: *Accipe Spiritum Sanctum &c.* non primam, neque tertiam, ſed tantum ſecundam, cum adjunctis precibus, totam Sacramenti eſſentiam perficere, hujus ſententiæ patroni contendunt. Non immerito tamen advertit mox citandus Martene, ſecundam manuum impoſitionem non differre a prima, ſed eſſe illius continuationem; quod revera utramque inſpicienti eſt manifeſtum. Ultro porro iidem concedunt, ceteros Ordines, Diaconatu inferiores, per ſolam inſtrumentorum traditionem conferri: quoniam, ut ipſi opinantur, non ſunt a Chriſto Domino inſtituti, ſed ab Eccleſia adinventi; ac proinde, cum non participent veram rationem Sacramenti, neque conferant gratiam ex opere operato, potuerunt quocumque alio modo ad Eccleſiæ placitum inſtitui, & conferri. Hanc ſententiam propugnant Hugo Menardus *in notis ad lib. Sacramentor. S. Gregorii*, Joannes Morinus *de ſacr. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 7. *cap.* 1. Martinus Becanus *de Sacram. Ordin. cap.* 26. *quæſt.* 4. *concluſ.* 3. Goarius *in not. ad Euchologium Græcorum pag.* 256. *num.* 11. Arcudius *Concord. lib.* 6. *cap.* 7. quibus in locis hi duo poſteriores Doctores, non de ſola Eccleſia Græca, ſed etiam de Latina expreſſe loquuntur, Juenin *de Sacram. diſſ.* 9. *quæſt.* 3. *cap.* 2. & *quæſt.* 4. *cap.* 2. & 3. Van-Eſpen *Jur. Eccl. univerſ. part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 1. *num.* 9. & *ſeq.* Martene *de antiqu. Eccleſ. ritib. lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 9. *num.* 11. 16. & 18. Tournely *de Sacram. Ordin. quæſt.* 3. *concluſ.* 1. & 2. aliique recentiores, quibus facem prætulerant S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 24. *part.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 4. & Petrus Soto *lib. de Inſtit. Sacerd. lect.* 5. quorum primum hanc ſententiam expreſſe docuiſſe, alterum vero maxime in eam inclinaſſe, fatetur Vaſquez *cit. diſp.* 239. *cap.* 2. *num.* 5.

V. Duo autem ſunt argumenta, quibus hanc aſſertionem nedum probari, ſed evidenter demonſtrari, putat Morinus. Primum ex eo deſumitur, quod per annos ad minimum nongentos, Ordines hierarchici in univerſa Eccleſia collati fuerint per ſolam manuum impoſitionem, abſque ullius inſtrumenti traditione; quod etiam Doctores contrariæ ſententiæ,

Digitized by Google

cum Bellarmino, & Hallier *cit. loc.* coguntur admittere: nulla quippe traditionis inſtrumentorum occurrit mentio in antiquis Ritualibus, & Sacramentariis, a Menardo, Morino, & Martene diligenter perquiſitis, & prolatis: quin immo in ſupra citato Concilio Carthaginienſi IV. anni 398. cui Epiſcopi 214. inter quos Auguſtinus, interfuere, per hoc Subdiaconatus ab hierarchicis Ordinibus diſtinguitur, quod iſte manuum impoſitione, ille vero inſtrumentorum porrectione conferretur, ſicuti animadvertimus: eamdemque differentiam fieri legimus in antiquo Sacramentario Romano, edito a Cardinali Thomaſio *pag.* 229. Nullam etiam inſtrumentorum traditionem commemorant Amalarius Fortunatus, Rabanus Maurus, & Walafridus Strabo, etſi de ritibus conferendi ſacros Ordines fuſe, atque ex profeſſo agant. Altum ſimiliter apud eoſdem Scriptores, atque in vetuſtiſſimis libris Ritualibus eſt ſilentium de tertia impoſitione manuum, nunc fieri ſolita in Ordinatione Presbyteri, cum illis verbis; *Accipe Spiritum Sanctum &c.* cujus nullum inveniri monumentum illo antiquius, quod extat in Vita Lietberti, Epiſcopi Cameracenſis, qui vixit ſeculo x. teſtatur Martene *cit. art. 9. num.* 12. unde infert idem Martene, hunc ritum, ſaltem quoad totam Eccleſiam Latinam, eſſe adhuc recentiorem altero porrigendi inſtrumenta, quem ceteroquin non ante annos 700. aut ad ſummum 800. in Eccleſiam Latinam invectum, ex iiſdem Ritualibus plane conſtat. Quare, inquiunt laudati Doctores, ne alterum ex his dicamus, nimirum, aut mutatam fuiſſe Sacramentorum ſubſtantiam, quod erroneum, aut antiquam Eccleſiam caruiſſe vero Sacerdotio, & legitimis Miniſtris, quod aperte hæreticum foret; neceſſario dicendum eſt, etiam nunc Ordines hierarchicos ſola manuum impoſitione, & quidem diſtincta ab illa tertia, quæ eſt recentioris ævi, conferri.

VI. Porro, non aliud Eccleſiam ſibi voluiſſe, credendum eſt, cum prædicta additamenta ſacræ Ordinationi fieri præcepit (pergunt iidem Doctores), quam magis diſerte explicare poteſtatem, quæ ſecunda manuum impoſitione eſt abunde ordinato collata; quemadmodum, priuſquam Scholaſticorum opinio omnium menti altius inſideret, faſſi ſunt Hugo a Sancto Victore *lib.* 2. *de Sacram. Fidei part.* 3. *cap.* 12. inquiens: *Accipiunt Calicem cum vino, & Patenam cum hoſtiis de manu Epiſcopi, quatenus his inſtrumentis poteſtatem ſe accepiſſe agnoſcant, placabiles Deo hoſtias offerendi:* ac totidem fere verbis Petrus Lombardus *lib.* 4. *diſt.* 24. *Accipiunt etiam Calicem cum hoſtiis, ut per hoc ſciant, ſe accepiſſe poteſtatem, placabiles Deo hoſtias offerendi:* quibus conſentit antiquum Pontificale Romanum Ms. bibliothecæ Colbertinæ, ubi legitur: *Accipiat Patenam cum oblatis, & Calicem cum vino, & ponat ſimul in manibus ordinati cujuslibet per ſe:* etenim, cum dicat *ordinati*, & non *ordinandi*, aperte denotat, ante inſtrumenti traditionem, abſolutam, & perfectam jam eſſe Ordinationem.

VII. Alterum, nec minus validum argumentum huic ſententiæ aſtruendæ,

dæ, ſuppeditat Eccleſia Græca, quæ in ſacris Ordinationibus perficiendis aliam non adhibuit, neque adhibet materiam, præter manuum impoſitionem: uti legere eſt in Græcorum Euchologio, & teſtatur Arcudius *cit. lib. 6. cap. 2.* quin tamen Eccleſia Romana ejuſmodi Græcorum Ordinationes unquam irritas habuerit, aut ullo pacto improbaverit: immo de illarum validitate non ſolum nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunenſi, & Florentino, quibus Græci cum Latinis adfuere, ſed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. qui Ruſſorum Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admiſit cum Ordinibus, quibus, ſecundum ritum Græcorum, inſigniti fuerant in ſuo ſchiſmate: uti late proſequuntur Natalis Alexander *in Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de Sacram. Ordin. art. 7.* §. 2. Morinus *de ſacr. Ordination. part. 3. exercit. 7. cap. 1. num.* 8. Cabaſſut. *in Notit. Eccleſiaſt. ſeculi* IV. *in append. ad can. Concilii* IV. *Carthaginienſis num.* 4. & 5. Tournely *in Prælection. theolog. de Sacram. Ordin.* Cardinalis de Lugo *de Sacram. diſp.* 2. *ſect.* 5. *num.* 85. Cardinalis Albitius *de Inconſt. in Fide cap.* 30. *ſub num.* 374. §. *Diverſo autem ritu*, Verricell. *de Apoſtol. Miſſion. tit.* 11. *quæſt.* 168. *ſect.* 3. *num.* 22.

VIII. Hoc autem eodem argumento, e Græcorum more petito, Auctores, quorum ſententiam in præſens exponimus, antevertunt fundamentum contrariæ opinionis, Eugenii Decreto ſubnixum: qua enim ratione, inquiunt, potuiſſet Eugenius IV. definire, in inſtrumentorum porrectione, eique reſpondentibus verbis, conſiſtere eſſentiam ſacræ Ordinationis, poſtquam in eodem Concilio ad communionem admiſerat Epiſcopos, Sacerdotes, & Diaconos Græcos, ſola manuum impoſitione ordinatos? Neceſſe eſt igitur fateri, Eugenium loquutum de materia, & forma integrante, & acceſſoria, quam optavit ab Armenis ſuperaddi manuum impoſitioni, jamdiu ab illis adhibitæ, ut Eccleſiæ Latinæ moribus ſe prorſus accommodarent, ac, rituum uniformitate, firmius eidem adhærerent: quod bene ponderant Menardus, Becanus, & Morinus. Neque hanc explicationem reſpuere poſſunt Auctores contrarii: ſiquidem in eo Decreto nulla fit mentio tertiæ impoſitionis manuum, quam nihilominus ad Ordinationis Presbyteri eſſentiam pertinere, iidem affirmant: atque idcirco fateri coguntur, non fuiſſe mentem Pontificis, ibidem explicare, quæ Ordinationis ſubſtantiam perficiunt.

IX. Ut hæc argumenta, quibus profecto nimium ſe premi ſentiunt, declinent, varia prædicti Doctores tentarunt effugia. Dixerunt plerique, etiam nunc in Eccleſia Latina Ordines hierarchicos ſola conferri manuum impoſitione, quia Epiſcopus ſuis manibus inſtrumenta exhibet ordinando. At in primis, ſi porrectio inſtrumentorum vera eſſet manuum impoſitio, etiam inferiores Ordines dicerentur conferri per manuum impoſitionem, contra id, quod a Concilio Carthaginienſi IV. audivimus: per manus etiam impoſitionem perficerentur Baptiſmus, & extrema Unctio,

quia Miniſtri manibus baptizandi corpus abluitur, & ſancto oleo perungitur infirmus, quod tamen nemo unquam dixit. Deinde hac reſponſione difficultatis nodus non ſolvitur: nam neque hodie Græci, neque olim Latini, in conferendis Ordinibus hierarchicis, inſtrumenta adhibuere: ac propterea alia diverſa eſt impoſitio manuum, in quam cadit præſens controverſia.

X. Dicunt alii, revera olim Latinos, ſicuti nunc Græci, Ordines hierarchicos ſola contuliſſe manuum impoſitione; & nihilominus hodie in Eccleſia Latina neceſſariam eſſe traditionem inſtrumentorum, quia Chriſtus Dominus non inſtituit, neque determinavit materiam, & formam Ordinationis in ſpecie infima, ſeu *atoma*, uti ajunt, ſed permiſit Eccleſiæ, illas pro ſuo libito determinare, juſtiſque de cauſis mutare, modo & res, & verba ſemper uſurpet, quæ apta ſint ad ſignificandum ſacræ Ordinationis effectum. Eccleſia autem, quæ ſolam olim deſignaverat manuum impoſitionem, cum verbis eam comitantibus, mutatis poſtea rerum circumſtantiis, illa Græcis relicta, aliam materiam adhibendam ſtatuit a Latinis. Verum hæc doctrina duas graviſſimas offendit difficultates. Primo quippe non ſatis probatur, quod Chriſtus Dominus prædictam poteſtatem fecerit Eccleſiæ; immo oppoſitum videtur evinci ex Tridentino *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. ubi declarat, a Chriſto relictam eſſe Eccleſiæ poteſtatem mutandi, quæ Sacramentorum diſpenſationem reſpiciunt, *ſalva illorum ſubſtantia*: mutatio vero materiæ, & formæ, non ad ritum, & diſpenſationem, ſed ad ſubſtantiam pertinet. Deinde, data Eccleſiæ facultate, de qua eſt ſermo, gratis omnino, & arbitrario fingitur, quod Eccleſia ea uſa fuerit: dicant enim, ubi, & quando, quo ſeculo, in quo Concilio, a quo Pontifice facta ſit ejuſmodi mutatio? Enimvero, ſi Eccleſia ab Ordinationis ritu ea ablegaſſet, quæ antiquitus fiebant, cogeremur utique affirmare, Ordinationis materiam, & formam fuiſſe, Eccleſiæ auctoritate, mutatas, novaſque antiquis ſubrogatas. Sed, cum omnia, quæ habentur in antiquis Ritualibus, perſeverent intacta, ac ſancte & integre etiam nunc peragantur; nemo facile credet, illa eadem, quæ jampridem ſatis erant, nunc, ad Ordinis Sacramentum perficiendum, amplius non ſufficere.

XI. Hæc omnia placuit hic exponere, non ut huic poſtremæ ſententiæ calculum adjiceremus, ſed eo tantum conſilio, ut perſpicuum fieret, eam, quamvis habeat contra ſe univerſam fere aciem Scholaſticorum, ab iſtorum tamen ictibus nihil ſibi metuere, immo & ſua jacula habere, quæ in eos intorqueat.

XII. Quare, ut ad propoſitum redeamus, cum valde incertum ſit, an is, de quo in caſu, per ſecundam manuum impoſitionem eſſet rite ordinatus, id utique faciendum erat, quod præſcribit Gregorius IX. *in Cap. Presbyter*, *de Sacram. non iteran.* ubi in caſu haud abſimili decrevit: *Nihil eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum, quod per errorem extitit prætermiſ-*

miſſum: quod præcipue in illo rerum ſtatu ſervandum erat, ne Sacramentum, quod, in multorum ſententia, cenſebatur undique perfectum, iterationis periculo ſubjiceretur; quemadmodum optime, atque ad rem omnino appoſite adnotavit Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. Ordin. cap.* 1. *art.* 7. §. 2. *in fin.* inquiens: *Unde, ſi quis horum rituum, qui ad materiam, vel formam pertinent, ſecundum varias Theologorum opiniones, in Ordinatione fuiſſet omiſſus, v. g. manuum impoſitio prima, vel adjuncta Oratio, aut Calicis cum vino, & aqua, & Patenæ cum hoſtia traditio, adjunctave formula verborum, aut unctio, aut denique manuum impoſitio poſtrema, vel hæc verba ipſam concomitantia: Accipite Spiritum Sanctum &c. ſupplere deberet Epiſcopus, quod in Ordinatione fuiſſet incaute prætermiſſum, ut colligitur ex Cap. Paſtoralis, & ex Cap. Presbyter, extra, de Sacramentis non iterandis.*

XIII. Quia autem nonnulli non infimi Theologi dixerunt, impoſitionem manuum, præambulam porrectioni inſtrumentorum, ſimul cum hac, in unam coaleſcere materiam, qua, una cum verbis ab Epiſcopo inſtrumenta exhibente prolatis, prima confertur Sacerdotalis poteſtatis pars, conficiendi nimirum Corpus Chriſti; idcirco ſacra Congregatio, ſcite animadvertens, prævium illam manuum impoſitionem, jamdiu antea peractam, non poſſe moraliter conjungi cum traditione inſtrumentorum, quæ poſtmodum fieret, ut etiam hujus opinionis, in re tanti momenti, rationem aliquam haberet, totam Ordinationem ſub conditione iterandam reſcripſit.

CAPUT UNDECIMUM.

De proteſtatione in aliquas Synodos inſerta, & per Archidiaconum, Epiſcopi nomine, ante Ordinationem repetita, per quam Epiſcopus Ordines collaturus proteſtatur, ſe intentionem non habere Ordinandi Irregulares, aut Canonico impedimento irretitos: & de Ordinatis ad majores ordines ab Epiſcopo in Miſſa, non ab ipſo celebrata, ſed a Sacerdote; de qua re in Synodo Epiſcopali aliquando diſceptatum eſt.

IN Pontificali Romano habetur edictum, quo Epiſcopus Ordines collaturus, ſub pœna excommunicationis præcipit, ne quiſquam canonico impedimento irretitus ad Ordines ſuſcipiendos accedere audeat. Idem ſolent Epiſcopi in ſuis Synodis clarius adhuc edicere, & explicare, ac præcipue ſolent illorum audaciam cenſuris compeſcere, qui, emendicato, & ficto patrimonii titulo, quo revera carent, ad ſacros Ordines promoveri præſumunt. Hæc omnia laudabiliter fiunt, neque ulli ſunt reprehenſioni obnoxia. At plerique Epiſcopi, his diligentiis nequaquam contenti, alias ulteriores adhibent, quæ non omnibus probantur: ſolent quippe, priuſquam ſacræ Ordinationis cæremonias incipiant, per Archidiaconum, alium-

liumve, publice denuntiare, ſe intentionem non habere ordinandi irregulares, cenſuris innodatos, carentes legitimo patrimonio, aut Beneficio, vel litteris dimiſſorialibus proprii Ordinarii &c. Quamquam autem præſumendum ſit, unicum ejuſmodi proteſtationis ſcopum eſſe, deterrere, qui aliquo ex enuntiatis vitiis laborans, ad Ordines ſacrilege ſuſcipiendos ſe accingit; ne enim gravis peccati reus fiat, tenetur Epiſcopus abſolutam intentionem habere Ordinem conferendi homini præſenti, cui manus imponit, & conſueta porrigit inſtrumenta, quemadmodum recte animadvertunt Navarrus *conſil. 5. de tempor. Ordinat.* Gobat *Theolog. experim. tract.* 8. *num.* 316. & Cardinalis de Lugo *de Sacram. diſp.* 8. *ſect.* 7. *num.* 119. nihilominus tamen, cum prædictam proteſtationem Ordinationi præmittit, innumeris ſcrupulis, & animi anxietatibus occaſionem præbet, & quandoque etiam probabilis, & prudens dubitatio exinde excitatur, num revera quis fuerit legitime ordinatus, eo quod aliquo ex enuntiatis impedimentis eſſet obſtrictus. Quare, ne cum maximo totius Chriſtianæ reipublicæ detrimento, & perturbatione, dubii, atque incerti Miniſtri ſacris miniſteriis addicantur, præſtat omnino, ut Epiſcopus ab illa generali proteſtatione abſtineat: quod opportune monet citatus de Lugo his verbis: *Ego quidem uſum talis proteſtationis nullo modo probo: tum quia in ritibus Eccleſiaſticis fundamentum non habet; nam, licet in Pontificalibus antiquis, & modernis apponatur formula, qua ordinandi moneantur ex parte Epiſcopi, ne ullus accedat irregularis, abſque ætate, vel facultate legitima &c. in nullo tamen Pontificali invenitur talis proteſtatio de defectu intentionis .... tum etiam quia, licet exiſtente graviſſima cauſa, poſſet aliquando Epiſcopus habere intentionem ſub conditione ... Ceterum ejuſmodi voluntas conditionata univerſalis cum omnibus haberi non poteſt, abſque graviſſimis inconvenientibus, propter dubia, quæ inde oriuntur circa valorem Ordinis.* Minus itaque decet, aliquid Synodo inſeri, quod prædictam proteſtationem contineat, aut eidem æquivaleat: etenim, cum Synodales ſanctiones ſint de ſe ſtabiles, & perpetuæ, ſimile edictum, in Synodo promulgatum, incertos redderet etiam Ordines ab Epiſcopis ſucceſſoribus conferendos: quamvis enim iſti nihil fortaſſe dicant, quo ſignificent, ſe non habere intentionem quemquam initiandi, qui canonico detineatur impedimento, ſemper nihilominus dubitari poterit, an ſuam intentionem conformaverint Synodali ſtatuto nondum revocato.

II. At quid faciendum, ſi re ipſa contingat, aliquem canonico impedimento ligatum Ordines recepiſſe ab Epiſcopo, qui eam ſolemnem proteſtationem ſacræ cæremoniæ præmiſit? Fuſe de hac quæſtione a nobis actum eſt *in noſtro Tractatu de Sacrificio Miſſæ ſect.* 2. §. 70. ubi ex ſacræ Congregationis Concilii ſententia diximus, interrogandum Epiſcopum, ſi ſit ſuperſtes, a quo Ordines ſunt collati: & ſi is aſſerat, ſuam intentionem vere alligaſſe præmiſſæ proteſtationi, Ordinationem diximus abſolute iterandam: ſi vero dubia, & incerta remaneat Epiſcopi intentio,

eo

eo quod non ſatis conſtet, qua mente eam proteſtationem emiſerit, & an illi revera ſuam aptaverit intentionem, Ordinatio erit ſub conditione repetenda. Quare, ad conſulendum conſcientiarum ſecuritati, & quieti, omnemque dubitationem de re ſane graviſſima removendam, cavere utique debet Epiſcopus, ne ullus ad Ordines ſuſcipiendos admittatur, qui, diligenti præhabita inquiſitione, non fuerit dignus, & idoneus repertus, omnibuſque ornatus qualitatibus, quæ a ſacris canonibus requiruntur; at, in ipſo actu collationis Ordinum, opus eſt, ut abſolutam habeat intentionem initiandi omnes, & ſingulos, ſive a ſe antea approbatos, ſive quoquo modo intruſos, qui ad illos ſuſcipiendos accedunt, & per conſuetam materiæ exhibitionem, formæque prolationem, voti compotes fiunt: neque expedit, ut aliquid, ne ad terrorem quidem, tunc dicat, unde fas ſit ejus intentionis defectum conjicere, aut leviter ſuſpicari.

III. Aliam ob cauſam non ſemel dubitatum fuit de collatorum Ordinum validitate. Quidam Epiſcopus Græci ritus, cui, ob ingraveſcentem ætatem, & adverſam corporis valetudinem, laborioſum erat Miſſam celebrare, cum eſſet Ordines collaturus, eam per alium Sacerdotem fieri curabat; eoque Sacrum peragente, ipſe conſueto ritu Ordines conferebat. Dubitatum fuit de Ordinationis ita peractæ validitate, & quid de ea ſentiendum, ab Apoſtolica Sede quæſitum. Rei examen commiſſum fuit ſacræ Congregationi ſancti Officii, nobiſque, qui ejuſdem Conſultoris officium tunc gerebamus, demandatum, ut in ſcriptis ſenſum noſtrum panderemus. Mandato obſequentes Diſſertationem elucubravimus, qua prædictam Ordinationem, illicitam quidem, ſed validam oſtendimus. Illicita quod fuerit, ſaltem quoad Ordines ſacros, nullo labore demonſtravimus: etenim, ſi antiquam Eccleſiæ diſciplinam reſpicimus, indubitatum eſt, primis dumtaxat exceptis temporibus, quibus ob ferventes perſequutiones integrum non erat Fidelibus in unum locum congregari, Ordinationes, non alibi, niſi intra Eccleſiam fuiſſe celebratas: quocirca S. Gregorius Nazianzenus *carm. de vita ſua*, Maximo Cynico, Conſtantinopolitanæ Sedis invaſori, exprobravit, quod Eccleſia excluſus, in ædibus cujuſdam Aulœdi fuerit ordinatus; & teſte Socrate *lib.* 4. *cap.* 29. Urſino pariter, ſeu Urſicino, contra legitimam Damaſi electionem, a factioſis quibuſdam in Antipapam electo, inter cetera objectabatur, quod, non in Eccleſia, ſed in obſcuro quodam Baſilicæ Sicinii loco ordinatus eſſet. Intra Eccleſiam vero, non alio unquam tempore fuiſſe Ordines, ſaltem ſacros, collatos, niſi cum inibi Divina celebrarentur myſteria, pluribus probat Hallier *de ſacr. Elect. & Ordinat. part.* 3. *ſect.* 8. *cap.* 5. *art.* 1. cui aſſentitur etiam hæreticus Binghamus *Origin. Eccleſiaſt. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 6. §. 8. cumque morem ex Apoſtolica traditione derivatum colligit idem Hallier *ex Actor. cap.* 13. ubi Ordinatio Sauli, & Barnabæ cum Sacrificio perfecta deſcribitur: ***Miniſtrantibus illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus; Segregate mihi Saulum, & Barnabam.*** Per *mi-*

miniſterium enim denotari Sacrificium, per *ſegregationem*, collationem Epiſcopatus, Interpretes omnes adnotarunt. Eamdem diſciplinam nobis exhibent antiqui Patres, qui Ordinationes, quas referunt, ſemper Sacrificii tempore peractas aſſerunt. Theodoretus *hiſt. relig. cap.* 13. *tom.* 3. loquens de Ordinatione Macedonii anachoretæ, eam factam dicit, tempore *myſtici Sacrificii*. Epiphanius *epiſt.* 51. *olim* 60. *ad Joannem Hieroſolymitanum, tom.* 1. *Oper.* S. Hieronymi *col.* 241. Paulinianum fratrem Hieronymi, invitum & reluctantem, a ſe, ſacris Myſteriis operam dante, primum in Diaconum, deinde in Presbyterum ordinatum, narrat. Synodus vero Laodicena paulo etiam accuratius tempus definit peragendæ ſacræ cæremoniæ: cum enim *can.* 4. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. dixerit: *Quod non oporteat, Ordinationes ſub conſpectu audientium celebrari*: uti legit Dionyſius; vel: *Non licere manus impoſitionem ſuper ordinandos, præſentibus catechumenis, fieri*: juxta verſionem Iſidori: ſignificavit profecto, Ordinationes fieri debere tempore oblationis, cui adeſſe prohibebantur catechumeni, & audientes; quo nomine denotari potuit tam certus ordo catechumenorum, qui ad ſermones in Eccleſia audiendos admittebantur, quam cœtus pœnitentium, quibus privilegium erat ingrediendi Eccleſiam; utroſque enim *audientes* appellatos, norunt Eruditi.

IV. Nec ſolum Ordines ſacros, quibus (ut ſuperius diximus) nondum annumerabatur Subdiaconatus, ſed etiam iſtum, ceteroſque minores Ordines, intra Miſſarum ſolemnia collatos, affirmat Auctor *Conſtit. Apoſt. lib.* 8. ubi omnes exhibens ritus, quibus, tempore Collectæ, ſacri Eccleſiæ Miniſtri inaugurabantur, modum etiam recenſet ordinandi Lectorem. Neque inter majores, & minores Ordines aliud, quoad hoc, intercedebat diſcrimen, niſi quod illi in ſanctuario ante Altare, iſti vero, extra ſanctuarium, & longe ab Altari conferrentur: quod teſtatur Amalarius *cit. lib.* 2. *de Divinis Officiis cap.* 6. Eamdemque conſuetudinem etiam nunc a Græcis retineri, poſt Morinum, obſervat Martene *de antiq. Eccleſ. ritib. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 4. §. 10. Ex hac autem conſuetudine conferendi Ordines minores extra ſanctuarium, & Altare, eveniſſe arbitramur, ut vetus Ordo Romanus, & Pontificale Romanum ſevere quidem interdixerint, ne Ordines ſacri, inter quos etiam Subdiaconatus fuit poſtea cooptatus, extra Miſſarum ſolemnia conferantur: *minores vero Ordines conferendos* (uti loquitur citatus Hallier) *etiam extra ipſa, favorabiliter indulgent*. Negari tamen non poteſt, congruum eſſe, magiſque conforme ritui in eodem Pontificali præſcripto, ut, quantum fieri poteſt, etiam hodie omnes Ordines in Miſſa conferantur: *Quia omnes Ordines* (ut *eodem cit. cap.* 5. *art.* 1. *num.* 3. proſequitur Hallier) *ad Sacrificium Miſſæ, tamquam ad finem ſuum, & ſcopum referuntur: omnium ipſum conſummatio, ac perfectio eſt .... Conſentaneum eſt itaque, ut coram Divinis ſymbolis, quæ Jeſum in ſacro Altari præſentem continent, Ordinationes perficiantur.*

V. Sed, quod de Ordinibus minoribus congruum diximus, de ſacris
eſt,

eſt, ex gravi præcepto, ſervandum: nullus quippe a gravi culpa eximeret Epiſcopum, qui, contra communem Eccleſiæ morem, ritumque in Romano Pontificali præſcriptum, ſacrum Ordinem extra Miſſarum ſolemnia conferret. Ad ſacram vero cæremoniam licite explendam, Miſſa, non ab alio, *ſed ab eo celebrari debet* (inquit Hallier *cit. cap.* 5. *art.* 3.), *a quo Ordines ſunt conferendi:* idemque adnotaverat Gloſſa *in Cap. Quod ſicut, de elect. verb. Dividatur*; & merito, tum quia, ut eadem Gloſſa ibidem advertit, ita obtinuit conſtans, & perpetua Latinæ Eccleſiæ conſuetudo, cui conſonat etiam Græcorum praxis, de qua Arcudius *lib.* 6. *Concord. cap.* 2. Goarius *in notis ad Euchol. Græcor. pag.* 292. & Morinus *de ſacr. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 11. *cap.* 6. tum quia, niſi Miſſa ab eo fiat, a quo Ordines conferuntur, *dividitur myſterium unitatis*, uti loquitur Innocentius III. *in cit. Cap. Quod ſicut, de elect.* cum enim omnes ordinati debeant ſanctiſſimam Euchariſtiam percipere e manibus Ordinantis, quod ab Eccleſiæ primordiis uſitatum, ac ſevera lege præſcriptum, oſtendit ſæpius citatus Hallier *ſect.* 8. *cap.* 11. *art.* 6. aſſeritque Auctor *Eccleſ. Hierarch. cap.* 6.: *Sub fine eorumdem ſanctiſſimæ conſecrationis, Diviniſſimæ Euchariſtiæ Communio traditur a Pontifice, qui illos conſecravit:* niſi Euchariſtia ab illo eodem conficiatur, a quo initiatis porrigitur, non adeo perfecte repræſentatur unio ipſorum cum ſuo Præſule; quemadmodum exhibetur, cum cœleſtem panem ab eodem paratum, ſuaque conſecratione in Chriſti Corpus converſum omnes ſimul accipiunt: quæ quidem ratio fortius adhuc urget, ſi agatur de Ordinatione Epiſcopi, vel Presbyteri, qui, ad eamdem Eccleſiæ unionem repræſentandam, debent idem Sacrificium cum Ordinante conficere, ſeu ſimul concelebrare. Denique tenetur ſacrorum Ordinum collator Miſſam facere per ſe ipſum, ut obtemperet Pontificali Romano, Clementis VIII. & Urbani VIII. auctoritate roborato; ibi enim alius non apparet deſcriptus ritus conferendi ſacros Ordines, niſi in Miſſa conferentis.

VI. Quare hæc, quæ adduximus, ad propoſitam referentes quæſtionem, jure indubitatum diximus, prædictum Præſulem, qui Ordines etiam ſacros contulerat, cum, non ipſe, ſed alter Sacrificium offerret, multis nominibus graviter deliquiſſe; ſed, quod attinebat ad collatorum Ordinum validitatem, hanc ſuſtineri, neque ulla probabili ratione poſſe in dubitationem adduci, affirmavimus. Quamvis enim inventi ſint pauci aliqui Auctores, quos commemorat Hallier *cit. cap.* 5. *art.* 2. qui opinati ſunt, Sacrificium Miſſæ eſſe de ſubſtantia conſecrationis, ſeu promotionis ad ſacros Ordines; attamen in primis nemo unquam dixit, eſſe de Ordinationis ſubſtantia Miſſam Pontificis ordinantis: deinde ea ipſa paucorum opinio jamdiu rejecta, & exploſa fuit ab omnibus Theologis, & Canoniſtis, quos congerit Sanchez *Conſil. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 4. Quocirca Hallier *cit. loc.* indubitanter ratam habendam ait Ordinationem, extra Miſſarum ſolemnia factam: *Adeo ut hocce tempore de ea re dubitare, fri-*

volum videatur: nec cum conditione repetendam eam eſſe ſacram Ordinationem cenſerem, in qua Sacrificium Miſſæ defuiſſet; nullus enim canon legitur, qui ad ſubſtantiam promotionis ad ſacros Ordines Sacrificium Miſſæ pertinere oſtendat. Minus itaque dubitandum erit de validitate Ordinis collati, non abſolute extra Miſſarum ſolemnia, ſed non intra Miſſam ab Epiſcopo celebratam, a quo fuit collatus.

VII. Hæc nos pro veritate tunc ſcripſimus; noſtrumque ſuffragium approbatum fuit a Congregatione generali, anno 1715. habita coram fel. rec. Clemente XI. Cumque poſtea ad Sedem Apoſtolicam delatum fuerit, quemdam Epiſcopum in Hibernia ſacros Ordines contuliſſe, cum ſacra Myſteria, non a ſe, ſed ab alio Sacerdote conficerentur, eadem controverſia iterum excitata, atque ad novum examen in eadem Congregatione eſt adducta: & Cardinalis Petra, tunc ejuſdem Conſultor, juſſus pariter ſententiam ſuam proferre, a noſtro ſenſu non receſſit, Ordinumque collationem illicitam & ipſe pronunciavit, validamque ſuſtinuit; ejuſque ſententiam confirmavit fel. rec. Innocentius XIII. in Congregatione generali, habita die 5. Februarii 1722. qui ſimul prædictum Epiſcopum per Bruxellenſem Internuntium ſerio moneri juſſit, ut conſcientiæ ſuæ conſuleret, cum certe graviter in canones peccaſſet: quemadmodum legere eſt in ejuſdem Cardinalis Petra *Comment. ad Conſtitut. Apoſtolic. tom. 5. pag.* 288.

VIII. Neque hæc extra propoſitum dicta cenſeantur: ſcimus quippe, non multis antea annis in quadam Synodo diſceptatum, an a ſacrorum Ordinum exercitio forent arcendi, qui a finitimo Epiſcopo illos receperant tempore Sacrificii ab alio Sacerdote oblati. Quapropter a noſtro inſtituto minime alienum judicavimus, hujus controverſiæ deciſionem referre, ut, ſi in poſterum contingat, in aliqua Synodo eamdem refricari, ſciat Epiſcopus, quid ſit deliberandum.

CAPUT DUODECIMUM.

Ad demonſtrandum, quam circumſpecte ſit in Synodo loquendum de Miniſtro Sacramenti Matrimonii nonnulla præmittuntur reſpicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt Matrimonia clandeſtina.

HAudquaquam ſatis explicare poſſumus, quantum interſit, ne in Epiſcopales Synodos ullum obrepat verbum, quo videatur aliqua approbari opinio, inter Catholicos controverſa: quamvis enim illud fortaſſe ex Epiſcopi, ſeu potius Scriptoris calamo, oſcitanter excidat, ſtatim nihilominus Auctores ſtantes pro ea ſententia, ſibi adſtipulari decantant Synodorum auctoritatem, quam omnes jure meritoque plurimi faciunt, privatorumque Doctorum placitis anteponunt. Rem enarrabimus, e qua vel ſola apparebit, quanta circumſpectione opus ſit in concinnandis Sy-

no-

nodalibus decretis, ne in ullam deflecti valeant de re aliqua diſſidentium Theologorum partem.

II. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reform. matrimonii cap.* 1. irrita eſſe decrevit matrimonia, quæ aliter deinceps contraherentur, *quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus:* ſimulque ſtatuit, *ut hujuſmodi decretum in unaquaque Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat a die primæ publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandos*. Abſoluto, atque ab Apoſtolica Sede confirmato Concilio Tridentino, quamplurimi Epiſcopi ſuas coegerunt Synodos, in quibus prædicti decreti promulgationem, uti par erat, urgentes, per ſingulas Parochias, populo denuntiari juſſerunt, firmitate caritura quælibet conjugia in poſtremum contrahenda, niſi fuerint celebrata *coram legitimo Miniſtro*. Equidem nobis perſuaſum eſt, hanc unam ob cauſam ab hiſce Synodis Parochum appellari legitimum matrimonii Miniſtrum, quia ſcilicet ipſe eſt publicus Miniſter, cui ſoli Eccleſia auctoritatem tribuit, ſua præſentia roborandi matrimonii contractum, eique vires & firmitatem adjiciendi: at nihilominus plures Doctores, præcipue Serry *in præfat. ad nov. edit. Operum* Melchioris Cani *cap.* 7. §. *Novam*, ejuſmodi loquutionibus a Synodis inconſiderate, ut nos opinamur, uſurpatis, atque a ſe diligenter collectis, uſi ſunt ad probandum, etiam ex Synodorum ſententia, Sacerdotem eſſe verum, & proprium Sacramenti matrimonii Miniſtrum; quod proinde, niſi fuerit Sacerdotali benedictione ſacratum, neque gratiam conferre, neque ulla ratione ad Sacramenti dignitatem pertingere, iidem Auctores defendunt. Verum, quot, & quantis difficultatibus hæc opinio ſit obnoxia, quotque habeat contradictores, neceſſarium ducimus hic exponere, ut deinceps cautiores fiant Epiſcopi in ſuis conſcribendis decretis, atque ut acturi de matrimonio, a prædicta, pleriſque Theologis inviſa, loquendi formula abſtineant.

III. Fidelium matrimonium a Deo in officium naturæ ab initio inſtitutum, fuiſſe poſtea a Chriſto Domino elevatum ad dignitatem veri & proprii Sacramenti novæ legis, cauſantis gratiam ex opere operato, veritas Catholica eſt, definita ab Eugenio IV. in Decreto pro Armenis §. *Septimum*, atque a Tridentino *cit. ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 1. quam a Lutheri, Calvini, aliorumque hæreticorum telis vindicat Bellarminus *de Sacram. matrim. lib. unic.* Quamobrem, quo religioſius Fideles matrimonium celebrarent, quod *magnum eſſe Sacramentum, in Chriſto; & in Eccleſia*, prædicaverat Apoſtolus *ad Epheſ.* 5. ab Eccleſiæ primordiis cautum eſt, ne aliter illud inirent, quam coram Sacerdote, cujus benedictione quodammodo obſignaretur. Hujus diſciplinæ teſtimonium nobis perhibent antiquiſſimi Patres. Etenim S. Ignatius *epiſt. ad Polycarpum num.* 5. ex recenſione Cotelerii *tom.* 2. *pag.* 41. ait: *Decet vero, ut ſponſi, & ſponſæ de ſententia Epiſcopi conjugium faciant, quo nuptiæ ſint ſe-*

ſecundum Dominum, & non ſecundum cupiditatem. Omnia ad honorem Dei fiant: & juxta aliam editionem: *Decet vero, ut mariti, & maritæ cum Epiſcopi arbitrio conjugium faciant, quo nuptiæ juxta Dominum ſint, non autem juxta cupiditatem.* Tertullianus *lib. 2. ad Uxorem cap. 8. edit. Pariſ. an.* 1634. *pag.* 191. ſcribit: *Unde ſufficiamus ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Eccleſia conciliat, & confirmat oblatio, & obſignat benedictio:* & *lib. de pudicitia, ejuſdem edit. pag.* 718. *& in Pamelii edit. cap.* 4. *Ideo penes nos occultæ quoque conjunctiones, id eſt non prius apud Eccleſiam profeſſæ, juxta mœchiam, & fornicationem judicari periclitantur &c.* Ad quem locum Rigaltius *in notis pag.* 114. animadvertit, iis verbis a Tertulliano prolatis: *Non prius apud Eccleſiam profeſſæ:* indicari conjugia, in quibus non fuerat ſervata conſuetudo, qua ſolebant Fideles conjugandi per Presbyteros Eccleſiæ offerri, *ut communibus votis conjugia benedicerentur:* quam quidem conſuetudinem firmavit Concilium Carthaginienſe IV. *can.* 13. relat. a Gratiano *Can.* 5. 30. *quæſt.* 5. *Sponſus, & ſponſa, cum benedicendi ſunt a Sacerdote, a parentibus ſuis, vel a paranymphis offerantur.* Ad eumdem vero morem alluſit Syneſius Cyrenenſis, qui floruit initio ſeculi v. *epiſt.* 105. ad Evoptium, fratrem, & ſucceſſorem ſuum in Metropolitana Sede Ptolemaidis in Lybia Pentapolitana, cum ſcripſit *pag.* 248. ex recenſione Petavii: *Mihi & Deus ipſe, & lex, & ſacra Theophyli* (Patriarchæ Alexandrini) *manus uxorem dedit:* ut enim opportune obſervavit Chriſtianus Lupus *in ſchol. & not. ad canones octavæ Synodi tom.* 2. *pag.* 1421. hæc S. Syneſii verba: *Mihi ſacra Theophyli &c. oſtendunt, Fidelium nuptias palam in Eccleſia fuiſſe ſemper ab Epiſcopo, aut Presbytero benedictas, & ſanctificatas.* Demum in Capitularibus Regum Francorum *lib.* 7. *cap.* 179. *tom.* 1. *col.* 1062. ex recenſione Baluzii, hæc in nuptiis præſcribuntur ſervanda: *Prius conveniendus eſt Sacerdos, in cujus Parochia nuptiæ fieri debent in Eccleſia coram populo; & ibi inquirere una cum populo ipſe Sacerdos debet, ſi ejus propinqua ſit, an non, aut alterius uxor, vel ſponſa, vel adultera: & ſi licita, & honeſta omnia pariter invenerit, tunc per conſilium, & benedictionem Sacerdotis, & conſultu aliorum bonorum hominum, eam ſponſare, & legitime dotare debet.*

IV. Hæc, aliaque hujus generis multa, a viris eruditis congeſta, probant quidem, ſemper ab Eccleſia vetita clandeſtina conjugia; ſed, num ante Tridentinum fuerint inſuper ullo unquam tempore etiam irrita, quæſtio eſt, de qua ſecum contenderunt ejuſdem Concilii Tridentini Patres; uti videre eſt apud Cardinalem Pallavicinum *in hiſt. Triden. lib.* 22. *cap.* 4. Etenim, cum plerique Patrum abnuerent enuntiato decreto *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. eo quod abſonum reputarent, tunc primum irrita decerni matrimonia, aliter quam coram Parocho celebrata, quæ etſi ſemper Eccleſia eſſet deteſtata, nunquam tamen antea firmitate carere voluerat; alii, qui pro decreto ſtabant, illis oppoſuerunt modo a nobis allegatas vetuſtiſſimas Eccleſiæ ſanctiones, quibus Sacerdotalem benedictionem præ-

ſcri-

ſcriptam contendebant non ſolum ad cohoneſtanda, verum etiam ad firmanda Chriſtianorum conjugia: idque adhuc clarius colligi ajebant ex decreto, Euariſto Papæ adſcripto, & relato *in Can. Aliter*, 30. *quæſt.* 5. ubi habetur: *Aliter legitimum non ſit conjugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem habere videntur .... uxor petatur .... & ſuo tempore ſacerdotaliter, ut mos eſt, cum precibus, & oblationibus a Sacerdote benedicatur .... Ita peracta, legitima ſcitote eſſe connubia: aliter vero præſumpta, non conjugia, ſed adulteria, vel contubernia, vel ſtupra, aut fornicationes.* Aliud addere poterant, & fortaſſe addiderunt, indubitatum teſtimonium Nicolai I. qui, cum reſciviſſet, Lotharium, Imperatoris Lotharii filium, & Caroli Calvi Regis Francorum nepotem, repudiata priore uxore Teuthberga, cui perpetrati inceſtus cum Huberto fratre ſuo crimen affinxerat, aliam duxiſſe nomine Waldradam, ſeu Gualdradam, quam tamen, ad ſuum excuſandum flagitium, ante Teuthbergam, a ſe ductam affirmabat, Concilium Metis celebrandum indixit, ſuiſque Apoſtolicis Legatis, Radoaldo Portuenſi, & Joanni Ficolenſi Epiſcopis, illuc miſſis, ut de hac cauſa judicarent, præcepit, ut diligenter inveſtigarent, an revera Lotharius, priuſquam conjugali fœdere ſe devinciret Teuthbergæ, matrimonium celebraſſet cum Gualdrada *coram teſtibus, ſecundum legem, & ritum, quo nuptiæ celebrari ſolent. Si vero* (ait *in Can. Lotharius*, 31. *quæſt.* 2.) *minime probatum fuerit, Gualdradam fuiſſe uxorem legitimam, neque nuptiis ſecundum morem celebratis, per benedictionem ſcilicet Sacerdotis, filio noſtro Lothario extitiſſe conjunctam; ſuggerite illi, ut non moleſte ferat, legitimam ſibi* (*ſi ipſa innocens apparuerit*) *reconciliari uxorem.* Hinc enim videtur evidenter inferri, medio ſeculo IX. quo Nicolaus I. univerſalem regebat Eccleſiam, ratas non fuiſſe Chriſtianorum nuptias, niſi eſſent *ſecundum morem celebratæ per Sacerdotalem benedictionem*, uti ajebat Nicolaus. Ex quibus omnibus prædicti Tridentini Patres, qui decretum urgebant, quo irrita fierent matrimonia clandeſtina, nihil per illud novi decerni, concludebant, ſed antiquas tantum Eccleſiæ leges inſtaurari, quas, aliquot dumtaxat ante Tridentinum ſeculis, ſola contraria conſuetudo abrogaverat.

V. Verum alii Theologi, & Patres, qui decreto obſiſtebant, non ſatis conſtare affirmabant, Sacerdotalem benedictionem fuiſſe ullo unquam tempore neceſſariam ad vires impertiendas Chriſtianorum connubiis. Ad Tertullianum enim quod attinet, alioſque Patres, & Canones, eumdem in modum loquentes, eos commode intelligi, ajebant, de ſola neceſſitate præcepti, quo cogebantur Fideles ſuas nuptias celebrare coram ſacro Eccleſiæ Miniſtro, cujus benedictione uberiorem aſſequerentur ſanctitatem. Siquidem Siricius Papa *epiſt. ad Himerium, Epiſcopum Tarraconenſem, cap.* 4. Sacerdotali benedictione obſignari voluit etiam ſponſalia de futuro, ſcribens: *De conjugali autem violatione requiſiſti, ſi deſponſatam alii puellam alter in matrimonium poſſit accipere. Hoc ne fiat, modis omnibus*

bus inbibemus: quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, apud Fideles cujuſdam ſacrilegii inſtar eſt, ſi ulla tranſgreſſione violetur. Hic quippe ſermonem eſſe de ſponſalibus de futuro, non dubitat Couſtant *in notis ad epiſt. Pontif. tom. 1. col. 628.* inquiens: *Obvius verborum Siricii ſenſus poſtulat, ut ea potius de prima deſponſationis fide, qua etiam Virginem conjugem vocari Patres ex Evangelio probant, interpretemur.* Nec tamen inde conficitur, etiam promiſſionem matrimonii inanem fuiſſe ſine Sacerdotis benedictione. Ad Canonem porro Euariſti, de quo ſpecialis erat, & nunc quoque eſt difficultas, non quod genuinus credatur Euariſti fœtus, ſed quia (uti alias diximus de ſimilibus epiſtolis decretalibus ab Iſidoro productis) præſumitur fabricatus ad normam diſciplinæ, quæ in Eccleſia vigebat in fine octavi, aut initio noni ſeculi; Ad Canonem (inquam) Euariſti reponebant, ſi ille accipiendus eſſet, ſicuti verba ſonant, non ſola Sacerdotis benedictio, verum etiam alia quamplurima, ibidem enumerata, fuiſſent de forma conjugalis contractus; quod tamen nemo unus aſſeruit: ait quippe Pſeudo-Euariſtus: *Aliter legitimum non fit conjugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem habere videntur, & a quibus cuſtoditur, uxor petatur, & a parentibus, & propinquioribus ſponſetur, & legibus dotetur, & ſuo tempore ſacerdotaliter, ut mos eſt, cum precibus, & oblationibus a Sacerdote benedicatur, & a paranymphis, ut conſuetudo docet, cuſtodita, & ſociata, a proximis congruo tempore petita, legibus detur, ac ſolemniter accipiatur, & biduo, vel triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant. Ita peracta, legitima ſcitote eſſe connubia; aliter vero præſumpta, non conjugia, ſeu adulteria &c.* Ne itaque tot conditiones ad matrimonii validitatem unquam ab Eccleſia requiſitas putemus, neceſſe eſt ita Pſeudo-Euariſtum explicare, ut illis verbis: *Aliter legitimum non fit conjugium*: ſolum ſignificare voluerit, aliter non fieri *licite*, omnibuſque ſervatis ritibus, atque ſolemnitatibus a legibus præſcriptis. Aliter porro facta conjugia, appellanda dixit *adulteria, & contubernia*; quia, uti ibidem adnotavit Gloſſa *verb. Contubernia*, matrimonia clandeſtina occaſionem, & ſecuritatem præbent alia poſtea ineundi, in foro quidem externo legitima, ſed quæ vere, & coram Deo ſunt adulteria, & contubernia. Ceterum ipſemet Canonis Auctor ratas, etſi legitimæ non eſſent, reputavit nuptias, ſine prædictis ſolemnitatibus celebratas: poſtquam enim dixerat, aliter inita conjugia eſſe adulteria, contubernia &c. hanc ſtatim limitationem appoſuit: *niſi voluntas propria ſuffragaverit, & vota ſuccurrerint legitima*: quam limitationem opportune ponderavit, ac Tridentinis Patribus, de allegati Canonis ſenſu inter ſe diſputantibus, conſiderandam propoſuit Didacus Laynez, uti idem Pallavicinus refert *cit. cap. 22. num. 25.* Et ſane, quamquam hodie nomine matrimonii legitimi, & non rati, communiter intelligamus matrimonium Infidelium; olim tamen a Juris Canonici Peritis, etiam inter matrimonia Fidelium, fuiſſe hanc adhibitam diſtinctionem, ut alia dicerent-

rentur legitima, & rata, alia rata dumtaxat, ſed non legitima, teſtis eſt Gratianus, qui *in fine quæſt.* 1. *cauſ.* 28. loquens de conjugiis Fidelium, hæc ſcripſit: *Horum quædam ſunt legitima, veluti cum uxor a parentibus traditur, a ſponſo dotatur, & a Sacerdote benedicitur. Hæc talia conjugia, legitima, & rata appellantur. Illorum vero conjugia, qui, contemptis omnibus illis ſolemnitatibus, ſolo affectu aliquam ſibi in conjugem copulant, hujuſmodi conjugium, non legitimum, ſed ratum tantummodo eſſe creditur.*

VI. Facilius fuit Nicolai I. epiſtolæ genuinum ſenſum aperire. Siquidem Lotharius, minime ſibi conſtans, nunc unam, nunc alteram obtendebat ſui repudii cauſam; quod ex pluribus conſtat ejuſdem Nicolai epiſtolis, præſertim 22. 23. 32. 49. 52. & 58. hac ſuper cauſa datis, quæ extant in Collectione Harduini *tom.* 5. *col.* 236. & *ſeq.* & fuſe enarrant Natalis Alexander *diſſert.* 9. *in hiſtor. Eccleſ. ſec.* IX. & X. & Pagi junior *in Vitis Nicolai I. & Hadriani II.* Ad Pontificem autem ſcripſerat, ſe Teuthbergam repudiaſſe, quia, priuſquam ei nuberet, jam erat obſtrictus vinculo alterius connubii, initi cum Gualdrada. Videns porro Pontifex, quam parum fidendum eſſet aſſertionibus parum ſibi cohærentis Lotharii, nullam, quoad hoc, ei fidem habendam reſcripſit, niſi probaret, ſe legitime, omnibuſque adhibitis juris ſolemnitatibus, nupſiſſe Gualdradæ, quam ceteroquin aliunde notum erat habuiſſe loco pellicis; ſicuti iidem citati Auctores teſtantur. Ceterum a Nicolao validum habitum Matrimonium, clanculum ſolo contrahentium conſenſu celebratum, liquet ex ejuſdem reſponſis ad conſulta Bulgarorum, ubi, poſtquam omnes deſcripſit nuptiales ritus, in Romana Eccleſia uſitatos, illis prorſus reſpondentes, quos nuper a Pſeudo-Euariſto audivimus, inquit *cap.* 3. *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 355. *Peccatum autem eſſe, ſi hæc cuncta in nuptiali fœdere non interveniant, non dicimus, quemadmodum Græcos vos adſtruere dicitis: præſertim cum tanta ſoleat arctare quoſdam rerum inopia, ut ad hæc præparanda nullum his ſuffragetur auxilium; ac per hoc ſufficiat, ſecundum leges, ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui conſenſus ſi ſolus in nuptiis forte defuerit, cetera omnia, etiam cum ipſo coitu, celebrata fruſtrantur.* Jure autem Bulgari ad Nicolaum ſcripſerant, ſe a Græcis accepiſſe, non poſſe recenſitas nuptiarum ſolemnitates ſine peccato omitti; quoniam Leo Imperator *Novell.* 89. publica lege ſanciverat, ut *ſacræ benedictionis teſtimonio* matrimonia confirmarentur, *adeo ut, ſi qui citra hanc matrimonium ineant, id ne ab initio quidem ita dici, neque illos in vitæ illa conſuetudine matrimonii jure potiri velimus.* Verum hæc Conſtitutio, cum a Principe laico prodierit, non potuit matrimonii validitatem, quoad forum conſcientiæ, infringere.

VII. Hæc in utramque partem a Tridentinis Theologis, & Patribus verſata ſunt, & tandem deliberatum, ut matrimonia clandeſtina, ſive ullo unquam tempore fuerint antea invalida, ſive non, quod dubium profecto, atque incertum remanſit, ad ea nihilominus præcavenda graviſſima

ma-

mala, quæ in animarum perniciem, ac totius Chriſtianæ reipublicæ perturbationem ex illis obveniebant, & quibus, experientia docente, haud ſatis occurrere poterat ſola eorumdem prohibitio, a Concilio Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. *in Cap. Cum inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* renovata, deliberatum (inquam) eſt, ut invalida in poſterum decernerentur: quod re ipſa factum legimus per ſæpius laudatum ſaluberrimum decretum *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reformatione matrimonii.*

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Ex eo quod præſentia Parochi neceſſaria nunc ſit ad vires tribuendas Chriſtianorum connubiis, recruduit quæſtio, jam antea a nonnullis excitata, an ſcilicet ille ſit Sacramenti matrimonii Miniſter. Secum invicem hac in re pugnantium Doctorum præcipua argumenta proferuntur: concluditurque non eſſe in Synodalibus conſtitutionibus de hujuſmodi controverſia ferendum judicium, nec aliquid aſſerendum, quod uni, aut alteri opinioni refragetur.

CUm prædicta controverſia inter Tridentinos Patres ferveret, aliquot Theologi Pariſienſes, duce Simone Vigorio, in medium protulere ſententiam Guillelmi Pariſienſis, qua rem totam facile componi, arbitrabantur. In unoquolibet matrimonio, etiam Fidelium, diſtinguendam voluit Guillelmus *in ſuo Tract. de Sacram. matrim. cap. 9.* rationem contractus a dignitate Sacramenti; docuitque, illam quandoque ab hac ſeparari: etenim (ajebat) Miniſter Sacramenti matrimonii eſt Sacerdos, qui ſolus poteſt contractum conjugii, de ſe mere civilem, & profanum, ſua benedictione conſecrare, & efficere, ut per eam, tamquam formam, elevetur ad cauſandam gratiam ex opere operato: eo pacto, quo aqua elementaris, quæ eſt materia Sacramenti Baptiſmi, per verba a Miniſtro prolata, quæ ſunt ejuſdem Sacramenti forma, virtutem acquirit abluendi interiores animi ſordes, producendique gratiam: quare, pergebat Guillelmus, ſi contingat, matrimonium ſine Sacerdotis præſentia iniri, validum & firmum utique erit in ratione contractus; nequaquam autem Sacramenti naturam, ac virtutem participabit. Poſita porro hac opinione, omnem explanatam difficultatem, deprædicabant Pariſienſes: præjactis quippe Guillelmi principiis, perſpicuum fit, matrimonia clandeſtina, quamvis ſemper ab Eccleſia vetita, ſemper nihilominus firmitatem habuiſſe inſolubilis contractus, ſed Sacramenti natura, dignitate, ac virtute caruiſſe: Canones proinde, & Patres validitatem illis attribuentes, ſolum reſpexerunt civilem contractum: quibus vero eadem viſa ſunt minus rata, conſiderarunt in illis rationem Sacramenti, quam ſine Sacerdotis benedictione minime aſſequi, exiſtimarunt.

II. Hæc Pariſienſium doctrina, a Vigorio propoſita, ſi vera narrat Palla-

Pallavicinus *cit. hiſt. lib.* 20. *cap.* 4. *num.* 1. paucos quidem habuit ſectatores: attamen non erat adeo ſingularis, uti dictitavit Sotus *in* 4. *diſt.* 26. *quæſt.* 2. *art.* 3. ſiquidem, præter Guillelmum, eamdem tradiderat Paludanus *in* 4. *diſt.* 5. *quæſt.* 2. eidemque adſtipulati fuerant Patres Concilii Provincialis Colonienſis I. anni 1536. *part.* 7. *cap.* 40. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2010. ubi non obſcure inſinuarunt, contractum matrimonii nonniſi per Sacerdotis benedictionem Sacramentum effici, ajentes: *Quod Sacramentum, ſi quis, ſicut decet, acceperit, accedente Sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore caſto, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam*: & clarius id ipſum expreſſit, qui eidem Concilio præfuit, & poſtea ad Lutheranos defecit, Hermannus, Archiepiſcopus Colonienſis, in ſuo Catechiſmo, ubi *pag.* 273. agens de Sacramento matrimonii, hæc habet; *De Miniſtro hujus Sacramenti poſtremo videndum eſt. Ut forſan quidam non improbanda ratione dicant, matrimonium certum Miniſtrum non exigere, quod conjuges in ſe caſto amore, ac religioſe conſentientes Deus ipſe conjungat; tamen videmus, & in veteri lege quoſdam fuiſſe, qui Dei vice conjuges conjungerent: quanto ergo magis putandum eſt, in nova lege Sacerdotes, qui legatione pro Deo funguntur, legitimos hujus Sacramenti Miniſtros eſſe?* Præterea paulo ante, quam Vigorius Guillelmi opinionem Tridentinis Patribus exponeret, anno nimirum 1562. publici juris factum fuerat, etſi fortaſſe nondum omnibus innotuiſſet, celeberrimum Opus Melchioris Cani *de Locis Theologicis*, ubi *lib.* 8. *cap.* 5. doctiſſimus Auctor Guillelmi ſententiam inſtaurat, & validiſſimis ſuſtentat argumentis: nam, præterquamquod (inquit Canus) nunquam Patres Chriſtianorum matrimonium verum Sacramentum nominarunt, niſi ſimul meminerint Sacerdotalis in illo intervenientis miniſterii, quod percurrenti, quos jam præmiſimus, textus, patebit; certum eſt, quodlibet Sacramentum eſſe opus Divini cultus, & religionis. Matrimonium autem, ſolis verbis viri, & fœminæ contractum, ſine ullo miniſterio Sacerdotis aliquam ponentis ſacram cæremoniam, licet rei ſacræ ſignaculum ſit, non poteſt tamen dici opus Divini cultus, & religionis. Ad hæc, Auguſtinus *in epiſt. ad Bonifacium* tradit, oportere, res ipſas corporeas, quibus Sacramenta conſtant, imaginem, & ſimilitudinem gerere ejus ſanctificationis, cujus ſunt ſigna, & cauſæ: cum autem connubiale fœdus, ſine ullo ſacro ritu, & Sacerdotis miniſterio contractum, nullam exterius exhibeat ſpeciem interioris ſanctificationis, conſequens eſt, ut proprie Sacramentum non ſit. Deinde Concilium Florentinum docet, omnia Sacramenta conſtare rebus tamquam materia, & verbis tamquam forma: nemo autem ſibi facile ſuadebit, formam Sacramenti matrimonii eſſe verba, quibus contrahentes ſuum exprimunt conſenſum, quæ mere profana ſunt, atque etiam ab Ethnicis uſurpata. Inſuper verba, quæ ſunt alicujus Sacramenti forma, non poſſunt ſuppleri per nutus, ſcripturam, aliudve ſignum, eorum loco ſubſtitutum; quod con-

conſideranti alia Sacramenta eſt manifeſtum: at contrahentes, ſi, verborum loco, nutus, ſcripturam, aliudve ſignum ſupponant, æque matrimonium perficiunt, ac ſi verbis uterentur: non igitur eorum verba ſunt Sacramenti matrimonii forma. Tandem Auctores, qui tenent, contrahentes eſſe Sacramenti matrimonii miniſtros, multum inter ſe diſſentiunt in determinanda ejuſdem Sacramenti materia, ac forma. Aliqui enim cum Catharino *de Matrim. quæſt.* 1. docuere, conſenſum contrahentium, exterioribus ſignis expreſſum, eſſe materiam; verba vero a Chriſto Domino ſemel prolata *Matth.* 19.: *Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ:* eſſe formam pro omnibus Fidelium matrimoniis. Alii cum Victoria *in Summ. de Matrim. num.* 245. opinantur, verba unius contrahentis, qui primo ſuum præſtat conſenſum, eſſe materiam, & verba ſecundo proferentis eſſe formam, per quam prima determinantur ad conſtituendum contractum, & Sacramentum; quam quidem opinionem probabilem putat Henriquez *de Sacram. lib.* 11. *cap.* 2. Alii cum Covarr. 2. *part. de Matrim. cap.* 1. *num.* 8. Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 2. *diſp.* 129. *cap.* 3. *& diſp.* 3. *de Matrim. cap.* 5. & Baſilio Pontio *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 12. exiſtimant, conſenſus utriuſque contrahentis, verbis, ſeu ſignis manifeſtatos, eſſe formam, corpora eſſe materiam remotam, eorumque traditionem, & acceptationem (quam neſcimus quo pacto a conſenſu diſtinguant) eſſe materiam proximam. Alii cum Cardinali de Lugo *diſp.* 2. *de Sacram. num.* 29. dicunt, contrahentium verba, ſeu ſigna, prout ſunt traditio corporum, eſſe materiam; ut vero ſignificant, & cauſant perſonalem obligationem in utroque contrahente, eſſe formam. Alii demum, magiſque communiter, cum Soto *in* 4. *diſt.* 26. *quæſt.* 2. *art.* 1. Bellarmino *lib.* 1. *de Matrim. cap.* 6. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. de Sacram. diſp.* 2. *ſect.* 1. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 5. *num.* 6. & Gonet *diſp.* 2. *art.* 5. defendunt, utriuſque contrahentis conſenſum, verbis, ſeu ſignis expreſſum, eſſe materiam ſimul, & formam, ſed ſub diverſa conſideratione: eſt enim materia, quatenus ſignificat corporum traditionem; eſt forma, quatenus mutuam exhibet eorumdem acceptationem. Jam vero, clamat Melchior Canus, nonne tanta, in re graviſſima, varietas, & diſſonantia haud leve indicium eſt falſitatis opinionis, ad quam adſtruendam coguntur illius aſſertores tot diverſas aſſignare unius Sacramenti materiam, & formam, quarum pleræque hæreticis nugatoriæ, ipſiſque Catholicis aut commentitiæ, aut certe parum ſolidæ videntur? Ad tot igitur evitandas ineptias, concludit Canus, a junioribus Theologis excogitatas, teneamus, oportet, Sacramenti matrimonii Miniſtrum eſſe Sacerdotem; formam eſſe benedictionem, ſeu ſacra verba, quibus ille conjugibus bene precatur; materiam vero eſſe contractum civilem, ab ipſiſmet contrahentibus mutuo conſenſu perfectum.

III. Hactenus Melchior Canus, cujus argumenta etſi totis viribus convel-

vellere ſtuduerit Bellarminus *cit. lib.* 1. *cap.* 7. non ideo tamen a Cani opinione omnes retraxit : ſiquidem eamdem ſunt poſtea ſectati Sylvius *in* 3. *part. D. Thom. tom.* 4. *diſt.* 42. *art.* 1. *quæſt.* 1. Eſtius *in* 4. *ſent. diſt.* 26. §. 10. Juenin *de Sacram. diſſert.* 11. *quæſt.* 3. Serry *cit. præfat. ad Opera* Melchioris Cani *cap.* 7. du Hamel *Theolog. tom.* 7. *tract. de Matrim. cap.* 6. Tournely *de Sacram. matrim. pag.* 120. *& ſeq. edit. Pariſien.* Herminier *tract. de Sacram. tom.* 3. *cap.* 5. Piette *part.* 6. *Quæſtion. theologicar. quæſt.* 13. Gibertus *Conſult. Canonic. de Matrim. tom.* 1. *conſult.* 55. & alii.

IV. Verum, quamquam hucuſque explicata Melchioris Cani ſententia, tot Doctorum ſuffragiis communita, ſit valde probabilis, ac cuique liberum, abſque ulla erroris nota, eam amplecti, uti fatentur Habert *in Theolog. dogmat. & moral. tract. de Matrim. cap.* 4. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. matrim. art.* 5. §. 2. & Genett. *Theolog. moral. tom.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. attamen nullus inficiabitur, communiorem eſſe contrariam aliorum opinionem, qui conſtanter defendunt, ſolos contrahentes eſſe miniſtros Sacramenti matrimonii ; quod proinde neceſſario ab illis confici docent, ſimul ac validum inter ſe ineunt conjugii contractum. Hanc quippe ſententiam propugnarunt fere omnes antiqui Theologi, Juriſque Canonici Interpretes, quos citant, & ſequuntur Vaſquez *cit. diſp.* 3. *de Sacram. matrim. dub.* 3. Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 5. *&* 6. Theophilus Raynaudus *in Heteroclit. ſpiritual. punct.* 14. *Oper. tom.* 16. Fraſſen *in ſuo Scoto Academico tom.* 12. *tract.* 3. *diſp.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 3. *concluſ.* 2. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *tom.* 3. *de Matrim. diſp.* 13. *art.* 6. Clericatus *deciſ.* 6. *de Matrim.* Cardinalis Gottus *tom.* 4. *in* 3. *part. dub.* 5. §. 1 *quæſt.* 2. Nec verum eſt, quod nonnulli jactitant, hanc opinionem, ultra montes, eſſe jam fere antiquatam : ex illis quippe, qui ultra montes non diu antea ſcripſerunt, eamdem tuentur Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 12. *cap.* 5. *num.* 4. Simonet. *Inſtit. Theologic. tom.* 3. *tract.* 18. *diſp.* 1. *&* 2. Boucat *in Theologia Patrum tom.* 5. *diſp.* 7. *de inſtitutione matrimonii art.* 5. *ſect.* 1. *& ſect.* 2. Auctor Theologiæ moralis ad uſum Seminarii Petrocorenſis *tom.* 4. *cap.* 4. Merbeſius *in Summa Chriſtiana tom.* 2. *de Sacram. matrim. diſſ.* 7. *quæſt.* 5. Pontas *in ſuo Dictionario verb. Matrimonium tertio caſ.* 1. aliique non pauci : quocirca Tournely, quamquam Melchiori Cano adhæſerit, nihilominus ingenue faſſus eſt *cit. loc. Si ex auctoritate, & numero Scholaſticorum pugnandum hic foret, vinceret haud dubie oppoſita ſententia.*

V. Neque tam ingens Theologorum numerus tanta animi fortitudine pro hac ſententia dimicaret, niſi & ipſi validiſſima haberent argumenta, quæ ſuis adverſariis opponant ; inter quæ non contemnendum utique eſt, quod in hunc modum inſtaurant. Quidquid ſit, an matrimonia clanculum celebrata, fuerint unquam ante Tridentinum irrita, apud omnes tamen indubitatum eſt, ea, aliquot ante Tridentinum ſeculis, firmitate

non caruiſſe: id quippe diſerte declararunt ipſimet Tridentini Patres *cit. cap.* 1. hiſce verbis: *Tametſi dubitandum non eſt, clandeſtina matrimonia, libero contrahentium conſenſu facta, rata, & vera eſſe matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi ſint illi, ut eos ſancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata eſſe negant:* & ſiquidem idem Tridentinum, ſuum decretum, quo irrita illa fecit, robur habere noluit, niſi poſt triginta dies a die primæ ejuſdem publicationis in unaquaque Parochia factæ numerandos, certum pariter eſt, etiam nunc matrimonia clandeſtina vera, ac rata eſſe in locis, in quibus prædictum decretum nunquam fuit promulgatum. Jam autem nunquam Tridentini Patres illa *vera*, *ac rata* conjugia dixiſſent, & declaraſſent, niſi crediđiſſent, ea eſſe vera Sacramenta: uti enim perpendit Bellarminus *cit. cap.* 7. ſapientiſſimis illis Patribus notum erat, a ſacris Canonibus, quibus ſuum loquendi modum conformaſſe eſt præſumendum, ea tantum matrimonia dici *vera*, *ac rata*, quæ non ſolum ſunt contractus civiles, ſed etiam Sacramenta religionis: quod potiſſimum diſcimus ab Innocentio III. *in Cap. Quanto, de divortiis*, ubi ait: *Etſi matrimonium verum inter Infideles exiſtat, non tamen eſt ratum: inter Fideles autem verum, & ratum exiſtit, quia Sacramentum Fidei, quod ſemel eſt admiſſum, nunquam amittitur, ſed ratum efficit conjugii Sacramentum*. Porro ſi ſemel evincitur, matrimonium ſine Sacerdotis præſentia clanculum contractum, aliquando fuiſſe, & alicubi nunc quoque eſſe Sacramentum; neceſſario inde conficitur, illius miniſtros eſſe contrahentes, & non Sacerdotem.

VI. Præterea, ſi Sacerdos eſſet Miniſter Sacramenti matrimonii, verba ab eodem prolata: *Ego vos conjungo &c.* eſſent ejuſdem Sacramenti forma; quod ultro concedunt Doctores Cano adſtipulantes. At, inquiunt adverſarii, nec ea verba, nec alia illis æquivalentia, ſemper, atque ubique adhibita fuere, neque eadem, aut illis ſimilia inveniuntur in omnibus Ritualibus; quemadmodum teſtatur Martene *de antiq. Eccl. ritib. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *art.* 3. *num.* 6. inquiens: *Inaudita apud eos (majores noſtros) erant illa verba Parochi: Ego vos conjungo &c. in quibus aliqui ex recentioribus Scholaſticis formam hujus Sacramenti conſtituunt, quæ tamen deſideratur in duobus antiquis Ritualibus Mss. Beccenſis monaſterii, in Pontificali Senonenſi annorum* 300. *in antiquo Rituali Bituricenſi, & in aliis pene omnibus, quæ a nobis poſtea exhibebuntur*: additque Simonet. *cit. tract.* 18. *diſp.* 2. *art. unic.* §. 3. alicubi hæc tantum verba a Sacerdote fuiſſe pronunciata: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*: quæ certe nihil commune habent cum illis: *Ego vos conjungo &c.* Et quamvis Tridentinum *cit. loc.* hanc poſteriorem formulam indicaverit, quamcumque tamen aliam, juxta cujuslibet regionis uſum, adhiberi permiſit: *vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuſcujuſque provinciæ ritum*. Tantam porro varietatem Eccleſia non toleraſſet, multoque minus cujusli-

cujuslibet provinciæ arbitrio permiſiſſet, ſi exiſtimaſſet, per verba a Sacerdote prolata confici Sacramentum matrimonii.

VII. Sunt qui inſuper hoc idem argumentum confirment exemplo ſecundarum nuptiarum, quæ quamquam valide, & licite contrahantur, quidquid in contrarium ſentiant aliquot Orientales, quos, hac in re errantes, nos redarguimus *in noſtra Conſtit.* 57. §. 8. *num.* 3. *& in alia noſtra Conſtit.* 129. §. 29. *Bullarii noſtri tom.* 1. attamen prohibentur benedici tam apud Latinos, ut habetur *in Cap.* 1. *de ſecundis nuptiis*, quam apud Græcos, ut *in cit. noſtra Conſtit.* 57. §. 8. *num.* 4. hinc quippe iterum inferri autumant, Sacerdotis benedictionem neceſſariam non eſſe ad perficiendum matrimonii Sacramentum. Verum ejuſmodi argumentum inane, & fallax eſt: etenim ſecundæ nuptiæ non ſunt quidem benedicendæ ea ſolemni benedictione, quæ continetur in ſpeciali Miſſa pro ſponſo, & ſponſa, de qua nos egimus *in noſtra Inſtit.* 80. quamque nullus unquam dixit pertinere ad eſſentiam Sacramenti matrimonii; ſed, ut validæ ſint, contrahi debent coram Parocho, qui eodem plane ritu, eademque verborum formula, in quam unice cadit præſens controverſia, illis bene precatur. Non ignoramus, Gloſſam Canonicam adnotaſſe, ideo ſecundas nuptias non eſſe benedicendas, ne Sacramenta iterentur; ſed nomine Sacramenti intellexiſſe arbitramur *Sacramentale*, quod licet in ſe ſpectatum ſemper iterari queat, hic tamen obſtat ſpecialis ratio, ne iterari permittatur: ſiquidem, uti ſcite, atque ad rem ponderat S. Thomas *in* 4. *diſt.* 42. *quæſt.* 3. *art.* 1. quamvis ſecundum matrimonium verum Sacramentum ſit, deficit tamen ab illa perfecta ſignificatione unionis Chriſti cum Eccleſia, quæ cum fuerit, & ſit unius cum una, melius, & perfectius repræſentatur per primum: propter hunc autem ſignificationis defectum Eccleſia denegat ſecundis nuptiis eam ſolemniorem benedictionem, quam primis impertitur.

VIII. Melius, & ſolidius fulciri poteſt eadem opinio alia ratiocinatione, quam a ſuis Auctoribus prætermiſſam advertimus. In locis, in quibus Tridentinum jam eſt promulgatum, non raro contingit, virum, & fœminam, matrimonium inter ſe contracturos, inopinantem Parochum adire, & coram eo, quamvis invito, & reluctante, ac duobus teſtibus, ibidem fortuito aſtantibus, mutuum in conjugium conſenſum exprimere, atque inde ſtatim ſe ſubducere, quin Parochus ullum, niſi fortaſſe objurgationis, verbum protulerit. Ejuſmodi matrimonium, in ſententia Melchioris Cani, eſt validum in ratione contractus; ſed, ob defectum Sacerdotalis benedictionis, non eſt Sacramentum. Ne itaque ſic copulati Fideles perpetuo careant gratia, quæ ex Sacramento matrimonii in contrahentes derivatur, deberet Eccleſia illos compellere, aut ſaltem hortari, atque inducere ad ſuum contractum legitime, conſuetiſque adhibitis ſacris ritibus, iterum renovandum coram eodem Parocho, cujus verbis fiat Sacramentum; atque, ob eamdem rationem, coram Sacerdote aut

præ-

præciperet, aut ſaltem inſtaurari curaret clandeſtina conjugia, in locis initа, ubi Tridentini decretum non eſt receptum. Cum autem in neutro caſu conjugii renovationem ab Eccleſia urgeri videamus, non temere inde conjicimus, utrumque contractum, quamquam Sacerdotis benedictione non obſignatum, jam ab Eccleſia haberi pro Sacramento. Ad hanc excutiendam difficultatem, reſpondere poſſunt Cani aſſeclæ, ideo Eccleſiam nequaquam ſolicitam eſſe de prædictis conjugiis, debito ritu inſtaurandis, quia contractus conjugii ſemel valide initus, niſi, cum iniretur, Sacramenti naturam induerit, nunquam deinceps poterit Sacramentum effici: quod docent Durandus *in* 4. *diſt.* 26. *quæſt.* 3. *num.* 14. Vaſquez *tom.* 2. *in* 3. *part. diſp.* 138. *cap.* 5. *tom.* 4. *diſp.* 2. *de Matrim. cap.* 10. aliique, quos citat, & ſequitur Baſilius Pontius *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. Verum hac reſponſione difficultatem non evadunt: ſiquidem alii longe plures Doctores, quos recenſet, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 9. exiſtimant, matrimonium, quod fuit validum ſolum in ratione contractus, poſſe deinde renovari, & aſſequi virtutem Sacramenti, qua prius caruit. In hac porro dubietate, non negligeret Eccleſia Fideles urgere, ut in prædictis rerum eventibus ſua connubia debito modo renovarent, ne fruſtrarentur ad minimum ſpe conſequendæ gratiæ, quæ, ſaltem in multorum probabili, & communiori ſententia, ex contractus iteratione ipſis obveniret.

IX. Utriuſque opinionis ſolidiora fundamenta innuimus, non animo quemquam inducendi ad unam, aut alteram amplectendam; ſed ut Epiſcopis ſit perſuaſum, utramque eſſe probabilem, ſuoſque habere magnæ auctoritatis patronos: atque inde non decere diſcant, ut ipſi Judicis partes aſſumant, quæſtionemque definiant, de qua Eccleſia nihil hactenus pronunciavit, ſed Theologorum diſputationi permiſit. Quare acturi in Synodis de matrimonio, proponant quidem, explicentque doctrinam a Conciliis Florentino, & Tridentino de ejuſmodi Sacramento diſerte traditam; ſed caveant, ne aut Parochum, aut ipſos contrahentes, ejuſdem miniſtros appellent: ſuorum vero Prædeceſſorum Synodos, in quibus miniſtri nomen vel iſtis, vel illi inditum reperient, intactas relinquant; ne, eas corrigendo, aut approbando, in idem incidant vitium alterutri ſuffragandi ex controverſis inter Theologos opinionibus: a quo Diœceſanas Synodos prorſus immunes eſſe debere, hucuſque inculcavimus.

CA-

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Corrigitur falſa doctrina, quæ in quaſdam Synodos irrepſit, quoad idem matrimonii Sacramentum.

IN Synodo Bononienſi, habita anno 1634. dicitur, non poſſe viros, & fœminas a matrimoniis contrahendis hoc nomine prohiberi, quod doctrinam Chriſtianam ignorent, quamvis deceat, ut Parochus ejuſmodi prohibitionem illis comminetur, quo facilius eoſdem inducat ad Fidei rudimenta addiſcenda. Idem ſentit Romaguerra in notis ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes *lib.* 4. *tit.* 1. *cap.* 2. ubi, cum in hanc offenderit Synodalem ſanctionem: *Renovantes Conſtitutionem in ultima Synodo editam circa doctrinam Chriſtianam, ſtatuimus, & ordinamus, quod de cetero ad ſponſalia, per verba de præſenti, non admittantur, qui doctrinam Chriſtianam neſcierint, & confirmati non fuerint:* loco eam illuſtrandi, uti alias ſolet, tacite impugnat, docens, fas non eſſe Epiſcopo, quemquam a matrimonio arcere hanc ſolam ob cauſam, quod doctrinam Chriſtianam ignoret; ſed duntaxat poſſe blandis verbis, atque adhortationibus eum inducere ad matrimonium differendum, donec Chriſtianis imbuatur inſtitutis. Nec diſſimilia ſunt, quæ in hanc rem adduxit Marcellus Severoli *in ſuo Voto impreſſo part.* 14. *Recent. deciſ.* 535. *num.* 52. & 53.

II. Fulcitur hæc opinio quorumdam Theologorum auctoritate, qui, cum ignorantiam doctrinæ Chriſtianæ non invenerint in vulgatis verſiculis, in quibus enumerantur impedimenta matrimonium impedientia, aſſerere proinde non dubitarunt, neminem poſſe, ob illam ſolam, a matrimonio celebrando cohiberi. Ita docuit Thomas Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. diſp.* 15. *num.* 9. inquiens: *Neſcio tamen, qua ratione poſſit (Epiſcopus) ob hanc ignorantiam arcere aliquos a matrimonio contrahendo, cum ipſius non ſit impedimenta matrimonii ſtatuere, nec hoc impedimentum ab Eccleſia ſtatutum ſit:* & ſequitur Diana *in edit. coord. tract.* 6. *tom.* 2. *reſolut.* 95.

III. Verum huic doctrinæ & Rituale Romanum, & S. Carolus Borromæus, & quamplurimæ Epiſcopales Synodi, ac ſummorum Pontificum Edicta adverſantur. Etenim Rituale Romanum *tit. de Matrim.* de iis loquens, qui matrimonio ſunt jungendi, ait: *Uterque ſciat rudimenta Fidei, cum ea deinde filios ſuos docere debeant.* S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. *part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 287. hæc ſtatuit: *Parochus, quos ſponſos experiundo viderit doctrinæ Chriſtianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognorit didiciſſe, quæ eo de genere illos plane ſcire oportet:* quæ verba advertens Franciſcus Amatus Pouget *Inſtit. Catholic. tom.* 2. *part.* 3. *ſect.*

ſect. 1. *cap.* 8. §. 5. *num.* 6. inquit: *Non accedendum prius ad connubii legem, quam teneantur præcipua religionis myſteria, Chriſtianæque vitæ ratio, & conjugatorum officia probe noſcantur*. In Archiepiſcopali Bononienſi Cardinalis Gabrielis Palæoti *part.* 3. *pag.* 157. cavetur, ne Parochus ad tertiam deveniat matrimonii denuntiationem, niſi certo noverit, ſponſos principalia Fidei noſtræ myſteria didiciſſe, & ſaltem *Orationem Dominicam*, *Salutationem Angelicam*, *Symbolum Apoſtolicum*, & *Præcepta Decalogi* memoriæ mandaſſe. Idem edixere innumeræ Synodi, collectæ a Genetto *Theolog. moral. tom.* 5. *tract.* 9. *cap.* 2. *quæſt.* 17. quibus addimus Synodum Farfenſem, habitam anno 1685. a Cardinali Barberino, Cæſenatenſem habitam anno 1693. a Cardinali Denhoff, Neapolitanam habitam anno 1694. a Cardinali Cantelmo, Ariminenſem habitam anno 1724. a Cardinali de Via, Neapolitanam habitam anno 1726. a Cardinali Pignatello, Sabinenſem habitam anno 1736. a Cardinali Albano, omnes *ad titulum de Matrimonio*. Ac demum Congregatione habita coram ſan. mem. Innocentio XII. anno 1697. decretum eſt, non eſſe a Parochis matrimonium in Eccleſia proclamandum, niſi antea ſponſos repererint in Chriſtianæ religionis rudimentis ſufficienter inſtructos; quod quidem decretum confirmatum fuit a fel. rec. Clemente XI. *in ſuo Bullario pag.* 326. Idem edixit Cardinalis de Rohan *in ſuo Rituali Argentinenſi ad tit. de Matrimonio pag.* 254. ubi Parochos diligenter inveſtigare juſſit, *an matrimonio jungendi teneant rudimenta Fidei*. Ac denique nos ipſi in noſtra encyclica Epiſtola ad univerſos Epiſcopos, quæ eſt 42. *in noſtro Bullario* §. 11. *tom.* 1. hæc ſcripſimus: *Verum, cum matrimonio jungendi non ſint, ſi Parochus, ut debet, prius interrogando, deprehenderit, marem, ſeu fœminam, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, ignorare; vix tantæ, ac tam luctuoſæ ignorantiæ locum relinquet Epiſcopus, qui Paſtores animarum admoneat officii ſui, &, huic ſi deſint, negligentiæ repetat pœnas*.

IV. Quamobrem, cum doctrina tradita in citata Synodo Bononienſi anni 1634. a communi Eccleſiæ ſenſu, & praxi diſcordet, eſt omnino reformanda, & corrigenda, ſicuti reapſe correcta fuit in alia Synodo Diœceſana Bononienſi, celebrata a Cardinali Boncompagno anno 1698. *lib.* 2. *cap.* 9. atque iterum a nobis *Inſtit.* 9. & *Inſtit.* 46. ubi ad matrimonium contrahendum, neminem admitti, præcepimus, Chriſtianis inſtitutis nondum ſatis edoctum.

V. Neque in contrarium facit, quod ajebat Sanchez, nimirum, non poſſe Epiſcopum nova impedimenta, matrimonium impedientia, ſtatuere: huic enim difficultati in primis reponimus, ab Epiſcopo, repellente a matrimonio contrahendo ignorantes Chriſtianæ religionis neceſſaria rudimenta, nullum de novo poni impedimentum, ſed illud explicari, & inculcari, quo iidem jam detinentur: enimvero, cum matrimonium inter Fideles, unum ſit ex ſeptem novæ Legis Sacramentis, a Chriſto Do-

mi-

mino inſtitutis, atque e numero eorum, quæ dicuntur *vivorum*, nemo, ſine gravi ſacrilegio, illud celebrare poteſt in ſtatu peccati mortalis, quod optime perpendit Didacus Covarruvias *ſuper* 4. *Decret. part.* 2. *de Matrim. cap.* 6. *in princ.* inquiens: *Exiſtens in mortali crimine, non poteſt, abſque novo peccato, matrimonium contrahere; tractat enim indecenter Sacramentum hoc maximum*: nec Parochus licite eidem matrimonio aſſiſtit; quamvis enim, juxta communiorem magiſque receptam ſententiam, non ſit Sacramenti matrimonii Miniſter, ut *in præcedenti capite* diximus, nihilominus in multis comparatur Miniſtro, nec licite ſua præſentia, & auctoritate firmare poteſt contractum, quem ſcit a contrahentibus ſacrilege iniri; quemadmodum proſequitur Cardinalis de Lauræa *in* 4. *ſent. tom.* 3. *diſp.* 22. *art.* 22. *num.* 549. & pluribus Franciſcus Maria Muſcettola, Archiepiſcopus Roſſanenſis, *in ſua diſſert. de Sponſalibus*, & *Matrimoniis*, quæ extat poſt ſecundam impreſſionem *Obſervat.* bon. mem. Zauli *ad Statuta Faventina*, iterumque edita eſt Neapoli anno 1742. Qui autem Fidei rudimenta ignorat, quæ ex gravi præcepto ſcire tenetur quamdiu illa non addiſcit, cum poteſt, verſatur in ſtatu peccati mortalis, ac propterea jure ac merito a matrimonio contrahendo arcetur. Deinde idem Sanchez *cit. diſp.* 15. *num.* 3. & *lib.* 7. *diſp.* 6. *num.* 6. Baſilius Pontius *de Matrim. lib.* 6. *cap.* 7. Gaſpar Hurtado *diſp.* 25. *difficult.* 1. *num.* 1. & Perez *de Matrim. diſp.* 23. *ſect.* 1. *num.* 1. non ſolum in Epiſcopo, ſed etiam in Parocho facultatem agnoſcunt impediendi ad tempus matrimonium ex aliqua rationabili cauſa, puta ad ſedandum ſcandalum, vel ad detegendam alicujus objecti impedimenti veritatem; nec tamen inde confici, autumant, verum, & proprium impedimentum, eorum auctoritate, matrimonio apponi: ſiquidem illa prohibitio temporaria eſt, atque, ablato ſcandalo, & detecta falſitate objecti obſtaculi, ſine ulla diſpenſatione, ceſſat, & extinguitur. Idem autem contingit in re noſtra: Epiſcopus enim ignorantibus Chriſtianæ religionis inſtituta, & præcepta, matrimonium interdicit, ſolum ad tempus, donec ſcilicet illa addiſcant: quod ſi hæc prohibitio diuturna ſit, & perſeveret, id per accidens eſt, atque unice oritur ex culpa eorum, qui illis erudiri aut recuſant, aut negligunt.

VI. Unum tamen advertendum addimus, quod recte conſideravit Giribaldus *de Sacram. matrim. tract.* 10. *cap.* 3. *dub.* 13. *num.* 111. nimirum quandoque evenire, ut quis præcipua Fidei noſtræ myſteria & ſciat, & credat, cetera pariter, quæ neceſſitate præcepti ſunt addiſcenda, aliquo ſaltem rudi modo perceperit; ſed, quia hebetis eſt ingenii, & exilis memoriæ, poſt omnem adhibitam diligentiam, illa memoria retinere, & recitare non valeat: in hoc autem rerum ſtatu, non debet perpetuo arceri a matrimonio, quod eſt inſtitutum in officium naturæ, & propterea nemini, ſine propria culpa, eſt denegandum; ſed curabit Parochus, ut qui eo memoriæ defectu laborat frequenter audiat quæ ſemel craſſe

Digitized by Google

didicit, ne ab ejus mente penitus elabantur. Inter celeberrimas Conſtitutiones Gibertinas, editas a Joanne Matthæo Giberto, Epiſcopo Veronenſi, quas alibi commendavimus, *tit.* 5. *cap.* 23. legitur: *Cum autem quilibet Chriſtianus Orationem Dominicam, Symbolum Apoſtolorum, & Præcepta Dei, atque Eccleſiæ ſcire debeat, retinendo ſaltem ſenſum, & Sacerdotibus, ac Prædicatoribus munere ſibi impoſito, prout tenentur, fungentibus, nullus ſe in veritate excuſare poterit, quod, a quo neceſſaria ad ſalutem addiſcere poſſit, non habeat. Ideo præmiſſa neſcientes, ut magis confundantur &c. in faciem Eccleſiæ ad matrimonium contrahendum non admittantur*: ubi Cardinalis Auguſtinus Valerius *in notis* ad rem ſubdit: *Adverte, non eſſe arcendos &c. qui, ut neceſſaria ad ſalutem perdiſcant, faciunt quod in ſe eſt, ſicuti qui ſcholas doctrinæ Chriſtianæ frequentant; quia, non ob incuriam, aut negligentiam, ſed ob ingenii, memoriæve imbecillitatem, ea non addiſcunt*. In Concilio quodam Limano *can.* 4. *act.* 2. relato per Mendozam *in notis ad can.* 42. *Concilii Illiberitani* agitur de hiſce hominibus, qui, cum adeo craſſa, ut vocant, minerva præditi ſint, ut Chriſtianam doctrinam, juxta methodum, qua ab aliis memoriæ mandatur, nullo modo addiſcere valeant, ad Sacramenta tamen accedere, & ſignanter matrimonium contrahere cupiunt; atque ita cum his agendum ſtatuitur: *Qui vero iis tantis impedimentis gravati fuerint, ut copioſiorem Catecheſim non admittant, doceantur demum pro ſuo modo præcipua Fidei capita, ſcilicet unum eſſe Deum omnium rerum auctorem, qui accedentes ad ſe vita æterna remuneret, improbos & rebelles æternis ſuppliciis in alio ſeculo puniat: deinde hunc ipſum Deum eſſe Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, tres quidem Perſonas, ſed unum Deum verum: præterea Filium Dei, propter reparandam ſalutem hominum, factum hominem ex Virgine Maria, pro nobis paſſum, & mortuum, ac tandem reſurrexiſſe, & regnare in æternum; hunc eſſe Jeſum Chriſtum Dominum, & Salvatorem noſtrum: poſtremo neminem poſſe eſſe ſalvum, niſi credat in Jeſum Chriſtum, & pænitens de peccatis commiſſis, Sacramenta ipſius ſuſcipiat; Baptiſmatis quidem, ſi infidelis eſt; Confeſſionis autem, ſi lapſus poſt Baptiſmum; ac denique ſtatuat ea ſervare, quæ Deus, & Eccleſia ſancta præcipiunt; quorum ſumma eſt, ut Deum diligat ſuper omnia, & proximum ſicut ſe ipſum*.

L I.

Digitized by Google

LIBER NONUS.

De cavendis in Synodo, quæ auctoritati, & juribus Apoſtolicæ Sedis refragari poſſunt: item de non aſſumenda definitione controverſiarum juriſdictionalium inter poteſtatem Eccleſiaſticam, & Secularem: de ſobrio in Synodo uſu Legum Civilium: & de non lædendis Privilegiis Regularium.

CAPUT PRIMUM.

Nihil in Synodo decernendum, quod præjudicium inferat auctoritati & juribus Apoſtolicæ Sedis: ubi de falſitate aſſertionis tribuentis Epiſcopo poteſtatem ſtatuendi in ſua Diæceſi, iis dumtaxat exceptis, quæ totius Eccleſiæ ſtatum reſpiciunt, quidquid Papa ſibi ſpecialiter non reſervavit; & incidenter de erectionibus Monaſteriorum, & domuum Regularium.

NIhil, quod juribus Apoſtolicæ Sedis præjudicium afferat, aut ejuſdem auctoritati ſit injurioſum, inveniri debet in Conſtitutionibus ſive Provincialium, ſive Epiſcopalium Synodorum; &, ſi quid ejuſmodi in eas forte irrepſerit, ſtatim erit a Romano Pontifice reſcindendum.

II. Urbanus VI. ſub quo ſchiſma omnium teterrimum, & diuturniſſimum exortum eſt, ut ſuæ obedientiæ Prælatos novis ſibi devinciret beneficiis, & magis magiſque a partibus retraheret Roberti Gebennenſis, qui a nonnullis Cardinalibus, adverſum eumdem Urbanum, in Pontificem electus, Clementis VII. nomen aſſumpſerat, & in Galliam ſeceſſerat, inter cetera privilegia, hoc etiam eſt illis elargitus, ut in eorum civitatibus, & diœceſibus Apoſtolicæ litteræ exequutione carerent, niſi ab ipſiſmet Prælatis, vel eorum Officialibus eſſent antea examinatæ, atque approbatæ: idque ſtatim in conſuetudinem, & veluti in legem deductum eſt, pluribuſque Synodalibus ſtatutis firmatum, ac roboratum. E vivis erepto Urbano VI. ejuſdem Succeſſor Bonifacius IX. prædictam conceſſionem, ab Urbano factam, revocavit, & peculiaria locorum ſtatuta, quæ ad illam fulciendam, & ſtabiliendam emanaverant, nullius eſſe roboris, decrevit. Cum vero anno 1417. in Concilio Conſtantienſi ad Petri Cathedram evectus fuerit Martinus V. ejus electione ſublatum eſt ſchiſma, quod quadraginta fere annos Chriſti Eccleſiam dire laceraverat: nam, etſi Petrus de Luna, dictus Benedictus XIII. a Concilio exauctoratus, Pontificiæ dignitatis inſignia, invicta pervicacia, retinuerit; attamen pene ab omnibus, qui ei obedientiam præſtiterant, poſt Concilii ſententiam, & Martini electionem, deſertus eſt. Jam vero probe animadver-

 tens

tens indubitatus Pontifex Martinus V. rationi congruum eſſe, ut, quæ ſchiſmatis calamitas in detrimentum Apoſtolicæ Sedis concedenda ſuaſerat, reſtituta Eccleſiæ pace, & tranquillitate, reſcinderentur; ſacro approbante Concilio, eamdem Urbani VI. Conſtitutionem denuo abolevit.

III. Et nihilominus in Toletana, & Carthaginienſi Eccleſiis, obtentu obviandi falſitatibus, conditæ poſtea fuerunt Synodales Conſtitutiones, quibus edicebatur, ne Tabelliones, & Notarii, etiam ab iis, quorum intererat, requiſiti, Apoſtolicas litteras reciperent, a loci Ordinario, ejuſve Officialibus prius non examinatas. Petita eſt hujuſmodi Conſtitutionum confirmatio a Leone X. ſupremum Eccleſiæ clavum tunc temporis tenente: ſed hic, indecens, abſonum, quin immo & temerarium reputans, quod, quæ erant a ſummo Pontifice geſta, ea inferiorum examini, & judicio ſubeſſent, nedum porrectam ſibi ſupplicationem rejecit; ſed, nova inſuper edita Apoſtolica Conſtitutione, memoratas Bonifacii IX. & Martini V. ſanctiones approbavit, & reſtauravit, & quæcumque illi contraria ſtatuta tam in præfatis Toletana, & Carthaginienſi, quam in aliis quibuslibet Synodis facta & attentata, irrita eſſe voluit: &, ne ulla eorumdem memoria ullo unquam tempore extaret, eadem e libris, ſeu codicibus, in quibus ſcripta, atque adnotata reperiebantur, ita obliterari, & radi præcepit, ut amplius legi non poſſent.

IV. Bonifacii IX. Martini V. & Leonis X. veſtigia ſectatus Clemens VII. *in ſua Conſtitutione* 47. *Bullar. tom.* 4. *part.* 1. *pag.* 105. id ipſum ſancivit, quod illi hac de re edixerant: addiditque, ſe in ſuis litteris, in die Cœnæ Domini lectis, & promulgatis, anathemate perculiſſe, & iterum percellere, quicumque litterarum Apoſtolicarum exequutionem quovis prætextu impedirent, aut impedientibus conſilium, auxilium, & favorem præberent. Hoc unicum exemplum ſatis eſſe exiſtimamus ad cautos reddendos Epiſcopos, ne in ſuas Conſtitutiones aliquid obrepere ſinant, quod, ulla ratione, Apoſtolicæ Sedis aut auctoritati injuriam irroget, aut jura imminuat: ob eam quippe conjunctionem, & neceſſitudinem, quam membra cum ſuo capite habere oportet, maxime decet, ut ipſi primæ Sedis prærogativas, quæ hac præſertim tempeſtate, multorum invidia, in diſcrimen vocantur, ſedulo defendant, & pro viribus promoveant: ſuam enim cauſam agunt, cum ſupremi Paſtoris auctoritatem propugnant, & ſuſtinent; quoniam, ſi hujus jura evertantur, paulatim pariter inferiorum Præſulum juriſdictio nutabit, & corruet. Hæc optime conſiderarunt Patres Concilii Duziacenſis I. habiti anno 871. cui Epiſcopi unus & viginti per ſe, octo per ſuos Procuratores ſubſcripſere, cum ad Hadrianum II. Papam in Synodali epiſtola, quæ extat in Collectionis Harduini *tom.* 5. *col.* 1321. ad rem appoſite, atque ad poſterorum exemplum maxime opportune ita ſcripſere: *quia ergo nos, quantum ſcimus, & poſſumus privilegium ſanctæ ac primæ Sedis Romanæ & conſervare, & obaudire, & extollere cupimus, atque ſatagimus, pro ſuo ſcilicet*

prin-

principatu, *quem Beatus Petrus Apoſtolus*, *Domini voce perceptum*, *Eccleſia nihilominus ſubſequente*, *& tenuit ſemper*, *& retinet*; *ſervet veſtra Paternitas*, *& a Deo in prima Sede conſtituta auctoritas*, *nobis filiis*, *& ſubjectis ſibi Epiſcopis Eccleſiaſtica privilegia*, *a ſacris Canonibus*, *& veſtris Deceſſoribus*, *ac Prædeceſſoribus*, *noſtris Deceſſoribus*, *ac Prædeceſſoribus conſervata*: *quatenus & Apoſtolica Sedes proprium vigorem retineat*, *& a ſe conceſſa aliis ſua jura non minuat*.

V. Verum accidit interdum, aliquot Epiſcopos, ceteroquin erga Apoſtolicam Sedem obſequentiſſimos, ejuſdem auctoritatem, non conſulto, ſed potius incogitanter ſibi uſurpare; deceptos nimirum a quibuſdam Doctoribus, qui poteſtatem, uni Romano Pontifici competentem, quarumcumque Eccleſiarum Præſulibus adjudicant. Aſtruunt ſcilicet ejuſmodi Auctores, & veluti indubitatum axioma venditant hanc propoſitionem: *Quidquid poteſt Pontifex in univerſo orbe*, *ſi ea excipias*, *quæ totius Eccleſiæ ſtatum reſpiciunt*, *uti Fidei articulum definire*, *poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi*, *niſi ſpecialiter Papa ſibi illud reſervavit*: eoque fundamento prajacto, Epiſcopalem juriſdictionem mirum in modum extollunt, ac ultra præſcriptos ei limites protendunt. Hanc porro opinionem, plurium, & non infimæ notæ Doctorum auctoritate munitam, quos referunt Fagnanus *in Cap. Dilectus*, *de tempor. Ordinat. num.* 16. *& in Cap. Pernicioſam. de offic. Ord. num.* 28. atque Arcudius *Concord. lib.* 2. *de Confirmat. pag.* 110. facile hauriunt Epiſcopi, eaque imbuti, ſibi licere autumant, nonnulla in ſuis Synodis ſtatuere, quæ ad ſolam pertinent Apoſtolicam Sedem. Quamobrem laudatus Fagnanus *cit. loc.* operæ pretium exiſtimavit, præfatam propoſitionem totis viribus convellere, ejuſque falſitatem & ratione, & auctoritate demonſtrare.

VI. Ratione quidem: etenim, uti pariter argumentatur Suarez *lib.* 6. *de legibus cap.* 14. *num.* 4. *&* 6. etiam ſecluſa Superioris prohibitione, nequit inferior legem, ab eodem Superiore latam, aut abrogare, aut relaxare: Superior quippe, ſtatim ac aliquid per ſuam legem præſcribit, aut prohibet, illud ſubtrahit ab ordinaria poteſtate inferioris; cui propterea non licet, in illam falcem immittere, niſi velit ſuam voluntatem anteponere voluntati Superioris, per legem manifeſtatæ: quod profecto eſſet ſuæ ſubjectionis jugum excutere, &, *qui majoris poteſtatis eſt*, *judiciis ſuis addicere*, *aut propriis definitionibus ſubjugare*: quam intolerabilem inſolentiam reprehendit Nicolaus I. in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, relata *in Can. Inferior*, *diſt.* 21. Præterea, ſi integrum eſſet Epiſcopo, legem relaxare a Concilio Generali, aut a ſummo Pontifice rogatam, tota everteretur Eccleſiæ diſciplina, caput ſubjiceretur membris, & proinde actum jam eſſet de Eccleſiaſtica Hierarchia Divinitus inſtituta: quod bene ponderavit idem Fagnanus *in Cap. Nimis*, *num.* 44. *de filiis Presbyterorum*, inquiens: *Unde etiam apparet*, *longe minus admittendum eſſe*, *jure ordinario Epiſcopum diſpenſare contra legem Concilii Generalis*, *vel ſum-*

ſummi Pontificis, *quoties diſpenſandi facultas illi non adimitur: hæc enim doctrina*, *niſi temperetur*, *ſecundum ea*, *quæ dicta ſunt*, *falſa*, *& periculoſa eſt*, *& nullatenus ad praxim deducenda*; *nam inferiorem poſſe contra legem Superioris abſolute diſpenſare*, *nihil eſt aliud*, *quam caput membris*, *& ſuperiora inferioribus ſubjicere*, *& ordinem naturalem invertere*, *& Eccleſiaſticam Hierarchiam confundere*, *Dei ordinatione inſtitutam*: *præſertim vero quia mos ſacrorum Canonum*, *& Conciliorum eſt fere ubique ſimpliciter præcipere*, *aut prohibere*, *quid faciendum ſit*, *vel non faciendum*: *raro autem deſcendunt ad prohibitionem diſpenſationis*. *Unde*, *ſi liceret Epiſcopis diſpenſare*, *quotieſcumque diſpenſatio in ſpecie non prohibetur*, *conſequenter eſſet in eorum facultate*, *totum Jus commune*, *& Concilia univerſalia ſubvertere*, *in ſingulis caſibus diſpenſando*; *quod eſt erroneum aſſerere*.

VII. Ad auctoritatem quod attinet, Fagnanus *in cit. Cap. Dilectus*, *de tempor. Ordinat.* ex hoc ipſo textu inferri autumat, falſitatem propoſitionis, quam impugnat: cum enim Epiſcopus Roſſenſis in Hibernia tres ſacros Ordines eadem die contuliſſet cuidam Canonico Ymilicenſi, in hujus Eccleſiæ Epiſcopum electo, obtentu mandati ſibi facti ab Archiepiſcopo Caſſellenſi, ſuo Metropolitano, rem geſtam improbavit, & Roſſenſis excuſationem reſpuit Innocentius III. reſcribens, etiamſi conſtitiſſet de mandato Archiepiſcopi, adhuc illi non fuiſſe obtemperandum, eo quod talis diſpenſatio nulli ſit a canone permiſſa: *Tum quia* (ſunt verba vulgatæ Decretalis, quæ habentur in compilatione, qua utimur), *ſi de mandato Archiepiſcopi conſtaret*, *cum illi hujuſmodi diſpenſatio à canone minime ſit permiſſa*, *ipſi obtemperare non debuit in hac parte*. Ad ligandas igitur inferiori manus, ejuſque juriſdictionem coarctandam, non eſt neceſſe, inquit Fagnanus, ut ſit illi expreſſe interdictum, ne quidquam, contra Superioris legem, audeat intentare: ſed ſat eſt, id ei non eſſe ab ipſa lege permiſſum, ſicuti ab Innocentio audivimus. Verum, cum in ea Innocentii III. Decretali, quæ refertur a Gonzalez, poſt verbum *permiſſa*, hæc alia ſubdantur: *Quam ad ſolum Romanum Pontificem non eſt dubium pertinere*: ex quibus poteſt quis conjicere, poteſtatem relaxandi legem, de qua agebatur, fuiſſe a jure Epiſcopis ademptam, unique Romano Pontifici reſervatam; jam corruit argumentum, quod ex ea Decretali Fagnanus inſtaurat. Clariores, nullique cavillationi obnoxii ſunt alii textus, qui ad Fagnani opinionem roborandam, & contrarium axioma confodiendum, producuntur. Primus eſt *in Clem. Ne Romani*, *de elect.* in qua Clemens V. ait: *Nos*, *inter cetera*, *præcipue attendentes*, *quod lex Superioris per inferiorem tolli non poteſt*: idque ita intelligendum declarat, ut nequeat ab inferiori *corrigi*, *vel immutari*, *aut quidquam ei detrahi*, *ſive addi*, *vel diſpenſari quomodolibet circa ipſam*, *ſeu aliquam ejus partem*. Alter textus eſt *in Cap. Sancta Romana*, *de religioſis domibus*, *inter Extravag.* Joannis XXII. ubi legitur: *Quidam autem eorum dictum habitum*, *& vivendi ritum a quibuſdam Epiſcopis*, *ſeu*

ſeu eorum Superioribus, vel aliis Eccleſiarum Prælatis habuiſſe, profitentur, quos nec eis concedere licuit contra formam Concilii generalis: ad quem locum opportune notat Gloſſa *litt. N. Non licet igitur Epiſcopis contra inbibitionem Generalis Concilii facere, cum ſint adſtricti ad obſervantiam canonum*: idemque late oſtendunt Innocentius *in cit. Cap. Dilectus, de tempor. Ordinat. num.* 2. & 3. & *in Cap.* 2. *de eo, qui furtive Ordinem ſuſcepit*, Panorm. *in Cap. Tam litteris, num.* 3. *de teſtibus*, Covarr. *in* 4. *part.* 2. *cap.* 6. *num.* 15. Gutierez *Can. Quæſt. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Suarez *cit. cap.* 14. Vaſquez *tom.* 2. *in* 1. 2. *diſp.* 178. *cap.* 2. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 5. *num.* 9. & *lib.* 2. *Summ. cap.* 40. *num.* 1. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 1. Cabaſſutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 3. Diana *in edit. coord. tom.* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 25. *per tot.* aliique innumeri, ab his allegati. Et quamvis adverſus hæc afferatur textus *in Cap. Nuper, de ſententia excommunicationis*, ubi dicitur, ab inferiore concedi poſſe cenſuræ relaxationem, ſi conditor canonis eam ſibi non reſervaverit; ſapienter tamen Gonzalez *ad dictum Cap. Nuper, num.* 3. animadvertit, id non eſſe extendendum ad alias materias, in quibus ex eo dumtaxat, quod aliquid non ſit expreſſe Epiſcopis prohibitum, non licet inferre, idem eſſe eiſdem poſitive conceſſum: ſpeciale enim illud eſſe, ait, in abſolutione a cenſuris: eademque ſpecialitate gaudere, afferunt Doctores, diſpenſationem in impedimentis quibuſdam matrimonii mere impedientibus, de quibus infra loquemur.

VIII. Alius eſt nonnullorum error, qui videntes, Epiſcopi conſenſum, tamquam neceſſariam conditionem, requiri pro alicujus actus validitate, aut legitimitate; ab hujuſmodi conſenſu rem totam pendere putant, eamque Epiſcopali dumtaxat auctoritate, inconſulto Romano Pontifice, licite, & valide expleri poſſe, arbitrantur: quamvis adſint Apoſtolicæ Conſtitutiones, aut Conciliaria Decreta, quibus ſupremum, & privativum, ut vocant, jus in id rerum genus Apoſtolicæ Sedi reſervatur. Exemplo ſit res iſta, quam ſubjicimus.

IX. Statuit ſacra Tridentina Synodus *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 3. ne monaſteria, ſeu domus tam virorum, quam mulierum, de cetero erigantur, *ſine Epiſcopi, in cujus diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta*. Hinc vero aliqui inferunt, ad erectionem novi monaſterii in aliqua diœceſi, ſufficere licentiam Epiſcopi Diœceſani, abſque eo quod Romani Pontificis auctoritas ad id requiratur, & maxime ubi agatur de Epiſcopis ultra montes conſtitutis; propterea quod Innocentii X. Conſtitutio, quæ habetur *num.* 27. *in Bullar. Rom. tom.* 4. quæque Romani Pontificis auctoritatem in hujuſmodi erectionibus neceſſariam declarat, de Italia, & adjacentibus Inſulis tantummodo loquitur. At, cum jampridem ante Tridentinum Concilium Regularibus interdicta fuerit novorum monaſteriorum acquiſitio ſine expreſſa licentia Apoſtolicæ Sedis, ut videre eſt *in Cap. Religionum*, §. *Confirmatos*, *de religioſis domibus*, *in*

ſexto

ſexto, & *in Cap. Cum ex eo*, *de exceſſibus Prælatorum*, *eodem lib. 6.* ſatis patet, nihil a Tridentina Synodo detractum fuiſſe ejuſdem Apoſtolicæ Sedis auctoritati jam præcedenter ſtabilitæ; ſed illud dumtaxat ſtatutum fuiſſe, ut, præter eam, Epiſcopalis quoque auctoritas & licentia in iiſdem erectionibus interveniret. Quare communis hodie, & in Tribunalibus recepta eſt opinio, non licere Regularibus tam intra, quam extra Italiam, nova monaſteria, aut conventus, ſive collegia fundare, ſola Epiſcopi localis auctoritate, ſed Apoſtolicæ Sedis licentiam præterea neceſſariam eſſe. De monaſteriis autem, ſeu conventibus, aut collegiis tantummodo loquimur; nam, ſi res eſſet de aliquo ſimplici hoſpitio, quod pro Regularium iter habentium commodo ædificari vellet, Epiſcopi localis licentia ad id ſufficeret, etiam non accedente Apoſtolicæ Sedis auctoritate. Quæ omnia mature diſcuſſa, & definita fuerunt occaſione cujuſdam cauſæ *Eyſtetten. Fundationis Hoſpitii*, in qua tres deciſiones Auditorii Rotæ emanarunt, una die 10. Maji 1726. altera die 26. Aprilis 1728. coram bo. mem. Gamaches, ac tertia demum coram bo. mem. Ratto, poſtea Epiſcopo Cordubenſi, quæ in illius Deciſionum collectione jam typis edita legitur *tom. 3. num.* 258.

CAPUT SECUNDUM.

Ex iis, quæ dicta ſunt, decernitur, quibus in caſibus fas ſit, aut non ſit Epiſcopo, relaxare impedimenta dirimentia Matrimonium. agitur etiam de conſuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Epiſcoporum facultatem ſpectantibus.

EX iis, quæ hucuſque ſtabilita ſunt, ſequitur, fas non eſſe Epiſcopis, removere impedimenta dirimentia matrimonium, ſeu quemquam ſolvere ab impedimento, quo detinetur, veniamque eidem concedere, ut, impedimento non obſtante, matrimonium contrahat; quoniam ejuſmodi impedimenta ortum habent aut a Concilio Generali, aut a ſummis Pontificibus, quorum decreta nequit inferior infringere, iiſque ulla ratione contraire: quod ex modo dictis liquet, & ad rem perpendunt Sanchez *cit. lib.* 8. *diſp.* 6. *num.* 14. & Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 1. Ne autem hac doctrina, quam communem eſſe citati Auctores aſſeverant, ſuam juriſdictionem nimium coarctari conquerantur Epiſcopi; priuſquam ea uberius explanetur, plura ſunt prænotanda. Et primo animadvertendum eſt, ſermonem hic non eſſe de impedimentis mere impedientibus, quæ nullus dubitat poſſe ab Epiſcopo relaxari, ſi excipias impedimentum ortum ex ſponſalibus cum altero initis, quod, iſto invito, ſine ejuſdem injuria remitti nequit, & illud, quod provenit ex voto aut ingrediendæ Religionis, aut perpetuæ caſtitatis, quæ vota, niſi fuerint conditionata, ſummo Pontifici reſervantur, necnon alterum proveniens ex

ex hæreſi, de quo in capite ſequenti dicturi ſumus: Sotus *in 4. diſt.* 37. *quæſt. unic. art.* 1. Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 85. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 17. *num.* 15. Salmanticenſes *in Curſu Morali Theologico tom.* 2. *tract. 9. de Matrim. cap.* 13. *punct. unic. num.* 16. & 17. Perez *de Matrimon. diſp.* 23. *ſect.* 8. *num.* 5. Cabaſſutius *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 7. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Matrim. lib.* 2. *art.* 13. *reg.* 14. aliique communiter. Neque res eſt de impedimento, quod irritum reddidit matrimonium jam publice contractum: ultro enim concedimus Epiſcopo illud relaxandi facultatem, quam eidem adſcribunt Sylveſter *verb. Diſpenſatio* §. 9. Sotus *cit. diſt.* 37. *quæſt. unic. art.* 2. Navarrus *cit. cap.* 22. *num.* 85. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 3. Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 2. Zerola 1. *part. verb. Diſpenſatio* §. *Ad quintum*, Cabaſſutius *cit. cap.* 27. *num.* 3. Sylvius *Operum tom.* 5. *inter reſolutiones in verb. Diſpenſatio ſecundo*, Fagnanus *in Cap. Nimis*, *num.* 33. *de filiis Presbyterorum*, Natalis Alexander *cit. loc. reg.* 10. qui tamen unanimiter monent, non poſſe Epiſcopum eam poteſtatem ſibi uſurpare, niſi ſimul concurrant ſex circumſtantiæ: primo ſcilicet, ut jam matrimonium fuerit contractum in faciem Eccleſiæ, omnibuſque adhibitis ſolemnitatibus: ſecundo, ut contractum fuerit bona fide, ex juris, aut facti ignorantia: tertio, ut ſit conſummatum: quarto, ut impedimentum ſit occultum: quinto, ut non poſſit facile adiri prima Sedes, ſeu diſpenſatio a Papa obtineri, ob conjugum paupertatem, ruſticitatem, locorum diſtantiam, aliaſque ſimiles cauſas: ſexto denique, ut non poſſit ſeparatio fieri ſine ſcandalo. *Si vero* (ait Cabaſſutius *loc. cit.*) *aliqua abſit ex præfatis circumſtantiis, & perſonæ ſint pauperes, aut rudes, ac ruſticæ, officium erit Ordinarii proſequi hanc diſpenſationem, in forma pauperum, apud Sedem Apoſtolicam, ut plane gratis, & ſine compoſitione obtineatur*. Notant itidem iidem Doctores, diſpenſationem ab Epiſcopo in prædictis circumſtantiis obtentam, prodeſſe dumtaxat pro foro conſcientiæ, non autem pro foro externo: non enim plus poteſtatis tribuendum eſt Epiſcopo, quam habeat Major Pœnitentiarius Papæ, qui in prædicto rerum eventu impedimentum aufert, ut matrimonium convaleſcat ſolum in foro interno. Quocirca, ſi impedimentum antea occultum, poſtea detegatur, & deducatur ad forum contentioſum, opus erit nova diſpenſatione, a ſummo Pontifice impetranda.

II. Tandem advertendum eſt, nec quæſtionem hic eſſe de impedimento dirimente occulto, quod obſtet matrimonio nondum contracto, ſed proxime contrahendo. Scimus quippe, non deeſſe Doctores, qui Epiſcopo facultatem aſſerant illud auferendi, cum tales urgent rerum circumſtantiæ, ut nec ſummus Pontifex conſuli, nec matrimonii contractus, ad quem omnia ſunt diſpoſita, differri poſſit ſine ſcandalo, & paratorum ad nuptias infamia: ad præcavenda enim prædicta gravia mala, ſi alius non ſuppetat modus illis occurrendi, præſumendum eſt, ſummum Ponti-

ficem delegare Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi, quam certe, requiſitus, non eſſet ei denegaturus. Hanc facultatem, nullius præcedentis Doctoris patrocinio fretum, ſe omnium primum Epiſcopis vindicaſſe, gloriatur Sanchez *cit. lib.* 2. *diſp.* 40. *num.*7. ſed eum poſtea ſequuti ſunt Pontius *cit. lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 6. Hurtadus *diſp.*26. *de Matrim. num.*7. Perez *de Matrim. diſp.* 44. *ſect.* 6. *num.* 12. Bonacina *de Matrim. diſp.* 3. *punct.* 15. *num.* 5. *verb. Rurſus addo*, Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi part.* 2. *allegat.* 35. *num.* 5. Cabaſſutius *cit. cap.* 27. *num.* 4. de Juſtis *de diſpenſationibus matrimonialibus lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 129. *& plurib. ſeq.* Wieſtner *ad tit.* 16. *lib.* 4. *Decretal. num.* 66. *& ſeq.* Anacletus *in Jus Canonic. tom.* 4. *in append. de diſpenſat. ſuper impedimentis num.* 62. *&* 63. Sed, quamvis hæc opinio, teſte citato Bonacina, hodie ſit fere communis, eam tamen acriter reprehendit, & exagitat Fagnanus *in cit. Cap. Nimis*, *num.* 34. *&* 35. *de filiis Presbyter.* fortaſſe quia, ut adnotavit Perez *cit. ſect.* 6. *num.* 13. eſt moraliter impoſſibile, eas omnes concurrere rerum circumſtantias, quas ſibi fingit Sanchez, in quibus nequeat matrimonium retardari abſque ſcandalo, cum alii plurimi ſemper præſto ſint modi, ab eodem Perez indicati, protrahendi tempus nuptiis, abſque ulla ſuſpicione criminis, & infamia eorum, qui jam erant ad eas celebrandas accincti.

III. Sed, quidquid ſit de ea extraordinaria poteſtate, quæ ex præſumpta ſummi Pontificis voluntate in aliquo eventu, urgentiſſimæ videlicet neceſſitatis, & impedimenti occulti, competat Epiſcopis, nullum in præſens de ea ferimus judicium; ſed tantum differimus de ordinaria poteſtate diſpenſandi in quibuſdam impedimentis dirimentibus publicis. Hanc poteſtatem, communi fere calculo, Doctores denegant Epiſcopo: quin immo ſacræ Urbis Congregationes, Concilii videlicet, ac ſupremæ Inquiſitionis, non ſemel proſcripſerunt, tamquam falſam, & temerariam propoſitionem aſſerentem Epiſcopo jus diſpenſandi ſuper impedimento dirimente publico, quod obſiſtat matrimonio contrahendo, etiamſi gravis urgeat illud contrahendi neceſſitas; uti videre eſt apud Joannem Baptiſtam Rigantium, virum apprime doctum, *tom.* 4. *Commentarior. in Regul. Cancellar. in notis ad regul.* 49. *num.* 1. *&* 2. ubi ſacrarum Congregationum reſponſa, ſumma diligentia congeſta, per extenſum, ut dicitur, referuntur, & Doctorum in hanc rem placita copioſe allegantur. Et nihilominus aliquot Epiſcopi eamdem poteſtatem etiam nunc ſibimet ipſis adſcribunt, & contra Juris communis principia, ac communem Doctorum ſenſum, etiam in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus ſibi aſſerere quandoque non dubitant: & quod magis dolendum eſt, non deſunt aliqui, licet pauci Doctores, hac in re Epiſcopis blandientes, quorum nonnulli innituntur prædicto axiomate, cujus falſitatem deteximus; alii vero innituntur diuturna conſuetudine, per quam, acquiſitam decantant quibuſdam Epiſcopis poteſtatem relaxandi aliqua impedimenta dirimentia, qua, ſpecta-

ſtato Jure communi, carerent. Hinc Gibertus *ſuarum Conſultationum tom.* 12. *conſult.* 59. *de Matrim.* abſolute docet, Epiſcopos in hoc negotio unice ſpectare debere ſuorum Prædeceſſorum praxim, libereque poſſe, legitima exigente cauſa, eas diſpenſationes indulgere, quas a ſuis Prædeceſſoribus conceſſas deprehenderint. Hinc pariter Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. cit. lib.* 2. *de Matrim. cap.* 4. *art.* 13. poſtquam *reg.* 11. auctoritatem diſpenſandi ſuper impedimentis matrimonium dirimentibus, publicis, & notoriis, uni vindicavit Romano Pontifici, inquiens: *Hodierna Eccleſiæ diſciplina, ſecundum quam diſpenſationes in gradibus prohibitis conſanguinitatis, vel affinitatis, aliiſve impedimentis dirimentibus, Romano Pontifici reſervatæ ſunt, cum publicum impedimentum eſt, & de matrimonio contrahendo agitur, non permittit, ut Epiſcopi his in circumſtantiis diſpenſent. Cum enim ab Eccleſia univerſali, ſive illius Capite Romano Pontifice, ſint inſtituta impedimenta matrimonium dirimentia, diſpenſatio ſuper eis, communi Jure, ad Caput univerſalis Eccleſiæ Romanum Pontificem, non ad Epiſcopum, pertinet; ut colligitur ex Cap. Cum Inferior, extra, de majorit. & obed. Conciliaque Provincialia plurima, Ritualia Eccleſiarum, Auctores omnes id confirmant, & auctoritatem diſpenſandi competere negant Epiſcopis, cum publicum impedimentum eſt, vel de contrahendo matrimonio agitur:* poſtquam (inquam) hanc communem doctrinam diſerte tradidit, & inſinuavit, *in ſequenti regul.* 12. eamdem in hunc modum limitat: *Si tamen antiqua ſit, & legitime præſcripta diœceſis conſuetudo, ut Epiſcopus in quarto gradu, etiam de contrahendo, certis in caſibus diſpenſet, quia ejus Deceſſores hac uſi ſunt ab antiquo ad hanc uſque diem facultate, quæ a Sede Apoſtolica conceſſa creditur (quod in quibuſdam Galliarum diœceſibus fieri novimus), de his diſpenſationibus haud movenda lis eſt: ſiquidem conſuetudo legitime præſcripta Juri poſitivo præjudicat, uſuſque longævi non levis eſt auctoritas, ut dicitur Cap. Cum conſuetudinis, & Cap. Cum tanto, extra, de conſuet.* Hinc denique nonnulli Gallicani Epiſcopi, uti narrant Pontas *in verb. Diſpenſatio matrimonii caſ.* 35. Herminier *de Sacramentis tom.* 3. *cap.* 17. Auctor Collationum Eccleſiaſticarum Pariſienſium ſub Cardinali de Noailles *tom.* 3. *lib.* 5. *collat.* 2. *cap.* 2. Gerbeſius in Tractatu, quem edidit, *de poteſtate Eccleſiæ, & Principum ſuper impedimentis matrimonii*, & Sainteheuve *tom.* 1. *reſolut. caſuum conſcientiæ caſ.* 66. & 67. uſum prætexentes ſuorum Deceſſorum, diſpenſant in impedimento quarti, & alicubi etiam tertii gradus conſanguinitatis, ſeu affinitatis; & alii jus ſibi vindicant relaxandi inſuper impedimenta cognationis ſpiritualis, criminis, &. publicæ honeſtatis; licet alii ejuſdem Regni Antiſtites, obſervante eodem Sainteheuve, ſibi integrum non eſſe arbitrentur, ab ullo cujuſcumque generis canonico impedimento, matrimonium dirimente, quemquam ſolvere: prout ſcilicet, ſicuti idem Auctor proſequitur, fert diverſa, quæ in qualibet diœceſi inolevit, conſuetudo. Ab eadem quoque conſuetudine, quæ ex privilegio, & indulto Apoſtolico initium ſumpſiſſe cenſenda ſit,

contendunt ſimiliter Epiſcopi Leodienſes, ſe poteſtatem adeptos diſpenſandi in quarto, & in tertio, hinc inde, conſanguinitatis gradu : *ſi immineus appareat periculum defectionis partium ad vicinos Fidei hoſtes, mutuæ internecionis parentum, & amicorum inter ſe, ob corruptam puellam, & partes non habeant media recurrendi ad Urbem* : quemadmodum referunt Leſſius *in Auctar. verb. Matrimonium caſ. 9.* Gobat *Theolog. experim. tract. 9. num. 596.* & Van-Eſpen *Jur. Eccl. univ. tom. 1. part. 2. tit. 14. cap. 1. num. 11.* quod tamen jus ſibi non arrogare alios Belgii Epiſcopos, ne eos quidem, quorum diœceſes auctoritate Pauli IV. a Leodienſi divulſæ ſunt, opportune animadvertit Zypæus *ad tit. de eo, qui cognovit conſanguineam uxoris, num. 3.*

IV. Verum, ſicuti graviter errant, qui poteſtatem, de qua agitur, Epiſcopis adjudicant, unice freti illo axiomate, cujus falſitatem plurima Concilia Provincialia, Ritualia Eccleſiarum, Auctoreſque omnes agnoſcere, fatetur etiam citatus Natalis Alexander *in allegata regul. 11.* ita periculum eſt, ne ſe, alioſque decipiant, qui eam a conſuetudine mutuantur. In primis enim prudenter dubitari poteſt, an ejuſmodi conſuetudo, in florentiſſimo Galliarum Regno, Apoſtolicæ Sedi obſequentiſſimo, & ſacrorum canonum religioſiſſimo cuſtode, ullo unquam tempore viguerit; cum non ſolum contingere potuerit, hunc, illumve Epiſcopum in hoc, aut illo impedimento diſpenſaſſe, ex privilegio ſibi a prima Sede ſpecialiter conceſſo; ſed etiam, ita rem ſe habuiſſe, conſtet ex regeſtis ſacræ Congregationis de Propaganda Fide, & ſancti Officii, in quibus frequentes adnotatæ reperiuntur hujuſmodi ſpeciales conceſſiones, Epiſcopis Gallicanis indultæ, diſpenſandi ſuper impedimentis tertii, & quarti gradus: unde Ducaſſe, Auctor Gallicanus, *in ſua Practica Juriſdictionis Eccleſiaſticæ cap. 10. ſect. 7.* ſcribit, timoratæ conſcientiæ, & excellentis doctrinæ Gallicanos Epiſcopos diſpenſaſſe poſt indultum ſibi a Sede Apoſtolica conceſſum, & a diſpenſatione abſtinuiſſe, poſtquam ceſſaverat, nec fuerat renovatum indultum, quod ad certum tempus obtinuerant. In hac autem dubietate, non licere Succeſſori ſimiles diſpenſationes elargiri, recte adnotavit idem Natalis Alexander *in fine cit. regul. 12.* ſcribens: *At, ſi dubitet, vel merito dubitare debeat Epiſcopus, an diſpenſationes a ſuis Deceſſoribus conceſſæ ſint ex privilegio reali, & perpetuo, an ex privilegio perſonali, diſpenſare non poteſt, niſi & ipſe diſpenſandi privilegium a ſummo Pontifice obtineat. In re enim Sacramenta ſpectante, non licet minus probabilem, ac minus tutam opinionem ſequi, relicta probabiliore, atque tutiore.*

V. Quod autem aliquot Galliarum Epiſcopi ex privilegio mere perſonali, non vero ex conſuetudine, nacti ſint facultatem ſuper aliquo impedimento diſpenſandi, inde etiam conjicimus, quod ex una parte incredibile videatur, talem conſuetudinem intra unius, vel alterius diœceſis limites conſtitiſſe, nec conterminas permeaſſe; id quippe evenire vix potuit in re Epiſcopis favorabili, atque in Regno ſervandæ inter Paſto-

res

res diſciplinæ, morumque concordiæ, & unitatis ſtudioſiſſimo: ex alia vero ſcimus, quamplurimos Galliarum Antiſtites diſerte declaraſſe, ſibi fas non eſſe, ullum auferre, ſeu relaxare impedimentum, matrimonium dirimens: ſiquidem Concilium Turonenſe anni 1583. *tit. 9. de matrim. tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1405. definivit: *In quarto conſanguinitatis & affinitatis, necnon cognationis ſpiritualis prohibitis gradibus, Epiſcopis diſpenſare non licere declaramus:* in Concilio Toloſano anni 1590. *cap.* 8. ibidem *col.* 1804. legimus: *Quos cognationis gradus impedit, licet jam legibus ſolutos, & diſpenſatos, niſi viſa prius ſummi Pontificis diſpenſatione, in matrimonii conjunctionem Parochi non recipiant*: Synodus Lingonenſis apud Natalem Alexandrum *cit. regul.* 12. poſt enumeratas perſonas, in aliquo, uſque ad quartum conſanguinitatis gradum, inter ſe conjunctas, ait: *Inter iſtos non eſt legitimum matrimonium, niſi cum eis ſit per Sedem Apoſtolicam diſpenſatum:* idemque ſancitum, declaratumque reperiri in Synodo Trecenſi, idem Natalis Alexander teſtatur. Additque Diot in Opere, cui titulus *Sacramentarium Paſtorum, tract.* 13. *de diſpenſationibus matrimonialibus cap.* 8. *pag.* 213. *edit. Pariſien. an.* 1709. in generali Congregatione Epiſcoporum, & univerſi Cleri Gallicani declaratum eſſe, diſpenſationes omnes matrimoniales ad ſolum Papam pertinere, & Parlamentis eſſe obſiſtendum, ſi aliquando Epiſcoporum diſpenſationes admittant. Quis autem credat, tot Gallicanos Epiſcopos, ſuæ juriſdictionis tenaciſſimos, ſibi ſponte abjudicaſſe eam auctoritatem, quam paſſim viderent ab aliis finitimarum diœceſium Præſulibus jure ordinario, & non mere delegato, exerceri?

VI. At, etiam dato, in aliquam diœceſim irrepſiſſe conſuetudinem, de qua contenditur, ut per eam collatum dicamus Epiſcopo legitimum jus auferendi impedimenta, a Conciliis Œcumenicis, aut a ſummis Pontificibus inducta; diligenter prius examinandum eſt, an ea conſuetudo omnes habuerit conditiones neceſſarias, ut potuerit prævalere legi Epiſcopo inhibenti, ne Superioris ſtatutum infringere, aut quoquo modo relaxare præſumat. Quin immo, cum talis conſuetudo non ſolum tendat ad abrogandam legem, verum etiam ad tollenda, & minuenda jura uni competentia Romano Pontifici; præter ceteras conditiones, neceſſe eſt, ut centum ad minus annorum ſpatio, ſine ulla interruptione, perſeveraverit. Quocirca citatus Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 2. *tit.* 14. *cap.* 1. *num.* 11. ut Epiſcopo Leodienſi auctoritatem aſtruat diſpenſandi in tertio, & quarto, & in tertio hinc inde, conſanguinitatis, ſeu affinitatis gradu, eamque ex legitima conſuetudine ab eo acquiſitam evincat, ejuſmodi conſuetudinem contendit eſſe immemorabilem. Ad conſuetudinem quoque, cujus initii memoria non extet, confugit citatus Auctor Collationum Pariſienſium *tom.* 3. *collat.* 2. §. 2. Verum poſtremo, & potiſſimum conſiderandum eſt, an per eam conſuetudinem, ſi qua inoleverit, *diſrumpatur nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ*: in quo eventu, nunquam per eam ad-

adverſus legem præſcribi, declaravit Innocentius III. *in Cap. Cum inter de conſuet.* Num porro prædicta conſuetudo ejuſmodi inficiatur vitio, potius, quam a nobis, præſtat audire a Gallicano Auctore Cabaſſutio, qui *cit. lib. 3. cap. 27. num. 6.* loquens de auctoritate diſpenſandi, quam ſibi vindicant nonnulli ſuæ nationis Præſules, hæc habet: *Si., in oppoſitum reclamantibus Conciliis OEcumenicis, quæ hanc poteſtatem uni ſummo Pontifici, Legatoque reſervant, ſibi auſint vindicare Gallicani ducenti circiter, & quadraginta nimirum Epiſcopi, cum ſuis Vicariis, ſeorſim in ſuis diœceſibus, ſinguli pro ſuo arbitrio, hujuſmodi licentiam, ingruet profecto tota Gallicana ditione admodum exuberantior, & inordinatior inter tot, tamque diverſa ſibi, aliiſque indulgentium Prælatorum capita, in diſpenſandis matrimoniis licentia. Quin etiam, ſi per univerſum regnum iſta invaleſceret conſuetudo (quod malum Deus avertat), contingeret demum, ut quilibet laici, etiam ſubalternorum tribunalium Judices, per captionem, & diſtractionem bonorum Epiſcopalium, ipſoſmet Epiſcopos cogerent, pro ſuo peculiari, aut amicorum, aut partium poſtulantium affectu, ad ſic diſpenſandum, ſicut jamdudum compellunt invitos ad monitoria, & excommunicationes decernendas; ſicque ſimile quid illis obveniret Divinæ huic apud Iſaiam comminationi: Pro eo quod abjecit populus iſte aquas Siloe, quæ vadunt cum ſilentio, propter hoc ecce adducet Dominus ſuper eos aquas fluminis fortes, & multas. Sic enim renuentes hac in parte ſummo univerſalis Eccleſiæ Pontifici ſubjici, compelluntur indigniſſime laicorum Judicum infimorum decretis obtemperare, aut propriorum fructuum, ni pareant, interceptionem, ac privationem pati.* Et poſt adducta modo a nobis relata loca Conciliorum Turonenſis, & Toloſani, inanem decernentia hac in re diſpenſationem, quæ a ſummo Pontifice non dimanarit, concludit Cabaſſutius: *Sane iſtæ ab Epiſcopis conceſſæ diſpenſationes pro contrahendis conjugiis, aut nullitatem, aut incertitudinem cauſant Sacramenti. At vero in re Sacramentaria unanimes docent Theologi, non eſſe licitum, quidquam incerti adhibere, eo certo medio prætermiſſo, quod adhiberi poſſit. Atque ita licentia iſta vel nefariam inducit Sacramenti nullitatem, aut ad ſummum, tutiore ſimul, & probabiliore opinione rejecta, minus probabilem, nec tutam, in tanti momenti Sacramento, conſectatur opinionem.*

VII. Huic Cabaſſutii monito morem gerant Epiſcopi, & nullius conſuetudinis prætextu eam exerceant facultatem, quam dubiam ſaltem, atque incertam eſſe, diſſimulare non poſſunt. Quod ſi quis eam ſibi certo competere obſtinate contendat, adhuc abſtineat, oportet, ab illa in ſua Synodo oſtentanda, & Synodali ſtatuto ſibimet ipſi aſſerenda: etenim (uti inferius ſuo loco demonſtrabitur) ne ea quidem, quæ Epiſcopis certo licent ex tacita permiſſione, & conniventia Apoſtolicæ Sedis, poſſunt ab iiſdem per Edictum, aut Synodalem Conſtitutionem decerni, & juri ſuo ordinario quodammodo attribui; id quippe manifeſtam ſaperet ambitionem, qua viderentur ſe quodammodo æqui-

pa-

parare ſummo Pontifici, ejuſque affectare ſupremam juriſdictionem.

VIII. Quare, ſi aliquis Antiſtes, ob nimiam ſuæ diœceſis ab Urbe diſtantiam, aliamve legitimam cauſam, neceſſariam ſibi reputet auctoritatem diſpenſandi in uno, aut pluribus impedimentis matrimonium dirimentibus, eam expoſcat a Romano Pontifice, qui eam petentibus impertiri non renuit, nunc magis, nunc minus amplam, pro temporum, & locorum varietate.

CAPUT TERTIUM.

De Pontificiæ auctoritatis læſione in eo, quod pertinet ad diſpenſationes Matrimoniales inter unam partem Catholicam, & alteram Hæreticam.

ILlicita eſſe ea matrimonia, quæ inter partes contrahuntur, quarum altera Catholica ſit, altera hæreſim profiteatur, dictum in ſuperioribus a nobis eſt: neque tamen prætermiſſum, tales interdum circumſtantias occurrere, quibus hujuſmodi etiam matrimonia licita eſſe poſſint. Idem hoc loco aſſerimus, pariterque confirmamus. Et quidem, quod pertinet ad primam partem, *ſi aliquis Fidelis cum hæretica baptizata matrimonium contrahit, verum eſt matrimonium, quamvis peccet contrahendo, ſi ſciat eam hæreticam; ſicut peccaret, ſi cum excommunicata contraheret: non tamen, propter hoc, matrimonium dirimeretur*. Ita S. Thomas *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 39. *quæſt.* 1. *art.* 1. *Ad quintum*. Cum autem quæritur, quænam ſint eæ circumſtantiæ, quæ licita reddant hujuſmodi matrimonia, non deſunt, qui ea permiſſa eſſe contendant in iis locis, in quibus notabilis populi pars ex hæreticis conſtituitur, dummodo a Catholica parte perverſionis periculum abſit, & gravis aliqua vel privata, vel publica cauſa intercedat: cujuſmodi ab eis reputatur publicæ pacis conſervandæ ſtudium, ſi ea turbari poſſe proſpiciatur inteſtino aliquo bello, inter Catholicos, & hæreticos excitando, ubi illi animum alienum oſtenderent a contrahendis matrimoniis cum hæreticis.

II. Alii præterea hæc matrimonia, de quibus agimus, pluribus in locis licita fore aſſerunt in vim conſuetudinis, quam ſummis Pontificibus notam, neque ab eiſdem (ut ipſi ajunt) improbatam, veræ diſpenſationi æquivalere, affirmant. Alii demum conſiderantes, ut hujuſmodi matrimonia licita ſint, Eccleſiaſticæ auctoritatis interventu opus eſſe, ne vel penes ſimplicem Parochum, vel penes ipſos, quorum perfici negotium intereſt, arbitrium ſit judicandi de ſufficientia illius cauſæ, quæ contrahentem ad ineundum matrimonium inducat, Superioris Eccleſiaſtici nomine localem etiam Epiſcopum comprehendunt: idque etiam in quibuſdam Epiſcopalibus ordinationibus inſertum reperitur. At vero, ſi interdictum, quo fit, ut matrimonia hæc illicita ſint, ex Concilii Generalis Chalcedonenſis lege, aliiſ-

que

que contrariis ſacrorum Canonum ſanctionibus originem habet; iis inſiſtendo regulis, quas ſupra poſuimus, facili negotio perſpicere eſt, hujuſcemodi matrimonia licita aliter evadere non poſſe, præterquam in vim diſpenſationis a Romano Pontifice obtentæ, excluſis Epiſcopis, niſi a Pontifice facultatem acceperint, ut ſuper iiſdem diſpenſare poſſint: uti fuſe demonſtrat Henricus a S. Ignatio in Opere, cui titulus *Ethica amoris, ſeu Theologia Sanctorum, tom. 3. lib. 8. part. 2. cap. 36. num. 296.* Neque eſt, ut, hac in re, contraria ulla conſuetudo opponatur, quoties non adſit poſitiva Pontificia diſpenſatio, quæ ſane ex ſola Pontificum Romanorum ſcientia, ac tolerantia deduci nullo pacto poteſt. Ita firmat Natalis Alexander *Theologiæ dogmaticæ & moralis tom. 2. art. 8. in regulis ad praxim ſpectantibus regul.* 10. Qua de re cum olim in Congregatione S. Officii diſceptatum fuerit, ea inter Conſultores, & Cardinales Inquiſitores ſententia vicit, quæ pro Pontificia ſteterat auctoritate: ſuper quo videndus Cardinalis Albitius *in Tractatu de Inconſtantia in Fide cap. 36. num.* 164. *& ſeq.* ac præcipue *num.* 204. *&* 205. *ac num.* 225. *& num.* 238.

III. Pontificiæ ergo auctoritati injuria fit ab iis, qui illius interventu opus non eſſe contendunt, ut matrimonia inter partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, licite contrahantur: ſed non minus graviter eamdem auctoritatem ab illis lædi dicendum eſt, qui aliquo ab hinc tempore aſſerere, & jactare cœperunt, diſpenſationes hujuſmodi a Romano Pontifice minime concedi poſſe, etiamſi gravis cauſa concurrat, atque omne perverſionis periculum abſit; ea ſcilicet ratione ducti, quod, dum pars Catholica cum hæretica parte matrimonio conjungitur, illa Sacramentum huic adminiſtret; quod eſt contra legem Divinam, quæ vetat, Sacramenta indignis adminiſtrari, atque iis, qui in lethalis peccati ſtatu verſantur, & peccatores notorii dici debent. Hoc modo Gamachæus *de matrimonio cap.* 28. ratiocinatur, cujus ſententiam ſtudioſe tuetur Saintebeuve *tom. 2. caſuum conſcientiæ*, ac poſt ipſum Pontas *in verb. Diſpenſatio matrimonii caſu* 33. Sane in Collationibus Eccleſiaſticis Pariſienſibus *collat. 2. de matrimonio tom. 3. lib.* 1. pluribus hac ſuper re diſputatis, hac denique ratione res tota concluditur, quod, quemadmodum Moyſes, dum Judæorum duritie victus, libellum repudii eiſdem permiſit, non peccavit, nec actum illicitum commiſit; ita omnis expers culpæ ſummus Pontifex dicendus ſit, qui gravibus cauſis adductus, omnique adhibita cautione, ut perverſionis periculum removeatur, Catholicum, diſpenſando, habilem reddit ad matrimonium cum hæretico contrahendum.

IV. Verum hujuſmodi temperamentum non ſatis tollit difficultatem tanta ratiocinationum mole propoſitam. Etenim, quemadmodum non deſunt, qui affirment, Moyſis permiſſione non obſtante, Judæum illum nihilominus peccaviſſe, qui libello repudii utebatur; ita facile quiſpiam exiſtere poſſet, qui, non obſtante Pontificia diſpenſatione, ad exemplum

Moy-

Moyſis indulta, matrimonium Catholici cum hæretico peccaminoſum eſſe contenderet. Quare, ad difficultatem illam de medio tollendam, alia via inſiſtendum eſt. Pontius, gravis Theologus, *in Appendice ad tractatum de matrimonio Catholici cum hæretico*, temerarium appellat eum, qui in dubium revocat, an matrimonium Catholici cum hæretico licitum ſit, ubi præceſſerit Pontificia diſpenſatio, in circumſtantiis ſupra memoratis conceſſa; ut videre eſt *ibi cap.* 8. *num.* 7. *Temeritate non carere eum, qui in dubium revocaverit, an licite illud matrimonium poſſit contrahi*. Et Cardinalis de Lugo *in Tractatu de Sacramentis diſp.* 8. *ſect.* 14. ad idem comprobandum plura perſequitur.

V. Nobis profecto propoſitum hoc loco non eſt ſcholaſticam illam quæſtionem attingere, utrum matrimonium unicum Sacramentum ſit, an vero in eodem partialia duo Sacramenta interveniant, adeoque utrum dici poſſit, quod, ubi matrimonium, prævia diſpenſatione, inter partem Catholicam Sacramenti capacem, & partem hæreticam, quæ ejuſdem incapax eſt, contrahitur, ipſum in perſona quidem Catholica Sacramentum ſit, in altera autem contractus mere civilis; quemadmodum docent Fraſſen *in Scoto Academico tom.* 12. *tract.* 3. *diſput.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 2. §. *Quæres primo*, Henricus a S. Ignatio *in Ethica amoris cit. tom.* 3. *lib.* 8. *part.* 2. *cap.* 8. Tournely *de Matrimonio pag.* 95. *editionis Pariſienſis anni* 1730. Sed ipſam rei naturam expendentes, hoc affirmandum habemus, quod, ubi excluſum ſit a Fideli perverſionis periculum, quod ſemper excludendum non ambigitur, cuique rei per conditiones in diſpenſationibus apponendas conſulitur, ubi etiam opportune cautum ſit, ut ſancta Religio in liberis ſive maribus, ſive fœminis ex eo matrimonio ſuſcipiendis ſervetur, ſuſcepto item a Catholica perſona onere curandi, ut hæreticam partem ad orthodoxam Religionem amplectendam perducat, iis rationibus adhibitis, quas aptiores, & opportuniores exiſtimaverit, ac præterea intercedente gravi aliqua, ac plerumque publica cauſa, quæ ſi deficiat, licet ceteræ ſupra memoratæ adſint conditiones, diſpenſatio nequaquam impertiri ſolet; ut colligere licet ex Clementis XI. reſponſo ad Epiſcopum Herbipolenſem, qui pro diſpenſatione ad contrahendum matrimonium inter partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, eidem Pontifici ſupplicabat: *Nos itaque, etſi pro magnitudine ſpiritualis hujuſmodi periculi* (de perverſionis periculo loquitur), *quod tamen, propitio Deo, averti poſſe confidimus, intime commoveamur; majoris tamen momenti eſſe, exiſtimamus, Eccleſiæ Dei, Apoſtolicæ Sedis, Prædeceſſorum noſtrorum, ac ſacrorum Canonum, a Catholicorum cum hæreticis conjugio abhorrentium, regulas, niſi id totius Chriſtianæ reipublicæ bonum expoſcat*: ut *in tom.* 1. *Brevium* ejuſdem Pontificis *pag.* 321. habetur. Cumque in diſpenſatione concedenda neque Divinum, neque naturale Jus ullatenus lædatur, ſed Eccleſiaſtico Juri tantummodo derogetur; nullam ſane cauſam, vel rationem reperire eſt, cur matrimonium, in vim hujuſmodi di-

ſpenſationis contractum, pro illicito, aut peccaminoſo habendum ſit: ut appoſite animadvertit Sylvius *in 3. part. S. Thomæ tom. 4. quæſt. 59. quæſit. 2. art. 1. §. Ceterum*. Et licet objiciatur, partem Catholicam hæreticæ parti occaſionem præbere profanandi Sacramentum, facile reſpondebitur, quod profanatio hujuſmodi per accidens, & præter Catholicæ partis intentionem contingit: hæc enim jure ſuo utens, quoad ſe, nihil aliud agit, quam quod ad proprias rationes pertrahit voluntatem partis hæreticæ, cui paratus jam ac certus animus eſt, ut matrimonium in ſtatu peccati contrahat, & contra legis præſcriptum, cum illud idem licite, & fructuoſe præſtare poſſet, ſi vel ante nuptias, vel dum eas contrahit, in Eccleſiæ gremium ſe ſe reciperet. Ita reſpondent Tournely *loco citato pag.* 107. Ilambertus *de Matrimonio pag. 393. num.* 7. Herminier *in Tractatu de Sacramentis tom. 3. tit. Cultus diſparitas §. His non obſtantibus*, Maurus *in Curſu theologico tom.* 3. *lib.* 10. *quæſt.* 82. *num.* 4. qui ad rem noſtram ita ſcribit: *Catholicus miniſtrans Sacramentum, facit actionem ex ſe indifferentem. Nam poſſet alter conjux converti ad Fidem, & per contritionem juſtificari, & recipere Sacramentum digne*. Quod ſi pro vero habendum eſſet, contra Jus Divinum facere Catholicum illum, qui, etiam remoto perverſionis periculo, matrimonium cum hæretico contrahit, ejuſque peccatum in eo conſiſtere, quod perſonæ indignæ Sacramentum miniſtret; dicendum eſſet (quod hactenus a nemine affirmatum eſt), ſanctas illas Mulieres Catholicas peccaſſe, quæ nedum cum hæreticis, ſed cum infidelibus matrimonium contraxerunt: uti factum conſtat tum a S. Monica D. Auguſtini Matre cum Patritio Ethnico, a S. Anaſtaſia cum Publio Idololatra, a S. Cæcilia cum Valeriano nondum ad Chriſtianam Fidem converſo, atque ab aliis pluribus. Nec replicare juvat, impedimentum *diſparitatis cultus* temporibus illis nondum introductum fuiſſe; nam viciſſim reponere in promptu eſt, in prædictorum Auctorum ſenſu obſtitiſſe ſemper Divini Juris impedimentum, ne Sacramenta indignis miniſtrarentur: *Nec Sanctos, qui cum infidelibus contraxerunt, naturæ legem, Juſque Divinum violaſſe, & in perpetua fornicatione vixiſſe putandum eſt*: ut optime differit Natalis Alexander *in Theologia dogmatica & morali lib.* 2. *de Sacramento matrimonii art.* 8. *de cultus diſparitate*. Improvida etiam ratione (quod aſſerere temerarium eſſet) a citato magno Chalcedonenſi Concilio, jam uſque a quinto Eccleſiæ ſeculo, ſtatutum fuiſſet, quod legitur in ejuſdem Concilii canone decimo quarto, ne ſcilicet Catholicus matrimonio jungatur cum parte hæretica, Judæa, aut Ethnica, *niſi forte perſona orthodoxæ copulanda promittat, ſe ad orthodoxam Fidem transferre*. Etenim hic etiam dici poſſet, a parte Catholica Sacramentum contrahenti indigno adminiſtrari, dum matrimonium eo tempore contrahit, quo altera pars meram Catholicæ Religionis amplectendæ promiſſionem emiſit: nemo autem ex hoc tantummodo Sacramenti percipiendi dignus evadit, quod ſe perfidiam abjuraturum, aut ſanctam Fidem amplexurum promittat;

tat;

Digitized by Google

tat; ſed tunc ſolum, cum, ejuratis re ipſa erroribus, in ſanctæ Eccleſiæ gremium fideliter ingreditur. Dicendum denique eſſet, Catholicos Principes, eorumque Conſiliarios, necnon Romanos Pontifices, & Congregationes ab eis deputatas pro examinandis eorum inſtantiis, qui diſpenſationes petunt ad contrahendum matrimonium cum parte hæretica, non obſtante impedimento gradus, & ſine clauſula *abjurata prius hæreſi*, intervenientibus tamen aliis ſupra memoratis conditionibus, eos (inquam) omnes & irrationabilia poſtulaſſe, & poſtulata non recte expendiſſe, & quæ petebantur, perperam indulſiſſe; nulla ratione habita graviſſimi reatus, quo ſe obſtrinxere tam ii, qui diſpenſationes conceſſerunt, quam, qui eaſdem obtinuerunt: quod ſane affirmare nimiæ audaciæ eſſet, quemadmodum Tournely, Herminier *locis ſupra citatis*, & Chardon *tom. 6. Hiſtoriæ Sacramentorum cap.* 13. *pag.* 402. probe animadvertunt.

VI. Quæ hactenus dicta ſunt, eo ſpectant ſolummodo, ut Apoſtolicæ Sedis jura integra inviolataque ſerventur; minime vero, ut facilior aperiatur via concedendis Apoſtolicis diſpenſationibus ad contrahenda matrimonia inter Catholicos, & hæreticos: circa quas operæ pretium erit noſtram Conſtitutionem conſulere, cujus initium *Magnæ nobis*, quæque legitur *tom. 2. noſtri Bullarii num.* 51. in qua ſcilicet rectæ diſciplinæ regula indicatur, cui Apoſtolica Sedes conſtanter inſiſtit, quoties hujuſmodi diſpenſationes ab ea requiruntur.

CAPUT QUARTUM.

Examen inſtituitur Synodalis conſtitutionis, adſcribentis Epiſcopo facultatem abſolvendi ab hæreſi, quæ, niſi congrue explicetur, jura deturbat Apoſtolicæ Sedis.

IN nonnullis antiquis Synodis indubitanter adjudicatur Epiſcopo facultas abſolvendi ab hæreſi. Ita quippe diſerte ſtatutum legimus in Synodis Andegavenſibus annorum 1216. & 1493. atque in Synodo Ambianenſi anni 1411. apud Pontas *verb. Caſus reſervati caſ.* 4. Eamque facultatem nullo poſteriori jure eſſe Epiſcopis ademptam, declaraſſe Cardinalem Gaſparem Quirogam, Archiepiſcopum Toletanum, atque in Hiſpaniarum Regno ſupremum Inquiſitorem, in ſua Synodo Toletana anni 1583. referunt Hurtadus *de Fide diſp.* 84. *ſect.* 2. §. 11. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei diſp.* 23. *ſect.* 3. §. 1. *num.* 44. & noviſſime Milante *exercitat.* 3. *in tertiam propoſitionem damnatam ab Alexandro VII. pag.* 20.

II. Verum, ne hiſce, aliarumque plurium Synodorum vetuſtis exemplis ſe abduci patiantur Epiſcopi, eamque ſibi vindicent juriſdictionem, qua carent; priuſquam quidquam de hac re in ſuis Synodis ſtatuant, oportet, ut certa ab incertis ſecernant, rerumque, ac temporum varietatem accurate diſpiciant: poteſtas quippe abſolvendi a crimine hæreſeos, quæ

olim indiſcriminatim omnibus competebat Eccleſiarum Paſtoribus, neque hodie illis denegatur in aliquibus circumſtantiis: in aliis tamen communiter cenſetur ſummo Pontifici nunc reſervata. Omnia ſingulatim expendamus.

III. Inter præcipuas Paſtoralis muneris curas eſt, ſolerter invigilare, ne ullus contra orthodoxam doctrinam error in ſuam diœceſim irrepat: quod luculenter expreſſit Apoſtolus 1. *ad Timotheum cap.* 3. *& ad Titum cap.* 1. Hinc nemo dubitat, quin ad Epiſcopum potiſſimum pertineat, in hæreticos inquirere, atque in illos, quos in ſuis erroribus pertinaces compererit, canonicis pœnis ſevere animadvertere. Hanc Epiſcoporum obligationem agnovit, & inculcavit Auctor epiſtolæ ad Epiſcopos in Galliis, atque in Hiſpaniis conſiſtentes, quam Lucio Papæ adſcripſit Iſidorus, ita Epiſcopos alloquens: *Ideo, Fratres, hortor dilectionem veſtram, obteſtor, & moneo, ut qua debetis, & poteſtis ſolicitudine, vigiletis ad inveſtigandos hæreticos, & inimicos ſanctæ Eccleſiæ, & a ſanis mentibus, ne peſtis hæc latius divulgetur, ſeveritate, qua poteſtis, pro viribus extirpetis: tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 140. Quamquam porro hoc Lucii teſtimonium credatur adulterinum, adulterinum certe non eſt decretum Concilii Remenſis anni 625. vel 630. quod *can.* 4. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 572. ab Eccleſiarum Paſtoribus hæreticos diligenter perquiri, & ad Fidem Catholicam pro viribus revocari, mandavit. Et, ne inutiliter tempus teramus in re exornanda apud omnes indubitata, ſatis abunde erit, unam allegare ſanctionem Innocentii III. in Concilio Generali Lateranenſi IV. anni 1215. *in cujus cap.* 3. *de hæreticis*, jubentur Epiſcopi ſingulis annis vel per ſe, vel per Archidiaconos, ſuas circumire diœceſes, & ſedulo indagare, an ullus in ea latitet hæretica contagione infectus: ſocordes vero, & negligentes, in expurganda concredita ſibi diœceſi ab hæretica lue, veluti gravis flagitii reos, & Paſtorali miniſterio indignos, e gradu dejici, ibidem decernitur, *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 22. *Volumus igitur, & mandamus, & in virtute obedientiæ diſtrictæ præcipimus, ut ad hæc efficaciter exequenda Epiſcopi per diœceſes ſuas diligenter invigilent, ſi canonicam effugere voluerint ultionem. Si quis enim Epiſcopus ſuper expurgando de ſua diœceſi hæreticæ pravitatis fermento negligens fuerit, vel remiſſus, cum id certis indiciis apparuerit, & ab Epiſcopali officio deponatur, & in locum ipſius alter ſubſtituatur idoneus, qui velit, & poſſit hæreticam confundere pravitatem.* Neque per hoc, quod a Sede Apoſtolica inſtitutum fuerit Inquiſitionis tribunal, cujus initium ad ejuſdem ſeculi XIII. initium, poſt tamen abſolutum Concilium Lateranenſe IV. in quo certe nulla de Inquiſitoribus a Sede Apoſtolica delegatis occurrit mentio, refert Ludovicus a Paramo *de Origine ſacræ Inquiſitionis lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 2. non eſt (inquam) per hoc Epiſcopis ſubductum onus, aut adempta facultas in hæreticos inquirendi; ſicuti diſerte declaravit Bonifacius VIII. *in Cap.* 17. *de hæreticis, in* 6. *Per hoc quod* ne-

negotium hæreticæ pravitatis alicui, vel aliquibus ab Apoſtolica Sede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel diœceſi delegatur, diœceſanis Epiſcopis, quin & ipſi auctoritate ordinaria, vel delegata (ſi habent) in eodem procedere valeant, nolumus derogari: ſed poſſunt, & debent, perinde ac antea, omnem ſuam operam impendere, ut eamdem peſtem, e ſua quilibet diœceſi, eliminent; ſolumque cavere, ne delegatos ab Apoſtolica Sede Fidei Quæſitores, ubi ſunt conſtituti, a ſuo munere obeundo impediant, ſed pari ſtudio, animorumque concordia, debent in opus adeo ſalutare incumbere, juxta modum præſcriptum *in eodem Cap. Per hoc*, atque *in Clementina* 1. *eod. tit.* & *in Extravag.* Benedicti XI. *Cap.* 1. *de hæreticis*. Jam vero tam Inquiſitor, quam Epiſcopus poteſt reſipiſcentem hæreticum, aut ſponte coram ſe comparentem, aut ad ſuum forum quoquo modo deductum, Eccleſiæ reconciliare, & pro utroque foro abſolvere a cenſura, in quam propter hæreſim incidit: quod pluribus oſtendunt Cardinalis Albitius *de Inconſtantia in Fide cap.* 25. *num.* 35. *& ſeq.* Farinaccius *de hæreſi quæſt.* 92. §. 4. *num.* 52. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei diſp.* 23. *ſect.* 3. §. 1. *num.* 52. Thomas del Bene *de offic. S. Inquiſitionis part.* 1. *dubitat.* 57. & Cardinalis Petra *tom.* 3. *ad Conſtit.* 18. *Innocentii IV. num.* 27. *& ſeq.* Quin immo uterque poteſt pœnitentem hæreticum, poſtquam ſuos ejuravit errores, ad ſimplicem Confeſſarium remittere, ut ab eo abſolvatur; eamque abſolutionem, licet a Confeſſario datam in foro Sacramentali, prodeſſe etiam pro foro externo, a cujus juriſdictione promanat, recte obſervat idem del Bene. Plura de ordinaria poteſtate Epiſcoporum inquirendi in hæreticos, eoſque Eccleſiæ reconciliandi, congeſta ſunt ab Alteſerra *de Juriſdict. Eccleſiaſt. lib.* 4. *cap.* 3. & noviſſime a P. Joanne Antonio Bianchi *de poteſtate Eccleſiæ tom.* 3. *lib.* 1. §. 10. *num.* 2. *&* 3. Plura itidem ad rem facientia legi poſſunt in Colloquiis Andegavenſibus menſis Maji 1713. *quæſt.* 4. *pag.* 110.

IV. Hæc certa ſunt. Communiter quoque Doctores non tantum Epiſcopo, verum etiam cuilibet ſimplici Confeſſario facultatem concedunt abſolvendi ab hæreſi pure interna, & mentali, nullo exteriori ſigno manifeſtata: abſolutio quippe ab hæreſi eſt ſummo Pontifici reſervata ſolum ratione cenſuræ, eidem hæreſi annexæ; Eccleſia autem, ſicuti non poteſt per ſe, directe, & immediate præcipere, aut prohibere actum mere internum, juxta communem Theologorum ſententiam, quam cum S. Thoma 1. 2. *quæſt.* 91. *art.* 4. *quæſt.* 100. *art.* 9. docet Suarez *lib.* 4. *de legibus cap.* 12. *per tot.* ita non poteſt hæreſim, quæ in exteriorem actum non prodit, cenſura perſtringere: uti ad rem tradunt Navarrus *man. cap.* 27. *num.* 56. Suarez *de cenſuris diſp.* 4. *ſect.* 2. *& diſp.* 21. *ſect.* 2. Sanchez *lib.* 2. *in Decalogum cap.* 8. *num.* 1. *& ſeq.* Bonacina *de cenſuris in Bulla Cœnæ contentis diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *num.* 2. *&* 3. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi part.* 2. *alleg.* 40. *num.* 6. *& num.* 9. & *in Collectan. ad cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *Concil. Trident. num.* 50. *&* 51. Cenſuram pariter evaderet, poſ-

poſſetque pro foro conſcientiæ ab Epiſcopo, aliove ſimplici Confeſſario abſolvi, qui exterius verbo, vel facto, aliquem negaret Fidei articulum, retento tamen interiori aſſenſu circa illum: nam iſte, etſi graviter contra Fidem peccaret, non tamen eſſet formaliter hæreticus, ac propterea non irretiretur cenſuris in hæreticos inflictis; quod bene perpendunt Leſſius *de juſt. & jur. cap.* 43. *dub.* 2. *num.* 11. Suarez *de Fide diſp.* 14. *ſect. ult. num.* 3. & Sanchez *cit. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 8. In foro autem externo eſſet puniendus tamquam hæreticus, nec ei crederetur aſſerenti, ſe interiori aſſenſu firmiter adhæſiſſe veritati, cui viſus eſt exterius diſſentire; uti proſequuntur Simanca *de Catholic. Inſtit. tit.* 13. *num.* 15. Rojas *tract. de Hæret.* 1. *part. num.* 304. *& ſeq.* & Farinaccius *de hæreſi quæſt.* 179. *num.* 55.

V. Sed difficultas unice circa eum verſatur, qui interius Fidei articulo diſſentitur, ſuumque diſſenſum aliquo exteriori ſigno pandit, quin tamen idcirco fuerit ad forum judiciale deductus: de hoc quippe, quem hæreticum eſſe, cenſuriſque in hæreticos latis innodatum, nemo dubitat, controvertitur, an, quamdiu ejus delictum occultum eſt, poſſit ab Epiſcopo pro foro conſcientiæ abſolvi. Difficultatem faciunt Tridentinum, & Conſtitutio Apoſtolica, quæ ſingulis annis in die Cœnæ Domini promulgatur. Etenim ex una parte Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reform.* facultatem tribuit Epiſcopis diſpenſandi in qualibet irregularitate proveniente ex delicto occulto, ea tantum excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario, & inſuper abſolvendi in foro conſcientiæ a quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, non ſolum non excepto, ſed nominatim expreſſo etiam crimine hæreſis: *Liceat Epiſcopis .... in quibuſcumque caſibus occultis* (ſunt verba Tridentini), *etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis*, *delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos*, *in diœceſi ſua*, *per ſe ipſos*, *aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum*, *in foro conſcientiæ gratis abſolvere*, *impoſita pœnitentia ſalutari*. *Idem & in hæreſis crimine*, *in eodem foro conſcientiæ*, *eis tantum*, *non eorum Vicariis*, *ſit permiſſum*. Ex alia vero parte ſummus Pontifex in prædicta Conſtitutione, poſtquam anathemate perculit omnes hæreticos, ſibi uni facultatem reſervat eos abſolvendi. Hinc vero oritur controverſia, an per hujuſmodi Conſtitutionem, quotannis renovatam, cenſeatur derogari præfato decreto Tridentini. Enimvero extra controverſiam eſt, per illam ademptum eſſe Regularibus, aliiſve privilegium, ſi quod antea habuerint, quempiam abſolvendi ab hæreſis crimine: quin immo, quamvis ab ipſomet ſummo Pontifice, tempore Jubilæi, cuilibet Confeſſario, ex approbatis a locorum Ordinariis, ampliſſima concedatur poteſtas omnia remittendi facinora, atque in foro Sacramentali quaslibet relaxandi cenſuras, ſibi quomodocumque, etiam virtute Bullæ Cœnæ, reſervatas; per eam tamen, aliaſve ſimiles conceſſiones, nunquam collatam cenſeri auctoritatem abſolvendi a crimine hæreſis, niſi hoc fuerit ſpecialiter, & nominatim expreſſum, de-

declaravit Alexander VII. in ſuo decreto, a nobis relato, & accurate expenſo *in noſtra Inſtit.* 4. quod eſt hujuſmodi; *Sanctiſſimus Dominus noſter Alexander Papa VII. ſub die* 23. *Martii* 1656. *inhærendo declarationibus alias a Prædeceſſoribus ſuis factis, ad removendam omnem dubitandi occaſionem, & ne circa id in poſterum ullo tempore hæſitari contingat, cum crimen hæreſis, præ ceteris graviſſimum, ſpeciali nota dignum ſit, decrevit, facultatem abſolvendi ab hæreſi, in Jubilæis, vel aliis ſimilibus conceſſionibus, non cenſeri comprehenſam, niſi expreſſis verbis concedatur facultas abſolvendi ab hæreſi*. Et ſiquidem hæc facultas non exprimitur in Bulla Cruciatæ, idcirco Gregorius XIII. jam antea edixerat, neminem poſſe, illius tantum obtentu, ſolvi a cenſura, in quam propter hæreſim incidit; quod videre eſt apud Emmanuelem Rodericum *in addit. ad Bullam Cruciatæ* §. *9. num. 66.*

VI. Sed nihilominus ſpecialis eſt ratio dubitandi, num per eamdem Bullam Cœnæ ſit ablata etiam Epiſcopis poteſtas abſolvendi ab hæreſi occulta, iiſdem tributa a Concilio Tridentino: huic quippe exiſtimant plerique cum Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſp. 26. num. 7. circa medium*, non derogari, ſine expreſſa ejuſdem mentione, qualis in Bulla Cœnæ non occurrit. Accedit, incredibile videri, Pium IV. qui decreta Concilii Tridentini approbavit, omnemque adhibuit operam, ut per omnes orbis Chriſtiani provincias promulgarentur, eodem ipſo anno, quo hoc negotium urgebat, atque eorumdem decretorum acceptationem, & religioſam obſervationem impenſe commendabat, in Bulla Cœnæ, quam conſueto more evulgavit, voluiſſe derogare præſato decreto Epiſcopis favorabili; indignati enim fuiſſent Epiſcopi, ſi audiviſſent, ſe compelli ad ſubeunda onera ſibi a Tridentino impoſita, eo ipſo tempore, quo privabantur privilegio ſibimet ipſis ab eodem Tridentino indulto. Cum autem Bulla Cœnæ etiam tum munita eſſet iiſdem clauſulis derogatoriis, quibus nunc eſt referta, præſumendum eſt, per iſtas voluiſſe, & velle Pontifices revocare dumtaxat facultates abſolvendi ab hæreſi, a ſuis Anteceſſoribus conceſſas, non vero illam, qua juſtis de cauſis ſunt Epiſcopi a Concilio Tridentino donati. Ita ratiocinatur Bannes *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. Aragonius *ibid. art.* 1. *col.* 10. Hurtadus *diſp.* 84. *ſect.* 2. Gutierrez *Canonicar. Quæſtion. lib.* 1. *cap.* 13. Fagundez *in* 2. *præceptum Eccleſiæ lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 33. Campegius in additione ad Zanchinum *de hæreſi cap.* 34. Boſſius *de Jubilæo ſect.* 1. *cap.* 10. §. 5. Leander *part.* 4. *tract.* 2. *diſp.* 17. *quæſt.* 45. aliique, quos referunt Sanchez *lib.* 2. *in Decalogum cap.* 11. *num. ult.* & Diana 1. *part. tract. de abſolutione ab hæreſi reſolut.* 2.

VII. Verum utrumque argumentum nullo labore refellunt Auctores contrarii, quos citant, & ſequuntur Sanchez *lib.* 2. *moral. diſp.* 3. §. 2. *num.* 22. Garcias *de Benef. part.* 11. *cap.* 9. *num.* 121. Barboſa *ad dict. cap.* 6. *ſect.* 24. *de reform. & de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 40. *num.* 3. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei diſp.* 23. *ſect.* 3. §. 1. Roſignolus *de cenſuris tom.* 1.

quæſt.

quæſt. 1. *cap.* 25. *num.* 7. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 11. *num.* 43. Clericatus *de Pœnit. deciſ.* 45. *num.* 4. *& ſeq.* Anacletus Reifſenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 7. §. 7. *num.* 351. *& ſeq.* aliique quamplurimi. Meliori ſane, & veriori judicio contendunt iſti, facultatem, de qua loquimur, eſſe Epiſcopis per Bullam Cœnæ ademptam, & Romano Pontifici reſervatam; nec multum negotii ipſis faceſſunt argumenta in contrarium adducta. Ad primum quippe ajunt, ſufficienter derogari Concilio Tridentino per illam generalem clauſulam, in Bulla Cœnæ contentam: *Non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, & cujuſvis Concilii decretis*: etenim, cum nullum, præter Tridentinum, reperiatur Concilium, a quo data ſit Epiſcopis poteſtas abſolvendi ab hæreſi, allegata verba, quibus Pontifex eamdem poteſtatem ſibi deinceps reſervat, unice alludere queunt ad enuntiatum Tridentini decretum, cui in hac parte ſe derogare declarat. Ad hæc, ut Papa deroget Concilio Tridentino, non eſt neceſſe, ut expreſſam faciat ejuſdem mentionem, ſed ſatis eſt, ut aliquid ſtatuat, quod Tridentini decretis adverſetur: ſiquidem, cum ipſimet Tridentini Patres *cap. ult. ſeſſ.* 25. *de reform.* ſua decreta ſubjecerint judicio, & voluntati ſummi Pontificis: *Omnia, & ſingula, ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis, quæ .... in hoc ſacro Concilio ſtatuta ſunt, declarat, ita decreta fuiſſe, ut in his ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur*: idcirco Pontifex aliquid edicens contra aliquam Tridentini ſanctionem, non operatur contra mentem ejuſdem Concilii, neque illam exerit ſupremam auctoritatem, ſibi a Chriſto Domino collatam, relaxandi, & immutandi, cum opus fuerit, quamcumque legem Eccleſiaſticam; ſed potius eo utitur arbitrio, a cujus nutu voluit idem Tridentinum ſuarum ſanctionum firmitatem pendere: quod apposite expendunt Garcias *de Benefic. part.* 4. *cap.* 5. *num.* 32. *&* 33. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 6. *num.* 120. Bonacina *de cenſur. in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *num.* 8. & Fagnanus *in Cap. Nulla, num.* 86. *de conceſſ. Præbendæ*.

VIII. Alterum, quod proferunt argumentum, ut aliquid haberet roboris, in primis probandum eſſet, quod gratis aſſumitur, nimirum Bullam Cœnæ, a Pio IV. de more promulgatam, iiſdem fuiſſe munitam clauſulis, quæ leguntur in ſimilibus Conſtitutionibus, a poſterioribus Pontificibus editis. Enimvero enuntiata verba: *Non obſtantibus cujuſvis Concilii decretis*: non leguntur in Bulla Cœnæ promulgata a Martino V. quæ refertur a S. Antonino 3. *part. tit.* 24. *cap.* 72. neque in Bulla Cœnæ promulgata a Paulo III. quæ eſt 10. inter Conſtitutiones ejuſdem Pontificis *Bullar. tom.* 1. quin immo Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei cit. diſp.* 23. *ſect.* 3. §. 1. *num.* 48. teſtatur, ſe ea verba non inveniſſe in ulla Bulla Cœnæ ante Gregorium XIII. ex quo conjicit, neque a Pio IV. fuiſſe adhibita; ac proinde corruit potiſſimum argumentum, cui plurimum fidunt Auctores ſtantes pro contraria opinione.

IX.

IX. Deinde, cum hæc controverſia non verſetur circa jus, ſed circa factum; nemo quippe Catholicorum dubitat, potuiſſe Pontificem facultatem, de qua agitur, Epiſcopis adimere, ſed ſolum diſputant, an re ipſa ademerit: non eſt ex meris præſumptionibus, & conjecturis colligenda voluntas ſummorum Pontificum, quam ipſimet diſerte explicuerunt. Etenim S. Pius V. & Gregorius XIII. de hac re interrogati, indubitanter reſponderunt, nulli, præter Papam, hodie integrum eſſe, quemquam abſolvere ab hæreſi, etiam occultiſſima; eo quod Papa, per Bullam Cœnæ, ejuſmodi facultatem ſibi reſervet: ſicuti totidem verbis refert Navarrus *man. cap.* 27. *num.* 275. addens, ab iiſdem Pontificibus ne Cardinali quidem ſummo Pœnitentiario fuiſſe talem facultatem tributam, niſi multis limitationibus circumſcriptam. Præterea in Vita S. Franciſci Saleſii, deſcripta a Petro Hyacintho Gallizia *lib.* 2. *cap.* 32. atque in alia alterius Auctoris, relata a Gobat *Theolog. experim. tract.* 7. *caſ.* 8. *num.* 370. legitur, eum ad Epiſcopatum promotum, coram Clemente VIII. examen ſubiiſſe, promovendis ad Epiſcopatum ab eodem Pontifice indictum, atque inter quæſtiones eidem propoſitas de hac fuiſſe a Pontifice interrogatum: *Poſſent ne Epiſcopi ab hæreſi abſolvere?* Reſpondit Saleſius: *Poſſe, virtute facultatis iiſdem factæ a Tridentino*. At, aliam ſibi mentem, aliam eſſe voluntatem, mox ſubjecit Pontifex. Ad quod Saleſius: *Siquidem hæc eſt mens Sanctitatis veſtræ, eidem acquieſco, atque e mea ſententia recedo*. Idem, nec ſemel, deciſum eſt a ſacris Urbis Congregationibus, quarum miniſterio ſolent Pontifices mentem ſuam manifeſtare. Ita quippe declaratum a ſacra Congregatione S. Officii teſtantur Pena, Romanæ Rotæ Auditor, in notis ad Eymericum 3. *part. quæſt.* 92. *comment.* 141. §. *Equidem*, & Cardinalis Albitius, qui ejuſdem Congregationis Aſſeſſoris munus obierat, *in ſuo Tract. de Inconſt. in Fide cap.* 25. *num.* 4. *& ſeq.* idemque reſponſum datum a ſacra Congregatione Concilii, narrant Fagnanus *in Cap. Quoniam*, *num.* 29. *de Conſtitutionibus*, & *in Cap. Dilectus*, *num.* 30. *de tempor. Ordinat.* ac Cardinalis Petra *in comment. ad Conſtit.* 18. *Innocentii IV. tom.* 3. *num.* 19. *& ſeq.* Quocirca Suarez, qui *in tract. de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 3. *num.* 5. probabilem cenſuerat opinionem, Epiſcopis favorabilem, cum poſtea diligentius expenderit allegata ſummorum Pontificum, ſacrarumque Congregationum reſponſa, e priori ſententia receſſit, & *in tract. de Fide diſp.* 21. *ſect.* 4. *num.* 13. aperte docuit, nulla probabili ratione poſſe hodie aſtrui Epiſcopis poteſtatem abſolvendi ab hæreſi. Et Cardinalis de Lugo *cit. ſect.* 3. §. 1. *num.* 46. poſt quæſtionem in utramque partem verſatam, eadem reſpiciens decreta, concludit: *Mihi moraliter certa eſt Pontificis mens, & ſenſus Romanę Curiæ, in qua omnes Pontificis miniſtri pro certo ſupponunt, ſingulis annis denuo eam facultatem Epiſcopis auferri, & ea ſolum de cauſa, ad eumque finem addita eſſe in Bulla Cœnæ verba illa, quibus revocantur facultates conceſſæ etiam per cujuſvis Concilii decreta*. Ac denique Fagnanus *in cit.*

Cap. Dilectus, *num.* 31. poſtquam indicatam retulit declarationem editam a ſacra Congregatione Concilii, ait: *Unde fruſtra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controverſiam adducunt, cum habeamus claram determinationem ſacræ Congregationis.*

X. Sed majorem adhuc firmitatem huic ſententiæ adjecit Alexander VII. cum die 24. Septembris 1665. hanc inter ceteras propoſitionem proſcripſit: *Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. 18. Julii in Conſiſtorio ſacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium viſa, & tolerata eſt.* Fatemur equidem, damnationis telum non directe confodere opinionem aſſerentem Epiſcopis auctoritatem abſolvendi ab hæreſi occulta, ſed ſolum directe perſtringere quorumdam audaciam, & impoſturam, qui, ut eamdem opinionem validiſſima fulcirent auctoritate, in vulgus jactabant, eam, a ſacra Congregatione examinatam, omnem evaſiſſe cenſuram; uti advertunt Salmanticenſes *in Curſu morali tom.* 4. *tract.* 18. *de privilegiis cap.* 4. §. 1. *num.* 163. & Milante *exercit.* 3. *in tertiam propoſitionem damnatam ab Alexandro VII. pag.* 19. At nihilominus nemo facile inficiabitur, damnationis ictum grave vulnus indirecte inflixiſſe etiam opinioni, quam ſui Auctores prædicta impoſtura tutabantur: parum enim ſolicitus fuiſſet Pontifex de præcipuo evertendo argumento, quo ea fulciebatur opinio, ſi illam quoquo modo probabilem, ac tolerabilem reputaſſet; quemadmodum ratiocinatur Dominicus Viva *in eamdem tertiam propoſitionem Alexandri VII.* recte inde inferens, præfatam opinionem e ſua probabilitate, ſi quam antea haberet, plurimum ſaltem fuiſſe deturbatam.

CAPUT QUINTUM.

Alia evertuntur argumenta, quibus ſpeciatim ſuffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem abſolvendi ab hæreſi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in ſuæ nationis Epiſcopis intactam perſeverare, aſſeverant.

POteſtatem, de qua hactenus diſſeruimus, aliis innixi argumentis, ſuæ gentis Epiſcopis vindicare conantur plures Doctores Galli, quos ſequuntur Tournely, ſeu, verius, Continuator *Theolog. moral. ejuſdem tom.* 2. *tract.* 3. *de cenſuris part.* 1. *pag.* 471. *edit. Venet.* & Pontas *verb. Caſus reſervati caſ.* 4. Aliqui enim, teſte Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 8. §. *Acceſſit*, eam in Galliarum Præſules derivatam volunt a conſuetudine, tacito Romani Pontificis conſenſu roborata, quæ jamdiu obtinuit, ut Epiſcopi occultos hæreticos in foro Sacramentali abſolvant: *Abſolvunt tamen ab hæreſi* (ait Thomaſſinus)

nus) *Epiſcopi Galliarum*, *non contradicente* , *adeoque* , *ut ex regulis Juris ipſi interpretantur*, *conſentiente Pontifice*. Alii vero, cum Gibert *in ſuo tract. de uſu Eccleſiæ Gallicanæ in materia cenſurarum tit.* 17. ideo per Bullam Cœnæ non revocatam defendunt Gallicanis Epiſcopis auctoritatem abſolvendi ab hæreſi occulta, iiſdem conceſſam a Tridentino, quia præfata Bulla, ut ipſi ajunt, & pluribus ſuadere conatur Gibert , nunquam fuit in Galliis recepta.

II. Verum neque ejuſmodi argumenta tantæ ſunt efficacitatis, ut illud evincant, quod prædicti Auctores contendunt: etenim, quod ſpectat ad non acceptationem Bullæ Cœnæ , mirum eſt , non vidiſſe Gibertum , ejuſmodi argumentum in ipſum retorqueri: nam, ſicuti in Galliis , uti Gibertus, ejuſque aſſeclæ ajunt , neque promulgata , neque uſu recepta unquam fuit Bulla Cœnæ, ita pariter, iiſdem aſſerentibus, nec publicatum , nec receptum ibidem fuit Concilium Tridentinum quoad decreta reſpicientia diſciplinam : *Epiſcopi illarum regionum , in quibus Concilium Tridentinum adhuc receptum non eſt , non poſſunt uti hac facultate conceſſa in hoc decreto*, ſcilicet *cap. 6. ſeſſ.* 24. de quo diſputabatur: reſcripſit ſacra Congregatio Concilii, apud Cardinalem de Lugo *cit. diſp.* 23. *ſect.* 3. §. 1. *num.* 54. Equidem cum facultas abſolvendi ab hæreſi occulta, unice ex Concilio Tridentino, in Epiſcopos dimanaverit, non potuit illam participare, qui Tridentino aditum in ſuam diœceſim occluſit; neque æquum eſt, ut id commodi ex Concilio reportent, qui ejus onera ſubire detrectant: quemadmodum cum eodem de Lugo ad rem proſequuntur Doctores congeſti a Sanchez *cit. lib.* 2. *in Decalogum cap.* 11. atque a Barboſa *ad cit. cap. 6. ſeſſ.* 24. *num.* 3.

III. Quod vero attinet ad conſuetudinem , tacito Romani Pontificis conſenſu approbatam , quam in pleriſque Galliarum diœceſibus jamdudum obtinuiſſe , ajebat Thomaſſinus , ut earumdem Præſules paſſim ab hæreſis crimine ſuos ſubditos abſolvant : Thomaſſinum confundere ſuſpicamur hæreſim occultam , de qua eſt quæſtio , cum hæreſi ad Epiſcopi forum jam deducta, a qua, jam præmonuimus , jus eſſe cuilibet Epiſcopo reſipiſcentem reum in utroque foro abſolvendi . Hanc porro ſuſpicionem nobis injiciunt Comitia Cleri Gallicani , anni 1585. ab eodem Thomaſſino indicata, quæ , teſte du Taix , communi ſuffragio rogandum ſtatuerunt Pontificem, ut Epiſcopis , eorumque Officialibus veniam daret abſolvendi hæreticos ad Eccleſiæ Catholicæ gremium redeuntes: neceſſarium etenim non fuiſſet , hanc facultatem pro omnibus Regni Epiſcopis a Pontifice efflagitare , ſi jam plerique illam conſuetudine , aliove modo a ſe acquiſitam ibidem exercuiſſent. Idem privilegium, quod omnibus concedi exoptarunt Cleri Comitia , non diu antea ſibi fieri curaverant Patres Conciliorum Provincialium Rotomagenſis , anni 1581. & Turonenſis, anni 1583. Primi ſiquidem , poſtquam decretum ediderant , quo aſtruebatur Epiſcopis poteſtas abſolvendi ab hæreſi , iiſ-

Nnn 2 dem

dem a Tridentino tributa, re melius conſiderata, eam poteſtatem, poſt Bullam Cœnæ, dubiam ſaltem, atque incertam agnoverunt, ac proinde ſibi fieri a Pontifice poſtularunt, ita ad Gregorium XIII. ſcribentes: *Circa decretum de caſibus reſervatis, ubi dicitur ex Concilio Tridentino, Epiſcopos abſolvere ab hæreſi, videtur contra Bullam de Cœna Domini, & reſervationem factam per Dominos Pios Quartum, & Quintum. Sed plures potius manebunt in hæreſi, quam propter eam mittant ad Sedem Apoſtolicam; & interea, dum mittitur, & expectatur abſolutio, multæ incidere poſſunt tentationes, & mutationes. Ideo humillime ſupplicant Epiſcopi, ut dignetur ſua Sanctitas illis poteſtatem ex decreto Tridentino concedere*. Hiſce vero precibus indulgendum cenſuit Pontifex, ſed ſolum ad tempus, reſcribens: *Pro neceſſitate provinciæ concedetur ad tempus hæc facultas abſolvendi, juxta decretum Concilii Tridentini, cui magis viſum fuerit*: *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1266. Patres autem Turonenſes *eodem tom.* 10. *col.* 1393. in Synodi proœmio *cap.* 2. ſanxere: *A ſua Sanctitate, cujus judicio, & cenſuræ omnia in præſenti Concilio ſancita, & definita ſubjiciuntur, ſupplex Synodus, quam poteſt efflagitat obnixe, ut Epiſcopis Provinciæ, eorumque Vicariis, Officialibus, & Pœnitentiariis, facultatem ab hæreſi abſolvendi, ac hæreticos Eccleſiæ reſtituendi, iis interdictam, concedere dignetur; quo facilius hæreſis labe infecti, eadem ejurata, ad Eccleſiæ Catholicæ gremium revertantur*. Habemus igitur viginti Patres Gallos, ſeptem videlicet, qui Concilio Rotomagenſi, & tredecim, qui Turonenſi, vel per ſe, vel per ſuos Procuratores interfuere, præter plures Abbates, & Procuratores Capitulorum, qui eorumdem Conciliorum decretis ſubſcripſere, quibus perſuaſum fuit, virtute Bullæ Cœnæ, vetitum ſibi eſſe uti facultate Epiſcopis facta a Tridentino, & occultos hæreticos, ſine ſpeciali Pontificis venia, Eccleſiæ reſtituere. Idem univerſim ſentiunt aliarum nationum Epiſcopi, qui non audent hæreticos a cenſurarum nexu abſolvere ſine ſpeciali privilegio ſummi Pontificis, a quo illud & petere, & impetrare ſolent: quod de Epiſcopis Germaniæ teſtantur Gobat *Theolog. experim. tract.* 7. *caſ.* 8. *num.* 371. & Reinffenſtuel *ad cit. tit.* 7. *lib.* 5. *Decretal. num.* 397. de Epiſcopis vero degentibus in Anglia, Hibernia, & Hollandia, refert Arſdekin *Theolog. tripartit. tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 2. *cap.* 5. §. 1. 5. & 6.

IV. Judicent nunc alii Antiſtites, an ipſi valeant, ſine temeritatis nota, tot illuſtrium & ampliſſimorum Præſulum exemplis contraire, eamque auctoritatem ſibi arrogare, atque etiam in Synodo oſtentare, quam primæ Sedi reſervatam ſacræ Urbis Congregationes, ac ipſimet ſummi Pontifices non ſemel declararunt, omneſque fere Theologi, ſacrorum Canonum Periti, paucis quibuſdam exceptis, Epiſcopis per Bullam Cœnæ ablatam docent. Neque quoad hoc poſtpoſitos ſe credant Inquiſitoribus, ſicuti nonnullos Epiſcopos conqueri audivimus, quaſi Inquiſitoribus illa detur facultas, quæ ipſis denegatur. Etenim (uti jam prænotavi-

vimus) aut ſermo eſt de hæretico ad forum judiciale deducto, ſive ſponte ſuum delictum ad idem forum deferente ; & tam Epiſcopus , quam Inquiſitor poteſt illum pro utroque foro abſolvere , & in Eccleſiæ gremium recipere : aut ſermo eſt de hæretico occulto ; & iſtum neque Epiſcopus , neque Inquiſitor poteſt ſolvere a vinculo excommunicationis , qua coram Deo , atque in foro conſcientiæ eſt innodatus : ac propterea Cardinalis Albitius *cit. cap.* 25. *num.* 16. opportune , & fortaſſe ad prædictam præoccupandam Epiſcoporum querimoniam , ſcripſit : *Quod dictum eſt de Epiſcopis , idem dicendum eſt de Inquiſitoribus , qui nullo modo habent facultatem abſolvendi hæreticos in foro conſcientiæ* : idemque animadvertit Cardinalis Petra *loc. cit. num.* 28. *tom.* 3. *pag.* 180. inquiens : *Quamvis autem Inquiſitores ab hæreſi in foro judiciali abſolvere poſſint , & talis abſolutio pro utroque foro ſuffragetur , uti dixi , in foro tamen conſcientiæ ejuſmodi facultatem nec habent , nec expedit , ut habeant* . Equidem non ignoramus , quod refert Pallavicinus *in hiſt. Concil. Trident. lib.* 23. *cap.* 10. *num.* 4. optaſſe nimirum Oratores Hiſpanos , & Luſitanos , ut in eo ipſo decreto *cap. 6. ſeſſ.* 24. quo data eſt Epiſcopis poteſtas abſolvendi ab hæreſi occulta , prohiberentur iidem hac poteſtate uti in regnis , & locis , ubi eſt tribunal Inquiſitionis : ex quo plerique conjiciunt , Inquiſitoribus Hiſpaniæ , & Luſitaniæ idem jus jam antea fuiſſe , quod a Tridentino fuit etiam Epiſcopis conceſſum ; ſecus quippe (ajunt) nulla fuiſſet ratio , cur præfati Oratores vellent , a decreto excipi loca , in quibus viget tribunal Inquiſitionis . Scimus præterea , nonnullos Doctores , congeſtos a Diana *in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 8. *reſolut.* 19. *&* 20. opinari , eamdem facultatem in iiſdem Inquiſitoribus etiamnum perſeverare . Verum , quidquid ſit , an Inquiſitores , præſertim Hiſpaniæ , & Luſitaniæ , auctoritatem unquam habuerint abſolvendi in foro Sacramentali ab hæreſi occulta , quod probabilius negat Thomas del Bene *de offic. S. Inquiſit. part.* 1. *dub.* 57. *num.* 11. *& ſeq.* certum eſt , eam per Bullam Cœnæ eſſe revocatam , nec poſſe ab iiſdem uſurpari , niſi ſpeciale privilegium obtineant a Sede Apoſtolica : quemadmodum ex iis , quæ de Epiſcopis diximus , plane deducitur , aliiſque allegatis docent Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 40. *num.* 28. del Bene *num.* 13. *& ſeq.* ac Cardinalis Petra *cit. loc. num.* 29.

CAPUT SEXTUM.

Eadem jura Romani Pontificis læduntur etiam per Synodalem conſtitutionem, infligentem degradationis pœnam Clericis quorumdam atrociorum criminum reis.

TAm in antiquis, quam in nuperis Synodis, quo magis Clerici a delictis deterreantur, recenſentur pœnæ canonicæ, in delinquentes infligendæ, & fit ſpecialis mentio *degradationis*, cui fiunt obnoxii quorumdam atrociorum criminum rei. Hæc prudenter ſane, & laudabiliter in Synodos inferuntur: ſed iterum periculum hic eſt, ne Epiſcopus, cum degradationem Clericis hujus, aut illius delicti ſontibus comminatur, ſuæ poteſtatis terminos prætergrediatur, & jura invadat Romani Pontificis; quod qua ratione contingere queat, paucis oſtendimus.

II. Adeo indecens ſemper, & probroſum viſum eſt, ſacris addici miniſteriis hominem non integræ famæ, ut, qui grave ſcelus admiſit, in ceterorum Fidelium offenſionem incurrens, ſi laicus adhuc ſit, juxta vetuſtiſſimas, & ſanctiſſimas Eccleſiæ leges, in perpetuum arceri debeat a ſacris ſuſcipiendis Ordinibus; ſi vero jam fuerit inter Clericos cooptatus, ſit e Clericali gradu dejiciendus. Primum ex Apoſtolo Paulo tradit Auguſtinus *tract.* 41. *in Joann. num.* 10. *tom.* 3. *Oper. part.* 2. *col.* 575. ubi, præmiſſa diſtinctione, inter leviores culpas, quas *peccata* vocat, & graviora flagitia, quæ *crimina* appellat, ea ſingulatim enumerat, quorum Apoſtolus prorſus inſontes eſſe voluit ſacris initiandos Ordinibus: *Apoſtolus Paulus, quando elegit ordinandos vel Presbyteros, vel Diaconos, & quicumque ordinandus eſt ad præpoſituram Eccleſiæ, non ait, ſi quis ſine peccato eſt; hoc enim ſi diceret, omnis homo reprobaretur, nullus ordinaretur: ſed ait, ſi quis ſine crimine eſt, ſicuti eſt homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, ſacrilegium, & cetera hujuſmodi.* Alterum præſcribunt innumeri canones, e quibus paucos exhibemus. Canon 25. ex Apoſtolicis, ex recenſione Cotelerii, ſtatuit: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus eſt, deponatur; non tamen communione privetur:* & Canon 30. *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur & ipſe, & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abſcindatur.* S. Baſilius *epiſt. ad Amphilochium de Canonibus can.* 3. *tom.* 3. *Oper. pag.* 271. *Diaconus poſt Diaconatum fornicatus, Diaconatu ejicietur quidem, ſed in laicorum detruſus locum a communione non arcebitur.* Concilium Aurelianenſe III. anni 538. *can.* 7. *Si quis adulteraſſe aut confeſſus fuerit, vel convictus; depoſitus ab officio, communione conceſſa, in monaſterio toto vitæ ſuæ tempore retrudatur: tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1425. Et ibidem *can.* 8. *Si quis Clericus furtum,*

tum, *aut falſitatem admiſerit*, *quia capitalia & ipſa ſunt crimina*, *communione conceſſa*, *ab Ordine degradetur*. Ex his, aliiſque hujus generis multis, quæ in antiquis Synodis paſſim occurrunt, non ſolum crimina addiſcimus, propter quæ Clerici e gradu deturbabantur, ſed etiam colligimus, ejectionem e Clericali gradu minorem fuiſſe pœnam, quam eſſet ſegregatio e conſortio Fidelium, ſeu excommunicatio: aliquos enim audivimus e gradu deponendos, quin tamen idcirco eſſent communione privandi; quod adhuc clarius liquet *ex can. 29.* Apoſtolorum, ubi Clericus Ordinis miniſterium exercere præſumens, a quo eſſet depoſitus, veluti gravioris criminis reus, ſeveriori anathematis pœna plecti jubetur: *Si quis Epiſcopus*, *aut Presbyter*, *aut Diaconus depoſitus juſte ſuper certis criminibus*, *auſus fuerit attrectare miniſterium dudum ſibi commiſſum*, *hic ab Eccleſia penitus abſcindatur*. Placuit autem id obiter animadvertere, ut vel ex hoc appareat, quam gravis pœna ſit excommunicatio, qua majores noſtri longe leviorem exiſtimarunt ejectionem e gradu, atque hanc regulariter illi præmiſerunt, ut delinquentes Clericos corrigerent: neque faciles fuerunt in ferenda anathematis ſententia, quam plerique noſtri temporis Antiſtites in Synodalium decretorum tranſgreſſores immoderate quandoque decernunt; de quo abuſu plura ſuo loco.

III. Quamquam porro inſequenti ætate nonnihil remiſſa fuerit antiquæ diſciplinæ ſeveritas, non tamen exolevit degradationis pœna; ſed etiamnum viget, & fertur in Clericos aut cujuſdam atrocioris criminis reos, aut inemendabiles. Hanc pœnam Theologi morales, & Canoniſtæ ſæpe confundunt cum ſimplici depoſitione: ſed revera, licet fortaſſe antiquioribus Eccleſiæ ſeculis nullum intercederet inter utramque diſcrimen, attamen illud aut induxit, aut jam inductum agnovit Clemens III. ſive (uti habetur in Collectione, qua utimur) Cœleſtinus III. *in Cap. Cum non ab homine*, 10. *de judiciis*, ubi Clericum homicidii, furti, perjurii, ſeu alterius gravis criminis legitime convictum, primo jubet deponi, deinde excommunicari, &, creſcente contumacia, anathematis, hoc eſt ſolemnioris excommunicationis, cum execratione, mucrone feriri; ac demum, ſi in profundum malorum venerit, degradari, ſeu Curiæ ſeculari puniendum tradi, præcipit. Differentia vero inter ſimplicem depoſitionem, & degradationem, in hoc ſita eſt, ut ſcilicet per ſimplicem depoſitionem Clericus perpetuo quidem removeatur aut a ſuſcepti Ordinis exercitio, aut ab officio, & Eccleſiaſticæ juriſdictionis uſu, aut a Beneficio, aut denique ab Ordine ſimul, officio, & Beneficio; non tamen ſpolietur privilegio canonis, & fori, ſed remaneat ſubjectus foro Eccleſiaſtico, neque ulla ratione ſubjiciatur juriſdictioni laicali: quod *ex modo cit. Cap. Cum non ab homine*, inferunt Abbas *in Cap. At ſi Clerici*, 4. §. *De adulteriis*, *num.* 2. *de judiciis*, Suarez *de cenſuris diſp.* 30. *ſect.* 1. *num.* 8. Engel *ad tit.* 37. *lib.* 5. *Decretal. num.* 11. Wieſtner *ibidem num.* 73. Schmalzgrueber *num.* 135. nec obſcure etiam inde colligi-

gitur, quod Clerici depoſiti, plerumque a ſacris canonibus jubeantur detrudi in arctum monaſterium, ſicuti de Sacerdote revelante peccatum, ſibi in ſacramentali Confeſſione manifeſtatum, ſtatuit Innocentius III. *in Cap. Omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* nemo enim facile credet, Sacerdotem in monaſterium detruſum, eſſe extra forum Eccleſiaſticum, & laicali juriſdictioni obnoxium. At per veram degradationem Clericus non ſolum arcetur in perpetuum ab omni Eccleſiaſtico miniſterio, omnique privatur Eccleſiaſtico officio, & Beneficio, verum etiam exuitur privilegio fori, & ſubjicitur poteſtati ſeculari, a qua poſt degradationem judicari, in carceres detrudi, ſecundum leges civiles puniri, & condemnari poteſt, perinde ac ſi eſſet laicus. Ante degradationem tamen *realem*, & *actualem*, retinet privilegium canonis, ita ut injiciens violentas manus in Clericum, ſolum *verbaliter* degradatum, & nondum *actu* traditum Curiæ ſeculari, incidat in excommunicationem *Can. Si quis ſuadente*, 17. *quæſt.* 4. quod docent Gloſſa *in Cap. Degradatio*, *verb. Privilegio*, *de pœnis*, *in 6.* Panorm. *in Cap. Ad abolendam*, *num.* 11. *de hæreticis*, Barboſa *in cit. Cap. Degradatio*, *num.* 9. Wieſtner *ad cit. tit.* 37. *lib.* 5. *Decretal. num.* 78.

IV. Enimvero duplicem degradationem diſtinguit Bonifacius VIII. *in cit. Cap. Degradatio:* unam vocat *verbalem*, & eſt ipſa prolatio ſententiæ, per quam Judex Eccleſiaſticus Clericum ejicit e gradu, & foro laicali addicit: aliam nominat *actualem*, ſeu realem, & eſt actus ipſe, ſeu ſolemnis cæremonia, qua Epiſcopus Clericum, verbali ſententia antea degradatum, ſacris ſpoliat inſignibus, & re ipſa tradit Curiæ ſeculari. Degradatio verbalis olim fiebat in Provincialibus Epiſcoporum Synodis, ad quas Presbyterorum, aliorumque Eccleſiæ Miniſtrorum criminales cauſæ referebantur, ut ibidem diſcuterentur, & deciderentur, juxta canonem quintum Nicænum. Verum, cum haud faciliter, & quotieſcumque opus erat, ejuſmodi Synodi congregarentur, propterea, ne Clericorum enormia facinora diu manerent impunita, in Concilio Carthaginienſi II. anni 390. *can.* 10. relato a Gratiano *Can.* 4. 15. *quæſt.* 7. ſtatutum eſt, ut in poſterum quæcumque Clericorum cauſæ etiam extra Synodum agitari, & terminari poſſent; hac tamen adjecta limitatione, ut, ſi ageretur de delicto exauctorationis ſententiam merente, hæc in Epiſcopum, nonniſi a duodecim, in Presbyterum a ſex, in Diaconum a tribus ſimul congregatis Epiſcopis ferri poſſet: quem canonem renovavit Concilium Carthaginienſe III. anni 397. *can.* 8. relato *eadem cauſa*, & *quæſt. Can.* 5. ac proinde Concilium Hiſpalenſe II. anni 619. *can.* 6. relato pariter a Gratiano *cit. loc. Can.* 7. ait: *Epiſcopus Sacerdotibus, ac Miniſtris ſolus honorem dare poteſt, auferre ſolus non poteſt*. Statutum a priſcis canonibus Epiſcoporum numerum, ad verbalem degradationem Clericorum majorum Ordinum, præſcripſit etiam Bonifacius VIII. *in cit. Cap. Degradatio*; ſolumque permiſit, ut Clerici minorum Ordinum poſſent ſola proprii Epiſco-

ſcopi ſententia exauctorari. At, quoniam nonnulli maledici Eccleſiam calumniabantur, quaſi tot Epiſcopos ad degradationis ſententiam requireret, quot haud facile poſſent congregari, ut tali pacto majoribus Clericis, quocumque enormi flagitio conſpurcatis, impunitatem daret, quod videre eſt apud Boehmerum *Jur. Eccleſ. Proteſtantium tom.* 5. *tit.* 37. *de pœnis num.* 118. cumque inſuper ea de re conqueſti eſſent etiam Principes Germaniæ, qui inter centum gravamina, quibus levamen, & remedium afferri ab Hadriano VI. ſummo Pontifice poſtulaverant, hoc *art.* 12. expoſuerant: *Et tandem, ut in peccatis, maleficiiſque perpetrandis magis adhuc foveantur, præter omnem æquitatis rationem, aliquatenus interdictum eſt Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ne malefactores hos publice criminali judicio reos agere poſſint, niſi prius degradatos: id quod tantis ſumptibus, tantaque pompa celebrari oportet, ut propterea perquam rariſſimum uncti illi malefactores merita plectantur pœna*: idcirco Tridentini Patres *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *de reform.* ad obſtruendum os malignantium, ſanxere, ut deinceps liceret Epiſcopo per ſe, vel per ſuum Vicarium Generalem, ad verbalem Clerici degradationem *in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia in numero a canonibus definito requiritur, etiam abſque illis procedere; adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus, uſum Mitræ, & Baculi ex privilegio Apoſtolico habentibus, ſi in civitate, aut diœceſi reperiri, & commode intereſſe poſſint; alioquin aliis perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graves, ac Juris ſcientia commendabiles exiſtant*. Ejuſmodi porro ſive Abbates, ſive alias perſonas in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutas, non adhiberi tamquam meros conſiliarios, ſed eſſe Judices aſſeſſores, quibus competit ſuffragium deciſivum, recte docent Suarez *de cenſuris diſp.* 30. *ſect.* 1. *num.* 20. & Barboſa *ad cit. cap. Tridentini num.* 8. ſunt enim ſuffecti in locum Epiſcoporum, quos veros fuiſſe Judices, conſtat ex allegatis juribus, & adhuc clarius *ex Cap.* 3. *de ſententia, & re judicata*, ubi dicitur: *Non poteſt quemquam a Sacerdotali gradu (niſi juſtis ex cauſis) concors Sacerdotum ſententia ſubmovere:* quin immo ex hoc textu inferri arbitrantur Maranta *de ordin. Judic. part.* 4. *diſt.* 11. *num.* 71. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 110. *num.* 28. Reiffenſtuel *ad cit. tit. de pœnis num.* 44. Schmalzgrueber *ibidem num.* 146. aliique ab his citati, neceſſe eſſe, ut in degradationem Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, omnes prædicti, Epiſcopo aſſidentes, unanimiter conſentiant.

V. Poſt degradationem verbalem, ſi procedendum ſit ad realem, Clericus degradandus, ſacris veſtibus indutus, ac ſi celebrare, vel, ſi infra Sacerdotium ſit conſtitutus, alium ſui Ordinis actum exercere deberet, adducitur ad Epiſcopum, præſentibus aliis Epiſcopis, ſeu Abbatibus, aliiſve, qui degradationis ſententiam protulerunt, atque adſtante etiam Judice ſeculari: Epiſcopus vero eum gradatim exuit ſingulis Ordinum inſignibus, incipiens ab illo, quod eidem in Ordinatione ultimo loco traditum

tum eſt, ceteriſque adhibitis cæremoniis, quæ præſcribuntur *in cit. Cap. Degradatio*, & habentur in Pontificali Romano: quibus expletis, degradatum tradit Judici ſeculari, ſecundum laicorum leges, puniendum; ſed ſimul eumdem Judicem ſerio, atque ex animo rogat, ut ſententiam moderari, atque a pœna ſanguinis abſtinere velit: ſicuti habetur *in Cap. Novimus*, 27. *de verb. ſignificat.* Eædem cæremoniæ, & ſolemnitates, juxta laudatam Decretalem Bonifacii VIII. & Pontificale Romanum, eſſent adhibendæ in actuali degradatione Clerici minorum Ordinum, aut etiam primæ Tonſuræ; ſed multis ſaltem in locis, teſte Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 3. *tit.* 11. *cap.* 2. *num.* 61. *& ſeq.* quoad Clericos ejuſmodi non ſunt in uſu.

VI. Actualis degradationis, per quam Clericus Sacerdotali, & Clericali dignitate quodammodo denudatur, & quaſi redigitur ad laicalem conditionem, rudimenta habemus *in Novella* 83. ubi Juſtinianus Imperator ait: *Illud palam eſt, ſi reum eſſe putaverit, eum qui convenitur, provinciæ Præſes, & pœna judicaverit dignum; prius hunc ſpoliari a Deo amabili Epiſcopo Sacerdotali dignitate, & ita ſub legum fieri manu*. Verum Gothofredus *ad leg.* 39. *tit.* 2. *lib.* 16. *Cod. Theodoſian.* obſervat, Clericos exauctoratos non ſemper tum fuiſſe traditos Curiæ ſeculari, ut afficerentur morte, vel alia capitali pœna, uti nunc fit, ſed ut jam dejecti ab Eccleſiaſtici gradus honore, ac Clericalibus exuti prærogativis, addicerentur *Curiæ*, id eſt Collegio alicujus civitatis, in quo, perinde ac laici, ſubire cogerentur officia, ad quæ ceteri cives tenebantur: ipſis autem, utpote qui ſe indignos præbuerant Clericatu, & ob morum improbitatem fuerant ex Eccleſiæ Miniſtrorum albo expuncti, plerumque demandabantur humiliora, magiſque abjecta Curiæ miniſteria, iiſque in perpetuum addicebantur, ut tali pacto omnem amitterent ſpem priſtinum recuperandi in Eccleſia gradum. Quare Honorius Imperator eam tulit legem, quam Gothofredus exornat, ubi de Clericis ab officio depoſitis in hunc modum ſtatuit: *Quemcumque Clericorum indignum officio ſuo Epiſcopus judicaverit, & ab Eccleſiæ miniſterio ſegregaverit, aut ſi qui profeſſum ſacræ Religionis ſponte dereliquerit, continuo ſibi eum Curia vindicet; ut liber illi ultra ad Eccleſiam recurſus eſſe non poſſit: & pro hominum qualitate, & quantitate patrimonii, vel Ordini ſuo, vel Collegio civitatis adjungatur, modo ut, quibuſcumque apti erunt, publicis neceſſitatibus obligentur.*

VII. Sed, ut ut res tunc ſe habuerit, hodie nullus Clericorum ſolemniter degradatus re ipſa traditur Curiæ ſeculari, niſi qui ob grandia delicta meretur pœnam capitalem. Quin immo, non ob quodlibet crimen, cui eſt a legibus inflicta pœna ultimi ſupplicii poteſt Clericus exauctorari, & ſeculari foro ſubjici; ſed debet eſſe crimen, cui a Jure communi Eccleſiaſtico, aut a Pontificiis ſanctionibus ſit expreſſe, & nominatim annexa degradationis pœna. Ejuſmodi autem crimina ſunt: Primo,

mo, hæreſis, & multo magis apoſtaſia a Fide, ſaltem cum quis in illam relapſus, aut in ea pertinax eſt., *Cap. Ad abolendam*, §. *Præſenti*, *Cap. Excommunicamus*, 1. §. *Damnati*, *de hæreticis*, *Cap. Quoniam*, & *Cap. Super eo*, *eod. in 6.* Inter hæreticos vero magis adhuc ſpecialiter actuali degradatione puniendi decernuntur negantes myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, vel Chriſti Domini conceptionem opera ſolius Spiritus Sancti, ſeu intactam Deiparæ virginitatem, aut ejuſdem Chriſti Domini mortem, juxta Conſtitutionem Pauli IV. innovatam a Clemente VIII. *Conſtit. 97. Bullar. tom.* 3. Secundo, falſificatio litterarum Apoſtolicarum, *Cap. Ad falſariorum*, 7. *de crimine falſi*, & *Cap. Novimus*, 27. *de verb. ſignific.* Tertio, gravis contumelia, vel calumnia proprio Epiſcopo illata, ſeu ſtructæ eidem inſidiæ, & in ejus necem conſpiratio, *Can. Si quis*, 11. *quæ.* 1. Quia tamen plerique Auctores, ac præſertim Gloſſa *in cit. Cap. Novimus*, *verb. Tradatur*, Panormitanus *in Cap. At ſi Clerici*, *de judiciis*, *num.* 37. & Sylveſter *verb. Degradatio num.* 4. docent, non poſſe Clericum ob ejuſmodi crimen degradari, niſi fuerit incorrigibilis; ſi eorum doctrina admittatur, non poterit illud recenſeri inter ſpecialia delicta, quæ in præſens enumeramus: nam, ut ad rem advertit Oliva *de foro Eccleſiaſtico part.* 2. *quæſt.* 12. *num.* 14. quæcumque alia enormia Clericorum flagitia poterunt actuali degradatione animadverti, ſi in illis Clerici obſtinate perſeverent, quod paulo inferius declarabitur. Quartum eſt, quod vulgari nomine dicimus *aſſaſſinium*, *Cap.* 1. *de homicidio*, *in 6.* Quintum eſt nefandum crimen, frequentatum, hoc eſt non ſemel tantum commiſſum, ex Conſtitutione 95. S. Pii V. quæ incipit *Horrendum*, *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 33. Sextum eſt ſolicitatio ad turpia in Confeſſione ſacramentali; ſi enim eam aggravent peculiares quædam circumſtantiæ, Sacerdos illius reus degradari permittitur in Conſtitutione 34. Gregorii XV. *Bullar. tom.* 3. Notandum tamen, quod ab eo tempore, quo hæc Conſtitutio edita fuit, nullum exemplum reperire datum eſt, quo hujuſmodi ſolicitationis, cum circumſtantiis etiam quantumcumque aggravantibus, reus, degradatione punitus, & foro ſeculari traditus fuerit; quod etiam obſervat Cardinalis Albitius *in cit. Tractatu de Inconſtantia in Fide part.* 1. *cap.* 15. *num.* 13. Unde Conſtitutio ipſa ad terrorem præcipue incutiendum facta fuiſſe videtur. Septimum eſt celebratio Miſſæ, aut exceptio Confeſſionis ſacramentalis, temere præſumpta ab eo, qui ſacro Presbyteratus Ordine non eſt initiatus ex Conſtitutionibus Clementis VIII. atque Urbani VIII. a nobis innovatis in noſtra Conſtitutione 97. *noſtri Bullar. tom.* 1. *pag.* 342. Octavum eſt fabricatio, tonſio, aut adulteratio monetæ aureæ, vel argenteæ, ejuſque adulteratæ erogatio, vel expoſitio in regnis, provinciis, & civitatibus Italiæ, ex Conſtitutione Urbani VIII. quæ incipit *In ſuprema*, *Bullar. tom.* 4. Nonum eſt ſacrilegum, & execrabile furtum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, ſive cum ſacra Pyxide, ſive ſine illa, quis ſacram

Hoſtiam ſurripiat, & apud ſe retinere, aut alio transferre præſumat, juxta Conſtitutiones Innocentii XI. & Alexandri VIII. a nobis confirmatas in noſtra Conſtitutione *93. noſtri Bullar. tom. 1. pag.* 314. Decimum eſt illius crimen, qui abortum fœtus animati vel per ſe, vel per alium procurat, effectu ſequente, ex Conſtitutione Sixti V. quæ incipit *Effrenatam*. Diximus autem fœtus animati, licet Sixtus pari jure habendum ſtatuerit inanimati, ac animati fœtus abortum, quia Gregorius XIV. per aliam ſuam Conſtitutionem, quæ incipit *Sedes Apoſtolica*, Sixtinam prædictam moderando, illius ſanctionem ad abortum fœtus animati reſtrinxit; & hoc etiam caſu facultatem abſolvendi ab incurſa excommunicatione, quam Sixtus Apoſtolicæ Sedi reſervaverat, locorum Ordinariis conceſſit.

VIII. Undecimum ab aliquibus recenſetur maleficium, ſeu ſortilegium, ex quo unius, aut plurium perſonarum mors ſequuta comprobetur; hujuſmodi enim maleficii, ſeu ſortilegii reus, etiam primo lapſu, Curiæ ſeculari tradendus decernitur in Conſtitutione *46.* Gregorii XV. data die 20. Maji 1623. quæ incipit *Omnipotentis Dei*, *Bullar. tom. 3.* Verum hæc Conſtitutio de Clericorum degradatione non loquitur, ut obſervat, & probat Cardinalis Albitius *in dicto Tractatu de Inconſt. in Fide part. 1. cap. 32. num.* 150. Nos autem hic agimus de Clerici degradatione, ejuſque traditione brachio ſeculari. Duodecimum pariter ab aliquibus numeratur polygamia, cum quis nimirum, falſum profeſſus nomen, & cognomen, uxore vivente, aliam ducit; quem ſcilicet Urbanus VIII. per ſuam Conſtitutionem, quæ incipit *Magnum*, die 20. Junii 1637. editam, Curiæ ſeculari tradendum ſanxit. Sed, cum nec in ea Conſtitutione degradationis mentio ulla fiat, evidens eſt, Clericos in ipſa comprehenſos non eſſe. Præterea dici poteſt, hanc etiam Conſtitutionem ad terrorem potiſſimum editam fuiſſe; ſiquidem Congregatio S. Officii anno 1647. nimirum vix annis decem ab illius promulgatione elapſis, ab Archiepiſcopo Beneventano interrogata, qua pœna puniendus eſſet polygamus, ita reſpondit: *Polygamorum pœna, ſi falſos teſtes ad ſuum liberum ſtatum comprobandum non induxerint, poſt abjurationem de vehementi, ſolet eſſe damnatio ad triremes per quinquennium; ſi vero induxerint, per ſeptennium. Falſi teſtes ipſi quoque damnantur ad triremes per quinquennium, aut brevius tempus, pro delicti ſui qualitate.*

IX. Præter præmiſſa igitur nominatim excepta, alia etſi æque gravia, aut etiam graviora Clericorum ſcelera, tum demum actuali degradatione vindicari permitiit Cœleſtinus III. *in cit. Cap. Cum non ab homine, de judiciis*, cum Clericus, depoſitionis, & excommunicationis pœnis antea coercitus, non reſipiſcit, ſed *in profundum malorum veniens contemnit*: tunc quippe (uti textus loquitur), *cum Eccleſia non habeat ultra quid faciat, ne poſſit eſſe ultra perditio plurimorum, per ſecularem comprimendus eſt poteſtatem*. At nihilominus plures Doctores ita hanc Decretalem inter-

terpretantur, ut per eam minime prohiberi opinentur, ne Clericus parricidii, homicidii inſidioſi, aut ſacrilegii, vel alterius atrociſſimi criminis reus, prædictis pœnarum gradibus non ſervatis, ſtatim tradi poſſit Curiæ ſeculari. Ita *ad præd. Cap.* docuere Ancharanus *num.* 10. Alciatus *num.* 22. Martinus del Rio *Diſquiſit. magicar. lib.* 5. *ſect.* 16. §. *Si quæras quid Judici liceat*, aliique relati a Farinaccio *Prax. crim. quæſt.* 8. *num.* 81.

X. Verum communis Doctorum ſententia indubitanter affirmat, ad actualem Clerici, cujuſcumque criminis rei, degradationem, præter enumeratos caſus, a Jure ſpeciatim expreſſos, non poſſe procedi, niſi ille ſit incorrigibilis, hoc eſt, uti a Cœleſtino audivimus, niſi Eccleſiæ monita, ſibique gradatim inflictas canonicas depoſitionis, & excommunicationis pœnas, pervicaciter contempſerit; ſuperfluum quippe fuiſſet, in quædam peculiaria Clericorum flagitia degradationis pœnam nominatim decernere, ſi hæc potuiſſet cuicumque Clerico flagitioſo ſtatim irrogari. Neque ad rem facit, immanius ſcelus eſſe parricidium, quam forte ſit aliquod ex iis exceptis, ob quod Clericus, nulla præmiſſa canonicarum pœnarum gradatione, permittitur ſtatim tradi Curiæ ſeculari: etenim leges pœnales non complectuntur delicta, quæ non exprimunt, etiamſi ſint expreſſis graviora; quod argumento *Cap. in pœnis, de regul. jur. in 6.* probant Caſtro *de lege pœnali lib.* 1. *cap.* 7. *docum.* 3. & Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 3. *num.* 5. Quare Innocentius III. qui ſtatim poſt Cœleſtinum III. Pontificatum tenuit, interrogatus ab Epiſcopo Londinenſi, quid agendum foret de Clericis in latrociniis, aliiſque magnis ſceleribus deprehenſis; eos deponendos quidem, ſeu verbaliter tantum degradandos, non tamen Curiæ ſeculari tradendos, reſcripſit *in Cap. Tuæ, 6. de pœnis: Ad illud, quod a nobis tertio requiſiſti, qualiter Clerici in latrociniis, vel aliis magnis ſceleribus deprehenſi, puniri debeant; reſpondemus, quod a ſuis Ordinibus degradati detrudi debeant in arctis monaſteriis ad pœnitentiam peragendam.* Et Bonifacius VIII. *in Cap. Felicis, eod. tit. in 6.* etſi hoſtiliter inſectantes, aut percutientes S. R. E. Cardinalem, reos declaret criminis læſæ majeſtatis, & veluti tales infames, atque inteſtabiles pronunciet, variiſque pœnis addicat, non tamen, ſi fuerint Clerici, actuali degradatione plectendos ſtatuit.

XI. Inſtar igitur regulæ ſit, neminem Clericorum, quantumvis flagitioſum, poſſe ab Epiſcopo actu degradari, & Curiæ ſeculari tradi, niſi poſt ei inflictas alias pœnas *in cit. Cap. Cum ab homine* præſcriptas, deprehenſus fuerit inemendabilis; aut niſi ſit reus alicujus ex enumeratis criminibus, a Jure communi, vel a Pontificiis ſanctionibus nominatim expreſſis: quemadmodum docent Oſtienſis *in Cap.* 1. *num.* 2. *de homicid.* Berojas *in Cap. At ſi Clerici, num.* 181. *de judiciis, verb. Mihi autem*, Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 20. *num.* 7. Farinaccius *cit. Prax. criminal. quæſt.* 8. *num.* 81. Fagnanus *in cit. Cap. Cum non ab homine, num.* 6. Pignatellus

lus *tom.* 7. *conſult.* 33. *num.* 25. *&* *ſeq.* aliique apud Raynaldum *ad Bannimenta Bonon. cap.* 5. §. 1. *a num.* 154. Ab hac regula, communi uſu recepta, non recedat Epiſcopus, neque ad compeſcenda ſcelera, quæ frequenter a ſuæ diœceſis Clericis forte perpetrantur, fas ſibi eſſe putet, in ſua Synodo, ſolemnis, & actualis degradationis pœnam in illorum ſontes decernere: id quippe cum ſit contra canones, unice pertinet ad Romanum Pontificem, cujus certe ſupremam juriſdictionem invadit, qui ſua auctoritate maleficis Clericis eamdem pœnam irrogare præſumit. Quod ſi alicubi tanta ſit alicujus enormis criminis frequentia, & experientia compertum jam ſit, alias pœnas haud ſufficientes eſſe ad Clericos ab illo deterrendos; poterit Epiſcopus ſummum Pontificem rogare, ut in Clericos, vel ſemel illud deinceps perpetrantes, decernat actualis degradationis ſententiam, eamque a ſummo Pontifice latam, in ſua Synodo, ad omnium terrorem, promulgare: ſicuti faciendum monent Farinaccius *cit. quæſt.* 8. & Panimoll. *deciſ.* 14. *adnot.* 1. *num.* 25.

CAPUT SEPTIMUM.

De læſione jurium Apoſtolicæ Sedis in unione beneficiorum, quæ Seminario fit ab Epiſcopis in vim Decreti Concilii Tridentini Cap. XVIII. Seſſ. XXIII. de Reformatione.

SAcrum Tridentinum Concilium inter alia adjumenta, quæ Epiſcopis attulit, ut Clericorum Seminaria, prout vehementer optabat, ſuſtentari poſſent, facultatem ipſis conceſſit uniendi Seminario *Beneficia aliquot ſimplicia, cujuſcumque qualitatis & dignitatis fuerint &c. etiam ante vacationem, ſine cultus Divini, & illa obtinentium præjudicio &c. quod locum habeat, etiamſi Beneficia ſint reſervata, vel affecta*; uti legitur *in cap.* 18. *ſeſſ.* 23. *de reform.* Siquidem compertum eſt omnibus, aliqua exiſtere Beneficia Eccleſiaſtica, quorum collatio reſervata ſemper eſt Romano Pontifici aut in corpore Juris communis, uti videre eſt *in Cap. Licet*, & *in Cap. Statutum*, *de præbend. in 6.* aut in Extravagantibus communibus, ut *in Cap. Injunctæ*, *tit. de electione* in Extravaganti *Execrabilis*, *de præbendis*, *& dignitatibus*, in Extravaganti *Ad regimen*, *eod. tit.* aut in Bullis S. Pii V. Gregorii XIII. aliorumque Romanorum Pontificum, aut in Regulis Cancellariæ, inter quas celebris eſt regula menſium reſervatoria, in qua ſibi reſervat Pontifex collationem omnium Beneficiorum, quæcumque per octo anni menſes vacare contigerit, quorum deinde menſium duos Epiſcopis in reſidentiæ præmium remittit, quæ omnia efficit in vim plenariæ ſuæ auctoritatis; ut videre eſt apud Auctores, qui materiam hanc plene cumulateque pertractant.

II. Neceſſarium quidem non eſt, ut Beneficiorum Seminario uniones in Synodo fiant: quin immo ſatius videtur, ut, ſi faciendæ ſint, extra Sy-

Synodum expleantur cum conſilio quatuor Seminarii Deputatorum, de quibus alibi verba fecimus; quorum quidem conſilium a Tridentina Synodo in unionibus hujuſmodi *pro forma*, ut dici ſolet, requiritur, ut obſervat Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *quæſt.* 29. *num.* 60. & ut reſolutum fuit a Congregatione ejuſdem Concilii Interprete in cauſa *Giennen.* 14. Februarii 1544. *lib.* 8. *Decretor. pag.* 14. *Sacra &c. cenſuit, uniones factas Seminario abſque conſilio eorum quatuor, quos jubet Concilium adhiberi, minime valere*: & in alia *Ferrarien.* 3. Martii ejuſdem anni, *eod. lib.* 8. *Decretor. pag.* 16. *a tergo*: *Sacra &c. cenſuit, in unionibus Beneficiorum faciendis Seminario, ſatis eſſe, ſervare formam traditam a Concilio cap.* 18. *ſeſſ.* 23. *de reform. nec requiri conſilium Capituli*. Verum, quia aliquando in Synodis actum vidimus de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, ad hoc ut Clerus Epiſcopalem hac etiam in re ſolicitudinem agnoſceret, ideo opportunum exiſtimamus, aliquid hic de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, attingere: ne eas invalide fieri contingat, neque Apoſtolicæ Sedis jura ex unione Beneficiorum affectorum, aut ipſi reſervatorum aliquid detrimenti capiant.

III. Porro, ut Seminarii ſuſtentationi provideatur, initium minime ducendum eſt a Beneficiis Eccleſiaſticis ipſi uniendis, ſed diſmembratio prius fieri debet, ſeu detractio aliqua portionis fructuum tum menſæ Epiſcopalis, tum menſæ Capitularis, ac Dignitatum, Canonicatuum, & Beneficiorum, etiamſi de jurepatronatus exiſtant: *Ex fructibus integris menſæ Epiſcopalis, & Capituli, & quarumcumque Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, Præbendarum &c. & Beneficiorum quorumcumque, etiam Regularium, etiamſi juriſpatronatus cujuſcumque fuerint*: verba ſunt Concilii *loc. cit.* eaque diſmembratio vulgo dicitur *Taxa*. Et quidem recitata Concilii verba ſatis indicant, Seminarium jam erectum præſupponi, ſcilicet paratam jam domum, Præceptores conductos, Deputatos electos, deſignatoſque Conſultores ad Taxam ſtatuendam: ex quo ſequitur, unionem Beneficiorum, quæ fieret Seminario, non adhuc, uti ſupra dictum eſt, erecto, ſed erigendo, irritam fore, juxta reſolutionem Congregationis Concilii in cauſa item *Giennen.* 1588. quæ a Sixto V. Pontifice confirmata fuit per litteras in forma Brevis datas die 26. Octobris ejuſdem anni, ut videre eſt apud Garciam *de Benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 193. Præterea Concilium faciendam decernit Seminario unionem ſimplicium aliquot Beneficiorum: *necnon Beneficia aliquot ſimplicia*. Hinc eſt, quod Epiſcopi non omnia Beneficia, nec majorem ipſorum partem, Seminario unire poſſunt. Cumque aliquis id efficere præſumpſerit, & ipſe reprehenſus eſt, & uniones abrogatæ fuerunt; ut patet ex monumentis fideliter a Rigantio collectis, relatiſque *in tom.* 2. *ad Regulas Cancellar.* & ſpeciatim *regul.* 13. *num.* 88. *& ſeq.*

IV. Sed jam ad jurium Apoſtolicorum læſionem gradum faciamus, quæ

quæ aliquoties in hiſce unionibus contingit, quæque cuilibet Epiſcopo effugienda omnino eſt. Retroactis temporibus Epiſcoporum aliquis Beneficium affectum, aut Apoſtolicæ Sedi reſervatum, Seminario univit, poſtquam illud jam vacaverat, & qui de eo ab Apoſtolica Sede provideri meruerat, jam expediverat Bullas, aut Beneficii poſſeſſionem nactus fuerat. Id quidem, ut par erat, minime tolerandum viſum fuit; ac propterea Congregatio Concilii jure ac merito decrevit, ut ab Epiſcopis Beneficia hujuſmodi ante illorum vacationem Seminario unirentur. Ita ipſa reſpondit anno 1586. menſe Auguſto ut videre eſt *lib.* 4. *Decretor. pag.* 169. *a terg. & ſeq.* in cauſa *Caputaquen.* ſequentibus verbis propoſita: *Seminarium Caputaquenſe humiliter petit, ſibi declarari, poſtquam Epiſcopus auctoritate Concilii Tridentini poteſt unire Seminario Beneficia ſimplicia cujuſcumque qualitatis, an Epiſcopus, vel ejus Vicarius, potuerit unire dicto Seminario Beneficia ſimplicia, quæ vacarunt in menſe Pontificis.* Reſponſum vero fuit: *Sacra &c. cenſuit, uniri poſſe, modo uniantur ante vacationem.* Huic alia concors eſt reſolutio in cauſa *Palentina* 1588. menſe Junio, *lib.* 5. *Decretor. pag.* 150. *Sacra &c. cenſuit, uniones de Beneficiis vacantibus in menſe reſervato non eſſe validas, cum factæ fuerint poſt eorum vacationem, & proviſos a Sede Apoſtolica debere mitti in poſſeſſionem Beneficiorum*: cui ſequens etiam addi poteſt edita in cauſa *Elboren.* 31. Auguſti 1600. *lib.* 9. *Decretor. pag.* 102. *a terg. Sacra &c. cenſuit, ſi hujuſmodi Beneficia, quo tempore vacarunt, erant reſervata, vel affecta, minime potuiſſe poſt vacationem ab Archiepiſcopo Seminariis uniri, & proviſos Apoſtolicos in eorumdem Beneficiorum poſſeſſionem eſſe mittendos.*

V. Hoc itaque conſtituto, & ſatis ubique cognito, quod Beneficia affectioni, & reſervationi ſubjecta, antequam vacarent, Seminario unienda eſſent, aliquid ulterius excogitari cœpit, quod in Apoſtolicorum jurium detrimentum cedere inventum eſt. Quædam exiſtunt affectiones, quæ beneficiatorum perſonas comitantur, quocumque menſe, & quocumque loco decedant; uti eſt, exempli gratia, alicujus Cardinalis familiaritas. Nonnulli Epiſcopi in Beneficia ſic affecta potiſſimum oculos injicientes, eaque, antequam vacarent, Seminario unientes, certum Datariæ Apoſtolicæ damnum inferebant, quæ, eveniente eorum vacatione, de ipſis, utpote jam Seminario unitis, diſponere non poterat. Hanc jurium Apoſtolicorum perturbationem recte animadvertit Congregatio Concilii; atque idcirco cenſuit, viam aliquam arcendis in poſterum fraudibus excogitandam eſſe: uti legitur *lib.* 9. *Decretor. pag.* 117. *a terg.* die 26. Februarii 1601. *Sacra &c. cenſuit, de cetero ad obviandum fraudibus, oportere decerni, ut non poſſint etiam ante vacationem uniri Seminario Beneficia, quæ obtineant perſonæ, quæ vel ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem, tales ſint, ut, quocumque menſe decedant, certum ſit, ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ. Ceterum in præteritum nihil ſtatuendum, ſinendumque, ut cauſa ſuo marte decurrat.* Conſilium hoc a

Cle-

Clemente VIII. Pontifice approbatum fuit, ut videre licet apud Fagnanum *in Cap. Sicut unire, num. 37. de exceſſibus Prælatorum*. Jamque id jus obtinet, ut Beneficii affecti unio, ne quidem ante illius vacationem, per Epiſcopum Seminario fieri valeat, quando affectio ſtabilis eſt, continua, atque immutabilis, cujuſmodi eſt illa Familiarium Pontificis, & Cardinalium, Protonotariorum, aliorumque Apoſtolicæ Sedis Officialium: relicta tamen ei facultate Beneficium affectum affectione non continua, ſed fortuita, qualis eſt illa menſis, aut loci, ante vacationem uniendi; ignoratur enim, dum unio fit, ubi, aut quo menſe beneficiatus obiturus ſit.

VI. Cujus legis ratio cum in eo poſita ſit, ut ſupra attigimus, ne fraus fiat Apoſtolicæ Datariæ juribus; conſequens eſt, ut nec illa quidem unio ſuſtineatur, quam Epiſcopus Seminario fecerit de Beneficio non ita conſtanter affecto, & nondum vacante, ſi appareat, expectatum ad id fuiſſe tempus, quo beneficiatus ægrotans proximus erat obeundæ morti, quam re ipſa in menſe reſervato obiit; ſicuti nec illæ ſuſtineantur, quas fecerit Epiſcopus aliquis, quem conſtet nullum unquam Beneficium ex his, quæ in ſuo menſe vacarunt, Seminario univiſſe, ſed ad illa dumtaxat unienda animum intendiſſe, quæ in menſe Apoſtolico vacare poterant. Hæc omnia accuratiſſime expoſita ſunt a Rigantio *loc. cit. num.* 110. *& ſeq.* cujus quidem Scriptoris auctoritate libenter utimur, quod & ipſe, dum vixit, nos omni amici hominis officio eſt proſequutus, & nos teſtes ſumus incredibilis illius laboris, ac diligentiæ in colligendis, & diſcutiendis iis omnibus, quæ ſuis Operibus inſeruit.

VII. Refert præterea idem Auctor *ad prædictam regulam* 13. *num.* 117. *& ſeq.* controverſiam exortam poſt Clementis VIII. decretum; cum ſcilicet dubitatum fuit, utrum S. R. E. Cardinales, aliique, qui Indulta habent conferendi Beneficia Apoſtolicæ Sedi reſervata & affecta, poſſent hæc, licet non eventuali dumtaxat, & variabili reſervationi obnoxia, ſed fixa & immutabili affectione reſervata, Seminario unire. In favorem ſiquidem Cardinalium dicebatur, quod, cum ipſi in decreto Clementis VIII. expreſſe nominati non fuerint, illius lege minime tenebantur. Pro omnibus autem Indultariis illud in genere afferebatur, quod nempe, ſublata per Indultum reſervatione, libera in ipſis reviviſcebat auctoritas ordinaria, qua poterant, juxta Tridentini præſcriptum, Beneficia quæcumque, licet antea Apoſtolicis reſervationibus & affectionibus ſubjecta, Seminario unire. De hac quæſtione in Congregatione Concilii diſputatum eſt; & quidem Cardinalis Ubaldinus prolixo ſuffragio edito, quod, ſuppreſſo illius nomine, refert Fagnanus *in cit. Cap. Sicut unire, a num.* 38. *ad* 46. *de exceſſibus Prælatorum*, intentioni Cardinalis Lantes tunc Epiſcopi Tudertini adſtipulatus, reliquos Collegas, in ea cauſa judicantes, in ſuam ſententiam pertraxit; ut colligitur ex reſolutione ejuſdem Congregationis in *Tudertina unionis* 20. Januarii 1622. *lib.*

12. *Decretor. pag.* 88. ubi ſic legitur: *An Cardinalis Epiſcopus, habens Indultum, poſſit, non obſtante decreto ſan. mem. Clementis VIII. unire Seminario ante vacationem ea Beneficia, quæ, ſi eodem Cardinali vivente vacarent, non obſtantibus reſervationibus, vel affectionibus Apoſtolicis, ad ſuam collationem pertinerent. Sacra &c. cenſuit, poſſe.* Cum tamen non eadem ſemper fuerit dictæ Congregationis opinio, ac etiam in tribunali Rotæ aliqua fuerit ſuper hoc ſententiarum varietas, ſummus Pontifex Urbanus VIII. in ſua Conſtitutione 165. quæ incipit *Quamvis fel. rec. Clemens Papa VIII.* confirmato prius Clementino decreto, declaravit, in illo non ſolum Patriarchas, Metropolitanos, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, verum etiam S. R. E. Cardinales comprehenſos fuiſſe, & eſſe; neque illis in vim Indultorum Apoſtolicorum licuiſſe, aut licere Beneficia, tempore unionis affecta, & reſervata, Seminario unire, niſi ad formam decretorum ejuſdem Clementis VIII. uti copioſius legitur in dicta Conſtitutione, relata etiam per extenſum ab eodem Fagnano *in cit. Cap. Sicut unire, num.* 49. *&* 50. *de exceſſ. Prælator.*

VIII. Hæc itaque ſtatuta, ac definita habentur, pro eo quod pertinet ad unienda Seminariis Beneficia Eccleſiaſtica Apoſtolicæ Sedi reſervata, aut affecta: nec aliud quidquam hic addere neceſſe eſſet, niſi fel. rec. Pontifex Benedictus XIII. pro Epiſcopis Italiæ, & Inſularum adjacentium, Conſtitutionem edidiſſet, quæ incipit *Creditæ nobis*, quæque ordine 27. extat in Appendice ad Concilium Romanum ab ipſo habitum in Baſilica Lateranenſi anno 1725. Per eam ſiquidem Conſtitutionem prædictis Epiſcopis jus tribuit uniendi Seminario *Beneficia ſimplicia cujuſcumque qualitatis, & dignitatis fuerint, etiam juriſpatronatus Eccleſiaſtici, vel quomodocumque affecta; & diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſervata &c. fel. rec. Clementis VIII. ac Urbani pariter VIII. necnon aliorum quorumcumque Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutionibus, vel Decretis, in contrarium facientibus, non obſtantibus &c.* Quæ verba nonnullis Italiæ Epiſcopis anſam dederunt, ut ſibi tributam putarent facultatem uniendi Seminario quælibet Beneficia ſimplicia nondum vacantia, licet quocumque modo Sedi Apoſtolicæ affecta, & reſervata; ſublatis nimirum de medio, per verba ſuperius recitata, contrariis Clementis VIII. & Urbani VIII. decretis, in ſupra citatis eorum Conſtitutionibus contentis. Verum advertendum eſt, præfatum Benedictum Pontificem in eadem Conſtitutione *Creditæ nobis*, decreviſſe, ut, antequam ad Beneficiorum unionem procedatur, non ſolum ſtatuta & impoſita eſſe debeat Taxa a Concilio Tridentino præſcripta, & quidem ad rationem ſaltem trium annuorum ſcutorum pro quolibet centenario fructuum; verum etiam, ſi hæc ad Seminarii, & Clericorum in eo alendorum ſuſtentationem ſatis non ſit, ut eadem taxa uſque ad ſummam quinque ſcutorum augeatur; & quidem cum approbatione Congregationis ab ipſo Pontifice ſuper Seminariis inſtitutæ. Quod ſi in aliqua diœceſi, compu-

ta-

tatis omnibus Seminarii proventibus, etiam illis, qui ex Beneficiis antea unitis, aliiſque reditibus eidem applicatis obveniunt, necnon ipſa Taxa ad prædictam rationem aucta, non adhuc ejuſdem Seminarii, & Alumnorum neceſſariæ ſuſtentationi ſufficienter proviſum eſſe conſtiterit; *tunc, & eo caſu, ac in ſubſidium tantum*, prædicta Beneficia affecta, & Sedis Apoſtolicæ diſpoſitioni reſervata, non tamen jam vacantia, Seminario uniantur. Ex quibus ſimul ſumptis clare patet, Epiſcopos Italiæ, & adjacentium Inſularum, qui Benedictinam Conſtitutionem exequi, ac privilegio ſibi per eam elargito uti velint, id agere minime poſſe, niſi cetera ſuperius indicata præceſſerint: quod & ex ipſa Conſtitutione colligitur, & clarius etiam ex Edicto, ipſius Pontificis juſſu publicato, & ad locorum Ordinarios tranſmiſſo per organum Cardinalis Corradini tunc Pro-Datarii, quod per extenſum legi poteſt apud Rigantium *loc. cit. num.* 127.

CAPUT OCTAVUM.

Quomodo ſe gerere debeant Epiſcopi erga Apoſtolicam Sedem, ſi quam forte Pontificiam conſtitutionem de aliquo diſciplinæ capite pro ſuis Diœceſibus minus opportunam eſſe cenſeant.

IN ſuperioribus capitibus demonſtravimus, nihil ab Epiſcopis in Synodis ſtatuendum eſſe, quod Apoſtolicæ Sedis juribus, ac prærogativis adverſetur: ex quo ſequitur, ut debita illius Conſtitutionibus obedientia præſtari debeat etiam in iis, quæ ad diſciplinam pertinent. Verum, quia diſciplina varia eſt pro locorum, & temporum ratione, ac fieri poteſt, ut aliqua Conſtitutio, licet pleriſque Orbis Chriſtiani Diœceſibus utilis, alicui tamen provinciæ, aut peculiari diœceſi minus opportuna dignoſcatur; idcirco operæ pretium duximus hic explicare, qua ratione ſe gerere debeant Epiſcopi, qui aliquam Pontificiam Conſtitutionem diœceſis ſuæ rebus minime conducere arbitrantur, ne debito erga ſummos Pontifices, & Apoſtolicam Sedem obſequio deſint.

II. Non hic agimus de peculiaribus reſcriptis, aut mandatis; in quorum conceſſione, ſive expeditione, nihil facilius eſt, quam ut aliquando Pontifices decipiantur vel falſa rerum enarratione, vel occultatione alicujus veritatis, quam ſi notam habuiſſent, nunquam ea conceſſiſſent, aut mandaſſent, quæ alicujus vitii arguuntur. Verum in hiſce caſibus, quidquid ab eis per ſubreptionem, aut per obreptionem impetratum eſt, ipſi haud inviti abrogant; uti apparet *ex Cap. Super litteris, de reſcriptis:* nec ullo modo ægre ferunt, ſi exequutores, quibus mandatum commiſſum eſt, exequutionem ſuſpendant, atque interim accuratas rei mittant notitias, quibus certiorem reddant Pontificem, cur illius mandatum non duxerint exequendum. Celebris eſt Decretalis Alexandri III. *in Cap. Si*

quando, *de reſcriptis*, cujus hæc ſunt verba: *Sicut vir providus*, *& prudens*, *& diſcretus*, *qualitatem negotii*, *pro quo tibi ſcribitur*, *diligenter conſiderans*, *aut mandatum noſtrum reverenter adimpleas*, *aut per literas tuas*, *quare adimplere non poſſis*, *ſufficientem*, *& rationabilem cauſam prætendas*; *quia patienter ſuſtinebimus*, *ſi non feceris*, *quod prava nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum*. Congruit ſententia alterius Decretalis, nimirum *Cap. Cum teneamur*, *de præbendis*, ubi ſequentia leguntur verba: *Si non poteſt ei ſine ſcandalo provideri*, *æquanimiter ſuſtinemus*, *ſi pro eo mandatum noſtrum non duxeris exequendum*. Non ſolum autem Epiſcopis id petentibus, ſed aliis etiam quibuslibet, quorum interſit, & quorum res agatur, ſi damnum exponant aut jam obventum, aut proxime obventurum ex Pontificio decreto, litteris etiam Apoſtolicis roborato, conceditur (ut omnibus notum eſt) aperitio oris, ut jura ſua deducere poſſint; quod alioquin ipſis interdictum eſſet, propter conſuetas clauſulas, ejuſmodi litteris, dum nemini damnum inferri credebatur, adjectas.

III. Multo minus hic agitur de Pontificiis Conſtitutionibus dogmaticis, quæ ad Fidem pertinent; cum in his irreformabile ſit Romani Pontificis judicium. Agitur itaque de Conſtitutionibus ad diſciplinam pertinentibus; at non ad illam, quæ ſacros reſpicit ritus, cæremonias, Sacramenta, Clericorum vitam: namque iſthæc omnia a Pontificia pariter auctoritate omnino pendent: ideoque Apoſtolicæ Sedis decreta, quæ circa ea prodire contingat, inferiorum judicio, & cenſuræ nullo modo ſubjecta eſſe debent: ut ipſe etiam Petrus de Marca recte perpendit *de Concordia Sacerdotii & Imperii lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 8. Sed alia extat Eccleſiaſticæ diſciplinæ pars, de qua aliquando a Romanis Pontificibus generaliter ſtatuitur. Verum nonnunquam experientia demonſtrat, aliquod ex hujuſmodi generalibus ſtatutis, licet pleriſque provinciis, ac diœceſibus utile atque proficuum, alicui tamen provinciæ, aut diœceſi opportunum non eſſe: id quod Legislatori compertum non erat, cum ipſe peculiares omnes locorum res, atque rationes perſpectas habere nequeat; quemadmodum fatetur Pontifex *in Cap.* 1. *de Conſtitutionibus*, *in ſexto*. In his itaque rerum circumſtantiis Epiſcopus intelligens, Apoſtolicæ Sedis legem in diœceſi ſua noxium aliquem effectum producere poſſe, non modo ſuas Romano Pontifici rationes repræſentare non prohibetur, quin potius ad id omnino tenetur: ut copioſe differit Suarez *lib.* 4. *de legibus cap.* 16. *num.* 7. & optime ad rem proſequitur Layman *notab.* 1. *in Cap. Si quando*, *de reſcriptis*. Neque Romani Pontifices unquam renuerunt inferiorum rationibus aurem præbere; &, quoties has ſatis validas eſſe agnoverunt, minime recuſarunt aliquas provincias, aut diœceſes a generalium Conſtitutionum ſuarum lege, quoad diſciplinæ genus illud, de quo nunc agimus, eximere: uti laudati Auctores proſequuntur. Aliquando etiam legum ipſarum rigorem generaliter moderantes pœnas adverſus illarum tranſgreſſores minuerunt. Horum exempla in hoc ipſo Ope-

Digitized by Google

Opere noſtro complura ſuppetunt. Sed unum hic afferre juvat, quod alibi a nobis relatum non meminimus. Pius II. Pontif. Max. in Conſtitutione *Cum ex ſacrorum*, decrevit, ut illi, qui ad ſacros Ordines extra tempora a Jure ſtatuta, vel abſque litteris dimiſſorialibus, aut ante legitimam ætatem promoverentur, ab Ordinum ſuſceptorum exercitio ſuſpenſi ipſo jure forent: ſi autem in illis miniſtrare præſumerent, irregularitatem incurrerent. Ulterius progreſſus eſt Sixtus V. in Conſtitutione, quæ incipit *Sanctum & ſalutare*, qua ſcilicet Antiſtitem illum, qui aliquem minus idoneum, aut legitima ætate minorem, vel Patrimonio deſtitutum, ad Ordines etiam minores promoviſſet, a collatione omnium Ordinum, atque ab Eccleſiæ ingreſſu ſuſpenſum fore decrevit. Verum Clemens VIII. in Conſtitutione, quæ incipit *Romanum Pontificem*, totum id ad ſacri Tridentini Concilii, Conſtitutionisque Pianæ terminos revocavit. Nec alia deeſſent exempla, quæ in hanc rem adduci poſſent.

IV. Hæc autem innuiſſe ſufficiat, ut intelligant Epiſcopi, licitum ſibi eſſe proprias rationes Romano Pontifici exponere, ut vel receſſum a peculiari aliquo decreto, vel ſuæ diœceſis exemptionem obtineant ab aliqua generali lege, quæ tamen ad illud pertineat diſciplinæ genus, quod ſupra indicavimus: neque putandum, eorum petitiones rejectum iri, ſi juſtis rationibus innixæ comperiantur. Illud autem omnino tenendum eſt, ut & in hujuſmodi recurſibus debita Apoſtolicæ Sedi reverentia ſemper ſervetur; &, cum ipſa, omnibus auditis, judicium ſuum protulerit, illius ſententiæ obtemperetur, ejuſque juſſa promptæ exequutioni demandentur. Conſtat enim, aliquando procacem agendi modum in culpam adducere eum, qui alioquin bonum jus fovet quoad rei ſubſtantiam: æquum autem non eſſe, Apoſtolica Decreta libenter accipi tunc ſolum, cum propriis intentionibus congruunt: at in ſententia obſirmate perſiſtere, cum ſummus Pontifex, reclamantis rationibus auditis, atque libratis, eaſdem tanti eſſe non reputat, ut mandata ſua revocare, vel generales leges moderari opportunum cenſeat.

V. Nota ſunt in Eccleſiaſticis hiſtoriis diſſidia, quæ inter S. Leonem Magnum Pontificem, ac S. Hilarium Arelatenſem Epiſcopum interceſſerunt. Cum nempe hic Celidonium in Gallia Epiſcopum e Sede ſua deturbaſſet eo obtentu, quod ante Epiſcopalem Ordinationem, cum laicus eſſet, viduam in matrimonio habuiſſet, & capitis ſententiam in aliquot reos pronunciaſſet; Celidonius ad Sedem Apoſtolicam provocavit, &, S. Leonis ſententia in Epiſcoporum Concilio prolata, in priſtinam Sedem reſtitutus eſt. S. Hilarius ad Urbem ſe contulit, ut judicium ſuum tueretur. In quo ſi juſtos defenſionis limites non exceſſiſſet, nec contentionis ardore abreptus, nimis audacter erga Apoſtolicæ Sedis Præſulem ſe geſſiſſet, non utique hujus indignationis pondus, nec aſperam reprehenſionem, & caſtigationem, quam accepit, in ſe derivaſſet: cujus rei monumenta videre eſt *in epiſt.* 10. ejuſdem S. Leonis *cap.* 4. quam qui-

quidem epiſtolam Valentinianus Auguſtus ſumma veneratione ſuſcepit, ut apparet ex his, quæ ipſe ſancivit in ſua Novella Conſtitutione relata inter Novellas Theodoſii in calce Codicis Theodoſiani, titulo *de Epiſcopal. Ordinat.* Monumenta hæc capitalia ſunt, & nulli exceptioni obnoxia; adeoque his potius ſtandum eſt, quam iis, quæ ad S. Hilarii defenſionem ſcripta leguntur in ejus Vita a S. Honorato Maſſilienſi Epiſcopo, aut ab alio incerto Auctore, triginta ferme annis poſt factum, exarata. De his etiam alias a nobis actum fuit *in noſtro lib. 2. de Canonizatione Sanctorum cap.* 41. *num.* 8. *& ſeq.* ubi ſilentio minime prætermiſimus glorioſam pœnitentiam, quam deinde S. Hilarius, quoad vixit, in Lirinenſi Monaſterio egit, & cujus merito in Sanctorum numerum poſt mortem relatus fuit. Iis autem, quæ a nobis ibi dicta ſunt, modernus quoque Guadicenſis Epiſcopus conſentit *in ſua Bibliographia tom. 2. edit. ann.* 1740. *verb. S. Hilarius Arelatenſis*, ſicut etiam Auctor Obſervationum in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Claudii Fleury, editionis Avenionenſis anni 1737. *tom. 2. lib.* 27.

VI. Non multo poſt, S. Mamertus, Viennæ in Gallia Epiſcopus, Marcellum Dienſibus Epiſcopum ordinavit, quantumvis Diæ urbs in diviſione provinciæ, quam fecerat S. Leo Magnus, Arelatenſi Metropolitæ attributa fuiſſet. Quod cum intellexiſſet S. Hilarus Pontifex Maximus, ad quem viginti Galliarum Epiſcopi rem detulerunt, in S. Mamertum nonnihil commotus, illius factum Apoſtolica auctoritate cohibere non diſtulit; ut patet ex duabus ejus epiſtolis, quæ extant apud Cardinalem Baronium *ad annum Chriſti* 463. *num.* 4. *& ſeq.* in quarum altera, quæ data eſt VI. Kal. Martias anno 464. reprobato Mamerti auſu, per quem Leontii Arelatenſis jus violatum fuiſſe declarat, ita ſubjungit Pontifex: *Si tranſgreſſor remediis abutitur ſatisfactionis, & veniæ, nec culpam præſentis exceſſus curandam futuræ obſervantiæ ſedulitate promittit, redeunte querimonia, eo privilegia Viennenſis Eccleſiæ ad Arelatenſem Antiſtitem transferantur exemplo, quo migravere principio:* denique jubet, novum Dienſem Epiſcopum confirmationem accipere a Leontio, *a quo rite debuit conſecrari*. Binius in notis ad has Hilari epiſtolas relatas *tom.* 4. Collectionis Labbeanæ Conciliorum *col.* 1043. exiſtimat, falſis relationibus adductum fuiſſe Pontificem, ut adverſus S. Mamertum ita ſe gereret; ut videre eſt *ibi col.* 1047. Tillemontius in Vita S. Hilari Papæ *art.* 4. *tom.* 16. *pag.* 44. affirmat, nullam, aut levem admodum S. Mamerti culpam fuiſſe. Pagius *in Vita ejuſdem Sancti Pontificis*, quæſtionem in medio relinquit. Nullibi autem apparet, S. Mamertum Apoſtolicis decretis reſtitiſſe. Unde Godefridus Henſchenius *in Actis Bollandianis ad diem* 11. *Maji tom.* 2. *pag.* 629. *num.* 1. referens Pontificium præceptum, S. Mamerto indictum, *ut ab Ordinationibus indebitis, Ordinis ſui, & privilegiorum periculo, in poſterum abſtineat, utque qui Dienſibus a Mamerto conſecratus fuerat, Leontii Arelatenſis Epiſcopi, a*

quo conſecrari debuit , *arbitrio confirmetur* , ita proſequitur : *quod debita cum animi ſubmiſſione feciſſe S. Mamertum* , *& acquieviſſe decreto ſummi Pontificis*, *plane arbitramur*.

VII. Bulgariæ regionem ad Illyricum Orientis pertinere , univerſum vero Illyricum , tam Orientale , quam Occidentale , jam uſque a quarto Eccleſiæ ſeculo Romanæ Sedi immediate ſubjectum fuiſſe , conſtat inter Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ peritos . Nihilominus Orientalium Patriarcharum Vicarii in Urbe Regia adunati, ubi tunc Concilium Generale Conſtantinopolitanum quartum celebrabatur , contra jus & fas , reclamantibus fruſtra Apoſtolicæ Sedis Legatis , definierunt , Bulgariam Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſubeſſe debere ; unde & S. Ignatius , tunc Patriarcha Conſtantinopolitanus, Theophilactum Bulgariæ Archiepiſcopum conſtituit. Hadrianus II. & Joannes VIII. Romani Pontifices , adverſus S. Ignatii factum Apoſtolico zelo inſurgere non omiſerunt ; eorumque litteræ ad hanc rem ſpectantes extant *in tom. 9.* Collectionis Labbeanæ Conciliorum *a col. 59. ad 65*. In earum altera, quæ etiam legitur apud Cardinalem Baronium *ad annum Chriſti* 878. *num. 5. & ſeq.* Joannes VIII. Ignatium arguit , tamquam conculcatorem decretorum Sanctorum Patrum, & erga Apoſtolicam Sedem, a qua multa ipſi beneficia præſtita fuerant , ingratum . Unde , poſt primam , & ſecundam commonitionem eidem jam factas, iterum tertio eum monet, eique denuntiat , ut quoſcumque per Bulgariam ipſe , vel alii ex ejus auctoritate conſecraſſent, inde revocare non differat : ita ut , ſi illi intra triginta dierum ſpatium a Bulgariæ finibus re ipſa egreſſi non fuerint, ipſeque Ignatius ab omni Eccleſiaſtico jure in eam diœceſim non ſe abſtinuerit , poſt duos menſes, a die, quo epiſtolam acceperit, numerandos, Dominici Corporis & Sanguinis communione privatus ſit; &, ſi adhuc in contumacia , pervicaciaque perſtiterit, Patriarchatus tandem dignitate , & Epiſcopali gradu dejiciatur.

VIII. Cardinalis Baronius *ad prædictum annum* 878. *num.* 42. de S. Ignatii reſiſtentia loquens , eumdem excuſat , quod & jura Eccleſiæ ſuæ defendere tenebatur, & quod ipſe in ea opinione erat, ut Bulgariæ Provincia, non ad Romanam , ſed ad Conſtantinopolitanam Eccleſiam pertineret: *Probatum vas igne erat ipſe* , *excoctumque fornace* , *omni rubigine carens*. Verumtamen judicare non omittit, aliqua culpæ macula ex hujuſmodi reſiſtentia eumdem aſperſum fuiſſe : *At vero nullum penitus contraxiſſe unquam vel levem pulverem ipſum S. Ignatium ex hac* , *vel alia cauſa*, *dici non patitur humana conditio* , *quo ſanctorum neminem caruiſſe*, *Dei Genitrice excepta*, *æque fatentur omnes*. Denique animadvertit, peremptorias illas Joannis Papæ litteras, miſſas per Paulum Anconitanum , & Eugenium Oſtienſem Epiſcopos , Apoſtolicæ Sedis Legatos , ut indicat earum data, nunquam redditas fuiſſe ſancto Patriarchæ Ignatio, qui, cum dicti Legati Conſtantinopolim venerunt , jam ex hac vita migraverat,

ut

ut conſtat ex epiſtola Styliani ad Stephanum VI. Pontificem, quam idem Cardinalis Baronius integram refert *ad annum Chriſti* 886. *num.* 17. *& ſeq.* Ita etiam loquitur de S. Ignatii agendi ratione Spondanus *ad annum* 878. *num.* 8. Natalis autem Alexander *diſſert.* 4. *in Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſeculi* IX. *&* X. §. 23. ita ſcribit: *Ignatio redditæ non fuerunt acres illæ Joannis VIII. litteræ; obierat enim, cum ejus Legati Conſtantinopolim pervenere, ut teſtatur Stylianus in epiſtola ad Stephanum VI. Pontificem Maximum. Ignatii vero ſanctitati non obſtat illa de Bulgarorum diœceſi contentio; quia jura Eccleſiæ ſuæ, ut ipſe exiſtimabat, tuebatur, ſperabatque, Romanum Pontificem tandem ceſſurum. Ignorantiæ itaque vitium fuit in cauſa, quam ipſi ſtudium de Sedis ſuæ juribus vindicandis ferventiſſimum obſcuram fecit: quem nævum in candore ſanctæ animæ charitatis ubera contexere.*

IX. Hæc ſunt exempla graviorum diſſenſionum, quæ inter aliquot eximiæ ſanctitatis Epiſcopos, & Apoſtolicæ Sedis Pontifices, interceſſiſſe, memorant Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ. In quibus agitandis controverſiis, ſi quis putaret, eam mentem fuiſſe ſanctiſſimis illis Epiſcopis, ut debitam obſervantiam, & obedientiam denegarent Romano Pontifici, quem, ut Eccleſiæ Caput, ſuprema in omnes Eccleſiarum Antiſtites juriſdictione præditum, reverebantur, non modo falſum, ſed ipſiſmet glorioſis Epiſcopis injurioſum judicium ferret. Eorum quilibet pro certo habuit, tam ſolidas rationes ſuæ cauſæ favere, ut eam omni ſtudio tueri licite poſſet. In quo tamen cum aliqui ex illis, ultra, quam fas erat, in ſenſu ſuo obfirmati perſtiterint, eorum agendi ratio reprehenſa, & correpta fuit. Quod ſi, non obſtante eorum vitæ innocentia, ac meritorum magnitudine, vitio illis datum eſt, quod Apoſtolicis decretis aliquandiu reſtiterint; ipſique deinde hujuſmodi vitium præclara pœnitentia expiandum judicarunt; nil aliud profecto ex relatis exemplis colligere poterunt reliqui Epiſcopi, quam quod interdictum quidem ipſis non eſt, Romanum Pontificem adire, eique rationes exponere, quibus vel edita ab eo mandata revocanda, aut immutanda, vel generalem legem, utpote eorum diœceſibus minus utilem, aliquo pacto moderandam ſuadeant; ſed ita tamen hoc agere debent, ut & probabilibus cauſis ſe ad id adductos oſtendant, & debitam Apoſtolicæ Sedi reverentiam ſervent, utque demum, ſi Pontifex, auditis eorum rationibus, in priori ſententia perſeveraverit, prompti ſint ac parati tum exequendis mandatis, tum legum obſervantiæ in ſuis diœceſibus præcipiendæ. Pulcherrimum hac in re, ut in ceteris omnibus, exemplum dedit S. Carolus Borromæus; quod quidem nunc indicare ſatis erit; nam alibi ſuſius de eo ſermonem habebimus. Cum in ejus Mediolanenſi diœceſi quædam ab antiquo tempore exiſteret Congregatio ex delectis peritiſque viris compoſita, quæ bonorum Eccleſiaſticorum alienationes examinabat, ac pro caſuum varietate alienandi facultatem aut concedebat, aut denegabat; idcirco ſanctus Archie-

Digitized by Google

chiepiſcopus perſuaſum habebat, diœceſim ſuam exemptam eſſe debere a generali lege, qua id genus cauſæ Apoſtolicæ Sedi reſervatæ ſunt, gravibus conſtitutis pœnis in eos, qui ejuſmodi alienationes, dicta Sede inconſulta, facere, aut permittere præſumant. Suas itaque rationes Romano Pontifici accurate, & efficaciter, ſimulque reverenter exponi curavit: at, ubi compertum habuit, prætenſam illam exemptionem Pontifici non probari, ſtatim acquievit: quin immo in Catalogo cenſurarum Apoſtolicæ Sedi reſervatarum eas quoque deſcribi juſſit, quas incurrunt alienantes bona Eccleſiaſtica ſine auctoritate ejuſdem Apoſtolicæ Sedis; idque ad univerſæ Mediolanenſis diœceſis ſuæ notitiam perduxit.

CAPUT NONUM.

Nulla in Synodo decidatur controverſia, quæ in materia juriſdictionis vertatur inter poteſtatem Eccleſiaſticam, & ſecularem: ubi multa de cauſis nunc, & olim pertinentibus ad Eccleſiaſticam poteſtatem.

QUem ſupra laudavimus, Fagnanus *in Cap. Sicut olim, de accuſat. num. 86.* ea pergens enumerare, quæ in particularibus Synodis non ſint ſtatuenda, ait: *In materia juriſdictionis Eccleſiaſticæ, & ſecularis, conſultius erit, nihil ſtatuere, quam ut appareat, ex juribus Eccleſiæ aliquid eſſe imminutum, vel uſurpatum.* Prudenter, ſuo more, id monuit Fagnanus; ſed æque ſapienter eam adjecit limitationem: *niſi appareat, aliquid eſſe imminutum, vel uſurpatum ex juribus Eccleſiæ.* Aliud quippe eſt, jus controverſum ſibi aſſerere; aliud, jus ſibi certo competens tueri, atque ab injuſto uſurpatore vindicare: a primo omnino abſtinendum; alterum eſt Sacerdotali fortitudine præſtandum: quod a pluribus Synodis laudabiliter factum comperimus. In Diœceſana Synodo Meldenſi anni 1365. *cap.* 8. diſtricte Parochis præcipitur, ut diebus Dominicis, & feſtivis, inter Miſſarum ſolemnia denuntient, *quod omnes, qui juriſdictionem Eccleſiaſticam impediunt manifeſte, vel occulte, directe, vel indirecte, & qui impedientibus impendunt auxilium, conſilium, & favorem, declarantur excommunicati.* In Synodo incerti loci, ſed in Hiſpania anno 1215. habita, *cap.* 11. decernitur, ut Clericus in flagitio deprehenſus, atque a ſecularis fori adminiſtris detentus, Eccleſiaſtico Judici illico tradatur. In Synodo Trecorenſi *cap. 60.* excommunicatione innodati declarantur *ſeculares, qui per ſe, vel per alios, a perſonis Eccleſiaſticis exigunt, & extorquent pedagia, guidagia, vel coſtumas, pro rebus ſuis, quas, non cauſa negotiandi, vel mercandi, deferunt, aut tranſmittunt: tom. 4. Theſaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand *col. 926.* 171. & 1106. Hæc, aliaque ſexcenta hujus generis ſtatuta, quæ cum in antiquis, tum in recentioribus Synodis paſſim occurrunt, plurimum ſunt commendanda; quoniam alienam juriſdictionem non invadunt, ſed, quæ foro Eccleſiaſtico

eſt a Jure communi indubitanter adſcripta, firmant magis, & ſuſtentant.

II. Verum, ne Epiſcopus in hoc difficili, & arduo negotio erret, ac nimio, atque indiſcreto zelo abreptus, graves inter Sacerdotium, & Imperium diſcordias imprudenter excitet, priuſquam quidquam in hac materia faciendum aggrediatur, temporum, & locorum circumſtantias, ſed & potiſſimum rerum, cauſarumque naturam diligenter conſideret, oportet. Ex cauſis Eccleſiaſticis, aliquas ratione ſui, alias ratione perſonarum, ad forum Eccleſiaſticum pertinere, dicitur *in Cap.* 4. *de immunit. Eccleſ. in 6.* Inter primas principem locum obtinent cauſæ, quæ verſantur circa res mere ſpirituales, puta circa Fidem, Sacramenta, religionem, ſeu cultum Divinum; quas in ſolo foro Eccleſiaſtico eſſe pertractandas, nullus Catholicorum ambigit: poteſtas quippe illas cognoſcendi pendet a jure Clavium, quod ſolis Sacerdotibus eſt a Chriſto concreditum. Quamobrem Joannes VIII. relatus *in Can.* 11. *diſt.* 96. ſcripſit: *Si Imperator Catholicus eſt, filius eſt, non Præſul Eccleſiæ: quod ad Religionem competit, diſcere ei convenit, non docere .... Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Eccleſiæ diſponenda ſunt, pertinere, non ad ſeculi Poteſtates; quas, ſi Fideles ſunt, Eccleſiæ ſuæ Sacerdotibus voluit eſſe ſubjectas*. Et Innocentius III. *in Cap.* 8. *de Arbitris*, ſevere prohibuit, ne in cauſis hujuſmodi compromittatur in laicum, qui, ex defectu poteſtatis Clavium, incapax eſt, judicium de illis ferendi. Huic doctrinæ conſtanter adhærent etiam Doctores Galli, quos proinde immerito aliqui traducunt, quaſi hac in re Poteſtati Eccleſiaſticæ adverſentur. In primis quippe Regni Optimates in illa ipſa ſolemni proteſtatione, relata a Matthæo Pariſio *ad annum* 1247. qua juriſdictionem Eccleſiaſticam plurimum coarctare tentarunt, nequaquam auſi ſunt ab ea ſubducere cauſas Fidei, matrimonii, & uſurarum, quas ultro admiſerunt ad ſolum forum Eccleſiaſticum pertinere: *Nos omnes* (ajebant *pag.* 483.) *Regni Majores attento animo percipientes, quod Regnum, non per jus ſcriptum, nec per Clericorum arrogantiam, ſed per ſudores bellicos fuerit adquiſitum, præſenti decreto, omnium juramento ſtatuimus, & ſanximus, ut nullus Clericus, vel laicus alium de cetero trahat in cauſam coram ordinario Judice, vel delegato, niſi ſuper hæreſi, matrimonio, vel uſuris*. Deinde eamdem Eccleſiaſticam juriſdictionem, cui nimium anguſtos limites præſcribi voluerant Regni Optimates, ad omnes alias cauſas aut ſpirituales, aut ſpirituali annexas, protendi, declararunt Chriſtianiſſimi Reges, Franciſcus I. Henricus II. & Carolus IX. in ſuis Conſtitutionibus relatis in Codice Henricæo, & in Collatione Regiarum Conſtitutionum, atque inſuper Henricus IV. in Edicto anni *1606. art.* 12. Idemque pronunciatum fuit a Parlamento Pariſienſi die *29.* Decembris *1562.* præſidente Thuano. Quæ omnia collecta ſunt a Cabaſſutio *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 1. *cap. 9. num.* 15. *&* 16.

III.

III. Quia porro matrimonium Fidelium, etſi contractus civilis ſit, eſt tamen a Chriſto Domino elevatum ad dignitatem Sacramenti, idcirco cauſas matrimoniales ad Judices Eccleſiaſticos ſpectare, pronunciato anathemate in contradicentes, definivit Tridentinum *ſeſſ.* 24. *can.* 12. *de matrim.* Ex Judicibus vero Eccleſiaſticis nullum, Epiſcopo inferiorem, poſſe illas cognoſcere, idem Concilium decrevit *ead. ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reform.* inquiens: *Cauſæ matrimoniales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam viſitando, ſed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictioni relinquantur*. Non exinde tamen, quod cauſæ matrimoniales fori ſint Eccleſiaſtici, fas erit Epiſcopo, quidquid matrimonium tangit, ſibi, ſuoque tribunali adjudicare; ſed cauſarum naturam attente inſpicere, & diſtinguere debet. Tria ſunt cauſarum matrimonialium genera. Aliquæ verſantur circa initi conjugalis fœderis firmitatem; & hæ, nullo Catholicorum contradicente, in ſolo Eccleſiæ foro, ſunt pertractandæ: quin immo, quæſtiones ejuſmodi in Epiſcoporum Concilio fuiſſe olim deciſas, colligitur ex fragmento epiſtolæ ab Alexandro II. ad quemdam Guillelmum de Monaſteriolo ſcriptæ, atque ab Ivone *part.* 9. *cap.* 32. & Gratiano *Can.* 10. 35. *quæſt.* 6. relatæ, in qua Pontifex eidem Guillelmo interdicit, ne propriam uxorem, conſanguinitatis prætextu, *præſumat dimittere, vel aliam ducere, donec Epiſcoporum religioſorum Concilium cauſam iſtam examinaverit*. Audivimus etiam ſuperius, litem, quæ vertebatur inter Lotharium, & Teuthbergam, ſuper validitate connubii inter eos antea contracti, diſcuſſam fuiſſe in Synodo Aquiſgranenſi; cumque ab iſtius ſententia Teuthberga appellaſſet ad Nicolaum I. eodem Pontifice jubente, fuiſſe iterum examinatam in Synodo Metenſi. In Actis itidem Concilii Remenſis, habiti anno 1119. cui præfuit Callixtus II. relatis ab Orderico Vitale *lib.* 12. *pag.* 859. legimus, Comitiſſam Hildegardem, uxorem Wilhelmi, Comitis Pictavorum, ad Synodum acceſſiſſe, & *alta, claraque voce querimoniam eloquenter enodaſſe, quam omne Concilium diligenter auſcultavit. Se, ſiquidem dixit, a marito ſuo eſſe derelictam, ſibique Malbergionem, Vicecomitis de Caſtello-Araldi conjugem, in throno* (ſeu verius *toro*) *ſubrogatam*. Pontifex vero, cum non poſſet cauſam definire inaudito Comite, qui infirmitate præpeditus non potuerat ſe Synodo ſiſtere, ad quam fuerat a Papa vocatus, *et inducias dedit, certumque terminum conſtituit, quo Conſul ad placitum in Curiam Papæ veniret, ac ut legitimam uxorem reciperet, aut pro illicito repudio ſententiam anathematis ſubiret*.

IV. Aliæ ſunt cauſæ excitatæ aut ſuper validitate ſponſalium, aut ſuper jure inſtituendi divortium quoad torum, & cohabitationem, & iſtæ pariter, ob illum reſpectum, quem habent ad matrimonii Sacramentum, ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum deferuntur: quod deducitur *ex Cap.* 10. *Ex litteris, de ſponſalibus, & ex Cap. Porro, de divortiis*. Sponſalia quippe prævia ſunt ad matrimonium celebrandum obligatio; & per di-

vortium jura relaxantur, utrique conjugum ex matrimonio quæſita. Aliæ demum ſunt cauſæ, quæ connexionem quidem habent cum matrimonio, ſed res mere politicas, & temporales directe, atque immediate reſpiciunt; uti ſunt lites, quæ frequenter moventur ſuper dote, donatione propter nuptias, hæreditaria ſucceſſione, alimentis, & ſimilibus: & iſtas ad Judices ſeculares pertinere, ex communi Doctorum ſenſu, recte docent Bellarminus *lib. unic. de Matrim. cap.* 32. & Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 8. *num.* 166.

V. Verum, ſi, cum de hujuſmodi controverſiis in foro laicali diſceptatur, quæſtio incidat de jure connubii, puta de præcedenti ad nuptias impedimento, Judex ſecularis ſuperſedere debet, atque incidentem cauſæ articulum ad Judicem Eccleſiaſticum examinandum remittere: quod non ſolum a Jure communi ſancitum eſt, ſed & in Senatu Neapolitano, poſt maturam rei diſcuſſionem, concluſum refert Matthæus *deciſ. Neapolit.* 219. ac religioſe ſervari in Gallia, teſtantur Annæus Robertus *lib.* 3. *rerum judicat. cap.* 5. *&* *lib.* 4. *cap.* 10. ac Renatus Choppinus *de ſacr. polit. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 16. notatque Alteſerra *de Juriſdict. Eccleſiaſt. lib.* 6. *cap.* 3. §. *Supereſt*. Non idem tamen locum viciſſim habet in Judice Eccleſiaſtico: etenim hic, cum cauſam cognoſcit aut de matrimonii validitate, aut de jure ad divortium, incidentem etiam quæſtionem dirimit de alimentis, aut dote: quod plane eruitur *ex Cap.* 1. *Qui filii ſint legitimi*, *ex Cap. De prudentia*, 3. *& ex Cap. Per tuas*, 7. *de donat. inter vir. & uxor.* ubi id notant omnes Interpretes. Sed, quamquam, Jure communi ſpectato, ita res ſe habeat, attamen, ſi vera narrat Feuretius *de abuſu lib.* 5. *cap.* 5. in Gallia uſus invaluit, ut ejuſmodi acceſſoriæ controverſiæ de re mere temporali a Judice Eccleſiaſtico ad laicum illico remittantur.

VI. Idem accidit in aliis plerìſque cauſis, quæ licet vere, & proprie ſpirituales non ſint, ob connexionem tamen, quam habent cum re ſpirituali, a Jure communi foro Eccleſiaſtico addicuntur; & nihilominus alicubi ſive ex privilegio, ſive ex conſuetudine inductum eſt, ut in tribunali diſcutiantur. Ejuſmodi ex. gr. eſt cauſa juriſpatronatus, de qua Alexander III. *in Cap.* 3. *de judic.* generatim edixit: *Cauſa vero juriſpatronatus ita conjuncta eſt, & connexa ſpiritualibus cauſis, quod nonniſi Eccleſiaſtico judicio valeat definiri*: & nihilominus, in Gallia receptum eſſe, ut de jurepatronatus mere laicali in judicio tam poſſeſſorio, quam petitorio, non Eccleſiaſticus, ſed ſecularis Judex ſententiam ferat, narrant Franciſcus de Roy *in proleg. de jur. patron. cap.* 29. Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. part.* 2. *tit.* 25. *cap.* 4. *num.* 16. & citatus Alteſerra *Juriſdict. Eccleſ. lib.* 6. *cap.* 11. ubi hæc habet: *Moribus noſtris, cauſa juriſpatronatus ſpectat ad Judicem laicum; quia, depravato fere rerum omnium ſenſu, juſpatronatus, ratione perſonarum, quæ hujuſmodi jure utuntur, vel prædiorum, quibus cohæret, magis ſpectatur ut temporale, quam ut ſpirituale.*

VII.

Digitized by Google

VII. Haud abſimile infortunium obvenit aliis cauſis fori Eccleſiaſtici, quas paulatim Judices laici ſibi uſurparunt. Communis Doctorum doctrina, jure communi ſubnixa, fert, ut lites motæ ſuper poſſeſſione, ſeu quaſi poſſeſſione juris annexi rei ſpirituali, atque ab hoc profluentis, puta ſuper poſſeſſionem exigendi decimas Eccleſiaſticas, non minus, quam cauſæ proprietatis, verſentur, & dirimantur in tribunali Eccleſiaſtico: quod pluribus argumentis demonſtrarunt Antonius de Butrio *in Cap. final. de judic. num.* 20. Ripa *in Cap. Decernimus*, *eod. num.* 17. Gutierrez *Canon. Quæſt. lib.* 1. *cap.* 34. *a num.* 26. Garcias *de Benefic. part.* 1. *cap.* 2. *a num.* 50. Marta *de juriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 24. aliique congeſti a Ranbech *Panopl. immunit. diſp.* 2. *cap.* 5. *a num.* 9. Et tamen pleriſque in locis, enumeratis a Barboſa *Jur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 161. *& ſeq.* ſive expreſſo privilegio Apoſtolico, ſive diuturna conſuetudine, ab Eccleſia tolerata, inductum eſt, ut cauſæ Beneficiales, decimarum, & ſimiles, in judicio petitorio remittantur quidem ad Judicem Eccleſiaſticum, ſed in judicio poſſeſſorio in foro ſeculari audiantur, & definiantur: quod etiam in Belgio ſervari, præſertim cum agitur de quaſi poſſeſſione juris percipiendi decimas, affirmat citatus Van-Eſpen *part.* 2. *tit.* 33. *cap.* 9. *num.* 14. Diximus, ſive ex privilegio, ſive ex conſuetudine: fertur quippe, Carolum VII. Francorum Regem, privilegium impetraſſe a Martino V. ut cauſæ poſſeſſoriæ Beneficiorum agitari poſſent apud Regias Curias, ſolo reſervato petitorii judicio Eccleſiaſticæ cognitioni. Pontificium diploma refertur a Guidone Papa *in deciſionibus Parlamenti Delphinatus quæſt.* 1. atque a Joanne Feralto *de juribus, & privilegiis Franciæ Regum privileg.* 11. Verum citatus Alteſerra *de Juriſdict. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 8. ejuſdem diplomatis verbis diligenter perpenſis, contendit, Martinum V. non conceſſiſſe de novo Regibus Francorum, eorumque tribunalibus jus cognoſcendi, & terminandi cauſas Beneficiales ſuper poſſeſſorio, ſed tantum declaraſſe, ſuæ mentis neutiquam fuiſſe, per alias ſuas præcedentes Conſtitutiones derogare juri, quod iidem Reges, ex antiqua conſuetudine, cujus initii non extaret memoria, a ſe, ſuiſque Judicibus acquiſitum aſſerebant, cognoſcendi de ejuſmodi poſſeſſorio. Et certe, ſi privilegium genuinum ſit, ejuſdem verba id aperte denotant, quod Alteſerra affirmat. Verum tam Alteſerra, quam Cabaſſutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 3. aliique Juriſconſulti Galli ab hoc allegati docent, non aſtringi Judicem Eccleſiaſticum eidem parti petitorium decernere, cui regius Judex poſſeſſorium antea adjudicaverit: teſtanturque, eam ipſam Galliarum conſuetudinem limitari ad interdicta retinendæ, aut recuperandæ, nec complecti interdicta acquirendæ poſſeſſionis.

VIII. Ob adjecti quoque jurisjurandi religionem, cauſas reales, quæcumque forent, & quaſcumque reſpicerent perſonas, ad Judicem Eccleſiaſticum ſpectaſſe, & conſtat *ex Cap.* 23. *de judiciis*, ubi Innocentius III. ait:

ait: *Numquid non poterimus de juramenti religione cognoſcere, quod ad judicium Eccleſiæ non eſt dubium pertinere?* ac tamquam certum ponit Bonifacius VIII. *in Cap. 3. de for. competen. in 6.* ubi reſpondet, potuiſſe Clericum laicum, pro quo fidejuſſerat, quique, juramento interpoſito, promiſerat fidejuſſorem ſervare indemnem, convenire coram Judice Eccleſiaſtico, *ad cujus forum, ratione juramenti, cauſæ hujuſmodi cognitio noſcitur pertinere*. Hoc porro titulo omnes fere quæſtiones ſuper civilibus contractibus ad Judicem Eccleſiaſticum olim devolvebantur; quoniam, inquit Mornacius *ad leg. 8. Cod. de Epiſcopali audientia*, *nunquam fere omittebant Tabelliones adjicere præſtitum a contrahentibus ſacramentum de ſervandis, quæ pepigiſſent*. Et nihilominus tam ſancte hæc diſciplina pluribus ſeculis retenta eſt, ut Principes laici non auſi ſint illam infringere; nec alium ſibi modum ſuppetere exiſtimaverint impediendi, ne hac ratione omnes cauſæ a ſuis foris ablegarentur, quam prohibere, ne deinceps contractus, pacta, aliaque negotia firmarentur juramento: quod in Luſitania, aliiſque in locis, legibus cautum, refert Felicianus de Oliva *for. Eccleſ. part. 1. quæſt. 30.* ubi ſimul has leges irritas contendit. In Gallia tamen, ſi vera narrat ſæpius citatus Alteſerra *de Eccleſ. Juriſdict. lib. 6. cap. 10.* non ſolum interdictum fuit, ne deinceps juramentum apponeretur contractibus, ſed ſimul ſancitum, ut contra legum prohibitionem appoſitum vires amplius non haberet cauſam pertrahendi ad forum Eccleſiaſticum: *Olim tanta erat* (ſcribit Alteſerra) *jurisjurandi religio, ut jusjurandum omnibus contractibus apponeretur, quo fides contractus religione jurisjurandi tutior eſſet .... Hac occaſione uſu evenit, ſi fides ſecularibus, ut Epiſcopi cognoſcerent de contractibus, & de feudis, propter juramenti vinculum in his interpoſitum, Cap. Novit, de judiciis. Hac de cauſa vetitum, ne jusjurandum contractibus apponeretur, neve ulla ejus ratio in judiciis haberetur, ne hoc obtentu ſecularis juriſdictio evacuaretur, quoniam jusjurandum non debet eſſe vinculum iniquitatis*. Hæc de cauſis, ratione ſui, Eccleſiaſtico foro deſtinatis. Aliæ ſunt cauſæ eidem foro addictæ ratione perſonarum, quas tangunt. Non vacat hic illam examinare quæſtionem, quo jure, Divino ne, an humano, Clerici in cauſis mere temporalibus exempti ſint a juriſdictione ſeculari: ſuperfluum quippe videtur indagare primigeniam originem ejus exemptionis, qua ceteroquin certo ſcimus Clericos potitos, ubi primum Eccleſia, ſedatis perſecutionum procellis, Chriſtianos Principes nacta eſt. Enimvero narrat Nicephorus *lib. 7. hiſt. Eccleſ. cap. 46. Conſtantinum Magnum, Clericos omnes, Conſtitutione lata, immunes, liberoſque eſſe permiſiſſe, judiciumque, & juriſdictionem in eos Epiſcopis, ſiquidem civilium Judicum cognitionem declinare vellent, mandaſſe*. Cujus quidem exemptionis tuendæ adeo Epiſcopi ſoliciti fuere, ut Patres Concilii Carthaginienſis III. habiti anno 397. *can. 9.* relato a Gratiano *in Can. 43. 11. quæſt. 1.* ſtatuerint, Clericos, judicia ſecularia in cauſa criminali adeuntes, ejiciendos e gradu;

in

in cauſa vero civili, illud amittere debere, quod evicerunt, ſi priſtinum locum in Eccleſia obtinere vellent: *Item placuit* (dixerunt Patres) *ut quiſquis Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, ſeu Clericorum, cum in Eccleſia ei crimen fuerit intentatum, vel civilis cauſa fuerit commota, ſi, derelicto Eccleſiaſtico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat. Et hoc in criminali actione. In civili vero perdat, quod evicit, ſi locum ſuum obtinere voluerit.* Eamdem immunitatem, atque exemptionem, inſequentibus ſeculis & ſummos Pontifices, & Principes, ſumma inter ſe conſenſione, Clericis confirmaſſe, liquet *ex Auth. hodie*, *Authen. Clericus*, *Authen. Statuimus*, *Cod. de Epiſcop. & Cleric.* atque ex Decretalium rubricis *de judiciis*, *& de for. competen.*

IX. Neque dumtaxat, ſi Jus commune inſpiciamus, ſolus Epiſcopus eſt Judex competens in quibuslibet Clericorum cauſis, ſed ejuſdem tribunal adire permittuntur etiam laici in controverſiis, cujuſcumque generis ſint, inter eoſdem exortis: idque non tantum de communi litigantium conſenſu, uti ſtatutum legimus ab Arcadio Imperatore *in leg.* 7. *Cod. de Epiſcopali audientia*, ſed etiam, altero eorum refragante, quemadmodum expreſſe decernitur *in Extravag.* 1. *de Epiſcopali judicio*, in Appendice ad Codicem Theodoſianum. Etſi enim demus Gothofredo, eam legem non eſſe Conſtantini Magni, cujus nomen præſefert; nemo tamen inficiabitur, editam ſaltem eſſe a Theodoſio, ſub cujus nomine citatur a Carolo Magno, a quo eſt renovata, ſuiſque Capitularibus inſerta *lib.* 6. *cap.* 366. eidemque Theodoſio adſcribitur ab Innocentio III. eam approbante *in cit. Cap.* 13. *de judiciis*, ubi hæc habet: *Nec illud humillimum omittamus, quod Theodoſius ſtatuit Imperator, & Carolus innovavit .... Quicumque videlicet litem habens, ſive petitor fuerit, ſive reus, ſive in initio litis, vel decurſis temporum curriculis, ſive cum negotium peroratur, ſive cum jam cœperit promi ſententia; ſi judicium elegerit ſacroſanctæ Sedis Antiſtitis, illico, ſine aliqua dubitatione (etiamſi pars alia refragetur) ad Epiſcoporum judicium cum ſermone litigantium dirigatur.* Hæc autem facultas, ab utroque Jure laicis facta, deferendi ſuas cauſas temporales ad judicium Epiſcoporum, intacta perſeverabat in fine ſeculi XIII. ſeu verius ineunte XIV. Scribit enim Meyerus *Annalium Flandriæ lib.* 10. a Synodo Provinciali, per Archiepiſcopum Remorum apud Compendium anno 1301. coacta, fulminatos fuiſſe Magiſtratus laicos, *qui non patiebantur, ut laici in foro Eccleſiaſtico convenirentur*: quod reapſe legimus in ejuſdem Concilii actis, quæ ex ms. codice S. Genovefæ Pariſienſis, poſt Labbeum, publici juris fecit Harduinus *tom.* 7. *col.* 1250. ſuæ Collectionis.

X. Potiori jure ad tribunalia Eccleſiaſtica provocare permittuntur viduæ, orphani, pupilli, aliæque miſerabiles perſonæ, quibus opitulari, ab Eccleſiæ incunabulis, non ultimam fuiſſe Epiſcoporum curam, oſtendit Tho-

Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 2. lib. 3. cap. 87. & pluribus ſeq.* & aperte conſtat *ex Can. 1. & 2. diſt.* 87. in quorum primo habetur: *Licet omnibus de nobis* (id eſt ſummis Sacerdotibus) *ſperantibus, non debeamus, in quantum poſſumus, nos negare; plus tamen viduarum, & orphanorum cauſas, & impenſius ducimus exequendas: quas tueri a nobis, vel ab omnibus Divina manifeſtat aſſertio:* & in altero dicitur: *Defenſionis propriæ deſolatis auxilio, & qui ſuis actibus adeſſe pro ætatis infirmitate non poſſunt, exoratum Pontificem decet ſubvenire: quia pupillis tuitionem etiam Divinitas juſſit impendi.* Scimus utique, iſtorum Canonum fidem nutare, cum non reperiantur inter genuinas epiſtolas Gelaſii Papæ, cui a Gratiano tribuuntur; at non propterea ſunt contemnendi: uti enim alias obſervavimus, exhibent ſaltem diſciplinam uſu receptam ea ætate, qua creduntur exarati. Præterquamquod certus, & indubitatus eſt canon 12. Concilii Matiſconenſis II. habiti anno 585. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 463. ubi idem, quod a Pſeudo-Gelaſio audivimus, hiſce verbis decernitur: *Quoniam proviſioni noſtræ, Deo auctore, cauſæ principaliter viduarum, & pupillorum ſunt commiſſæ, pervenit ad nos, quod a Judicibus crudelius, pro leviſſimis cauſis, veluti Defenſore carentes, irremediabiliter affligantur. Ob quam cauſam decernimus, ut Judices non prius viduas, & pupillos conveniant, quam Epiſcopo nuntiarint, cujus ſub velamine degunt. Quod ſi Epiſcopus præſens non fuerit, Archidiacono, vel Presbytero cuidam ejus; ut pariter ſedentes, communi deliberatione cauſis eorum terminos figant ita juſte, ac recte, ut deinceps de talibus antedictæ perſonæ non conquaſſentur.* Perperam autem ejuſmodi canones in eum ſenſum nonnulli detorquent, ut meram ſignificent tuitionem & protectionem viduarum, ac pupillorum, Epiſcopis ſpecialiter commiſſam, & commendatam. Nam in primis tuitio, & defenſio, ne ſit inefficax, debet eſſe conjuncta cum juriſdictione: quamobrem, cum Patres Concilii Carthaginienſis V. *can.* 9. relato a Gratiano 23. *quæſt.* 3. *Can.* 10. Imperatores rogarunt, ut Eccleſiis darent Defenſores adverſum potentiam divitum, nomine Defenſorum veros intellexerunt Judices cum poteſtate coercitiva, quorum munus eſſet Eccleſiam defendere a divitum violentiis: eademque de cauſa, ne ſcilicet inutiles eſſent Conſervatores, quibus Sedes Apoſtolica munus committit tuendi jura, & privilegia alicui perſonarum cœtui a ſe ſpecialiter conceſſa, neceſſarium reputarunt ſummi Pontifices, veram juriſdictionem iiſdem conferre, exercendam in aliquibus caſibus, de quibus *in Cap. 1. & Cap. 2. de offic. Jud. deleg. in 6.* Deinde nonniſi violenter, ad meram ſignificandam tuitionem, detorquentur allegata verba Concilii Matiſconenſis. Siquidem Patres non hortantur, non rogant, quod proprium eſt meri defenſoris, & protectoris; ſed diſtricte præcipiunt, ne Judices ſeculares viduas, & pupillos conveniant ſine Epiſcopi ſcientia, iiſdemque Judicibus, abſente Epiſcopo, per Archidiaconum, vel Presbyterum, terminos conſtitui decernunt ad earumdem perſonarum cauſas finiendas; contravenientes

ve-

vero Judices anathemati ſubjiciunt. Hæc autem omnia veram redolent juriſdictionem, videnturque manifeſte innuere, viduarum, ac pupillorum cauſas pertinuiſſe ad judicium Epiſcoporum, a quibus quodammodo delegarentur Judicibus ſecularibus, certis tamen adjectis legibus, & conditionibus. Eamdem juriſdictionem Epiſcopis vindicarunt poſteriores canones, quibus libertas data eſt prædictis miſerabilibus perſonis declinandi forum ſeculare, vetitumque ſecularibus Judicibus, ne illas coram ſe ſiſtere cogerent. Quare Innocentius III. *in Cap. Super quibuſdam, de verb. ſignific.* Comiti Toloſano reſcripſit, ut, ſi quid litium ipſi eſſet adverſus viduas, orphanos, & miſellos quoſvis, coram Judice Eccleſiaſtico, ad quem illi provocaſſent, ſtare deberet: *Item viduis* (ait), *pupillis, orphanis, & perſonis miſerabilibus tenearis in judicio Eccleſiaſtico reſpondere*. Tanta præterea fuit hujus rei apud majores noſtros perſuaſio, ut quædam Regina Angliæ hoc ſolum nomine, quod vidua eſſet, ſibi fas eſſe putaverit, in cauſa feudali declinare judicium Domini directi feudi, & ad Papam provocare; uti habetur *in Cap. Ex parte, de for. compet.* ubi Honorius III. totam enarrans hujus rei geſtæ ſeriem, inquit: *Fuit ex parte ipſius Reginæ reſponſum, quod vidua ſpoliata, irrequiſito feudi Domino, ſpoliatorem, ſeu detentorem rei, coram Eccleſiaſtico Judice poterat convenire, cujus intereſt viduas defenſare.*

XI. Hæc ſimul collecta, & adnotata Epiſcoporum oculis ſubjecimus, ut priora tempora cum hodiernis conferentes, videant, & doleant gravia vulnera ſuæ antiquæ juriſdictioni inflicta: ſiquidem ſeculares poteſtates, ait Guillelmus Durandus junior *de modo General. Concil. celebrand. tit. 70. part. 2. quaſi per quamdam alluvionem, fruſtatim ad ſe omnia trahunt. Et ſicut fruſtatim lupus agnum comedit; ita & per ipſos juriſdictio Eccleſiaſtica fruſtatim quodammodo devoratur, quidquid ad Eccleſiaſticam juriſdictionem, potiſſime quoad temporalia pertinet, ſibi competere putantes. Et pauci ſunt caſus ad Eccleſiam pertinentes, in quibus directe, vel indirecte, per eos Eccleſiaſtica juriſdictio non turbetur in diverſis mundi partibus: nec jam conſtituta remedia proficere poſſunt, ſicut experientia docet.* Hiſce Judicum ſecularium auſibus ab initio obſtiterunt Pontifices maximi, & ſanctiſſimi Eccleſiarum Antiſtites: ſed, cum illos a propoſito dimovere nequiverint, ad evitanda majora mala, inoleſcentes in dies contra Eccleſiaſticam juriſdictionem conſuetudines diſſimularunt, & tolerarunt; & quandoque ſummi Pontifices conſultius duxere, id ipſum privilegio Principibus concedere, quod propria auctoritate jampridem ſibi uſurpaverant.

XII. Jam vero, cum deſperandum jam ſit, ut poteſtas ſecularis intra conſtitutos ſibi ab antiquo limites contineri patiatur, imprudenter ageret Epiſcopus, ſi in ſua Synodo aliquid decerneret, quo juriſdictionem ſibi olim Jure communi attributam recuperare tentaret; rem ſiquidem impoſſibilem aggrederetur, & ſine ulla Eccleſiæ utilitate graviter apud Principem offenderet. Quare ſuo muneri ſatis abunde facturum ſe credat, ſi

Digitized by Google

ad hæc tria animum diligenter intendat. Primo, ne Princeps ſecularis ſibi unquam arroget jus ſacrorum; hoc eſt, ne in ullo rerum eventu ſe immiſceat in cauſis primi generis, mere ſcilicet ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis. Secundo, ne Judex laicus eam quoque partem Eccleſiaſticæ juriſdictionis invadat, quæ hactenus perſeverat intacta; niſi enim Epiſcopus ejus vindicem ſtatim ſe præbeat, hanc pariter pedetentim amittet. Quia tamen plerumque privati Judices, ſupremi Principis auctoritate ſuffulti ſunt, etiam in hoc negotio ſumma prudentia, circumſpectione, & dexteritate opus eſt; atque in primis, priuſquam Epiſcopus conſueta exerat cenſurarum arma, debet accurate perpendere, quod monet Auguſtinus *lib. 3. contra epiſtolam Parmeniani num. 13. tom. 9. Oper. col. 64.* hæc, quæ ad rem optime quadrant, ſcribens: *Cum quiſque fratrum, id eſt Chriſtianorum, intus in Eccleſiæ ſocietate conſtitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehenſus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum ſchiſmatis nullum eſt; atque id cum ea dilectione, de qua ipſe alibi præcipit, dicens, ut inimicum non eum exiſtimetis, ſed corripite ut fratrem ...... Quando ita cujuſque crimen notum eſt, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos prorſus, vel non tales habeat defenſores, per quos poſſit ſchiſma contingere, non dormiat ſeveritas diſciplinæ.*

XIII. Tertio denique, ubi aut privilegio, aut legitima conſuetudine, fori Eccleſiaſtici limites ultra Juris communis ſanctiones ampliati ſunt, quod ceteroquin perquam raro contingere ſcimus, curabit Epiſcopus, ne ſua incuria, aut conniventia contrahantur. Rem unico explicamus exemplo. Jure communi ſancitum eſt, ut actor ſequatur forum rei, ac proinde Clericus conveniens laicum in cauſa mere civili, & profana, illum convenire debeat coram Judice ſeculari, per textum *in Cap. Si Clericus laicum, de foro competenti.* Attamen alicubi uſus inolevit, ut Clericus, etiam in prædictis cauſis, laicum conveniat coram Judice Eccleſiaſtico. Ejuſmodi conſuetudo viget in noſtra diœceſi Bononienſi, quam approbavit, & ſervari præcepit Gregorius XV. cujus Apoſtolicas litteras nos retulimus *in noſtra Inſtit.* 40. *in fin.* Eademque etiam in Hetruria ab antiquo tempore introducta reperitur, & manifeſte comprobatur ex Synodis tam Provincialibus, quam Diœceſanis illius ditionis, nimirum ex Synodo Florentina, quam habuit Coſmas de Pazzis Epiſcopus anno 1508. *ad tit. de foro competenti*; ex Concilio Provinciali, anno 1517. habito ſub Julio Cardinali Mediceo tunc Archiepiſcopo Florentino, mox ad Romanum Pontificatum, aſſumpto nomine Clementis VII. evecto, in rubrica *de rotulo Judicum delegatorum*; item ex alio Provinciali Concilio, ab Archiepiſcopo Altovito celebrato anno 1563. rubrica 15. *de foro competenti*; & ex Diœceſana Synodo, coacta anno 1666. ab Archiepiſcopo Nerlio S. R. E. Cardinali; ex alia anno 1710. habita ab Archiepiſcopo de Gherardeſca; & recentius ea, quam bo. mem. Archiepiſcopus Martellius habuit anno 1732. Ubi ergo hæc, aut ſimilis conſue-

tudo invaluit, ea utique erit ſarta tecta cuſtodienda: neque conqueri poterunt laici, quod Epiſcopus hoc ſecularis juriſdictionis minimum fruſtulum, conſuetudine acquiſitum, ſibi vindicet; cum ipſi, ſicuti a Guillelmo Durando ſupra audivimus, ſola conſuetudine, quæ ab initio dici potuit abuſus, & corruptela, fere integram devoraverint juriſdictionem Eccleſiaſticam.

CAPUT DECIMUM.

Leges civiles cum moderatione, & delectu in Synodo allegandæ.

VIdetur *etiam abſtinendum a mentione legum ſecularium, præſertim ſi affines ſint illis, quæ a Sede Apoſtolica improbatæ fuerunt:* verba ſunt Fagnani *in cit. Cap. Sicut olim, num.* 86. Ad quorum rectam intelligentiam, meminiſſe oportet, ex legibus civilibus aliquas eſſe a Jure Canonico expreſſe approbatas, aliquas expreſſe correctas, atque abrogatas, aliquas vero neque approbatas, neque improbatas, ſed ſilentio prætermiſſas. Leges primi generis & poſſunt, & quandoque debent in Synodalibus Conſtitutionibus allegari: a legibus ſecundi generis commemorandis eſt abſtinendum: legum tertii generis mentionem fieri, perutile aliquando, & laudabile. Quæ omnia congruis exemplis exornabimus.

II. Atque, ut a primis initium ducamus, aliquas ex iis delibabimus matrimonium reſpicientes. Olim, juxta Eccleſiæ Romanæ diſciplinam, matrimonia minime diſſolvebantur ex capite impotentiæ: *Reſpondemus, quod de ejuſmodi expreſſum Canonem non habemus*: ait Pontifex Lucius III. *in Cap.* 2. *de frigidis & maleficiatis*, prout jacet in ſecunda Collectione Decretalium Romanorum Pontificum: quæ tamen verba nequaquam leguntur *in Cap.* 4. *eod. tit.* noviſſimæ Collectionis, Gregorii IX. juſſu adornatæ. Et ſane, occurrentibus ejuſmodi conjugiis, in quibus impotentia perpetua deprehenderetur, reſponderi ſolebat mulieri, ut conjugem ſuum, quem tamquam virum habere non poterat, in fratris locum haberet; juxta ea, quæ reſcripta leguntur ab Alexandro III. *in Cap.* 2. *&* 3. & a Clemente III. *in Cap.* 4. *de frigidis & maleficiatis*, in prima Collectione Decretalium. Hodie vero impotentia perpetua recenſetur inter impedimenta matrimonium dirimentia; de quo *in Cap. Fraternitatis, ac toto tit. de frigidis, & maleficiatis*. At, quoniam poſt contractum conjugium frequenter contingit, conſtare quidem de alterutrius conjugis impotentia, ſed valde dubitari, num ea ſit perpetua, vel potius temporaria, ſeu an ſit inſanabilis, vel poſſit naturali arte ſuperari; idcirco leges civiles, quando impotentiæ ſigna aut evidentia, aut indubitata non ſunt, certum conjugibus præſcripſere tempus, intra quod operam dare poſſint rei conjugali, ſuaſque vires experiri, adhibitis etiam opportunis remediis, quæ Peritorum judicio apta ſint ad illas reficiendas,

& roborandas, ſi adhiberi queant, citra grave vitæ periculum, & valetudinis detrimentum. Ad ejuſmodi experimentum Juſtinianus Imperator *in l. In cauſis*, *Cod. de repudiis*, præfinivit biennium; ſed poſtea ratus, non poſſe intra biennium certum ferri judicium de impotentiæ perpetuitate, *in Novella* 22. §. *Per occaſionem* illud prorogavit ad triennium. Hanc autem Juſtiniani ſanctionem expreſſe approbavit Cœleſtinus III. *in Cap. Laudabilem*, 5. *de frigid. & malefic.* ac proinde in foris Eccleſiaſticis tamquam lex Canonica allegatur, & ubique religioſe cuſtoditur: neque enim fides habenda eſt quibuſdam Doctoribus Gallicanis, aſſerentibus, prædictam triennalem cohabitationem non eſſe hodie in Galliis uſu receptam; eorum ſiquidem aſſertionem falſitatis redarguit, & valide confutavit Bocchier, Præſes Parlamenti Divionis; in ſuo Tractatu edito anno 1735. *de matrimonii diſſolutione ex capite impotentiæ pag. 67. & ſeq.*

III. In ſolatium orbitatis filiorum adinventum eſt figmentum adoptionis, per quam filios ſuſcepiſſe videatur, qui illos non procreavit, uti habetur *in l. 1. & in l. Is qui filium*, *ff. de adoptionibus*. Ad hoc fingendum naturæ ſimulacrum, cujus delineamenta expreſſa reperimus in ſacris litteris, nempe *Geneſis* 48. *Exodi* 2. & *Eſther* 1. varios, & diverſos ritus, pro temporum, & locorum diverſitate, legimus adhibitos. Atque, ut prætereamus modum illum adoptandi, barbaris uſitatum, quem deſcribit Diodorus Siculus *Biblioth. IV.* 40. inquiens: *Illam adoptionem (Herculis) hoc modo factam perhibent. Juno lectum ingreſſa, Herculem corpori ſuo admotum, ut verum imitaretur partum, ſubter veſtes ad terram demiſit, quem in hoc uſque tempus adoptionis ritum barbari obſervant:* apud Romanos peragenda erat coram Prætore, aut Magiſtratu, penes quem eſſet legis actio, trina illa imaginaria venditione per æs, & libram, qua apud ipſos ceteri perficiebantur actus legitimi: & ſi ageretur de adoptione perfecta, de qua mox, hæc explenda erat in Comitiis Curiatis, accerſitis etiam Pontificibus, aliiſque adhibitis ſolemnitatibus, quas referunt Vincentius Gravina *Origin. Jur. Civil. tom.* 1. *pag.* 208. & *ſeq.* Heineccius *Antiquit. Roman. lib.* 1. *tit.* 11. *num.* 15. ſed poſteriori ævo alii a Romanis adinventi ſunt adoptandi ritus, quos iidem Auctores proſequuntur. Aliæ itidem adoptionis formulæ apud alias invaluerunt nationes. A Gothis quippe filios adoptatos per tactum barbæ, narrat Aimoinus *de geſtis Francorum lib.* 1. *cap.* 20. A Francis per barbæ præciſionem, teſtatur idem Auctor *lib.* 4. *cap.* 25. Sed magis communiter apud Chriſtianos recepta fuit quædam ſpiritualis adoptionis ſpecies, quæ fiebat per inciſionem capillorum: ſiquidem de Pipino miſſo a Carolo Martello ad Luitprandum, Longobardorum Regem, hæc ſcribit Paulus Diaconus *lib.* 6. *cap.* 53. *Circa hæc tempora Carolus Princeps Francorum Pipinum filium ſuum ad Luitprandum direxit, ut ejus, juxta morem, capillum ſuſciperet, qui ejus cæſariem incidens, ei pater effectus eſt*: & de Pontifice Benedicto II. ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius: *Hic una cum Clero, &*

excr-

exercitu, ſuſcepit mallones capillorum Dominorum Juſtiniani, & Heraclii, filiorum clementiſſimi Principis, ſimul & ejus juſſionem, per quam ſignificabat, eoſdem capillos direxiſſe: quem Anaſtaſii locum explicans Baronius *ad annum* 684. *num.* 7. ait: *Sic igitur pius Imperator voluit, ut filii ſui ſcirent, ſe Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cujus monitis impenſius parere deberent, eumdemque ut patrem diligere, ac revereri*. De hoc peculiari Chriſtianorum adoptandi ritu differit Balſamon *ad can.* 53. *Synodi Trullanæ*, eumdemque pluribus illuſtrant Merillus *lib.* 3. *obſervat. cap.* 40. & Binius *in notis ad Vitam Benedicti II.*

IV. Sed, omnibus hiſce, aliiſque plurimis adoptionis ritibus, quos recenſent Cironius *ad tit. de cognat. legal.* & Gonzalez *ad Cap.* 1. *eod. tit.* deletis, alium modum adoptioni faciendæ præſcripſere leges civiles, quibus utimur. Diſtinguunt iſtæ, ſicut & etiam olim fuerat apud Romanos, duas ſpecies adoptionis: unam *perfectam*, quæ dicitur *adrogatio*; alteram *imperfectam*, quæ *adoptio ſimplex, & in ſpecie*, etiam appellatur. Prima fit, cum perſona extranea, ſui juris, ex Principis reſcripto, ita tranſit in poteſtatem, & familiam adoptantis, ut perinde ac filius legitimus, & naturalis, fiat ejus hæres neceſſarius tam ab inteſtato, quam ex teſtamento, §. *Cum autem* 3. *Inſtit. de adoption. l. Impuberem* 2. *Cod. eod.* Imperfecta fieri dicitur, cum perſona extranea, conſtituta ſub ſui naturalis patris, ſeu avi poteſtate, ſolius **Magiſtratus**, alteriuſve Judicis competentis auctoritate, in filium, aut nepotem adſciſcitur, quin tamen tranſeat in familiam, & poteſtatem adoptantis, cujus propterea non fit hæres neceſſarius ex teſtamento, quo præteriri poteſt, licet eidem ſuccedat ab inteſtato, §. 2. *verſ. Sed & hodie, Inſtit. de adoption.* Eædem porro civiles leges, turpe, atque inhoneſtum reputantes, matrimonium inter eos iniri, qui etiam imaginaria, & ficta iſta cognationis ſpecie conjunguntur, irritas decrevere nuptias primo inter adoptantem, & adoptatum, atque ab iſto deſcendentes, *l. Quin etiam*, 55. *ff. de rit. nuptiar.* ſecundo inter adoptatum, & filios naturales adoptantis, *l. Per adoptionem*, 17. *ff. eod.* §. *Inter eas, Inſtit. de nupt.* tertio inter adoptantem, & uxorem adoptati, ac viciſſim inter adoptatum, & uxorem adoptantis, *l. Adoptivus*, 14. *ff. cit.* At id diſcriminis inter enumeratas perſonas, adoptione conjunctas, intercedere leges voluere, ut inter primas, quæ ſunt quodammodo in linea recta aſcendentium, & deſcendentium, nunquam, ne ſoluta quidem adoptione, matrimonium conſiſtere valeat: ut enim dicitur *in cit. l. Quin etiam*, ſemper nefas reputatur, eam uxorem ducere, quæ per adoptionem filia, aut neptis fuit: idemque ſervandum edixere inter perſonas tertii generis, inter quas ſemel ortam ex adoptione affinitatis ſpeciem, quæ matrimonio contrahendo obicem ponit, perpetuam eſſe decernunt. Quocirca *adoptivus filius, ſi emancipetur, eam, quæ patris adoptivi uxor fuit, ducere non poteſt, quia novercæ locum habet*: inquit textus *in cit. leg. Adoptivus*, *ff. de rit. nuptiar.* Sed inter per-

perſonas ſecundi generis, quæ, adoptione interveniente, ſibi e latere jungi videntur, impedimentum durat, quamdiu durat adoptio, ſeu quamdiu filii permanent ſub patria poteſtate; ſicuti habetur *in cit. l. Per adoptionem*, 17. *de rit. nuptiar.* Soluta vero patria poteſtate vel per mortem adoptantis, vel per emancipationem filii ſive adoptivi, ſive naturalis, ceſſat impedimentum, & poteſt filius adoptivus in uxorem ducere filiam naturalem ejus, a quo fuerat adoptatus, juxta apertum textum *in cit.* §. *Inter eas*, *Inſtit. de nupt.*

V. Jam vero & cognationem legalem, & quæ ex ea ad nuptias profluunt obſtacula, eo prorſus modo, quo a Jure civili ſtatuta fuerant, univerſum recepit, approbavitque Nicolaus I. *in reſponſione ad conſulta Bulgarorum cap.* 2. cujus reſponſionis fragmenta referuntur *in Can. Ita diligere*, 30. *quæſt.* 3. *& in Cap. unic. de cognat. legal.* Quamobrem, ſi quæſtio incidat ſive in tribunali Eccleſiaſtico, ſive etiam in Synodo, an in hoc, vel illo caſu adſit impedimentum cognationis legalis, neceſſario recurrendum erit ad leges civiles, atque ad earumdem normam controverſia decidenda. Diſputant ex. gr. Doctores, num præfata ad matrimonium obſtacula a ſola inducantur adrogatione; an etiam ab adoptione ſimplici, & imperfecta. Ex utraque oriri, affirmant Gloſſa finalis *in cit. Cap. unic. de cognat. legal.* atque ibidem Panormitanus *num.* 5. Ancharanus *num.* 8. Alexander de Nevo *num.* 12. Gonzalez *num.* 10. *in fin.* Covarr. *part.* 2. *de ſponſal. cap.* 6. §. 5. *num.* 2. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 41. Hurtadus *eod. tract. diſp.* 19. *difficult.* 2. *num.* 3. Contra, illa ex ſola adrogatione promanare, contendunt Innocentius *in eod. Cap. unic.* Sylveſter *verb. Matrimonium* 8. *quæſt.* 8. *diſp.* 4. Henriquez *de Sacram. lib.* 12. *cap.* 12. *num.* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 63. *num.* 9. Caniſius *ad tit. de cognat. legal. num.* 3. Pirhing *num.* 4. Engel *num.* 3. Vincentius de Juſtis *de diſpenſat. matrim. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 198. *& ſeq.* Tam prioris, quam poſterioris ſententiæ patroni, unice inſiſtunt Juris Civilis textibus, quos de qualibet adoptione indiſcriminatim loqui, defenſores primæ ſententiæ autumant; aliis exadverſo opinantibus, eos de ſola adrogatione intelligendos. De hac quæſtione actum fuit in ſacra Congregatione Concilii die 25. Septembris 1734. uti videre eſt *in Theſaur. Reſolut. tom.* 6. *pag.* 364. Nihil tamen ex deciſione, quæ tunc prodiit, poteſt concludenter ad rem evinci. Adoptio ſiquidem, de qua tum diſceptabatur, reſpiciebat puerum duodennem, expoſitum hoſpitali Sancti Spiritus in Saxia, ſub nullius patria poteſtate exiſtentem, & adoptatum auctoritate Commendatarii ejuſdem hoſpitalis, cui id juris a ſummo Pontifice conceſſum eſt; atque idcirco talis adoptio non immerito videri potuit vera adrogatio, quam impedimentum ad matrimonium inter recenſitas perſonas præſtare, nullus dubitat. Itaque, cum indeciſa adhuc remaneat controverſia, ſi de ea in Synodo agendum foret, ex ſolis Juris Civilis ſanctionibus poſſet definiri.

VI.

VI. Cognationem legalem excipit cognatio ſpiritualis, de qua in Decretalibus Gregorii IX. extat integer titulus, qui eſt *lib.* 4. *tit.* 11. In eo tamen titulo nullum decretale reſcriptum ad cognationem ſpiritualem pertinens affertur, quod ante Alexandrum III. Pontificem prodierit. Verum hujuſce impedimenti, quod a ſpirituali cognatione provenit, multo ante Alexandri III. ætatem mentio facta reperitur. Siquidem in Concilio Romano I. ſub S. Zacharia Papa, habito anno Chriſti 743. ſtatutum fuit *cap.* 5. *Ut ſpiritualem commatrem nullus ſibi præſumat nefario conjugio copulare. Nam, qui hujuſmodi opus perpetraverit, ſciat, ſe anathematis vinculo eſſe obligatum, & Dei judicio condemnatum* : *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1928. Nec alia etiam antiquiora deſunt hujuſmodi diſciplinæ monumenta. Sed, cum nullum ſuppetat anterius eo, quod habetur *in l.* 26. *Cod. de nuptiis*, ubi hæc Juſtiniani Imperatoris verba leguntur: *Ea perſona omnimodo ad nuptias venire prohibenda, quam aliquis a ſacroſancto ſuſcepit Baptiſmate; cum nihil aliud ſic inducere poteſt paternam affectionem, & juſtam nuptiarum prohibitionem, quam hujuſmodi nexus, per quem, Deo mediante, animæ eorum copulatæ ſunt*: id utique ſufficit, ut in catalogo legum civilium, quæ a Jure Canonico expreſſe confirmatæ ſunt, præmiſſa etiam de ſpiritualis cognationis impedimento lata adſcribatur: ut recte etiam obſervat Joannes Baptiſta Bartholus Epiſcopus Feltrenſis *In ſuis Inſtitutionibus Juris Canonici cap.* 44. *num.* 7.

CAPUT UNDECIMUM.

Exempla legum ſecundi generis, quæ ſcilicet ſunt a jure Canonico correctæ, & improbatæ: ubi de Matrimoniis filiorumſamilias ſine conſenſu parentum, & Servorum ſine conſenſu dominorum.

HActenus de legibus civilibus, a Jure Canonico expreſſe receptis, & approbatis. Longe plura proferre poſſumus exempla legum abrogatarum. Ac primo loco occurrunt leges Cæſareæ permittentes uſuras, dummodo non ſint immoderatæ, nec modum excedant præſcriptum a Conſtantino Magno *in celeberrima l.* 1. *tit. ult. lib.* 2. *Cod. Theodoſiani*, renovata a Juſtiniano *l.* 26. *Cod. de uſuris: In trajectitiis contractibus, vel ſpecierum fœnori dationibus, uſque ad centeſimum tantummodo licere ſtipulari, nec eam excedere; licet veteribus legibus hoc erat conceſſum*: quibus tamen ſanctioribus Eccleſiæ legibus eſt derogatum, ac ſevere vetitum, ſeu verius jure naturali, & Divino vetitum declaratum, quidquam lucri, etiamſi minimum ſit, ex mutuo reportare; quod *ex can.* 43. inter Apoſtolicos, *ex can.* 2. Concilii Illiberitani, *ex can.* 12. Concilii Arelatenſis I. *ex can.* 16. Concilii Carthaginienſis III. aliiſque pluribus Eccleſiæ ſanctionibus, atque ex communi SS. Patrum ſenſu aperte conſtare, inferius demonſtrabimus.

II.

II. Jure communi Cæſareo irrita fiunt matrimonia inita a filiisfamilias ſine conſenſu parentum; uti probant textus *in princip. Inſtit. de nuptiis*, & *in l. Nuptiæ 2. ff. de ritu nuptiar.* in quorum primo habetur: *Si filiifamiliarum ſint, conſenſum habeant parentum, quorum in poteſtate ſunt; nam, hoc fieri debere, & civilis, & naturalis ratio ſuadet, in tantum ut juſſus parentis præcedere debeat*: & infra: *Si adverſus ea, quæ diximus, aliqui coierint, nec vir, nec uxor, nec nuptiæ, nec matrimonium, nec dos intelligitur*: in altero dicitur: *Nuptiæ conſiſtere non poſſunt, niſi conſentiant omnes, id eſt qui coeunt, quorumque in poteſtate ſunt*. Equidem non ignoramus, Cujacium *in lib. 35. Pauli ad edictum ad l. 2. & 10. de ritu nuptiar.* & Dionyſium Godefridum *in l. Filius, ff. de ritu nuptiar.* contendere, per præfatas leges, non irritas, ſed ſolum illicitas decerni nuptias, quas filiifamilias contrahunt, invitis, aut inſciis, nec conſentientibus parentibus, ſub quorum ſunt poteſtate: neque nos præterit, hanc opinionem fulciri auctoritate Pauli Juriſconſulti, qui *lib. 2. ſent. tit. 14.* ſcripſit: *Eorum, qui in poteſtate patris ſunt, ſine voluntate ejus matrimonia jure non contrahuntur, ſed contracta non ſolvuntur: contemplatio enim publicæ utilitatis privatorum commodis præfertur*. Verum non ita ſentiunt alii eruditi viri, quibus prædictorum Juris textuum verba adeo perſpicua videntur, ut indubitanter afferant, per illa infirmari conjugia filiorumfamilias, quibus paternus conſenſus non adjecerit vires: quin imo Vinnius *ad lib. 1. Inſtit. tit. 10.* perpendens verba illa Juſtiniani: *ut juſſus parentis præcedere debeat*: hæc inſuper adnotavit: *Juſſus, id eſt conſenſus, aut potius aſſenſus parentis in nuptiis filiorum adeo neceſſarius eſt, ut etiam præcedere debeat, neque ratihabitione patris retro legitime fiant, nimirum cum ratihabitatio in iis tantum locum habeat, quæ non ſtatim ipſo jure nulla ſunt, ſed aliquo modo conſiſtunt, aut pendent*. Quod vero attinet ad locum ex Paulo Juriſconſulto allegatum, hac ipſa de cauſa, quod ſcilicet aperte contradicat citatis legibus, quas certiſſimum eſt Imperatorem Juſtinianum, ex ejuſdem Pauli Juriſconſulti ſententia, inſeruiſſe corpori Juris a ſe promulgati, non immerito ſuſpicantur plerique, quos ſequitur Juenin *tract. de Sacram. diſſert. 10. quæſt. 5. art. 2.* illum non eſſe Pauli, ſed Aniani cujuſdam, qui Theodoſianum Codicem tempore Alarici, Gothorum Regis, notis illuſtravit. Nec mirum, tantam ab Imperatoribus tributam poteſtatem parentibus in filiorum nuptias; adhuc enim remanebant rudera illius immoderatæ poteſtatis patriæ, quæ, auctore Romulo, diu viguerat apud Romanos, cujus ratione *licebat parentibus loris cædere filios, carcere coercere, in agros ad opera ruſtica vinctos amandare, venundare, denique interficere*: quod totidem verbis refert Dionyſius Halicarnaſſeus *lib. 2. pag. 46.* Hinc, teſte Lactantio *Inſtit. lib. 4. cap. 3.* filii dicebantur *ſervire patri*. Quin immo, liberorum conditionem in quibuſdam fuiſſe duriorem conditione ſervili, obſervant idem Lactantius, & Servius *ad Virgil. Æneid.* XI. *verſ.* 143. Quamvis porro hæc parentum

tum in filios immoderata jura, quæ certe barbariem ſapiebant, cultioribus Romanæ reipublicæ temporibus fuerint valde imminuta; nihilominus tamen Juſtiniani ætate tantam parentes retinebant in filios poteſtatem, ut idem Imperator §. 2. *Inſtit. de patria poteſtate* affirmaverit: *Nulli alii ſunt homines, qui talem in liberos habeant poteſtatem, qualem nos habemus*. Quocirca, cum leges Cæſareæ viribus carere voluerint matrimonia a ſervis contracta, non conſentientibus dominis, quorum ſubſunt dominio; mirum non eſt, earumdem edicto, fuiſſe robur ademptum conjugiis a filiisfamilias celebratis ſine conſenſu parentum, ſub quorum poteſtate exiſtunt.

III. Utraſque civiles leges, tam videlicet, quæ ſervorum, quam quæ filiorumfamilias ſolo contrahentium conſenſu inita matrimonia infringebant, quondam ratas habuit Eccleſia: etenim S. Baſilius *epiſt.* 199. *Canonica* 2. *ad Amphilochium can.* 4. *tom.* 3. *Oper. pag.* 296. ait: *Matrimonia ſine iis, qui poteſtatem habent, fornicationes ſunt. Neque ergo, vivente patre, neque hero, qui conveniunt, extra reprehenſionem ſunt; quemadmodum, ſi annuant cohabitationi, quos penes hujus rei eſt arbitrium, tunc firmitatem conjugii accipit cohabitatio*. Et Concilium Aurelianenſe IV. anni 541. *can.* 22. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1439. *Ut nullus per imperium poteſtatis filiam competere audeat alienam, ne conjugium, quod contra parentum voluntatem impie copulatur, velut captivitas judicetur; ſed, ſicut eſt probibitum, non admittatur. In his, qui perpetraverint, excommunicationis ſeveritas, pro modo piaculi, imponatur* & *can.* 24. loquens de conjugio ſervorum, decrevit: *Quæcumque mancipia, ſub ſpecie conjugii, ad Eccleſiæ ſepta confugerint, ut per hoc credant, poſſe fieri conjugium; minime eis licentia tribuatur, nec talis conjunctio a Clericis defenſetur:* & paucis interjectis, complectens tam ſervorum, quam filiorumfamilias matrimonia clanculum, & propria auctoritate, inita, addit: *De qua re decernimus, ut parentibus, aut propriis dominis, prout ratio poſcit perſonarum, accepta fide excuſati, ſub ſeparationis promiſſione, reddantur; poſtmodum tamen parentibus, atque dominis libertate conceſſa, ſi eos voluerint propria voluntate conjungere*. Concilium Cabilonenſe II. anni 813. *can.* 30. relato a Gratiano *in Can. ult.* 29. *quæſt.* 2. poſtquam dixit: *Nobis viſum eſt, ut conjugia ſervorum non dirimantur*: hanc ſtatim limitationem adjecit: *Ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem dominorum*. Ac denique, ut alia prætereamus, quæ ad rem congeſſit Gonzalez *in Cap. fin. de conjugio ſervorum, num.* 3. & *ſeq.* Ahyto Epiſcopus Baſileenſis in ſuo Capitulari, ſeculo IX. edito, apud Harduinum *tom.* 4. *col.* 1244. *can.* 21. edixit: *Ubi vero mancipia, non unius, ſed diverſæ poteſtatis juncta fuerint, niſi conſentientibus utriſque dominis, hujuſmodi copulatio rata non erit*.

IV. Verum poſtea conſultius viſum eſt Eccleſiæ præfatas civiles leges, pluribus ſeculis a ſe aut approbatas, aut toleratas, corrigere, & abrogare; ſtatuitque, ut deinceps nuptiarum validitas a ſolo penderet contra-

hentium conſenſu, nequaquam autem a nutu eorum, ſub quorum dominio, vel poteſtate contrahentes exiſtunt: quod generatim ſancitum legimus *in Cap. Cum locum, de ſponſal. & matrim. in Cap. Licet*, & *in Cap. Tua, de ſponſa duorum*; ſpeciatim vero de ſervis reſcripſit Hadrianus Papa ad Archiepiſcopum Salisburgenſem *in Cap. Dignum, de conjugio ſervorum: Nec inter ſervos matrimonia debent ullatenus prohiberi; & ſi, contradicentibus dominis, & invitis, contracta fuerint, nulla ratione ſunt, propter hoc, Eccleſiaſtico judicio diſſolvenda:* ac tandem de filiisfamilias, poſt alias ſanctiones indicatas a Juenin *cit. diſſ.* 10. *quæſt.* 5. *cap.* 3. *art.* 1. definivit Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. matrim.* ubi anathemate perculit, *qui falſo affirmant, matrimonia a filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe.*

V. Quamobrem non licet hodie eaſdem civiles leges, jamdiu ab Eccleſia reſciſſas, excitare, earumque obtentu, firmitatem adimere aut ſervorum, aut filiorumfamilias connubiis, quibus domini, vel parentes non annuerunt. Quod autem affirmat Boehmerus *Jur. Eccleſ. Proteſtantium lib.* 4. *tit.* 9. §. 6. nempe in Pomerania, Weſtphalia, & Bohemia, ubi adhuc remanent veſtigia antiquæ ſervitutis, & etiam hodie reperiuntur *homines proprii*, hoc eſt exiſtentes ſub dominorum proprietate, iſtorum connubia non aliter eſſe valida, quam ex dominorum conſenſu, aut eſt accipiendum de ſervorum conjugiis quoad effectus civiles, aut non eſt admittendum a Catholicis illis in regionibus degentibus, qui ſanctioribus Eccleſiæ legibus reguntur. Intra fines pariter pœnarum civilium concluditur edictum a Chriſtianiſſimo Rege Henrico III. in Comitiis Bleſenſibus anni 1579. *art.* 40. promulgatum, atque a Ludovico XIII. anno 1629. & 1639. renovatum, quo nulla, & invalida declarantur matrimonia a filiisfamilias contracta ſine conſenſu parentum: illud ſiquidem verbum *invalida, non eſſe aliter explicandum, quam per ſolam relationem ad contractum civilem*, ejuſdem Ludovici nomine, Clero Gallicano reſponderunt Regii Commiſſarii; uti habetur *tom.* 3. *rerum, & decretorum Cleri Francici*, teſtaturque Lovetus, in Pariſienſi Senatu Conſiliarius, *tit.* 6. *litt.* M. ſcribens: *Nullitas matrimonii proveniens ex defectu conditionum, quas requirit articulus* 40. *Bleſenſis Conſtitutionis, nullatenus attingit ipſum Sacramentum, quod nihilominus in iſto matrimonio exiſtit: non agitur de Sacramento matrimonii, aut ejus eſſentialibus cæremoniis; ſed de validitate conventionum matrimonialium, de acceſſoriis matrimonii, de dotis validitate, & communitate inter virum, & uxorem: quæ conventiones non dependent ex theologicis deciſionibus, ſed ex edictis in Parlamento verificatis*. Idem oſtendit Iſaacus Habertus, Epiſcopus Vabrenſis, *in libro de juſtitia connubialis edicti a Ludovico XIII. conditi*, ubi hæc habet: *Non multum laborandum eſt de conciliandis Regiis edictis cum Eccleſiæ ſententia: nullo ſiquidem unquam edicto, matrimonia filiorumfamilias invalida, ac nulla eſſe abſque conſenſu parentum, tutorumque, conſtitutum eſt, etſi hic error multis impo-*

ſue-

Digitized by Google

fuerit. Prohibita quidem ſunt; ſed, invalida, & nulla eſſe, haudquaquam definitum. Unde etiam Deceſſorum ſuorum veſtigiis inſiſtens Rex Chriſtianiſſimus Ludovicus, ea iterum prohibuit, ac auſterius interdixit: invalida tamen, ac nulla eſſe, contra Tridentinæ Synodi decretum, ac Theologorum unanimem etiam in regno ſuo ſententiam, minime ſanxit. Idem tradit Cabaſſutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib. 3. cap. 26. num. 6. & 7.* ubi Brodeum carpit, quod Regium edictum ad ipſam etiam Sacramenti rationem protraxerit. Idem docet Gerbaſius in libro, quem inſcripſit *Tractatus pacificus &c. pag.* 504. Idem Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de Sacram. matrim. cap. 2. art. 3. prop.* 1. Quocirca neſcimus, qua ratione Juenin *cit. diſſ.* 10. *cap.* 3. *art.* 2. metuerit ſuum calculum adjicere tot Doctorum Gallicanorum ſententiæ, Regia etiam declaratione firmatæ, & decidere noluerit, an revera in Gallia matrimonia inita a filiisfamilias ſine conſenſu parentum, ſint valida quoad ſubſtantiam, etſi civilibus effectibus deſtitui nemo dubitet. Neque extra inſtitutum vagati ſumus, dum hæc prolixius enarravimus; ſiquidem verebamur, ne Epiſcopi, prædicti Juenin, aliorumque contra communem ſapientiorum Galliæ Doctorum ſenſum idem ſcriptitantium, auctoritate decepti, non audeant in ſuis Synodis declarare, matrimonia a filiisfamilias, invitis, ac inſciis parentibus contracta, etſi illicita, valida tamen eſſe, ac proinde integrum non eſſe contrahentibus, quamdiu eorum alter ſuperſtes eſt, alias nuptias inire: quam profecto Synodalem declarationem, ad conſulendum animarum ſaluti, non ſolum utilem, ſed maxime neceſſariam reputamus.

CAPUT DUODECIMUM.

Exempla alia legum civilium a Jure Canonico correctarum: ubi præcipue de Adulteriis, & Concubinatu.

JUxta leges civiles, conjugatus cognoſcens ſolutam, adulterii judicio non tenetur, *l. 6. §. 1. ff. de adulteriis*, & *l. 2. Cod. eod. tit.* quamvis adulterii crimine damnetur conjugata ſolutum admittens. Aliud ſtatutum eſt a Jure Canonico, quod tam virum, quam uxorem, eadem lege teneri voluit, quia utrobique idem ligat fidei conjugalis vinculum: quare Ambroſius *lib. 1. de Abraham*, relatus *in Can. Nemo*, 32. *quæſt.* 4. ait: *Nemo blandiatur ſibi de legibus hominum. Omne ſtuprum adulterium eſt, nec viro licet, quod mulieri non licet. Eadem a viro, quæ ab uxore, debetur caſtimonia. Quidquid in ea, quæ non ſit legitima uxor, commiſſum fuerit, adulterii crimine damnatur:* ubi Gloſſa *verb. de legibus*, notat: *Quæ dicunt, quod adulterium non committitur cum ſoluta, ſed cum nupta.* Acrius eas Romanorum leges reprehendit Hieronymus *in epiſt. ad Oceanum de morte Fabiolæ*, cujus fragmentum refert Gratianus *in Can.* 20. *ea-*

dem cauſ. 32. *quæſt.* 5. ait quippe Hieronymus *tom.* 1. *Oper. col.* 455. *Aliæ ſunt leges Cæſarum, aliæ Chriſti. Aliud Papinianus, aliud Paulus noſter præcipit. Apud illos viris impudicitiæ frena laxantur, & ſolo ſtupro, atque adulterio condemnato, paſſim per lupanaria, & ancillulas libido permittitur, quaſi culpam dignitas faciat, non voluntas. Apud nos, quod non licet fœminis, æque non licet viris, & eadem ſervitus pari conditione cenſetur*. Ad eamdem inter leges Cæſareas, & Eccleſiaſticas, hac in re diſcrepantiam alluſit Auguſtinus *lib.* 2. *de adulterinis conjugiis cap.* 8. *num.* 7. *tom.* 6. *Oper. col.* 407. ubi quoſdam inducit adulteros, ita ſecum invicem loquentes: *An vero ſexus noſtri dignitas hanc ſuſtinebit injuriam, ut cum aliis fœminis, præter uxores noſtras, ſi quid admittimus, in luendis pœnis, mulieribus comparemur?* Eoſque in hunc modum conqueri, addit Auguſtinus, confiſos juribus forenſibus, diſcrimen ponentibus inter viri, & uxoris conditionem: *Sed iſti* (ait), *quibus diſplicet, ut inter virum, & uxorem par pudicitiæ forma ſervetur, & potius eligunt, maximeque in hac cauſa, mundi legibus ſubditi eſſe, quam Chriſti; quoniam jura forenſia non eiſdem, quibus fœminas, pudicitiæ nexibus viros videntur obſtringere &c.* Abrogatis autem prædictis legibus civilibus, nimium indulgentibus virorum impudicitiæ, conſequens fuit, ut eadem actio ad divortium daretur uxori contra virum adulterum, quæ huic competit adverſus adulteram uxorem; quemadmodum perpendit Hieronymus *cit. epiſt. ad Oceanum* relatus *in Can. Præcepit*, 32. *quæſt.* 5. *Præcepit Dominus, uxorem non debere dimitti, excepta cauſa fornicationis, & ſi dimiſſa fuerit, manere innuptam. Quidquid viris jubetur, hoc conſequenter redundat in fœminas. Neque enim adultera uxor dimittenda eſt, & vir mœchus retinendus*: cui conſonant Auguſtinus relatus *in Can. Idololatria*, 28. *quæſt.* 1. & Innocentius I. *Epiſt.* 3. *ad Exuperium Epiſcopum Toloſanum cap.* 4. relatus pariter *cit. cauſa* 32. *quæſt.* 5. *Can. fin.* ubi rationem inſuper expendit, propter quam rarius contingit, maritum adulterum ab uxore dimitti: *Et illud deſideratum eſt ſciri* (ſcribit Innocentius), *cur communicantes viri cum adulteris uxoribus non conveniant, cum contra uxores in conſortio adulterorum virorum manere videantur? Super hoc Chriſtiana religio adulterium in utroque ſexu pari ratione condemnat. Sed viros ſuos mulieres non facile de adulterio accuſant, & non habent latentia peccata vindictam. Viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre conſueverunt; & ideo mulieribus, prodito earum crimine, communio denegatur.... Cum ergo par cauſa ſit, interdum, probatione ceſſante, vindictæ ratio conquieſcit.*

II. A legibus civilibus permiſſum eſſe concubinatum cum una, uxoris loco, domi retenta, afferit Cujacius: quod ſi verum ſit, nemini dubium eſt, eas leges, utpote juri naturali, & Divino contrarias, eſſe ab Eccleſia reprobatas, præſertim a Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 8. *de reform. matrim.* ubi concubinarios tam ſolutos, quam uxoratos, ſi ter ab Ordinario moniti, *concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejun-*

junxerint, excommunicatione feriendos eſſe, decrevit. Diximus, ſi verum ſit, quod ſibi perſuaſit Cujacius: alii enim æque docti, ac eruditi Juris Civilis Interpretes, præſertim Merillus *Obſervat. lib.* 3. *cap.* 15. hallucinatum exiſtimant Cujacium, qui concubinam confudit cum pellice: concubina quippe a legibus civilibus permiſſa, erat vera uxor, ducta tamen ſine dote, & nuptiali ſolemnitate; uti colligitur *ex l.* 144. *ff. de verb. ſignif. l. Donationes*, 32. *ff. de donationibus*, & Juſtiniani *Novella* 18. a legitima vero uxore differebat, ſola dignitate, quia ſcilicet concubina, etſi & ipſa uxor eſſet, non tranſibat in familiam mariti, neque iſtius participabat jura, privilegia, & honores, quorum conſors fiebat uxor legitima; quod conſtat *ex cit. l. Donationes*, & pluribus exornant Merillus *cit. loc.* Antonius Auguſtinus *de emendatione Gratiani lib.* 1. *dialog.* 15. & du-Cangius *in Gloſſario verb. Dos*. In hoc eodem ſenſu ſanctiſſimos antiqui Teſtamenti Patriarchas, quibus permiſſa erat polygamia, præter uxores, habuiſſe legimus concubinas, hoc eſt aliud uxorum genus, quæ unice ad procreandos liberos, non ad familiam regendam, reſque familiares adminiſtrandas, eſſent admiſſæ: etenim Cetura *in cap.* 25. *Geneſis*, dicitur Abrahæ concubina, & uxor; & Agar, quæ ibidem appellatur pariter ejuſdem concubina, *in cap.* 16. vocata fuerat vera uxor: quod bene animadvertit Bellarminus *de Concilior. auctorit. lib.* 2. *cap.* 8. *propoſit.* 11.

III. De ejuſmodi concubinis, & non de pellicibus, loquuntur antiqui canones, concubinas ad Baptiſmum, & concubinarios ad Communionem admittentes. *Concubina cujuſpiam infidelis mancipii* (ait Auctor Conſtitutionum Apoſtolicarum, loquens de Baptiſmo, *lib.* 8. *cap.* 32.) *illi ſoli dedita, admittatur; ſi autem etiam cum aliis petulanter agit, rejiciatur*. Et Patres Concilii Toletani I. habiti anno 400. *cap.* 17. relato a Gratiano *in Can. Is qui, diſt.* 34. *Si quis habens uxorem fidelem, concubinam habeat, non communicet. Ceterum is, qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, a Communione non repellatur; tantum ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinæ (ut ei placuerit) ſit conjunctione contentus: alias vivens abjiciatur, donec deſinat, & ad pœnitentiam revertatur*. Ac denique Iſidorus relatus *in Can.* 5. *ead. diſt.* 34. *Chriſtiano non dicam plurimas, ſed nec duas ſimul habere licitum eſt, niſi unam tantum aut uxorem, aut certe, loco uxoris (ſi conjux deeſt), concubinam*. Omnes, inquam, ejuſmodi Canones non loquuntur de pellice, ſed de uxore, non adhibitis dotalium tabularum ſolemnitatibus ducta, quam, vocabulo a Cæſareis legibus uſurpato, & communiter tunc uſitato, nominarunt *concubinam*. Ita canonem Toletanum interpretatur Gratianus *cit. diſt.* 34. ubi ait: *Concubina hic ea intelligitur, quæ, ceſſantibus legalibus inſtrumentis, unita eſt, & conjugali affectu adſciſcitur. Hanc conjugem facit affectus: concubinam vero lex nominat*. Gratiani vero interpretationem amplectuntur, & illuſtrant Correctores Romani *in eod. cit. Can. Is qui*, Antonius Auguſtinus, & Bellarminus *cit. loc.* Hurtadus *Reſolut. moral. tom.* 1. *tract.*

tract. 1. *de Abſolutione Sacramentali cap. 6. per totum*, Binius *in notis ad eumdem canonem* 17. *Toletanum*, *tom.* 2. Conciliorum Hiſpaniæ collectorum a Cardinali de Aguirre *pag.* 148. *num.* 22. Natalis Alexander *diſſert.* 29. *ad ſec.* 1. Atque in eumdem ſenſum tam canonem Toletanum, quam locum ex Apoſtolicis Conſtitutionibus allegatum, accipiendum aſſerit etiam hæreticus Binghamus *Origin. Eccleſiaſt. tom.* 4. *lib.* 11. *cap.* 5. §. 11. & *tom.* 7. *lib.* 16. *cap.* 11. §. 5.

IV. Quod ſi quis Patres Toletanos loquutos velit de vera pellice, hoc eſt muliere, nullo conjugali fœdere, viro juncta, ſed unice ad explendam libidinem ab eodem domi retenta, tunc dicendum eſſet, eos nomine *Communionis*, quam concubinariis non cenſuerunt denegandam, non intellexiſſe *Communionem Eucharisticam*, ſed ſolam *communionem civilem*, a qua, depravatis ejus ſeculi moribus, quantum fas erat, indulgentes, illos non judicarunt repellendos; uti, poſt Ferdinandum Mendoza, eumdem canonem explicat Cardinalis de Aguirre *cit. loc. num.* 23. *& ſeq.* Ecquis etenim credat, novendecim ſapientiſſimos Patres, qui Toletano Concilio interfuerunt, potuiſſe permittere, ut Divinæ menſæ participes fierent fornicarii, non ſolum nulla peracta pœnitentia, verum etiam in ſuo crimine inſordeſcentes, quos Apoſtolus Paulus 1. *ad Corinthios* 5. e regno cœlorum excluſit, & *ad Epheſios* 5. *non habere hæreditatem in regno Chriſti*, *& Dei*, prædicavit?

V. In ſenſu, a nuper expoſito, diverſo, *concubinæ* nomen accepit S. Leo Magnus in reſponſione ad inquiſitiones Ruſtici Narbonenſis, relata *in Can.* 12. 32. *quæſt.* 2. ubi poſtquam dixerat: *Non omnis mulier juncta viro uxor eſt viri, quia nec omnis filius eſt hæres patris:* addit: *Igitur cujuſlibet loci Clericus, ſi filiam ſuam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi conjugato eam dederit, niſi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honeſtata videatur*. Loquitur nimirum Pontifex de concubina, quam vir ſibi devinxerat non ſolum ſine nuptialibus tabulis, ſed nexu ſolubili, ſeu quam ad individuam quidem vitæ ſibi aſciverat ſocietatem, ſed ad ſui arbitrium duraturam. Ejuſmodi concubinarum genus, quas alio nomine *ancillas* etiam appellabant, quæque nulla ratione eſſe poterant veræ uxores, a Paganis inventum, pedetentim fluxiſſe in Chriſtianos, conſtat *ex l.* 1. *Cod. Theod. tit. de naturalibus liberis*, ubi durior fit conditio naturalium liberorum, ut metu pœnæ hominum animi avocarentur a concubinatu *gentili*, *& admodum ſolubili*, more Romano inito. Ea nihilominus lex, ab Imperatoribus lata, non valuit eumdem deteſtandum abuſum e Chriſtiana republica eliminare: inſequenti quippe ætate adhuc plures inventi ſunt, qui licere putaverint, unam fœminam ſibi jungere, quam poſſent pro libito a ſe abjicere; quod diſcimus ex Marculfo *formul. lib.* 2. *cap.* 30. & ex Mabillonio *tom.* 4. *Analect.* Jam vero has concubinas, quæ vere erant pellices, reſpexit Leo, cum Clericis permiſit, filias

filias ſuas nuptui tradere viris habentibus concubinas : cum his quippe, ad tempus dumtaxat acceptis, haud conſiſtere potuerat inſolubile vinculum matrimonii. Hanc ſibi mentem eſſe, aperte ſignificavit idem Pontifex, inquiens: *Aliud eſt uxor, aliud concubina*: & paulo inferius: *Ancillam a toro abjicere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, ſed profectus eſt honeſtatis*. In eaſdem temporarias concubinas pluribus in locis invehitur Auguſtinus, & præcipue *de bono conjugali cap.* 14. relato *in Can.* 5. 32. *quæſt.* 2. *Concubinæ ad tempus adbibitæ, nec etiamſi cauſa filiorum concumbant, juſtum faciunt concubinatum*. De illis pariter expreſſe loquitur Ecgbertus Archiepiſcopus Eboracenſis in ſuis excerptionibus ex ſacris canonibus, ſanctorumque Patrum dictis, concinnatis, *cap.* 127. *tom.* 1. *Collection. Concil. Britann. pag.* 109. ubi hæc habet: *Auguſtinus dicit*: *Quale eſt, quod multi virorum, ante nuptias, concubinas ſibi adhibere non erubeſcunt, quas poſt annos dimittant, & ſic poſtea legitimas uxores accipiant? Unde coram Domino, & coram Angelis ejus teſtor, atque denuntio, Deum iſta conjugia ſemper probibuiſſe, & nunquam placuiſſe*: *& præcipue temporibus Chriſtianis concubinas habere nunquam licuit, nunquam licet, nunquam licebit*.

VI. Infiniti eſſemus, ſi ceteras percurrere vellemus leges a Jure Canonico deletas. Duas alias tantum indicabimus. De Jure Civili vidua nubens intra annum luctus, & multis fit obnoxia pœnis, de quibus Cironius *ad tit. Decretalium de ſecundis nuptiis*, & inter ceteras notatur infamia *l. Liberorum*, 81. *ff. de his, qui notantur infamia*; iiſdemque viduis, intra annum nubere, vetitum etiam legimus a Concilio Ænhamenſi, habito circa annum 1009. *in cujus can.* 16. præcipitur: *Et ſit qualibet vidua, quæ ſe ipſam recte continuerit, ſub præſidio Dei, & Regis, & ſedeat* 12. *menſes marito orba*; *deinde eligat, quem ipſa voluerit*: *tom.* 1. *Concilior. Britanniæ pag.* 289. Verum ejuſmodi leges abrogarunt Urbanus III. *in Cap.* 4. & Innocentius III. *in Cap.* 5. *de ſecundis nuptiis*, quorum poſtremus ait: *Cum, ſecundum Apoſtolum, mulier, mortuo viro ſuo, ab ejus ſit lege ſoluta, & nubendi cui vult, tantum in Domino, liberam habeat facultatem*; *non debet legalis infamiæ ſuſtinere jacturam, quæ, licet poſt viri obitum infra tempus luctus* (*ſcilicet unius anni ſpatium*) *nubat, conceſſa ſibi tamen ab Apoſtolo utitur poteſtate*.

VII. Juxta antiquiores leges, jus erat marito occidendi uxorem in adulterio deprehenſam: quod videre eſt apud Covarr. *in* 4. *Decretal. part.* 2. *cap.* 7. §. 7. *num.* 1. Poſteriori vero jure Digeſtorum, & Codicis Juſtinianei, facultas quoque data eſt marito occidendi adulterum turpiter cum uxore agentem, in propria domo deprehenſum; uti liquet *ex l. Marito, ff. ad leg. Juliam de adulteriis*, & *ex l. Gracchus C. eod. tit.* Patri quoque facta eſt poteſtas interficiendi filiam, in ſua poteſtate exiſtentem, in ſua domo, vel in domo generi in adulterio deprehenſam, dummodo tamen una cum ipſa adulterum quoque occidat, *l. Quod ait, l. Ni-*

Digitized by Google

Nihil intereſt, *l. Nec in ea*, *l. Patri*, *& tribus ſeq. ff. ad legem Juliam de adulteriis*. At omnes ejuſmodi leges, utpote quæ impunitatem dabant delinquentibus adverſus quintum Decalogi præceptum, quo cuilibet interdicitur, ne quemquam privata auctoritate interficiat, ſunt a Jure Canonico reſciſſæ, uti habetur *in Can. Inter hæc*, 33. *quæſt.* 2. Quare ab Alexandro VII. die 7. Septembris 1665. Apoſtolicæ damnationis telo confixa fuit etiam hæc propoſitio, in ordine 19. *Non peccat maritus*, *occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehenſam*. Quin immo adeo Jus Canonicum abhorret ab occiſione uxoris, etiam in adulterio repertæ, ut virum, id ſcelus perpetrantem, non ſolvat ab impedimento, quo *in Can. Interfectores*, & *in Can. Admonere*, 33. *quæſt.* 2. ceteros ligavit propriæ uxoris interfectores, ne deinceps poſſint cum alia matrimonium contrahere; uti perpendit Perez *de Matrim. diſp.* 23. *ſect.* 6. *num.* 2. quod tamen impedimentum eſſe tantum impediens, & non dirimens, docet cum communi S. Thomas *in* 4. *diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 2. Ad aliquid vero indulgendum humanæ imbecillitati, & ſubitæ iræ, qua homines exardeſcunt, cum ſuæ, ſuæque familiæ honori illatam injuriam propriis oculis conſpiciunt, ſtatuit Alexander III. *in Cap. Si vero de ſent. excomm.* ut excommunicationi Papæ reſervatæ non ſubjaceat, *qui in Clericum cum uxore*, *matre*, *ſorore*, *vel filia propria turpiter inventum*, *manus injecerit violentas*.

VIII. Quas hucuſque enumeravimus, aliaſque ſimiles leges, a Jure Canonico correctas, fruſtra Epiſcopus in ſua Synodo commemoraret, niſi forte ab illis aliquod argumentum deſumere vellet ad magis roborandas ſuas Synodales ſanctiones. Sic, ſi in Synodo agendum foret de adulteriis, poſſet hujus criminis gravitas vel inde colligi, & ponderanda proponi, quod leges civiles interdum permiſerint occiſionem adulteri in flagitio deprehenſi. Ita pariter ad compeſcendam effrenatam licentiam filiorumfamilias nuptias contrahere præſumentium, inſciis, aut juſte, ac rationabiliter renuentibus parentibus, merito diceretur, ejuſmodi connubia non ſolum eſſe a naturali, & Divina lege graviter prohibita, ſed & inſuper legibus civilibus adeo exoſa, ut, ſi iſtis ſtandum foret, validitate carerent. Is denique ſervandus eſt modus, quem tradit ſanctiſſimus Nicolaus Pontifex in epiſtola ad Concilium in Diœceſi Silvanectenſi congregatum, relata *in Can. Lege Imperatorum*, *diſt.* 10. ubi ſic legitur: *Lege Imperatorum non in omnibus Eccleſiaſticis controverſiis utendum eſt*, *præſertim cum inveniantur Euangelicæ*, *ac Canonicæ ſanctioni aliquoties obviare*. Deinde vero, nonnullis adductis exemplis, & Prædeceſſorum teſtimoniis, quibus id comprobatur, ita concludit: *Non quod Imperatorum leges (quibus ſæpe Eccleſia utitur contra hæreticos*, *ſæpe contra Tyrannos*, *atque contra pravos quoſque defenditur) dicamus penitus renuendas*, *ſed quod eas Euangelicis*, *Apoſtolicis*, *atque Canonicis decretis (quibus poſtponendæ ſunt) nullum poſſe inferre præjudicium aſſeramus*. Sed de

le-

Digitized by Google

legum civilium uſu plura inferius, ubi de legibus a Jure Canonico ſilentio præteritis.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Gravis dubitatio olim exorta, an quædam Lex Civilis eſſet a Jure Canonico recepta, an potius abrogata; atque ideo an valide contrahi poſſit matrimonium inter Vitricum, & Uxorem Privigni.

CUm ſacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, acriter in ea diſputatum fuit, an textus Juris Civilis *in l. Uxorem, ff. de ritu nuptiarum*, eſſet correctus, & abrogatus a Jure Canonico *in Cap. Non debet, de conſanguinit. & affinit.* Diſputationi autem cauſam dedit quædam Synodalis Conſtitutio, cujus firmitas a prædictæ legis civilis pendebat firmitate. Quidam Epiſcopus in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus explicans impedimenta matrimonium dirimentia, & ſpeciatim impedimentum affinitatis provenientis ex copula licita, dixit, matrimonium valide contrahi non poſſe inter vitricum, & uxorem privigni, juxta citatum textum Juris Civilis *in l. Uxorem*, 15. *ff. de rit. nuptiar.* ubi Papinianus ait: *Uxorem quondam privigni conjungi matrimonio vitrici non oportet; nec in matrimonium convenire novercam ejus, qui privignæ maritus fuit:* cui quidem textui minime derogatum addebat ab Innocentio III. *in cit. Cap. Non debet, de conſanguinit. & affinit.* quoniam, ut ipſe ajebat, Innocentius dumtaxat revocavit, & abolevit impedimentum ſecundi, & tertii generis affinitatis in linea collateralium; non autem in linea aſcendentium, & deſcendentium: ſicuti utrumque textum, Canonicum ſcilicet, & Civilem perpendentes, docuerunt Oinotomus *ad lib.* 1. *Inſtit. tit. de nupt. num.* 14. Arnoldus Vinnius *ad eumd. tit. num.* 2. Joannes Schneideunitus *in comment. ad Inſtit. Civil. lib.* 1. *de nupt. tit.* 10. *pag.* 50. Bruneman *in Comment. ad Pandectas ad cit. leg. Uxorem*, 15. *ff. de rit. nuptiar.* quorum Auctorum judicium non ideo parvi faciendum eſt, quod ii ſint heterodoxi, quoniam & ipſi, quoad matrimonii impedimenta, Jus Canonicum ſectantur: quare citatus Schneideunitus affirmat, hanc unicam ob cauſam matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni, ab eorum conſiſtoriis irritum pronunciari: *Quia* (ait) *in hoc caſu Jus Civile expreſſe non reperitur correctum a Jure Canonico.* Idemque in tribunalibus Galliæ ſæpius judicatum, refert Antonius Mornaccius *in Obſervat. ad* 24. *primos libros Digeſtorum lib.* 23. *ad leg.* 42. *de rit. nuptiar. pag.* 862. Et dato etiam, pergebat Epiſcopus, quod in caſu matrimonio non obeſt impedimentum affinitatis, obſtabit ſaltem impedimentum publicæ honeſtatis; quod conſideravit Modeſtinus Juriſconſultus, cum *in leg. Non facile*, 4. *ff. de gradibus, & affinibus*, ait: *Hos itaque inter ſe, quod, affinitatis cauſa, parentum loco, liberorumque habentur, matrimonio copulari ne-*

fas eſt. Et profecto matrimonium, de quo eſt ſermo, ob maximam, quam redolet, inhoneſtatem, a Jure Civili improbatum cenſuit Faber *in ſua Juriſprudentia Papiniana tit.* 10. *de nuptiis princ.* 6. *illat.* 12. inquiens: *Inhoneſtum autem palam eſt, eam, quæ aliquando uxor fuerit illius, qui mihi aut filii, aut parentis loco fuerit, uxorem a me duci*. Cui adſtipulatur Carpzovius *lib.* 2. *Juriſprud. conſiſt. tit.* 7. *de diſpenſat. matrim. in gradu prohibito definit.* 119. *pag.* 182. ubi ait: *Privignus a vitrici, & hic rurſus a privigni vidua abſtinere debet, non ſolum ob rationem honeſtatis, quæ in matrimonio multum attenditur, ſed etiam propter expreſſam Juris Civilis diſpoſitionem*.

II. Nihilominus tamen, hujus quæſtionis articulo in ſacra Congregatione Concilii mature diſcuſſo, expenſiſque rationum momentis, a nobis, qui (ut diximus) ejuſdem a Secretis eramus, in utramque partem adductis, quæ legi poſſunt *in Theſaur. Reſolut. tom.* 2. *pag.* 26. eadem ſacra Congregatio die 8. Martii 1721. validum pronunciavit Matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni contractum. Neque enim ulla habenda fuit ratio prædictarum Conſtitutionum Synodalium, utpote quæ unice innitebantur Juris Civilis ſanctionibus jamdiu correctis, atque abrogatis ab Innocentio III. *in cit. Cap. Non debet, de conſanguinit. & affinit.* Ad cujus textus expoſitionem præmittendum eſt, triplex olim fuiſſe affinitatis genus, juxta *Can.* 3. *& Can. fin.* 35. *quæſt.* 3. & *Cap.* 1. *de ſobole ex ſecundis nuptiis ſuſcepta*, in prima Collectione Decretalium: primum una dumtaxat media perſona: alterum duabus: tertium tribus perſonis mediis contrahebatur: quæ omnia exemplis melius, quam ulla alia ratione, explicantur. Si Titius, frater Caji, matrimonium iniiſſet, & conſummaſſet cum Berta, hæc Caji affinis erat, ſicuti nunc eſt, in primo genere affinitatis: ſi mortuo Titio, Berta matrimonio jungebatur cum Sempronio, Sempronius alter Bertæ maritus, & Cajum, & omnes defuncti Titii conſanguineos, ſecundo affinitatis genere contingebat: ſi demum, mortua Berta, Sempronius aliud conjugium celebraſſet cum Nævia, etiam cum hac & Cajus, & omnes conſanguinei Titii, tertio affinitatis genere conjungebantur. Ex his porro affinitatis ſpeciebus quælibet matrimonio valide contrahendo obſtabat: quod *ex cit. Can.* 3. *& final.* liquet, & explicant Petrus Bleſenſis *epiſt.* 115. ac fuſe Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſput.* 67. ac Baſilius Pontius *lib.* 7. *cap.* 34. ſed Innocentius III. *in laudato Cap. Non debet*, ſecundam, & tertiam affinitatis ſpeciem abolevit, & abrogavit; ſtatuitque, ut deinceps ſola affinitas primi generis, uſque ad quartum gradum, matrimonium impediret, & dirimeret. Adeo autem indefinite Innocentius loquitur, ut gratis omnino, atque arbitrario quis ſibi fingere valeat, per præfatam Decretalem abrogatas, & deletas non eſſe ſecundam, & tertiam ſpeciem affinitatis in linea recta aſcendentium, & deſcendentium; quemadmodum *ad tit. de conſanguinit. & affinit.* optime ponderarunt Zoeſius *num.* 9. Engel *num.* 6. Konig *num.* 22.

Sch-

Schmalzgrueber *num.* 77. & Auctor *Theolog. dogmat. & moral. ad uſum Seminarii Catalaunenſis tom.* 7. *pag.* 853. unde ab omnibus Canoniſtis, inſtar regulæ nullam habentis limitationem, uſurpatur commune illud effatum: *Affinitas non parit affinitatem*.

III. Jam vero, cum vitricus, & uxor privigni, ſecundo dumtaxat, & non primo affinitatis genere, inter ſe conjungantur, neceſſario inde conſequitur, nullo nunc detineri canonico impedimento, quo minus poſſint validum matrimonium inter ſe contrahere; ſicuti egregie ratiocinatur Cujacius *ad tit.* 14. *de conſanguinit. & affinit. Oper. poſthumor. tom.* 3. *edit. Pariſ. anni* 1658. *pag.* 366. inquiens: *At hodie ex Cap. penultimo, ſive Concilio Lateranenſi, habito ſub Innocentio III. in ſecundo genere affinitatis nuptiæ vetitæ non ſunt, & abrogata eſt lex* 15. *ff. de rit. nuptiar.* & *in Comment. ad eamdem legem Uxorem*, 15. *tom.* 1. *Oper. pag.* 153. ubi ait: *At hæc Papiniani ſententia hodie abrogata eſt decreto Innocentii in Cap. Non debet, extr. de conſanguinit. & affinit. quo in primo tantum genere affinitatis nuptiæ prohibentur, non in ſecundo, vel tertio, & perſonæ, de quibus in hac lege agitur, ſunt in ſecundo genere affinitatis, non in primo*.

IV. Remoto impedimento affinitatis, illico corruit aliud, quod ex publica honeſtate oriri fingitur: etenim impedimentum publicæ honeſtatis unice emergit aut ex ſponſalibus validis, juxta textus *in Cap.* 1. *de ſponſal. & matrim. in* 6. & *cap.* 3. *ſeſſ.* 24. Concilii Tridentini *de reform. matrim.* aut ex matrimonio dumtaxat rato, ad normam Conſtitutionis S. Pii V. incipien. *Ad Romanum*: matrimonium autem conſummatum aut veram producit affinitatem, aut certe aliud impedimentum non parit. Præterea publicæ honeſtatis impedimentum, ex matrimonio rato ortum, ſolum contrahitur inter maritum, & conſanguineos uxoris, ac viciſſim inter uxorem, & conſanguineos mariti; non autem inter maritum, & affines uxoris, neque inter uxorem, & affines mariti: vitricus vero non eſt conſanguineus, ſed affinis ſui privigni, ac proinde neque affinitate, neque publica honeſtate impeditur, ne matrimonium contrahere valeat cum ejuſdem ſui privigni uxore. Itaque concludendum eſt, male fuiſſe in præfatis Conſtitutionibus Synodalibus allegatas leges civiles, quæ ex Jure Canonico jamdiu fuerant expreſſe abrogatæ. In Synodo Limana decretum eſt, ut Indi Peruani, qui matrimonium contraxerunt cum noverca, vel nuru, non admittantur ad Baptiſmum, niſi prius conjugium præfatum veluti jure naturæ irritum ſolvant, uti refert Acoſt. *de procuranda Indorum ſalute tit.* 16. *cap.* 21. Synodus hæc certum ponit, affinitatem, quæ ex matrimonio cauſatur, jure naturæ dirimere matrimonium in primo gradu lineæ rectæ: id autem certum non eſt, cum probatiſſimi Auctores doceant, nullam affinitatem, ne eam quidem, quæ eſt in primo gradu lineæ rectæ, dirimere matrimonium jure naturæ, ſed jure tantum Eccleſiaſtico, & conſequenter ſuper eo impedimento, graviſſimis urgentibus cauſis, poſſe a ſummo Pontifice diſpenſari; Sylvius *Oper. tom.*

5. *in verb. Diſpenſatio tertio*. At, quidquid ſit de poteſtate, a ſimili diſpenſatione Romani Pontifices, etſi pluries rogati, abſtinuerunt. Legi poteſt Rigantius *cit. tom.* 4. *ad regul.* 49. *Cancellariæ a num.* 18. *& ſeq.* ubi etiam mentionem facit noſtri conſilii reverenter exhibiti, dum in minoribus eſſemus, Benedicto XIII. noſtro Benefactori, ut a ſimili diſpenſatione, pro qua rogabatur, abſtineret, prout abſtinuit.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Legibus Civilibus a Jure Canonico neque correctis, neque expreſſe approbatis, & proinde aliquando opportune in Synodo memorandis.

ALiquid nunc dicendum remanet de legibus ſecularibus, a Jure Canonico ſilentio prætermiſſis. Ejuſmodi leges, ſi rem ſpectent mere profanam, neque ulla ex parte ſacris canonibus adverſentur, tacite approbatæ videntur *in Cap.* 1. *de novi oper. nuntiat.* in quo legitur: *Sicut leges non dedignantur ſacros canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta canonum Principum conſtitutionibus adjuvantur:* atque iterum *in Cap. Super ſpecula, de privil.* ubi habetur: *Sancta Eccleſia legum ſecularium non reſpuit famulatum, quæ æquitatis, & juſtitiæ veſtigia imitantur:* ac demum *in Cap. unic. de transactionibus*, in Collectione quinta Decretalium, ubi Honorius III. a Joanne Cardinali Columna, ſuo per Orientem Legato, de variis quæſtionibus conſultus, ita reſpondet: *Cum Jura Canonica, & Civilia edita ſint ſuper omnibus fere articulis prænotatis, procedas in his ſecundum canonicas, & legitimas ſanctiones.* Unde fit, ut Judex Eccleſiaſticus, ſententiam prolaturus de quæſtione ſuper re mere temporali, de qua nihil a Jure Canonico reperiatur deciſum, non ſolum poſſit, ſed debeat Juri Civili ſe conformare: quod *in Cit. Cap.* 1. *de nov. oper. nuntiat.* tradunt Abbas antiquus *num.* 2. Joannes Andreas *num.* 5. & cum communi proſequuntur Menoch. *de Arbitrar. lib.* 2. *caſ.* 185. *num.* 12. & Fagnanus *in Cap. Cum eſſes, de teſtament. num.* 18. Hinc Gregorius Magnus in ſuis ex regeſto decretis ſæpenumero præcipit, ut ſecundum *leges, & canones, Eccleſiaſtica judicia terminentur*; & Gelaſius Papa *epiſt.* 4. ad Anaſtaſium Imperatorem, *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 893. ſcripſit: *Quantum ad ordinem pertinet publicæ diſciplinæ, cognoſcentes, Imperium tibi ſuperna diſpoſitione collatum, legibus tuis ipſi quoque parent religionis Antiſtites, ne vel in rebus mundanis excluſæ videantur obviare ſententiæ.* Hinc pariter Hincmarus, Archiepiſcopus Remenſis, in ſchedula, ſeu libello expoſtulationis adverſus Hincmarum, Epiſcopum Laudunenſem, quem obtulit Synodo Duziacenſi I. ſæpius, ſed præcipue *cap.* 23. ad leges civiles provocavit, *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 1257. Quamobrem, ſi Epiſcopus in ſua Synodo cauſam pertractaret, de qua in ſacris Eccleſiæ ca-

Digitized by Google

canonibus nihil inveniret ſtatutum, & poſſet, & deberet leges civiles allegare, eiſque adhærere.

II. Plures etiam leges civiles Eccleſiaſticis conſtitutionibus robur, & firmitatem adjiciunt; puta, quia in illarum contemptores, & refractarios ſeveris pœnis animadvertunt: & eæ pariter, utpote ſoventes Eccleſiaſticam diſciplinam, perutiliter allegantur. Ita Leo Magnus *epiſt.* olim 93. nunc 15. ad Turribium Aſturicenſem Epiſcopum adducit, & ſummopere commendat leges a Principibus latas contra hæreticos Priſcillianiſtas, inquiens: *Etiam Mundi Principes ita hanc ſacrilegam amentiam deteſtati ſunt, ut auctorem ejus cum pleriſque diſcipulis, legum publicarum enſe proſternerent.... Profuit diu iſta diſtrictio Eccleſiaſticæ lenitati, quæ etſi Sacerdotali contenta judicio, cruentas refugit ultiones, ſeveris tamen Chriſtianorum Principum conſtitutionibus adjuvatur; dum ad ſpiritale nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale ſupplicium*. Ob eamdem rationem, quod nimirum ſint Eccleſiæ favorabiles, ſine ulla difficultate in medium proferri poſſunt leges civiles, concedentes privilegia, atque exemptiones Eccleſiis, earumque Adminiſtris: ex. gr. *Auth. Item nulla, Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis*, ubi Eccleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ ab exactionibus, & oneribus, per ſeculares Magiſtratus imponendis, liberantur: *Auth. Ingreſſi, Cod. eod.* ubi bona ingredientium Religionem, ſi inteſtati decedant, monaſteriis addicuntur: & *Auth. Quas actiones, Cod. eod.* ubi Imperator tempus quadraginta annorum expoſcit, ut quis uſucapiat res immobiles, ad inferiores Eccleſias pertinentes, ac Romanæ Eccleſiæ, tamquam omnium præſtantiſſimæ, ac ceterarum Capiti, privilegium indulget, ne adverſus ejuſdem bona, vel jura præſcribi valeat, niſi centum annorum ſpatio. Eo autem liberius poteſt prædicta lex civilis allegari, quia utrumque privilegium eſt in ſacros canones inſertum: privilegium etenim inferiorum Eccleſiarum legitur *in Cap. Illud, in Cap. Quia indicante, de præſcriptionibus*, & *in Cap. Accedentibus, de privilegiis*; & de privilegio Eccleſiæ Romanæ mentio fit *in Can. penult. & ult. 16. quæſt. 3. in Cap. Cum dilecta, de confirmatione utili, vel inutili, in Cap. Cum vobis, in Cap. Ad Audientiam, in Cap. Si diligenti, de præſcriptionibus*, & *in Cap. Si qui, de præſcriptionibus, in 6.* In Annalibus tamen Venerabilis Cardinalis Baronii ad annum Chriſti 590. *num.* 28. legitur de S. Gregorio Magno, quod, cum miſiſſet Petrum Subdiaconum in Siciliam, qui, præter alia ſibi injuncta, Patrimonium Eccleſiæ Romanæ in ea Inſula conſiſtens provida cura adminiſtraret; *ad eundem Petrum paulo poſt litteras dedit, cum ipſe vendicare vellet Romanæ Eccleſiæ fundum quemdam, præcipiens, ut, ſi quadraginta annis abſque intermiſſione poſſeſſio illius continuata eſſet, nulla fieret poſſeſſori moleſtia, nolens uti privilegio a Juſtiniano Eccleſiæ Romanæ conceſſo centum annorum, ne exordia Pontificatus ſui aliorum lacrymis auſpicaretur*. Litteræ deputationis prædicti Petri Subdiaconi leguntur inter epiſtolas S. Gregorii Magni *lib.* 1. *epiſt.* 1. *ad*

uni-

Digitized by Google

univerſos Epiſcopos Siciliæ. Quæ autem ad ipſum Petrum conſcripta memorat Cardinalis Baronius, videri poſſunt *in epiſt. 9. tit. lib.* 1.

III. Fas etiam erit Epiſcopo aliquid, ad normam ceteroquin ſacrorum Canonum, conſtituenti, innuere, atque in exemplum afferre leges civiles, quid ſimile decernentes. Ita ſe geſſit Innocentius III. *in Cap. Vergentis, de hæreticis*, ubi bona hæreticorum confiſcanda edicens, eaque in terris Imperii fiſco ſeculari, in terris Eccleſiæ fiſco Eccleſiæ addicenda, exemplo utitur legum ſecularium, eadem pœna afficientium reos læſæ majeſtatis. Idemque exemplum legum ſecularium, in aliis etiam delictis, delinquentium bona fiſco addicentium, adhibuit Bonifacius VIII. *in Cap. Cum ſecundum leges, de hæreticis in 6.* ut inde pariter conficeret, potiori jure confiſcanda eſſe bona hæreticorum. Idem inſuper Pontifex *in Extravag.* 1. *de electione, inter communes*, prohibens, quemquam in Epiſcopum recipi, qui antea non exhibuerit Apoſtolicas litteras, teſtantes, ſibi talis Eccleſiæ regimen fuiſſe commiſſum, utitur exemplo legum ſecularium, id ipſum ab iis fieri præcipientium, qui ad aliquam provinciam gubernandam ſe a Principe miſſos aſſerunt. Denique idem Bonifacius VIII. *in Cap. Si judex, de ſentent. excomm. in 6.* ad confirmandum quod ibidem decernit, nimirum reum a Curia ſeculari deprehenſum in habitu, & Tonſura clericali, reputandum eſſe Clericum, *donec conſtet de contrario*, ac proinde veluti talem Curiæ Eccleſiaſticæ tradendum, utitur auctoritate legum civilium, idem in re ſimili decernentium: *Sicut de illo, qui in poſſeſſione ingenuitatis exiſtit, ſi dicatur ab alio libertinus, legalis ſanxit auctoritas, ut probandi neceſſitate, non ipſe, ſed adverſarius adſtringatur*: atque, ut magis adhuc inſinuet, unumquemque talem præſumi, qualis ex habitu eſſe dignoſcitur, aliud adducit exemplum, a legibus pariter civilibus petitum: *Juſtum eſt enim, ut ipſe talis, quem geſtat, ex habitu (quouſque appareat aliud) præſumatur, qualis is eſſe, cujus fert habitum, comprobatur. Ex ſtigmate namque conſueto fabricenſibus imprimi, latitans fabricenſis agnoſcitur. Et cuſtodes aquarum (quos hydrophilacas nominant), quæ eis infigi ſolet, annotatione ſignati, manifeſti ſunt omnibus, & angariarum nomine non tenentur*. Fabricenſes quippe, hoc eſt homines deputati ad arma cudenda in publicis fabricis, notabantur ſtigmate in brachiis, ut, ſi ab opere ſe ſubducerent, cui erant perpetuo alligati, ex eo dignoſci poſſent, nullique liceret fugientes receptare: quod habetur *in l. Stigmata, Cod. de fabricenſibus lib.* 11. Similiter hydrophilacæ, ſeu aquarii, homines ſcilicet, quibus commiſſa erat cuſtodia publicorum aquæductuum, ſignandi erant Imperatorio ſtigmate in ſingulis manibus, *l. Decernimus, Cod. de aquæductu, eod. lib.* 11. ut inde eſſent omnibus manifeſti, nec unquam a proprio munere diſtraherentur; uti in eadem lege cavetur. Erant nimirum tam fabricenſes, quam hydrophilacæ, genus quoddam ſervorum, quibus olim ſtigma inurebatur in facie: ſed Conſtantinus Auguſtus *in l.* 17. *Cod. de pœnis*, ve-

vetuit, ne ullum ſignum hominum vultibus deinceps imprimeretur, *quo facies (ait) quæ ad ſimilitudinem pulchritudinis eſt cœleſtis figurata, minime maculetur*; juſſitque, ut deinceps pœna criminum reis inflicta ſcriberetur in eorumdem ſuris, vel manibus: ex quo factum eſt, ut etiam illi, qui ſponte ſe publicis operibus in perpetuum mancipabant, non in vultu, ſed in brachiis, vel manibus ſignarentur. Jam vero, ratiocinatur Bonifacius, ſi recenſiti homines, ex civilium legum ſanctione, tales præſumuntur, quales apparent ex ſigno, quod in brachiis, aut manibus habent impreſſum, ideoque, nulla interjecta mora, ſunt ad opus reducendi, ad quod dignoſcuntur addicti; ita pariter, qui ſigna geſtat Clericalia, habitum videlicet, & Tonſuram, donec contrarium probetur, pro Clerico habendus eſt, & tamquam talis Eccleſiaſtico foro illico reſtituendus.

IV. Præterea inopportunum quandoque non erit, commemorare ſeveriſſimas pœnas, a legibus ſeculi in hujus, aut illius delicti ſontes inflictas, puta in homicidas, adulteros, uſurarios; ut hac ratione, qui ad ea crimina proclives ſunt, eorumdem gravitatem magis agnoſcant, atque ab illis perpetrandis retrahantur. Denique, ſi cuipiam nimium aſperæ videantur leges Eccleſiæ, quas propterea nonnihil leniri, & temperari, aut ab illis ſaltem ſe abſolvi exoptaret, ſalubre conſilium erit, ei in memoriam revocare leges civiles, e quarum conſpectu mites, & ſuaviſſimæ apparere poterunt Eccleſiaſticæ ſanctiones. Ita Innocentius III. *in Cap. Per venerabilem, qui filii ſint legitimi*, ſcribens ad Willelmum Comitem Montis Peſſulani, qui ſuos filios ſpurios a Pontifice legitimari petierat, ejus petitioni abnuens, ne hac repulſa Comes offenderetur, opportunum duxit, adducere leges civiles, longe ſeverius, quam Eccleſiaſticæ, ſpurios inſectantes, inquiens: *Canone vero vetante tales ad ſacros Ordines promoveri, ſecularibus quoque legibus, non ſolum repellentibus eos a ſucceſſione paterna, ſed negantibus ipſis etiam alimenta, petitioni tuæ non duximus annuendum*. Denique, ſi quæ ſunt leges civiles Eccleſiaſticis ſanctionibus adſtipulantes, iiſque conformes, haud interdictum erit eas commemorare; uti factum videmus a laudato S. Gregorio Magno *in epiſt.* 54. *lib.* 11. in qua Joanni Defenſori, quem in Hiſpanias pro Eccleſiaſtica cauſa ipſi delegata mittebat, opportuna mandata dans, hæc ait: *De perſona Presbyteri hoc attendendum eſt, quia, ſi quam cauſam habuit, non ab alio teneri, ſed Epiſcopus ipſius adiri debuit, ſicut Novella Conſtitutio manifeſtat, quæ loquitur de ſanctiſſimis, & Deo amabilibus, ac reverendiſſimis Epiſcopis, Clericis, & Monachis*. Similiter Joannes VIII. Pontifex *in ſua epiſtola* 163. Epiſcopis ſuadere, ac etiam præſcribere volens, ut neminem temere excommunicarent, ſed ſolum cauſa cognita, & accurate diſcuſſa, non modo Eccleſiaſticos Canones, ſed etiam Novellas Conſtitutiones Juſtiniani Imperatoris citat, dicens: *Inſuper noſtro Apoſtolatui intimavit, ut eum ſine ratione diſcuſſa excommunicare vultis*.

tis. Quapropter Apoſtolica auctoritate jubemus, ut nemo veſtrum eum excommunicet, antequam ad legis examen perveniat. Scitote, quoniam in centeſimo capitulo Concilii Africani legitur, ſimiliter in ſecundo Novellarum Juſtiniani libro, ut nemo Epiſcopus, aut Presbyter laicum excommunicet, antequam cauſa probetur.

V. Si hæc omnia diligenter conſideret Epiſcopus, facile deprehendet, quid ſibi voluerit Fagnanus, cum monuit, abſtinendum eſſe ab allegandis in Synodo legibus civilibus ab Eccleſia reprobatis: contra vero ſatis intelliget, quo ſenſu, & intra quem modum accipienda ſint verba illa Hincmari Remenſis *in Opuſc.* 17. ubi ait: *Leges Romanas ab Imperatore Juſtiniano promulgatas probat Eccleſia*: aliaque ab Ivone Carnotenſi prolata *in epiſt.* 280. videlicet: *Inſtituta legum Novellarum commendat, & ſervat Romana Eccleſia:* hiſque collatis cum textu Nicolai I. *in Can. Lege Imperatorum, diſt.* 10. cujus verba ſuperius attulimus in calce capitis duodecimi hujus libri, ſatis, ſuperque edocebitur, quas leges civiles tuto commemorare, atque in ſuas Synodales Conſtitutiones inſerere valeat.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

Nihil in Synodo conſtituendum, quod Regularium privilegia lædat.

QUemadmodum inferiori non licet legem abrogare a Superiore latam, ita nec privilegiis derogare cuipiam a Superiore conceſſis: quocirca S. Gregorius Magnus *epiſt.* 14. *lib.* 8. *indict.* 1. *tom.* 2. *Oper. col.* 905. *Hæc Conſtitutionis noſtræ decreta, quæ pro Defenſorum ſunt privilegiis, & ordinatione diſpoſita, perpetua ſtabilitate, & ſine aliqua conſtituimus refragatione ſervari, ſive quæ ſcripto decrevimus, ſeu quæ in eis in noſtra præſentia videntur eſſe diſpoſita; nec a quoquam Pontificum in totum, partemve, qualibet occaſione, convelli decernimus, vel mutari:* & *epiſt.* 111. *lib.* 9. *indict.* 2. *col.* 1018. *Cura eſt ſolicitudinis adhibenda, ut ea, quæ pro quiete Monachorum, religioſæque converſationis fuerint ordinata, nec diſſimulatio negligere, nec quædam valeat præſumptio perturbare. Sed, ſicut hoc, quod ratio exigebat utiliter, oportuit definiri; ita, quod definitum eſt, non debet violari*: & Innocentius IV. in Concilio Generali Lugdunenſi relato *in Cap.* 1. *de privileg. in* 6. *Volentes* (inquit) *libertatem, quam nonnullis Apoſtolica Sedes privilegio exemptionis indulſit, ſic integram obſervari, ut & illam alii non infringant, & ipſi ejus limites non excedant.*

II. Hæc, aliaque jura, id ipſum decernentia, Epiſcoporum oculis ſubjecit Fagnanus *in Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed. a num.* 14. *ad fin.* ut ſibi perſuaſum haberent, nihil Synodalibus Conſtitutionibus eſſe inſerendum, quod præjudicium inferat privilegiis a Sede Apoſtolica conceſſis Regularium Ordinum Inſtitutis. Ad uberiorem autem Epiſco-

po-

porum inſtructionem, in exemplum adduxit idem Fagnanus quandam Synodum Cracovienſem, e cujus Actis, jubente Paulo V. expuncta fuere nonnulla decreta, quibus Regularium exemptio vulnerabatur. Haud abſimile exemplum nos adnotatum reperimus *in lib.* 14. *decretor. ſacræ Congregationis Concilii pag.* 601. ubi Robertus Cardinalis Ubaldini refert, a ſacra Congregatione approbata fuiſſe Acta, & Decreta Concilii Provincialis Cameracenſis, hac tamen adjecta declaratione, ut per illa nihil cenſeretur derogatum privilegiis Regularium; quibus propterea denuntiari mandavit, ut ſua privilegia, non clauſa in corpore Juris, quantocius ejuſdem provinciæ Epiſcopis exhiberent, ut hac ratione iſti cognoſcerent, quidnam in Concilii decretis illis adverſaretur, & idcirco corrigendum foret.

III. Hiſce fortaſſe exemplis nimium perterriti plerique Epiſcopi, nullum, ne minimum quidem, verbum in ſuis Synodis de Regularibus fecere; quod tamen nos minime probandum cenſemus: ſiquidem quamplurima ſunt, in quibus Regulares, quantacumque fruantur exemptione, ſubſunt Epiſcopo, tamquam Apoſtolicæ Sedis delegato; &, ne hujus ſubjectionis obliviſcantur, neceſſe eſt, eam quandoque illis in memoriam redigere; quod certe nuſquam commodius, quam in Synodalibus Conſtitutionibus, fieri poteſt. Quare ſaniori conſilio alii Epiſcopi, abſque ulla Regularium injuria, aut eorumdem exemptionis violatione plura in ſuis Synodis expreſſe, & nominatim de illis ſanxere. Atque, ut antiquiora hujus rei prætereamus exempla, in Synodo Amerina, habita anno 1595. ab Antonio Maria Gratiano, duo leguntur integra capitula, Regulares reſpicientia, unum ſub *num.* 949. cui titulus: *Quando puniendi Regulares Epiſcopo jus eſt:* alterum ſub *num.* 950. ubi caſus enumerantur, in quibus *Epiſcopi juſſis, edictiſque Regulares parere debent*. De Regularibus pariter multa ſpeciatim ſtatuta deprehendimus in ſæpius a nobis laudatis Synodis, nimirum Cæſenatenſi habita a Cardinali Denhoff *lib.* 2. *cap.* 7. Neapolitana habita a Cardinali Cantelmo *part.* 4. *cap.* 8. Imolenſi ſub Cardinali Gozzadino *tit.* 3. *cap.* 10. Sabinenſi coacta a Cardinali Hannibale Albano *cap.* 8. ac Cingulana celebrata a Cardinali Lanfredino anno 1736. *cap.* 10.

IV. Verum, ut Epiſcopus tuto, & ſine ullo offendiculo, in hoc negotio procedat, debet omnia bene prænoſcere, in quibus Regulares habet ſuæ juriſdictioni obnoxios. Hæc ſingulatim recenſentur ab Auctoribus de hac materia tractantibus, præcipue ab Eraſmo Chokier *de juriſdict. Ord. in exempt. part.* 2. *quæſt.* 45. Fagnano *in Cap. Grave*, *de offic. Ord. a num.* 37. *uſque ad fin.* Natali Alexandro *in Append.* 1. *ad tom.* 1. *Theolog. dogmat. & moral.* e quibus pauca quædam ſeligimus. Et primo quidem Regulares, delinquentes contra Decretalem Innocentii III. *in Cap.* 1. *de cuſtod. Euchariſt.* non ſolum a ſuo Superiore Regulari, ſed etiam ab Epiſcopo, cui tanti Sacramenti cura debet potiſſimum incumbe-

re, corrigi, & puniri poſſunt; ſicuti, approbante Innocentio XIII. die 8. Januarii 1724. reſcriptum fuit a ſacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, cujus decretum refertur *in Appendice* ad citatam Synodum Neapolitanam, habitam a Cardinali Pignatello, *num.* 20. Et quoniam ad SS. Euchariſtiæ majorem venerationem confert, ne paſſim, & ſine cauſa, publicæ Fidelium adorationi exponatur; propterea ſacra Congregatio Concilii, apud citatum Fagnanum *num.* 77. cenſuit, non licere Regularibus, illam in propriis Eccleſiis, ſine velamine exponere, niſi ex cauſa publica, a loci Ordinario approbata. *Sacra &c. cenſuit* (ſunt verba decreti editi die 17. Auguſti 1630.), *non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Eccleſiis, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum publice adorandum exponere, niſi ex cauſa publica, quæ probata ſit ab Ordinario; ex cauſa autem privata poſſe, dummodo ſanctiſſimum Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & ſit velatum ita, ut ipſa ſacra Hoſtia videri non poſſit*. De quo argumento plura a nobis collecta legi poſſunt *Inſtit.* 30.

V. Præterea Concilium Tridentinum in decreto *ſeſſ.* 22. *de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ*, poſtquam plura ſtatuit religioſe ſervanda in celebratione hujus tremendi Sacrificii, addidit: *Hæc igitur omnia, quæ ſummatim enumerata ſunt, omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, ut non ſolum ea ipſa, ſed quæcumque alia huc pertinere viſa fuerint, ipſi, pro data ſibi a ſacroſancta Synodo poteſtate, ac etiam ut delegati Sedis Apoſtolicæ probibeant, mandent, corrigant, ſtatuant, atque ad ea inviolate ſervanda, cenſuris Eccleſiaſticis, aliiſque pœnis, quæ illorum arbitrio conſtituentur, Fidelem populum compellant; non obſtantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac conſuetudinibus quibuſcumque*. Ex quibus verbis aperte conficitur, amplam, atque indefinitam auctoritatem datam eſſe Epiſcopis compellendi Regulares quoſcumque ad plenam, & exactam obſervationem non tantum eorum, quæ in præfato decreto continentur, verum etiam aliorum, quæ ipſimet Epiſcopi ad majorem illius ineffabilis Myſterii decorem, & cultum duxerint præcipienda: quocirca laudatus Cardinalis Lanfredinus in citata Synodo Cingulana jure dixit: *Cum etiam Regulares, ex vi decreti ſacri Concilii Tridentini, ſubſint correctioni, & punitioni Epiſcopi, ſi commiſerint prohibita, vel indecentia in Eccleſiis, etiam ſuorum Ordinum, circa Miſſæ Sacrificium (prout alias a ſacra Congregatione Concilii declaratum fuit), diligenter caveant eorumdem Ordinum Superiores, ne hujuſmodi poteſtate, nobis competente, uti cogamur in ſibi ſubjectos Sacerdotes*. Quoniam vero in eodem Tridentini decreto Epiſcopis præcipitur, ut *ſinguli in ſuis diœceſibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat*; jure pariter Joſeph Cardinalis Spinelli, Archiepiſcopus Neapolitanus, die 5. Januarii 1743. ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis ipſo facto incurrenda, etiam Regularibus injunxit, ne quempiam exterum Sacerdotem in ſuis Eccleſiis celebrare permittant ſine præ-
via

via Ordinarii licentia ; quod & a nobis vetitum fuerat *in noſtra Inſtit.* 34. §. 1. Pro ſua quippe rerum Eccleſiaſticarum ſingulari peritia probe noverat idem Cardinalis, prædicti decreti virtute, factam eſſe Epiſcopis facultatem etiam cenſuris animadvertendi in contumaces, & inobedientes Regulares. Enimvero, cum in eodem decreto cautum reperiatur, ne Epiſcopus quemquam patiatur Miſſam celebrare extra Eccleſiam in Altari portatili ; idcirco ſacra Congregatio Concilii die 4. Junii 1672. licuiſſe cenſuit Archiepiſcopo Toletano, contravenientes Regulares, etiam cenſurarum inflictione, coercere : uti habetur *lib.* 27. *decretor. pag.* 406. Atque, generatim loquendo, *in his, in quibus a Jure communi, a ſacro Concilio Tridentino, a Conſtitutionibus Apoſtolicis tributa eſt Epiſcopo juriſdictio in Regulares, poteſt illos etiam per cenſuras Eccleſiaſticas compellere*: quod totidem verbis ab eadem ſacra Congregatione reſcriptum legimus ad Epiſcopum Nebienſem die 7. Februarii 1632. *lib.* 14. *decretor. pag.* 571. *a tergo*. Ob eamdem rationem, quia ſcilicet Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de invocat. venerat. & reliq Sanctorum*, decrevit, ne in ulla Eccleſia, quomodolibet exempta, ulla exponatur inſolita Imago, aut nova Reliquia, ab Epiſcopo non approbata ; minime dubitandum eſt, quin poſſit Epiſcopus inobedientes Regulares quibuſcumque pœnis, etiam cenſurarum, compeſcere : quod etiam ex decreto colligitur edito a ſacra Congregatione Concilii 5. Junii 1700. apud Monacellum *in formul. tom.* 1. *tit.* 3. *formul.* 8. *num.* 49.

VI. Eadem porro ſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. *de Regular.* Bonifacii VIII. Conſtitutionem renovans, quæ legitur *in Cap. Periculoſo, de ſtatu Monachorum, in 6.* Sanctimonialium clauſuræ exactam cuſtodiam Epiſcopis commiſit, iiſdemque mandavit, *ut in omnibus monaſteriis ſibi ſubjectis, ordinaria, in aliis vero, Sedis Apoſtolicæ auctoritate, clauſuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inviolata eſt, conſervari maxime procurent; inobedientes, atque contradictores, per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacumque appellatione poſtpoſita, compeſcentes*. Hanc vero ſanctionem explicavit, ampliavitque Gregorius XV. in ſua Conſtitutione 18. incipiente *Inſcrutabili*, *Bullar. tom.* 3. decernens, quoſcumque Regulares, delinquentes in iis, quæ reſpiciunt clauſuram Monialium, etiam ipſiſmet Regularibus ſubjectarum, aut perſonas intra monaſterii ſepta degentes, corrigi, & puniri poſſe ab Epiſcopo loci, tamquam Apoſtolicæ Sedis delegato. Quo vero ſanctius Monialium clauſura cuſtodiretur illæſa, Alexander VII. in ſua Conſtitutione 156. quæ incipit *Felici*, *Bullar. tom.* 5. ſtatuit, Prælato Regulari ſemel dumtaxat in anno, occaſione viſitationis, fas eſſe monaſterii ſibi ſubjecti ſepta ingredi; ſi autem neceſſitas urgeat ſæpius in anno idem monaſterium ingrediendi, id non aliter Prælato Regulari licere voluit, quam cum præſentia Epiſcopi diœceſani, aut alterius perſonæ Eccleſiaſticæ, ab ipſomet Epiſcopo ſpecialiter deputandæ.

VII. Et quoniam crebræ allocutiones Regularium cum Monialibus,

viſæ ſunt quodammodo adverſari fini perfectæ clauſuræ, cujus præcipuus ſcopus fuit ſegregare Moniales ab hominum conſortio, ut liberius orationi vacent, & Deo unice animum intendant; idcirco pluribus Pontificiis ſanctionibus vetitus fuit Regularibus acceſſus ad Moniales, etiam ſui Ordinis, ſuiſque Prælatis ſubjectas, ſine expreſſa licentia non ſolum ejuſdem Prælati Regularis, ſed etiam Epiſcopi. Sancitum id fuerat a Sixto V. anno 1590. cujus decretum Paulus V. Urbanus VIII. aliique poſteriores Pontifices confirmarunt, & renovarunt. Verum, quia Regulares varia tentarunt effugia, ut ejuſmodi decretum eluderent, novis propterea ſanctionibus fuit roborandum, & clarius explicandum. Dictitabant plerique, gravis culpæ reos non fieri Regulares, alloquentes Moniales ex rationabili cauſa, atque ad honeſtum finem. Alii ſubtilius ratiocinantes opinabantur, horæ quadrantem cum dimidio, reſpectu ſpatii viginti quatuor horarum, quibus dies naturalis abſolvitur, exiguam eſſe materiam, quæ Eccleſiaſtici præcepti tranſgreſſionem plerumque excuſat a gravi noxa; ac proinde, per tanti temporis intervallum, quod clepſydra metiebantur, putabant, ſe poſſe, ſine periculo lethalis peccati, cum Monialibus loqui, nulla petita ab Epiſcopo licentia. Arbitrabantur alii, ſaltem prædicto decreto non comprehendi Regulares prædicationis munus obeuntes in Monialium monaſteriis; quibus idcirco docebant licere, poſt expletam concionem, ſermonem cum illis habere, præſertim de rebus ſpiritualibus, in ipſa prævia concione tractatis. Sed iſtas omnes cavillationes amputavit ſacra Congregatio Concilii, quæ die 11. Maji 1669. approbante Clemente IX. declaravit, Regulares quoſcumque, *abſque legitima facultate* accedentes ad colloquendum, *etiam per quodcumque modicum temporis ſpatium, cum Monialibus, aut aliis intra clauſuram degentibus, peccare mortaliter, eoſque ſub excommunicationis, privationis vocis activæ, & paſſivæ, aliiſque contra Regulares accedentes, ſine licentia, ad monaſteria Monialium ſtatutis pœnis, poſſe ab Ordinario tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato coerceri*. Et die 26. Novembris 1672. reſpondit, nullam quantumvis honeſtam, & rationabilem cauſam eximere a gravi culpa Regulares accedentes ad Moniales ſine Epiſcopi licentia. Ac die 21. Maji 1678. iiſdem pœnis affici dixit Regulares, qui, poſt habitam ad Moniales concionem, de quibuſcumque rebus cum iiſdem loquuntur, niſi ſpecialem quoad hoc facultatem ab Epiſcopo antea impetraverint. Hæc, aliaque ſacræ Congregationis decreta, eamdem materiam reſpicientia, ſimul collecta habentur poſt Diœceſanam Synodum Piſanam anni 1708. & in Appendice ad Synodum Lucanam, habitam ab Archiepiſcopo Colloredo anno 1736.

VIII. Ad eamdem clauſuræ materiam pertinet translatio Monialium de uno ad aliud etiam ejuſdem Ordinis & Inſtituti monaſterium. Sed hæc Apoſtolicæ Sedi reſervata eſt; ſicuti conceſſio licentiæ egrediendi e monaſterio. Nihilominus, eveniente aliquo repentino caſu, quo haberi ne-

nequeat recurſus ad Sedem Apoſtolicam, permitti poteſt Monialibus egreſſus e monaſterii clauſtris. Verum hujuſmodi caſus tres omnino numerantur; nempe magnum incendium, infirmitas lepræ, ac epidemiæ, ſive peſtis. Et quoniam Epiſcopus, ut ſupra dictum fuit, ex Apoſtolicæ Sedis, & Concilii Tridentini delegatione, clauſuræ Monialium cuſtos eſt etiam quoad monaſteria ab ordinaria ſua juriſdictione exempta; idcirco S. Pius V. Pontifex Maximus in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Decori & honeſtati*, *in Bullario veteri tom.* 2. *num.* 8. & *in poſtrema Romana editione tom.* 4. *part.* 2. *num.* 13. voluit, ut, ubi Moniales, etiam Regularibus ſubjectæ, neceſſe habeant, ad evitanda prædictarum infirmitatum pericula, e monaſterio exire, non modo Prælati Regularis, ſed etiam Epiſcopi licentia in ſcriptis accedat. Olim excitata fuit controverſia, an, præter caſus ſuperius expreſſos, Moniales e clauſtris extrahi poſſint abſque auctoritate Apoſtolicæ Sedis; eveniente nimirum caſu aliquo ita gravi, ut aliis ſupra dictis, in S. Pii Conſtitutione expreſſis, quodammodo æquipolleat, ut puta, ſi Monialis aliqua, propter morum pravitatem, ab uno ad aliud monaſterium transferenda judicetur; ſiquidem morum corruptela epidemico morbo æquiparari poteſt. De hac quæſtione inter Doctores Salmanticæ actum fuit, quo tempore Cardinalis de Lugo in ea Civitate morabatur. Et hic quidem *in ſuis Reſponſ. moral. lib.* 3. *dub.* 18. ſententias Theologorum, & Canoniſtarum celebris illius ſtudiorum Univerſitatis exponit: ipſe vero eam amplectitur, quæ docet, minime licere, ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ, Monialem ab uno ad aliud monaſterium transferre in pœnam delicti ab ea commiſſi: hoc enim frequentibus nimium translationibus viam aperiret: ſed licitum eſſe ad hujuſmodi translationem procedere, propter evidens periculum ſcandali, & perverſionis aliarum Monialium; hunc etenim caſum vere putat æquipollentem eſſe morbo epidemiæ in Bulla S. Pii V. expreſſo. Hujuſmodi autem ſententiæ innixi quidam, ulterius progreſſi ſunt, contendentes, translationem in hiſce caſibus fieri poſſe ſolo Prælati Regularis judicio, & imperio, non requiſita, aut obtenta Epiſcopi licentia. Quod tamen nullo pacto ſuſtineri poteſt. Si enim Epiſcopi auctoritas neceſſaria eſt pro extrahendis e clauſura Monialibus, etiam ab illius ordinaria juriſdictione exemptis, in ipſis caſibus litteraliter expreſſis in Bulla S. Pii V. quis unquam ſuadere poterit, Epiſcopi auctoritate opus non eſſe, ubi agatur de aliis caſibus, qui in Bulla nequaquam expreſſi ſunt, ſed ad illius diſpoſitionem ſola ratiocinationis ſubtilitate pertracti?

IX. Neque vero prædictis tantum limitibus circumſcribitur delegata juriſdictio Epiſcopi in Regulares, ſed longe ulterius protenditur. Etenim coercitioni Epiſcopi fiunt obnoxii Regulares excipientes Confeſſiones ſecularium ſine accepta ab Epiſcopo facultate, contra decretum Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reform.* Item excipientes Confeſſiones Monialium, etiam ſuo Ordini ſubjectarum, ſine prævia Epiſcopi approbatione, juxta Conſtitutio-

tionem 18. Gregorii XV. *Bullar. tom.* 3. & juxta Conſtitutionem 10. Clementis X. §. 4. *Bullar. tom.* 7. *pag.* 30. Hi enim Pontifices juſtis, gravibuſque de cauſis, quas refert Fagnanus *in Cap. Cum Capella*, *de privil.* hoc diſciplinæ caput ſtatuerunt, ut, quamvis Prælati Regulares Sacerdotibus Regularibus ſibi ſubjectis, etiam ab Epiſcopo non approbatis, & ſine illius licentia, facultatem tribuant excipiendi Confeſſiones ſuorum collegarum Regularium, minime tamen valeant Monialibus ſui Ordinis, quantumvis eorum gubernio ſubjectis, inconſulto Epiſcopo, & ſine illius approbatione, Confeſſarios ordinarios, aut extraordinarios deputare: ut videre eſt in citatis eorum Conſtitutionibus; quæ licet in Hiſpaniarum regnis ſuſpenſæ fuerint in vim cujuſdam Brevis Urbani Papæ VIII. relati apud Lezanam *conſult.* 40. *num.* 116. in aliis tamen Orbis Catholici regionibus, pro quibus ejuſmodi Brevia ſuſpenſiva non prodierunt, omnimodæ executioni demandari debent; quemadmodum Ultramontani etiam Scriptores fatentur, Thomaſſinus *de veteri & nova Eccleſiæ diſciplina part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 40. *num.* 7. Van-Eſpen *Juris Eccleſiaſtici tom.* 2. *tit.* 6. *de Sacram. Pœnit. num.* 21. Cabaſſutius *in Theor. & Prax. Juris Canon. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Genett. *in Theologia Moral. tom.* 4. *tract.* 6. *de Sacram. Pœnit. cap.* 8. Natalis Alexander *in Theologia Dogmat. & Moral. lib.* 2. *de Sacram. Pœnit. art.* 10. *regul.* 7.

X. Ad idem rerum genus pertinent ea, quæ ſequuntur. Sacra Tridentina Synodus *ſeſſ.* 25. *cap.* 10. *de Regular.* provide conſtituit, ut Superiores etiam Regulares Monialibus ſibi ſubditis Confeſſarium extraordinarium bis, aut ter in anno offerre tenerentur. Sed, quoniam hujuſmodi Confeſſarius ſemper ex ipſo Superioris Regularis Ordine deligebatur, idque puſillos forte mulierum animos in graves ſæpe anguſtias conjiciebat; ſub Innocentio Papa XIII. poſt diuturnum examen circa plura diſciplinæ capita, quæ pro Hiſpaniarum regnis definienda, aut ſtabilienda proponebantur, habitum in Congregatione particulari ad id deputata, cui nos, tunc in minoribus conſtituti, Secretarii officium præſtitimus, hoc etiam conſtitutum fuit, ut Superiores Regulares Monialibus ſibi ſubjectis ſemel ſaltem in anno Confeſſarium extraordinarium deputarent Presbyterum aliquem ad id approbatum, ſecularem, vel alterius Ordinis Regularem: quod ſi id ab ipſis negligeretur, tunc Epiſcopi, pro ſui arbitrio, & conſcientia, deputationem hujuſmodi facere valerent, nec illa quovis titulo, aut prætextu a Superioribus Regularibus impediri poſſet: ut videre eſt in litteris Apoſtolicis ab Innocentio XIII. editis, quarum initium eſt *Apoſtolici miniſterii*, quaſque deinceps a Benedicto XIII. in forma ſpecifica confirmatas, nos ipſi ad ſupremum Pontificatum aſſumpti, hac in parte, ad univerſum Orbem Catholicum expreſſe extendimus, & ampliavimus per noſtram Conſtitutionem, quæ incipit *Paſtoralis curæ*, quæque extat *tom.* 2. *Bullarii noſtri num.* 56.

XI. Utque alios aliquot caſus enumerando exequamur, in quibus Regu-

la-

lares ſubjecti ſunt Epiſcopis tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, omittendi non ſunt renuentes accedere ad publicas Proceſſiones, contra decretum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de Regular.* Prædicantes in Eccleſiis ſuorum Ordinum, Epiſcopo contradicente, vel non petita ab eo benedictione, aut in alienis Eccleſiis ſine ejuſdem Epiſcopi licentia, contra decreta ejuſdem Tridentini *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reform.* & *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. ac citatam Conſtitutionem *Inſcrutabili* Gregorii XV. Non ſervantes interdictum ab Epiſcopo latum, aut dies feſtos ab Epiſcopo indictos, vel recuſantes promulgare cenſuras, juſſu Epiſcopi denuntiandas, contra decretum *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de Regular.* Conferentes litteras dimiſſoriales, aut Ordines ſuis ſubditis ſecularibus, contra decretum *ſeſſ.* 23. *cap.* 10. Publice docentes, non emiſſa prius Fidei profeſſione coram Epiſcopo loci, ad normam Conſtitutionis Pii IV. editam anno 1564. Graviter delinquentes in adminiſtratione cujuslibet Sacramenti, quemadmodum expreſſe ſancitum fuit a Gregorio XV. in eadem Conſtitutione *Inſcrutabili* §. 4. Notorie, & cum ſcandalo delinquentes extra clauſtra: hi quippe, juxta Conſtitutionem Clementis VIII. editam 8. Martii 1596. puniri poſſunt ab Epiſcopo, niſi Superior Regularis, ab Epiſcopo admonitus, intra ei præfixum ab eodem Epiſcopo tempus, illos punierit, & de punitione Epiſcopum certiorem fecerit. Delinquentes in perſonam ipſius Epiſcopi, ejuſque jurisdictionem impedientes, juxta decretum ſacræ Congregationis Concilii, a Gregorio XIII. approbatum, de quo Fagnanus *in cit. Cap. Grave*, *num.* 76. Tranſgredientes decretum ab Alexandro VII. editum die 27. Septembris 1659. quo privilegia conceſſa Prælatis, Epiſcopo inferioribus, quoad uſum Pontificalium, intra certos terminos coarctantur, & locorum Epiſcopis poteſtas datur, decreti tranſgreſſores cenſuris coercendi. Præſumentes dare habitum ſui Ordinis mulieribus Tertiariis, non collegialiter viventibus, inconſulto Epiſcopo: privilegia enim, quæ ad id faciendum olim Regulares habuerant, ita hodie ſunt limitata, ut nulli queant habitum prædictum conferre ſine licentia Epiſcopi; ad quem pariter pertinet præmittere examen conditionum, quas ſacræ Urbis Congregationes in mulieribus exigunt, quæ inter prædictas Tertiarias cooptari petunt: de qua re pluribus nos diſſeruimus *in noſtra Inſtit.* 29. ubi ediximus, Regularibus, priuſquam a loci Ordinario facultatem obtineant, de qua eſt ſermo, onus incumbere hæc rite probandi: primo ſcilicet, ſe privilegium habere a Sede Apoſtolica concedendi ſui Ordinis habitum fœminis non collegialiter viventibus: ſecundo, fœminas habitum actu petentes, eſſe probatæ vitæ, boniſque moribus præditas: tertio, eas ſuæ ætatis annum agere quadrageſimum: quarto, tot annuos reditus ex propriis bonis percipere, quot ſunt ad earum alimoniam neceſſarii: quinto denique, non cum aliis eas cohabitare, quam cum perſonis in primo tantum conſanguinitatis, vel affinitatis gradu ſibi conjunctis: aliqua vero ex his conditionibus deficiente, debet Ordinarius petitam licentiam de-

denegare. Quæ omnia *in prædicta noſtra Inſtitutione* præſcripta, jam antea expenſa a nobis pariter fuerant; occaſione cujuſdam cauſæ *Mazarien.* ſacræ Congregationi Concilii, cujus Secretarii munere tunc temporis fungebamur, propoſitæ, & deciſæ 10. Maji 1727. *Theſaur. Reſolut. tom.* 4. *pag.* 55.

XII. Sed tædet jam cetera proſequi, in quibus Regulares delegatæ ſubjacent Epiſcopi juriſdictioni. Qui ſingula exacte, & minutiſſime deſcripta videre deſiderat, citatos legat Chokier, & Fagnanum. Interim nos concludimus, integrum eſſe Epiſcopo in Synodalibus Conſtitutionibus hanc ſuam exerere delegatam auctoritatem in Regulares, & quandoque expedire, ut id faciat, ad illos continendos in officio, & irrepentes abuſus cohibendos.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Modus adhibendus in Conſtitutionibus reſpicientibus Regulares.

ETſi Regulares non ignorent, ſe in prædictis caſibus Epiſcoporum ſubdi juriſdictioni; cum tamen in Synodalibus Conſtitutionibus ſe tangi ſentiunt, eas multis nominibus impugnare conantur: quod a longa ejuſmodi rerum experientia edocti ſumus. Synodale decretum quandoque incuſant, eo quod ita conceptum ſit, ut videatur plus juris Epiſcopo tribuere, quam ei competat: reclamant aliquando adverſus decreti verba, eo quod ordinariam potius, quam delegatam juriſdictionem, videantur Epiſcopo aſſerere: conqueruntur interdum, aliquid in Synodo eſſe univerſim, & veluti per modum regulæ ſtatutum, quod ſolum in certis, & peculiaribus facti circumſtantiis poterat ab Epiſcopo decerni, ne ſecus Regularium privilegia violaret. Operæ autem pretium erit hæc omnia opportunis exemplis explicare.

II. Epiſcopus Midenſis in ſua prima Conſtitutione Synodali, excommunicationis vinculo ipſo facto innodatum voluit, & pronunciavit quemcumque ſive ſecularem, ſive Regularem, quovis modo exemptum, qui, ſine ſui auctoritate, & licentia, quodcumque Sacramentum adminiſtraret perſonis ſecularibus, aut alia ratione in cujuslibet Sacramenti adminiſtratione delinqueret. Conformis profecto videbatur hujuſmodi Conſtitutio ſuperius indicatæ ſanctioni Clementis V. *in Clem.* 1. *de privileg.* ubi anathemate percelluntur Regulares Sacramentum Euchariſtiæ, aut extremæ Unctionis, ſive Clericis, ſive laicis adminiſtrantes, vel *Matrimonia ſolemnizare*, hoc eſt, ut ibidem explicat Gloſſa, ſolemnem benedictionem conjugibus impertiri præſumentes, ſine licentia Parochi. Cohærere pariter videbatur laudatæ Conſtitutioni 18. Gregorii XV. *in cujus* §. 4. Epiſcoporum coercitioni ſupponuntur Regulares ſine legitima facultate ſe ſe ingerentes in iis, quæ pertinent ad animarum curam, aut

quod-

Digitized by Google

quodlibet Sacramentum miniſtrantes abſque prævia Epiſcopi approbatione, & licentia.

III. Sed, quamquam hæc ita ſe habeant, attamen prædicta Conſtitutio, verbis nimium indefinitis concepta, acriter fuit a Regularibus impugnata, ob rationes, quas ſubnectimus. Summus Pontifex Paulus IV. in ſua Conſtitutione impreſſa in Bullario Rodriguez, permiſit Fratribus Minoribus diſtribuere ſacram Euchariſtiam in ſuis Eccleſiis omnibus Chriſtifidelibus illam petentibus, ſola excepta die Paſchatis Reſurrectionis Dominicæ. Ejuſmodi privilegium, confirmatum a S. Pio V. ad omnes Regulares, *per communicationem*, ut ajunt, extenſum eſt. Verum, quia Eugenius IV. in ſua Conſtitutione *Fide digna*, 24. *pag.* 33. *tom.* 3. *part.* 3. *Bullar.* jampridem declaraverat, tempus Paſchale, intra quod integrum eſt Fidelibus annuæ perceptionis Euchariſtiæ præcepto ſatisfacere, non unius, ſed quindecim dierum ſpatio, hoc eſt a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, intercludi, dubitatum fuit, an ſub limitatione præfati privilegii, Regularibus conceſſi, ſola intelligenda eſſet dies Paſchatis, an potius omnes comprehenderentur prædicti quindecim dies. Controverſia, de qua plura Diana *tom.* 2. *edit. coord. de Eccleſ. Commun. reſolut.* 17. *uſque ad* 24. Lezana *Oper. tom.* 2. *verb. Euchariſtia quoad Regulares num.* 2. & Tamburin. *de jur. Abbat. tom.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 2. & 3. ſæpius diſcuſſa fuit in ſacra Congregatione Concilii, quæ cenſuit, ſola die ſolemnitatis Paſchatis, abſolute prohiberi Regulares, ne Euchariſtiam in ſuis Eccleſiis porrigant ſecularibus, etiamſi iſti jam antea annuæ Communionis præceptum in propria parochia impleverint: aliis vero diebus impediri non poſſe, quominus illam diſtribuant, modo ſeculares, Euchariſtico pane in eorum Eccleſiis refecti, non ſe ſolutos arbitrentur ab obligatione illum percipiendi a proprio Sacerdote. Ex multis, quæ proferri poſſent, duo ſeligimus ſacræ Congregationis decreta. Primum prodiit in cauſa *Burdigalen.* 9. Julii 1644. iterumque confirmatum fuit in una *Senonen.* 11. Junii 1650. *lib.* 19. *decretor. pag.* 54. cujus verba ſunt: *Sacra Congregatio Concilii, poſt maturam diſcuſſionem, cenſuit, Archiepiſcopum Burdigalenſem non poſſe prohibere Regularibus habentibus privilegia Apoſtolica, ut a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſive non valeant miniſtrare perſonis ſecularibus Sacramentum Communionis; poſſe tamen iiſdem prohibere, ut perſonis ſecularibus die Paſchatis non adminiſtrent dictum Euchariſtiæ Sacramentum, etiamſi dictæ perſonæ ſeculares ſatisfeciſſent præcepto Eccleſiæ hac de re edito*. Alterum emanavit in cauſa *Mechlinien.* anno 1682. quod in ſacræ Congregationis Actis ita legitur adnotatum: *Parochi loci Lovanii conquerentes ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum perſonis ſecularibus miniſtrari a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis a Regularibus, & præſertim Societatis Jeſu, prætextu privilegiorum, unde arguunt, juribus parochialibus præjudicium inferri, & Eccleſiæ præceptum eludi, cum non deſint*

falſo aſſerentes, ſe in Eccleſiis Regularium illi ſatisfeciſſe; libellum porrexerunt Sanctiſſimo Domino noſtro, ut hiſce malis occurreret, vetando Regularibus, ne præfato tempore dictum Sacramentum audeant miniſtrare. Cum autem Sanctitati ſuæ placuerit ad ſacram Congregationem Concilii remittere hujuſmodi preces, Patri Procuratori provinciæ Belgicæ Societatis Jeſu ſucceſſive communicatas, proponitur dubium: An Patres Societatis Jeſu, aliique Regulares poſſint miniſtrare ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum perſonis ſecularibus a Dominica Palmarum uſque, & per totam Dominicam in Albis. Cui dubio die 31. Januarii ejuſdem anni 1682. reſponſum fuit affirmative, excepto die Paſchatis; ita tamen, ut in aliis diebus ſumentes Euchariſtiam a Regularibus intra duas hebdomadas Palmarum, & Paſchatis, non ſatisfaciant præcepto.

IV. Jam vero hiſce decretis, ſæpius a ſacra Congregatione renovatis, etiam die 14. Januarii 1736. in cauſa *Sueſſana Jurium parochialium*, de qua *in Theſaur. Reſolut. tom. 7. pag. 161. & 181.* aperte contraire, dicebant Regulares, præfatam Conſtitutionem Epiſcopi Midenſis, cujus verba adeo generalia erant, ut viderentur liberam facultatem ipſis auferre etiam Euchariſtiam in ſuis Eccleſiis qualibet anni die miniſtrandi. Et quia, Synodalis Conſtitutionis verbis rite expenſis, juſta deprehenſa eſt Regularium querimonia; ideo ſacra Congregatio Concilii die 24. Auguſti 1686. eamdem Conſtitutionem corrigi, & reformari juſſit.

V. Nullus autem Regularium quærimoniæ eſſet locus, ſi Epiſcopus illis interdiceret, ne ſolemni Dominicæ Reſurrectionis die ulli ſecularium ſacram Euchariſtiam audeant miniſtrare, aut ſi ſeveriſſimis pœnis eorum refrenaret inſolentiam, qui eam falſam, nec certe tolerandam doctrinam in vulgus diſſeminarent, annuæ ſcilicet Communionis præcepto poſſe Fideles in eorum Eccleſiis ſatisfacere: etenim hæc propoſitio non ſolum eſt aperte contraria Decretali Innocentii III. *in Cap. Omnis utriuſque ſexus*, ejuſdemque Decretalis communi, uſuque comprobatæ acceptioni, verum etiam contradicit ipſiſmet Apoſtolicis, de quibus gloriantur, privilegiis: in his enim facultas fit Regularibus miniſtrandi in ſuis Eccleſiis ſacram Euchariſtiam perſonis ſecularibus, expreſſe, & nominatim excepta die Paſchatis Reſurrectionis Domini, uti audivimus. Quare, cum circa annum 1630. quidam Patritius Cahil, Parochus Dublinenſis, inter ceteras propoſitiones, quas a nonnullis Regularibus in Hibernia degentibus doceri, ac ſpargi audierat, & quarum judicium a facultate Theologica Academiæ Sorbonenſis poſtulavit, hanc etiam ab iiſdem Regularibus prolatam ad eamdem facultatem detuliſſet: *Parochiani non tenentur in propria Parochia communicare in Paſchate:* etſi Regulares, qui ceteroquin alias propoſitiones, de quibus accuſabantur, unquam a ſe aſſertas negabant, hanc unam, conſueto ſuorum privilegiorum obtentu, pro viribus niſi ſint defendere; impedire nihilominus non valuerunt, ne eidem hæc, quam jure merebatur, inureretur cenſura: *Propoſitio falſa, ſcandaloſa, & temera-*

varia: quemadmodum refertur in Opere inſcripto *Collectio judiciorum &c.* edito Pariſiis anno 1727. *pag.* 324. 329. & 356.

VI. Idem Epiſcopus Midenſis in ſua Synodali Conſtitutione octava expreſſe denuntiaverat, ſe nulli ſive ſecularium, ſive Regularium, Ordines collaturum, qui non ſervaſſet temporum interſtitia a Concilio Tridentino præſcripta; a quibus an quempiam abſolvendum Eccleſiæ neceſſitas, aut utilitas expoſceret, id, non a Prælato Regulari, ſed a ſe fore dijudicandum, edixerat. Hæc pariter Conſtitutio innixa videbatur Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 11. & 13. *de reform.* quibus in locis ſoli Epiſcopo permittitur cauſam examinare, propter quam ſit aliquis citius, quam jura requirant, ad altiorem Ordinem promovendus. Fulciri inſuper videbatur pluribus deciſionibus ſacræ Congregationis Concilii, quæ ſæpius cenſuit, a ſacra Tridentina Synodo, ſoli Epiſcopo Ordines collaturo, nequaquam autem Prælato Regulari, litteras dimiſſoriales concedenti ſuo ſubdito Regulari, facultatem fieri, hunc, ex juſta cauſa, ab interſtitiorum lege eximendi. Ita quippe ab eadem reſponſum comperimus in *Nullius* 31. Junii 1597. *lib.* 9. *decretor. pag.* 18. in *Aquen.* menſe Julii 1589. *lib.* 6. *decretor. pag.* 18. & in *N. N.* 12. Septembris 1609. *lib.* 11. *decretor. pag.* 65. Attamen, quia Sedes Apoſtolica, poſt Tridentinum, nonnullis Regularium Ordinum Inſtitutis privilegium conceſſit exemptionis ab interſtitiis, idcirco ſacra Congregatio, prædicta die 24. Auguſti 1686. reſcripſit, etiam hanc Conſtitutionem Synodalem Midenſem, *eſſe reformandam quoad eos Regulares, qui habent privilegium conceſſum poſt Tridentinum*.

VII. Aliud rei, de qua agimus, exemplum ſpectat facultatem adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ. Bonifacius VIII. *in Cap. Super Cathedram, de ſepulturis, inter Extravag. commun.* ſtatuit, non poſſe Regulares ſecularium Confeſſiones excipere, *ſine licentia, gratia, & beneplacito* Epiſcopi, in cujus diœceſi commorantur. Benedictus vero XI. *in Cap. Inter cunctas, de privilegiis*, pariter *inter Extravag. commun.* decrevit, Superiores Regulares debere quidem ſignificare Epiſcopo, fuiſſe a ſe quoſdam ſui Ordinis Fratres deputatos ad audiendas ſecularium Confeſſiones, non tamen teneri eorumdem Fratrum nomina exprimere, nec certum numerum deſignare; voluitque inſuper, ut, niſi Epiſcopus intra triduum ad Confeſſiones excipiendas approbaſſet, quos Prælatus Regularis ita confuſe eidem ſignificaverat, iidem nihilominus poſſent Sacramentum Pœnitentiæ, auctoritate Apoſtolica, ſecularibus adminiſtrare. Verum hanc Benedicti XI. ſanctionem abrogavit Clemens V. *in Clement. Dudum, de ſepulturis*, reſtauravitque Conſtitutionem editam a Bonifacio VIII. quam denuo renovavit Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reform.* edicens, nulli Regularium fas eſſe, ſecularium, etiam Sacerdotum, Confeſſiones excipere ſine Epiſcopi approbatione. Hanc porro approbationem, ſeu licentiam, poſſe ab Epiſcopis concedi Regularibus ad certum tem-

pus, & limitari ad certum dumtaxat genus perſonarum, diſerte declararunt Clemens X. in ſua Conſtitutione 10. §. 4. Urbanus VIII. in ſuis Apoſtolicis litteris in forma Brevis, anno 1639. datis in cauſa moti litigii inter Cardinalem Sandovalem, & Regulares illius diœceſanos, Innocentius XIII. in ſua Conſtitutione ſuper Eccleſiaſtica diſciplina in regnis Hiſpaniarum, edita die 13. Maji 1723. & confirmata a Benedicto XIII. die 23. Septembris 1724. alia Conſtitutione, quæ extat in Appendice ad Concilium Romanum anni 1725. atque oppoſita doctrina, quam Regularium plerique venditabant, proſcripta eſt ab Alexandro VII. qui, teſte Cabaſſutio *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib. 1. cap. 10. num. 13.* die 30. Januarii 1659. hanc propoſitionem: *Non poſſunt Epiſcopi limitare, ſeu reſtringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confeſſiones audiendas, neque ulla ex parte revocare*: declaravit *falſam, temerariam, ſcandaloſam, & erroneam*: quæ omnia videri poſſunt *in noſtra Inſtit. 86.*

VIII. His ita per Tridentinum Concilium, & per Apoſtolicas Conſtitutiones decretis atque firmatis, acceſſerunt opportunæ declarationes dubiorum, quibus vexari non deſtitit ſententia textus, licet plana, & aperta, tum ipſius Concilii, tum prædictarum Conſtitutionum; de quibus declarationibus a nobis fuſiore calamo actum eſt *in citata noſtra Inſtit. 86.* Acceſſerunt acquieſcentiæ ſignificationes ſolemniter editæ a Superioribus Ordinum Regularium, qui & agnoverunt, & ultro acceptarunt quæcumque decreta fuerant circa neceſſariam Epiſcopalem approbationem, ubi Regulares excipere velint ſecularium Confeſſiones, ſeque præmiſſis legibus teneri, propria ſubſcriptione profeſſi ſunt; ut accidit Pariſiis in ſolemni actu, relato per extenſum *in tom.* 3. celebris Collectionis Judiciorum *pag.* 45. Poſt hæc omnia, quis crederet, aliquod adhuc reluctantiæ, & contradictionis germen excidendum ſuperfuiſſe? Et tamen ita ſe res habuit. Notæ ſunt Anglicanæ Eccleſiæ calamitates poſt illius regni ſeparationem a Catholica unitate ac Fide; & ſatis compertum eſt, quanta curarum & ſolicitudinum mole Apoſtolica Sedes operam dederit, ut pauci Catholici, qui ibidem relicti ſunt, in ſanctæ Religionis integritate permanerent, & quot, in eum finem, Eccleſiaſtici regiminis formas atque rationes excogitare debuerit, donec Ven. Servus Dei Innocentius Papa XI. per ſuas litteras in forma Brevis, anno 1688. editas, id tandem conſtituit, ut tres Vicarii Apoſtolici, Epiſcopali charactere inſigniti cum titulis Eccleſiarum in infidelium partibus exiſtentium, per diverſas illius regni regiones opportune diviſas conſtituerentur, qui Catholicorum in iis degentium ſpirituale regimen gererent. Adverſus hoſce Vicarios Apoſtolicos controverſiam excitarunt Miſſionarii Regulares, contendentes, Confeſſariorum miniſterium a ſe exerceri poſſe erga ſeculares perſonas, abſque illorum approbatione; tum quia eorumdem auctoritas, rigoroſe loquendo, Ordinaria dici nequit; tum quia Conciliaria decreta, & Apoſtolicæ

licæ Conſtitutiones de Epiſcopis Ordinariis locorum verba faciunt ; tum denique quia retroactis temporibus ipſi Regulares Miſſionarii, annuentibus Romanis Pontificibus, & præſertim Urbano Papa VIII. ſecularium Confeſſiones exceperant ſine approbatione Superioris Eccleſiaſtici, quantumvis Epiſcopi titularis. De hac controverſia non ſemel actum eſt in Congregationibus Urbis : cumque in ipſis animadverſum fuerit, Apoſtolicos ejuſmodi Vicarios deputatos fuiſſe, & adhuc deputari cum iis facultatibus, *quibus Ordinarii in ſuis civitatibus*, & *diœceſibus utuntur* ; ex eo autem, quod, certis concurrentibus circumſtantiis, permiſſum fuerat, non recte inferri quid obtinere debeat, cum immutatus fuerit rerum ſtatus: iteratis vicibus decretum fuit, Regulares Miſſionarios non poſſe ſecularium Confeſſiones audire, niſi impetrata prius approbatione a Vicariis Apoſtolicis, quibus nempe ſubjecti eſſe debebant in concernentibus curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem. Atque hæc decreta Apoſtolica auctoritate confirmata fuerunt tum olim ab Innocentio XII. per litteras in forma Brevis datas die 5. Novembris *1696*. tum etiam a nobis ipſis per ſimiles litteras datas die 2. Septembris *1645*.

IX. Non defuit tamen, qui in tuenda, exercendaque hac in re Epiſcopali auctoritate, modum excederet. Epiſcopus quidam ſibi licuiſſe autumabat, in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus prohibere, ne ullus Regularium, etſi ceteroquin a ſe approbatus, accederet ad domum ſecularium ægrotantium, ut eorumdem Confeſſiones inibi exciperet, ſine ſpeciali licentia Parochi proprii ejuſdem ægrotantis. Diſplicuit hæc Conſtitutio Regularibus, eo quod ea non tam imminui, quam prorſus ipſis auferri videretur facultas audiendi ſecularium Confeſſiones ; neminem quippe facile reperiri, ajebant, qui velit ſanus Confeſſarium eligere, a quo nequeat ægrotans, & mox fortaſſe deceſſurus, Sacramentalem abſolutionem obtinere : ſuas proinde adverſus decretum querelas ad ſacram Congregationem Concilii detulerunt: eaque, ſive ob prædictam rationem, ſive potius ne ægrotantes privarentur ſolatio peccata ſua aperiendi Confeſſario, quem optarent, die 14. Decembris *1658*. Synodalem Conſtitutionem ita temperandam cenſuit, ut liberum quidem eſſet Regularibus, jam ab Epiſcopo approbatis, accedere ad domos ſecularium morbo laborantium, ibique Sacramentum Pœnitentiæ iiſdem adminiſtrare, hac tamen adjecta lege, ut tenerentur exceptæ Confeſſionis atteſtationem, in ſchedula ſcriptam, in eadem domo relinquere, qua certior fieret Parochus de peracta ab infirmo Sacramentali Confeſſione, ut tuto deinde poſſet cetera Sacramenta eidem conferre.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

Aliæ exponuntur earumdem querelarum cauſæ.

HÆC de prima querelarum cauſa. Alteram, quam, non decretum, ſed potius decreti verba interdum Regularibus ſuppeditant, unicum patefaciet exemplum. Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. *de Regular.* præcipit. *Ut omnes Regulares, tam viri, quam mulieres, ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum, vitam inſtituant, & componant.* Hinc autem factum eſt, ut nonnulli Epiſcopi non dubitaverint, hanc Tridentini ſanctionem in ſuis Synodis renovare, idemque, ac totidem fere verbis iterum decernere. Enimvero, cum Epiſcopi, in ſua quilibet diœceſi, ſacrorum canonum cuſtodiam habere, atque in id potiſſimum incumbere debeant, ut quotquot Deo devincti, atque Eccleſiæ obſequiis ſunt ſpecialiter mancipati, canonum ſtatuta religioſe cuſtodiant; ad eos quoque pertinet invigilare, ut Regulares ad Regulam, quam profeſſi ſunt, ſuam vivendi rationem componant. Atque, ut miſſa faciamus quamplurima Provincialia Concilia, quæ, ante conceſſam Regularibus exemptionem ab Epiſcopi juriſdictione, exactam propriæ Regulæ obſervationem iiſdem & commendarunt, & ſtatutis in tranſgreſſores pœnis diſtricte præceperunt, Synodus Provincialis Bituricenſis, anni 1336. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1609. quamvis non minus, quam Diœceſana, juriſdictione careret in Regulares, nihilominus *cap.* 1. ait: *Statuimus, præcipimus, & ordinamus, quod Religioſi, cujuſcumque ſtatus fuerint, Capitulum Ne in agro, & alias Decretales editas ſuper Regularibus Inſtitutis, & Conſtitutiones inviolabiliter cuſtodiant, & obſervent:* & Synodus Burdigalenſis, habita poſt Tridentinum, anno nimirum 1583. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1366. *cap.* 25. inquit: *Superiores, atque Præpoſiti omnium monaſteriorum, & Ordinum, omnem curam, & diligentiam adhibeant, tam in Capitulis Provincialibus, quam in monaſteriorum, etiam commendatorum, viſitationibus, ut ipſorum inferiores, ac ſubditi, ex præſcripto ſuæ profeſſionis vitam inſtituant, & paupertatis, caſtitatis, obedientiæ, ac, ſi quæ ſunt alia, cujuſvis monaſterii peculiaria vota, & præcepta fideliter, & inviolate obſervent.* Sed, quamquam hæc nemo inficiari audeat, attamen ſæpius a Regularibus accuſatum eſt verbum illud *præcipimus*, ſeu *ſtatuimus*, in Synodalibus Conſtitutionibus uſurpatum: eo ſiquidem denotari dicebant ordinariam Epiſcopi in ipſos auctoritatem, & juriſdictionem, & non meram cuſtodiam, atque vigilantiam ſuper obſervatione eorum, quæ aut a Jure communi, aut a Pontificiis Conſtitutionibus, aut a propriis cujuſque Ordinis Inſtitutis, ſunt Regularibus injuncta. Quapropter ſacra Congregatio Concilii juſtam agnoſcens Regularium querelam, verbum illud *præcipimus*, ſeu *ſtatuimus*, nedum a Diœceſanæ, ve-

verum etiam a Provincialis Synodi Conſtitutionibus juſſit expungi, & decretum in hunc modum reformari: *Intelligant Regulares, ſe teneri ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituere*: ſicuti teſtantur Fagnanus *in Cap. Quod ſuper his*, *num.* 25. *de majorit. & obed.* & Matthæucc. *de Official. cap. ultim. num.* 3. *& ſeq.*

II. Tertiam demum occaſionem impugnandi Synodalia ſtatuta, quam a Regularibus inde arripi diximus, quod nimirum generatim, atque inſtar regulæ tradant, quæ in peculiaribus facti circumſtantiis unice determinari poſſunt, duo demonſtrabunt exempla. Summus Pontifex Clemens VIII. die 15. Martii 1596. prævio conſilio ſacræ Congregationis Concilii, ſancivit, non licere Prælato Regulari litteras dimiſſoriales concedere ſuis ſubditis Regularibus ad Ordines ſuſcipiendos a quocumque Antiſtite, ſed teneri illas dirigere ad Epiſcopum diœceſanum, in cujus ſcilicet diœceſi degit Regularis Ordinibus initiandus: ſi vero Epiſcopus diœceſanus abſuerit, aut non ſit Ordinationem habiturus, tunc permiſit Prælato Regulari ſuos ſubditos dimittere ad quemcumque Antiſtitem, dummodo non in fraudem, hoc eſt de induſtria, litteras dimiſſoriales illis dare diſtulerit ad tempus, quo prævidebat diœceſanum Epiſcopum abfuturum, aut Ordinationem non habiturum; quod quidem multis de cauſis quandoque fieri contingit, & præcipue ut Regularis, ad Ordines promovendus, qui, juxta ejuſdem Clementis VIII. ſanctionem, ſuæ ſcientiæ experimentum ſubire debet coram Epiſcopo, a quo Ordines petit, declinet examen, quod ab Epiſcopo diœceſano ſeverius inſtitui ſolere novit.

III. Hoc decreto, de quo nos prolixe tractavimus *in noſtra Inſtit.* 23. ſuffulti aliquot Epiſcopi, in ſuis Conſtitutionibus abſolute illicitas pronunciarunt Ordinationes Regularium, qui, cum tempus imminet Ordinationis, e loco recedunt, ubi antea degebant, & ad alteram commeant diœceſim, a cujus Epiſcopo Ordines ſuſcipiunt, & paulo poſt ad priſtinum locum redeunt: omnes quippe prædictæ circumſtantiæ receſſus, & reditus, vehementem inducunt præſumptionem fraudis, quam abeſſe voluit Clemens VIII. ut Regulares ab alieno Epiſcopo, & non a proprio loci, in quo commorantur, licite Ordines ſuſcipere valeant. Enimvero, ſi minor, aut mulier, e patria recedat, alio ſe conferat, ibique aliter, quam patriæ leges requirant, contractum ineat, ac, ſtipulatione ſequuta, in patriam ſe recipiat, id in fraudem ſtatuti in patria vigentis factum præſumitur, juxta ea, quæ allegantur a Rota *deciſ.* 17. *num.* 17. *& ſeq. part.* 13. *recen.*

IV. Et nihilominus ſacra Congregatio Concilii, ejuſmodi Epiſcoporum Conſtitutionibus ad trutinam poſitis, in cauſa *Neapolitana* die 5. Septembris 1682. cenſuit, non poſſe in re præſenti univerſalem regulam conſtitui, ſed judicium eliciendum eſſe ex peculiaribus facti circumſtantiis: quamvis enim ex iis, quæ enarravimus, vehemens oriatur fraudis præſum-

ſumptio, hæc tamen præſumptio aliis contrariis præſumptionibus debilitari, & elidi poteſt. Etenim, quod attinet ad ipſos ſubditos Regulares, Ordinibus initiatos, hi facile ſe excuſare valent prætextu obedientiæ debitæ ſuis Superioribus, a quibus alio ſe conferre, & paulo poſt ad priorem conventum juſſi ſunt redire, quin rationem ſciant, propter quam id fuerit ipſis imperatum: Superiores vero ſtatim obtendunt neceſſitatem monaſterii, quod brevem tantum, & non diuturnam exigebat permanentiam illius Religioſi, quem illuc miſerunt. Quamvis autem ejuſmodi excuſationes interdum falſæ ſint in oculis Dei hominum corda perſcrutantis, non tamen illico falſæ probari queunt in foro Eccleſiæ. Quamobrem integrum quidem erit Epiſcopo laudatam Clementis VIII. ſanctionem ſuis Synodalibus Conſtitutionibus inſerere, ejuſque exactam obſervationem Regularibus indicere, atque inculcare, quod in pleriſque Diœceſanis Synodis tam Italiæ, quam Galliæ, prudenter factum refert Hallier *de ſacris Ordinat. part.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 3. *art.* 8. §. 1. fas etiam erit eidem illicitam quandoque pronunciare Ordinationem Regularis, quem ex ſpecialibus facti circumſtantiis cognoſcat vere in fraudem e ſua diœceſi abiiſſe, uti alibi Ordines reciperet; licebit præterea univerſim declarare, Regularium e diœceſi diſceſſiones, imminente Ordinationis tempore, & ſubitas ad eamdem regreſſiones, poſtquam alibi ſunt Ordinibus initiati, nunquam carituras fraudis ſuſpicione: verum, propter indicatas rationes, cavendum ei erit, ne generatim, & veluti per modum regulæ, illicitas, & fraudulentas ſtatuat habendas omnes omnino Ordinationes Regularium e ſua diœceſi diſcedentium, & poſt ſuſceptos ab alio Epiſcopo Ordines iterum in eamdem ſe ſe recipientium.

V. Alterum ejuſdem rei haud abſimile exemplum nobis exhibet facultas prædicandi, in Synodalibus Conſtitutionibus nimium quandoque Regularibus limitata. Euangelicæ prædicationis miniſterium Epiſcopis præcipue eſſe concreditum, nemo dubitat. Apoſtolis quippe, in quorum vices, & munus Epiſcopi ſucceſſerunt, Chriſtus Dominus, cœlos conſcenſurus, peculiarius præcepit: *Euntes in mundum univerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ*: quod illi adeo diſtricte ad ſe pertinere exiſtimarunt, ut cetera potius Apoſtolatus munia, quam prædicationis officium, aliis committenda duxerint; cum *Act.* 6. agentes de Diaconorum electione, diſcipulorum multitudini dixerunt: *Non eſt æquum, nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis. Conſiderate ergo, fratres, viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem, plenos Spiritu Sancto, & ſapientia, quos conſtituamus ſuper hoc opus. Nos vero orationi, & miniſterio verbi inſtantes erimus*. Hinc Apoſtolus Paulus 1. *ad Corinth.* 1. de ſe ait: *Non miſit me Chriſtus baptizare, ſed euangelizare*: & ad Timotheum ſcribens *epiſt.* 2. *cap.* 2. eum ad prædicationis opus, tamquam ſui muneris præcipuum, hortatur, inquiens: *Prædica verbum, inſta opportune, importune, argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina*. Perſuaſum id fuit ſanctiſ-

ſimis

ſimis Eccleſiarum Præſulibus, qui non ſolum prædicationis miniſterium per ſemetipſos religioſe explebant, ſed illud recenſentes inter proprias, & peculiares Paſtoris curas, nullum, ne Presbyterum quidem, coram ſe e ſuggeſtu prædicare permittebant, niſi raro admodum, atque ex ſui juſſione, & ſingulari quadam delegatione. Colligimus hoc ex Poſſidio de Auguſtino *in ejus Vita cap.* 5. narrante, eum a Valerio Hipponenſi Epiſcopo deputatum fuiſſe ad ſui loco concionandum, *contra uſum, & conſuetudinem Africanarum Eccleſiarum*, ubi ſolus Epiſcopus prædicandi officio fungebatur. Chryſoſtomo itidem eximiæ, & ſingulari laudi vertit Palladius, quod nondum Epiſcopus factus, *vices Epiſcopi ageret in prædicatione verbi Dei*. At inſequentibus ſeculis Epiſcopi, ſive aliis curis nimium diſtenti, ſive prædicationis muneri rite obeundo impares, illud etiam coram ſe peragendum aliis demandare paſſim conſueverunt: quocirca Patres Concilii Valentini III. anni 855. *can.* 16. ſe ſe mutuo ad verbi miniſterium excitantes, novaque lege adſtringentes, illud vel per ſe, vel per alium miniſtrare, ſibi invicem permiſerunt, ajentes *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 94. *Ut unuſquiſque noſtrum ſive per ſe, ſive per aliquem, vel aliquos ex Miniſtris Eccleſiæ fideliter doctos, ita verbum prædicationis tam in urbe, quam foris in plebibus exhibeat, ut omnino eis admonitio, & exhortatio ſalutaris deeſſe non poſſit*: eamdemque permiſſionem prædicandi per idoneum ſubſtitutum, Epiſcopis fecerat Ludovicus Pius *Capitular. lib.* 1. *cap.* 103. inquiens: *Epiſcopos monemus, ut ſive per ſe, ſive per Vicarios, pabulum verbi Divini ſedulo populis adnuntient*. Non proinde tamen unquam Epiſcopi penitus ſubtracti fuere ab onere verbum Dei ore proprio annunciandi: id ſiquidem, utpote a Chriſto Domino eorum humeris impoſitum, nunquam a ſe abjicere valent, juxta doctrinam D. Thomæ 3. *part. quæſt.* 67. *art.* 2. *Ad primum*, ubi hæc habet: *Utrumque officium, ſcilicet docendi, & baptizandi, Dominus Apoſtolis injunxit quorum vicem gerunt Epiſcopi; aliter tamen, & aliter. Nam officium docendi commiſit eis Chriſtus, ut ipſi per ſe illud exercerent, tamquam principaliſſimum. Unde & ipſi Apoſtoli dixerunt Act. 6. Non eſt æquum, nos relinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis. Officium autem baptizandi commiſit Apoſtolis, ut per alios exercendum. Unde & Apoſtolus dicit* 1. *Corinth.* 1. *Non miſit me Chriſtus baptizare, ſed euangelizare: & hoc ideo, quia in baptizando nihil operatur meritum, & ſapientia Miniſtri, ſicut in docendo*: ſed tunc ſolum libertas illis data eſt, aliorum opera, & miniſterio uti, cum ipſi, legitimo detenti impedimento, Euangelici verbi panem ſuis ovibus frangere nequeunt: quod luculenter explicavit Innocentius III. in Concilio Lateranenſi *cap.* 10. relato *in Cap.* 15. *de offic. Ordinar.* ubi ait: *Cum ſæpe contingat, quod Epiſcopi propter ſuas occupationes multiplices, vel invaletudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis reprobandum eſt omnino, nec de cetero tolerandum) per ſe ipſos non ſufficiunt miniſtrare verbum Dei*

po-

populo, maxime per amplas diœceſes, & effuſas; generali Conſtitutione ſancimus, ut Epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumant, potentes in opere, & ſermone, qui plebes ſibi commiſſas, vice ipſorum, cum per ſe iidem nequiverint, ſolicite viſitantes, eas verbo ædificent, & exemplo: & magis diſerte Tridentinum *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. & *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reform.* quibus in locis definivit: *Prædicationis munus eſſe Epiſcoporum præcipuum, eoſque teneri per ſe ipſos, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandum ſanctum Jeſu Chriſti Evangelium.* Cui decreto inhærens S. Carolus Borromæus, *in ſua prima Synodo Provinciali Act. Eccleſ. Mediol. part.* 1. *pag.* 2. ita Epiſcopos eſt alloquutus: *Nos auctoritatem ſacroſancti Tridentini Concilii, & veterum Patrum ſequuti, in Domino Epiſcopos hortamur, ut toto pectore in hanc curam incumbentes, greges ſibi commiſſos ipſimet, præſertim in Eccleſia ſua, verbo Dei paſcant. Quod ſi levi de cauſa, aut quodam animi languore impediti, non fecerint, ſciant, ſibi prætermiſſi neceſſarii officii Judici Deo præcipue rationem eſſe reddendam. Sin autem ſe interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos, ex præſcripto ejuſdem Concilii deligendos, hoc munus ſtudioſiſſime populo præſtent.*

VI. Hanc Epiſcoporum obligationem præ oculis habentes Bonifacius VIII. Benedictus XI. & Clemens V. certumque ſimul putantes, eidem, interdum ſaltem, ab Epiſcopo ſatisfieri, cum conceſſerunt Regularibus privilegium prædicandi in Eccleſiis ſuorum Ordinum, atque in communibus plateis, omnes unanimiter, primus quidem *in cit. Cap. Super Cathedram, de ſepulturis*, alter *in cit. Cap. Inter cunctas, de privilegiis, inter Extravag. commun.* & Clemens V. *in Clem. Dudum, de ſepulturis*, horam exceperunt, in qua ipſemet Epiſcopus prædicat, *vel coram ſe ſolemniter prædicare facit*; tunc enim in eadem civitate, ſeu oppido, quemlibet inferiorem ſilere juſſerunt, niſi Epiſcopus ipſe aliter judicaverit. Et recte quidem; etenim, cum ſolus Epiſcopus in ſua diœceſi ſit publicus Doctor, & Magiſter, indecens profecto eſt, ut, eo docente, quiſquam diſcipulorum docere præſumat. Porro ad rem præſentem perinde eſſe videtur, ſive ipſemet Epiſcopus magiſterii cathedram conſcendat, ſive alium deputet, qui coram ſe e ſuggeſtu verba faciat: hic quippe tunc non reputatur merus coadjutor, & cooperator Epiſcopi in prædicationis officio, ſicuti a citato Concilio Lateranenſi ceteros nuncupatos audivimus, qui ad annunciandum Dei verbum ab Epiſcopo deſtinantur, ſed videtur eſſe ſpeciale inſtrumentum, quo præſens Epiſcopus utitur ad ſuos animi ſenſus ſuo populo manifeſtandos, eumque ad virtutem, & pietatem informandum.

VII. Jam vero nulla unquam in ſacra Congregatione Concilii fuit difficultas circa prohibitionem factam Regularibus, ne ea hora in ſuis Eccleſiis conciones habeant, qua Epiſcopus per ſemetipſum prædicat; ſed ſemper, & firmiter cenſuit, ejuſmodi prohibitionem in ſuo robore perma-

manere, atque ad unguem eſſe ſervandam. Ita quippe reſpondit in *Pacen.* 26. Aprilis 1607. *ad* 4. *dub. lib.* 89. *Poſitionum pag.* 170. in *Bituntina* 17. Februarii 1629. *lib.* 14. *decretor. pag.* 32. in *Brunduſina* 10. Martii 1645. *lib.* 17. *pag.* 445. quin immo eadem Congregatio ſemper fuit in ſententia, licere Epiſcopo concionem habere ad populum in qualibet ſuæ diœceſis Eccleſia, etiamſi ad Regulares pertineat, juxta ea, quæ congeſta leguntur *tom.* 8. *Bullarii Ord. Prædicatorum*, editi ab Antonino Bremond, nunc ejuſdem Ordinis Generali Magiſtro, *tit.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 37. Sed ſæpius quæſtio agitata eſt ſuper ſecunda prohibitionis parte, qua interdicitur Regularibus, ne prædicent, quando Epiſcopus *coram ſe ſolemniter prædicare facit*: quoniam, etſi eadem Congregatio olim reſpondiſſet, hanc quoque prohibitionem ſuſtineri, attamen Gregorius XIII. vehementer dubitavit, an id eſſet uſu receptum; ſicuti adnotatum reperimus *in cit. lib.* 89. *Poſitionum pag.* 171. Enimvero, cum ſoleant Epiſcopi concionibus in ſua Cathedrali intereſſe tempore Adventus, & Quadrageſimæ, ſi prædicta prohibitio vigeret, deberent Regulares ab habendis in ſuis Eccleſiis concionibus abſtinere eo potiſſimum tempore, quo Fideles illas audire ſolent, & hac de cauſa eorumdem Regularium Eccleſias frequentant. Hæc autem ratio tantæ efficacitatis viſa eſt ſacræ Congregationi Concilii, ut in allegata cauſa *Pacen.* 26. Aprilis 1607. dixerit, nulli quidem fas eſſe concionari, quando Epiſcopus ipſe per ſemetipſum ad ſuum populum verba facit, ſed nequaquam impediri poſſe Regulares, ne in propriis Eccleſiis conciones habeant, quando Epiſcopus *coram ſe ſolemniter prædicare facit*: at poſtmodum, eadem quæſtione novo examini ſubjecta, in citata cauſa *Brunduſina* 10. Martii 1645. eadem Congregatio mentem ſuam clarius explicans, declaravit, id eſſe intelligendum, cum Epiſcopus conſuetis concionibus intereſt, quæ per annum fieri ſolent: ſed, ſi idem Epiſcopus *ex cauſa publica*, *convocatis Clero*, *Magiſtratu*, & *populo*, *coram ſe prædicare faciat*, tunc illi licere dixit, præcipere Regularibus, ut a prædicando abſtineant, atque inobedientes pœnis etiam cenſurarum coercere. Equidem omnes prædictæ rerum circumſtantiæ videntur efficere illam ſolemnitatem, quam jura requirunt, ut non liceat eodem tempore Regularibus prædicare: ſecus vero accidit, cum, tempore Adventus, & Quadrageſimæ, Epiſcopus concioni adeſt; tunc quippe non videtur Epiſcopus *facere coram ſe ſolemniter prædicare*, ſed potius concionem audire, quæ etiam eo abſente haberetur.

VIII. Quoniam autem in Synodalibus Conſtitutionibus, ſeu Epiſcoporum edictis, non poſſunt omnia explicari, quæ neceſſaria ſunt ad diſcernendum, quandonam cum veritate, & proprietate ſermonis dici poſſit, *quod Epiſcopus faciat coram ſe ſolemniter prædicare*; idcirco eadem ſacra Congregatio Concilii, ad præcavendas lites, & diſcordias inter Epiſcopum, & Regulares, die 12. Julii 1687. cenſuit, poſſe quidem Epiſcopum in peculiaribus eventibus, in quibus opportunum reputet ſolemnem indicere

cere

cere concionem, coram ſe ab alio habendam, inhibere Regularibus, ne ea ipſa hora in ſuis Eccleſiis prædicent; minime tamen expedire, ut conſtitutione, ſeu edicto illis generatim prædicare prohibeat, quotieſcumque ipſe *coram ſe ſolemniter prædicare faciet*: inde enim innumeræ orirentur lites, an hæc, aut illa concio, coram Epiſcopo habita, iis fuerit prædita qualitatibus, ſeu comites habuerit conditiones, quas ſacra Congregatio Concilii ad ejuſdem ſolemnitatem requiri declaravit. Fingite, Epiſcopum, ſola motum curioſitate celebrem quemdam Oratorem audiendi, eidem injungere, ut ſolemni quadam die in ſua Eccleſia Cathedrali pium aliquod argumentum e ſuggeſtu exponat, atque, ad eumdem auditorum frequentia cohoneſtandum, Clerum convocare, Magiſtratum, & populum; nulla profecto tunc ſuberit juſta cauſa prohibendi, ne in aliis Eccleſiis, præſertim Regularium concio fiat: & tamen hic caſus ſub generali conſtitutionis prohibitione comprehenderetur, a qua ceteroquin fuiſſet excipiendus.

FINIS TOMI PRIMI.

Digitized by Google

zed by Google